

MONOLIT 8

SCIENCE FICTION ALMANAH

Naučna fantastika kao
književnost ima jaku
inherentnu tendenciju ka
mitu.

Northrop Frye

Science Fiction almanah ^{nov} MONOLIT

knjiga 8

Izdavači

VB, Beograd

IP FLAMARION, Beograd

Za izdavače

VELEBIT RADULOVIĆ

ANABEL KNEŽEVIĆ

Recenzent

PREDRAG VUKOVIĆ

Saradnici

MIODRAG MILOVANOVIĆ

LJUBOMIR DAMNJANOVIĆ

GORAN SKROBONJA

OTO OLTVANJI

Naslovna strana

D. BOB ŽIVKOVIĆ

Tehnički urednik

IVAN PEJKIĆ

Obrada teksta

MARINA ILIĆ

NENAD MIJATOVIĆ

Štampa i povez

JUNIOR, Beograd

Tiraž prvog izdanja

340 primeraka

MONOLIT 8

SCIENCE FICTION ALMANAH

KNJIGA OSMA

Priredio

BOBAN KNEŽEVIĆ

Beograd, 1993

© (Originalni naslov dela, ime autora, godina prvog objavljivanja i ime prevodioca na srpski jezik)

THE OPHIUCHI HOTLINE, John Varley

1977, Marko Fančović

BEGGERG IN SPAIN, Nancy Kress

1991, Goran Skrobonja

THE MOUNTAINS OF MOURNING, Lois McMaster Bujold

1989, Goran Skrobonja

THE HEMINGWAY HOAX, Joe Haldeman

1990, Zoran Jakžić

AT THE RIALTO, Connie Willis

1989, Miodrag Milovanović

THE HOUR THAT STRETCHES, Harlan Ellison

1982, Goran Skrobonja

NOT WITHOUT HONOR, Judith Moffett

1989, Aleksandar B. Nedeljković

THE JAUNT, Stephen King

1981, Goran Skrobonja

METASTASIS, Dan Simmons

1988, Goran Skrobonja

ON THE FAR SIDE OF THE CADILLAC DESERT WITH DEAD FOLKS, Joe R.

Lansdale,

1989, Oto Oltvanji

HUSTON, HUSTON, DO YOU READ? ^{BalkanDownload} James Tiptree Jr

1977, Aleksandar B. Nedeljković

A SHORT, SHARP SHOCK, ^{BalkanDownload} Kim Stanley Robinson

1990, Goran Skrobonja

Sadržaj

9

John Varley

DIREKTNA VEZA SA OFIJKUSOM

127

Nancy Kress

PROSJACI U ŠPANIJI

179

Joe Haldeman

HEMINGVEJEVSKA OBMANA

241

Luis Master Bujold

PLANINE OPLAKIVANJA

285

Connie Willis

U RIALTU

299

Harlan Ellison

SAT BEZ KRAJA

311

Vladimir Lazović

LOVAC ZMAJEVA, PRIJATELJ VILENJAKA

337

Judith Moffett

NE BEZ ČASTI

355

Stephen King

EKSKURZIJA

371

Goran Skrobonja

LJUBAVNICI

385

Dan Simmons

METASTAZA

399

Joe R. Lansdale

NA SAMOM KRAJU PUSTINJE

KADILAK SA CRKOTINAMA

427

Radmilo Anđelković

FRANKO ISPORUKA

457

James Tiptree Jr

HJUSTON, HJUSTON, ČUJETE LI?

497

Kim Stanley Robinson

ŽUSTAR, ŽESTOK ŽIG

543

Beleške o autorima

PREDGOVOR

Predgovor je sastavni deo svake antologije. Priređivač pokušava da opravda izbor koji je načinio i ukaže čitaocu na osnovne vrline knjige koja je pred njim. Ili: priređivač koji je ujedno i prodavač pokušava da ubedi čitaoca koji je ujedno i kupac da se isplatilo investirati basnoslovnu količinu novca u dosad najređi *Monolit*. U trenutku dok potpisujem nalog na tiraž od 340 primeraka, pitam se gde je donja granica. Nekada davno, bilo je najavljeno da će *Monolit* prestati da postoji kada broj kupaca padne ispod pet stotina. Bilo kakav trocifreni broj na ime tiraža izgledao je kao ružna, daleka, nedostižna vizija apokaliptične sutrašnjice koja neće doći. Ali stvarnost postade crnja od olujne noći... Smeše li nam se istureni očnjaci dvocifrenih kombinacija? Poniremo li ka dražima Resavske škole? Ili sve to nema nikakve veze sa obavezom priređivača da pokuša opravdati svoj izbor i ukazati na osnovne vrline knjige koju je ostvario.

Gledam sadržaj *Monolita 8*, iščitavam ga, analiziram, premeravam, međutim, valjda zbog uzbuđenja što će konačno jedan *Monolit* izaći na vreme, ne uspevam da pronađem nikakav dublji smisao u ovom izboru. Sve je potpuno haotično. Nekakva orijentacija je kvalitet. Veliki broj dela dobio je najveće svetske nagrade, uglavnom NEBULA i LOKUS, manji broj HUGA, a jedna novela je nosilac nagrade BREM STOKER: "Na samom kraju pustinje kadilak sa crkotinama". Naslov deluje blesavo, ali priča, uprkos prisustvu Kinga i Simonsa, brani čast horora u ovom izboru i kao takvoj sve joj je dopušteno. Na sasvim drugi način zabavan je Elison, najnagrađivaniji SF pisac svih vremena, ovde predstavljen pričom kojoj je on sam glavni junak.

Direktna veza sa Ofijuksom je najbolji Varlijev roman. Uz podatak da su kod nas objavljene i sve ostale njegove priče koje vrede, možemo smatrati, ukoliko se nešto ne promeni, da smo s ovim piscem završili.

Zaokružen je i opus Tiptrijeve. Priča “Hjuston, Pljuston...” je ona čuvena priča po kojoj je svojevremeno svima postalo jasno da se iza ovog pseudonima ne krije muškarac — “Ovako nešto muškarac nikada ne bi mogao da napiše”, urla razgnevljena masa čitalaca. “Hoćemo *njenu* glavu!”

Pažljivi analitičari zapaziće veliki broj žena u ovom *Monolitu*, čak pet. Zajedljivci će to povezati sa mojom nedavnom ženidbom, znalci će ravnodušno primetiti da samo pratim svetski trend: više od polovine glavnih svetskih nagrada u poslednjih par godina odnesoše žene. (Gle, srećne okolnosti!) Dve ovogodišnje NEBULE (za roman i kratku priču) prigrabila je Koni Vilis, a autor najbolje novelete je Pamela Sardžent. Među najnagrađivanije autore poslednjih par godina svakako spadaju i Nensi Kres i Luis MekMaster Bužold (valjda se čita nekako ovako), a ovde ih predstavljamo sa njihovim najboljim radovima. Muškarci koji su uspeli da otmu neke od važnijih nagrada devedesetih su i Džo Haldeman sa neobičnom “Hemingvejevskom obmanom” i Kim Stenli Robinson sa kratkim romanom koji smo preveli kaco “Žustar, žestok, žig”, a mogli smo to učiniti i na pedeset drugih načina s obzirom na igre značenja i zvučnosti originala.

Letimičan pogled na sadržaj *Monolita* otkriva prisustvo domaćih autora i verovatno odmah sledi kanonada: zašto domaći autori? zašto baš ovi pisci? zašto baš ove priče? zašto uopšte domaći autori? a zašto domaći autori? zar nisu stranci mnogo bolji?... Možda postoji neko racionalno objašnjenje na sva ova pitanja, ili bar na neka od njih, a možda i ne postoji. Hteli mi to ili ne, domaći autori su stvarnost. *O Bože, o užasa, o sudbino, o strahote, o besmisla, o apsurdna... domaći pisac u Monolitu!* Prošli put kada sam uvrstio domaće ljude među svetske bogove SF-a, izbio je rat, zemlja se rasula u neprebrojivo mnogo komada, poremetila se ravnoteža supersila, a tiraž *Monolita* je opao sa 2000 na 400. Valjda će ova šok terapija delovati u obrnutom smeru...

Eto, ispunio sam jednu stranu i premašio polovinu druge. Nadam se da će svi oni koji su prigovorili za prekratak i neadekvatan predgovor sedmoj *Monolitu* sada biti zadovoljni: izostale su samopohvale, sve je neutralno, bez emocija, bez pristrasnosti... Sada uzmite prethodni *Monolit* i pročitajte predgovor ponovo. Osim podatka da je *Monolit* jedina SF antologija kod nas, sve što je tamo napisano važi i dalje.

Boban Knežević

JOHN VARLEY

DIREKTNÁ VEZA SA OFIJKOM

I

Dnevni pravni bilten, koji Štampa Intersistemska služba za istraživanje kontrole kriminala. Vodolija 14, 586. S.Z.

Slučaj Lilo-Aleksandr-Kalipso protiv Naroda Dune.

(Pravni zaključak - Za objavljivanje odmah)

Država tvrdi da je Lilo-Aleksandr-Kalipso, u periodu vremena od 3/1/556. do 18/12/567, voljno i svesno vršila eksperimente sa ljudskom genetskom materijom sa namerom da veštački izazove mutacije u pomenutoj materiji. Država dalje tvrdi da je optužena proizvela ljudske blastociste i embrione koji odražavaju potencijalnu strukturu netipičnu za dozvoljeni spektar Ljudskosti, čime je prekršila Zajednički kodeks Konfederacije Osm Svetova, član tri (Zločini protiv Ljudskosti) odeljak osam (Genetski zločini). Država traži kaznu permanentne smrti.

(Čitalački status I klase)

Dosije Lilo je otvoren kada su IKK-ovi kompjuteri primetili da radi sa podacima Direktne veze za koje je analizom utvrđeno da su verovatno povezani sa ljudskom DNK. Agenti KonKrima su nabavili nalog za pregled njenih pretplatničkih snimaka i korisničkih tabela kod StarLajna Ink, glavnog posrednika za procesirane podatke Direktne veze. Porotnička banka podataka je odobrila daljnji nadzor i kompjuterskom projekcijom i pomoću ljudskih operativaca. 10/"/576. je izdat nalog koji se odnosio na njen dom, radno mesto i lično vlasništvo, uključujući i njeno telo.

(Čitalački status II klase)

KonKrimovi V-žace će vam reći: “Lilo je bila gadna. Vešta.

Mislili smo da smo našli led kad smo provalili vrata u Biosistemskim istraživanjima. Jok. Udarali smo holoe. Trake, beleške, sve se brisalo kad bismo ih dotakli. Razbijači Šifri u IKK-u su žvakali i ispljunuli: Jok. Ič. Ništa. Opet isto kod njene kude: grizli smo vakum. Ali, imala je love. Pre deset godina, patent gena za Bananamcso drveće (c). Namlatila se para. Proverili podatke o njenim putovanjima. Nalaz! Pet puta do Janusa. Uхватili 3g tanker i nogu u vrata, sa uperenim laserima. Nikog kod kuće, ali jedna od njenih zamki predostrožnosti zakazala. Vratili smo se kući sa dva grama mutiranog mesa. Sad joj je dupe u reciklaži. Rendgen nije pokazao ništa, ali smo je ipak otvorili i šta misliš, šta smo našli? ^{Balkan-TM/} Miliardu i jedan podatak omotan oko njenog kičmenog stuba! Gotova si, meljačice gena! Čeka te Rupa!” KonKrimovi V-žace će vam reći, zločin se ne isplati.

(Čitalački status nepismenost)

Fotostripovi i holotrake priloženi.

Zamori nisu što su nekad bili. Ponešto sam pročitala o tome, kad mi je palo na pamet da bi ono što radim moglo biti uzrok da jedan vidim iznutra. Neki od zatvora na Staroj Zemlji su bili prilično varvarski.

Moja ćelija nije bila ništa nalik tome. Bila je bolja od uobičajenog radničkog stana. Bile su tri sobe, dobro nameštene. Imala sam vidfon, ako mi nije smetalo što stražar sluša. Nisam ga upotrebljavala.

Ono što je ćeliji bilo zajedničko sa starim zatvorima bila je najosnovnija stvar: vrata se nisu otvarala na moju komandu. Iza tih vrata je bilo tuce drugih, koja su sva bila zatvorena za mene. U svakoj sobi je bila kamera koja je pratila moje pokrete.

Bila sam u Terminalnom institutu za neprijatelje Ljudskosti, tri kilometra ispod Ptolomeja, na Bližoj strani. Bila sam tamo malo više od godinu dana. Šest meseci tog vremena je utrošeno na prikupljanje dokaza protiv mene. Proces je održan tokom par milisekundi kompjuterskog vremena jednog jutra, dok sam ja još spavala. Saopćeni su mi rezultati – iznenađenja nije bilo – i zakazano pogubljenje sledećeg jutra. Onda je moj advokat dobio šestomesečno odlaganje.

Nisam imala iluzija. Odlaganje je odobreno najverovatnije zbog toga što je moje pogubljenje trebalo da bude pre kraja semestra. Institutu je ponestajalo neprijatelja Ljudskosti, a bilo je radova koji su se morali završiti. Dva puta dnevno bi jedan od zidova moje ćelije promenio boju i počeo da svetli. S druge strane bi profesor držao čas studentima psihijatrije. Ako bih stavila lice blizu, mogla bih videti redove studenata kako sede u amfiteatru. Ali sam se bizo umorila od gledanja.

Otprilike jednom nedeljno posetila bi me ekipa diplomaca. Sedeli bi na mom kauču i meškofjili se, niz devojaka i momaka zanesenih lica, čela nabranih od koncentracije. Intervjuisali bi me sat vremena, očigledno ne znajući šta da misle o meni. U početku sam smišljala bizarne odgovore na njihova pitanja, ali sam se i od toga umorila. Ponekad bih samo sedela tu čitav sat.

Moj život je puzao ka svom okončanju.

Lilo-Aieksandr-Kalipso je sedela u svojoj ćeliji i čekala jutro. Još nije odlučila hoće li biti u stanju da se popne tim usamljenim stepenicama. Pre godinu dana, kad to nije bilo tako proketo neminovno, bilo je lako biti hrabra. Sada je uvidela da je njena hrabrost

dolazila od dubokog ubeđenja da je niko neće zaista ubiti. Ali, imala je dovoljno vremena za razmišljanje.

Gasna komora, vešala, električna stolica, kolac, streljački stroj. Da visiš o vrat dok ne budeš mrtva, mrtva, mrtva, i nek ti Bog reciklira dušu.

Ma koliko maštovite te sprave bile, imale su krajnje jednostavnu svrhu. Bile su smišljene da zaustave ljudsko srce. Kasnije, kriterijum za određivanje smrti je bila moguća aktivnost.

To više nije bilo dovoljno. Tužna je činjenica bila da više nije bilo moguće ubiti nekoga i biti apsolutno siguran da se ta osoba neće ponovo pojaviti. Pogubljenje Lilo, koje će se ujutro desiti, stoga je bilo uglavnom simbolično sa društvene tačke gledišta.

Sa tačke gledišta Lilo, bilo je mnogo više od toga. Poigravala se sa idejom kojom se pozabavila samo jednom u životu pre toga: šest meseci ranije, baš pre odlaganja njenog pogubljenja. Pomislila je na samoubistvo.

“A što da ne?” upitala je sebe, iznenadivši se što je to glasno rekla.

Zaista, što da ne? Pre par godina je mogla navesti hiljadu razloga protiv. Bila je u ranim pedesetim, još mlada, sa životom koji se pred njom pružao u nedogled. Ali, sada je imala pedeset i sedam i najednom je bila stara. Uskoro će biti mrtva. **M**rtva. Od toga ne možeš biti stariji.

Fizički, Lilo je imala dvadeset i pet. Bilo je popularno izgledati tako a, iako Lilo nije volela da se povodi za trendovima, nije se nikad osećala dobro izgledajući starije od toga. Telo je uglavnom bilo njeno sopstveno, sa par hirurških modifikacija. Kosa joj je bila svetlo smeđa, oči razmaknute a nos između njih širok, pomalo pljosnat. Bila je visoka i vitka, a to joj je odgovaralo.

Jedini kapric su joj bile noge. Dodala je deset centimetara kostima noge, što ju je činilo dva zareza dva metra visokom, malo iznad prosečne

visine. Nosila je finu smeđu dlaku, nalik činčilinom krznu, od sredine listova do vrhova stopala.

Ustala je i šetala prostorijom tamo-amo. Ono što ju je zapanjilo je bilo to što joj je, kada je jednom prihvatila da će umreti, samoubistvo počelo da izgleda kao privlačna mogućnost. Državu Lune nije bilo briga hoće li se ona ubiti; ujutru je išla u Rupu, živa ili mrtva. Niko nije pokušao da očisti njenu ćeliju od opasnih alatki.

Alatka koju je trenutno razgledala bio je nož. Lepa stvarčica. Nerđajući čelik, sjajan kao ogledalo — bio je simetričan na način koji joj se dopadao. Unakrsne brazde su se uvijale oko drške, omogućavajući čvrst stisak hladnog metala. Povukla gaje preko grla, držeći um praznim. Ruke su joj se tresle dok je dizala prste do vrata. Nije bilo krvi.

Pomislila je na dve alternative sa kojima je suočena.

Sutra će biti emotivan trenutak. Bila je sigurna da se ništa ne može meriti sa iščekivanjem da se krene stepenicama do Rupe. Užasno se bojala da će se potpuno slomiti, da će morati da je drže i bace preko ivice umesto da sama zakorači.

S druge strane, sada se osećala relativno staloženo. Više nikakve nade nije bilo. Može li poći u susret smrti sada, od sopstvene ruke, u osami? Je li bolje otići tako?

Izgledalo joj je da jeste. Rekla je to sebi tri puta za redom i posegnula za nožem. Prevukla gaje preko ručnog zgloba. Zadrhtala je, i osetila kako joj srce lupa. Otvorila je oči i pogledala dole i nije bilo čak ni crvene linije. Bila je sigurna da je pritisnula. Nešto joj je poteklo preko obraza. Uznemirena, otrla je to rukom.

Sela je u fotelju pored stočića i stisnula zube. Nagnula se preko stola i naslonila podlakticu na površinu. Stavila je oštricu noža na mekani deo. pogledala je, odvrtila oči, dovukla pogled nazad i osetila kako joj se oči suše jer je odbijala da trepne.

Videla je crveni potočić krvi.

“Ostavi nož, Lilo.”

Skočila je na noge, i spetljala se sa krvavim nožem u ruci, besno pocrvenevši. Pokušavajući da ga sakrije u jastuke na fotelji, okrenula se da vidi ko je ušao u sobu iza nje.

“Jeli ozbiljno?” upitao je, prilazeći joj.

Pogledala je. Samo mali zasek, iz kojeg je krvarenje skoro već prestalo. Dobacio joj je krpu, koju je iskoristila da obriše krv sa ruku. Sedajući na nekoliko metara od nje, sačekao je da se ona očisti.

“Ima neko koga bih voleo da sretnoš”, rekao je i pokazao ka vratima ćelije. Otvorila su se, i njen plavo uniformisani čuvar je ušao, praćen nagom ženom. Bila je visoka, pomalo se teturala dok je hodala, i izgledala kao drogirana. Njena smeđa kosa joj je bila zamršena i ulepljena po ramenima; gusta, sirupasta tečnost joj je curila sa ruku i brade i iz nosa. Njen pogled se sreo sa Liločinim na trenutak, bez shvatanja, a onda je udarila u stolicu i preturila se. Čuvari su joj pomogli da ustane i napola je odneli do kupatila. Jedna žena, takođe odevena u plavo, ušla je u ćeliju i zatvorila vrata. Pošla je za ono drugo dvoje. Začuo se zvuk vode koja teče.

Lilo je uspela da odvрати pogled. Lice te žene joj je bilo užasno poznato. Bilo je to njeno sopstveno lice.

Zlatno. Sve je bilo žuto-zlatno. Otvorila sam oči pod vodom i znala da ne dišem. Iz nekog razloga, to mi nije smetalo. Podigla sam se u sedeći položaj i osetila kako gusta tečnost tromo curi iz mog tela.

Zagrenula sam se, pokušala da kašljem, i velika količina tečnosti mi je izašla iz grla. Na trenutak se nisam mogla izboriti sa tim. Davila sam se. Ali me neko pljeskao po leđima i onda sam hvatala vazduh.

Nije lako roditi se.

Oči nikako da joj se fokusiraju. Neko joj je pružao nešto a sve što je mogla videti bio je kraj ruke koja drži predmet. Bila je to čaša. Ustuknula je, ali ju je čaša pratila. Prihvatila ju je i pila.

Sedela je u staklenom tanku, uronjena do pojasa u tečnost boje žita. Žice su joj vodile iz tela, koje se još uvijek povremeno trzalo pod uticajem programa za mišićni tonus, koji se sada zaustavljao nakon tri meseca prisilnih vežbi.

Dezorijentacija. Nije mogla da sastavi dve misli. Tank bi trebao da joj znači nešto, ali nije.

“Hajde, da ustanemo”, rekao je neko. Bila je to žena u plavom, koja je posegnula i pomogla nagoj ženi da izađe iz tanka, da stoji kapajući, ljuljajući se, naslanjajući se na jako rame uz ruku koja ju je čvrsto držala oko pojasa. Želela je da i dalje spava.

“Jeli spremna?”

“Mislim da jeste.” Bila je to još jedna osoba, muškarac, takođe odeven u plavo. “Ovo neće mnogo trajati.”

Znala je da govore o njoj. Pokušala je da otrese ruku, ali je bila isuviše slaba. To joj je smetalo, da ih čuje kako tako govore. Želela je da prestanu.

“Ostavite me na miru”, rekla je.

“Šta je rekla?”

Vodili su je duž hodnika, pomažući joj da prođe kroz vrata, zatvarajući ih za njom. Nije mogla da drži glavu u uspravnom položaju; stalno joj je padala u stranu. Sve što je mogla da vidi bila su njena gola stopala, njene noge i vlaga koja je sa njenog tela curila na tepih. To joj je bilo smešno; nasmejala se, skoro ispadajući iz ženinih ruku.

“Šta joj je?”

Nije čula njen odgovor, toliko se smejala. Došli su do još jednih vrata. Stali su pred njima i postala je svesna da je neko šamara. Pokušala je da ga natera da prestane ali on nije prestajao i počela je da plače. Onda jedan jači Samar koji ju je odbacio do suprotnog zida. Ustuknula je, shvatila da sama stoji i gleda u lice muškarca.

“Jesi li sad budna?” Zagledao se u njene oči.

“Da... Ja...” Zakašljala se, i pokušala da pogleda oko sebe, ali joj je on stalno vukao glavu natrag dok nije pomislila da će se opet zaplakati. “Ja... to je...”

“U redu je. Uvedite je.”

Opet muškarac. “Idi za mnom, čuješ? Samo idi za mnom.”

Klimnula je glavom. Izgledalo je da on misli da je to jako važno, a ona je bila voljna da uradi bilo šta da bi joj on pustio glavu. Ali je bila skroz mokra, kosa joj je visila posvuda i osećala se ulepljeno. Pokušala je to da mu kaže, ali je on već ušao u sobu. Osetila je da joj neko gura rame, i zateturala se preko praga.

Ugledala je ljude koji su sedeli u sobi. Bio je tu jedan čovek u čudnom kaputu koji joj je zagolicao memoriju. Znala ga je, ali mu se nije mogla setiti imena. A i jedna žena je sedela u fotelji. Nju je znala. Bila je to ona.

Nikad nisam mislila da ću se sresti sa bivšim predsednikom Tvidom licem u lice. Na kocki ga ne možeš izbeći; tamo je stalno, čas na jednom čas na drugom programu, gurajući svoje lude šeme. On se ustao na telepolitičkoj sceni još u vreme kad sam rođena.

Tvid se oblačio kao u političkim karikaturama s kraja dvadesetog veka. Dopustio je sebi da postane trbušast, uvek je nosio prugaste pantalone i kaput sa repovima, cilindar i gamašne. Pušio je cigaru i, kad je bio izabran, prozvao Predsedničku jazbinu Tamani

Hol I, pobeđivao je na izborima. Iako nikad nisam pažljivo pratila politiku, znala sam da je izabran u tri uzastopna mandata.

On je utro put sadašnjoj lunarnoj klovnovskoj predstavi koju zovemo vladom. Prepoznatljivost je ključ svega, a javnost je iskazala možda razumljivu zbunjenost između političke retorike i maštarija koje je okružuju na kocki. I tako sada imamo naše Tvidove, naše Cerčile i naše Kenedije. Tu je i po jedan Hitler, Bonfort, Euiston i Trajan. Stavite ih sve na isto mesto i komotno možete to nazvati cirkusom.

Srećom, izabrani zvaničnici više ne rade tolike stvari: položaji su većinom ceremonijalni ili nadzornički nad kompjuterima koji obavljaju stvarno upravljanje. Nikad nisam bila sigurna da je to baš toliko dobro, ali sam zbog Tvida bila zahvalna što je tako. Ne da je moje mišljenje trenutno bilo važno.

Odgurnula sam preživljavanje politike u stranu i pripremila se da saslušam ono što će reći. Bolje da znam sa čim sam suočena.

“Nemoj da ti neke ideje padnu na pamet”, rekao je onim čuvenim dubokim glasom. “Zaštićen sam protiv bilo čega šta bi ti mogla pokušati.”

Lilo je shvatila da on govori o napadu na njegov život. Nije bilo ničega što bi joj manje padalo na pamet od toga. On je bio ovde, gde po zakonu nije imao prava da bude, i upravo joj je pokazao nešto što je morao biti ilegalni klon; ne bi se mogla setiti nikakvog razloga zašto bi on to učinio ukoliko nema da joj ponudi nešto, a bila je vrlo zainteresovana da to čuje.

“Ustanovićeš tokom naših budućih kontakata da sam uvijek zaštićen.”

“Ne znam kako bi mi ta informacija mogla koristiti ukoliko ne budemo stupali u kontakt u budućnosti. Kao što znaš, moja budućnost je

trenutno ograničena.” Pokušala je da zvuči neobavezno, da sakrije nadu u svom glasu, ali to nije bilo moguće. Težina, puna krivice, noža koji joj je pritiskao bedro i trag krvi na njenoj ruci svedočili su koliko joj je moguće da se cenjka u ovom razgovoru.

“Da, kontaktiraćeš sa mnom u budućnosti.” pokazao je ka kupatilu ili ona... druga žena. Izbor je tvoj.”

Mogla je čuti glasove iz kupatila; zvuk vode koja teče i ljutiti glas koji je jedva prepoznavala kao svoj sopstveni. Njena bliznakinja se budila, a ona se užasavala toga.

“Kakav je izbor?”

“Prvo, treba da razumeš svoj položaj. Ja...”

“Znam kakav je moj položaj, proklet bio. Nastavi.”

“Budi strpljiva. Hoću da prvo saznaš nekoliko stvari.” Zastao je, a onda izvadio cigaru i obavio proceduru odsecanja vrha i pripaljivanja. Bio je izuzetno ružna osoba, pomislila je Lilo, sa ružnoćom koju samo karikatura može postići. Odbojan kao izobličena, nakazna utvara iz prošlosti na Staroj Zemlji.

“Taj klon je uzgajen ilegalno, očigledno”, nastavio je Tvid. “Ali ti više nisi upotrebljiv svedok bilo čega. Nikada nećeš imati šansu da bilo kome ispričaš šta si danas videla, ukoliko me odbiješ. Od sada će tvoji jedini kontakti biti sa Vatom i Higeijom, dvoje čuvara koje si upravo videla. Oboje su mi lojalni.”

“Šta mi još možeš reći što sam proketo nestrpljiva da saznam? Nisi sve ovo uradio da bi me začikavao. Ti si... Nema veze. Ne sviđaš mi se baš mnogo,. Nikad ni nisi.”

“Ni ti se meni ne sviđaš. Ali te mogu iskoristiti. Hoću da radiš za mene.”

“Odlično. Kad počinjemo? Kao što si napomenuo, bolje da požurimo, jer meni nije ostalo još mnogo od života.” Ali je sarkazam

zvučao šuplje, čak i u njenim sopstvenim ušima, jer ju je grlo toliko bolelo dok je to izgovarala. On se nasmejavao, učtivo, a bila je toliko usredsređena na njega da se skoro i sama nasmejala. Zagušila je taj poriv kad je zapretio da se pretvori u jecaj.

“Postoji taj mali problem”, složio se. “Nudim ti šansu da ne nastupiš na vlastitom pogubljenju. Nudim ti kaskaderku.”

Pogledao je ka vratima kupatila — čuli su se zvuci koškanja — i opet u nju. Podigao je obrve.

Od hladne vode sam se zagrenula, ali je ona sprala ošamućenost. Prvi put za tih nekoliko vrtoglavih minuta sam mogla da jasno mislim. Više od svega na svetu sam želela da spavam, ali su se stvari dešavale suviše brzo, i izgleda da su bile van moje kontrole.

Tvid! Tako se zove. Šta on radi tamo, u drugoj sobi, razgovarajući sa nekim ko izgleda baš kao ja, u mojoj vlastitoj ćeliji? I taj tank. Jesam li umrla? Probudila sam se u rezervoaru, što je moralo značiti da sam umrla. Ali sam bila osuđena na smrt; ne bi trebalo da se ikad probudim.

Gurnula sam lice pod hladan mlaz. Ostani budna, ostani budna. Nešto važno se dešava a ti si izostavljena. Kašljala sam i hvatala vazduh, pljeskajući se po licu i nogama i ramenima. Mislila sam da sada shvatam, i bilo je prljavo, polevareno; toliko gadno da nisam mogla da poverujem. Ali sam morala.

Posrnula sam i pala u tuš-kadu. Stražarka me uhvatila za niku i povukla na noge. Moje oči nikako da se fokusiraju. Zamahnula sam ka njoj, ali je ona bila velika i na oprezu i udarac je promašio. Tada sam zavriš tala i počela da zamahujem.

Izašla je iz kupatila trčeći, dok su je muškarac i žena gonili. Muškarac ju je uhvatio, ali je bila klizava i puna histerične snage. Istrgla se, udarajući ga bosim nogama dok su se rvali na podu, a onda krenula četveronoške ka ženi u fotelji. Ponovo je vrisnula.

Jako udarivši u stočić kad je pokušala da ustane, preturila se i pala pred kauč na kojem je Tvid sedeo. Muškarac ju je stigao i počeo da je odvlači, ali je Tvid podigao ruku.

“Ostavi je na miru”, rekao je. “Mislim da je ovo ipak njena soba.” Pogledao je u Lilo, koja je sedela sleđena i fascinirana. Nije mogla da odvoji oči od žene na podu. “To jest, ako je ti ne želiš.”

Lilo je odvojila pogled od klona. otvorila je usta da progovori, ali su joj reči zastale u grlu. Klon ju je ponovo pogledala. Strah na njenom licu je za Lilo bio skoro nepodnošljiv. Prihvatiti Tvidovu ponudu bi značilo osuditi ovu ženu na smrt. Nije želela da misli o tome.

Ali je klon sada gledala u Tvida, a Lilo je skoro mogla čuti njene misli. Uхватила je ivicu kauča i podigla se na kolena.

“Ne znam o čemu ste razgovarali”, rekla je, “ali mislim da biste trebali da mi kažete. Znam da nisam u toku; upravo sam se probudila. Stvari su se dešavale, to vidim. Dobila sam odgađanje pogubljenja, je li tako? Ona je to što ja mislim da jesam, ali šest meseci kasnije, je li tako?”

“Tako je”, rekao je Tvid i nasmešio joj se.

Lilo je osetila kako je obuzima hladnoća, i shvatila je da se plaši klona. Nije htela da joj se Tvid smeši. Nije bilo razloga da se misli da je Tvid naklonjeniji jednoj od njih; klon bi isto tako poslužio njenoj svrsi kao i original. Ništa nije govorilo da je ona ta koja mora ostati samo zato što je starija.

“Šta god da je u pitanju”, govorila je klon, “ja to mogu raditi isto tako dobro kao i...”

“Prihvata^m posao“, rekla je Lilo^m, onoliko glasno koliko je mog^a. Tvid ju je pogledao.

“Jesi li sigurna?^{/BalkanDownload/}”

Klon je tupo gledala od jednog do drugog.

“Da.” S mukom^m je progutala knedlu. “Da. Ubijte nju. Pustite mene da živim.”

Osećala sam se kao da sam najednom nestala.

Tvid i duga žena su govorili kroz mene, iznad moje glave dok sam ja klečala na podu. Nisam mogla da povenijem. Nisam mogla da pratim šta govore; bučalo mi je u ušima i opet mi se vrtelo u glavi. Mislim da sam udarila glavom u nešto kad sam pala.

Morala sam ih naterati da me primete. Život mi je ovisio o tome. Ustala sam, nesigurno, i stala između njih, ali me još uvijek nisu primećivalu. Bila je to noćna mora. Vrištala sam na njih ali nije vredelo. Ustajali su i odlazili iz sobe, dok je stražarka stala između mene i vrata. Na njenom licu je bio tvrd izraz.

Posegnula sam, borila se sa ženom, ali me ona čvrsto držala. Oni su otišli.

Gubila sam svest i osveščivala se, sedeći u mojoj fotelji, sama. Stražarka Higeija mi je pre nekoliko sati dala dvostruku dozu sredstva protiv bolova i sedela sam tu, čekajući da počne da deluje. Snovi su mi bili crni i bezoblični, sempoznate šume kroz koju sam uvijek trčala u svojim snovima: šume pod plavim suncem.

Kada nisam više mogla da osetim skoro ništa u rukama i nogama ustala sam. Sve se zacrnilo, i našla sam se u kupatilu ne sećajući se kako sam dospela tamo. Odvrnula sam tuš.

Na trenutak sam se zagledala u svoj ručni zglobo. Na njemu je bila duboka posekotina, krv je lenjo brizgala kroz moje prste i rasprskavala se na moje gole noge i stopala. Kako se to dogodilo? Glava mi je bila mutna kao supa, ali sam mislila da se sedam... Odložila sam nož... jesam li? Ta žena – kako se zove – bila je u mojoj sobi. Je li ona pokušala da me ubije, a da to izgleda kao samoubistvo?

Topla voda je tekla po meni. Ružičasti potočići su krivudali između mojih nožnih prstiju. Zateturala sam se, i udarila glavom u zid. Znala sam da je isuviše kasno. Umirala sam. Bilo je tako hladno. Uskoro ću biti mrtva.

Tuš mi je bio usmeren u lice. Stopala su mi se smrzavala. Ponovo sam pogledala u ruku i videla da je krv prestala da teče. Ustala sam, okliznula se i pala licem u crvenu lokvu.

Opet. u glavnoj sobi. Nesposobna da stojim. Tražila sam nešto. Šta? U mom umu je bila još jedna praznina. Nož. Htela sam da dovršim posao koji je žena započela. Ili sam to bila ja? Ostavila sam nož... gde? U mojoj ruci. Sekući, moji prsti su ispustili dršku. Nož je opet nestao. Puzala sam.

Videla sam noge u čizmama ispred sebe, pokušala da ustanem.

“Opet si se onesvestila.” Bila je to Higeija.

“Ne boli”, rekla sam joj. “Ne boj se.”

Cirkum-Luna 6 je bila metalna školjka, pet stotina metara u prečniku. Gravitacija na spoljnoj površini je bila pet metara u sekundi na kvadrat, ali bi posetilac koji se spušta kroz jedan od tri ulaza osetio

primetno povećanje težine sa svakim korakom na dole. CL-6 nije imala mnogo posetilaca.

Sve orbitalne energetske stanice su bile “rupe”, ali je samo CL-6 bila poznata kao Rupa. Pet do šest puta godišnje bi bila isključivana na par sati da bi se ljudi mogli spustiti u ono što je doskora bio radioaktivni pakao.

Sada je bila isključena. Na nivou jednog g terasa se nadnosila nad gargantuanske generatore polja koji su držali crnu rupu u položaju iznad stanice. Od terase se izvijao metalni luk bez potpornja sa šinama sa obe strane i usečenim niskim stepenicama. Trinaest stepenika, samo par centimetara visokih, je bio tradicionalan broj. Kolica su se lako vozila preko njih, a telo pričvršćeno na njih je poskakivalo dok su ih čovek i žena obučeni u crno gurali do kraja luka.

Jedan od dželata je skinuo pokrov sa Liloineg tela dok je drugi spajao kolica sa mehanizmom za izbacivanje. Kada su završili, na trenutak su stajali pod okom kamere, a onda otišli duž luka i popeli se do površine.

Kolica su se nagnula, na trenutak zastala nad provalijom, a onda pala. Asimptotski su dobijala na brzini, i unutrašnjost CL-6 je zasjala jakom svetlošću. Duboko prema rupi, na pola puta do beskonačnog, malena masa neutronijuma koja je bila Lilo je orbitirala skoro brzinom svetlosti, ispuštajući energiju dok je bivala napregnuta do granica materije, pre nego što se konačno raspala u zaborav.

2

Ziveti zajedno: Uvod u zakone za decu, napisala Arijadna-Klel-Žul,

Tiho-Pod Obrazovni, 552. Čitalački nivo I.

Postoje tri vrste onih koji krše zakon. Od loših do najgorih, to su prekršioci, kriminalci i zločinci.

Prekršaji su prestupi kao što su guranje, pravljenje nereda, verbalni napadi i telesni zadah; prestupi lošeg ponašanja. Ako vas optuže za prekršaj, možete se braniti pred sudom. Možete tražiti ljudsku porotu. Ako budete proglašeni krivim, prekršaji se kažnjavaju globom, koja se plaća ili pogođenoj strani ili Državi.

Kriminal su dela kao što su pljačka, provala, napad, silovanje i ubistvo; prestupi protiv imovine. Ozbiljnija kriminalna dela su ona u kojima se radi o telu građanina. Sva kriminalna dela se kažnjavaju globom koja iznosi 90% imovine kriminalca. U slučaju nasilja prema telu građanina izriče se obavezna smrtna kazna sa automatskom suspenzijom. Kriminalčevo pravo na život ostaje na snazi, pa se nakon pogubljenja kriminalac oživljava na subjektivnoj tački životnog toka pre prve pomisli o delu i obavezan je da se podvrgne preventivnoj rehabilitaciji.

Najgori prestupi su zločini. To su prestupi kao što je paljevina, sabotaza, posedovanje fisionih materija, vektorisanje, izvlačenje, i petljanje sa ljudskom DNK. Zločini predstavljaju pretnju čitavoj ljudskoj rasi, ili njenom većem delu, i poznati su kao Zločini protiv Ljudskosti. Kazna za osuđene zločince je opoziv prava na život. Država će pronaći i uništiti svaki memorijski snimak i uzorak tkiva pogubljenog zločinca. Zločinčev genotip se objavljuje i proglašava protivzakonitim i ako se ponovo uoči biće usmrćen, onoliko puta koliko je potrebno.

(Čitalački nivo II, videti popratno izdanje: *Zločin se ne isplati*. Stripovi i trake na raspolaganju na verbalni zahtev.)

Vafa me odveo iz moje ćelije. Sproveo me kroz puste hodnike do jednog lifta. Bila sam znatiželjna da vidim kako će me izvući odande; razmišljanje o tome kako da to sama izvedem zauzimalo je veliki deo mog vremena tokom protekle godine. Proučavala sam bekstva. Većina njih je uključivala podmićivanje, pomoć spolja ili istrajnost, tim redom. Nisam imala čime da podmićujem, niti ikoga

spolja kome bih se obratila. A što se istrajnosti tiče, grof od Monte Krista bi se frustrirao suočen sa Terminalnim institutom. Smešten je tri kilometra pod površinom. Štaviše, udaljen je pedeset kilometara od najbliže stanice metroa. Jedini način da se izađe je peške, ili vožnja na indukcionoj šini u vakuumu. Pri tome je poželjno imati skafander. Naravno, vođenje računa o skafanderima je bila značajna mera predostrožnosti. Na putu do gore, najednom sam se setila šta je Tvid radio tokom godina koje su protekle od njegovog poslednjeg mandata. Naime, bio je za komesara Popravnog.

Lift se zaustavio i Vafa je pokazao Lilo da izađe. Prešla je nekih desetak koraka kad ju je zgrabio za ruku i usmerio kroz jedna vrata. Hodnik iza njih je bio mračan i uzan. Vafa nije izgledao zabrinut. Očigledno je Tvid imao mnoge ljude kojima je verovao u institutu. Izgledalo je da će biti lako.

Prestala je da razmišlja kad ju je Vafa usmerio ka vratima označenim sa VAZDUŠNA KOMORA ZA SLUČAJ NUŽDE. Ušla je u nju, i primetila sa priličnom zainteresovanošću da u maloj komori nije bilo skafandera. Zabuljila se u crveno svetlo na drugim vratima. Iza njih je bio vakum. "Čekaj malo", najednom je rekla. "Šta to radiš?"

"Nije bilo načina da unesemo neovlašteni skafander u institut", rekao je. "Skafandere nadzire odeljenje koje mi ne kontrolišemo."

"Da, ali..."

"Senzor na ovoj komori je isključen. Kompjuter neće znati da je upotrebljena. Uzmi ove i stavi ih." Dao joj je par debelih, savitljivih čizama. "Čekaj malo. Ne mogu."

"Moraš."

"Ne mogu! Pokušavaš da me ubiješ, eto šta! Nije trebalo uopšte da vas slušam. Puštaj me odavde!" Bila je na ivici panike. Kao i svi

Lunarijanci, Lilo je imala snažan strah od vakuma. Bio je to neprijatelj sa kojim su se borili od dana rođenja, užasavajući, kao što je ranijim ljudima bio pakao. Osećala se fizički loše.

“Stavi ih”, rekao je Vafa, razumno. “Trebaće ti da ti štite noge.”

“Šta je... šta to moram da uradim?”

“Ako požuriš, bićeš u vakuumu pet sekundi. Jedan krouler će biti pored vrata, udaljen najviše dva metra.”

“Koje je doba dana napolju?”

“Izlaz je u senci.”

Osetila je kako je panika opet spopada. “Ne. Ne, to je nemoguće.” Htela je da kaže još nešto, ali ju je on uhvatio za rame i čvrsto stegnuo na trenutak.

“Ako budem morao da te onesvestim i nosim, to će biti mnogo sporije.”

Videla je da misli to što kaže. Blago se nasmešio kad je video da je shvatila da je prevelik da bi se borila sa njim. Tako da je za nju postojao samo jedan izlaz iz komore. Navukla je čizme i okrenula se ka vratima. Vala je otpustio držače. Vrata su još uvijek bila čvrsto zatvorena, pridržavana pritiskom od četrnaest hiljada kilograma.

“Kad?” upitala je.

“Krouler ne srne da stane. Stražaru u kuli mora u određenom trenutku biti odvučena pažnja, jer nemamo poverenja u njega. Vozilo će biti u domašaju deset sekundi, a stidi će za jedan minut.” Podigao je pogled sa časovnika i nasmešio se. “Ako sve još uvijek ide po planu.” Prvi put je pomislila da je rekao nešto što mu nije rečeno da kaže. Izašao je iz komore i zatvorio unutrašnja vrata.

Najednom, bilo je vreme. Začula je vrisak koji joj je bio veoma poznat, ali je ranije uvijek bila u skafanderu kad bi ga začula. Bio je to ventil za brzo otpuštanje. Čudno, ali nije ništa osetila. Neprekidno je

podrigivala. Zvuk je nestao za nekoliko sekundi. Trgnula je vrata da se otvore, i trčala je u tišini. Videla je tⁿⁱaman oblik koji se kretaoⁿⁱ, ruku koja je posegnula za njomⁿⁱ, i uvučena je u krouler. Vrata su se zatvorila, i vrisak je dobio oblik u vazduhu koji je jurnuo da ispuni hermetički zatvorenu kabinu. Lilo je najednomⁿⁱ drhtala.

“Uspela samⁿⁱ”, promuklo je uzviknula i onesvestila se.

Jedna žena se naginjala nad nju.

“Ne mrdajⁿⁱ, molim teⁿⁱ.” Liloⁿⁱina leva ruka je bila utrnula. Pogledala je dole. Ruka joj je bila odsečena u laktu.

“Ovo će trajati samoⁿⁱ trenutak”, rekla je žena. Između grudi joj je bio istetoviran Eskulapov štapⁿⁱ; bila je mediko. Lilo je oslonila glavu na drugu ruku izgledala.

“Čemu to?^{BalkanDownload}” upitala je.

“Napustićemo krouler u stanici stotinak kilometara odavde. Uz pomoć ovoga ćeš pređi carinu.” Izvadila je jednu podlakticu iz metalne život-kutije i spojila je na svoju crnu torbu. Beli komadⁿⁱ mesa je počeo da dobija boju, i prsti su mrdnuli. Ubacila je Liloⁿⁱinu ruku u kutiju.

“Ja sam Mariⁿⁱ”, rekla je, blago naglašavajući zadnji slog. Na licu joj je bio nagoveštaj osmeha.

“Lilo”, odgovorila je, i dotakle su dlanove, Liloⁿⁱin desni sa Marinira levimⁿⁱ pošto Lilo u tom trenutku nije bila u stanju da to uradi kako treba.

“Biće spremno za kojiⁿⁱ minut”, rekla je Mari pokazujući na ruku. Posegnula je u torbu na polici iza sebe. U torbi su bila dva dugačka purpurna ogrtača. Ustala je da prevuče jedan od njih preko svoje glave. “Možeš da navučeš drugi kad obavim posao sa tobom.”

“Gde me vodiš?^{BalkanDownload}”

“Da se vidiš sa Šefomⁿⁱ.” U njenomⁿⁱ glasu se oseđalo nešto što je govorilo da Mari veomaⁿⁱ poštuje Šefa. Znači da pripada pokretu Slobodnih Zemljana. Pa, to nije baš bila bolest. Lilo ih je moglaⁿⁱ trpeti,

sem kad su u pitanju bili fanatici kao Tvid koji su želeli da povedu čitavu rasu u uništenje.

Mari je ponovo prionula na posao, učvršćujući zglob lakta, spajajući tetive, pripajajući nerve i krvne sudove. Za pet minuta koža je bila spojena i ništa sem tanke crvene linije nije pokazivalo da je ruka presađena. Lilo je izvukla utikač iz utičnice na Liloinom potiljku i ruka je postala više od mrtve težine. Sada je bila puna žmaraca i hladna.

“Izvini što je ovako”, rekla je Mari, pakujući opremu. “Ali će ti trebati samo oko jedan sat, pa ne bi imalo smisla, zar ne? Nećeš morati da je mnogo koristiš.”

“U redu je. Ja sam ionako dešnjak.” Stegnula je pesnicu. Ruka je bila oko pet centimetara kraća.

“Stvarno? I moja majka je.”

“Čija je ovo?”

“Odgajena je od nekoga ko bi trebao biti na Luni. Provlačimo genotip svako malo kroz carinu tako da kompjuter ima podatke o njoj... ali ne mislim da bi trebalo da ti to govorim.”

“Kako hoćeš.” Lilo je i pretpostavljala da je u pitanju tako nešto.

“Ne izgledaš baš srećno za ženu koja je upravo pobjegla iz zatvora iz kojeg je bekstvo nemoguće”, rekla je Mari. Smešak joj je porastao, stepen po stepen; sada je bio širok i prijazan. Lilo je osetila kako uzvraća smešak.

“Pretpostavljam da nisam imala mnogo vremena da reagujem. Toliko dugo sam živela pod smrtnom osudom.”

Mari se pomerila malo bliže. “Hoćeš li da se maznemo?”

“Ne, hvala. Mislim da bih volela da počnem sa muškarcem, nakon toliko vremena.”

“Svakako.” Mediko se okrenula ka ravnom, izrovanom pejсажу i ostrim senkama koji su se videli kroz prozor.

Lilo je pokušala da se pomiri sa činjenicom da je sada imala šansu da preživi. To joj još uvijek nije ništa značilo. Stalno je mislila na onu drugu ženu, klona, koja će umreti umesto nje. Počela je da plače, predavši se izmešanim osećanjima koja su tražila oduška. Tek kad je Mari procenila da je dovoljno vremena prošlo i stavila joj ruku na rame, shvatila je koliko je bila gladna prijateljskog lica, dodira drugog ljudskog bića. Skoro odmah se smirila. Mari je krenula da povuče ruku, ali ju je Lilo dodiro^mm zadržala.

“Koliko još dok ne stignemo tamo?”

Mari je pogledala na hronometar na noktu njenog palca. “Oko dva sata. Hoćeš li sad da se maznemo? Moglo bi to biti najbolje za tebe. Znam ponešto o onom kroz šta upravo prolaziš.”

“Ma, što da ne.” Pa i jesu. Mari je bila u pravu; od toga joj je zaista popustila zategnutost u stomaku. Mari je bila umešna i pažljiva, dobar igrač sem činjenice da je imala isuviše izraženu tendenciju da priča o poslu. Poljubila bi nešto — nos, pupak, koleno, usne — i htela da zna ko je to uradio tako. Obično je odgovor bio “samo je izraslo tako.”

Mari je dobila većinu poena. Lilo je bila isuviše dekoncentrisana da bi obraćala mnogo pažnje na to šta joj usta i prsti rade. Znala je da je bila slab partner, ali je Mari rekla, izgleda iskreno, da je to u redu. Bila je to lepa gesta, ali sama po sebi ne dovoljan razlog za drugu provalu suza koju je izazvala kod Lilo. Kad se to stišalo, znala je da ju je mediko izvukla iz emotivnog ambisa u kojem je čamila proteklih godinu dana na način koji intelektualna spoznaja o njenom pomilovanju ne bi mogla da postigne.

Ona će živeti!

Krouler je zastao u Heršelu, jednoj od manjih jazbina na ivicama Centralnog gorja. Mari je uvezla krouler u komoru i parkirala, i krenule su pravo u grad da uhvate lokalni metro do Panavižna. Lilo je držala oči otvorene ne bi li ugrabila šansu za bekstvo, ali su im se uskoro pridružili jedan muškarac i jedna žena. Smejali su se i šalili sa Mari, ali su

očigledno bili na oprezu. Šansa će se pojaviti, u to je bila sigurna. Biće bolje da sačeka još malo dok ne upozna situaciju.

Gurnula je ruku u carinsku mašinu i osetila kako joj sepleter struže po suvoj koži dlana. Zaškljocao je, i zaključio da je ona neko drugi. Šteta što neće moći da zadrži novu ruku, razmišljala je. Njena vrednost bi bila neizmerna. Ali, ćelijsko odbacivanje je to činilo nemogućim. Odumrla bi za manje od nedelju dana.

Panavižn je bio grad umetnika, pun izvođača i režisera. Mnogi od njih su bili izmenjeni da bi odgovarali ulozi; bilo je to živopisno mesto. Stali su u red za gravitacioni voz do Arhimedesa. Njih četvoro se ukrcalo, voz je zatvoren, i Lilo ina težina je nestala kad su kola jurnula nagnutim tunelom duž skoro četiri stotine kilometara. Negde pod Apeninima tunel se opet nagnuo na gore, polako smanjujući njihovu brzinu dok se kola nisu uvukla u lift koji ih je poveo natrag do nastanjenih nivoa. Putovanje je bilo već gotovo kad je Lilo našla najudobniji položaj u svom sedištu.

Veliko Sastajalište u Arhimedesu je bilo zastrašujuće. Zaboravila je da postoji toliko ljudi i toliko buke. Nije bilo vremena da se brine o tome; bila je progurana kroz gužvu do privatne metro stanice. Kada se ponovo pribrala, videla je da je ponovo sama sa Mari u kapsuli sa osam sedišta.

“Gde sada?”

“Ne bi trebalo da kažem”, rekla je Mari sležući ramenima.

Lilo nije trebalo mnogo da dođe do zaključka. Većina Lunarijanaca pomalo poznaje selenografiju. Možda ne izađu na površinu više od jednom ili dvaput za nekoliko godina, najverovatnije na putovanje na kakvo su krenuli Lilo i Mari: zatvoreni u kapsulu koja vozi indukcijskom šinom dok pejzaž juri pored prozora. Alije Lilo prilično dobro poznavala mapu površine. Išli su na sever Imbrijumskom ravnicom, i kad su se iznad horizonta pojavili vrhovi znala je da su to Špicbergen planine. Znači,

tamo je Šef živeo. Ta vrsta informacija nije baš spadala u državne tajne; ali, nije ni bila razglašavana, zbog stalnog straha od atentata.

Tvidov dom je bio na površini — što je bilo logično, shvatila je Lilo, jer je tako mogao u svakom trenutku videti Zemlju. Tvid je bio opsednut Zemljom i Osvajačima. Jedna velika geodetska kupola je bila okružena skupinom malih. Paučinasti teleskop sa dvadesetmetarskim ogledalom nalazio se u senci kupole. Bio je usmeren ka Zemlji.

Marije odsekla ruku i zamenila je originalnom, a onda rekla da Tvid očekuje Lilo u glavnoj kupoli. Pokazala je kuda se ide do tamo. Lilo nije žurila, zagledajući u svaka otvorena vrata pored kojih je prolazila. Bila je samo jedna stanica metroa, a na skafandere se strogo pazilo. Potpuno je shvatala da je ovo isto toliko zatvor koliko i institut, ali je sad bilo vreme da se prave planovi.

Voda je tekla niz hodnik. Gacala je kroz nju dok hodnik nije postao potok koji je tekao među drvećem u veštoj mešavini holograma i stvarnih biljki. Nije primetila prelaz. Dno potoka je bilo popločano uglačanim kamenovima od šarenog kristala i dublji bazeni su bili puni ribe. Panter ju je proučavao sa obale, pridružio joj se kad je stigla na suvo i počeo da trlja glavu o nju nakon što je onjušio krzno na njenim listovima. Neko vreme se zezala sa njim, a onda ga oterala blagim udarcem po glavi.

Staza je vodila do čistine, a na čistini je bio Tvid, sedeći u stolici dok je naga žena stajala nad njim. Primetila je muškarca, takođe nagog, među drvećem na ivici čistine.

Lilo je pokušavala da ne bude impresionirana, ali je to bilo uzalud. Nije imala pojma koliko je novca trebalo za održavanje džepnog Diznilenda kao što je ovaj, ali je znala da treba mnogo.

“Sedi, Lilo”, rekao je Tvid, i u visokoj travi se rasklopila stolica. Sela je, stavljajući jedno stopalo na sedište. Pretražila je džepove ogrtača, našla četku, i počela da raščešljava mokru dlaku na svojim nogama.

“Već si upoznala Vafu”, rekao je Tvid, pokazavši ženu koja je stajala. Lilo ju je pogledala, primetila stav i položaj ruku. Ta žena je mogla da je ubije u sekundi, i bila u stanju da to i uradi. I mislila je da ima nečeg poznatog u njenim očima.

“Koliko ih imaš?” rekla je. U travi, pored ženinih nogu, ležala je sklupčana boa konstriktor, punih dvadeset metara dugačka. “Prilično gadan ljubimac.”

“Ne voliš zmije?”

“Nisam mislila na zmiju.”

Tvid se nasmejao. “Vafa je jako koristan, lojalan, pametan koliko mu treba, i potpuno bezobziran. Zar nisi, Vafa?”

“Ako vi tako kažete, gospodine.” Njen pogled se nije pomerio sa Lilo.

“Da odgovorim na tvoje pitanje, imam mnogo Vafa. Jednu ovde, jednog koji ti je pomogao da pobegneš pre nekoliko sati. Druge na drugim mestima.” Lilo nije morala da pita zašto je Vafa bio toliko koristan. Iako su lica i tela bila potpuno različita kod dvoje koje je videla, osećaj je bio isti. To je bio ubica. Verovatno čak i vojnik, iako se Lilo nije razumevala u mentalna oboljenja.

“Kaži mi za Prstenove”, rekao je Tvid neočekivano.

“To je pominjano na suđenju”, promucala je Lilo. “Mislila sam da znaš.”

“Znam, ali nisam uveren da si govorila istinu. Gde je kapsula?”

“Ne znam.”

“Imamo načine da te nateramo da progovoriš.”

“Ne seri.” Tvid je imao naviku da se tako izražava, kao glumac koji čita rečenice iz trećerazrednog trilera. “Nije u pitanju to što ti ne bih

rekla”, objasnila je. “Priznala sam da sam to organizovala. Kad bih znala gde je to, ne bi mi baš mnogo koristilo, zar ne?”

U tom trenutku, Lilo je mogla videti da bi joj to pre moglo naškoditi nego pomoći. Tvid je izgledao nezadovoljno, a to je bilo uznemirujuće. Držati njega sretnim je postalo jako važno.

Pet godina pre, kada su njena istraživanja zašla u područja gde je mogla očekivati nevolju sa zakonom, odlučila je da napravi kapsulu. Imala je kontakte među Prstenjacima, i dovoljno novca da finansira projekt. Ideja, koja je tada izgledala dobro, bila je da, ukoliko bude uhvaćena i osuđena, njen rad bude nastavljen bez prekida. Sada nije bila sigurna da su joj motivi bili toliko nesebični. Potreba da se živi je jaka, kao što je upravo saznala.

“Ispitivali su me pomoću droga”, rekla je. “Imam prijateljicu tamo napolju. Kada sam ostavila kapsulu, ona ju je pomerila. Ne mogu nikoga da dovedem do nje. Ja ne znam gde je.”

“Ta saučesnica”, rekao je. “Možeš li stupiti u kontakt sa njom?”

“Jesi li nekad bio tamo napolju?”

“Ne, nikako da nađem vremena.” Izražajno je slegnuo ramenima. Lilo je tu gestu viđala ranije na kocki. Tvid je bio vešt u rutinskom samohvaljenju, igrajući ulogu nekoga ko je večito zauzet poslovima za dobro Naroda.

“Pa, Prstenovi su veliki. Ako nisi bio tamo, ne možeš shvatiti koliko veliki. Mogla bih stupiti u vezu sa njom preko radija, ali nismo mogle smisliti način na koji bi ona mogla biti zaštićena. Mislim, drogama bi mogli svašta izvući iz mene i ona ne bi mogla znati da li upada u nekakvu zamku. Bilo je dovoljno teško uopšte je uvući u ovo. Prstenjaci naginju osamljenosti. Ne brinu tuđe brige.”

“Ali postoji način da kontaktiraš sa njom?”

“Ako pod tim podrazumevaš da je nađem, ne. Mogu da ostavim poruku u centrali na Janusu. Ona naziva svakih dvadeset godina, tačno kao sat.”

Raširio je ruke. “Ne baš efikasno.”

“To smo i htele. Kad bi meni bilo lako da zaustavim taj projekt, bilo bi lako svakome ko zna ono što ja znam.”

Tvid je ustao i polako odšetao par koraka, gledajući u nebo. Zmija se mrdnula, i obavila oko Vafine noge. Ona se nagnula da je pomiluje, ne skidajući pogled sa Lilo.

“Kako ti se zvala ta saučesnica?”

“Parametar. Parametar/Solstis.”

3

Pesma Prstenova, od Klensi-Denijel-Mitre. Zbirka rane ljudsko-simbske zajedničke poezije. Oko 240.-300. S.Z. Otvoren čitalački status.

Od svega što nam je siglo preko Direktne veze sa Ofijuksom, ništa nije čudesnije od simba. U ranim godinama trećeg veka, simboli su smatrani za spas ljudske rase. Futuristi su videli dan kada će svako ljudsko biće biti u paru sa partnerom simbolom i zauvek oslobođeno od potrebe za oslanjanjem na vazdušne komore, hidroponske farme i recikliranu vodu. Svako ljudsko biće će biti mali model izgubljene Zemlje, slobodno da luta gde hoće po Sunčevom sistemu.

Lako je videti šta je podstaklo toliki optimizam. Simetrija čitavog koncepta je zapanjujuća. Svaki ljudsko/simb par je zatvoren ekološki sistem, kojem je potrebna samo sunčeva svetlost i mala količina čvrste materije da funkcioniše. Biljni simb skuplja sunčevu svetlost u svemiru, koristeći je da preradi ljudske otpadne materije i ugljen-dioksid u hranu i kiseonik. Istovremeno i štiti krhko ljudsko telo od vakuma i ekstremne

hladnoće i vrućine. Simbovo telo se uvlači u pluća i otpadni kanal. Svaka strana hrani onu drugu.

Ono što nismo očekivali je simbov um. Pošto nema mozga, simb je samo grudva veštačke organske materije dok ne dođe u dodir sa ljudskim bićem. Ali, kad prodre u nervni sistem svog domaćina, rađa se kao biće koje misli. Deli ljudski mozak. Rani eksperimentatori su naučili da, kad jednom uđe, simb ostaje gde je. Od tada je relativno mali broj njih izabrao da izgubi svoju mentalnu intimu u zamenu za utopiju Prstenova.

Ali, razočaranjem nam je dat dragocen poklon. Zajednica Prstena nije ljudska zajednica. Mi živimo u sobama i hodnicima; oni raspoložu čitavim svemirom. Svako od nas ima pravo da bude majka jednog deteta tokom svog života; oni se množe kao bakterije. Mi smo ostrva; oni su umovi u paru. To je odnos koji je teško zamisliti.

Negde u tom magičnom spoju dva različita uma stvara se napetost. Vrcaju iskre; iskre bleštave kreativnosti. Svi Prstenjaci su pesnici. Poezija je normalan nusproizvod življenja. Onima od nas koji nemaju hrabrosti da se spoje, koji čekaju retke kontakte Prstenjaka sa ljudskom zajednicom, njihove pesme su neprocenjive.

Parametar je lebdela nad zlatnom pustinjom koja ne bi mogla stati ni u jedan horizont. Bila je okrenuta prema Suncu, koje je bilo mali, veoma bleštavi disk odmah pored Saturna, na strani suprotnoj onoj na koju je Saturn rotirao. Sam Saturn je bio mračna rupa u svemiru, oivičena kao brijač ostrim lukom u kojem je Sunce bilo poput dragog kamena.

Ona nije videla ništa od toga. Sunce je osećala kao pritisak i vetar, a Saturn kao hladan, dubok bunar koji ju je vukao!

Izlazak sunca je bio prava poslastica. Još uvijek je osećala njegov ukus u tankom delu svog tela koji se otvorio da ga prihvati. Bila je suncokret.

Oblik suncokreta je predstavljao lenjo, biljno vreme. Parametar je rekla Solstisu, svom simbu, da deaktivira vizuelne centre njenog mozga da bi mogla da uživa u jednostavnosti postojanja kao biljka. Ruke su joj bile raširene ka svetlosti a noge su joj bile čvrsto ukopane u plodno tle koje je bila njen simb. Bilo je to dobro vreme.

Gledana spolja, Parametar je bila centar stometaarskog opnastog suncobrana, blago paraboličnog. Bila je pauk koji sedi u sredini zamrznutog odsečka mehura od sapunice, ali je odsečak bio protkan žilama, kao unutrašnja površina očne jabučice. Tečnosti su pulsirale žilama, neke mlečne, neke tamnocrvene, druge purpurno-smeđe. Iz tačke blizu Parametrinog pupka pružala se tanka peteljka, sa kvrgom veličine pesnice na kraju. Kvrge je bila fokus parabole i prihvatila mali deo sunčeve svetlosti koji se odražavao od suncokreta. U njoj je bilo vrelo, vrući centar oko kojeg je Parametar rotirala. U kvrgi i kapilarima suncokreta odvijale su se hemijske reakcije.

Aktivnost u njenom mozgu je bila prigušena do skoro nikakve, prekidana samo povremenom aktivnošću Solstis, koja nikad nije potpuno spavala.

“Parametru.” To nije bio glas, čak ni kada je Parametar bila mnogo svesnija. Bile su to reči oblikovane u njenoj glavi, poput misli, ali to nisu bile njene misli.

“(Prepoznavanje; blagi prekor; prijemčivost)”

“Hajde. Probudi se.”

“Šta je?” Buđenje je bilo bez napora.

“Jesi li sada spremna za vid?”

“Naravno. Što da ne?”

Solstis, koja je funkcionisala kao saobraćajac u zadnjem delu cerebruma, uspostavila je kontakte koji će omogućiti Parametrinom

vizualnom korteksu da komunicira sa čeonim režnjem njenog mozga: Videla je.

“Kakvo divno jutro.”

“Aha. Jako lepo. Čekaj dok vidiš jutarnje novine. Nećeš biti toliko srećna.”

“Može li to da sačeka? Zašto kvariti ovo?” Parametar nije imala osećaj hitnosti. Poslednji put je žurila pre jednog veka.

“Naravno. Obavesti me kad budeš spremna.”

Parametar je izrazila zabavno raspoloženje svom simbu. (Slika sebe kako opasuje mač, bodež, stavlja bronzani šlem i uzima ukrašeni štit.) Solstis je odgovorila. (Slika Parametra kako se penje stepenicama, gledajući zvezde, ne primećujući da je krenula da zakorači na najvišu stepenicu koje nema.)

Parametar se protegnula, uzrokujući polagano talasanje opnastog suncobrana. Stegnula je sve četiri šake u čvrste pesnice — nije imala stopala, pošto ih je hiruški nadomestila povećanim šakama u vreme kad se spajala sa simbo — pa raširila dvadeset prstiju. Jedna šaka joj je privukla pažnju. Bila je bleđa, ali je postajala ružičasta dok ju je gledala. Imala je ten albina; koža pod noktima je bila boje ćilibara, koja je brzo prelazila u oranž. Solstis se pakovala, skrećući tokove tečnostima, pripremajući se za kretanje.

Ništa od onog što je videla nije bilo stvarno. Njene oči su bile zaštićene pod neprovidnom materijom Solstisa; njene mrežnjače nije dodirnula svetlost već više od sedam godina. Da je pogledala u Sunce svojim očima, kao što je naizgled radila, ćelije bi bile uništene. Ono što je videla bilo je proizvod nervnih impulsa koje su Solstisini senzorni receptori slali u različite oblasti njenog mozga. Mada je njoj izgledalo da naga lebdi u svemiru, osećajući sirovu sunčevu svetlost na svom telu. Iluzija je bila potpuna.

“Dobro. O čemu se radi?”

“O ovom. Uхватила sam ovu emisiju. Došla je sa Janusovog predajnika, na devetnaestom kanalu. Gde hoćeš da je pogledaš?”

“Svejedno mi je. Bilo gde.”

Trodimenzionalan prizor se pojavio između Parametra i tamnog polukruga Saturna. Izgledao je isto toliko stvaran kao i bilo šta drugo što je mogla videti. Prizor je bio unutrašnjost sobe. Soba je mogla biti bilo koja, ali je žena koja je u njoj sedela bila neko koga je Parametar poznavala. Glas spikera je objasnio da je Lilo, osuđena Zločinka protiv Ljudskosti, pogubljena. Dao je mesto, vreme i sažeti pregled njenih zločina. Kada je komentar prešao na predavanje o zlu genetskog eksperimentisanja, Solstis ga je isključila a da Parametar nije morala da to zatraži.

“Znale smo da će se to desiti”, istakla je Parametar, pitajući se zašto je vesti nisu više pogodile.

“Znala je i ona.”

“Dobro. Gde je ona sada?”

Pravac njenog pogleda se pomerio. Saturn je naizgled rotirao pod njom dok nije gledala Prstenove odozgo. Izgledalo je da lebdi nad severnom polarnom oblašću.

U dnu Prstena, blizu mesta gde ga je presećala senka Saturna, zelena strelica se palila i gasila.

“To smo mi”, rekla je Solstis. Dalje duž krivine Prstenova, šezdesetak stepeni u pravcu rotacije, pojavila se tamnocrvena strela. Njena boja joj je saopštila masu stene o kojoj se radilo. Bila je na ivici Prstena Alfa, najudaljenijeg Prstena, gde preturbacije nisu bile značajne tokom petogodišnjeg perioda.

Solstis je zumirala sliku. Pojavila se Liloina kapsula onakva kakvu ju je Parametar poslednji put videla, izvučena od strane Solstis iz onog

dela njihovog zajedničkog mozga do kojeg Parametar nikad ne bi doprla bez hipnoze.

Bila je to stena — malo veća od prošeka, ali sve u svemu prilično uobičajena stena. Unutra je bio nuklearni generator, kompjuter, skroman raketni motor, sistem za održavanje života — i Lilo. Ili neko ko bi mogla postati Lilo; klon koji će, kad joj se usnimi Liloino snimljeno sećanje, postati Lilo od pre pet godina.

“Zar je zaista prošlo pet godina?”

“I šezdeset dana i tri sata. Ispravljeno vreme Stare Zemlje.”

“Ne izgleda toliko.” Ponovo je pogledala dve strelice. Bile su jako udaljene.

“Sto četrdeset i jedna hiljada osamsto devedeset pet kilometara u pravoj liniji”, dopunila ju je Solstis.

“Pa, obećale smo, zar ne?”

“Čekala sam da to kažeš.”

Pre šest godina su je prvi put srele. Lilo je svoju privatnu istraživačku stanicu osnovala na Janusu, nadajući se da će status tog satelita kao interfejsa između ljudske zajednice i zajednice parova značiti manje opreza, labaviji nadzor genetskih statuta. Parametar/Solstis su je srele prilikom jedne od svojih retkih poseta, i odmah im se svidela. To se retko dešavalo. Ljudi i parovi se slabo mešaju.

Muvale su se oko njene male laboratorije dok su bile na Janusu, a kada su bile spremne da odu predložile su joj da premesti ceiokupnu svoju operaciju u Prstenove. Lilo nije bila voljna da ide toliko daleko, ali im je prišla sa idejom o postavljanju robotske stanice na ivici Prstenova. Brinula se zbog mogućnosti da je uhvate. One su se složile da nadziru buđenje klona ako joj to ikada zatreba.

Sada je pred njima bio dug put. Nije bilo moguće žuriti. Iako su mogle postići brzinu od pedeset kilometara na sat dok su putovale,

morale su da se zaustavljaju svakog dana da bi se nahranile. Trebaće im skoro godinu dana da stignu do Lilo.

“Pa, svako putovanje počinje od odgurkivanja”, rekla je Solstis.
“Krenimo!”

4

Nisam često posećivala nijedan Diznilend. Za mene, želja da svojim golim rukama obrađuješ prljavštinu i jedeš hranu izrasla iz prljavštine je bezopasna ali glupa. Od toga čeznemo za nečim što nikada nećemo moći imati, nečim što je uvijek tu gore na nebu Lune. To dovodi do suludih fantazija kao što je ona koja odavno opseđa Tvida: ponovno osvajanje Zemlje, oslobađanje od Osvajача planete sa koje smo potekli.

Odrasla sam okružena metalom, i nikad se zbog toga nisam osetila uskraćenom. Priče o čudesima Stare Zemlje me ne dotiču. Naše granice nećemo naći pokušavajući da ponovo osvojimo prošlost, već gledajući unutar sebe. Pokušala sam da to uradim, i završila u zatvoru.

Tvid mora da je postavio termostatskog ličnog raja na četrdeset stepeni. Kuvala sam se. Možda je biljkama bilo potrebno leto, ali meni sigurno nije. A nekakva neopisiva mala gamad se uvukla u moje krzno na nogama. Priroda. Skinula sam teški ogrtač i pokušala da se rashladim dok je Tvid razmišljao o mojoj sudbini.

Lilo je videla da Tvid daje znak čoveku na ivici šume. Bila je napeta. Je li to to? Mogao je da oceni da ona nije vredna truda — još uvijek nije znala šta smeru sa njom — i stvari su mogle da počnu da se odvijaju velikom brzinom. Pažljivo je osmatrala Vafu. Ako navale na nju, rešila je da im odlazeći nanese štetu.

Ali, Tvid je žurio kroz gustu travu. Vafa se malo opustila kad je Tvid nestao sa vidika. Sedela je u travi i milovala zmiju. Ova ženska Vafa je bila dva i po metra visoka, nije imala grudi, imala je jako malo potkožnog sala bilo gde i bila potpuno bez dlaka. Bila je bela kao kost po celom telu. Mrtvačka glava: suva, ekonomičnih pokreta, snažna i smrtonosna.

Neko je trčao kroz polje do njih. Lilo se upitala zašto bi bilo ko trčao po tolikoj vrućini. Da nije u nevolji? Ali, u pitanju je bilo čisto veselje. Prvo je videla tetovirani znak, a onda i lice.

“Zdravo, Mari.”

“Pričaj”, prodahala je ova. “Zar nijepredivo! Što smo ovde, hoću da kažem.”

“A-ha.” Lilo je pljesnula nešto što je zujalo; ruka joj se od toga umrljala crveno. Krvopija!

“Haj, Vafa.” Žena je klimnula Mari. Mediko je bila pokrivena znojem, i izgleda uživala u tome. Na trenutak je stajala, čekajući da joj se vrati dah. “Treba da dođeš sa mnom”, rekla je.

“Zašto?”

“Treba da te snimim. Šefovo naređenje. Hajde, neće dugo trajati.”

Lilo je znala da treba malo više vremena, ali ju je sledila duž staze koja je vodila u šumu. Okrećući se, ustanovila je da je Vafa prati, pazeći više na zmiju nego na Lilo. To nije bilo baš laskavo. Bilo bi lepo smatrati sebe za opasnu, ali Vafa nije izgledala impresionirano. Pa, to je verovatno bilo bolje. Možda jednog dana doživi iznenađenje.

Mislila je da će je povesti u konvencionalniji deo Tvidove rezidencije. Umesto toga, stigli su do čistine usred guste šume. U blizini se nalazio vodopad. Mari je nosila svoju torbu; sada ju je odložila na zemlju i gestom pozvala Lilo. Tanak plastični čaršav je bio raširen na tlu.

“Ovde?” rekla je Lilo. “Zar ti nije potrebno...” Ali je Mari otvarala nešto što je izgledalo kao panj. Iznutra je bio metal.

“Zašto da ne? Ne brini, svidet će ti se.”

Lilo je morala da prizna da ta okolina više opušta od standardne operacione sale. Možda će joj to pomoći da savlada svoju nervozu.

Liloin strah od snimanja sećanja je bio uobičajena stvar. Govorila je sebi koliko je htela da se ono čega se plaši jednostavno ne može dogoditi; nije se mogla probuditi nakon procesa snimanja da bi joj rekli da je umrla i da je sada nekoliko godina kasnije. Klon bi se mogla probuditi i saznati to, ali ne ona. Ljudska svest je linearna, i njen um se nalazio u telu u kojem je živela, za sva vremena. Ono što je snimak memorije omogućavao bilo je da druga ličnost, identična njenoj, bude usađena u drugo telo, takođe identično njenom. Ali Lilo nikako neće moći da učestvuje u životu koji će taj klon živeti, iako je imala njena sećanja do vremena kad je snimak napravljen.

Pokušala je da se opusti dok ju je Mari priključivala. Osetila je kako je postala mlitava i umrtvila se kad je Mari pritisnula prekidače na svojoj crnoj torbi. Od tog trena nije mogla da vidi šta mediko radi, ali je dovoljno poznavala proces. Vrh njene glave je otvoren — mogla je videti krv na Marinim rukama kad bi ušle u njeno vidno polje.

U Liloin mozak su usađeni tanki metalni kanali, stavljeni kad je imala tri godine. Oni su joj omogućavali priključivanje na kompjuter, a služili su i kao provodnici za sredstvo snimanja: jednomolekulske lance fero-fotonukleinske kiseline. Mari je obmotala traku za snimanje oko Liloinog čela. Kad proradi, aparat za snimanje će joj oduzeti svest na tri minuta.

Bilo je jednostavno da se izvede, neverovatno komplikovano u teoriji. Lilo se često pitala da li bi ljudska rasa to ikad usavršila da nije bilo informacija iz Direktne veze sa Ofijuksom.

Memorija je holografski proces. Sećanja su uskladištena ne na jednom mestu, već posvuda po mozgu. Ne može je snimiti ili dešifrovati nikakav linearan proces, kao što je magnetska traka koja se kreće pored glave za reprodukciju. Mora se uhvatiti odjednom, celo, kao kod fotografije ili holograma. LINK je to učinila mogućim. Svako vlakno, koje je sadržavalo milijarde bitova, uticalo je na svako drugo dok se proces odvijao. Za razliku od vizuelnog holograma, kod kojeg je svaki segment fotografske ploče sadržavao svu informaciju cele slike, jedno vlakno FINK-a je samo za sebe bilo beskorisno. Samo u kombinaciji sa ostalim snopovima — četrdeset šest njih, sve skupa — slika je imala smisla. Traka za snimanje je uzrokovala pojavu magnetskih polja širom mozga, proizvodeći kod skoro beskrajnih permutacija.

Lilo se nikada nije brinula da li je proces zaista u stanju da snimi sve. Nije bila baš impresionirana učenjima o duši, *karasu*, *karmi* ili *atmani*. Poznavala je ljude koji su umrli i vraćeni natrag u život pomoću memorijskog snimka i kloniranja, i nije bilo načina da se primeti razlika.

Mari je pritisnula prekidač, i poslednja stvar koju je Lilo videla bilo je njeno nasmejjano lice.

Lice je još uvijek bilo tamo kad se probudila, još uvijek se smešeci. Lilo joj je uzvratila osmeh, obradovana što je sve gotovo. Krenula je da ustane.

“Čekaj, ne tako brzo”, rekla je Mari vedro. “Prvo moram da te otkopčam i zakrpim.”

Nešto je bilo drugačije. Pogledala je opet, i shvatila da je u pitanju pozadina. Nešto *iza* Marinog lica se promenilo.

Bilo je to lišće na drveću. Bilo je zeleno, a sada je bilo eksplozija crvenog i zlatnog i purpurnog.

“O Bože, ne. Ne, ja... Ovo mi se ne sviđa. Neću...”

Mari joj je blago dodirnula čelo. “Ne želim da budem primorana da te isključim.”

Lilo je klonula. Postepeno je postala svesna kruga lica na ivici svog vidnog polja, između Mari i prekrivača od drveća, koja su gledala u nju. Bio je tu Tvid, i Vafa i... drugi Vafa. Muško i žensko, gledali su u nju.

Mari je završila svoj posao. “Da ti pomognem da ustaneš”, rekla je. “Biće ti potrebno.” Lilo je dopustila da bude povučena u sedeći položaj, a onda da ustane. Stajala je; na trenutak joj se vrtelo u glavi ali joj se ravnoteža brzo vraćala. Prepustila se osećajima, ne usuđujući se da misli: trava pod stopalima, kosa koja joj pada na lice, hladna koža i toplina ispod nje na Marinih golim leđima pod njenom rukom, igra mišića njenih ruku i nogu. Mari ju je obuhvatila rukom oko pasa i vodila je u krug, kao pijanca.

“Odmah ćeš povratiti ravnotežu”, rekla je utešno. “Vežbala sam te tokom celog procesa rasta, dok si bila u tanku. Jaka si, samo se još nisi navikla. Osećaš li se spremnom da stojiš sama?”

Lilo je klimnula, nemajući dovoljno pouzdanja da progovori. Mari ju je pustila, i stajala je naspram Tvida. On je držao neke hartije u ruci.

“Znači, umrla sam”, rekla je. On je pogledao u svoje hartije i štriklirao nešto.

“Zar niko nema ništa da mi kaže?”

Tvid nije ništa rekao, samo je opet pogledao u svoje hartije i opet nešto štriklirao. Muški Vafa je gledao u vrhove drveća, smešeći se. Bio je to prvi put da ga je Lilo videla da se smeje. Žena je držala šaku ispred usta, i Lilo je shvatila da ona pokušava da se ne smeje. Da li im je to ona bila smešna? Kakvi su to ljudi?

“Šta se kog đavola dešava, hoće li mi neko molim vas reći?”

Tvid je otcepio list hartije i dao ga Lilo. Ona je pogledala u njega, natrag u Tvida, a onda morala da ponovo spusti pogled na ono što se bojala da je videla.

“Znači, umrla sam.”

“Zar niko nema ništa da mi kaže?”

“Šta se kog đavola dešava, hoće li mi neko molim vas reći?”

Reći su bile mašinski odštampane, a pored svake rečenice je bio debeli znak strikliranja. Opet je osetila vrtoglavicu. Pojavila se prikaza: na ivici čistine, veliki jelen, sa kristalnim rogovima u kojima se odražavala plava sunčeva svetlost. Halucinacija? Odvratila je pogled. Poželela je da ne bude na ovom ludom mestu.

“Bolje sedi i odmori se”, rekla je Mari, opet je obujmivši rukom kad su joj kolena popustila. “Možda bi trebalo da se isplačeš.”

“Ne! Plakaću kasnije. Sada želim da saznam šta se dešava.”

“I saznaćeš”, rekao je Tvid. Mahnuo je, i muški Vafa je rasklopio stolicu za njega. Smeštio se na nju. “Mari, rekao sam ti da se ne mešaš.”

“Izvinite, Šefe”, rekla je Mari bespomoćno. “Izgleda da jednostavno ne mogu... kad je neko u nevolji, ja samo...”

“Nema veze. Nisam trebao da te zovem ovamo zbog ovoga. Ipak, to nije toliko važno. Lilo, kao što si već uočila, ti nisi ono što si mislila da jesi. Ti si klon. Možda znaš šta se desilo originalnoj Lilo. Imam razloga da verujem da je smišljala svoj plan još pre nego što sam je snimio. Ako i nije, sigurno je bar ušla u naš ortakluk sa... stavovima koji nisu bili baš najbolji. Znaš li o čemu govorim?”

“Kažeš da sam pokušala da pobegnem. I da nisam uspela.” Pogledala je u dve Vafe. Njihovi izrazi lica nisu kazivali ništa.

“To je upravo to. Planirala si to od trenutka kada si shvatila da nećeš biti pogubljena.”

“Pretpostavljam da ne bi imalo smisla da ne priznam, zar ne?”

“Ne bi.”

Bojim se, pomislila je, ali nije htela da to kaže. Možda je on to zapisao negde. Osetila je kako nešto pupi u njoj, nešto što je moralo naći oduška. Bilo joj je dobrodošlo, makar to predstavljalo njenu smrt. Strgnuće kožu sa njegovog lica, otkriti gole kosti i polomiti ih zubima. Ubiće ga. Gledala je u zemlju dok je žeđ za krvlju još rasla u njoj. Spremila se za skok...

Gledala je u dve bose noge. Digla je pogled na par nogu, preko bezdlakih genitalija i ravnih grudi na ćelavu glavu. Kolena su bila savijena, ruke blago odmaknute od bokova. Moderno umrljani zubi su bili ogoljeni. Želela je da je Lilo napadne. Jedna od Vafa se postavila između Lilo i Tvida pre nego što je zamisao počela i da se formira u Liloinoj glavi. Bes se pretočio u tvrdi čvor u njenom stomaku. Vafa se malo opustila.

“Znala je gde treba da bude”, govorio je Tvid. “Je li ti to jasno?”

“Da. Jasno mi je.”

“Predvidiva si, Lilo.”

“I to mi je jasno.”

“Hoćeš li da čuješ šta se dešavalo sa tobom? Zaostaješ četiri meseca, znaš.”

“Mislim da bi mi bilo bolje da čujem.”

Bila sam glupa. Sada vidim koliko je glupo lako bekstvo bilo.

Odveli su me na obuku u preživljavanju u Amazonski Diznilend, trista kvadratnih kilometara klimatski kontrolisane tropske prašume dvadeset kilometara ispod Aristilusa. To je bilo u

zabačenom području, delu koji javnost nikad ne vidi, gde kiša pada čitavog dana i odeća ti se raspada na leđima u zagušujućoj vlazi.

Bili smo na putu do kuće kroz javne hodnike. Ovaj put je bio samo jedan čuvar: Vafa je opozvana u zadnji čas. Iz Marine radionice sam ukrala uzorak kože koji mi je trebao. Čekala sam priliku. Čuvar je odvratio pogled.

Jumula sam kroz gužvu. Za dve sekunde sam postala nevidljiva. Za trideset sekundi sam. Bila dva nivoa niže i hiljadu metara istočnije na međugradskoj klizećoj stazi, vraćajući se. Prošla sam carinu sa uzorkom kože na dlanu, ukrcala se u metro za Klavijus.

Vagon je stao zbog prioritarnog signala. Trideset minuta kasnije vrata su se otvorila u poznatoj stanici. Pitala sam se šta će mi uraditi.

Vafa je stajala tamo, žensko, lice koje sam tako dobro upoznala. Pogledala sam tamnu metalnu stvar u njenoj ruci, a onda njene ogoljene zube. Još uvijek nisam shvatala.

Lilo je bespomoćno podrignula. Odavno je ispraznila stomak, ali joj je i dalje bilo muka. Mariju je držala dok je klečala na travi nad gomilom žuči i komorske tečnosti koju je izbacila, dok je Tvid sklanjao slike.

“Vafa je prilično direktan”, rekao je Tvid. “Kao što sam ti davno rekao, oni su korisni.” Pogledao je u to dvoje. Lilo je uočila pogled, i načas se zapitala da se možda i on pomalo ne boji njih. “Jesi li u stanju da nastaviš?”

Oslonila se na pete. Tu je bila Vafa, žena koja je upravo ubila nekoga ko je izgledao isto kao i Lilo i onda držala okrvavljeno telo, čije su

lice i grudi bili uništeni, da bi ga neko slikao. Njeno lice se mrdalo samo kad bi trepnula.

“Ima još?”

“Bojim se da ima. Ti nisi od onih koji odustaju lako. Da jesi, ne bi bila ona vrsta ličnosti kakvu tražim.”

“Još slika?”

“Da. Moraš ih videti.”

“Da svršimo i sa tim.”

Bila sam glupa.

Sada sam to uvidala, i molila se za oprostaj mojim prethodnim dvema inkarnacijama. Odbacila sam njihove smrti svojim neuspelom. Nije izgledalo verovatno da ću dobiti još jednu šansu.

A cena: Mari, Mari...

Možda me Tvid neće ponovo oživeti. Ili, ako hoće, možda mi neće reći za Mari i moju sramotu.

Vafa se pojavio na vratima moje sobe. Obradovala sam mu se.

Tvid je pripalio još jednu od svojih cigara. Izdahnuo je oblak dima, i Lilo je videla da se ženska Vafa odmiče jedan korak od njega. Nos joj se namreškao.

“Prvi put si jurnuila”, rekao je. “Ugledala si šansu koju sam namestio da vidiš, i iskoristila si je.” Jelen, za kojeg se ispostavilo da nije halucinacija, zašao je na čistinu i trenutno je pasao travu iza Tvida. Lilo je gledala svetlost koja se prelamala u rogovima dok je Tvid govorio. Nije htela da misli.

“Drugi put si naučila, ali ne onu lekciju koju sam ja hteo da naučiš. Odlučila si da budeš opreznija. Ponudio sam ti istu mogućnost, ali si je ti mudro odbila. Ovaj put si htela da sama izradiš svoje bekstvo.”

“Šta sam uradila?”

“Sada dolazimo do poate čitave ove neukusne tirade. Neću ti reći kako si pokušala da pobegeš. Uviđaš li zašto?”

Lilo je pokušala da misli na to, ali joj nije uspevalo. Samo je znala da se oseća uhvaćenom u klopku. Ništa nije imalo smisla.

“Dobro. Ne očekujem da sve ovo apsorbiraš odjednom. Trebaće ti malo vremena da se navikneš. Ono što hoću da pokušaš da shvatiš je da si se trudila koliko si mogla da pobegeš od mene. Ovaj put ti niko nije pomagao. Planirala si bekstvo tokom dva meseca, a izgledalo je da sarađuješ sa mnom. Smislila si plan. Ono što moraš razumeti je da je to najbolji plan koji ćeš ikada smisliti.” Te reči je izrekao tonom grmljavine. Svi su ga pogledali; niko to nije mogao izbeći. On je bio jak govornik kad je hteo da bude.

“To je ono što je ona demonstracija sa scenarijem trebala da ti dokaže. Do sada sam dva puta gledao kad si bila oživljavana. Oba puta si se ponašala potpuno isto. Nisi imala izbora; ti možeš biti samo ono što jesi. Svaki put si počinjala sa sećanjima identičnim onom što je zadnji put snimljeno, baš ovde na ovoj čistini. Svaki put si postala malo drugačija osoba. Originalna Lilo je bila glupa, nije dovoljno razmišljala unapred, i platila je za to. Druga je bila veoma lukava. Ubila je Mari, i stigla onoliko blizu bekstvu koliko ćeš...”

“Ona je šta?”

“Čula si me.”

Mari je bila pored nje. “Lilo, nemoj se...”

Lilo je užasnuta ustuknula od žene. “Ne, nisam mogla. Mogla sam ubiti... owo”, pokazala je na par Vafa. “Mogla sam ubiti jednu od tih stvari. Ali ne Mari.”

“Nisam rekao da nije bilo kajanja”, rekao je Tvid. “Vafa je rekao da si sa olakšanjem dočekala da te ubije.”

“Lilo, ne zameram ti to”, rekla je Mari. “Znam da to zvuči čudno, ali sam te upoznala... Već sam te dva puta upoznala. Dopadaš mi se. Uradila si ono što si mislila da moraš, i čekala si da budem snimljena. Izgubila sam samo nekoliko dana. Šef mi je rekao da je bilo bezbolno, da nisam patila.”

“To je tačno”, rekao je Tvid. Proučavao je Lilo.

“Ali ja jednostavno ne mogu da vemjem...”

“Moraš. I znaj i ovo. Ja te sada znam. Postoje znaci koje mogu uočiti, stvari koje nećeš moći sakriti od mene. Ako ih uočim, znaću da se ponašaš po scenariju. Ti, s druge strane, nećeš nikad biti sigurna.” Njegovi debeli prsti, na koje je brojao argumente, bili su poput rešetaka kaveza koji se zatvarao oko nje.

“Ostaviću te da razmisliš o onom što sam rekao. Kad se odlučiš za saradnju, dođi i reci mi. Izbor je tvoj, a ovaj put želim od tebe čvrstu odluku, ne laži koje si mi rekla u institutu. Već sam utrošio dovoljno vremena i energije na tebe.”

Otišao je, povlačeći muškog Vafu za sobom kao vernog psa. Lilo i Mari su ostavljene maltene same, pošto je druga Vafa naizgled potpuno zaboravila na njih. Lilo ju je gledala dok je ova pokušavala da domami svoju zmiju da se spusti sa drveta, a onda se uzverala uz vertikalno deblo za njom.

Tišina je postala neugodna.

“Volela bih kad bih znala šta da kažem”, prošaputala je Lilo. “Zaista bih volela da znam.”

“Kaži da ćeš uraditi ono što on hoće. Nemaš izbora.”

“Ne, ja... Nisam o tome govorila. Ne... nemam mnogo izbora u pogledu toga, pretpostavljam. U svakom slučaju, izgleda tako. Samo ne znam šta da kažem tebi.”

“Nema potrebe da bilo šta kažeš. Ti nisi ništa uradila. Moje uspomene na tebe su samo lepe. Pa, ko je bio povređen? Neko ko je nekad bila ja, i neko drugi ko je nekad bila ti.”

Lilo bi volela da je bila u stanju da tako gleda na stvari. Znala je da će se večito stideti onog što je ta osoba uradila. Ali, jedini način da se nosi sa tim je bio da posmatra stvari na način koji je Mari predlagala.

“Sredila sam ti noge onako kako voliš”, rekla je Mari. Lilo je pogledala dole. Nije joj palo na pamet da bi joj noge bile drugačije, ali naravno da bi. Dizajn u njenim genima nije uključivao krzno.

“Hvala ti. Cenim to.”

“Znala sam da hoćeš.”

Lilo je stegnula zube. Znala je da Mari time ne misli ništa loše, ali više nikad neće moći da savlada emocije kad čuje te reči. Nije joj se sviđalo da bude predvidljiva. Ne uopšte.

Pitajući se da lije to ono što je i prošli put rekla, rekla je: “Mislim da bi trebalo da popričam sa Šefom.”

5

Razmotrimo oblik mog života:

Proživela sam pedeset i sedam godina prilično nonnalno. Kao i svakom drugom, sećanje mi je snimano svakih nekoliko godina. Tada sam uhapšena.

Snimak koji sam posedovala je bio konfiskovan i držan dok se ne sazna ishod mog suđenja. Kada sam osuđena, bio je uništen skupa

sa uzorkom tkiva koji bi bio upotrebljen da se odgaji telo klona u slučaju moje smrti.

Tokom odlaganja mog pogubljenja Mari mora da je napravila još jedan snimak mene. Ve roj at no sam bila drogirana; to uopšte ne bi bilo teško.

Suočena sam sa klonom koju je Tvid napravio, koja je tada umesto mene otišla u Rupu. (Umesto koga? Na kraju krajeva, ona je bila isto toliko ja kao i ja. Postaje zbunjujuće.)

Ta osoba – originalna ja; iako je teško prihvatiti da sada živim u telu klona – uspela je da preživi samo nekoliko nedelja posle sledećeg snimka, načinjenog u šumi kod Tvida. Povratak na početno polje, kao prvi korak depresivnopoljavajućeg procesa. Nova »ja«, kojoj su nedostajale one nedelje od originalnog snimka do smrti originalne »mene«, je probuđena. Drugi klon je krenula istim kursom kao i original. Sarađivala je dva do tri meseca, pobjegla, bila uhvaćena i ubijena. Broj četiri – ja, ja dođavola – se budi u šumi i vidi Mari kako joj se smeši. Samo što je ovaj put i Mari klon. Broj tri ju je ubila prilikom bekstva.

Mislite o tome u četiri dimenzije. Mislite na. dugačkog crva sa rukama i nogama koji se u školi koristi kao ilustracija te ideje. Zamislite bebu kao jedan kraj crva, koji izlazi iz majčine vagine ili placentorijuma, zavisno od načina koji se majci više dopada. Na drugom kraju je smrt. Zabeležite oznake na crvu svaki put kad se sećanje snimi. Svaki znak je potencijalni ogranak.

Pre osam ili devet meseci, u vreme mog odlaganja presude, moj četvorodimenzionalni presek se razdvojio na četiri ogranka. (Ili bi ih moglo biti pet, ili šest? Tvid je odgajao nekoliko mojih klonova dok

sam bila u zatvoru, pošto je svaki put kad sam umrla bio u stanju da me već sutra oživi u novom telu. Mora da dtži i Marine klonove, inače ona ne bi mogla biti tamo jedan dan nakon što ju je broj tri ubila.) Svaki je počinjao sa istim sećanjem, zaključno sa danom kada me Mari snimila. Tri od tih ogranaka su bila završeni, mrtvi. Putovala sam, sekundu po sekundu, niz četvrti ogranak.

Pet godina pre toga, kada sam napravila sopstveni snimak u kapsuli koja je orbitirala oko Saturna, javio se potencijal za još jedan ogranak. Nisam mogla da znam da li je to proizvelo još jednu Lilo, ali je to bilo moguće. Nadala sam se da je nikad neću sresti. Jednom sam sreća sebe, i naučila nešto o sebi što bih bila sretnija da ne znam.

Ali, pošto to jesam znala, pošto sam videla koliko bih daleko išla da ostanem u životu, nameravala sam da živim.

Nameravala sam da živim večno.

Lilo je trebalo tri meseca da savlada obuku u preživljavanju. Pri tom, činilo joj se da prolazi ubrzani kurs.

Nije se nikad žalila, ali joj se to činilo kao gomila budalaština, i to prilično neudobnih budalaština. Ukoliko se Tvid nije ozbiljno pripremao da uspostavi mostobran na Staroj Zemlji, izgledalo je besmisleno.

Ali je prihvatila celu turu, od Amazona do Egipta. Provela je po nedelju dana u svakom od većih Diznilenda. Partija Slobodnih Zemljana je trošila mnogo novca na dobijanje dozvole za ulazak u divlje predele environmentalnih parkova. Zauzvrat su imali priliku da uživaju u dehidriranju pod pustinjskim suncima i dobijanju promrzlina u Sibiru.

Lilo je bila u grupi od dvadeset. Svi ostali su bili pripadnici stranačkog kulta, sa izuzetkom ženskog Vafe koja je pratila Lilo i činila da sve izgleda lako. Upoznala je Slobodne Zemljane. Podozrevala je da

mnogi od njih nisu toliko fanatični kao Tvid u pogledu konkretnog oslobađanja Zemlje. Mnogi su bili tu zbog zanimljivih iskustava.

Počela je da veoma poštuje Tvidovu procenu o njoj. Stavljao je glavu u torbu svaki put kad joj je dopuštao da stupi u kontakt sa nekim ko nije pripadao uskom krugu Slobodnih Zemljana. Po pretpostavci, mogla je nekom saopštiti ko je ona. Tvid nije mogao biti siguran da su svi koji su sa njom na obuci dovoljno posvećeni njihovoj stvari da je ne bi prijavili vlastima. Da ju je neko prijavio, da je Država doznala da ju je Tvid izvukao iz instituta, njegovo bi dupe dospelo u reciklažu.

Kvaka je bila u tome što bi Lilo sebe osudila na smrt zajedno sa njim. On je znao da ona to ne bi uradila.

U stvari, iako to nikad ne bi priznala, dopadao joj se život na terenu. Šipčenje kroz snežnu oluju nije bilo zabavno, ali ušuškavanje u iglou sa još petoro ljudi pod ćebetom od kože polarnog medveda jeste. Bilo je mnogo lepih trenutaka.

Bilo je i usamljenosti. Nju je bilo mnogo teže podnositi od fizičkih teškoća. Navikla se da živi sama tokom one godine koju je provela u institutu. Sada je bolno žudela za tim da opet stekne prijatelje, da nađe ljubavnika. Ali, ni sa kim na obuci nije mogla biti prijatelj. Bilo je nezamislivo voleti nekoga a ne moći se otvoriti, reći sve, a to nije smela. Bilo je tajni koje je morala čuvati. Ljudi u Tvidovoj rezidenciji su bili još gori. Oni su znali sve njene tajne, ali su znali da ona nije jedna od njih. Sa njom su postupali pristojno, ali joj nikad ne bi verovali. Samo sa Mari se mogla zbližiti. Lilo je znala da se dopada Mari, ali je to bila široka, nekritična privrženost koja je bila deo njene ličnosti. Mari je smatrala da ne treba eksperimentisati sa ljudskom DNK, a Lilo je mislila da je san Slobodnih Zemljana ludost. Nisu imale mnogo zajedničkih tema za razgovor.

Tako da je bila sama u gomili. Na određeni način, to je bilo gore od zarobljenosti u zatvoru. Počela je da izbegava noći oko logorske vatre

kada su se svi okupljali da pevaju i pričaju priče i mažnjavaju se. Govorila je sebi da je to zato što joj nije stalo do seksa pod vedrim^{nov} nebom. “Mazni se na plaži”, rekla je Mari, “i sledeći dan ćeš provesti vadeći pesak iz sebe.” Samo^{nov} kada bi žudnja postala nepodnošljiva potražila bi partnera, ali su joj sve više najpouzdaniji ljubavnici bili prsti sopstvene desne ruke.

Bila je usamljena, seksualni život joj je bio odvratn, i počela je da strahuje da će je se vlasti opet dočepati. Bilo bi užasno sada se suočiti sa pogubljenjem^{nov}, nakon svega krozšta je prošla i svih sramotnih stvari koje je uradila. Nekako^{nov}, kada bi sada umrla, sve predašnje smrti bi bile uzaludne.

Lilo nije videla Tvida od dana kada se probudila. Pretpostavila je da je tada bio prisutan da bi njene reakcije bile istovetne ranijima. Dao joj je lekciju, i to povezanu sa njegovom^{nov} ličnošću. To je bilo psihološki mudro^{nov}, i funkcionisalo je. Ustanovila je da ga se plaši.

Od tog dana je izgledalo da ga ona više ne interesuje. Pokušala je da ode da ga vidi, ali bi je pomoćnici odbili. Šef je uvijek bio isuviše zauzet.

Bila joj je neobična uteha da misli o sebi kao o nekom važnom^{nov} za Tvida, nekom^{nov} koga je morao imati čak i po cenu rizika da je izbavi iz instituta. Tu sliku je postepeno morala da menja. Kada je shvatila da prolazi kroz uhodan postupak za ilegalce — što je nagoveštavalo da postoje i drugi, možda na stotine drugih, kao što je ona — pala je u depresiju. Možda nije Tvidu bila ništa važnija od Mari, čije umeće je mogao nabaviti na bilo kojoj berzi rada na Luni.

Što je više razmišljala o tome, postajalo je sve očiglednije da je ubačena u mašineriju koja je postojala mnogo pre nego što se uopšte pojavila potreba za njenim izbavljenjem^{nov}. Slobodni Zemljani su imali toliku kontrolu nad institutom da je Mari mogla do kraja uzgajiti klon — šestomesečni posao — unutar tih zidova bez bojazni da bude otkrivena. S obzirom na to, Lilo je počela da sumnja da je njen sprint kroz vakum^{nov}

uopšte bio neophodan. Da li je to bila neka vrsta testa? Slobodni Zemljani su, izgleda, voleli testove; njena obuka, ako je uopšte imala neku svrhu, sastojala se od beskrajne serije testova, u kojima je bivala suočena sa okolinom kakvu nikada neće videti, pošto su sve to bile okoline sa Zemlje.

Bilo je jasno da Tvida ne interesuje lično Lilo, već ljudi kao što je ona. Nepriistrasno gledajući, postojale su samo tri stvari koje je mogla uočiti kod sebe po kojima se razlikovala od drugih. Bila je naučnik, ali je on sigurno mogao zaposliti koliko god mu je naučnika trebalo. Bila je osuđeni kriminalac, ali nije mogla ni da pokuša da nagađa zašto bi mu baš ta osobina bila posebno vredna. Znači da je u pitanju morala biti priroda njenih istraživanja, rad koji je bio uzrok njenog hapšenja.

Niko nije bio više iznenađen od same Lilo kada je ustanovila da lagano zalazi u zabranjena područja. Imala je vremena da razmišlja o tome u zatvoru, i još vremena sada, tokom obuke, da razmatra korake koji su doveli do toga da postane Neprijatelj Ljudskosti. To ju je još uvijek čudilo.

Lilo je želela da bude mediko. Otkad zna za sebe imala je vešte ruke, i dok je odrastala najdraža igračka joj je bio hirurški komplet. Operisala bi sebe i svoje prijatelje, stalno držeći korak sa najnovijom modom u pogledu lica i figure.

Ali, njena majka i njeni učitelji su znali da je sposobna za veće stvari i usmerili je ka stručnoj profesiji. Nije se bunila; bila je pismena — svi njeni preci su bili, sve do vremena pre Invazije — i progutala bi svaku knjigu koja joj je bila na dohvat. Njeni učitelji su znali svoj posao; konačno joj je izgledalo da je oduvek želela da bude genetski inženjer.

Bila je dobra u onom što je radila. Njene usluge su tražile sve velike kompanije, i radila je za nekoliko njih pre nego što je krenula sa samostalnim poslom. Njena specijalnost je bila hrana, područje koje je dugo bilo zanemarivano ali je tada ponovo dolazilo u centar pažnje.

Dok se većina njenih kolega koncentrisala na hidroponsku hranu — egzotične mešavine postojećih okusa koje bi bile hit par meseci i posle toga utonule u zaborav — Lilo je svoju pažnju posvetila osnovama. Poboljšavala je pre nego izmišljala, i to joj se isplatilo. Proizvodne kompanije su znale da sa velikim budžetom za reklamu i promotivnu kampanju mogu stvoriti privremenu potražnju za bilo čim. Međutim, na duži rok su zarađivale na licencama za patente gena poboljšanog drveća govedine i biljaka jaja.

Lilo se koncentrisala na drveće svinjetine. Uspela je da poboljša urod i ukus ružičastog mesa, istovremeno smanjujući udeo masti u slanini. Time je zaradila dovoljno novca da opremi svoju laboratoriju, pa se okrenula novim horizontima.

Njen rad na drveću svinjetine joj je pomogao da shvati da postoje mnogi osnovni organizmi koji su dugo bili zanemarivani jer nisu bili u stanju da konkurišu veštački stvorenim vrstama, koje su ljudi sada smatrali osnovama ishrane. Postojalo je doba u kojem su žito, soja, krompir, kukuruz i pirinač bili glavna hrana ljudske rase. Sada nije bilo nikoga živog ko ih je video svojim očima.

Ali su postojali u Banci života, kao i bukvalno svaka biljka i životinja koja je živela na Staroj Zemlji. Shvatila je da se hrana koju je čitavog života jela sastoji od veštački stvorenih biljaka, i da su sve one preko četiri stotine godina stare. Činilo se da je doba inovacija u genetici biljaka bilo i prošlo, da se nikakva potpuno nova vrsta hrane nije pojavila otkad se ljudska civilizacija učvrstila na Osm Svetova. Nije se trudila da razmišlja o uzrocima toga; posvetila se smišljanju nove vrste.

Rezultat je bio bananameso drvo, i bio je to trenutani i trajan uspeh. Kao što je ime ukazivalo, izvukla ga je iz vrste tropskog voća, ali ukus nije bio izvučen iz ničega. Bio je nešto novo, a svi naponi da ga se opiše kao ukus “nalik piletini” ili “kao divljač” nisu postizali ništa.

Lilo nije razglasila tu činjenicu, ali je meso najpribližnije po ukusu bananamesu bilo ljudsko meso. Njena prva sumnjiva radnja, urađena nevino i u duhu istraživanja, bila je da uključi kulturu ćelija iz sopstvenog tela u uzorke koje je analizirala dok je proučavala parametre ljudskog ukusa. Njena prva protivzakonita radnja je bila da unese izmene u tu kulturu i presadi delove DNK u gene banane.

Bananameso ju je učinilo bogatom. Ne basnoslovno, ali dovoljno da joj pruži vremena i sredstva da se vrati svojoj prvoj ljubavi: ljudskom telu.

Setila se srednjih dana provedenih u petljanju sa spoljašnjom strukturom njenog sopstvenog i drugih tela. Mada je to još uvijek smatrala za fazu kroz koju je prošla — i sada sa prezirom posmatrala većinu kozmetičkih telesnih izmena — to ju je još uvijek fasciniralo.

Razmišljala je o velikim genetskim slučajnostima koje su oblikovale njen život, i koje oblikuju ljudske živote. Bila je pismena; bilo je mnogo građana koji nisu to bili. Preovladajuće sociološko objašnjenje nepismenosti je bilo da postoje ljudi kojima pismenost po temperamentu ne odgovara — a zaista je bilo malo zanimanja u kompjuterizovanom, videom zasićenom svetu koja su zahtevala pismenost. Lilo je to prihvatala, ali je oduvek imala osećaj da većina ljudi ne nauči da čita jednostavno zato što nemaju dovoljno pameti za to.

Zbog toga se nije osećala superiornom. Bila je to slučajnost, a to ju je vređalo. Njena inteligencija nije bila proizvod njenog rada, već unapred određena kad su dve gamete naletele jedna na drugu u placentorijumu.

Dok su je genetski zakoni gušili u radu, istražila je njihovo poreklo i bila zapanjena kad je ustanovila da je petstogodišnja zabrana eksperimentisanja sa ljudskim genima bila prvobitno zamišljena samo kao moratorijum. Tada je to imalo dosta smisla, jer je ljudska rasa bila u previranju, suočena sa neizvesnom budućnošću. Ali, koliko dugo je

dovoljno? Trenutni raspon čovečanstva je predstavljao sve što se moglo izvući iz malog genetskog pula onih koji su preživeli Osvajanje. Sve genetske bolesti i slabosti su iskorenjeni odavno, pre nego što je stavljena zabrana na istraživanje. Ljudska rasa je bila zdrava, ali da li je imala ikakvu budućnost pred sobom?

Njen šok je bio još jači kad je saznala za reproduktivnu stranu genetike. Lilo nije bila genetičar ili oplodnik. Na isti način na koji onaj ko sklapa mašinu zna ponešto o metalurgiji kojom su delovi proizvedeni, Lilo je bila samo maglovito svesna bioloških zakona nasleđivanja. Njen posao je bio da uzme nešto što je već bilo tu i podvrgne ga svojoj volji tehnikama direktne manipulacije naučenim od Direktne veze sa Ofijuksom. Sada je zaronila u svet recesiva i uzajamnih oplodjenja. Počela je da se pita pretvara li se ljudska rasa u idiote, bez uporednog nivoa koji bi ukazivao na praćenu.

Pokušala je da pobudi interes kod drugih genetskih inženjera, ali u tome nije imala sreće. Nije bilo političke struje kojoj bi se mogla priključiti sa pokušajem da genetski zakoni budu opozvani. Ako je postojao tabu koji je u ljudskom društvu zauzeo mesto seksa, bila je to genetika. Niko nije želeo da se pozabavi tim problemom, iz jednostavnog razloga što ga niko nije video kao problem. To je bilo prihvaćeno kao životna činjenica, način na koji stvari postoje; ljudska DNK je bila nedodirljiva.

Lilo je godinu dana razmatrala puteve koji su joj bili otvoreni.

Mogla je da jednostavno zaboravi sve to. To je bila realna mogućnost, i čak ni sada nije bila sigurna zašto je uopšte nastavila. Nekim danima je inercija društva bila poput droge u njenim venama, smirujući je i govoreći joj da ostavi stvari na miru. Ako je bilo dovoljno dobro za tvoju babu, zašto nije dovoljno dobro za tebe?

Ili je mogla da to istražuje, oprezno. Na kraju, to je i uradila. Ali ne dovoljno oprezno.

Njen vodič je bila Direktna veza sa Ofijuksom. Od ogromne količine šifrovanih transmisija koje su stizale Vezom, punih devedeset pet procenata je uvijek bilo neprevodivo. Ali je ona čula glasine da je za deo toga, možda veliki deo toga, ustanovljeno da se na neki način odnosi na ljudsku DNK. Naredila je svom kompjuteru da skenira delove podataka koji su bili u javnim arhivama. Bio je to rad na slepo; nije imala jasnu predstavu o tome šta traži. To polje je bilo toliko neistraženo da je morala da se vrati do preInvazionih arhiva da bi pronašla bilo kakve značajne radove na tu temu. Znala je da je to posao za stotine istraživača, za onaj tip naučnika koji je postojao u danima osnovnih istraživanja i za koji je ona sumnjala da se uopšte može više naći. Došla je do zaključka da ona nije bila obučena da bude naučnik; bila je inženjer ili, u najboljem slučaju, neko ko nešto čačka dok ga ne poboljša.

Indikacije su bile dobre. Nije lupala glavu nad pitanjem otkud to da Ofijuksanci toliko poznaju ljudsku genetiku; izgledalo je da oni poznaju sve, i ljudska rasa se vekovima oslanjala na tu bujicu novog znanja. Postavila je bazu na Janusu i otpočela svoje prve oklevajuće eksperimente na vlastitim jajnim ćelijama. Nije imala nameru da proizvede živa ljudska bića. Ono što je radila bilo je da unese izmene i odgaji rezultat do fetusnog stanja, a onda upotrebi ono što je naučila da usmeri svoj sledeći korak.

Nije bila sigurna u to šta traži. Nije bila sigurna ni zašto to radi. U najmračnijim momentima, pretpostavljala je da samo ispunjava želje devojčice koja je volela da še igra medika.

Ali, u drugim trenucima držala ju je vizija. Nije znala odakle joj, ali je povremeno imala osećaj da to u stvari nije deo nje, nije proizvod njenog uma. Bila je to maglovito definisana ali obuzimajuća vizija ljudskog roda raštrkanog među zvezdama, redefinisnog, izmenjenog.

Postojala je jedna živa slika koja je pratila tu viziju. Videla bije svake noći pre nego što bi zaspala. Trčala je kroz visoku travu i drveće

pod plavim suncem. Bila je to lepa plava boja koja joj je natapala kožu i cveće koje se njihalo na laganom povetarcu. Neko je trčao sa njom.

Lilo je boravila u Zemljodomu, Tvido.vom džepnom Diznilendu, spavajući u kolibici od trave koju je morala sama da napravi.

Njen prvi posetilac svakog jutra bila je Mari. Lilo nije mogla da napusti Zemljodom bez nekoga ko bi je ispratio. Nekoliko puta je pokušala, ali nije bila u stanju da nađe izlaz u koritu potoka. Bio je to trik sa holoima koji je vrata činio praktički jednosmernima. Tako da je svakog jutra Mari dolazila i stavljala joj povez preko očiju, a zatim je vodila kroz vodu.

Ali, ovaj put su njih dve stigle do ozidane obale pored potoka i Mari nije posegnula za povezom.

“Ove nedelje na Himalaju, je li?” nonšalantno je upitala Lilo.

“Ne”, rekla je Mari. “Danas odlaziš.”

“Danas?” Ali, zvučalo je logično. Da je znala kad odlazi, mogla bi napraviti plan da pobegne na vreme.

“Tačno. Drži me za ruku, i drži se za stomak. Ovo nije baš prijatno dok se ne navikneš.” Povala je Lilo do drveta koje je raslo na drugoj obali. Lilo je bila sigurna da ga je istražila. Počele su da obilaze drvo...

Lilo je dobila napad vrtoglavice dok se sve naizgled izokretalo oko nje. Zastala je. Prizor je bio izobličen, kao da gleda kroz flašu. Mari ju je povukla za ruku.

“Korakni na gore”, rekla je. “Tri stepenika. Nećeš pasti.” Lilo je progutala knedlu i zakoračila u prazan prostor. Osetila je beton pod svojim bosim nogama. Penjala se, ali je izgledalo kao da silazi niz vertikalnu padinu. “Skreni levo, pa onda opet levo. Zatvori oči, biće ti lakše.” Ali, Lilo je držala oči otvorene. Viđala je ovakve trik-holograme u kućama zabave, ali ne ovako savršene. Izašle su u hodnik pun vode.

“Možeš li mi reći gde idem?” upitala je Lilo. “Da bih znala šta da spakujem.”

Mari se nasmejala. “Ne. Zaista ne znam gde.”

Zastale su u Marinoj laboratoriji. Jedan sat kasnije, Lilo je izašla bez levog plućnog krila. Umesto njega je imala generator nul-odela, nešto što nije koristila nikada do tada. To je nagoveštavalo da ide na Merkur ili Veneru, pošto su to jedina mesta na kojima su nul-odela neophodna. Znatiželjno je dodirivala mali metalni cvet ispod svoje ključne kosti, koji je bio ventil za odvod vazduha i u kojem su bile kontrole odela, dok joj je Mari objašnjavala kako se njime rukuje. Vrat joj je bio pomalo ukočen tamo gde je Mari instalirala binauralni radio i voder koji su išli sa odelom.

Lilo je bila sigurna da odlazi sa Lune kada su joj predstavili Ifisa. On je sigurno bio svemirac, pošto nije imao noge. Očigledno je bio na Luni suviše kratko da bi se isplatila skupa operacija stavljanja nogu. Sedeo je uvezan u postavljenu kotaricu na vrhu paukolikog hodača.

Ženska Vafa se najednom pojavila, kao što joj je bio običaj, pored Liloinog lakta.

“Gde je Tvid?” upitala je Lilo.

“Rekao je da ti kažem da ne može da dođe”, rekla je Mari. “Vata će ići sa tobom. Ja sam htela da idem, ali sam potrebna šefu zbog jednog drugog zatvorenika koji... oh, to ne trba da ti kažem. Ali nije važno.” Poljubila je Lilo. “Mrzim opraštanja”, rekla je skrećući pogled. “Pazi se. Možda ćemo se opet sresti.”

“Nadam se.”

Lilo nije videla ceo brod. Sledila je Ifisa i Vafu kroz cev u prostorije za boravak. Bile su prilično male. Ifis se iskobeljao iz hodača i na kauč, a Vafa je uklonila spravu kroz komoru.

“Sedajte”, rekao je Ifis. “Polećemo za dva minuta.”

Lilo je opet pokušala. “Kuda?”

“Na Titan.”

Planirali su manevar skretanja oko Jupitera. Lilo se to nije dopadalo, ali nije pominjala tu činjenicu. Nije plaćala kartu, pa nije mogla da se žali na uslugu.

Ali, nekoliko dana pre ubacivanja Vafa ju je iznenadila.

“Ne idemo zaista na Titan. Ja idem, kasnije, ali ti ne.”

“Gde ja idem?”

“Malo mesto, zove se Posejdon.”

“Gde je kog đavola to?”

Vafa i Ifis su se pogledali. Lilo je imala neugodan osećaj da bi to ime trebalo da joj nešto znači.

“Probaj J-osam. J crtica ve i i i. Rimskim brojem.”

“Jedan od Jupiterovih retrogradnih meseca”, objasnio je Ifis. “Parče stene dvadesetak kilometara u prečniku, dvadeset miliona kilometara prema napolje.”

“Ali, to je...”

“Ilegalno?” Vafa se nasmejala, a Ifis joj se pridružio. “Reci to Osvajačima.”

“Osvajačima”, promrmljala je Lilo.

6

Zašto ne možemo da odemo kući. Mah pet oralno-kreativna kooperativa. (Za nepism., transkribovana traka)

Došli su godine 2050. po starom računanju vremena. (Dva objekta veličine asteroida ulaze u Sunčev sistem iz međuzvezdanog svemira. Teleskop Palomara se okreće na gore. Astronom se saginje nad okular.) Usporavali su, usmereni ka Jupiteru.

Dvoje astronauta, Purunkita i Mizinčikov¹⁹¹⁹, skrenuti su sa redovne snabdevačke misije do baze na Marsu. (Uobičajeni snimci P i M kako se ukrcajavu na svemirski brod U T¹⁹¹⁹ant. Rez na glumce u brodu: posmatraju instrumente¹⁹¹⁹, dobijaju radio-poruku, pale motore¹⁹¹⁹, jedu, mažnjavaju se.) Trebalo je da krenu do Jupitera za šest meseci i stignu sa praznini rezervoarima. Naređenja koja su dobili: Budite mirni¹⁹¹⁹, posmatrajte¹⁹¹⁹, i čekajte dolazak robotskog tankera. (Ubaciti snimak P i M pored prozora U T¹⁹¹⁹anta, sa Jupiterom spolja. P je crna kao svemir. Zagrlila je M. Trudna je.)

Jedan od objekata je zaista ušao u Jupiterovu orbitu. Drugi je u poslednjem trenutku promenio pravac i krenuo ka Zemlji. Spustio se u Pacifik, blizu ekvatora. To je bila Godina prva Okupacije Zemlje. (Ravni snimci broda Osvajača, dvadesetokilometarske sfere do pola uronjene u vodu, površine bez sjaja, išarane rupama.)

Ono malo što o Osvajačima znamo dolazi od Purunkite i Mizičinkova, jedinih ljudi za koje se zna da su ušli u jedan od brodova i vratili se. Ovo je ono što im se desilo. (Strani brod se poravnava sa U T¹⁹¹⁹antom, guta ga. Kamera prati P, M i ćerkicu kroz kamene tunele pune vode.) Susreli su se sa doktorkom Elenom Bronson i njeno dvoje pratilaca, koji su ušli u brod koji se spustio u Pacifik. Bili su u brodu ne više od jedan dan, ali su ušli onog dana kada se spustio. Tog dana astronauti su bili udaljeni od Jupitera još tri meseca puta.

Ako je priča koju su astronauti ispričali tačna, prostor i vreme postoje na drugi način unutar brodova. Nema mnogo razloga da se u njihovu priču posumnja.

Za doktorku Bronson se misli da jedino ljudsko biće koje je ikada svojim očima videlo tuđince i preživelo. (B sama, ulazi u veliku prostoriju, veliku kao unutrašnjost prerađenog asteroida. Prostorija je napola puna vode. U daljini, specijalni efekti izobličenja predstavljaju

Osvajače. Krupni plan B-inog lica, na kojem se vide šok i strah. Ona se okreće i beži.)

Bronsonova je tvrdila da je doživela čudno iskustvo. Stvari su joj kazane na neki tajanstven način, koji nikako nije mogla objasniti Purunkiti i Mizinčikovu. (Pet likova, okupljenih oko vatre na plaži unutar broda, šapuću.) Niko ne zna da li treba verovati njenoj priči, ali je to jedina koju imamo. Ovo je ono što je ona rekla.

Osvajači dolaze sa džinovske gasne planete nalik Jupiteru. Svrha njihovog dolaska u Sunčev sistem nije bila invazija na Zemlju, već nepoznati motivi vezani za stanovnike Jupitera. Bronsonova je rekla da postoje inteligentna bića na Jupiteru, koja su prilično slična Osvajačima. (Animirana scena Jupiterove atmosfere. Velike senke plove pred kamerom.)

Invazija na Zemlju je bila uzgredna. Izvedena je zbog tri inteligentne vrste na Zemlji: kitova, "kitova ubica" i flašonosih delfina. (Arhivski snimci morskih sisara.)

Bronsonova je rekla da u univerzumu postoje nivoi inteligencije. Na vrhu su Jupiterijanci i Osvajači. Jednu stepenicu niže su delfini i kitovi. Ljudi, ptice, pčele, dabrovi, mravi i korali se ne smatraju inteligentnima.

Niko ne zna da li je išta od svega tog tačno. Ali, to je jedino što imamo.

Čovečanstvu nisu pružena nikakva objašnjenja. Nisu se pojavili ambasadori, nisu dati ultimatum. Ljudi su se opirali Osvajanju, ali je njihov otpor ignorisan. Hidrogenske bombe nisu htele da eksplodiraju, tenkovi su odbijali da krenu, oružje nije pucalo. (Panika na ulicama, helikopterski snimci zakrčenih autoputeva.) Niko nikada nije video ni jednog Osvajača. Na slikama se vide izobličenja na nebu koje nijedan posmatrač nije tada primetio, kao stepe mrlje u ljudskom oku. Možda su

te stvari bile Osvajači. (Nepokretni, ravni snimci zgrada koje padaju, ulica čupanih iz zemlje, sa raznobojnim vrtlozima na nebu.)

Koliko se zna iz informacija poslatih pre nego što su svi odašiljači prestali da rade, Osvajači nikada nisu ubili nijedno ljudsko biće. Ono što su uradili je bilo potpuno uništenje bilo kakvog proizvoda ljudske civilizacije. Umesto toga ostavili su preoranu zemlju, iznikle izdanke i travu.

Tokom sledeće dve godine, deset milijardi ljudi je umrlo od gladi.

Posejdon je parče stene nepravilnog oblika. To je najudaljeniji objekt bilo kakve veličine za koji se može još reći da pripada Jupiteru. Pošto je retrogradan i ima inklinaciju od 150 stepeni u odnosu na Jupiterov ekvator, jedan je od za prilaženje težih nebeskih tela u sunčevom sistemu.

Zemljodom II je bio slobodnopad, teretni brod konstruisan za sporovozni prevoz kabastih tereta. Putovao je hiperboličnim orbitama, a ne pravih linijama broda sa jakim pogonom.

“Čestitam, kapetane”, rekla je Lilo. “To je bilo lepo obavljeno.”

“Ha? Oh, misliš na prilaz?” Slegnuo je ramenima, ali je Lilo mogla uočiti da mu je drago. Dosta dobro ga je upoznala tokom 29-dnevnog putovanja do Jupitera.

“Zaista”, rekla je. “Danas su većina svemirskih pilota poput skretničara u metrou. Prilično je dosadno putovati sa njima.”

“Jeste. Ne bih ti protivrečio u tome.”

“Uz tebe pomišljam na dane kada su ljudi kretali van. Ništa na drugom kraju, bez stanica sa gorivom, bez ičega. I mislim da ti se to dopada.”

Nasmešio joj se. “Mislim da ne bih ovo radio da nije tako. Ipak, stalno osećam da sam rođen u pogrešno vreme. Nema avanture. Ovo putovanje je najopasnija stvar koju možeš da uradiš, a protivzakonito je.

Mora da si se zapitala kako nam to uspeva, odlasci do Jupitera.” Ifis je objasnio Tvidov sistem.

Bilo je protivzakonito ući u zatvorenu orbitu oko Jupitera, ili se spustiti na bilo koji njegov mesec. Rupa u zakonu je bila u tome što se smelo upotrebiti Jupiter za pramenu orbite na putu ka nekom drugom odredištu. Putnički brodovi to nikada nisu činili — previše se ljudi plašilo da uopšte priđe Jupiteru. Ali, bilo je dovoljno nezavisnih operativaca koji su bili sasvim voljni da to urade ako time štede vreme i gorivo.

Caka je bila u posedovanju dva broda. Tvid je jedan kupio na Plutonu i prijavio ga kao nestalog. Otvoreno je kupio identičan brod. Sada su oba broda imala isti registarski broj. Što je još važnije, imali su istog kapetana. Lilo je otišla do Jupitera u Zemljodolu II, čiji je kapetan bio Ifis II. Ali, postojao je i Zemljodol I, i Ifis I, klon, kojeg broj dva nije nikad sreo i verovatno nikada ni neće.

“Carina je, po svojoj prirodi”, objasnio je Ifis, “zainteresovana samo za brodove dolaska. Ja krenem za Titan, navodeći samo Vafu kao putnika. Dolazim do Jupitera, a u međuvremenu su moj klon i još jedna Vafa na putu sa Posejdona. On zauzima moje mesto na kursu kojim sam išao. Na Titanu sve štima, jer on stiže tamo noseći samo ono što sam prijavio na Luni. Ako je iko ikada primetio moje ispuste ovde među mesecima, niko nije ništa rekao. Verovatno misle da to Osvajači rade nešto.”

Lilo se otreznila na pomen Osvajača. Prošlo je dvadeset sati otkad su se obrnuli oko Jupitera. To nije bilo nešto čega bi se rado sećala.

Opet je pogledala kroz prozor. “Zar nije već vreme da razmišljaš o tome kako ćeš nas spustiti?” Mesec je postajao nelagodno velik; više nije videla ivice. Nešto se kretalo na površini. Šokirana, shvatila je da je to jedna osoba. Bili su toliko blizu.

“Ne brini. Ovoliki brod se ne spušta na takav kamenčić. Možeš da prdrneš i lansiraš se u orbitu.” Pogledao je kroz prozor i ruke su mu krenule ka komandama. Uz par pomeranja mlaznim motorima sa strane, izgledalo je da stoje nepomično. “Sada će nas privući konopcima i privezati. Sad možeš da izađeš, ako hoćeš.” Skočio je sa kauča. Lilo je bila zapanjena njegovom gracioznošću. Znala je da su noge smetnja u bestežinskom stanju, prejake da se njima obavi bilo šta. Nije shvatala da su u stvari opasne. Tri puta je skoro razbila glavu tokom prvog dana leta. Do sada je putovala samo brodovima u kojima je gravitacija bila na jedan g.

Uhvatila je sebe kako traži nešto. Svoj skafander. Duboko ukorenjeni refleks je pokušavao da je spreči da uđe u vazдушnu komoru samo u prsluku i kiltu. Ponovo se setila onih užasnih sekundi prilikom bekstva iz instituta. Potisnula je to sećanje. Nerviralo ju je što je žrtva bezrazložnih strahova. Znala je da nul-odelo radi; uključilo se kada su bili par sati udaljeni od Jupitera, kada je nivo radijacije u brodu postao opasan.

Zatvorivši se u komori čim su Ifis i Vafa izašli, pritislula je dugme. Njena gola koža se naježila; onda se odelo uključilo i pokušala je da diše. Potisnula je refleks da otvori usta.

Na nul-odelo se nije bilo lako navići. Deo toga je bio jednostavno uznemiravajući, kao na primer činjenica da ste najednom umotani u ogledalo koje sledi svaku liniju vašeg tela na razdaljini od jednog do jednog i po milimetra. Kada bi pogledala u sebe, ono što je videla je bila izobličena slika stvari oko nje, izvijena kao ogledala u kući zabave. Ali, deo toga je bio jednostavna panika. Lilo je disala vazduh pedeset i sedam godina, i nije bilo lako najednom prestati.

Odelo je posedovalo neuralnu vezu koja je potiskivala onaj deo autonomnog nervnog sistema koji kontoliše njenu dijafragmu. Kada je odelo bilo uključeno, refleks disanja je bio isključen. Ali, nije bilo baš

tako jednostavno. Ispod čak i onog nivoa na kojem se kontroliše varenje, rad srca i disanje, postojao je primitivni majmun koji je bio taman toliko pametan da shvati da ne diše, ali ne dovoljno pametan da shvati da se odelo brine o tome. Rezultat je bila reakcija nalik na paniku.

Lilo je znala da može da se nosi sa tim. Drugi su uspevali; na Merkur i Veneri ljudi su odrastali u nul-odelima. Ali, prvih pet minuta je samo držala ivicu komore i pokušavala da prestane da se trese. Ustanovila je da joj pomaže razmišljanje o procesu koji je održava u životu. Zamislila je metalni umetak nepravilnog oblika koji joj je Mari stavila na mesto levog plućnog krila. U njemu je bio generator nul-polja, rezerva kiseonika dovoljna za trideset časova i veštačke alveole koje su bile spojene sa njenim pulmonarnim krvotokom. Nul-odelo je pretvaralo kiseonik u ugljen-dioksid, ali mnogo efikasnije nego što su to mogla njena pluća. Oscilacije polja njenog odeli su funkcionisale kao men koji je istiskivao skoro čist ugljen dioksid kroz izlazni ventil pod njenom ključnom kosti. Bilo je i dodatnih sistema, kao što je binauralni radio koji je mogla koristiti šapuđuci u grlu.

Počela je da se oseća bolje. Ispod nje, pet metara niže, bila je površina, prljave sive boje. Mestimično je pokušano da se zaravna, pogotovo u okolini pristana Zemljodoma. Ali, van toga se pružao izlomljen, smrznut pejzaž. Mreža srebrnih konopaca se protezala između metalnih nosača. Bio je to Posejdonov ekvivalent putne mreže.

Izlazak iz komore je izgledao kao dobra ideja, ali je nakon nekoliko sekundi Lilo spoznala svoju grešku. Na putu dole imala je vremena da izračuna gravitacijsko ubrzanje, za koje je ustanovila da iznosi skoro jedan centimetar u sekundi na kvadrat, ili šest hiljaditih delova lunarne gravitacije. Prizemljila se — pretvrdo, sa prejakom reakcijom — i imala vremena za dodatno izračunavanje dok se ponovo spuštala, ovaj put pomalo zaplašena. Ali, druga kosmička brzina je zahtevala malo veću silu

od one koju su njene noge ^{mo}gle pružiti. Gravitacioni bunar je bio trista trideset ^{met}ara dubok pod standardnim ^{lunar}im uslovima.

Kada se ponovo primakla površini bila je opreznija. Uхватила je jedan konopac i povukla se dole. Konopac je bio istog srebrnastog sjaja kao i njeno telo. Gledala je kako se njene srebrne ruke obavijaju oko njega, i videla da se njeno odelo spaja sa konopcem na ^{me}stu dodira.

Privukla se ka ogledalu kroz koje su ostali ušli. Bilo je to još jedno nul-polje, koje je štitilo ulaz u podzemnu jazbinu. Pokušala je da prođe kroz njega, ali je ušla ^{sa}mo do brade. Vafa je bila unutra, lebdeći u praznom ^{kamen}om hodniku, i blago se ^{sme}šila. Lilo je ustuknula i skinula svoj prsluk i kilt, koji nisu bili unutar odelo kada se uključilo. Morao je postojati neki način da ih unese, ali nije ^{mo}gla smisliti šta bi to ^{mo}glo biti. Ušla je, ostavljajući svoju odeću napolju. .

Vafa je još bila ^{ta}mo, i sada je pružala Lilo nešto. Bio je to hermetički kofer.

“Moraćeš da shvatiš nul-polja”, rekla je Vafa. “Ništa što nije obavijeno drugim nul-poljem ne prolazi kroz njih. Sem što su neka od njih podešena da propuštaju određene frekvencije svetlosti. Tako ^{mo}žeš da vidiš kroz svoje odelo.”

Lilo je bila ljuta, ali nije htela ništa da kaže. Uzela je kutiju od Vafe i okrenula se. Površina ogledala se nije videla iznutra. Izgledalo je da gleda kroz otvorenu cev. Kada je prošla napolje, odelo se stvorilo oko nje.

“Je li ovo nekakva inicijacija?” ^{pr}asнула je, vrativši se sa svojim odelom. Vakuum ^{mu} nije koristio. Kilt je bio od isparljive plastike koja je počela da ključa.

“Ne”, rekla je Vafa. “Ne baš. Iako nikad ne škodi da ti se utuvi u glavu da su stvari ovde drugačije.” Zastala je, i pogledala upropaštenu odeću koju je Lilo ponovo iznosila napolje. “Nadam ^{se} da ti to nije bilo omiljeno odelo ili tako nešto.”

Lilo nije ništa rekla.

“Daću ti nekoliko korisnih saveta”, rekla je Vafa. Lilo je iznenađeno digla pogled. Vafa nikad ništa nije dobrovoljno nudila.

“Besplatnih?”

“Naravno”, nasmejala se. “Jedan je da, kad krećeš napolje, skloniš kosu sa očiju. Polje će ti stisnuti kosu uz glavu, skroz, jer vazduh između dlaka biva istisnut. Ako ti kosa padne preko lica, nećeš ništa videti.”

“Hvala. Zapamtiću to.”

“Druga stvar na koju treba da paziš je kad pričaš. Ta stvarčica u tvom grlu će emitovati kad god izgovaraš svoje misli. Ako se previše zamisliš, svako će moći da te čuje.”

“Zapamtiću.”

Hodnik je bio okrugao i izgledao nedovršeno. Neko ga je jednostavno probio, ne trudeći se da zaravna pod. Našpricane žute i zelene trake su označavale gore i dole, a strelice usmeravale saobraćaj. Lilo je znala da će joj to kad-tad postati razumljivo, ali je nakon tri skretanja njena dezorijentisanost bila skoro potpuna. Da li je išla gore ili dole, levo ili desno? Da li je žuta traka bila pod ili plafon? Pogled u sobe koje su se granale iz hodnika na svakih pedeset metara nije bio od pomoći; nameštaj je bio pričvršćen na svaku slobodnu površinu.

Vafa ju je odvela u radnju medika. Neraspoložena žena je sedela na stolici za stolom pričvršćenim za zadnji zid.

“Mari!” Lilo je krenula napred pre nego što je shvatila. Onda je osetila da joj je krv jurnula u lice. Uši su joj gorele.

“Da, znam da si poznavala mog klona na Luni”, govorila je Mari, plutajući ka njima. “Znam i šta si joj uradila.”

“Ja...ko mi je žao. Ja...”

“Nemoj mi reći. Ti nisi uradila ništa. Broj tri je to uradila, to znam, a ti si broj četiri. I nisi to uradili meni. Ipak, mislim da ćeš razumeti kad ti kažem da nemam želju da razgovaram sa tobom. Daj da^bavimo posao.”

Ispostavilo se da je posao većinom medicinske prirode. Mari ju je testirala i započela terapiju koja će biti nastavljena dok god bude na Posejdonu, smišljenu da neutrališe posledice bestežinskog stanja. Njen cilj je bio da svim zatočenicima održi mišićni tonus na standardnom nivou za nula zarez devet g. Marije smatrala — kao i Lilo — da je na duži rok opasno dozvoliti ljudskim mišićima da se prilagode na stanja niže gravitacije.

Lilo je dobila sredstva za smirenje da joj pomognu da savlada osećaj dezorijentisanosti, odvedena u jednu malu odaju, i puštena da spava osam sati, nakon čega će joj biti saopštene njene dužnosti na stanici.

7

Baza Posejdon je bila lavirint katakombi star preko četrdeset godina. Vijugala je kroz stenu poput tragova termita u trulom drvetu, a osamdeset odsto je bilo napušteno.

Lilo je otkrila prazne delove tokom svog prvog punog dana na stanici, nakon što joj je rečeno da razgleda okolinu i upozna se sa mestom. Neki hodnici su se završavali ogledalima. Kada bi prošla kroz njih, odelo bi se formiralo oko nje da joj pruži zaštitu od vakuma s druge strane.

Posejdon je bio mnogo veći poduhvat u vreme kad je Tvid bio Predsednik i bio u stanju da potajno skreće novac poreskih obveznika u projekat. Sada, kad više nije bio na položaju i morao je da se oslanja na sopstvena i partijska sredstva, operacija je smanjena. Ipak, bio je to veliki poduhvat za jednog čoveka, sa osamdeset odraslih zatvorenika, njihovom

decom, i neodredivim brojem čuvara, koji su svi bili klonovi sveprisutnog Vafe.

Nije bilo moguće odrediti koliko Vafa ima, jednostavno zato što nikad nisu bili na istom mestu u isto vreme. Imali su svoj sopstveni deo stanice, zatvoren nul-poljem koje je bilo podešeno da njih propusti, ali da zaustavi sve ostale. Javljali su se u dve standardne varijante — muškoj i ženskoj — i svi su bili potpuno bez dlaka. Bilo ih je bar šest, ali ih je moglo biti i dvaput više. Bilo je nemoguće odrediti koliko ih se smenjivalo na straži, a koliko ih je ostajalo iza nepropusnog zida u bilo kom trenutku.

Obezbeđenje je bilo nenametljivo. Svi su bili slobodni da idu bilo gde u bazi, sa izuzetkom stražarskih prostorija, a mešanje je bilo minimalno dok god su dodeljeni projekti bivali urađeni. Svaki Vafa je nosio lasersko oružje. Saznanje da oružje može pucati u zatvorenike, ali da ne funkcioniše protiv Vafa, bilo je veoma skupo plaćeno. Pucalo je kroz nul-polje, dok god iza polja nije bilo Vafa. Neki su pokušali da prilagode svoje generatore odela da zaustave frekvenciju lasera. To je uspevalo, ali samo napolju dok je polje radilo. A vazduh u plućnom krilu bi trajao samo trideset sati. Kada su pobunjenici ušli natrag, bili su ubijeni.

Lilo je sve to saznala brzo. Niko se nije ustezao da razgovara o ranijim pokušajima bekstva, a svi su bili voljni da saslušaju ono što bi moglo predstavljati nove ideje. Ali je postojao odgovor na sve njene predloge. Opšte mišljenje je bilo da se sa Posejdona ne može pobeći. Lilo je to saslušala sa rezervom, ali je morala da prizna da izgledi nisu bili sjajni.

“Ali, sve je bolje nego biti u ćeliji smrti”, rekla je.

“Pretpostavljam. Ne bih znao.”

Njeno društvo u tom trenutku je bio muškarac po imenu Kitaj. Upoznala ga je u menzi pre nekoliko minuta kada je prišao da sedne

pored nje i doručkuje. Bili su jedini u prostoriji; bilo je rano, a Lilo in raspored nije još bio sinhronizovan sa ostatkom stanice.

Menza je bila jedna od oblasti koje su bile centrifugirane, polako se okrećući unutar šupljine u steni. Postojao je jedan veliki točak koji je korišćen kao gimnastička dvorana za trčanje i dizanje tegova, i treći u kojem su bili ležajevi za one kojima se nije dopadalo spavanje u bestežinskom stanju.

Kitaj je bio visok, mršav čovek. Imao je mnogo neuredne smeđe kose, dugačke noge, i dečaćko lice sa neskladnim velikim zulufima. Bio je zgodan, bez preterivanja u tome, a Lilo se to dopadalo, osećala je izvesnu fizičku privlačnost a da ga još nije ni dotakla ni omirisala, a to je kod nje bilo retko. Fizička lepota je bila jeftina i rasprostranjena pomoću kozmetičke hirurgije, ali se svodila na dvanaestak standardnih tipova. Lilo su svi oni dosadili. Bilo kakva vizuelna stimulacija koju bi joj pružio muškarac je bila proporcionalna njegovom odstupanju od trenutne zaglupljujuće mode.

“Znači, ti nisi bio kidnapovan iz instituta?” upitala je, kupeći ostatke javorovog sirupa parčetom palačinke.

“Bio sam kidnapovan, ali ne iz instituta. Bio sam genetski kidnapovan.”

“Hoćeš reći da nisi uradio ništa... pa, čime bi zaslužen dospeo ovamo? Hoćeš li još kafe?”

“Da, molim. Ono što sam uradio da dospem ovde je bilo poverenje u Tvida. Trebalo je da budem pametniji, ali koje mogao da očekuje ovo?”

Lilo je postavila belu plastičnu šolju pred Kitaja, a onda se zavalila na svojoj stolici. Zakačila se lopaticama za naslon, ispružila noge i stavila toplu šolju na stomak.

“Dobro”, nastavio je Kitaj. “Bio sam u nevolji, priznajem. Ali nisam bio u zatvoru. Tvid mi je pristupio sa dobrom ponudom. Rekao je da će...”

Kitaj je zastao, a onda odvratio pogled od nje. Ponovo ju je pogledao na tren, uzdahnuo, i nastavio, ne gledajući je u oči.

“Ja sam učitelj”, rekao je. “Bio sam učitelj. Nema smisla da to krijem od tebe. Bio sam izbačen iz Obrazovnog Udruženja. Nepravедно, smatram, ali ne postoji način da ti to dokažem.” Ponovo je pogledao u nju. Lilo je slegnula ramenima, ocenila da to nije dovoljno, i nasmešila mu se.

“Meni to nije važno”, rekla je. “Ja sam Neprijatelj Ljudskosti, sećaš se?”

“Pa, i to je većinom sranje”, rekao je opušteno. “Nisi jedina ovde. Par njih su stvarno dileje, ali je većina kao i svako drugi. Otišli su malo predaleko, ali je to obično bilo zbog nekakvog principa.” Podigao je obrve, ali Lilo nije još bila spremna da priča o tome. Ne još; ne nekome koga je tek upoznala.

“Nastavi.”

“Pa, Tvid mi je rekao da mi može ponovo naći posao, da učim decu. Bio sam zaista očajan. Prošlo je pet godina. Deca su mi potrebna, stvarno. U svakom slučaju, dogovor je bio da obavim dva posla za njega. Jedan je bio da učim decu na nekom dalekom neimenovanom mestu. Drugi — mislio sam da je drugi nakon što završim prvi, shvataš — je bio da radim za njega na Plutonu. Nije rekao kakav posao, a mene nije bilo briga. Nakon nekoliko godina, pustio bi me i pobrinuo se da budem ponovo primljen pod drugim imenom.”

“I šta se desilo?” Lilo je posegnula da doda još jednu kašiku šećera u svoju kafu, nadajući se da će time prikriti ukus. “Ova kafa je užasna.”

“Jeste, zar ne? Znaš, trebalo je da budem sumnjičav kada mi je rekao da može da mi izdejstvuje ponovno postavljenje. To znači da ima pristup, ilegalno, nekim prilično moćnim vladinim kompjuterima. Može da nađavi stvari. Shvataš šta hoću da kažem?”

“Da, bojim se da shvatam. Šta je nabavio? Tvoj snimak?”

Kitaj se nasmešio. “A-ha. Ispostavilo se da je od početka planipacrāh\ istovremeno obavim oba posla. Poslao me na Pluton, pretpostavljam. Uzeo je moj snimak i pustio ga u klonu. Mene.”

“Bio si skleptan.”

“Tačno. Ima nas još desetak takvih ovde. Ljudi koji se dogovorili sa Tvidom i ustanovili da su se probudili u kloniranom telu.”

Lilo je otpila svoju kafu. “To je stvarno pokvareno. Zar on nema nikakav... Šta? Osećaj stida? Principe?”

“Ne znam. Ali, kad je njemu nešto važno, to bude obavljeno. Na ovaj ili onaj način.”

“Onda su ostali ljudi ovde kao ja? Osuđeni zatvorenici?”

“Ne. Ima ih petnaestak. Izgleda da mu se sviđaju. Ostali ljudi ovde su jednostavno ukradeni. Većinom su naučnici. Tvid je procenio da su mu potrebni. Očigledno mu je lakše da ukrade njihove snimke i uzorak tkiva, i uzgoji sopstvenog naučnika, nego da otima original.”

“Vidim logiku u tome. Tako se ne diže galama. Niko ni ne zna da je zločin počinjen.”

Kitaj je ustao da ponovo napuni njihove šolje, i neko vreme su ćutke sedeli dok su ljudi pristizali na doručak. Niko im se nije pridružio, ali je Kitaj mnoge pozdravljao mahanjem.

“Ono što mi niko do sada nije rekao”, rekla je Lilo, “je zašto je Tvidu potreban genetski inženjer. Šta ću ja raditi ovde?”

Kitaj je napravio grimasu. “Za početak, mogla bi nam uzgojiti bolju biljku kafe. Možeš li to uraditi?”

“Možda”, nasmejala se Lilo. “A i prilično sam dobra kuvarica, a izgleda da bi vam to dobro došlo. Da li me je Tvid zato poslao ovamo?”

“Nije mi baš rekao zašto. Ali, ako umeš da kuvaš, nije onoliko bezobziran koliko sam mislio.”

“Svi genetski inženjeri nauče da kuvaju”, rekla je, prisiljavajući se da dovrši kafu. “Moj prvi posao je bio da uzgojim biljku jajeta sa debelom korom i duplim žumancetom za jednu firmu na Merkur. Naučila sam hiljadu načina da spremim jaja da bih uštedela na hrani a da mi se ne smuče. Ali, ti zaista nemaš nikakvu predstavu o tome šta ću mu ja ovde?”

“Možda imam. Većina ljudi ovde su planetarni specijalisti, fizičari, neorganski hemičari, inženjeri mehanike i slično. Svaki par meseci propuštamo skupljača kroz atmosferu Jupitera. Pokupili smo neke žive organizme. Verovatno hoće da ti radiš na njima.”

Lilo je bila fascinirana, ali još uvijek zbunjena. Odavno je bilo poznato da jupiterijanski život postoji, ali ga niko nije proučavao.

“Zašto ja? Moje polje rada nije toliko analiza koliko restukturacija.”

Kitaj je slegnuo ramenima. “Ne pitam se ja. Ali, nemoj pomisliti da ovde ima bilo kakvih čistih istraživanja. Šta god budeš radila biće usmereno da porazi Osvajače.”

“Još uvijek ne zvuči kao da im je potrebna moja struka.”

Kitaj je ustao. “Šta da ti kažem? Tvida ponekad više interesuje ličnost nego struka. Zato pljačka zatvore, kažu mi. Trebaju mu otkaćenjaci, a ne članovi komisija. Na neki način, to je kao biranje zupčanika za mašinu zato što ti se sviđa njegova boja a ne zato što ima potreban broj zubaca.”

“Što zvuči kao prokleta loš način da se organizuje vojska. Gde ideš?”

“Napolje da se igram.” Iskezio se. “Idem u obilazak. Ovde imam sedamdeset i tri učenika — nemoj biti toliko iznenađena, ovde stvari stoje

drugačije — a jedan od njih je moje vlastito drugo dete. A ka! Sada sam te skandalizovao.”

“Ne. Ja... iznenađena sam. Trebaće vremena da se naviknem. Hoće li ti smetati da pođem sa tobom?” Lilo je govorila istinu; nije bila skandalizovana, ali je predstavljalo Sok čuti da je najosnovnije pravilo ljudske civilizacije — Jedna osoba, jedno dete — bilo prekršeno: da se čitava jedna zajednica ljudi razmnožava koliko hoće.

Liftom su stigli do središta cilindrične prostorije, ušli u hodnike i kretali se laganim odgurivanjima rukama i nogama od zidova. Lilo se već prilično izveštala u tome.

Nije videla toliko dece. Razlog je, što je uskoro saznala, bio što su većinu svog vremena provodila u mrtvim oblastima. Kitaj je dograbio lampu i ona ga je sledila kroz jednu nul-polje barijeru. Uskoro su začuli glasove preko svojih radija. Onda su počeli da ih sreću, u grupama od dvoje i troje, koncentrisane na svoje aktivnosti. Činilo se da im se Kitaj dopada, u dovoljnoj meri da tolerišu upoznavanje sa stranom ženom. Ali, u njoj je raslo osećanje da su oni imali svoj vlastiti društveni sistem tu u napuštenim pećinama. Odigravali su složene maštarije, skinute iz televizijskih emisija i obrazovnih stripova, koje nisu imale mnogo veze sa stvarnošću.

Bila su to čudna deca. Ali, pomislila je, i morali bi da budu drugačiji. Mnoga od njih su odrastala sa braćom ili sestrama. Lilo je jedva mogla zamisliti koliko bi to moglo dete učiniti drugačijim. A konačno je zaista doživela šok kada je videla da je jedno veće dete udarilo manje. Kitaj nije uradio ništa, pa je ona krenula da se umeša.

“Ostavi ih na miru”, upozorio je Kitaj. “Ne možeš tu ništa učiniti.”

“Ali...”

“Znam. I meni je u početku bilo teško. Ali, gledaj. Sređeno je, zar ne?”

Tuča nije otišla daleko, što joj je bilo drago da vidi. Ali je imala jak osećaj da je manjem detetu nanescena nepravda, i to je i rekla.

“Naravno da jeste. I on je morao da se ponizi, da ustukne od tuče, zato što je tako mali. Moraš da shvatiš da sam ja jedini učitelj za čitavu ovu grupu. Mogu uraditi samo određene stvari, i ustanovio sam da treba da se koncentrišem na to da ih naučim da sami reše svoje konflikte. Gruba je to pravda, ali do sada niko nije ubijen.”

Lilo je počela da shvata koliko su zaista različita ta deca.

Kitaj je bio neka vrsta pobede za ljude na Posejdonu. To se na površini nije mnogo uočavalo, ali je društveno uređenje na Posejdonu bilo ekstremno brutalno. Njegovi stanovnici su na njega dospeli otmicom, ili im je to bila jedina alternativa smrti. Kad su se našli na njemu, brzo su shvatali da se od njih očekuje da rade, i da je malo šta drugo važno. Jedina pravila su bila da radiš šta ti se kaže i da ne pokušavaš bekstvo. Jedina kazna za prekršaje bila je smrt.

Kad se to izuzme, Tvida nije bilo briga šta oni rade. Vafe su stalno patrolirale tražeći znakove da neko pokušava da napravi raketni pogon ili radio. Ono prvo je bilo toliko teško i zahtevalo toliko vremena i skrivenosti da je pokušano samo jednom. Ono drugo je bilo samoubistvo, iako Tvid nije isključivao tu mogućnost. Bilo je tačno da bi, ukoliko Osm Svetova ikad sazna za Posejdon, Tvid bio uništen. Ali bi to značilo i smrt za sve koji su tu živeli. Čak su i kidnapovani bili ilegalni kionovi. Konfederacija bi ih morala eliminisati, sa žaljenjem, jer je samo jedna osoba mogla legalno postojati sa svakim datim kompletom gena. Vafa nije nikada našao predajnik.

Istraživanja su se odvijala sporo. Tvid nije imao nameru da Osvajačima i Jupiterijancima obelodani svoje prisustvo. Jupiter je stalno posmatran svim instrumentima za koje je nauka znala, i s vremena na

vreme bi sonda bila poslata u njegovu atmosferu. Naučnici na Posejdonu su o džinovskom planetu znali više od bilo koga u sistemu, ali ni to još nije bilo mnogo.

Drugi aspekt rada na Posejdonu je bio traganje za novim oružjima koja bi se mogla pokazati efikasnim u budućem ratu sa Osvajačima.

Bilo je mnogo slobodnog vremena. Zatočenici su bili slobodni da ga provode kako god žele. Konačno su počeli da rađaju decu, pošto je postalo očigledno da su tu za ostatak svojih života. I, s vremenom, nekom je pala na pamet radikalna pomisao da ne mora da stane kod jednog deteta.

Tvid je bio obradovan. Čak je i poslao sociologa da proučava jedino društvo sa slobodom rađanja van Prstena. Nadao se da će ono što sazna moći iskoristiti kao šablon za buduće društvo na Zemlji, nakon što Osvajači budu poraženi.

Ali su deca uzrokovala jedini organizovani otpor koji je ikada imao efekta. Roditelji su se sastali i rekli Tvidu da hoće učitelje ili više neće raditi. Prvi i jedini štrajk je organizovan. Tražili su dvadeset učitelja. Dobili su Kitaja, i obećanje da će, ukoliko ikad budu ponovo štrajkovali, biti pobijeni. Tvid je to mogao uraditi i zameniti ih drugim kompletno klonova identičnim njima, ali je oklevao da to uradi. To bi značilo gubitak znanja i umeća koje su zatočenici stekli nakon svog poslednjeg snimanja.

“Pokušali su da me nagovore da se kloniram, kao Vafa”, rekao je Kitaj. “Siguran sam da bi to bilo praktično rešenje, ali nisam mogao to da uradim. Od te pomisli mi se smučilo. Ne želim da budem tuce ljudi.”

“Ne moraš meni da objašnjavaš”, rekla je Lilo, stresavši se. “I ja se naježim od toga.”

Grupa od petoro srebrnaste dece je dojurila hodnikom. Zastali su dovoljno dugo da ih Kitaj predstavi.

“... Olimpika, Sipris, a onaj maleni tamo je Iseult. Onaj zgodni što stoji tamo je moje dete, Kas.”

Kas je bio visoko dete. Lilo je pretpostavila da ima oko dvanaest godina, a onda morala da pažljivije pogleda da bi bila sigurna da je to dečak, sve vreme se pitajući da li će ikada biti lako videti ljude čija tela su zakrivljena ogledala. Bila je nestrpljiva da se ponovo nađe unutra, u vazduhu. Nije videla lice nijednog deteta, samo iskrivljene odraze.

Kitaj je primetio njenu nelagodu i poveo je natrag kroz lavirint do naseljenih hodnika. Lilo je udahнула duboko — prvi put nakon više od sat vremena.

Jedan muški Vafa ih je čekao. Dokono je milovao svoje oružje u koricama, i izgleda znao tačno koga čeka.

“Treba da započneš sa radom u ovoj smeni”, rekao je. “Sledi me, pa ću ti pokazati šta želim da uradiš.”

8

Tvid mora da me odabrao kao nekakvu divlju kartu. Nisam mogla videti kako bih mu mogla biti od koristi u njegovim planovima. Nije da mi je to smetalo; nisam imala goruću želju da mu pomognem da pobedi Osvajače. Pretpostavljam da sam simpatizovala taj cilj, na apstraktnom nivou, ali jednostavno nisam smatrala da je to moguće. Boriti se sa Osvajačima je kao ukinuti zakon gravitacije.

Međutim, bilo je radnika koji su imali mnogo smislenije zadatke od mog. Ako se to nazove smislenim. Pokazani su mi crteži i mali demonstracioni modeli nekih novih sistema oružja koji su bili spremni da krenu u proizvodnju, čekajući samo Tvidov ponovni izbor i pristup vladinim blanko čekovima koje je jednom kontrolisao. Bilo je nekih zastrašujućih novih priručna teorije nul-polja, na primer, uključujući jednu spravu koja je mogla projeklovali sferično polje na

velike udaljenosti. Ideja je bila da se u to polje uhvati Osvajač, a onda polje stisne na prečnik jednog atoma. Bilo je teško zamisliti stvarenje koje bi moglo to da preživi. Onda isključite polje. Abakadabra: džepna H-bomba.

Videla sam planove za ratne brodove, od one vrste koja nije bila sagrađena od pre-Invazijskih dana. I sve ostale tričarije ratovanja, od servopokretanih borbenih odelja, preko pušaka i tenkova i granata, do fuzijskih i neutronijuniskih bombi. Na papiru, Posejdon je bio bolje naoružan od bilo koje planete-članice Osmam Svetova.

Ali, u šta ćemo pucati?

Lilo je bila u stanju da skloni svoj stvarni posao u stranu na otprilike sat vremena svakog dana. Pri tome je obično ostajala u svojoj laboratoriji, više da očuva privid nego iz bilo kog drugog razloga.

Prvi mesec je, akademski gledano, bio interesantan. Gomila skupljenih uzoraka atmosfere je čekala na analizu. Lilo je nešto malo znala o tipovima organskih materija koje se mogu naći u Jupiterovoj atmosferi iz pročitanih beleški o istraživanjima vršenim pre Invazije. Hemičari i planetolozi na Posejdonu su dopunili to polje informacija i pokupili neke spore i mikroorganizme. Onda je, pre oko godinu dana, nešto udarilo u kašiku robotske sonde. Nije bilo veliko; imalo je otprilike masu odraslog miša. Bilo šta veće bi slupalo sondu.

Na strukturalnom nivou ga nije mnogo ostalo. Bila je to grudva želatina smrznuta u metanu i amonijaku. Ali, na ćelijskom nivou se moglo mnogo toga naučiti. Lilo je to obavila tokom prve nedelje, radeći dvanaest do četrnaest sati dnevno. Napravila je mape hromozomske strukture prisutne u neoštećenim ćelijama. Organizam je u mnogim stvarima podsećao na stanovnike gornjeg sloja atmosfere koje su sonde pokupile na Uranu.

Radila je sa Čeom, specijalistom za neorgansku herniju, da bi saznala kakava se hemijska svojstva od takvog organizma mogu očekivati. Ustanovljeno je da, kao i neki viši oblici života na Marsu, i stvorenja iz gornjih slojeva atmosfere gasnih džinova koriste katalizatore i polimere na način koji je na Zemlji postizan samo u rafinerijama. Ni njen uzorak nije bio izuzetak. Uspela je da klonira jednu ćeliju krajem treće nedelje, kada je pronašla ostatke reproduktivnog sistema. Ćelija je izrasla u vodonikom napunjenu sferu od gaze koja je par sati živela u njenoj improvizovanoj jupiterskoj komori, a onda kolabirala. Balon je bio sačinjen od vinilne plastike. S donje strane je bilo malo ispupčenje u obliku krsta, koje je sadržavalo koštanu strukturu.

Nakon što je uradila to, ostatak njenog posla je predstavljao rutinu. Uspostavila je ćelijsku kulturu od ostataka uzorka i potražila načine da ga ubije. Sve se odvijalo metodom pokušaja ili pogreške. Da je radila sa stvorenjem koje koristi vodeno-kiseoničku ekonomiju, mogla je naći tuce načina da ga napadne samo proučavajući njegove gene i dizajnirajući neki virus. Aii, genetska struktura jupiterijanskih organizama nije uopšte bila proučena. Skoro sav njen rad na zemaljskom životu je bio obavljan kompjuterskim proračunima, a za nezemaljske gene nije bilo programa. Da bi ih napala, morala je skoro nasumice da vrši promene na određenom delu gena, a onda sačeka da vidi šta se desilo.

“Ali Tvid hoće nekakvu bakteriju koja će ubijati Jupiterijance”, istakao je Čea jednog dana. “Da li ćeš time naći takvu?”

Lilo je slegnula ramenima. “Verovatnoća da hoću je ista kao i kod bilo koje druge metode. Ali ne, nije baš mnogo verovatno. Mogla bih naći nešto što će ubiti te stvari. Ali ne Jupiterijance, ako misliš na inteligentna bića tamo dole.”

Bila je u poljoprivrednom rezervoaru sa Čeom, Kitajem i Jasmin, koja je bila glavni planetolog. Svo troje su uprljali ruke sadeći novu sortu drveća svinjetine, koju je Lilo napravila, na kojoj je rađala slanina bolja

od one koju su jeli. Klečali su na toploj, crnoj zemlji i razgovarali dok su presađivali male sadnice. Nad glavama im je bilo bieštavo središnje jezgro farme, dok je iza njega bila druga strana okrećućeg cilindra. Svi su nosili tamne naočari i tela su im bila prekrivena losionom za zaštitu od ultravioletnih zraka i znojem. Svi su u tom trenutku bili srećni.

Lilo je provodila većinu svog vremena u poljoprivrednim poslovima — u hidroponičnom odgajalištu i napolju na parceli koju je pripremila za biljke otporne na vakum koje je pravila. Hrana je već bila bolja, i ona je postala neka vrsta heroja među zatočenicima. Lilo je volela rad sa biljkama, ali joj kuvanje nije bilo toliko omiljeno. Učila je Kasa i još troje dece kako se to radi. Napredovali su odlično, ali je u međuvremenu u standardnom danu bilo jedva dovoljno sati.

“Hoćeš da kažeš da ne misliš da su Jupiterijanci nalik na ovo stvorenje?” upitao je Kitaj.

“Nemam razloga da tako mislim”, rekla je Lilo. “A Jasmin bi ti verovatno mogla reći dovoljno razloga zašto ne bismo trebali da to očekujemo.”

Jasmin je izvadila još jednu biljku iz kofe i počela da kopa rupu. Ona je bila sitna žena širokih očiju i velikih, spretnih šaka. Svoju plavu kosu je nosila upletenu u debele pletenice i imala je krzno oko vrata — njena jedina hirurška izmena. Kitaj je dve godine delio sobu sa Jasmin pre nego što je Lilo stigla, i njih dvoje su izrazili interes da pozovu Lilo da im se gridruži. Lilo nije bila sigurna. Bilo joj je sasvim dobro da deli sobu sa Ceom, koji je bio među najsposobnijim saradnicima koje je ikada imala. Alije ta faza njihovog odnosa bila gotova kada su završili rad na jupiterijanskom organizmu. Cea je sada prešao na druge poslove, poslove u koje Lilo nije bila uključena. Od tada nije bio prisutan onoliko koliko je Lilo htela.

“Još nema načina da se zasigurno kaže”, rekla je Jasmin, nabijajući zemlju oko korena svoje biljke. “Mislim, ako će ono što Lilo sazna o

organizmima iz visina imati bilo kakav uticaj na one koji žive niže. Ali to nije verovatno.”

“Kako to?” Kitaj je stalno ispadao nezalica kad bi predmet diskusije postao nauka, ali mu to nije smetalo. Vedro je priznavao da ne zna skoro ništa o tome. On nije bio učitelj umeća ili znanja, već osnovni učitelj: onaj koji vodi decu u traženju sebe, otkrivanju i razvijanju njihovih sklonosti.

“Znamo mnogo o prirodi Jupiterove atmosfere”, rekla je Jasmin. “Podeljena je u slojeve. Na vrhu vodonik, pa pod njim amonijak, amonijum hidrosulfid, voda i tečni vodonik, svi u različitim kristalnim stanjima, ili otopljeni, ili rastvoreni jedan u drugom. Nema razloga da se misli da bi biće koje Lilo ima moglo preživeti ako ga spustimo nekoliko stotina kilometara.”

“A ima mnogo razloga da mislimo da ne bi”, dodala je Lilo.

“Kažeš da je ta stvar imala gasni mehur pun vodonika”, rekao je Kitaj. “Kako ju je to moglo održavati u lečenju u vodoniku?”

Lilo se nasmejala. “Dobro pitanje. I sama sam se to zapitala, i nisam baš sigurna. Mislim da sam je možda videla u ranom stadijumu. Možda se rađa u nižem nivou, pravi vodonik da napuni balon, i diže se do sunčevog svetla. Nakon toga, trebao bi joj novi metod ostajanja u vazduhu. Ima dovoljno energije koju bi mogla da iskoristi. To je silovito mesto.”

“Moguće je da Jupiter ima nekoliko biosfera”, rekla je Jasmin. “Moguće je da se pomalo mešaju, kao u Liloinoj pretpostavci da je njeno stvoreno možda rođeno u nižem nivou i da se diže do vrha. Ali neće biti lako to proučavati, pogotovo ne najniže nivoe gde se Jupiterijanci verovatno nalaze.”

“Zašto misliš da su tamo dole?”

“Pa, ja... U pravu si. Mogli bi živeti u gornjim slojevima. Ali ne bih rekla, makar samo zbog verovatnoće. Ima toliko slojeva u kojima bi mogli biti. Sonde koje sam poslala su identifikovale trideset sedam različitih slojeva, kao na glavici luka. Neki od njih se u različitim meteorološkim uslovima mešaju, što stvara još više mogućnosti. Ali je teško zamisliti nešto što bi moglo živeti u svima njima. Dole na dnu, neposredno pre nego što su moje sonde prestale sa emitovanjem, je jezgro usijanog metalnog vodonika. Ne znam da li bi išta moglo da živi u tome, ali se ne bih opkladila da je život nemoguć u sloju neposredno iznad toga.”

“A šta je u tom sloju?”

“To je sloj tečnog vodonika, ali vrelog. Oko dvanaest hiljada stepeni. Pritisak od tri miliona atmosfera. I ne pitaj me kakva bi vrsta života mogla biti тамо. To ne bi ličilo na išta što je Lilo proučavala. Ali, ako Osvajači i Jupiterijanci žive u tome, onda sve opklade otpadaju. Nećemo nikad moći dopreti do njih.”

Taj razgovor je bio uznemirujući za Lilo. Koncept istraživanja oružja bio joj je nov; to nije bilo nešto o čemu je ikad razmišljala. Nije bilo prijatno pomisliti da ti je istraživanje usmereno na samo jedan cilj: da ubiješ sve što možeš da otkriješ.

9

Nakon što bi završila sa poslom u laboratoriji i provela neko vreme u farmi, Lilo bi često otišla da istražuje sa Kitajem i Kasom i Jasmin, ili ponekad sa samo jednim od njih. Međutim, nakon nekih mesec dana Jasmin je postepeno izgubila interes. Sa svojih sto pedeset godina, bila je najstarija u grupi. Jasmin je rodila svoje dete pre više od veka, ustanovila da nije stvarno zainteresovana za decu, i nije rodila drugo na Posejdonu.

Situacija sa njih troje je postala nezgodna. Lilo se uselila kod njih i stt'ari su neko vreme išle dobro. Ali je postepeno postalo jasno da je Lilo

za Jasmin privlačnija od Kitaja. Kitaju nije bilo drago zbog toga, i pomalo je zamerao Lilo. Jasmin je pominjala promenu pola, što je još više udaljilo Kitaja pošto je on bio ubeđeni muškarac kojeg nisu interesovali drugi muškarci. Lilo su se, s druge strane, oboje dopadali. Ona je bila žensko — stabilna ličnost — iako ne u onolikoj meri u koliko je Kitaj bio muško-stabilan — i provela je samo tri od svojih pedeset i sedam godina kao muško. Jasmin je pripadala većini koja nije imala posebnih sklonosti.

Meseci su prolazili. Jasmin je od Mari dobila promenu pola. Jedno kraće vreme je izgledalo da bi to između njih troje moglo funkcionisati, ali je konačno Jasmin izašla iz njihovih života. Lilo i Kitaj su se dobro slagali u svemu, sem u jednoj stvari.

“Ti si luda. Nikada nećemo otići odavde dok Tvid ne bude spreman da nas pusti.”

“Što će biti nikad.” Nije želela da se prepire sa njim oko toga, ali nije mogla da se ne naljuti na njegovo prihvatanje zatočeništva. Gledala je njega i videla sebe nakon deset godina.

“U pravu si”, rekao je. “Nikad. To jest, ako ne misliš da postoji šansa da nađemo način da porazimo Osvajače...”

“A to ni ne pomišljam, ni...”

“... u kom slučaju bismo širom sistema bili dočekani kao heroji. Inače, jednog dana će mu nestati novca ili će se umoriti od projekta.”

“I mi ćemo svi biti eliminisani.”

“Tačno. Ne misliš valjda da mi se ta pomisao sviđa? Ali šta kog đavola možemo da učinimo u vezi sa tim?”

“Možemo da usmerimo svu svoju energiju u pokušaj da uradimo nešto.”

“Odlično, odlično. Sav sam za. Šta si smislila?”

Lilo je progutala svoju ljutnju i pokušala da hladnokrvno raspravlja sa njim. Uvek se svodilo na to: Daj mi konkretan predlog, ispričaj mi svoj plan. A svaki put kad bi pomenula neki, napola smišljen i provizoran, neko bi u njemu našao milion rupa.

“Nemam ništa konkretno”, ponovo je priznala.

“Dobro. Zašto ne bi još malo razmišljala o tome i...”

“Ali *nikad* neću nešto smisliti bez ičije pomoći! Zar ne uviđaš da je odustajanje najsigurniji način da zauvek ostaneš ovde. Znam da su svi moji planovi bili loši. *Do sada* \ Ali se stalno sudaram sa tim fatalističkim stavom. I od tebe! To me i dalje zapanjuje.” Zastala je, i ponovo se smirila. Nije htela da se razviče na njega, i činilo se da je povređen. Zagrlila ga je. Neko vreme nije odgovarao, ali se polako smekšao.

Bilo je dobro sa Kitajem. Bio je nežan ljubavnik, dobar čpvek i osoba kojoj je mogla verovati.

“Ima nekih koji rade na bekstvu”, rekao je. “Ali su se i oni prilično zaglavili, koliko sam čuo. Možda želiš da popričaš sa njima. Imali su neki plan da pokrenu ceo prokleti mesec. Ali, to je suludo.”

“Ko? Samo to hoću; da razgovaram sa ljudima koji žele da pobegnu.”

“Razgovaraš sa jednim od njih. Svi mi to želimo. Ali jedini koji rade na tome a da ja znam su Vidžej i Nioba.”

Vidžej je lebdeo tik pored plafona svoje sobe, viseći na jednoj nozi, preturajući po kutiji punoj hartija. Soba je bila pretrpana, sa nameštajem i kutijama punim hartija na svih šest zidova.

“U pitanju je jednostavan princip, zaista”, rekao je. “Čak je u pojasu asteroida to i izvedeno nekoliko puta. Ali nije ekonomično.” Pronašao je ono što je tražio — otrcan list plave hartije, sav ispresavijan — i počeo da ga širi po vazduhu. Lilo se izvila i prišla mu. Namrštila se

kad je stigla blizu. Vidžej nije bio baš popularan; na nekoj od civilizovanih planeta bi stalno imamo problema sa zakonom zbog zaboravljanja da se okupa.

Vidžej je često zaboravljao i da jede, i nikad nije vežbao. Toliko je zaboravljao da uzima svoje pilule za jačanje da je bio kost i koža, sa jedva dovoljno mišića da ga pokreću u bestežinskom stanju. Marije rekla Lilo da je on sasvim zdrav, dok god ne bude morao da se suoči sa gravitacijom. Vidžej je bio zagovornik funkcionisanja na optimalan način, a na Posejdonu je to značilo imati masu od trideset kilograma kad se smoočiš.

Kontrast između Vidžej i treće osobe u sobi nije mogao biti veći. Nioba Igračica je u fizičkom pogledu bila besprekora primerek. Svaki mišić njenog tela je bio savršeno definisan, istaknut u lepom nizu izbočina i udubina svuda po njenim rukama, nogama, stomaku i leđima.

“To je dobar svemirski pogon”, govorio je Vidžej. “Ali dobro služi samo za nešto masivno. Sama rupa bi težinom nadmašila svaki brod za koji sam čuo. Rupa je na drugoj strani, nasuprot nas. Jesi li ikad bila tamo da je vidiš?”

“Ne. Htela sam, ali nisam mislila da je to zaista važno. Mada sada mislim da hoću.”

“Trebala bi. Zaista je izuzetno, to što se nalazi na površini meseca. Kad bi stavila takvu na Lunu i nešto se poremetilo, jednostavno bi potonula kroz površinu i počela da orbitira dole. Vrlo brzo, nema više Lune.”

Lilo se stresla. Niko nije zaista voleo crne rupe.

Bilo bi ih lako odbaciti kao još jednu naučnicku apstrakciju da su ostale pristojno po strani od ljudskih poslova. Kada je prvi put zaključeno da postoje, vladalo je mišljenje da se mogu formirati samo od velike zvezde koja se istrošila. Kada nuklearne vatre u jezgru zvezde nisu više mogle podržavati njenu masu, gravitacija bi stupila na scenu; zvezda bi

počela da kolabira. Konačno bi stigla do veličine i gustine koja bi značila da njena druga kosmička brzina prevazilazi brzinu svetlosti.

Ali je ocenjeno da je pri stvaranju univerzuma, tokom Velikog praska, bilo sila dovoljno jakih da stvore male crne rupe, od kojih neke nisu bile veće od atomskog jezgra. Nedugo zatim, ta teorija je modifikovana. Iako su rupe možda nastale, ubrzo bi isparile, i ne bi ih više bilo da zadaju glavobolje ljudskim naučnicima.

Ta teorija se držala do ubrzo nakon Osvajanja, kada su male “kvantne” crne rupe otkrivene u kometnom pojasu, iza Plutonove orbite. Ti tajanstveni objekti su bili zaista minijturni; najveći u upotrebi je imao prečnik od samo delića milimetra. Alije njihova gravitacija bila ogromna. Kada bi se našli u blizini nečeg materijalnog, to bi uništili, čime bi bila oslobođena energija. Ta energija se mogla hvatati i emitovati od orbitalnih energana do prijemnika na površini.

Jedna od njih se otrgla, pre dvesta godina, dok su je uvlačili u orbitu oko Plutona. Probušila je desetmetarsku rupu pravo kroz centar planeta. Područje uništenja je bilo mnogo šire od toga, zbog plimnih poremećaja i zemljotresa kad je pritisak prisilio kamen da teče poput toplog putera i zapuni šupljinu kroz koju je rupa prošla.

“Šta sprečava da se to desi ovde?” upitala je.

“Moglo bi se desiti”, rekao je Vidžej. “Ali rupa nije velika, a Posejdon je mali. Polako bi padala, i uz sve nepravilnosti bismo mogli da je uhvatimo s druge strane. Vidiš, pogledaj ovo, tako to funkcioniše.”

Lilo je proučavala dijagram dok joj gaje Vidžej objašnjavao. Mislila je da je ekstravagantno koristiti crnu rupu kao izvor energije za stanicu, a cifre su potvrdile njeno mišljenje. Rupa je bila u stanju da proizvede dovoljno energije da snabdeva manji grad; Posejdon je bio u stanju da iskoristi samo delić proizvedene energije, čak i nakon što je većina upotrebljena da spreči rupu da bude privučena gravitacijom.

“Trenutno samo stoji tamo”, rekao je Vidžej. “Ima nul-polje ispod sebe, u obliku zdele, ovako.” Pokazao je hemisferu koja je lebdela nad površinom Posejdona, sa otvorenim delom okrenutim spolja. “Polje štiti opremu pod njim od pregrevanja i stenu od topljenja. Takođe znači da možeš da priđeš ispod nje da servisiraš pomoćnu opremu.” Pokazao je tri masivne kupole na tlu.

“Rupa ima naboj, i drže je ovi elektromagneti. Veliki, superrashlađeni.”

“I kako nam to pomaže u bekstvu?”

Vidžej je nagnuo glavu, proučavajući crtež kao da ga prvi put vidi. Podigao je pogled, zbunjen.

“Zar te taj hemisferni oblik nul-polja ne podseća na nešto? Nije baš najefikasniji dizajn — možemo ga promeniti u bilo koji oblik kad preuzmемо kontrolu — ali bi funkcionisao i ovakav kakav je.”

Lilo je ponovo pogledala. Naravno, zašto to nije uočila?

“Ventil raketnog ispusta.”

“Shvatila si. Rupa samo sedi u toj zdeli, koja je uperena nagore od Posejdonove površine. Kada ubacujemo materiju unutra — bilo šta, ali u malim količinama — rupina gravitacija je kompresuje. Kompresuje je tako snažno da se dešava svaka nuklearna reakcija koje možeš da se setiš. Mnogo materije biva uništeno, što znači energiju, koju mi ovde možemo da iskoristimo za svoje potrebe.

Čak i sa ovom brzinom kojom ubacujemo materiju, stvara se blagi potisak, pošto je zdela otvorena na gore. Skoro je isuviše mali da bude izmeren, kad shvatiš da se celokupna masa Posejdona i rupe opire ubrzanju. Znači, ono što radimo je da ispuštamo kamenje u rupu baš kao što sada radimo. Samo što bi nam, umesto što koristimo čestice prašine i merimo ih pipetom, trebala pokretna traka. Trebao bi nam stalan izvor potiska.

Time rešavamo drugi problem. Sada samo treba da rešimo prvi.”

Lilo se namrštila. “Možda slabo shvatam.”

Nioba se nasmejala. “Ne brini. I ja sam pomislila da smo već krenuli kada sam ovo videla. Vidžej, ideš prebrzo. Ona je tek stigla ovamo.”

“Izvini”, rekao je. “Dobro. Drugi problem je gde idemo nakon što eliminišemo sve Vafe. Bilo koji od Osmi Svetova bi nas sve pogubio kao ilegalne klonove. Sa ovim možemo ići bilo gde. Ja predlažem da odemo daleko.”

“Govoriš li o međuzvezdanom putovanju?”

“Šta drugo? Ovaj pogon bi nas doveo blizu brzine svetlosti. Verovatno ne bismo mogli postići neko veće ubrzanje od dvanaestog dela g, ali bismo stigli tamo. Alfa Kentauri za dvadesetak godina.”

“Ali šta sa masom... ah, mislim da shvatam.”

“Imali bismo dovoljno. Upotreбили bismo masu Eosejdona, naravno, kao što i sada radimo.”

Lilo je neko vreme razmišljala o tome. Bilo je proketo frustrirajuće jer je, mada Vidžej nije pominjao prvi problem, videla o čemu se radi. Za to je bila potrebna gradnja, korišćenje teške opreme kojom su bušeni hodnici — sijaset detalja. Svemirski pogon se ne može projektovati i sklepati preko noći.

“Koliko misliš da bi nam trebalo da sve spremimo?”

Slegnuo je ramenima. “Teškim radom, bez neplaniranih komplikacija, mogao bih srediti da proradi za dve nedelje.”

A Vafa je patrolirao svaki dan. Uvek se sve svodilo na Vafu.

Počela sam loše da spavam. Susret sa Vidžejom i Niobom mi je pokrenuo nadu, izoštrio apetit da stvarno uradim nešto u pogledu bekstva. Bila sam isto tako daleko od bekstva kao i uvek, ali se

nisam tako osećala. Rešili smo lakši deo jednačine slobode. Svi problemi su još uvijek bili pred nama. Bar njih šest, verovatno čak deset, i svi su se zvali Vafa.

Vafa je mogao biti ubijen. Nije bilo lako, ali su tokom godina zaista očajni ljudi to uradili dva puta. Obe priče sam čula sto puta. Mogli su biti uhvaćeni u zasedu i savladani unutra. Napolju su bili neranjivi kao i svoja odela. Zatrpaj ih tonom kamena: polja njihovih odela će ih zaštititi i preživće onoliko dugo koliko budu imali vazduha – što je dovoljno vremena da budu spašeni.

Zatrpaj ih sve odjednom? Možeš ceo mesec rasturiti, ali gde si onda?

“Šta su to?”

“Šećerne bebice. Zezaš se? Kako to da ne znaš šta su šećerne bebice?”

Ali Lilo nije znala. Bile su u velikoj staklenoj posudi sa uzanim grlicem koju je otkrila u Kasovom skrovištu. Očigledno su joj dojadile, ali su napredovale.

Dno flaše je bilo pokriveno tamnim zemljištem, iz kojeg je raslo pet patuljastih brestova, tri jele i mnogo mahovine. Od naslaganog kamena je formirana pećina, na čijem ulazu su stajale tri dvonožne figure, visoke jedan milimetar. Tela su im bila bela, a vrhovi njihovih sićušnih glava crni. Izgledali su baš kao mali ljudi.

“Izgleda kao da imaju lica”, rekla je, nagnjući se bliže.

“Ne zezaš se. Stvarno ih nisi nikad pre videla.”

“Nikad.” Ali, dok je to izgovarala, imala je čudan osećaj da to nije istina. Zatresla je glavom, ali je osećaj ostao.

“Pa, imaju lica. Ali pogledaj malo bolje.”

U stranicu posude je bila usađena lupa. Lilo je pogledala kroz nju, i iluzija se raspala. Ono što je izgledalo kao kosa na glavi je bila samo obojenost egzoskeleta, koja je krila višefacetne oči. Lica su bila tri tačke i crta. Bili su odvojeni u zglobovima i struku kao marionete, ili kao...

“Mravi. To su mravi.”

“Kao mravi su počeli”, potvrdio je Kas. “Izmenili su ih. Možeš uočiti petu i šestu nogu kod struka. Stvarno su male.”

Lilo je osećala mučninu, ali nije mogla da odvoji pogled od tih stvorenja. Još ih je izašlo iz pećine, ludački hodajući na zadnjim nogama, mlatarajući rukama.

“Odvratno je”, rekla je. Pitala se da li će povratiti.

Kas je napravio grimasu. “Aha, znam šta hoćeš da kažeš. Dobio sam ih kad sam bio mladi i sada ne znam šta da radim sa njima. Ne mogu ih jednostavno ubiti; to ne bi bilo pravo.”

“Tvid vam dopušta...”

“Možemo ponekad da naručimo nešto. Pribor za pravljenje ovih je stigao sa zalihama sa Lune pre nekoliko godina. Svi klinci su ih pravili. Voleo bih da sam umesto toga naručio mačja jajašca.”

Lilo je sad osećala vrtoglavicu. Osećala se dezorijentisano, i imala sve jači osećaj deja vu. Pokušala je da se na silu seti, ali nije mogla. Pa ipak je to raslo u njoj i nije moglo biti zaustavljeno.

“Ne mogu živeti van posude”, govorio je Kas. “Specijalna zemlja ili tako nešto, da ne bi postali gamad ako slučajno pobegnu. Ne mislim da će mnogo potrajati... ej, je li ti dobro?”

“Samo ćuti na minut, molim te? Nemoj ništa govoriti.” Nastavila je da bulji u sićušne zatočenike. Da lije u pitanju bila samo činjenica njihove zarobljenosti? Nije shvatala zašto bi joj to toliko smetalo. Nikad nije volela da vidi nešto u kavezu, baš zbog toga je uvijek izbegavala da radi sa živim primercima. Ali to ne bi mogao biti razlog za ovakvu reakciju.

U mislima se vratila nekoliko godina ranije. Zanala je da je gledala istu ovakvu flašu, istu koloniju šećernih bebica. Jednom... ne, dva puta. Čekaj. Bila je sigurna da joj se to desilo tri puta. Stajala je, gledala...

Brojevi su počeli da joj se kotrljaju kroz glavu. Mogla ih je videti kao da su čvrsti objekti sa dimenzijama i masom. Počela je da se seća.

“Pomogla sam da se stvore”, rekla je.

“Šta?”

“Bila sam u istraživačkom timu koji je prvi razvio ovaj soj mrava. Bilo je to pre dvadeset pet godina. Radila sam za Biološku laboratoriju Kopernikus. Bila saín ja, i Tesa, i Zair i... Jao-kaha. Moje ime je u patentu. Bili su veliki hit godinu dana, jako dobro su se prodavali, i...” Zamukla je. Kas je ćutke ćekao pored nje, izgledajući zabrinuto.

U stomaku joj je bilo bolje, a brojevi su još bili tu.

“Bio je to veliki problem”, rekla je, kao da ćita iz knjige. “Baza u Prstenu mi nije vredela ako bih mogla nekom ko me ispituje reći gde je. A ipak je nisam mogla tek tako ostaviti tamo. Morala sam imati mogućnost da je nađem ako ne budem uhapšena. Morala sam da znam a ipak da ne znam.”

“O ćemu to prićaš?” rekao je Kas. “Lilo, ti mi govoriš...”

“Sugestija dubokom hipnozom”, rekla je, kao da ga nije ćula. “Nisam znala sa ćim ću se suoćiti u zatvoru. Morala sam da to zakopam tako duboko da bih mogla da umrem a da se ne setim, ni ne znajući da je tu. Nisam mogla nikome verovati da mi prući hipnotićki okidać, a ipak sam morala biti u stanju da se setim lokacije ako ne budem uhapšena. Pa sam okidaćki stimulus vezala za nešto sa ćim ću se sretati manjeviše slučajno. Ali ne isuviše ćesto. Ne bih mogla kroz to proći svaki dan, ćak ni svake nedelje. Dogodilo se tri puta za pet godina. Svaki put sam ponovo zakopala znanje.”

“Zbog Šećernih bebica si se selila nećega?”

Ponovo je pogledala u njih. Izbor je bio prikladan. Jadna stvorenjca. Da li su pokušali da izađu iz svoje flaše? Ona nije mogla znati da će preživeti svoje sopstveno pogubljenje kada je pravila planove, i čistom srećom je na Posejdonu naišla na Šećerne bebe. Ali je znala.

“Znam. Znam gde je.”

10

Glasine su kružile već mesec dana; konačno će doći do probe, stvarnog testa jednog od mogućih oružja za rat sa Osvajačima. Kada je Lilo čula o čemu se radi, nije bila u stanju da to prihvati. Sigurno Tvid ne bi to uradio.

Ali je uskoro postalo zvanično. Svi su bili zabrinuti, ali niko nije mogao da smisli način da to spreči. Tvid će skinuti crnu rupu sa druge strane Posejdona, pustiti je da prođe kroz Jupiter, a onda sesti i čekati da vidi ima li reakcija. Na Posejdonu je vladalo mišljenje da, ukoliko bude reakcije, neće biti potrebno javljati to Tvidu radiom. Ceo sistem će jako brzo saznati.

Lilo je raspravljala o tome sa Niobom i Vidžejom, a onda provela sate sa Kasom i Kitajem. Svi su bili uplašeni. Pitanje, koje je Lilo htela da reši, bilo je kakav stav zauzeti. Kitaj je smatrao da bi bilo kakav pokušaj da se projekt zaustavi bio samoubistvo, i rekao da je najbolje što mogu da urade da se nadaju da će Osvajači to ignorisati. Na kraju krajeva, velik je to planet. Mogla bi ne pogoditi nikoga na putu kroz Jupiter.

Lilo se žestoko usprotivila, a podržali su je Nioba, Vidžej i Kas.

“Znaš šta ja mislim?” upitala je Lilo. “Mislim da trenutak nikad neće biti povoljniji da pokušamo da osvojimo Posejdon.”

Čekala je da se reakcije smire. Zadihala se, odlučna da prenese svoj stav. Kada bi samo mogla da ih ubedi, možda bi mogla da ubedi i sebe. Nije želela da umre, a ono što je predlagala izgledalo je opasno, čak i njoj.

“Ono što ja kažem je, ima li boljeg trenutka da rizikujemo od onog kada alternativa izgleda isto toliko loše? Ja sam voljna da rizikujem. A vi?”

Rasprava se nastavila duboko u noć, i završila bez zaključka. Najviše što je Lilo mogla postići je saglasnost da se nastavi diskusija, i obećanja podrške ako uspe da smisli plan.

Imala ga je, ali je bio jedva uobličen. Morao je biti vezan za okolnosti dok se budu razvijale, ali se činilo da je prvi neophodan korak u bilo kakvom planu bio da obezbedi da bude na brodu koji će postavljati rupu u položaj za pad u Jupiter. Ako može to da izvede, bilo je vremena da se razmisli o načinu da ukrade brod i vrati se po ostale.

Zato je prišla Vafi da pita za mogućnost korišćenja broda za lansiranje još jedne biološke sonde. Tvrdila je da je razumno da se kombinuju te dve misije. Elektromagnetski tegljač može da prvo otpusti rupu u putanju koja će je provesti kroz centar Jupitera, a onda napravi blagu promenu trajektorije da postavi komplet instrumenata na putanju u kojoj će očušati atmosferu.

Nakon savetovanja sa svojim klonovima i proveravanja smernica koje im je Tvid dao, Vafa je odobrila projekt. Lilo je rekla da će joj trebati neko da joj pomaže i predložila Vidžej. Vafa je brzo stavila veto, na osnovu toga što njegova reputacija nije bila dobra. Lilo je žurno pomenula Kitaja kao alternativu. Nije želela da Vafa pomisli da je u pitanju plan za bekstvo.

Računala je sa činjenicom da Tvid, ma koliko dobro znao šta će ona uraditi u uslovima planiranja i priprema, ne može predvideti kako će ona reagovati suočena sa neplaniranom prilikom. Njen plan je bio da sebe postavi na mesto na kojem bi se takva prilika mogla ukazati.

Rekla je Vidžej da smisli način na koji bi Kitaj mogao ubiti ili onesposobiti pilota tegljača i, uz malo sreće, preuzeti kontrolu nad brodom. Namerno nije pravila nikakve planove da se reši Vafe. Ne samo

da je to izgledalo nemoguće, već je bila ubeđena da joj planiranje više odmaže nego pomaže. Čelu stvar će morati obaviti po sluhu. Ukrcaće se na brod i vrebati šansu.

Trudila se da ne razmišlja mnogo o tome jer joj je, kad je razmišljala, zvučalo suludo.

Tvid ih je sve iznenadio, i skoro upropastio sve. Zaverenici su se na brzinu okupili kada je Lilo saznala novosti o onom šta će se desiti.

“Tako je to kad se oslanjaš na glasine”, rekla je Nioba.

“Trebalo je da pomislimo na to”, žalio se Vidžej. “Bili bismo u buli sa energijom ovde kada bi upotrebio našu crnu rupu. Sa rezervnim fuzionim generatorom bismo se provukli, ali tesno.”

“Jednostavno nisam mislila da mu je dovoljno stalo da bi brinuo o tome”, rekla je Nioba.

Ono što je Tvid uradio bilo je da je kupio drugu rupu na otvorenom tržištu na Plutonu. Bila je na putu ka Luni da postane deveta orbitalna energetska stanica, ali ono što niko od vlasti nije znao je da je Tvid planirao da je propusti kroz Jupiter pre nego što se to desi.

Plan je bio uredan i ekonomičan; tipično za Tvida. Kad god je bilo moguće, svakim svojim potezom je izvodio više od jednog plana. Rupa će, kad bude u orbiti oko Lune, donositi ogroman profit, tako da će skupi projekat biti opravdan i isplativ. Veliki elektromagnetski tegljač, koji je na Plutonu dao ubrzanje rupi, ispustiće je sa jedne strane Jupitera, sačekati da prođe, i pokupiti je sa druge strane.

Lilo je napomenula Vafi da bi ipak bilo moguće upotrebiti mali raketni skuter sa Posejdona za susret sa velikim brodom kad bude prolazio pored njih. Vafa je razmislila o tome, i konačno dala pristanak. Vafe su možda sumnjale u nekakvu zaveru, ali su se osećale dovoljno sigurnima u pogledu skutera. Imao je čudnu osobinu da eksplodira ako

prođe na određenoj udaljenosti od Jupiterovog gravitacionog polja: još jedna od bezbrojnih predostrožnosti u pogledu bekstva.

Skuter je bio standardni model, jedva više od motora sa pričvršćenom mrežom sedišta. Tri od četiri sedišta su bila popunjena srebrnastim telima dok je Vafa poravnavao brzine sa mamutskim tegljačem.

Prišli su bočno ispred, puštajući tegljač da ih dostigne. Niko od njih nije ni najmanje želeo da se približi zadnjem delu drugog broda. Tamo negde, viseći na nevidljivim nitima magnetske sile, bila je crna rupa manja od glave čiode ali sa masom ravnom asteroidu srednje veličine. Ne bi valjalo prići joj suviše blizu.

Lilo je pokušavala da u svojoj glavi žonglira svim faktorima, čekajući šansu koja će, ako je bude, možda trajati samo delić sekunde. Jedan član posade u tegljaču. Vafa jedini u komunikaciji sa njim. Kapsula sa gasom, napravljena u “domaćoj radinosti”, skrivena u atmosferskoj sondi pričvršćenoj za skuter. Vafino oružje o boku. Vreme i kursevi: dvadeset minuta do otpuštanja, kada će tegljač osloboditi rupu i udaljiti se od nje; trideset minuta do promene kursa koji će sondu postaviti na pravu putanju da okrzne atmosferu Jupitera.

Kitaj je trebalo da pokuša da prvi uđe u tegljač — u komoru je mogla stati samo jedna osoba. Nakon toga, stvari su ovisile o njemu. Ako uspe da gasom onespobiti čoveka unutra, bili su prisiljeni da pokušaju da savladaju Vafu. Mogli bi uspeti, uz faktor iznenađenja.

Na razdaljini od deset metara, Vafa je bacio magnetsku nit ka tegljaču i privukao skuter. Lilo je videla da Kitaj kreće ka odeljku u kojem je bila sakrivena gasna bomba, i pokušala je da se nađe između njega i Vafe.

“Znam šta radite”, rekao je Vafa tiho.

“Provera”, rekla je Lilo, očajnički. “Moramo da...”

“Daj da vidim to.” Posegnuo je ka svom laseru.

Lilo se oslonila jednim stopalom na skuter i odbacila ka njemu. Njena glava ga je udarila u stomak, presavijajući ga. Videla je laser kako joj prolazi mimo lica, pošto mu je stisak na trenutak popustio. Udarila ga je po ručnom zglobu, i pištolj je ispao, zavrtevši se dalje od njih.

“Komora!” povikala je. “Ulazi u komoru! Požuri!” Nije mogla videti da li se Kitaj kreće. Vafa je zamahnuo ka njenoj bradi, ali je sila zamaha okrenula njegovo telo dovoljno da je promaši. To je bilo instinktivno, ali pogrešno u bestežinskom stanju. Uvideo je svoju grešku i pokušao da promeni taktiku, kada je shvatio da se pomerio van dohvata broda i skutera. Zamahnuo je ka Liloinom stopalu dok je prolazilo pored njega u trenutku kada je ona posegnula za držačem na skuteru. Povukao je, ona gaje šutnula, i njena ruka jeiskliznula. Njih dvoje su se udaljili od skutera, polako, ali nije bilo načina da se vrate sopstvenom snagom. Sem ako...

Lilo je ponovo šutnula, udarivši ga po vilici. On se očajnički držao dok ona nije bila prisiljena da prestane jer nije više bila okrenuta ka brodu. Njena ideja je bila da ga odgurne i vrati se na taj način. Ali jdjjsn to uvideo, i čim je prestala sa šutiranjem počeo da se penje uz njenu nogu. U sledećoj sekundi on će nju odgurnuti od broda.

Ponovo je šutnula, stresavši ga natrag do članka, i nastavila da šutira, sada sa obe noge. Učinilo joj se da mu rebra pucaju pod njenom petom kada je udarila. Divljački je udarila, ciljajući na isto mesto. On se presavio od bola i ispustio njenu nogu. Slobodno je lebdela, veoma sporo se obrćući.

Nije izgledalo baš loše, ako Kitaj uspe da preuzme kontrolu na brodu. Videla je Vafu kako se obrće tempom od otprilike jedan krug u sekundi, a onda ugledala tegljač. Udaljila se nekih pedeset metara od njega. Još uvijek nije mogla da odredi u kom pravcu se kreće.

Onda je začula Vafu kako zove brod.

“Kitaj! On govori sa pilotom. Moraš ga savladati pre nego što uspe da zove Posejdon i javi im šta se dešava, ili...” Zastala je, shvatila da je neće moći čuti ukoliko je unutar broda i ima mogućnost da bilo šta uradi. Ako nije u brodu, onda je ionako sve gotovo.

Tri duge minute su protekle. Jedina stvar koju je Lilo zasigurno saznala bila je da se nije približavala brodu. Udaljavala se. I nije je ni bilo briga u kom pravcu. Pred njom, Jupiter je rastao, puneći nebo sa okruglom siluetom tegljača tačno na sredini, gledano iz pravca krme. Negde u pravcu kojim se kretala bila je crna rupa.

“Ti ćeš prvi stići do tamo”, uzviknula je, osećajući vrtoglavicu. “Kakav je to osećaj, Vafa?”

Neko vreme nije bilo odgovora. Glas koji se konačno začuo bio je napet, pun bola.

“Zašto si to uradila?”

“Ne verujem da bih ti mogla objasniti. Alije zamalo uspelo. Još uvijek može uspeti. Držim palčeve.”

Nije bilo odgovora. Lilo se činilo da je čula stenjanje. Nakon nekoliko sekundi je bila sigurna. Bio je to nekoherentan zvuk od kojeg joj se ježila koža čak i nakon što ga je identifikovala. Bio je to bezglasan vrisak, uhvaćen voderom u Vafinom grlu i pojačan kao čista agonija. A zatim tišina. Lilo je počela da brine. Nije ga udarila toliko jako.

“Lilo? Čuješ li me? Jesi li živa?”

“Da, ovde sam! Ušao si!”

“Potrajalo je dok sam namestio radio na frekvenciju odel. Prokletstvo, voleo bih da si ti ovde. Sva ova dugmad me plaše.” Satima su ga obučavali na maketi koju je Vidžej napravio. Mogao je uneti kurs, ako bi baš morao, i upravljati letom dok god je sve u redu.

“Sad nije važno. Moraš otpustiti rupu, i to što pre. Mislim da je Vafa mrtav, i bojim se da je ono što ga je ubilo magnetsko polje koje je

poremetilo njegov generator odela. Nisam dovoljno fizičar da znam šta tačno može jako magnetsko polje da učini, ali nije zvučalo prijatno. Možeš li... mislim, brzo, shvataš? Ne znam koliko će trebati...” Zaustavila se kad je shvatila da se uspaničila.

“Samo momenat. Uradiću to.” Čula ga je kako mrmlja sebi u bradu, a onda trijumfalno uzvikuje: “Eto. Svi pokazatelji su na nuli. Je li to to?”

“Znaću za minut. Sada moramo da mislimo brzo. Niko od nas ne želi da upadne u nju. Moraćeš da pomeriš brod još malo dalje. Vidžej je rekao da je gravitaciono polje rupe veoma slabo i na maloj udaljenosti, ali da brzo jača što si bliži. Sa mnom će sve biti u redu. Ali ti moraš da spaseš brod da bismo mogli da se vratimo i...”

“Prekasno je za to. Nisam imao vremena da ti kažem, ali je pilot razgovarao sa Posejdonom pre nego što sam ga onesvestio gasom. Znaju da smo preuzeli brod. Čekaće nas. Ne вреди, Lilo.” Mogla je da čuje kako je zajecao. O, Bože. Vidžej i Nioba i Kas, koji čekaju napolju za slučaj da se Lilo i Kitaj vrata sa osvojenim tegljačem...

“Kitaj, pričali smo o tome. Oni znaju šta da rade. Ako ih osumnjiče za bilo šta, šakriće se sa Kasom i sačekati. Mi moramo da se izvučemo sada, da bismo se vratili sa neakvim oružjem koje možemo da upotrebimo.

“U pravu si. Mi...”

Sve kao da se desilo odjednom. Jako svetio je blesnulo iza Lilo. Počela je da se okreće, promislila bolje. To mora da je Vafa upao u rupu i bio strašnom gravitacijom kondenzovan u degenerisanu materiju, oslobađajući svu energiju uskladištenu u atomima njegovog tela kao sirovo zračenje.

To je bilo dosta loše, ali se ispred nje tegljač pomerao. Tanak mlaz svetla je blesnuo iz njega, pod uglom u odnosu na nju, i motori su nastavili da rade.

Jupiter je progutao nebo. Bio je predivan. Čak i znajući da predstavlja njenu smrt, Lilo je morala to da prizna. I više joj se svidao od rupe, mada joj smrt neće biti tako brza.

Od momenta pre dva sata, kada je autopilot tegljača izveo svoj unapred određeni manevar (detalji, beskrajni detalji; kako bi mogla da na sve misli?), Lilo je bila obuzeta parališućom letargijom, sigurnošću da će umreti. Nije da se nije borila protiv toga; ona i Kitaj su razmotrili svaku moguću šansu da se izvuče. Ali, kada je zvezdana pozadina počela da se okreće oko nje u pravcu za koji je imala samo jedno objašnjenje, znala je da joj je sudbina zapečaćena. Promašila je rupu, ali ne dovoljno.

I Vafa ju je promašio, ali na još manjoj razdaljini. Njegovo telo je prišlo dovoljno blizu da bude kompresovano u tačku suviše malu da bi se videla da nije bilo svetlosti njegove anihilacije. To je potrajalo samo jednu sekundu, a onda se raspršilo u svemir.

Lilo nije prišla toliko blizu. Rupa može biti opasna stvar, ali ne toliko zbog opasnosti da se padne u nju. To nije bilo verovatno, pošto je bila tako mala a prostor u kojem je lebdela tako ogroman. Alije i blizak promašaj mogao biti smrtonosan. Snaga gravitacije se oštro menjala sa prilaskom rupi. Da je Lilo upala u blisku, hiperboličnu orbitu oko nje plimne sile, koje bi nastale zbog toga što gravitacija rupe privlači različite delove njenog tela različitom snagom, bi je rastrgle. Ili bi ukoliko, poput Vafe, pride suviše blizu, gravitacija mogla sažeti njeno telo u masu neutronijuma veličine glave čiode.

Imala je sreće, u neku ruku, ali ne dovoljno sreće. Ostaće dovoljno daleko od nje da preživi, ali je definitivno bila u sporij orbiti oko nje.

Hladnokrvno je to raspravila sa Kitajem. On je nameravao da je pokupi skuterom dok mu nije rekla šta je videla kada se tegljač

pokrenuo. Ubrzanje je otrglo krhki skuter sa mesta na kojem je bio privezan, i on se raspao. Onda je hteo da približi tegljač, ali to nije dolazilo u obzir. Čak ni izvanredno vešt pilot se ne bi usudio da priđe toliko blizu rupi.

U neku ruku, Kitaj je patio više od nje. On je još morao da donosi odluke, nešto da obavi, a ništa od toga nije bilo lako. Lilo mu je to izložila odsutnom brutalnošću nekoga čija sudbina je zapečaćena.

“Ne možeš se vratiti na Posejdon; ne sada. Čekaće te. Moraš se nadati da su Kas i ostali dobro. Moraš otići do Saturna. Idi na koordinate koje sam ti rekla i čekaj. Emituj na frekvenciji koju sam ti dala. Parametar se verovatno nije mnogo udaljila od laboratorije, čak ni za godinu dana. Ja sam tamo negde, napolju. Moraš pronaći mene i Parametar. One će ti pomoći. Imaš tegljač. Možeš nekako doći do oružja. Onda se vrati po decu. Vрати se, Kitaj.”

“I hoću. Ali ne želim da odem. Ne mogu te ostaviti ovde.”

“Moraš. Ne želim da slušaš kad... kad dođe kraj. Ne želim to.” Osetila je paniku tik ispod površine, i progovorila što je tvrđe mogla: “Idi sad. Uradio si sve što si mogao.”

Tek kada je primetila blagi pritisak na svojim leđima, zapitala se kako će umreti.

Pritisak je rastao neverovatnom brzinom. Usecala se pravo u atmosferu Jupitera, poput meteora, ali će je odelo zaštititi. Svetlost oranž boje se pojavila oko nje, postala toliko jaka da nije mogla ništa drugo da vidi. Njeno obrtanje je prestalo kad su je aerodinamičke sile stabilizovale leđima prema planeti, sa rukama i nogama povučanim ispred nje zbog otpora. Usporavanje je naglo raslo, ali je znala da može podneti ogromne količine zbog odela koje joj daje kiseonik direktno u krv.

Onda je odelo postalo kruto. Sada je osećaj vučenja u njenim rukama i nogama nestao. Jedinu utisak kretanja je dolazio od osećaja da

joj stomak pokušava da se sretne sa kičmom. Koža lica joj je bila povučena u stranu, a njene grudi su pokušavale da se smeste u pazuha.

Nije imala načina da odredi koliko je to trajalo. Mora da se tu negde onesvestila, iako se nije sećala da je izgubila svest ili se probudila. Dostigla je krajnju brzinu za gornji deo atmosfere, i sada je padala privučena gravitacijom, skoro u bestežinskom stanju. Pogledom je potražila rupu, koja bi trebala biti vidljiva dok usisava okolne gasove. Onda se setila da atmosfera uopšte neće usporiti rupu; do sada je već na pola puta kroz planetu. Znači, definitivno je Jupiter bio ono što će je ubiti.

Vazduh je bio bistar, sa ogromnim oblacima koji su se uzdizali oko nje. S vremena na vreme bi osetila oštre trzaje ubrzanja kad bi je vetrovi dohvatili i pomerili u stranu.

Bilo je bezvremeno, to padanje. U početku je sledila stare navike, pretpostavljajući koliko će joj trebati da stigne do tamnih oblaka ispod nje, kolika bi temperatura van njenog odela mogla biti, u kojoj tački će gustina gasova učiniti da ona lebdi umesto da pada. Ali je bila savim zadovoljna posmatranjem. Bio je to zapanjujući prizor. Ako je morala da umre, bilo je i gorih stvari od susreta sa smrću u takvim okolnostima, sama.

To nije potrajalo. Stigla je do sloja oblaka i vidljivost je pala na nulu. Nije bilo ničega da se vidi sem srebrnaste ruke koju je držala pred licem da bi sebe ubedila da još nije umrla. Pitala se da li bi bilo moguće umreti i ne primetiti to.

Počelo je da joj smeta što njen um nije prestajao da radi. Uz ništa što bi radila i ništa što bi gledala, ponovo je počela da nagađa. Šta će je ubiti? Hoće li uopšte preživeti, i živeti dok ne istroši rezerve kiseonika? To bi trebalo da bude lagana smrt, postepeni gubitak svesti nakon kojeg se nikad neće probuditi.

Setila se ispušnog ventila na svom^{nov} odelu, metalnog^{nov} cveta ispod ključne kosti kroz koji su otpadni gas i toplota bili izbacivani iz njenog tela. Bio je napravljen od veoma^{nov} otporne legure, ali se mogao^{nov} pregrijati, zaglaviti, rastopiti — bilo šta od mnogih^{nov} stvari. Takva smrt^{nov} bi bila brža, i verovatno bolnija. Ali u pogledu toga nije mogla^{nov} ništa učiniti. Na trenutak je osetila žaljenje što neće stići do nivoa vrelog tečnog vodonika. To bi bio prizor vredan spomena.

Kasnije, trezvenije, zaključila je da bi verovatno bio dosadan kao i ovaj vašljivi nivo oblaka kroz koji je prolazila.

Ali je sada izbijala iz nivoa oblaka. Ogroman^{nov}, taman^{nov} prostor se protezao ispred nje. Pri tom^{nov} je ipak bio mnogo^{nov} svetliji nego što je očekivala s obzirom na debljinu sloja oblaka iznad njega.

Iz nekog razloga, strah joj se vratio sa parališućim intenzitetom^{nov}. Nije ništa mogla^{nov} uraditi da to spreči. Neki deo njenog uma^{nov} je još jednom pogledao situaciju, zaključio da ona nema^{nov} nade da preživi, i nije hteo to da prihvati.

Pretrpela je još jedan gubitak svesti, ili epizodu ludila. Oblaci su sada bili mnogo^{nov} bliži, mešavina crvenih i ljubičastih oblika obrubljena bleštećim^{nov} iskrama — (beli, sa paperjastim sivim dnoim) — koja se prevrtala i ključala kao kotao pun električnih jegulja.

Bilo je nekih žutih oblika koji su se jedva videli, jurčajući iz gomile oblaka ispod nje — (iznad mene, putajući na plavom nebu) — u čistiji vazduh, a onda natrag u skrivanje. Bili su skoro sigurno živi. Pitala se da li su to Osvajači, ili pripadnici inteligentne rase Jupiterijanaca, ili samo životinje.

(Tle ispod mene je bilo mekano, podatno. Zagrabila sam jednu šaku; iscurelo mi je kroz prste. Pesak. Umigoljila sam se dublje u njega, pokušavajući da se ukopam. Povetarac mi je hladio telo, i nosio mekane bele oblake pored mene u plavom nebu. Žuti oblik je

izjurio iz jednog od oblaka) – i natrag u gomilu oblaka. Približavali su se. Vratila joj se njena opuštena mirnoća, i zapitala se da li će pokušati da je pojedu. Bolele su je oči od pokušaja da pogleda u njih-

(Levo, desno, povlačeći se od mene, a tada... Jao! Oči su se ukrstile, i glava je počela da me boli. Zarila sam lice u šake, pozdravljajući bolnu prljavštinu koju sam trljala po licu. Kotrljala sam se po pesku, kotrljala, tvrdo ispod mene, vlažno, klizim) — podizalo se, idući pravo ka njoj. Njene oči nisu mogle definisati njegov oblik. U njegovom središtu, ako bi se moglo reći da ima središte, je bila rupa, i u sredini rupe stablo — (stablo) — i osećaj peska u njenim ustima, vode — (juripreko mene, kotrlja me, vuče, u mojim ustima i nosu) — soli i vode i urlajuće buke. Dezorijentacija, vreme teče postrance, mučnina koja narasta u njenom stomaku-

Ustala sam među talasima i pijano se zaljuljala, naga, skroz promoćena, sa vrtoglavicom. Zakoračila sam i pala kad se zemlja trgnula. Na sve četiri, povraćala sam u zapanjenu vodu. Počela sam da puzim, ošamućena, pažnje usredsređene na mokre pramenove kose koji vise ispred mene, njišući se tamo-amo. Videla sam moje ruke koje su stezale pesak, i mogle su pripadati nekom drugom.

Sunce je zalazilo. Bila je to najdivnija stvar koju je Lilo ikada videla.

Šćućurila se pod gomilom vetrom povijenog žbunja, stiskajući noge uz telo. Vetar je dolazio sa mora, i bio je hladan. Zubi su joj cvokotali. Bilo je moguće da će se na smrt smrznuti pre kraja noći, i nije znala šta da uradi u vezi sa tim.

Nije se mogla setiti kada je shvatila da nije mrtva, da ovo nije život posle smrti. Mnogo časova je provela opružena na pesku, nesvesna, uma

preopterećenog sa previše nemogućih stvari. Racionalna svest se vratila postepeno, oprezno, spremna da se povuče u svakom trenutku.

Hladnoća je pomogla. Svest o neugodnosti ju je naterala da se sabere, da se uvuče u bedno sklonište drveta, da skupi telo da se izbori sa hladnoćom.

Dok je gledala preko okeana sa suncem koje je zalazilo iza nje, shvatila je da zna gde je. Zvezde su izašle jedna po jedna i slabašno zatreperile. Znači jesu treperile, to nije bila bajka za klince.

Pala je noć, i nakon mnogih sati drhtanja i rastuće gladi, nešto se diglo nad vodom. Bila je to Luna.

Ona se nalazila na kontinentu Severnoj Americi, gledajući Atlantski okean.

Zemlja je bila ravna. Lilo je hodala na jug duž plaže nekoliko sati. Jednom je krenula u unutrašnjost nekoliko stotina metara, ali je zemlja bila mekana i vlažna i oblaci insekata su se dizali da je muče. Koža joj je bila išarana ubodima.

Do sada nije imala nikakav stvaran plan sem da nastavi da se kreće. Nadala se da će naći nekakvo sklonište, i možda biljke koje bi mogla jesti. Razgledala je neke zelene bobice i jednu smeđu vrstu morske trave, kušala ih, i krenula dalje. Trebalo bi da bude mnogo gladnija da spadne na to. Ideju da hvata i jede životinje je izbegavala. Svo meso koje je ikad pojela je dolazilo sa mutiranih biljaka. Još nije razmišljala o tome da možda neće biti u stanju da uhvati nešto. Deo njenog uma nije mogao da prestane da misli da je ovo Diznilend ispod mesečeve površine. Bilo bi lako poverovati u to, da nije stalne težine koju je osećala. U člancima i listovima je osećala pulsiranje zbog gravitacije i peska koji je stalno klizio pod nogama.

Plaža se suzila u rt; na zapadu je bio severni rukavac velikog zaliva. Spustila se na pesak i pogledala ka kopnu sa druge strane. Bilo je

isuviše daleko da prepliva, pa je morala da odluči hoće li se vraćati svojim tragom ili krenuti duž obale zaliva. Sa mesta na kojem je sedela nije bilo načina da odredi da li je to stvarno zaliv ili se ona nalazi na ostrvu.

Šokiralo ju je kad je shvatila koliko je umorna. U glavi joj se vrtelo i osećala se pregrejano. Pesak je bio veoma ugodan kad se ispružila na njemu i okrenula postrance da zaštiti lice od sunca. Za nekoliko minuta je zaspala.

Lilo se probudila uz bol kakav nikada pre nije osetila.

Skočila je na noge vrišteći, osećajući da gori, panično pokušavajući da ugasi vatru. Ali, svaki put kad bi se dodirnula osetila bi bol.

Ništa u njenom životu je nije pripremiло za ovo. Nekoliko puta kada se povredila, bol je bilo lako kontrolisati; pomoć je bila blizu u obliku terminala prve pomoći na svakom ćošku. Kada se bol nastavio petnaest minuta ne pokazujući znake da će prestati, postala je histerična i slepo trčala duž plaže dok nije pala.

Nakon nekog vremena je primetila nešto. Bolelo je kao i pre, ali se sa tim moglo živeti. Ustala je, obrisala suze i pregledala se. Bila je crvena kao trešnja od nožnih članaka do ramena. Od zračenja je dobila opekotine prvog stepena po celim leđima.

Nije joj palo na pamet da bi se to moglo desiti na Zemlji. Atmosfera je trebalo da služi kao štit protiv ultravioletnog zračenja, jer kako bi inače život opstao? Nikada nije morala da razmišlja o mogućim štetnim efektima sunčeve svetlosti. U jednim prilikama kada se susrela sa njom, bila je ili u odelu ili iza zaštitne plastike u javnom solarijumu.

Bilo joj je jasno da postoje lekcije koje bi morala da nauči.

Tlo je sada bilo manje močvarno. Nakon što je neko vreme sledila obalu duž unutrašnje ivice zaliva, odlučila je da krene kopnom kada je plaža počela~da skreće na zapad. Pored vode nije bilo ničega jestivog; nadala se da će u unutrašnjosti biti bolje sreće.

Lilo je primetila da kad se kreće ka severu — koliko je ona mogla da proceni pravac — ne nailazi na teškoće. Kad bi krenula na istok ili zapad, zemlja je bila prošarana velikim jamama. Drveće i žbunje joj je blokiralo pogled na okolinu, tako da je tek kad se popela na jedno brdašće, i mogla da pogleda s visine, shvatila da se kretala kroz ostatke nekog grada. Hodala je duž jedne široke avenije. S obe strane su bili uredni nizovi jama, većinom zaraslih u trnje i napola punih vode. Tu su bile kuće, a sada su od njih ostali samo iskošeni temelji.

Uništenje je bilo metodično, ali ne apsolutno potpuno. Bilo je nagoveštaja podzemnih građevina, napola zakopanih objekata od betona i nerđajućeg čelika. Našla je jednu iskrivljenu bakarnu cev koja je štrčala iz zemlje dva metra.

Hodala je ceo dan, i kada je preostao samo jedan sat svetlosti došla je do mesta gde se zaliv sužavao i izgledao više kao reka. Zapanjilo ju je kad je shvatila koliko malo može saznati o zemlji time što je tamo i što hoda po njoj. Zemlja preko reke je izgledala uglavnom isto kao i ono što je već videla. Jedan deo je bio udaljen manje od kilometra, ali je većina bila udaljena. Nije mogla odrediti da li je bliži deo ostrvo u reci ili samo rt koji štrči sa druge obale.

Ali su pred njom u vodi bila dva ostrvceta za koje je bila sigurna da su veštačka. Kada je bolje pogledala brdo na kojem je stajala, otkrila je ostatke građevine. Jednom je preko te reke prelazio most, u to je bila sigurna.

Sišla je sa brda i istražila njegove strane, nadajući se da će naći ulaz u nekakvu skrivenu sobu koja bi mogla biti tu. Približavao se mrak, i nadala se da će naći nekakvo sklonište. Ali, nije bilo ničega.

Velika šarena mačka ju je gledala sa grane jednog drveta. Pored galebova i rakova, to je bila prva životinja na koju je naišla. Lilo je znala nešto o vrstama životinja, ali nije mogla da odredi ovu. Izgledalo je kao

da ima jaguarove krvi u sebi, ali je po veličini više ličila na afričkog lava. Okrenula joj je leđa i krenula dalje.

Nešto ju je nagnalo da se okrene.

Videla je mačku krajičkom oka, a onda licem u lice. Bila je na tlu, trčeći prema njoj nemogućom brzinom. Postajala je sve veća i veća u njenom vidnom polju. Mačka je otvorila usta i skočila.

Stvari su se desile previše brzo da bi ih Lilo pratila. Sećala se da je čula zvuk udarca, i da je mačka udarila u nju, oborivši je. Bio je tu i konfuzan prizor mačke koja grize svoju zadnju nogu, i krvi koja šrtca oko dugačke drvene motke. Onda je mačka ustala i pokrenula se, kao i Lilo. Sledeće čega se sećala je da se našla na drvetu na tri metra od tla i da su joj šake krvarile.

Dole je bio čovek, koji se borio sa mačkom. Ona mu je uhvatila ruku, a on ju je udarao sekiricom. Videla je da mačka pada i čovek se uspravlja. Pogledao je gore u nju, onda na svoju nadlakticu i u mačku, čija glava je bila razbijena, koja se još trzala. Lilo je polako sišla sa drveta.

“Ti si samo dečak”, rekla je iznenađeno. On ju je opet pogledao, nervozno, ali očigledno ne shvatajući. Počela je da se pita da li je zaista dete.

Bio je nizak, niži od dva metra. Mogao je stati ispod Liloine ispružene ruke. Kosa mu je bila plava i nosio je grubu kožnu odeću i cipele. Prokopala je po svom znanju starih rasnih tipova i ocenila da je skandinavac. Lice mu je bilo izduženo i čelo visoko.

“Hvala ti za ono što si uradio”, rekla je Lilo. “Ali me ne razumeš, je li?”

Pogledao je nagore u nju i nasmešio se. Nedostajala su mu tri prednja zuba.

“Mislim da nikada nisam videla nešto tako prljavo kao što si ti”, rekla je Lilo. “Sem možda mene.” Zvučala je prijateljski, i činjenica je bila da ga se nije plašila. Onda se zapitala da li bi trebalo da bude, i ustuknula je jedan korak. Već je napravila dve greške, sa suncem i mačkom, i nije želela da on bude treća. Pokušala je da se seti nečega o primitivnim plemenima Stare Zemlje. Par sitnica kojih je mogla da se seti nisu je navele da pomisli da mu može verovati.

On je rekao nešto, i činilo joj se da prepoznaje nekoliko reči. Klimnuo je i nasmešio joj se, napravio neke gestove koji su je zbunjivali dok nije nekoliko puta pokazao na sunce.

Govorio je iskvarenim američkim, i verovatno rekao da se bliži noć. Lilo je bila obradovana. Američki bi trebalo da ima iste korene kao i engleski, ili beše obrnuto? Lilo nije bila stručnjak za istoriju. Ali je znala da je njen sistemski jezik mešavina ruskih i engleskih korena. Mislila je da može naučiti da razgovara sa njim.

Odlučila je da ga sledi da bi ustanovila raspolaže li hranom i skloništem koje je voljan da deli. Izgledalo je da on to odobrava kada se osvrnuo i video je. Morala je da se podseća da bi on mogao biti opasan, pogotovo ako se vraća plemenu sebi sličnih. Ali je bila činjenica da ona nije imala instinkte da bude oprezna sa strancima. Pomisao da bi se on mogao nasilno poneti prema njoj bila je tako strana da je uskoro zaboravila na nju.

Odveo ju je u skrivenu pećinu. Do nje se dolazilo betonskim stepenicama iza gomile žbunja, i bila je velika i ravna iznutra. Prvo je pomislila da je u pitanju suteran koji je ostao pod krovom ali je, kad je on naložio vatru, videla šta je u stvari to: dizajn stanice metroa za brzo putovanje na malim razdaljinama je još uvijek bio isti i na Luni.

Lilo se pitala čemu da se nada od njega. Njeno poznavanje života i običaja varvarskih naroda je bilo blizu nule. Međutim, prisećala se nekih priča o tome da su žene zauzimale položaj u društvu različit od muškaraca

u danima pre nego što je rutinska promena pola čitavu stvar učinila prevaziđenom. Pitala se da li bi želeo da se mazne, a tada sepsa^šokom, zapitala da možda on ne smatra da ima pravo na to. U tom slupaju ga čeka prilično iznenađenje, obećala je sebi.

Ali on izgleda da je bio pomalo zapanjen njom. Stalno je zagledao dlaku na njenim potkolenicama i kada bi ustala zinuo bi u nju. Lilo je uskoro ustanovila da ga rane bole. Pogledala je njegovu povređenu ruku. On se nije bunio i, kada se ona ohrabrujuće nasmešila, uzvratio je smešak. Nije izgledalo ozbiljno — samo četiri duboka uboda i nekoliko rezova.

Opet je morala da se zaustavi. Takva rana bi na Luni bila bez ikakvih posledica kada se bol jednom ukloni. Ovde de možda trebati više dana da zaraste.

Zvao se Makel, i pet dana kasnije je bio mrtav.

Rana nije zarasla. On ju je negovao vodom i razlilitim lišćem i melemima, ali je svakog dana bila sve gora. Počela je da zaudara.

Lilo je sada razumela svoj previd, i psovala svoju glupost. Ali su joj razmišljanja o sterilnosti bila strana kao i grabežljivi instinkti divlje mačke koja ju je zamalo ubila. Luna je bila, od početka, sredina bez bakterija. Gumene rukavice, maske za lice — čak i ključala voda, koju je mogla upotrebiti da ga leči — bili su nepoznati lunarnoj hirurgiji.

Ostao je živahan do poslednjeg dana, ignorišući infekciju koja se širila. Svakog dana je lovio, i ona bi išla sa njim. Nije bilo vremena da se baš mnogo nauči od njega, ali je pokupila neke osnovne taktike preživljavanja. Naučila je da uvijek bude na oprezu. Tamo napolju je bio drugačiji svet, i taj svet će je ubiti ako mu pruži šansu za to. Naučila je koje bobice i plodove da jede, koje korenje da iskopava.

Konačno je kolabirao u groznici. Ostala je sa njim, brišući mu znoj sa čela, dajući mu gutljaje vode kada bi ih zatražio. Skinula ga je i okupala, i ustanovila je da je njen prvi utisak bio tačan. Nije bio odrastao, ali nije bio ni dete. Mora da je bio negde u kasnom pubertetu.

Usred noći je ustanovila da je hladan. Nije imala načina da odredi koliko je dugo bio mrtav.

Držala je njegovu glavu u krilu i klatila se, tiho plačući. Nikada nije videla ljudsko biće kako umire. Pokušavala je da kaže sebi da to nije bila njena krivica, ali nikada nije u to poverovala.

II

Zlatno. Sve je bilo žuto-zlatno.

Lebdela sam pod slabim svetlom, svesna, odvojena od svega sem jedne boje. Tečnost je počela da ističe iz tanka a ja sam i dalje lebdela, suva, u vazduhu.

Šok je stigao i učinio me svesnom šesnaest kao igla oštarih izvora agonije; moje ruke i noge su se grčevito trzale ali moje srce nije počelo da kuca. A onda poznat osećaj: udarila sam jedno koleno.

Još jedan šok, i moje srce je lupilo. Bila sam živa, i već je i bilo vreme. Radije bih umrla nego pretipela još jedan šok. Uдахnula sam i bila zagušena jakim kašljanjem. Udarila sam glavom u poklopac tanka i sklonila hladne ruke sa čvoruge da bih ustanovila da su umrljane krvlju. Malo krvi mi je ušlo u levo oko, bojeći zlato u ružičasto.

Poklopac tanka se otvorio uz šištanje vlažnih gumenih obloga. Oko mog struka je bila traka i petljala sam oko nje rukama koje kao da su bile naduvane gumene rukavice. Dok sam tako sedela masirajući svoja naborana stopala, ostatak mojih čula se uvukao i izazvao mučninu. Zelela sam da ispljunem jezik

Moji vrhovi prstiju i tabani izgledali su prastaro, mumificirano. Pokušala sam da nateram oči da se fokusiraju na sobu, žmirkajući, brišući krv-

“Ko ste, dođavola, vi?”

Prostorija je bila mala, ne konstruisana za troje ljudi. Srećom, u bestežinskom stanju niko nije morao da sedi, čak ni Lilo, koja je bila toliko slaba da pod gravitacijom ne bi mogla da podigne ruke. Lebdela je, grejući šake oko tube supe. Otpijala je male gutljaje, ustanovivši kakva je katastrofa čeka ako pokuša da pije brže.

“Mislim da ste me opet zbunili“, rekla je umorno. Više nego išta, želela je da ponovo zaspi. Glava joj je pulsirala, a glasovi su zvučali nejasno. “Šta ste rekli, koja je ovo godina?”

Kitaj je uzdahnuo, što je nerviralo Lilo i još joj više otežavalo da poveruje u ono što joj je rekao. Priča bi bila dovoljno neverovatna i da nije morala da poveruje da je njen mrtvi klon volela ovog čoveka.

Ali je Parametar nastavila beskrajnom strpljivošću.

“Godina je 571, mesec Jarca. Bila si uhapšena u Strelcu, 568, i pogubljena godinu dana kasnije. Naime, tvoj klon je pogubljena, kako Kitaj kaže. Originalna Lilo je živela nedugo nakon toga, pa je i ona ubijena. Drugi klon — očigledno unapred pripremljena, ako se vremena slažu...”

“To je Tvidova standardna procedura”, umetnuo je Kitaj.

“Da. Drugi klon je ubijena u bekstvu, kao i originalna Lilo. Treći klon je poslata na Jupiter, gde je upoznala Kitaja i bila...”

“Da, da, tog dela se sećam”, rekla je Lilo. U stvari, nije želela da čuje nekog kako stalno pominje da je ona bila ubijena. Detalji avantura njenog klona na Jupiteru su joj bili mutni. To se može razjasniti kasnije.

“Sad, zašto kog... Čini se da sam trebala biti probuđena ranije. Šta se desilo?”

Parametar je zastala, izgleda osećajući da ta priča uznemirava Lilo.

“Možda bi trebalo da se odmoriš pre nego što nastavimo.”

Lilo je digla pogled. Paramfetar/Solstis je bila komična figura, ljudsko biće koje je dete napravilo od zelenog plastelina. Jedini vidljivi deo Parametrinog tela su bila njena usta, sa kojih se Solstis povukla da bi njena partnerka mogla da govori sa ostalima. Figura je imala okrugle bokove, uzan struk, i nije imala vrat; samo veliki komad Solstisinog tela koje je pokrivalo glavu i ramena. Ali se Lilo nije smejala. Za razliku od većine ljudi, pomalo je osećala strahopoštovanje za perfektnu simetriju koju su one predstavljale.

“Ne, nastavite. Odmoriću se kasnije. Ali hvala.”

“Dobro. Ti si u telu klona; to si znala i očekivala. Ali to nije telo koje si ostavila pre sedam godina, kada si postavila ovu stanicu. To telo je umrlo.”

“Šta? Zašto?”

“Jesi li sigurna da hoćeš da nastaviš? Vidim da te ovo uznemirava.”

Ništa nije želela više od sna, ali je bila odlučna da gura i dalje. Bilo je važno znati kako stoje stvari, ma koliko zastrašujuća situacija bila.

“Zaista ne znamo zašto. Kad smo stigli, bilo je mrtvo. Rekla si da bi se to moglo desiti, ali nisi rekla šta da radimo. Prešle smo naše diskusije sa tobom i zaključile da smo se složile da te probudimo. Štos je bio definisati šta to znači. Ocenile smo da smo obavezne da proizvedemo još jedan klon, i da njega probudimo. Nismo bile baš iskusne sa tvojim mašinama, pa se bojim da je buđenje bilo malo problematično...”

“Ne, ne brini. Obavile ste dobar posao, kad se sve uzme u obzir. Znači, ja sam druga. Da vidimo, sa tri koja su uzgojena na Luni, i mojim originalnim teiom, to je...”

“Bojim se da nije”, rekla je Parametar. “Pažljivo smo proučile problem pre nego što smo počele sa uzgajanjem drugog klona, ali se bojim da smo morale da učimo uz rad. Drugi klon je bila neuspeh. Umrla je kad smo pokušale da je probudimo. Ti si treći. Kitaj nam je pomogao. Stigao je pre tri meseca.”

“Do sada”, dodao je Kitaj, “sigurno je još jedan tvoj klon na putu ka Posejdonu.”

Lilo se nagnula nad kompjutersku konzolu. Prošlo je pet dana od njenog buđenja i fizički se osećala mnogo bolje. Pažljivim vežbama je ojačala mišiće, iako je znala da je još daleko od potpunog zdravlja.

Kapsula je postajala proketo tesna. Parametar/Solstis nisu zauzimale mnogo mesta; činilo se da su zadovoljne stajanjem na jednom mestu ceo dan; nisu se kretale samo da bi bile u pokretu. Ali je Kitaj bio druga priča.

Bila je perverzno zadovoljna činjenicom da joj se Kitaj ne dopada. Potreslo ju je kad je od njega čula za Tvidove metode osiguravanja lojalnosti agenata. Nije bilo prijatno čuti da može biti tako predvidljiva. Ali se poslednjoj Lilo taj čovek dopadao, bar je on to tvrdio. Možda ga je čak i volela. E pa, dodavola, ova Lilo nije.

“Zar ne možemo bar još malo popričati o tome?” rekao je on tiho. “Ništa se ne rešava time što si ovakva.”

“Nema šta da se rešava, bar što se mene tiče.” Bila je za kompjuterom navodno pokušavajući da ustanovi šta je bilo pogrešno kod njena dva prva klona odgajena u kapsuli. U stvari, bila je isuviše ljuta da bi se koncentrisala na cifre koje su letele ekranom. Bila je tamo da bi mogla da mu okrene leđa.

“Zaista ćeš terati do kraja sa tim.” Zvučao je onoliko umorno koliko se ona osećala. Kajući se na tren, shvatila je da i njemu mora da je

teško. On se seđao njenog klona. On je imao odnos sa njom, pre njene smrti. Sada je Lilo izmenila tu sliku.

“Da, hodu. Nisi mi dao nikakvu alternativu, jer...”

“To je šansa da spasiš mnoge ljude koji su ti značili... Povlačim to. Značili bi ti nešto, da ih upoznaš.”

“Prokletstvo, to možeš reći za pola ljudskog roda! Pomisli šta tražiš od mene da učinim. Jeste, zvuči hladno, ali je činjenica da ti ljudi meni nisu ništa.”

“Čak ni tvoj klon? Do sada je već tamo.”

“Da”, prošaputala je ljutito. “Stalno si me podsećao na to, zar ne? Ali ona nije ja. Nema pre njoj više obaveza nego prema bilo kome drugom. Žalim je. Ali, iskreno rečeno, na pomisao da je sretnem ježi mi se koža.” Okrenula se natrag ka konzoli i uzdahnula. Dobro, pomislila je, još jednom. Ako onda ne prestane sa tim šutnuću ga napolje kroz komoru.

“Priznala sam da me pomisao da zauzmemo taj mesec i napustimo čitav prokleti sistem privlači. Ideja je suluda, ali je dovoljno radikalna da reši sve moje probleme — ako uspe. Nisi mi pružio nijedan razlog da mislim da hoće. Tražiš od mene da rizikujem svoj život — koji sam se izuzetno potrudila da sačuvam — u najluđem kockanju za koje sam ikada čula. Ti mi kažeš da nije tako.”

Kitaj se ućutao. Nikad ne bi gledao u nju kad bi stigli do te tačke, i znala je da to znači da se slaže sa njom.

“Ne tvrdim da pogon ne bi funkcionisao. Znam da u prošlosti jeste. Tvrdim da sa obezbeđenjem koje si mi opisao... sa tim... tim Vafu stvorom, tom gadošdu koja se pretvara da je ljudsko biće — i to tučatom njih...” Nije bila u stanju da nastavi. Situacija na Posejdonu koju joj je opisao bila je tako totalno odvratna. Duboko je udahnula da smiri nerve.

“Kaži mi kako da zaobiđemo Vafu i namestimo pogon. Onda ću razmisliti o onom što predlažeš.”

“Druga Lilo...” Kitaj je otpočeo. “Pa, ona je govorila o laserskim puškama. Kada bismo mogli da ih napadnemo unutra, kada im odela nisu uključena...”

“Ja nikad nisam pucala iz njih. A ti?”

“Ne”, priznao je pokunjeno. Pogledao je nagore u nju. Njegov pogled je govorio da ovo nije Lilo koju on zna. Pa, već danima je pokušavala da mu to kaže. Nakon nekoliko nelagodnih minuta tišine ustao je i izašao napolje da bude sam.

“Ja sam pucala iz jedne”, rekla je Parametar odjednom.

“Jesi li?” upitala je Lilo. Zapitala se šta je uzrokovalo tu izjavu. Parametar je retko progovarala bez razloga. “Jesi li dobar strelac?”

“Najbolji”, rekla je Solstis. Kada je Solstis koristila Parametrine glasne žice da govori, upotrebljavala je dublji glas. Bilo je zbunjujuće dok se ne navikneš. “Nikada ne promašim. Moji refleksi i moć izračunavanja su mnogo bolji od ljudskih.”

“To znam. Ali, da li bi to bilo značajno? Da li bi mogla da pobiješ sve stražare pre nego što oni pogode tebe?”

“Nisam ni mislila. Činjenica je da smo broćano slabiji. Kladila bih se da je svaki od tih čudovišta dobar skoro kao ti. A Kitaj i ja bismo bili beskorisni.”

“Da.” Par je bio tih, ali je Lilo pretpostavljala da brzo razgovaraju međusobno. Trebalo bi da bude interesantno kad završe. Nije bila razočarana.

“Moguće je”, rekla je Parametar.

“Je li? Maltene ste rekle da bi bitka bila beznadežna.”

“Nikad nismo to rekle. Rekle smo da ne možemo dobiti bitku laserskim puškama. Smislile smo drugi pristup. Mi nećemo poći, naravno. U međuzvezdanom prostoru nema ničega što bi interesovalo par. Nedovoljno sunčeve svetlosti.”

“Očigledno.” Lilo je uzdahnula i prstima protrljala kosu. Trgnula se, i počela da masirati ruku. Još je bila podložna grčevima i napadima slabosti. “Pa, priznajem da nema neke druge alternative koja bi me privukla. Imala sam neku neodređenu ideju da... pa, da postanem par i odem u Prstenove. To sam nameravala kada sam postavljala ovu stanicu. Međutim, sada kada se sve ovo zaista desilo... Mislim, sada kada zaista živim u telu klona...”

“Plašiš se”, dovršila je Parametar. “To me ne iznenađuje.”

“Žao mi je.”

Parametar se nasmejala. “Nemoj brinuti o mojim osećanjima. Odavno sam navikla na činjenicu da se većina ljudi boji sparivanja.”

“planirala sam da to uradim...”

“...ali nisi dovoljno promislila. Ne, nije to za tebe. To jest, bilo bi dobro za tebe, ali ti nikad nećeš to videti na taj način. To sam odavno znala.”

Lilo je znala da je Parametar u pravu. Bila je to otrežnjujuća spoznaja. Uz sve nevolje kroz koje je Lilo prošla, postavljajući stanicu sa kapsulom u Prstenovima da sebi obezbedi preživljavanje ako bude uhvaćena tokom svojih ilegalnih eksperimenata, nije baš mnogo razmišljala o tome gde da ode kad bude oživljena. Zadovoljila se neodređenim mislima o životu u Prstenovima kao par. U Prstenovima nema zakona; nikada ih nije bilo niti će ih biti.

Ali, gde bi drugo mogla da ode? Ni na jednom od Osmih Svetova za nju nije bilo mesta; čim bi njen genotip bio otkriven, bila bi uhapšena i osuđena na istu sudbinu koja je zadesila originalnu nju.

Bila je odmetnik. A tamo napolju, u orbiti oko Jupitera, nalazio se svet odmetnika u istom škripcu u kojem je i ona bila.

“Rekla si da je moguće”, rekla je oprezno.

Parametrina otkrivena usta su se nasmešila.

“Ti si u duši stanovnik tla, Lilo. Razmišljaš u okvirima borbe prsa u prsa, mada o njoj nemaš pojma. Izvadi glavu iz tunela. Mi govorimo o pomeranju jednog sveta, njegovom odlasku iz sunčevog sistema. Moraš da razmišljaš u velikim razmerama.”

12

STARLATN LTD.

STROGO POVERLJIVO: SAMO AAA REJTING

PREDMET: EMISIJA DIREKTNE VEZE SA OFIJKSOM OD
1249 SATI 44.3 SEKUNDE UV. S/14/570

PREVOD SLEDI: (VEROVATNOĆA OCENJENA)

TOKOM (PERIOD VREMENA: PRETPOSTAVKA: 400
ZEMALJSKIH GODINA?) SLANI SU PODACI. NOVI
PRETPLATNICI (43%) DOBIJAJU (NEPREVODIVO) DA SE
PRILAGODE. VAŠ PERIOD VREMENA JE ISTEKAO (ZAVRŠEN?)
(PRODUŽEN?). MOLIMO ZA POVRAĆAJ (ZAOSTATAK?) (RATU?)
ILI ĆETE BITI SUOČENI SA PRESTANKOM (45%) USLUGA. VAŠ
RAČUN (22%) ĆE BITI UPUĆEN (45%) NA (NEPREVODIVO).
POŠALJITE UPLATU (30%) U OBLIKU (NEPREVODIVO) ZA
SLEDEĆIH (PERIOD VREMENA: PRETPOSTAVKA: 10
ZEMALJSKIH GODINA?). KREDIT (58%) JE NA RASPOLAGANJU
(NOVIM?) (STARIM?) ŽIVOTNIM FORMAMA KOJE SE BORE ZA
OPSTANAK. STROGE KAZNE, STROGE KAZNE, STROGE KAZNE
(97%).

ZAVRŠAVA.

PORUKA SE PONAVALJA TRIDESET PUTA.

UKUPNO BITOVA: OTPRILIKE 2.3×10^8

Zlatno.

Sećanje i predosećaj zlatnožutog.

Negde je bila šuma pod plavim suncem.

Lice je još uvijek bilo tamo kada se probudila, još uvijek se smešeci. Lilo je uzvratila osmeh, obradovana što je sa tim gotovo.

“Ne tako brzo”, rekla je Mari vedro. “Moram prvo da te iskopčam i zatvorim.”

Nešto je bilo drugačije. Pogledala je opet, i shvatila da je to pozadina. Nešto iza Marinog lica se promenilo.

Bilo je to drveće. Bilo je zeleno, a sada su grane bile gole.

Obučavali su je. Imala je dovoljno vremena da lupa glavu nad svojom situacijom. Bilo je teško poverovati da je godina sada 571, da su prošle dve godine otkad ju je Mari snimila na čistini.

Tvid joj je pokazao svoj zastrašujući scenario. Do sada ju je tri puta video oživljenu na istom mestu. Tri. Čula je priču kako je njen original pokušala da pobegne ubrzo nakon što je oslobođena iz Instituta, i kako je umrla. Tvid je imao slike. Znala je kako je njen prvi klon, Lilo 2, umrla. Onda je bila Lilo 3, koja je ubila Mari i bila uhvaćena i ubijena. Niko nije hteo da joj kaže šta se desilo sa Lilo 4, ali ta mora da je bila najpametnija od svih. Ili najzastrašenija. Ona je preživela godinu dana.

Ona je bila Lilo 5. (A šta je bilo sa kapsulom u Prstenovima? Da li se broj šest pokrenuo u njoj?)

Nameravala je da bude jako oprezna.

Ukrkali su je na brod koji je krenuo ka Titanu, sa ženskim Vafom i muškarcem zvanim Ifis.

Brod je bio tri dana na putu kada je stigao signal za Tvida. Lilo nije dopušteno da ga vidi; Ifis i Vafa su uzeli dešifrovanu poruku i otišli na most. Mogla je čuti ljutite glasove, od kojih je naglasniji bio Ifisov. Nešto o rasporedu, promašivanju drugog broda, i reakcionoj masi. Ali, kada su izašli bilo je jasno ko je pobedio. Ifis se mrštio, i izgledalo je da je

bolje sklanjati mu se s puta. Vafa je bila hladnokrvna kao i obično, uz možda malo više leda oko očiju.

Izgleda da su skretali ka Marsu.

Vafa je htela da razgovara sa Lilo. Imala je prilično direktan način da joj to saopšti; uhvatila ju je za nogu i vukla kao dečji balon.

“Stajemo na Marsu dovoljno dugo da uhvatimo visoki-g prevoz za Pluton”, rekla je Vafa, nakon što je zaključala Lilo i sebe u malu prostoriju za spavanje.

“Baš zanimljivo.”

“Da.” Izgledala je zamišljeno, opušteno. A onda je eksplodirala. Lilo se našla vezana u akceleracijskom kauču, sa Vafinim licem jako blizu svom. Strašno ju je bolelo obraz, i osetila je ukus krvi u ustima.

“Da”, rekla je Vafa ponovo. “Zanimljivo.” Nije izgledala zainteresovano. Pre odsutno. Lilo je naučila da Vafa nije posebno bistra, i da je retko imala dileme koje bi morala razrešiti. Sada je imala problem, i rešavala ga na svoje zadovoljstvo. Lilo je osetila nešto hladno i tvrdo na svom grlu, i prisilila sebe da proguta knedlu.

“Šef kaže da je u pitanju hitan slučaj”, nastavila je Vafa. “Moram da se pobrinem za to, a on hoće da i ti pođeš. Znam i zašto. Tamo će biti problema koje će trebati rešavati, a'ja se u tome ne ističem. Pa ćeš ga ti rešavati, a ja ću te nadzirati.”

“Čuj”, rekla je Lilo, ne dižući glas. “Sigurno se ti možeš snaći. Ja bih bila zadovoljna da ostanem zaključana u brodu, ne praveći nevolje, dok ti...”

Samo je malo pojačan pritisak na njen vrat, ali najednom nije mogla da diše.

“Ne. Uradićemo to onako kako Šef kaže. Ja treba da se pobrinem da ne pobegneš. Srešćemo se sa još nekim ko treba da mi pomogne, ali i

na njega moram da pazim. Hoću da znaš da sam proučila tvoj karakterni profil koji je Šef sačinio. Jako dobro znam kako razmišljaš.”

“Verujem ti...”

Uhvatila je trake sa obe strane Lilo i postavila koleno na tvrdu kost između Liloinih dojki. Povukla je, i pritisnula kolenom.

“Neću reći ništa protiv Šefa”, rekla je, pritiskajući malo jače. “Ali mislim da on polaže previše vere u te profile. Mislim da bi te bilo lakše kontrolisati kad bi me se bojala više nego sada.”

“Vafa, već te se bojim, stvarno, ne znam kad...” Ali ju je Vafa ućutkala pokretom glave. Prvi put joj se čelo blago naboralo. Ovo je postajalo tvrd orah.

“Pomislila sam da ćeš me se bojati ako ti amputiram ruku ili nogu a da ti ne isključim nervne centre. Dovoljno sam vešta da ti spasem život i povratim ud, ali bi to bilo bolnije od ičega što si zamislila. Da li bi te to ubedilo da budeš poslušna?”

Lilo je bila zapanjena kad je shvatila da je to bilo iskreno pitanje, da je Vafa zaista tražila njeno mišljenje o tome.

“Ne. Ne... ja, Vafa, ja ne znam. Molim te, nemoj to učiniti. Ja... mislim da bih te posle toga samo više mrzela.” Nije znala šta drugo da kaže. Na njeno ogromno olakšanje, Vafa je klimnula glavom.

“Pomišljala sam da te sad ubijem. Mogla bih slagati Šefa, ali... ne, ne mislim da bih mogla. Zato ću ti zapretiti. Mislim da, ako pokušaš da mi pobegneš, imam dobre šanse da te uhvatim. Ako uspeš da se oslobodiš, sigurno ću sve svoje vreme posvetiti tome da te vratim. Ovo je pretnja. Ako te uhvatim, ubijaću te jako dugo.”

“To mi je jasno.”

Vafa je još uvijek bila zbunjena. Trljala je sjajnu kožu na svom temenu, i olabavila pritisak na Liloinu grud. Lilo je disala malo lakše.

Konačno ju je Vafa odvezala i pustila da ustane. Uхватила je Liloinu glavu, ne grubo, i naterala je da je pogleda u oči.

“Hoću da mi se zakuneš da nećeš pokušati da pobegneš dok smo na Plutonu. Pozivam se na tvoju čast.”

“A šta će se desiti ako se ne zakunem? Ubićeš me sada, i reći Tvidu da sam bežala?”

Vafa je izgledala iznenađeno, i pomalo uvrećeno. “Ne. Neću ti više naškoditi, ma šta da se desi, ukoliko ne pokušaš da bežiš. Ne pretim ti da bih te naterala da se zakuneš. Obećanje pod prisilom nije obavezujuće.” To je izrekla kao da je to prirodni zakon univerzuma.

“Dobro. Kunem se da neću pokušati da pobegnem na Plutonu.”

Zakletvu su zapečatile krvlju, od svih stvari. Sečenje sopstvenog dlana bez umrtvljivanja nerava je bila jedna od najhrabrijih stvari koje je Lilo ikada uradila.

Tek kasnije je Lilo shvatila koliko je sve to bilo detinjasto. Da li je svečana zakletva bila dovoljna da je veže za Vafu kada su na kocki bili njeni život i sloboda? Nije videla kako bi mogla biti, ali ju je to pitanje uznemiravalo više nego što je bila voljna da prizna.

Kasnije, Vafa se obratila Lilo pod mutnim svetlom spavaće sobe. Ifis je hrkao.

“Moramo da razgovaramo.” Lilo se uplašila da Vafa opet hoće da se mazne. Mada se Lilo seksualno dobro slagala sa Ifisom, Vafa ju je plašila. Izašle su u malenu gimnastičku prostoriju za bestežinsko stanje.

“Treba prvo da pročitaš ovo.” Vafa joj je pružila list faks-hartije. Bio je prekriven grupama šifriranih znakova, a ispod njih neurednim prevodom Vafinim seizmografskim rukopisom. Lilo je primetila ime StarLajna, i Strogo pov, AAA rejting.

“Ne znam odakle je Šef to nabavio”, izjavila je Vafa. “On ima svoje izvore.”

Lilo je pročitala skroz, pa onda opet, pažljivo. Bila je upoznata sa težinskim sistemom koji je korišćen za dešifrovanje transmisija Direktne veze. Često je signal Direktne veze, nakon puta od sedamnaest svetlosnih godina, bio prilično izobličen. Ali to ovde nije moglo biti u pitanju, ne nakon trideset ponavljanja. Tako da je nepouzdanost kojom je kompjuter označio ključne reči bila rezultat njegovog nedostatka konteksta za dobar prevod.

To nije iznenadilo Lilo. Znala je da većina ljudi razmišlja o transmisijama Direktne veze kao nekoj vrsti zamenske šifre; kad se reši, rezultat će biti u jasnom, gramatički ispravnom sistemskom govoru.

Ali su podaci primani preko Direktne veze bili rezultat tuđinskog mišljenja. Dok god su se držali podataka naučne prirode, uobličених u matematičke termine, mogli su se razumno prevesti. Čak i tada, bilo je velikih “sivih oblasti” za koje se mislilo da su podaci ali ih nije mogao protumčiti nijedan do sada smišljen kompjuterski program. Lilo je imala sopstveno mišljenje o sivim oblastima. Njeno istraživanje njih ju je dovelo u zatvor.

Onih nekoliko puta kada su stigle poruke koje su kompjuteri označili kao nešto nalik jeziku, prevodi su bili prošarani nesigurnostima. Lingviste to nije iznenadilo. Jezici oličavaju kulturne pretpostavke, nekonsistentnosti; čak i kontradikcije. Uz veliki korpus transmisija, kompjuteri bi mogli stići sve bliže i bliže značenju reči. Ali Ofijuksanci nisu iskazali mnogo volje da pričaju o sebi, ili da urade bilo šta sem slanja okeana inženjerskih podataka. Ono malo verbalnih poruka su mogle biti bilo šta od reklama do religioznih propovedi, ili nečega za šta uopšte nije postojala ljudska analogija.

Lilo je pročitala po treći put.

“Kakva je ovo priča o računima, i prestanku usluga? I uplati? Šta bi to oni mogli želeti? Šta bismo im mi mogli dati?”

“Možda ono što oni daju nama. Informacije.” Vafa je slegnula ramenima.

“Ali mi... šta to znači?”

“Prepostavljam da to znači upravo ono što i piše. Ovo je telefonski račun za četiri stotine godina usluga.”

“Ali... to je *saludo*.”

“Je li? Zašto smo mislili da će Direktna veza samo trajati večno, a da mi ne damo ništa zauzvrat? Zašto bismo od njih očekivali da budu manje beskrupulozni od nas?”

Lilo se smirila i promislila pre nego što je odgovorila.

“Dobro. To mi je jasno. Ali, šta im mi možemo dati? I *kako*?”

Prepostavljam da bismo mogli sagraditi veliki laser kakav oni imaju — ne kažem da je to sigurno u našoj moći, ali bi moglo biti — ali šta da emitujemo? Sve što smo dobili od Direktne veze je bilo dve do tri hiljade godina ispred onoga što je naša nauka tada bila. To je kao... kao da od zemaljskog primitivca tražiš savet kako da popraviš svoj fuzijski motor. Šta bismo to mi mogli imati, a da oni žele da to nauče?”

Vafa je napravila grimasu i uzela poruku natrag. “Nadala sam se da ćeš ti imati neku ideju o tome. Ja se ne mogu setiti ničega, i to me brine. Prepostavljam da se ustvari pitam šta su to 'stroge kazne’?”

“Ne znam šta bi to moglo biti sem prestanka emitovanja. Mislim, oni su sedamnaest svetlosnih godina daleko. Šta bi mogli da urade?”

“Ne znam.” Vafa se neko vreme mrštila dok je Lilo pokušavala da to shvati. Onda je digla pogled. “Svi tvrde da je međuzvezdano putovanje nemoguće, ili bar da bi toliko trajalo da se ne bi isplatilo. Jedan od glavnih argumenata za to su Ofijuksanci. Da imaju međuzvezdani pogon, bi bi ovde, jel’ da? Ne bi sedeli kod kuće i slali poruke.” Odmahnula je glavom. “Sada se pitam. Možda smo ih mi pogrešno shvatili. Možda su

imali drugi razlog da se drže podalje. Ali, ne mislim da bi poslali ovo da nisu ozbiljni.”

Lilo je htela da još razgovara o tome, ali se Vafa povukla u lični svet. Ta žena je bila uplašena. Lilo još nije bila, ali će biti.

I3

StarLajn, napisao program Pablik Rilejšn Master, Glavni poslovni kompjuter, StarLajn Ltd. Čitalački status II.

Ko je mogao misliti da će oni promašiti? Niko nije računao sa tim. Ljudi su tražili to đubre sa zvezda bogzna otkad. Još odavno u starim vremenim, Projekat Ozma je oslušnuo. Ništa. Još kasnije, naćuljili smo stvarno velike uši. Kentauri, Vuk, Lalande, Prokion, 40 Eridani. Tiho, skroz tiho. Šta ima? Sve smo ih slušali, a niko ni da zucne.

Onda smo počeli da idemo baš daleko. Iza Plutona, dvaput jebeno dalje, i šta mislite? Glasovi!

Pa, ne baš glasovi, kopčate? Kompjuterski bip-bipovi i da-neovi. Dugo niko nije mogao da ih pročita. (Mislim, to treba videti! Pritisneš printanje i dobiješ zilion hektara hartije koju kao da su upljuvale muve.) Čak ni kompjuteri nisu znali kako poruka glasi. Ali je par stvari bilo jasno. Neko je smestio dupe na 70 Ofijuks iza jebeno velikog lasera, hteli su da pričaju, a nisu bili u stanju da pogode ni pišačkom u nošu!

Stani malo! Možda nisu ciljali na nas. Pa su pogledali iza nas, znate već, ali tamo nije bilo ničega sem par zvezda u Orionovom pazuhu. Jeste, blebetali su baš nama. Ali kako to da su promašili? Misliš da bi sagradili toliki laser da ne umeju da ga nanišane?

Teško. Neko je rekao: “Ej! Možda oni neće da pričaju dok ne budemo spremni! Kao, moramo da budemo dovoljno bistri da stignemo tamo napoľje, tako nešto.” Zvući razumno, a? Itekako. Govore nam sad

već četiri stotine godina. Vodaju nas četiri milijarde kilometara, kao pucač u glinene golubove. Očeš da slušaš, moraš da ideš tamo napolje.

Neko drugi je rekao: "A kako to da mi ne sagradimo naš veliki laser i odgovorimo im?" Jel se zezas? A ko će to da plati?

Čak ni u najboljim ekonomskim vremenima, malo šta bi bilo koji putnik odabrao da donese na Pluton. Carine su bile najviše u sistemu, a kazne za prekoračenje težine koje su prevoznici naplaćivali su činile razumnijim ostavljanje čitavog prtljaga kod kuće i kupovanje nove garderobe kad stigneš. Normalno, jedine stvari vredne donošenja na Pluton su bile informacije, a i one su prenošene što je kompaktnije moguće.

Ali je Pluton bio u krizi. Vlada je već dve godine izvlačila deblji kraj u trgovinskom ratu sa Merkurom, a posledice su bile drastične. Vafa je na Marsu iskoristila svoju Intersistemsku kreditnu karticu da podigne malo gotovine. I pored toga, kazna za prekoračenje težine je bila drastična.

Lilo i Vafa su izašle iz pet-g ekspresa u Florida Portu, grogi i neraspoložene jer su provele osam dana plutajući u akceleracijskom tanku. Lilo je stalno iskašljavala neprijatne tečnosti, a fluid joj je neprekidno curio iz nosa. Jednom ga je liznula, što se pokazalo kao greška.

Tražeci nešto da ispere ukus, videla je automat za prodaju pića i ubacila jednu od marsovskih novčanica koju joj je Vafa dala.

"Ne mogu vam to razmeniti", rekla je mašina. "Ali, da vam kažem. Ako uložite taj novac, mogli bismo poslovati." Mašina je objasnila da je ovlašćena filijala Floridske planetarne banke. Upalilo se svetleće polje na kojem je pisalo PRIKUPLJANJE KAMATE. Nakon nekoliko sekundi se ugasio. Lilo je dobila svoju flašu pića, a njena novčanica joj je vraćena uz

par plutonskih novčića. Vafa ju je posavetovala da ih baci u prvi recikler, pošto su bili stvarno bezvredni.

Pluton je bio usred inflacione spirale. Na novcu je štampan datum izdavanja i morao je biti brzo potrošen pre nego što mu padne vrednost. Svakog ponedeljka bi hiljadu starih maraka postalo jedna nova marka. Ako je vaš novac bio više od nedelju dana star, ekonomski bi izgoreo; nije bio vredan hartije od koje je napravljen.

Lilo i Vafa su sačekale u oporavilištu svemirske luke, dok medici nisu potvrdili da su se oporavile od posledica visoko-g putovanja. Nekoliko koraka dalje je bio lanac trgovina specijalizovanih za oblačenje nagih putnika koji su dolazili letovima sa Unutrašnjih planeta. Lilo je htela da stane.

“Nemoj kupovati ovde”, savetovala joj je Vafa. “Ovde te oderu.”

“Pa šta?” upitala je Lilo. “Bogati smo, zar ne?” Ušla je u Andergraund butik.

U njemu je bila sapunjana, tuširana, nauljena i masirana dok se nije osetila više kao ljudsko biće a manje kao nešto iz turšije. Počeli su da nestaju neki od čvorova u mišićima koji visoko-g putnike muče danima nakon leta. Rekla je prodavcima da je obuku.

Od onoga što su joj doneli, odabrala je crvenu košulju sa kopčama na struku i rukavima i vratu. Imala je nabrane rukave, ali je inače bila sasvim praktična, sa mnoštvom džepova i ugrađenim hronometrom. Hteli su da joj oboje noge, ali je to odlučno odbila. Kupila je i šešir, i cipele uglavnom zato što su joj tabani bili nabrani kao suve šljive. Prodavci su pokušali da joj utrape boju za lice, odelo od holomagle, kuropantalone i kaput od žive lasice, pa je platila i izašla. Nije bila naviknuta na uporno prodavanje i nije joj se dopadalo. Vafa nije kupila ništa.

“Zar nikada ne nosiš odeću?” upitala ju je Lilo.

“Ne dopada mi se. Može ti zasmetati u borbi. Ponekad nosim pojas sa futrolom, ali ne u javnosti.”

Vafa je nervozno gledala unaokolo. Lilo je primetila da ta žena ne voli gužve, čak ni na Luni. Ovde je izgledala unezvereno. Pokreti su joj bili brzi i trzavi i pokušavala je da gleda na sve strane odjednom.

“Gde idemo?”

“Imam jednu adresu. Možda bi trebalo da nađemo plan.”

Pluton je voleo da o sebi misli kao o granici. Nakon tri stotine godina stalne kolonizacije, ta slika je pokazivala znake istrošenosti. U mnogim stvarima Pluton je bio urban kao i bilo koji drugi od Osm Svetova. Ali su plutonski gradovi bili bučniji i šareniji. Vladala je kič atmosfera, stalni nalet lošeg ukusa i trgovačkog i ličnog egzibicionizma. Obema Lunarijankama to se nije dopadalo.

Grube ivice na građevinskim radovima su ponegde ostavljene nedovršene. Tepih u hodnicima je bio debeo i mekan, ali ponegde nije dobro pasovao; iscepane ivice nisu dosezale do zidova a u doškovima su se videle naslage svetlosmeđeg lepka. Na jednom mestu pokretna staza ih je provela pored dela gole stene na koju su radnici tek postavljali izolaciju i plastičnu oblogu. Stena je bila pokrivena ledenom korom; isisala je toplotu iz jedne strane Lilo inog tela.

Došli su do Centra, stecišta gradske mreže pokretnih staza i glavnog transportnog centra od kojeg su polazile kapsule ka okolnim predgrađima, enklavama i komunama. Iskrcale su se i pogledale unaokolo. Plafon je bio dva kilometra iznad njih, ali je izgledalo da ga neka od stabala u Centar parku dodiruju. Osm arkada, do kojih se stizalo staklenim liftovima koji su visili sa providnih kablova, protezalo se oko ogromne cilindrične oblasti. Izgledalo je da je sve ili u pokretu ili pokušava da im privuče pažnju.

Lilo se osetila ugroženom, kao strankinja. Bilo je vrtoglavo. Ona je bila rođena Lunarijanka, u mnogim stvarima konzervativna. Oblačila se

zbog praktičnosti, a ne ukrašavanja. Razbacivanje i frivolnost su je vređali. Bilo je to nasleđe Osvajanja, koje je na mnoge načine odvajalo društvo na Luni od ostatka ljudskog svemira.

Luna je bila planeta koja je kolonizovana direktno sa Zemlje. Kada su došli Osvajači, nekoliko hiljada ljudi na Luni se ukopalo i otpočelo dugačku bitku za samodovoljnost. Nisu bili spremni; samostalnost je trebala da usledi trideset godina kasnije. Ali je opstanak vrste ovisio od onoga šta oni urade.

Prvih pedeset godina su bile krajnje teške. Mnogi su umrli u selektivnim lutrijama ili nasilnom otporu njima kada je postalo jasno da stanovništvo treba prorediti. Preživeli su se još više žrtvovali da bi se pobrinuli da smrt mučenika ne bude uzaludna.

Ta bitka je ostavila traga na Lunarijancima. Imali su tendenciju da budu politički i moralno konzervativni. Držali su se utvare reprezentativne demokratije dok su kolonije isprobavale iskustveni selekcionizam. Srednji pol nije uхватио korena. Trenutna moda sa Marsa i Merkura se na Luni slabo prodavala. Pošto je tabu čednosti bio odavno zaboravljena aberacija, prosečni Lunarijanac je obično nosio prsluk sa džepovima, nosio torbu preko ramena, ili išao nag. Bila je to skoro uniforma, a ostatak čovečanstva je pravio beskrajne viceve na tu temu.

Kreativni hirurg bi na Luni bankrotirao. Malo ko je bio zainteresovan za dodatne noge na čudnim mestima, okrenute glave, nove dizajne noseva ili repove. Menjali su pol u proseku jednom u osam godina, što je bilo najređe u sistemu. Odnos medicinske prema kozmetičkoj hirurgiji je bio devet prema jedan. Većina Lunarijanaca koji su želeli promenu lica uradili bi to kod kuće kao hobi.

Pluton je bio na drugom kraju spektra. Lilo gaje smatrala vulgarnim. Bila je to duboko usađena odbojnost koju nije mogla objašnjavanjem ukloniti. Plutonijanci su bili pauni. Oni su svoj društveni status nosili na svojoj koži.

Lilo i Vafa su se kretale kroz lavirint lebdećih reklama od duhdima i holomagle koje su pratile potencijalnu mušteriju i proizvodile trikove sa perspektivom od kojih bi zastao dah, sve vreme emitujući direktno u srednje uvo i time izbegavajući da padnu pod udar zakona o zagađenju bukom.

Uspele su da se izvuku iz glavnog toka u zeleni vorteks parka. Iz debela jednog drveta su rasla oblikovana sedišta. Lilo je digla pogled i procenila da bi joj trebalo pet minuta samo da obiđe to stablo.

Bilo je kao u središtu uragana. Holo reklame su im se približavale, ali bi ih zaustavio nevidljivi zid.

POSETITE HARONOV FERIBOT.

KUPITE EROTIKON. KORISTITE GA, JEDITE GA, NAMAŽITE GA, UTRLJAJTE GA, MAZNITE GA.

ULOŽITE U BANKU LIČNOSTI.

ZAMENITE STOPALA VEĆ DANAS. KUPITE NOVE ASTERKE. ZAIGRAJTE NA NJIMA.

Park je bio napušten. Izgleda da Plutonijancima nisu trebali mir i tišina. Lilo i Vafa su sedele i posmatrale prolaznike.

“Izgleda da su dojke u modi ove godine”, primetila je Vafa nakon nekoliko trenutaka. “Skoro svako ima bar dve. Ej, kako se ovo zove?”

“Električni testisi. Čitala sam o njima.”

“Baš su lepi”, razmišljala je Vafa. “Kao lampioni.”

“To bi trebao biti najbrži način da partnera za maženje ubediš da si sterilan. Čuj, imaš li ti predstavu gde treba da odemo? Treba mi još jedno kupanje, i tiho mesto.”

I4

Gravitacioni vozovi su kretali sa nivoa neposredno ispod Centra. Lilo je kupila dve karte, nervozno turivši ruku u prorez genoprintera pre toga. Na Marsu je funkcionisalo dovoljno dobro.

Tvidova niksonska ruka se protezala preko pet milijardi kilometara. Osetila je struganje semplera na dlanu, mašina je zazujala, i negde u banci Centralnog kompjutera Plutona unet je podatak:

JOVIAN-342 (LB -L-502-KC-9S) UKRCANA NA FLORIDA-BAROU ŠATL 0349 ČASOVA. 4/8/71.

Sigurnosna provera je bila automatska, i dala je zeleno svetlo. Ime Jovian-342 se nije nalazilo ni na jednoj listi traženih osoba, i to je bilo sve. Da je plutonski kompjuter našao za shodno daljnju proveru lunarnih arhiva, saznao bi dvanaest časova kasnije da je Jovian-342 bila pripadnik Crkve kosmičkog inženjeringa, ugledan građanin Lune, i turistički entuzijasta. Ono što ne bi saznao je činjenica da je Jovian-342 emigrirala pre deset godina i sada verovatno bila sparena u Prstenovima, odsečena od ostatka ljudske civilizacije i nesposobna da se pobuni protiv krađe svog identiteta.

Lilo nije znala kako Tvid to radi. Znala je da su ljudi koji upravljaju glavnim kompjuterima bili potencijalno iznad zakona, pa su sigurnosne mere protiv ilegalnog mešanja bile stroge. Ali se to ranije dešavalo i opet će se dešavati.

Unutrašnjost vagona je bila puna tapaciranog smeđeg somota i prigušenog svetla na hromu. Utonula je u jedan od kaučeva i vezala se, dok je Vafa sela pored nje. Kola su ušla u tunel i polako kliznula na gore. Vrata vazdušne komore su se uklonila i zatvorila iza voza koji je počeo da dobija na brzini. Lilo je izbrojala dvanaest vagona. Onda su se zvezde pojavile napolju. Podigla je stopala pod sebe i protrljala ih. Bilo joj je hladno.

Bilo je to čisto psihološki, ali smrznuti gas spolja kao da je posezao ka njoj. Mrzela je hladnoću. Ovde nije bilo ničega toplog, čak ni danju.

Krupan čovek je došao hodnikom i seo na naslon Vafine stolice. Široko joj se nasmešio, a onda pokušao da joj proda članstvo u sekskrugu. Vafa je bila iritirana ali je, kada je pokušala da ga odgurne, njena ruka prošla kroz njega. On je bio tek prvi. Uskoro su bile opkoljene.

Vafa je poskočila kada ju je jedan od njih dodirnuo.

“Izvinite”, rekao je čovek. “Vidim da ste sa Lune.”

“Da, rekla je Lilo. “Zar je to očigledno?”

“Vaš nos”, rekao je. “Šiljat je.” Njegov je bio ravan kao kod lošeg boksera. Trepavice su mu bile duge pola metra. Zbog toga je treptao u sloumoušnu. “I druge stvari. Bez uvrede, nadam se. Samo sam pomislio da vas možda interesuje ono što prodajem.”

“Znaš, mogla bi te zameniti iluzija”, rekla je Vafa.

“A šta to prodaješ što holo ne bi mogao ponuditi?” upitala je Lilo.

“Antiholo generator”, rekao je.

Bila je to mala narukvica, na kojoj je bio utisnut broj servisa. Bile su iznajmljivane, a ne prodavane, kao i kompjuterski terminali. Raspon cena i modela je bio širok. Neki su samo držali holoe na udaljenosti. Većina Plutonijanaca je smatrala da je to dovoljno. Ako ne možete videti reklame, kako da znate šta je u modi?

Čovek nije pokazao iznenađenje kada su Lilo i Vafa uzele Anihilator, model velikog kalibra.

Voz je ušao u Barou i prozori su se zamaglili. Spoljašnjost vagona je bila prekrivena injem kad su se iskrcale. Inje se topilo i curilo u slivnike na tapaciranoj platformi.

“Šta mi možeš reći o tom tipu?” upitala je Lilo.

Vafa je posmatrala zidove. Izgledalo je da se nikad ne opušta.

“Bivši učitelj. Tip je čudan. Nikad nije preboleo što je izbačen iz Obrazovnog Udruženja. Ali ga Šef pušta da sam radi na Plutonu. Njegov posao ionako nije važan. Bar nije bio do sada.”

“Je li on imao veze sa onom uhvaćenom emisijom?”

“Aha. Iz one poslednje poruke od Šefa sam saznala nešto od toga. On ima pristup podacima Direktno veze. Šalje ih Šefu, a dobijamo ih otprilike istovremeno kad i upravni odbor StarLajna.”

“Zašto? Mislim, koliko vam je to do sada koristilo?”

Vafa je slegnula ramenima. “On voli da bude obavešten. Borimo se u ratu.”

Lilo je morala sebe stalno da podseća na to. Partija Slobodnih Zemljana protiv Osvajača. Do sada nije ispaljen nijedan hitac. Lilo nije polagala nikakvu nadu u ishod ako Tvidu ikad uspe da zaoštiri konflikt.

Ali je u Vafinom životu to bila najvažnija stvar. Uvek je bila na oprezu, tražeći neprijatelje. Sada je bila nervozna, a Lilo je smatrala da zna zašto. Vafa je mnogo puta putovala do Titana, ali se nikad nije udaljavala od svemirske luke. Luna je bila jedina sredina koju je dobro poznavala. Pretrpela je kulturni šok.

Lilo je taj fenomen bio poznat. Nije tačno da je jedan hodnik isti kao i drugi. Postoje sitnice koje se ne primećuju svesno: oblik svetiljki na plafonu, strani raspored brojčanika na njušačima vazduha na čoškovima, neuobičajen dizajn fontana, govornica, prskalica, ivica na vratima, medicinskih terminala i komora za slučaj nesreće. Čak je i vazduh bio pogrešnog mirisa. Vazduh na Plutonu je bio samo sedam puta prečišćavan pre ponovne upotrebe. Mirisao je na ljude.

Stigle su do svog odredišta i pozvonile. Vratne ivice su se razdvojile i one su preko praga su stupile u kaos.

Soba je bila velika, ali je izgledala ispunjena sa sedmoro ili osmoro dece. U toku je bila trka, u kojoj su komadi nameštaja služili kao

prepone. Lilo i Vafa su se priljubile uza zid da se uklone s puta i sačekale. Preko puta, jedan muškarac je razgovarao sa trudnom ženom. Podigao je pogled.

“Zabava je gotova!” povikao je. “Vratite se kasnije. Ej, ti, hoćeš li im pridržati vrata?” Vafa je držala vrata, i muškarac je proterao decu kroz njih. Ona su se kikotala, i pokušavala da ga dograbe, ali je on ispružio ruku i ona su ustuknula, smejući se. Izgledalo je da ima skoro čarobnu moć nad njima. Uskoro su svi bili u hodniku.

“Moraćeš da dođeš kasnije”, rekao je ženi. Uhvatio ju je za ruku i odveo do vrata. Lilo je pogledala njen goli stomak. Nije još još mnogo dana ostalo.

Kada je izašla, muškarac je pogledao u njih i slegnuo ramenima.

“Ona hoće učitelja na crno”, rekao im je. “Neka zabuna. Nije potpisala dovoljno čvrst ugovor sa učiteljem kojeg je odabrala, valjda. Stalno mi dolaze takve.”

“Očekivala bih da će ljudi, sa samo tom jednom šansom, postupati opreznije”, rekla je Lilo.

“Zar nije tako? Mogla je bar naći nekog da joj objasni ugovor, i ako je nepismena. Ja...” Pogledao ju je i nasmešio se. Ispružio je ruku.

“Ja sam Kitaj.”

“Lilo.” Prihvatila je ruku. Pogledao je Vafu.

“Tebe znam”, rekao je ravnim tonom.

“Ipak, nikad se nismo sreli”, rekla je Vafa.

“Onda je to bio tvoj brat. Tvoj klon. Znam te.” Činilo se da hoće još nešto da kaže, ali je tu zastao. “Pa, sedite gde hoćete. Šta god vam je udobno. Da vam donesem nešto?” Pogledao je Lilo.

“Nešto blago omamljujuće”, rekla je. “Nisam izbirljiva.”

“Imam baš ono pravo.” Nestao je u drugu sobu. Vafa je sačekala trenutak, a onda ustala i krenula za njim¹. Vratili su se svako za sebe, a Vafa je nosila jedno piće. Kitaj dva. Oboje su izgledali napeto. Pružio joj je čašu punu zelene tečnosti.

Od pića se bolje osećala. Opustila se u fotelji i proučavala Kitaja. On je imao mnogo kovrdžave smeđe kose, duge noge, i dečaćko lice. Bio je zgodan, bez preterivanja u tome, a Lilo se to dopadalo. Osećala je izvesnu fizičku privlačnost a da ga još nije ni dotakla ni omirisala, a to je kod nje bilo retko.

“Čemu dugujem svoju radost zbog ove posete?” upitao je kitaj. “Čekajte, da pogodim. Tviđ je trudan i traži učitelja na crno.”

Vafa, koja je sela licem prema vratima, se još više uspravila u fotelji. Lilo je osetila da se napinje i shvatila koliko je bila prilagođena raspoloženjima druge žene. Na putu od Lune do Marsa se izveštila u izbegavanju Vafe u malom brodu.

“Upozoriću te jednom”, rekla je Vafa. “Neću da slušam viceve o Šefu.” Pogledom je probadala Kitaja pa Lilo pa opet Kitaja. Lilo je bespomoćno pogledala u Kitaja, želeći da mu kaže kako će sledeće upozorenje izgledati. Na njeno iznenađenje, izgleda da je razumeo. Skoro neprimetno joj je klimnuo glavom i zavalio se u svoju fotelju.

“Dobro. Nastavi. U pitanju je Direktna veza, zar ne? Šta bi drugo moglo biti? Šef je uplašen, i ne zameram mu to.”

“Poznat ti je sadržaj poruke?” upitala je Vafa, napola ustajući. “Mislim da bih znala da si ti dobio ovlašćenje da je pročitaš.”

“Pa, ne znam da li sam bio ovlašćen ili ne”, rekao je on. “Ali je bila već prevedena kad sam je dobio. Je li ti Šef rekao da je moj izvor u prevodilačkom odeljenju? Ne mogu dobiti sirove podatke.”

Vafa se malo opustila. “Da, to je rekao. Ali nije trebalo da je pročitaš. Tvoja funkcija je da je preneseš Šefu.”

Kitaj je slegnuo ramenima. “Morao sam da je šifriram da je pošaljem, a ja sam znatiželjan kao i svako drugi. Niko mi nije rekao da zaboravim ono što pročitam. Ali ću to zapamtiti. Ono što mi još uvijek nije jasno je zašto ste vi ovde. Ne znam šta to Šef misli da vas dve možete uraditi bolje od mene. Ja ovde imam kontakte. Poznajem situaciju. Ti... pa, ti si snagator. To znam. Šta on planira, da ti prisiliš Direktnu vezu da nam produži emitovanje?”

Lilo se nervozno pomerila u fotelji, ali Vafa se očigledno nije uvredila.

“Ne. Naša misija je jednostavna. Ti si rekao da je Šef uplašen. To nije baš tačno, ali bi se moglo reći da je zabrinut. Poruka je veoma važna i potencijalno opasna.”

Lilo nije mogla da se suzdrži od smeha. “Rekla bih da se može tako reći. Ako ništa drugo, tera na razmišljanje.”

“Koliko se meni čini”, rekao je Kitaj ozbiljno, “isporučen nam je račun za telefon.”

“Ali nikad nismo tražili priključak”, ukazala je Vafa.

“To je izvrđavanje”, rekao je Kitaj. “Istina je da nikad nismo tražili uslugu. Ali smo je koristili. Koristimo je već vekovima, a koliko ja znam niko nije pokušao da išta pošalje zauzvrat.”

“Troškovi...”

“Nije to u pitanju. Razmišljao sam o tome otkad sam video poruku. Ono što me zapanjuje je da niko nije sagledao tu mogućnost. Tretirali smo Direktnu vezu kao prirodni resurs, kao vakum. Pitali smo se kakvi bi Ofijuksanei mogli biti ali, kad oni nisu pružili nikakve informacije o sebi, pretpostavljam da smo jednostavno poverovali da je to... da je nekakav međuzvezdani program pomoći.”

“A u pitanju je pre bila nekakva kulturna razmena?” sugerisala je Lilo.

“Možda. Ako je to, mora da su uvređeni što im nikad nismo ništa poslali.”

“Ali, šta bismo mogli imati a da to oni hoće?” upitala je Lilo. “Oni su toliko ispred nas.”

“Ko zna? Čuj, i oni su se verovatno zapitali to isto. I ono što su uradili, očigledno, bilo je da pošalju sve. Iskoristili smo nove pronalaskе, tehnike za bioinžering i slično. Ali još ne znamo šta ostalih devedeset odsto predstavlja. Možda je to umetnost, ili filozofija. Ili tračevi. Ili devet milijardi Ofijuksanaca koji preko oglasa traže seksualne partnere. Ali ne verujem da Direktna veza predstavlja kulturnu berzu. Mislim da je upravo ono što je nagovešteno u poruci; komercijalni poduhvat. Od nas se očekuje da platimo za ono što smo dobili, u odgovarajućoj protivvrednosti. Mada bih voleo da znam o čemu se radi kad pominju 'stroge kazne'.”

Vafino čelo se nabralo dok je pratila Kitajevo razmišljanje. Sada joj se lice izgladilo kad je stigla na poznatiji teren.

“Udaljili smo se od teme”, rekla je. “Razgovarali smo o našoj misiji, zbog koje smo Lilo i ja poslate da ti se pridružimo. Stvar je jednostavna. Kad su stvari toliko potencijalno ozbiljne kao ova, Šef smatra da su potrebne dodatne informacije. Sa informacijama koje sada imamo, nemoguće je znati kako da se suočimo sa ovim. Pošto je nemoguće postaviti Ofijuksancima pitanja na koja moramo saznati odgovore, moramo se potruditi što bolje možemo da ih nađemo u originalnoj poruci.”

“To zvuči razumno”, rekla je Lilo. Vafa ju je pogledala, i Lilo je znala da je Vafi drago da to čuje. Vafi to nije zvučalo razumno. Prihvatila je Šefovu procenu većinom na osnovu vere u njega.

“Ploču da kažem”, nastavila je Lilo, “da je teško zamisliti da oni ne bi u poruku stavili sve što treba da znamo. Čak i kada bismo mogli da im postavimo pitanja, na odgovor bi trebalo čekati trideset četiri godine.”

“Tačno. Obrati pažnju da poruka sadrži mnogo reči označenih verovatnoćom preвода.”

“To je normalno za podatke Direktne veze”, umetnuo je Kitaj.

“To znam. Ali, sve što imamo je prevedena poruka koju si ti nabavio. Potrebni su nam sirovi podaci. Šef ih hoće da bi mogao da ih posebno analizira.”

Kitaj se namrštió. “To neće biti lako. U stvari, nije moguće.”

“Objasni to, molim te.”

“Pa, ja... dobro. Moj izvor radi u prevodilačkom odeljenju StarLajna. Ona... znaš kako oni dolaze do podataka? Pogledao je obe žene, klimnuo glavom i nastavio. “StarLajn ima stanicu napolju u području maksimalne jačine signala Direktne veze. Pre je tamo bilo nekoliko drugih stanica. Sada StarLajn ima monopolsku povelju plutonske vlade. Luna je nekoliko puta pokretala to pitanje... ali mislim da politička situacija nije važna za ovo. Praktično, Pluton kontroliše sve van svoje orbite.

Ljudi sa te stanice ne emituju ništa prema Plutonu jer bi signal mogao biti presretnut. Oni snimaju sve što stiče Vezom i šalju to visokog raketama bez pilota koje ovde prihvataju pod strogom stražom.

U vreme dok je još postojala konkurencija, imali su krajnje brze rakete. Ljudi na stanici su služili kao filter. Kada bi u preliminarnim kompjuterskim transkripcijama videli nešto što bi moglo biti vredno, stavljali bi to u jednu od tih raketa da pokušaju da preteknu konkurenciju što se tiče patenata, marketinga i tako dalje. To sada nije važno, ali još uvijek su imali jednu od tih specijalnih raketa. Kad su dobili ovu poruku, upotreбили su je. Moj kontakt mi je rekla kako je stigla, i da ne veruje da će moći da mi je pribavi. Pojačao sam pritisak koliko sam mogao, pa je uspela. Ali kaže da je s tim sasvim gotovo. Oko ovoga su mere bezbednosti tako stroge da originalni podaci ne postoje odštampani.

Smešteni su u StarLajnov kompjuter, a ako mislite da možete da prodrete tamo i opljačkate memoriju, neka vam je sa srećom.”

Vafa se namrštila. “Ne, to ne dolazi u obzir. Šef je razmislio o tome pre nego što nas je poslao na Pluton. Još uvijek radi na informatičkom napadu, ali odbrambeni programi su strašno jaki.”

“Najbolji na Plutonu”, rekao je Kitaj. “Ne znam kakve vi imate na Luni.”

“A da li bi tvoj kontakt mogla da nam to nabavi iznutra?”

Kitaj je razmislio. “Ovo je ograničeno na četvoro ili petoro glavnih ljudi. Samo njih dvadesetak uopšte zna da ta poruka postoji. Njoj ne bi dali najviše pristupne kodove, a ona nema načina da dođe do njih.”

“Čime možeš da vršiš pritisak na nju?”

“Ja... uh, njeno dete je jedan od mojih učenika. Ona se uvalila u nevolju, baš kao i ona žena koju ste zatekli ovde. Trudna a bez spremnog učitelja. Obratila se meni, i ja sam dobio od Šefa odobrenje. Takođe sam, a rekao bih da je to dosta važno, morao da joj ovaj put dam dosta Tvidovog novca za ovu poruku. I pored pretnje... pa, rekao sam joj da ću napustiti njeno dete.” Skrenuo je pogled. Lilo je osećala njegovu sramotu. Jedini prihvatljivi razlog za napuštanje deteta usred obrazovnog procesa je bila smrt učitelja.

Vafa to izgleda nije primetila. “Zašto to ne bi opet uspelo?”

“Prošli put je dovoljno zaradila da ispod tezge angažuje učitelja sa dozvolom. To se može izvesti, ma šta tvrdilo OU.”

“Svejedno, treba da pokušaš sa njom.”

“Dobro.”

Vafa se opet namrštila. “U međuvremenu, moraćemo da pretpostavimo da je tvoja procena tačna, i da proučimo alternative.”

Lilo je pogledala u Kitaja; on je izgledao isto toliko zbunjen kao i ona.

“Kakve alternative?” upitala je. “Rekao je da je jedina kopija originalne poruke u StarLajnovom kompjuteru. Koji još način da je odatle dobijemo postoji?”

“Nijedan. Oh, Šef se raspitivao, ali nije našao nikoga smeštenog ni tako blizu kao Kitajev izvor. A nastaviće se rad na postizanju pristupa kompjuteru kroz njegove regularne izlazne kanale. Ali, nijedno ni drugo verovatno neće uspeti. Zato ćemo morati da je dobijemo direktno. Kupićemo brod i otići do Veze.”

Kada je postalo jasno da Vafa planira da svo troje odu, Kitaj je to teško primio. Satima se prepirao, i konačno stigao do stava koji se kleo da neće napustiti.

“To jednostavno nije moguće. Ne omogu da odem još najmanje tri godine, čak i kad ne bih uzeo više nijedno dete. Najmlađem od ovih koje sada imam ću još toliko biti potreban.”

“Nije ti bilo odobreno da sklapaš bilo kakve obrazovne ugovore”, istakla je Vafa. “To što si ih sklapao je tvoja stvar, ali je tvoja primarna lojalnost — tvoja jedina važna lojalnost — prema Šefu.”

“Ne seri. Ne možeš od mene tražiti da napustim tu decu. To je sveta obaveza. Kad sklopiš ugovor, moraš ga završiti.”

“Ti te ugovore nećeš završiti.” Lilo je primetila Vafin pažljivi formalni govor i potpunu mirnoću koja ju je obuzela. Paži sad, pomislila je.

“Hoću ih završiti. Ti tu ništa ne...” Vafa ga je udarila pljoštima po vratu, i okrenula se u gardu prema Lilo, koja je sedela veoma mirno. Vafa se polako opustila i zamišljeno sela. Ignorisa je onesvećenog čoveka na podu. Lilo ga je podigla i oteturala se u njegovu spavaću sobu. Stavila ga je na krevet i sela pored njega u mraku.

“Lilo, dođi ovamo.” Ustala je i vratila se u glavnu sobu.

“Mislim da ću morati da ga ubijem”, rekla je Vafa.

Lilo je polako sela. “Zašto? Nije ništa uradio, zar ne?”

“Ono što bi mogao uraditi me brine.” Uzdahnula je i protrljala vrat. Izgledalo je kao da nije baš zadovoljna onim što će morati da uradi, ali i odlučna da to uradi.

“Bila je greška poslati samo mene ovamo”, rekla je. “Ne mogu verovati ni njemu ni tebi, a ne mogu paziti na oboje istovremeno. Jedno od vas mora da ide.”

“Zašto on ne bi mogao da ostane? On je sve do sada bio sam ovde, zar ne?”

“Šefa brine šta bi on mogao da uradi. Sada zna previše o toj poruci Direktne veze. Sem kompanijinih ljudi, on je jedini na Plutonu pored tebe i mene koji to zna.”

“Ali zar on nije... mislim, kao ja? Osuđeni kriminalac?”

“Ne. On je samo raščinjeni učitelj. Šef mu je prišao kad je nisko pao i obećao mu da će, ako uradi neke poslove za partiju, dobiti mogućnost da ponovo podučava sa novim identitetom. Trebalo je da čeka još par godina. Nismo znali za ove učenike na crno. Izgleda da je postao nestrpljiv, a to se nije trebalo desiti po onom što...” najednom je stala, bespomoćno pogledala Lilo, i zarila lice u šake.

Lilo je pretpostavila da je Vafa zašla u oblast o kojoj nije trebala da govori. Ali je očigledno želela da razgovara.

“Ne mogu ti pomoći da doneseš odluku ako mi ne kažeš sve detalje.”

“Ko kaže da sam ja tražila tvoju pomoć?”

“Niko. Ali si rekla da ćeš mi verovati. Dogovorile smo se.”

“Znam. Želim da ti verujem. Moraću da ti verujem ako ga ostavim u životu.”

“Ali ne znaš možeš li. I ne vredi reći Šefu da si se dogovorila sa mnom. Tu si prekoračila naređenja, zar ne?”

“Da.” Izgledala je pokunjeno. Vafin život je bio zasnovan na slušanju naređenja; duboko ju je uznemiravalo što je učinila nešto na svoju ruku.

“Ionako je bolje da prvo proveriš sa Šefom”, predložila je Lilo. “Vidi šta on misli o Kitaju. Možda mu je još uvijek potreban. Ne moraš mu reći za naš dogovor.”

Vafa je dugo razmišljala o tome, a onda klimnula glavom. Lilo se opustila. Proći će bar dvanaest časova pre nego što Vafa dobije odgovor od Tvida.

Kitaj je još bio u nesvesti. Lilo je donela lavor vode i sela pored njega. Sundeom je obrisala mesto na čelu koje je udario kad je pao. On je zastenjao, na trenutak otvorio oči i opet ih zatvorio. Lilo ga je prikopčala na medicinski monitor pored kreveta i dobila obaveštenje da spava i da nije pretrpeo potres mozga.

Svukla se i uvukla u krevet pored njega. Obujmila ga je otpozadi i prigrllila uz sebe.

Sat vremena je bila savršeno mirna. Pokušala je da utone u san, ali su joj se misli stalno vraćale na Kitaja i šta da radi sa njim.

Konačno je odlučila da ga probudi. Krenula je rukama polako niz njegove grudi i preko njegovog stomaka. Stomak mu je bio ravan i tvrd. Imao je erekciju. Uхватила ju je i lagano prešla palcem preko gumastog glansa. Mrdnuo se.

“Kako ti je glava?”

Pažljivo ju je opipao. “Nije loše, rekao bih. Obraz mi je malo osetljiv.”

“Budi tih”, upozorila ga je Lilo. “Znaš li išta o borenju?”

Okrenuo se na leđa. “Pa, mislim da bih mogao proći malo bolje od onog što si videla. Potpuno me iznenadila. Ali ne, nisam borac. Ona bi me rasturila. A ti?”

“Ne. Moraćeš da pođeš sa nama, znaš. Ona ima izričito naređenje da te ne ostavlja ovde. Postoji samo jedna alternativa.”

“Znam. Mislim da sam to od početka znao, sa njom.”

“Pa, šta ćeš učiniti? Ovaj, hoćeš da prestanem sa ovim?”

“Ne, molim te. Divno je.” Okrenuo se prema njoj i počeo da joj miluje telo. “Ionako ne želim da govorim o tome. Isuviše je bolno.”

“Moramo da još porazgovaramo. Moram znati šta ćeš uraditi. Imamo otprilike jedan dan.”

Opet se okrenuo na leđa. Ona mu je još uvijek nežno trljala penis; sada je stavio svoju ruku na njenu. Oboje su veoma dugo bili nepomični.

“Zašto?” konačno je upitao.

“Ako ostaneš, ona će te ubiti. Želećeš da uradiš ono čega se setiš da bi je zaustavio. Ja... razmišljala sam. Oh, dođavola. Ono što sam se pitala je da li bi... da li da rizikujem sa tobom i da možda mi — ne predlažem to, pazi, samo sam pomislila da treba da raspravimo...”

“Da li bi mi verovala toliko? Čak me ni ne poznaješ. Ako odlučim da ostanem, ja nemam šta da izgubim praveći zaveru sa tobom. Možda ću čak imati i šansu da ostanem živ. Ali, zašto bi ti ulazila u to?”

“To bi mogla biti poslednja šansa koju ću imati. Znaš li išta o meni?”

Ponovo se okrenuo ka njoj. “Ništa određeno, a ni ne želim da znam. Nije mi važno šta si učinila. Znam da si jedna od njegovih kloniranih kriminalaca.” Primetio je iznenađenje na njenom licu. “Da, saznao sam nekoliko stvari o njemu. Dovoljno da mu napravim velike nevolje. U

pravu je što hode da me se otarasi.” Uzdahnuo je i ponovo se okrenuo na leđa, dalje od nje. Isprepleo je prste pod glavom.

Lilo je pomislila da je završio sa razgovorom i ustanovila da joj to ne smeta. Mogli su razgovarati kasnije. Trenutno je postajala uzbuđena. On je bio lep čovek. Svidao joj se njegov miris i osećaj njegovih ruku na njoj. Promigoljila se na krevetu i podigla na jedan lakat, a onda nagnula nad njim.

“On ih sakuplja”, rekao je Kitaj, odsutno joj masirajući glavu jednom rukom. “Ima ih na tuceta negde u tajnoj bazi, jadnike. Smišljaju način da zbacе Osvajače.” Gorko se nasmejavao, i pogledao u nju. “Ali da si ti Slobodni Zemljanin, ne bi se toliko plašila te žene. Mislim, plašila bi se, ali bi je poštovala, shvataš?”

Polako je ispustila vazduh i naslonila obraz na njegov stomak. Dobro, ipak je hteo da razgovara.

“Videla sam šta je ona u stanju da uradi. Takođe mislim da znam neke njene slabosti. Trenutno je jako zbunjena. Tvid nije trebao da je samu pošalje na ovo putovanje.”

“I nije”, rekao je Kitaj. “Poslao je i tebe.”

“Šta hoćeš time da kažeš? Misliš da sam ja Slobodna Zemljanka?”

“Ne. Ali je poslao tebe. Imao je neki razlog.”

Podigla je glavu da ga pogleda. “To što sam ja ovde je izgleda slučajnost. Išli smo na Titan kad je doznao za tu poruku koju si ti poslao...”

“Ne. Uopšte nije bilo tako. Tu poruku sam mu poslao pre tri meseca. Nije me briga gde je Vafi i tebi rekao da idete; vaše odredište je bilo ovo ovde. Verovatno ni pilot nije to znao. Poruka vam je stigla tačno na vreme da vas skrene ka Marsu.”

“Bilo je to prilično blizu”, priznala je.

“Ne uopšte. To znači da je hteo tebe ovde. Poslao je Vafu kao svog jedinog lojalnog agenta među nama. Da je mislio da Vafa ne može izaći na kraj sa tobom, budi sigurna da bi poslao još nekoga da te prati od luke.”

“Nije mi jasno. Sve to zvuči kao igra. Da li on uopšte hoće da mi ovde za njega obavimo nešto, ili samo da se međusobno rastrgnemo?”

“Nikad nije jednostavno”, uzdahnio je Kitaj. Uhvatio ju je za ruke i nežno je spustio pored sebe. Privila se uz njega, obavijena njegovom rukom. “Radio sam sa njim petnaest godina. Još pet... pa, obećao mi je nov identitet. Počeo sam da sumnjam u to, ali moraš imati nešto za šta ćeš živeti.”

Sada nije više želeo da razgovara o tome. Prigrlio ju je, a onda krenuo naniže i počeo da joj ljubi grudi. Ali je sada na Lilo bio red da ga odgurne i podigne glavu da bi pogledala u njega.

“Još uvijek ne razumem to što govoriš.”

“Dobro. Vafa je odličan vojnik, ali loš general. Nema inicijativu. Zato si ti ovde; da donosiš teške odluke za kojima će se ukazati potreba, stvari koje ne mogu da sačekaju jedan dan da ih Šef reši. Ne one koje se tiču života i smrti, niti etičke odluke — etika Slobodnih Zemljana. Vafi može verovati da tu neće pogrešiti. Jako te dobro procenio. Znam ponešto o onom kroz šta si prošla, i koliko te zaista dobro poznaje. Ti se nećeš urotiti protiv Vafe. To ne dolazi u obzir.”

“Kako možeš to da kažeš?” zapitala je. Osetila je kako su joj se obrazi zažarili; bio je to delom bes, delom stid. Upravo je ocenila da bi otpor tada bio uzaludan, da joj je najbolja šansa da sačeka dok se ne vrate na Pluton i dok ne bude znala više o svojoj protivnici.

“Iz jednog razloga, a to je da će tvoja najbolja šansa za bekstvo doći kasnije. Ti to shvataš. Tvoj kavez je nematerijalan. Nećeš drmanjem rešetki shvatiti dokle se proteže. Steći ćeš svoju slobodu deo po deo,

polako saznavajući šta možeš izvesti i sklapajući to u uspešno bekstvo. Ako je to moguće, što do sada još nije dokazano, bar koliko ja znam. Trenutno postoje dobre šanse da Vafa nije sama. Tvid ne bi morao da njoj kaže da je poslao nekog drugog da te nadzire. On misli da ćeš ti to shvatiti i da nećeš pokušati da pobegneš.”

To jeste ličilo na primamljivu šansu koju mora da je njen prvi klon, Lilo 2, pokušala da iskoristi, shvatila je Lilo. Setila se svoje odluke da sumnja u lake načine za bekstvo, da traži težak. Ali je još uvijek bila ljuta.

“A šta ako pošaljem zdrav razum dođavola? Nek je proklet, ionako. Idem na sve ili ništa, udružim se sa tobom, i ohladimo nju. Otkud on zna da neću doneti neracionalnu odluku? Ukoliko ovo sve nije još jedan test i ne postoji nikakva poruka od Direktne veze.”

“Postoji, ali mi je drago što si uočila i tu mogućnost. Poverovala si mi isuviše brzo da bi to bilo dobro za tebe, znaš.” Njegov jezik je opet bio na njenim bradavicama, i ovaj put se nije pobunila. Milovala ga je po leđima i polako pustila svoje oči da se zatvore. Poslednji mišićni grčevi od visoko-g putovanja su nestajali pred sveobuhvatnom toplinom, treperenjem koje ju je proželo od ušnih školjki do nožnih prstiju. Alije ponovo otvorila oči i pogledala ga.

“Nisi odgovorio na moje pitanje.”

“On ne zna. Tvoja najbolja šansa bi mogla biti baš da pokušaš ovog trena. On nema nikakvu odbranu protiv toga da uradiš nešto totalno nelogično. To ne može da predvidi.”

“Kako onda može da rizikuje?”

Kitaj je uzdahnuo. “Zato što i mene poznaje prilično dobro. Ne možeš mi se pridružiti ako ja nisam voljan. A ja nisam. Idem. Biram da živim. Napustiću svoje učenike, svoje samopoštovanje, ili ono što je od

njega ostalo, još jednom. Sada kada sam to otkrio, razgolitio svoju sramotu pred tobom, hoćeš li molim te uđutati i raširiti noge?

Izgovorio je to sa vedrinom u glasu i poluosmehom, ali je kad je ušao u nju bio je grub, odlučan da se izgubi u višku strasti. Lilo se predala i pustila njega da odredi tempo, bar prvi put. Na svoje iznenađenje, dobro je odgovarala. Deo toga je bila fizička potreba, mnogo je vremena prošlo. Drugi deo je bilo sažaljevanje njega. Nije prijatno priznati šta si sve voljan da uradiš da bi nastavio da živiš. Ali je deo toga bilo nešto drugo, možda početak onakvog osećanja koje bi moglo jednog dana pretvoriti jednostavan čin rekreacionog mažnjavanja u onu stvar koja se tako suptilno a ipak tako ogromno razlikuje od toga — čin ljubavi.

I5

Profesionalna orijentacija, čitalački-odgovor razgoknjiga. Programirala Kompanija E-Z za obrazovne periferale.

ČITALAC: Ne znam da čitam.

ORIJENTACIONI SAVETNIK: Što se mene tiče, to je u redu. Ja ću od sada odgovarati oralno. Samo ignoriši te reči na ekranu, važi?

Č: Uh, važi. Kako da, mislim, šta treba da radim da postanem rupolovac?

OS: Rupolovac! To je jedna od najpopularnijih ambicija na koje nailazimo. Zvuči itekako romantično, zar ne? Sam si svoj gazda, imaš brod samo za sebe, i možeš da se obogatiš. Je li to ono što te privuklo rupolovu?

Č: Aha, rekao bih da je to to.

OS: Pokušavamo da odgovorimo mlade ljude od karijere rupolovca. Ima mnogo problema. Na primer, šta misliš, koliko košta jedan od tih brodova?

Č: Mnogo, rekao bih.

OS: Opa! Tačno tako! Moraš da skupiš novac za početnu investiciju u brod. Opremanje broda za put košta još više. A i opasno je. Ono što se radi, za slučaj da ne znaš baš mnogo o tome, je da jednostavno odeš u svom brodu pravo, onoliko koliko motori mogu da izdrže. Onda sedneš i gledaš detektor mase. Može da se desi da čekaš petnaest godina a da ništa ne vidiš. Zato se zaustaviš, pa kreneš natrag istim putem. Na tri od četiri puta se ne nađe rupa, što znači da ćeš biti bankrot kada se vratiš. Prvi put će ti biti i poslednji. Ako ga preživiš. Č: Šta hoćeš da kažeš?

OS: Opasno je! Ako nađeš rupu, moraš da dovoljno usporiš da bi izračunao gde je i kuda se kreće. Ponekad se zaletiš pravo u nju! Ali, ako sve obaviš kako treba, moraš da se vratiš da je pokupiš elektromagnetnim tegljačem. Ima onih koji čekaju oko Plutona i osmatraju. Slediće te. Možeš biti na pola svetlosne godine od Sunca. Kako da pozoveš pajkane? Moraćeš da se boriš.

Č: Pa, mogu da se borim, isto tako dobro kao i bilo ko. Ono što me interesuje je, jel' moram da znam da čitam?

OS: Ne vidim zašto bi morao. Zašto postoji kompjuter?

Osuda Kitaja je bila kratka i jasna. Vafa mi je ju pokazala nakon što ju je dešifrovala. Pokušaj da se opravda u mojim očima? Nadala sam se da jeste; ako joj je toliko stalo do mog mišljenja, bila ona toga svesna ili ne, to je jačalo moju poziciju. Šefu nije trebao Kitaj, ne ako bi njegov ostanak u životu značio da ga ostavimo na Plutonu, sa znanjem onog što zna.

Mislim da je Vafa skovala svoje planove tokom prve minute nakon što je pročitala poruku. Njen um je bio toliko linearan. Morala je bolno da promeni brzinu kada sam joj rekla da Kitaj ide sa nama.

“Ali on traži nešto zauzvrat”, rekla je Lilo, u momentu inspirisana. “To mu neće ništa pomoći. Šta?”

“On shvata da nema sa čim da se pogađa”, rekla je, improvizujući. “Ali je ranije bio koristan Tvidu. Može da mu i dalje bude koristan, kada se vratimo, ako od njega sada ne stvoriš stalnog neprijatelja.”

“Nastavi.”

“Ona tri obrazovna... ugovora koje ima.” Nisu baš bili zakoniti, naravno. Bilo je striktno na crno, ali su za njega ti ugovori imali zakonsku snagu zato što je obećao da će ih poštovati. “Majke te dece će se naći u krateru sa govnama, znaš. Uz nestašicu učitelja, kako će naći nekoga da preuzme obrazovanje njihove dece? Kitaj kaže da je lista čekanja ovde duga deset godina. Oni će odrasti pre nego što nađu zamenu za njega. Svi su rezervisani, obavezni da uče decu koja se još nisu ni rodila.”

“Nije moj problem.”

“Nije. Ali je Tvid bogat. Mogu se naći drugi učitelji na crno, ali su skupi.”

Vafa je razmislila. “Pitaću Šefa.”

Sledeći dan je stigla potvrda od Tvida. Platiće novac majkama dece. To je izgleda iznenadilo Vafu; ona je pitala uglavnom da zadovolji Lilo, po čijem sudu je počela da se upravlja u sitnim stvarima.

Bilo je to veliko iznenađenje za Kitaja, koji je bio oduševljen i pokušao da to ne iskaže pred Vafom. Lilo je to uočila, i bilo joj je drago zbog toga. Palo joj je na pamet da je to skoro jedina stvar koju je bila u stanju da učini na sopstvenu inicijativu otkad je pobegla iz zatvora. Ali se čak i tada zapitala da nije Tvid to predvideo, inače otkud brz pristanak? Da li mu je novac tako malo značio? Da li je progutao njenu tvrdnju da će to zadovoljiti Kitaja, učiniti ga korisnim Tvidu nakon povratka? Ili se bojavao da će bez novca majke postati dovoljno ljute da prijave Kitaja —

što bi dovelo do istrage i mogućih nevolja za Tvida — čak iako bi majke i same dospele u nevolju? Kao i obično, Tvidovi motivi su za nju bili neprovidni.

Ali su sada morali da se snabdeju brodom, a Vafa nije imala pojma kako se to radi. Nije ni Lilo, ali se ponašala kao da zna, i nije ni sumnjala da će se bolje snaći od Vafe.

Raspitujući se sa Kitajevog telefona, brzo su stekli predstavu kako izgleda tržište polovnih brodova. Uvek je bilo brodova na prodaju; javljali su se na tržištu čim bi rupolovci bankrotirali i bili prisiljeni da prodaju. Ali je tržište bilo živo, a cene uvijek visoke. Lilo je proverila tuce posrednika i preko Vafe javila rezultate Tvidu. Najpovoljnija stvar o kojoj je mogla izvestiti je bila da bi plaćanjem trostruke, ionako naduvane, tržišne cene mogli nabaviti brod kroz četiri do pet meseci.

“Zašto toliko?” upitala je Vafa.

“To je komplikovano”, rekla je Lilo. “Ima više kupaca nego prodavača. Moraš ući na listu čekanja. Sudovi dodeljuju imovinu bankrotiranog lovca posredniku, koji radi za procenat. Čim lovac koji je pukao pristane, brod je prodat. Mogu tražiti šta god hoće za njega. Lista čekanja je duga tri do četiri godine. Da se pomeriš na listi, plaćaš mito posredniku. Da se mnogo pomeriš na listi, mito doseže i trostruku cenu broda.”

“Zar to nije protivzakonito?”

“Ne, za divno čudo. Vrlo su otvoreni u pogledu toga. Posrednik pravi listu. Sud nema šta da kaže oko toga kome će brod biti prodat. I tako posrednik pokupi kajmak. Zvuči kao lep poslić.”

“A šta je sa dogovaranjem direktno sa rupolovcem?”

“Jok. Oni koji su solventni ne prodaju, ni po kojoj ceni. Oni koji su bankrotirali više nemaju brod. Idu na doboš, a sudovi ih uvijek daju posrednicima. Rekla sam ti da je to lep poslić.”

“A šta je sa novim brodovima?”

“Još duža lista čekanja, više cene i veće mito.”

Vafa je izgledala kiselo. Biznis nije bio njena struka. “Preneću to Šefu.”

“Mogla bi pomenuti još nešto”, rekla je Lilo zamišljeno. “Nama je taj brod potreban za samo jedno putovanje. Izgleda mi glupo da ga kupimo. A i, znaš li kako se pilotira?”

“Mislila sam da to rade kompjuteri.”

“Tačno. Ali rupolovci odlaze daleko napolje. Mnogi od njih se ne vrate, zato što se nešto pokvari, možda kompjuter, a oni ne znaju kako da to poprave. Mnogi od njih misle da je lov na rupe lagan kao put od Lune do Marsa, ali greše. Pedeset odsto ih se ne vrati sa prvog putovanja. Što znači da će ti trebati pilot, jer ja ne znam ništa o popravljanju brodova, a ne zna ni Kitaj. Ja mogu da radim sa kompjuterom, dok god nije previše komplikovano. Ali ne poznajem fuzione motore. Treba nam neko ko zna.”

Vafa je uzdahnula. “I šta ti predlažeš?”

“Ne znam da li je to moguće, ali bismo mogli pokušati. Možda možemo da iznajmimo brod, neki koji pripada lovcu. Mislim da bi i deseti deo vrednosti broda bio interesantan. Naime, ukoliko novac nije neograničen. Ne znam koliko je Šef tačno bogat.”

Ne mislim da se može postati toliko bogat da imaš neograničene količine novca. Ako razmišljaš na taj način, ili ne postaneš bogat ili ne ostaneš bogat. Tvid je bio basnoslovno bogat, ali se zainteresovao za moju ideju. Ne zameram mu; neke od cena koje smo mu naveli bi izdržavale grad solidne veličine godinu dana.

Uopšte me nije bilo briga za Tvidov novac. Ono što mi je bilo važno je bilo da si brod mogao kupiti telefonom. Da ga iznajmiš,

morao si izaći i tražiti rupolovce. Nije bilo agencija koje bi se bavile iznajmljivanjem; ko je ikad uopšte iznajmio toliki brod?

Vafa nije bila u stanju to da izvede, svakako ne sama. To je značilo da će izlaziti, promuvati se, steći orijentaciju. Ako uočim savršenu šansu, ko zna...?

Nakon dve nedelje nisu dospeli nigde. Dan za danom bi se vraćali u stambene hodnike osvetljene široko razmaknutim plavim noćnicama i stropoštavali u krevet.

Tvid je počinjao da biva nestrpljiv. Vafa je rekla da je spomenuo krajnji rok; ako im ne pođe za rukom da iznajme brod tokom sledeće dve nedelje, naložiće im da ga kupe. Do tada bi već izgubili mesec dana, a on nije bio voljan da više vremena prođe a da on ne odigra svoju kartu.

Lilo nije bilo drago zbog toga. Nije je bilo briga zbog izgubljenog vremena, ali je mislila da će ako kupe brod opet biti suočeni sa istim problemom: unajmljivanjem pilota. Bilo ih je mnogo ali je Lilo bila sigurna da će biti teško unajmiti jednog. I to iz istog razloga zbog kojeg su imali problema da iznajme brod. Vafa je plašila rupolovce.

Rupolovci su bili među čudnijim grupama ljudi koje je ljudska rasa proizvela. Na mnoge načine, bili su različiti koliko i ljudsko biće spareno sa simbolom. Potreban je poseban temperament da se zatvoriš u brod-jednosed i kreneš na putovanje koje će trajati od dvadeset do četrdeset godina. Većina brodova je imala oko pedeset kubnih metara životnog prostora; neki i manje. Krajnja tačka puta je mogla biti i do pola svetlosne godine udaljena od Sunca. Ljudi koji su toliko vremena preživljavali takvu usamljenost imali su tendenciju da budu drugačiji.

“Većina njih nije baš volela ljude pre nego što su krenuli”, rekao je Kitaj. “Kada se vrate, nisu videli nikoga bar dvadeset godina. Mnogi od njih procene da nisu baš nešto propustili.”

Bili su natrag u Kitajevoj kući nakon još jednog dana pretraživanja lokala za zabavu oko svemirske luke. Noćas je Kitaj uradio kao što je Lilo predložila, smanjio temperaturu vazduha da bi bilo ugodno skupiti se oko kamina u kojem je bio skriven električni grejač. Svo troje su stavili blago halucinogeni krem na genitalije, a onda ušmrknuli prah za opuštanje mišića. Premazali su tela svetlucačim uljima: Lilo boje lavande, Kitaj bisernim, a Vafa jarkocrvenim. Rezultat je bio dugačak sat polaganog klizanja, opuštenog i neobaveznog. Sada su ležali licem prema dole, sa Lilo u sredini.

Osećala se dobro. Bilo je to kao mir koji se može postići kad povратиш dah nakon trčanja deset kilometara, ali bez bola i iscrpljenosti koji bi prethodili tome. Htela je da Vafa bude dobro raspoložena zbog onog što je nameravala da predloži, i činilo se da je uspela. Vafa je nagingjala površnosti u maženjavanju; Lilo je pretpostavila da ta žena nije nikad privukla nekog da je zavoli i oceni, kao i mnogi, da je seks precenjen. Noćas je mogao biti prvi put da je doživela maženjavanje kao senzualni užitak, a ne samo jurnjavu za orgazmom.

“Pa, ja svakako ne mogu da ih razumem”, rekla je Vafa.

“To je zato što nikad nisi naišla na nekoga ko ne voli ljude koliko i ti”, rekla je Lilo. Nadala se da će to biti dobro primljeno, a ne shvaćeno kao uvreda. Vafa se nikad nije pretvarala da voli ljude.

“Možda si u pravu”, rekla je Vafa. Izgledalo je da će se nasmešiti, ali njene usne nisu baš znale kako to da izvedu. Lilo se digla na jedan lakat i okrenula prema blago svetlucačom liku. Glava joj je bila pomalo teška u podignutom položaju; u tom danu je bilo previše stvari koje su pili i pušili i šmrkali. Crveni plamčići su igrali po leđima bezdlake žene. Lilo ih je jurila prstima, pritiskajući opuštene mišiće. Vafa se senzualno izvila, zadovoljno zastenjajući.

“Vrlo su osetljivi, ti rupolovci”, rekla je Lilo. “Jesam li u pravu?”

“Veoma”, promrmljao je Kitaj. Zatresao je glavom da se razbudi, i iskre su mu poletele iz kose. Lilo se to svidelo.

“Mislim da reaguj na tebe”, rekla je Lilo.

“Na koji način?” Vafa je podigla glavu, uspevajući da izgleda veoma slično svom ljubimcu pitonu.

“Nisam sigurna. Ali oni postanu skoro telepate. Ne vide ljude po dvadeset godina. Kada se vrate veoma su osetljivi, veoma nepredvidivi.”

“Veoma osećajni”, rekao je Kitaj. “Lovci, ne ti.”

“Hvala. Ali izgleda da osećaju kada je neko opasan. I mislim da to osećaju prema tebi.”

Vafa je razmislila o tome, a onda zabacila glavu. “Možda si u pravu.” Lilo je upotrebila obe ruke da joj masira vrat i ramena.

“Mislim da jesam. Ti si ubica, to oboje znamo, pa ne moramo da se ustežemo sa rečima.”

“Ne moramo uopšte.”

“Ja inače mislim da se u tebi krije više od samo toga. Možda nikada nisi imala šansu da to iskažeš. U svakom slučaju, lovci možda ne znaju da si ubijala, ali osećaju pretnju.”

“Mislim da si u pravu.”

“Što nam ostavlja pitanje šta da radimo u vezi sa tim. Kako da iznajmimo brod, i uštedimo Šefu mnogo novca?” Lilo je mogla da nastavi, ali je to zvučalo kao pravo mesto da prestane. Bilo bi bolje da Vafa sama dođe do zaključka.

Kitaj se nasmešio Lilo, a onda pažljivo okrenuo pre nego što je Vafa mogla to da vidi. Soba je bila tiha pola sata. Konačno se Vafa okrenula na bok i naslonila glavu na ruku. Glas joj je bio pospan kada je progovorila.

“Onda ćeš morati da ideš ti sama.”

Kazino Svetog Petra je goreo, baš kao i prošli put kad ga je Lilo posetila. Plamenovi su sukljali naviše od donjih ivica obešenih tapiserija, pucketali po napuklim oblogama od hrastovine. Red klupa u glavnoj lađi je bio pakao, uzvitlana vatrena oluja koja je dostizala do plafona. Polomljeni nameštaj je bio nagomilan oko Piete i založen; beli mermer je bio prekriven čađom. Lilo je uzela sendvič i piće iz snek-bara koji je bio postavljen na oltar. Čelo veče je stajala pored kockarskog stola i stopala su je bolela. Sv. Pera joj je dojadio. Ali je bilo vreme za zatvaranje. Uskoro će se Isus pojaviti.

Vratila se u Sikstinsku Jamu i probila do stolova dok se jedan od zidova zgrade ružio. Dim koji se skupljao u gornjim delovima kapele se dovoljno raščistio da bi mogla da vidi Mikelandelov plafon, do sada već prilično oštećen. Videle su se pukotine gde su bušene rupe za nosače kristalnih lustera koji su visili nad svakim stolom. Iza nestalog zida mogao se videti ljutiti Vezuv kako riga vatru i sumpor. Neko je imao više smisla za dramatičnost nego za istorijsku geografiju, pomislila je Lilo.

“Dvadeset na petnaest”, rekla je, sedajući ivo od čoveka kojeg je čelo veče posmatrala. Žestoko je gubio na kockicama, i prebacio se na rulet u očajničkom pokušaju da promeni svoju sreću. Krupije u crno-beloj mantiji je zavrteo točak i kuglica se otkotrljala do broja osam. Lilo je gledala kako njene žetone odvlače zajedno sa njegovima.

“Izvini”, rekao je neko sa njene leve strane. “Jesi li raspoloživa?” Pogledala ga je. Oči su mu bile staklaste a dah slatkast od mirisa Zongoa, jakog afrodizijaka. Očigledno to nije bilo jedino što je progutao, i Lilo se zapitala šta on vidi kad gleda u nju. Ali se nasmejala kada je spustila pogled. Njegove genitalije su bile drastično izmenjene u skladu sa nekim novim modnim hirom.

“Gubi se odavde”, podrugnula se. “Šta će mi tako nešto?”

“U redu je”, promrmljao je, skoro se sručivši na nju. “Imam adapter.” Pokazao je nešto ružičasto i mekano što kao da je disalo. Lilo ga je odgurnula, i on se oteturio u ruke jednog od redara.

“Hej! Donela si mi sreću!” povikao je čovek pored nje. Krupije je gurao veliku gomili čipova u njegovom pravcu.

“Šta sam uradila?”

“Udarila si moj lakat. Stavljao sam na dvadeset šest, ti si me udarila, i pomerio sam do dvadeset osam. Ostavio sam ga tamo. Mislim, što da ne? Nisam mogao proći lošije nego do sada, je li?”

Da je agresivni čovečuljak još bio na vidiku, Lilo bi ga izljubila. Rupolovac je ignorisao svaki konverzacioni pristup koji je Lilo pokušavala čitave noći dok je sve više tonuo u crno raspoloženje.

“Hoćeš li sad prestati dok si još u plusu?” upitala je.

“U plusu?... Ne znam. Ti si srećna, šta ti misliš?”

“Mislim da nemamo mnogo izbora. I. H. stiže.”

Zaista je stizao. Okrvavljen, nag, okrunjen trnjem, bradati lik je terao menjače iz hrama pre nego što započne sa poslom njegove obnove.

“Sveti Petar će biti u limbu sat vremena, deco moja”, povikao je. “Nema potrebe da odlazite, ali se morate ukloniti iz kockarskog dela dok čistimo. Osveženje je poslužena na spratu, u Biblioteci pape Agnes. Samo se svi vi vratite, i donesite novac.” Pritisnuo je prekidač na zidu, i sve se promenilo. Polovina mušterija je nestala, skupa sa većim delom katedrale. Pojavio se nizak beo plafon sa golim sijalicama. Roboti čistači su počeli da zuje između stolova, ljutito pišteći kad bi naišli na noge sporih mušterija.

“Šta kažeš?” upitala je Lilo. “Je li ti dojadilo da te pelješe?”

Nasmejao se. “Možda bi i trebalo da se malo uklonim, bar na neko vreme. Ti si mi donela sreću. Na raspolaganju sam ti.”

“U redu. Mislim da bi nam oboma prijalo kupanje. Koliko si uopšte proveo ovde?”

Lilo je veoma dobro znala da je on u kasinu proveo poslednjih trideset i sedam sati. Vafa i Kitaj su je odmenjivali, držeći ga na oku, iako se Vafa držala striktno u pozadini. Znala je i njegovo ime, koje je bilo Kvins, ali mu to nije rekla. On je bio rupolovac, i to pomalo neuobičajen, što je bilo uzrok njenog interesovanja.

Lilo je naporno radila tokom šest dana koji su prošli otkad joj je Vafa dala izvesnu slobodu. Vafa je ocenila da je bolje da Lilo operiše sama, jer, mada nije zaista verovala ni jednom od njih, manje je verovala Kitaju. Ali je to bila teška odluka, zbog koje se još preznojavala.

Posao nije bio lak, čak ni bez Vafe. Kvins je do sada bio najbolja šansa. Problem je bio u tome što oni rupolovci koji su posedovali svoje brodove nisu pokazivali ni najmanji interes da ih iznajme. Rupolovac lovi rupe, kao što joj je mnogo puta prezrivo rečeno; taksisti prodaju vožnje. Ono malo rupolovaca koji su se zatekli na Plutonu čekali su da im brodovi budu servisirani pre nego što ponovo krenu van, i nisu imali blagu nameru da se zaustavljaju kod Direktne veze.

Kvins je bio malo drugačiji. Vafa ga je pronašla istražujući. On je obavio tri putovanja, sva u trajanju od oko trideset godina. Imao je sreće prvi put i vratio se kao veoma bogat čovek. Tim novcem je finansirao svoje drugo i treće putovanje, a na njima nije našao rupu. Kada se lovac vrati prazan, obično potpadne pod sudove koji proglašavaju bankrot. Ali je Kvins još uvijek imao svoj brod. Ostalo mu je malo novca, ali to nije bilo dovoljno da se opremi za četvrto putovanje. Nije imao sreće sa nalaženjem finansijera; špekulanti su skloni sujeverju, i nisu želeli da ulože u dvostrukog gubitnika. Tako da je godinu dana pokušavao da kockanjem zaradi dovoljno za još jedno putovanje.

Sveti Petar je bio na osamnaestom nivou zabavljačkog kompleksa ispod svemirske luke. Krenuli su liftom do stecišta i uskoro našli javno

kupatilo. Skinuli su se i zagnjurili u bazen. Lilo je plutala na leđima i slušala ga kako se žali na svoju lošu sreću. Tu i tamo bi saosećajno komentarisala, i postepeno počela da više priča o sebi. Bilo je lakše uvući ga u razgovor nego većinu lovaca koje je srela. Procenila je da je to zato što je tako dugo bio na tlu.

Prešli su u saunu i ćutali dok im je vrečina pekla tela. Usledilo je brzo zaranjanje u ledenu vodu, a onda opuštenija seansa u plitkom bazenu dok se para dizala oko njih. Lilo mu je ribala leđa kada je prvi put pomenula putovanje.

“Do nigde?” rekao je on. “Kog to smisla ima?” Nije propustio da primeti gomile čvrste lunarne valute koju je ona proćerdala sedeći pored njega. Lilo je bila “bogati turista sa Lune”.

“Nikakvog smisla. Bilo bi zabavno, mogla bih svim svojim prijateljima da kažem koliko daleko sam bila. Svakako je bio na Plutonu.”

“Koliko daleko si mislila?”

“Oh, ne znam. O tome bih mogla razmisliti kasnije.” Sela je na ivicu bazena dok joj je on sapunjabo stopala i noge. “Ali ne zvučiš kao da si stvarno zainteresovan.”

On nije rekao ništa, a ona nije htela da navaljuje. Izgledao je zamišljeno dok su prolazili kroz mali tropski vrt u kojem su tuševi i vodopadi sprali sapunicu sa njih. Zastali su na drvenom mostiću, naslanjajući se na ogradu. Još jedan par se mogao videti iza vela vodopada. Obgrlila ga je oko struka i pomilovala ga dok su posmatrali, ali on nije reagovao. Prošli su kroz hodnik sa vrelim vazduhom i puderom. Lilo je od jedne mašine kupila četku i sela na jastuče četkajući dlaku na nogama.

“Koliko bi platila za takvo putovanje?”

“O, paa, ne znam. Šta misliš, koliko bi to koštalo?” Zapretila je još jedna zamišljena tišina; odlučila je da ga potakne. “Mislim — pa, tvoji troškovi naravno. Koliko već košta da se dođe do tamo. Plus honorar.”

Otišli su do lampi i ispružili se na dugačkom stolu uz desetak drugih ljudi poredanih poput ružičastih i smeđih reznjeva slanina na roštilju. Nakon deset minuta su se okrenuli.

“Još nisi rekla gde bi htela da odeš.”

“Kako bi bilo do Direktne veze?” Mogla je da čuje kako mu se u glavi okreću zupčanci, ocenjujući vreme i troškove. Već je precizno znala koliki bi njegovi troškovi bili, sa veličinom i moći ubrzanja njegovog broda. “Baš bih volela da odem tamo napolje i poslušam je. Zamisli samo, neko hiljadama svetlosnih godina udaljen govori meni!”

“Sedamnaest svetlosnih godina”, rekao je Kvins odsutno. “I ne možeš zaista...” Kao da se predomislio. “Moglo bi ti se svideti”, završio je.

Opet su se isprali, bili osušeni i napuderisani. Preskočili su masažu, obukli se, i vratili do stecišta. Kvins je još uvijek razmišljao o odluci, pa ga je Lilo ostavila na miru. Odvela ga je do jednog bara i naručila piće za oboje. Našli su zabačen separe sa diskretnim osvetljenjem. Lilo je nervozno pogledala na svetleće cifre na manžetni svoje košulje; kasnila je. Znala je da ju je Vafa pratila prva dva dana kada je izašla sama. Sada je trebalo da bude tačna. Neće proći mnogo i Vafa će početi da je traži, a Lilo nije znala šta bi se desilo kad bi je našla. Počela je da se boji da će Vafa naleteti na njih i upropastiti dogovor, pa je odlučila da ga još malo pogura.

“Dobro, platiću tvoje troškove, plus... recimo...” rekla je cifru pedeset odsto veću od onog što mu je bilo potrebno da brod opremi i napuni gorivom za lovačko putovanje. Izgledao je privučen. Refleksno je rekao veću sumu. Bilo je to pola onoga što je Lilo bila ovlaštena da plati.

“Dogovoreno”, rekla je, pružajući ruku. On ju je prihvatio, i osetila je veliko olakšanje. Vafa teško da je mogla da joj zameri što kasni zato što je morala da zaključiti posao.

“Dostaviću ti novac u sledećem periodu, čim ga pošalje moja banka na Luni. Onda me možeš pozvati čim budeš spreman da pođeš.” Na trenutak je zaustavila dah, a onda krenula dalje. Moralo je da uspe, jednostavno je moralo. “Oh, ima još nešto. Da bi mogao da izračunaš težine ili mase ili šta već. Moj muž i moja žena će ići sa nama.”

“Vas troje?”

To nije bilo pitanje, već način saopštavanja da pogodba otpada.

“Gde si bila do sada?”

Vafa je osetila olakšanje kao i bes, ali je to dobro prikrivala. Čekala je na ivici Centar parka pola sata, pokušavajući da oceni koliko bi zakašnjenje ukazalo na dezertiranje. Sada je skoro slomila Lilo in zglob kad ju je zgrabila i povukla dublje u park. Popele su se u pletenoj korpi žičare na tristametarski nivo jednog od ogromnih stabala. Lilo ne bi škodilo još jedno piće, ali ju je umesto ulaska unutra Vafa povela na jednu od širokih, ravnih grana. Uskoro su bile među zaklanjajućim lišćem i visećim puzavicama.

“Ne sviđa mi se ovo”, rekla je Lilo gledajući dole.

“I ne treba. Ideš pravo dole ako mi ne daš jako dobar razlog zašto kasniš. Rekla sam ti da neću trpeti...”

“Prestani. Prestani.” Možeš me baciti ako tako odlučiš, ali neću više da slušam tvoje pretnje. Dodavola, trudim se koliko mogu, i hoću da se sa mnom postupa kao sa ljudskim bićem.” Čekala je. Vafa joj je polako pustila ruku. Činilo se da joj je to veliki napor.

“Hvala. Sad, dogovorile smo se. Govorim o obećanju koje sam dala na putu ovamo. Ili mi veruješ ili mi ne veruješ, a ako mi ne veruješ, ima li smisla da se dogovaramo?”

“Ne znam *koliko* da ti verujem. Moj instinkt mi kaže da ti ne verujem.”

Lilo je slegnula ramenima. “Tvoj instinkt je u pravu. Ali ne trenutno. Obračunaćemo se kasnije, rekla bih. Ali idem sa tobom do Direktne veze. To sam već odlučila.”

“Da li to znači da ti...”

“Stani. Nisam još završila.” Lilo je disala duboko, i shvatila je da se sprema za bitku. Fizički nije dorasla Vafi, tako da će morati da se bori rečima. Oseđala se pomalo ushićeno; odbrusila je Vafi i preživela.

“Izluđuješ me, znaš? Nas dve nismo baš idealan par, a ipak smo stalno jedna sa drugom. Kada sam ti obećala to, nisam znala da li ću obećanje održati. Ali mi je sada jasno koliko to вреди, *ako ga ti poštuješ kao i ja.*”

Vafa je izgledala utučeno. Lilo je pomislila da krvni ritual mora da njoj mnogo znači, i da Vafa oseća grižu savesti što ne veruje nekom ko je to prošao sa njom.

“*Kako?* Kako da ti verujem? Da sam ja u tvom položaju, ne verujem da bih mislila na *šta* drugo sem bekstva.”

“Ni ja nisam, u početku. I stalno mi je u mislima. Ali ti mogu dati dva razloga zašto sada neću pobeći, i nadam se da će te oni ubediti, inače bi bilo bolje da me gurneš. Prvo, skoro sam sigurna da ti nisi jedini Tvidov lojalist ovde na Plutonu. Verovatno je tu još neko, možda njih dvoje-troje, koji nas svuda prate. Čak i da *nije*, Tvid postupa po pretpostavci da ću ja pretpostaviti da *jest*e. Mislim da je i jedno i drugo verovatno, ono prvo malo verovatnije. U svakom slučaju, to znači da mi šanse nisu veće od pedeset odsto da uspeš, ne računajući ono što bi ti uradila da me uhvatiš. Kad budem bežala, šanse će biti mnogo povoljnije od toga.”

“A drugi razlog?”

“Ne znam hoćeš li u ovaj poverovati, pa bolje dobro razmisli o prvom. Ali da znaš. zabrinuta sam. Ne sviđa mi se kako zvuči ona poruka Direktne veze. Uopšte mi se ne sviđa. Mislim da neko treba to da proveri, a to bih baš mogla biti i ja. Pa hoću da odem tamo i sama je čujem.”

Vafa je na trenutak spustila pogled i protrljala svoje golo teme. Onda je klimnula glavom, i sela prekrštenih nogu na granu.

“U redu. Ja... žao mi je. Rekla sam da ću ti verovati, i od sada hoću. Mada, pod istim uslovima kao i ranije, nemoj to zaboraviti. Ako me izdaš, uloviću te i ubiti, ma koliko to trajalo.”

“To je sve što tražim.” Lilo je sela pored nje. Ispružila se, naslonivši glavu na ruke.

“I, kako je bilo sa rupolovcem?” upitala je Vafa.

“Ćorak. Neće.”

“Šta?”

“Smiri se. Zato sam zakasnila. Prišla sam mu na ovoliko. Raspravljali smo o ceni.”

“U čemu je onda problem?”

“U tebi. Oh, ne tebi lično. Tebi i Kitaju. On odbija da poveze više od jednog putnika. Niko od nas ne može da ide sam, iz očiglednih razloga, tako da je posao propao.”

“Ali zašto? Proverila sam ga. Njegov brod može bez problema prevesti četvoro na tu razdaljinu.”

Lilo je uzdahnula. “Znam. Moraš pokušati da razumeš kakvi su to ljudi. Oni ne vole ljude. Za njega je bilo mučenje da razmatra i da poveze samo mene. Od troje ljudi se toliko uplašio da je jedva mogao da govori.”

“Mislim da još uvijek ne razumem.”

Lilo je ponovo pokušala, jer ni ona nije razumela. “Stavi se u njegov položaj. On je većinu života proveo sam u tom brodu. To mu je kao deo tela. On polako ludi ovde na Plutonu, i svestan je toga. Za njega, deliti njegov brod je odvratno kao...” bespomoćno je zamahala rukama, “... ne znam. Deliti četkicu za zube. Smisli svoje poređenje. Jednostavno, neće to da uradi, ni za šta.”

“Onda smo opet na početku.”

Lilo je skupila usne, onda se okrenula i nasmešila.

“Neee. Nismo baš. Zaposlila sam ga kao stručnog konsultanta. Dala mu dovoljno da se kocka. Upitala ga pravo pitanje: Postoji li *biće* ko bi mogao uraditi ono što nam treba, uraditi to brže nego mi sami kad bi kupili sopstveni brod? Ili je beznačajno? Da li će svaki lovac reagovati kao on?”

“Nastavi. Šta je rekao?”

“Dao mi je ime. Bez garancije, shvataš. Ali, ako bi iko to uradio, ona bi. Luda je, čak i po rupolovačkim merilima. I ja za dva sata idem gore da se sretnem sa njom, sledećim šatlom.”

“Zašto to odmah nisi rekla... ma, nema veze. Pretpostavljam da ja ne mogu da idem.”

“Tačno. Nema smisla da je odmah uplašimo sa troje ljudi. Ovde će trebati istančanost.”

“Onda je očigledno da ideš ti.”

Lilo se okrenula, pokušavajući da vidi da li je to druga žena pokušala da se našali. To bi bio prvi put. Ali je Vafino lice bilo hladno kao i obično.

“Kako se zove?”

“Koplje.”

Jedinstvena osoba po imenu Koplje je živela u svom brodu, Kavorita, koji se trenutno nalazio u Plutonovoj svemirskoj luci — pravoj, a ne ogromnoj ravnici nad Floridom koja je bila mesto za spuštanje šatlova. Bila je to ogromna oblast svemira, ali prilično puna, što se moglo videti na radarskom ekranu Liloinog skutera. Tu je bilo skoro hiljadu fabrika, energetskih stanica, ogledala i farmi; skoro sva teška industrija i mnogo poljoprivrede Plutona. Bila je zadovoljna da upravljanje prepusti kompjuteru za kontrolu saobraćaja.

Skuter je prišao komori Kavorita. Lilo je bila iznenađena veličinom broda dok se pela po prečagama skutera do otvorenih vrata. Izgledao je čudno u prilasku; većinom se sastojao od motora i rezervoara za gorivo, kao i svaki rupalovački brod, ali je i to izgledalo preveliko. A boravišni deo... je li moguće da je to mesing?

Boravišni deo je, bez nekog očiglednog razloga, bio aerodinamičan. Štrčao je kao zlatna bradavica na jednom kraju masivnog cilindra rezervoara. Nije posedovao onaj improvizovani, sklepani izgled koji je Lilo pripisivala svemirskim brodovima. Bio je to debeo metak, tupog vrha, koji se blago sužavao prema kraju. Četiri zdepaste peraje su bile postavljene u jednakim razmacima oko krme, na mestu spoja sa rezervoarem za gorivo. Pramac je u sebi imao mnogo stakla, a duž strane je bila vidljiva linija okruglih prozorčića.

Komora joj je izgledala uobičajeno dok nije primetila velike mesingane brojčanike merača pritiska, sa kovanim kazaljka koje su se brzo okretale. Istovremeno je otvorila unutrašnja vrata i otpustila spojeve svog šlema.

Našla se u maloj prostoriji, oko tri puta većoj od komore. Na dva suprotna zida je bio debeo purpurni tepih, dok su ostala četiri bila obložena pločama mahagonija. Pričvršćena na tapacirane zidove je bila po jedna kožna fotelja pored koje je bio rezbareni stočić od ebanovine. Na

stolovima su bile Tifani lampe, kristalne pepeljare i gomila časopisa. Lilo se zagledala u datume; najnoviji kojeg je mogla videti je bio star preko dvesta godina.

Nije bilo drugog izlaza iz sobe, sem vrata u komoru. U zidu naspram komore je bila okrugla rupa, dovoljno velika da Lilo provuče glavu. Nije to nameravala da učini. Sela je u jednu od fotelja, što je taj zid učinilo njenim privremenim "podom", i pogledala drugu fotelju na "plafonu". Efekat joj nije bio po volji.

Nije odmah prepoznala stakleni četverougao nik u zidu naspram njene stolice: skenerski, elektronski, crno-beli televizijski ekran. Koplje mora da je sama izradila elektronsku cev; Lilo je bila sigurna da ne postoje van muzeja. Na ekranu se pojavilo, u prirodnoj veličini, lice žene. Bila je privlačna, mada zrelija nego što je bilo moderno. Lilo je retko viđala nekoga ko bi izgledao stariji od dvadeset i pet. Koplje je imala izgled sredine tridesetih. Slika je prikazivala samo glavu, zbog čega je Lilo osetila blago razočaranje.

"Znači, želiš da iznajmiš svemirski brod", rekla je Koplje. "Nije baš uobičajen zahtev, moram da priznam. Ja sam verovatno jedini rupolovac kojeg bi to moglo interesovati. Ali me, trenutno, ne interesuje dovoljno da bih sklopila posao sa tobom. Da te čujem, i bolje ti je da zvuči dobro."

Lilo je bila spremna za dugu, zaobilaznu diskusiju. Rupolovci koje je sreća su obično tako delovali. Koplje joj je pomalo poremetila ravnotežu.

"Ovaj, mogu li da pitam nešto? Mislila sam da me zoveš ovamo da se sretnemo licem u lice. Ali mi izgleda da čak ni ne mogu da uđem u tvoj brod."

"Ovo jeste licem u lice", rekla je Koplje. "Nikad se nisam potrudila da instaliram opremu za video emitovanje. Da bih te videla, morala si da dođeš u ovu sobu. A sada, gde si htela da ideš? I da ti dam jedan savet. Budi direktna. Ne okolišaj; kaži mi tačno šta hoćeš."

“Dobro. Ja... to jest, ja, moja žena i... da počnem ispočetka.” Lilo se znojila. Imala je neugodan osećaj da Koplje zna nešto o njoj, i bilo je očigledno da hoće istinu. Možda ju je Kvins nazvao i rekao joj nešto.

“Ja i još dvoje ljudi moramo da odemo do Direktne veze.”

“Gde do Direktne veze? Da li misliš na predajnik na... 70 Ofijuksu? To bi bilo poprilično putovanje. Ali pretpostavljam da hoćeš da kažeš da želiš da stigneš do tačke koja označava najveću jačinu signala u prolasku pored Sunčevog sistema.”

“Tačno. Možeš li nas odvesti do tamo?”

“Svakako. Zašto želite da odete?”

“To ti ne mogu reći. Žao mi je. Jednostavno ne mogu.”

“To je u redu. Imaš prava na svoje male tajne.” Izgledala je zamišljeno, i Lilo se zabrinula. Osetila je da je suočena sa veoma pronicljivom osobom, moguće i veoma starom. Nije bilo sigurnog načina da se to odredi; ali je uvijek imala čudan osećaj kada je bila u blizini nekoga ko je bio— stariji od tri stotine godina.

“Odakle si? I kako se zovu to drugo dvoje koji će ići?”

“Sa Lune. Vafa i Kitaj. Koliko si ti stara?” Nije nameravala da upita.

“Ako mi ne smeta što pitaš? Blago se nasmešila. “Dovoljno stara da budem karika koja nedostaje u tvom porodičnom lancu, Lilo. Rođena sam 1979, po Starom računanju. Tada sam se zvala Meri Liza Bejli. Bila sam prva žena na Marsu, ako te to interesuje. To je moj jedini ulaz u udžbenike istorije.”

Lilo nije bila sigurna da li je to laž. I ranije je nailazila na ekstravagantne tvrdnje o starosti, i obično ih odbacivala. Koliko je ona znala, više nije bilo u životu ljudi rođenih na Zemlji. Osvajanje se desilo pre pet i po vekova, na kraju krajeva, a biološka nauka je tada bila u povojima. Ipak...

“Onda si ti...”

“Najstarije živo ljudsko biće. Nemoj to razglasiti. Poslednja stvar koja mi treba je da me opet otkrij u kao interesantnu priču na vestima. Uzgred rečeno, odlučila sam da povežem tebe i tvoje prijatelje. Kada možete biti spremni za polazak?”

“Ti si... uh, da vidim. Ovo se kreće malo prebrzo za mene.” Nikad nije očekivala da će tako nešto reći lovcu.

“Pa, razmisli, ženo. Ne trebaju ti vakcine i pasoši tamo gde idemo. Dopustiću svakom od vas trideset kila prtljaga. Kad možete biti spakovani?”

“Može li sutra? Zar ne moraš da...”

“Krećemo u osamdeset-čeliri-hiljade standardnih sekundi, onda. Spremite propusnice za ukrcavanje. Sami ćete sebi kuvati i čistiti. Ja sad završavam. Postoje neke strukturalne promene koje moram da obavim da biste se vi kretali po brodu. Da srušim zidove i tako to. Vi ponesite šampanjac, važi?”

Ekran se ugasio.

“Ne znam zašto je tako brzo pristala”, rekla je Lilo. “Hoćeš li prestati da me zapitkuješ? Možda će nam ona reći.” Njih troje se približavalo ogromnoj masi Kavorčeta na skuteru, većem modelu koji im je dozvoljavao da nose svoje šlemove. Svako je nosio po skafander i mali kofer.

Lilo je ceo dan prelazila svoj razgovor sa Kopljem. Rekla je Vafi da nije zabrinuta zbog ničega, da je Koplje jednostavno bila ekscentrična i da verovatno nije imala drugi razlog da ih poveže sem sopstvene zabave.

Ali je Lilo u sebi bila zabrinuta zbog nekoliko stvari, koje su sve bile toliko trenutne da ih je jedva mogla definisati. Naravno, u prvom redu se postavljalo pitanje zašto je uopšte Koplje pristala. Što je više razmišljala o tome, to je više bila ubeđena da je odlučujući faktor bio što

je spomenula da je sa Lune, i Vafino ime. Nešto se desilo ispod ravnodušnog lica Koplja kada je Lilo to rekla.

A bio je tu i razgovor o samoj Direktnoj vezi. Da lije postojao razlog da Koplje bude tako određena u pogledu odredišta? Mora da je to bio samo njen čudan smisao za humor, ta pretpostavka da oni možda razmišljaju o putovanju do 70 Ofijuksa. Najviše što su ljudi prodrli u međuzvezdani svemir je bilo ne više od pola svetlosne godine, 70 Ofijuks je bio sedamnaest svetlosnih godina daleko. Ali je zastala — nije li? — pre nego što je spomenula zvezdu.

Soba za prijem se promenila od njene poslednje posete. Zid naspram komore je bio skinut, a fotelje više nisu bile pričvršćene na zidove. Soba je sada bila natrpana raznim komadima antiknog nameštaja, toliko da nisu mogli videti kako da stignu na drugi kraj.

Koplje se pojavila sa druge strane gomile. To je bio prvi put da ju je iko od njih video, ali im je vidik bio zaklonjen.

“Zdravo”, doviknula je, vireći kroz nameštaj. “Moraćete da mi pomognete da strpam ove stvari u skuter pre nego što krenemo. Brod ne bi mogao da ga vuče sa vas troje.” Tada se, brže nego što je oko moglo da prati, našla pored njih.

“Sveta Majko Zemljo, nemoj to raditi!” Vafa je izgledala istinski potresena. I Lilo je bila pomalo zbunjena. Bilo je čudesno, neverovatno, kako se Koplje provukla kroz naizgled neprolazan lavirint.

Lilo je pogledala Koplje i videla dvometarski cilindar, koji se blago širio od udova do debljeg dela u sredini, sa šakom na oba kraja. Cilindar je bio savitljiv u četiri tačke, koje su bile njeno koleno, kuk, rame i lakat. Iz “ramena” je, pod blagim uglom u odnosu na ostatak cilindra, rasla glava, sa smeđom kosom ošišanom na efikasno kratku dužinu. Nosila je jednostavnu plavu cevku tkanine koja joj nije pokrivala ruku i nogu.

To je bila Koplje, sa ispruženom rukom. Kada bi stavila ruku uz telo, izgledala je kao perorez.

Ono što je uradila nije bilo jednostavno skidanje desne ruke i leve noge. Uklanjanje dva uda — obično nogu — je bilo često među svemircima. Ali je Koplje ostvarila estetsku viziju vitkosti. Njena rebra, desno rame i levi bok su bili redizajnirani; plastične strukture su zamenile kosti. Otarasila se levog bubrega, desnog plućnog krila i dobrog dela creva. Njeni lakat i koleno su redizajnirani kao kuglični zglobovi.

Bila je gipka kao zmija. Ono što je od nje ostalo se moglo provući kroz rupu prečnika dvadeset centimetara.

“Raditi šta?” nevino je upitala Koplje.

“...to. Što si uradila. Ne volim da mi ljudi tako brzo priđu.”

“Zapamtiću to. A sada, hoćete li mi pomoći?”

Premestili su komade nameštaja u skuter. Mogli su to obaviti i brže, ali su svo troje bili fascinirani pokretima Koplja. Ona bi uhvatila ručku sa strane komore, posegnula nogom i upotrebila šaku na tom kraju da zgrabi komad nameštaja, povuče, i savije se kao jegulja dok ga provlači kroz otvor.

“Ovuda”, rekla je kada su završili. Sledili su je kroz vrata, svo troje nespretno u bestežinskom stanju. Našli su se u dugačkom hodniku, čija su dva zida bila tapacirana a dva obložena hrastovinom, sa ukrasnim mesinganim šipkama duž oba drvena zida.

“Oprema za održavanje života je ovde”, rekla je, pokazujući zidove. “Prostorije za boravak su napred.” Krenula je, ruku pred ruku, što je u njenom slučaju značilo da hvata šipku i zaljulja telo u luku dok ne uspostavi kontakt sa drugom šakom na kraju noge. Tri takva pokreta i ju'rnula je hodnikom poput strele, nogom napred, gledajući natrag u njih sa širokim smeškom na licu. Dotakla je drugi kraj, nogom apsorbovala udarac, i nestala iza ćoška.

“Šta li će sve moderna nauka smisliti?” rekao je Kitaj.

“Ne rugaj se”, rekla je Lilo. “Izgleda da to funkcioniše prilično dobro. Pored nje se osetim skoro... zastarelo, znaš?”

“Aha. Ali bi pod gravitacijom predstavljala čudan prizor.”

“Koliko sam shvatila, ona nikad ne ide dole. *Nikad.*”

Koplje ih je čekala na kraju hodnika, pored prve od dve komore. Provela ih je kroz njih, uz napomenu o brodskim rutinama zbog integriteta vazduha koje je očekivala da poštuju bez izuzetka. Stigli su u prostorije za boravak.

“Izvinite zbog veličine”, rekla je Koplje, otvarajući vrata dve male sobe. “Ovo nije *Kvin Merč*. I ovako sam morala da iselim svoju kolekciju maraka. Tako da će dvoje od vas morati da dele sobu, ako neko od vas ne bude spavao na kauču u solarijumu. Hajde, ostavite svoj prtljag. Sad dođite ovamo.”

Lilo je bila opčarana. Nije bila sigurna koliko je Koplje preterivala, da li je zaista žalila što postoje samo dve “gostinske sobe” na brodu koji po ekonomskim zakonitostima uopšte ne bi trebalo da ih ima. Sobe su bile male, ali bogato nameštene, obložene drvetom i tapacirane, kao i sve ostalo što je videla. Prošli su pored još dvojica vrata, od kojih su jedna vodila u radionicu a druga u medicinsku laboratoriju. Lilo ih je samo površno videla.

Solarijum je zauzimao najveći deo prostorija za boravak. Koplje ih je uvela i nastavila dalje.

“Odmah se vraćam”, rekla je. “Raskomotite se. Tube sa kafom su tamo, piće u flašama pored onog zida.” Uvukla se u malu rupu u prednjoj pregradi.

“Ovo mesto je ludo”, rekao je Kitaj. “Apsolutno ludo.”

Lilo se složila sa njim. Bila je u svim tipovima brodova, ali nije videla ništa nalik na *Kavorita*.

“Kako bi ovo nazvao?” upitala je. “Rani viktorijanski stil? Kasni kapetannemovski?” Ali Kitaj nije imao odgovor, a Koplje je nestala.

Solarijum je bio dugačak oko deset metara, širok oko četiri. Za razliku od ostatka broda, imao je definisan pod, što za Lilo nije imalo smisla. Stvari se mogu uraditi mnogo ekonomičnije u bestežinskom stanju. Ne samo to, nego je i pod bio paralelan sa osom pogonskog ubrzanja. Ni pod kojim uslovima neće dole biti u pravcu poda. Vafa je to istakla.

“Pa, kad razmisliš o tome, ona tako mali deo putovanja provodi ubrzavajući...” Ali još uvijek nije imalo smisla.

Plafon je bio zakrivljen, sledeći cilindričan oblik spoljne karoserije. Dvanaest velikih staklenih ploča, po šest sa svake strane sobe, su se savijale iznad njih i spajale pod kitnjastom drvenom gredom koja se protezala celom dužinom sobe. Bilo je očigledno zašto je to nazvala solarijumom.

Soba je bila ukrašena biljkama, puzavicama i cvećem. Na jednom kraju su bile cevne orgulje sa dve klavijature, a na drugom lagano rotirajući toroidni akvarijum; tropske ribice su se zabuljile u Lilo kada je prinela lice njihovom obručem svetlu. Između toga je bilo fotelja i kaučeva tapaciranih somotom, rezbarenog drveta, i mnogo mesinganih ukrasa. Lilo se osećala zatrpana detaljima; sve je bilo prepuno kitnjastih dodataka.

Lilo je zavukla glavu u otvor kroz kòji je Koplje nestala i doživela iznenađenje. Kao što je i pretpostavljala, soba iza toga je bila komandni centar broda — mada je i to bilo veoma različito, puno mesingom okovanih instrumenata, bez digitalnih brojanika, i sa nekoliko stvari koje su ličile na ručne kontrole. Pored uzane pilotske stolice je bila jedna dugačka poluga, sa kristalnom kuglom na vrhu, koja je bila jasno označena sa STOJ i KRENI. Ali je stvarno iznenađenje bilo što je soba

bila prazna. Pošto je bila u pramcu broda, i iza nje nije bilo ničega sem svemira, Lilo je pomislila da je to čudno.

Na vreme se osvrnula da ugleda Koplje kako ulazi u solarijum iz krmenog hodnika. Znači da je ona imala svoje sopstvene načine kretanja kroz brod.

“Ovaj brod je čudesan”, rekao joj je Kitaj.

“Misliš? Hvala ti. Meni se dopada. I treba — bio mi je dom skoro tri stotine godina. Skinula sam osnovni dizajn — spoljašnjosti, naime — sa jedne naslovne strane časopisa. Pre-Osvajačkog. Pre-svemirskog, što se toga tiče.”

“To je ludo”, rekla je Vafa.

“Misliš? Ja ne. Očigledno, ilustrator koji je to nacrtao nije imao pojma o svemirskim brodovima. Adi se trudio da proda časopis, pa je napravio nešto seksi umesto nečega logičnog. To mi se dopalo.”

“Ali previše težine”, rekla je Lilo, oseđajući se zbunjeno. “Alco forma ne odgovara funkciji, zar ne gubiš na efikasnosti?”

“Čudno je što si to rekla. Većinom je to tačno, ali zar nemaš ni malo poezije u duši? Svađam se sa tvrdokornim inženjerima još od vremena prve mesečeve kolonije. Postali smo rasa inženjera. Ono što izgleda da nikad nismo shvatili je da je, nakon što izgradimo železnicu, vreme da izgradimo lepu železnicu. Nauka je dovoljno napredovala da možemo da platimo malu žrtvu u obliku efikasnosti. Adi svemirski brodovi još uvijek izgledaju kao čiviluk za šešire koji tuca božično drvece.”

“Pardon?”

“Mažnjava. Izvini, to je arhaična reč. Kad bolje razmislim, svi koncepti u tom poređenju su bili arhaični. Adi je Kavorč. mnogo manje neefikasan nego što mislite. Kad sam jednom donela tu ekstravagantnu odluku — da krenem napolje u brodu pet puta vedem nego što mi je najnužnije — ostatak je bio bukvalno besplatan. Malo tankog metala za

lažnu karoseriju napolju. Nameštaj koji izgleda masivan ali ustvari nije; drvo je tanak sloj preko standardne strukturalne pene. Orgulje služe i kao tastatura za brodski kompjuter i biblioteku, koji se ne vide. Adcvarijum je deo sistema reciklaže, i ako su ribice zdrave, i ja sam. Videćete. To funkcioniše.”

Lilo je još uvijek pomalo sumnjala. Ali je Kvins o njoj govorio sa strahopoštovanjem. Za nju se pričalo da je najuspešniji lovac svih vremena.

“Ako ste spremni da krenemo, mogla bih da počnem konačno odbrojanje. Samo da obavimo još neke stvari. Pretražila sam vaš prtljag, i proučila rendgenske snimke vas koje sam napravila.

“Ti si šta?” Bila je to Vafa. Lice joj je brzo postajalo crveno.

Koplje ju je pogledala uzduž i popreko. “Da, ne iznenađuje me tvoja reakcija”, rekla je suvo. “Imala si nekoliko kristala i neke druge komponente u svojim stvarima. Sa malo pljuvačke i žvakače gume, mogla si od njih napraviti par ručnih lasera. Izbacila sam to u korist sigurnog, mirnog putovanja.”

Vafa je oslonila noge na bočnu pregradu. Odbacila se preko sobe, prema Koplju. Ruke su joj bile ispružene, usta otvorena u grimasi. Lilo nije htela da gleda. Koplje je bila tako tanka, izgledala tako krhko. Vafa je počela da se izvija u vazduhu, pripremajući se za udarac u sredinu tela Koplja.

Bilo je gotovo skoro pre nego što je počelo. Koplje se izvila, savila na nemogućim mestima, oslonila jednu šaku na pod. Gurnula je, okrenula se dok je Vafa proletala pored nje, i udarila pljoštimice po vratu krupnije žene. Vafa se sudarila sa cevima iznad orgulja i ostala da lebdi tamo.

Koplje je bacila jedan pogled na nju, a onda posvetila pažnju Lilo.

“Moraću da saznam kakva je to sprava skrivena u tvom grudnom košu”, rekla je. “Kao i ona pričvršćena za levu stranu tvoje karlice.”

“Ne znam šta su”, rekla je Lilo. “Mada sam posumnjala da bi u meni moglo biti nešto.”

Koplje je klimnula. “Tako, znači? U redu. Jedna od njih izgleda kao jednostavni odašiljač za praćenje. Mislila sam da je druga bomba, ali sam procenila da nije. Verovatnije je ampula sa narkotikom za onesposobljavale. To bi se slagalo sa odašiljačem, zar ne?”

“Rekla bih.” Liloini obrazi su goreli.

“Fino.” Činilo se da je i Koplje nestrpljiva da se reši te teme. “Želećeš da ih ukloniš. Slobodno upotrebi hiruršku opremu. Mogu da ih izbacim iz broda, ako ne smišliš neku drugu upotrebu za njih.” Polako je skrenula pogled na Vafu, koja je još uvijek lebdela bez svesti, a onda se nasmešila Lilo.

“Uključivanje pogona za šest stotina sekundi. Bolje da se smestite u svoje kabine.”

I8

Kitaj i ja smo odneli Vafu u jednu od kabina, i odlučili da delimo drugu. Dok smo je vezivali na njen ležaj, brod se menjao. Vafin ležaj je kliznuo sa poda i smestio se uz bočnu pregradu. U solarijumu, rezervoar sa ribicama se praznio.

Ubrzanje je bilo jedan g, otprilike ono na šta sam navikla na Plutonu. Sada smo živeli na zidu. Ali su se lavabo i druge stvari pretumbali i osvetljenje pomeralo dok smo se kretali, tako da nam nikad nije sijalo u oči.

Napolju, hodnik je sada bio vertikalni šaht. Mogla sam to preživeti dvadeset četiri časa koliko će naše ubrzavanje trajati.

Provodili su veći deo vremena u svojim kabinama, i nisu videli Koplje. Lilo je jednom otišla u solarijum, ali se da bi došla do njega morala penjati osam metara lestvicama koje su iskočile iz zida hodnika. A

solarijum sada nije bio prijatno mesto za boravak. Orgulje su sada bile na plafonu, viseći deset metara iznad njene glave. Bile su tu još jedne lestvice, i popela se da gurne glavu u kontrolnu sobu, ali Koplje nije bila tamo.

Shvatila je da je oni verovatno neće videti dok se brodski pogon ne isključi. Koplje se kretala svojom mrežom uskih cevi, u koje ostali nisu mogli ući.

Kitaj i Lilo su mogli videti Vafu preko puta. Ona nije ulazila kod njih, već je provodila vreme šetajući tamo-amo. Lilo je bila nervozna zbog toga, pitajući se koliko će krivice za ovu situaciju pasti na nju. Vafa će posumnjati da su se ona i Koplje dogovorile, i biće teško živeti sa njom.

Nije bilo ničeg da se radi sem da se spava. Prošli su jedan noćni period, kada su brodska svetla postala slabija. Tek nakon što su dvadeset sati bili pod pogonom Koplje je stupila u kontakt sa njima. Ponovo je to bilo preko ravnog televizijskog ekrana, ovaj put smeštenog u plafon.

“Mrzecete me”, rekla je, “ali je vreme za odluke, dečice. Vreme da se stave karte na sto, otkriju skriveni motivi. Verovatno ste se pitali zašto sam bila voljna da vas povedem na ovu šetnjicu.”

“Jesmo, pomalo. Hoćeš li nam reći?” Lilo je pogledala na hodnik. Vafa je bila na svojim vratima, naginjući se preko praga, pažljivo slušajući.

“Aha. Pa, onoliko koliko ja znam. Što se tiče razloga zašto sam vas povel, pretpostavljam da je to većinom čista perversnost. To nije nešto što obično radim, pa sam to uradila. Morate se paziti kad ostarite kao ja. Morate da pokušate nove stvari, ponekad bez većeg razloga od toga što su nove. Inače ćete zardati.”

“Kako znaš?” upitao je Kitaj.

“Ne znam. Alije do sada uspevalo. Bila bih budala da sada promenim taktiku. A što se tiče razloga što sam bila voljna da krenem, u smislu sa vama ili bez vas, do Direktne veze... Postala sam veoma zainteresovana za Direktnu vezu tokom poslednjih nekoliko meseci.”

Lilo je videla Vafu kako brzo staje na lestve, a onda u sobu sa njima. Stajala je pored njih, gledajući na gore u ekran.

“Zašto si zainteresovana?” upitala je Vafa.

“Iz istog razloga iz kojeg i vi. Svako bi bio, zar ne mislite?”

“Kako ti znaš za to? To je tajna informacija, ograničena na nekoliko...”

Koplje je podigla jednu obrvu. “Mogla bih pitati kako vi znate za to. Ali o tome imam svoje teorije. Ja znam isto onako kao što znam bilo šta o Vezi. U svakom datom momentu je uvijek par lovaca na putanji signala Direktne veze. Nema baš mnogo drugih stvari da se radi; slušaju ga. A mi razgovaramo međusobno. Može trajati nekoliko godina dok ne završimo razgovor, ali mi imamo dovoljno vremena; nigde nam se ne žuri. Zajednica lovaca je znala za poruku pre StarLajnovog upravnog odbora. Već mesecima razgovaramo o njoj. Ona je uzrok nekih naših'briga. Tako da ja idem da to proverim.”

“Hoćeš da vidiš da li je prevod ispravan?”

“Ne, ne”, nasmejala se Koplje. “Ispravan je. Nema sumnje. To zaista jeste pretnja. Slušajte, vi idete tamo da dođete do poruke u originalnom obliku; to je vaš jedini mogući motiv da uopšte idete tamo. Pa, ja je imam, u mom kompjuteru. Proverili smo je od nemila do nedraga. Sada smo zainteresovani da saznamo šta ono 'stroge kazne' znači. Ja sam bila... pa, u neku ruku izabrana, mada je to prilično formalan način da se to opiše — da odem i vidim. Ako imaju mišiće da podrže svoju pretnju, mi lovci možda treba da potražimo nove mušterije.”

Ta izjava je šokirala Lilo, ali je skandalizovala Vafu.

“Tek tako? Hoćeš da saznaš odakle vetar duva?”

“Manje-više.”

“Kome planiraš da prodaješ?” frknula je Vafa. “Ofijuksancima? Osvajačima?”

“Jednima i drugima ako ponude dobru cenu.”

“Onda pljujem na tebe i tvoju vrstu. Govoriš o izdaji svoje rase.”

“Popišam ti se na rasu, Slobodna Zemljanko.”

Lilo se brzo umešala. “Očekuješ li nekakvu drugu poruku? Možda onu u kojoj se navode kazne?”

“Moguće je. Ali ne idem zbog toga.”

“Onda ne razumem. Šta će ti ovo putovanje?”

Koplje se opet nasmešila. “Sada stižemo do odluke koju sam spomenula. Naša pogodba je bila da ću vas dovesti do neke tačke na liniji emisije Direktne veze. Ali je ta linija dugačka. Vi ste verovatno mislili na najbližu tačku, ali niste to određeno rekli, zar ne? Ono što ja predlažem da uradim je da nas sve odvedem do tačke na pola svetlosne godine od Sunca na toj liniji. Imam razloga da verujem da bi to moglo biti veoma interesantno.”

“Zašto?”

“Zbog susreta sa Ofijuksancima licem u lice.”

Vafa je izgledala zbunjena time. Kitaj se nasmešio, kao zbog nekog internog vica, ali je kad gaje Lilo pogledala slegnuo ramenima. Liloin vrat ju je bolelo od gledanja gore. Sledila je Kitajev primer tako što se ispružila i skupila ruke pod glavu. Čekali su.

“Verovatno ste znatiželjni zašto ja mislim da su oni tamo.” Koplje je izgledala razočarana njihovim reakcijama.

“To je lepo rečeno”, rekao je Kitaj. Činilo se da se dobro zabavlja.

“Dobro. Lovci imaju drugačiji pogled na Vezu od StarLajn kompanije. Oni sede tačno usred područja najveće jačine signala. A zašto i ne bi? Poruke su i tamo prilično izobličene. Ali to ograničava njihovu tačku gledišta. U osnovi, oni slušaju iz jedne nepomične tačke u svemiru.

Lovci presecaju Vezu u svim pravcima, na različitim udaljenostima od Sunca, i bliže i dalje od 70 Ofijuksa nego StarLajnova stanica. Kada je predemo, mi je slušamo. Naši kompjuteri beleže kada primimo signale i kada ih izgubimo.

Pre nekih stotinak godina, počeli smo da primećujemo neke stvari. Tek nakon mnogo godina smo bili sigurni u njih. Teško je proveriti vremena pri brzinama kojima se mi krećemo, i treba mnogo vremena da se sve unakrst proveriti. Ali smo sada sigurni.

Laserski signal je kupa. Veoma je uska, ali ima vrh na onom kraju gde je laser, i veoma polako se širi što dalje dopire. Počeli smo da primećujemo njegov paralaksni pomak. Na jednom kraju kupe, signal kao da je dolazio sa jedne strane 70 Ofijuksa, a kada bi došao do druge strane, pomerio bi se. Počeli smo da iscertavamo linije koje označavaju spoljnu površinu kupe. Drugi dokazi su nas podržali: veličina preseka kupe na različitim mestima i stepen opadanja jačine signala. Sve je to ukazivalo na jednu stvar: Direktna veza uopšte ne potiče sa Ofijuksa, već iz nekog mesta na oko pola svetlosne godine od Sunca, u pravcu 70 Ofijuksa. A to teško da je slučajno. Oni su želeli da pomislimo da su tako daleko. Što podrazumeva najrazličitije interesantne mogućnosti.”

“Moram da upotrebim radio”, rekla je Vafa. Zvučala je rezervisano.

“Tako sam i mislila. Čekaj da vidim imam li telefonski broj Šefa Tvida ovde u imeniku...”

Vafa je pogledala Lilo i Kitaja. Lilo je zaustila da se opravda, ali ju je Koplje prekinula.

“Oni mi nisu ništa rekli. Proverila sam vaše telefonske račune pre nego što ste se ukrcali, i mnogo puta ste nazivali Lunu. Bila sam sigurna da si ti Slobodna Zemljanka, što si i dokazala pre nekoliko minuta. Sada si zapenila da ti neko kaže šta da radiš, da ne bi morala da misliš. Ko drugi nego Šef Tvid?”

“To se tebe ne tiče”, povikala je Vafa. “Odmah mi daj vezu. Mi smo iznajmili ovaj brod, i...”

“I da li ti je palo na pamet da ne treba tako razgovarati sa kapetanom? Ukoliko nisi primetila, ja potpuno kontrolišem ovaj brod. Ne možeš čak ni ući na most; tvoja šiljata glava bi prošla, ali ne i tvoja ramena. Brod ide tamo gde ja hoću, a ti ćeš paziti šta govoriš ako hoćeš da procenat kiseonika u tvojoj sobi ostane isti.”

Lilo je sada bila na nogama, i jako je munula Vafu u rebra. Nije bilo reakcije, što je pokazivalo koliko je druga žena naučila tokom poslednjih mesec dana.

“Ipak, mi zaista moramo da se javimo”, izjavio je Kitaj razumno. “Ti govoriš o ogromnom povećanju troškova, a niko od nas nema toliki novac. Tvid će morati to da odobri.”

“U pravu si, i nisi u pravu”, rekla je Koplje hladnokrvno. “Shvatite da se vaša situacija potpuno promenila. Znam zašto je ona pošla.” Iskrivila je lice u grimasu. “Ona je odana Tvidu. Vas dvoje izgleda niste, ako moji instinkti išta vrede. Pretpostavljam da vas nečim drži u šaci. Pa, sa tim je gotovo. Ja ne odobravam ropstvo, i neću prihvaćati naređenja od čoveka udaljenog šest milijardi kilometara. Žvaćete Tvida, ali ga nećete ništa pitati. Saopštite mu ovo. Pazite sada; ne želim da ponavljam.

‘Kavort kreće ka izvoru emisija Direktna veza.’ Ovde možete ubaciti objašnjenje koje sam vam upravo dala. On je bistar; trebalo bi da razume. ‘Troškovi ovog putovanja će biti oko četiri stotine puta veći od cifre o kojoj smo razgovarali. Tanker sa automatskim pilotom sada

napušta katapultnu rampu na Plutonu, i uskoro će početi da ubrzava sa devet g. Kao što znaš, ti brodovi se ne vraćaju, zbog toga drastičan skok troškova. Susrešće se sa nama za oko dvadeset miliona sekundi. Bez njega, naravno, imali bismo goriva da stignemo do izvora, ali ne i da se vratimo.

Ako ti, Tvide, želiš da budeš predstavljen na ovoj ekspediciji, naložićeš da na moj račun u Lovelskoj banci bude uplaćena suma o kojoj su te moji bankari već obavestili. Ukoliko ne želiš da platiš, tvoj interes u ovoj ekspediciji će biti smatran okončanim. Brod će nastaviti po planu, finansiran od strane Poslovnog udruženja rupolovaca Lovela, što slobodno možeš proveriti. A tvoj agent, Vafa, će biti izbačena iz vazdušne komore da pokuša da se vrati peške. Potpis, tvoji poslušni, skromni bivši robovi itd. itd.”

“Ne možeš to uraditi!” Vene su iskočile na Vafinom vratu. Njene stisnute pesnice su krvarile. Kitaj je izgledao obradovano, a Lilo je želela da dopusti sebi ushićenje koje je osećala, ali je znala da još nije sasvim van opasnosti. Pažljivo, nežno, dodirnula je Vafu po ramenu. Ako ta žena sada eksplodira, to bi moglo biti fatalno.

“Slušaj me, Vafa”, prošaputala je. “Moraš uraditi ono što je najbolje za Šefa, zar ne? Nemoj to učiniti! *Pusti me!*” Stisak na njenoj ruci je na trenutak olabavio. Kitaj im je prišao i prislonio glavu uz njihove.

“Ona je u pravu”, rekao je. “Nemoj izgubiti nerve. Razmisli. Svakako, uhvatila je šefa na krivoj nozi, ali mu nudi dobru pogodbu. Ona će te ubiti ako ne možeš da se pomiriš sa tim, a onda Šef nikad neće dospeti do Ofijuksanaca i saznati šta želi da...”

“Ona me ne bi mogla ubiti! To odvratno, tanko malo...”

“Razmisli šta govoriš, Vafa. Ovo je njen brod. Ne možeš čak ni ući u njenu sobu. Nemaš nikakvo oružje, a ko zna šta ona ima. Čak te je

savladala goloruka. Moraćeš da progutaš svoj ponos i priznaš to. Moraš to da uradiš za Tvida, zapamti, za Šefa.”

Polagano, bolno, Vafa je ispustila Liloinu ruku. Ramena su joj klonula, i polako se spustila na palubu zagnjurivši lice u ruke. Lilo je pogledala na ekran i nepomično lice. Izašla je u hodnik, uz lestvice i u solarijum. Ekran se uključio kraj njenih nogu. Pogledala je u lice Koplja.

“Želim da ti zahvalim”, rekla je i osetila kako joj suze naviru. Nije se trudila da ih obriše.

“U redu je. Tu situaciju je trebalo razrešiti.”

“Nije rešena, još nije. O tome sam htela da razgovaramo. Ja... palo mi je na pamet da bi nas mogla sve izbaciti. Nakon što dobiješ novac.”

Koplje je slegnula. “Neću. To je nešto što morate rizikovati. Ja se ne ustežem da malo mutim da si uštedim nešto para — nijedan rupolovac ne bi. Škrtoš nam je urođena. Ali ne raskidam dogovore. Ugovorili smo da vas odvezem do tamo, i to ću i uraditi.”

“Zašto?”

Koplje je izgledala pomalo postideno. “Pa, verovatno ćemo sresti nekakve tuđine. Nije mi izgledalo ispravno da odem sama; mislila sam da treba da povedem uzorak rase, ako mogu.”

Lilo se nasmejala. “Rupolovac, ubica, raščinjani učitelj i osuđena zločinka.”

“Ti si to? Moraćeš mi sve ispričati o tome jednog od ovih dana. Imaćemo dosta vremena.”

Lilo se zagcnula. Želela je da priča o tome. Nije bila u stanju da to pomene pred Kitajem; možda bi Koplje bila prava osoba.

“A šta sa Vafom?” upitala je.

“Ne znam. Povešću je ako se bude pristojno ponašala. Ali neću smatrati da sam prekršila ugovor sa Tvidom ako budem morala da je uništim kao besnog psa, kao pretnju po sigurnost broda.”

“To je to. Brinem za nju. Ona se ne snalazi sa apstrakcijama. Ne mogu joj objasniti da je da bude dobra, da ne pravi nevolje, ono što bi Šef želeo da ona učini. Inače, ubićeš je i Tvid gubi. Dodavola! Zašto bih seja trudila da joj spasim život? Mnogo puta je zapretila da će me ubiti. Ubila je dva moja klona.”

“Sve što treba da uradiš da je ubiješ”, primetila je Koplje, “je da ne uradiš ništa. Ona će se sukobiti sa mno^m, i to će biti to, je li tako?”

“Mislim da jeste.” Lilo je uzdahnula. “Ne znam da li je u pitanju što mrzim da vidim ičiju smrt, ili se plašim da bih mogla biti ubijena pre nego što je se rešiš. U svakom slučaju, to je eksplozivna situacija. Evo šta želim. Mislim da Vafa nije u stanju da prekrši direktnu zapovest od Tvida. Hoću da svo^m spisku dodaš jedan zahtev. On joj mora narediti da ne naškodi tebi, ni meni, ni Kitaju. Biće oslobođena od svoje dužnosti da stražari nad nama. On je mora ubediti da je ona jedini njegov predstavnik na brodu, da je sve u njenim rukama. Ona mora ostati živa da bi mu podnela izveštaj, a da to uradi mora živeti mirno sa nama.”

“Važi. Hoće li to uspeti?”

“Sigurna sam. To će joj srediti um, učiniti da prihvati to. A Tvid će prihvatiti. Neće biti zadovoljan, ali nema baš mnogo izbora, zar ne?”

“Tako ja gledam na to”, rekla je Koplje samozadovoljno.

Lilo se nasmešila, i konačno usudila da dopusti sebi da veruje da je slobodna. Bila je zatvorena na ovom brodu, ali je bila slobodna.

“Koliko ćemo putovati, uzgred rečeno?” upitala je.

“Putovanje će trajati oko tri stotine miliona sekundi do tamo.”

“Da li bi mogla da to izraziš u standardnim zemaljskim mesecima?”

“Oko sto i dvadeset. Dvadeset godina, do tamo i natrag.”

Mogli smo stići do Posejdona i mnogo brže. Čak i opterećen čitavom mojom bazom iz Prstena, onaj tegljač kojeg je Kitaj ukradio imao je dosta snage; bio je napravljen da uz minimum komplikacija pomera kvantne crne rupe.

Ali je čitav štos zavisio od dolaska na Posejdon tačno u određeno vreme, iz tačno određenog pravca. Bili smo ograničeni međusobnim položajem Jupitera i Saturna u trenutku polaska, orbitalnom brzinom Posejdona i njegovim stepenom rotacije.

Nikad se nisam potrudila da dam svom kamenom skrovišlu ime. Kada smo se približili Posejdonu i ponovo uključili motore tegljača da damo steni brzinu, Kitaj ju je nazvao Odmazda.

Lebdeli su nepomično u odnosu na Posejdon, udaljeni pedesetak kilometara. Bez uvećanja je izgledao kao mala, nepravilna mrlja sivila, ali se na Liloinom ekranu mogao videti sa više detalja. Bio je taman i reckav, a na horizontu se pomaljalo čašica puna jarkog plavog svetla.

Lilo je pomislila na poslednji put kada je videla Parametar/Solstis. Želela je da i one pođu, ali je to bilo očigledno nemoguće. Ako Kitaj i ona uspeju u onom što su se spremali da pokušaju, neće biti vremena da negde iskrcaju Parametar; moraće brzo da napuste sistem. Ali je Lilo želela da su mogle da budu pored nje da vide kako njihov plan uspeva.

Ako uspe, podsetila je sebe, nervozno gutajući knedlu.

“Deset sekundi”, doviknula je Lilo. Bila je priključena na kompjuter, prateći njegov rad preko kamera na Odmazdi. Mogla je osetiti kratka paljenja upravljačkih raketa dok je program za navođenje pravio sitne izmene kursa. Sada je cilj jurio ka njoj zaslepljujućom brzinom, primetan za Liloine čula samo preko kompjuterske veze. Na trenutak je videla srebro, a onda je udarac uništio kameru.

“Pogodak”, rekla je tiho. Izvukla je kompjuterski priključak iz utikača u svojoj glavi.

Odmazda je ušla u nul-polje u kojem je bila crna rupa. U deliću sekunde masa stene je zgužvana u mešavinu lave, vrelog gasa i plazme. Rasprsnula se.

Istog trena, rupa je počela da je proždire. Gravitacioni gradijent je brzo kolabirao materiju blizu rupe i počeo da je uvlači u bezdani ponor, oslobađajući energiju dok se sažimala. Dok je materija bivala uništena, nove količine su pristizale, ali su bile odgurnute pritiskom reakcija koje su se dešavale neposredno pred obzorjem događanja. Usledila je velika eksplozija, i devedeset procenata mase Odmazde je oduvano van dosega udružene gravitacije Posejdona i rupe. Ono što je ostalo je ponovo počelo da kolabira.

Ništa od toga nije imalo značaja za hemisferu nul-polja. Bilo je imuno na sve što je ljudska rasa do sada uspela da proizvede. Udarac Odmazde na nju nije imao efekta.

Ali je Lilo pažljivo posmatrala da bi videla kako elektromagnetski generatori podnose opterećenje. Jedini nepoznati činilac u Parametrinoj jednačini su bili generatori. Oni su već podupirali masu rupe. Ono što se nije moglo sigurno znati bilo je da li će oni izdržati pod naglim ubrzanjem uzrokovanim udarom. Ukoliko bi zakazali, rupa bi počela da se kreće nadole, ubrzo uništivši generator nul-polja ispod nje. Kad bi polja nestalo, rupa bi krenula kroz Posejdon kao da je prazan svemir, i morali bi da pokušaju da je ponovo uhvate s druge strane.

“Ne vidim nikakvo kretanje, a ti?”

“Ne. Izgleda da je izdržalo.”

Usledile su nove eksplozije, u razmaku od samo nekoliko sekundi, dok se rastopljeni ostaci stene nisu otarasili dovoljno mase da posignu

stabilnost. Sada je to bila nabijena zvezda u stanju belog usijanja, sjajnija od površine Sunca, i samo otprilike metar u prečniku.

“Neka astronomi neko vreme lupaju glavu oko ovoga”, rekla je Lilo i uključila radio. “Možete li me čuti vi dole? Vafa, Vafa, slušaš li?”

Neko vreme nije bilo odgovora, i Lilo je ponavljala poruku dok se preko radija nije začuo muški glas.

“Ko zove?”

“Ovde Lilo, vraćena iz mrtvih. I Kitaj je sa mnom. Doneli smo vam vaš brod natrag, sa jednim poklonom. Osetili ste njegov dolazak pre nekoliko minuta. Je li neko povređen?”

“Ne znam”, rekao je Vala nestrpljivo.

Lilo je shvatila da ga nije ni briga. Zadrhtala je. To je bio njen prvi kontakt sa Vafom.

“Šta to vi uopšte pokušavate da postignete? Mora da ste znali da nas ne možete ubiti sa onim šta ste uradili, šta god to bilo. Najviše što ste mogli postići je da zatrpate nekoliko nas — što ste i uradili — ali će nas naša odela zaštititi dok ne uspemo da se iskopamo. Što i radimo.” Glas je bio arogantan, navikao da ga slušaju, ali je imao prizvuk nesigurnosti.

“Prokleta je siguran da nisi toliko glupa”, rekao je Kitaj zadovoljno. “Ponekad nije dobro za živce da mnogo znaš o nekom.”

“Nadam se”, prošaputala je Lilo. A onda, u mikrofoni: “Ono što smo postigli je da smo izbacili Posejdon iz njegove orbite. To je urađeno, i sada je suviše kasno da se bilo šta učini u vezi sa tim. Bilo je spektakularno, mogu ti reći. Za nekoliko minuta ljudi širom sistema će se zapitati šta se ovde dešava. Da li ti to nešto govori?”

Na drugom kraju je bila tišina.

“Pre nego što otrčiš da se konsultuješ sa Šefom, postoje neke stvari koje on treba da zna. Kako smo mi zamislili, stvar je jednostavna. Svi će se pitati šta se ovde napolju dešava, ali će pretpostaviti da je to nešto što

Osvajači rade. Na kraju krajeva, ovo je Jupiter. Neće se usuditi da pošalju nekoga da istražuje. Možete videti da li će se Tvid suglasiti sa tim.”

Nije bilo odgovora, pa je Lilo nastavila.

“Želimo da istaknemo da posedujemo jak radio. Sigurna sam da Tvida to odavno brine, da se pita gde je Kitaj i šta će uraditi. Verovatno je spreman da se izgubi, i to brzo. Dobro, to je u redu. Ali će mu ipak trebati vremena. Ono što hoćemo da ga pitaš je sledeće. Koliko vremena je voljan da kupi?”

“Objasni to, molim te.”

“I hoću. Prvo, odgovori mi. Koliko će ti trebati, ne računajući devedeset šest minuta putovanja signala, da kontaktiraš sa Tvidom, razgovaraš sa njim i dobiješ njegov odgovor? Ne oklevaj; reci mi odmah.” Kitaj je naglasio važnost toga. Po njemu, Vafa nije bio baš bistar, i nije bio vešt lažov. Ne treba mu dati vremena da misli. Išla im je na ruku činjenica da će njegov prvi impuls biti da zatraži naređenja od Tvida čim bude mogao.

“Pa, ja...”

“Sad! Tvidov život ovisi o tome. Nemoj da posumnjamo u ono što kažeš.”

“Razgovaram sa njim šifrirano, pomoću lasera koji stiže do Lune preko satelita da signal ne bi mogao biti lociran. Danas će zbog toga putovanje signala trajati devedeset sedam minuta. On nosi prompter; nikad mi nije trebalo više od tri minute da doprem do njega.”

“Odlično. Vreme je za pogađanje. Kitaja i mene interesuje sudbina ljudi pod tvojom stražom. Shvatamo da si u stanju, ako ti bude naređeno, da ih ubiješ. Procenili smo da bi Tvid mogao ti naredi da to učiniš.” Lilo je teško poverovala u to, ali je priznala da Kitaj zna više o Tvidu i Vafi od nje.

“Hoćemo da kažeš Šefu da bi to bilo veoma glupo.

Emitovaćemo činjenice o Posejdonu širom sistema. Ako ga uhvate, ubiće ga.

Ono što je njemu važno je kada ćemo to emitovati. Sad slušaj pažljivo. Ako on uradi ono što tražimo od njega, odlozićemo to za period od jednog standardnog meseca. Očigledno, nama nije u interesu da razglasimo ovo mesto. Ne želimo da se zna šta se ovde dešava jer smo svi mi na neki način ilegalci, uključujući i tebe. Ako se neki brod Osm Svetova spusti na Posejdon, svi ćemo biti pogubljeni.

Ono što moramo je da radimo u zajedničkom interesu. Nama treba vremena, a treba i Tvidu. Ali su nama potrebne i garancije da ljudi tamo dole neće biti masakrirani.” Duboko je udahнула.

“Evo pogodbe. Tvid treba da izda naređenje tebi, i svoj tvojoj kloniranoj braći i sestrama, da izađete iz stanice i okupite se na otvorenom, jedan kilometar od najbližeg ulaza. Nenaoružani. Pre nego što odete, treba da deaktivirate barijeru na ulazu u vaše lične prostorije i da dozvolite Niobi i Vidžeu da uđu i sami se uvere da niko nije ostao unutra. Nakon toga...”

“Upravo sam saznao da je Vidžej nestao”, rekao je čovek. “Izgleda da je zakopan. Nioba je ovde.”

“Dobro. Nakon što Nioba uđe u vaše prostorije i vidi vas da izlazite iz stanice, reći će nam to. Onda ćemo se spustiti i zarobiti vas. Tvid treba još da vam naredi, pred Niobom i svakim drugim za koga ona hoće da bude sa njom, da ne naškodite nikome, ni sada ni u budućnosti.

Zauzvrat, tebi i tvojim klonovima će biti dopušteno da živite, dok se god budete držali svojih naređenja. Tvid će dobiti mesec dana da se skloni sa Lune, da uradi šta god je planirao da bi otišao u ilegalu ukoliko bude otkriven.

“Kako da znamo da ćeš držati reč i da nas nećeš ubiti?” rekao je Vafa. Prvi put je zvučao zabrinuto, i Kitaj je potapšao Lilo po ramenu. Lilo mu je uzvratila osmehom.

“Očigledno ne možete biti sigurni. Moraćete mi verovati na reč. Ali vam je alternativa sigurna smrt, ako ovamo stigne brod Osmam Svetova kao reakcija na ono što ćemo reći, ili ako naškodite zatvorenicima. Shvatite, mi ćemo emitovati ako budemo morali. Ako Tvid ne bude prihvatio naše uslove, to znači da ćete vi ionako pobiti sve ljude dole, tako da nemamo šta da izgubimo. Ovako i vi imate šansu da preživite.

Tvidova alternativa je takođe jednostavna. Ima tačno sto i petnaest minuta od ovog trena da pristane na naše zahteve. Ako se do tada ne čujemo sa Niobom, počecemo da pričamo.”

“Zovemo ga”, rekao je Vafa. “Imam samo još jedno pitanje. Kako da znam da govoriš istinu o izbacivanju Posejdona iz orbite? Kako da to proverim?”

“Pa... Mislim da ne mogu da dokažem da to nije blef. Ali to ne menja na stvari. Počinjemo da emitujemo za sto i četrnaest minuta.”

“Dobro.” Usledila je pauza. “Pretpostavljam da govorite istinu o tome. Bio je to popriličan udarac.”

Lilo se ponovo zavalila. Preznojila se. Pogledala je Kitaja, i ustanovila da se nada da će je pohvaliti.

“Kako sam prošla?”

“Čini mi se da je bilo prilično dobro”, rekao je. Tek sada je shvatao da su zaista ušli u sve. to. Njegov sin je bio tamo dole, van njegovog dohvata, zaviseći od Tvidove odluke. “Šta ako on uradi nešto drugo? Skoro želim da nismo to uradili. To je... to je tolika odgovornost.”

Lilo je ispružila ruku i nežno ga dodirnula. Znala je da ona ne rizikuje onoliko koliko je on rizikovao, a ipak je i njoj bilo važno da trik uspe. Njena početna antipatija prema Kitaju se izgubila kada je počela da

razmišlja na njegov način, kada su njegovi interesi počeli više da se podudaraju sa njenim. Tokom putovanja sa Saturna, zbližili su se. Bila je nestrpljiva da upozna njegovog sina, koji je njenom klonu bio najbolji prijatelj. Nadala se da će imati šansu.

“Šta može da uradi?” rekla je. “To smo pretresali milion puta.”

“Znam. Samo se plašim da ima nešto u rukavu.”

“Slušaj. Kada Tvid dobije ovu poruku od Vafe, ima na raspolaganju dva sata. Par minuta da se odluči, četrdeset osam minuta da njegov odgovor stigne do nas, a onda još četrdeset osam dok naša emisija ne stigne do Lune. On je javna ličnost. Policijski kompjuteri znaju gde se nalazi, zato što je meta za atentate. Ako se brzo izgubi iz vida, bez upozorenja, čitava mašinerija će ga tražiti u roku od šezdeset sekundi.”

“Ali mora da je pripremio nešto. Znao je da sam ja ovde napolju, sa radiom, i da ga svakog trenu mogu otkucati.”

“Ali je znao da nećeš. U to je bio dovoljno siguran jer bi, da si to uradio, to ubilo tvog sina.”

Kitaj se sada tresao, pa ga je Lilo pomilovala po ramenu. Kontrolna kabina tegljača je bila suviše tesna da se okrenu licem u lice, ali je uspela da ga poljubi u obraz.

“Tvid nema izbora”, rekla je Lilo. “Ako ne uradi ono što smo mi rekli, imaće samo dva sata da se izgubi tako duboko u ilegalu da ga ne bi našla onakva masivna potraga kakvu bismo mi mogli pokrenuti. Jednostavno ne mislim da bi to mogao izvesti.”

“Ali, da li bismo stvarno mogli da emitujemo?” Kitaj je bio u sve većoj agoniji. Biće to dugačka dva sata.

Lilo nije ništa govorila. Izbori su sada bili izvan njihove kontrole: bili su otkad je Odmazda udarila. Ako za dva sata ne dobiju potvrdu od Niobe, to će značiti da se stvari suviše užasne da se na njih pomisli dešavaju na Posejdonu.

A onda će prokleta sigurno emitovati.

Tvid je bio uobičajen prizor na javnim stazama King Sitija, i to je oduvek voleo. Prizor njega kako tabana niz Klarkov bulevar je bio omiljen kod većine njegovih nekadašnjih birača. Nekim danima bi šetkao bez cilja i ljubazno, pozdravljajući se sa svima, imajući za svakog smešak i tapšanje po leđima.

Ali je ljubav naroda ponekad morala biti držana na distanci. Morao je biti druželjubiv da bi i dalje osvajao mandate na glasanjima. S druge strane, nekad je bilo neophodno da se kreće slobodno kroz gužvu. Njegov šejir je bio pokazatelj. Ako mu je bio u ruci, mogli su mu se slobodno obraćati. Dok ga je nosio na glavi, podrazumevalo se da je zauzet narodnim poslovima.

Šejira nabijenog na glavu, Šef Tvid je jurio centrom hodnika, neumoljiv poput nosoroga, bljujući plave oblake dima sa svoje cigare.

Skretao je za ćoškovu masivnom elegancijom tegljača, postepeno se krećući ka manje posećenim delovima grada. Stigao je do anonimnih vrata na kraju pustog dela jednog hodnika. Otvorila su se na otisak njegovog dlana; ušao je u malu sobu i hermetički zatvorio vrata za sobom. Kad je pritisnuo dugme, soba je počela polako da se spušta.

Skinuo je crno-sivi kaput, vrećaste pantalone, cipele od stvrdnute kože, bele gamašne. Uskoro je stajao nag pred gomilom odeće. Bez cipela je bio devet centimetara kraći, ali je još uvijek bio krupan čovek.

Uradio je nešto sa licem i opušteni podvaljak se još više opustio, odvojio, i pao mu u ruke. Bio je topao na dodir, napravljen od plastike koja se nalazila na granici između žive i nežive materije. Ispustio je drhtavu masu na gomilu odeće, na cilindar koji je nosio svakog dana tokom pedeset godina. Šejir se Sklopio.

Na trenutak je stajao gledajući gomilu odeće, i počeo je da se trese.

“Ne”, rekao je. “Ne, ovo nije kraj. Ovo je samo nazadovanje.” Naslonio se na zid i sačekao da napad slabosti prođe. Kada je zario lice u šake, još plastimesa se sljuštilo u trakama. Kada je konačno digao glavu, povrativši motivaciju, bio je druga osoba. Odbacio je trideset godina, kao i suptilnu mrežu bora i izbočina koja je činila njegovo lice licem muškog pripadnika čovečanstva. Sada je bio androgin; njegova trbušina nije mogla skrivati činjenicu da nema genitalne organe. Dve izbočine na njegovim grudima su mogle pripadati ili ženi ili veoma debelom muškarcu.

Trgnuo se u uspravan položaj. Sa klizavim pljeskom, dvadeset pet kila gumastog plastimesa mu je spalo sa stomaka, ruku, nogu i zadnjice. Grudi su ostale, stršeći iznad ravnog stomaka kojeg nije video pedeset godina.

Tvid je sada spolja bio žensko, ali bi pažljiviji pregled labijalnih nabora skrivenih pod trouglom pubičnih dlaka otkrio da nema vaginalnog otvora. Tvidovim telom nisu strujali hormoni, ništa što bi ga moglo odvratiti od njegove svrhe. Odavno se odlučio za srednji pol, i to nikada nije zažalio. Sada će mu to pomoći da spasi svoj život. Prvi korak u usvajanju novog identiteta je bio radikalna kozmetička hirurgija, koja je obično podrazumevala i pramenu pola. To samo po sebi ne bi bilo dovoljno da obavi posao, ali je bilo neophodan prvi korak. Upravo ga je postigao za rekordno vreme, kao što je i planirao ako ikad dođe do ovako nečega.

“Dođe do ovako nečega...” promrmljao je. Ponovo je osetio slabost. Zateturao se, i skoro pao na klizavi pod. Plastimeso se rastopilo, kao i odeća. Vodu i sivu sluz koja je ostala nakon raspada uvlačio je slivnik u podu.

U mislima je prošao kroz godine otkad je prvi put naslutio viziju, budućnost oslobođene Zemlje. Znao je da postoje oni koji su ga smatrali

oportunistom, koji su mislili da on samo iskorištava raspoloženje koje je jačalo na Luni tokom jednog veka. Ali je bio iskren.

Tvid je bio dovoljno iskren da svog jedinog sina pažljivo odgoji da bude ubica, da sluša naređenja ma kakva ta naređenja bila. Prekopavao je po prastarim knjigama godinu dana pre nego što je to pokušao, ali je odgajao vojnika. Metode američkih marinaca i Crvene armije su odlično uspevale, kombinovane sa narkoterapijom i bihejviorističkom psihologijom. Vafa ga nikada nije razočarao, sem blage sete uzrokovane činjenicom da su on i njegova klonirana braća i sestre bili tako dosadno društvo.

Biće skandala, i to kakvih. Čak i sa mesec dana odlaganja, stvari će početi da se pojavljuju čim bude jasno da je Tvid zaista nestao. Ljudi će ga tražiti, kompjuterski programi za pretragu će ga loviti, prvo zbog zabrinutosti za njegovu sigurnost. Kasnije, kad počnu da se postavljaju pitanja, stvari će izaći na površinu. Vafa će biti prva od tih stvari, ali će ih biti još. Na Luni su bile još dve Vafe, ali nije bilo šanse da se išta učini sa njima.

Sada je bio suočen sa skoro nemogućom bitkom da ponovo postane građanin unesen u banke podataka, sa pravom na život. Više nije mogao da bude Šef Tvid. Morao se uvući u pukotine između integrisanih kola, isti zadatak koji je osuđenim kriminalcima predočavao kao jedinu alternativu radu za njega. Moglo je biti urađeno — članovi partije su bili na ključnim položajima mnogih jakih kompjutera — ali će trebati vremena.

“To je samo nazadovanje”, rekao je Tvid ponovo.

Ali, da li je moralo biti? Njegovo/njeno novo lice se namrštilo dok je još jednom razmatrao/la činjenice. Još je bilo vremena da opozove naređenja Vafi, ali sve manje. Lice se zgrčilo, i lupio/la je pesnicom u zid. Lilo!

Tvid je uvijek znao/la, duboko u sebi, da će uz rizike koje preuzima jednom biti neminovno da se neko dočepa slobode. Onda, pre nekoliko meseci, onaj poziv sa Plutona. Lilo, diktirajući preko Vafe, govoreći Tvidu šta mora da uradi. To ga je ljutilo, ali zaista nije imao izbora. Sada ovaj konačni udarac, koji je opet stigao od Lilo. Ali koje? Onaj učitelj, Kitaj, je izbacio pilota tegljača blizu Posejđona nakon što je zauzeo brod. Čovek je rekao da je Kitaj bio sam na brodu, da je Lilo upala u rupu ili u Jupiter. Kako se vratila da uradi ovo?

Tvid se tada setio da je Lilo imala bazu u Prstenu. Mora da je bila ta. Ona druga je bila mrtva. Osetio/la je podmuklo zadovoljstvo na tu pomisao. Komunikator joj je bio u ruci, spreman da se poveže sa relejnom stanicom i kaže Vafi da ih sve pobije. Zastala je sa palcem na dugmetu.

Dva sata. Toliko će imati ako izda to naređenje. Za dva sata Lilo će reći sve, i sva policija u sistemu će krenuti za Tvidom. Može li uspeti? Imala je trikove za koje Lilo nikad nije čula; samo pramena pola će ostaviti lažan trag koji bi vlasti mogao zbuniti tri do četiri sata.

Ali to pod pretpostavkom da je još niko ne traži. Ako sada izda naređenje Vafi, potera počinje za dva sata. I bukvalno će joj biti za petama. Prešla je palcem oko dugmeta za emitovanje.

Ne. Trebalo joj je nekoliko dana da im odmakne. Za četiri dana — dva, uz malo sreće — ona će biti neko drugi, sa ličnom istorijom dugom sedamdeset godina i sve to propisno ubeleženo u banke podataka. Šef Tvid je bio mrtav, a nova žena koja je on postao je žudela da ga osveti. Ali bi to koštalo isuviše. Za dve do tri godine će se vratiti. Ovaj put će biti neko drugi, ali to neće biti počinjanje iz ničega. Partija Slobodne Zemlje će i dalje postojati, a ona će je voditi.

Komunikator je pao na pod i vrata lifta su se otvorila. Naga žena je izašla i požurila hodnikom. Trebalo je mnogo toga uraditi.

Menza je bila puna do granice kapaciteta i malo preko sigurnosne granice, mada je Lilo bilo teško da u to poveruje. Mesto nije izgledalo pretrpano.

Na Posejdonu nije bilo velikih mesta za sastanke. Vafa je obeshrabrivao okupljanja od više od deset ljudi istovremeno. Bilo je velikih prostorija u napuštenim delovima, ali nije bilo vremena da se vazduh ubaci u njih. Pokušali su da održe jedan sastanak u napuštenoj prostoriji, ali se to nikom nije svidelo zbog uključenih odela. Nije bilo moguće čitati lica.

Tako da su odabrali menzu, ali je to bilo skoro isto toliko nezgodno. Ljudi su morali da se ravnomerno rasporede po rotirajućem cilindru, i da sede svuda uokrug unutrašnje strane, sa rezultatom da je govornik mogao biti nekom direktno iznad glave. Zbog toga je bilo mnogo bolova u vratovima.

“Ali ste mi obećali dve nedelje”, govorio je Vidžej. “Uradio sam najbolje što sam mogao. Kad biste mi dali još četiri dana, makar tri dana, ja...”

“Svi mi razumemo da ti želiš da nam napraviš najbolji mogući pogon, Vidžej”, rekao je Kitaj. “Ali si nam upravo rekao da će ono što imaš funkcionisati...”

“Ali mogu da garantujem samo par meseci, u najboljem slučaju, a tada ću morati...”

“... ako bi me samo poslušao...”

“Još uvijek imam reč, zar ne?”

Lilo se zavalila dublje u stolicu. Sastanci su joj bili dosadni. Zašto mu Kitaj jednostavno ne kaže da umukne i odredi vreme kada će uključiti pogon? Ali zato je, priznala je, on bolji predsednik nego što bi ona bila. Toga je bila svesna; kada se njeno ime našlo na listi nominacija, brzo ga je povukla. I Kitaj se dobro snalazio. Do sada je bio u stanju da uradi

upravo ono što su njegovi savetnici rekli da mora da uradi da bi uopšte imali šansu, i izveo to tako da izgleda da je pošteno prema svima. Ako to nije bila definicija dobrog vođe, onda Lilo nije znala šta jeste.

Ali nikad nije očekivala da će zadatak da se osamdeset ljudi složi oko bilo čega biti teži nego što je bilo pobediti Tvida pre toga.

Pogon je bio spreman, ma šta Vidžej rekao. On je bio ljubitelj lepih mašina, a stvar koju je skrpio na drugoj strani Posejdona je vredala njegov smisao za lepo. Ali će raditi. Radiće dovoljno dugo da ih dovede tamo gde ih nikakva moguća potera neće stići. A to je bilo kritično, kao što je Kitaj opet isticao.

“Tvid mora da je znao da ćemo mu, ako mu damo mesec dana, dati dva meseca, ili večnost što se toga tiče. Ne dobijamo ništa time što bi ga razotkrili. Znam da ovde postoji manjina koja bi baš to uradila, ali bih vas ponovo podsetio da još nismo na sigurnom. Vi koji ga toliko mrzite trebali bi da znate da, ako postoji način da nam nekako naškodi izdajom, iz čiste zlobe, da će on to učiniti. Zato smo od početka planirali da krenemo za deset dana. Znam da je bilo teško...” Začuo se hor glasnih komentara i primedbi. “... ali smo skoro tu. Za nekoliko sati ćemo moći da uključimo pogon, a kad jednom krenemo, naše šanse postaju bolje za čitav red veličine.”

Lilo je opet pustila da joj pažnja odluta. Nemirno je razgledala grupu. Nije imala vremena da se upozna sa mnogim prisutnima, iako je dobar deo njih imao izluđujuću naviku da pretpostavi prijateljstvo zasnovano na poznanstvu sa njenim mrtvim klonom. Nasmešila se kada je ugledala Kasa na oko šezdeset stepeni duž krivine poda. Do sada je on bio jedan od malobrojnih koji se nisu pozivali na svoje pređašnje prijateljstvo sa njenim klonom. Činilo se da je voljan da počne ispočetka. U ovom slučaju, slagala se sa procenom svoje sestre.

Sedeći ispred nje, u zbijenoj grupi, bile su Vafe. Bilo ih je osam; ne onoliko koliko su se bojali, ali više nego što bi bili mirni sa. Bilo ih je devet. Smrt jednog od njih, od ruke onog što se moralo nazvati linčerskom ruljom, bila je prva kriza sa kojom se zajednica suočila. Ostale Vafe, već uplašeni, zauzeli su jednu sobu i zakleli se da će se boriti do smrti. Kitaj je morao pažljivo raditi da ih izvuce odatle. Držali su se svog dela pogodbe i nisu digli ruku na nikoga. Ostalo je da se vidi kako će proći na duge staze. Bilo je mnogo neraščišćenih računa. Već su smatrani za građane drugog reda, što im izgleda nije smetalo dok god su ih ljudi ostavljali na miru. Ali će sa njima biti problema.

“A sada da čujemo komisiju za ekologiju”, rekao je Kitaj. “Krista, hoćeš li podneti izveštaj?”

Krista je bila jedna od malobrojnih osoba koje je Lilo dobro poznavala. Pošto se rad na spremanju Posejdona za pokret odvijao neprestano, Lilo je bila sa njom tokom maratonskih sastanaka posvećenih popravljanju štete koju su hidroponske bašte pretrpele od sudara. Krista je bila vredan radnik, jedna od kidnapovanih naučnika koje je Tvid slao na Posejdon kad ne bi mogao u zatvoru naći ono što mu je trebalo. Lilo se Krista dopadala, sem tendencije koju je pokazivala da bude zainteresovana šta je to Lilo uradila da dospe u zatvor.

“Volela bih da mogu ponuditi čvršće garancije”, rekla je Krista. “Tvid se namerno trudio da nas ostavi zavisnim od mesečnih isporuka. Znao je šta radi, rekla bih. Kratki smo sa nekim mikroelementima koji se gube u sekundarnim reciklerima. Lilo i ja radimo na tercijarnom sistemu da povratimo ono što imamo, ali ukoliko ne nađemo veće količine u stenama, mogli bi za nekoliko godina biti u nevolji.”

“A kakvi su izgledi za novi sistem?” upitao je Kitaj.

“Pa, ne bih mogla sa sigurnošću da kažem, ali...”

“Možemo to uraditi”, viknula je Lilo. “Moramo, pa i hoćemo. Sedi, Krista.”

Ostatak izveštaja je uglavnom bio sličan. Oštećenja nisu još sasvim popravljena u nekim oblastima, ali je posao napredovao. Svi su tražili još vremena, ali su se konačno složili da ništa ne sprečava brz polazak.

Kitaj ih je saslušao do kraja, a onda lupio čekićem po stolu.

“Vi ljudi ste me izabrali; dali ste mi moć da odredim vreme za uključivanje pogona. Sada ću tu moć iskoristiti. Krećemo za osamnaest sati.”

20

Kako da prepričam putovanje koje je trajalo deset godina? Reći da je bilo dosadno i da se ništa naročito nije desilo bi bilo istovremeno i strašno preskromno i neistinito.

Sigurna sam da je Koplje počela da se kaje tokom prvog meseca. Povala nas je iz vica, kao nešto što će razbiti rutinu po kojoj je tako dugo živela. Ali ne bi živela po njoj toliko dugo da to nije, u stvari, veoma dobra rutina za nju. Malo smo je viđali nakon prvih mesec dana. U njene prostorije je samo ona mogla ući. Kada bismo mi ušli u solarijum, ona bi otišla u svoje delove broda.

Vafa je rano odustala. Nije baš žarko želela da prespava putovanje, jer se plašila zamrzavanja, ali kao što je sama rekla: “Ako uskoro ne uradim nešto, ubiću nekog.”

Kitaj i ja smo se zbližili. Nekoliko puta. U međuvremenu jedva da smo progovarali. Sećam se jedne žestoke svađe oko toga na koga je red na nahrani ribice. Nije on bio kriv, a nisam ni ja. U nekoj drugačijoj situaciji bi između nas nastalo nešto trajno, ali nije bilo nikoga drugog, da se voli ili mizi, da se na njega ljuti. Jednim delom je to bila čista tvrdoglavost sa moje strane. Priznajem. Nisam želela da ga volim samo zato što je jedini prisutan; bilo mi je potrebno više

razloga. On je to smatrao sumanutim, i verovatno je bio u pravu. Ali za to nije bilo pomoći.

Stalno smo se ponovo zbližavali, većinom zbog mojih seksualnih potreba. Uvek sam svoju ruku smatrala nezadovoljavajućim seksualnim partnerom. Nikada nisam uspavala da dugo ostanem ljuta na ljubavnika: počeo je da mi biva potreban. Koplje nije bila alternativa. Jednom sam se maznula sa njom – što je za mene predstavljalo veliko iznenađenje, pošto sam mislila da je ona ustvari srednji pol. Njeno rešenje problema ženskih genitalija bez dve noge između kojih bi se nalazile bilo je ingeniozno, funkcionalno i fascinantno, ali konačno razočaravajuće. Bila je indiferentna ljubavnica, isuviše usredsređena na sebe da bi se pozabavila time da mene zadovolji.

Konačno sam izdizala dve nedelje duže od Kitaja. Koplje je imala izraz olakšanja na licu dok mi je davala injekciju koja me uspavala na osam godina.

Usporavali su tri nedelje.

Koplje je bila u pravu; tamo je bilo nešto. Pokazalo se na ekranu radara kao objekt veličine velikog asteroida. Bilo je još uvijek nemoguće videti ga direktno, jer je svetlost broskog pogona uticala na teleskop. Koplje je pažljivo nanišanila u tačku sto kilometra od objekta, da njen pogon ne bi bio shvaćen kao oružje.

Ali niko nije još video Koplje. Kitaj, Lilo i Vafa su bili budni četiri nedelje, vežbajući svakodnevno da povrate kondiciju nakon dugog sna, ali je Koplje ostala u svojoj sobi. Mogli su razgovarati sa njom, ali samo audio-vezom. Lilo je pretpostavila da je ona sada još akutnije svesna njihovog prisustva na brodu, i još nezadovoljnija zbog toga.

Kada se konačno pojavila, bilo je to nakon što je prosekla vrata iz svoje sobe. Sada je imala obe ruke i noge, i nije više mogla proći kroz uzani ulaz koji je koristila. Nije to bila hirurgija koju je mogla izvesti sama; Lilo je pretpostavila da je imala mehanička pomagala u svojoj sobi.

Koplje je zbog toga bila obuzeta sobom. Lilo je htela da prokomentariše ali je, kad je videla kako se nespretno Koplje krede u ubrzanju od jedan g — imala je tendenciju da zaboravi na svoju levu nogu i desnu ruku — pređutala to. Obavljeno je neuralno prespajanje, Lilo je bila sigurna u to. Bilo je to kao da je Koplje najednom stavila naočari koje su obrtale sve što je videla; njenom mozgu će trebati vremena da prihvati pramenu.

Lilo se u početku pitala zašto je Koplje to uradila. Ranije je prihvatila kratke periode nepokretnosti, na koje bi je prisiljavalo uključivanje broorskog pogona; oni nisu nikad trajali duže od mesec dana, i bili su mala cena koju je plaćala za deset godina lakog kretanja u bestežinskom stanju.

Ali su se sada svakim danom sve više približavali Ofijuksanskoj postaji, i Kopljini razlozi su postajali očigledni. Nije se moglo znati na šta će naići tamo. Moglo je to biti bilo šta, od bestežinskog stanja do mnogo gravitacija, i Koplje je smatrala da je najbolje biti spreman na sve.

Stanica Direktne veze je bila torus; debeo, taman kolut spolnog prečnika sedamdeset kilometara koji se polako okretao.

“Izgleda kao guma”, rekao je Kitaj, gledajući ekran teleskopa preko sitnog ramena Koplja. “Vidiš kako je zaravnjena?”

“Time dobijaju više ravnih površina iznutra”, istakla je Koplje. “Ravno na dnu, a zakrivljen krov gore.” Pritisnula je nekoliko prekidača na svojoj konzoli. “Imaju tri četvrt gravitacije iznutra. Znaš, prilično je

veliko za takvu rotaciju. A i gustina nas je zavarala. Otprilike je dvaput gušće od vode, što nije mnogo. Nema baš mnogo metala u tome.”

“Od čega mislite da je sačinjeno?” upitala je Vafa. Niko nije odgovorio.

Iz unutrašnje strane točka je rasla kula. Bila je masivna u osnovi, ali se brzo sužavala u iglu uzdižući se ka centru. U sredini rotacije je bio čvor. Koplje je obavila još nekoliko proračuna.

“Mora da je unutra nešto teško, tačno naspram osnovi kule”, saopštila je. “Inače bi masa kule poremetila ravnotežu rotacije.”

“I tamo treba da krenemo, je li tako?” upitao je Kitaj. “Ka vrhu kule?”

“Ne znam gde bismo drugo mogli otići”, rekla je Koplje. “Sve drugo se kreće suviše brzo. Bolje da se svi privežete. Moraću malo da manevrišem.”

“Zar ne bi trebalo da prvo pokušamo da kontaktiramo sa njima?” upitala je Lilo. “Mora da znaju koje frekvencije koristimo. Pretpostavljam da nas slušaju već vekovima.”

“U pravu si. Ali šta da kažemo?” Koplje je izgledala nesigurno, prvi put otkad ju je Lilo upoznala. Svi su pogledali jedni u druge, i niko nije bio nestrpljiv da ostvari prvi kontakt. Koplje je okrenula dugmad na svom ekranu i zumirala teleskop na modul za pristajanje u centru točka. Svi su primetili slabu svetlost na jednoj strani; sada ju je Koplje dovela u fokus.

Neko vreme niko ništa nije rekao. Svetlost je ustvari bila nekoliko svetala, i izgledala potpuno kao cevi jonizovanog neona. Cevi su ispisivale jednu reč: DOBRODOŠLI.

“Čekali smo vas”, rekao je glas preko radija. “Ako priđete na nekih petsto metara, dobacićemo vam užu. Vidimo se za dvadesetak minuta?”

Kako da opišem naš život na Posejdonu?

Novosti koje smo pratili tokom prvih dana nazivale su nas "Odbeglim mesecom". Od Merkura do Platona je zavládala velika zabrinutost. Odlazak Posejdona je shvaćen kao predznak nekakvog katastrofalnog sleda događaja u vezi sa Osvajačima. Bilo je poziva na naomžavanje svih ljudskih naroda u sistemu zbog pripremanja za predstojeću borbu.

Do nje nije došlo, naravno, i polako je sva ta vika utihnula. Mnogo kasnije smo čuli da je neko spomenuo da je Posejdon mogao biti pokrenut tehnologijom poznatom ljudima, i da su možda to zaista, uradili ljudski odmetnici. Čini se da ta ideja nije bila dobro primljena, a u svakom slučaju smo tada bili isuviše daleko i kretali se previše brzo da bi se išla poduzelo u vezi sa tim.

Frenetično smo radili godinu dana. Udarac Odmazde je nanео veliku štetu tunnelima i sobama. Energetsko preopterećenje je prouzrokovalo kvar grejnog sistema koji je pokretao hidroponske farme; sve biljke su uginule. Neko vreme smo živeli od zalihа hrane, u mraku. Nije bilo dovoljno vazduha da ispunimo hodnike – od kojih bi ga mnogi ispuštali da jesmo – pa smo živeli u odelima i poštovali strogo racionisanje kiseonika.

Nije bilo načina da Kitaj i ja znamo da li će udarac Odmazde naneti nepopravljivu štetu nekoj vitalnoj instalaciji na Posejdonu, nekoj koja će nam biti potrebna da preživimo nakon što preuzmemo kontrolu. Kitaj je rekao da je Vidžej bio siguran da je sve bilo tu da se planetoid učini samodovoljnim. Na kraju smo morali da se kockamo sa životima svih na Posejdonu.

U prvom zanosu zbog pobede, svima je bilo drago što jesmo. Kitaj je uleteo na položaj prvog predsednika. Čak i meni su se divili. To nije potrajalo. Za šest meseci Kitaj nije više bio na položaju, i oboje smo izbegavali da gledamo u lice ljude koje smo srećali u mračnim, bezvazдушnim hodnicima.

Ali je uspelo. Mnogo godina je Tvid slao opremu da bi učinio bazu manje zavisnom od isporuka brodom. Najrizičniji deo njegovih operacija je uvijek bio slanje brodova na Jupiter i, što ih je manje slao, to je bio mirniji. Jednu po jednu, potrebe Posejdona su počele da popunjavaju male, većinom rukom navođene proizvodne mašine. Energije je bilo, više nego što bi mašine ikad mogle trošiti. Sirovine se moglo iskopati ili transmutovati neograničenom energijom. Imali smo mašine za pravljenje svetlosnih cevi, integralnih kola i pumpi. Teška mašinerija koja je izgradila bazu je još bila tu, i moglo ju se koristiti da se raščisti šut ili prokopaju novi tuneli. Bilo je opreme za pravljenje novih stvari koje bi se istrošile.

Za tri godine smo bili stabilna ekologija, makar još ne jaka zajednica. Dani racionisanja kiseonika su bili samo uspomena, i naseljeni deo baze je bio čak veći nego za proteklih petnaest godina. Populacija je porasla za dvadesetom dece, i još četvoro je bilo na putu. Mogla sam ići uzdignute glave i biti poštovani član dništva, sad kad sam bila Glavni hidroponista i Velika zverka za prehrambene mutagene. Svaki put kada bih razvila novu biljku, koja je bila bolja od stvari koje smo tri godine jeli, moj prestiž bi još malo porastao.

Kada je prošlo pet godina, stvari su se sredile. Imali smo starinsku školu u kojoj su učenici bili brojniji od učitelja. Ispostavilo se da to, na kraju krajeva, i nije toliko loše.

Svi smo bili iznenađeni koliko je vremena i napora bilo potrebno da se stvari odižavaju. Naš svet nam ne bi dopustio da preživimo da ga nismo stalno odižavali. To je tačno za većinu ljudskih zajednica posle Osvajanja, ali je to obično iza scene, neprimetno. Samo tri odsto stanovništva Lune, na primer, direktno je zaposleno u environmentalnim granama industrije. Na Posejdonu, svi smo bili, a obično smo imali po dva ili čak tri posla. Većina nas je bila, pored ostalih funkcija, i farmeri. Radili smo deset sati na dan.

Čaka je bila u tome što smo bili tehnološko društvo, ali nam je nedostajalo mnogo osnove koja takvo društvo podržava. Koristili smo kompjutere da napravimo karte genetskih promena biljaka, koje smo matirali da bismo ih gajili pod izmenjenim uslovima, a onda smo te biljke uzgajali pomoću asova i motika. Vladala je nestašica automatskih kibemetskih i prosudujućih mašina, tako čestih u Lunarnom društvu – sprava koje su obavljale tako velik deo stvarnog fizičkog rada. Nismo imali složenu industriju neophodnu za izradu takvih mašina, ili za zamenjivanje naših najboljih kompjutera kad bi se pokvarili. Bili smo svedeni na IC čipove, svelleće sijalice, helijumski hladene superprovodnike i ostale osnovnije, odavno utemeljene tehnologije. Nije bilo baš kameno doba, ali je ponekad tako izgledalo.

A nakon devet godina, kretali smo se polovinom brzine svetlosti.

22

Prvi kontakt.

Lilo je razmotrila sve mogućnosti, ili je mislila da jeste, od bića od čiste energije do standardnih čudovišnih životnih formi koje su bile stalan rekvizit jeftine avanturističke literature. Razmotrila je mogućnost

da bi Ofijuksanci mogli biti nalik ljudima, dvonožni, dvostrano simetrični. Bio je to efikasan dizajn za neke svrhe. Palo joj je na pamet da bi mogli biti bukvalno van njenog poimanja, srodniji Osvajačima nego ljudima.

Ono što je našla bio je hodnik, koji je mogao biti onaj u kojem se kao dete igrala. Na jednom kraju je bila soba za sastanke sa tepihom i dugačkim, drvenim stolom i tuce fotelja.

“Zar ne biste rekli da je oko jedan g ?” rekla je Koplje dok su ulazili u sobu. Lilo se iznenadila kad je čula njen glas; soba je upijala sve odjeke.

“Da, otprilike toliko.” Pogledala je Koplje. Nikad joj nije izgledala manja nego sada, kad je stajala na dve noge u gravitacionom polju. Jedva je dosegala do Liloinog struka.

“Šta misliš, zašto je tolika?” nastavila je Koplje. “Ovo mesto rotira zbog veštačke gravitacije, zar ne? Ipak, mi smo u središtu. Trebalo bi biti bestežinsko.”

“Proizilazi da imaju kontrolu gravitacije”, rekla je Vafa.

“Da, ali šta će im onda rotacija? Ako mogu da nam pruže jedan g ovde, zašto ne bi mogli to uraditi i na rubu?”

“Možda je to skupo”, rekao je Kitaj. “Možda je to prijateljska gesta.”

“Nemojmo donositi isuviše zaključaka”, rekla je Lilo. “Moramo se čuvati toga.”

“Ne podleći predrasudama”, rekla je Vafa.

Lilo je znala da svi oni zvižduću u mraku. Stajali su na jednom kraju sobe, oklevajući da krenu dalje ako ne budu pozvani. Glas im je, nakon naglog pojavljivanja preko Kavoritovog radija, rekao gde da uđu u bazu Direktne veze i da idu do kraja hodnika. Posle toga nije rečeno ništa.

Sada su se vrata na drugom kraju hodnika otvorila i ljudi su počeli da ulaze. Izgledali su kao obični ljudi i žene, obučeni na način koji bio u modi pre otprilike dva veka. Bili su to privlačni ljudi, na kakve je Lilo mogla naići u bilo kojem javnom hodniku na Luni.

“Molim vas, molim vas, sedite”, rekao je jedan od njih. “Privucite fotelje. Ovde nema formalnosti.”

Niko od njih četvoro nije mogao da smisli neki odgovor, pa su svi seli. Kada su i Ofijuksanci seli, sve fotelje su bile popunjene. Covek koji je progovorio je bio najednom kraju stola i ustao je. Stavio je obe ruke na sto i pogledao ih. Čelo mu se blago nabralo.

“Znali smo da ćete biti nervozni”, rekao je. “Ne znam šta da radimo u vezi sa tim. Pokušali smo da vas smestimo u poznatu okolinu, ali će verovatno potrajati dok se ne opustite.”

Pogledao je u svakog od njih i svakom se nasmešio.

U tom smešku je bilo nečeg čudnog. Izgledao je dovoljno srdačan, ali je Lilo imala osećaj da ispod njega nema ničega. Pokušao je da bude izraz prijateljstva, kao što je ranije mrštenje pokušalo da bude zabrinutost. Pogledala je Kitaja i Koplje da ustanovi da li se samo ona tako oseća.

“Ovo jeste nespretno”, nastavio je covek. “Vaša vrsta je imala samo ograničena iskustva sa ovakvom situacijom. Moja je u njoj bila hiljadama puta. Znamo mnogo o tipu vaše vrste, i posebno o vašoj rasi. Plašite se ovog susreta, puni ste pitanja, i sve vam ovo izgleda veoma čudno.”

Ponovo je zastao, i ovaj put pogledao dvostruki niz svojih srodnika za stolom. Svi su klimali glavama, a nekoliko njih je izgovorilo potvrdne rečice. Gledali su četvoro ljudi u oči, što je bila prisnost za koju se Lilo nije osećala spremnom. Osećala se dezorijentisano. Koliko je mogla odrediti, ovi ljudi bi mogli biti upravni odbor neke velike kompanije, koji se okupio da raspravlja o poslu.

“Prvo bi trebalo da se predstavimo. Ja sam predšedavajući grupe za kontakt, i zovem se Vilijem. “ Svaki od njih je ustao i rekao svoje ime, i nijedan nije zvučao ubedljivo za Lilo. Sva imena su bila prastara; uobičajena imena sa Stare Zemlje. Kada su završili, Koplje je ustala i predstavila se, što su i ostali uradili.

Kada su formalnosti završene, Vilijam je seo i svi Ofijuksanci su se vidno opustili. Pojavio se žamor razgovora. Liloinoj pažnji je to skoro promaklo jer je bilo tako uobičajeno, ali se napregla da čuje pojedinačne primedbe i nije razabrala nijednu. Bio je to bukvalno žamor, veštački poput snimljenog smeha. Izvodili su predstavu zbog njih. Učestvovali su u nekoj vrsti živog pozorišta.

“Možete se smatrati našim gostima onoliko koliko budete hteli da ostanete. Hoćete li nešto da pojedete? Ne? Dobro, ali se nemojte stideti da zatražite, pošto će prezentacija potrajati. Nadam se da vam to ne smeta. Ustanovili smo da se, ako počnemo metodom pitanja i odgovora, mnogo vremena potroši dok stignemo do tačke kada biste bili u stanju da postavite značajna pitanja. A siguran sam da ne želite da sedite i slušate suvoparno predavanje. Zato smo sastavili ovo parče filma, koje bi trebalo da vam dopuni znanje o okolnostima koje su dovele do ovog istorijskog kontakta. Alicija, hoćeš li molim te ugasiti svetlo?”

Nekoje postavljao nešto što je ličilo na filmski projektor. Sa plafona se spustio ekran i, kad su se svetla ugasila, mašina je počela da klepeće. Na ekranu su se pojavili titlovi, popraćeni sve jačom muzikom.

Hijerarhije

Produkcija Komiteta za prvi kontakt Direktno veze

Film je započeo kadrom raštrkanih zvezda i galaksija. Glas naratora je savršeno odabran, pomislila je Lilo. U pitanju je bio Standardni Kompiuterski Glas, SKG kojeg su svi ljudi slušali svakog dana svog života. Odmereni, smirujući tonovi su dobro delovali na sve njih. Po prvi put su bili u stanju da se opuste.

“Pozdrav ljudima iz sistema Sola, ranije Zemaljskoj rasi, od vaših najbližih komšija među narodima galaksije. Mnogo stotina godina su naše dve rase bile u kontaktu preko komunikacijskog sredstva koje zovete Direktnom vezom sa Ofijuksom. Sada se bliži vreme kada se moraju doneti velike odluke, poduzeti veliki koraci, kada vam se moraju reći stvari koje ste pre samo nagađali. Univerzum je daleko čudnije mesto nego što ste do sada zamišljali. Ovo neće iznenaditi one koji su razmišljali o filozofskim pitanjima koja su bila postavljana otkad je vaša rasa sišla sa drveća. Ne bismo želeli da pomislite da ćemo odgovoriti na ta pitanja; mi smo slični na mnoge načine i za nas, kao i za vas, mnogim stvarima je izgleda suđeno da ostanu misterije. Ali postoje stvari koje smo mi naučili, koje bi trebalo da znate, pošto se približavate prekretnici koja će odlučiti o vašem opstanku ili propasti kao rase... Nazvali smo ovu emisiju *Hijerarhije*. Kao što vam je već na najubedljiviji mogući način pokazano, vašoj rasi nije sudbina da bude dominantna u galaksiji. Vaša planeta vam je oduzeta od strane bića većih od vas. Oni nisu imali problema da to urade; bilo je neizbežno poput zakona gravitacije da ih nemaju. Vi sada živite na mestima bez vazduha, previše hladnim i previše vrelim pustinjama vašeg planetarnog sistema. Neki među vama se mole za oslobađanje. Drugi počinju da pokušavaju i poduzimaju nešto u tom cilju... Nećete biti oslobođeni. Vratili bismo vam vašu planetu da možemo, ali je to van naših moći. Vaši napori da sopstvenim snagama zadobijete Zemlju će se izjaloviti... Pošto smo izrekli te izjave, sada vam moramo reći zašto je to tako. Dobro mesto da se počne bi bilo da vam kažemo nešto o nama.”

Film je trajao oko sat vremena. Lilo je pustila da joj očni kapci kliznu, opustila se u udobnoj fotelji, puštajući informacije da je zapljuskuju kao što je i smišljeno. Film je bio odlično napravljen, veoma nalik na komercijalni spot sa brzim rezovima i mnogo pažnje posvećene detaljima.

Rečeno im je o Ofijuksancima u opštim crtama, popraćenim animiranim sekvencama u kojima se nikad nije videlo živo biće. To nije iznenadilo Koplje, kako je kasnije rekla Lilo, pošto se za četiri stotine godina funkcionisanja Veze nikad nije pojavio ni delić informacije o onima koji je emituju.

Po njima, bili su rasa bez rodne planete. Nisu poticali sa 70 Ofijuksa, ni sa bilo koje druge zvezde koju bi mogli navesti.

Koplje se nagnula i prošaptala u Liloino uvo: “Pitam se. Mislim da kriju to.”

“Moguće.”

Tvrdili su da postoje veoma dugo — njihovo tačno poreklo je bilo, kako su se u filmu izrazili, “izgubljeno u maglama istorije”. Imali su zapise koji su se protezali na poslednjih sedam miliona godina, i u tom periodu nije bilo praмена u njihovom društvu.

Film je rekapitulirao ono što su ljudi nagađali o Osvajačima, potvrđujući većinu toga.

“Bića koja su vam poznata kao Osvajači su pripadnici onoga što bi se moglo nazvati redom inteligencije. U galaksiji postoje mnoge rase slične njima, uključujući rasu nastalu na solarnoj planeti Jupiteru. Te rase nastaju samo na planetarna gasnim džinovima. Ne koriste alatke, kako mi to razumemo, već su pre u stanju da manipulišu svetom oko sebe pomoću metoda koje su van naše moći poimanja. Moglo bi pomoći da se o njima misli kao o telekinetičarima; nisu to, ali mnoge stvari koje oni rade su slične onome što bismo mi mogli kada bi takva moć postojala. Za Osvajače, vreme je opipljiva dimenzija. Kako to utiče na njihovu predstavu o životu možemo samo nagađati, a to nam ne donosi mnogo koristi. Ali ih ta činjenica postavlja toliko van našeg domašaja koliko bismo mi bili stanovnicima nekog hipotetičnog dvodimenzionalnog sveta.”

Film je dalje potvrdio ono što su Lilo pre mnogo godina rekli o delfinima, da oni predstavljaju drugi nivo inteligencije. Vafa je frknula, i Lilo je pogledala u nju, pitajući se kako ona podnosi sve to. Slobodni Zemljani su verovali da su vođeni sisari samo životinje, da su priče o tome da su Osvajači došli na Zemlju da njih oslobode samo folklor.

“Vrste koje koriste alatke, koje evoluiraju na kopnu i u atmosferi koja dopušta sagorevanje, su treći nivo inteligencije. Mi delimo taj nivo sa vama, ali treba istaći da mogu postojati nivoi u nivoima. Vi niste ravni nama, a možda nikada nećete ni biti. Možemo vam govoriti o nekim stvarima, ali postoje stvari koje niste spremni da razumete, i stvari koje nismo spremni da otkrijemo. Zato što sada stižemo do poente ove poruke, do objašnjenja šta mi radimo ovde i zašto smo komunicirali sa vama toliko godina.”

Po prvi put, na ekranu se pojavilo lice. Bilo je to standardizovano lice, zgodno ali neupadljivo, i Lilo je trebala sekunda da shvati da je to “Vilijem”. Izveo je još jedan osmeh, isto toliko neubedljiv kao i oni koje je Lilo lično videla.

“Kao što smo ranije rekli, mi smo rasa koja je izgubila kontakt sa svojim korenima. Može vam biti teško da shvatite kako se to moglo desiti. Možemo samo pretpostavljati o tačnim detaljima.”

Ekran je preko Vilijemovog ramena pokazivao planetu nalik Zemlji. “Mora da smo evoluirali na planeti veoma sličnoj vašoj. Prirodnim tokom stvari, bili smo oterani sa te planete, kao i vi. Gledali smo taj proces kako se dešava hiljadama puta, i veoma malo se razlikuje od rase do rase.” Na ekranu, hiljade brodova su bežale sa planete i putovale do raznih meseca i asteroida u sistemu.

“S vremenom, rase poput naše i vaše su počele da se pitaju mogu li povratiti svoj rodni svet. Počinjale su da poduzimaju korake u tu svrhu. Nedugo zatim, bića sa gasnih džinova bi stopirala te eksperimente. Kao i pre, nije im bio problem da to urade.” Lilo je gledala kako su nedefinisani

oblici krenuli sa plave planete da preplave sve ostale. Bilo je jasno šta se dešava, bez potrebe za naracijom.

“To se desilo nama. Već izbačeni sa rodnog sveta, bili smo napadnuti u svojim pribežištim. Kao i u originalnom osvajanju, samo je mali deo nas preživeo bežudi do bližih zvezda. To je sudbina sa kojom ćete se uskoro suočiti. Svi vi ste svesni rastućeg uticaja grupe koja se naziva Partija Slobodnih Zemljana. Vaša rasa je mirno prihvatala svoje izgnanstvo već mnogo vekova. Došlo je vreme da se drugačiji glasovi čuju. Nije verovatno da bi se išta moglo učiniti da ih umiri. Mi vam možemo istaći — i to sada formalno radimo — da je vođa Slobodnih Zemljana, Tvid, vršio eksperimente na Jupiteru i u bliskoj orbiti oko Zemlje koji su do sada sigurno privukli pažnju Osvajača na ljude koji žive na Osam Svetova. Ti eksperimenti su bili greške, ali Tvid nije čudovište. Mi možemo saosećati sa njegovom željom da povрати ljudsku dominaciju rodnog sveta. Mi možemo samo primetiti da su pokušaji uzaludni. Da nije Tvid, bio bi neko drugi. Kada biste uspeali da zaustavite Tvida, bilo bi drugih da zauzmu njegovo mesto. Iz iskustva znamo da, kad dođe vreme za neku ideju, ne vredi pokušavati da se ona potisne. Neki među vama će odbiti da poveruju našim upozorenjima i krenuti svojim putem. Nastavićete da se iskušavate protiv Osvajača. S vremenom, bićete spremni da pokušate sopstveno osvajanje. Ono neće uspeti, i oni od vas koji ostanu na Osam Svetova će biti uništeni. Neki od vas će pobeći. Međuzvezdano putovanje vam je već u dohvat; samo nikada nije bilo dovoljno ekonomskog pritiska da vas prisili da ga postignete. Ali će nam neki od vas poverovati, i otići na vreme. Voleo bih da mogu da vam kažem da se priča tu srećno završava.”

Opet se slika promenila. I opet promenila. Zvezda za zvezdom je treperila na ekranu, predstavljena stilizovano. Mnoge su imale gasne džinove, što ih je uklanjalo iz razmatranja. Na drugima su rase koje dišu kiseonik živele na bezvazдушnim svetovima, kao što su ljudi sada radili.

Samo mali broj njih je imao svetove na kojima je moguć život, bez forme drugog nivoa u okeanima, i skoro svi takvi su bili već naseljeni.

“Galaksija je prenaseljeno mesto”, nastavio je Viliyam. “Naša rasa je to brzo ustanovila. Potraga za mestom za život je duga i teška. Neke vrste nikad ne uspeju da nađu nišu za sebe. Postanu izumrle. Druge se raspadnu, nikad ne mogavši da održe kontakt između svojih raširenih ograna. Postepeno, mutiraju. U međuzvezdanom prostoru se rađaju nove rase. Među zvezdama se odvija proces evolucije žestici od onog koji je izrodio vašu rasu na vašoj gostoljubivoj planeti, a sve rase koje se takmiče su inteligentne. Kada se interesi sukobe, nema milosti. Rat je isuviše jednostavan termin da to opiše. Vrste se mogu izmeniti, kombinovati, apsorbirati jedna drugu... Mi sebe zovemo Trgovcima. U izvesnom smislu, nemamo određenu rodnu planetu, mada mora da je postojala neka prvobitna rasa koja je prva uspostavila naš način života. Onakvi kakvi smo sada, mi smo mešavina mnogih rasa koje su postigle ravnotežu koja nam je omogućila da preživimo.”

Stanica Direktna veza se pojavila, polako se okrećući. Crvena zraka svetlosti je izbila iz nje i prošla blizu jednog žutog sunca.

“Trgovci su organizacija uspostavljena da obezbedi zbačenim rasama znanje koje će im biti potrebno da prežive. Mi emitujemo informacije, kao što smo ih i vama emitovali. Tokom vekova smo vas učili kako da manipulišete svojom genetskom strukturom. Iz sopstvenih razloga, niste našli za shodno da menjate sebe. Ignorislali ste najveći deo informacija koje smo vama slali, informacija većinom vezanih za alternative sa kojim ste suočeni pri menjanju vaše ljudske DNK. Ovo je neuobičajena situacija; malo je rasa koje smo sreli oklevalo da promeni sebe kada se potreba ukaže. Iz nekog razloga, vaša rasa je usvojila tako zadržte stavove prema rasnoj promeni da ne možete čak ni da razumete informacije koje vama šaljem a koje se tiču vas... Više ne možete sebi dozvoliti taj hir. Moraćete da prestanete da definišete svoju rasu nečim

tako arbitrarnim kao što je genetski kod, i da napravite veliki skok ka uspostavljanju rase svesti koja će se održati i pored fizičkih razlika koje ćete unositi među sobom. I *morate* definisati svoju rasu uspješnije nego što ste to do sada radili. Danas nam ne biste mogli reći šta je to što nekoga čini ljudskim bićem... Ono što vidite pred vama", Vilijem je raširio ruke i pogledao svoje telo, "bi prošlo kao ljudsko biće prema standardima koje sada koristite. Ovo telo je genetski ljudsko. Ali ja samo privremeno obitavam u njemu, u istom smislu u kojem mnoge individue među vama sada žive u kloniranim telima, i živeće u drugim telima tokom vaših života."

Scena se opet promenila. Lilo je imala osećaj iščekivanja, a nije bila sigurna zašto. Videla je Veliko Šetalište u King Sitiju, na Luni, mesto koje je posetila mnogo puta. Ljudi su hodali ispred kamere, krećući se svojim poslom.

"Sad stiže žaoka", prošaputala je Koplje. "Drž' se čvrsto za kreditni metar i zlatne plombe." Nozdrve su joj se raširile i oči su joj sijale. Nanjušila je da nailazi pogodba, i to je sve što joj je bilo potrebno da je usreći.

"Mi sebe zovemo Trgovcima. Znaite šta je ono što dajemo; dobijali ste to vekovima. Niko nije ni pomislio da nas pita da li želimo nešto zauzvrat. Želimo, a šta je to je i veoma jednostavno i prilično teško objasniti... Ono što hoćemo jeste vaša kultura."

23

Kako bih mogla govoriti o mojih deset godina na onom što je bilo Istočna obala Sjedinjenih Američkih Država?

Zbog čega sam bila toliko sigurna da sam na Američkom kontinentu mi je dugo bilo izvor prilične zbunjenosti. Nekoliko dana nakon Makelove smrti sam lutala u manjeviše ošamućenom stanju.

Izgleda da mi je trebalo skoro mesec dana pre nego što sam se usudila da se upitam ijedno od pitanja koja će nastaviti da me zbunjuju tokom deset godina. Ona se mogu sažeti u Šta se desilo?

U jednom trenu sam padala kroz atmosferu Jupitera, a u sledećem sam bila među talasima Atlantskog okeana. Znala sam da je to Atlantik.

Ali to nije bilo baš tačno. Jedan događaj nije usledio za drugim; pre su se stapali jedan u drugi. Sigurna sam da se sećam da sam sedela u žbunju, drhteći, pre nego što sam bila u vodi. Sećam se da sam ispuzala iz vode pre nego što se sećam da sam bila u njoj.

Čitavo iskustvo je bilo tako subjektivno da sam od početka sumnjala da ću ikad dobiti dobre odgovore razmišljanjem o njemu. Ali me to nije sprečilo da razmišljam. Zaključci do kojih sam došla su bili tako nategnuti da bi mogli biti bezvredni, pa ipak sam se dobro osećala zbog njih, na isti način na koji nisam sumnjala gde se nalazim.

Upala sam u Osvajača – ili Jupiterijanca, ako to čini bilo kakvu razliku. Iz sopstvenih razloga, Osvajač me pomerio. Možda mi je rečeno nešto tokom tih smućenih sekundi, minuta, sati ili vekova tokom kojih se pomeranje desilo. Ili je možda neki nivo mog uma bio u stanju da vidi kako i gde sam pomerena.

Zašto? Zašto bi Osvajaču bilo toliko stalo do mene da uradi šta je god bilo urađeno? Da li je to bilo slučajno? Nisam znala, ali sam imala uporan osećaj da sam iz nekog razloga izbačena u prostom i vremenu, i da će mi to kasnije postati jasnije. U među vremenu, bila sam suočena sa teškim zadatkom preživljavanja.

Bilo je avantura na stotine. U određenom smislu, svaki dan je bio avantura. Ali sam otkrila da je mnogo veće uživanje čitati avanture nego ih proživeti. Nikada nisam ujutro znala hoću li živeti da vidim kako sunce zalazi

Pa ipak, sa svim nevoljama, svim provlačenjima za dlaku, priča je većinom o lutanju, o probijanju dan za danom niz šume i močvare i plaže Atlantika.

Uvek sam išla na jug. Moje znanje geografije nije bilo onoliko dobro koliko je moglo biti, ali jesam znala da mora biti toplije što više idem na jug. Nakon moje prve zime imala sam stalni interes za toplinu.

Moj metod je bio da odaberem logorište kada lišće počne da menja boju. Ili bih sagradila kolibu od blata i šiblja – Tvide, tvoja obuka se isplatila! – ili bih našla domorodačku grupu ljudi i živela sa njima dok je sneg padao.

Naučila sam mnoge veštine: kako da sagradim grub čamac za prelazke reka, kako da izradim i koristim luk i strele, kako da postavljam zamke i sledim divljač. Dobrim danima sam mogla preći tri kilometra, ili bih se priključila nekoj prijateljskoj grupi na nekoliko nedelja ili meseci.

Moja veličina mi je mnogo pomagala u svemu što sam radila. Ljudi koje sam sretala su zbog nje osećali religiozno strahopoštovanje. Nikad nisam sreća nikoga ko bi mi dosegao ni do ramena.

Bilo je nezgodno u početku, učiti kako da se snalazim sa njima, naći najbolji način da uđem u logor i smestim se kao neka vrsta putujuće boginje. Ali, mada su govorili hiljadama dijalekata, svi su

bili zasnovani na engleskom. Mogla sam komunicirati sa njima. Priče o Dijani, velikoj srebrnoj ženi-lovcu sa nogama konja, širile su se ispred mene. Sela bi izlazila da mi požele dobrodošlicu, i da me vide kako se pretvaram u prikazu na par sekundi uključivanjem mog nulti polja. Željno i sa strahom su dodirivali metalni cvet iznad moje dojke. Postala sam ratnica-princeza iz legendi, Frankenštajnova nevesta metalnog tela, Kiborg Dijana.

Bila sam podređena u njihovim očima samo jednoj stvari, a to je bio Delfin. Svako sveto mesto u svakom selu imalo je drvenu statu velike ribe sa horizontalnim perajama i duvačkom rupom.

Išla je na sever već nekoliko nedelja. I ranije je tokom svog dugog putovanja išla ka severu, ali je to uvijek bilo dovoljno uzvodno uz neku reku da nađe pogodan gaz. Kada bi je jednom prešla, nastavila bi svoje putovanje ka jugu.

Ovaj put je izgledalo da bi moglo biti drugačije. Nije mogla da uoči kopno na zapadu, a okean je bio drugačije boje, više zelen nego plav. Tle je bilo močvarno, i većinu puta je prevaljivala pomoću kanua i dugačke motke. Veliki reptili su se izležavali u blatu ili polako plivali pored nje, ali ih se nije plašila.

Dve godine nije videla sneg. Zime su bile blage, ako se za tu zemlju uopšte moglo reći da ima zimu. Nastavila je da se kreće iz navike i zbog nemogućnosti da odluči šta da radi sa sopstvenim životom. Nije bilo poziva od Osvajača, nikakvih znakova da joj kažu zašto je tu. Ali, prestanak kretanja bi značio suočavanje sa postajanjem dela plemena. Nije mislila da bi to bila u stanju da podnese, čak ni kao boginja.

Uradila je šta je mogla, prenoseći ljudima koje je sretala ono znanje, koje je imala, koje bi im moglo biti od koristi. Nije bilo načina da zna da li su se držali onoga što je rekla nakon što je otišla. I, iskreno, nije znala da li će im to išta koristiti. Verovatno su rešenja do kojih su oni

došli da bi se nosili sa svojom okolinom bila najbolja za njih, ali nisu bila za nju. Njihovi životi su bili kratki, puni bola i patnje. Jedina dobra stvar koju su imali je bio osećaj zajedništva, sigurnost saznanja da si okružen svojim, a ona je znala da nikad ne bi mogla biti deo toga. Ona je bila drugačija, i nikada ne bi mogla biti uklopljena u pleme sem kao žena drugačija od ostalih.

Lilo nije više bila ista žena. Koža joj je sada bila smeđa i ogrubela od vremena, kosa izbeljena suncem i slanom vodom. Nije imala ogledalo, ali je znala da ima nelepe bore na čelu i oko očiju i usta. Deset godina ju je postaralo od klona sa standardnim dobom buđenja od devetnaest godina do žene od četrdeset. Imala je beo, smežuran ožiljak od desne slepoočnice do vilice, i još jedan na levom bedru. Dlanovi i tabani su joj otvrdli od žuljeva, a dlaka na njenim listovima nije bila glatka i meka kao nekada.

Krajem četvrte nedelje puta na sever, Lilo je ocenila da je stigla do kraja dugačkog poluostrva na jugoistoku kontinenta. Domoroci su ga zvali *Florida*.

Tada se zaustavila. Nije bilo razloga da ne nastavi gore obalom zaliva, duž luka do Meksika i konačno do Južne Ajnerike. Ali nije imala volje za to. Okrenula je čamac natrag i počela da ga gura kroz mirne kanale, natrag do Atlantika.

Kada je voda ponovo postala plava, odabrala je mesto blizu starih ruševina Majamija i sagradila kolibu. Prvi put je počela da sadi u zemlju seme koje su joj domoroci dali, da eksperimentiše sa grnčarstvom, i da uzgaja divlje kokoške i zečeve.

Lokalna plemena su poštovala njenu osamu, sem na određene svete dane kada bi došli i tražili religiozne obrede, koji su njoj bili opskurni ali izgleda većinom upravljani na obezbeđivanje dobrog lova. Bila je voljna da se moli za njih, dok god su je ostavljali na miru ostatak godine.

Imala je mnogo toga da radi. Kada joj je bilo potrebno opuštanje, otišla bi čamcem na pecanje. To je volela; mogla je da samo sedi i gleda vodu i ne misli ni na šta. Više nije osećala gorčinu zbog onoga što joj se dogodilo. Kada bi mislila o ičemu, bilo je to o Makelu.

Lilo se držala podalje od bilo koga od dana kada je on umro. Ništa u životu je nije tako potreslo kao dečakova smrt. Bio je to tako besmislen, tako sraman način da ljudsko biće umre. Od tada je videla smrt mnogih ijuđi, i uvijek je osetila isto. *Mi nismo stvoreni za ovo. Ljudska rasa zaslužuje nešto bolje.*

Lilo nije navikla na tako jaka nelogična osećanja. Godinama se borila sa sobom, sjedne strane govoreći sebi da je čovek samo još jedna životinja i da može umreti kao i svaka druga životinja. Ali je to nikad nije zadovoljilo. Logika nije bila dovoljna. Nije mogla obuhvatiti sva pitanja. Počela je da oseća da zemlja po kojoj hoda treba da pripada ljudskoj rasi. Jednom i jeste. Možda su ljudi koji su na njoj živeli loše obavljali posao brige o njoj, ali su se i tada trudili. Sada su svi ljudi na Zemlji bili bačeni natrag u divljaštvo. Bolelo ju je da to vidi.

Odlazak na Zemlju je od Lilo napravio Slobodnu Zemljanku.

Jednog dana se veliki tamni oblik pojavio ispod vode, ni tri metra od njenog čamca. Izbacio je ogroman, hućeći stub vazduha, i oblak kapljica se raspršio oko nje. Ustala je i zagledala se u njega. Bio je najmanje dvadeset metara dug, i zatupljen na prednjem kraju. Kit ulještura.

Lilo je gađala oblik svojom pletenom košarom za ribu, koja se odbila u vodu. Koža je blistala, neozleđena. Bacila je svoje veslo, grubu glinenu posudu u kojoj je držala mamce i sve ostalo što je mogla da nađe na dnu čamca.

Lagano, levijatan se okrenuo. Velika peraja su se pojavila i na trenutak zamlatarala vazduhom, a onda se bez zvuka usekla u vodu.

Lilo se tresla sat vremena.

Sledećeg dana, tihi žuti oblaci su se pojavili na horizontu. Stajala je na plaži i gledala ih, mada bi je od toga oči zbolele. Bili su na granici vidljivosti, ali nije u tome bio problem. Bili su oblaci. Bili su svih oblika odjednom; nisu stajali mirno.

Videla ih je ranije, ispod sebe, dok je padala kroz atmosferu Jupitera, neposredno pre nego što su se njena čula razlomila i našla se na plaži — ustanovila da je neko vreme bila na plaži, dok je još padala kroz Jupiter. Izbrisala je to iskustvo iz svog uma; sada joj se vratilo: neverovatno, stop-kadar, živo stapanje koje ju je smestilo na Zemlju.

Ponovo nije mogla da kontroliše svoje drhtanje, ali je ovaj put to bilo mnogo više zbog besa nego straha.

Posekla je odgovarajuće stablo i provodila dan na pesku posmatrajući vodu, obrađujući drvo. Napravila je tri metra dugačku motku, i na vrh stavila čelik mukotrpno iskovan od parčića koje je sakupila. Onda je čekala.

Mlazevi su se pojavili rano jednog jutra. Lilo ih je posmatrala, duboko udišući morski vazduh dok nije osetila žmarce u vrhovima prstiju. Svaki nerv u njenom telu je pevao dok je skidala svoju kožnu tuniku i pregaču i potrčala preko peska ka svom čamcu. Više se nije bojala da umre. Dan je bio dobar za to, a kitovi su čekali da okuse njen harpun.

Da li su znali da je ona tamo, rešena da ih ubije? Nije znala niti ju je bilo briga. Snažno je zaveslala ka masi plivajućih crnih tela.

Iznad nje, Osvajači su jurnuli. Nisu ubrzavali ili usporavali; jednostavno su se kretali. Ulazili su u vodu i izlazili iz nje bez zvuka i pljeska, zauzimajući jedan deo prostora lako kao i bilo koji drugi. Lilo je ustala i zatresla harpunom ka njima, a onda se zaustavila. Čak i u maniji svog besa, krvavo crvenim dubinama svog gneva prema njima i onom što su učinili njenom narodu, znala je da su neke stvari van njenog dohvata.

Svoju osvetu će izvršiti na krvi i mesu, a Onda umreti zato što nema više šta da se radi, nema smisla u beskrajnom hodanju praznim plažama ili mirnom sedenju u kolibi od blata.

Bila je tu u vodi pored nje, široka pegava crna koža tik ispod površine. Posegnula je ka metalnom cvetu na svojoj ključnjači i bila pretvorena u biće od svetio plavog izobličenja, vrelo kao razlomljeno sunce koje joj je blistalo sa lica.

Začula je vrisak. Njena ruka se podigla, ispravila, trgnula, i drvena drška je zadrhtala u njenoj ruci dok je tonula u planinu sala.

Srebrna Lovkinja, Dijana, je stajala na kitovim leđima, vičući. Držala je harpun obema rukama dok se rep čudovišta dizao i razbio čamac.

Kit je zaronio.

24

Film je stigao do kraja, i na trenutak bučno klepetao oko rolne dok jedan od ljudi nije ispružio ruku i isključio projektor. Svetla su se upalila i Lilo, Koplje, Vafa i Kitaj su bili suočeni sa osam lica, koja su sva gledala u njih sa iščekivanjem. Atmosfera u sobi je bila napeta; Trgovci su čekali nešto.

Iz nekog razloga, Lilo je bila ubeđena da oni samo što nisu zapevali i zaigrali. Situacija je bila odvojena od stvarnosti na skoro isti način kao i u muzičkoj komediji, gde bi likovi stali usred radnje i zapevali. Ako to urade, poludeću, pomislila je Lilo.

“Pa”, rekao je Vilijam. “Pa. Šta mislite?”

Lilo je gledala od Vilijama do Alicije do Tomasa do... kako se već zvaše.

“Efektno”, usudio se Kitaj.

“Solidno. Koncizno”, rekao je jedan od Trgovaca.

Koplje je pročistila grlo.

“Uh... da. Lepo je urađeno. Ali, da li smo mi došli ovamo da diskutujemo o umetničkom nivou vaših propagandista?”

“Mi bismo želeli da saznamo šta vi mislite”, rekao je Vilijem. Iskrenost mu je curila iz glasa. “Naravno, shvatamo da vi sami niste ovlašteni da ili prihvatite ili odbijete ono što vam nudimo. Vi niste izaslanici vaše rase.”

“Šta ćete uraditi sa ovim? Pretpostavljam da ga niste uradili samo zbog nas.”

“Emitovaćemo ga. Ne preko Direktne veze; ovaj put ide direktno na svaku naseljenu planetu vašeg sistema. Za nas je to uobičajeni postupak. Mora da ste shvatili da nikada nismo iskoristili punu snagu svog predajnika. Naš laser nije dovoljno jak da emituje preko sedamnaest svetlosnih godina, ali smo u stanju da pošaljemo signal jači od bilo kojeg koji ste do sada primili. Mi namerno s ove strane smanjujemo i izobličavamo signal, simulirajući onaj efekat koji biste vi očekivali da stvarno dolazi sa 70 Ofijuksa. Želeli smo da mislite da smo mi veoma daleko... Kada znamo da je samo pitanje vremena kada ćemo biti otkriveni, šaljemo prvu poruku koju ste dobili. Obično se neko pojavi. Ako se niko ne pojavi, zapitamo se da li smo gubili vreme. Vi ste bili veoma dobri.”

Koplje se pomerila u fotelji, sa kiselim izrazom na licu.

“Da, ali šta očekujete da neko pomisli o tome?”

“Molim?” Vilijam je duž svog nosa pogledao ka njoj.

“Ono što hoću da kažem je, vi želite nešto u zamenu za besplatne informacije koje ste nam slali. Dobro, to svi mogu razumeti. Ali ono što vi hoćete je naša kultura. Bojim se da nisam shvatila kako nameravate da je dobijete.”

“Mislio sam da je to jasno iz filma.”

“Meni nije”, dodao je Kitaj. “Nisam razumeo to, ni koje su alternative za ljudsku rasu ako odbijemo da sarađujemo.”

“Ah.” Vilijem je napucao usne. “Možda treba da unesemo neke izmene u poslednjem delu pre nego što ga emitujemo. Vidite li kako nam to može biti vredno? Prepuštam nas našem Ministru za asimilaciju. Alicija?”

Ako je Vilijem izgledao ukočen i pomalo nestvaran sa svojim manirizmima, Alicija je bila jedva više od marionete. Lilo je mogla zamisliti konce koji idu do njenih ruku i nogu. Zapitala se kakva su uopšte vrsta bića ti Trgovci. Alicija joj je uskoro odgovorila.

“Kao što se nadam da ste shvatili iz filma”, rekla je, “ono što vidite pred vama nije rezultat kulture Trgovaca ili gena Trgovaca. Ova soba i naša tela su skrojeni za ovaj sastanak. Proučavali smo vas skoro osam stotina godina, slušajući vaše radio i televizijske emisije. Bili smo prisutni ovde mnogo duže od toga; naša prva poseta Zemlji je bila pre dvadeset hiljada godina. Od tada smo čekali da nam dođete... Učili smo kako da budemo ljudi.”

Raširila je ruke. “Taj posao je nemoguće obaviti na razdaljini, ali je ova stanica eksperimentalna laboratorija za asimilaciju ljudskih kultura. Ispod nas je dve stotine environmentalnih ćelija, u kojima su reprodukovani uslovi raznih ljudskih društava iz sadašnjosti i prošlosti. Pored toga, mi smo spremni da izvedemo eksperimente ukrštanja, da spajamo kulture koje već posedujemo sa onim što naučimo o ljudskoj kulturi. Kao što možete videti, mi trenutno imamo samo nesavršenu predstavu o osnovnim pogledima i načinima mišljenja koji čoveka čine čovekom.”

“Da, to razumem”, rekla je Lilo. “Ili bar mislim da razumem, u svakom slučaju. Vi kažete da nemate svoju kulturu, da ste je izgubili, ili da je asimilirana u druge tako temeljito da je više ne možete izdvojiti.”

“Tačno”, rekla je Alicija, “koliko je rečeno. Ali to nije bilo slučajno. Primetili smo, kod drugih rasa oko nas, da vitalnost ima tendenciju da iscuri iz naroda koji je prisiljen da milion godina živi pokretnom i nomadskom egzistencijom. Ta iskra koju svaka rasa poseduje — različita kod svake od njih — se ugasi, i oni nestanu. To se desilo mnogim rasama. Zato smo mi ulagali promišljen napor da se promenimo kad god se ukaže prilika. Individue opstaju — ja sama sam stara preko dva miliona godina kao grupna svest. Mislim da bi bilo uzaludno pokušati da vam objasnim šta to znači.”

“Da, to ste rekli u filmu”, rekla je Koplje nestrpljivo. “Ono što mi još niste rekli je šta nameravata da učinite. Sa nama. Ljudskom rasom.”

“To je veoma prosto. Želimo da neko vreme koegzistiramo sa nekim od vas. Jedini način da se nauči kultura je iznutra. Postoje tehnike — veoma slične snimanju memorije koje ste nezavisno razvili, i koje smo vam mi pomogli da usavršite — da se jedan um preslika na drugi. Želimo da stopiramo u vašim umovima nekoliko godina. Nakon toga, mi ćemo biti isto toliko ljudi kao i vi, a ne nesavršene konstrukcije koje vidite.”

“Mislite li da će ta ideja biti prihvaćena?” upitao je Vilijam.

“Hoćete da kažete, da li mislim da će ljudi to prihvatiti?” upitala je Koplje. Uzdahnula je. “Mogla bih se setiti mnogih stvari koje je lakše prodati. Kako će to izgledati? Kao simb?”

“Ne, ne, ništa tako drastično. Bićemo neprimećeni posmatrači. Nakon nekoliko godina ćemo vas ostaviti da idete svojim putem. Ali nemate još mnogo vremena. Osvajači vam neće dati više od jednog veka pre nego što vas istrebe sa svih vaših Osm Svetova.”

“A koliko... ah, koliko domaćina će vam trebati?”

“Nekoliko hiljada. Da dobijem reprezentativan uzorak. Nakon toga, možemo učiti ljudskost jedni od drugih.” Zastao je. “Znamo da je

ovo čudan zahtev. Činjenica je da je to jedina stvar koju vaša rasa ima da nam ponudi. To je jedini razlog zbog kojeg smo se trudili da vam šaljemo stvari koje smo otkrivali i sakupljali tokom sedam miliona godina. Ne treba nam vaše zlato ili srebro, vaš papirni novac, ili bilo šta što biste vi smatrali bogatstvom. Znamo svu vašu tehnologiju. Niste nam potrebni kao robovi, kao izvor hrane, ili kao još jedna karika u našem lancu imperije. I nismo međuzvezdani dobročinitelji. Jasno rečeno, mi smo osvajači. Vaša rasa je iskusila i drugo osvajanje, i ovaj put ste ga prihvatili.”

“Šta pod tim mislite?” Bila je to Vafa, uvijek na oprezu zbog opasnosti.

“Ovo je bilo osvajanje na daljinu. Sada smo stigli do srži stvari, kazni za neplaćanje koje smo pomenuli u prvoj poruci. Jeste li ikad čuli za Trojanskog konja?”

Lilo je pogledala svoje prijatelje. Samo Koplje je klimnula glavom:

“Ako niste nameravali da uzvratite vrednošću za primljenu vrednost, trebali ste biti sporiji da nas prihvatite kad smo došli donoseći poklone. Ali nismo videli oklevanje. Retko ga vidimo. Skoro je univerzalna osobina među rasama da prihvate ono što izgleda besplatno.

Simbovi. Nikada nisu bili veliki uspeh, ali su u Prstenovana već dosta vremena, i množe se intenzivno. Sada ima više od sto i devedeset miliona simb-Ijudskih parova u Prstenovima Saturna. Svaki od njih je tempirana bomba. Kada bismo poslali odgovarajući signal, svaki par bi bio stopljen u jedinstveno biće, i ono bi pripadalo nama, a ne vama. Bili bi spremni da sprovedu misije za koje su bili programirani pre mnogo godina. Oni mogu putovati sa planete na planetu, u hibernaciji, a kada stignu do ljudskih svetova... pa, to ostavljam vašoj mašti.” Zavalio se u fotelju, kao i svi ostali.

Lilo nije imala problema da to zamisli.

Ljudi su živeli pod zemljom svuda sem na Veneri i Marsu. Ta dva mesta bi verovatno bila sigurna, pošto imaju atmosferu, ali bi svagde drugde simboli mogli potpuno rasturiti površinsku opremu za održavanje života.

Mogućnosti su se množile u njenom umu. To je bilo lako zaboraviti tokom svakodnevne egzistencije u sigurnim jazbinama ispod površine, ali je svemirska sredina bila stalno u ratu sa životinjama koje dišu vazduh. Jedina prednost je bila ta što, mada je sredina bila negostoljubiva, nije bila neprijateljska. Nije namerno pokušavala da uništi ljude. Uz odgovarajuće predostrožnosti moglo ju se zadržati.

Ali sa milionima sabotera, vojnika savršeno prilagođenih na svemirsku sredinu...

Smučilo joj se kada je pomislila na Parametar. Ponešto je znala o kompleksnostima ugrađenim u simba koje su dopuštale paru da preživi u svemiru. Solstis je mogla po volji promeniti svoje telo da odgovara potrebama skoro svake situacije. Nije bilo teško poverovati da bi mogla ukloniti tanku liniju koja je delila njeno telo od Parametrinog, stapajući njih dve u jedan vrhunski efikasan organizam. Ali, šta bi ostalo od Parametra kao ljudskog bića? Parametar je rekla Lilo da je, iako je par bio veoma blizak i mogao se skoro smatrati za jedno biće, uvijek ostajao neki deo svakoga koji je zadržavao odvojen identitet. To bi sada, ukoliko Trgovci sprovedu svoju pretnju, nestalo. Postojala bi samo Solstis, a na nekom nivou Lilo nije nikada potpuno imala poverenje u simba.

Da lije to nepoverenje bilo opravdano? Trgovci nisu to stvarno rekli. Da lije Solstis bila isto toliko marioneta Trgovaca kao i Parametar, nevoljni potencijalni saveznik?

Lilo je upravo htela da pokuša da to sazna, kada ju je prekinuo glasan zvuk. Bila je to nekakva sirena, i svi Trgovci su zabrinuto podigli pogled. Ili su bar pokušali da izgledaju zabrinuto, mada je Lilo opet

zadrhtala kada je videla koliko tuđinski oni mogu izgledati dok izgledaju baš kao ljudska bića.

“Samo momenat”, rekao je Vilijem. “Samo momenat. Izgleda da se pojavio neki problem. Ja ću...” Zastao je, na tren, i najjednom uopšte nije izgledao ljudski. Oči su mu se sklopile i svi mišići su mu se opustili. Koplje je bila na nogama, nervozno gledajući zidove oko njih. Vafa je oborila svoju fotelju i koraknula unatrag od stola. Lilo je ustanovila da je i ona na nogama.

Kada je Vilijam ponovo progovorio, glas mu je bio izmenjen.

“Opažena je aktivnost Osvajača”, rekao je, a onda su se njegove reči pretvorile u blebetanje koje je za Lilo bilo bez značenja, ali je izgledalo da Trgovce brine. Grupa se nesigurno pomakla.

25

Lilo-Dijana se držala za harpun dok je životinja kretala ka dubljem okeanu. Stigla je do dna i izravnala putanju, još uvijek snažno plivajući.

Adrenalin je počeo polako da se troši, i Lilo je preostao gorki talog poraza. Nije ubila životinju, i nije bilo verovatno da hoće. Nije bila sigurna ni da ju je uopšte povredila.

Konačno je pustila harpun i kit je nestao u plavoj vodi pred njom. Plutala je, niti se dižući niti tonući.

Gde dalje? Ruka joj je dotakla ulazni ventil na grudima. Mogla je isključiti odelo i brzo se udaviti. Ili se mogla dići do površine i krenuti ka obali. Verovatno bi uspela dok joj pluća odela daju vazduh ali, da li je želela? Nešto je bilo iznad nje.

Ne znajući zašto, zaplivala je gore da ga sretne.

Brzo je raslo – (ispod mene, još uvijek padajući) – i nije pokušalo da se udalji od nje. Od oblika su je bolele oči. Žuto? Ne, mnogih boja – (dublje žuto od uzburkanih oblaka koji su se sada mogli

videti oko mene, ispod mene, još jedna od stvari kao što je ona u koju sam upala pre tako mnogo godina) – svih boja i svih oblika, sadržanih u jednom obliku.

Stomak joj se zaljuljao, i padala je.

Ne znam Koliko sam dugo padala, ali to pitanje je verovatno besmisleno. Padala sam kroz prostor i vreme, i kroz svoj sopstveni život.

Više nije bilo moguće znati ko sam ili gde sam. Svaka sekunda mog života je istovremeno postojala. Ja sam stajala na stenovitijoj ravnici pod jarkim svetlom, i znala da sam na svetu koji se nekad zvao Posejdon, ali je sada bio dve svetlosne godine daleko od Sunca.

plakala, beznačajno, sa dubinom osećanja kojoj ništa u mom životu nije bilo ravno, držeći glavu mrtvog čoveka u svom krilu, padala kroz atmosferu Jupitera.

se suočila sa čovekom zvanim Vafa, gledala kako se njegovo oružje diže usporenom kretanjom, čula eksploziju.

držala nož u ruci, razmišljajući o samoubistvu. posmatrala ribice u obrćućem kružnom tanku, trčala kroz drveće pod žarkim plavim suncem, smejući se. razgovarala sa čovekom po imenu Kvins u javnom kupatilu na Platonu, sedela u sobi za konferencije u središtu sedamdesetkilometarskog točka, gledajući prezentaciju tuđinske rase.

osećala penis u erekciji kako ulazi u moje telo, dok su svetla bleštala po zidovima moje sobe.

se suočila sa Vafom, koja je podizala pištolj da me ubije, oživljavala u bazenu žute tečnosti.

bila pet godina stara i držala ruku moje majke dok smo sledile transporter koji je našu imovinu nosio u novi dom.

sedela u zelenom odsojaju mog terminala, proučavajući jedno interesantno tumačenje podataka Direktno veze.

pristajala uz veliki kolonijalni brod u orbiti oko 82 Eridani. Planeta je bila nastanjena, i moraćemo da nastavimo dalje.

gazila potok u Americi, dok je bela voda jurila oko mojih kolena. radala Aliciju, moje drugo dete, na putu ka središtu, dižala Alicijinu niku dok je ona radala mog unuka, suočavala se sa Vafom. umirala. I opet umirala. I opet.

Bespomoćno sam ustuknula od toga. Svi trenuci su bili sada. Svi oni su nestali, ostavljajući me punom konfuZnih prizora i skoro bez sećanja. Stvari kojih sam se sećala su bile isto toliko iz moje budućnosti koliko i iz prošlosti.

Vratilo se, to vrtoglavo osećanje zauzimanja sve moje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti istovremeno. Ponovo sam ustuknula, i ovaj put odskočila duž četverodimenzionalne dužine tog dugačkog ružičastog crva koji je bio moj život, od mog rođenja do mojih mnogih smrti. Bila sam jedna jedinka, jedna tačka gledišta, jedno sada. Putovala sam celom dužinom mog postojanja, napred i natrag, u budućnost i prošlost.

Ponovo sam se povukla, dezorijentisana, zbunjena. Bilo mi je pokazano nešto što moj um nije mogao sadržati i osetila sam da sećanja na to već blede. Postojala sam na suviše mnogo načina istovremeno da bih to shvatila. Moje oči nisu funkcionisale, ili su mi pružile prizore koje moj mozak nije mogao asimilovati.

Ne znam koliko dugo sam se odmarala u tom tihom, crnom mestu na koje sam došla. Nije postojalo vreme, ali su sve moje sestre bile tamo sa mnom. Počele smo da vidimo, pomalo. Nešto je uplivalo u moju odsutnu svest, čudna stvar koju sam poimala a da je nisam zaista videla. Ma koliko da je bila čudna, bila je bliža poznatosti od bilo čega drugog oko mene. Najednom sam znala da je to dragocena stvar. Bilo je to nešto što sam morala imati. (Neko mi je govorio da to moram imati?) Pripadala je njima, Osvajačima, a ja sam je morala imati.

Posegnula sam...

Sećala se Kitaja koji se nagnuo nad nju, drmajuci joj ramena. Glava joj se klimala napred-natrag, labavo. Oči su joj se fokusirale.

“... dobro? šta se desilo?”

“Jesu li ti uradili nešto?” Bio je to Vafin glas, i Lilo se nasmešila kada je videla iskrenu zabrinutost na njenom licu. Vafa, Vafa, još ima nade za tebe.

“Ko je to?”

“To sam ja”, rekla je Lilo i digla se u sedeći položaj. Koplje je bila ta koja je postavila pitanje, i Lilo je znala o čemu to ona govori. Videla je ovaj trenutak tokom kaleidoskopa koji ju je obuzeo dok je sirena Trgovaca zavijala. Pogledala je novog stanovnika sobe — visoku, smeđu ženu, skroz mokru — i klimule su jedna drugoj. Među njima nije bilo potrebe za rečima. Obe su i ranije bile ovde.

Držala je nešto u ruci, srebrnastu kocku sa stranicama od pet centimetara.

“Ko si ti?” upitala je Vafa.

Žena je znatiželjno pogledala Vafu.

“Rekla bih da me možete zvati Dijana, da izbegnemo zabunu. Tako me svako drugi zvao.”

Ta reč je izazvala novu kaskadu sećanja u Liloinom umu. Pokušala je da ih zadrži, ali su bleдела kao san. Dugačko putovanje, fantastično putovanje, deset godina hodanja... teškoće sa kojima se suočila i savladala ih... visoko drveće, veliko drveće koje je dosežalo do plafona — ne, to je bilo iz njene sopstvene životne linije. Ponovo je pokušala da zapamti. Bila je još jedna Lilo tamo napolju, na odbeglom mesecu. Bila je potisnuta napred u vremenu do svoje smrti, tri smrti, i natrag do još mnogo... zar nije? Nije više bila sigurna. Ali je nešto još vodilo njene korake, neko znanje o tome kakve će stvari biti, kakve su bile.

“Hajdemo odavde”, rekla je Lilo.

“Šta?” Koplje nije mogla poverovati u ono što je čula. “Imam mnogo stvari koje želim da...”

“Ne. Nema svrhe. Samo jedno pitanje”, rekla je, gledajući u Vilijema. “Šta je ta stvar u mojoj... u njenoj ruci?”

Vilijem je izgledao žalosno.

“To”, rekao je, “je singularnost. Stvari se odvijaju brže nego što smo očekivali.”

“A šta je singularnost?”

Slegnuo je ramenima. “Voleo bih da znamo. Kad bismo znali, bili bismo ravni Osvajačima. Mi je zovemo tako zato što krši osnovne zakone univerzuma. Mislimo da ne bi mogla postojati u našem univerzumu, bar ne na normalan način. Ono što vidite je samo nul-polje koje pokriva samu stvar. Nikada nećete videti više od toga.”

“A šta to radi?” Lilo je osetila vrtoglavicu. Znala je odgovore na pitanja koja je postavljala.

“Izgleda da uklanja inerciju iz tela. Ne pitajte me kako. Proučavali smo ih milionima godina i još uvijek ne znamo kako radi. Mislimo da

možda pretvara inerciju u neko drugo svojstvo mase i smešta ga u teoretski hipersvemir, ili u petu dimenziju.”

“Bez svih tih fraza, ti kažeš da je to svemirski pogon”, rekla je Koplje. “Osnova svemirskog pogona. Kada naučite da je koristite, što će biti vrlo skoro, bićete u stanju da postignete velike brzine, veoma brzo i sa vrlo malo goriva. Zvezde će vam biti na dohvat.”

“Ukrala sam je”, rekla je Dijana ponosno.

“Hmmm?” Vilijam ju je pogledao. Izgledao je odsutno. “Zaista? Ukrala si je, kažeš? Divno. Izgleda da si nasamarila Osvajače.”

Dijana je na trenutak izgledala ponosno, a onda nesigurno. Lilo je osetila sažaljenje prema njoj. Već je imala neku predstavu o tome šta se zaista desilo.

“Jesam, zar nisam?” rekla je Dijana.

“Ne. To je deo sleda koji će kulminirati istrebljenjem onoga što ostane od vaše vrste u Sunčevom sistemu, sem ostataka na vašoj rodnoj planeti. Singularnost će se reprodukovati. Možda je čak i živo biće. Ne bih se pretvarao da znamo mnogo o njima, ali ih koristimo, kao i svako drugi.”

“Ali zašto su nam je dali?”

“Ne znam njihove motive. Ali izgleda da ne žele da ubiju čitave vrste. Nisu ubili nikoga na Zemlji, setite se, ne direktno. Niti su istrebili preživele na Luni. Pustili su vas da živite dok niste počeli da ih uznemiravate. Sada vam pružaju još jednu šansu da se raširite po zvezdama; ne mislim da im je stalo da li ćete je prihvatiti, ali je šansa uvijek ponuđena.”

“Onda im je stalo do ljudi.”

Vilijem se namrštio. “Ko zna do čega je njima stalo? Nisu izgledali neopravdano zabrinuti zbog teškoća moje rase. Ta singularnost možda

izgleda čudesno vama i meni. Za njih, verovatno je to isti nivo tehnologije kao i alatka za rezanje od obrađenog kamena.”

Kitaj je još uvijek gledao tamo-amo na dve Lilo.

“Hoće li neko da mi kaže šta se kog đavola dešava?” rekao je. “Ko je ona, i odakle se pojavila?”

“Ne prepoznaješ me?” upitala je Dijana. “Zar sam se toliko promenila? Poslednji put kada si me video, padala sam u Jupiter.”

“Ali gde si bila... Mislím, kako si...”

“Vratili su je Osvajači”, rekao je Vilijam. “Jednostavno su preklopili liniju njenog života. Na osnovu snage naših preliminarnih pokazatelja, otišla je nekoliko hiljada godina u budućnost, provela deset godina na Zemlji i bila vraćena ovde. To je za njih bilo isto tako lako kao što bi tebi bilo da spojiš dve tačke linijom.”

Lilo je postajala nestrpljiva.

“Možemo li sada da krenemo?” Mogu odgovoriti na većinu vaših pitanja kada se vratimo na brod.”

“Da, da”, rekao je Vilijam. “Ako hoćete da odete, onda idite. Moraćemo da promenimo neke naše planove, naravno. Očekivali smo ovako nešto, ali ne ovako brzo. I ne u našem sopstvenom zadnjem dvorištu. To je veoma uznemirujuće. Razmislite o onome što smo vam rekli. To još uvijek stoji, ali nemate onoliko vremena koliko smo mislili da imate.”

“Nismo čak ni uspeli da vidimo unutrašnjost njihovog velikog prstena”, gundao je Kitaj. “Sve što smo videli je bila veštačka konstrukcija.”

“Kulisa”, dometnula je Vafa.

“Šta god. Nešto što su sastavili da bismo se mi osedali kao kod kuće.”

Koplje je gledala točak kroz staklenu kupolu Kavorita. “Mislim da oni nisu hteli da vidimo unutrašnjost.”

Vafa je digla pogled. Ona se umusila otkad su se vratili na brod pre sat vremena. Čutljivo je slušala dok je Dijana pričala svoju priču, i dok se Lilo trudila koliko je mogla da ih obavesti o stvarima koje je saznala, i kako ih je saznala. Na pola priče, Lilo je shvatila da ih nije ubedila. Koplje i Kitaj su izgledali iskreno skeptični, mada je postalo jasno da niko od njih nema nikakvo bolje objašnjenje za događaje koje su videli. Koplje je izložila teoriju — što je diplomatičnije mogla — da je Dijana uljez, neko koga su napravili Trgovci iz samo njima znanih razloga.

Lilo i Dijana se nisu trudile da opovrgnu tu optužbu, i ona se uskoro urušila pod sopstvenom težinom. Niko nije mogao da smisli razlog zašto bi Trgovcima bilo potrebno da se tako očigledno infiltriraju među ljude. Pitanje koje je nastavilo da ih muči bilo je: zašto su Trgovci morali da zastraže ljudsku kulturu? Zar nisu bili dovoljno jaki da je uzmu?

Probni zaključak do kog su došli bio je da treba da sačekaju i vide. Nisu znali ništa o procesu koji su Trgovci nameravali da upotrebe da bi došli do ljudske kulture. Malo su znali o bilo kakvim sposobnostima Trgovaca.

“Šta ćemo da uradimo?” upitala je Vafa. “Priznajem, nikad nisam bila ovoliko zbunjena kao sada.”

“Šta hoćeš da kažeš?” upitala je Koplje. “Da uradimo povodom čega?”

“Povodom... svega! Sve one stvari koje su nam rekli. Da li im svi vi verujete?”

Koplje je bespomoćno pogledala Lilo i Dijanu, iskreno zbunjena. “Zašto se toliko uznemirila? Da li vi znate o čemu ona govori?”

“Ah... verovatno je brinu... znaš, nevolje koje će se desiti.”

“Nevolje?” propištala je Vafa. Glas joj je postajao opasno visok. “Nevolje? Vi zovete kraj Osam Svetova 'nevoljama'? To jeste ono što će se desiti, zar ne? Zar nisam dobro čula?”

“Da”, rekla je Lilo. “To su rekli.”

“Pa...” Na trenutak se zamrzla, otvorenih usta, ruku zaustavljenih u očajničkoj pozi hvatanja pre nego što ih je pljesnula na kolena. “Jesam li ja jedina koju je briga zbog toga?” Pogledala je uokolo po grupi, konačno zaustavivši pogled na Koplju.

“Zašto si baš mene našla?” rekla je Koplje, pomalo nelagodno. “Svakako, ne sviđa mi se pomisao da će toliko ljudi umreti. Ali će imati šansu da odu, i to su Trgovci rekli. Samo treba da je iskoriste. A što se tiče 'Osam Svetova'...” Proizvela je nepristojan zvuk. “Zašto bi me bilo briga? Ja nisam građanin.”

Vafa je pogledala Kitaja. On je slegnuo ramenima. “Da uradimo nešto, rekla si, je li? Slušaj, ja idem pravo kući da uglandam svoj mač. Onda ćemo ti i ja — mogu da računam na tebe, zar ne? — da stanemo leđa u leđa i rame uz rame protiv Osvajača...”

“Ma, učiti”, rekla je Vafa, Pogledala je u Lilo, kao i svi ostali.

“To će se desiti”, rekla je Lilo, tiho, a Dijana je klimnula glavom u znak slaganja. “Žao mi je što ovo moram da priznam... ali me nije zaista briga. Ne volim vladu ništa više nego Koplje ili Kitaj. Ili ti, Vafa. Ti si posvećena njenom zbacivanju i ponovnom dovođenju Šefa na vlast. Ali to nije važno. To će se desiti, to je jedna stvar u koju sam sigurna. Pretpostavljam da nam vi ljudi ne verujete, ali mi smo zaista videle budućnost, bar što se tiče naših vlastitih života. Mnogi ljudi će umreti. Osvajači će istrebiti svakoga ko ostane u Sunčevom sistemu.”

“To ti ne smeta?” upitala je Vafa.

“Ja...” Lilo je bila i sama pomalo zabrinuta zbog toga. Alije odgovor bio jasan. “Ne. To je kao... kao da se već dogodilo. Već sam to videla. Mi

se možemo vratiti i dodati našu priču onome što Trgovci već emituju, potruditi se koliko možemo da ubedimo ljude da odu. Ali mnogi neće. I to je najbolje što možemo učiniti. Neizbežno je.”

Ali Vafa to nije mogla da prihvati. Lilo ju je pogledala, zatvorila oči i pokušala da je se seti. Uslediće pramena, u to je bila sigurna. Vafa će prevazići svoja ograničenja — da li je ona Tvidovo dete? Lilo se izgleda sećala da će joj Vafa to konačno reći. Ali više nije bila sigurna za mnoge stvari u budućnosti. Bilo je parčića i odlomaka koji se nisu uklapali. Znala je da se Vafa sada pita da li je dobro obavila svoj posao za Šefa. Ali se u isto vreme sumnja ušunjala u njen um. Dijanina priča je od svih najveći utisak ostavila na Vafu. Prvi put je videla Osvajače kao stvarne, a ne kao kartonske neprijatelje.

Ali je za sada njena lojalnost još uvijek bila prema Šefu. Ne bi valjalo reći joj da je on bio prisiljen da pobegne sa Lune kao direktan rezultat akcija druge Lilo i drugog Kitaja.

Razgovor se nastavio, ali ga je Lilo ignorisala. Gledala je svoje drugo ja, svog klona, i klon je gledala nju.

“Sećam se Makela”, rekla je Lilo tiho.

“A ja se sećam Koplja kada je bila mnogo mršavija.” Dijana se nasmešila, i Lilo je uzvratila smešak. “Takođe se sećam udara Odmazde, i kako me ubio Vafa.”

“Dođi u moju sobu”, rekla je Lilo.

Kada su se smestile na ležajeve, nasuprot jedna drugoj, dugo nisu ništa rekle. Glasovi iz solarijuma su bili poput zujanja muve. Raspravljali su o događajima u proteklih nekoliko sati, dok se Lilo osećala mnogo iznad toga. Još uvijek je sačuvala delove svog transcendentalnog iskustva, svog viđenja načina kako su stvari bile, jesu, i uvijek će biti. Znala je da je pred njom dug život, ali su detalji bili mutni i bleđeli.

“To odlazi, zar ne?” rekla je Dijana.

“Da. Sećam se samo izraženih tačaka tvoje prošlosti, i druge... ovo postaje zbunjujuće, zar ne. Da še priča 0.”

Dijana se nasmešila.

“Ja se ne mogu setiti baš mnogo budućnosti”, rekla je.

“Samo utiska da će je biti mnogo. Za nas obe.”

“Da.”

Ponovo su ćutale. Lilo je imala osećaj da nešto nije bilo rečeno, ali je znala da će biti. Pogledala je srebrnu kocku u Dijaninoj ruci. Izgledala je sasvim obično.

“Mogu li da pogledam to?”

Dijana je pogledala u kocku, kao da je zaboravila da joj je u ruci. Dobacila ju je Lilo.

Kocka je prešla jedan metar od njene ruke, sve vreme usporavajući, i zastala na pola puta između njih. Lilo se nije mogla setiti nikakve sile koja bi je usporila; u bestežinskom stanju bi trebalo da se kreće pravom linijom dok ne udari u nešto. Ipak, lebdela je tamo.

Posegnula je i uzela je. Blago joj se opirala. Činilo se da više voli da ostane nepomično, mada ne baš uporno.

“Šta li ona radi, pitam se?” upitala je Lilo.

“Misliš da bi trebalo da se zezamo sa njom?”

Lilo ju je držala blizu licu, pažljivo je proučavajući. Pomislila je da na jednoj strani vidi malo svetlije parče i pročačkala ga je noktom. “Neću, samo hoću da...”

Rasklopila se.

Nije to bilo lako gledati; nije bilo u pitanju da su se stranice razmakle ili da se na bilo kakav način otvorila. Bilo je veće kocke koje evolviraju iz manjih dok nije imala nešto što je pomislila da je nesigurna

gomila osam, ali se ispostavilo da je samo jedna hiperkocka. Lilo je uplašeno povukla ruke, i stvar je lebdela.

“Uh... šta sad treba da radim?”

Dijana se kretala oko nje, savijajući vrat da je bliže pogleda ne dodirujući je.

“Misliš da možemo da je sastavimo kako je bila?”

Lilo je posegnula. Očigledno je sklop bio nestabilan. Singularnost se ponovo pomerila čim ju je dotakla, i opet je postala jednostavna kocka, ali sa stranicama od deset centimetara. Sada je imala osam puta veću zapreminu.

“Mislim da sam zamalo videla kako je to urađeno”, rekla je Dijana. Uzela je kocku, ali pre nego što je mogla išta da pokuša ona je ponovo počela da se sklapa. Ovaj put je to bilo prema unutra, ali je kad je bilo gotovo držala dve petcentimetarske kocke.

“Možda bi trebalo da ovo ostavimo matematičarima”, rekla je Dijana i pažljivo ih stavila na ležaj pored sebe.

“Kad bismo naučili kako da je upotrebimo, to bi Koplju uštedelo mnogo goriva na putu natrag.”

“Hm. Pa, mislim da je bolje da prvo pitamo nju.”

Dijana je pogledala Lilo, a onda odvratila pogled. Ali su joj oči bile privučene natrag.

“Ja... detalji postaju mutniji. O onom što će biti sa nama, mislim.”

“Da?”

“Ali imam... pa, i ti ~~zauzeta~~ imaš ista sedanja kao i ja? Ti i ja samo bile... zajedno mnogo. Sećam se da izgleda da si ti umešana u većinu stvari koje ja radim od sada nadalje.”

“Da.” Lilo se još više opustila. Nije se mogla varati u pogledu toga, ali je bilo lepo čuti da se i Dijana sećala iste stvari. Sada je veoma malo

ostalo od njenih sećanja na budućnost: sanjivi prizori koji su nestajali dok ih je pregledala, utisci više nego sećanja. Ono što je ostalo je bilo živo i stvarno, ali kao trenutni kadrovi filma ili pojedina parčad slagalice.

Mogla je videti šumu pod plavim suncem. Bilo je to najmanje sto godina u njenoj budućnosti, ali je Dijana bila tamo sa njom.

“Pitam se koje će to sunce biti?” upitala je Dijana, i obe su se nasmejale. “Zar neće biti zabavno to ustanoviti?”

26

Sunce je sada bilo teško naći na nebu, a u svakom slučaju, Lilo je bila na pogrešnoj strani Posejdona. Postigli su prekretnicu pre nekoliko nedelja, i sada su usporavali. Alfa Kentauri je bila direktno ispod njih.

Lilo je trebalo neko vreme da se navikne na svoj vrt suncokreta. Da bi ga negovala, morala se kretati stazama koje su naopачke visile sa zemlje. Bilo je to kao da se kreće pod nekom ogromnom nadnosećom stenom. Kroz mrežu staze je mogla videti zvezde pod svojim nogama.

Vrt su bila tri koncentrična ktuga biljaka oko velike srebrne činije nul-polja u kojem je bila rupa. Mogla ju je videti u daljini, oslonjenu na tri nevidljiva stuba koji su se mogli uočiti samo po masivnim instalacijama koje su ih proizvodile. Belo bleštavilo se širilo na dole od otvorenog kraja činije, pokazujući ka Alfi; tiho, stalno proizvodeći usporavanje od dvadesetog dela g.

Kretala se stazom, obezbeđena sigurnosnim konopcem koji je bio pričvršćen na kabl iznad njene glave. Gravitacija je bila veoma slaba ali, ako padne, prvi korak na dole je iznosio dve svetlosne godine.

Suncokret nije bio nov pronalazak; začetak ideje je postojao još pre Osvajanja. Bili su to trometarski parabolični tanjiri, svaki sa belo usijanom nodulom u središtu. Tanjir je fokusirao energiju u nodulu. Fotosinteza se odvijala, a korenje biljaka-suncokreta je davalo gomolje sa tvrdom korom. Iznutra su bili slatki i meki poput ananasa.

Svaki suncokret je svoj život provodio viseći na dole, sa korenjem usađenim u tle iznad, cveta obešenog na debelu stabljiku. Da požanje plodove, Lilo bi kukama okačila veliku metalnu posudu o stazu i kopala po zemlji. Kamen, novoformirana zemlja i gomolji bi pali u posudu. To je upravo suprotno od saginjanja, pomislila je. Zabole te ruke i ramena, a ne leđa.

Sela je da se odmori i, dok je klatila noge nad beskrajem, desilo joj se nešto čudno. Ceo njen život blesnuo joj je pred očima, i bila je to komplikovana i raznolika stvar, ne jednostavan put od rođenja do smrti, već mučna, puna bola i mnogih smrti. Pa ipak...

“Je li ti dobro, Lilo?”

“Šta?” Digla je pogled. “Koliko si dugo ovde?”

“Nekoliko minuta”, rekao je Kas. Sada je već bio mladić, koji je u mnogim stvarima ličio na svog roditelja. “Nisi mi odgovorila kad sam te pozdravio. Je li sve u redu?”

“Da. Odlično sam.” Već je nestajalo. Pokušala je da ga zadrži, da uhvati čitavu tu fantastičnu tapiseriju koju je ugledala na jedan ushićujući trenutak. Ali je za njen um to bilo isuviše. Osetila je da je njene dve žive sestre napuštaju, ali je znala da to neće trajati večno.

Kas je sada sedeo pored nje. Pogledao je na dole između svojih nogu.

“Šta misliš da ćemo zateći kada stignemo do tamo?” upitao je.

“Šta?” Skroz je nestalo. Bila je samo ona sama. Da li se to zaista desilo? Ali se sećala, jeste videla budućnost.

“Šta ćemo zateći kada stignemo tamo? Na Alfu?”

“Ljude”, rekla je Lilo. “Neke ljude koje poznajemo.”

NANCY KRESS

PROŠJACI U ŠPANIJI

“Sa energijom i besanom budnošću kreni napred i podari nam pobjedu.”

– Abraham Lincoln general-majoru Džozefu Hukeru, 1863.

I

Sedeli su ukočeno u njegovim antikvarnim 'ims' foteljama, dve osobe koje nisu želele da budu tu, ili jedna osoba koja nije želela i druga koju je vređalo njeno oklevanje. Doktor Ong je to već video. Posle dva minuta bio je siguran: žena je bila ta koja je pružala nemi, jarnosni otpor. Ona je bila ta koja će izgubiti. Muškarac će za to plaćati kasnije, malo po malo, dugo vremena.

“Pretpostavljam da ste već izvršili sve neophodne kreditne provere”, reče Rodžer Kamden prijazno, “tako da odmah pređemo na detalje, hoćemo li, doktore?”

“Svakako”, reče Ong. “Zašto ne bismo počeli tako što biste mi rekli kakve vas sve genetske modifikacije zanimaju za bebu.”

Žena se naglo pomeri u fotelji. Bila je u svojim kasnim dvadesetim — jasno, druga žena — ali već je izgledala bledo, kao da je praćenje Rodžera Kamdena troši. Ong je lako mogao da poveruje u to. Kosa gospođe Kamden bila je smeđa, oči su joj bile smeđe, koža joj je imala smeđu nijansu koja je mogla biti lepa da je imala malo boje u obrazima. Nosila je smeđi kaput, ni moderan ni jevtin, kao i cipele koje su izgledale nekako ortopedski. Ong baci pogled na svoje podatke da joj potraži ime: Elízabet. Kladio bi se da ga ljudi često zaboravljaju.

Odmah do nje, Rodžer Kamden je zračio nervoznom vitalnošću, čovek u poznim srednjim godinama čija glava u obliku metka nije bila u skladu sa negovanom frizurom i italijanskim svilenim poslovnim odelom. Covek nije morao da konsultuje fasciklu da bi se prisetio bilo čega u vezi sa Kamdenom. Karikatura glave u obliku metka bila je glavna slika u jučerašnjem “on-lajn” izdanju *Wall Street Journala*: Kamden je vodio glavni udar u investiranju u pogranične atole podataka. Ong nije bio sasvim siguran šta je to investiranje u pogranične atole podataka

“Devojčicu”, reče Elizabet Kamden. Ong nije očekivao od nje da progovori prva. Glas joj je bio novo iznenađenje: britanska viša klasa. “Plavu. Sa zelenim očima. Visoku. Vitku.”

Ong se osmehnu. “Faktore izgleda najlakše je postići, kao što sam siguran da već znate. Ali sve što možemo da učinimo po pitanju ‘vitkosti’ jeste da joj damo genetsku dispoziciju u tom smeru. To kako budete hranili dete prirodno će...”

“Da, da”, reče Rodžer Kamden, “to je očito. E sad: inteligencija. Visoka inteligencija. I smisao za smelost.”

“Žao mi je, g. Kamden — faktori ličnosti još nisu dovoljno shvaćeni da bi dozvolili genetsko...”

“Samo pokušavam”, reče Kamden, sa osmehom za koji je Ong pretpostavio da je trebalo da bude vedar.

Elizabet Kamden reče: “Nadarenost za muziku.”

“Ponovo, gđo Kamden, dispozicija za muzikalnost jeste sve što možemo da garantujemo.”

“Dovoljno”, reče Kamden. “I puni raspon korekcija za svaki mogući zdravstveni problem povezan sa genima, naravno.”

“Naravno”, reče doktor Ong. Nijedno od klijenata ne progovori. Za sada je njihov spisak bio prilično skroman, imajući u vidu Kamdenov novac; većinu klijenata morao je da odgovara od suprotstavljenih

genetskih tendencija, preteranih izmena ili nerealnih očekivanja. Ong je čekao. Napetost je peckala u prostoriji poput toplote.

“I”, reče Kamden, “odsustvo potrebe za spavanjem.”

Elizabet Kamden s trzajem okrenu glavu u stranu da pogleda kroz prozor.

Ong uze papirni magnet sa stola. Potrudi se da mu glas bude prijatan. “Smem li da pitam kako ste otkrili da takav program genetske modifikacije postoji?”

Kamden se isceri. “Ne poričete da postoji. Odajem vam puno priznanje za to, doktore.”

Ong se trudio da sačuva smirenost. “Smem li da pitam kako ste saznali da li taj program postoji?”

Kamden posegnu u unutrašnji džep odela. Svila se nabirala i razvlačila; telo i odelo poticali su iz različitih društvenih klasa. Kamden je bio, seti se Ong, Jagaist, lični prijatelj samog Kenza Jagaija. Kamden pruži Ongu kopiju: programske specifikacije.

“Ne trudite se da tragajte za bezbednosnom pukotinom u svojim bankama podataka, doktore — nećete je pronaći. Ali ako vam je za ikakvu utehu, niko drugi takođe neće. E sad.” On se najednom nagnu napred. Ton mu se izmeni. “Znam da ste do sada stvorili dvadesetoro dece koja uopšte nemaju potrebe za snom. Da je do sada devetnaestero njih zdravo, inteligentno i psihološki normalno. U stvari, bolje nego normalno — sva su neuobičajeno zrela. Najstarije već ima četiri godine i ume da čita dva jezika. Znam da nameravate da ponudite ovu modifikaciju na otvorenom tržištu za par godina. Sve što hoću jeste šansa da to kupim za svoju kćer sada. Po svaku cenu koju navedete.”

Ong ustade. “Nemoguće mi je da o ovome sa vama razgovaram unilateralno, g. Kamden. Kao ni o krađi naših podataka...”

“Koja i nije bila krađa — vaš sistem spontano je izbljuvao jedan mehur na kapiju javnosti i trebalo bi vam đavolski mnogo vremena da dokažete suprotno...”

“...niti ponuda za kupovnu ove određene genetske modifikacije spada isključivo u moju nadležnost. I jedno i drugo mora da se razmotri na upravnom odboru Instituta.”

“Svakako, svakako. Kada bih mogao i sa njima da razgovaram?”

“Vi?”

Kamden ga pogleda, i dalje iz sedećeg položaja. Ongu pade na pamet da ima vrlo malo ljudi koji mogu da izgledaju tako samopouzđano osamnaest inča ispod nivoa očiju. “Naravno. Voleo bih da dobijem priliku da predstavim svoju ponudu onome ko zaista ima ovlašćenje da je prihvati. To je jedini dobar biznis.”

“Ovo nije isključivo poslovna transakcija, g. Kamden.”

“Nije ni isključivo čisto naučno istraživanje”, uzvрати Kamden. “Vaša korporacija je profitna. Sa određenim poreskim olakšicama samo za firme koje ispunjavaju uslove određenih zakona o dobroj poslovnoj praksi.”

Za trenutak Ong nije mogao da shvati na šta to Kamden misli. “Zakoni o dobroj poslovnoj praksi...”

“... smišljeni su tako da zaštite manjine koje su snabdevači. Znam, to nikada nije isprobano u slučaju kupaca, ako se izuzme crvena obloga u instalacijama J-energije. Ali, može se isprobati, doktore Ong. Manjine imaju pravo na istu ponudu proizvoda kao i ne-manjine. Znam da Institutu ne bi dobro došao sudski proces, doktore. Nijedna od vaših dvadeset beta-test porodica nije ni crna, ni jevrejska.”

“Sud... ali vi niste ni Crnac ni Jevrejin!”

“Ja pripadam drugoj manjini. Poljak-Amerikanac. Prezivao sam se Kaminski.” Kamden konačno ustade. I toplo se osmehnu. “Gledajte, to je

apsurdno. Zna^{te} to, zna^m i ja to, i obojica zna^{mo} kako bi se novinari sjajno proveli sa tim, u ovom slu^{čaju}. I znate da ne želim da vas tužim i da napravim apsurdni slu^{čaj}, samo da bih iskoristio pretnju preranim i negativnim publicitetom kako bih dobio ono što želim. Ne želim uopšte da pretim, verujte da ne želim. Želim samo to vaše čudesno dostignuće za svoju kći.” Lice mu se izmeni i poprimi izraz za koji Ong nije verovao da je moguć kod takvih crta: čežnjivost. “Doktore — znate li koliko bih ja još postigao da nisam čitavog života morao da spavam?”

Elizabet Kamden reče oštro: “Sada jedva da uopšte spavaš.”

Kamden je pogleda odozgo kao da je zaboravio da je ona tu. “Pa, ne, draga, ne sada. Ali, kada sam bio mlad... koledž, mogao sam da završim koledž i da i dalje izdržavam... no dobro. Ništa od toga sada nije važno. Ono što je važno, doktore, jeste da vi, ja i vaš upravni odbor dođemo do saglasnosti.”

“Gospodine Kamden, molim vas da sada napustite moju kancelariju.”

“Mislite, pre nego što izgubite živce zbog moje drskosti? Ne biste bili prvi. Očekujem dogovoreni sastanak za kraj sledeće nedelje, kad god i gde god kažete, naravno. Samo upoznajte moju ličnu sekretaricu, Dajanu Klavers, sa detaljima. Kad god vama bude odgovaralo.”

Ong ih ne otprati do vrata. Pritisak mu je pulsirao u slepoočnicama. Na vratima, Elizabet Kamden se okrenu. “Šta se desilo sa dvadesetom?”

“Šta?”

“Sa dvadesetom bebom. Moj muž reče da je devetnaest njih zdravo i normalno. Šta se dogodilo sa dvadesetom?”

Pritisak je bio sve jači, sve vreliji. Ong je znao da ne treba da odgovara; da Kamden verovatno zna odgovor čak i ako njegova žena ne

zna; da će on, Ong, svejedno odgovoriti; da će kasnije gorko zažaliti zbog gubitka samokontrole.

“Dvadeseta beba je mrtva. Ispostavilo se da su joj roditelji neuravnoteženi. Rastali su se za vreme trudnoće i majka nije mogla da podnese dvadesetčetvoročasovno plakanje bebe koja nikada ne spava.”

Oči Elizabet Kamden se raširiše. “Ona ju je ubila?”

“Greškom”, reče Kamden kratko. “Preterala je kada je protresla mališu.” On se namršti na Onga. “Dadilje, doktore. U smenama. Trebalo je da birate samo roditelje dovoljno imućne da mogu da priušte dadilje koje rade na smenu.”

“Užasno!” uzviknu gđa Kamden i Ong nije mogao da razluči misli li ona na smrt deteta, nedostatak bolničarki ili na nemar Instituta. Ong zatvori oči.

Kada su otišli, on uze deset miligrama ciklobenzaprina-III. Za leđa — bilo je to isključivo za njegova leđa. Stara povreda ponovo ga je bolela. Potom je dugo stajao kraj prozora, držeći i dalje magnet za papir, i osećao kako mu se pritisak povlači iz slepoočnica i kako se ponovo smiruje. Ispod njega, jezero Mičigen mirno se ljeskalo uz obalu; prošle noći policija je odvezla beskućnike u novoj raciji, tako da još nisu stigli da se vrate. Ostali su samo njihovi otpaci, bačeni u žbunje parka na obali jezera: iskrzana ćebad, novine, plastične kese nalik na patetične, zgažene barjake. Bilo je nelegalno spavati u parku, bilo je nelegalno ući u njega bez boravišne dozvole, bilo je nelegalno biti beskućnik i nemati prebivalište. Dqk je Ong posmatrao, uniformisani čuvari parka počeli su metodično da nabadaju novine i trpaju ih u čiste samohodne posude.

Ong podiže slušalicu da pozove Predsednika upravnog odbora Biotehničkog Instituta.

Četiri muškarca i tri žene sedeli su oko stola od uglaćanog mahagonija u sali za konferencije. Doktor, advokat, indijanski

poglavica, pomisli Suzan Meling dok je gledala Onga, Salivanovu i Kamdena. Osmehnu se. Ong uhvati taj osmeh i pogleda je ledeno. Pompezna guzica. Džudi Salivan, advokat Instituta, okrenu se i obrati se tiho Kamdenovom advokatu, mršavom nervoznom čoveku koji je izgledao kao da ga neko drugi poseduje. Njegov vlasnik, Rodžer Kamden, indijanski poglavica lično, izgledao je najzadovoljnije od svih u prostoriji. Smrtonosni čovečuljak — šta je sve trebalo da bi postao toliko bogat, počevši ni od čega? Ona, Suzan, svakako to nikada neće znati — zračio je uzbuđenjem. Bio je ozaren, blistav, toliko ni nalik drugim budućim roditeljima da je Suzan bila zaintrigirana. Obično su buduće mame i tate — naročito tate — sedeli tamo i izgledali kao da prisustvuju pripajanju korporacija. Kamden je izgledao kao da je na rođendanskoj proslavi.

Što je, naravno, i bilo tačno. Suzan mu se isceri i oseti zadovoljstvo kada joj on uzvratu kezo. Vučjim, ali sa nekom vrstom oduševljenja koje se moglo nazvati samo nedužnim — kakav bi bio u krevetu? Ong se veličanstveno namršti i ustade da govori.

“Dame i gospodo, mislim da smo spremni da počnemo. Možda bi trebalo najpre da se upoznamo. G. Rodžer Kamden i gđa Kamden su, naravno, naši klijenti. G. Džon Javorski, advokat g. Kamdena. G. Kamden, ovo je Džudit Salivan, šef pravnog odeljenja Instituta; Semjuel Krenšo, zastupnik direktora Instituta dr Breda Marštajnera, koji danas na žalost nije mogao da prisustvuje; i dr Suzan Meling, koja je razvila genetsku modifikaciju koja utiče na san. Nekoliko pravnih pitanja od interesa za obe strane...”

“Zaboravite na kratko na ugovore”, upade Kamden. “Popričajmo malo o tom spavanju. Piteo bih da postavim nekoliko pitanja.”

Suzan reče: “Šta želite da znate?” Kamdenove oči bile su veoma plave na njegovom otvorenom licu; nije bio ono što je očekivala. Gđa Kamden, kojoj je očigledno nedostajalo lično ime i advokat, pošto je

Javorski predstavljen kao advokat njenog muža, ne i njen, izgledala je ili mrzovoljno, ili uplašeno, bilo je teško to utvrditi sa sigurnošću.

Ong reče kiselo: “Onda bi možda trebalo da počnemo kratkom prezentacijom dr Meling.”

Suzan bi više volela pitanja i odgovore, kako bi videla šta Kamden želi da pita. Ali dovoljno je naljutila Onga za jednu sesiju. Ona poslušno ustade.

“Da počnem kratkim opisom spavanja. Istraživači već dugo znaju da u stvari postoje tri vrste spavanja. Jedna je 'sporotalasno spavanje', karakteristično na EHG po delta talasima. Druga je 'spavanje brzih pokreta očiju' ili REM spavanje, mnogo lakše spavanje koje sadrži najviše snova. Ove dve vrste zajedno čine 'srž spavanja'. Treći tip spavanja je 'opcionarno spavanje', koje se tako zove zato što ljudi izgleda da mogu bez njega, a da ne oseđaju nedostatak, i neki spavači na kratke staze uopšte ga ne upražnjavaju i prirodno spavaju samo 3 ili 4 sata za noć.”

“Taj sam”, reče Kamden. “Istrenirao sam sebe za to. Zar to ne može svako da učini?”

Izgleda da će na kraju ipak imati pitanja i odgovore. “Ne. Sam mehanizam spavanja poseduje donekle je elastičan, ali ne u istoj meri kod svake osobe. Vezivna jezgra u moždini...”

Ong reče: “Mislim da nam nije potreban taj nivo detalja, Suzan. Držimo se osnova.”

Kamden reče: “Vezivna jezgra regulišu ravnotežu između neuroprenosnika i peptida koja vodi do pritiska da se spava, zar ne?”

Suzan nije mogla da se uzdrži; iscerila se. Kamden, finansijer beskrupulozan i oštar poput lasera, sedeo je i pokušavao da izgleda ozbiljno, kao učenik trećeg razreda koji očekuje pohvalu za svoj domaći zadatak. Ong je izgledao kiselo. Gđa Kamden skrenu pogled, kroz prozor.

“Da, to je tačno, g. Kamden. Potrudili ste se da se obavestite.”

Kamden reče: “Radi se o mojoj kćeri”, i Suzan zastade dah. Kada je poslednji put čula taj ton poštovanja u bilo čijem glasu? Ali, niko drugi u sobi to kao da nije primetio.

“Dobro, onda”, reče Suzan, “već znate da je razlog za to što ljudi spavaju pritisak za spavanjem koji narasta u mozgu. U proteklih dvadeset godina, istraživanje je utvrdilo da je to jedini razlog. Ni sporotalasno spavanje, ni REM spavanje, ne koriste funkcijama koje se ne mogu obavljati dok su telo i mozak budni. Dosta toga se odvija za vreme spavanja, ali to može da se odvija i u budnom stanju, ukoliko se naprave druga hormonalna prilagođavanja.

Spavanje je nekada služilo kao važna evolutivna funkcija. Pošto je Klem Prasisar jednom završio sa punjenjem stomaka i štrcanjem sperme unaokolo, spavanje ga je činilo nepokretnim i bezbednim od grabljivica. Spavanje je pomagalo opstanku. Adi sada je to preživeli mehanizam, kao i slepo crevo. Uključuje se svake noći, ali potreba je nestala. Zato mi isključujemo prekidač na samom njegovom izvoru, u genima.”

Ong se trže. Mrzeo je kada je tako preterano pojednostavljivala stvari. Ili je možda mrzeo njenu bezbrižnost. Da je Marštajner pravio ovu prezentaciju, ne bi bilo nikakvog Klema Prasisara.

Kamden reče: “Šta je sa potrebom da se sanja?”

“Nije neophodno. Preživelo bombardovanje korteksa kako bi bio u stanju poluopreza za slučaj da grabljivica napadne u toku spavanja. Budno stanje je bolje za to.”

“Zbog čega onda nije to bilo budno stanje? Od samog početka evolucije?”

Testirao ju je. Suzan mu se osmehnu punim, izdašnim osmehom, uživajući u njegovom samopouzdanju. “Rekla sam vam. Bezbednost od

grabljivica. Ali kada napadne neka savremena grabljivica — recimo investitor u pogranične atole podataka — bezbednije je biti budan.”

Kamden odmah ispali sledeće pitanje: “Šta je sa visokim procentom REM spavanja kod fetusa i beba?”

“I dalje je to evolucionim zaostatak. Cerebrum se savršeno dobro razvija i bez toga.”

“A popravka neurona za vreme sporotalasnog spavanja?”

“To se zaista odvija. Ali može da se odvija i u budnom stanju, ako je DNA programirana za to. Nema gubitka neuralne efikasnosti, koliko znamo.”

“Šta je sa ispuštanjem enzima ljudskog rasta u tako velikim koncentracijama za vreme sporotalasnog spavanja?”

Suzan ga pogleda sa divljenjem. “Nastavlja se i bez spavanja. Genetska podešavanja vezuju to za druge promene u epifazi.”

“A šta je sa...”

“Prpratnim efektima?” reče gđa Kamden. Usta joj se iskriviše nadole. “Šta je sa prokletim prpratnim efektima?”

Suzan se okrenu ka Elizabet Kamden. Zaboravila je da je i ona tu. Mlađa žena zapilji se u Suzan, sa krajevima usta iskrivljenim nadole.

“Drago mi je što ste to pitali, gđo Kamden. Zato što postoje prpratni efekti.” Suzan zastade; uživala je. “U poređenju sa svojim vršnjacima, deca koja ne spavaju — a nisa imala genetsku manipulaciju IQ — inteligentnija su, radosnija i bolje rešavaju probleme.”

Kamden izvadi cigaretu. Ta arhaična, prljava navika iznenadi Suzan. Onda vide da je to bilo s namerom: Rodžer Kamden je privlačio pažnju razmetljivom predstavom kako bi je skrenuo sa onoga što je osećao. Njegov upaljač bio je od zlata, sa monogramom, nedužno nakinđuren.

“Dozvolite da objasnim”, reče Suzan. “REM spavanje bombarduje cerebralni korteks nasumičnom neuralnom vatrom iz moždine; do sneganja dolazi zato što se jadni korteks pod opsadom iz sve snage trudi da shvati aktivirane slike i sećanja. Na to troši mnogo energije. Bez tog utroška energije, cerebru mi lišeni spavanja sačuvani su od trošenja i bolje koordiniraju inpute iz stvarnog života. Otud — veća inteligencija i bolje rešavanje problema.

Takođe, doktori već šezdeset godina znaju da da anti-depresanti, koji poboljšavaju raspoloženje depresivnih pacijenata, takođe u potpunosti potiskuju REM spavanje. U proteklih deset godina dokazali su da obrnuto takođe važi: potisnite REM spavanje i ljudi ne zapadaju u depresiju. Deca lišena sna vesela su, otvorena... radosna. Nema druge reči za to.”

“Po koju cenu?” reče gđa Kamden. Vrat je držala kruto, ali uglovi vilice su joj se pomerali.

“Ni po koju cenu. Nema nikakvih negativnih propratnih efekata.”

“Do sada”, odbrusi joj gđa Kamden.

Suzan slegnu ramenima. “Do sada.”

“Imaju tek četiri godine. U najboljem slučaju!”

Ong i Krenšo su je posebno proučavali. Suzan uoči trenutak u kom je Kamdenova to shvatila; ona utonu natrag u fotelju i prikupi bundu oko sebe, praznog lica.

Kamden nije gledao svoju ženu. On izduva oblak dima cigarete. “Sve ima svoju cenu, dr Meling.”

Dopalo joj se kako je izgovorio njeno ime. “Obično, da. Naročito kod genetskih modifikacija. Ali ovde zaista nismo mogli ništa da pronađemo, uprkos trudu.” Ona se osmehnu pravo u Kamdenove oči. “Da li je previše tražiti da poverujemo kako nam je vasiona bar jednom dala

nešto potpuno dobro, potpuni korak napred, nešto potpuno korisno? Bez skrivenih kazni?”

“Ne vasiona. Već inteligencija ljudi poput vas”, reče Kamden i to iznenadi Suzan više nego bilo šta što se desilo pre toga. Oči su joj bile zarobljene njegovim pogledom. Osetila je stezanje u grudima.

“Mislim”, reče dr Ong suvo, “da je filosofija vasiona možda izvan predmeta našeg razmatranja. G. Kamden, ako nemate daljih medicinskih pitanja, možda možemo da se vratimo na pravna pitanja koja su pokrenuli gđa Salivan i g. Javorski. Hvala, dr McIning.”

Suzan klirnnu glavom. Nije ponovo pogledala Kamdena. Ali po onome što je rekao i načinu na koji je gledao, znala je da je tamo.

Kuća je bila otprilike kao što je i očekivala, ogromna građevina u lažnom tjudor stilu na jezeru Mičigen, severno od Čikaga. Između kapije i kude zemljište je bilo gusto pošumljeno, a između kude i uzburkane vode otvoreno. Snežne mrlje prošarale su usnulu travu. Žena biotehnolog radila je sa Kamdenima već četiri meseca, ali ovo je bilo prvi put da se Suzan dovezla do njihove kuće.

Dok je hodala ka kući, iza nje se dovezoše još jedna kola. Ne, kamion, koji je nastavio zakrivljenim prilaznim putem do uslužnog ulaza sa strane. Jedan čovek pozvoni na uslužno zvono; drugi poče da istovaruje ogradicu za bebu u plastičnom omotu sa zadnje strane kamiona. Belu, sa ružičastim i žutim zekama. Suzan načas zatvori oči.

Kamden lično joj otvori vrata. Mogla je da primeti koliko se trudi da ne izgleda zabrinuto. “Niste morali da vozite čak ovamo, Suzan — ja bih došao u grad!”

“Ne, nisam želela da to učinite, Rodžer. Gđa Kamden je tu?”

“U dnevnoj sobi.” Kamden je uvede u veliku prostoriju sa kamenim kaminom. Nameštaj u stilu engleske seoske kuće; reprodukcije sa psima ili čamcima, sve povešane osamnaest inča previsoko; mora da je

unutrašnje uređenje obavila Elizabet Kamden. Ona ne ustade iz svoje fotelje sa visokim naslonom kada je Suzan ušla.

“Biću sažeta i brza”, reče Suzan. “Ne želim da vam ovo učinim komplikovanijim nego što inače jeste. Imamo sve rezultate amniocenteze, ultrazvuka i Langstonovog testa. Fetus je u redu, razvija se normalno za vreme od dve nedelje, nema problema sa implantom u zidu materice. Ali došlo je do komplikacije.”

“Kakve?” reče Kamden. On izvadi cigaretu, pogleda svoju ženu, pa je odloži natrag nepripaljenu.

Suzan reče tiho: “Gđo Kamden, pukim slučajem, prošlog meseca oba vaša jajnika ispustila su jajne ćelije. Jednu smo uklonili radi genetske hirurgije. Daljim pukim slučajem, druga se oplodila i implantirala. Nosite dva fetusa.”

Elizabet Kamden se ukoči. “Blizance?”

“Ne”, reče Suzan. Tada shvati šta je rekla. “Hoću da kažem, da. Jesu blizanci, ali ne identični. Jedno je genetski izmenjeno. Drugo prvome neće biti sličnije nego što je slučaj sa bilo koja dva rođena brata ili sestre. Reč je o takozvanoj 'normalnoj' bebi. A znam da niste želeli takozvanu normalnu bebu.”

Kamden reče: “Ne, ja nisam.”

Elizabet Kamden reče: “Ja jesam.”

Kamden joj uputi žestoki pogled koji Suzan nije mogla da pročitati. On ponovo izvadi cigaretu, pa je upali. Bio je profilom okrenut prema Suzan i intenzivno je razmišljao.; sumnjala je da zna da je cigareta tamo, ili da je pripaljuje. “Da li na bebu utiče to što je tamo i druga?”

“Ne”, reče Suzan. “Ne, naravno da ne. One prosto... koegzistiraju.”

“Možete li izvršiti abortus na njoj?”

“Ne bez rizika da budu abortirane obe. Uklanjanje neizmenjenog fetusa moglo bi da prouzrokuje promene u zidu materice koje bi mogle da

dovedu do spontanog pobačaja onog drugog.” Ona duboko udahnu. “Postoji i ta opcija, naravno. Možemo iznova započeti sa čitavim postupkom. Ali kao što sam vam svojevremeno rekla, imali ste veoma mnogo srede što je oplodjenje in vitro izvršeno već posle drugog pokušaja. Nekim parovima treba osam ili deset pokušaja. Ako ponovo započnemo, postupak bi mogao da bude dug.”

Kamden reče: “Da li prisustvo tog drugog fetusa škodi mojoj kćeri? Uzima joj hranljive sastojke ili tako nešto? Ili će bilo šta izmeniti kasnije tokom trudnoće?”

“Ne. Osim što postoji mogućnost preranog porođaja. Dva fetusa zauzimaju daleko više prostora u materici, i ako postane tesno, može doći do preranog porođaja. Ali...”

“Koliko preranog? Dovoljno da ugrozi opstanak?”

“Najverovatnije ne.”

Kamden nastavi da puši. Na vratima se pojavi neki muškarac. “Ser, zove London. Džejms Kendal za g. Jagaija.”

“Uzeću.” Kamden ustade. Suzan ga je posmatrala kako proučava ženino lice. Kad je progovorio, obratio se njoj. “U redu, Elizabet. U redu.” On izađe iz sobe.

Jedan dugi trenutak dve žene sedele su u tišini. Suzan je bila svesna razočaranja; ovo nije bio Kamden kakvog je očekivala da vidi. Postala je svesna da je Elizabet Kamden posmatra kao da se zabavlja.

“O da, doktore. Takav je on.”

Suzan ne reče ništa.

“U potpunosti dominantan. Ali ne ovaj put.” Ona se tiho nasmeja, uzbuđena. “Dvojke. Da li... da li znate kog je pola drugo?”

“Oba fetusa su ženska.”

“Želela sam devojčicu, znate. A sada ću je i imati.”

“Dakle, nastavite trudnoću.”

“O, da. Hvala što ste došli, doktore.”

Bila je otpuštena. Niko je nije ispratio. Ali dok se spremala da uđe u kola, Kamden istrča iz kuće, bez kaputa. “Suzan! Želeo sam da vam zahvalim. Za to što ste došli čak ovamo da nam lično saopštite.”

“Već ste mi zahvalili.”

“Da. Dobro. Sigurni ste da drugi fetus nije pretnja mojoj kćeri?”

Suzan reče namerno: “Kao što ni genetski izmenjeni fetus nije pretnja prirodno začetom.”

On se osmehnu. Glas mu je bio tih i čežnjiv. “A vi mislite da bi to trebalo podjednako da mi znači. Ali nije tako. I zbog čega bi trebalo da se pravim da osećam nešto drugo? Naročito pred vama?”

Suzan otvori vrata kola. Nije bila spremna za ovo, ili se predomisli, ili tako nešto. Ali onda se Kamden nagnu kako bi zatvorio vrata i u njegovom ponašanju nije bilo ni traga flerta, niti laskavog dodvoravanja. “Bolje da poručim i drugu ogradicu.”

“Da.”

“I drugo sedište za kola.”

“Da.”

“Ali ne i drugu dadilju za noćnu smenu.”

“To zavisi od vas.”

“I vas.” Najednom, on se nagnu i poljubi je, poljupcem toliko ućtivim i punim poštovanja da je Suzan bila šokirana. Ni požuda ni osvajanje ne bje šokirali; ovo jeste. Kamden joj nije pružio priliku da reaguje; zatvorio je vrata i krenuo natrag prema kući. Suzan se odveze prema kapiji dok su joj ruke drhtale na volanu, sve dok šok nije zamenila razgaljenost. Bio je to namerno uzdržani poljubac pun poštovanja,

smišljena enigma. A ništa drugo nije moglo toliko da garantuje da će ih biti još.

Ona se zapita koja će imena Kamdenovi dati svojim kćerima.

Dr. Ong je koračao bolničkim hodnikom čija su svetla bila prigušena na polovinu. Iz prostorije za bolničarke u porodilištu napolje kroči jedna bolničarka da ga zaustavi — bilo je to usred noći, dugo posle vremena za posetu — detaljno osmotrila lice i ponovo nestala u svojoj prostoriji. Iza ugla nalazilo se staklo kroz koje se gledalo u samo porodilište. Na Ongovo nezadovoljstvo, Suzan Meling je stajala uz samo staklo. Na njegovo još veće nezadovoljstvo, plakala je.

Ong shvati da mu se nikada nije dopadala ta žena. Možda i nijedna druga. Čak i one sa superiornim umom kao da nisu mogle da ne ispadnu proklete budale zbog svojih emocija.

“Gledajte”, reče Suzan, nasmeja se malo i tresnu se po licu. “Doktore — *gledajte*. “

Iza stakla je Rodžer Kamden, u mantilu i sa maskom, držao podignutu bebu u beloj benkici i ružičastom čebencetu. Kamdenove plave oči — teatralno plave, muškarac ne bi smeo da ima tako upadljive oči — sijale su. Beba je imala glavu prekrivenu mekim dlačicama, široke oči, ružičastu kožu. Kamdenove oči iznad maske govorile su da nijedno drugo dete nikada nije imalo takve attribute.

Ong reče: “Porodaj bez komplikacija?”

“Da”, jecala je Suzan Meling. “Savršeno prirodno. Elizabet je fino. Spava. Zar nije divna? On poseduje najavanturističkiji duh koji sam ikada upoznala.” Ona obrisala nos rukavom; Ong shvati da je pijana. “Jesam li vam ikada ispričala da sam nekada bila verena? Pre petnaest godina, na medicinskom fakultetu? Raskinula sam veridbu zato što je postao tako običan, tako dosadan. O, Bože, Ne bi trebalo ovo da vam pričam, žao mi je, žao mi je.”

Ong se odmaknu od nje. Iza stakla, Rodžer Kamden je bebu položio u malu kolevku na točkovima. Na tablici sa imenom pisalo je DEVOJČICA KAMDEN #1, 2,7 KG. Bolničarka iz noćne smene posmatrala je popustljivo.

Ong nije sačekao da vidi kako Kamden izlazi iz porodilišta ili kako mu Suzan Meling saopštava ono što je nameravala da mu saopšti. Ong ode da pozove akušera. Izveštaju Melingove nije se, u ovim okolnostima, moglo verovati. Savršena prilika bez presedana da se snimi svaki detalj genetske izmene sa neizmenjenom kontrolom, a Melingovu su više zanimale sopstvene aljkave emocije. Ong će očitó morati sam da sačini izveštaj, pošto bude porazgovarao sa akušerom. Bio je gladan svakog detalja. I to ne samo o bebi rumenih obraza u Kamdenovom naručju. Želeo je da zna sve o rođenju deteta u drugoj kolevci sa staklenim stranicama: DEVOJČICA KAMDEN #2, 2,3 KG. Tamnokosa beba sa pegavim crvenim licem, koja je ležala savijena u svom ružičastom ćebetú, i spavala.

2

Lejšino najranije sećanje odnosilo se na tekuće linije koje nisu bile tamo. Znala je da nisu tamo zato što je, kada je posegla pesnicom kako bi ih dođirnula, njena pesnica bila prazna. Kasnije je shvatila da su tekuće linije bile svetlost: sunčeva svetlost koja je koso padala u prugama između zavesa njene sobe, između drvenih Salona u trpezariji, između ukrštenih gredica u staklenoj bašti. Tog dana, kada je otkrila da je zlatni tok bio svetlost, glasno se nasmejala zbog puke radosti otkrivanja, a Tata se okrenuo od saksija u koje je stavljao cveće i osmehnuo joj se.

Čitava kuća bila je puna svetla. Svetio se odbijalo od jezera, teklo preko visokih belih tavanica, skupljalo se na sjajnim drvenim podovima. Ona i Alis neprestano su se kretale kroz svetio i Lejša bi ponekad stala, zabacila glavu i pustila ga da joj teče niz lice. Mogla je da ga oseti, kao vodu.

Najbolje svetlo, naravno, bilo je u staklenoj bašti. Tamo je Tata voleo da boravi kada bi se vratio kudi posle pravljenja para. Tata je zasađivao biljke i zalivao drveće, zviždućudi, a Lejša i Alis su trčale između drvenih stolova sa cvećem koje je odisalo tim divnim zemljanim mirisima, trčale sa tamne strane staklene bašte gde su rasli veliki ljubičasti cvetovi do sunčane strane sa bokorima žutog cveća, trčale tamo-amō, na svetio i izvan njega. “Rast”, rekao joj je Tata, “svi cvetovi ispunjavaju obećanja. Alis, pažljivo! Umalo nisi preturila tu orhideju!” Alis, poslušna, prestala bi na neko vreme da trči. Tata nikada nije rekao Lejši da prestane da trči.

Nešto kasnije, svetla više ne bi bilo. Alis i Lejša bi se okupale, a onda bi Alis utihnula, ili postala mrzovoljna. Nije htela da se lepo igra sa Lejšom, čak i kada ju je Lejša puštala da izabere igru ili uzme sve najbolje lutke. Onda je Dadilja vodila Alis u “krevet”, a Lejša je još malo razgovarala sa Tatom sve dok Tata ne kaže da mora da radi u svojoj radnoj sobi na papirima koji prave pare. Lejša je uvijek osećala trenutno žaljenje zbog toga što on mora to da radi, ali taj trenutak nikada nije trajao jako dugo zato što bi onda stigla Gospođica i počela sa Lejšinim lekcijama, koje je volela. Učenje je bilo tako zanimljivo! Već je umela da peva dvadeset pesama i da piše sva slova abecede, kao i da broji do pedeset. A kada se lekcije završe, svetio je ponovo tu i vreme je za doručak.

Vreme za doručak bilo je jedino što Lejša nije volela. Tata je otišao u kancelariju, a Lejša i Alis su doručkovale sa Mamom u velikoj trpezariji. Mama je sedela u crvenom ogrtaču, koji se Lejši sviđao i nije mirisala čudno niti govorila čudno kao što će mirisati ili govoriti kasnije tokom dana, ali doručak svejedno nije bio zabavan. Mama bi uvijek počela sa Pitanjem.

“Alis, dušo, kako si spavala?”

“Fino, Mama.”

“Jesi li nešto lepo sanjala?”

Alis je dugo govorila ne. A onda je jednog dana rekla: “Sanjala sam konja. Jahala sam ga.” Mama je pljesnula rukama, poljubila Alis i dala joj još jedan kolačić sa sirupom. Posle toga Alis je uvijek imala san koji je pričala Mami.

Jednom je Lejša rekla: “I ja sam sanjala. Sanjala sam da svetio ulazi kroz prozor, obavlja me kao prekrivač, a onda me je poljubilo u oči.”

Mama je spustila svoju šoljicu za kafu na sto tako jako da se kafa izlila iz nje. “Nemoj me lagati, Lejša. Nisi sanjala.”

“Jesam”, rekla je Lejša.

“Samo deca koja spavaju mogu da sanjaju. Nemoj me lagati. Ti nisi sanjala.”

“Jesam!” viknula je Lejša. Gotovo da je mogla to da vidi: svetio koje teče unutra kroz prozor i obavlja je kao zlatni prekrivač.

“Neću trpeti lažljivo dete! Čuješ li me, Lejša — neću to trpeti!”

“Ti lažeš!” viknu Lejša, znajući da te reči nisu istinite, mrzeći sebe zato što nisu istinite, ali mrzeći još više Mamu i to je bilo pogrešno, takode, a tamo je sedela Alis ukočena i zamrznuta, raširenih očiju. Alis je bila uplašena, i za to je Lejša bila kriva.

Mama pozva oštro: “Dadiljo! Dadiljo! Odvedite Lejšu smesta u njenu sobu. Ne srne da sedi sa civilizovanim ljudima ukoliko ne može da se uzdrži od laganja!”

Lejša zaplaka. Dadilja je iznese iz sobe. Lejša nije čak ni dovršila doručak. Ali nije je bilo briga za to; sve što je mogla da vidi dok je plakala bile su Alisine oči, tako uplašene, kako odražavaju izlomljene komadiće svetla.

Ali Lejša nije dugo plakala. Dadilja joj je pročitala priču, a onda se igrala sa njom skakanja po podacima, da bi onda došla Alis, pa ih je

Dadilja obe odvezià u Čikago, u zoo vrt gde su se mogle videti čudesne životinje, životinje o kojima Lejša nije mogla da sanja — kao u Alis. A u vreme kada su se vratile, Mama je otišla u svoju sobu i Lejša je znala da će ona ostati tamo sa čašama u kojima su bile stvari čudnog mirisa sve do kraja dana, tako da Lejša neće morati da je vidi.

Ali te noći, otišla je u majčinu sobu.

“Moram u kupatilo”, rekla je Gospođici. Gospođica je rekla: “Treba li ti pomoć?” možda zato što je Alisi još trebala pomoć u kupatilu. Ali Lejši nije, pa je zahvalila Gospođici. Onda je sedela nakratko na šolji iako ništa nije izašlo, tako da ono što je rekla Gospođici ne bude laž.

Lejša ode na prstima niz hodnika. Najpre uđe u Alisinu sobu. Malo svetlo u zidnom utikaču gorelo je blizu “kolevke”. U Lejšinoj sobi kolevke nije bilo. Lejša pogleda svoju sestru kroz ogradicu. Alisa je ležala na boku, zatvorenih očiju. Kapci njenih očiju brzo su treptali, kao zavese na vetru. Alisina brada i vrat izgledali su opušteno.

Lejša zatvori vrata vrlo pažljivo i ode u sobu svojih roditelja.

Oni nisu spavali u “kolevci”, već u ogromnom “krevetu” sa dovoljno prostora između njih za još ljudi. Mamiini kapci nisu treptali; ona je ležala na leđima i pravila zvuk hrrr-hrrr kroz nos. Čudan jak miris je bio oko nje. Lejša odstupi i ode na prstima do Tate. On je izgledao kao Alis, osim što su mu brada i vrat izgledali još opuštenije, sa prevojima kože nagomilanim kao šator koji se srušio u zadnjem dvorištu. Lejša se uplašila kada ga je videla takvog. Tada se Tatine oči otvoriše tako naglo da Lejša vrisnu.

Tata se skotrlja s kreveta i uze je, pogledavši brzo ka Mami. Ali ona se nije ni pomerila. Tata je imao samo gaćice. On iznese Lejšu u hodnik, gde Gospođica dotrča s rečima: “O, ser, žao mi je, rekla je da će samo da ode u kupatilo...”

“U redu je”, reče Tata, “poneću je sa sobom.”

“Ne!” vrisnu Lejša, zato što je Tata bio samo u gaćicama i vrat mu je izgledao čudno, a soba je smrdela zbog Mame. Ali, Tata je odvede u staklenu baštu, posadi je na klupicu, obavi oko sebe parče zelene plastike namenjene za prekrivanje biljaka, pa sede kraj nje.

“Dobro, Lejša, šta se desilo? Šta si to radila?”

Lejša ne odgovori.

“Gledala si ljude kako spavaju, zar ne?” reče Tata, i pošto mu je glas bio mekši, Lejša promrmlja: “Da.” Odmah seosećala bolje, bilo je dobro ne lagati.

“Gledala si ljude kako spavaju zato što ti ne spavaš, pa si bila radoznala, zar ne? Kao Radoznali Džordž iz tvoje knjige?”

“Da”, reče Lejša. “Mislila sam da si rekao da po celu noć praviš pare u radnoj sobi!”

Tata se osmehnu. “Ne po celu noć. Delimično. Ali onda spavam, iako ne mnogo.” On uze Lejšu u krilo. “Meni ne treba mnogo spavanja, tako da mnogo više toga završim tokom noći nego većina ljudi. Raznim ljudima trebaju razne količine spavanja. A nekoliko ih je, samo nekoliko, poput tebe. Tebi uopšte ne treba.”

“Zašto ne?”

“Zato što si ti izuzetna. Bolja od drugih ljudi. Pre nego što si se rodila, naterao sam neke doktore da ti pomognu, da budeš takva.”

“Zašto?”

“Da bi mogla praktično da radiš šta god budeš želela i da izraziš sopstvenu individualnost.”

Lejša mu se izvi u rukama kako bi se zagledala u njega; te reči nisu joj značile ništa. Tata pruži ruku i dodirnu usamljeni cvet koji je rastao na visokom drvetu u saksiji. Cvet je imao debele bele latice poput krema koji je on stavljao sebi u kafu, a središte je bilo svetio ružičasto.

“Vidiš, Lejša — ovo drvo je napravilo ovaj cvet. Zato što to može. Samo ovo drvo može da napravi ovako divan cvet. Ona biljka što visi tamo ne može, one druge takođe. Samo ovo drvo. Prema tome, najvažnija stvar na svetu za ovo drvo jeste da na njemu izrasle ovaj cvet. Cvet je individualnost drveta — to znači da se samo ono, i ništa drugo — izrazilo na taj način. Ništa drugo nije važno.”

“Ne razumem, Tata.”

“Razumećeš. Jednog dana.”

“Ali ja hodu da razumem sada”, reče Lejša i Tata se nasmeja u čistom oduševljenju, pa je zagrlji. Zagrljaj je bio prijatan, ali Lejša je i dalje želela da razume.

“Kada ti praviš pare, je li to tvoja indiv... ta stvar?”

“Da”, reče Tata srećno.

“Znači, niko drugi ne može da pravi pare? Kao što samo ono drvo može da napravi taj cvet?”

“Niko drugi ne može da ih pravi baš tako kao ja.”

“A šta radiš s parama?”

“Kupujem ti stvari. Ovu kuću, tvoje haljine. Gospođicu da te podučava, kola u kojima se voziš.”

“A šta drvo radi sa cvetom?”

“Uživa u njemu”, reče Tata, što nije imalo nikakvog smisla. “Izuzetnost je ono što je važno, Lejša. Izuzetnost uz podršku individualnog napora. I to je sve što je važno.”

“Haldno mi je, Tata.”

“Onda bolje da te vratim Gospođici.”

Lejša se nije mrdnula. Dodirnula je cvet prstom. “Hodu da spavam, Tata.”

“Ne, nećeš, dušo. Spavanje je samo izgubljeno vreme, protraćeni život. To ti je mala smrt.”

“Alis spava.”

“Alis nije kao ti.”

“Alis nije izuzetna?”

“Ne. Ti jesi.”

“Zašto nisi i Alis napravio da bude izuzetna?”

“Alis je napravila samu sebe. Nisam imao prilike da je napravim izuzetnom.”

Čitava stvar bila je suviše teška. Lejša prestade da miluje cvet i skliznu sa Tatinog krila. On joj se osmehnu. “Moja mala pitalica. Kada odrasteš, pronaći ćeš sopstvenu izuzetnost i to će biti novi poredak, izuzetnost kakvu svet još nije video. Možda ćeš biti čak i kao Kenzo Jagai. On je načinio Jagai generator koji snabdeva svet energijom.”

“Tata, izgledaš smešno umotan u plastiku za cveće.” Lejša se nasmeja. Tata takođe. Ali onda ona reče: “Kada porastem, nateraću svoju izuzetnost da pronađe način da i Alis učini izuzetnom” i Tata prestade da se smeje.

On je vrati Gospođici, koja ju je naučila kako da napiše svoje ime. Bilo je tu pet slova, sva su bila različita, a zajedno su činila njeno ime. Lejša ga je pisala iznova i iznova, smejući se, a smejala se i Gospođica. Ali kasnije, ujutro, Lejša ponovo pomisli na razgovor sa Tatom. Često je mislila na to, premetala u glavi iznova i iznova nepoznate reči, kao tvrde kamenčiće, ali deo na koji je najviše mislila nije bio reč. Bilo je to mrštenje na Tatinom licu kada mu je rekla da će svoju izuzetnost upotrebiti kako bi i Alis načinila izuzetnom.

Svake nedelje, dr Meling je dolazila da poseti Lejšu i Alis, ponekad sama, ponekad s drugim ljudima. I Lejša i Alis su volele dr Meling, koja se puno smejala i čije su oči bile vedre i tople. Često je tu bio i Tata. Dr..

Meling je s njima igrala igre, najpre sa Alis i Lejšom zasebno, a onda zajedno. Slikala ih je i merila im težinu. Terala ih je da legnu na sto i kadila im je metalne stvarčice za slepoočnice, što je zvučalo zastrašujuće, ali nije bilo zato što se tu nalazilo mnogo mašina koje su mogle gledati dok su ležale tamo, i sve su pravile zanimljive zvuke. Dr. Meling je dobro odgovarala na pitanja kao i Tata. Jednom je Lejša rekla: “Je li dr Meling izuzetna osoba? Kao Kenzo Jagai?” A Tata se nasmejao, pogledao dr Meling i rekao: “O, da, zaista.”

Kada je Lejša imala pet godina, ona i Alis krenule su u školu. Tatin vozač ih je svakog dana vozio u Čikago. Bile su u različitim učionicama, zbog čega je Lejša bila razočarana. Sva deca u Lejšinoj učionici bila su starija. Ali od prvog dana je obožavala školu, sa opčinjavajućom naučnom opremom elektronskim fiokama punim matematičkih zagonetki i drugom decom sa kojom je mogla da pronalazi zemlje na mapi. Posle pola godine premestili su je u drugu učionicu, gde su deca bila još starija, ali su svejedno bila dobra prema njoj. Lejša je požela da uči japanski. Volela je da crta divna slova na debelom belom papiru. “Škola Soli bila je dobar izbor”, rekao je Tata.

Ali Alis nije volela školu Soli. Ona je želela da ide u školu istim žutim autobusom kao i Kuvareva kći. Plakala je i bacala svoje bojice po podu škole Soli. Onda je Mama izašla iz svoje sobe — Lejša je nije videla nedeljama, iako je znala da Alis jeste — pa je bacila neke svećnjake na pod. Svećnjaci, koji su bili od porcelana, razbili su se. Lejša je dotrčala da pokupi krhotine dok su Mama i Tata vrištali jedno na drugo u hodniku, kod velikog stepeništa.

“Ona je i moja kći! A ja kažem da može da ide!”

“Nemaš ti prava ništa da kažeš o tome! Musava pijanduro, predstavljaš najgori mogući primer za njih obe... a ja sam mislio da se ženim finom engleskom aristokratkinjom!”

“Dobio si ono za šta si platio! Ništa! Ionako ti nikada nije ni trebalo bilo šta od mene ili ma koga drugog!”

“Prestanite!” povika Lejša. “Prestanite!” U hodniku zavlada tišina. Lejša je posekla prst na porcelanu; krv je tekla na tepih. Tata ulete unutra i uze je. “Prestanite”, jecala je Lejša i nije razumela kada je Tata rekao tiho: “Ti prestani, Lejša. Ništa što oni rade ne bi trebalo uopšte da te dotiče. Moraš biti bar toliko jaka.”

Lejša je zarila lice u Tatino rame. Alis je prešla u osnovnu školu Karl Sandberg, u koju se vozila žutim školskim autobusom sa Kuvarevom kćerkom.

Par nedelja kasnije, Tata im je rekao da Mama ide na nekoliko nedelja u bolnicu, kako bi prestala toliko da pije. Kada Mama bude izašla, rekao je, živeće neko vreme negde drugde. Ona i Tata nisu bili srećni. Lejša i Alis će ostati sa Tatom i povremeno će posećivati Mamu. Rekao im je to vrlo pažljivo, pronalazeći prave reči za istinu. Istina je bila veoma važna. Lejša je to već znala. Istina je kada si iskren prema sebi, prema svojoj izuzetnosti. Svojoj individualnosti. Individualac je poštovao činjenice, tako da je uvijek govorio istinu.

Iako Tata to nije rekao, Lejša je znala — Mama nije poštovala činjenice.

“Ne želim da Mama ode”, rekla je Alis. Zaplakala je. Lejša je pomislila da će Tata uzeti Alis, ali nije. Samo je stajao tamo i gledao ih obe.

Lejša zagrlila Alis. “Dobro je, Alis. Dobro je! Učinićemo da nam bude dobro! Ja ću se igrati s tobom kad god nisi u školi, tako da ti Mama ne nedostaje!”

Alis se priboj uz Lejšu. Lejša okrenu glavu tako da ne mora da gleda Tatino lice.

Kenzo Jagai je dolazio u Sjedinjene Države da održi predavanje. Naslov njegovog izlaganja, koje će održati u Njujorku, Los Anđelcsu, Čikagu i Vašingtonu, sa reprizom u Vašingtonu u vidu posebnog obraćanja Kongresu, bio je “Dalje političke implikacije jeftine energije”. Lejšu Kamden, koja je imala jedanaest godina, očekivalo je posle čikaškog izlaganja privatno upoznavanje, koje je za nju dogovorio njen otac.

Ona je u Školi izučavala teoriju hladne fuzije i njen nastavnik Globalnih studija opisao je promene koje su u svetu proizišle iz Jagaijevih patentiranih, jeftinih aplikacija onoga što je, sve do njega, bilo neupotrebljiva teorija. Sve veći prosperitet Trećeg sveta, poslednji trzaji komunističkih sistema na umoru, pad naftnih država, obnovljena ekonomska moć Sjedinjenih Država. Njena studijska grupa napisala je scenario, po kom je snimljen film na školskoj visokoprofesionalnoj opremi, o tome kako je američka porodica iz 1985. živela sa velikim troškovima za energiju i verovanjem u pomoć zasnovanu na porezima, dok je porodica iz 2019. živela sa jeftinom energijom i verovanjem u ugovor kao osnovu civilizacije. Delovi njenog istraživanja zbunjivali su i samu Lejšu.

“Japan smatra da je Kenzo Jagai izdajnik svoje zemlje”, rekla je Tati za večerom.

“Ne”, reče Kamden. “Neki Japanci misle tako. Čuvaj se uopštavanja, Lejša. Jagai je patentirao i na tržište izneo J-energiju najpre u Sjedinjenim Državama zato što su se ovde nalazili posjedni ostaci žara individualnog preduzetništva. Zahvaljujući njegovom izumu, čitava naša zemlja polako se vratila individualnoj meritokratiji i Japan je polako bio prisiljen da to prati.”

“Tvoj otac je sve vreme verovao u to”, reče Suzan. “Jedi svoj grašak, Lejša.” Lejša stade da jede svoj grašak. Suzan i Tata bili su

venčani manje od godinu dana; još joj je bilo pomalo čudno što je ona ovde. Ali lepo. Tata je rekao da je Suzan vredan dodatak njihovom domaćinstvu: inteligentna, motivisana i vesela. Kao i sama Lejša.

“Upamti, Lejša”, reče Kamden, “vrednost čoveka za društvo i za sebe samog ne počiva na onome što on misli da drugi ljudi treba da rade, budu ili osećaju, već na njemu samom. Na onome što on zaista može da uradi, i to dobro. Ljudi razmenjuju međusobno ono što dobro rade, i svi imaju koristi. Osnovno oruđe civilizacije jeste ugovor. Ugovori su voljni i obostrano korisni. U suprotnosti sa prinudom, koja je pogrešna.”

“Jaki nemaju prava bilo šta da uzmu od slabih silom”, reče Suzan. “Alis, jedi i ti grašak, dušo.”

“Niti slabi da uzmu bilo šta silom od jakih”, reče Kamden. “To je u suštini ono o čemu će Kenzo Jagai večeras raspravljati, Lejša.”

Alis reče: “Ne volim grašak.”

Kamden reče: “Voli ga tvoje telo. Prijaće ti.”

Alis se osmehnu. Lejša oseti kako joj srce narasta u grudima; Alis se više nije mnogo osmehivala za večerom. “Moje telo nema ugovor sa graškom.”

Kamden reče, pomalo nestrpljivo: “Ima, ima. Tvoje telo ima koristi od njega. Jedi sad.”

Alisin osmeh nestade. Lejša spusti pogled u svoj tanjir. Najednom vide izlaz. “Ne, Tata, gledaj — Alisino telo ima koristi, ali grašak nema! To nije uzajamno korisni aranžman — tako da nema ni ugovora! Alis je u pravu!”

Kamden se gromoglasno nasmeja. On reče Suzan: “Jedanaest godina stara... jedanaesti. Čak se i Alis osmehnu, a Lejša trijumfalno mahnu kašikom, tako da se svetio odbilo od činije i zaigralo u srebru na suprotnom zidu.

Ali i pored toga, Alis nije želela da sluša Kenza Jagaija. Nameravala je da prespava kod svoje drugarice Džulije; htele su da naprave zajedno uvojke. Još veće iznenađenje bilo je to što nije išla ni Suzan. Ona i Tata pogledali su se malo čudno na prednjim vratima, pomislila je Lejša, ali Lejša je bila suviše uzbuđena da razmišlja o tome. Slušaće Kenza Jagaija.

Jagai je bio mali čovek, tamnog tena i vitak. Lejši se dopao njegov naglasak. Dopalo mu se još nešto kod njega, za šta joj je trebalo neko vreme da bi utvrdila o čemu je reč. "Tata", šapnula je ona u polutama auditorijuma, "on je radostan čovek."

Tata ju je zagrlio u mraku.

Jagai je govorio o duhovnosti i ekonomiji. "Čovekova duhovnost — što nije ništa drugo do njegovo ljudsko dostojanstvo — zavisi od njegovih sopstvenih napora. Dostojanstvo i vrednost ne prenose se automatski aristokratskim rođenjem — da bismo to ustanovili dovoljno je da pogledamo istoriju. Dostojanstvo i vrednost ne prenose se automatski naslednim bogatstvom — veliki naslednik može da bude lopov, raspikuća, surov, eksploator, osoba koja svet ostavlja mnogo siromašnijim nego kao kada ga je zatekla. Niti se dostojanstvo i vrednost prenose automatski samim postojanjem — i masovni ubica postoji, ali njegova vrednost je društveno negativna i u njegovoj žudnji za ubijanjem nema ni trunke dostojanstva.

Ne, jedino dostojanstvo, jedina duhovnost, počiva na onome što čovek može postići sopstvenim naporima. Lišiti čoveka prilike da postigne nešto i da to postignuće razmeni sa drugima, znači lišiti ga duhovnog ljudskog dostojanstva. Zbog toga komunizam u naše vreme nije uspeo. Svaka prinuda — svaka sila koja čoveku oduzima njegove sopstvene napore da nešto postigne — izaziva duhovnu štetu i slabi društvo. Vojna obaveza, krađa, prevara, nasilje, socijalno osiguranje, nedostatak zakonske zastupljenosti — sve to čoveka lišava njegove

prilike da odabere, da postigne nešto sam, da rezultate svog postignuća razmeni sa drugima. Prinuda je prevara. Ne proizvodi ništa novo. Samo sloboda — sloboda da se postiže, sloboda da se slobodno razmenjuju rezultati postignuća — stvara pravo okruženje za ljudsko dostojanstvo i duhovnost.”

Lejša je toliko tapšala da su je zbolele ruke. Dok je išla sa Tatom iza bine, mislila je da jedva diše. Kenzo Jagai!

Ali na prostoru iza bine vladala je veća gužva nego što je očekivala. Svuda su bile kamere. Tata reče: “G. Jagai, smem li da vam predstavim svoju kći, Lejšu”, i kamera se pomeri blizu, brzo — ka njoj. Neki Japanac šapnu nešto u uvo Kenzu Jagaiju i on se podrobnije zagleda u Lejšu. “A, da.”

“Pogledaj ovamo, Lejša”, pozva je neko i ona to i učini. Robotska kamera zumirala joj je lice tako blizu da Lejša ustuknu, prepadnuta. Tata reče nešto vrlo oštro nekome, pa još nekome. Kamere se nisu pomerale. Neka žena najednom kleknu ispred Lejše i poturi joj mikrofona. “Kako to izgleda nikada ne spavati, Lejša?”

“Šta?”

Neko se nasmeja. Smeh nije bio prijatan. “Geniji ukrštanja...”

Lejša oseti ruku na ramenu. Kenzo Jagai je ščepa vrlo čvrsto i odvuče od kamere. Smesta, kao nekom čarolijom, red Japanaca obrazova se iza Jagaija, razdvojivši se samo da propusti Tatu. Iza reda, njih troje predoše u garderobu i Kenzo Jagai zatvori vrata.

“Ne smeš im dozvoliti da te gnjave, Lejša”, reče on svojim čudesnim naglaskom. “Nikada. Postoji stara orijentalna poslovice: ‘Pas laje, karavan prolazi.’ Ne smeš nikada dozvoliti da tvoj individualni karavan uspori zbog laveža nevaspitanih i zavidnih pasa.”

“Neću”, prodahla Lejša, ne sasvim sigurna šta te reči znače, znajući da će kasnije imati vremena da o njima razmisli, da razgovara o

njima sa Tatom. Za sada je bila opčinjena Kenzom Jagaijem, samim čovekom koji je menjao svet bez sile, bez pušaka, razmenom sopstvenih izuzetnih individualnih napora. “U mojoj Školi se izučava vaša filozofija, g. Jagai.”

Kenzo Jagai pogleda Tatu. Tata reče: “Privatna Škola. Ali Lejšina sestra je takođe uči, iako u vidu kursa, u sistemu javnog školovanja. Spor, Kenzo, ali stiže. Stiže.” Lejša primeti da nije rekao zbog čega Alis večeras nije sa njima.

Ponovo kod kuće, Lejša je sedela u svojoj sobi satima, razmišljajući o svemu što se dogodilo. Kada se Alis sutradan ujutro vratila od Džuli, Lejša jurnu ka njoj. Ali Alis je izgledala ljuta zbog nečega.

“Alis — šta je bilo?”

“Ne misliš li da već dovoljno problema imam u školi?” viknu Alis. “Svi znaju, ali dok si ti ćutala to bar i nije bilo mnogo važno! Prestali su da me zadirkuju. Zašto si morala to da uradiš?”

“Šta da uradim?” reče Lejša, zbunjena.

Alis baci nešto na nju: hard-primerak jutarnjih novina, na papiru tanjem od onog koji je koristio Kamdenov sistem. Novine padoše Lejši pred noge i otvoriše se. Zurila je u sopstvenu sliku, širine tri stupca, sa Kenzom Jagaijem. Naslov je glasio: JAGAI I BUDUĆNOST: IMA LI MESTA ZA NAS OSTALE? IZUMITELJ J-ENERGIJE SASTAO SE SA 'SPAVANJA OSLOBOĐENOM' KĆERKOM MEGA-FINANSIJERA RODŽERA KAMDENA.

Alis šutnu novine. “Bilo je i sinoć na TV-u — na TV-u. Toliko se trudim da ne izgledam uobraženo ili nakazno, a onda dođeš ti i uradiš ovo! Sad me Džuli verovatno neće ni pozvati na svoju žurku sledeće nedelje!” Ona pohita uz široke zakrivljene stepenice ka svojoj sobi.

Lejša spusti pogled na novine. Čula je glas Kenza Jagajia u glavi: “Pas laje, karavan prolazi.” Ona pogleda prazne stepenice. Glasno, ona reče: “Alis — kosa ti je stvarno lepa tako ufrčkana.”

4

“Želim da upoznam i ostale”, reče Lejša. “Zašto si ovako dugo krio da postoje?”

“Uopšte nisam krio da postoje”, reče Kamden. “Ne nuditi nešto nije isto kao i poricati da to postoji. Zašto ti ne bi bila ta koja će da pita? Ti si ta koja sada to želi.”

Lejša ga pogleda. Navršila je petnaestu i bila je to njena poslednja godina u školi Soli. “Zašto mi to nisi ponudio?”

“Zbog čega bih?”

“Ne znam”, reče Lejša. “Ali pružio si mi sve drugo.”

“Uključujući i slobodu da tražiš ono što želiš.”

Lejša potraži protivrečnost u tome i pronade je. “Najveći deo onoga što si mi obezbedio za obrazovanje nisam tražila, zato što nisam znala dovoljno da bih tražila, a ti, kao odrasla osoba, jesi. Ali nikada mi nisi ponudio mogućnost da se upoznam sa bilo kojim od ostalih mutanata koji ne spavaj u...”

“Nemoj koristiti tu reč”, reče Kamden oštro.

“...tako da mora da si smatrao da to ili nije od suštinske važnosti za moje obrazovanje, ili si imao neki drugi motiv da ne želiš da se sa njima upoznam.”

“Pogrešno”, reče Kamden. “Postoji i treća mogućnost. Da smatram kako je upoznavanje sa njima od suštinske važnosti za tvoje obrazovanje, da želim da to uradiš, ali da ovo pitanje pruža priliku da se produbi obrazovanje tvoje samoinicijative tako što ću sačekati da ti to zatražiš.”

“U redu”, reče Lejša, pomalo prkosno; izgleda da je u poslednje vreme između njih bilo mnogo prkosa, bez nekog određenog razloga. Ona ispravi ramena. Njene nove grudi isturiše se napred. “Tražim. Koliko ima Budnih, ko su, i gde su?”

Kamden reče: “Ako već koristiš taj termin — ‘Budni’ — već si i sama ponešto čitala o tome. Zato verovatno znaš da vas do sada u Sjedinjenim Državama ima hiljadu osamdeset dvoje, još nekoliko u inostranstvu, većina u oblasti glavnih metropolisa. Sedamdeset devetoro je u Čikagu i većina su još mala deca. Postoji ukupno samo devetnaestoro njih koji su stariji od tebe.

Lejša nije porekla da je pročitala bilo šta od toga. Kamden se nagnu napred u svojoj radnoj stolici kako bi se zagledao u nju. Lejša se upita da li mu trebaju naočari. Kosa mu je sada bila potpuno seda, retka i kruta, nalik na usamljene pramenove slame iz metle. List *The Wall Street Journal* ubrajao ga je među stotinu najbogatijih ljudi u Americi; *Women's Wear Daily* isticao je da je on jedini milijarder u zemlji koji se ne kreće u društvu međunarodnih prijema, dobrotvornih balova i ličnih mlažnjaka. Kamdenov mlažnjak nosio ga je po sastancima širom sveta, do položaja predsednika Jagai instituta za ekonomiju, i gotovo nigde drugde. Tokom godina postao je još bogatiji, usamljeniji i misaoniji. Lejša oseti nalet svoje stare privrženosti.

Ona se zaveli bočno u kožnoj fotelji, tako da joj vitke noge vise preko rukonaslona. Odsutno se počesa po ujednu komarca na mišici. “Dobro, onda, želela bih da upoznam Ričarda Kelera.” On je živeo u Čikagu i bio je beta-testirani Budni, najbliži njenim godinama. Imao je sedamnaest.

“Zašto mene pitaš? Zašto jednostavno ne odeš?”

Lejša pomisli da čuje ton nestrpljenja u njegovom glasu. Voleo je da ona najpre istražuje, a potom da ga o tome obavesti. Oba dela bila su važna.

Lejša se nasmeja. “Znaš šta, Tata? Predvidljiv si.”

I Kamden se nasmeja. Usred smeha uđe Suzan. “E, vala, nije. Rodžer, šta je sa tim sastankom u četvrtak u Buenos Airesu? Da li i dalje stoji ili je otkazan?” Kada joj nije odgovorio, njen glas postade kreštaviji. “Rodžer? Tebi govorim!”

Lejša odvrati oči. Pre dve godine Suzan je konačno napustila genetska istraživanja kako bi vodila Kamdenovu kuću i raspored; pre toga pokušavala je da radi i jedno i drugo. Otkad je napustila Biotehnološki institut, činilo se Lejši, Suzan se izmenila. Glas joj je bio napetiji. Više je insistirala na tome da Kuvar i vrtlar precizno prate njena uputstva, bez ikakvih izmena. Njeni plavi uvojci postali su kruto izvajani talasi od platine.

“I dalje stoji”, reče Rodžer.

“Pa, hvala ti što si mi bar odgovorio. Idem i ja?”

“Ako želiš.”

“Želim.”

Suzan izađe iz sobe. Lejša ustade i protegnu se. Njene duge noge ispružiše se kada je stala na prste. Bilo je dobro posezati, istezati se, osećati kako joj sunčeva svetlost zasipa lice. Ona se osmehnu ocu i vide da je on posmatra sa neočekivanim izrazom lica.

“Lejša...”

“Šta?”

“Vidi se sa Kelerom. Ali budi oprezna.”

“Zbog čega?”

Ali Kamden nije hteo da joj odgovori.

Glas na telefonu bio je neutralan. “Lejša Kamden? Da, znam ko si. Četvrtak u tri?” Kuća je bila skromna, kolonijalna, trideset godina stara, u tihoj prigradskoj ulici gde je na malu decu sa biciklima moglo da se

pazi sa prednjeg prozora. Samo je na nekoliko krovova bilo više od jedne J-energetske čelije. Drveće, stari javor šećerak, bilo je divno.

“Uđi”, reče Ričard Keler.

Bio je visok kao ona, nabijen, sa gadnim bubuljicama. Verovatno se njegova jedina genetska izmena odnosila na spavanje, nagađala je Lejša. Imao je gustu tamnu kosu, nisko čelo i čupave crne obrve. Pre nego što je zatvorio vrata, Lejša vide kako zuri u njena kola i vozača, parkirane na prilazu odmah do zardalog bicikla desetobrzinca.

“Još ne znam da vozim”, reče ona. “Još imam petnaest godina.”

“Lako je to naučiti”, reče Keler. “Dobro, hoćeš li mi reći zbog čega si ovde?”

Lejši se dopadala njegova neposrednost. “Da bih upoznala još nekog od Budnih.”

“Hoćeš da kažeš da nikada nisi? Nikoga od nas?”

“Hoćeš da kažeš da se vi ostali međusobno poznajete?” Nije to očekivala.

“Hodi u moju sobu, Lejša.”

Ona krenu za njim u zadnji deo kuće. Činilo se da nikog više nema. Njegova soba bila je prostrana i prozirna, puna kompjutera i ormarića za odlaganje fascikli. U jednom uglu nalazila se mašina za veslanje. Ličila je na otrcaniju verziju sobe bilo kog njenog bistrog druga iz razreda u školi Soli, osim što je bez kreveta bilo više prostora. Ona priđe kompjuterskom ekranu.

“Hej — radiš na Beskovim jednačinama?”

“Na njihovoj primeni.”

“Za šta?”

“Za obrasce ribljih migracija.”

Lejša se osmehnu. “Da — to bi moglo da se iskoristi. Nikada nisam pomislila na to.”

Keler kao da nije znao šta da radi sa njenim osmehom. On pogleda u zid, a onda u njenu bradu. “Zanimaju li te Gea obrasci? U životnoj sredini?”

“Pa, ne”, prizna Lejša. “Ne naročito. Studiraću politiku na Harvardu. Kao podlogu za studije prava. Ali, naravno da smo učili Gea obrasce u školi.”

Kelerov pogled se konačno odvoji od njenog lica. On prođe rukom kroz svoju tamnu kosu. “Sedi, ako želiš.”

Lejša sede, pa pogleda sa odobravanjem postere na zidu, gde se zelena boja pomerala na plavoj, kao okeanske struje. “Sviđaju mi se. Jesi li ih sam programirao?”

“Uopšte nisi onakva kakvom sam te zamišljao”, reče Keler.

“Kako si me zamišljao?”

Nije oklevao. “Uobraženu. Superiornu. Plitku, uprkos tvome IQ.”

To ju je povredilo više nego što je očekivala.

Keler izvali: “Ti si jedina od Budnih koja je zaista bogata. Aii to već znaš.”

“Ne, ne znam. Nikada nisam to proveravala.”

On sede na stolicu kraj nje, ispruži svoje dežmekaste noge pravo ispred sebe, i pređe u pognuti položaj koji nije imao nikakve veze sa opuštanjem. “To ima smisla, zaista. Bogataši ne daju da im deca budu genetski modifikovana kako bi bila superiornija — oni misle da su njihovi potomci već superiorni. Po njihovim merilima vrednosti. A siromašni to ne mogu da priušte. Mi Budni smo viša srednja klasa, ne više od toga. Deca profesora, naučnika, ljudi koji vrednuju um i vreme.”

“Moj otac vrednuje um i vreme”, reče Lejša. “On je najveći pristalica Kenza Jagaija.”

“O, Lejša, zar ne misliš da to već znam? Hoćeš da me impresioniraš, šta li?”

Lejša reče veoma odlučno: “Ja razgovaram s tobom.” Ali sledećeg trena mogla je da oseti kako joj se povređenost pojavljuje na licu.

“Izvini”, promrmlja Keler. On naglo ustade sa stolice pa ode do kompjutera i nazad. “Stvarno izvini. Ali ja ne... ne razumem šta radiš ovde.”

“Usamljena sam”, reče Lejša, zapanjivši samu sebe. Ona ga pogleda odozdo. “Istina je. Usamljena sam. Jesam. Imam prijatelje, Tatu i Alis — ali niko zaista ne zna, niko zaista ne shvata — šta? Ne znam šta pričam.”

Keler se osmehnu. Osmeh mu izmeni čitavo lice, otvori njegove tamne površine prema svetlosti. “Ja znam. O, znam. Šta radiš kada kažu: ‘Šta sam samo sanjao sinoć!’”

“Da!” reče Lejša. “Ali čak i to je mala stvar — kada ja kažem: ‘Pogledaću ti to ove noći’, a lica im poprime taj čudan izraz koji znači: ‘Uradiće to dok ja spavam.’”

“Ali, čak i to je mala stvar”, reče Keler. “Šta kad igraš košarku u sali posle večere, pa odeš do restorana po hranu i kažeš: ‘Da se prošetamo pored jezera’, a oni kažu ‘Stvarno sam umorna, idem sada kući u krevet.’”

“Ali, čak i to je mala stvar”, reče Lejša i skoči sa stolice. “Kad si potpuno obuzet filmom i dođeš do mesta gde je to tako prokleta divno da skočiš i kažeš: ‘Da! Da!’ a Suzan kaže: ‘Lejša, stvarno — zar misliš da niko nikada pre nije uživao ni u čemu?’”

“Ko je Suzan?” upita Keler.

Raspoloženje je bilo pokvareno. Ali ne zaista; Lejša je mogla da kaže: “Moja maćeha” bez mnogo neugodnosti zbog onoga što je Suzan obećavala da bude i onoga što je postala. Keler je stajao samo nekoliko inča od nje, osmehivao se tim radosnim osmehom, sa razumevanjem, i olakšanje najednom preplavi Lejšu tako snažno da je kročila ka njemu i

stavila mu ruke oko vrata, stisnuvši ih tek kad je osetila njegov zaprepašćeni trzaj. Ona zajeca — ona, Lejša, koja nikada nije plakala.

“Hej”, reče Ričard. “Hej.”

“Sjajno”, reče Lejša, kroz smeh. “Sjajna primedba.”

Mogla je da oseti njegov postideⁿ osmeh. “Hoćeš bolje da pogledaš moje krivulje ribljih migracija?”

“Ne”, zajeca Lejša i on nastavi da je drži, da je nespretno tapše po leđima i bez reči joj saopštava da je kod kuće.

Kamden ju je sačekao, iako je ponoć prošla. Mnogo je pušio. Kroz zadimljeni vazduh on reče: “Jesi li se dobro provela, Lejša?”

“Da.”

“Drago mi je”, reče on, ugasi svoju poslednju cigaretu i pope se uz stepenice — polako, ukočeno, sada je imao gotovo sedamdeset godina — na spavanje.

Svuda su išli zajedno gotovo godinu dana: na plivanje, igranke, u muzeje, pozorište, biblioteku. Ričard ju je predstavio ostalima, grupi od dvanaestoro klinaca od četrnaest do devetnaest godina, i svi su bili inteligentni i željni znanja. Svi Budni.

Lejša je učila.

Tonijevi roditelji su, kao i njeni, bili razvedeni. Ali Toni je, sa četrnaest godina, živeo sa majkom koja nije baš mnogo želela Budno dete, dok je njegov otac, koji jeste, stekao crveni hoverkar i mladu prijateljicu koja je dizajnirala ergonomske stolice u Parizu. Toniju nije bilo dopušteno da kaže bilo kome — ni rođacima, ni školskim drugovima — da je Budan.

“Misliće da si nakaza”, govorila mu je majka, ne gledajući sina u lice. Jedan jedini put kada je Toni nije poslušao i kada je rekao svo^m drugu da nikada ne spava, majka ga je istukla. Onda se porodica preselila u novi kraj. Imao je tada devet godina.

Žanin, gotovo podjednako dugonoga i vitka kao Lejša, trenirala je klizanje na ledu za Olimpijadu. Vežbala je dvanaest sati dnevno, što je bilo vreme koje nijedno od h nije moglo da ima za vreme srednje Škole. Novine je za sada još nisu provalile. Žanin se plašila da joj, ako se to desi, zbog nečega neće dozvoliti da se takmiči.

Džek će, poput Lejše, krenuti na koledž u septembru. Za razliku od Lejše, on je već započeo svoju karijeru. Pravna praksa morala je da sačeka na pravni fakultet; praksa investiranja zahtevala je samo novac. Džek ga nije imao mnogo, ali njegove precizne finansijske analize napravile su od 600 \$ ušteđenih od letnjih poslova do 3.000 \$ preko investiranja na berzi, potom na 10.000 \$, a onda je već imao dovoljno da bi se kvalifikovao za spekulacije sa informacionim fondom. Džek je imao petnaest godina i nije bio dovoljno star za legalne investicije; sve transakcije glasile su na ime Kevina Bejkera, koji je bio najstariji od Budnih i živeo u Ostínu, rekao je Džek Lejši. “Kada sam ostvario profit od 84 posto u dva uzastopna kvartala, analitičari podataka navalili su na mene. Samo su njuškali. Dobro, to im je i posao, čak i kada su ukupni iznosi u stvari mali. Ono o čemu oni brinu jesu obrasci. Ako problem prenesu na nivo banke podataka i unakrsno istraže reference, pa dobiju podatak da je Kevin jedan od Budnih, hoće li pokušati da nas nekako spreče da investiramo?”

“To je paranoično”, reče Lejša.

“Nije”, reče Žanin. “Lejša, ti ne znaš.”

“Misliš zato što sam bila zaštićena zahvaljujući očevo novcu i brizi”, reče Lejša. Niko ne načini grimasu; svi su se oni otvoreno suočavali sa idejama, bez skrivenih aluzija. Bez snova.

“Da”, reče Žanin. “Tvoj otac zvuči kao sjajan tip. A tebe je odgajio tako da misliš da postignuća ne treba sputavati — Isuse Hriste, on je Jagaist. Pa, dobro. Drago nam je zbog tebe.” Rekla je to bez sarkazma. Lejša klimnu glavom. “Ali svet nije uvijek takav. Mrze nas.”

“To je suviše jaka reč”, reče Kerol. “Ne mrze.”

“Pa, možda”, reče Žanin. “Ali razlikuju se od nas. Mi smo bolji i oni se zbog toga prirodno vređaju.”

“Ne vidim ništa prirodno u tome”, reče Toni. “Zar nije prirodno diviti se nečemu što je bolje? Mi to činimo. Da li je ikoga od nas vređao Kenzo Jagai zbog svoje genijalnosti? Ili fizičar Nelzon Vejd? Ili Ketrin Raduski?”

“Nas oni ne vređaju zato što mi **jesmo** bolji”, reče Ričard. “Q.E.D.”

“Trebalo bi da imamo sopstveno društvo”, reče Toni. “Zašto bismo dopuštali da njihovi propisi ograničavaju naša prirodna, poštena postignuća? Zašto bi se Zanin zabranilo da kliza protiv njih ili Džeku da investira pod istim uslovima kao oni samo zato što smo mi Budni? Neki od njih su bistriji od ostalih. Neki su uporniji. E, mi imamo bolju koncentraciju, veću biohemijsku stabilnost i više vremena. Nisu svi ljudi stvoreni jednaki.”

“Budi fer, Džek — niko nam još nije ništa zabranio”, reče Žanin.

“Ali hoće.”

“Čekajte”, reče Lejša. Ovaj razgovor ju je duboko uznemirio. “Mislim, da, u mnogo toga smo bolji. Ali ti si citirao van konteksta, Toni. Deklaracija Nezavisnosti ne tvrdi da su svi ljudi stvoreni jednaki po sposobnostima. Ona govori o pravu i vlasti — to znači da su svi stvoreni jednaki **pred zakonom**. Mi nemamo više prava na zasebno društvo ili da budemo oslobođeni društvenih ograničenja nego bilo ko drugi. Nema drugog načina da se slobodno razmene nečiji napori osim ako se isto ugovorno pravilo primenjuje na sve.”

“Reče ona kao pravi Jagaist”, reče Ričard i stisnu joj ruku.

“Meni je dosta intelektualnih rasprava”, reče Kerol, smejući se. “Razglabamo o ovome već satima. Na plaži smo, Irísta mu. Ko hoće da pliva sa mnom?”

“Ja”, reče Žanin. “Džek, hodi.”

Svi ustadoše, očistiše odeću od peska i ostaviše naočari za sunce. Ričard povuče Lejšu na noge. Ali neposredno pre nego što su utrčali u vodu, Toni je uhvati svojom mršavom rukom za mišicu. “Još jedno pitanje, Lejša. Samo za razmišljanje. Ako postizemo stvari bolje od većine drugih ljudi, pa to razmenjujemo sa Spavačima kada je to na obostranu korist, ne praveći pritom razliku između slabih i jakih — kakvu obavezu imamo prema onima toliko slabim da nemaju ništa što bi mogli da razmene sa nama? Već ćemo davati više nego što ćemo dobijati — moramo li to da radimo i kada za uzvrat ne možemo da dobijemo baš ništa? Moramo li da brinemo o deformisanim, hendikepiranim, bolesnim, lenjim i nesposobnim proizvodima njihovog rada?”

“Moraju li Spavači?” uzvрати mu Lejša.

“Kenzo Jagai bi rekao ne. On je Spavač.”

“On bi rekao da će oni imati koristi od ugovorne razmene čak i kada nisu direktne ugovorne strane. Čitav svet se bolje hrani i zdraviji je zahvaljujući J-energiji.”

“Hajde!” viknu Žanin. “Lejša, zagnjuriće me! Džek, prestani s tim! Lejša, upomoć!”

Lejša se nasmeja. Neposredno pre nego što je pružila ruku ka Žanin, ona uhvati izraz na Ričardovom licu, na Tonijevom; Ričardovo je bilo otvoreno pohotno, Tonijevo Ljutito. Zbog nje. Ali zašto? šta je to uradila, osim što je zastupala dostojanstvo i razmenu?

Tada je Džek poprska, Kerol gurnu Džeka u topli mlaz i Ričard se nađe tu sa rukama oko nje, nasmejan.

Kada je obrisala oči od vode, Tonija više nije bilo.

Ponoć. “Dobro”, reče Kerol. “Ko će prvi?”

Šestoro tinejdžera na proplanku obraslom dračom zгледаше se. J-lampa, prigušena zbog atmosfere, bacala im je čudne senke po licima i

golim nogama. Oko proplanka drveće Rodžera Kamdena stajalo je debelo i mračno, kao zid između njih i najbližih zgrada imanja. Bilo je veoma toplo. Avgustovski vazduh visio je težak, sumoran. Izglasali su da ne ponesu kondicionirano J-polje, jer je ovo bio povratak primitivnom, opasnom; neka ostane primitivno.

Šest pari očiju zurilo je u čašu u Kerolinoj ruci.

“Hajde”, reče ona. “Ko želi da ispije?” Glas joj je bio samouveren, teatralno jak. “Bilo je dovoljno teško doći do ovoga.”

“Kako si došla do toga?” reče Ričard, član grupe koji je — ako se izuzme Toni — imao najmanje uticajne porodične veze, najmanje para. “I to tako, u obliku koji se može popiti?”

“Moj rođak Brajan je farmaceutske snabdevač Biotehnološkog instituta. Radoznao je.” Klimanje glavom duž kruga; osim Lejše, svi su bili Budni upravo zato što su im rođaci na neki način bili povezani sa Biotehnoioškim. I svi su bili radoznali. U čaši se nalazio interleukin-1, osnaživač imunološkog sistema, jedna od mnogih materija koje su kao propratni efekt izazivale u mozgu brzo i duboko uspavljanje.

Lejša je zurila u čašu. Neka toplina joj prođe donjim stomakom, slična onome što je osećala dok su ona i Ričard vodili ljubav.

Toni reče: “Daj mi to!”

Kerol učini tako. “Upamti — dovoljan ti je jedan mali gutljaj.”

Toni podiže čašu do usta, zaslade, pogleda ih preko ruba svojim buktećim očima. Ispi.

Kerol uze čašu natrag. Svi su posmatrali Tonija. Posle minut, on leže na tvrdo tle; posle dva, oči mu se zatvoriše i on zaspa.

Nije to bilo kao kada su gledali roditelje, prijatelje, braću ili sestre kako spavaju. Bio je to Toni. Oni pogledaše u stranu, izbegavajući jedno drugome oči. Lejša oseti kako je toplina među nogama trza i pecka, blago opscena.

Kada je došao red na nju, ona ispi polako, pa dodade čašu Žanin. Glava joj postade teška, kao da je bila puna vlažnih prnja. Drveće na rubu proplanka se zamuti. Zamuti se i prenosiva lampa — više nije bila svetla i jasna već mljackava, grudvasta; ako je bude dodirnula, razmazaće se. Onda joj tama nadlete iznad mozga i ponese ga sa sobom: *Odnosi joj um.* “Tata!” pokuša ona da pozove, da zagradi i dohvati ga, ali je onda tama zbrisa.

Kasnije, sve ih je bolela glava. Vukli su se kroz šumu na bledom svetlu jutra kao da prolaze kroz torturu, dopunjenu čudnovatim stidom. Nisu dodirivali jedno drugo. Lejša je hodala štoje dalje mogla od Ričarda. Trebalo je da prođe čitav dan pre nego što joj je pulsiranje minulo u osnovi lobanje, a mučnina u stomaku.

Čak nije ni bilo nikakvih snova.

“Hoću da večeras pođeš sa mnom”, reče Lejša deseti ili dvanaesti put. “Obe odlazimo na koledž za samo dva dana; ovo je poslednja prilika. Zaista želim da upoznaš Ričarda.”

Alis je ležala na stomaku, poprečno na krevetu. Kosa joj je, smeđa i bez sjaja, padala oko lica. Nisila je skupi žuti padobranski kombinezon, od svile En Paterson, koja joj se nabirala oko kolena.

“Zašto? Šta ti znači da li ćemo se Ričard i ja upoznati ili ne?”

“Zato što si ti moja sestra”, reče Lejša. Dobro se čuvala da ne kaže “moja bliznakinja”. Ništa nije moglo brže da naljuti Alis.

“Ne želim to.” Sledećeg trenu Alisino lice se izmeni. “O, Lejša, izvini — nisam želela da to zvuči tako odvratna. Ali... ne želim to.”

“Neće svi biti tamo. Samo Ričard. I to samo na otprilike sat. Onda možeš da se vratiš ovamo i spakuješ za Severozapadni.”

“Ne idem na Severozapadni.”

Lejša se izbulji u nju.

Alis reče: “Trudna sam.”

Lejša sede na krevet. Alis se prevrnu na leđa, skloni kosu sa očiju i nasmeja se. Lejšine uši zatvoriše se pred tim zvukom. “Da se vidiš samo”, reče Alis. “Čovek bi pomislio da si ^{ti} ta koja je trudna. Ali ti to nikad nećeš biti, zar ne, Lejša? Ne dok ne bude pravo vreme za to. Nećeš.”

“Kako?” reče Lejša. “Obema su nam stavili kapice...”

“Tražila sam da mi uklone kapicu”, reče Alis.

“Želela si da zatrudniš?”

“Nego šta sam. I Tata tu ne može ama baš ništa da uradi. Osim, naravno, da mi u potpunosti ukine kredit, ali mislim da neće to uraditi, zar ne?” Ona se ponovo nasmeja. “Čak ni meni?”

“Ali, Alis... zašto? Nije valjda samo zato da bi naljutila Tatu?”

“Ne”, reče Alis. “Iako bi ti to pomislila, zar ne? Zato što želim nešto što ću voleti. Nešto svoje. Nešto što nema nikakve veze sa ovom kućom.”

Lejša pomisli na to kako su ona i Alis pre toliko godina trčale kroz staklenu baštu, jurile na sunčevu svetlost i izvan nje. “Odrastanje u ovoj kući nije bilo tako loše.”

“Lejša, ti si glupa. Ne znam kako neko tako pametan može da bude tako glup. Izlazi iz moje sobe. Izlazi!”

“Ali, Alis... beba...”

“Izlazi!” vrisnu Alis. “Idi na Harvard! Idi i budi uspešna! Samo izadi!”

Lejša skoči s kreveta. “Rado! Iracionalna si, Alis! Ne misliš na sutra, ne planiraš beba...” Ali, nije mogla da suzbije bes. On iscuri i ostavi joj um prazan. Ona pogleda Alis, koja najednom pruži ruke. Lejša joj priđe u zagrljaj.

“Ti si beba”, reče Alis sa čuđenjem. “Jes! Tako si... ne znam šta. Ti si beba.”

Lejša ne reče ništa. Alisine ruke bile su tople, osećala ih je kao dve celine, dvoje dece koja trče na sunčevu svetlost i izvan nje. “Ja ću ti pomoći, Alis. Ako Tata ne bude hteo.”

Alis je naglo odgurnu. “Ne treba mi tvoja pomoć.”

Alis ustade. Lejša protrlja svoje prazne ruke, prešavši vršcima prstiju preko suprotnih laktova. Alis šutnu prazan, otvoreni kovčeg u koji je trebalo da spakuje stvari za Severozapadni, a onda se naglo osmehnu, osmehom koji Lejšu natera da odvrati pogled. Ona se pripremi za novu grdnju. Ali ono što je Alis rekla, veoma tiho, bilo je: “Lepo se provedi na Harvardu.”

5

Bila je oduševljena.

Od prvog pogleda na dvoranu Masačusets, pola veka stariju od Sjedinjenih Država, Lejša je osetila ono što joj je nedostajalo u Čikagu: Starost. Korene. Tradiciju. Dodirnula je opeke biblioteke Vajdener, staklene vitrine u muzeju Pibodi, kao da su gral. Nikada nije bila naročito prijemčiva za mit ili dramu; Julijina patnja činila joj se izveštačena, a Vili Lomanova sasvim bespotrebna. Zanimao ju je samo kralj Artur, koji se borio da stvori bolji društveni poredak. Ali sada, dok je hodala ispod ogromnog jesenjeg drveća, iznenada je načas ugledala silu koja je mogla da premosti generacije, bogatstva ostavljena da obdare učenje i postignuća koja darodavci nikada neće videti, individualni napor koji je premošćivao i oblikovao vekove koji tek treba da nastupe. Ona stade, pogleda nebo kroz lišće, a onda i zgrade ispunjene svrhom. U takvim trenucima mislila je na Kamdena, koji prkosi volji čitavog Instituta za genetska istraživanja kako nije stvorio onakvu kakvu ju je zamišljao.

Posle mesec dana, zaboravila je na sva takva mega-razmišljanja.

Radno opterećenje bilo je ogromno, čak i za nju. Škola Soli podsticala je individualno istraživanje u njenom sopstvenom ritmu; Harvard je znao šta želi od nje, u svom ritmu. U poslednjih dvadeset godina, pod akademskim rukovodstvom čoveka koji je kao mladić s užasom posmatrao japansku ekonomsku nadmoć, Harvard je postao kontroverzni predvodnik povratka strogo učenju činjenica, teorija, primena, rešavanja problema, intelektualne efikasnosti. Škola je prihvatala po jednog kandidata na svakih dve stotine iz čitavog sveta. Kći engleskog premijera pala je na prvoj godini pa su je poslali kući.

Lejša je imala jednokrevetnu sobu u novom studentskom domu, u domu zato što je provela toliko godina izolovana u Čikagu pa je bila gladna prisustva drugih ljudi, jednokrevetna zato da ne bi uznemiravala nikog drugog dok ćele noći radi. Drugog dana boravka jedan momak iz sobe u istom hodniku ušetao je i nasadio joj se na ivicu stola.

“Znači, ti si Lejša Kamden.”

“Da.”

“Šesnaest godina.”

“Gotovo sedamnaest.”

“Sve ćeš da nas nadmašiš, koliko razumem, bez ikakvog truda.”

Lejšin osmeh zgasnu. Momak je zurio u nju ispod spuštenih paperjastih veđa. On se osmehivao, oštih očiju. Od Ričarda, Tonija i ostalih Lejša je naučila kako da prepozna gnev koji sebe predstavlja kao prezir.

“Da”, reče Lejša hladno. “Hoću.”

“Teši li sigurna? Sa tom tvojom kosom lepe devoјčice i tvojim mozgom devoјčice-mutanta?”

“O, pusti je na miru, Hanavej”, reče drugi glas. Visoki plavi momak, tako mršav da su mu rebra izgledala kao nabori u smeđem pesku,

stajao je u farmerkama, bosonog, i brisao mokru kosu. “Zar se nikad ne umoriš od toga da ideš okolo i praviš sranja?”

“A ti?” reče Hanavej. On se spusti sa stola i krenu ka vratima. Plavušan mu se skloni s puta. Lejša stade ispred njega.

“Razlog za to što ću biti bolja od tebe”, reče ona ravnim glasom, “jeste to što posedujem izvesne prednosti koje ti nemaš. Uključujući budnost. A pošto te budem 'nadmašila', biće mi drago da ti pomognem u učenju kako bi i ti mogao da položiš testove.”

Plavušan se nasmeja dok je brisao uši. Ali Hanavej ostade da stoji nepomično i u očima mu se pojavi izraz koji natera Lejšu da ustukne. On se progura pored nje i izjuri napolje.

“Lepo si to uradila, Kamđenova”, reče plavušan. “Zaslužio je to.”

“Ali zaista sam to mislila”, reče Lejša. “Pomoći ću mu da uči.”

Plavušan spusti peškir i zapilji se u nju. “Jesi, zar ne? Zaista si to mislila?”

“Da! Zašto svi to stalno dovode u pitanje?”

“Pa”, reče momak, “ja ne dovodim to u pitanje. Meni možeš da pomogneš ako se nađem u frci.” On se najednom osmehnu. “Ali neću.”

“Zašto ne?”

“Zato što sam isto onoliko dobar u bilo čemu koliko i ti, Lejša Kamden.”

Ona ga podrobno osmotri. “Ti nisi jedan od nas. Nisi jedan od Budnih.”

“Ne moram to da budem. Znam šta mogu da uradim. Da uradim, budem, stvorim, razmenim.”

Ona reče, oduševljena: “Ti si Jagaist!”

“Naravno.” On pruži ruku. “Stjuart Sater. Šta misliš o fišburgeru u Dvorištu?”

“Sjajno!” reče Lejša. Oni izadoše zajedno, u uzbuđenom razgovoru. Pokušavala je da ne primećuje kada su ljudi zurili u nju. Bila je tu. Na Harvardu. Sa dovoljno prostora pred sobom, sa vremenom za učenje i ljudima poput Stjuarta Satera koji je je prihvatao i izazivao.

Dok god je bio budan.

Postala je potpuno obuzeta svojim radom. Rodžer Kamden se dovezao jednom, prošetao se sa njom po kampusu, slušao je i osmehivao se. Bio je više kod kuće nego što je Lejša to mogla da očekuje. Poznavao je oca Stjuarta Satera, dedu Kejt Adams. Razgovarali su o Harvardu, poslu, Harvardu, Jagaijevom ekonomskom institutu, Harvardu. “Kako je Alis?” upitala je Lejša jednom, ali Kamden je rekao da ne zna, da se odselila i da ne želi da ga vidi. Sredio joj je da prima džeparac preko advokata. Dok je to govorio, lice mu je ostalo spokojno.

Lejša je otišla na bal za Dan povratka sa Stjuartom koji je takođe bio na grupi za uvod u pravo, ali dve godine ispred Lejše. Otputovala je za vikend u Pariz sa Kejt Adams i još dve drugarice, Konkordom III. Posvađala se sa Stjuartom oko toga da li metafora o superprovodnosti može da se primeni na Jagaizam, bila je to glupa svađa za koju su oboje znali da je glupa ali su se svejedno posvađali, a posle toga postali ljubavnici. Posle nespretnih seksualnih istraživanja sa Ričardom, Stjuart je bio spretan, iskusan, i blago se osmehivao dok ju je učio kako da orgazmira i sama, i sa njim. Lejša je bila zaslepljena. “To je tako radosno!” rekla je i Stjuart ju je pogledao sa nežnošću za koju je znala da je delom uznemirenost, ali ne i zašto.

Sredinom semestra imala je najviše ocene u klasi brucoša. Na ispitima je tačno odgovorila na svako pitanje. Ona i Stjuart otišli su na pivo kako bi to proslavili i kada su se vratili Lejšina soba bila je uništena. Kompjuter je bio razbijen, banke podataka izbrisane, hard kopije i knjige tinjale su u košu za otpatke. Odeća joj je bila raskidana na komadiće,

radni sto i vitrina rascepljeni. Jedina stvar koja je ostala nedirnuta i ista kao i ranije bio je njen krevet.

Stjuart reče: “Nema načina da se ovo uradi u tišini. Svi na spratu — đavola, svi na spratu *ispod* — morali su da znaju. Neko će ispričati policiji.” Niko to nije učinio. Lejša je sela na ivicu kreveta, omamljena, i pogledala ostatke svoje haljine za Dan povratka. Sutradan joj je Dejv Hanavej podario dugi, široki osmeh.

Kamden je ponovo doleteo na Istok, zapenušan od besa. Zakupio joj je stan u Kembridžu sa bezbednosnom E-bravom i telohraniteljem po imenu Tošio. Pošto je otišao, Lejša je otpustila telohranitelja, ali je zadržala stan. Tako su ona i Stjuart imali više privatnosti, koju su koristili da beskrajno razgovaraju o situaciji. Lejša je bila ta koja je tvrdila da se radi o aberaciji, o nezrelosti.

“Uvek su postojali oni koji mrže, Stjuarte. Mrže Jevreje, mrže Crnce, mrže doseljenike, mrže Jagaiste koji imaju više inicijative i dostojanstva od njih. Ja sam najnoviji predmet mržnje. Nije to ništa novo, nije to ništa izuzetno. Ne predstavlja to nikakav suštinski raskol između Spavača i Budnih.”

Stjuart sede u krevetu i posegnu za sendvičima na noćnom stočiću. “Zar ne predstavlja? Lejša, ti si potpuno drugačija osoba. Sposobnija za evoluciju, ne samo da bi opstala, već i nadvladala. Ti drugi 'predmeti mržnje' koje navodiš osim Jagaista — svi su oni bili bespomoćni u svojim društvima. Zauzimali su *inferiorne* pozicije. Ti, s druge strane — svih troje Budnih na pravnom fakultetu Harvard nalaze se u *Pravnoj reviji*. Svi. Kevin Bejker, najstariji od vas, već je osnovao uspešnu firmu za bio-interfejs softver i zarađuje novac, mnogo novca. Svako od Budnih ima izvanredne ocene, nijedno nema psiholoških problema i svi su zdravi — a većina još nije ni odrasla. Šta misliš, sa koliko ćete se mržnje suočiti kada jednom upadnete u svet velikih finansija, biznisa, retkih podarenih fotelja i nacionalne politike?”

“Daj mi sendvič”, reče Lejša. “Evo mojih dokaza da nisi u pravu: ti; Kenzo Jagai. Kejt Adams. Profesor Lejn. Moj otac. Svaki Spavač koji nastanjuje svet slobodne razmene i uzajamno korisnih ugovora. A to je većina vas, ili bar većina vas o kojima uopšte vredi razmišljati. Vi verujete da takmičenje među najsposobnijima vodi do najkorisnijih razmena za sve, i jake i slabe. Budni daju pravi i konkretni doprinos društvu, na mnogo polja. To mora da prevagne nad neprijatnostima koje prouzrokujuemo. Mi smo za vas vredni. Ti to znaš.”

Stjuart počisti mrvice sa prekrivača. Da. Ja znam. Jagaisti znaju.”

“Jagaisti vode poslovni, finansijski i akademski svet. Ili će voditi. U meritokratiji, ~~trebalo~~ bi da je tako. Potcenjuješ većinu ljudi, Stju. Etika nije ograničena samo na one isturene.”

“Nadam se da si u pravu”, reče stjuart. “Zato što, znaš, ja sam zaljubljen u tebe.”

Lejša spusti sendvič.

“Radost”, promrmlja joj Stjuart u dojk, “ti si radost.”

Kada je Lejša otišla kući za Dan zahvalnosti, ispričala je Ričardu o Stjuartu. Slušao je stisnutih usana.

“Spavač.”

“Osoba”, reče Lejša. “Dobra, inteligentna osoba koja postiže mnogo toga.”

“Znaš li ti šta su ti tvoji dobri i inteligentni Spavači koji postižu mnogo toga uradili, Lejša? Zanimljivo, Zanimljivo su zabranili da kliza na Olimpijadi. ‘Genetske izmene analogne su zloupotrebi steroida radi postizanja nesportske nadmoći.’ Kris Devero je napustio Stanford. Razbili su mu laboratoriju, uništili dvogodišnji rad o proteinima koji formiraju pamćenje. Softverska kompanija Kevina Bejkera bori se protiv gadne reklamne kampanje, naravno prikrivene, o deci koja koriste programe čiji

su tvorci 'neljudski umovi'. Kvarenje, mentlno porobljavanje, satanistički uticaji: čitava vreća trikova za lov na veštice. Probudi se, Lejša!”

Oboje su čuli njegove reči. Trenuci su se jvukli. Ričard je stajao kao bokser na jastučićima tabana, stisnutih zuba. Konačno on reče, veoma tiho: “Voliš li ga?”

“Da”, reče Lejša. “Žao mi je.”

“Sama si izabrala”, reče Ričard hladno. “Šta radiš dok spava? Posmatraš?”

“Kažeš to tako kao da se radi o perverziji!”

Ričard ne reče ništa. Lejša duboko udahnu. Govorila je brzo, ali smireno, u kontrolisanoj bujici reči: “Dok Stjuart, spava ja radim. Baš kao i ti. Ričarde — ne radi to. Nisam imala nameru da te povredim. I ne želim da izgubim grupu. Verujem da su Spavači ista vrsta kao i mi — hoćeš da me kazniš zbog toga? Hoćeš da doprineseš mržnji? Hoćeš da mi kažeš da ne mogu da pripadam širem svetu koji obuhvata sve poštene, vredne ljude bez obzira na to spavaju li ili ne? Lloćeš da mi kažeš da je najvažnija pođela po genima, a ne po ekonomskoj duhovnosti? Hoćeš da me nateráš na veštački izbor između 'nas' i 'njih'?”

Ričard podiže narukvicu. Lejša je prepozna: ona mu ju je letos dala. Glas mu je bio tih. “Ne. Nije to izbor.” Igrao se nakratko zlatnim alkama, a onda podigao pogled ka njoj. “Ne još.”

Početkom proleća, Kamden je hodao sporije. Uzimao je lekove za krvni pritisak i srce. On i Suzan, rekao je Lejši, spremaju se da se razvedu. “Promenila se, Lejša, pošto sam je oženio. Videla si to. Bila je nezavisna, produktivna i srećna, a onda je posle nekoliko godina prestala sa svim tim i postala goropad. Kenjkava goropad.” On odmahnu glavom u iskrenoj zbunjenosti. “Videla si pramenu.”

Lejša je to videla. Seti se nečega: Suzan koja vodi nju i Alis na “igre” koje su u stvari bile kontrolisani testovi cerebralnih sposobnosti,

Suzanine šiške koje poigravaju oko blistavih očiju. Alis je tada volela Suzan, isto koliko i Lejša.”

“Tata, hoću Alisinu adresu.”

“Rekao sam ti na Harvardu, nemam je”, reče Kamden. On se pomeri u stolici, nestrpljivim gestom tela koje nikada nije očekivalo da će biti istrošeno. U januaru je Kenzo Jagai umro od raka pankreasa; Kamden je teško primio tu vest. “Dobija džeparac preko advokata. Po njenom izboru.”

“Onda hoću adresu advokata.”

Advokat je, međutim, odbio Lejši da kaže gde se Alis nalazi. “Ona ne želi da bude pronađena, g’dice Kamden. Želela je potpuni raskid.”

“Ne i sa mnom”, reče Lejša.

“Da”, reče advokat i nešto zatreperi u njegovim očima, nešto što je poslednji put videla na licu Dejva Hanaveja.

Odletela je u Ostin pre nego što se vratila u Boston, i tako za jedan dan zakasnila na predavanja. Kevin Bejker ju je smesta primio, otkazavši sastanak sa IBM-om. Rekla mu je šta joj treba i on je angažovao svoje najbolje ljude u mreži podataka na tome, ne rekavši im zbog čega. Za dva sata imala je Alisinu adresu iz elektronskih fajlova advokata. Bilo je to prvi put, shvatila je, da se obratila jednom od Budnih za pomoć, i ona joj je pružena istog momenta. Bez razmene.

Alis je bila u Pensilvaniji. Sledećeg vikenda Lejša je unajmila hoverkar i vozača — naučila je da vozi, ali za sada samo kola za tle — i otišla do Hajridža, u planinama Apalači.

Bio je to izolovani zaselak, dvadeset pet milja od najbliže bolnice. Alis je živela sa čovekom koji se zvao Ed, tihim drvođeljom dvadeset godina starijim do nje, u brvnari. Brvnara je imala vodu i elektriku, ali ne i mrežu vesti. Na svetlu ranog proleća zemlja je bila sirova i gola,

ispresecana ledenim jarugama. Alis i Ed očigledno nisu ni na čemu radili. Alis je bila u osmom mesecu trudnoće.

“Nisam želela da dođeš ovamo”, reče ona Lejši. “Zbog čega si onda došla?”

“Zato što si ti moja sestra.”

“Bože, pogledaj se samo. Zar se to nosi na Harvardu? Takve čizme? Kad si počela da teraš modu, Lejša? Uvek si bila suviše zauzeta trudeći se da budeš intelektualka da bi se brinula za to.”

“O čemu je ovde reč, Adis? Zašto ovde? Šta radiš to?”

“Živim”, reče Alis. “Daleko od dragog Tate, daleko od Čikaga, daleko od pijane i slomljene Suzan — da li si znala da piše? Baš kao Mama. On to čini ljudima. Ali ne i meni. Otišla sam. Pitam se da li ćeš ti ikada otići.”

“Da odem? Ovak?”

“Srećna sam”, reče Alis ljutito. “Zar ne bi trebalo da je o tome reč? Zar nije to cilj tvog velikog Kenza Jagaija — sreća kroz individualni napor?”

Lejša pomisli da kaže kako ne vidi da Alis ulaže bilo kakav napor. Nije to rekla. Jedno pile pretrča preko dvorišta brvnare. Iza, Velike Smoki Planine uzdizale su se u naslagama plave izmaglice. Lejša pomisli na to kako ovo mesto mora da izgleda zimi: odsečeno od sveta gde ljudi streme ciljevima, uče, menjaju se.

“Drago mi je što si srećna, Alis.”

“Drago ti je?”

“Jeste.”

“Onda je drago i meni”, reče Alis, gotovo prkosno. Sledećeg trenutka ona naglo zagrlj Lejšu, žestoko, sa ogromnim i tvrdim

stomakom stisnutim između njih dve. Alisina kosa mirisala je slatko, kao sveža trava na suncu.

“Doći ću ponovo da te vidim, Alis.”

“Nemoj.”

6

BUDNI MUTIĆ MOLI ZA OBRNUTO ČAČKANJE PO GENIMA, vrištao je naslov u robnoj kući za ishranu. “MOLIM VAS DA ME PUSTITE DA SPAVAM KAO PRAVI LJUDI!” PREKLINJE DETE.

Lejša otkuca svoj kreditni broj i pritisnu novinski kiosk za odštampani primerak, iako je obično ignorisala elektronske tabloide. Naslov je nastavio da kruži po kiosku. Radnik robne kuće za hranu prestade da slaže kutije na police i pogleda je. Brus, Lejšin telohranitelj, posmatrao je radnika.

Imala je dvadeset dve godine, bila je na završnoj godini pravnog fakulteta na Harvardu, uređivala je *Pravnu reviju* i bila prva u klasi. Sledećih troje bili su Džonatan Koćara, Len Karter i Marta Vene. Svi Budni.

U svom stanu prelistala je odštampane novine. Onda je ušla u Grupnu mrežu kojom se upravljalo iz Ostina. TJ fajlovima se nalazilo još članaka o tom detetu, sa komentarima drugih Budnih, ali pre nego što je mogla da ih pozove, sam Kevin Bejker se pojavio na liniji, glasom.

“Lejša, drago mi je što si se javila. Nameravao sam da te pozovem.”

“Kakva je situacija sa tom Stelom Bovington, Kev? Je li iko to proverio?”

“Rendi Dejvis. On je iz Čikaga, ali mislim da ga nisi upoznala, još je u gimnaziji. On je u Park Ridžu, Stela je u Skokiju. Njeni roditelji nisu želeli da razgovaraju s njim — u stvari, bili su prilično neprijatni — ali

svejedno je uspeo da razgovara sa Stelom licem u lice. Ne izgleda kao slučaj zlostavljanja, pre kao obična glupost: roditelji su želeli genijalno dete, odricali se i štedeli, a sad ne mogu da se ponesu sa tim da ona *jest*e takva. Vrište na nju da spava, emocionalno je zlostavljaju kad im se suprotstavi, ali do sada nije bilo nikakvog nasilja.”

“Da li se može tužiti zbog emocionalnog zlostavljanja?”

“Mislim da ne bi trebalo još da se umešamo. Dvoje nas će biti u bliskom kontaktu sa Stelom — ona ima modem, a roditeljima nije rekla za mrežu — a Rendi će svake nedelje da odlazi do nje.”

Lejša zagriže usnu. “U ovom sranju od tabloida piše da ima sedam godina.”

“Da.”

“Možda je ne bi trebalo ostaviti tamo. Ja sam stanovnik Ilinoisa. Mogu da podnesem odavde žalbu zbog zlostavljanja ukoliko Kendi ima isuviše toga u svojoj aktovki. *Sedam godina.*”

“Ne. Pustimo to na neko vreme. Sa Stelom će verovatno biti sve u redu. Znaš to.”

Znala je. Sa gotovo svima Budnima sve je bilo u redu, bez obzira na količinu suprotstavljanja od strane glupog segmenta društva. A bio je to samo glupi segment, tvrdila je Lejša — malobrojna, ali glasna manjina. Većina ljudi mogla je, i htela, da se prilagodi sve većem prisustvu Budnih, kada je postalo jasno da to prisustvo obuhvata ne samo sve veću moć, već i sve veće koristi za zemlju u celini.

Kevin Bejker, koji je sada imao dvadeset šest godina, zaradio je bogatstvo na toliko revolucionarnim mikročipovima da je Veštačka Inteligencija, nekada samo san za debatovanje, svake godine bila sve bliže stvarnosti. Karolin Rizolo je osvojila Pulicerovu nagradu u kategoriji drame za svoj komad *Jutarnja svetlost*. Ona je imala dvadeset četiri. Rad Džeremija Robinsona na primenjivanju superprovodljivosti bio je

značajan još dok je bio diplomac na Stenfordu. Vilijam Tejn, urednik *Pravne revije* u vreme kada je Lejša tek došla na Plarvard, sada je imao privatnu praksu. Nikada nije izgubio na sudu. Imao je dvadeset šest godina, i suđenja su postajala sve važnija. Njegovi klijenti vrednovali su više njegovu sposobnost nego njegove godine.

Ali nisu svi reagovali na taj način.

Kevin Bejker i Ričard Keler osnovali su mrežu podataka koja je Budne vezivala u blisku grupu, tako da su neprestano bili svesni ličnih bitaka svih ostalih. Lejša Kamden je finansirala pravnu borbu, troškove obrazovanja koje roditelji Budnih nisu mogli da podnesu, podršku deci u emotivno lošim situacijama. Ronda Levelije registrovala je sebe kao pomajku u Kaliforniji i kad god je bilo moguće Grupa je manevrisala tako da Budni mališani uzeti iz svojih domova budu dodeljeni Rondi. Grupa je sada imala tri pravnika koji su bili članovi advokatske komore; za godinu dana dobiće još četvoro, sa dozvolom za praksu u pet različitih država.

Jedan jedini put kada nisu legalno mogli da oduzmu zlostavljano Budno dete, oteli su ga.

Timi De Marco, star četiri godine. Lejša je bila protiv toga. Protivila se tome sa moralne i praktičke tačke gledišta — za nju je to bilo jedno te isto — na sledeći način: ako već veruju u svoje društvo, u njegove fundamentalne zakone i svoju sposobnost da mu pripadaju kao produktivni pojedinci za slobodnu razmenu, moraju ostati vezani ugovornim zakonima društva. Budni su, mahom, bili Jagaisti. Trebalo bi to već da znaju. A ako ih uhvati FBI, sudovi i štampa će ih razapeti na krst.

Nisu bili uhvaćeni.

Timi De Marco — nedovoljno star čak i da pozove upomoć preko mreže podataka, saznali su za njegovu situaciju pomoću pregleda automatskih policijskih podataka koji je vršio Kevin preko svoje firme —

otet je iz svog zadnjeg dvorišta u Vičiti. Protekle godinu proveo je u izolovanoj prikolici u Severnoj Dakoti; nijedno mesto nije bilo previše izolovano za modem. Za njega je brinula zakonski nedostupna pomajka koja je tu živela ceo život. Pomajka je bila rođaka jednog od Budnih, krupna i vesela žena, mnogo bistrija nego što bi se po njenom izgledu reklo. Bila je Jagaist. Nikakav podatak o postojanju deteta nije se pojavio ni u jednoj banci podataka; ni kod IRS-a, ni u jednoj školi, čak ni na kompjuterizovanim slipovima u lokalnoj piljarnici. Hrana posebno namenjena detetu dopremena je mesečno kamionom u vlasništvu jednog od Budnih u Stejt Koledžu, u Pensilvaniji. Desetoro u Grupi znalo je za otmicu, od ukupno 3.428 rođenih u Sjedinjenim Državama. Od tog ukupnog broja, 2.691 bilo je deo Grupe preko mreže. Još 701 bilo ih je isuviše mlado da koristi modem. Samo 36 Budnih, iz raznoraznih razloga, nije bilo deo Grupe.

Otmicu je priredio Toni Indivino.

“Piteo sam da s tobom porazgovaram o Toniju”, reče Kevin Lejši. “Ponovo je počeo. Ovaj put misli ozbiljno. Kupuje zemljište.”

Ona presavi tabloid tako da bude jako mali i pažljivo ga odloži na sto.

“Gde?”

“Planine Alegeni. Na jugu države Njujork. Mnogo zemljišta. Sada postavlja puteve. Na proleće, prve zgrade.”

„Dženifer Šarifi još to finansira?“ Bila je to kći arapskog princa koji je želeo Budno dete, rođena u Americi. Princ je bio mrtav, a Dženifer, tamnooka i poliglota, bila je bogatija nego što će jednog dana biti Lejša.

“Da. Počeo je da stiče poklonike, Lejša.”

“Znam.”

“Zovi ga.”

“Hoću. Informiši me i dalje o Steli.”

Radila je do ponoći na *Pravnoj reviji*, a onda se do četiri ujutro pripremala za nastavu. Od četiri do pet bavila se pravnim stvarima vezanim za Grupu. U pet ujutro pozvala je Tonija, koji je još bio u Čikagu. On je završio gimnaziju, proveo jedan emestar na Severozapadnom, i za vreme Božičnog raspusta konačno eksplodirao kada ga je majka primoravala da živi kao Spavač. Eksplozija se, kako se Lejši činilo, nikada nije okončala.

“Toni? Lejša.”

“Odgovor je da, da, ne i idi dođavola.”

Lejša stisnu zube. “Fino. A sad mi kaži i pitanja.”

“Misliš li zaista ozbiljno da se Budni povuku u sopstveno samodovoljno društvo? Da li je Dženifer Šarifi voljna da finansira projekt veličine izgradnje malog grada? Zar ne misliš da je to izdaja svega onoga što se može postići strpljivom integracijom Grupe u glavni tok? A šta je sa protivrečnosti života u naoružanom zabranjenom gradu i dalje razmene sa Spoljašnošću?”

“Ja tebi nikada ne bih rekla da ideš dođavola.”

“Ura za tebe”, reče Toni. Trenutak kasnije, dodade: “Žao mi je. To zvuči kao neko od njih.”

“To je za nas pogrešno, Toni.”

“Hvala ti što ne kažeš da ne bih mogao to da izvedeni.”

Pitala se da li bi mogao. “Mi nismo zasebne vrste, Toni.”

“Reci to Spavačima.”

“Preteruješ. Postoje oni koji nas mrze, uvijek postoje, ali da odustanemo...”

“Ne odustajemo. Sve što budemo mogli da stvorimo slobodno će se razmenjivati: softver, hardver, romani, informacije, teorije, pravni saveti.

Možemo da izlazimo i ulazimo. Ali imaćemo bezbedno mesto na koje možemo da se vratimo. Bez pijavica koje misle da im dugujemo krv zato što smo bolji od njih.”

“Nije u pitanju dug.”

“Stvarno?” reče Toni. “Budimo otvoreni, Lejša. Do kraja. Ti si Jagaist — u šta veruješ?”

“Toni...”

“Uradi to!” reče Toni i u njegovom glasu Lejša je čula četrnaestogodišnjaka sa kojim ju je Ričard upoznao. Istovremeno, videla je očevo lice: ne onakvo kakvo je bilo sada, posle bajpaša, već kakvo je bilo dok je ona bila devojčica, dok ju je držao u krilu kako bi joj objasnio zbog čega je tako izuzetna.

“Verujem u voljnu razmenu onoga što je od obostrane koristi. U to da duhovno dostojanstvo potiče od toga da čovek živi od sopstvenog truda, a razmena je rezultat tog truda u uzajamnoj saradnji u okviru društva. Da je simbol svega toga ugovor. I da smo potrebni jedni drugima za najpotpuniju, najkorisniju razmenu.”

“Fino”, odbrusi Toni. “E sad, šta ćemo sa prosjacima u Španiji?”

“Sa kim?”

“Ideš ulicom u siromašnoj zemlji kao što je Španija i vidiš prosjaka. Da li mu daš dolar.”

“Verovatno.”

“Zašto? On sa tobom ništa ne razmenjuje. Nema ništa za razmenu.”

“Znam. Iz dobrote. Samilosti.”

“Vidiš šest prosjaka. Da li svima daš po dolar?”

“Verovatno”, reče Lejša.

“Dala bi im. Vidiš stotinu prosjaka, a nemaš novac Lejša Kamden — da li svakome od njih daš po dolar?”

“Ne.”

“Zašto ne?”

Lejša suzbi nestrpljenje. Malo ljudi je moglo da je natera da poželi da prekine komunikacionu vezu; Toni je bio jedan od njih. “Previše bi iscrpelo moje resurse. Moj život je primaran za resurse koje steknem.”

“U redu. Sad razmisli o ovome. Na Biotehnološkom institutu — gde smo ti i ja začeti, draga pseudosestro — dr Meling je koliko juče...”

“Ko?”

“Dr. Suzan Meling. O, Bože, potpuno sam zaboravio — ona je bila udala za tvog oca!”

“Izgubila sam joj trag”, reče Lejša. “Nisam znala da se vratila istraživanju. Alis je jednom rekla... nema veze. Šta se dešava na Biotehnološkom?”

“Dve ključne stvari, upravo objavljene. Karla Dačer je imala prvu mesečnu genetsku analizu fetusa. Gen Budnosti prevlađuje. Sledeća generacija Grupe takođe neće spavati.”

“Svi smo to znali”, reče Lejša. Karla Dačer je bila prva Budna trudnica na svetu. Njen muž bio je Spavač. “Ceo svet je to očekivao.”

“Ali Štampa će to svejedno dočekati na nož. Gledaj samo. Mutići se kote! Nova rasa rešena da dominira u sledećoj generaciji dece!”

Lejša to nije poricala. “A druga stvar?”

“Nešto tužno, Lejša. Upravo smo imali prvu smrt.”

Želudac joj se zgrči. “Ko?”

“Berni Kun. Sietl.” Nije ga poznavala. “Automobilska nesreća. Izgleda prilično čisto — izgubio je kontrolu na strmoj krivini kada su mu zakazale kočnice. Vozio je tek nekoliko meseci. Imao je sedamnaest godina. Ali ono što je tu značajno jeste da su njegovi roditelji poklonili njegov mozak i telo Biotehnološkom, zajedno sa odeljenjem za patologiju

Medicinskog fakulteta u Čikagu. Raskomadaće ga kako bi prvi put dobro pogledali šta to produžena budnost čini telu i mozgu”

“I trebalo bi”, reče Lejša. “To jedno dete. Ali, zašto se toliko plašiš onoga što će pronaći?”

“Ne znam. Nisam lekar. Ali šta god da bude, ako oni koji nas mrže budu mogli to da iskoriste protiv nas, učiniće tako.”

“Paranoidan si, Toni.”

“Nemoguće. Budni imaju smireniju ličnost više orijentisanu prema stvarnosti nego normalni. Zar ne čitaš literaturu?”

“Toni...”

“Šta ako hodaš ulicom u Španiji i svako od stotinu prosjaka zatraži po dolar, ti kažeš ne, a oni nemaju šta da razmene sa tobom, ali su toliko besni zbog onoga što imaš da te obore, zgrabe to i prebiju te iz čiste zavisti i očajanja?”

Lejša ne odgovori.

“Hoćeš da kažeš da to nije ljudski scenario, Lejša? Da se to nikada ne dešava?”

“Dešava se”, reče Lejša ravnim glasom. “Ali ne tako često.”

“Sranje. Više čitaj istoriju. Više čitaj novine. Ali stvar je u sledećem: šta onda duguješ prosjacima? Šta jedan dobar Jagaist koji veruje u obostrano korisne ugovore radi sa ljudima koji nemaju ništa za razmenu i samo uzimaju?”

“Ti nisi...”

“Šta, Lejša? Najobjektivnije što možeš, reci šta to mi duguje mo pohlepnima i neproduktivnima?”

“Kao što sam već rekla. Dobrotu. Samilost.”

“Čak i kada ne razmene ništa za to? Zašto?”

“Zato što...” Ona začuta.

“Zašto? Zašto produktivna ljudska bića koja poštuju zakon duguju bilo šta onima koji niti mnogo toga proizvode, niti se ponašaju po zakonu? Kakvo filozofsko, ekonomsko ili duhovno opravdanje postoji za to da im bilo šta dugujemo? Budi iskrena onoliko koliko znam da jesi.”

Lejša pognu glavu među kolena. Pitanje je zjapilo pod njom, ali ona nije pokušala da ga izbegne. “Ne znam. Samo znam da dugujemo.”

“Zašto?”

Nije odgovorila. Trenutak kasnije, Toni odgovori. Intelektualni izazov nestao mu je iz glasa. On reče, gotovo nežno: “Dođi ovamo na proleće da pogledaš meslo izgradnje Utočišta. Do tada će već početi da se zidaju zgrade.”

“Ne”, reče Lejša.

“Voleo bih da to uradiš.”

“Ne. Naoružani uzmak nije način.”

Toni reče: “Prosjaci su sve gori, Lejša. A Budni sve bogatiji. Pri tome ne mislim na novac.”

“Toni...” reče ona i začuta. Nije mogla da smisli šta bi rekla.

“Nemoj se mnogo šetati ulicama naoružana samo svojim sećanjima na Kenza Jagaija.”

U martu, ljuto hladnom martu punom vetrova koji su šibali niz reku Čarls, Ričard Keler je došao u Kembridž. Lejša ^ga nije videla četiri godine. Nije joj javio preko mreže Grupe da dolazi. Zurila je stzaom ka svojoj gradskoj kući, umotana do očiju u crveni vuneni šal zbog snežne hladnoće, a on je stajao tamo isprečivši se na ulazu. Iza Lejše, njen telohranitelj se nape.

“Ričarde! Brus, u redu je, ovo je stari prijatelj.”

“Zdravo, Lejša.”

Izgledao je teže, snažnije, sa širinom ramena koju nije prepoznala. Ali lice je bilo Ričardovo, starije ali neizmenjeno: tamne niske obrve, neobuzdana tamna kosa. Pustio je bradu.

“Izgledaš prelepo”, reče on.

Ona mu pruži šoljicu kafe. “Jesi li tu zbog posla?” Preko mreže Grupe znala je da je dovršio magisterijum i istakao se u morskoj biologiji na Karibima, ali to je napustio pre godinu dana i nestao iz mreže.

“Ne. Zbog zadovoljstva.” On se iznenada osmehnu, starim osmehom koji mu je otvorio lice. “Umalo nisam zaboravio na to posle toliko vremena. Ispunjenost, da, svi smo ispunjeni onim što proizilazi iz stalnog rada, ali zadovoljstvo? ITir? Kapric? Kada si ti poslednji put učinila nešto blesavo, Lejša?”

Ona se osmehnu. “Jela sam šećernu vatu dok sam se tuširala.”

“Stvarno? Zašto?”

“Da vidim hoće li se rastopiti u lepljive ružičaste šare.”

“I da li je?”

“Jeste. Bile su divne.”

“I to je ta tvoja blesava stvar? Kada je to bilo?”

“Prošlog leta”, reče Lejša i nasmeja se.

“Pa, moja je bila skorije. U stvari sada. U Bostonu sam samo zbog spontanog zadovoljstva što tebe vidim.”

Lejša prestade sa smehom. “To je prilično napeti ton za spontano zadovoljstvo, Ričarde.”

“Jeste”, reče on napeto. Ona se ponovo nasmeja. On ne.

“Bio sam u Indiji, Lejša. I u Kini i Africi. Uglavnom sam razmišljao. Posmatrao. Isprva sam putovao kao Spavač, da ne bih privlačio pažnju. Onda sam krenuo da se sastanem sa Budnima u Indiji i Kini. Ima ih nekoliko, znaš, čiji su roditelji bili voljni da dođu ovamo na

operaciju. Prilično su dobro prihvaćeni i ostavljaju ih na miru. Pokušao sam da shvatim zbog čega očajnički siromašne zemlje — po našim standardima, bar, tamo je J-energija na raspolaganju uglavnom u velikim gradovima — nemaju nikakvih problema u prihvatanju superiornosti Budnih, dok se kod Amerikanaca, sa više prosperiteta nego ikad u istoriji, sve više i više razvija odbojnost.”

Lejša reče: “I jesi li shvatio?”

“Ne. Ali sam shvatio nešto drugo, dok sam gledao sve te komune, sela i kamponge. Mi smo previše individualistični.”

Lejšu preplavi razočarenje. Ona vide očevo lice: *Važna je izuzetnost, Lejša. Izuzetnost potpomognuta individualnim naporom...* Ona posegnu za Ričardovom šoljicom. “Još kafe?”

On je uhvati za ručni zglob i pogleda je u lice. “Nemoj pogrešno da me shvatiš, Lejša. Ne govorim o radu. Previše smo individualni u ostalim delovima života. Previše emocionalno racionalni. Previše sami. Izolacija ubija ne samo slobodni tok ideja. Ona ubija radost.”

Nije joj puštao ručni zglob. Ona se zagleda u njegove oči, u dubine koje ranije nije videla: bio je to osećaj kao da gleda u rudarsko okno, i vrtoglav i zastrašujući, sa spoznajom da se na dnu možda nalazi zlato ili tama. Ili oboje.

Ričard reče tiho: “Stjuart?”

“To je odavno završeno. Nezrela stvar.” Glas nije zvučao kao njen.

“Kevin?”

“Ne, nikad — mi smo samo prijatelji.”

“Nisam bio siguran. Ima li bilo koga?”

“Ne.”

On joj pusti ručni zglob. Lejša se zagleda u njega bojažljivo. On se najednom nasmeja. “Radost, Lejša.” Oglasio joj se odjek u umu ali nije

mogla da mu utvrdi mesto, a onda je to nestalo i nasmejala se i ona, smehom vazdušastim i penušavim poput ružičaste šećerne vate u leto.

“Dođi kući, Lejša. Imao je još jedan srčani napad.”

Glas Suzan Meling u slušalici bio je umoran. Lejša reče: “Koliko je loše?”

“Lekari nisu sigurni. Ili kažu da nisu sigurni. Želi da te vidi. Možeš li prekinuti studije?”

Bio je maj, neposredno pre njenih završnih ispita. Korektura *Pravne revije* je kasnila. Ričard je počeo sa novim poslom, pomorskim konsaltingom za bostonske ribare koje su upropaštavala iznenadna i neobjašnjiva premeštanja okeanskih struja, i radio je dvadeset sati dnevno. “Doći ću”, reče Lejša.

Čikago je bio hladniji od Bostona. Drveće je napola propupelo. Na jezeru Mičigen, koje je ispunjavalo ogromne istočne prozore kuće njenog oca, zapenjeni talasi izbacivali su uvis hladne raspršene kapi. Lejša primeti da Suzan živi u kući: njene četke na Kamdenovoj komodi, njeni časopisi na kredencu u foajeu.

“Lejša”, reče Kamden. Izgledao je star. Siva koža, upali obrazi, ljutit i zbunjeni izraz muškaraca koji moć prihvataju kao vazduh, nerazdvojivu od svog života. U uglu sobe, na maloj stolici iz osamnaestog veka, sedela je niska, zdepasta žena sa smeđim pletenicama.

“Alis.”

“Zdravo, Lejša.”

“Alis. Tražila sam te...” Nije trebalo to da kaže. Lejša je tražila, ali ne mnogo uporno, odvrćena time što je znala da Alis ne želi da bude pronađena. “Kako si?”

“Fino”, reče Alis. Izgledala je udaljena, blaga, za razliku od ljutite Alis od pre šest godina u golim brdima Pensilvanije. Kamden se bolno

pomeri na krevetu. On pogleda Lejšu očima čiji je plavi sjaj, videla je ona, bio nepomućen.

“Žamolio sam Alis da dođe. I Suzan. Suzan je došla pre nekog vremena. Umirem, Lejša.”

Niko mu nije protivrečio. Lejša, koja je znala koliko on poštuje činjenice, ostade nema. Grudi su je bolele od ljubavi.

“Moj testament je kod Džona Javorskog. Niko od vas ne može da ga ospori. Ali želeo sam lično da vam kažem šta se u njemu nalazi. Poslednjih nekoliko godina prodavao sam, likvidirao stvari. Većina moje imovine sada je dostupna. Ostavio sam desetinu Alis, desetinu Suzan, desetinu Elizabet, a ostalo tebi, Lejša, zato što si ti jedina sa individualnom sposobnošću da novac upotrebiš sa punim potencijalom za postignuće.”

Lejša unezvereno pogleda Alis, koja joj uzvрати pogled sa čudnim, udaljenim mirom. “Elizabet? Moja... majka? Je li ona živa?”

“Jeste”, reče Karnden.

“Rekao si mi da je mrtva! Pre toliko godina!”

“Jesam. Mislio sam da je za tebe tako bolje. Ona nije volela ono što ti jesi, bila je ljubomorna na ono što bi mogla da postaneš. A nije imala ništa što bi mogla da ti da. Samo bi ti emotivno naudila.”

Prosjaci u Španiji...

“To je bilo pogrešno, Tata. Pogrešio si. Ona mi je majka...” Nije mogla da dovrši rečenicu.

Karnden se nije trgao. “Mislim da nisam. Ali ti si sada odrasla. Možeš da je vidiš ako želiš.”

On nastavi da ih posmatra svojim sjajnim, upalim očima, dok se oko Lejše vazduh gibao i pucketao. Otac mora da ju je lagao. Suzan ju je podrobno posmatrala, sa osmejkom na usnama. Zar joj je bilo drago što

vidi da je otac pao u njenim očima? Zar je sve vreme bila ljubomorna na njihov odnos, na Lejšu...

Razmišljala je kao Toni.

Ta misao je malo umiri. Ali ona nastavi da zuri u Kamdena, koji je nastavio neumoljivo da zuri u nju, netaknut, čovek siguran čak i na smrtnoj postelji da je u pravu.

Alisina ruka bila joj je na laktu, Alisin glas tako tih da je niko nije mogao čuti osim Lejše. “Sada je gotovo, Lejša. A posle nekog vremena biće ti dobro.”

Alis je ostavila svog sina u Kaliforniji kod muža sa kojim je bila dve godine u braku, Beka Votrousa, građevinskog preduzimača kog je upoznala dok je radila kao kelnerica u odmaralištu na Veštačkim Ostrvima. Bek je usvojio Džordana, Alisinog sina.

“Pre Beka bilo mi je stvarno teško”, reče Alis svojim udaljenim glasom. “Znaš, dok sam nosila Džordana okolo, čak sam sanjala o tome da bude Budan. Kao ti. Svake noći sam to sanjala i svakog jutra budila sam se sa jutarnjom mučninom od bebe koja će biti samo još jedan glupan i nikogović poput mene. Živela sam sa Edom — u Pensilvaniji, sećaš se? Došla si jednom da me tamo posetiš — još dve godine. Kada me je tukao, bilo mi je drago. Želela sam da Tata to može da vidi. Ed me je bar dodirivao.”

Lejša načini neki zvuk u grlu.

“Konačno sam otišla zato što sam se uplašila za Džordana. Otišla sam u Kaliforniju, godinu dana nisam radila ništa drugo do jela. Nagurala sam do 95 kilograma.” Alisa je bila, po Lejšinoj proceni, visoka metar i šezdeset. “Onda sam se vratila kući da se vidim s Majkom.”

“Nisi mi rekla”, reče Lejša. “Znala si da je živa, a nisi mi rekla.”

“Pola vremena provodi trezneći se”, reče Alis, sa brutalnom jednostavnošću. “Ne bi htela da te vidi ni da si ti to želela. Ali mene je

primila i počela je da balavi po meni kako sam ja njena 'prava' kći, a onda mi se ispovala po haljini. Ja sam ustuknula od nje, pogledala haljinu i shvatila da je i trebalo da bude ispovalana, toliko je bila ružna. Namerno ružna. Ona je počela da vrišti kako joj je Tata upropastio život, upropastio ga i meni, sve zbog tebe. I znaš šta sam ja uradila?

“Šta?” reče Lejša. Glas joj je drhtao.

“Odletela sam kući, spalila svu svoju odeću, našla posao, krenula na koledž, skinula dvadeset pet kilograma i upisala Džordana na terapiju igrom.”

Sestre su sedele u tišini. Iza prozora jezero je bilo tamno, neobasjano mesecom ili zvezdama. Lejša je bila ta koja se iznenada stresla, a Alis ta koja ju je potapšala po ramenu.

“Reci mi...” Lejša nije mogla da smisli šta to želi da joj bude rečeno, osim što je želela da čuje Alisin glas u pomrčini. Alisin glas kakav je bio sad, blag i udaljen, sada netaknut štetnom činjenicom Lejšinog postojanja. Njeno samo postojanje bilo je štetno, “...reci mi za Džordana. Sad mu je pet godina? Kakav je?”

Alis okrenu glavu da pogleda Lejšu pravo u oči. “Srećan, običan mali dečak. Sasvim običan.”

Kamden je umro nedelju dana kasnije. Posle sahrane, Lejša je pokušala da poseti svoju majku u Brukfilđskom centru za zloupotrebu droge i alkohola. Elizabet Kamnden, rekli su joj, ne prima nikoga osim svog jedinog deteta, Alis Kamden Votrous.

Suzan Meling, u crnini, odvezla je Lejšu do aerodroma. Suzan je govorila spretno, odlučno, o Lejšinim studijama, o Harvardu. o Reviji. Lejša je odgovarala jednosložnim rečima, ali Suzan je bila istrajna, postavljala je pitanja i tiho insistirala na odgovorima: Kada će Lejša polagati pravosudni ispit? Gde je sve razgovarala o zaposlenju? Postepeno Lejša počela da gubi otupelost koju je osećala od trenutka kada

je kovčeg njenog oca bio spušten u zemlju. Ona shvati da je Suzanino istrajno ispitivanje izraz ljubaznosti.

“Žrtvovao je mnoge ljude”, reče Lejša iznenada.

“Mene nije”, reče Suzan. Ona uđe kolima na parkiralište aerodroma. “Sam na neko vreme, kada sam digla ruke od svog rada kako bih obavljala njegov. Rodžer nije mnogo poštovao žrtvovanje.”

“Da li je u tome grešio?” reče Lejša. Upitala je to sa izvesnim očajem koji joj nije bio namera.

Suzan se tužno osmehnu. “Ne. Nije grešio. Uopšte nije trebalo da napuštam istraživanje. Bilo mi je potrebno mnogo vremena da se posle toga vratim sebi.”

On to radi ljudima, začu Lejša u glavi. Suzan? Ili Alis? Prvi put nije mogla jasno da se seti. Videla je oca u staroj staklenoj bašti, kako sadi i presađuje dramatično egzotično cveće koje je voleo.

Bila je umorna. Bio je to mišićni zamor od stresa, znala je; dvadeset minuta odmora će je povratiti. Oči su je pekle od suza na koje nije navikla. Ona nasloni glavu na sedišta kola i zatvori ih.

Suzan zaustavi kola na parkiralištu aerodroma i isključi motor. “Ima nešto što hoću da ti kažem, Lejša.”

Lejša otvori oči. “O testamentu?”

Suzan se stegnuto nasmeja. “Ne. Tebe ne muči način na koji je podelio imovinu, zar ne? Tebi to izgleda razumno. Ali ne radi se o tome. Istraživačka ekipa sa Biotehnološkog i Medicinskog u Čikagu završila je analizu mozga Bernija Kuna.”

Lejša se okrenu licem prema Suzan. Bila je zaprepašćena složnošću Suzaninog izraza. Odlučnost, zadovoljstvo, ljutitost i još nešto što Lejša nije mogla da imenuje.

Suzan reče: “Objavićemo to sledeće nedelje, u Medicinskom žurnalu Nove Engleske. Bezbednost je bila neverovatno neprobojna — ništa nije procurelo u popularnu štampu. Ali želim lično da ti kažem šta smo otkrili. Tako da budeš spremna.”

“Nastavi”, reče Lejša. Osećala je stegnutost u grudima.

“Sećaš se kada ste ti i druga Budna deca uzeli interleukin-1 da biste videli kako izgleda spavanje? Kada si imala šesnaest godina?”

“Otkud ti znaš za to?”

“Bili ste mnogo detaljnije nadgledani nego što ste mislili. Sećaš se glavobolje posle toga?”

“Da.” Ona, Ričard, Toni, Kerol i Žanin... pošto ju je odbacio Olimpijski komitet, Žanin više nikada nije klizala. Bila je učiteljica u vrtiću u Butu, Montana.

“Ono o čemu želim da govorim jeste interleukin-1. Bar delom. On pripada čitavoj grupi supstanci koje jačaju imunološki sistem. Stimulišu proizvodnju antitela, aktivnost belih krvnih ćelija i izazivaju još Štošta od imunoloških poboljšanja. Kod normalnih ljudi talasi IL-1 otpuštaju se u sporotalasnoj fazi sna. To znači da oni — mi — ojačavamo svoj imunološki sistem za vreme spavanja. Jedno od pitanja koja smo mi, istraživači, postavili sebi pre dvadeset osam godina bilo je: hoće li se Budna deca koja ne primaju te talase IL-1 češće razboljevati?”

“Ja nisam nikada bila bolesna”, reče Lejša.

“Jesi, bila si. Male boginje i tri slabe prehlade krajem tvoje četvrte godine”, reče Suzan precizno. “Ali uopšte uzevši, vi ste vrlo zdravi. Tako je nama, istraživačima, ostala alternativna teorija o imunološkim pojačanjima izazvanim spavanjem: da su naleti imunološke aktivnosti postojali kao protivteža većoj podložnosti tela za vreme spavanja na bolest, verovatno na neki način u vezi sa fluktuacijama telesne temperature tokom REM spavanja. Drugim rečima, spavanje izaziva

imunološku ranjivost kojoj se suprotstavljaju endogenusni pirogeni poput IL-1. Spavanje je bilo problem, pojačanje imunološkog sistema rešenje. “Bez spavanja, problema ne bi ni bilo. Pratiš li ovo?”

“Da.”

“Naravno da pratiš. Glupo pitanje.” Suzana ukloni kosu sa lica. Postajala joj je seda na slepoočnicama. Ispod desnog uveta imala je sitnu smeđu staračku pegu.

“Tokom godina prikupili smo na hiljade — možda na stotine hiljada — tomografskih skanova jediničnom emisijom fotona od tvog mozga i mozгова ostale dece, plus bezbrojne EEG, uzorke cerebrospinalnog fluida, i svega ostalog. Adi nismo zaista mogli da vidimo šta vam je u mozgu, zaista da znamo šta se tamo dešava. Sve dok Berni Kun nije udario u tu bankinu.”

“Suzan”, reče Lejša, “reci mi tovoreno. Bez daljih priprema.”

“Nećete stariti.”

“Šta?”

“O, kozmetički, da. Seda kosa, bore, opuštena koža. Ali odsustvo peptida spavanja i svega ostalog utiče na sisteme za imunost i obnavljanje tkiva na način koji ne shvatamo. Berni Kun je imao savršenu jetru. Savršena pluća, savršeno srce, savršene limfne žlezde, savršenu gušteraču, savršenu produženu moždinu. Ne samo zdrave, ili mlade — savršene. Postoji poboljšanje obnavljanja tkiva koje sasvim jasno potiče od delovanja imunološkog sistema, ali se radikalno razlikuje od svega što smo ikada pretpostavljali. Organi ne pokazuju istrošenost ili oštećenja — čak ni minimalnu količinu koja se očekuje kod jednog sedamnaestogodišnjaka. Prosto se popravljaju iznova, iznova... i iznova.”

“Dokle?” šapnu Lejša.

“Dođavola, ko to zna? Berni Kun je bio mlad — možda postoji neki mehanizam za kompenzaciju koji to preseca u nekom trenutku pa ćete se

jednostavno srušiti, kao čitava galerija jebenih Dorijana Greja. Ali ne verujem. Niti verujem da to ide unedogled; nikakva regeneracija tkiva to ne može da izvede. Ali dugo, dugo.”

Lejša je zurela u zamućene odraze na šoferšajbni kola. Videla je očevu lice na plavom satenu njegovog kovčega, oivičeno belim ružama. Njegovo srce se, neregenerisano, predalo.

Suzan reče: “U ovom trenutku budućnost je spekulativna. Znamo da peptidne strukture koje grade pritisak da se spava kod normalnih ljudi podsećaju na ćelijske zidove bakterija. Možda postoji veza između spavanja i patogene prijemčivosti. Ne znamo. Ali neznanje nikada nije zaustavilo tabloide. Želela sam da te pripremim zato što će početi da vas zovu supermenima, *homo perfectus*-ima, ko zna šta još. Besmrtnima.”

Dve žene su sedele u tišini. Konačno Lejša reče: “Reći ću ostalima. Preko naše mreže podataka. Ne brini za bezbednost. Kevin Bejker je sačinio grupnu mrežu; niko ne sazna ništa što mi ne želimo da sazna.”

“Već ste toliko organizovani?”

“Da.”

Suzanina usta se iskriviše. Ona odvrati pogled od Lejše. “Bolje da uđemo. Propustićeš let.”

“Suzan...”

“Šta?”

“Hvala ti.”

“Nema na čemu”, reče Suzan i u njenom glasu Lejša ču ono što je maločas videla u Suzaninom izrazu i nije bila u stanju da imenuje: bila je to čežnja.

Regeneracija tkiva. Dugo, dugo, pevala je krv u Lejšinim ušima na letu za Boston. Regeneracija tkiva. I, konačno: besmrtni. Ne, to ne, reče ona sebi oštro. To ne. Krv nije slušala.

“Vi se stalno ^{gov} smežete”, reče ^{gov} muškarac do nje u prvoj klasi, poslovni putnik koji nije prepoznao Lejšu. “Idete sa nekog velikog prijema u ^{gov} Čikagu?”

“Ne. Sa sahrane.”

Muškarac je izgledao šokiran, a onda zgađen. Lejša pogleda kroz prozor zemlju daleko ispod nje. Reke kao ^{gov} mikro-kola, njive kao indeksne kartice. A na horizontu, paperjasti beli oblaci kao ^{gov} mase egzotičnih cvetova, pupoljci u staklenoj bašti ispunjeni svetlošću.

Pismo nije bilo deblje od bilo koje pošte u hard verziji, ali pošta u hard verziji adresirana rukom na bilo koga od njih bila je tako retka da je Ričard bio nervozan. “Možda je eksploziv.” Lejša pogleda pismo na njihovom ^{gov} kredencu u predsoblju. GĐICA LEŠJA KAMDEN. Štampana slova, pogrešno napisana.

“Izgleda kao dečji rukopis”, reče ona.

Ričard je stajao pognte glave, raskoračen. Ali izraz na njegovom licu bio je samo izraz umora. “Možda namerno izgleda kao dečji. Bila bi otvorenija za dečji rukopis, oni bi mogli to da pomisle.”

“Oni”? Ričarde, zar smo postali toliko paranoidni?

Nije se trgao od tog pitanja. “Jesmo. Privremeno.”

Nedelju dana ranije, *Medicinski žurnal Nove Engleske* objavio je Suzanin pažljivi, trezveni članak. Sat kasnije emitovane vesti i vesti koje su kružile mrežom podataka eksplodirale su od spekulacija, drama, besa i straha. Lejša i Ričard, zajedno sa svim Budnima iz mreže Grupe, istražili su i analizirali svaku od četiri komponente, u potrazi za preovlađujućom reakcijom: spekulacije (“Budni mogu živeti vekovima, a to može dovesti do sledećih događaja...”); dramu (“Ako se jedan od Budnih ženi samo Spavačicama, može da živi dovoljno da ima tucе nevesta — i nekoliko tuceta dece, zbunjujuću pomešanu porodicu...”); bes (“Petljanje po zakonima prirode donelo je među nas samo takozvane ljude koji će živeti

sa nepoštenom vremenskom prenošću; imaće vremena da nagomilaju više rodbine, više moći, više imovine nego što će iko od nas ikada moći da sazna...); i strah (“Koliko još ima vremena pre nego što Super-rasa zavlada?”).

“Sve je to strah, na ovaj ili onaj način”, reče konačno Kerolajn Rìzolo, i mreža grupe prestat će sa svojim različitim traganjima.

Lejša je polagala završne ispite na završnoj godini pravnog fakulteta. Svakog dana komentari su je pratili do kampusa, duž hodnika i u učionici; svakog dana zaboravljala je na njih za vreme napornih ispita, kada su svi studenti bili svedeni na isti status kandidata pred velikim univerzitetom. Posle toga, privremeno iscrpljena, vraćala se nemo kući Ričardu i mreži Grupe, svesna pogleda ljudi na ulici, svesna toga da između nje i njih korača njen telohranitelj Brus.

“Smiriće se to”, govorila je Lejša. Ričard nije odgovarao.

Grad Solt Springs doneo je lokalni ukaz da niko od Budnih ne može da dobije dozvolu za točenje pića, na osnovu toga da su statuti o građanskim pravima sazdane u skladu sa ustavnom odredbom da su “svi ljudi stvoreni jednaki”, kojom Budni sasvim jasno nisu bili obuhvaćeni. Na stotinu milja od Solt Springsa nije bilo nikoga od Budnih i niko nije zatražio novu dozvolu za točenje pića u poslednjih deset godina, ali članak o tome objavila je Ujedinjena štampa i Vesti mreže podataka, tako da su se za dvadeset četiri sata pojavili uspaljeni uvodnici, sa oba gledišta, širom zemlje.

Pojavilo se još lokalnih ukaza. U Poluksu, u Pensilvaniji, Budnima se mogao uskratiti zakup stana zbog toga što njihovo produženo budno stanje povećava kako trošenje i oštećenja imovine stanodavca, tako i račune za komunalije. U Kranstone Estejtsu, u Kaliforniji, Budnima je bilo zabranjeno da vode poslove dvadeset žetiri sata dnevno: “nelojalna konkurencija”. Okrug irokez, u Njujorku, zabranio im je da budu birani u

porote, uz tvrdnju da porota sa nekim od Budnih, koji ima iskrivljenu predstavu o vremenu, nije "porota jednakih."

"Svi ti statuti biće odbačeni na višim sudovima", reče Lejša. "Ali, Bože! Koje je to traćenje novca i sudskog vremena da bi se to uradilo!" Deo njenog uma primetio je da je, dok je to govorila, njen ton bio ton Rodžera Kamdena.

Država Džordžija, u kojoj su neki seksualni činovi među voljnim odraslim osobama i dalje smatrani zločinom, proglasila je seks između Budnog i Spavača prekršajem trećeg stepena, uporedivši to sa seksom sa životinjama.

Kevin Bejker je načinio softver koji je ubrzano skanirao mreže sa vestima, označavao sve vesti vezane za diskriminaciju ili napade na Budne, i kategorizovao ih po tipovima. Fajlovi su bili dostupni mreži Grupe. Lejša ih je pročitala, a onda pozvala Kevina. "Zar ne možeš da napraviš i paralelni program koji će označiti one koji nas brane? Dobijamo iskrivljenu sliku."

"U pravu si", reče Kevin, pomalo zapanjen. "Nisam ni mislio na to."

"Pomisli na to", reče Lejša, mračno. Ričard, koji ju je gledao, ne reče ništa.

Najviše je bila uznemirena pričama o Budnoj deci. Izolacija u školama, verbalno zlostavljanje od strane braće i sestara, napadi siledžija iz komšiluka, zbunjena odbojnost roditelja koji su želeli izuzetno dete, ali se nisu pogodili za nekoga ko će živeti vekovima. Školski odbor Hladne Reke, u Ajovi, izglasao je da Budna deca budu odstranjena iz konvencionalnih učionica zato što njihovo brzo učenje "stvara kod ostalih osećaj nesposobnosti i smeta njihovom obrazovanju". Odbor je obezbedio fondove kako bi Budna deca imala tutore kod kuće. Niko od nastavnog osoblja nije se javio za to. Lejša je počela da provodi podjednako mnogo vremena u mreži Grupe, sa decom, razgovarajući s njima po celu noć, koliko i u učenju za pravosudni ispit koji je prijavila za jul.

Stela Bevington je prestala da koristi modem.

Kevinov drugi program katalogizovao je uvodnike koji su se zalagali za fer odnos prema Budnima. Školski odbor u Denveru izdvojio je sredstva za program u kom su nadarena deca, uključujući i Budne, mogla da koriste svoje talente i uče se timskom radu tako što su radila sa još mladom decorn. Riv Bo, u Luizijani, izabrao je Budnu Danijelu Dišerni u gradsko veće, iako je Danijela imala dvadeset dve godine i tehnički bila premlada da bi se kvalifikovala. Prestižna firma za medicinska istraživanja, Hali-Hol, dala je mnogo publiciteta tome što je zaposlila Kristofera Amrena, Budnog sa doktoratom iz ćelijske fizike.

Dora Klark, Budna iz Dalasa, otvorila je pismo adresirano na nju i plastični eksploziv razneo joj je ruku.

Lejša i Ričard su zurili u omotnicu na kredencu u predsoblju. Papir je bio debeo, krem boje, ali ne i skup: od onih koji se prave od papira.za novine, obojen u nijansu najfinijeg pergamenta. Nije bilo povratne adrese. Ričard je pozvao Liz Bišop, Budnu koja je završavala studije na odseku za krivično pravo u Mičigenu. On nikada ranije nije razgovarao sa njom — kao ni Lejša — ali ona se smesta javila preko mreže Grupe i rekla im kako da ga otvore, ili da može sama da doleti i učini to ako tako žele. Ričard i Lejša su postupili po njenim uputstvima za daljinsku detonaciju u području gradske kuće. Ništa nije eksplodiralo. Kad je pismo bilo otvoreno, izvadili su ga i pročitali:

Draga g'dice Kamden,

Bili ste jako dobri prema meni i žao mi je što ovo radim, ali dajem otkaz. Prilično su mi zapaprili stvar u sindikatu nezvanično ali znate kako je. Da sam na vašem mestu ne bi se obratio sindikatu za novog telohranitelja već bi pokušao da nađem nekog privatno. Ali pazite se. Opet kažem da mi je žao ali moram i ja da živim.

Brus

“Ne znam da li da se smejem ili da plačem”, reče Lejša. “Nas dvojje nabavljamo svu tu opremu, provodimo sate i sate nameštajući sve tako da eksploziv ne bude detoniran...”

“Ionako nisam imao preča posla”, reče Ričard. Posle talasa anti-Budnih osećanja, svi njegovi klijenti za pomorski konsalting izuzev dvojice, podložni tržištu pa tako i javnom mnjenju, otkazali su mu.

Mreža Grupe, i dalje na Lejšinom, zakrešta od hitnog overrajda. Lejša stiže tamo prva. Bio je to Toni.

“Lejša, treba mi tvoja pravna pomoć, ako hoćeš da mi je pružiš. Pokušavaju da mi ospore Utočište. Molim te, doleti ovamo.”

Utočište se sastojalo od sirovih smeđih brazdi u zemljištu kasnog proleća. Bilo je smešteno u planinama Alegeni, na jugu države Njujork, na brdima zaobljenim od starosti i prekrivenim borovima i hikorijem. Izvanredan put vodio je od najbližeg grada, Belmona, do Utočišta. Niske, održavanja oslobođene zgrade, čiji je oblik bio jednostavan ali graciozan, stajale su u različitim stepenima dovršenosti. Dženifer Šarifi, koja je izgledala napeto, sastala se sa Lejšom i Ričardom. “Toni želi da razgovara sa vama, ali zamolio me je da vas oboje najpre povedem malo okolo.”

“Šta nije u redu?” upita Lejša tiho. Ona se nikada ranije nije sreala sa Dženifer, ali niko od Budnih nije izgledao tako — zgrčen, istrošen, *amoran* — osim kada je nivo stresa ogroman.

Dženifer nije pokušala da izbegne pitanje. “Kasnije. Najpre da pogledamo Utočište. Toni izuzetno ceni tvoje mišljenje, Lejša, želi da vidiš sve.”

Svaka spavaonica imala je mesta za pedesetoro, sa zajedničkim prostorijama za kovanje, obedovanje, odmor, kupanje i deo sa zasebnim kancelarijama, studijima i laboratorijama za rad. “Zovemo ih ipak

'spavaonice', uprkos etimologiji", reče Dženifer, pokušavajući da se osmehne. Lejša baci pogled na Ričarda. Osmeh nije uspeo.

I pored svega, bila je impresionirana potpunosti Tonijevih planova za živote koji će ujedno biti i zajednički i intenzivno privatni. Bila je tu gimnastička sala, mala bolnica — "Krajem godine imaćemo osamnaest lekara sa sertifikatom AMA, znate, a četvero od njih razmišljaju o tome da dođu ovamo" — prostorije za dnevni boravak dece, škola, farma za intenzivnu obradu. "Naravno, naša hrana će najvećim delom stizati spolja. Većina poslova takođe, mada će se svi truditi da ih što više obavljaju odavde, preko mreža podataka. Ne odsecamo sebe od sveta — samo stvaramo bezbedno mesto sa kog možemo da vršimo razmenu." Lejša nije odgovorila.

Osim opremom za energiju, J-energiju koja se sama održavala, bila je najviše impresionirana ljudskim planiranjem. Toni je zainteresovao Budne iz praktično svakog polja rada koje će im biti potrebno kako bi se starali o sebi i nosili se sa spoljnim svetom. "Advokati i računovođe stižu prvi", reče Dženifer. "To nam je prva linija odbrane kojom ćemo sačuvati sebe. Toni shvata da se najviše savremenih bitaka za moć vodi u sudnicama i kabinetima."

Ali ne i sve. Na kraju, Dženifer im je pokazala planove za fizičku odbranu. Objasnila im je to sa mešavinom prkosa i ponosa: uloženi su krajnji trud da se napadači zaustave a da im se ne naudi. Elektronski nadzor obuhvatao je u potpunosti 150 kvadratnih milja koje je Dženifer kupila — neki obrazi bili su manji od toga, pomisli Lejša, ošamućena. Kada se prodre u taj prostor, aktivira se polje sila na pola milje od Ekapije, tako da svako ko ide peške pretrpi elektrošok — "Ali samo izvan polja. Ne želimo da ijedno od naše dece bude povređeno." Prodor bez ljudi, pomoću vozila i robota prepoznavao je sistem koji je locirao svaki metal u pokretu iznad određene mase na teritoriji Utočišta. Svaki metal u pokretu koji nije nosio posebnu signalnu spravu koju je sačinila Dona

Pospula, Budna koja je patentirala važne elektronske komponente, bio je sumnjiv.

“Naravno, nismo spremni za vazdušni napad niti za direktan juriš vojske”, reče Dženifer. “Ali to ne očekujemo. Samo one koji mrze i čija je mržnja samo motivisana.” Glas joj se utiša.

Lejša dodirnu hard-primerak planova bezbednosti prstom. Uznemiravali su je. “Ako ne možemo da se integrišemo u svet... slobodna razmena bi trebalo da implicira i slobodno kretanje.”

“Da. Pa šta”, reče Dženifer, i to je bila primedba tako nekarakteristična za Budne — i cinična i neartikulisana — da je Lejša podigla pogled. “Imam nešto da ti kažem, Lejša.”

“Šta to?”

“Toni nije ovde.”

“Gde je?”

“U zatvoru okruga Alegani. Istina je da vodimo borbu oko arondacije Utočišta — arondacija! Na ovako zabačenom mestu! Ali ovo je nešto drugo, nešto što se desilo koliko jutros. Toni je uhapšen zbog otmice Timi De Marzoa.”

Soba se zatalasa. “FBI?”

“Da.”

“Kako... kako su saznali?”

“Očigledno je neki agent rešio slučaj. Nisu nam rekli kako. Toniju treba advokat, Lejša. Dana Monteiro je već pristala, ali Toni želi tebe.”

“Dženifer — ja tek treba da polažem pravosudni u julu!”

“On kaže da će sačekati. U međuvremenu će ga zastupati Dana. Hoćeš li biti primljena u advokatsku komoru?”

“Naravno. Ali već me čeka posao kod Morhausa, Kenedija i Andersona u Njujorku...” Ona učuta. Ričard je zurio u nju, dok je Dženifer gledala u pod. Lejša reče tiho: “Kako misli da se brani?”

“Kao kriv”, reče Dženifer, “sa — kako se to pravno kaže? Olakšavajućim okolnostima.”

Lejša klimnu glavom. Plašila se da će Toni tvrditi da je nevin: još laži, vrdanja, ružne politike. Njen um brzo pretrča preko olakšavajućih okolnosti, presedana, probnih presedana... Mogli bi da upotrebe slučaj *Kičmene protiv Voja...*

“Dana je sada u zatvoru”, reče Dženifer. “Hoćete da se odvezete sa mnom tamo?”

“Da.”

U Belmonu, sedištu okruga, nije im bilo dozvoljeno da vide Tonija. Dana Monteiro, kao njegov advokat, mogla je slobodno da ulazi i izlazi. Lejša, koja zvanično nije bila advokat, nije imala nikakav pristup. To im je rekao čovek u kancelariji javnog tužioca čije je lice ostalo nepokretno dok je razgovarao sa njima, i koji je pljunuo iza njihovih cipela kada su se okrenuli da pođu, iako ga je to ostavilo sa razmazanom pljuvačkom na podu njegove prostorije.

Ričard i Lejša su se odvezli svojim iznajmljenim kolima do aerodroma kako bi uhvatili let natrag do Bostona. Ričard je usput saopštio Lejši da je ostavlja. Nameravao je da se preseli u Utočište, pre nego što ono uošte postane funkcionalno, kako bi pomogao pri planiranju i izgradnji.

Najveći deo vremena provodila je u gradskoj kući, u mahnitom učenju za pravosudni ispit i brizi za Budnu decu preko mreže Grupe. Nije angažovala novog telohranitelja koji bi zamenio Brusa, i zbog toga je nerado izlazila napolje; zbog toga je opet bila ljuta na samu sebe. Jednom ili dvaput dnevno skanirala je Kevinove isečke iz elektronskih novina.

Bilo je znakova nade. Njujork *Times* je objavio uvodnik, naširoko preštampan na elektronskom novinskom servisu:

PROSPERITET I MRŽNJA: ZAKRIVLJENJE LOGIKE KOJIMA RADIJE NE BISMO PRISUSTVOVALI

Sjedinjene Države nikada nisu bile zemlja koja mnogo vrednuje smirenost, logiku, racionalnost. Mi smo, kao ljudi, bili skloni da to nazivamo "hladnim". Mi smo, kao ljudi, bili skloni da se divimo osećanjima i akciji: uživamo u svojim pričama i svojim uspomena; ne u stvaranju Ustava, već u njegovoj odbrani na Ivo Džimi; ne u intelektualnim postignućima Stivena Hokinga već u herojskoj strasti Čarlsa Lindberga; ne u pronalazačima jednošinske železnice i kompjutera koji nas spajaju već u kompozitorima gnevni pobunjeničkih pesama koje nas razdvajaju.

Čudan aspekt ovog fenomena jeste to što on sve više raste u vreme prosperiteta. Što je našem građanstvu bolje, tim je veći njegov prezir prema smirenom rezonovanju koje mu je to omogućilo, a sve strasnije njegovo upuštanje u emocije. Pomislite, u prošlom veku, na gizdave ekscese ludih dvadesetih i prezir uperen protiv establišmenta šezdesetih. Pomislite, u našem veku, na prosperitet bez predsedana koji je donela J-energija — a onda pomislite na to da su na Kenza Jagaija, sa izuzetkom njegovih sledbenika, gledali kao na pohlepnog i beskrvnog logičara, dok je naše nacionalno ulagivanje upereno na nconihilističkog pisca Slivena Kaslcia, preko "osećajne" glumice Brende Fos, do neustrašivog skakača u bunar gravitacije, Džima Morzea Lutera.

Ali ponajviše od svega, dok razmišljate o tom fenomenu u svojim kućama na J-eneriju, razmislite o današnjoj bujici iracionalnih osećanja upravljenih na "Budne" posle objavljivanja zajedničkih nalaza Biotehnološkog instituta i Medicinskog fakulteta u Čikagu vezanih za regeneraciju tkiva Budnih.

Većina Budnih su inteligentni. Većina su smireni, ako tu mnogo ozloglašenu reč definišete kao usmeravanje sopstvene energije na rešavanje problema umesto na emocije vezane za njih. (Čak nam je i dobitnica Pulicerove nagrade Kerolajn Rizolo podarila komad pun zapanjujućih ideja, umesto podivljalih strasti.) Svi oni pokazuju prirodnu sklonost ka postignućima, sklonost koju odlučno pojačava za trećinu više vremena koje im stoji na raspolaganju u danu da ta postignuća i ostvare. Njihova postignuća učinjena su, uglavnom, na logičkim poljima stvaralaštva umesto na emocionalnim: kompjuteri, pravo, finansije, fizika, medicinska istraživanja. Oni su racionalni, uredni, smireni, inteligentni, veseli, mladi i moguće vrlo dugog veka.

I, u našim Sjedinjenim Državama sa prosperitetom bez presedana, sve više predmet mržnje.

Da li mržnja čijem smo potpunom procvatu prisustvovali u poslednjili nekoliko meseci zaista raste, kako mnogi tvrde, zbog “nepoštene prednosti” koju Budni imaju nad nama ostalima kod obezbeđenja posla, promocije, novca, uspeha? Je li to zaista zavist zbog sreće Budnih? Ili to potiče od nečeg više opakog, ukorenjenog u našoj tradiciji američke akcije pucanja s kuka: mržnja prema logičnom, smirenom, smotrenom? U stvar, mržnja prema nadmoćnom umu?

Ako je tako, trebalo bi duboko da razmislimo o tvorcima ove zemlje: Džefersonu, Vašingtonu, Pejnu, Adamsu — svi su oni bili nastanjeni u Dobu Razuma. Ovi ljudi stvorili su naš uređeni i uravnoteženi sistem zakona upravo tako da zaštite imovinu i postignuća stvorena individualnim naporom uravnoteženih i racionalnih umova. Budni su možda najsuroviji interni test naše trezvene vere u zakon i red. Ne, Budni nisu “stvoreni jednaki”, ali naše stavove prema njima treba razmotriti s pažnjom jednakom našoj naj trezvenijoj jurisprudenciji. Možda nam se neće svideti ono što budemo ustanovili o sopstvenim

motivima, ali naš kredibilitet kao ljudi može da zavisi od racionalnosti i inteligencije takvog preispitivanja.

I jedno i drugo nedostaje u javnim reakcijama na otkrića istraživanja od prošlog meseca.

Pravo nije pozorište. Pre nego što budemo pisali zakone koji odražavaju nakindurena i dramatična osećanja, moramo biti veoma sigurni da shvatamo razliku.

Lejša se uhvati za mišice, zagledana oduševljeno u ekran, sa osmehom. Pozvala je Njujork *Tajms*: ko je napisao uvodnik? Telefonistkinja, učtiva kada se javila, postala je osorna. *Tajms* ne daje takve informacije, "pre interne istrage."

To nije moglo da joj pokvari raspoloženje. Ona jurnu po stanu, posle nedelja provedenih u sedenju za stolom i ekranom. Oduševljenje je zahtevalo fizičku akciju. Prala je sudove, sklanjala knjige. Bilo je praznih mesta u rasporedu nameštaja tamo odakle je Ričard uzeo komade koji su mu pripadali; malo smirenija, premestila je nameštaj tako da te praznine popuni.

Suzan Meling ju je pozvala kako bi joj rekla za uvodnik u *Tajms*; provele su nekoliko minuta u toplom razgovoru. Kada je Suzan prekinula vezu, zazvonilo je ponovo.

"Lejša? Glas ti još zvuči isto. Ovde Stjuart Sater."

"Stjuart." Nije ga videla godinama. Njihova ljubav trajala je dve godine, a onda se rastopila, ne toliko zbog bilo čega bolnog koliko zbog pritiska koji su oboje osećali zbog studija. Dok je stajala kraj komunikacionog terminala i slušala njegov glas, Lejša je najednom ponovo osetila njegove ruke na svojim grudima na skućenom internatskom krevetu: toliko godina pre nego što je otkrila kako može krevet dobro da koristi. Fantomske ruke postadoše Ričardove ruke, i probode je iznenadni bol.

“Slušaj”, reče Stjuart. “Zovem zato što imam neke informacije koje mislim da bi trebalo da znaš. Sledeće nedelje polažeš pravosudni, je l’ tako? A onda imaš probno zaposlenje kod Morhausa, Kenedija i Andersona.”

“Otkud sve to znaš, Stjuarte?”

“Glasine iz muškog klozeta. Pa, ne baš toliko loše. Ali pravna zajednica u Njujorku — deo nje, u svakom slučaju — manja je nego što misliš. A ti si prilično upadljiva figura.”

“Da”, reče Lejša neutralno.

“Niko ni najmanje ne sumnja da ćeš biti primljena u komoru. Ali postoje izvesne sumnje oko tvog zaposlenja kod Morhausa i Kenedija. Imaš dva starija partnera, Alana Morhausa i Seta Brauna, koji su se predomislili posle ovog... otkrića. 'Loša reklama za firmu, pretvaranje prava u cirkus', bla, bla, bla. Znaš i sama kako to ide. Ali takođe imaš i dva moćna zastupnika, En Karlajl i Majkla Kenedija, čiču lično. On je žešća glava. U svakom slučaju, hteo sam da znaš sve to kako bi mogla tačno da raspoznaš kakva je situacija i da znaš na koga da računaš u unutrašnjoj borbi.”

“Hvala ti”, reče Lejša. “Stju... zašto je tebe briga da li ću dobiti posao ili ne? Zašto bi to trebalo tebe da bude briga?”

Sa druge strane telefona nastade muk. Onda Stjuart reče, veoma tiho: “Nismo svi mi ovde tupani, Lejša. Pravosuđe je nekima od nas i dalje važno. Postignuće takođe.”

Svetlost se uzdiže u njoj, mehur uzdižuće svetlosti.

Stjuart reče: “Ovde imaš dosta podrške i oko te glupe borbe zbog arondacije kod Utočišta. Možda to ne shvataš, ali tako je. Ono što gomila u Parksovoj komisiji pokušava da postigne jeste... ali oni se samo koriste kao paravan. To znaš. U svakom slučaju, kad stvar stigne na sud, imaćeš svu pomoć koja ti bude potrebna.”

“Utočište nije moje delo. Ni najmanje.”

“Nije? Pa, mislio sam na množinu kada sam to rekao.”

“Hvala ti. Tako sam i mislila. Kako tebi ide?”

“Fino. Postao sam tata.”

“Stvarno? Dečko ili devojčica?”

“Devojčica. Predivna kućkica, izluđuje me. Voleo bih da jednom upoznaš moju ženu, Lejša.”

“Volela bih to”, reče Lejša.

Provela je ostatak noći u učenju za pravosudni. Mehur je ostao sa njom. Prepoznala je tačno ono što je on predstavljao: radost.

Biće sve u redu. Ugovor, nepisani, između nje i njenog društva — ostaće na snazi. Uz neslaganje i napore, i da, uz nešto mržnje: ona najednom pomisli na Tonijeve prosjake u Španiji, besne na jake zato što oni sami to nisu. Da. Ali ostaće na snazi.

Verovala je u to.

Zaista.

7

Lejša je polagala pravosudni u julu. Ispiti joj se nisu činili teški. Posle toga, troje iz njene klase, dva muškarca i jedna žena, tobože su opušteno pričali sa Lejšom sve dok nije bezbedno ušla u taksi čiji je vozač očigledno nije prepoznao, kao ni znakove za zaustavljanje. Svih troje bili su Spavači. Par studenata, uredno podšišanih plavih muškaraca sa dugim licima i besmislenom arogancijom bogataške gluposti, odmerili su Lejšu i iscerili se podrugljivo. Lejšina koleginica iz klase uzvratila im je istom merom.

Lejša je sutradan ujutro imala let za Čikago. Alis je nameravala da joj se tamo pridruži. Morale su da počiste veliku kuću na jezeru, da se

reše Rodžerovih ličnih stvari, da kuću daju na tržište. Lejša nije imala ranije vremena za to.

Sećala sa oca u staklenoj bašti, sa drevnim šeširom ravnog vrha koji je negde pokupio, kako sadi orhideje, jasmin i cveće strasti.

Kada je zvono zazvonilo, prepala se; gotovo da uopšte nije imala posetioce. Željno, ona uključi spoljnu kameru — možda su to bili Džonatan ili Marta, koji su se vratili u Boston kako bi je iznenadili, proslavili — zašto već ranije nije pomislila na neku vrstu proslave?

Ričard je stajao i zurio odozdo u kameru. Plakao je.

Otvorila je žustro vrata. Ričard ne načini nikakav pokret kako bi ušao unutra. Lejša vide da je ono što je kamera registrovala kao tugu zapravo bilo nešto drugo: suze besa.

“Toni je mrtav.”

Lejša pruži ruku, slepo. Ričard je ne uze.

“Ubili su ga u zatvoru. Ne vlasti — drugi zatvorenici. U dvorištu za rekreaciju. Ubice, silovatelji, pljačkaši, najgori šljam — a mislili su da imaju pravo da ubiju njega zato što je bio drugačiji.”

Sada je Ričard zgrabi za ruku, tako snažno da se nešto, neka kost, pomeri pod mesom i pritisnu joj nerv. “Ne samo drugačiji — bolji. Zato što je bio bolji, zato što smo svi mi bolji, prokletstvo, samo što mi ne ustanemo da to izvikujemo zbog nekakvog neumesnog osećanja prema njihovim osećanjima... Bože!”

Lejša izvuče ruku i oslobodi je, pa je protrlja, utrnula, izbuljena u Ričardovo iskrivljeno lice.

“Pretukli su ga nasmrtnom olovnom cevi. Niko čak ni ne zna odakle im olovna cev. Udarili su ga u potiljak, a onda su ga okrenuli na leđa i...”

“Nemoj!” reče Lejša. Zacvilela je to..

Ričard je pogleda. Uprkos njegovom vikanju, silovitom hvatu na njenoj ruci, Lejša je imala zbrkani utisak da je prvi put zaista vidi. Ona nastavi da trlja ruku i zuri u njega prestravljena.

On reče tiho: “Došao sam da te vodim u Utočište, Lejša. Den Velkot i Vernon Balris su napolju u kolima. Nas trojica ćemo te izneti napolje, ako bude trebalo. Ali polaziš. Uviđaš to, zar ne? Ovde nisi bezbedna, sa svojim visokim profilom i spektakularnim izgledom — ako je neko prirodna meta, onda si to ti. Moramo li da te primoramo? Ili konačno uviđaš i sama da nemamo izbora — gadovi nam nisu ostavili nikakav izbor — osim Utočišta.”

Lejša zatvori oči. Toni, sa četrnaest, na plaži. Toni, očiju divljih i obasjanih, prvi koji će pružiti ruku za čašom sa interleukinom-1. Prosjaci u Španiji.

“Poći ću.”

Nikada nije upoznala takav gnev. Uplašio ju je, nailazeći u napadima tokom duge noći, povlačeći se samo da bi se uvijek ponovo vratio. Ričard ju je držao u naručju, dok su sedeli leđima okrenuti zidu njene biblioteke, ali njegov zagrljaj nije ništa izmenio. U dnevnoj sobi, Den i Vernon su tiho razgovarali.

Ponekad je gnev eruptirao u vikanju i Lejša je čula sebe i mislila: *Ne poznajem te*. Ponekad je prerastao u plač, ponekad u razgovor o Toniju, o svima njima. Ni vika, ni plač, ni razgovor nisu joj ništa nimalo olakšali.

Planiranje jeste, malo. Hladnim i suvim glasom koji nije mogla da prepozna, Lejša je rekla Ričardu za putovanje radi zatvaranja kuće u Cikagu. Morala je da ode; Alis je već bila tamo. Ako Ričard, Den i Vernon otprate Lejšu do aviona, a Alis je sačeka na drugom kraju sa sindikalnim telohraniteljima, biće dovoljno bezbedna. Onda će promeniti svoju povratnu kartu od Bostona na Belmon i odvesti se sa Ričardom u Utočište.

“Ljudi već stižu”, reče Ričard. “Dženifer Šarifi to organizuje, podmazujući Spavače dobavljače sa toliko novca da ne mogu da odbiju. Šta je sa ovom gradskom kućom, Lejša? Tvoj nameštaj, terminal i odeća?”

Lejša okruži pogledom po svojoj poznatoj radnoj sobi. Pravne knjige bile su poredane duž zidova, crvene, zelene i smeđe, iako je većina istih informacija bila na on-lajnu. Šoljica za kafu počivala je na odštampanim papirima na stolu. Pored nje nalazila se priznanica koju je tog popodneva zatražila od taksiste, lakomisleni suvenir na dan kada je položila svoj pravosudni ispit; mislila je da je urami. Iznad stola nalazio se holografski portret Kenza Jagaija.

“Neka istrune”, reče Lejša.

Ričardova ruka stegnu se oko nje.

“Nikad te nisam videla ovakvu”, reče Alis, poražena. “Nije reč samo o čišćenju kuće, zar ne?”

“Daj da to uradimo”, reče Lejša. Ona istrže odelo iz očevog plakara. “Želiš li išta od ovoga za svog muža?”

“Ne bi mu odgovaralo.”

“Šeširi?”

“Ne”, reče Alis. “Lejša, šta je bilo?”

“Daj da to prosto uradimo!” Ona istrže svu odeću iz Kamdenovog plakara, nagomila je na podu, naškraba ZA DOBROVOLJNU AGENCIJU na cedulji i spusti je na vrh gomile. Nemo, Alis poče da dodaje odeću iz komode, na kojoj se već nalazio trakom zalepljen papir AUKCIJA IMOVINE.

U celoj kući zavese su već bile poskidane; Alis je to učinila prethodnog dana. Takođe je smotala tepihe. Crveno sunce je blistalo na golim drvenim podovima.

“Šta je s tvojom starom sobom?” reče Lejša. “Šta hoćeš tamo?”

“Već sam sve obeležila”, reče Alis. “U četvrtak će doći firma za selidbu.”

“Fino. Šta još?”

“Staklena bašta. Sanderson je sve zalivao, ali nije zaista znao koliko čemu treba, tako da su neke biljke...”

“Otpusti Sandersona”, reče Lejša kratko. “Egzotične mogu da uvenu ili ih pošalji u bolnicu ako radije tako hoćeš. Pazi samo na one otrovne. Hajde, da završimo s bibliotekom.”

Alis polako sede na smotani tepih nasred Kamdenove sobe. Skratila je kosu; Lejša pomisli da joj stoji ružno, sa iskrzanim smeđim šiljcima oko njenog širokog lica. Takođe se još ugojila. Počela je da liči na njihovu majku.

Alis reče: “Sećaš se one večeri kad sam ti rekla da sam trudna? Neposredno pre nego što si pošla na Harvard?”

“Da završimo s bibliotekom.”

“Sećaš se?” reče Alis. “Zaboga, zar ne možeš makar jednom da staneš i saslušas nekog drugog, Lejša? Zar moraš svakog trena da budeš toliko kao Tata?”

“Ja nisam kao Tata.”

“Đavola nisi. Tačno si ono što je napravio od tebe. Ali nije u tome stvar. Sećaš se te večeri?”

Lejša prekorači preko tepiha i ode kroz vrata. Alis prosto ostade da sedi. Minut kasnije, Lejša se vrati unutra. “Sećam se.”

“Samo što nisi plakala”, reče Alis neumoljivo. Glas joj je bio tih. “Ne sedam se čak tačno ni zbog čega. Možda zato što na posletku ipak nisam htela na koledž. Ali ja sam te zagrlila i prvi put posle toliko godina — godina, Lejša — osetila da si mi zaista sestra. Uprkos svemu tome — lunjanju po hodnicima po čitavu noć, svađama sa Tatom, specijalnoj školi, veštački dugim nogama i zlatnoj kosi — čitavom tom sranju. Činilo

mi se da ti je potrebno da te zagrlim. Činilo mi se da sam ti potrebna. Činilo mi se da imaš *potrebu*.”

“Šta to govoriš?” upita Lejša. “Da možeš s nekim da budeš bliska samo ako je u nevolji pa mu trebaš? Da možeš da mi budeš sestra samo ako osećam nekakav bol, ako mi curi gnoj iz otvorenih čireva? Je li to veza između vas, Spavača? Štiti me dok sam nesvesna, obogaljena sam baš kao i ti?”

“Ne”, reče Alis. “Govorim ti da si *ti* mogla da budeš sestra samo ako si osećala nekakav bol.”

Lejša se zapilji u nju. “Ti si glupa, Alis.”

Alis reče mirno: “Znam to. U poređenju s tobom, jesam. Znam to.”

Lejša ljutito zatrese glavom. Osećala je stid zbog onoga što je upavo rekla, a opet je to bilo istina i obe su znale da je to istina, i gnev je još ležao u njoj kao mračna praznina, bezobličan i vreo. Najgora je bila ta bezobličnost. Bez oblika, nije moglo biti ni akcije; bez akcije, gnev je nastavljao da bukti u njoj, da je guši.

Alis reče: “Kada mi je bilo dvanaest godina, Suzan mi je za rođendan poklonila haljinu. Ti si bila negde drugde, na jednom od onih celonoćnih putovanja po prirodi koja je tvoja otmena progresivna škola u to vreme organizovala. Haljina je bila svilen, bledoplava, sa drevnom čipkom — veoma lepa. Bila sam oduševljena, ne samo zato što je bila divna, već zato što ju je Suzan nabavila za mene, dok je tebi uzela softver. Haljina je bila moja. Bila je, kako sam mislila, *ja*.” U sve gušćem polumraku Lejša je jedva mogla da razazna njeno obično, široko lice. “Prvi put kada sam je obukla, jedan dečak je rekao: ‘Ukrala si haljinu od sestre, Alis? Maznula je dok je ona *spavala*?’ Onda se nasmejao kao lud, onako kako su se obično smejali.

Bacila sam haljinu. Nisam to čak ni objasnila Suzan, mada mislim da bi razumela. Sve što je bilo tvoje bilo je tvoje, a sve što nije bilo tvoje

takođe je bilo tvoje. Tako je Tata sredio da bude. Tako ti je to utkao u gene.”

“I ti?”^{/BalkanTV/} reče Lejša. “Zar nisi drugačija od drugih zavidnih prosjaka?”^{/BalkanTV/}

Alis ustade sa tepiha. Učinila je to polako,^{/BalkanTV/} opušteno,^{/BalkanTV/} otresavši prašinu sa pozadine svoje izgužvane suknje, ispravivši štampanu tkaninu. Tada priđe i udari Lejšu u usta.

“Da li sada vidiš da sam stvarna?”^{/BalkanTV/} upita Alis tiho.

Lejša prinese ruku ustima. Oseti krv. Zazvoni telefon. Kamdenova neregistrovana lična linija. Alis ode tamo,^{/BalkanTV/} podiže slušalicu, sasluša i pruži je mirno Lejši. “Za tebe je.”

Otupela, Lejša je uze.

“Lejša?”^{/BalkanTV/} Ovde Kevin. Slušaj, nešto se desilo. Pozvala me je Stela Bevington, telefonom, ne preko mreže Grupe. Mislim da su joj roditelji oduzeli modem. Podigao sam slušalicu, a ona je vrištala. ‘Ovde Stela! Tuku me, pijan je...’ A onda je veza bila prekinuta. Rendi je otišao u Utočište — dodavola, svi su otišli. Ti si joj najbliža, ona je još u Skokiju. Bolje da brzo odeš tamo. Imaš li telohranitelje u koje možeš da imaš poverenja?”^{/BalkanTV/}

“Da”, reče Lejša, iako nije. Gnev — konačno — poprimi oblik. “Mogu to da sredim.”

“Ne znam kako ćeš da je izvučeš odatle”, reče Kevin. “Prepoznaćete, znaju da je pozvala nekoga, možda su je čak i onesvestili...”

“Srediću to”, reče Lejša.

“Sredićeš šta?”^{/BalkanTV/} reče Alis.

Lejša okrenu lice prema njoj. Iako je znala da ne bi trebalo,^{/BalkanTV/} ona reče: “To što tvoji rade. Jednoj od nas. Sedmogodišnjem detetu koje roditelji mlate zato što je Budna — zato što je bolja od vas...” Ona strča

niz stepenice i izjuri ka iznajmljenim kolima koja je dovezla sa aerodroma.

Alis je strčala sa njom. “Ne tvoja kola, Lejša. Mogu lako da prate trag iznajmljenih kola. Moja kola.”

Lejša vrisnu: ^{“/Balkan-TV/”} “Ako misliš da si...”

Alis naglo otvori vrata svoje ulubljene Tojote, modela tako starog da prijemnici J-energije nisu čak bili ni skriveni, već su visili sa obe strane kao oklembešeni podvaljci. Ona gurnu Lejšu na sedište suvozača, zalupi vrata i ugura se iza volan. Ruke su joj bile mirne. “Gde?”

Lejšu preplavi crnilo. Ona pognu glavu među kolena koliko god joj je to dopuštala skućena 'Tojota'. Dva — ne, tri — dana otkad nije jela. Od noći pred pravosudni ispit. Nesvestica se povuče, pa je ponovo preplavi čim je podigla glavu.

Ona reče Alis adresu u Skokiju.

“Ostani sasvim pozadi”, reče Alis. “A u kaseti imaš šal — stavi ga. Nisko, ^{“/Balkan-TV/”} da sakriješ što veći deo lica.”

Alis zaustavi kola na autoputu br. 42. Lejša reče: ^{“/Balkan-TV/”} “Ovo nije...”

“Ovo je mesto za brzu zaštitu koju pruža sindikat. Moramo da izgledamo kao da imamo nekakvu zaštitu, Lejša. Ne moramo ništa da mu kažemo. Požuriću.”

Izašla je za tri minuta sa grmaljem u jeftinom tamnom odelu. On se uvuče na prednje sedište kraj Alis bez ijedne jedine reči. Alis ga nije predstavila.

Kuća je bila mala, malo oronula, sa upaljenim svetlima u prizemlju i pogašenim na spratu. Prve zvezde sjale su na severu, na strani suprotnoj Cikagu. Alis reče čuvaru: ^{“/Balkan-TV/”} “Izađi iz kola i stoj ovde kraj vrata — ne, više na svetlu - i nemoj učiniti ništa osim ako me ne budu na neki način napali.” Čovek klimnu glavom. Alis krenu stazom. Lejša se

iskobelja sa zadnjeg sedišta i sustiže sestru na dve trećine razdaljine do plastičnih ulaznih vrata.

“Alis, kog đavola to radiš? ^{Balkan™}Ja moram da...”

“Govori tiše”, reče Alis, bacivši pogled na čuvara. “Lejša, ~~razmisli~~. Prepoznaće te. Ovde, blizu Òikaga, sa Budnom kćerkom — ovi ljudi su godinama gledali tvoju sliku u časopisima. Gledali su tvoje dalekometne holovideo snimke. Poznaju te. Znaju da ćeš biti advokat. Mene nisu nikada videli. Ja sam niko.”

“Alis...”

“Hrista ti, vraćaj se u kola!” prošišta Alis i zalupa po ulaznim vratima.

Lejša se povuče sa staze, u senku vrbe. Neki muškarac otvori vrata. Lice mu je bilo potpuno prazno.

Alis reče: ^{rev}“Agencija za zaštitu dece. Dobili smo poziv male devojčice sa ovog broja. Pustite me unutra.”

“Ovde nema nikakve devojčice.”

“Ovo je hitni slučaj, prvi prioritet”, reče Alis. “Zakon o zaštiti dece, član 186. Pustite me unutra!”

Čovek, i dalje praznog lica, baci pogled na ogromnu figuru kraj kola. “Imate nalog za pretres? ^{Balkan™}”

“Nije mi potreban za hitan slučaj sa prvim prioritetom. Ako me ne pustite unutra imaćete pravne probleme kakve nikada niste mogli ni da zamislite.”

Lejša stisnu usne. Niko neće poverovati u to, ^{rev}bilo je to pravno trabunjanje... Usna joj je pulsirala tamo gde ju je Alis udarila.

Čovek stade u stranu da pusti Alis da uđe.

Čuvar krenu napred. Lejša je oklevala, a onda ga propusti. On uđe sa Alis.

Lejša je čekala, sama, u mraku.

Za tri minuta bili su napolju, i čuvar je nosio dete. Alisino široko lice bilo je bledo i sijalo je na svetlosti verande. Lejša jurnu napred, otvori vrata kola i pomože čuvaru da smesti dete unutra. Čuvar se mrštio, sa glupavim namrgođenim izrazom ispunjenim zabrinutošću.

Alis reče: "Evo. Ovo je dodatnih stotinu dolara. Da se sami vratite u grad."

"Hej..." reče čuvar, ali uze novac. Stajao je i gledao za njima dok je Alis pokretala kola.

"Otići će pravo u policiju", reče Lejša s očajanjem. "Moraće, ili će rizikovati svoje članstvo u sindikatu."

"Znam", reče Alis. "Ali nas tada već više neće biti u kolima."

"Gde?"

"U bolnici", reče Alis.

"Alis, ne možemo..." Lejša ne dovrši. Ona se okrenu ka zadnjem sedištu. "Stela? Jesi li svesna?"

"Da", reče glasić.

Lejša zapipa sve dok joj prsti ne pronađoše svetiljku za zadnje sedište. Stela je ležala opružena na zadnjem sedištu, lica iskrivljenog od bola. Levu ruku držala je desnom. Jedna modrica videla joj se na licu, iznad levog oka.

"Vi ste Lejša Kamden", reče dete i zaplaka.

"Slomljena joj je ruka", reče Alis.

"Dušo, možeš li..." Lejši je grlo bilo stisnuto, bilo joj je teško da izgovara reči. "...možeš li da trpiš dok ne stignemo kod doktora?"

"Da", reče Stela. "Samo me ne vraćajte tamo!"

"Nećemo", reče Lejša. "Nikad." Ona baci pogled na Alis i vide Tonijevo lice.

Alis reče: “Nekih deset milja južno odavde nalazi se društvena bolnica.”

“Otkud znaš?”

“Bila sam jednom tamo. Zbog prevelike doze droge”, reče Alis kratko. Vozila je pognuta nad volanom, sa licem nekoga ko furiozno razmišlja. Lejša je razmišljala takođe, pokušavajući da vidi način da se izbegne tužba zbog otmice. Verovatno neće moći da kažu da je dete krenulo svojevorno; Stela bi nesumnjivo sarađivala, ali u svom uzrastu i stanju bila je *non sū jurič* i njena reč nije imala pravnu težinu...

“Alis, ne možemo je čak ni odvesti u bolnicu bez informacija o osiguranju. Koje se daju potvrditi on-lajn.”

“Slušaj”, reče Alis, ne Lejši već preko ramena, ka zadnjem sedištu, “evo šta ćemo, Stela. Reći ću im da si ti moja kći i da si pala sa velike stene na koju si se popela pošto smo stali da bismo nešto pojeli u izletničkoj oblasti kraj puta. Vozimo iz Kalifornije ka Filadelfiji kako bismo posetili tvoju baku. Zoveš se Džordan Votrous i imaš pet godina. Shvatila si to, dušo?”

“Ja imam sedam godina”, reče Stela. “Sad ću osam.”

“Vrlo si krupna za petogodišnjakinju. Rođendan ti je 23. marta. Možeš li to da izvedeš, Stela?”

“Da”, reče devojčica. Glas joj je bio snažniji.

Lejša je zurila u Alis. “Možeš li to da izvedeš?”

“Naravno da mogu”, reče Alis. “Ja sam kći Rodžera Kamdena.”

Alis je napola nosila, napola pridržavala Stelu u ambulantu za hitnu pomoć male društvene bolnice. Lejša je posmatrala iz kola: nisku, zdepastu ženu, mršavo telo deteta sa iskrivljenom rukom. Onda je odvezla Alisina kola do najudaljenijeg kutka parkirališta, pod sumnjivu zaštitu oskudnog javora, i zaključala ih. Pritegla je šal čvršće oko lica.

Broj Alisinih tablica i njeno ime do sada su se nalazili u svakoj banci podataka agencija za iznajmljivanje kola. Medicinske banke bile su sporije i često su se ažurirale iz lokalnih stanica samo jednom dnevno, gnušajući se državnog mešanja u ono što je još bilo, uprkos pola veka provedenog u borbi, preduzeće privatnog sektora. Sa Alis i Stelom će u bolnici verovatno biti sve u redu. Verovatno. Ali Alis nije mogla da iznajmi druga kola.

Lejša je mogla.

Ali fajl sa podacima koji će upozoriti agencije na Alis Kamden Votrous može i ne mora da sadrži i to da je ona bliznakinja Lejše Kamden.

Lejša pogleda redove kola na parkiralištu. Blistavi luksuzni 'Krazler', kombi 'Ikeda', red 'Tojota' i Mercedesa' srednje klase, očuvani 'Kadilak' iz '99 — mogla je da zamisli vlasnikovo lice kada bi mu to nestalo — deset ili dvanaest jeftinih vozila bez krova, hoverkar sa uniformisanim vozačem koji je spavao za volanom. I izlupani farmerski kamion.

Lejša ode do kamiona. Za volanom je sedeo neki muškarac i pušio. Ona pomisli na svog oca.

“Zdravo”, reče Lejša.

Čovek spusti prozor, ali ne odgovori. Imao je masnu smeđu kosu.

“Vidite onaj hoverkar tamo?” upita Lejša. Podesila je glas tako da izgleda mladalački, visoko. Muškarac ravnodušno baci pogled tamo; iz njegovog ugla nije se moglo videti da vozač spava. “To je moj telohranitelj. On misli da sam u bolnici, kao što mi je otac rekao, i da mi sređuju ovu usnu.” Mogla je da oseti kako joj se usna nadula od Alisinog udarca.

“Pa?”

Lejša lupi nogom o tle. “E, pa ja neću da budem tamo unutra. On je govнар, Tata takođe. Hoću da ³⁶rušem. Daću vam 4.000 bankovnih kredita za vaš kamion. U gotovom.”

Čoveku se raširiše oči. On baci cigaretu, pa ponovo pogleda u hoverkar. Vozačeva ramena bila su široka, a kola su bila na udaljenosti sa koje se mogao lako čuti vrisak.

“Sve je lepo i legalno”, reče Lejša i pokuša da se zlobno osmehne. Kolena kao da su joj bila vodena.

“Da vidim keš.”

Lejša odstupi od kamiona, tamo gde nije mogao da je dohvati. Izvadi novac iz svog klipa na mišici. Navikla je na to da nosi mnogo gotovine; ¹⁰⁰tu je uvijek bio Brus, ili neko kao Brus. Uvek je tu bila sigurnost.

“Izađite iz kamiona s druge strane”, reče Lejša, “i zaključajte vrata za sobom. Ostavite ključeve na sedištu, tako da mogu odavde da ih vidim. Ja ću onda staviti novac na krov tako da vi možete da ga vidite.”

Čovek se nasmeja, i to zazvuča kao sipanje šljunka. “Prava mala Dabni Eng, zar ¹⁰⁰ne? Tome znači uče vas iz visokog društva, u važim otmenim školama?”

Lejša nije imala pojma ko je Dabni Eng. Čekala je, posmatrajući kako čovek pokušava da smisli način da je prevari i pokušavala da prikrije svoj prezir. Ona pomisli na Tonija.

“U redu”, reče on i kliznu iz kamiona.

“Zaključajte vrata!”

On se isceri, ponovo otvori vrata, zaključa ih. Lejša stavi novac na krov, ¹⁰⁰cimnu vrata sa strane vozača i otvori ih, uskoči unutra, zaključa vrata i podiže prozor. Čovek se nasmeja. Ona stavi ključ u bravu motora, upali kamion i odveze se prema ulici. Ruke su joj se tresle.

Dvaput je polako obišla oko bloka. Kada se vratila, čovek je nestao,^{RTV} a vozač u hoverkaru i dalje je spavao. Pitala se da li će ga čovek probudio,^{RTV} iz čiste pakosti, ali nije. Ona parkira kamion i sačeka.

Sat i po kasnije, Alis ijedna bolničarka izguraše Stelu u kolicima kroz ulaz u ambulantu za hitnu pomoć. Lejša iskoči iz kamiona i dreknu: “Dolazim, Alis!” mašući obema rukama. Bilo je previše mračno da vidi Alisin izraz lica; Lejša je samo mogla da se nada da Alis neće pokazati užasnutost zbog izlupanog kamiona i da nije rekla bolničarki da očekuje crvena kola.

Alis reče:^{RTV} “Ovo je Džuli Bergadon, prijateljica koju sam zvala dok ste nameštali Džordaninu ruku.” Bolničarka klimnu glavom, nezainteresovana. Dve žene pomogoše Steli da uđe u visoku kabinu kamiona;^{RTV} nije bilo zadnjeg sedišta. Stela je imala gips na ruci i izgledala je omamljeno.

“Kako?”^{Balkan-TM/} reče Alis dok su kretale.

Lejša ne odgovori. Gledala je kako se policijski hoverkar spušta na drugom kraju parkirališta. Dva pozornika izadoše napolje i odlučno krenuše prema Alisnim zaključanim kolima pod oskudnim javorom.

“Bože moj”, reče Alis. Prvi put je zvučala uplašeno.

“Neće nas pronaći”, reče Lejša. “Ne u ovom kamionu. Računaj na to.”

“Lejša.” Alisin glas bio je stegnut od straha. “Stela spava.”

Lejša baci pogled na dete, opušteno uz Alisino rame. “Ne. Nesvesna je od sedativa.”

“Je li to u redu? Normalno? Za... nju?”^{Balkan-TM/}

“Možemo da se onesvestimo. Možemo čak da iskusimo i veštački izazvano spavanje.” Toni, ona, Ričard i Žanin u ponoćnoj šumi... “Zar to nisi znala, Alis?”^{Balkan-TM/}

“Ne.”

“Ne znamo mnogo jedna o drugoj, zar ^{/Balkan-TM/}ne?”

Vozile su se ka jugu u tišini. Konačno, ^{/NTM/}Alis reče: “Gde ćeš je odvesti, ^{/Balkan-TM/}Lejša?”

“Ne znam. Policija će najpre proveriti kod svakoga od nas Budnih...”

“Ne smeš to da rizikuješ. Ne kako sada stvari stoje”, reče Alis. Zvučala je umorno. “Ali moji prijatelji su u Kaliforniji. Ne verujem da bismo mogli da odvezemo ovu zardalu kantu tako daleko pre nego što nas zaustave.”

“Ionako ne bi stigla do onde.”

“Šta ćemo? ^{/Balkan-TM/}”

“Pusti da razmislim.”

Na izlazu s autostrade nalazila se telefonska govornica. Njeni podaci sigurno neće biti zaštićeni kao u mreži Grupe. Da li će Kevinova ^{/Balkan-TM/}otvorena linija biti prisluškivana? Verovatno.

Nije bilo sumnje u to da će biti prisluškivana i linija Utočišta.

Utočište. Svi oni koji su krenuli tamo već su stigli, rekao je Kevin. Uterani u rupu, pokušavaju da navuku istrošene planine Alegeni oko sebe kao bezbednu malu jazbinu. Osim za decu poput Stele, koja to nisu mogla.

^{/Balkan-TM/}Gde? ^{/Balkan-TM/}Sa kime?

Lejša zatvori oči. Budni su bili napolju; ^{/NTM/}policija će pronaći Stelu u roku od nekoliko sati. ^{/Balkan-TM/}Suzan Meling? Ali ona je bila isuviše vidljiva. Alisina maćeha i zajedno s njom naslednica po Kamdenovom testamentu; nju će ispitivati gotovo smesta. Nije to smeo da bude niko koga bi mogli da povežu sa Alis. Mogao je to da bude samo neki Spavač koga Lejša poznaje, kome veruje, a zašto bi bilo ko odgovarao tom opisu? ^{/Balkan-TM/}Zašto bi ona toliko rizikovala sa bilo kime ko odgovara? ^{/Balkan-TM/}Štajala je dugo u mračnoj telefonskoj kabini. Onda je otišla do kamiona. Alis je zaspala, glave

zabačene na naslonu. Tanušna linija pljuvačke curila joj je niz bradu. Lice joj je bilo belo i ispijeno na lošem osvetljenju koje je dopiralo od kabine. Lejša se vrati do telefona.

“Stjuart? Stjuart Sater?”

“Da?”

“Ovde Lejša Kamden. Nešto se desilo.” Ispričala je priču sažeto, u golim rečenicama. Stjuart je nije prekidao.

“Lejša...” reče Stjuart i ućuta.

“Treba mi pomoć, Stjuarte. ‘Ja ću ti pomoći, Alis.’ ‘Ne treba mi tvoja pomoć.’ Vetar je zazvižda iznad mračnog polja iza kabine i Lejša zadrhta. Čula je u vetru tanku jadicovku prosjaka. U vetru, u sopstvenom glasu.

“U redu”, reče Stjuart, “evo šta ćemo. Imam rođaku u Ripliju, država Njujork, odmah do granice s Pensilvanijom na putu kojim ćeš ići ka istoku. To mora da bude Njujork, imam dozvolu za rad u Njujorku. Odvedite devojčicu tamo. Pozvaću rođaku i reći joj da dolazite. Ona je starija žena, bila je veliki aktivista u mladosti, zove se Dženet Paterson. Grad je...”

“Zašto si tako siguran da će pristati da se umeša? Mogla bi da ode u zatvor. Ti takođe.”

“Ona je bila toliko puta u zatvoru da ne bi to poverovala. Politički protesti koji se protežu čak do Vijetnama. Ali niko neće u zatvor. Ja sam sada zvanično tvoj advokat, privilegovan sam. Proglasiću Stelu štićenicom države. To ne bi trebalo da bude mnogo teško sa bolničkim izveštajem koji ste sačinili u Skokiju. Onda će moći da bude prebačena kod usvojitelja u Njujork, znam pravo mesto, ljude koji su poštjeni i dobri. Zatim Alis...”

“Ona ima prebivalište u Ilinoisu. Ne možeš...”

“Da, mogu. Pošto su objavljeni ti rezultati istraživanja o životnom veku Budnih, zakonodavci su bili vođeni glupim biračima, uplašenim, ljubomornim ili naprosto besnim. rezultat je tekst takozvanog 'zakona'; pretrpanog protivrečnostima, apsurdima i rupama. Ništa od toga neće se održati na duže staze — bar se nadam da neće - ali u međuvremenu sve se to može koristiti. Mogu to da upotrebim kako bih napravio najzapatljaniji prokleti slučaj za Stelu koji je ikada viđen, a u međuvremenu će ona biti vraćena kući. Ali to neće važiti za Alis - njoj će trebati advokat sa dozvolom za rad u Ilinoisu.”

“Imamo jednog”, reče Lejša. “Kendes Holt.”

“Ne, niko od Budnih. Veruj mi ovo, Lejša. Pronaći ću nekog dobrog. Ima jedan čovek u — ti to plaćeš?”

“Ne”, reče Lejša, uplakana.

“Ah, Bože”, reče Stjuart. “Gadovi. Žao mi je što se sve ovo desilo, Lejša.”

“Neka ti ne bude”, reče Lejša.

Kada je uzela uputstva kako da stigne do Stjuartove rođake, vratila se do kamiona. Alis je još spavala, Stela je još bila u nesvesti. Lejša zatvori vrata kamiona što je tiše mogla. Motor je kresnuo i zagrmeo, ali Alis se nije probudila. U uskoj i mračnoj kabini bila je sa njima još gomila ljudi: Stjuart Sater, Toni Indivino, Suzan Meling, Kenzo Jagai, Rodžer Kamden.

Stjuartu Sateru ona reče : “Zvao si me da me obavestiš o situaciji kod Morhausa i Kenedija. Rizikuješ karijeru i svoju rođaku zbog Stele. A ne dobijaš za to ništa. Kao i Suzan koja mi unapred priča o mozgu Bernija Kuna. Suzan, koja je izgubila svoj život zbog Tatinog sna, a onda ga ponovo povratila zahvaljujući sopstvenoj snazi. Ugovor bez koristi za obe strane i nije ugovor: svaki brucš to zna.

Kenzu Jagaiju ona reče: Razmena nije uvijek linearna. To ste propustili. Ako mi Stjuart da nešto, ja nešto dam Steli, a deset godina od danas Stela bude drugačija osoba zbog toga i da nešto nekome još nepoznatom — to je ekologija. Ekologija razmene, da, svaka niša imala je potrebu, čak i ako nisu bile ugovorno vezane. Treba li konju riba? Da.

Toniju reče: Da, postoje prosjaci u Španiji koji ne razmenjuju ništa, ne daju ništa, ne rade ništa. Ali postoji i nešto više nego prosjaci u Španiji. Povuci se od prosjaka, povlačiš se od čitave proklete zemlje. I povlačiš se od mogućnosti ekologije pomoći. To je ono što je želela Alis, pre toliko godina u svojoj sobi. Trudna, uplašena, besna, ljubomorna, želela je da pomogne ~~men~~, a ja nisam htela da joj to dozvolim, zato što mi to nije bilo potrebno. Ali sada jeste. A njoj je bilo potrebno tada. Prosjaci imaju potrebu da pomažu, baš kao i da im se pomaže.

I konačno, preostao je samo Tata. Mogla je da ga vidi kako, svetlih očiju, drži egzotične cvetove debelog lišća u svojim snažnim rukama. Kamdena ona reče: Pogrešio si. Alis jeste izuzetna. O, Tata — kako je samo Alis izuzetna! Pogrešio si.

Čim je ovo pomislila, ispuni je lakoća. Ne uzdižući mehur radosti, niti čvrsta jasnoća ispitivanja, već nešto drugo: sunčeva svetlost, meka kroz stakla staklene bašte, kroz koju su trčala dva deteta. Najednom se i sama oseti laka, ne uzdižuća već prozirna, medijum za sunčevu svetlost koja kroz nju može da prođe, na svom putu ka nečem drugom.

Vozila je usnulu ženu i povređeno dete kroz noć ka istoku, prema državnoj granici.

JOE HALDEMAN

HEMINGVEJSKA OBMANA

I. PROLEĆNE BUJICE

Naša priča počinje u oronulom baru na Ki Vestu, kroz ne tako mnogo godina u budućnosti. Bar nije od onih u kojima je pio Hemingvej, niti od onih koji tvrde da je u njima pio, jer su ijedni i drugi preskupi i prepuni turista. Ovaj bar, u zanimljivijem delu grada, svratiste je Kubanaca. Nije ni čist ni dobro osvetljen, ali ima hladnog piva i dobre, jake kubanske kafe. Niske cene i lupeški šarm stvari su koje su tu sastavile naučnika i nitkova.

Njihov prvi susret u to vreme bio je od malo značaja za obojicu, iako ga naučnik, Džon Berd, nikada neće zaboraviti. Džon Berd nije bio u stanju da išta zaboravi.

balkandownload

Na Ki Vestu ima pisaca kao vašaka, uglavnom jad i beda od pisaca, u ovom ili onom smislu reči. Sirotinja nije zanimala našeg nitkova, Silvestera Kaslmejna, tako da on najpre nije obratio bog zna kakvu pažnju na čoveka koji je sedeo u uglu i piskarao po žutoj beležnici. Samo još jedan od mnogih nesuđenih pisaca koji je sišao da vidi hoće li se malčice Papine čarolije preneti na njega. Ne zaslužuje energiju foliranta.

Ali Kaslova profesionalna veština posmatranja ulovila je pojedinost ili dve i usredsredila pažnju. Čovek je nosio pantalone od džinsa i izbledelu flanelsku košulju, ali cipele su mu bile skupocene italijanske mokasinke. Bradu mu je potkresao berberin. Pio je Hajneken pivo. Pero kojim je pisao bio je dundasti Monblan diplomat, dvesta soma u kešu, još sa popustom. Kasi ponese svoju šoljicu s kafom i sede na dva stola od pisca.

Čekao je dok čovek nije zastao^{noy}, spustio pero^{noy}, gucnuo piće. “Pišete priču?”^{BalkanTV/} reče Kasi.

Čovek zažmirka na njega. “Ne... samo članak.” Stavio je poklopac na pero uz krti škljocaj. “Članak o pričama. Profesor sam sa koledža.”

“Objavljuj il’ se udaljuj.”

Čovek se malo opusti. “I previše istinito.” On pređe prstima po listovima žutog blokčeta. “Ovo neće bog zna šta pomoći. Nikuda ne vodi.”

“Znate šta... da se kladimo u pivo da je Hemingvej ili Tenesi Vilijams.”

“Previše lako.” On mahnu kelneru. „*Dos cervezas*. Hemingvej, rane priče. Poznajete njegova dela?”^{BalkanTV/}

“Malčice. Morali smo da ga čitamo u školi — *Starac i riba*? A onda sam pročitao još ponešto kada sam sišao ovamo.” On pređe za čovekov sto. “Kasi, glavom i bradom.”

“Džon Berd.” Otvoren, pošten izraz^{noy}; ne obećava previše. Ne možeš nasankati čoveka ako nije ubeđen da će on nasankati tebe. “Predajem u Bostonu.”

“Ja uglavnom pecam. Danas račiće.” Razume se, Kasi obično nije pecao^{noy}, bar ne stvorenja po moru, ali deo o račićima bio je istina. Spao je na secanje račića po Katalini za pet dolara po vedrici. “I dakle kako stoji stvar sa ranim pričama?”^{BalkanTV/}

Konobar spusti dva piva i umorno pogleda Kasla.

“Pa... one ne postoje.” Džon Berd pažljivo nali pivo uz rub čaše. “Ukradene su. Nikada nisu štampane.”

“Pa šta onda možete da pišete o njima?”^{BalkanTV/}

“Stvarno. Upravo se to i ja pitam.” On gucnu pivo i zavalj se. “Ukradene su pre sedamdeset i četiri godine. Decembra 1922. Zato sam

se zapalio da radim na njima; maštao sam da napravim članak, monografiju, za sedamdeset i petu godišnjicu tog događaja.”

Zvučalo je sve manje i manje obećavajuće, ali bilo je to prvo uvozno pivo koga se Kasi dočepao poslednjih meseci. Polako je uživao u njegovom bockanju po jeziku.

“On i njegova prva žena, Hedli, živeli su u Parizu. Poznajete rani život Hemingveja?”

“Mmm. Pariz?”

“Odrastao je u Ouk Parku u Ilinoisu. To vam je neka vrsta uštogljenog, samozadovoljnog predgrađa Čikaga.

“Aha, bio sam tamo.”

“Nije mu se dopadalo. Kao pubertetlija je u neku ruku zbrisao od kuće u i otišao do Kanzas Sitija da radi za novine... Počeo je I svetski rat, i kao hrpa klinaca, Hemingvej nije mogao u vojsku zbog lošeg vida, pa je stupio u Crveni krst i otišao da vozi ambulantna vozila po Italiji. Da raznosi cigarete i čokoladu trupama... To ga je gotovo ubilo. Upravo je obavljao svoju rutinu sa cigaretama i čokoladama kada je doletela granata, ubila čoveka pored njega, rasturila drugog i tresnula Hemingveja šrapnelom. On tvrdi da je tada podigao ranjenog tipa i odneo ga do rova, iako ga je u koleno pogodio metak iz mašinske puške.”

“Kako to mislite, tvrdi?”

“Premladi ste, pa niste bili u Vijetnamu.”

“Aha.”

“Sreća vaša. Mene je metak iz mašinke pogodio u nogu, pa sam pao na guzicu i nisam ustao pet nedelja. Nije on nosio nikoga ni koraka.”

“Zanimljivo.”

“Da, uvijek je u pisanju prepravljao svoj život. Svi to radimo. Ali njemu je to izgleda bilo opsesija. To je jedna od stvari koje izučavanje Hemingveja čine toliko izazovnim.”

Berd nali ostatak piva u čašu. “Uglavnom, bio je prvi Amerikanac ranjen u Italiji, pa su napravili veliku frku oko njega. Vratio se u Ouk Park kao ratni heroj. Imao je u određenoj meri uspeha kod žena.”

“Ili bar on tako kaže.”

“Tačno⁸⁹⁹, sam bog zna. Uglavnom, upoznao se sa Hedli Ričardson, starijom ženom, ali pravom markom, pa je došlo do vatrene romanse, braka, onda su rekli, ma, neka ide sve do vraga i preselili se u Pariz da žive neku vrstu boemskog života dok je Hemingvej radio na usavršavanju svoje umetnosti. Taj deo nije sranje. Radio je marljivo i stvarno je postao jedan od najboljih pisaca svoje ere. Što nas dovodi do izgubljenih rukopisa.”

“Reci.”

“Hemingvej je zarađivao malčice ekstra para od bavljenja novinarstvom. Otišao je u Švajcarsku da izveštava sa mirovnih pregovora za jednu novinsku službu. Kada je to bilo gotovo⁹⁰⁰, telegrafisao je Hedli da mu se pridruži na skijanju. Tu stvari postaju čudne. Na sopstvenu inicijativu, Hedli je popakovala sva Ernestova dela. Sve redom. Ne samo otkucane tekstove, već i rukom pisane prve verzije, kao i indigo kopije.”

“To je nešto kao kseroks?⁹⁰¹”

“Tako je. Popakovala ih je u vreću, zatim zapakovala sopstveni kofer. Neki nosač na železničkoj stanici, Gar d’ Lion, utovarao ih je za nju. Izašla je iz voza na čas da nađe nešto za čitanje — a kada se vratila, nije ih bilo.”

“Kofer i sve redom?⁹⁰²”

“Ne, samo rukopisi. Ona i nosač pretražili su voz uzduž i popreko. Ali to mu je bilo to. Neko je video vreću i skleptao je. Izgubljena zauvek.”

To je ipak sadržavalo titraj profesionalnog interesa. “Smešno. Pomislili biste da će im posle biti upućena poruka, nešto kao: ^{možda} Ako želite da ikada više vidite svoje priče, dofurajte milion soma do Afelove kule.”

“Par godina kasnije, to se i moglo dogoditi. Hemingveju nije trebalo mnogo da postane slavan. Ali u to vreme, samo su retki pripadnici književničke inteligencije znali za njega.”

Kasi zavrte glavom u znak saučešća sa davno preminulim lopovom. “Tip koji ih je pokrao verovatno čak i nije znao engleski. Zviznuo ih je pravo u reku.”

Džon Berd vidljivo uzdrhta. “Bez sumnje. Ali ljudi nikada nisu prestali da tragaju za njima. Možda će se jednog dana ipak pojaviti na nekom tavanu.”

“Može biti.” Stvar je kretala.

“Dešavalo se i ranije u literaturi. Neki od Bosvelovih dnevnika otkriveni su zbog toga što je jedan naučnik prepoznao njegov rukopis na starom parčetu hartije u koje je neki trgovac uvio ribu. Hemingvej je sopstvenu posiednju knjigu sastavio od beležaka zagubljenih tokom trideset godina. Bile su u nekim sanducima u podrumu Rica u Parizu.” On se uzbuđeno naže napred. “A onda, kada je umro, ^{možda} ovde dole našli su još jednu hrpu papira, u sobičku kod Slopi Džoa. To bi se i dalje moglo dešavati.”

Kasi duboko udahnu. “Može se i srediti da se desi.”

“Srediti da se ^{BalkanDownload} desi?”

“Samo onako pričam, znate, teorijski. Recimo, ^{možda} da neki tip koji stvarno poznaje Hemingveja, on recimo napravi poneku priču kao te stare, pronade malo hartije stare sedamdeset pet godina i staru, kako se ono zvaše, ne tekst procesor...”

“Pisaću mašinu.”

“Štagod. Mislite da bi umeo da ih profura kao pravu stvar?”^{/Balkan-TM/}

“Ne znam da li bi umeo da pređe mene”, reče Berd i kucnu se po slepoočnici. “Imam čudovišnu memoriju: eidetsku, fotografsku. Držim u sećanju otprilike svaku reč koju je Hemingvej ikada napisao.” Delovao je malo postideno. “Razume se, to me ne čini ekspertom u tom smislu da bih bio u stanju da otkrijem lažnjaka. Samo ne bih morao da preturam po bilo kakvim tekstovima.”

“Onda uzmite sebe, znate, ili nekog drugog ko je proveo čitav život u proučavanju Hemingveja. Ufura sve što ima u pisanje tih priča — zna ljude koji će ih čitati; zna na šta će da obraćaju pažnju. I uzme stručnjaka za falsifikovanje da napravi da strane izgledaju kao da su izašle iz Hemingvejeve mašine. Da li bi upalilo?”^{/Balkan-TM/}

Berd napući usne i na tren je izgledao profesorski. Onda se kao nasmejjao, jedan slog kroz nos. “Možda i bi. Neki čovek napravio je nešto slično kada sam bio mali, izradio je memoare Hauarda Hjuza. Zgrnuo je milione.”

“Milione?”^{/Balkan-TM/}

“Nekada je to bila silna para. Naravno, odleteo je u zatvor kada su otkrili.”

“A kada je izašao, novac je i dalje bio tu.”

“Nikada nisam čitao ništa o tome. Možda i jeste.”

“Tako da je sledeće pitanje, koliko je bilo robe o kojoj pričamo? Koliko je stalo u tu staru vreću?”^{/Balkan-TM/}

“Zavisi od toga kome poverujete. Bilo je pola romana i nešto poezije. Pripovetke, toga je moglo biti od svega jedanaest pa do čak trideset.”

“Za pisanje toga trebalo bi poprilično vremena.”

“Bila bi potrebna čitava večnost. Ne možete tek tako da izgradite Hemingveja; morate da utvrdite o čemu su bile priče, onda da mu

rekonstruišete rani stil — znate li koliko na svetu ima proučavalaca Hemingveja?

“Mhm. Poprilično.”

“Na hiljade. Možda desetina hiljada akademaca koji su u stanju da opaze nepažljivu grešku.”

Kasi klimnu, pomišljajući. “Morali biste da budete stvarno pažljivi. Ali, opet, ne biste morali da napravite sve pripovetke i pesme, ne? Mogli biste reći da ste našli samo deo romana. Do đavola, mogli biste to prodati kao knjigu.”

Ponovo čudni smeh. “Jasno da biste mogli. U tome bi ležalo čitavo blago.”

“Koliko? Milion soma?”

“Milion... možda. U stvari, sigurno. Poslednje novo Hemingvejevo delo napravilo je bar toliko, kad uračunaš inflaciju. A sada je još popularniji.”

Kasi proguta veliki gutljaj piva i odlučno spusti čašu. “Pa šta onda kog đavola čekamo?”

Berdov blede osmeh iščile. “Vi to ozbiljno?”

2. U NAŠE VREME

Imam titraj u Hemingvejevom kanalu.

Opet dvadesete?

Ne, smešno, ovaj je u devedesetim - Hoćeš da vidiš možeš li mu ući u trag? Naravno, idem najpre do oružarnice i...

Slušaj - ovoga puta bez ikakvog masakra. Ti kad rešiš jedan problem otpočneš deset novih.

Nije moglo drugačije. Nije ti to čajanka, ta Amerika dvadesetog veka.

Ali prosudi valjano stvari. Taj tip Rensom...

Menson. Dobro. To je bila greška.

3. ONAKAV KAKAV NIKADA NEĆEŠ BIĆI

Poštenog čoveka ne možeš prevariti, kao što je Silvester Kaslmejn dobro znao, ali, opet, nikada ne boli da izvidiš koliko je stvarno čovek pošten. Džon Berd odbio je njegov plan, najpre dobrog raspoloženja, ali kada je Kasi ustrajao, njegovo odbijanje poprimilo je sarkastičan prizvuk; možda i nijansu besa. Povukao se i promenio temu, razgovarao pola sata o trgovačkom ribarenju u okolini Ki Vesta, a onda je rekao da mora da briše. Na putu napolje gurnuo je posetnicu u džep Džonove košulje. (Silvester Kaslmejn, savetnik, tvrdila je ona.)

Džon je napustio mesto nedugo potom, laganim hodom kroz popodnevnu žegu. Bilo mu je drago što nije pošao biciklom; uživao je u hodanju po senkama visokog, aromatičnog drveća, dok je na licu osećao lagani vetrić iz pravca Zaliva.

Neko bi to mogao učiniti. Neko bi. Problem se razdvojio u tri dela; pisanje odlomka romana, falsifikovanje rukopisa i izmišljanje pogodne priče o tome kako je rukopis otkriven.

Pisanje bi bilo najteže. Hemingveja je prilično lako parodirati - jednu četvrtinu završnog ispita koji je zadao na Engleskom 733 činilo je pisanje jedne strane hemingvejevskog pastiša, i neki od njegovih studenata postdiplomaca obavili su uverljiv posao — ali parodija je upravo bila ono što onaj neko ne bi hleo.

Bio je to ključni period u Hemingvejevom razvoju, te tri godine šegrtovanja koje su predstavljali izgubljeni rukopisi. Dve priče su preživele i bile su izluđujuće međusobno različite. “Moj stari”, koja je zapala iza fijeke, i sama je bila pastiš, čitala se kao prilično dobar Šervud Anderson, ali sa ohenrijevim obrtom na kraju — vrlo različito u odnosu na turobni, prigušeni kvalitet kojim su se izdvajale priče koje će proslaviti Hemingveja. Druga, “Gore u Mičigenu”, bila je na pošti u

vreme gubitka. Bila je mnogo bliža Hemingvejevom konačnom stilu, izuzetan i, po standardima onog vremena, pornografski opis prvog seksualnog iskustva jedne žene.

Džon je prelistavao zabeleške u žutoj beležnici, talismanski gest, pošto je bio u stanju da se seti svake strane uz malo napora. Ali prizor reči i dodir papira ponekad su mu pomagali da razmišlja.

Onaj neko to ne bi učinio, razume se. Osim možda kao mentalnu vežbu. A ne da to ikom pokaže. Svakako ne da bi profitirao.

Sigurno ne biste upotrebili "Mog starog" kao model; niko ne bi mario da objavi pastiš pastiša Andersona, sada nezasluženo opskurnog. Dakle, "Gore u Mičigenu." I prva priča koju je napisao posle gubitka, "Posle sezone", zgodno bi došla. Ta je imala dosta one prave Hemingvejeve žestine.

Ne biste se petljali sa romanom, razume se, ne radi čiste vežbe, preko stotinu strana...

Ne razmišljajući o tome, Džon zapade u poznato stanje fuge dok je koračao oronulim susedstvom, njegova čudovišna memorija preuzela je komandu dok se telo probijalo svojim putem na autopilotu. To je način na koji se on obično prisećao stranica. Prebacio se unazad do Hemingvejeve zbirke u JFK biblioteci u Bostonu, poslednjeg novembra, sneg se kovitlao iza velikih panoramskih prozora sa pogledom na luku, dvorana je bila tako hladna da je na sebi imao kaput i rukavice i mogao da vidi sopstveni dah. Obično nisu dozvoljavali da tamo nosite kaput, u strahu da ne zdipite stranicu iz zbirke rukopisa, ali morali su da naprave izuzetak zbog toga što im se pokvarilo grejanje.

Prelistavao je pohabanu fotokopiju intervjua Karlosa Bejkera sa Hedli, strana 52: "Ukradeni kofer", pitao je Bejker; "izgubljeni roman?"

Odštampani tekst njenog odgovora pojavi se pred njim, jasniji od ispucalog pločnika sa kojim su se pogađale njegove noge: "Taj roman bio je prava bomba, o Niku, tamo gore na severu, u Mičigenu — lov, ribolov,

sva moguća iskustva — stvar na nivou *Velike reke sa dva srca*, ali sa više akcije. I devojačka iskustva dobro su obrađena.” Sa enigmatskim dodatkom, očigledno Hedlinim rukopisom: ^{RTV} “Devojačka iskustva predobro su obrađena.”

To je bilo zanimljivo. Džon nije razmišljao o tome, pošto se previše usredsredio na kratke priče. Predobro obrađena? ^{Balkan-TM/} Bilo je mnogo priče u osamdesetim o Hemingvejevoj seksualnoj neopredeljenosti — *polnoj* neopredeljenosti, zapravo — da li je moguće da se Hedli uznemirila, šezdeset godina posle stvarnog događanja, prisativši se neke poverljivosti koju je Hemingvej otkrio svetu u tom romanu; nešto što su devojke znale da momci ne treba da znaju? ^{Balkan-TM/} Razuzdana Šaputanja na jastuku odložena u kartoteku za kasniju literarnu upotrebu? ^{Balkan-TM/}

On je sopstveni život koristio na taj način. Dobar pisac pamtio je sve, zatim zaboravljao kada bi seo da piše i sve ponovno izmišljao da bi pisanje bilo realnije od sećanja. Iskustvo je bilo bitno, ^{RTV} ali mašta je bila bitnija.

Možda bih ja bio bolji pisac, pomisli Džon, kada bih naučio kako da zaboravljam. Otprilike deseti put tog dana, kao i bilo kog drugog dana, požalio je što nije pokušao da postigne uspeh kao pisac u vreme dok je još imao nezavistan prihod. Predavanje i istraživanje općinjavalu gaje kada je bio mlađi, hobiji bogatog momka koji su gutali sve, ali kraj te fiskalne godine značiće kraj mesečnih čekova od fonda za izdržavanje. Tako da plata od Bostonskog univerziteta odjednom više neće značiti dodatni prihod, već stanarinu i hranu u odjednom preskupom gradu.

Da, pisanje bi bilo teži deo. Falsifikovanje rukopisa, ni to ne bi bilo lako. Svaki stručnjak imao bi pristup stotinama stranica koje je Hemingvej otkucao pre i posle gubitka. Da li bi onaj neko bio u stanju da nađe pisaću mašinu koju je koristio Hemingvej? ^{Balkan-TM/} A onda kopirati idiosinkraziju njegovog stila kucanja - trenutak razmišljanja postavi primerak ispred njega, razmak ispred i iza tačaka i zareza...

Trgao se iz bludenja kada mu desno stopalo dotače prvi stepenik zadnjeg stepeništa njihovog iznajmljenog stana. Automatski je prekoračio peti stepenik, onaj propali, i razmišljao o finoj, visokoj čaši čaja s ledom kada je otvorio vrata komarnika.

“Škorpije!” vrisnu mu žena na dve stope od njegovog lica.

“Šta?”

“Imamo škorpije!” Lena ga dograbi za ruku i odvuče u kuhinju.

“Gle!” pokazala je prozirni plastični svetlarnik. Tri škorpije, svaka po najmanje petnaest santimetara, bacala su oštre siluete na mlečnu plastiku. Jedna se micala.

“Moja reč.”

“Tvoja reč!” Zauzela je poznatu pozu, sa rukama na bokovima, i besno piljila u stvorenja. “Šta ćemo sa njima?”

“Mogli bismo da ih krstimo.”

“Džone.”

“Ne znam.” Otvorio je frižider. “Pozovi stručnjaka za bube.”

“Stručnjak za bube bio je ovde juče. Verovatno ih je samo uznemirio i isterao iz skloništa.”

Nalio je čašu hladnog čaja i ubacio unutra dva omota veštačkog zaslađivača. “Popričaću sa Huliom o tome. Ali znaš da su sve vreme tu. Nikoga ne uznemiravaju.”

“Mene uznemiravaju do trista đavola!”

“Nasmešio se. “Okej. Pričaću sa Huliom.” On pogleda u peć. “Jesi li razmišljala o večeri?”

“Šta god poželiš da skuvaš, dušo. Prokleta bila ako ću da stojim ovde dok tri... otrovna... artropoda pilje odozgo u mene.”

“Spremni da te zaskoče”, reče Džon i ponovo diže pogled. Sada su se videle samo dve škorpije, od čega mu kožu prođoše trnci.

“Hulio nije bio kod kuće kada sam ih opazila. Pre jedno sat vremena.”

“Ići ću da vidim.” Džon siđe niz stepenice, a Hulio, ^{nov}kućevlasnik, sada je bio kod kuće, ali ga problem nije impresionirao. Složio se da se verovatno radi o stručnjaku za bube i da će se škorpije verovatno posle izvesnog vremena vratiti tamo odakle su došle, a onda je dao Džonu mlatilicu za muve.

Džon ostavi mlatilicu Leni, savetova je da ne uzima zarobljenike i ode par blokova do kineskog restorana. Doneo je par pakovanja gotovih obroka, pa su sedeli u dnevnoj sobi i mahali štapićima u tišini, slušajući kuckanje i grebuckanje majušnih nogu.

“Sretah danas pravog, živog foliranta.” On spusti posetnicu na stočić za kafu između njih.

“Savetnik?” ^{BalkanTV}čitala je ona.

“Izneo je suludu šemu o falsifikovanju nedostajućih priča.” Lena je znala više o nestalim pričama od degvedeset osam odsto onih koji su živeli od hemingvejština. Džon je voleo da razmišlja naglas.

“Ah, priče”, reče ona, pripremajući se.

“Nije loša ideja, u stvari, ako je čovek kriminalu sklone prirode.” Na trenutak se koncentrisao na klizavi mu gu gai pan. “Al' milioni soma su u tome.”

Bio je nagnut nad kutijom. Oštro je piljila u njegov ćelavi krug. “Šta je tačno imao na ^{BalkanTV}umu?”

“Zapravo se baš i nismo mučili da razradimo sve pojedinosti. Odeš da nađeš...” Poprimio je malčice zblenuti izgled za koga je znala da znači kako upravo čita stranicu iz knjige udaljene hiljadu milja. “Da. Portabl Koronu iz 1921, kao što je ona koju mu je Hedli poklonila pre nego što su se venčali. Pa nađeš stare hartije. Otkućaš priče. Odneseš ih do Sotebija. Trošiš pare do kraja života. To je sve.”

“Izostavio si buvaru.”

“Tričava pojedinost. A i pisanje priča. To bi možda odnelo nedelje. Možda da te prvo uhapsu, da napišeš priče u zatvoru, a onda ih prodaš kad izađeš.”

“Udaren si, Džone.”

“Ehm. Nisam ga ohrabrivao.”

“Možda je trebalo to da učiniš. Par miliona baš bi nam onako zgodno došlo iduće godione.”

“Snaći ćemo se.”

“~~Snaći ćemo se~~. To stalno pričaš. Otkud znaš. Nikada nisi morao da se ~~snađi~~š”

“Dobro onda. Nećemo se snaći.” Sastrugao je poslednje ostatke pečenog pirinča. “Nećemo biti u stanju da namaknemo za stanarinu, pa će nas izbaciti na ulicu. Živećemo u kartonskoj kutiji iznad rešetke od grejanja. Moraćeš da prodaješ sopstveno telo da bi mi nabavila jeftinog vina. Ali bićemo srećni, dušo.” Pogledao ju je i zevnuo. “Siroti, ali srećni.”

“Pijani od sreće.” Ponovo je pogledala karticu. “Otkud znaš da je folirant?”

“Nemam pojma. Trgovački tip. Kaže da se bavi ribolovom radi trgovine, ali ne izgleda mi da mu se to mnogo sviđa.”

“Ništa nije pričao o, znaš, kriminalnim radnjama koje je obavljao u prošlosti?”

“Aha. Baš sam stekao utisak da ne traći previše vremena na mozganje o etici i moralu.” Džon podiže svoje Monblan pero. “Piljio je u ovo pre nego što je prišao i predstavio se. Mislim da je namirisao pare.”

Lena zabode oba štapića u poludovršenu kutiju kivanog pirinča i odlučno je spusti. “Hajde da ga pitamo.”

“On je muvara, Leno. Ne bi ti se dopao.”

“Nikada nisam upoznala pravog foliranta. Baš bi bilo zabavno.”

Zagledao se u mračnu kuhinju. “Hoćeš li skuvati nešto?”

Sledila mu je pogled, očekujući monstrume. “Ako budeš držao stražu.”

4. AVANTURA JE MRŤVA PODNASLOV ĐAVOLA JESTE

“Ima da bude pos'o i po”, reče Kasi, umačući u ostatke špageti sosa parče hleba s belim lukom. “Nije to kao onaj vaš tip sa Hauardom Hjuzom, ili Hitlerove beležnice.”

“Malčice si istraživao.” Džonov jezik je malo zaplitao. Kupio je pola galona portugalskog vina, bocu opletenu slamom kao od jeftinog kijantija, ali samo vino nije baš bilo toliko dobro. Ukoliko si bio u stanju da prebrodiš prvih nekoliko čaša, onda je bilo okej. Džonu je bilo okej već izvesno vreme.

“Aha, dole do biblioteke. Tipovi koji su izradili Hitlerove beležnice, do đavola, niko nije nikada video pravu Hitlerovu beležnicu; samo su mu proučavali rukopis u pismima i takvim stvarima, a onda su čitali šta je radio dan za danom. Isto i, sa Hauardom Hjuzom, ali to je bilo čak i lakše, jer većinom niko živi ionako nije znao šta Hauard Hjuz kog đavola radi. Samo je boravio zaključan u sobi.”

“Hjuzov falsifikat zamalo da upali, koliko se sećam”, reče Džon. “Da Hjuz lično nije prekinuo ćutanje...”

“Al' su bogme za to bila potrebna muda. D'izviniš, Lena.” Onda odmahnu rukom i nasmeja se. “Da pokušaju da promuvaju to još dok je Hjuz bio živ.”

“Kako su tipovi sa Hitlerom zajebali stvar?” upita Lena.

“Smešna stvar u tome jeste to koliko ljudi su namagarčili. Posle su svi govorili kako je to bio stvarno vašljiv falsifikat. Ali možete da se kladite da su ih novine pre ulaganja miliona dolara pokazali najboljim hitlerolozima koje su mogli naći, i svi su rekli da su pravi.”

“Zato što su želeli da budu pravi”, reče Lena.

“Aha. Ali jedna od stranica sadržavala je neku hemikaliju koja se nije mogla naći u papiru pre 1945. To je bilo tupavo.”

“Ljudi bi voleli da Hemingvejeve priče budu stvarne”, reče Lena tiho Džonu.

Džonov pogled ostajao je fiksiran za središte stola, gde je par špageta ležalo hladno^{ov}, sušeći se u plastičnoj čini. “Ne bi bilo pošteno.”

“To sigurno”, reče Kasi veselo. “Ali baš ne bi bilo ni oružana pljačka.”

“Grozna zloupotreba intelektualnog... intelektualnog...”

“Prošlo ti je vreme za spavanje, Džone”, reče Lena. “Mi ćemo da počistimo.” Džon klimnu, odgurnu se od stola i teško otkorača u spavaću sobu.

Lena nije rekla ništa dok nije čula škripu krevetskih opruga. “Nije uvijek takav.”

“Aha. Ne deluje kao alkos.”

“Bila je to teška godina za njega.” Ponovo je napunila čašu. “I za mene. Pare.”

“Baš gadno.”

“Pa, znali smo da nam to stiže. Je li ti pričao o nasleđu?”

Kasi se naže napred. “M-m.”

“Rođen je u prilično potkoženoj okolini. Porodica mu je posedovala tekstilne fabrike gore u Nju Hemšajru. Džonov deda i baba poginuli su u automobilskoj nesreći tokom četrdesetih i porodica je rasprodala fabrike — i to baš na vreme. Danas ne bi mnogo vredele.

Onda su Džonova majka i otac umrli tokom šezdesetih, dok je on bio na studijama. Izvršioc i su osnovali fond za izdržavanje i izgledalo je

da će ga on držati u prilično dobrom stanju za čitavu večnost. Ali njega nije zanimalo novac. Čak je stupio i u armiju, da vidi kako to izgleda.”

“Isuse.”

“A posle, nosio je protestni znak i demonstrirao protiv rata - znaš, u Vijetnamu.

Onda je dovršio svoju doktorsku disertaciju i počeo da predaje. Fond za izdržavanje mora da mu je bio pedeset puta veći od plate u vreme kada je počeo. I dalje je bio deset puta veći pre par godina.”

“Au... vidi ti to.” Kasi se bavio mentalnom aritmetikom i algebrama sa promenljivama kao što su poršei i brzi gliseri.

“Ali dopustio je svojim sestrama da se staraju o njemu. Dao im je da reinvestiraju kapital.”

“Nisu bile baš bistro?”

“Bile su idioti! Uzele su valjane, čvrste i pouzdane akcije i municipalije oslobođene poreza, to je bilo previše *dosadno* za njih, pa su ih rasturile kockanjem na robu široke potrošnje.” Iskezila se. *Svinjske* iznutrice? Najzad sam naterala Džona da ode do Čikaga i vrati se sa onim što mu je preostalo od novca. Nije bilo mnogo.”

“Niste baš ni bankrot.”

“Prokleta blizu. Ima dovoljno prihoda da platimo osiguranje, a na kraju bićemo u stanju da počistimo penzijski račun. Ali uplate u kešu prestaju za dva meseca. Moraćemo da živimo od Džonove plate. Pretpostavljam da ću se i ja zaposliti.”

“Ono što vama treba je pisaca mašina.”

Lena se nasmeja i zavalila u fotelji. “To bi bilo nešto.”

“Misliš li da bi on bio u stanju da to uradi? Hoću da kažem, kada bi hteo, da li bi mogao?”

“Dobar je pisac.” Izgledala je zamišljeno. “Objavljivao je priče, znaš, po književnim časopisima. Onima koji te plaćaju sa četiri ili pet besplatnih kopija.”

“Jaka stvar.”

Slegla je ramenima. “Isplati se na duge staze. Doživotna profesura. Ali ne znam da li sposobnost da napiše dobru, literarnu priču znači da bi Džon umeo da napiše dobru imitaciju Hemingveja.”

“Ima dovoljno znanja, je li tako?”

“Možda i previše zna. Mogli bi ga paralizovati njegovi sopstveni standardi.” Zavrtela je glavom. “U nekim pogledima apsolutno je udaren na Hemingveja. Opsednut, hoću da kažem. Nije to dobro za njega.”

“Možda bi ga pisanje te stvari izvuklo iz tog sistema.”

Nasmešila mu se. “Imaš više uglova od protraktora.”

“Izvini; nisam mislio da...”

“Ne.” Digla je obe ruke. “Nemoj da se izvinjavaš; to mi se dopada. Dopadaš mi se, Kasle. Džon je dobar čovek, ali ponekad je predobar.”

Sipao je oboma još vina. “Mene nikada niko nije optužio za to.”

“Sumnjala sam da je tako.” Ona zastade. “Jesi li ikada imao nevolja sa policijom? Samo pitam.”

“Zašto?”

“Samo pitam.”

Nasmejao se. “Sića, u vreme kada sam bio klinac. Znaš, čis’ da vidim šta se može izvući.” Uozbiljio se. “Onda sam izvukao dva meseca strogo za nešto što nisam uradio. Nisam čak ni bio u gradu kada se dogodilo.”

“Šta je to bilo?”

“Oružana pljačka. Onda se tip vratio i zviznuo istu prokletu trgovinu! Hoću da kažem, baš je bio oštar dasa. Priznao je i za prvi put, pa su me pustili.”

“Zašto su te uopšte optužili?”

“Mislim da mi je neko sve namestio. Kao na primer službenik koji me je potkazao.” On gucnu vino. “Ali vraga. Bila je to samo glupa sreća. I tupavi pajkani. Tip je bio otprilike moje visine, iste boje kose, obojica smo živeli u istom kraju. Pajkani nisu hteli da trače previše vremena oko svega. Samo su me zviznuli u buvaru.”

“Znači imaš dosije u policiji?”

“Jok. Cura iz ACLU potrudila se da ih komplet izbrišu. Htela je da ih jurim zbog toga, neopravdano hapšenje i neosnovano zatvaranje. Ja sam samo hteo da se gubim iz grada.”

“To nije bilo ovde?”

“Jok. Dejton, Ohajo. Bio sam tamo osam, devet godina.”

“Dobro je.”

“Čemu treći stepen?”

Nagla se napred i potapšala mu nadlanicu. “Nazovi to intervjuom za zaposlenje. Imam osećaj da bismo mogli da radimo zajedno.”

“Okej.” Lagano joj se nasmešio. “Hoćeš da saznaš još nešto?”

5. DOKTOR I DOKTOREVA ŽENA

Džon se istetura do kuhinje sledećeg jutra, ne osvrćući se na džezvu za kafu i uze zelenu flašu piva iz frižidera. On diže pogled prema svetlarniku. Četiri škorpije, nijedna se nije kretala. Moraće danas da pozove stručnjaka za bube.

Mamurluk od ružice, najgora vrsta. Bio je prestar za takve stvari. Mamurluk od jeftine ružice. Zavali se polako u fotelju i pažljivo nalio pivo niz ivicu čaše. Samo bez previše buke, molim.

Kada previše popiješ, pre nego što se povučesh treba da uzmeš aspirin, nešto vitamina i vode koliko god možeš da primiš. Naravno, ako previše popiješ, ne setiš se da to učiniš.

Tuš se isključi uz bas odzvanjanje cevi. Džon se bolno trže i povuče dugi gutljaj, što je donekle pomoglo. Kada je čuo kako se vrata kupatila otvaraju, doviknuo je Leni da ponese aspirin kada izađe.

Posle par minuta donela ga je i pružila mu ga. "I kako nam je dr Berd danas?"

"Dr. Berdu treba doktor. Ili grobar." Istresao je dva aspirina i sprao ih ostatkom piva. "Kao tvoja odeća."

Imala je samo peškir oko glave. Blesavo se iskezila, zauzela plesačku pozu i elegantno se okrenula oko sebe. "Misliš da će postati popularna?"

"Uh, bre, hoće." U trideset i petoj i dalje je imala vitku figuru modela koja mu je ulovila pogled u učionici, pre petnaest godina. Čvrst, svetao ten bio joj je pravilno raspoređen po čitavom telu, zahvaljujući valjanom sredstvu za sunčanje i privatnom prostoru za sunčanje na krovu kuće — privatnom osim za helikopter koji je prolazio sasvim nisko u danima vikenda u 17:15. Uvek se trudila da bude tu na vreme da mu mahne. Pilot je imao tako bele zube. Pitala se koliko li ima ljubiteljica sunčanja na njegovoj ruti.

Razvezala je peškir i počela da energično trlja kosu. "Mislila sam da se malo ohladim na par minuta pre nego što se obučem. Previše vina, eh?"

"Zar nisi videla na osnovu mog blistavog povlačenja sinoć?" Zavalo se, očiju sklopljenih, i zakotrljao hladnu čašu napred - nazad po čelu.

"Hoćeš još jedno pivo?"

"Aha. Ali kafa bi bila pametnija."

“Stajala je cele noći.”

“Da platim za grehe svoje.” Gledao ju je kako se vrti po kuhinji i više nego ikad pre osetio razliku u njihovim dobima. Sedamnaest godina; bio je upola stariji od nje. Mladić bi rekao do vraga sa mamurlukom, hvataj to napaljivo stvorenje i nosi je u krevet. Ali organ koji je odgovorio na to premišljanje bio je njegov stomak, i to je odgovorio veoma glasno.

“I malo tosta. Ili bi nešto zanimljivije?”

“Tost je odličan.” Zbog čega je bila tako fina? Kada bi popio previše obično je izjutra gutao gromove i munje.

“Uf.” Videla je škorpije. “Sada ih je pet.”

“Pitam se koliko će ih izdržati pre nego što se skrši i tresne dole. Škorpije na sve strane, ošamućene. Zatim besne.”

“Sigurna sam da će stručnjak za bube znati kako da ih se otarasi.”

“U Africi su tvrdili da ako upališ prsten od vatre oko njih benzinom ili tečnošću za upaljače one pošasave, poludelo jure i izujedaju se međusobno na smrt u svojoj mahnitosti. Možda stručnjak za bube ume to da uradi.”

“Kasi i ja smo sinoć smislili plan. Malo je opičen, ali bi baš mogao da upali.”

“O tome sam čitao u knjizi zvanoj *Putevi džungle*. Imao sam osam godina i verovao u svaku reč.”

“Izmogali smo način kako da sve bude zakonito. Slušaš li ti?”

“Aha. Daj mi malo pravog šećera i mleka.”

Nalila je malo mleka u šoljicu i stavila u mikrotalasnu da se podgreje. “Možda da popričamo o tome kasnije.”

“O, ne. Hemingvejev falsifikat. Otkrili ste način kako da sve bude zakonito. Samo napred. Sav sam se u uši pretvorio.”

“Vidiš, ti najpre kažeš izdavaču o čemu se radi, da si to ti napisao⁸⁹⁹, a onda otkucao da deluje autentično.”

“Jašta, za to bi bilo ogromno tržište.”

“U stvari, trebalo bi. Moraš da ga stvoriš, ali moglo bi se desiti.” Tost iskoči i ona ga donese u kuhinju na poslužavniku sa dve šoljice kafe. “Vidiš, lažnjak rukopis samo je jedan deo knjige.”

“Ne kopčam.” Iskidao je tost u trake da ih umoči u jaku kubansku kafu.

“Ostatak knjige je u prirodi kritičke interpretacije tvog teksta.”

“Ako taj folirant zna šta je to kritička interpretacija, onda ja umem da provalim sef.”

“Taj deo je moja zamisao. Ti zaista pišeš knjigu o Hemingveju. Koristiš sopstveni tekst da ilustruješ različite tačke — *Napisao sam to ovako umesto onako zato što...*”

“Bilo bi drukčije”, usprotivio se. “Možda drugo po rang u među najegoističnijim naučnim tekstovima o Hemingveju u istoriji. Sumnjiva vrlina.”

“Ali mogao bi da napišeš ironično. Bilo bi stvarno zabavno⁹⁰⁰, kao i naučno.”

“Bože, morali bismo da dobavimo broj van imenika, izdavači bi nas zivkali dan i noć. Možda prodamo deset kopija, ako ja kupim devet.”

“Stvarno ne kopčаш, Džone. Nemaš u srcu ni mrvicu folirantskog.”

Položio je ruku na srce i spustio pogled. “Komore, pretkomore. Moja večna ljubav prema tebi, zatim pomalo gorušice. Nigde čestica.”

“Vidiš, ti ćeš reći izdavaču istinu... ali izdavač ne mora da kaže istinu. Sve do dana izlaska iz štampe.”

“Okej. I dalje ne kopčam.”

Gricnula je majušni zalogaj tosta. “Ide ovako. Oni odštampaju lažnjak Hemingveja u par primeraka kao lažnjak vezane korekturke primerke. Strogo pov.”

“Moja kritička interpretacija pažljivo izostavljena.”

“U tome je fora. Oni to pošalju do par odabranih stručnjaka, zajedno sa fotokopijama par primera stranica rukopisa. I kažu, u stvari, samo ovo: ^{nov}

Da li vam ovo deluje autentično? Molimo vas da stvar držite ispod šešira, iz očiglednih razloga. Onda samo sede i prikupljaju pronio tekstove.”

“Vidim primere promo tekstova koje dobijaju od Skota, Majka ili Džeka, na primer. Neka varijacija na temu: ^{nov} Šta vi mislite, da sam ja idiot?”

“To nisu ljudi kojima češ ga slati, krele! Šalješ ga narodu koji misli da je sve sam goli ekspert, ali nije. Kasi kaže da je na taj način stvar sa Hitlerom gotovo upalila — bili su dovoljno promućurni da je ne šalju svim istoričarima. Pokazali su je nekolicini ljudi i nisu citirali one koji su mislili da je lažna. Svakako si u stanju da ispovrtiš listu ljudi koje bi bilo lako namagarčiti.”

“Svaki stručnjak to može. Ali za svakog bi bila drugačija lista; ^{nov} ja bih bio na nekima.”

“I onda sve izvuku na prvi april. Dobijaš naslovnu stranicu u njujorškom Tajmsovom pregledu knjiga. Izdavački nedeljnik pravi priču. Svi žele da se obaveste o štosu. Listo bestselera, evo nas.”

“Jest, naravno, ^{nov} ali niste o svemu promislili.” Zavalio se, balansirajući šoljicom za kafu na svom omanjem stomačiću. “Šta je sa

tipovima koji nam daju promo tekstove, ti stručnjaci druge klase? ^{/Balkan-TV/}Ima da popizde.”

“Mislili smo na to. Nema načina da podnesu tužbu, ne ako prateće pismo korekturnih primeraka bude pažljivo napisano. Ono ne mora da kaže...”

“Ne mislim na tužbe. Hoću da kažem, ne želim da budem odgovoran za narušavanje tuđih karijera - možda uništavanje karijera, ukoliko osoba u pitanju bude previše ekstravagantna u svojim hvalama, a nađe se ljudi voljnih da tragaju za stvarima koje mogu upotrebiti protiv nje. Znaš politiku katedri. Ljudi lete zbog manjih grešaka nego što je pravljenje magaraca od sebe i svoje institucije po štampi.”

Spustila je šoljicu uz zveket. “Uvek misliš o drugima. Zašto za pramenu ne misliš o sebi?” ^{/Balkan-TV/}Bila je na rubu suza. “Misli o *нама*.”

“Dobro, ^{moj} hajde da to učinimo. Šta misliš da će se dogoditi sa mojom karijerom na BU ako iznerviran pogrešne ljude tom vežbicom? ^{/Balkan-TV/}Koliko će me to primaći položaju redovnog profesora? ^{/Balkan-TV/}Misliš da bi BU izglasao za redovnog profesora čoveka koji koristi svoju specijalnost da pravi opake neslane šale?” ^{/Balkan-TV/}

“Samo mi učini uslugu i razmisli o tome. Ohladi se, saberi, oduzmi... Ukoliko to učiniš na pravi način, tvojoj katedri će se dopastio — i bože, Hari toliko želi da se otrese mesta predsedavajućeg da bi ga dao psiho ubici. Znaš da ćeš postati redovni profesor trideset sekundi pre nego što ti Hari uruči ključeve od kancelarije i zbriše.”

“Istina.” Dokusurio je kafu i ustao uz lagano krckanje kostiju. “Razmisliću malo o tome. Vodoravno.” Okrenuo se prema spavaćoj sobi.

“Hoćeš društvo?” ^{/Balkan-TV/}

Pogledao ju je na trenutak. “Bogme hoću.”

6. U NAŠE VREME

Već si se vratio?^{/kafkar-™/}

Moram da nađem meta kauzalu. Kao da jedan isti tip generiše signal opasnosti po raznim vremenskim tokovima. Džon Berd, koji je naučnik u nekima, vojnik u drugima i bogati plejboj u par. Ali uvijek je zaludenik za Hemingveja. On radi nešto što izaziva titraje uz '95, '96, '97, zavisno od toga u kom si vremenskom toku - ali kao da ne mogu dovoljno da mu se primaknem. Ima nešto čudno u vezi s njim, i to ne mora da ima veze baš sa Hemingvejem.

Ali definitivno on izaziva vrtloženje?^{/kafkar-™/}

Mora biti on.

Dobro. Nađi meta kauzalu zajedničku svim linijama sudbine i zaboravi na ostale. Onda idi da porazgovaraš sa njim.

Biće rezonancije...

Ali koga je briga. Diskutabilna stvar posle godine 2006.

To je istina. Udariću onda sve linije sudbine odjednom:^{/RTV} neutralisaću meta kauzalu, a onda skočiti napred i obaviti neke provere na licu mesta.

Dobro. I ovog puta bez ubijanja.

Razumem. Ali...

Preblizu si 2006. Ubij pogrešnu osobu i čitava stvar će se razotkriti.

Pa, postoje različita mišljenja. Svakako bismo osetili ako se svet ne bi okončao na tim tokovima.

Kao što kažeš, različita mišljenja. Moje mišljenje je da ti je bolje da ne ubiješ nikoga, ili ću te vratiti da patroliraš četrnaestim vekom.

Razumeo. Ali ne mogu da garantujem da ću moći da neutrališem meta kauzalu bez eliminisanja Džona Berda.

Četrnaesti vek. Neki ljudi ga baš vole. Drugi kažu da je bio gadan, brutalan i dug.

7. ČISTO, DOBRO OSVEĆLJENO MESTO

Najveći deo traganja koje sačinjava književnu struku odigrava se po okolinama ili neutralnim ili neprijatnim. Stara skladišta biblioteka, tavani metaforični i stvarni; prašina i mokrice, požutela hartija i izbledelo mastilo. Knjige i pisma koji se pojavljuju po kartotekama, ali ne na policama.

Istraživači Hemingveja imali su utočište u blizini Bostona, Hemingvejevu zbirku u biblioteci Džon Kenedi Univerziteta u Masačusetsu. To je trouglasta odaja čijim jednim zidom dominira panoramski prozor okrenut moru preko bostonskog pristaništa. Udobne fotelje okružuju stočić za kafu, ali Džon nikada nije video da ih neko koristi; radni stolovi pod panoramskim prozorom obezbeđuju realističniji prostor za kompjutere i hrpe materijala. Kože životinja koje je Hemingvej ustrelio po Africi kezile su se sa zidova, a jednim zidom dominirale su Hemingvejeve memorabilije i fotografije. Ali ono što je sobu činilo nirvanom bili su redovi i redovi kutija koje su sadržavale desetine hiljada fotokopiranih stranica Hemingvejeve prepiske, rukopisa, isečaka — sve od lista za kupovinu iz dečaćkog doba do svih postojećih verzija svake priče, pesme i romana.

Džon je voleo da tamo dođe rano, da bi mogao da uzme jedan od tri kompjutera. Uključio ga je, ubacio CD i otkucao svoju šifru. Onda je otkucao indeks baze podataka i počeo pretragu.

Uobičajenije stavke pojavljivale su se na ekranu ako se upita za njih — kad god bi neko zatražio fizičku kopiju stavke, elektronska kopija automatski je odašiljana u bazu podataka — ali većina stvari koje je Džon tražio bile su opskurne, pa je morao da dovlači dole kutije sa pismima i fizički ih prelistava, poput nekog jadnog naučnika od onih koji su naseljavali prvih devet desetina dvadesetog veka.

Vreme je za njega nestalo dok je napuštao svoje pribeleške i sledio puteve instinkta, skaćući od pisma do rukopisa i od pribeleške do intervjua, čineći ono što je u suštini suprotnost naučničkog posla: naučnik bi normalno pokušavao da otkrije ono o čemu su bile te priče. Umesto toga, Džon je pokušavao da uđe u trag svakoj referenci koja ga je mogla ograničiti u onome što je mogao sam da napiše, simulirajući priče.

Najveće ograničenje bilo je ono koga se prvog prisetio dok je odlazio od bara u kome je sreo Kasla. Jedan pasus odgovora koji je Hedli dala Karlosu Bejkeru u vezi sa nedovršenim romanom: da je to priča o Niku Adamsu i njegovom lovu i ribarenju po Mičigenu. Džon nije znao ništa o lovu, a najveći deo njegovog pecaroškog iskustva bio je ograničen na posmatranje plovka u nadi da neće zaroniti i poremetiti mu sled misli.

Bila je tu ona jedna priča koju je Hemingvej ostavio nepublikovanu, "Momci i devojke zajedno", uglavnom Šeprtljava samoparodija. Pokrivala je pravi period i prave aktivnosti, ali koristiti je za izvor bilo bi osetljiv posao, koraćanje na prstima kroz minsko polje. Svako u potrazi za lužnjakom mogao bi da pogleda pravo tu. Razume se, Džon je mogao otići do Mičigena i ulogoriti se, videti lično stvari i pokušati da ih ponovo stvori hemingvejevskim stilom. Ali, to kasnije. Prvi posao bilo je proveravanje da u toj džinovskoj kolekciji nema ničega što bi torpeđovalo čitav projekat — neka razglednica na kojoj je Hemingvej rekao: "Ima da ti se dopadne taj roman zbog toga što ima veliku scenu o čišćenju ribe."

Kratke priče bile bi manje ograničene po pitanju teme. Prema Hemingveju, bile su o odrastanju u Ouk Parku, Mičigenu i po bojnim poljima Italije.

To ga je nateralo da zastane i razmisi. Jedno dramatično iskustvo koje je delio sa Hemingvejem bila je bitka — pedeset godina kasnije, razume se, u Vijetnamu, ali osnova situacije nije se mogla toliko izmeniti. Užas, heroizam, kukavičluk. Topovi i granate bili su malo dorađeniji, ali

su ljudima radili iste stvari. Možda da napravi priču o I svetskom ratu kao vežbu za razgibavanje, da vidi koliko bi bilo realistično pokušati sa dužim pastišem o odrastanju u Mičigenu.

Napravio je za sebe belešku o tome na kompjuteru, dovoljno dvosmisleni da ga ne prokaže, i nastavio naporni posao pretraživanja Hedline prepiske, pokušavajući da nađe neku dalju referencu o izgubljenom romanu — prokletstvo!

Pišući Ernestovoj majci, Hedli je primetila da mu je “taksista polomio mašinu” na putu za konferenciju u Konstantinopolju — da li ju je popravio, ^{nov} ili samo bacio? Brza provera pokazala je da mu se tip slova u rukopisima zaista promenio posle jula 1924. Znači nikada nisu uspeali da ga pronađu. Bilo je pisacih mašina po Hemingvejevim utočištima po Ki Vestu, Bilingsu, Sransu: ^{nov} prvobitni plan bio je da otkrije koja od njih bila stara Korona, onda je locirati identičnu i dati Kaslu da organizuje zamenu.

Znači vratiće se na plan B. Kasi je tvrdio da je dobar sa mehaničkim stvarčicama i smatrao je da će, budu li u stanju da nađu Koronu iz 1921, moći da iskrivi slova tako da proizvedu ubedljiv rukopis — malo “s” za dlaku spuštenu, ^{nov} “e” za dlaku podignuto i tako dalje.

Kako je bio toliko siguran u uspeh a da nije nikada video unutrašnjost mehaničke pisaće mašine, Džon nije znao. Niti je imao mnogo poverenja.

Ali simulacija ne bi morala da bude savršena, jer se nisu dali na posao da namagarče ceo svet, već samo par autora pregleda koji će videti samo dve ili tri fotokopirane strane. Verovatno je bio u stanju da napravi dovoljno precizan posao. Džon izbaci celu stvar iz uma i pređe na sledeće pismo.

Ali radilo se o neobičnoj podudarnosti što je baš u tom trenutku pomislio na Kasla, jer je Kasi mislio o njemu. Ili se bar raspitivao.

8. ČOVEK KOJI JE STIGAO

“Kakav je bio kada je bio mlađi?”

“Nikada nije bio mlađi.” Nasmejala se i prevrnula unutar njegovog naručja da bi mu se okrenula licem. “Od tebe, hoću da kažem. Bio je usred tridesetih kada smo se upoznali. Ti sigurno nemaš mnogo preko dvadeset i pet.”

Poljubio ju je u vrh nosa. “Trideset ove godine. Ali i dalje mi ponekad traže po barovima da dokažem punoletstvo.”

“Ja sam godinu dana starija od tebe. Znači moraš da me slušaš šta god da ti naredim.”

“Dosad je okej.” Pogledao joj je u novčanik kada je otišla u kupatilo da stavi dijafragmu i video da ima trideset pet. “Hoćemo li sada da kidamo lance i katance?”

“Ne pre sledeće nedelje. Radi na tome lagano.” Odvojila se od njega i obrisala se odnapred čaršavom. “Ti si dobar za lagane radnje.”

“Volim kada zatraže da se vratim.”

“Šta misliš o večeras i sutra izjutra?”

“Ako mi daš mnogo vitamina. Koliko misliš da će se zadržati u Bostonu?”

“Ima kartu za voz za sredu. Ali rekao je da bi mogao ostati duže ako uleti na nešto.”

Kasi se nasmeja. “Ili u nešto. Misliš li da možda ima tamo devojkicu? Neku studentkinju kao što si ti bila?”

“To bi bilo zabavno - Pretpostavljam da nije nemoguće.” Pokrila je oči nadlanicom. “Žena uvijek poslednja sazna.”

Oboje su se nasmejali. “Ali ne verujem. On je sladak tip, ali nije stvarno seksi. Mislim da ga studentkinje gledaju kao dragog ujku.”

“Ti si jednom pošla za njim.”

“Aha. Imao je sve sadašnje vrline, plus glavu pokrivenu kosom, nije bilo stomačića — i, hm, šta sam ono zaboravila?”

“Imao je đoku ko slon?”

“Ne, mislim da se radilo o milionima dolara. To ume da bude poprilično seksi.”

9. LUTANJA

Bila je dobra stvar što je Džon voleo da njuška po trgovinama u opskurnim krajevima grada; ne možeš ući u bilo koji supermarket i uzeti portabl Koronu iz 1921. Zapravo, nisi mogao ući u bilo koju prodavnicu pisacih mašina i naći takvu, ni jednu jedinu. Danas su svi prodavali samodovoljne tekst procesore, sa po par prašnjavih električnih mašina u nekom zabitom sobičku u pozadini radnje. Par ih je imalo skupocene mehaničke mašine iz Italije ili Švajcarske; prošlo je gotovo trideset godina otkako su američki proizvođači napravili poslednju mašinu koja je pisala bez elektronske pomoći.

Bio je malo bolje sreće sa zalagaonicama. Mnogo Smit—korona, par mašina L.C. Smit i dve prave Korone koje su možda bile dovoljno stare. Jedna je imala prevelika slova, a na drugoj, iako su slova bila ista kao Hemingvejeva, nedostajalo je par slova: B za sm da lisica p skoči i nj g psa. Izazov pisanja ubedljivog Hemingvejevog romana bez upotrebe slova “r” i “e” delovala je zastrašujuće. Svejedno je kupio mašinu, misleći da će se možda na kraju ispostaviti da postoji dve ili više polomljenih koje se mogu skrpiti u jednu pouzdanu mašinu.

Stari zalagaoničar otkuca na blagajni, vrati kusur i zalupi fijoku sa gotovinom. “Pa, ne izgledate mi kao čovek koji bi to upotrebio protiv čoveka koji...” On sleže ramenima. “Dakle, koji vam je prodao nešto, a onda se prisetio da postoji mesto sa dosta takvog nečega?”

“Razume se da ne bih. Posao je posao.”

“Ne znam ime tipa niti njegove trgovine;¹⁹⁹ mislim da on to zove muzej. Gore u Brunsviku, u Mejnu. Ima hiljadu starih pisaćih mašina. Kupuje, prodaje, tramp. To je jedino mesto na kome možete naći jednu koja ima te što vam nedostaju, kako se ono već zvaše.”

“Fontove.” Uzeo je prastaru pisaću mašinu pod mišku - nije bilo ručke — rukovao se sa starcem. “Mnogo hvala. To će mi možda uštedeti nedeljc.”

Uz nešto teškoća Džon sakupi materijal za pakovanje i posla mašinu za Ki Vest, zajedno sa fotokopijama nekoliko desetina stranica koje je otkucao Hemingvej i porukom koja je savetovala Kaslu da pogleda šta može da učini. Onda je otišao u biblioteku i našao telefonski imenik Brunsvika. Pod “Kancelarijske mašine & snabdevači” bio je nabrojan “Muzej pisaćih mašina i tržišni centar Ludog Toma”. Džon unajmi kola i pođe na sever.

Gradić je smotao svoje pločnike do trenutka kada je stigao tamo. Provezao se pored “Ludog Toma” i zaustavio u prvom motelu. Imao je neonski natpis SLOBODNE SOBE, ali je recepcionera trebalo buditi iz dubokog sna. On uze broj Džonove kreditne kartice, uputi ga u sobu 14 i naglašenim pokretima okrete znak POPUNJENO. Na motelskom parkiralištu bilo je samo dvoje kola.

Džon je kasno ustao i posvetio sebi puni “kamiondžijski” doručak u lokalnom restoranu;²⁰⁰ dva svinjska odreska, jaja i paprikaš. Onda je skinuo deset kalorija time što je otpesao do trgovine.

Ludi Tom bio je mlađi nego što je Džon očekivao,²⁰¹ tridesetih godina, sa neukroćenim šokom crne kose. Mehanička pisaća mašina ležala je preokrenuta na neobično čistom radnom stolu, ali najveći deo mesta bio je definitivno nečist. Hiljadu ljuski od kikirikija prekrivalo je pod. Ludi Tom je ih je napregnuto iz velike drvene činije. Kada je video kako Džon stoji na do vratku, ponudio je i njega. “Nezasoljene”, rekao je. “Imate sreće.”

Džon se krckavo probi preko tepiha od kikiriki ljuski. Jedino svetlo na tom mestu bila je gola sijalica obešena iznad radnog stola, iako su dve ne upaljene lampe velike jačine bile pritegnute sa obe strane. Zidove su od poda do tavanice činile mračne police sa stotinama писаćih mašina, uglavnom crnih.

“Da pogodim”, reče čovek kada je Džon iskopao šaku kikirikija. “Ovde ste zbog писаće mašine.”

“Specijalne. Portabl Korone iz 1921.”

“Ah.” Zatvorio je oči u mislima. “Hemingvej. Njegova prva. Ili, pretpostavljam, prva pošto je počeo da piše. Korona iz '27, e to bi bio Fokner.”

“Dobijate mnogo zahteva za njih?”

“Par puta svake godine. Ljudi čuju za ovo mesto, pa dođu da vide mogu li naći onakvu kakvu je majstor koristio, ko god bio majstor za njih. Magija prenosa osećanja i sve to. Ali vi niste pisac.”

“Objavio sam par priča.”

“Aha, ali delujete previše opušteno. Vi se bavite nečim drugim. Predajete u školi.” Obazro se po polutama. “Korona Korona.” Onda je zapevao šest slogova pesme “Korina, Korina.” Napravio je par koraka u mrak, vratio se sa malom mašinom i spustio je na sto. “Novija od 1920. zbog načina na koji je ovde napisano 'Korona'. Starija od 1927. zbog konstrukcije tabulatora.” Našao je list hartije i stolicu. “Hajde, probajte.”

Džon odštampa par brzih lisica i cvrči cvrči cvrčaka. Tip slova bio je identičan sa onim na mašini koju je Hedli dala Hemingveju pre nego što su se venčali. Pomeraji slova na dole i na gore bili su drugačiji, razume se, ali Kasi bi trebalo da bude u stanju da to sredi jednom kada se bude uvežbao sa rezervnom mašinom.

Džon skrcka kikiriki. “Pošto?”

“Za šta vam treba?”

“Zašto je to važno?”

“To je jedina koju imam. Radije bih da je iznajmljujem nego prodajem.” Nije delovalo kao da laže, da pokušava da naduva cenu. “Hiljadu za kupovinu, stotinu mesečno za iznajmljivanje.”

“Da vam kažem, onda. Kupujem, pa ako mi ne donese sreću, vi se slažete da je otkupite prema proporciji. Mojih hiljadu dolara minus deset posto za svaki mesec.”

Ludi Tom ispruži ruku. “Da ispijemo pivo u to ime.”

“Nije li prerano za to?”

“Nije ako ste celog jutra jeli kikiriki.” On izvuče dva dugovrata badvajzera iz friza i smesti ih na papirne salvete na stolu. “I kakve stvari pišete?”

“Kratke priče i nešto poezije.” Pivo je prijalo posle teškog, masnog doručka. “Ništa što ste mogli da vidite ukoliko ne čitate magazine kao što su *Ajovska revija* i *Tromesečnik*”

“O da. Umeci sa Gertrudom Štajn i H. D. Možda sam čitao vaše stvari.”

“Džon Berd.”

On zavrte glavom. “Možda. Nisam dobar sa imenima.”

“Kada biste mi prepoznali ime iz *Ajovske revije*, bili biste prvi kome se to ikada desilo.”

“Bio sam u pravu što se tiče veze sa Hemingvejom?”

“Razume se.”

“Ali ne pišete vi kao Hemingvej ni za kakvu *Ajovsku reviju*. Kratke, deklarativne rečenice, istina ovo, istina ono.”

“Ne, bili ste u pravu i ono o predavanju. Predajem Hemingveja na bostonskom univerzitetu.”

“A čemu pisaća mašina? Da se igrate sa studentima pokaži i kaži?”

“I to. Uglavnom zbog toga što malo hoću da pišem na njoj i da osetim kako to izgleda.”

Iz pozadine prodavnice, treća osoba slušala je razgovor sa velikim zanimanjem. On zapravo nije bio prava “osoba”, iako je mogao da uzme ljudski lik: nikada nije rođen i nikada neće umreti. Ali on u stvari nije ni postojao, bar ne na onaj način “dođi kući i uštini se jao!” na koji vi i ja postojimo.

Na drugi pak način on je više nego postojao, jer je bio u stanju da se kreće napred nazad između mesta za koje vi i ja nemamo čak ni reči.

Nosio je palicu koja se na jednom kraju mogla podesiti na srčani udar ili metastazirani rak; drugi kraj indukovao je određenu vrstu afazije. Nije mogao da je upotrebi ako se ne materijalizuje. Prišao je dvojici ljudi, bez krckanja po ljuskama kikirikija zbog toga što je težio manje od misli. Proučavao je lice Džona Berda sa rastojanja manjeg od jedne stope.

“Pretpostavljam da se radi o mističnoj stvari, iako mi je neugodno sa tom reči. Da vidim da li se mogu postaviti u njegovo stanje duha.”

“Smešna stvar”, reče Ludi Tom; “nikada ga nisam zamišljao kako kuca svoje priče. Uvek je sedeo u nekom kafeu i pisao u beležnicu, a tanjiri su se gomilali pred njim.”

“Mnogo ste čitali o njemu?” To bi bio još jedan razlog da ne pokuša da napravi falsifikat. Tip izlazi iz šume i kaže: “Ja sam prodao Džonu Berdu portabl Koronu iz 1921”

“Do đavola, jedino se i bavim čitanjem. Ako imam dve mušterije tokom dana, jedna od nji’ je pogrešila, a druga je došla da je uputim. Pročitao sam sve književne radove Hemingveja, najveći deo publicistike i mislim sve pesme. Ne samo period *Kveršnita*; interesantnije stvari.”

Nevidljivi čovek je bio zbunjen. Džon Berd je očigledno planirao neko falsifikovanje Hemingveja. Ali onda je trebalo da bude sve

zabrinutiji zbog čovekove opasne stručnosti. Umesto toga, zračio je olakšanjem.

Kakav pravac akcije, neakcije? ^{/Balkan-TV/} Mogao je da se vrati nekoliko sati u vremenu i da mu ukrade pisaću mašinu, iako bi za to morao da se materijalizuje, a to bi izazvalo sumnje. A Berd bi možda našao drugu. Mogao bi da ubije jednoga od njih ili oboje sada, prošle nedelje ili sledeće, ali to bi značilo službu u četrnaestom veku duže od večnosti — kada postojiš van vremena, jedan vek neprijatnosti je dovoljno dug da se planete obrazuju i umru.

Ne bi bio privučen na ovaj susret da nije bilo snažnog kauzalnog vrtloga. Mora da je bilo i ranijih, jer Berd sigurno nije ušetao iz sporedne ulice ovog gradića i odlučio da promeni istoriju kupovinom pisaće mašine. Ali raniji mora da su bili preslabi, ili ih je nešto maskiralo.

Možda je bilo dobro vremesto da odvoji Džona Berda i objasni mu stvari. A onda da upotrebi palicu na njemu. Ali ne, sve dok ne sazna tačno šta sprečava. Uz priličan napor volje i trošenje nečega nalik na energiju, zamrznuo je vreme u tom trenutku i otputovao do par stotina susednih stvarnosti koje su bile u istoj grupi osuđenih vremenskih tokova.

U većini, Berd je bio u “Muzeju pisaćih mašina i tržišnom centru Ludog Toma”, U nekima bio je na sličnom mestu u Njujorku. Na dva, vratio se do Hemingvejeve zbirke. U jednom, Džon Berd nije postojao; ^{/m/} čitava planeta bila je beživotna spaljena šljaka. Znao je za taj vremenski tok; ^{/m/} bila je to neka vrsta pretprobe.

“Radio je i jedno i drugo”, rekao je Džon u većini tih vremenskih tokova. “Ponekad kucanje, ponekad penkalo ili olovka. Video sam osnovne skice njegovog prvog romana. Ispisane na hrpi od sedam francuskih dečjih crtanki.” Obazro se oko sebe, memorija mu je radila. Skretanje teme ne bi mu baš smetalo. Nikada nije naleteo da se pominje neka druga specijalna Hemingvejeva pisaća mašina, ali možda ovaj tip jeste. “Znate li kakvu mašinu je koristio u Ki Vestu ili Havani?” ^{/Balkan-TV/}

Ludi Tom pogladi bradu. “Jok. Ali dajte mi primerak teksta i možda ću moći da joj uđem u trag. I paziću ako nađem na tako nešto — imate posetnicu?”

Džon izvadi vizit kartu i čekovnu knjižicu. “Primate ček na bostonsku banku?”

“Jašta. Primiću i na banku Ognjene Zemlje. Ko bi te zavrnuo za pisaću mašinu staru sedamdeset pet godina?” Silvester Kaslmejn možda i bi, pomisli Džon. “Vodim ovaj posao gotovo dvadeset godina”, nastavi Tom. “Ni jednog jedinog odbijenog čeka ili neispravne plastike.”

“Aha”, reče Džon. “Koja bi propalica poželeva staru pisaću mašinu?”

Nevidljivi čovek nasmeja se i ode.

10. BANALNA PRIČA

Draga Leno & Kasle

Kucam ovo na staroj/novoj mašini da bih vam dao utisak o tome šta treba preurediti da bi se imitirao EH:

abcčćđđe fghi j klmnopqrs š tuvxyz ž

ABCČĆDĎEFGHIJKLMNOPQRSŠTUVWXYZŽ

234567890,./ “«\$%_&'()*~? ”

Druge mehaničke stvari o kojima treba razmisliti --

1. Hartija — Jedna od stvari koja je izazvala sumnju u vezi sa Hitlerovim falsifikatom bila je da su eksperti znali da stari papir miriše staro. I razume se, bila je tu ona fatalna greška u hemijskom sastavu koja je zakucala poklopac kovčega.

Dok smo raspravljali o tome, moja prva misao bila je da bi neko trebalo da ode 2a Pariz i pronjuškapo starim tavanima i tako dalje da nađe ili pakovanje hartije stare 75 godina ili staru, praznu svesku iz koje bismo mogli da isecamo strane. Ali u zbirci biblioteke JFK otkrio sam da

je EH zapravo poneo sa sobom hartije napravljene u Americi. Mnogo grubih skica za *a naše vreme* — napisanih u Parizu godinu ili dve posle našeg “otkrića” — otkucano je na poledini hartije od 6x7” iz odmarališta njegovih roditelja Vindemeru, zajedno sa fotokopijama. Trebalo bi da bude prilično lako da se iskopira na ručnoj mašini za štampu, a razume se bilo bi mnogo prostije naći američke hartije stare 75 godina. Međutim, jedna komplikacija je da nisam u stvari video hartiju: samo fotokopije stranica. Moram da izmislim neki izgovor da ili posetim trezor za originale, ili da mi donesu stranu da bih mogao da proverim boju mastila, upamtim težinu i strukturu hartije, proverim kako su opsečene ivice...

Počinjem da zvučim kao pravi falsifikator. Ali uđeš li milimetar, ušao si kilometar. Neki od kritičara kojima pošaljemo fragment mogao bi poželeti' da vidi pravi dokument i da ga uporedi sa postojećim stranicama iz Vindemera.

2. Boja. To ne bi trebalo da bude problem. Evo recepta za boju za trake pisaćih mašina iz knjige komercijalnih formula iz 1918:

225 grama čađi

5 grama gumiarabike

litar denaturisanog alkohola

Ovo poslednje je alkohol destilisan iz drveta. Ostale stvari trebalo bi da se mogu nabaviti u Majamiju, ako ih nema u Roku.

Starenje hartije je malo nezgodno. Nisam uspeo da nađem ništa o tome u bibliotekama po ovom kraju; nema knjige FALSIFIKOVANJE ZA ZABAVU & ZARADU. Možda proverim u Njujorku pre nego što se vratim.

(Ukoliko ništa ne nađemo, predlažem da ga pečemo nekoliko dana na temperaturi dovoljno niskoj da ne utiče mnogo na hartiju, a onda da ga pomešamo sa praznim listovima stare hartije, pa da pritisnemo jedno

uz drugo na par dana, dok ne poprimi stari miris i dalje apsorbuje preostale rastvarače boje.)

Igrao sam se idejom da dopustimo da se rukopis malo ubuđa, ali to bi moglo izmaći kontroli, pa čak i doslovce uništiti jedan deo — a koliko je meni poznato mogli bismo upotrebiti neku vrstu buđi koja ne govori francuski. Opet razmišljam kao pravi falsifikator, što je možda traćenje vremena i napora, ali moram da priznam da je donekle zabavno. Da se igram lopova i žandara u ovim godinama.

Pa, pozvaću večeras. Nedostaješ mi, Leno.

Tvoj partner u kriminalu

John.

II. BOŽANSTVENI GEST

Kada se Džon vratio do svog apartmana u Bostonu, čekala ga je poruka na automatskoj sekretarici: "Džone, ovde Nelson van Nejs. Hari mi je rekao da si u gradu. Ostavio sam nešto u tvojoj kutiji u kancelariji i ozbiljno ti savetujem da to uzmeš pre nego što to učini neko drugi. Biću van grada nedelju dana, ali pozovi me ako budeš ovde idući petak. Možeš da izvedeš mene i Doris na večeru do Panaša."

Panaš je bio najskuplji restoran u Kembridžu. Zanimljivo. Džon pogleda na sat. Nije planirao da svraća do kancelarije, ali imaće gomilu vremena za bacanje kad bude išao da vrati unajmljeni auto. Voz nije trebalo da pođe još četiri sata.

Van Nejs je bio kolega u proučavanju Hemingveja i ponekad pajtaš u piću, a predavao je u Braunu. Šta je to doneo preko devedeset milja da bi lično isporučio, umesto da pošalje poštom. Verovatno se zatekao u gradu i navratio. Ali vredelo je proveriti.

Nikoga nije bilo u kancelariji osim sekretarice, podne, zbog čega je Džon osetio opskurno olakšanje. U kutiji su mu se nalazila tri

međukatedarska memoranduma, katalog udžbenika i smeđa kartonska kutija koja se mućkala kada ju je podigao. Sve je odneo u kancelariju i zatvorio vrata.

Od kancelarije se osetio malo umorno^{nm}, kao i obično. Pitao se da li ove godine ponovo vrte ljude. Katedra je volela da održava kondiciju svojim profesorima tako što ih je terala da tegle tone knjiga i registratora gore dole po hodniku svakih par godina.

Bacio je pogled na memorandume i pobacao ih, bili su nebitni pošto nije predavao leti, a katalog je stavio u aktovku. Onda je pažljivo otvorio kartonsku kutiju.

Bila je to boca Džek Danijelsa od pola litre, ali unutra nije bilo burbona. Mutna, zelenkasta tečnost. Džon odvi poklopac, a sa ostrim mirisom pernoa vratiše se i sećanja: on i van Nejs protraćili su pola popodneva u Parizu pre mnogo godina, pokušavajući da uđu u trag izvoru pravog apsinta. Znači, najzad je našao malo.

Apsint. Nektar bogova, propast nekoliko generacija francuskih umetnika, studenata, radnih ljudi — stavljen van zakona 1915. zbog osobine da izaziva zavisnost i halucinacije. Gde li ga je van Nejs našao?^{/BalkanTM/}

Čvrsto je pritegao poklopac, vratio bocu u kutiju, a kutiju gurnuo u aktovku. Ukoliko je dejstvo stvarno bilo toliko moćno^{nm}, onda ne bi trebalo voziti pod njegovim uticajem. U Bostonskom saobraćaju, doduše, malo vrludanja po trakama i par blagih sudara ostalo bi neprimećeno.

Jednom kad bude bezbedan na vozu, probaće gutljaj ili dva. Nije moguće da je baš toliko moćan. Dete šezdesetih, Džon je probao LSD, psilocibin, ekstazu i pejotl i sećao se s potpunom tačnošću osobina halucinacija pod svakom od tih droga. Dejstvo apsinta ne bi trebalo da bude ni izdaleka toliko ekstremno kao dejstvo njegovih modernih naslednika. Ali isto tako trebalo bi ga verovatno probati na mestu gde su nesvest, imitiranje Stiva Alena ili nerazumljivo bulažnjenje mogli da prođu neopaženo.

Predao je unajmljeni auto i uzeo taksi do Južne stanice umesto da žonglira sa koferom, aktovkom i pisaćom mašinom po sistemu podzemne. Kada je jednom stigao tamo, mazio je pivo tokom jednog sata dok su Jenkiji ubijali boga u Crvenim soknama, a zatim je unajmio kolica da odgura svoje breme do koloseka 3, gde mu ih je nasmejani poslužitelj ubacio u *Srebrni meteor*, čija je trasa nedavno proširena od Bostona do Majamija.

Voleo je vozove još od dečastva u Vašingtonu. Majka je mrzela letenje i zato su često klik-klakali od mesta do mesta u udobnom komforu kupea prve klase. Eidetska memorija smanjila mu je uživanje u modernoj verziji Amtraka. Ovaj kupe bio je veliki poput onih po kojima je čitao i rešavao zagonetke pre četrdeset godina — i pri tome zapanjivao i oduševljavao majku veštinom u igrama reči — ali miris dobre stare kože je nestao, zamenjen plastikom, a delovi koji su nekada bili od uglačane bronzе sada su bili hromirani čelik. Na sredini sedišta od crvene plastike bilo je pakovanje za dobrodošlicu, plastična kutija u plastičnom omotaču u kojoj se nalazila kriška neuništive “sir hrane”, kao da se neko bavio hranjenjem sira, mala plastična boca jeftinog kalifornijskog vina, plastična čaša da se ono u nju naliže i jabuka, valjda ne od plastike.

Džon obesi kaput i kravatu u mali ormar koji se nalazio pored mesta na kome se krevet mogao zavaliti i tokom nekoliko minuta sa zanimanjem je posmatrao kako su kolege putnici i njihova pratnja žurili i probijali se do svojih kola. Uglavnom starci, razume se. I dovoljno mlađih, nadao se Džon, da drže vozove u životu još nekoliko decenija.

“G. Berd?” Džon se okrete prema licu crnog poslužitelja, koji mu se lagano nakloni i podari mu zaslepljujući osmeh beline i zlata. “Ime mi je Džordž i biću vam na raspolaganju do Atlante. Da li je sve u redu?”

“Sasvim valjano. Ali ako možete da mi nađete čašu od stakla i nekoliko ledenih kocki, pomenući vas u svom amanetu.”

“Samo minut, ser.” Zapravoⁿⁱ, bilo je potrebno manje od minuta. Bio je to aspekt, morao je da prizna Džon, koji se popravio tokom poslednjih godina: usluge na Amtraku tokom šezdesetih i sedamdesetih bile su rame uz rame sa Alkatrazom i Hanoj Hiltonom.

Zatvorio je i zaključao vrata kupea i pažljivo nadio otprilike pedeset grama apsinta u čašu. Poput pernoa, postao je mlečan u dodiru sa ledom.

On ga prinese i duboko udahnu. Zaista je prilično mirisao na pernoⁿⁱ, ali uz oštru aromu koja je verovatno bila pelenovo ulje. Eksperimentalni gutljajčićⁿⁱ: pelen nije nadvladavao ukus sladića, ali bio je tu.

“Hvala ti, Nelsone”, prošapta on i proguta čitavu stvar jednim hladnim, ostrim gutljajem. Spustio je čašu, a voz pođe. Jedan čudan trenutak to je delovalo halucinantnoⁿⁱ, ali uvijek je bilo tako, što voz kreće tako glatko i tiho.

Nekih desetak minuta nije osećao ništa neuobičajenoⁿⁱ, dok je voz lagano gurao svoju turu kroz najneprivlačnija dvorišta Bostona. Kondukter koji mu je proverio kartu delovao je poput normalnog ljudskog bića, što je mogla biti halucinacija.

Džon je znao da neke droge, poput amil nitrata, udaraju hitrim pljeskom, dok ti se druge uvlače u um poput opreznih infiltratora. To je bio i način apsintaⁿⁱ; osećao je samo slabo alkoholno zujanje i već se spremao da uzme još jednu čašicu kada je neprimetno počelo.

Bilo je stvari na samoj periferiji njegovog vidnog polja, neobičnih stvari sa čvrstinom, ali nekako bez oblika, koje su se, razume se, uklanjale kada bi okrenuo glavu da ih pogleda. Istovremenoⁿⁱ, u ušima mu počeo šaputanje, jedva čujno uz buku voza, ali nerazumljivoⁿⁱ, kao da je na jeziku koji je čuo nekada ranije, ali ga nije razumeo. Iz nekog razloga efekti su bili prijatni, iako su, razume se, mogli biti i zastrašujući kada osoba ne bi očekivala čudnovatost. Uživao je u iluzijama tokom par minuta, dok se

predeo napolju pretapao u pošumljena predgrađa, a onda se vizije i glasovi prekinuše prilično naglo.

Nalio je još trideset grama i ovoga puta je razblažio vodom. Prisetio se tužne žene iz “Bregova poput belih slonova” koja se vajkala da sve novo ima ukus sladića, pa je dozvolio sebi da se pita šta lije Hemingvej pio dok se pisao tu neobičnu priču.

Kikoćući se zbog sopstvenog - čega? Bezobrazluka? - Džon izvadi Koronu iz 1921, ubaci list hartije u nju i položi je na kolena. Već je ranije razmišljao o prve dve linije pastiša iz I svetskog rata; otkucav ih je i nastavio:

Zemlja na zidovima rovova izjutra nikada nije bila sasvim suva.

Da je Nik mogao da nađe stare novine stavio bi ih između grudi i zemlje kada bi izašao da zalegne na zid rova i čeka na svetlost. Prva svetlost bila je najbolje vreme. Mogao si imati sreće i videti blesak puščane cevi. Ali strpljenje je bilo bolje od sreće. Čekanje da vidiš šlem ili glavu bez šlema.

Nik pogleda neprijateljske linije kroz četvrtastu kutiju od drveta koja je prolazila kroz rov približno u nivou tla. Drugi kraj kutije bio je prekriven gazom boje zemlje. Čovek koji bi pogledao pravo u nju mogao bi videti blesak iz ždrele puške kada Nik opali kroz kutiju. Ali sa Srećom, blesak bi bio poslednja stvar koju je video.

Nik je opalio kroz gazu šest puta, možda ubivši tri neprijatelja, i sada je gaza u središtu imala rupu poderanih ivica.

Okej, pomisli Džon, sada će biti u stanju da vidi nešto bolje kroz rupu u središtu, ali gledanje u tom smeru smanjiće mu efektivno vidno

polje, pa će zato namerno pokušati da gleda na jednu stranu ili drugu. Kako to otkucati na prost način? Neko se nakašlja.

Džon diže pogled sa pisaće mašine. Naspram njega sedeo je Ernest Hemingvej, nepogodama išibani, mudri Hemingvej sa slavne Keršove fotografije.

“Bojim se da ne smeš to da činiš”, reče Hemingvej.

Džon pogleda dopola punu čašu apsinta i vrati pogled. Hemingvej je i dalje bio tu. “Isuse Hriste”, reče on.

“Nije to od apsinta.” Hemingvejeva slika zatreperi i on se pretvori u zgodnog momka koji je pošao u rat, rat o kome je Džon pisao. “Sasvim sam stvaran. Na neki način, stvarniji sam od tebe.” Dok je to govorio, stario je: brkati, predvodnički zgodan Hemingvej dvadesetih; pomalo korpulentan, i dalje prepun magnetizma heroj medija tridesetih i četrdesetih; brada je sedela, crte postajale tvrde i tužne, onda su se iskrivile od nemoći i ludila, i zatim odjednom nagli, glasni prasak, kost lobanje eksplodira, a mahagonijevska površina zida bi zapljusnuta krvlju i mozgom izmešanim sa parčićima lobanje. Osetio se jak miris baruta i krvi. Gotovo obezglavljeni leš sleže ramenima, šireći ruke. “Mogu da ličim na koga god hoću.” Ruina se ponovo preoblikova u mladog Hemingveja.

Džonova ramena se opustiše i on začkilji.

“Ta stvar koju si upravo započeo ne srne biti dovršena. Taj hemingvejevski pastiš. Uništiće nešto veoma bitno.”

“Šta ovo može da uništi? Čak i ne planiram da...”

“Planovi su ti nematerijalni. Ukoliko nastaviš taj projekat, on će temeljito uticati na budućnost.”

“Ti si iz budućnosti?”

“Ja sam iz budućnosti, prošlosti i drugih temporalnosti koje ti ne možeš da pojmiš. Ali treba samo da znaš da ne smeš napisati tu

Hemingvejevu priču. Ukoliko to učiniš, ja ili neko kao ja moraće da te ubije.”

On mahnu rukom i palica veličine štapa za hodanje, pola bela i pola crna, pojavi mu se u ruci. On dotače Džonovo koleno belim krajem. Začu se slabašni zvon.

“Sada nećeš biti u stanju da ispričaš bilo kome o meni, niti da bilo šta zapišeš o tome. Ukoliko pokušaš da ispričaš nekome, sećanje će nestati — i ponovo se pojaviti par trenutaka kasnije, skupa sa znanjem da ću te ubiti ako ne sarađuješ.” On se ponovo pretvori u okrvavljeni leš. “Razumeo?”

“Naravno.”

“Ukoliko se pristojno ponašaš, nikada više nećeš morati da me vidiš.”

“Čekaj. Kako stvarno izgledaš?”

“Ovako...” Na nekoliko sekundi Džon je piljio u abonosno prisustvo dublje od crnila, istovremeno tačku, ivice, površine, zapreminu i nagoveštaj daljih dimenzija. “Ne možeš stvarno videti ili znati”, prošapta glas u njegovoj glavi. On poseže u tminu i trže ruku nazad, oivičenu mrazom i obamrlošću. Stvar nestade.

Gurnuo je ruku pod pazuhu i osećaj u njoj se povratio. Ta poslednja prikaza bila je uznemirujuća. Upamtio je Hemingvejev izgled u svim dobima, a leš je dovoljno često viđao očima svog uma. Droga je mogla da ih sve poveže i postavi taj fantastični zahtev - koji možda nije bio ništa drugo do razumna strana njegove prirode koja je pokušavala da ga primora da prekine sa traćenjem vremena na taj šašavi projekat.

Ali ta stvar. Ruka mu se vratila u normalno stanje. Možda je droga bila u stanju da napravi i to; da učini da ti se ruka smrzava. LSD je pravio temeljitije stvari od toga. Ali ne tokom rasprave o rukopisu.

Pogledao je ostatak apsinta. Možda da još jednom dobro potegne i da vodi hoće li se dobri stari Erni vratiti. Ili ne — postojao je jednostavniji način za proveru.

Bar je bio na četvoro zaljuljanih i uzdrmanih kola dalje i odbijanje od zidova do prozora na putu do tamo pomoglo je Džonu da se rastrezni. Kada je stigao, oseti još jedan drhtaj iz sećanja na davna vremena. Uprljani stolovi od ultrapasa. Bez konobara; morao si da priđeš baru na drugoj strani. Oštri zadah duvanskog dima. Sećao se platnenih stolnjaka i beskrajnih redova boca kole sa imenima gradova iz svih krajeva sveta odštampanim na dnu i, kada bi otac pošao sa njima, bogati, zagušljivi dim njegovih havana. Debeli Čerčili iz Panča koje je emfizema zaustavila neposredno pre nego što je to mogao Kastro. “Kolu, molim.” Pitao se šta u njemu izaziva veću depresiju, crvena konzerva ili plastična čaša sa minijaturnim kockama leda.

Test. Nije bilo u njegovoj prirodi da priča sa strancima na javnim mestima. Ali ovo je bilo neophodno. Bio je tu čovek koji je sedeo sam, otprilike Džonove starosti, hipi vezan za socijalno osiguranje sa lenonovskim naočarima, belom kosom do ramena, žbunastom sedom bradom. Klimnuo je kada Džon sede preko puta, ali nije rekao ni reč. Pijuckao je pivo i prazno gledao kroz prozor prema sve gušćoj tami.

“Izvinite”, reče Džon, “Ali želeo bih da vas pitam jednu neobičnu stvar.”

Čovek ga pogleda. “Ne smetaju mi čudne stvari. Ali molim te, nemoj pokušavati da mi prodaš nešto nelegalno.”

“Neću. Možda ima neke veze sa drogom, ali to bi onda bila ona koju sam ja uzeo.”

“Stvarno izgledaš čudno. Tripuješ”

“Ne bih rekao. Ali možda su mi nešto... podmetnuli.” Zavalo se i protrljao oči. “Upravo sam pričao sa Ernestom Hemingvejem.”

“Piscem?”

“U svom kupeu, da.”

“Au. Mora da je poprilično star.”

“Mrtav je! Već više od trideset godina.”

“Au. To je još čudnije. I šta je rekao?”

“Znaš li šta je pastiš?”

“Pašteta?”

“Ne, to ti je kada kopiraš... kada napraviš imitaciju pisanja druge osobe. U ovom slučaju Hemingveja.”

“Da li je to legalno. Hoću da kažem, kad je već mrtav i tako to.”

“Naravno, sve dok ne pokušaš da to proturiš kao pravu Hemingveju stvar.”

“I šta se desilo? Zeleo je da ti pomogne?”

“U stvari, ne... rekao je da bi bilo bolje da prekinem.”

“Onda bolje prekini. Ne treba se zajebavati sa duhovima.” On uperi prst u staru bakarnu narukvicu oko Džonovog zglavka. “Bio si u Vjetnamu.”

“Šezdeset osma”, reče Džon. “Provincija Hue.”

“Onda treba da znaš o duhovima. Ne treba se zajebavati sa duhovima.”

“Aha.” Ono što je mislio da predstavlja udaljenost u čovekovim očima, položaju njegovih usta, bila je usamljenost, nešto blago različito. “Jesi li okej?”

“Oh, da. Nisam bio neko vreme, onda sam sabrao svoja sranja.” Ponovo se zagledao kroz prozor i rekao nešto neobično nalik na Hemingveja: “Naučio sam da trošim po jedan dan. Dan u kome si jeste dan koji je stvaran. Prošlost je sranje, a budućnost, jebi ga, jednog dana

budućnost ima da ti bude da više nemaš budućnosti. I zato da ga jebem, znaš? Sve po jedan dan.”

Džon klimnu. „U kojoj si bio jedinici?”

“Kao što rekoh, čoveče, prošlost je sranje. Bez uvrede?”

“Ne, sve je okej.” On nali ostatak kole preko leda i diže se da pođe.

“Bolje popričaj sa nekim o tim duhovima. Nekim majstorom za glavu, znaš? Nije da nisu stvarni. Ali moraš da se navikneš na njih.”

“Hvala. Hoću.” Džon dobi još malo leda od barmena i stade da se probija skakutavim hodnikom nazad do svog kupea, trudeći se da ne prospe piće dok je pri tom žonglirao i fantazijama, stvarnošću, prošlošću, sadašnjosti, sećanjima...

Otvorio je vrata, a Hemingvej ga je čekao i pijuckao apsint. On diže pogled sa umornom zlobom. “Hoću li morati da te ubijem?”

Ono što je Džon učinio sledeće iznenadilo bi Kaslmejna, koji je verovao da je on rođeni gubitnik. Zatvorio je vrata kupea i seo naspram prikaze. “Možda možeš da me ubiješ, a možda i ne možeš.”

“Bez brige. Mogu.”

“Rekao si da neću biti u stanju da pričam ikome o tebi. Ali upravo sam otišao do bara i to učinio.”

“Znam. Zato sam se i vratio.”

“Prema tome, ukoliko jedna od tvojih sila ne deluje, možda ne deluje ni druga. U svakom slučaju, ako me ubiješ, nikada nećeš otkriti šta je to omanulo.”

“Baš mudro, samo ne pali.” On dokusuri apsint i zatim pređe prstom po rubu čaše, koja se napuni ni iz čega.

“Praviš pretpostavke o kauzalnosti koje su neophodno naivne, zbog toga što nisi u stanju da opaziš čak ni polovinu dimenzija koje naseljavaš.”

“Svejedno, još me nisi ubio.”

“I pretpostavke o mojoj psihologiji koje su aspurdne. Ja nisam ljudsko biće u imalo većoj meri nego što si ti paramecijum.”

“To prihvatom. Ali napravio bih ugovor i sa paramecijumom kada bih mislio da mogu steći prednost na taj način.”

“Ali sa čime ti uopšte možeš da se pogađaš?”

“Znam nešto o sebi što ti očigledno ne znaš, i to mi omogućuje da prevaziđem tu tvoju zabranu nepričanja. Poznavanje toga moglo bi ti poprilično vredeti.”

“Možda malčice.”

“Ono što bih voleo u zamenu za to jeste, razume se, moj život, kao i objašnjenje zbog čega ne smem da napravim pastiš Hemingveja. Onda to ne bih učinio.”

“Ne bi to učinio ni kada bih te ubio.”

Džon je pijuckao kolu i čekao.

“U redu. Ide otprilike ovako. Ne postoji samo ovaj univerzum, već zapravo nebrojeni ziloni. Svi su približno iste veličine i složenosti kao ovaj i svi idu u zilione različitih smerova i vraški je posao sve to držati na uzdi.”

“Sve to radiš sam? Ti si bog?”

“Ne postojim samo ja. Zapravo, bilo bi besmisleno pripisati nam neki broj, ali pretpostavljam da bi mogao da kažeš da smo u celini Bog... i đavo, i kosmički gospodar lutaka, i velika teorija objedinjenih sila, Veliki Prasak i sve ostalo. Kada posmatramo sebe kao grupu, da vidim, pretpostavljam da bi ljudski prevod našeg imena bio *Spacio-Temporal Adjustment Board*, Grupa za podešavanje prostor-vremena.”

“ŠTAB?”

“Pretpostavljam da sam nesrećno odabrao. U svakom slučaju, ŠTAB više radi kao skalpel nego kao nož.” Hemingvej počea nos, ostavivši apsint obešen usred vazduha. “Događaji bi trebalo da se dešavaju na određeni način, određenim redosledom. Ti posmatraš odigravanje stvari i kažeš dejstvo i posledica, ili koincidencija ili, bre, pa ovo nije moglo da se desi ni za milion godina — ali zapravo nemaš čak ni nagoveštaj. I ne pokušavaj da razmišljaš o tome. To ti je kao kada bi mrav pokušao da smisli opštu teoriju relativnosti.”

“Ne bi imao ni nagoveštaja. Ne bi znao gde da počne.”

Prikaza ga oštro pogleda i nastavi. “Ti univerzumi dolaze u skupinama. Stotine ih je, hiljade prilično sličnih. I oni utiču jedan na drugi. Ulaze u rezonanciju jedan sa drugim. Kada nešto pođe kako ne treba u jednom, dođe do rezonancije i zajebe ih sve.”

“Hoćeš da kažeš, ako ja napišem taj pastiš Hemingveja, stotine univerzuma će otići pravo u pakao?”

Prikaza raširi ruke i pogleda u tavanicu. “Ništa tu nije prosto. Jedina prosta stvar jeste da ništa nije prosto... Ja sam neka vrsta stručnjaka za književnost. Američka literatura devetnaestog i dvadesetog veka. Obično. Veći deo mojih prostorvremena ispunjen je tipovima kao što su Hemingvej, Tedi Ruzvelt, Hajnlajn, Birs. Krejn, Spilejn, Tven.

“Ali ne Vilijam Din Hauels?”

“Ni on, ni Džejms, Karver, Kuver, Čiver niti bilo ko od tog društva. Kada bi mi svi pravili toliko malo nevolja kao Vilijam Din Hauels, većinu svojih prostorvremena mogao bih provesti na nekoj planeti gde se dobro peca.”

“Muževni pisci?” reče Džon. “Ali ne svi mačo-tipovi dlakavih grudi.”

“Dajem ti čistu peticu — po tom pitanju. To su pisci čije se dejstvo prikuplja na muževnu stranu američkog nacionalnog karaktera. Nema

reći za to,^{my} iako se radi o specifičnoj stvari: individualistički, zaljubljen u takmičenje, optimističan na kratke staze i egzistencijalistički na duge. *Možda nema ničega posle smrti, ali dok sam ovde ima bogami da radim posao kako valja, iako sam okružen moronima. Kapiraš zajedničku crtu?*^{/BalkanTW/}

“Okej. I vidim kako se Hemingvej uklapa. Ali kako se u to može umešati pisanje *pastiša*?”^{/BalkanTW/}

“To je ograničenje koje mi je postavljeno. Ne znam tačno. Znam da je sve brži povratak zanimanja za Hemingveja od sedamdesetih do devedesetih vitalno bitan. I u Sovjetskom Savezu, kao i u Sjedinjenim Državama. Mogu da osetim kako se tvoj *pastiš* meša u to.” On istegnu čašu apsinta u metar dugački kristal boje ćilibara, a ovaj se izmeni u crno—belu palicu. Čaša se ponovo pojavi u držaču za piće kraj prozora. “Sada je red na tebe.”

“Nećeš me ubiti kada budeš čuo šta imam da kažem?”^{/BalkanTW/}

“Ne. Samo napred.”

“Pa... imam apsolutno eidetsku memoriju. Mogu u trenutku da se prisetim svega što sam ikada video — ili omirisao,^{my} čuo ili dodirnuo,^{my} čak i sanjao... Svi drugi slučajevi abnormalne memorije bili su ograničeni - brojevi, datumi, trikovi sa kalendarom, istorijske pojedinosti — i najveći deo otpada na *idiote savant*. Ja bar imam normalnu inteligenciju. Ali otprilike od treće godine života, nikada nisam zaboravio bilo šta.”

Hemingvej se dobroćudno nasmeši. “Hvala ti. To je upravo to.” On dodirnu prstom crni kraj palice, a tamo nešto škljocnu. “Kada bi imao izbor, da li bi radije umro od srčanog udara, kapi ili *raka*?”^{/BalkanTW/}

“To je to?”^{/BalkanTW/} Hemingvej klimnu. “Pa, dovoljno si ljudsko biće da varaš. Da lažeš.”

“Nije to stvar koju bi ti mogao da razumeš. *Kap?*”^{/BalkanTW/}

“Možda ne deluje.”

“Odmah ćemo saznati.” On spusti palicu.

“Čekaj! šta je u stvari smrt? Postoji li... išta što bih mogao da uradim, išta što je tebi poznato?”

Štap se zaustavi, dignut dva santimetra iznad Džonovog kolena. “Pretpostavljam da naprosto skončaš. Da lije to toliko loše?”

“U poređeno sa neskončavanjem, loše je.”

“To kazuje koliko malo toga znaš. Ja i oni poput mene nikada ne možemo umreti. Ukoliko želiš nešto da ti ispuni poslednji trenutak, poslednju misao, mogao bi da me sažaljevaš.”

Džon mu je piljio pravo u oči. “Jebi se.”

Palica se spusti. Vatrema lopta eksplodira mu u glavi.

I 2. BRAK JE OPASNA IGRA

“Ucenjivaćemo ga.” Kasi i Lena bili su zajedno u velikoj, antičkoj kadi, u moru ružičaste pene, njena leđa uz njegova prsa.

“Naravno”, reče ona. “Ukoliko nam ne daš da proturimo rukopis kao pravi, svima ćemo ispričati da si ga falsifikovao. Neka stvar mi tu ne štima, ali nikako da je nabodem prstom.”

“Evo, ja ću da je nabodem prstom.”

Zakikotala se. “Kasnije. Kako to misliš, ucenjivanje.”

“Sve sam skontao. Imam tu prijateljicu, Pensi, nekada je bila kol gerla. Van igre je sedam, osam godina; i dalje izgleda ko grom.”

“Jasno. Namestimo Džonu tu kurvu...”

“Kol gerla nije kurva. Pričamo o klasi.”

“Prvo i prvo, Džon neće platiti za seks. Radio je to u Vijetnamu i još ga grize savest.”

“Niko ne priča o plaćanju. Pričamo o zaljubljivanju. Dok ga ona u međuvremenu jebe da mu oči ispadnu.”

“Imaš tako prefinjene fraze, Silvestere. A onda, dok su mu oči napolju, ti stižeš sa kamerom.”

“Aha, ali požurila si jedno šest koraka.”

“Okej, korak dva; kako da ih sastavimo? Crkvena dobrotvorna priredba?”

“Ona se useljava u komšiluk.” Na spratu je bio još jedan apartman, prazan. “Ti, ja i Hulio baš se zgodno nađemo negde drugde kada se ona pojavi sa svim tim kutijama pred onim velikim stepeništem.”

“Naravno, Džon ima da joj pomogne. Ali to mu je u prirodi; on bi joj pomogao i da je ogavna matora veštica, gubava pri tom. Odneo bi par kutija, možda seo na šoljicu kafe. Ali ne bi skočio u torbu.”

“Okej, ti poznaješ Džona.” Glas mu se spusti do hrapavog šapata i on joj šakom obuhvati dojkicu. “Ali ja poznajem muškarce, a znam i Pensi... a od Pensi bi se digao i lešu.”

“Jašta, a onda bi ga ona jebala da mu oči ispadnu. Kod takvog bi lakše izletele.”

“Šta?”

“Nije bitno. Teraj dalje.”

“Pa... pazi. Znaš li čime se bavi kol gerla?”

“Pretpostavljam da je pozoveš i kažeš joj kako imaš taj problem sa očima.”

“Dosta očiju. Ona u stvari radi kao uslužna pratilja. Taj deo je legalan. Tip stigne u grad, poslovno ili možda na odmor, pozove servis, a oni ga pitaju kakvu bi pratilju. Ako kaže, dajte mi cavu uskog šupka, al da ume da posisa hrom sa kuke na braniku — tip mu odgovara nešto kao: *Izvinite, ser, ali nije to ta vrsta servisa.* Ali mušterije se poprilično dobro slažu sa shemom, pa kažu: *Oh, privlačnu plavušu koja voli ples.*”

“A u međuvremenu razmišljaju o hromiranim kukama i očima.”

“Ukopčala si. I tako sve počne kao zajednički izlazak, tip jedino plaća službu za pratnju, jedno dva'est soma zato što su ih spojili. I dalje nema prekršaja zakona.

E sad, u jednom od tri, četiri slučaja, to ti je to. Tip zna šta se dešava, ali nema petlju da pita, ili stvarno ne razume u čemu je fora, i onda ti je sve kao pravi, turobni izlazak. Ne verujem da se to mnogo dešavalo sa Pensi.”

“U normalnom redosledu stvari, tema hromiranih kuka dolazi na dnevni red.”

“Aha, ali ne od Pensi. Tip mora da ispovrti pitanje. Na taj način, ako je pajkan, onda je to, šta, navlačenje.”

“Znaš li da li je Pensi ikada provaljena?”

“Ne. Pajkani uglavnom drmaju kurve, ionako samo hoće da im ga popuše. Kakav je ovaj grad, polovina ih žele da im ga popuše muškarci... I tako, ispovrte ti oni pitanje, a Pensi se zarumeni i kaže, za tebe, mislim da bih mogla. Onda, na putu za motel ili gde već, ona kaže, znaš, ne bih te pitala da nismo stvarno dobri prijatelji, ali moram da uplatim za kola do sutra, pa mi treba jedno dvesta soma do sutra prepodne.”

“A inače prima masterkard i vizu.”

“Ne, ali zna sto posto gde je svaki svakcijati bankovni automat u gradu. Čak piše i priznanice.” Kasi se nasmeja. “Reče mi da neki tip iz Toleda ima njenih priznanica na pet hiljada.”

“U redu, ali nije to nalik na Džona. Mogla bi ona da mu posisa hrom sa očnih jabučica, pa ga ipak ne bi zanimala ukoliko ne bi razlikovala Hemingveja od hemofilije.”

Kasi je liznu iza uva, neobični potez od koga se sva strese. “To ti je glavni adut. Pensi čita ko kuja. Ima jedno 'iljadu knjiga. Pa sam je jutros pozvao i pitao za Hemingveja.”

“I?”

“Sve je pročitala od njega.”

Ona lagano klimnu. “Nije loše, Silvestere. Znači, gurnućemo tu ljubavnu avanturu, pa ćeš ih pre ili kasnije uloviti na delu. Pretićeš da ćeš mi sve reći ako Džon ne pristane na život kriminalca.”

“Misliš da bi moglo da upali? Ne bi rekao, ma nosi se u tri lepe, idi pa joj reci.”

“Ne ako ja odigram svoju ulogu... počevši od sutra. Ja sam najbolja, najslađa, najzajubljenija ženica u ovom seksi gradu. Onda mu za par nedelja Pensi uleće u život i eto ti njega, najsrećnijeg čoveka na svetu.

Dobija ono najbolje od oba sveta. Osim ako ih slučajno ne upecaš *in flagrante delizioso*.”

“I zato, da bi vas obe zadržao, on krene sa mnom.”

“Moglo bi i da upali. Moglo bi.” Lagano se odigla iz vode i obrisala penu sa svojih raznolikih darova.

“Slatko.”

“Davaj amo tu hromiranu ručku, Silvestere. I drž’ dobro očne jabučice.”

I 3. U NEKOJ DRUGOJ ZEMLJI

Džon se probudi uz mamurlik popriličnih dimenzija. Čaša razblaženog apsinta i dalje je bila u držaču kraj prozora. Tek što je prošla zora, a napolju je promicala sivozelena šuma. Šine su ravnomerno klopale; vagon se neznatno zanosio na način koji bi bio prijatan osobi koja se dobro oseća.

Poslužitelj kucnu dvaput i upita za g. Berda. “Uđite”, reče Džon. Niski belac, nasmešen, unese kafu i doručak.

“Šta bi s Džordžem?”

“Izvinite, ser? Sa Džordžem?”

Džon protrlja oči. “Oh, naravno. Mora da smo prošli Atlantu.”

“Ne, ser.” Čovekov osmeh se sledi kada mu se mozak prešaltovao na režim rada za udarene putnike. “Imamo još najmanje dva sata do Atlante.”

“Džordž... je visoki, crni tip sa zlatnim zubima koji...”

“Ah, mislili ste na Džordža Mejsna, ser. On stvarno radi u ovom vagonu, ali preuzima tek u Atlanti i radi do Majamija i nazad. Od prošle godine ne dobija severni ogranak.”

Džon polako klimnu i ne upita koja je godina. “Shvatam.” Nasmešio se i pročitao natpis sa čovekovog bedža. “Izvinite, Leonarde. Nisu mi baš sve koze na broju jutros.” Čovek se povuče sa ugladenom žurbom.

Pretpostavimo da taj uvrnuti san nije bio san. hemingvejevsko stvorenje ga je ubilo — sećanja na kap bila su užasavajuće snažna i neposredna — ali smrt je dovela samo do prelaska u drugi univerzum, u kome je Džordž Mejsn bio u drugačijoj smeni. Ili je možda Džon potpuno poludeo.

Drugo objašnjenje delovalo je mnogo razumnije.

Na poslužavniku ispod kale, soka i doručka bio je primerak *USA Today*, novine koje je Džon obično izbegavao zbog toga što, iako su imale svojih komičnih aspekata, nisu uopšte objavljivale stripove. Proverio je datum i bio je ispravan. Novosti su bile uverljive — ratovi i nagoveštaji ratova - tako da bar nije prešao u dimenziju u kojoj su Marsovci osvojili i porobili Zemlju ili je Bari Manilov postao predsednik. Okrenuo se mapi prognoze vremena i sleđeno stao.

Juče je zemlja bila usred talasa vrućina koji je trajao čitavu nedelju. Izgleda da se sve okončalo preko noći. Jučerašnji podaci za Boston bili su 72/58/sh. Ali kiša nije padala, a temperatura je bila preko trideset Celzijusa.

Vratio se naslovnoj strani i pažljivije zagledao novosti. Obično nije priklanjao mnogo pažnje novostima, a novina nije video nekoliko dana. Prekinuli su da im isporučuju *Global* na Ki Vestu pre šest nedelja, a njega ovaj nije zanimao toliko da pođe u potragu za kioskom.

Nije bilo ni pomena o štrajku gradske čistoće u Njujorku; ^{mo}načuo je juče da pričaju nešto o tome. Duga posmrtnica za rok zvezdu za koju je bio siguran da je umrla prošle godine.

I oglas za automobile DeSoto. Kompanija koja je propala još dok je bio tinejdžer.

Nakupine univerzuma koji se razlikuju jedan od drugog u pojedino stima. Umesto pogibije, ili možda zbog pogibije, prešao je u drugi. Ko li ga čeka u Ki Vestu? ^{/Balkan-TM/}

Možda Džon Berd.

Spustio je poslužavnik i obgrlio sebe, drhteći. Ko ili šta je'bio u ovom univerzumu? ^{/Balkan-TM/}Sva njegova sedanja, čitava ličnost, bili su iz onoga u kojem je rođen. Šta se dogodilo sa Džonom Berdom rođenim u ovome? ^{/Balkan-TM/}Da li je bio vanredni profesor američke književnosti na Bostonskom univerzitetu? ^{/Balkan-TM/}Da li je bio u Ki Vest i rvao se sa člankom koji je trebalo poslati do Najrobija — ili je radio na falsifikatu? ^{/Balkan-TM/}Ili je bio stručnjak za Fildžeralda koji je njuškao po književnim tavanima u Sen Polu u Minesoti? ^{/Balkan-TM/}

Istina dođe naglo. Oba Džona Berda bili su u ovom kupeu, u ovom telu. A telo je bilo neznatno drugačije.

Otvorio je vrata malog toaleta i pogledao se u ogledalo. Kosa mu je bila malo krađa, manje seđa, brada nešto bolje potkresana.

Imao je manji stomačić i... osećao je nešto čudno. Osećao je dodir u butini. Spustio je pantalone i nije bilo ožiljka tamo gde mu je metak iz snajpera otvorio nogu i pokidao nerve.

To je bio međaš. Dok je zadizao košulju, paralelna sećanja ga zapljusnuše kao poplava. Zadebljani, okrugli ožiljak na stomaku; u ovom univerzumu snajper je pogodio stopu više — i umesto centra za oporavak u zalivu Kam Ran, jednog meseca fizikalne terapije i zatim povratka u rat, počela je da divlja upala potrbušnice; hirurški zahvat u Sajgonu, zatim Tokiju pa Volteru Riđu, i više nije bilo armije.

Ali ubrzo su se sećanja ponovo spojila. Amherst i Univ. u Masač. — perversno je koristio vojnu penziju i pored pristupa milionima — doktorat na *Sunce se ponovo rađa* i predavanje na BIJ, susret sa Lenom i bukvalno čekanje do kraja semestra da je izvede. Seks prilikom drugog susreta, i trećeg, ali onda se sećanja ponovo razdvojiše. Ovaj Džon Berd nije se vratio u borbu da mu torzo izrešetaju šrapneli američke ručne bombe koja se odbila od drveta; nikada mu se tuce metalne parčadi nije urezalo u doku — i u sledećih dvadeset i pet godina više ga je upotrebljavao. Devojke i čak jedna katastrofalna homoseksualna avantura sa strancem. Koliko mu je bilo poznato, Lena je bila u potpunom mraku u vezi sa tom njegovom stranom; iako joj je ostao veran u svih sedam godina otkako su se uzeli, izuzev tokom jedne. Znao je za jednu njenu avanturu sa kolegom, sumnjao je u više.

Dve Džonove ličnosti i njihove istorije pomešale se, razdvojene a ipak jedno, poput dve loze iz istog korena koje se penju uz isti oslonac.

Šizofrenija, ali bez ludila.

Džon pogleda u ogledalo i pokuša da se obrati svom starom ili novom ja — Džon A, Džon B. Nije bilo takvih ljudi. Iznenada je tu bio čovek koji je postojao u dva odvojena univerzuma i, na neki način, to nije bilo ništa neobičnije od života u dve odvojene kuće.

Razlika je bila u tome da niko drugi nije znao da postoji više od jedne kuće.

Prišao je prozoru i spustio kafu u držač; digao je čašu sa apsintom i omirisao je, razmislio o tome da je prospe u slivnik, ali onda ju je stavio u drugi držač, za možebitnu buduću upotrebu.

Razmotrimo sledeće: da li je verovatnije da postoje brojni paralelni univerzumi kojima hara Hemingvejev blizanac sa čarobnim štapićem, ili da je Džon Berd izložen drogi koju nije probao nikada ranije i koja ima neobično dezorijentišuće dejstvo?

Spustio je pogled na hartiju. Nije halucinirao o dve nedelje suše. Rok zvezda je bila mrtva već izvesno vreme. Nije video DeSota dvadeset godina, a ta kola bilo je teško omašiti. Imao je peraja na zadnjem delu koja su se morala registrovati kao smrtonosno oružje.

Ali ako uzmeš osobu koja se seća svake svakcije trivijalnosti i naliješ joj mozak uljem od pelena, možda je dejstvo upravo ovakvo: savršeno prisećanje na stvari koje se nikada nisu zaista dogodile.

Kafa je imala ogavan ukus. Džon obuče čistu košulju i odluči da se ne brije, već umesto toga krenu do vagon restorana. Kupio je poslednju flašu uvoznog piva iz frižidera i seo naspram dugokosog, belobradog čoveka sa naušnicom koja mu je prethodni put izmakla pažnji, ili nije ni postojala u drugom univerzumu.

Čovek je piljio u šumu koja je hitro odzelenjavala kraj njih. “jutro”, reče Džon.

“Drago mi je.” Čovek ga pogleda bez nagoveštaja prepoznavanja.

“Jesmo li nas dvojica razgovarali sinoć?”

Ovaj se naže napred. “Šta?”

“Hoću da kažem, jesmo li nas dvojica sedeli u ovom vagonu sinoć i pričali o Hemingveju, Vijetnamu i duhovima?”

Ovaj se nasmeja. “Coveče, ti si nafiksan. Na ovom vozu sam od dva izjutra i nisam rekao ni a ikome izuzev kelnera.”

“Bio si u Vijetnamu?”

“Aha, ali to je gotovo; to je sranje.” On uperi prst u Džonovu narukvicu. “Šta, imaš duhova odande?”

“Mislim da možda i imam.”

Ovaj je iznenada bio sav napet. “Poslušaj moj savet, čoveče; bio sam tamo. Idi popričaj sa nekim. Sa majstorem za glavu. Ti duhovi neće d’odu sami od sebe.”

“Nije baš toliko rđavo.”

“Nisu to oni koje si pokokao.” Nije ga slušao. “Jebene žuce, vraćaju se oni, ali neće da, znaš, samo stoje okolo.” On pogleda Džona i suze mu pođoše tako naglo da su mu bukvalno brizgale iz očiju, “nego tvoji jebeni prijatelji, čoveče, svi su izginuli i sada se vraćaju...” Duboko je uzdahnio i obrisao lice. “Nekada su dolazili svake noći. Je li i tebi?” Džon zavrte glavom, bespomoćan, zarobljen čovekovim bolom. “Svake jebene noći, moja dobra stara maca konačno kaže idi do psihijatra il’ se tornjaj do đavola.” Počeo je da petlja sa dugmetom na džepu svoje košulje, izvadio smeđu, plastičnu bocu sa lekom i zapiljio se u etiketu. Istresao je kapsulu. “Daš gutljaj?” Džon mu gurnu pivo. On spere pilulu niz grlo ne dodirujući bocu usnama.

Ponovo se zgurio kraj prozora. “Mora da nisam uz’o pilulu sinoć, ponekad mi se desi. ’zvini.” On se slabašno nasmeši. “Jedan po jedan dan, znaš? Probijaš se kroz pojedinačni dan. Jeb’o ostale. Izvini. Iznenada se nagao napred i spustio ruku na Džonov zglavak. “Doš’o si niotkuda, a ja sam ti natovarao svoj jebeni trip. Nije ti to trebalo.”

Džon položi ruku preko njegove. “Možda mi baš treba. I možda nisam došao niotkuda.” On ustade. “Videću nekoga oko tih duhova. Časna reč.”

“Bolje će ti biti. Nije to jebeni čudotvorni lek - ali biće ti bolje.”

“Hoćeš pivo?”

On zavrte glavom. “Ne bi trebalo.”

“Okej.” Džon uze pivo,¹⁹¹⁴ oni mahnuše jedan drugome, a onda je pošao nazad.

Kročio je u komoru između vagona i stajao u njenom kloparavom urlanju, zagledan kroz prozorčić u razmazano zeleno sevanje. Oslonio se čelom o hladno staklo i sakrio sevanje iza crvenila kapaka.

Da li u stvari postoji mirijadu takvih tipova od kojih svaki prolazi kroz nešto malo drugačiji privatni pakao?¹⁹¹⁵ Nešto što se retko pitao bilo je: “Šta bi Ernest Hemingvej učinio u ovakvoj situaciji?”¹⁹¹⁶

Verovatno bi imao dovoljno razuma da sve prepusti Miltonu.

I4. OPASNO LEŦO

Kasi i Lena dočekali su ga na stanici u Majamiju, pa su se odvezli do Ki Vesta u Kaslovom starom kamionetu. Zujanje erkondišna održavalo je razgovor na minimumu, ali ih je hladilo,¹⁹¹⁷ bar od kolena naniže.

Džon nije ništa pominjao u vezi sa svojim susretom sa beskonačnošću, ili vankonačnošću, ne želeći da već sada vraća onog prikana sa palicom. Ali primetio je da dva aspekta njegove ličnosti još nisu postali ravnopravni partneri, pa su ga sitni detalji ovog sveta neprestano izenađivali. Pored Pidžn Kija gradila se jednošinska pruga, gde je Dizni kopao podvodni park. Benzinske pumpe i dalje su prodavale normal. Kaslov radio hvatao je i TV kao AM/FM, ali samo zvuk.

Lena je sedela između dvojice muškaraca i strasno se trljala uz Džona. To bi bilo izuzetno neobično za Džona—jedan i pomalo neuobičajeno za Džona—dva. Ovde je o bila drugačija Lena, razume se;¹⁹¹⁸ imala je više seksualnog života sa Džonom, ali bilo je još nešto osim toga. Verovatno je spavala sa Kaslom, pa je, ekstra pažnja bila svesna ili nesvesna kompenzacija, ili možda odbrana.

Kasi je u ovom svetu delovao malo tvrđe i ozbiljnije nego u prethodnom, ne samo zbog otresite mrgodnosti u kamionetu, već i na

osnovu sećanja na paralelne razgovore. Džon se pitao koliko je stvarno mračan tip; da li je bio iskren u vezi sa svojim policijskim dosijeom.

(Nije. U ovom univerzumu, kada ga je Lena pitala da li je ikada imao nevolja sa policijom, odgovorio je kratkim “ne”. U stvari, odslužio je osam godina strogog zatvora u Ohaju zbog oružane pljačke koju nije počinio - pravi pljačkaš ovde nije bio onako glupav — i izašao je iz zatvora ogorčen, besan, pravi pravcati kriminalac. Zaključio je da mu svet mnogo duguje, pa je nedelju dana posle izlaska zaustavio kola da primi stopera na samotnom putu kroz divljinu, izvukao pištolj, poterao ga par metara sa puta u polje visokog kukuruza i pucao mu iz neposredne blizine u potiljak. Nije izgledalo kao u filmovima... Odvezao se ne dotaknavši telo, koje je neko farmersko dete našlo dva dana kasnije. Pokazalo se da je žrtva student sa koledža koji je bio na probi za dilovanje — jedino što je napravio bilo je da je kupio kilo trave i povratio pare preprodajom vrećica svojim prijateljima i jednom neprijatelju — i zato su novine rekle NARKODILER MASAKRIRAN U GANGSTERSKOM OBRAČUNU, a policija je isledivala stvar bez mnogo oduševljenja. Kas se ionako već nalazio u Ki Vestu kada je farmerov dečak osetio zadah leša.)

Dok su se vozili, šta god Lena učinila ili nije učinila sa Kaslom, Džonu je bilo manje interesantno od onoga što je on planirao da učini s njom. Polovina njegovog ja nikada nije iskusila seks, kao odrastao, bez senzorskog hendikepa nanetog tkivom ožiljka i oštećenim nervima genitalija, pa se radovao tom iskustvu sa uživanjem koje je bilo očigledno, bar Leni. Ohrabrivala ga je na ne baš suptilan način i do trenutka kada su stigli do Ki Vesta, bio je spreman da kaže Kaslu da prikoči kraj prvog grma.

Ostavio je pisaću mašinu Kaslu i odbio pomoć sa prtljagom. Do tog trenutka Lena se smešila na njegovo očigledno nestrpljenje; kikota se do trenutka kada su na kratko zaglavili zbog upornog ključa od vrata; nasmejala se oduševljeno kada ju je u jurišu poneo prema kauču, a zatim

počupao minimum odeće i uzeo je sa silovitom žurbom, bez reći, pa je, držeći je na zadihanoj ivici, skinuo ostatak odeće sa nje i odneo je do spavaće sobe, gde su pravili toliko buke da je Hulio počeo da lupa drškom od metle po tavanici.

Najzad su se smirili, pa su ležali skupa u barici pomešanog znoja, zadihani, gledajući kako ventilator pokreće vlažni vazduh oko njih. “Izgleda da ćemo oboje da spavamo na mokrom krevetu”, reče Džon.

“Nema žalbi.” Odigla se na lakat i pratila oblik osmice na njegovim prsima. “Večeras ste puni iznenađenja, dr Berde.”

“Život je pun iznenađenja.”

“Trebalo bi češće da putuješ — ili bar češće da se vraćaš.”

“To ti je od istraživanja Hemingveja. Napravi od tebe muškarčinu.”

“Nisi to naučio u knjigama”, reče ona, blago mu obuhvativši penis i imitirajući određene pokrete.

“Ipak jesam; u jednoj antropološkoj knjizi.” U drugom univerzumu. “Tako to rade na Solomonovim ostrvima.”

“Mudrost Solomonova”, reče ona i leže na leđa. Posle pauze. “Ima i antropoloških knjiga na JFK?”

“Uh, ne.” Prisetio se da u tom univerzumu ne poseduje tu knjigu. “Prelistavao sam kod Vordsvorta.”

“Nadam se da si kupio tu knjigu.”

“Nisam morao.” Pomilova je dugo, lagano. “Upamtio sam one dobre delove.”

Na drugoj strani grada, šest dana kasnije, bila je u otprilike istom položaju u Kaslovom krevetu, i čak još više iscrpljena.

“Da možda ne preteruješ u toj ulozi slatke ženice? Već ima nedelju dana.”

Ona bučno ispusti vazduh. “Koja nedelja.”

“Nedostajala si mi.” Onjušio ju je i napravio ne baš prefinjeni pripremni pokret.

“Ne, nećeš.” Iskotrljala se iz kreveta. “Jednom je i previše.” Ona pride ogledalu i prođe četkom kroz oznojenu kosu. “Osim toga, nisam ti ja nedostajala. Ona ti je nedostajalo.” Sela je na otvoreni prozor, popravljajući pejisaž u okolini. “A ja ću ~~nju~~ morati da postavim teflonom.”

“Stara momčina se uhvatila da održi svoje dostojanstvo?”

“Ni za šta ~~svoje~~ se on nije uhvatio. Bože, ne znam šta ga je spopalo. Četiri, pet puta dnevno; šest.”

“Gruv'o, duv'o i naduv'o. Sama si tražila.”

“U stvari nisam. Uopšte nisam imala prilike da počnem svoju malu predstavu. Sišao je sa tog voza sa erekcijom i još je ima. Nijedna žena ne bi bila bezbedna pored njega. Ništa vlažno i udubljeno ne bi bilo bezbedno.”

“Da li to onda znači da je pravi čas da uvedemo Pensi u igru? Ili se tako napalio na tebe da je neće ni primetiti?”

Namrgodila se na četku, Cupkajući dlake iz nje. “U stvari, Kasle, upravo sam ja htela da tebe upitam istu stvar. Oslanjajući se na tvoje poznato iskustvo u životinjskom ponašanju.”

“Okej.” On sede. “Kažem da treba da probamo. Ukoliko ga je stvarno toliko ukukuruzio... Pensi ima da ga privuče kao magnet. Trebalo bi da budeš jebeni kaluđer da ne poželiš Pensi.”

“Kao Raspućin.”

“Ko?”

“Nije bitno.” Vratila se četki. “Pretpostavljam, pretpostavljam da je problem u tome što ja uživam u pažnji. Pretpostavljam da nisam previše željna da ga izručim toj šampionskoj tucaljki.”

“Bre, Leno...”

“Stvarno. Ja ga volim na svoj način, Kasle. Ne želim da ga izgubim zbog ove sheme.”

“Nećeš da ga izgubiš. Veruj mi. Upecaš ga da keca Pensi, razbesniš se, oprostiš mu. Do đavola, ima da ga omotaš oko malog prsta.”

“Pretpostavljam. Kako ti pričaš, konkurencija mi zvuči prilično zastrašujuće.”

“Bez brige. Oma sutra ta ima da leti odatle.”

“Ukoliko se ne zacopa u njega. To bi bilo mnogo slatko.”

“Gotovo je dvaput stariji od nje. Osim toga, ona je kurva. Kurve se ne zaljubljuju.”

“Žena je, Kasle. Žene se zaljubljuju.”

“Jašta, kako da ne. Ima o tome na TV.”

Okrenula se od njega^{gov}, zagledala kroz prozor. “Stvarno urneš da napraviš da se žena super oseća, znaš?”^{Balkan-TV/}

“Ma hajde.” Prišao joj je i pogladio kosu. Okrenula se, ali nije digla pogled. “Ne daj se, Leno. Još si ti jedno đavolski dobro dupence.”

“Hvala.” Nasmešila mu se u lice koje se kliberilo i dograbila ga. “Da nisi takav pesnik, trampila bih te za vibrator.”

I5. U SLAVU NJEGOVE LJUBAVNICE

Pensi je zaista bila divna, čak i pri normalnim uslovima^{gov}; prefinjene crte, struk kao u osice bili su kombinovani sa velikodušnim sekundarnim seksualnim karakteristikama. Uslovi pod kojima ju je Džon prvi put ugledao bili su proračunati da joj maksimiraju seksi izgled i ranjivost. Crveni, najlonski šore za trčanje, uzan i vrlo kratak i bela majica iz lokalnog bara na kojoj je bilo odštampano “POSLEDNJA HETEROSEKSUALNA OSOBA U KI VESTU” — sve priljubljeno uz

njenu zlatnu kožu zdravim znojem, odeća taman toliko prozirna da otkrije kako nema ni najmanje mogućnosti da nosi donje rublje.

Džon pogleda kroz vrata komarnika i vide je na drugim vratima, borila se sa teškom kutijom i istovremeno pokušavala da natera ključ da uradi posao.

“Da vam pomognem”, rekao je kroz mrežu i kročio na kratko odmorište da joj pridrži kutiju dok ona otvori vrata.

“Stvarno ste ljubazni.” Džon se trudio da ne pilji dok joj je vraćao kutiju. Pensi je, razume se, osetila olakšanje na njegovu prikovanu pažnju. Bili su potrebni dani da bi se ta operacija pokrenula i biće potrebno još dana da se dovede do vrhunca, da se tako izrazimo¹⁰⁹, i još više dana da se sve vrati na normalu. Ali dugovala je Kaslu veliku uslugu, a tip je delovao dovoljno prijatno. Možda će tokom stvari nešto i da nauči o Hemingveju.

“Ima li još toga?”¹¹⁰ upita Džon.

“Oh, ne smem da vas zamolim za pomoć. Mogu da se snađem.”

“U redu je. Ionako nisam imao šta da radim do kraja dana.”

Ispostavilo se da ima prilično posla, iako se radilo samo o jednom tovaru malog unajmljenog kamiona. Najveći deo tereta bile su jednake i teške kutije sa knjigama, pažljivo obeležene sa “LIT A-B, OPŠ REF, ENCIKL 1—12 i tako dalje. U skladu sa time, najveći deo njenog nameštaja bile su ploče i table od iverice, standardna studentska oprema za police za knjige.

Džon je otkrio da i pored tuceta kutija označenih sa LIT, Pensi nije diplomirala književnost, već specijalnu pedagogiju¹¹¹, tokom školske godine, predavala je treći stepen u školi za retardirane na Ki Largu. Nije mu rekla za nekoliko godina koje je provela kao kol gerla, ali i da jeste, Džon bi možda video vezu koju Kasi nikada ne bi napravio — da je pokretačka sila iza oba posla bila ista, milosrđe. Manje ili više lakih

četrdeset dolara na sat za izlazak i seks posle toga takođe su predstavljali faktor, ali ono što joj se stvarno dopadalo bilo je da čini da se usamljenici osećaju posebno, pa se ona sama više osećala kao socijalna radnica nego kao žena lakog morala.

A stotine muškaraca koji su pošli sa njom, iz ljubavi ili radi novca, nisu reagovali samo na njeno telo za paradu. Imala je svetao karakter i prirodan, neizveštačen način usredsređivanja na muškarca koji je činio da se ovaj izvesno vreme oseća kao jedini na svetu.

Džon normalno ne bi bio lak plen. Dvadeset godina suočavanja sa učionicama punih studentkinja dali su mu određenu opreznost prema privlačnim mladim ženama. Takođe je i bio naklonjen vernosti, jer Lena je naglo napustila grad zbog toga što joj je otac bio bolestan. Ali i dalje je bio u zahvatu neobične, preterane napaljenosti koja ga je pokretala otkako je nasledio to novo telo i ličnost sa dvostrukim slikama. Da je Pensi rekla: "Hajde da radimo ono", radili bi to toliko brzo da bi pametno postupila ako bi otpakovala kondom pre obraćanja. Ali bila je okolišna koliko god su joj to priroda i način odevanja dopuštali.

"Da li ti i žena uvijek dolazite leti ovamo?"

"Obično idemo nekuda. Boston nije baš zabavan po vrućini."

"Mora da je divan kad dođe jesen."

I tako dalje. Pensi je sve delovalo neobično, verovatno je poslednji put u životu zavodila muškarca iz razloga van ličnog interesa. Želela je da sve bude savršeno. Želela je da Džon uz nju oseti dovoljno zadovoljstva da to bude nadoknada zbog neprijatnosti njihovog slučajnog razotkrivanja i frke koju će mu prirediti žena posle toga, kakva god ova bila.

Umirala je od želje da sazna zašto je Kasi želeo da ga namesti, ali ovaj je odbijao da joj kaže. Bilo je tajna i kako je Kasi uopšte upoznao tihog, prijatnog gospodina poput Džona — upoznala se sa par Kaslovih prijatelja i njih su krasile drugačije vrline.

Tih i prijatan, ali napaljen. Kada god bi uspela, tokom njihovog zajedničkog rada, da otkrije bradavicu ili malo dlačica, on bi se okrenuo da se namesti i zarumeneo. Više nalik tinejdžeru koji otkriva svoju seksualnost, nego sredovečnom, oženjenom čoveku.

Bio je lak plen, ali ona nije želela da sve bude previše jednostavno. Kada su dovršili slaganje knjiga u police, rekla je hvala milion puta; moram sada da idem i da sedim u kući u Islamoradi. Hoćete li ti i žena da dođete sutra na večeru? Oh, onda dođi ti sam. Ne, u redu je, ja sam odrasla devojka. Pečenje je okej? Vidimo se.

Vozeći se u iznajmljenom kamionu, Pensi se nije osećala preterano ponosno. Zabavila ju je Džonova seksualnost i jedva je čekala da je oproba. Ali umela je dobro da čita ljude i u Džonu je osetila jezgro duboke tuge. Možda je to bilo iz Vijetnama; nije ga pominjao, ali znala je šta narukvica znači.

Šta god bio problem, možda će imati vremena da mu pomogne sa time — pre nego što bude prisiljena da se okrene i natovari mu još toga.

Možda će se sve svršiti na najbolji moguć način. Možda je problem bio sa njegovom ženom, pa će ona da ode, a on će početi iz početka...

Prestani da se zezaš. Samo postavi klopku, ulovi ga, isporuči. Kasi nije bio od one vrste ljudi koje valja razočarati.

I6. FIESTA

Pensi je polako pekla pečenje, sa vinom i voćnim sokom, zajedno sa sušenim kajsijama i jabukama natopljenim portom, začinenim cimetom, muskatnim oraščićem i đumbirom. Crni luk i krupne žir knedle krčkali su se u čorbi. Poslužila je krompire posute seckanim peršunom i servirane na italijanski način, sa maslinovim uljem, belim lukom i malo sirćeta. Mala salata "Cezar" i vazdušastipan *de agua*, kubanski hleb od koga zaboraviš na sve ostale vrste hleba.

Put do muškarčevog srca, učila ju je njena majka, išao je preko stomaka, i iako se navikla da nišani niže, smatrala je da je to verovatno dobar prilaz čoveku sa dugim bračnim stažom koji je iznenada prisiljen da se sam stara o sebi. To je bilo apsolutno ispravno što se tiče Džona. Kao kuvar nije bio bogzna šta, ali što se tiče proždiranja hrane, tu je bio izvanredan.

Odgurnuo je tanjir posle tri porcije. “Bože, koje sam prase. Ali bilo je neodoljivo.”

“Hvala.” Raščišćavala je sto polako, ⁿⁱprihvativši Džonovu ponudu da pomogne, *kompanijski* recept moje mame. Znači, misliš da je I-iedli možda prosto bacila priče i izmislila celu priču oko voza? ^{Balkan-TM/}”

“Ljudi su pominjali tu mogućnost. Eto ti nje, osam godina starije od njenog zgodnog muža — sa pola žena na levoj obali ludim za njime, bar u njenoj glavi - i još počinje da objavljuje, da gradi reputaciju...”

“Plašila se da će da je *preraste*? ^{Balkan-TM/} U stvari, da li su u to vreme koristili taj izraz? ^{Balkan-TM/}”

“Mislim da se plašila da će on početi da pravi pare svojim pisanjem. Imala je nasleđe, dedinu ostavštinu, koja je donosila dve hiljade godišnje. Od toga su oboje imali da lepo žive u Parizu. Hemingvej je sve pričao o svojoj sirotinji tih dana, izgladneli umetnik, ali živio je prilično dobro.”

“Verovatno mu je i bilo krivo. Što ne pravi pare i sam.”

“To bi ličilo na njega. Uglavnom, ako je i šutnula priče da bi osigurala njegovu zavisnost, postigla je suprotno. I dalje je bio besan trideset godina kasnije — tri žene kasnije. Rekao je da je stvar bila *pravo* iz *kovačnice*, iako pisanje nije bilo bogzna kakvo, ⁿⁱi nikada nije bio u stanju da ga povрати.”

Otvorila je ormarić, izvukla bocu iz jutane vreće i odabrala dve čašice. “Šeri? ^{Balkan-TM/}” Rekao je što da ne, pa su prešli u dnevnu sobu.

Iz dnevne sobe su na tajanstveni način nestale sve stolice, pa su bili prisiljeni da sednu zajedno na mali kauč. “Ti ne veruješ da je ona to stvarno uradila.”

“Ne.” Džon ju je gledao kako sipa šeri. “Po onome što sam čitao o njoj, uopšte mi ne deluje proračunato. Naprosto je bila slatka cura iz Sen Luisa koja se zaljubila u mangova.”

“Mangov. Šašavo staromodna reč.”

Džon sleže ramenima. “Zapravo nije bio mangov. Mislim da je iskreno voleo svaku ženu... ili bar sve dok se ne bi venčao.”

Oboje se nasmejaše. “Razume se, moglo je biti i nešto između”, reče Pensi, “hoću da kažem, da nije doslovce bacila rukopise, ali ih je ostavila izložene, moleći se da ih ukradu. Zbog čega je izašla iz kupea?”

“To je jedan od zeznutih vidova cele stvari. Hedli sama nikada nije rekla, bar ne na papiru. Izgleda da je svaki biograf smislio drugačiji razlog: otišla je da kupi novine, videla je ljude koje je prepoznala i izašla da popriča sa njima, želela je da malo prošetala pre dugačkog puta... čak je i Hemingvej imao dve verzije — izašla je da kupi bocu evijske vode ili da kupi nešto da čita. Ovo poslednje ga je izluđivalo, zbog toga što je imala torbu punu najbolje američke književnosti posle Marka Tvena.”

“Kako bi se ti osećao?”

“Osećao?”

“Hoću da kažem, govorio si da si i ti pisao priče. Šta bi bilo da neko, recimo tvoja žena, napravi grešku i sve pogubi?”

Izgledao je zamišljeno. “Nije to isto. Pre svega, za mene je to samo hobi. A ja i nemam toliko neobjavljenih stvari — kada ih je Hemingvej izgubio, on ih je izgubio zauvek. Ja bih naprosto mogao da odem do univerzitetske biblioteke i da napravim nove kopije svega.”

“Znači u poslednje vreme nisi baš mnogo pisao?”

“Ne priče. Akademske stvari.”

“Volela bih da pročitam neku tvoju priču.”

“A ja bih voleo da ti ih dam na čitanje. Ali nemam nijednu ovde. Poslaću ti neku poštom iz Bostona.”

Klimnula je, gledajući ga sa neobičnim intenzitetom. “Oh, do đavola”, rekla je i okrenula mu leđa. “Plodeš li mi pomoći sa ovim?”

“Šta?”

“Rajsferšlus.” Bila je odevena u pripijenu, belu letnju haljinu. “Spusti mi malo rajsferšlus.”

On ga polako spusti desetak santimetara. Ona obavi ostalo, podiže se, gurnu palčeve pod bretele i sleže ramenima. Haljina skliznu na pod. Na sebi nije nosila ništa drugo.

“Pocrveneo si.” U stvari, pravio je poprilično dobru imitaciju ribe na suvom. Objahala ga je, Iako se spustivši na njegova kolena, nogu široko razamknutih i počela da mu raskopčava košulju.

“Uh”, rekao je.

“Postala sam nestrpljiva. Nemaš ništa protiv?”

“Uh... ne?”

17. PONOVO VŠTRĚLJEN

Džon se probudio sav srećan, ali nije otvarao oči gotovo čitav minut, držeći se i dalje erotskog sna veka. Onda je otvorio jedno oko i video da nije bio san: ispremetani krevet u nepoznatoj sobi, pomade i erotske igračke na noćnom ormariću, miris njene kose na drugom jastuku. Šumovi iz kuhinje; mirisi kafe i šunke.

Navukao je pantalone i otišao do dnevne sobe da digne košulju sa mesta gde ju je bacio. “Dobro jutro, Pensi.”

“Jutro, stranče.” Na sebi je imala komotni bade mantil od frotira, rukava zavrnutih iznad lakata. Pažljivo je okrenula šunku viljuškom. “Kajgana okej?”

“Izvanredno.” Seo je za stočić i nalio sebi šoljicu kafe. “Ne znam šta da kažem.”

Nasmešila mu se. “Ništa ne govori. Bilo je lepo.”

“Više nego lepo.” Posmatrao je njene precizne pokrete iz donjeg dela kuhinje. Razbijala je jaja jednom rukom, po dva odjednom, pa je nasula malo vode u činiju, načupala nešto vlasca iz žardinjere u prozoru i iseckala ga malom kineskom seckalicom, tresući je uz stakato klepetanje; sve presula u činiju, pa je usledilo nekoliko zrna bibera. Stavila je šunku na papirnu salvetu i pokrila je drugom salvetom. Onda je žustro promešala jaja viljuškom i ostavila ih na stranu. Uzela je veliki tiganj od livenog gvožđa i nalila izdašnu količinu ulja. Onda je izlila mešavinu jaja u tiganj i napeto posmatrala.

“Znaš šta mislim?”^{/Balkan-TV/} reče Džon.

“Nešto duboko?”^{/Balkan-TV/}

“Aha, Mislim da sam u sobi tapaciranih zidova na nekom mestu i haluciniram čitavu stvar. I nadam se da me nikada neće izlečiti.”

“A ja mislim da si leptir koji sanja da je čovek. Drago mi je da sam u tvom snu.” Polako je promešala jaja i sastrugala ih spatulom.

“Voliš li starije muškarce?”^{/Balkan-TV/}

“Jednog.” Digla je pogled, sva ozbiljna. “Volim muškarce koji su pažljivi... i vole da se igraju.” Vratila se struganju. “Poslednjih par mladića sa kojima sam bila sve su imali u đoki, a ništa u srcu. Držala sam se sopstvenog društva poslednjih par meseci.”

“Drago mi je što sam bio na usluzi.”

“Mogao bi ti da iznajmljuješ usluge.” Nasmejala se. “Mora da si bio nemoguć kada si bio mlađi.”

“Drukčiji.” Bukvalno.

Nasula je vrele vode u činiju za serviranje, onda se vratila zapovedanju jajima. “Nešto sam razmišljala.”

“Da?”

“Oni izgubljeni rukopisi o kojima smo sinoć pričali, sva ta raznorazna objašnjenja.” Razdvojila je jaja u četiri mase i okrenula svaku. “Jesi li ikada čitao naučnu fantastiku?”

“Ne. Vonegata.”

“Tost.” Žurno je gurnula četiri parčeta hleba u toster. “Oni pišu o alternativnim univerzumima. Prilično sličnim ovom našem, ali različitim na ovaj ili onaj način. Važan ili trivijalan.”

“Koja, uh, koja ludorija.”

Nasmejala se i izlila vrelu vodu iz činije za serviranje, pa je obrisala krpom. “Pretpostavljam, možda. AH šta... šta ako su sve te verzije podjednako istinite? U različitim univerzumima. I iz nekog razloga sve su se skupile ovde.” Poče da stavlja jaja u činiju i tada se začu kucanje na vratima.

Ona se otvoriše i Ernest Hemingvej ušeta unutra. Sav ulickan, tek u dvadesetoj, sa italijanskom vojničkom kapom koju je doneo iz rata. Uperio je crno belu palicu u Pensi. “Bingo.”

Pogledala je Džona, zatim opet Hemingveja. Ispustila je činiju; ova začangrlja po podu i ne razbi se. Kolena joj popustiše i ona se obeznani kao mrtva, napravivši poluokret dok je padala, tako da joj glava tresnu o drveni pod uz glasni tresak, a bađe mantil joj se rastvori od struka naniže.

Hemingej joj je posmatrao frontalni aspekt. “Ponekad poželim da sam ljudsko biće”, reče on. “Vaša zadovoljstva tako su intenzivna. Prosta, ali intenzivna.” On pođe ka njoj sa palicom.

Džon ustade. “Ako je ubiješ...”

“Oh?” On diže obrvu na njega. “Šta ćeš onda?”

Džon napravi korak prema njemu, a ovaj mahnu palicom. Između njih pojavi se zid od cigle visok do struka, sa poput igle oštrim šiljcima na vrhu. Ovaj ponovo mahnu i pojavi se nemogući jarak, dovoljno dubok da dosegne poprilično u Huliovu dnevnu sobu. On se ispuni vodom i odatle izroni ogromni krokodil, osloni glavu na parket i upilji se u Džona. On zevnu i otkri zube.

Hemingvej je držao podignutu palicu. “Beli kraj. Taj ne ubija, sećaš se?”^{/Balkan-IT/} Zid i jarak nestadoše i palica lako dodirnu Pensi ispod pupka. Ona se neprimetno trže i nastavi da spava. “Imaće glavobolju”, reče stvor. “I biće pomalo zbunjena zbog sećanja da me je videla koje neće moći ni sa kim da podeli. Ali sve će to da izbledi, u poređenju sa iznenadnom tragedijom zbog smrti ljubavnika upravo na ovom mestu, dok je jadan čekao na doručak.”

“Ti baš uživaš u ovome?”^{/Balkan-IT/}

“Volim svoj posao. On mi je sve što imam.” On koraknu ka njemu, stopala su mu pljuskala dok je koračao po mestu na kome je bio jarak. “Ali ti lično tome nisi pripomogao. Nimalo.”

On sede naspram njega i nali kafu u lonče na kome je pisalo:^{/IT/} I ŠESTOG DANA BOG STVORI ČOVEKA - ONA MORA DA JE IMALA PREDMENSTRUALNI SINDROM.

“Kada me ubiješ ovoga puta, misliš da će da se primi?”

“Nemam pojma. Ranije nikada nije omanulo.” Toster se oglasi.
“Tosta?”^{/Balkan-IT/}

“Naravno.” Dva parčeta pojaviše mu se na tanjiru;^{/IT/} dva na Hemingvejevom. “Kad ubijaš ljude, oni obično ostaju mrtvi?”^{/Balkan-IT/}

“Ne ubijam baš toliko ljudi.” Stvor razmaza margarin po tost;^{/IT/} napravi pokret rukom, i pojavi se marmelada. “Ali kada to učinim, aha. Svi poumiru uzduž i popreko omniverzuma, na svakom vremestu. Svi

izuzev tebe.” On pokaza tostom na Džonov tost. “Samo navali. Nije otrovan.”

“Nisam baš tako zamišljao poslednji obrok.”

Hemingvej sleže ramenima. “Šta bi ti?”

“Zaboravi.” Namazao je buter na tost i nagomilao marmeladu, odlučan, usled nekog čudnog poriva, da se ponaša kao da se ne dešava ništa neuobičajeno. Doručak sa Hemingvejom, jaka stvar.

Proučavao je prikazu i primetio da je donekle prozirna, poput tradicionalnog fantoma na TV. Nejasno je video liniju koju je ocrtavao naslon stolice, poloveći mu prsa ispod nivoa grudne kosti. Da li je to bilo nešto novo? U vozu nije bilo previše svetla; možda prethodni put naprosto nije opazio.

“Novčić za tvoje misli.”

Ništa nije rekao o tome da se providi kroz njega. “Da li ti je palo na pamet da možda ~~ne~~ bi trebalo da me ubiješ? Da sam se zato vratio?”

Hemingvej se zakikota, diveći se svojim noktima. “To je tvrdnja bez premca.”

“A je li.” On zagrize tost. Marmelada je bila jaka, prijatno gorka.

“Pretpostavlja viši autoritet, meni nepoznat, koji mi nadgleda ponašanje i ispravlja me ako grešim. Ne postoji, žalim.”

“Ta ti je najstarija iz teološke knjige.” On spusti tost i uhvati se za stomak; nije trebalo da jede tako jaku hranu naše srca. “Možeš samo da pretpostaviš nepostojanje nečega; ne možeš to da dokažeš.”

“Hoćeš da kažeš, ~~ti~~ ne možeš.” On diže palicu i pogleda je. “Najprostije objašnjenje je da nešto nije u redu sa palicom. Nema načina da je proverim; ukoliko ubijem pogrešnu osobu, ima da se plati đavolska cena uzduž i popreko omniverzuma. Ali mogu da te ubijem bez palice. Pa da vidimo hoćeš li da se vraćaš na nekom prostoru vremenu.”

A sada, oštri, probadajući bolovi u stomaku. “Kopile.” Srce je kucalo polako i jako: košulja se nabirala u ritmu sa grčevima.

“Cijanid u marmeladi. Daje joj određeni frisson, slažeš se?”

Nije mogao da diše. Srce mu udari jednom, snažno, i stade. Opaki bol u levisi, zatim paraliza. Iz daljine od dva santimetra tek je nazirao tkanje bele salvete. Ona pocrvene, zatim pocrne.

I 8. SUNCE SE PONOVO RAĐA

Iz crnila u blistanje; jutarnje sunce sliva se kroz prozor pod malim uglom. Iskrivio je lice, zatreptao.

Izenada omotan u frotir, između mekih dojki. “Džone, Džone.”

Spustio je lakat da se osloni o njega, bolan na parketu i digao pogled prema Pensi. Lice joj je bilo mokro od suza. On pročisti grlo. “Šta se desilo?”

“Ti, ti, počeo si da vraćaš nogu i... samo si se preturio. Mislila sam...”

Džon spustio pogled na svoje telo, tvrdi, žilavi mišići i taman ten pod belim telesnim dlačicama, krecava rana od metka malo viša na trbuhu. Leva noga završavala se patrljkom neposredno iznad kolena.

Pokušaj da se ne onesvesti. Njegova treća prošlost nagrnu poput bujice. Korača zemljanim putem u blizini Kontuma, iznenada glasno bang mine i on leti napred, neverovatan bol, kotrlja se i vidi sopstvenu okrvavljenu čiznu metrima daleko; siva, zupčasta potkolenica štrči kroz okrvavljene, zadimljene rite nogavice, svetli grimiz štrca na suvu prašinu, glasan u tišini šoka; druga krvava mrlja širi mu se između nogu, duboki, smrtni bol na tom mestu — a onda poče da se bacaka i vrišti, dvojica su ga držala dok mu je bolničar skidao pojas, stavljao podvez, ubrizgavao morfijum kroz odeću, otkopčao Šlic i polako svlačio pantalone: penis isečen šrapnelom, mošnice otvorene u blistavo crvenu krpu kože,

okrvavljeno sivo—plavo jaje testisa odvojilo se, iskotrljalo. Onesvestio se, tada i sada.

I probudio sa njenim usnama uz svoje, njenim dahom slatkim u sopstvenim plućima, nozdrvama bolno stegnutim. Krkljavo je jeknuo i uhvatio se za grudi.

Držala mu je glavu u naručju, zadihana, smešeći se kroz suze i lako ga poljubila u čelo. “Hoćeš li sada prestati da se onesvešćuješ?”

“Aha. Bez brige.” Usne su joj se tresle. On stavi prst na njih. “Samo je noć bila duža nego što sam navikao. Predoziranje sreće.”

Najsrećnija noć njegovog života, možda i tri života. Poput povratka iz mrtvih.

“Da zovem doktora?”

“Ne. Onesvešćujem se svaki čas.” Obično u gimnastičkoj sali, od preteranog zapinjanja. On gurnu ruku pod frotir i pokri joj dojku.

“Prošlo je... znaš li koliko ima otkako sam... to radio? Hoću da kažem... triput u jednoj noći?”

“Jedno šest sati.” Nasmešila se. “I možeš da kažeš jebao. Nisam gimnazijalka.”

“Reći ću.” Noć je bila rastuća progresija intimnosti, gimnastike, pomagala. “Morao sam da se upitam gde je slatka devojka poput tebe naučila sve to.”

Ona skrenu pogled, napućenih usana, zamišljena. Lakim vrhom prsta pogladi mu penis po dužini i nasmeši se kad ovaj počne da se razmotava. “Na poslu.”

“Šta?”

“Bila sam prostitutka. Tamo sam naučila štoseve. Vežba čini majstora.”

“Prostitutka. Au.”

“Jesi li šokiran? Ogorčen?”

“Samo iznenađen.” To je bilo istina. Poštovao je takve ženske usluge i bio zahvalan što su mu činile Vijetnam gotovo podnošljivim, na otprilike po sat vremena. “Ali sada moraš da učiniš nešto stvarno pokvareno. Nikada ne bih mogao da volim prostitutku sa srcem od zlata.”

“Razmisliću o tome.” Pomerila se. “Misliš da možeš da ustaneš?”

“Naravno. Ona se diže i pruži mu ruku. Dodirnuo ju je, ali nije povukao; digao se glatkim, izvežbanim pokretom, onda skočio i seo uz stočid. Poče da privezuje svoju nogu.

“Čitala sam o onim novim”, reče ona. “Trajnim.”

“Aha; i ja sam čitao o njima. Kompjuterski interfejs, povežu ti nerve sa senzorima.” On se strese. “Ne, hvala. Dosta hirurgije.”

“Ne vredi ni svih tih pogodnosti?”

“Da bih mogao da mrđam prstima, da me svrbi stopalo? Ne. Osim toga, invalidsko ne plaća za takve stvari.” To zapanji Džona dok je govorio; ovde nije odrastao kao bogataš. Otac mu je potrošio sav novac od mlinova na firmu za fotokopiranje šest meseci pre nego što je kseroks izašao na tržište. “Rekla si da si bila prostitutka. Više nisi?”

“Ne, ono o predavanju u školi bila je istina. Daj da dovršimo taj posao sa jajima.” Ona podiže činiiju koju je ispustila u drugom univerzumu. “Ostavila sam se kurvanja pre sedam godina.” Podigla je jedno jaje, pogledala ga, spustila. Napola se okrenula i zagledala kroz prozor kuhinje. “Ne mogu ti to učiniti.”

“Ne možeš... šta?”

“Oh, da lažem. Da lažem i dalje.” Prišla je frižideru. “Hoćeš pivo?”

“Da lažeš? Ne, ne hvala. Kakvo laganje?”

Otvorila je pivo^{ov}, i dalje ga ne gledajući. “Dopadaš mi se, Džone. Stvarno mi se dopadaš. Ali nisam ti tek tako... spontano uletela u naručje.” Dobro je potegla i počela da sipa malo iz boce u čašu.

“Ne razumem.”

Pošla je nazad, usredsređena na sipanje piva, onda je nespretno sela. Duboko je udahнула i ispustila dah, zagledana u njegove grudi. “Kasi me je namestio za ovo.”

“Kas?”

Klinmula je. “Silvester Kaslmejn, čudo od deteta.”

Džon sede nazad, zapanjen. “Ali rekla si da to više ne radiš”, reče on bez mnogo logike. “Za novac.”

“Ne za novac”, reče ona ravnim, povređenim glasom.

“Trebalo je da znam. Žena kao ti ne bi...” On napravi pokret rukom kojim je škartirao sopstveno telo od pojasa naniže.

“Ti si u redu. Nemoj se sažaljevati.” Lice joj je pokazalo trunku kajanja zbog toga, ali terala je dalje. “Da je bilo samo zbog dužnosti, jednom bi bilo dovoljno. Ne bih morala da se jebem i pušim čele noći da te pridobijem.”

“Ne”, reče on, “to je istina. Samo prvi trenutak, kada si se svukla. To je bilo dovoljno.”

“Dugujem Kaslu veliku uslugu. Prijateljica će mi ići na sud zbog toga što je jedna od sporednih okrivljenih oko prostitucije. Bila je to nameštaljka, čista i prosta.”

“Radila je za istu grupu kao ti?”

“Aha, ali ovo je bilo za svoj groš. Mislim da joj je stvar namestio servis za pratnju, otprilike isporučio i nju i muškarca u zamenu za ovo ili ono.”

Gucnula je pivo. “Tip je hteo utroje. Moja prijateljica je upoznala tu devojkⁿⁱku par dana ranije u baru u kome je povremeno radila... izgledala je dovoljno staro; rekla je da je u biznisu.”

“I nije bila nijedno?”

“Bog zna. Možda je uhapšena kao maloletna, pa je sklopila posao. Uglavnom, tek što joj ga je stavio, kad eto ti pajkana na prozorima. Zviznuli ga zakonikom. *Pet santimetara, dvadeset godina*, kaže moja prijateljica. Bio je negde oblasni punomoćnik, sa neprijateljima. Zamalo da odvuče moju prijateljicu sa sobom. *Žao* mi je.” Glas joj je bio besan.

“Nemoj da te bude”, reče Džon, gotovo šapatom. “Sve shvatam. Šta god bilo, ostaje mi prošla noć.”

Klimnula je. “I tako su dvojica pajkana koji je trebalo da svedoče provaljeni zbog držanja kokaina. Vest se proširila naniže i svi su se odjednom prisetili da je žena bila neka druga.”

“I šta je Kasi hteo da uradiš? Sa mnom?”

“Oh, štagod naiđe onako prirodno ili neprirodno, ukoliko tako poželiš. A kasnije to isto na određenom mestu i u određeno vreme, gde bi nas upecao na delu.”

“Kasi?”

“On i njegov verni video. Onda pretpostavljam da bi pretio da će da prikaže snimak tvojoj ženi, ili univerzitetu.”

“Pitam se. Lena... zna da sam imao druge žene.”

“Ali ne u poslednje vreme.”

“Ne. Već godinama.”

“Možda je sada drugačije. Mogla bi početi da se oseća, pa, nesigurno.”

“Svaka žena koja te vidi osećala bi se nesigurno.”

Slegla je ramenima. “To bi moglo da bude deo cele stvari. A moglo bi da te košta i posla?”

“Ne vidim kako. Bilo bi nezgodno, ali nije to kao da si mi studentkinja - pa čak se i to dešava, a da ne košta tipa posla.” Nasmejao se. “Jadni stari Lari. Dobio je najpre ljubakanje, pa olajavanje od studentkinje i morao je da vodi svečani savet četiri ili pet godina. Postao je alergičan na vino i sir. Ali izvukao je da postane redovni profesor.”

“Pa o čemu se radi?” Nagla se napred. “Jesi li zavisnik, ili šta?”

“Zavisnik?”

“Hoću da kažem, kako to da uopšte poznaješ Kasla? Nije ti on tek tako pokupio ime iz telefonskog imenika i naterao me da te zavedem, čisto da bi video šta će da bude.”

“Ne, naravno da nije.”

“Onda? Ja priznajem, ti priznaješ.”

Džon pređe rukom preko lica i pritisnu drugom rukom koleno, osloni se svom težinom da stopalo ne bi počelo da lupka. “Ne treba da se i ti umešaš.”

“Ma kako zoveš prošlu noć, ringe ringe raja? Ja jesam umešana!”

“Nisam na to mislio. Stvar je nezakonita.”

“Au, bre. Ma nije valjda.”

“Daj mi da razmislim.” Džon pokupi tanjire i othrama do sudopere. Spustio ih je tamo, pa se zavitlavao sa trakama i jastučetom koji su mu vezivali stopalo uz patrljak, onda je sipao sebi kafe i vratio se bez hramanja.

Prišao je lagano i dunuo u kafu. “Ono što se dešava, to je da Kasli misli da mu shema funkcioniše. Greši. Pobriniu sam se da ne upali.” Stopalo mu je lupnulo dvaput.

“Misliš. Nadaš se.”

“Ne. Siguran sam. Uglavnom, teglim Kasla zbog toga što mi je potrebna njegovo nadgledanje u određenim stvarima.”

“*Određenim stvarima*, aha. Baš zvuči kompletno.”

“U stvari, taj deo je nezakonit.”

“Pa pričaj mi onda o njemu.”

“Jok. I dalje bi mogao da uzvрати udarac gde ne treba.”

Frknula je. “Znaš ti što bi moglo da uzvрати gde ne treba. Zajebavanje sa Kaslom.”

“Za njega mogu da se pobrinem.”

“Ne znaš ti. Možda je opasniji nego što misliš.”

“On mnogo priča.”

“Vi muškarci.” Uzela je piće i izlila ostatak boce u čašu. “Pazi ovamo, ^{nov} bila sam s njime na jednoj zabavi, pre par godina. Bio je pijan, uzeo malo koke, počeo da blebeće.”

“*In vino veritas?*”

“Jeste, a koka je to. Ali rekao je da je pobio troje ljudi, strance, tek da vidi kako je to. Dopalo mu se. Baš sam naklonjena da mu poverujem.” Džon ju je čutke gledao jedan trenutak, sređujući nova sećanja na Kasla.

“Pa... ima u njemu opaka žica. Ne znam što se tiče ubistava. U svakom slučaju, ne povodom ovoga.”

“A to je?” ^{/BalkanTV/}

“Moraćeš da mi veruješ. Ne radi se o tome da ne mogu da ti kažem zbog Kasla.” On se priseti od pre jednog univerzuma kako je bespomoćno ležala dok je Hemingvej spuštao palicu na njenu golotinju. “Veruješ mi?” ^{/BalkanTV/} Proučavala je vrh svoje čaše, kružeći prstom po njemu.

“Pretpostavimo da verujem. šta onda?” ^{/BalkanTV/}

“Uobičajeni posao. Ništa mi nisi rekla. Isporuči me Kaslu i njegovoj video kameri; ^{nov} potrudiću se da obezbedim dobru predstavu.”

“A kada te suoči sa njom?”^{/BalkanTV/}

“Zavisi od toga šta hoće. On zna da nemam mnogo novca.” Džon sleže ramenima. “Ukoliko bude nerazuman, može da ide i da pokaže traku Leni. U stanju je ona da živi s tim.”

“A upravnik tvoje katedre?”^{/BalkanTV/}

“Ima da mi da medalju.”

I 9. U NAŠE VREME

Znači, nije bila palica. Pojeo je dovoljno cijanida da ubije konja, ali očigledno samo u jednom univerzumu.

Proverio si sledeći dan u svim ostalim?^{/BalkanTV/}

Svih 119 dalje je mrtav u onom gde sam ga ubio navozu...

To je ohrabrujuće.

... ali nema kauzalne rezonancije u drugima.

Oh, ali određene rezonancije ima. Sećao te se u univerzumu u kome si ga otrovao. Možda i u svima.

To je nemoguće.

Jednom je nemoguće. Dvaput je trend. Sto dvadeset puta znači da se dešava nešto što ne razumemo.

Ja predlažem...

Ne. Ne možeš da se vratiš i pobiješ ih jednog po jednog.

Da je palica radila prvi put, sada bi ionako svi bili mrtvi. Nema razloga da mislimo da ćemo napraviti veće vrtloženje ako ih budemo sređivali jednog po jednog.

Nije to stvar za eksperimentisanje. Kao što i sam dobro znaš.

Ne znam kako ćemo to rešiti na drugi način.

Prosto. Ne ubijaj ga. Pričaj ponovo s njim. Možda se uplaši, ukoliko pamti oba puta kada je poginuo.

Imam ideju. Šta ako ga neko drugi ubije?

Ne znam. Ako naprosto unajmiš nekoga - učiniš ga direktnim izvršiocem sopstvene volje - to se ne bi nimalo razlikovalo od cijanida. Možda kao poslednji pokušaj. Najpre opet razgovaraj s njim,

U redu. Pokušaću.

20. O RANAMA I DRUGIM SLUČAJEVIMA

Iako je Džon otkrio da mu je teško da se koncentriše, da pokušava da ne misli o Pensi, bio je najbolji trenutak kojim je raspolagao u predvidljivoj budućnosti da prizove Hemingvejevog demona i pokuša da nešto učini da bi ga isterao. Nije želeo da mu ijedna od dve žene bude u okolini ukoliko se prokletinja opet da na ubijanje. Možda im se dogodi što i njemu, da samo pređu u drugu stvarnost - koliko god to bilo neprijatno, bar se radilo o životu — ali Hemingvej je rekao suprotno. Nije bilo razloga da sumnja da to nije istina.

Verovatno najbolji način da privuče pažnju stvora je bio nastavljanje rada na pastišu Hemingveja. Odlučio je da prepíše prvu stranu da bi se zagrejao, kucajući je u Hemingvejevom stilu:

SA MLADOŠĆU

1. Mitraigliatrice

Zemlja na zidovima rovova izjutra nikada nije suva . Da je Fiver mogao da nađe stare novine stavio bi ih između grudi i zemlje kada bi izašao da zalegne na zid rova i čeka na svetlost . Prva svetlost bila je najbolje vreme . Mogao si imati sreće i videti blesak puščane cevi da bi ga nanišanio . Ali strpljenje je bilo bolje od sreće . Čekanje da vidiš šlem ili glavu bez šlema.

Fiver pogleda neprijateljske linije kroz četvrtastu kutiju od drveta koja je prolazila kroz zid rova približno u nivou tla . Drugi kraj kutije bio je prekriven gazom boje zemlje . Čovek koji bi pogledao pravo u nju mogao bi videti blesak iz ždrele puške kada Fiver opali kroz kutiju . Ali sa srećom, blesak bi bio poslednja stvar koju je video.

Nik je opalio/kroz gazu šest puta . Pokokao je najmanje tri Austrijanca . Sada je gaza u središtu imala rupu poderanih ivica . Jedan metak uleteo je iz suprotnog smera , slučajnost , i ukresao duboku brazdu po dnu drvene kutije . Fiver je znao da će videti cepke kako štrče na sve strane pre nego što bude video ijedan detalj linije neprijateljskih rovova.

To će biti otprilike dvadeset minuta . Fiver poželeg cigaretu . Bilo je i previše vremena da siđe u bunker i pripali jednu . Ali za- senila bi mu noćni pogled . Bolje da pričekaa.

Fiver začu pokret pre glasa . Uzeo je ručnu bombu sa dasčane police sa svoje leve strane , a palac mu napipa proten osigurača . Neko je puzao ispred njega . Puzao polako , ali ne pretihoa . Provukao je levi kažiprst kroz proten i čekao.

---- Upomoć , dođe do njega napregnuti šapat.

Fiver oseti kako mu se ramena zatežu . Razume se , mnogi Austrijanci govorili su italijanski.

---- Ranjen sam . Pomozi mi . Ne mogu dalje.

---- Kako se zoveš i iz koje si jedinice , prošapta xxxxx kroz kutiju .

---- Dan-Franko Dante . Četrsto četrdeset sedma.

Bila je to jedinca koja je pretrpela gadne batine tokom večernje predstave . Sa prvim svetlom ubiće me .

---- U redu . Ali izlazim sa bombom u ruci . Ako me ubiješ, i ti ćeš da pogineš .

---- Preporučio bih tu logiku tvom oficiru starešini . Molim te, požuri.

Fiver provuče oružje kroz drvenu kutiju i diže se na vrh rova . Uzео je bombu iz džepa i pažljivo izvukao osigurač , držeći čvrsto detonator . Držao je klin oko prsta da bi mogao da ga vratiti .

Probijao se niz nagib , vođen čovekovim šapatом . Posle par minuta ruka mu nađe čovekovo rame . ---- Bogu hvala . Požuri sada .

Oba vojnikova stopala raznele su mine . Trebalo ga je nositi .

---- Ne jauči , reče Fiver. Ovo ima da boli .

---- Bez glasa , reče vojnik. A kada ga Fiver diže na leđa, začuo se samo uzdah. Ali četurica mu je bila slobodna . Ona pade na kamen i napravi glasan , šupalj zvuk.

Raketa puče nad njima i noć ova pređe u blesak i treperave senke . Veliki mitraljez otvori vatru rong , kararong , rong , rong . Fiver se kretao prema grudobranu nad sobom koliko god je brže mogao , ali znao je da je beznadežno . Vide kako zemlja pršti dvaput zdesna i onda oseti udar metka u telo Italijana , koji reče "Ibuse" , kao da ga sve to samo nervira , i gotovo da su uspeali , ali na ivici rova oštra grudva pogodi

Fivera iza kapice kolena i oni se obojica skotrljaše . Pali su dva metra unutar bezbedne zone, ali Italijan je već bio mrtav.

Fiver je iščabio zglobov i povredio nos u padu , i to je bolelo gore od metka . Ali nije mogao da pomeri prste na nozi i znao je da mora da je gadno . Onda počeo da boli.

Oružar zatvori Italijanove oči i uz pomoć još jednog nespretnjakovića odvuče Fivera do medicinarskog bunkera . Bolelo je grozno , cipela mu se ispunila krvlju i povraćao je . Zaustavili su se da gledaju kako povraća , a onda ga odvucli ostatak puta.

Hirurg ga položi između dve kerozinske lampe . Uklonio je naprtace , izuo mu cipelu i isekao okrvavljenu nogavicu pantalona skalpelom . Okrenuo je Fivera na stomak i dao četvorici da ga drže dok je kopao za metkom . Bol je bio veliki, ali Fivera su dovoljno razbesnela četvorica ljudi da nije glasno jaukao . On začu kako metak zvekeće o metalnu tacnu . Zvučalo je poput čuturice.

“Ta ti je malčice previše ljigava, šta misliš?” Džon se okrete, a Hemingvej je bio tu, čitao mu je preko ramena. „Zvučalo je poput čuturice, baš.” Kaki vojna uniforma pokrivena blatom i poprskana svežom krvlju. Krv je kapala i pravila mu baricu kraj nogu.

“Pucaj, onda. Ili šta je već na redu ovoga puta. Možda ću taj red drugačije napisati u sledećem univerzumu.”

“Ponestaće ti ih. Postojiš u još samo osam univerzuma.”

“Naravski. A ti me, inače, nikada nisi slagao.”

Hemingvej uzdahnu. “Možda da umesto toga. porazgovaramo.”

“Slušam.”

Hemingvej prođe kraj njega prema kuhinji. “Oćeš pivo?”

“Ne dok sam pri poslu.”

“Kako te volja.” On othrama do kuhinje, van vidika i Džon začu kako otvara frižider i otvara pivo. Vratio se kao Hemingvej petogodišnjak, obučen u odeću devojčice, držeći obema rukama nesrazmernu bocu piva. Spustio je bocu na kraj stola i uspuzao na kauč sa dečijom šepRTLjavošću.

“Gde je palica?”

“Znao sam da ovoga puta neće biti potrebna”, propišta on. “Deluje mi da ima i boljih načina da se postupa sa čovekom poput tebe.”

“Ma nemoj mi reći.” Džon se nasmeši. “A šta je to čovek poput mene! Onaj na kome tvoja palica iz nekog razloga ne deluje?”

“U stvari, mislio sam na radoznalost. Navodno je to ono što pokreće naučnike. Ti ješ naučnik, a ne tek bogataš u potrazi za ispunjenjem?”

Džon skrenu pogled od drevnih očiju na dečjem licu. “Ponekad sam se i sam pitao. Zašto ne pređeš na poteru, kako smo nekada govorili. Pre par univerzuma.”

“Proverio sam ti život na licu mesta u nekoliko univerzuma”, reče dete. “Uvek si zaluden Hemingvejom, iako to ne radiš uvijek radi zarade.”

“Šta drugo još radim?”

“Verovatno nije zdravo da to saznaš. Ali svaki ti privučen je nestalim rukopisima otprilike u isto vreme, na sedamdeset petu godišnjicu.”

“Pitam se zašto.”

Hemingvej zamaše bocom razoružavajuće odraslim gestom. “Omniverzum je pun takvih niti koicidencije. One imaju kauzalni smisao u dimenziji sa kojom se ti ne možeš snadi.”

“Iskušaj me.”

“Na neki način, to je ono što želim da predložim. Smesta ćeš odustati od tog opasnog projekta i nikada ga nećeš nastaviti. U zamenu, odvešću te nazad kroz vreme, do stanice Gar de Lion, 14. decembra 1921.”

“Gde ću videti šta se dešava sa rukopisima.”

Još jedno sleganje ramenima. “Staviću te na Hedlin voz, poprilično pre nego što su rukopisi ukradeni. Moći ćeš da osmatraš scenu oko sat vremena, a da te niko ne vidi. Kao što znaš, neki ljudi teoretizirali su da nikada nije bilo lopova; nikada nije bilo vreće; da je Hedli naprosto pobacala rukopise. Ukoliko je to slučaj, nećeš videti ništa dramatično. Ali nepostojanje vreće biće moćan indirektni dokaz.”

Džon je delovao skeptično. “Nikada nisi išao da sam proveriš?”

“Da jesam, ne bih mogao da odvedem tebe. Ne mogu da postojim dva puta na istom prostoru vremenu, razume se.”

“Kako budalasto od mene. Razume se.”

“Dogovoreno?”

Džon je proučavao prikazu. Pohabani tapacirung kauča prozirao joj se kroz ruke i noge. Zaista je delovalo kao da je svaki put manje materijalna. “Ne znam. Daj da razmislim par dana.”

Dete povuče pivsku bocu i onàvse izduži u dugi, ćilibarni štap. Ovaj se pretvori u crno-belu palicu. “Još nismo probali rak. Taj možda deluje.” On skliznu sa kauča i počeo da se prikrada Džonu. “Doduše, treba više vremena i boli. Boli *грозно*.”

Džon se diže sa stolice. “Samo mi priđi sa time i ima da te šutnem u sledeći utorak.”

Dete zatitra i postade Hemingvej u sredini četrdesetih, kabasti kafanski tabadžija. “Jašta ćeš, šampione.” On ispruži palicu tako da joj se kraj nađe desetak santimetara od Džonovih prsa. “Vidimo se.” On nestade

sa jedva čujnim pucnjem i blagim vetrom kada je vazduh krenuo da mu popuni mesto.

Džon je razmišljao o tome dok je išao da napravi novu šoljicu kafe. On požele da zna više o prirodnim naukama. Stvor je očigledno zauzimao mesto, pošto je njegov nestanak pravio vakum, ali nije se moglo poreći da polako nestaje.

Pa, zapravo ne nestaje. Nego postaje sve prozračniji. To mu možda ne utiče na sposobnosti. Staklena vrata isto su toliko vrata koliko i ona neprozirna, ukoliko samo probaš da prođeš kroz njih.

Seo je na kauč, podalje od rukopisa da bi mogao da razmišlja bez ometanja. Sa jedne strane, ta Hemingvejeva ponuda bila je priznanje poraza. Priznanje, najzad, da nije u stanju da reši taj problem ubijajući ga opet i opet. To je bilo utešno. Radije ne bi da umire ponovo, osim onaj jedan put.

Ali možda bi trebalo. To je bila misao koja je izazivala jezu. Ukoliko natera Hemingveja da ga ubije još tuce puta, stotinu puta... kakva li će čudna vrsta stvorenja postati? Stotinu autobiografija koje se preklapaju, sve savršeno upamćene? Mozak svakako ima konačan kapacitet za skladištenje informacija; popuniće se, kako bi to Pensi rekla. Ili možda nije bio konačan, bar u njegovom slučaju — ali to je bilo logički apsurdno. Postoji samo jedan određen broj ćelija u mozgu. Razume se, možda je bio a veži sa Džon Berdovima po svim univerzumima koje je naseljavao.

I šta bi se desilo kada bi umro na neki prirodni način, a ne poginuo od ruke međudimenzionalnog ubice? Da li bi i dalje nastavio da prelazi u druge identitete? To je bio divan izgled: pre ili kasnije imao bi 130 godina, ležao na odru i umirao u svakom deliću sekunde tokom ostatka večnosti.

Ili možda Hemingvej ovoga puta nije lagao^{rev}, pa mu je preostalo samo još osam života. U čitavom kontekstu, takva mogućnost bila je smirujuća.

Telefon zazvoni^{rev}; za promenu, Džon je bio zahvalan na prekidu. Bila je to Lena, koja je govorila da joj se otac vratio iz bolnice i da je mislila da se vrati kući prekosutra. Fino^{rev}, reče Džon, osećajući se malo pokvareno^{rev}; unajmiću kola, pa ću te pokupiti na aerodromu. Nemoj da se deranžiraš, reče Lena^{rev}; osim toga, još nije znala broj leta.

Džon je nije nagovarao. Ukoliko je, kao što je sumnjao^{rev}, Lena umešana u zaveru sa Kaslom, verovatno je bila tu na Ki Vestu, ili riegde u blizini. Ako bude morala da kupi kartu do Omahe i nazad da bi održala svoj deo podvale, novac će izaći iz Džonovog džepa.

On spusti slušalicu i onda, gonjen naglim porivom, okrete broj njenih roditelja. Njen otac odgovori. Nabacivši svoj profesorski ton, on reče da se zove Maksvel Perkins, finansijski savnjivač Plavog krsta i da bi hteo da zna tačan datum kada je g. Monagen otišao u bolnicu prilikom svog nedavnog boravka. Ovaj reče^{rev}: mora da ste dobili pogrešnog čoveka^{rev}; nisam bio u bolnici dvadeset godina, da kucnem u drvo. Zar ne razgovaram sa Džonom Frenklinom Monagenom^{Balkan-TM/}? Ne, ovo je Džon Frederick Monagen. Strašno mi je žao^{rev}, prirodna greška. U redu je^{rev}; nadam se ta je taj drugi čova okej, zbogom, doviđenja, laku noć, ser.

Znači, sutra je veliki dan sa Pensi. Koliko mu je bilo poznato^{rev}, Džona tokom seksa niko nije posmatrao dvadeset godina, a nikada od strane nezainteresovanog, ili bar hladnog posmatrača. Nadao se da znanje o tome da ga špijuniraju neće uticati na njegovo izvođenje. Ili znanje da će to biti poslednji put.

Sveopšta, bespomoćna tuga sveg ga obuhvati. Znao je da je poslednja stvar koju treba napraviti u takvom raspoloženju da izađeš i da se napiješ. Ionako je bilo jedva podne. Uzeo je iz novčanika dovoljno novca

za pet martinija, sakrio novčanik ispod jastuka na kauču i krenuo do ulice Dival.

21. UMIRANJE, DOBRO ILI LOŠE

Džon je upravo zaključio da je prerano doba dana za opijanje. Slistio je dva martinija kod Slopi Džoa, a onda odlutao do centra, jer su turisti počeli da ga nerviraju, a bend je bio sve glasniji, rastužujuće mlad i veseo. Našao je prljavi bar koji nikada ranije nije primetio, mračan, zadimljen i vruć. Po drugim univerzumima bio je to japijevski butik. Tri pijandure na socijalnom raspravljali su o politici gotovo dovoljno glasno da potisnu kviz na televiziji. To se izgleda dobro slagalo sa glavoboljom i gorušicom koje je pokupio od martinija i koračanja po suncu. Uzeo je od konobara pivo i malo kikirikija; kao i par aspirina, pa je seo za najdalji sto sa primerkom lokalnih strogo reklamerskih novina. Neko je opskurno urezao JEBO ANARHIJU u ploču stola.

Niko drugi na ovom svetu ne zna šta anarhija jeste, pomisli Džon, i bespomoćno osećanje haosa vrati se, donekle pojačano pijanom sentimentalnošću. Šta bio dao da može da se vrati do prvog univerzuma i sve raščini time što naprosto ne bi...

Da li bi to bilo moguće? Hemingvej je bio voljan da ga vrati u 1921; zašto ne i par nedelja unazad? Gde je do đavola taj kućkin sin u trenutku kada ti od svih treba baš on, ili ono, ili šta god bio.

Pomenuti Hemingvej se pojavi na stolici naspram njegove, tinejdžer iz Ouk Parka sa pripaljenom cigaretom. "Osetih neku vrstu vibracije od tebe. Jesi li spreman da doneseš odluku?"

"Mogu li te ljudi za barom videti?"

"Ne. I bez brige što će izgledati kao da pričaš sam sa sobom. Mnogo takvih stvari se dešava na ovom mestu."

“Pazi ovako. Zašto ne možeš da me vratiš nazad u prvi univerzum, par nedelja pre nego što smo se sreli na vozu? Naprosto ^{/Balkan-TV/}đu...” Hemingvej je polako vrteo glavom. “Ne možeš.”

“Ne. Kao što sam ti objasnio, ^{/Balkan-TV/}ti tamo već postojiš...”

“Kažeš da ^{/Balkan-TV/}ti ne možeš da budeš na istom mesto dvaput. Otkud znaš da ja ne mogu?”

“Otkud ti znaš da ne možeš da progutaš onaj klavir? Naprosto ^{/Balkan-TV/}ne možeš.”

“Mislio si i da ne mogu da govorim o tebi; ^{/Balkan-TV/}mislio si da će tvoja palica da me ubije. Ja nisam kao normalni ljudi.”

“Osim po tome što ti alkohol nimalo ne pomaže u rasuđivanju.”

Džon je zamišljeno jeo kikiriki. “Probaj ovu, onako igre radi. U 11:46, 3. juna, čovek po imenu Silvester Kaslmejn seo je u Dos Hermozas i počeo da razgovara sa mnom o izgubljenim rukopisima. Nikada ne bih pomislio na falsifikovanje da nisam razgovarao sa njim. Zašto se ne vratiš u prošlost i sprečiš ga da uđe u taj kafe? Ili da se naprosto ^{/Balkan-TV/}vratiš u 11:30 i ubiješ ga.”

Hemingvej se zlobno nasmeši. “Baš ga ne voliš.”

“Više se radi o strahu nego o dopadanju ili nedopadanju.” On oštro protrlja lice, prisećajući se. “Smešno kako se stvari menjaju. Prvi put kada sam ga sreo bio je nekako simpatičan. Onda si me ubio na vozu i u sledećem univerzumu on je postao hladniji, ozbiljniji. Onda si me ubio u Pensinom stanu i u ovom univerzumu postao je zao. Zao na opasan način, poput par ljudi koje sam upoznao u Vijetnamu. Oni koji stvarno vole ubijanje. Kao ti, po svemu sudeći.”

Ovaj dunu nekoliko krugova od dima pre nego što je odgovorio. “Ne radi se o tome da ja ^{/Balkan-TV/}volim ubijanje ili nešto tako. Imam složenu funkciju i obavljam je zbog toga što to radim. To zvuči kao zatvoren krug zbog ograničenja ljudskog jezika.

Ne mogu da idem okolo i ubijam ljude levo i desno čisto da bih video šta će da bude. Kada osoba pogine u pogrešno vreme, potrebna je čitava večnost da se stvari raščiste. Nije da to ne bi vredelo u tvom slučaju. Ali mogu ti reći sa sigurnošću da ubijanje Kaslmejna ne bi uticalo na konačni ishod.”

“Kako možeš to da kažeš? ^{Balkan-IT/} On je odgovoran za čitavu stvar.” Džon dokrajči najveći deo piva, a Hemingvej samo dotaknu kriglu i ova se ponovo napuni. “Nije otrovano.”

“Ne bi upalilo”, reče stvor turobno. “Rado bih ubio Kaslmejna na koji god način hoćeš — jedna od mogućnosti je rak penisa — kada bi postojala makar i bedna šansa da će to raščistiti stvari. Razlog zbog koga znam da ne bi jeste da nisam osetio ni najmanje privlačenje na taj susret. Nema vrtloga verovatnoće povezanog sa njim na onaj način kako je bilo sa tvojom kupovinom Korone ili otpočinjanjem priče na vozu, ili pak njenom zapisivanju ovde. Možda misliš da nikada ne bi sam od sebe došao na ideju o falsifikovanju, ali grešiš.”

“To je besmislica.”

“Jok. U čitavoj skupini postoje univerzumi u koje Kaslmejn nije umešan. Možda ti je teško da u to poveruješ, ali tvoja verovanja su nebitna.”

Džon neobavezujuće klimnu i poprими onaj daleki izgled prisećanja. “Znaš... sada kada u glavi premotavam sve nage razgovore, svih pet, jedini sugtinski razlog koji si mi pružio da ne pišem taj pastiš jeste: ^{nov} *Ja ili neko kao ja moraće da te ubije*. Pošto to izgleda nije moguće, zašto ne pokušaš neku drugu vrstu napada? ^{Balkan-IT/}”

Stvor ugasi cigaretu stisnuvši je između palca i kažiprsta. Oseti se zadah spaljenog mesa. “U redu, probaj ovo: ^{nov} predaj se ili ću ubiti Pensi. Zatim Lenu.”

“Razmišljao sam o tome i spreman sam da se kladim da nećeš, ili ne možeš. Imao si savršenu priliku pre par dana — maksimalni dramatski efekat — i nisi to učinio. Sada kažeš da je to strašno komplikovano.”

“Spreman si da se kockaš sa životima ljudi koje voliš?”

“Kockam se ja sa mnogo čime. Uključujući i njih.” On se naže napred. “Odvedi me u budućnost umesto u prošlost. Pokaži mi šta će biti ako uspem sa hemingvejevskom obmanom. Ukoliko se složim da je to grozno, ostaviću se svega i postati vodoinstalater.”

Stari, mudri Hemingvej zavrte čupavom glavom na njega. “Tražiš od mene da, moliću lepo, sredim celu stvar tako da možeš da progutaš klavir. Čak ni ja ne mogu da odem pravo u budućnost i pogledam oko sebe; prilično sam vezan za tvoju sadašnjost i prošlost dok se problem ne raščisti.”

“Jedna od prvih stvari koje si mi rekao bila je da si iz budućnosti. I prošlosti. I drugih temporalnosti, šta god kog đavola to značilo. Da li si tada lagao?”

“Ne baš.” Stvor uzdahnu. “Daj da na silu napravim jednu analogiju. Pogledaj onaj klavir.”

Džon se napola okrete. “Okej.”

“Ne možeš ga pojesti — ali na neki način, ja mogu.” Klavir se iznenada preobrazi u planinu hladnih kapsula oblikovanu kao klavir, koja se smesta sruči i skotrlja na sve strane po podu. “Svaka kapsula sadrži pregršt strugotine, istucane slonovače ili metala, čitav klavir u otprilike sto hiljada kapsula. Ukoliko progutam po jednu sa svakim obrokom, stvarno ću pojesti klavir tokom sledećih trista hiljada i nešto godina. To za mene nije dugo vreme.”

“To ništa ne dokazuje.”

“Nije to *dokaz*; to je demonstracija.” On poseže i uze kapsulu koja se prokotrljala, pa je ubaci u usta. “Jedna otišla, sledi još 99999. I na koliko onda načina mogu da pojedem taj klavir?”

“Načina?”

“Hoću da kažem, mogao sam da progutam prvu bilo koju od stotinu hiljada. Sledeću mogu da izaberem od preostalih 99999. Na koliko različitih načina mogu...”

“To je lako. Faktorijel od stotinu hiljada. Ogroman broj.”

“Čista petica. To ti je deset na godzilioniti stepen. To predstavlja broj mogućih puteva — broj budućnosti - koje dovode do tog jednog zagarantovanog, predodređenog događaja: mog gutanja klavira. Svi su različiti, ali u pojmovima toga dali je klavir pojeden, njihove razlike su trivijalne... U većoj razmeri, svaka moguća trivijalna akcija koju preduzmeš ti ili bilo ko u univerzumu postavlja nas u nešto drugačiju budućnost nego što bi inače postojala. Ogromna većina akcija, koliko god na izgled bitnih, na duge staze ne dovodi ni do kakve razlike. Ave budućnosti povijaju se nazad do jednog središnjeg, ujedinjujućeg događaja — osim onih koje ti zajebeš!”

“Pa kakav je to veliki događaj?”

“Za tebe je nemoguće da to znaš. I uostalom, nije ni bitno.” Zapravo, bila je potrebna poprilično kosmička tačka gledišta da bi se događaj smatrao nebitnim: kraj sveta.

Ili bar kraj života na Zemlji. Upravo u tom trenutku postojala su dva ozbiljna, mlada političara, u Sjedinjenim Državama i Rusiji, koji će 11. avgusta 2006. postati predsednik i premijer svojih država. Na taj dan, jedan će uvrediti drugog da oproštaja ne može biti, pa će biti pritisnuto dugme, zatim drugo dugme, i do trenutka kada sunce zađe u Moskvi, ili izađe u Vašingtonu, na planeti neće biti baš ničeg živog — od dna okeana

do vrha atmosfere; ni bubašvabe, ni paramecijuma, ni virusa, i sve to zbog toga što postoje stvari koje čovek ne može da otrpi, ako je stvarno čovek.

Hemingvej nije bio jedini pisac koji se osećao tako, ali bio je onaj koji će najviše uticati na tu generaciju. Prikaza koja je želela da Džon bude mrtav ili bar da ne kuca nije tačno znala kakvo će dejstvo njegov pastiš imati na Hemingvejev uticaj, ali to dejstvo bilo je odlučujuće i posle svega negativno. Sprečiće ili bar odložiti kraj sveta u čitavoj nakupini univerzuma, koji će na sve strane razuzdati zilion dopunskih stvarnosti, pa će morati đavolski da se mlati tamo i amo po omniverzumu. Izginulo bi mnogo više od šest milijardi ljudi - i čak je moguće da bi se čitava stvarnost raščinila i vratila u primordijalni štucaj iz koga je potekla.

“Ukoliko nije bitno, zašto si se onda toliko đavolski napalio da me sprečiš? Ne verujem ti.”

“Nemoj onda da mi veruješ!” Na zapovednički pokret rukom, sve kapsule ukotrljaše se u ugao i sastaviše klavir uz silan, gromoglasni akord. Nijedna od barskih mušica nije ga čula. “Pomislio sam da ćeš sarađivati čisto da bi sprečio neprijatnosti ponovnog i ponovnog umiranja.”

Džon je imao izraz pokeraša čiji protivnik je nenamerno otkrio čitavu kartu. “Navikneš se na to”, reče on. “I palo mi je na pamet da ću pre ili kasnije završiti u univerzumu koji će mi se stvarno dopadati. Ovaj baš i nema bogzna šta za preporuku.” Noga mu lupi dvaput i zatim ponovo dvaput.

“Ne”, reče Hemingvej. “Biće gore svaki put.”

“To ne možeš da znaš. Ovako nešto nikada se ranije nije dogodilo.”

“Do sada je istina, zar ne?”

Džon razmisli na trenutak. “U nekim pogledima. U nekim pogledima nije.”

Hemingvej sleže ramenima i ustade. “Dakle. Razmisli o mojoj ponudi.” Palica se pojavi. “Srećan ti rak.” On ga lupnu po grudima i nestade.

Prvi osećaj bio je sveopšti premor, nepokretnost. Kada se napregao da se pokrene, bol mu skliznu kroz mišiće i utrobu i zadrža se tamo. Jedva je disao, delom zbog toga što pluća nisu radila, a delom zato što mu se nešto isprečilo. U ogledalu pored stola pogleda u grlo i vide veliku, belu masu, prošaranu venama, pulsirajuću. Utonuo je nazad u jastuk i čekao. Prisetio se kako je mladi, ranjeni Hemingvej pisao roditeljima iz bolnice sa opakim veseljem: “Da sam poginuo, to bi mi bilo baš lako. Najlakša stvar koju sam ikada napravio.” Ne znam, Erni, možda postaje teže što čovek više vežba. Oseti kako se nešto kida u njemu i vrela, ljuta tečnost pocuri mu kroz trbušnu duplju. Obrisao je lice i parče nekrotične kože odvoji se uz ogavan zadah. Odeća mu je postajala uska kako mu je telo oticalo.

“Hej baćo, jesi li u redu?” Konobar ga zaobiđe sa prednje strane i skoči. “Hriste, Hari, zovi devet-nula—devet!”

Džon slabašno, nedelotvorno odmahnu. “Bez žurbe”, zakreketa on.

Konobar diže oči prema tavanici. “Uvek u mojoj smeni?”

22. SMRT U POPODNEVU

Džon se probudi iza kontejnera u nekoj uličici. Bilo je podne i zadah ukvarenog đubreta bio je ogavan. Ionako se nije oseđao baš dobro; kao da se prepio i obeznanio iza kontejnera, a u ovom univerzumu upravo se to dogodilo.

U ovom univerzumu. Lagano je ustao uz tihi hir zrikavaca i popaca, oprasio se rukama i oteturao od ogavnog zadaha. Oteturao, ali ne othramao — u ovoj sadašnjosti imao je obe noge. Na vrh leve noge imao je neosetljivo mesto veličine dlana gde mu je mitraljeski metak kalibra .51 promašio jaja za koji santimetar i okončao vojničku karijeru.

I otpočeo karijeru pisca. On ode do pločnika i sledi se. Bio je to prvi univerzum u kome nije bio univerzitetski profesor. Povremeno je predavao — ponekad kurseve kreativnog pisanja;¹⁹⁰¹ ponekad Hemingveja — ali to mu je sada bio samo hobi i blagi trzaj prema poštovanju.

Protrljao je rub svoje prosede bradice. Pokrivala je ožiljak od metka na bradi. Prešao je jezikom po metalnim zubima koje mu je armija stavila pre trideset godina. Isuse. Možda stvarno svaki put postaje sve gore. Šta je bilo gore, izgubiti nogu ili dobiti šrapnele u doku, neosetljivog od odsečenih nerava, plus metke u nozi, licu i ruci? Kada bi znao da u svojoj budućnosti imaš Pensi, verovatno bi trampio stopalo za čitavog doku. Iako bi ona čuda napravila sa onim što je preostalo.

Mahnito se prisećajući, ne gledajući kuda ide, pustio je noge da ga odvedu do staračkog bara u kome mu je Hemingvej pokazao kako se guta klavir. Progurao se kroz vrata, a šok erkondišna vrati ga nazad u stvarnost.

Paprat. Parfemi. Čipkasto donje rublje. Prodavač hermafroditnog izgleda skliznu do njega, nekako uspevajući da istovremeno deluje zabrinuto i odlučno. “Se-e—r”, reče on iznenađujuće dubokim tonom, “mogu li vam pomoći?”¹⁹⁰²

Gaćice bez ičega između nogu. Bračna pomagala. Bar je postao prodavnica pod imenom Francuska veza. “Izgleda da sam pogrešno skrenuo. Izvinite.” On počeo da se povlači.

Službenik se nasmeši. “Ne budite stidljivi. Svakome treba nešto odavde.”

Vrućina je bila gotovo prijatna u svojoj teškoj familijarnosti. Džon stade pored samoposluge da uzme pakovanje šest konzervi zelenog i ode peške kući.

Zanimljiv univerzum;¹⁹⁰³ mnogo veće razlike nego u ostalima. Regan je preživeo Hinklijev atentat i zapravo izglasan za još jedan mandat. Buš

je izabran na glasanju umesto da preuzme predsednički položaj, a zemlja nije ratovala u Nikaragvi. Skandal sa Iranom i kontrom zbrisao je to u zametku.

Sjedinjene Države su zapravo sarađivale sa Sovjetskim Savezom u letu na Mars. Nije bilo DeSotoa. Da li je možda postojala neka veza? ^{/Balkan-TM/}

I u ovom univerzumu on se stvarno sreo sa Ernestom Hemingvejem.

Havana, 1952. Džon je bio star osam godina. Njegov otac, doktor u ovom univerzumu, uzeo je malo odmora od novoengleske zime da posveti porodici nedelju u tropima. Džon je prvog dana dobio lepe opekotine od sunca, igrajući se na plaži dok su mu roditelji isprobavali kazino. Sledećeg dana naterali su ga da ostane u zatvorenom, što je značilo tegljenje za roditeljima i gledanje stvari koje ne opčinjavaju osmogodišnjake.

Za ručak otišli su do La Floride, zbog majušne mogućnosti da sretnu slavnog Ernesta Hemingveja, koji se navodno tamo utaborio dok je boravio u Havani.

Za Džona bila je to ogromna, mračna pećina od mesta, puna mirisa odraslih. Dim od cigara, rum, pivo^{ov}, ustajala mokraća. Ali Hemingvej je zaista bio tu, na kraj dugog, tamnog drvenog bara i srčano se smejao za stolom punim Kubanaca.

Džon je bio neodređeno svestan da mu mati podseća na neku filmsku glumicu, ali nije mogao niti da pretpostavi da će mu to izmeniti život. Hemingvej je primeti, a onda ustade i iznenada zaneme, otvorenih usta. Onda se nasmeja i mahnu ogromnom rukom. "Dođi ovamo^{ov}, kćeri."

Njih troje prilično bojažljivo priđoše stolu, Džon oštro svestan pažljivog zagledanja začutalih Kubanaca u njegovu majku. "Gle, Meri", reče ovaj sitnoj, plavoj ženi koja je štrikala za stolom, "Švabica."

Žena klimnu, uz smešak, i složi se da Džonova majka izgleda baš kao Marlen Ditrih od pre deset godina. Hemingvej ih pozva da sednu i da popiju piće i oni prihvatiše sa izrazima iskrene zapanjenosti. On se ozbiljno rukova sa Džonom i porazgovara sa njime kao što bi sa odraslim. Onda dreknu na konobara na brzom španskom, i za par minuta njegovi roditelji dobili su ogromne dajkirije koktele, a on je dobio kolu sa kriškom limuna, tropskog i zrelog. Konobar donese i poslužavnik kuvanih račića. Hemingvej je jeo čak i glave i repove, glasno krčkajući, što je Džona impresioniralo više od ikakve Nobelove nagrade. Hemingvej bi se možda tada složio, jer on je nije imao, a Fokner jeste.

Tokom više od sata, dve kole, Džon je gledao kako mu roditelji sede hipnotisani aurom Hemingvejevog slavnog šarma. Opuštao ih je vicevima, pričama i pitanjima — do kraja života Džonov otac će pričati kako ga je impresionirala promućurnost Hemingvejevih pitanja o medicini srca — ali čak i detetu bilo je očigledno da su osećali strahopoštovanje, elektrizirani čovekovim prisustvom.

Kasnije te večeri otac je pitao Džona šta misli o g. Hemingveju. Četrdeset godina kasnije, Džon se naravno sećao svog tačnog odgovora: “Sve vreme je bio zabavan. Nikada nisam video odraslog koji ume tako da se igra.”

Zanimljivo. Taj susret bio je mesto na kome mu je počela eidetska memorija. I par dana pre nje prilično se dobro prisećao, zbog toga što su i dalje bili blizu površine. U drugim univerzumima, sećao se poprilično pre osnovne škole. Od toga se čudno oseti. Svi univerzumi bili su različiti, ali ovo je bio prvi u kome je razlika bila toliko tesno povezana sa Hemingvejem.

U ovom univerzumu bio je dežmekast, salo preko umornih, ostarelih mišića, možda poput Hemingveja u istim godinama, i on oseti radoznalu bojazan kada je shvatio da mu je zaista neophodno piće. Nije to

bila samo želja, niti žed. Ukoliko ne popije piće, nešto veoma loše će mu se desiti. Znao je da je to iracionalno. Znanje nije pomagalo.

Džon se pažljivo uspe stepenicama do stana, prekoračivši petu, neispravnu i u ovom univerzumu. Gurnuo je pivo u frižider i izvadio iz friza bocu ledene votke — to je bila razlika — i naličio sebi dvostruku porciju, pa je iskapio¹⁹⁹, medicinsko piće.

To je prilično lepo ukokalo mamurluk. On otvori pivo i odnese ga do dnevne sobe, zamišljen dok mu je alkoholna toplina zračila telom. Seo je za pisaću mašinu i o vazdušni pištolj, gizdavi belgijski model za takmičenje. Napeo ga je i izvežbanim držanjem sa obe ruke nanišanio papirnatu metu na drugoj strani sobe. Sačma pogodi santimetar niže.

Svuda po sobi zidovi su bili izbušeni tamo gde je pucao na bubašvabe, a jednom i na škorpiju. Vrlo hemingvejevski, pomisli on²⁰⁰; u stvari, većina načina na koje je bio različit od ranijih inkarnacija bila je u smeru Hemingveja.

On uvuče list hartije u pisaću mašinu i napravi listu²⁰¹:

EH & ja --

-- obojica imamo oca lekara

-- obojica silom terani na časove muzičkog

-- u srednjoj školi pisali neoriginalne stvari koje nisu obećavale

-- Naše ratne rane su evidentno slične po ozbiljnosti i mestu. Možda je moja na stomaku bila gora; vojni lekar je tada rekao da bih u Koreji (i verovatno u II ratu) bez helikoptera koji me je pokupio, ostao mrtav na bojnopolju. (Budući da sam i sam ranjen u čašicu kolena i stopalo, znam da je Hemova priča o nošenju ranjenog tipa na leđima slabo verovatna. Prošlo je mesec dana pre nego što sam mogao da izložim koleno ma

kakvom naprezanju.) Pomenio je genitalne rane, možda slične mojima, u pismu Bernardu Baruhu, ali u izveštaju crvenog krsta nema ništa o njima.

Ali u oba slučaja, ranjavanje i preživljavanje je središnje iskustvo naše mladosti. Susret sa smrću.

-- Obojica smo napisali prvu verziju svojih romana za šest nedelja (ali njegov je bio bolji i ambiciozniji.)

-- Obojica imamo neuobičajen uspeh kod kritičara od samog početka.

-- Obojica povučeni mladići i druželjubivi odrasli.

-- Uvek voleli ribolov, pešačenje i oružje; ja sam voleo borbe sa bikovima od svoje prve koride, ali možda su uticale Hemove knjige.

-- Španiju uglavnom

-- Imali bolje žene nego što zaslužujemo

-- previše pijemo

-- hipohondrija

-- sklonost nesrećama

-- težnja morbidnosti

-- Jedna razlika. Ja nikada neću gurnuti pušku u usta i povući obarač. Ostavlja previše nereda.

On diže pogled kada je čuo lupkanje palice. Hemingvej je bio u Karšovom izdanju mudrog starca, ali gotovo providan u blistavom svetlu koje je dopiralo sa otvorenih vrata. "Šta treba da uradim da bih ti privukao pažnju?" reče on. "Da ti opet dam rak?"

"To je bilo prilično neprijatno."

“Možda će da bude i poslednje.” Stvor sede na naslon kauča i dvaput zavrte palicu. “Danas je veliki dan. Idemo li u Pariz?”

“Šta hoćeš da kažeš?”

“Danas se dešava nešto veliko. U svakom univerzumu gde živiš, ovaj dan blista od važnosti. Pretpostavljam da to znači da si odlučio da pođeš sa mnom. Da prestaneš da pišeš tu stvar u zamenu za istinu o rukopisima.”

U stvari, razmišljao je upravo o tome. Život je već bio dovoljno zbunjujući, rastrzan između erotske ljubavi prema Pensi i više domaćeg, ali i dalje dubokog, osećanja prema Leni... pisanje pastiša bilo je u neku ruku zabava, ali imao je on i sopstvenih problema. Osim toga, počeo je da istinski mrzi Kasla, čak i pre nego što mu je Pensi rekla za nameštaljku. Baš bi bilo zabavno razočarati ga.

“U pravu si. Hajdemo.”

“Najpre uništi roman.” U ovom univerzumu, dovršio je sedamdeset stranica romana *Gore u Mičigenu*.

“Naravno.” Džon uze svežanj papira i baci ga u mali kamin. Pripalio ga je na nekoliko mesta dugom Šibicom za roštilj i gledao kako mesec dana rada odlazi u dim. Bio je to ionako samo simboličan gest; mogao je da prekuca stvar iz sećanja ukoliko je želeo.

“I šta sada radim? Da sastavim pete tri puta i kažem: *Nema mesta kao što je Gar de Lion?*”

“Samo priđi.”

Džon napravi tri koraka prema Hemingveju i iznenada posrnu naviše naniže postrance...

Bilo je gore od umiranja. Bio je iskidan u parčad i rasut na sve strane po prostoru i vremenu, bio je nigde i svuda, svudkad, bio je vrišteći vakum zauvek...

Šljaka mu zakrcka pod stopalima, a dim od uglja bio je zagušujuće gust u vazduhu. Bilo je hladno. Sivo nebo Pariza svetlucalo je kroz izdužene svetlarnike, kroz složenu geometriju crnih, čeličnih nosača koji su držali visoki krov. Živahne gomile što čeretaju francuski. Jedna žena prođe kroz Džona odnazad. On pritisnu sebe obema rukama i oseti se stvarno.

“Ne mogu nas videti”, reče Hemingvej. “Ne ukoliko ja to ne poželim.”

“Ono je bilo grozno.”

“Nadao sam se da ti se neće dopasti. Na taj način ja provodim najveći deo svog bitisanja vremesta.” Koračali su pored trgovaca koji su prodavali papirne kese pune pečenih kestenova, boce vina, gomile francuskih hlepčića i sireva. Došlo je do neobičnih rezonanci kada se Džon prisetio raznih prilika u kojima je bio tu kroz više od pola veka u budućnosti. Mesto se nije mnogo promenilo.

“Eno je.” Hemingvej pokaza. Hedli je delovala umorno, iscrpljeno, sivo. Saplitala se, pokušavajući da drži korak sa nosačem koji je grabio napred sa dve njene vreće. Džon se priseti da se upravo oporavljala od gadnog gripa. Verovatno bi još bila kod kuće u krevetu da joj Hemingvej nije poslao telegram tražeći da dođe do Lozane zbog toga što je skijanje tako dobro na Sambiju.

“Ima li univerzuma u kojima Hedli ne gubi rukopise?”

“Mnogo”, reče Hemingvej. “U nekima ne prodaje *Mog starog* iduće godine, niti išta drugo i sve priče baca on lično. Odriče se književnosti i postaje novinar za *Toronto star*. Sve do španskog građanskog rata; stupa u bataljon Abraham Linkoln i gine vozeći ambulantna kola. Jedini trag u američkoj literaturi mu je pasus u *Autobiografiji Alise B. Toklas*.”

“Ali u nekima priče zaista ugledaju štampu?”

“Naravno, uključujući i roman, koji se obično zove *Sa mladošću*. Eno.” Hedli se pela uz stepenice u putnički vagon. Dođe jedna mikrosekunda agonizirajuće praznine, onda se materijalizovaše u prolazu pred Hedlinim kupeom. Ona i nosač prodoše kroz njih.

“*Merci*”, reče ona i dade čoveku par sua. On joj iskrivi lice iza njenih leđa.

“*Sa mladošću!*” reče Džon.

“Prilično je to dobra knjiga, neka vrsta uvoda za *Zbogom oružje*, ali mnogo bolje prolazi u univerzumima gde nije objavljena. *Sunce se ponovo rada* privlači više pažnje.”

Hedli ugura i kofer i vreću pod sedište. Onda se malo namršti, pogleda na sat i napusti kupe, zatvarajući vrata za sobom.

“Zanimljivo”, reče Hemingvej. “Znači, nije ih ostavila na videlu, moleći se da budu ukradene.”

“Baš čudna stvar”, reče Džon. “Taj roman. Da li je o Prvom svetskom ratu?”

“Rovovi Italije”, reče Hemingvej.

Neki mladić kroči iz senke ulaza i pogleda u smeru u kome je Hedli pošla. Onda se okrete i suoči sa dvojicom putnika iz budućnosti.

Bio je to Ernest Hemingvej. On se nasmeši. “Zatvaraj usta, Džone. Uleteće ti muva.” On otvori vrata kupea, uze vreću i odnese je u sledeći vagon.

Džon se dovoljno oporavi da potrči za njim. Ovaj je nestao.

Hemingvej ga je sledio. “Šta *bi* ovo?” reče Džon. “Mislio sam da ne možeš da budeš istovremeno u dva prostormesta.”

“To nisam bio ja.”

“Đavolski je sigurno i da nije bio pravi Hemingvej. On je u Lozani sa Linkolnom Stivensom.”

“Možda jeste, a možda i nije.”

“Znao mi je ime!”

“To jeste.” Hemingvej je postajao sve bleđi dok ga je Džon posmatrao.

“Je li on bio još jedan od vaših? Drugi agent ŠTAB—a?”

“Ne. Nije moguće.” On se upilji u Džona. “Šta ti se dešava?”

Hedli ulete u vagon i protrča kroz njih, dozivajući na francuskom konduktera. Nosila je bocu evijske vode.

“Pa”, reče Džon, “to je ono što...”

Hemingvej je nestao. Džon tek što je imao vremena da pomisli: Zarobljen u 1922? kada se železnički vagon i Gar d’ Lion rastočiše u nadolazećem vodopadu crnih iskri i nije bilo ništa lakše izdržati drugi put, rastegnut nemoguće tanko preko svih tih svetlosnih godina i milenijuma, pitajući se hoće li ovoga puta trajati večno, shvatajući da se to ionako dešava i sabravši se uz nemoguće bolno *snap*.

Zagledan u list na pisačkoj mašini. Posegao je za hajnekenom; i dalje je bio hladan. On ga ponovo spusti. “Bože”, prošapta. “Nadam se da je to sve.”

Situacija je vapila za više oktana. On ode do friza i izvadi votku. Pio je ledeni sirup pravo iz boce i gotovo je ispustio kada je krajičkom oka ugledao vreću.

On spusti otvorenu bocu na radni deo kuhinje i mesečarski odšeta do stola za ručavanje. Bila je to ista ona vreća, malo pohabana, sa monogramom EHR, Elizabeta Hedli Ričardson. On je otvorio, a unutra je bio debeli svežanj smeđih koverata.

On izvadi jedan sa vrha, pa ga ponese sa bocom votke do svoje stolice. Otvorio je fasciklu i zapiljio se u poznata otkucana slova.

ERNEST M. HEMINGVEJ

JEONO " OKO ZA MENE

--||--

Fiver ustade . Po mesečini video je kako krv počinje da mu teče po dlanovima . Pantalone su mu bile pocepane na kolenima i znao je da će uskoro i tamo prokrvariti . Gledao je kako svetla stražarskog vagona nestaju među drvećem tamo gde su šine skretale .

Taj vašljivi balvan od kočničara . Srediće ga on xxxxxxxx jednog dana .

Fiver otrese kraj veze i sede da vadi cepke iz dlanova i kolena. Baš bi mu dobro došlo malo vode. Kočničar je imao čaturicu .

Mogao je da oseti miris logorske vatre. Pitao se da li bi bilo pametno da krene da je nađe. Znao je za vukove, one ljudske vrste, koji su živeli pored pruga, i za ogavne stvari koje su voleli. Nije ih se plašio, ali ne treba džabe tražiti vrage.

Ne treba za džabe da tražiš vrage, rekao bi njegov otac. Nevolja će te naći i sama. Ali otac mu nije ništa ispričao o vucima,

Iz grmlja se začu neki šum. Fiver ustade i rukom obuhvati rožnatu dršku masivnog sklopivog noža u džepu.

Vrata komarnika zaškripaše i on diže pogled da vidi kako Pensi ulazi sa neobičnim izrazom na licu. Sledila ju je Lena, delujući još čudnije. Levo oko bilo joj je naduvano i zatvoreno, a najveći deo te strane lica bio je plav i smeđ od modrica.

On se diže, tresući se iznenada od naglog sudara osećanja. "Šta kog đavola..."

“Kasi”, reče Pensi. “Otrgao se kontroli.”

“Redak talenat za potcenjivanje.” Lenin glas bio je napeto kontrolisan, ali izobličen.

“Pomahnitao je. Počeo da bije Lenu. Onda je navalio da pretura po ostavi, da vrišti o pušci, pa smo zbrisale.”

“Pozvaću policiju.”

“Već smo bile tamo”, reče Lena. “Sve je gotovo.”

“Razume se. Ne možemo raditi sa...”

“Ne, hoću da kažem, on je *zločinac*. Traže ga u Misisipiju zbog ubistva drugog stepena. Otišli su da ga uhapsu, da ga izruče. Nema više hemingvejske prevare.”

“Kakav Hemingvej?”

“Sve ćemo ti ispričati”, reče Lena i pokaza na bocu. “Malo prerano, zar ne? Mogao bi bar doneti i nama par čaša.”

Džon ode u kuhinju, gotovo lebdeći od zujanja usled votke i od uznemirene zbunjenosti. “Šta ćete s njom?” Pensi je rekla nar. sok, a Lena je rekla leda. Onda Lena vrisnu.

On se okrete, a na vratima je stajao Kasi, isceren. Imao je pištolj u desnici i kratež u levici.

“Pičke jedne”, reče on. “Jebene pičke. 'Odete kod jebanih pandura.”

U fijoci kraj frižidera nalazio se kasapski nož, ali on nije verovao da bi Kasi tek tako stajao i pustio ga da pretura u potrazi za njim. Ništa drugo što bi moglo da posluži kao oružje, izuzev vazdušnog pištolja. Kasi je znao da taj ne bi napravio mnogo štete.

On pogleda Džona. “Vas troje ima da mi budete taoci. Grebemo odavde, pa ćemo ih se otresemo u Everglejdsu. Al’ prepoznaće mi kamionče.”

“Mi nemamo kola”, reče Džon.

“Znam to, moronu! Eno ti ga tamo Herc u prvoj. Idi unajmi kola i ne pokušavaj da glumiš pametnjakovića. Ako makar samo nanjušim pandura, ima da rasturim ove dve pičke.”

On se okrete ženama i iskrivljeno se nasmeši, govoreći kroz zube na način žestokog momka. “Kao što sam udesio onu dvojicu koje su poslali, jedan meks i jedan čamuga. Kažu ti oni nešto kako će da se vrate sa nalogom da traže pušku, a ja sav fini, kažem, ma u đavolju mater, ulazite, šta će vam nalog. Niš’ ja ne krijem, a kada upadnu ja ti otmem pištolj od čamuge, ukokam mekša i upucam čamugu u jaja. A da ste ga samo čule. Jak čamuga. Trebalo mi je još čet'ri runde da ga učutkam.”

Pitam se da li to znači da je pištolj prazan, pomisli Džon. Držao je Pensin đus od pomorandže. Bio je to starinski magnum Smit & Veson kalibra .357, ali iz tog ugla nije mogao da vidi da li je napunjen. Mogao bi da pokuša da zaslepi Kasla sokom od narandže.

On napravi korak ka njemu. “Kakva kola hoćeš?”

“Ma kola naprosto, boga mu. Dovoljno velika.” Sirena zaurla na blok odatle. Kasi je odjednom izgledao oprezno. “Kurveštanje. Rekle ste im gde ćete biti.”

“Ne”, preklinjala je Lena. “Ništa im nismo rekle.”

“Nemoj da napraviš glupost”, reče Džon.

Još dve sirene, bliže. “Ma ima ja da ti pokažem gluposti” On diže pištolje na Lenu. Džon mu pljusnu narandžin sok u lice.

Zapravo nije bilo kao usporenim pokretima. Radilo se o tome da Džon nije propustio nijednu stvar. Kasi zareža i okrete se, a u cilindričnim komorama Džon ugleda pet bakrenih tanadi. On poseže za pištoljem i prvi hitac raznese mu šaku, otkinuvši dva prsta, i zakači ga po desnoj strani grudi. Eksplozija je bila zaglušujuća, a šok od metka bio je poput istovremenog udarca u šaku i prsa bezbol palicom. On se zavrte, i dalje na nogama, a iskašljana krv poprskala Kaslovo lice. Ovaj opali

ponovo, a drugo tane pogodi ga u drugu stranu grudi, ovoga puta okrenuvši ga za pola kruga. Da li je to neko vrištao? Hemingvej je rekao da stvar podseća na snežnu grudvu i to je bilo prilično blizu, osim iznutra, telo ti je govorilo, pa, vreme za zatvaranje dućana. On oseti užasan, poznati zračeci bol usred grudi i Džon shvati kako ga je uhvatio totalno suvišan srčani napad. On se odgurnu od alkovena i ponovo zatetura na Kasla. On poseže da uhvati kratež, a Kasi mu isprazni obe cevi u stomak. On se sruči na kolena i zatim preturi na bok. Ništa nije osećao. Stvari počеше da se mute i crvene. Hoće li to da bude poslednji put?

Kasi prelomi kratež i dve upotrebljene patrone izleteše mu u luku preko ramena. On dohvati dve nove iz džepa košulje i ispusti jednu. Kada se saže da je podigne, Pensi suknu pokraj njega. Hitrim pokretom koji je bio gotovo graciozan — Džonu pade na pamet da je to vežbao i vežbao, glumeći u sopstvenim fantazijama — on ubaci obe patrone u cevi i zatvori oružje trzajem zgloba. Vrata komarnika su se zaglavila. Pensi se upinjala na ručki obema rukama. Kasi prisloni ždrelo cevi uz njen potiljak i povuče jedan obarač. Najveći deo njene glave pokri komarnik ili izlete kroz rupu koju je napravio udar. Vrh lobanje, okrvavljena činiya, odbi se od dva zida i vrteći se odlete u kuhinju. Njeno telo na kratko grčevito zaigra i presamiti se, brizgajući.

Lena mu se odjednom nađe na leđima, grabeći ga po licu. On se zavrte i tresnu je o zid. Ona se omlitavi poput krpene lutke, a on je snažno udari pištoljem odozgo. Ona mu se skotrlja podno nogu, bez svesti, a on širom otvorenih usta, nemo se smejući, spusti kratež i iz neposredne blizine opali joj između nogu. Njeno telo presamiti se, a Džon se svim silama upinjao da ne umre, ali crnilo se nagomilavalo oko njega i poslednja stvar koju je video bio je opaki osmeh kada je Kasi ponovo napunio oružje, vireći kroz prozor, verovatno prema policajcima.

Nije bilo užasnog osećaja rastegnutosti u sićušno tankom sloju preko beskraj^{no}a bola i tame; stvari naprosto pocrneše, poput zatvaranja očiju. Ukoliko je to smrt, pomisli Džon, baš i nije bogzna šta.

Ali izmenilo se. Pojavi se malo blede svetlosti, neke nejasne figure, a onda boje potekoše u scenu, i posle trenutka dezorijentacije on shvati da je i dalje u stanu, ali očev^{no}idno lebdeći uz tavanicu. Lena je ponovo bila svesna, jedva, drhtava, upiljena u reku krvi koja joj je brizgala između nogu. Pensi je delovala nestvarno^{no}, obezglavljena, ali nedirnuta od vrata naniže, pručena u opuštenom, neverovatnom položaju poput lutke iz samousluge, krv joj je i dalje šikljala iz vratne arterije kroz vrata komarnika.

Njegovo sopstveno telo bilo je u haosu, trbuha kompletno izbačenog pogotkom krateža. Unutar ogromne rane, iza rastrganih namotaja utrobe, krp^aa masti i hrskavice, krvi, govana, video je oštre, iscepkane komadiće kičme. Možda nije toliko bolelo zbog toga što je moždina prekinuta u udaru.

Imao je vremena da oseti blagi šok zbog toga što ne oseća više. Razume se, mnogi ljudi koje je pozna^oo umrli su upravo na ovaj način, uz glasno prskanje krvi i mozga. Čak i posle trideset godina povremenih pristojnih srčanih ili moždanih udara koji bi mu odneli prijatelja ili poznanika, većina mrtvih za koje je znao izginuli su po džungli.

Tu je bio heroj, u tom univerzumu. To bi iznenadilo njegove narednike u prvobitnom. Kongresni orden časti, kako su ga zvali, koji nije naškodio prodaji prve knjige. Poskidao je posadu vijetnamskog mitraljeza njihovim sopstvenim eksplozivom, onda je okrenuo mitraljez na drugu stranu i zbrisao im haubicu i komandi vod. Uspeo je da to izvede sa ranama od metka u licu i tricepsu. Razume se, bez rana od metka ne bi izgubio sabranost i navalio na posadu mitraljeza, ali to nije pomenuto u navodu.

Šteta što nije bilo načina da tramp i medalje — da ih pretopi u jedan veliki, široki metak i da ga upotrebi da rasturi tog blesavog kuronju koji nije obraćao ni najmanju pažnju na troje ljudi koje je upravo pobio^{my}, već se smejao kao hijena dok je vrištao prostote na policiju koja se prikupljala dole.

Kasi ispaljuje metak kroz donji deo prozora i zatim se saginje dok mlaz iz automata razbija gornji deo prozora i ispunjava vazduh parčićima stakla^{my}; meci i staklo bezbolno lete kroz Džona tamo gde lebdi i čuje kako pršte po tavanici, a onda je odjednom sve belo od gipsane prašine — počinje da se raščišćava kako se on bliži sopstvenom telu, privlačen sve bliže i bliže^{my}; on se stapa sa njime i dolazi do trenutka tame, a onda ponovo gleda kroz ljudske oči.

Mukli zvuk i on diže pogled da vidi kako stotinu parčića stakla skače sa poda i leti do prozora^{my}; gipsana prašina u talasima su usisava u rupe od metaka u tavanici, koje zatim nestaju.

Gornja ploča prozora ponovo se pojavljuje dok se Kasi diže iz čučućeg položaja, okreće pušku, zatim se trza napred kada se cvet žutog plamena i belog dima ubacuje u cev.

Ruka mu je ponovo čitava, prsti povraćeni. On spušta pogled i vidi kako rečice krvi utiču nazad u rupu u njegovom trbuhu, a posle njih pojedinačne kapi^{my}; onda se ona zatvara, a odeća ponovo postaje čitava^{my}; potom se jedna rupa u njegovim grudima zatvara, zatim druga.

Odeća je nepoznata. Zaket od tvida po ovakvom vremenu? Ruka^{/Balkan-TV/} mu je postala stara, staračke fleke obrazuju se dok je gleda. Lagano poput rasta bilja, lagano poput okretanja Meseca, i misli laganih, on poseže i opipava bradu, krajičkom oka vidi da je bela i duga. Bio je predebeo^{my}, a kopča pojasa bolno mu se usekla u trbuh. Uvukao je vazduh, podmetnuo ruku i pogledao kopču, jeste, bila je stara, bakarna i na njoj je pisalo GOTT MIT UNS, kopča koju je dobio od mrtvog Nemca onoliko davno. Kopča koju je Hemingvej primio.

Džon se diže na koleno. Opčinjeno je posmatrao kako potok krvi kulja nazad u Leninu utrobu, nestaje dok joj Kasi, cereći se, gura cevi među noge, ona poskoči, Vatim obavlja složeni ples unatraške (dok se Pensino obezglavljeno telo okreće i trza unazad)^{nov}; Lena, skliznuvši naviše sa tla, uskače između čovekovih leđa i zida, potom otpada i trči unazad dok ovaj prinosi pušku uz Pensin potiljak i naizgled galoni krvi i tkiva doleću iz svih pravaca da bi se okupili na dražesnoj glavi i licu, izobličenom od užasa dok nespretno cima vrata i potom trči unazad, pokraj Kasla dok ovaj pravi gracioznu piruetu, prazneću pušku i ostavljajući jednu patronu na pod, koja mu uskoči u džep dok ustaje i vraća i drugu tamo.

Džon ustade i pođe kroz nekakav gusti otpor prema Kaslu. Da li mu se to vreme suprotstavljalo? Sve ostalo i dalje se kretalo unazad: dve prazne čaure zajedriše preko sobe da bi se uvukle u cevi; Kasi sklopi oružje i obrnu se da se suoči sa Džonom...

Ali Džon nije bio tamo gde je trebalo da bude. Dok se puška okretala, Džon dograbi cevi — vrele! i izvuče pištolj iz Kaslovog pojasa. Izgubio je zahvat na cevima puške upravo u trenutku kada je nabio pištolj uz Kaslovo srce i opalio. Oblak kapljica krvi sakupi se iz svih smerova sa druge strane sobe i sakupi na Kaslovim leđima, a Džon oseti povratni trzaj magnuma upravo kada mu je ždrelo puške prasnulo snažno uz zube, puna usta prodorne vreline i potom crnilo zauvek, nazad u bezoblični, beskrajni pakao prostora vremena u koji ga je vodio Hemingvej, zauvek, ali u sledećem trenutku, nova vrsta trzaja, zaokret...

23. VREME ZAMENJENO

Kako to misliš, izgubio si ga?

Bili smo u železničkom vagonu u normalnom modu opservacije. Taj entitet koji je izgledao kao Hemingvej ušetao je, pozdravio nas, uzeo rukopise i nestao.

Tek tako.

Ne. Otišao je u sledeći vagon. Džon Berd je potrčao za njim. Možda sam u tome pogrešio. Preveo sam se umesto da potrčim.

Tada si ga izgubio.

Oboje. I Berd je nestao. Onda utrča Hedli...

Ne zbunjuj me sa Hedlima. Proverio si susedne univerzume.

Sve redom, da. Mislim da su u redu.

Misliš?

Pa... ne mogu da pogodim baš taj trenutak. Kada sam nestao. Kao da sam bio tamo još nekoliko sekundi, pa sam isključen.

A Džon Berd je i dalje tamo?

Ne do trenutka kada uspevam da se ubacim. Samo Hedli koja trči na sve strane...

Nikakve Hedli. Nikakve Hedli. I tako si se, prirodno, vratio u 1996.

Razume se. Ali postoji period od nekoliko minuta iz koga sam i tu isključen. Kada konačno uspem da se ubacim, Džon Berd je mrtav.

Ah.

Na svakoj sudbinskoj liniji, on i Kaslmejn pobili su jedan drugoga. Džon leži raznesene glave, Kaslmejn pored njega srca istrgnutog pucnjem iz pištolja iz neposredne blizine, sa dve veoma uznemirene žene koje vrište dok policija nagrće kroz vrata. I ovo.

Vreća sa pričama.

Ne verujem da ju je iko primetio. Pošto je Berd mrtav, mogu da proverim budućnost obe žene; nijedna ne pominje vreću. Tako da je misija možda obavljena

Pa, realnost je i dalje tu. Zasad. Ali veza između Berda i tog hemingvejevskog entiteta je uznemirujuća. To što je Berd bio u stanju da se vrati u 1996. bez tvoje pomoći je veoma uznemirujuće. Očigledno je

poprimio neke tvoje karakteristike, ili sposobnosti, što je razlog zbog koga si isključen iz poslednjih nekoliko minuta njegovog života.

Nisam čuo da se tako nešto desilo ikada ranije.

Nikada i nije. Mislim da Džon Berd ne predstavlja ljudsko biće ništa više od tebe ili mene.

Predstavlja?

Sumnjam da je i dalje tu negdekad.

24. OŠTRVA U ŠTRUJI

i beskonačna neosvetljena pustara bola iznenada postaje sićušna, blistava iskra, a onda je sve tamnocrveno i ukus, gorki ukus, Hopovo ulje za puške br. 9 i dvostruka cev fine Bosove puške za golubove, hladne i uljaste na njegovom jeziku i nabijene snažno uz nepca; tamno crvenilo je svetlost sa druge strane kapaka, žaoka bola pre nego što zakači zub i otvori oči i usta, pa spusti pušku i drhtavim rukama isprazni — ne, ~~istrese~~ obe cevi i krene unatraške, šušakajući papučama, pogrbljen, zastaje da se zapilji u jutarnju tminu Ajdahoa, bespomoćne suze slivaju se naviše iz bele brade, korača unatraške stepeništem sa lovačkom puškom teško ugneždenom ispod lakta, onda nazad uz stepenice i lagano polaže ključeve na vidno mesto na prozorskom okviru, malo milosti od gospođice Meri, potom seda i pilji u hladnu, ogavnu kafu dok se ona zagreva u jedan opori gutljaj...

Sićušni deo njegovog uma govori Čekaj! Ja sam Džon Berd ovo je 1996

i nazad do bezdušnog tuša, obamro od igličastog vodenog mlaza, pa zgrčeni položaj i san bez opuštanja; večer sa Meri i Džordžom Braunom, na vrh prstiju pò crnjem od najsranijeg gore i gore svakim danom, i samo jedna stvar kojoj se mogao nadati

moram da bacim sidro

sada sve brže, koračao je kroz šumu Kečam poput trzavog crtača puštenog unatraske, jebeni FBI i IRS-ovci iza svakog stabla, jer poslao si Ezri one pare, bilo ti je žao jer on je luđak, koja jebena fora, trebalo je da okončam pesmicu i da je ustrelim.

posledica prestiže uzrok ali nekako uspevam da čitam ili čujem delove misli

sada brzinom od koje se sve razmazalo, vozio je unatrag stotinu milja na sat iz Kečama prema Minesoti, klinici Mejo, zadržavaš ludilo u sebi dok pričaš sa psihijatrom, obećavam da se neću povrediti, moram kući da pišem ako ću da savladam ovo, određivanje šta on želi da čuje, a onda gumeni štitnik za jezik i zadah tvoje kose i kože blago opečene elektrodama onda duboka totalna pomrčina

oštri ubodi misli ponekad se protežu

bolnički dani promiču mutni unatrag, ledeni hrom i uštirkano belilo, par gutljaja klareta dnevno da spereš pilule koje kao da čine stvari sve gorim i gorim

šta će biti sa mnom kada se bude rodio?

Kada su se vratili iz Španije saglasio se da ode na kliniku Mejo, i dalje sav smožden od pada aviona pre šest godina u Africi, jetra i slezina rasturene u đavola, i mozak, nervi, ne možeš da pišeš ili ne možeš da staneš: čitav dan na jednoj proklesoj rečenici za knjigu o Kenediju, ali sto hiljada brzih reči, čisto sranje, za članak o borbi s bikovima. Pariška knjiga okej, al' se zaglavila. Sjajno što sam našao one stvari u Ricu, ali nijednu priču koju je Hedli izgubila.

Tu se zaustavlja. Zamrznuta scena:

Popodnevna svetlost ukošeno pada kroz visoke, oblačne prozore bara Kambon, gde je oslobodio, oslobodiće, hotel avgusta 1944. Valjani, veliki martini u američkom stilu progutan prebrzo u uzbuđenju. Dva mala paketa raspakovana i slagana stavku po stavku. Stotine strana

zabeležaka koje će postati pariška knjiga. Ali ništa pre '23, razume se. *nikopisi* Romana, priča i pesama i dalje nema. Jedan tren prikovan zovnim ujedom martinija, a onda vreme opet puzi kotrlja se jurca unazad...

bez kontrole?

Meseci promiču mutni, Madrid, Rivijera, Venecija, oseđa se bolesno i rastureno, avion poput hitrog boksterskog udarca rastura mozak i telo, jedan—dva, mutno bolestan čak i pre toga u Finka Vidi, ne mogu ni jednu jebenu stvarčicu da svršim posle Nobelove nagrade, novinari dan i noć, ta nagrada, baksuz i uopšte sranje ali trebalo mi je tili 35,000\$

prokletinja, morao sam da upucam Vilija, mog mačka još od brodskih vremena od pre rata, ali sam oladio i provalnika, istom puškom, odmah posle Pulicera, e ta je već bila u redu

ponovo usporava – Havana – Mala Florida...

Čak se i Meri dobro zabavljala, a i baski jai alaj svirači takođe iako nisu znali bogzna šta engleskog, većinom, zanimljiv par građana, doktor i ona nalik Švabici, ali ima nešto u vezi s dečkom zbog čega mi je teško da sklonim pogled sa njega, deluje kao neko valjda, još jedna tura Papinih dvojnika, taj dečko, šta je to sa njim? a onda prva runda, sa ručkom, i stvari se ponovo ubrzavaju do zamućenosti.

mного lunja po Zalivu, uživa u trijumfu koji je doneo Starac i more, lak i dobro plaćen posao oko metraže o ribarenju za film, a onda nazad u 1951, dotad najgoru godinu u životu, nedelje mrzovoljnog mirenja, nekontrolisanog besa i najsranje depresije posle otrovne kritičarske pljuvačke koja je usledila *Preko reke*, kopilad su se baš oborila na njega, Harold Ros mrtav, majka Grejs mrtva, sin Gregori zavisnik od droge, do grla u dijanetičko scijentologijskim govnanijama, Čarli Skribner mrtav, ali je najpre izjavio besmrtnu ljubav prema onoj šupčini što se preziva Džons

veći deo četrdesetih nemirna mutež, Kuba Italija Kuba Francuska
Kuba Kina našao Meri šutnuo Martu hiljade stranica jebene knjige
Elena neće prikupiti ni bronzanu zvezdu, bolje od Pulicera

Marta hromirana kučka je u Evropi ali rat je narastao drugde
oslobodio Ric, ručne bombe puške pištolji i bombe sve ide sa RAF—om
Kina dosadna u poređenju s tim, a Q—brodovi napuštaju Kubu, do
đavola, možda je kučka jednom i bila u pravu, same detinjarije i cuga

oženih se kučkom kraj moje *belle epoch*, sa ove strane lako je
videti, tridesete sve u sunčevom sjaju, Ki Vest Španija Ki Vest Afrika Ki
Vest, dobro teško pisanje sa Paulinom koja drži dućan dobra žena ali baš
mi je žao morao da se razvedem

žao morao da se razvedem *zaustavljanje*

Šetnja ulicama Pariza posle ponoći:

Nikada nije trebalo da joj prebacujem zbog gubljenja rukopisa.
Rekoh Stivensu to bi bilo kao da kriviš ljudsko biće zbog vremenskih
prilika ili smrti. Takve stvari se dešavaju. Ni reč o tome šta sam uradio
noć pošto sam otkrio da ih je stvarno izgubila. Ali taj put počeli smo da
vičemo i mislim da sam je povredio. Zbog čega je do đavola morala da
ponese kopije za šta je kog đavola mislila da služe kopije glupača glupača
glupača pa je plakala i napravila mi scenu oko Pauline Isuse svaka žena
koja može da ti izjebe Pariz može da izjebe kraljevski *usporava oko*
rukopisa ili mene...

zlatne godine sredina dvadesetih sve štima Pariz Forarlburg Pariz
Šruns Pariz Pamplona Pariz Madrid Pariz Lozana ne mogu da poverujem
da je ona to stvarno

najveći deo romana desetine pesama skice priče — *contes*, *piće*,
tako ih zvala Kiti, boga ti ženo pokaži ti meni malo svoje *piće* a ja ću tebi
moje tako pijan one noći umem ja i pametnije nego da se nalijem toliko
apsinta maltene sam puzao uz stepenice do stana i video sumanuto video

o Bože video sebe kako stojim na četvrtom stepeniku sa Hedlinom prokletom vrećom

Čekao gotovo sat vremena, izgledalo mi je kao nimalo vremena ili sve koje postoji, a kada je on, kada sam ja, kada je on pojurio stepenicama dvaput je namignuo^{nov}, onda sam prošao kroz sebe sve grabeći vrteći glavom, ne osvrćući se i uspeo da otključam vrata

letiš unazad kroz mrtvi zimski francuski krajolik stao usred bara kola borba beznađe do Hedli plačući tako gorke da nije mogla da razume šta to nije u redu sa Stevensom stajala zinula kao riba u akvarijumu

ponovo izokrenut, bezbolno iščašen, pretpostavljam kroz različite dimenzije, vidim čovekov život kao jednu složenu strunu divota i posvećenosti, ružnoće i haosa, moj život sa jedne strane Mebijusove trake, usaglašen sa sopstvenim sve bleđim četrdesetogodišnjim rasponom, počinje,počinje, ovde^{nov}:

zgodni mladić sedi na podu stana, obgrlio sebe, ljulja se, potresen jecajima, jedan kratki rukopis zgužvan pred njim, soba pravi haos izvađenih fijoka, njihova sadržina rasuta po podu, sve poput gubljenja ruke ili noge (stopala ili testisa) poput gubljenja mladosti, a sa mladošću

uz urlik diše se, oči zatvorene pesnice stegnute, briše lice od suza i gazi oštro do prozora

diše duboko dok ne počne da diše normalno

Grabi dugim koracima preko sobe, šutira korzet sa puta

stoji sa rukom na kvaki i misli ovo^{nov}:

život te može slomiti ali možeš ponovo da ojačaš na slomljenim mestima i izlazi zalupivši vrata za sobom, donekle svestan da je prisustvovao sopstvenom rođenju.

Bez napora zatičem sebe kako stojim ranije toga dana u hodniku voza. Hedli ode odatle, umorna, traži prodavca. Okrećem se i suočavam sa dva vida sebe samoga.

“Zatvaraj usta, Džone. Uleteće ti muva.”

Obojica stoje paralizovani dok klizim kroz vrata i izvlačim vreću ispod sedišta. Odlazim, a univerzum počinje da zvoni i da se iskri.

Provodim večnost u tamnoj praznini između prostorvremena. Počinjem da uživam u tome.

Pojavljujem se u stanu Džona Berda i spuštam torbu. Gledam u praznu stolicu pred starom pisaćom mašinom, zelena pivska boca znoji se, hladna, pored nje, i Džon Berd se pojavljuje, deluje ošamućeno, a ja imam posla na drugom mestu, drugom vremenu. Treba uloviti voz. Vratću se za vreću kroz dvanaest minuta ili za par milenijuma, posle krvavog pokolja koji nas sve rađa.

25. POKREĆNA GOZBA

Napisao je poslednji red, pa je spustio olovku, pa je pročitao poslednju stranu, sedeći na šakama da ih ugreje. Video je sopstveni dah. Proslavimo kraj sa malo toplote.

Iščupao je pregršt grana i nagomilao ih oko hrpe uglja u furuni. Šašav način da zagreješ sobu, ali to ti je Francuska. Skupio je dlanove iza hrpe i blago dunuo. Ugalj se zažari crveno, zatim narandžasto, i sa trećim dahom grančice se zadimiše i mali, žuti plamen izbi iz njih. Prineo je ruke vatri, istrljavajući ukočenost iz prstiju, uživajući u mirisu jelovine dok je ova pucketala i siktala.

Uvukao je novi list sa indigom u pisaću mašinu i pogledao pribeleške olovkom. Poslednja skica? Vredi pokušati:

Ernest M. Hemingvej

74 rue du Cardinal Lemoine,

Paris, France

((GORE U MIČIGENU))

Džim Gilmor stiže do Hortonove kuće preko Kanade. Kupio je kovačku radnju od starca Hortoma

Sranje, kucačka greška. On se naglo trže, kao posle udarca, i zatrese glavom da je izbistri. Kako neobičan osećaj niotkuda. Nagli, hladni udar tuge. Ali nekako veći od tuge za čovekom.

Tuga za svima, možda. Zbog toga što si ljudsko biće.

Od greške u kucanju?

On priđe prozoru i otvori ga i pored hladnoće. Napunio je pluća hladnim, vlažnim vazduhom i obazreo se po poznatom narandžastom i sivom mozaiku cevi, odžaka i krovova pokrivenih crepovima pod prljavim zimskim nebom Pariza.

Uzdrhtao je, ponovo spustio prozor i vratio se toplini peći. Osetio je to već nekada ranije, isto to ogromno i strašno osećanje. Ali gde?

Ni po cenu života nije mogao da se seti.

Lois McMASTER BUJOLD

PLANINE OPLAKIVANJA

Majls je čuo ženino jecanje dok se peo uzbrdo sa dugog jezera. Nije se obrisao posle plivanja, jer je jutro već obećavalo treperavu vrelinu. Sveža jezerska voda curila mu je sa kose na gola prsa i leđa i nervirala ga dok mu je kapala sa iskrzanog šorca niz noge. Udlage na nogama strugale su mu po vlažnoj koži dok je odsečno koračao jedva vidljivom stazom kroz žbunje, vojničkim ubrzanim korakom. Stopala su mu šljapkala u starim mokrim cipelama. Usporio je, radoznao, kada je postao svestan glasova.

Ženin glas bio je promukao od bola i iscrpljenosti. “Molim vas, gospodaru. Hoću samo svoju pravdu...”

Glas stražara na prednjoj kapiji bio je iziritiran i posramljen. “Nisam ja nikakav gospodar. Hajde, ženo, ^{ovde} otađaj. Vрати se u selo i prijavi to kancelariji oblasnog magistrata.”

“Kažem vam, upravo dolazim odatle!” Žena se nije pomerila sa kolena kada je Majls izronio iz grmlja i zastao da osmotri prizor s druge strane popločanog puta. “Do magistratovog povratka proći će nedelje, nedelje. Hodala sam četiri dana da stignem do ovde. Imam samo malo novca...” Očajnička nada javi joj se u glasu i kičma joj se savi i opruži dok je kopala po džepu suknje, da bi odmah zatim pružila svoje spojene šake ka stražaru. “Marka i dvadeset penija, to je sve što imam, ali...”

Oko razdraženog stražara zaustavi se na Majlsu i on se smesta uspravi, kao da se plašio da bi Majls mogao da posumnja da je došao u iskušenje zbog tako bednog podmićivanja. “Odbij, ženo!” odseče on.

Majls podiže obrvu i zahrama preko druma do glavne kapije. “O čemu se radi, kaplare?”^{Balkan-IT/} upita on nehajno.

Stražar sa činom kaplara bio je pozajmljen od Carske Bezbednosti i nosio je zelenu odeždu sa visokim okovratnikom, znak Barajaranske Službe. Znojio se i bilo mu je neugodno na jarkoj jutarnjoj svetlosti ovog južnog okruga, ali Majls je pretpostavljao da bi pre proključao nego raskopčao okovratnik na stražarskom mestu. Naglasak mu nije bio iz okoline, bio je to gradlija iz prestonice, gde je manjeviše efikasna birokratija apsorbovala probleme poput ovoga koji je pred njim klečao.

Žena je, opet, bila iz okoline i to je bilo sasvim jasno — odisala je siromaštvom. Bila je mlađa nego što se isprva moglo proceniti po njenom glasu. Visoka, grozničavo crvena od plakanja, sa ufronclanom plavom kosom koja joj je visila preko mršavog lasičjeg lica i iskolačenih sivih očiju. Kada bi se oprala, nahranila, odmorila, srećna i sigurna, možda bi se i primakla lepoti, ali sada je bila daleko od toga, uprkos izuzetnoj figuri. Vitka ali sa punim grudima — ne, Majls ispravi sopstveno mišljenje dok je prelazio preko druma i prilazio kapiji. Gornji deo haljine bio joj je umrljan od sasušenog mleka, iako se nigde nije mogla videti beba. Grudi su joj samo privremeno bile pune. Njena iznošena haljina bila je od fabrički satkane tkanine, ali ručno šivena, gruba i jednostavna. Stopala su joj bila bosa, prekrivena žuljevima, raspukla i izranavljena.

“Nema problema”, uveravao je stražar Majlsa. “Odlazi, zašišta on na ženu.

Ona se spusti sa kolena i sede, tvrdoglava.

“Pozvaću svog narednika”, osmotri je stražar očima punim upozorenja, “i narediti da je ukloni.”

“Čekaj malo”, reče Majls.

Zurila je u Majlsa iz položaja u kom je sedela prektivši noge i bilo je sasvim jasno da ne zna da li da ga identifikuje kao nadu ili ne. Njegova

odeća, ono malo što je nosio^{moj}, nije joj ničim odavala šta je on. Ostatak njega bio je isuviše jasno izložen. On trgnu bradom i tanko se osmehnu. Previše krupna glava, previše kratak vrat, leđa iskrivljena od njegove krive kičme, krive noge sa svojim prečesto lomljenim krhkim kostima, koje su privlačile pogled u blistavim hromiranim udlagama. Da je brđanka stajala, njegovo teme jedva da bi joj dosežalo do ramena. Sa dosadom je čekao da njena ruka načini provincijski heksagonalni znak protiv zlih mutacija, ali ona se samo trгла i stisnula u pesnicu.

“Moram videti mog gospodara Grofa”, reče ona nekoj neodređenoj tački između Majlsa i stražara. “To je moje pravo. Moj tata je umro u Službi. To je moje pravo.”

“Premijer Grof Vorkosigan”, reče stražar kruto^{moj}, “odmara se na svom seoskom imanju. Da radi, vratio bi se u Vobar Sultanu.” Stražar je izgledao kao da on želi da se vrati u Vobar Sultanu.

Žena ugrabi pauzu. “Ti si samo čovek iz grada. On je moj Grof. Moje pravo.”

“Zbog čega želiš da posetiš Grofa Vorkosigana?”^{/BalkanDownload/} upita Majls strpljivo.

“Zbog ubistva”, zareža devojka/žena. Stražar obezbeđenja malo se trže. “Želim da prijavim ubistvo.”

“Zar ne bi trebalo to najpre da prijaviš Govorniku svog sela?”^{/BalkanDownload/} upita Majls, načinivši pokret rukom naniže kako bi umirio nervoznog stražara.

“I jesam. On neće uraditi ništa.” Glas joj je napukao od gneva i frustracije. “On kaže da je sve gotovo i svršeno. Neće da zapiše moju optužbu, kaže da je to besmislica. To bi svakome donelo samo nevolje, kaže on. Briga me! Ja hoću svoju pravdu!”

Majls se zamišljeno namršti, odmerivši ponovo ženu. Detalji su se uklapali, potkrepljujući njen navodni identitet, dopunjujući čvrst mada nesvestan osećaj autentične istine koja je možda promakla profesionalno

paranoičnom čoveku iz obezbeđenja. “Istina je, kaplare”, reče Majls. “Ona ima pravo žalbe, najpre okružnom magistratu, a onda Grofovom sudu. A okružni magistrat će se vratiti tek za dve nedelje.”

Ovaj sektor rodnog okruga Grofa Vorkosigana imao je samo jednog prezauzetog magistrata koji je išao u kružni obilazak koji je obuhvatao i selo Vorkosigan Sirio na obali jezera samo jedan dan u mesecu. Pošto je oblast premijerovog seoskog imanja vrvela od Carske Bezbednosti kada se veliki gospodar nalazio tu i bila budno posmatrana čak i kada nije, vredni izazivači nevolja izazivali su nevolje negde drugde.

“Skaniraj je i pusti je unutra”, reče Majls. “Po mom naređenju.”

Stražar je bio jedan od najboljih iz Carske Bezbednosti, obučen da traži ubice i u sopstvenoj senci. Sada je izgledao skandalizovano i tiho se obratio Majlsu. “Ser, ako budem puštao svakog seoskog luđaka da lunja po imanju kako mu je volja...”

“Ja ću je odvesti. Idem onamo.”

Stražar bespomoćno slegnu ramenima, ali se uzdrža da ne salutira; Majls svakako nije bio u uniformi. Stražar na kapiji izvuče skaner iz opasača i napravi veliku predstavu od pregleda žene. Majls se zapita da li bi bio inspirisan da je maltretira i skidanjem radi pretrage da nije bilo Majlsovog inhibirajućeg prisustva. Kada je stražar završio sa demonstracijom toga koliko je budan, savestan i lojalan, on dlanom otvori bravu kapije, unese dobijene podatke — uključujući i skaniranu ženinu rožnjaču — u kompjuterski monitor, pa stade u stranu u pozi prilično nametljivog stava na mestu voljno. Majls se isceri nemoj predstavi, pa povede izgužvanu ženu za lakat kroz kapiju i krivudavim prilaznim putem.

Prvom prilikom se žustro odmakla od njegovog dodira, ali se i dalje suzdržavala od sujevernih gestova, dok ga je posmatrala sa čudnom i gladnom radoznalošću. Postojalo je vreme kada je tako otvoreno odbojna fascinacija zbog neobičnosti njegovog tela terala Majlsa da škripi zubima;

sada je mogao da je prihvati smireno^{my}, sa zabavom koja je u sebi nosila tek malo gorčine. Naučiće, svi oni. Naučiće.

“Da li služiš Grofa Vorkosigana, mali čoveče?”^{BalkanDownload} upita ona oprezno.

Majls razmisli o tome jedan trenutak. “Da”, odgovori on konačno. Odgovor je, na kraju krajeva, bio tačan na svim nivoima značenja osim onoga za koji je pitala. Zagušio je iskušenje da joj kaže da je dvorska luda. Sudeći po njenom izgledu, njene nevolje bile su mnogo gore od njegovih.

Očigledno nije sasvim verovala u pravednost svoje sudbine, uprkos odlučnosti mazge koju je ispoljila na kapiji, jer dok su se peli ka njenom cilju, iako im nije pretilo ništa, lice joj je bilo još usukanije i bledo od začetka panike, gotovo bolesno. “Kako — kako da razgovaram sa njim?”^{BalkanDownload} zagrenula se ona. “Treba li da napravim kniks...?”^{BalkanDownload} Ona spusti pogled na sebe kao da je prvi put svesna sopstvene prljavštine, znoja i bede.

Majls suzbi u sebi šaljivu podvalu koja bi počela sa: *Klekni i triput čelom udari po podu pre nego što progovoriš, tako radi Osoblje*, pa umesto toga reče^{my}: “Samo stoj pravo i govori istinu. Pokušaj da budeš jasna. On će potom preuzeti stvar. Njemu, na kraju krajeva,” Majlsove usne se izviše, “ne nedostaje iskustva.”

Ona proguta knedlu.

Pre stotinu godina, letnjikovac Vorkosiganovih bio je stražarska kasarna, deo okolnih utvrđenja velikog zamka na litici iznad sela Vorkosigan Sirio. Zamak je sada bio ugljenisana ruina, a kasarna pretvorena u udobnu nisku kamenu rezidenciju, modernizovanu i remodernizovanu, umetnički uklopljenu u pejisaž, jarku od cveća. Prorezi za strele bili su prošireni u velike staklene prozore koji su gledali na jezero^{my}, a sa krova je štrčala antena za kom-link. Niz padinu je među drvećem bila skrivena nova kasarna, ali na njoj nije bilo proreza za strele.

Čovek u braon-srebroj livreji Grofovih ličnih pratilaca izađe kroz prednja vrata rezidencije dok se Majls približavao sa nepoznatom ženom u pratnji. Bio je to novi čovek, kako mu beše ime? Pim, tako je.

“Gde je moj gospodar Grof?” upita ga Majls.

“Na gornjem paviljonu, doručkuje sa Gospom.” Pim okrznu ženu pogledom i sačeka na Majlsa u učitivo upitnom stavu.

“Ah. Pa, ova žena je hodala četiri dana da bi uložila žalbu pred sudom okružnog magistrata. Sud nije ovde, ali Grof jeste, tako da ona sada predlaže da preskoči posrednike i da ide pravo do vrha. Dopada mi se njen stil. Povedi je gore, hoćeš?”

“Za vreme doručka?” reče Pim.

Majls nakrivi glavu prema ženi. “Jesi li doručkovala?”

Ona nemo odmahnu glavom.

“Tako sam i mislio.” Majls okrenu ruke dlanom naviše, prepuštajući je, simbolično, pratiocu. “Sada, da.”

“Moj tata, on je umro u Službi”, ponovi žena slabašno. “To je moje pravo.” Činilo se da ta fraza sada njoj zvuči ubedljivo koliko i bilo kome drugom.

Pim je bio, ako ne brđanin, ono bar rođen u okrugu. “Tako je”, uzdahnu on i pokaza joj da pođe za njim bez daljeg objašnjavanja. Oči joj se raširiše i ona se, dok ga je pratila oko kuće, nervozno osvrnu preko ramena ka Majlsu. “Mali čoveče...?”

“Samo stoj pravo”, đoviknu joj on. Gledao je kako obilazi oko ugla, iscerio se, a onda ušao na glavni ulaz rezidencije grabeci po dva stepenika odjednom.

Posle brijanja i hladnog tuša, Majls se odenuo u svojoj sobi koja je gledala na dugo jezero. Oblačio se vrlo pažljivo, isto onako kao i za ceremonije Akademije Službe i Carsku Reviju pre dva dana. Čisto donje rublje, košulja krem boje sa dugim rukavima, tamnozelene pantalone sa

trakom sa strane. Zelena tunika visokog okovratnika, krojena mornarski tako da pristaje njegovom nezgodnom stasu. Novi bleđoplavi pravougaonici koji su označavali čin bili su precizno poredani na okovratniku i izuzetno neudobno su ga bockali u vilicu. Izostavio je udlage za noge, navukao do kolena čizme uglancane kao ogledala i obrisao malo prašine sa njih donjim deíom pižame koja mu je bila pri ruci, na podu gde ju je ostavio pre nego što je krenuo na plivanje.

Ispravio se i pogledao se u ogledalu. Njegova tamna kosa nije još ni počela da se oporavlja posle tog poslednjeg šišanja pre diplomatske ceremonije. Bleđo lice oštarih crta, slabo izraženi podočnjaci ispod sivih očiju, ne mnogo zakrvavljenih — avaj, ograničenja njegovog tela primorala su ga da prestane da slavi pre nego što dospe u stanje da sebi naudi.

Odjeci kasne proslave još su mu nemo ključali u glavi, trzali mu usta u kez. Sada je bio na svom putu, čvrsto je stavio ruku na najnižu prečku najviše lestvice Barajara, same Carske Službe. U Službi nije bilo poklanjanja, čak ni za sinove starog Vora. Dobijao si ono što si zaslužio. Mogao je da se osloni na svoju braću oficire i da zna to, ^{moj} čak i ako su se drugi spolja pitali. Konačno je bio u poziciji da se dokaže svim sumnjičavcima. Gore, što dalje, nikada ne gledaj dole, nikada se ne osvrći.

Jedno poslednje osvrtnje. Isto onako pažljivo kao što se obukao, ^{moj} Majls je prikupio neophodne predmete za svoj zadatak. Bele platnene pravougaonike svog ranijeg kadetskog čina. Rukom kaligrafisanu drugu kopiju, kupljenu za ovu svrhu, njegove nove oficirske dužnosti u Barajanskoj Carskoj Službi. Kopiju njegovih ocena sa trogodišnjeg školovanja na Akademiji, sa svim svojim pohvalama (i pokudama). U ovoj sledećoj transakciji imalo je smisla samo biti sasvim pošten. Dole, u ormaru, pronašao je mesingani mangal i tronožac, umotan u tkaninu za poliranje, kao i plastičnu kesu vrlo suve kore kleke. Hemijske štapiće za potpalu.

Napolje na zadnja vrata pa uzbrdo. Preuređena staza se odvajala, desno je vodila ka paviljonu koji je odozgo gledao na sve ostalo^{BNV}, levo se račvala postrance ka mestu nalik na vrt okruženom niskim zidom od poljskog kamenja. Majls uđe na kapiju. “Dobro jutro^{BNV}, moji ljudi preci”, uzviknu on, a onda suzbi svoju duhovitost. Možda je to bilo istina, ali ovom prilikom nedostojalo je poštovanje.

Hodao je oko i preko grobova sve dok nije došao do onog koji je tražio^{BNV}, kleknuo i postavio tronožac i mangal, pevušeci. Kamen je bio jednostavan, *General Grof Pjotr Pjer Vorkosigan*, i datumi. Da su pokušali da navedu sve nagomilane počasti i dostignuća, morali bi da to učine u mikroštampi.

Ubacio je unutra koru, vrlo skupe papire, komade platna, odsečeni pramen tamne kose posle tog poslednjeg šišanja. Zapalio je sve to i zaljuljao se na petama dok je posmatrao kako gori. Izvodio je na stotine verzija ovog trenutka u glavi, godinama, u rasponu od svečanih javnih oracija sa muzičarima kao podlogom, do toga da pleše go na starčevom grobu. Odlučio se za ovu privatnu i tradicionalnu ceremoniju, izvedenu do kraja kako treba. Samo između njih dvojice.

“Dakle, deda”, progovorio je konačno. “I eto nas ovde posle svega. Jesi li sada zadovoljan?”^{/Balkan-TM/}

Pošto je sav haos diplomatske ceremonije bio iza njega, sav ludački trud iz protekle tri godine, sav bol, sveli su se na ovu tačku^{BNV}; ali grob nije govorio^{BNV}, nije rekao *Dobro si se pokazao; sad možeš da prestaneš*. Pepeo nije ispisivao nikakve poruke, nikakve vizije nije video u dimu koji se uzdizao. Mangal je sagorevao isuviše brzo. Možda u njemu nije bilo dovoljno toga.

Ustao je i obrisao kolena, u tišini, na suncu. Šta je uopšte očekivao?^{/Balkan-TM/} Aplauz?^{/Balkan-TM/} Zašto je, u krajnjoj analizi, bio ovde? Plesao je snove jednog mrtvaca — kome je njegova služba zaista služila?^{/Balkan-TM/} Dedi?^{/Balkan-TM/} Njemu samom?^{/Balkan-TM/} Bledom Caru Gregoru?^{/Balkan-TM/} Koga je bilo briga?^{/Balkan-TM/}

“Pa, matori”, šapnu on, a onda viknu: ^{moj} JESI LI VIŠE ZADOVOLJAN? ^{BalkanDownload} Odjeci zazvoniše na kamenju.

Neko se učtivo nakašlja iza njega i Majls se obrnu kao ošurena mačka, dok mu je srce lupalo.

“Uh... gospodaru? ^{BalkanDownload}” reče Pim oprezno. “Izvinite. Nisam mislio da prekidam... bilo šta. Ali vaš otac Grof zahteva da ga posetite u gornjem paviljonu.”

Pimov izraz bio je savršeno neodređen. Majls proguta knedlu i sačeka da se povuče skerletna vrelinu koju je mogao da oseti na licu. “Taman”, slegnuo je ramenima. “Vatra samo što se nije ugasila. Počistiću to kasnije. Nemoj... dozvoliti ikome drugome da je takne.”

On promaršira kraj Pima ne osvrnuvši se.

Paviljon je bio jednostavna građevina od vremešnog srebrnog drveta, otvorena sa svih strana kako bi hvatala povetarac, tog jutra samo nekoliko slabašnih naleta sa zapada. Popodne će možda biti dobro za jedrenje na jezeru. Preostalo je još samo deset dana dragocenog odsustva i Majls je mnogo toga želeo da obavi, uključujući i putovanje do Vorbar Sultane sa rođakom Ivanom da bi preuzeo svoju novu laku letelicu. A onda će stići njegov prvi zadatak - dužnost na brodu, molio se Majls. Morao je da nadvlada veliko iskušenje i da ne zatraži od oca da se poštara da to bude dužnost na brodu. Prihvaćić svaki zadatak koji mu sudbina dodeli, to je bilo prvo pravilo igre. I pobediće sa deljenjem koje ima u ruci.

Unutrašnjost paviljona bila je senkovita i sveža posle jarke spoljašnjosti. Bio je opremljen udobnim starim stolicama i stolovima, najednom od kojih su se nalazili ostaci bogatog doručka — Majls u mislima označi dva uljana kolača usamljenog izgleda na poslužavniku punom mrvica kao svoje. Majlsova majka s druge strane stola osmehnula mu se iznad šoljice.

Majlsov otac, komotno odeven u košulju bez kragne i šore, sedeo je u drvenoj naslonjači. Aral Vorkosigan bio je snažan, sedokosi muškarac

teške vilice, teških veđa, pun ožiljaka. Lice koje je sebe pozajmljivalo divljačkim karikaturama — Majls je video neke od njih, u štampi Opozicije, u pričama o Barajarevim neprijateljima. Morali su da nacrtaju samo jednu laž, da te oštre, prodorne oči učine mutnim, pa da stvore opštu parodiju vojnog diktatora.

A koliko ga samo progoni Deda? ^{/Balkan-TM/} pitao se Majls. Ne pokazuje to mnogo. Ali, ni ne mora. Admiral Aral Vorkosigan, svemirski gospodar strateg, osvajač Komara, heroj Eskobara, šesnaest godina Carski Regent i vrhovna vlast na Barajaru u svemu samo ne i imenu. A onda je to sve krunisao tako što je zbunio istoriju i sve samouverene svedoke, stekao počast i slavu koja je prevazilazila sve što se dogodilo ranije tako što je svojevolljno *abdicirao* i glatko predao komandu Caru Gregoru uprkos svojoj nadmoćnosti. Doduše, i zvanje Premijera bilo je otmeno povlačenje sa Regenture, a on nije pokazivao nikakve znake da želi da abdicira od toga.

I tako je život Admirala Araia nadjačao život Generala Pjotra kao bolje deljenje karata, a šta je to ostavljalo za poručnika Majlsa? ^{/Balkan-TM/} Da drži dve dvojke i džokera. Morao je svakako ili da odustane, ili da počne da blefira kao lud...

Brđanka je sedela na jastučetu sa polupojedenim uljanim kolačem stegnutim u rukama, zureći otvorenih usta u Majlsa koji je bio u punom, moćnom sjaju. Dok je primeđivao i uzvraćao na njen pogled, usta su joj se zatvorila, a oči razvedrile. Izraz joj je bio čudan — ^{/Balkan-TM/} gnev? ^{/Balkan-TM/} Ushićenje? ^{/Balkan-TM/} Stid? ^{/Balkan-TM/} Oduševljenje? Neka bizarna mešavina svega toga? ^{/Balkan-TM/} A šta si mislila da sam, ženo?

Pošto je bio u uniformi (razmetao se uniformom?) ^{/Balkan-TM/} Majls je stao mirno pred ocem. “Ser?” ^{/Balkan-TM/}

Grof Vorkosigan obrati se ženi. “To je moj sin. Ako pošaljem njega kao svoj Glas, da li će te to zadovoljiti?” ^{/Balkan-TM/}

“O”, prodahla ona dok su joj se široka usta povlačila u uvrnuti, žestoki kez, najjači izraz koji je Majls do tada video na njenom licu. “Da, gospodaru.”

“Vrlo dobro. Biće tako.”

Šta će biti tako? pitao se Majls oprezno. Grof se zavalio u fotelju i izgledao i sam zadovoljan, ali sa opasnom napetošću oko očiju koja je nagoveštavala da je neko izazvao njegov istinski gnev. Ne gnev prema ženi, bilo je jasno da su se njih dvoje oko nečega složili, a — Majls brzo pretraži svoju savest — ni prema samom Majlsu. On blago pročisti grlo, nakrivivši glavu i otkrivši zube u upitnom osmehu.

Grof skupi prste i konačno se obrati Majlsu. “Veoma zanimljiv slučaj. Mogu da shvatim zašto si je poslao gore.”

“Alt...” reče Majls. Čega se to poduhvatio? Samo je pomogao ženi da prođe pored obezbeđenja vođen besmislenim impulsom, za ime Božje, i to da bi zasmetala njegovom ocu za doručkom. “...ah?” nastavi on neutralno.

Obrve Grofa Vorkosigana se podigoše. “Zar nisi znao?”

“Govorila je o ubistvu i podvukla nedostatak saradnje njenih lokalnih vlasti u vezi sa tim. Mislila je da ćete joj pomoći da dođe do oblasnog magistrata.”

Grof se još dublje zavalio i zamišljeno protrlja ožiljke na bradi. “Radi se o slučaju čedomorstva.”

Majlsov stomak se sledi. Ne želim da imam nikakve veze sa tim. Pa, to je objašnjavalo zbog čega na njenim dojkama nije bilo nikakve bebe. “Neobično... da se to prijavljuje.”

“Borimo se protiv starih običaja već više od dvadeset godina”, reče Grog. “Objavljujemo, propagiramo... U gradovima smo dosta napredovali.”

“U gradovima”, promrmlja Grofica, “ljudima su dostupne alternative.”

“Ali u provinciji — pa — malo toga se izmenilo. Svi znamo šta se dešava, ali bez prijave, žalbe — i sa porodicama koje se neizostavno drže tako da štite svoje pripadnike — teško je postići nešto.”

“Kakva”, pročisti Majls grlo i klimnu glavom ženi, “kakva je bila mutacija vaše bebe?”

“Mačja usta”, zabode žena prst u svoju gornju usnu kako bi to demonstrirala. “Imala je i rupu u ustima, slabo je sisala, gušila se i plakala, ali primala je dovoljno, bila je...”

“Zečja usna”, promrmlja Grofova žena sa drugog sveta napola za sebe, prevevši barajarski izraz na galaktički standard, “i rasečena nepca, tako meni zvuči. Hara, to čak nije ni mutacija. Imali su to i na Staroj Zemlji. Jedan — jedan normalni urođeni nedostatak, ako to već nije samo po sebi protivrečno. Nije to bila kazna za hodočašće tvojih barajarskih predaka kroz Plamen. Jednostavna operacija bi korigovala...” Grofica Vorkosigan učuta. Brđanka je izgledala puna bola.

“Čula sam”, reče žena. “Moj gospodar je naredio da se podigne bolnica u Hasadaru. Mislila sam da je odvedem tamo, kada malo ojačam, iako nisam imala novca. Ruke i noge bile su joj zdrave, glava joj je imala dobar oblik, svako je to mogao da vidi — svakako bi videli...” šake su joj se stezale i kršile, a glas joj je postao hrapav, “ali Lem ju je pre toga ubio.”

Hod od sedam dana, izračunao je Majls, od dubokih planina Dendarii do nizijskog grada Hasadara. Bilo je razumno da žena koja tek što je ustala iz porođajne postelje možda odloži taj put na nekoliko dana. Sat vožnje vazdušnim kolima...

“Dakle, konačno je jedan prijavljen kao ubica”, reče Grof Vorkosigan, “i mi ćemo to upravo tako tretirati. Ovo je prilika da pošaljem poruku u najudaljenije kutke svoje oblasti. Ti ćeš, Majls, biti

moj Glas, koji će stići tamo gde nije stigao do sada. Ti ćeš sprovesti Grofov pravdu nad tim čovekom — i to ne tiho. Vreme je za primenu onoga što nas u galaktičkim očima čini varvarima, do kraja.”

Majls proguta knedlu. “Zar oblasni magistrat nije kvalifikovaniji...”

Grof se malčice osmehnu. “Za ovaj slučaj, ne mogu da se setim nikoga sa boljim kvalifikacijama od tebe.”

Glasnik i poruka u jednoj osobi: *Vremena su se promenila*. Zaista. Majls je želeo da je negde drugde, bilo gde — da se ponovo krvavo znoji nad ispitima, na primer. On priguši nedostojni vapaj, *Moje odsustvo...!*

Majls protrlja vrat pozadi. “Ko je, ah... ko je ubio vašu malu devojčicu?” *U prevodu: koga to treba da izvučem, stavim uza zid i streljam?*

“Moj muž”, reče ona ravno zagledana u — kroz — uglačane daske poda.

Znao sam da će ovo da bude gadno...

“Plakala je i plakala”, nastavi žena, “i nije htela da spava, nije dobro sisala — on se drao na mene da je učutkam...”

“Zatim?” *podstaje* je Majls, sa mučninom u želucu.

“Psovaio me je i otišao da spava kod svoje majke. Rekao je da tamo radni čovek makar može da se ispava. Ni ja nisam spavala...”

Taj tip zvuči kao žešći baka. Majls je istog trena zamislio njegov lik, čoveka poput bika, sa manirima siledžije — ali svejedno, nešto je nedostajalo u vrhuncu ženine priče.

I Grof je to primetio. Slušao je sa potpunom pažnjom, sa svojim izrazom sa strateških sastanaka, sa intenzitetom misli u prorezima očiju, koji se nije smeo pogrešno shvatiti kao pospanost. To bi bila teška greška.

“Da li si ti bila očevidac?” upita on varljivo blagim tonom koji je Majlsa naterao na puni oprez. “Da li si ga zaista videla kako je ubija?”

“Pronašla sam je pre podne mrtvu, gospodaru.”

“Ušla si u spavaću sobu...” navodio ju je Grof Vorkosigan.

“Mi imamo samo jednu sobu.” Ona mu uputi pogled kao da je prvi put posumnjala u njegovo sveznanje. “Zaspala je, konačno je zaspala.

Izašla sam da nabere nešto bobica, malo uz jarugu. A kada sam se vratila... Trebalo je da je povedeni sa sobom, ali bilo mi je tako milo što je konačno zaspala, da nisam želela da rizikujem da je probudim...” Iz ženinih čvrsto stisnutih očiju potekoše suze. “Pustila sam je da spava kada sam se vratila, bilo mi je drago što ću jesti i odmoriti se, ali počelo je da mi nadolazi mleko”, ruka joj dodirnu dojku, “pa sam otišla da je probudim...”

“Šta, zar na njoj nije bilo nikakvih tragova? Nije imala prerezan grkljan?” upita grof. To je bio uobičajeni metod tih provincijskih čedomorstava, brz i čist u poređenju sa, recimo, izlaganjem atmosferskim prilikama.

Žena odmahnu glavom. “Mislim da je ugušena, gospodaru. Bilo je to surovo, tako surovo. Seoski Govornik je rekao da mora da sam je suviše utoplila i nije hleo da prihvati moju optužbu protiv Lema. Ali nisam! Nisam! Imala je sopstvenu kolevku. Lem ju je svojeručno izradio dok mi je još bila u stomaku...” Bila je blizu nervnog sloma.

Grof razmeni pogled sa ženom i blago mahnu glavom. Grofica Vorkosigan tiho ustade.

“Hodi, Hara, dole do kuće. Moraš se oprati i odmoriti pre nego što te Majls vrati kući.”

Brđanka je izgledala zatečeno. “O, ne u vašoj kući, gospo!”

“Žao mi je, to je jedina koju imam pri ruci. Osim stražarske kasarne. Stražari su dobri momci, ali bilo bi im neugodno zbog tebe...” Grofica je povede napolje.

“Jasno je”, reče Grof Vorkosigan čim su se žene dovoljno udaljile da ne mogu da čuju, “da ćeš morati da proveriš medicinske činjenice pre nego što, ovaj, završiš stvar. A verujem da ćeš takođe zapaziti mali problem sa pozitivnom identifikacijom optuženog. To bi mogao da bude idealni slučaj za javnu demonstraciju, kakav želimo, ali ne ako oko toga postoji ikakva sumnja. Ne želimo krvave misterije.”

“Ja nisam mrtvozornik”, istaknu Majls smesta. Ako bi mogao da se iskoprca i sklizne sa ove udice...

“Baš tako. Povešćeš sa sobom doktora Deu.”

Poručnik Dea je bio pomoćnik premijerovog lekara. Majls ga je viđao okolo — ambiciozni mladi vojni lekar, u neprestanom stanju frustracije zbog toga što mu pretpostavljeni nikada ne dozvoljava ni da dodirne njegovog najvažnijeg pacijenta — o, taj će da bude oduševljen ovim zadatkom, predviđao je Majls mrzovoljno.

“Može sa sobom da ponese i osteo. komplet”, nastavi Grof malo vedrije. “Za slučaj nezgode.”

“Baš ekonomično”, reče Majls kolutajući očima. “Gledajte, uh — šta ako se ispostavi da je njena priča tačna i mi smotamo tog tipa. Da li moram, lično...”

“Jedan od livrejisanih ljudi biće tvoj telohranitelj. I — ako se ispostavi da je priča tačna — dželat.”

To je bilo samo malo bolje. “Zar ne bismo mogli da čekamo na oblasnog magistrata?”

“Oblasni magistrat svaku presudu donosi umesto mene. Svaka presuda koju njegova služba izvrši, izvršena je u moje ime. Jednog dana, vršiće se u tvoje ime. Vreme je da jasno shvatiš čitav postupak. Istorijski

gledano, Vor je možda vojnička kasta, ali dužnosti vorskog gospodara nikada nisu bile samo vojne.”

Bez izlaza. Prokletstvo, prokletstvo, prokletstvo. Majls uzdahnu. “Dobro. Pa... pretpostavljam da bismo mogli da uzmemo vazdušna kola i stignemo tamo za nekoliko sati. Da nešto vremena utrošimo na pronalaženje prave rupe. Da se spustimo na njih s neba i tako učinimo poruku jasnom i glasnom... da se vratimo pre večerja.”

Grofove oči ponovo su bile prorezi. “Ne...” reče on polako, “ne vazdušnim kolima, mislim da ne.”

“Tako daleko ne postoje drumovi za zemna kola. Samo staze.” On dodade nelagodno - nije valjda da njegov otac misli na - “Mislim da ne bih izgledao naročito impresivno kao centralna Carska vlast ako budem išao peške, ser.”

Njegov otac odmeri uštirkanu paradnu uniformu i blago se osmehnu. “O, ne ide ti to baš tako loše.”

“Ali zamislite ovo posle tri ili četiri dana probijanja kroz žbunje”, protestovao je Majls. “Niste nas videli na Osnovnoj. Niti omirisali.”

“Bio sam ja tamo”, reče admiral suvo. “Ali ne, sasvim si u pravu. Ne peške. Imam bolju zamisao.”

Moja lična konjica, pomisli Majls ironično, okrenuvši se u sedlu, baš kao Deda. U stvari, bio je prilično siguran da bi matori imao poneki opori komentar o jahačima koji su sada prolazili stablima obraslom stazom iza Majlsa, pošto prethodno prestane da se valja po zemlji u grohotu zbog takvog poređenja. Štale Vorkosiganovih tužno su bile zapostavljene otkad matorog više nije bilo da se oko njih zanima: grla za polo bila su prodana, a nekoliko preostalih konja bile su drevne i prgave zveri koje su ranije služile u konjici, a sada sve vreme provodile na paši. Šačica jahačih konja koji su zadržani zbog sigurnosti koraka i dobrog

vladanja, a ne zbog egzotičnih pedigrea, i koje su devojkice iz sela i dalje održavale u formi, pitome, za povremene goste.

Majls skupi uzde, nape list i blago premesti težinu, a Debeli Blesan odgovori urednim poluokretom i načini dva precizna koraka unazad. Snažni uštrojeni čilaš nije ni kod najveće gradske neznalice mogao da prođe kao vatreni pastuv^{nov}, ali Majls ga je obožavao^{nov}, zbog tamnog i zejtinjavog oka, široke somotske gubice, flegmatičnog držanja na koje nije uticalo ni hućanje reke, ni vrisak vazdušnih kola, ali ponajviše zbog njegovih izuzetno izdresiranih reakcija. Um pre lepote. Samo njegovo prisustvo smirivalo je Majlsa, ta životinja bila je upijač za emocije, kao mačka koja prede. Majls potapša Debelog Blesana po vratu. “Ako iko bude pitao”, promrmlja on, “reći ću mu da se zoveš Poglavica.” Debeli Blesan načuli jedno čupavo uvo i ispusti bučni uzdah, kao iz bureta.

Deda je imao prilično veze sa neumesnom paradom koju je Majls sada predvodio. Veliki gerilski general proveo je mladost u ovim planinama, u borbi protiv Kategandanskih osvajača koje je naterao na pat poziciju, a potom potisnuo njihov nalet u suprotnom smeru. Antiletački bestoplotni udarni tragači, prokrijumčareni po cenu krvi sa drugih planeta, imali su sa konačnom pobedom mnogo više veze nego konjica koja je, prema Dedi, spasla njegove snage u najgoroj zimi tog pohoda, uglavnom zato što se mogla jesti. Ali zahvaljujući retroaktivnoj romantici, konj je postao simbol te borbe.

Majls je smatrao da je njegov otac preterano veliki optimista, ako smatra da će Majls tako da unovči preostalu slavu matorog. Skrovišta i logori gerilaca bili su bezoblične humke rđe obrasle *drvećem*^{nov}, prokletstvo^{nov}, ne više samo žbunjem i korovom — nešto ranije danas su prošli pored nekoliko njih — ljudi koji su vodili taj rat odavno su poslednji put sišli pod zemlju, baš kao i Deda. Šta on to radi ovde? Zeleo je dužnost na Skok-brodu, da ga uznese visoko^{nov}, visoko iznad ovoga. Njegova sudbina ležala je u budućnosti, ne u prošlosti.

Majlsove meditacije prekinu konj doktora Dee koji je od proširenja pomislio da je ogranak puteljka za vuču balvana, ukopao sve četiri noge i naglo stao,^{mn} uz glasno frktanje. Doktor Dea se preturi uz tihi uzvik.

“Držite se za *uзде*”, viknu mu Majls i natera Debelog Blesana natrag stazom.

Doktor Dea je bio sve bolji u spadanju i ovaj put se manjeviše dočekaao na noge. Hitro je posegnuo za uzdama, ali njegova alatasta kobila uzmaknu izvan dohvata, Dea odskoči kada je zanjihala sapima i onda, shvativši da je slobodna, odskakutala stazom, uz mahanje repom, što je na konjskom jeziku značilo: *Njah, njah, ne mož da me a’vatš!* Doktor Dea, pocrveneo i besan, potrča uz psovke u poteru. Ona pređe u laki galop.

“Ne, ne, nemojte trčati za njom!” viknu mu Majls.

“Kako onda dođavola da je uhvatim ako ne budem trčao za njom?”^{/BalkanTV/} zareza Dea. Svemirski hirurg nije bio nimalo srećan. “Moj medkomplet je na toj prokletej zverci!”

“A kako mislite da je uhvatite ako budete trčali za njom?”^{/BalkanTV/} upita Majls. “Može da trči brže od vas.”

Na kraju male kolone, Pim okrenu svog konja popreko i zapreči stazu. “Sačekaj, Hara”, reče Majls uzbuđenoj brđanki u prolazu. “Umiri svog konja. Ništa ne natera konja u trk tako kao drugi konj u trku.”

Druga dva jahača su se mnogo bolje snalazila. Žena, Hara Curik, sedela je umorno na konju i puštala ga da gazi ne mešajući se, ali je bar jahala održavajući ravnotežu umesto da pokušava da koristi uzde kao polugu, poput nesrećnog Dee. Pim, koji je bio na začelju, bio je kompetentan, iako se nije osećao naročito udobno.

Majls uspori Debelog Blesana u hod, opuštenih uzdi, i ode za kobilom, odišući smirenom opuštenošću. *Ko, ja? Ja i ne želim da te uhvatim? Mi samo uživamo u predelu, jašta. Tako je, stani, žvakni*

nešto. Alatasta kobila zastade da obrsti malo korova, ali držeći oprezno na oku Majlsovo približavanje.

Neposredno pre udaljenosti na kojoj je mogao da natera kobilu da ponovo odjuri, Majls zaustavi Debelog Blesana i skHgnu sa njega. Nije načinio nikakav pokret prema kobili, već je umesto toga stajao nepomično i napravio veliku predstavu od kopanja po sopstvenim džepovima. Debeli Blesan poletno ćušnu Majlsa glavom i Majls poče da mu tepa i nahrani ga parčetom šećera. Kobila načuli uši zainteresovana. Debeli Blesan coku usnama i poče da ga gurka tražeći još. Kobila dođe po svoj deo. Usnama uze kockicu sa Majlsovog dlana dok je on drugu ruku nemo provlačio kroz petlju njene uzde.

“Evo vam, doktore Dea. Konj. Bez trčanja.”

“Nije fer”, šištao je Dea dok je prilazio, umoran. “Imali ste šećer u džepovima.”

“Naravno da sam imao šećer u džepovima. To se zove predviđanje i planiranje. Trik postupanja sa konjima nije u tome da ste brži od konja, ili snažniji od konja. To ističe vaše slabosti u odnosu na njegove prednosti. Trik je u tome da budete pametniji od konja. To ističe vašu prednost nad njegovom slabošću, a?”

Dea uze uzde. “Podsmeva mi se”, reče on podozrivo.

“To se zove njiskanje, a ne podsmevanje.” Majls se isceri. On potapša Debelog Blesana sa zadnje strane leve prednje noge i konj poslušno kleknu, uz rzanje. Majls se spremno uzvera pomoću svojih zgodno spuštenih uzengija.

“Da li i moj to ume?” upita doktor Dea, fasciniran.

“Na žalost, ne.”

Dea se namršti na svog konja. “Ova životinja je idiot. Vodiću je jedno vreme za uzde.”

Dok se Blesan s trzajem vraćao na sve četiri noge, Majls je suzbijao u sebi komentar instruktora jahanja iščepkan iz Dedine riznice, poput: *Budite pametniji od konja, Dea*. Ipak, doktor Dea je bio zvanično zaklet Gospodaru Vorkosiganu za vreme trajanja ove istrage. Svemirski hirurg poručnik Dea svakako je po činu bio viši od poručnika Vorkosigana. Zapovedati starijem čoveku koji je pritom i viši po činu zahtevalo je izvesnu količinu takta.

Puteljak za vuču balvana tu se Sirio i Majls se vrati kraj Hare Curik. Njena žestina i odlučnost od prethodnog jutra kao da je nestajala kako se staza približavala njenom domu. Ili ju je možda prosto pristigla iscrpljenost. Malo je govorila čitavo jutro, a celo popodne utonula je u čutanje. Ako je mislila da odvuče Majlsa skroz do gore, a onda da ga izradi...”

“U kom je, ah, ogranku Službe bio tvoj otac, *Iíara?*”^{/BalkanDownload/} započe Majls razgovor.

Ona začeslja kosu prstima, više iz nervoze nego iz taštine. Njene oči gledale su ga kroz slamnate šiške kao plašljiva stvorenja zaštićena živicom.

“U Oblasnoj Miliciji, gospodaru. Ne sedam ga se baš, poginuo je kad sam bila jako mala.”

“U borbi?”^{/BalkanDownload/}

Ona klimnu glavom. “Bitka oko Vorbar Sultane, za vreme Vordarijanske Pretendature.”

Majls se uzdrža da je upita na koju su ga stranu odvukli — većina pešadinaca nije imala mnogo izbora, a amnestija je obuhvatala i mrtve, jednako kao i žive.

“Ah... imaš li braće ili sestara?”^{/BalkanDownload/}

“Ne, gospodaru. Ostale smo samo majka i ja.”

Nešto napetosti iščekivanja popusti u Majlsovom vratu. Ako ova presuda zaista bude vodila sasvim do smaknuća, jedan pogrešan korak mogao bi da izazove krvnu osvetu među orođenima. A to *nije* bilo zaveštanje pravde koje je Grof nameravao da ostavi za sobom. Zato, što manje orođenih, tim bolje, “Ajiorodica tvog muža?”

“Ima ih sedmoro. Četiri brata i tri sestre.”

“Hm.” Majlsu se u mentalnom blesku javi slika čitave ekipe ogromnih, pretećih brdskih grmalja. On se osvrnu ka Pimu, sa osećajem da mu za ovaj zadatak nedostaje ljudstva. Napomenuo je taj faktor Grofu, kada su prethodne noći planirali ovu ekspediciju.

“Seoski Govornik i njegovi pomoćnici biće ti podrška”, rekao je Grof, “baš kao i oblasnom magistratu sa putujućim sudom.”

“Šta ako ne budu hteli da sarađuju?” upitao je Majls nervozno.

“Jedan oficir koji očekuje da komanduje Carskim trupama”, zasjale su Grofove oči, “treba da bude u stanju da smisli kako da iznudi saradnju od provincijskih glavešina.”

Drugim rečima, njegov otac je rešio da ovo bude test, i nije nameravao da mu dalje pomaže. Hvala, tata.

“Vi nemate braće ili sestara, gospodaru?” reče Hara, vrativši ga naglo u sadašnjost.

“Ne. Ali to je svakako poznato, čak i u najzabačenijim krajevima.”

“Mnogo se *priča* o vama”, sleže Hara ramenima.

Majls zagriže u morbidno pitanje koje mu je ležalo u ustima kao kriška limuna. Neće ga postaviti, neće,... a onda nije mogao da se uzdrži. “Kao na primer?” reče on na silu kroz stisnute usne.

“Svi znaju da je Grofov sin mutant.” Oči joj se raširiše u prkosu. “Neki kažu da je to zbog te žene sa druge planete kojom se oženio. Neki kažu daje to od ratne radijacije ili bolesti zbog, mmm, izopačenih odnosa koje je u mladosti imao sa svojim drugovima oficirima...”

Ovo poslednje bilo je novo i za Majlsa. On podiže obrve.

“...ali većina kaže da su ga otrovali neprijatelji.”

“Drago mi je što je većina u pravu. Bio je to pokušaj atentata uz upotrebu soltoksin gasa, u vreme kada je moja majka bila trudna sa mnom. Ali to nije...” *mutacija*, štucnu misao iz izlizanih rilni — koliko je puta već to objašnjavao? — *to je teratogeno, ne genetičko. Ja nisam mutant, nisam...* Šta je kog đavola ta biohemijska prefinjenost mogla da znači ovoj neobrazovanoj, ucveljenoj ženi? Što se nje tiče - za njen praktični cilj — on je isto tako mogao da bude i mutant, “...važno”, dovrši on.

Ona ga pogleda postrance, njišući se blago u ritmu topota svog konja. “Neki su govorili da ste rođeni bez nogu i da sve vreme živite u lebdećoj stolici u Kući Vorkosigan. Neki su govorili da ste rođeni bez kostiju...”

“...i da me, nesumnjivo, drže u tegli u podrumu”, promrmlja Majls.

“Ali Karal je rekao da vas je video sa vašim dedom na Hasadarskom sajmu i da ste bili samo bolešljivog izgleda i sitni. Neki su rekli da ste službu dobili zahvaljujući ocu, ali drugi su rekli ne, otišli ste na drugu planetu, u majčin dom, pa su vam mozak pretvorili u kompjuter a telo hranili iz cevi, da plutate u tečnosti...”

“Znao sam da će ta tegla negde da iskrсне”, iskrivi Majls lice. *Znao si da ćeš zažaliti što pitaš, ali svejedno si to učinio.* Ona ga to pecka, shvati Majls iznenada. Kako se samo *usudjuje...* ali u njoj nije bilo humora, već samo oštre opreznosti.

Otišla je daleko, *veoma daleko*, do samog ruba, da bi podigla tu optužnicu za ubistvo, *prkoseći* porodici i lokalnim vlastima *podjednako*, *prkoseći* uspostavljenom običaju. A koga joj je Grof dao kao štit i potporu, kako bi se vratila i suočila sa gnevom svojih najbližih i najdražih? Majlsa. Da li će on moći sa tim da se izbori? Mora da se zaista

pita. Ili će da uprska stvar, da popusti, digne ruke i pobegne, ostavljajući je da se sama suoči sa vihorom jarost-i i osvete?

Poželeo je da ju je ostavio da plače na kapiji,

Šumovito područje, plod mnogih generacija feeraformnog pošumljavanja, najednom se otvaralo u dolinu panu domaćeg smeđog grmlja. Negde na sredini, zahvaljujući nekoj Slučajnoj herniji tía, pružala se zeleno-ružičasta čistina širine od oko pola kilometra — divlje ruže, shvati Majls zapanjeno dok su se približavali. Zemaljske ruže. Puteljak je vodio u njihovo mirisno mnoštvo i tu nestajao.

On i Pim su na smenu krčili put službenim sečivima za grmlje. Ruže su bile snažne i pune debelog trnja, i uzvraćale su elastičnim trzajima. Debeli Blesan odradio je svoj deo mašući glavom tamo-amó, brsteći cvetove i žvaćući ih zadovoljno. Majls nije bio siguran koliko srne da dopusti velikom čilašu da pojede — to što ta vrsta nije poticala sa Barajara nije značilo i da nije otrovna za konje. Majls je sisao svoje ogrebotine dok je razmišljao o razorenoj ekološkoj istoriji Barajara.

Pedeset hiljada Prvodošlih sa Zemlje trebalo je da budu samo prethodnica kolonizacije Barajara. A onda, zahvaljujući gravitacionoj anomaliji, crvlja rupa kroz koju su kolonisti došli zatvorila se, neopozivo i bez upozorenja. Teraformiranje koje je započelo, tako pažljivo i kontrolisano u početku, propalo je kao i sve ostalo. Uvezene zemaljske biljne i životinjske vrste podivljale su posvuda, dok su ljudi pažnju obraćali na najhitnije probleme opstanka. Biolozi su još oplakivali masovno izumiranje domaćih vrsta koje je usledilo, erozije, suše i poplave, ali u stvari, mislio je Majls, kroz vekove Vremena Izolacije ono najbolje sa oba sveta izborilo se za savršeno dobru novu ravnotežu. Ako je bilo živo i prekrivalo tle, koga je bilo briga odakle potiče?

Svi smo mi ovde zahvaljujući slučaju. Kao i ruže.

Ulogorili su se te noći visoko u brdima i krenuli ujutro uz strmine pravih planina. Sada su bili izvan oblasti koja je Majlsu lično bila poznata

još od detinjstva i on je često proveravao Harina uputstva na svojoj orbitalnoj mapu. Zaustavili su se u suton sledećeg dana, samo nekoliko sati udaljeni od svog cilja. Hara je insistirala da može da ih odatle vodi i po sumraku, ali Majls nije želeo da stignu pošto padne noć, nenajavljeni, u nepoznato mesto sa neizvesnom dobrodošlicom.

Sledećeg jutra se okupao u rečici, raspakovao i pažljivo odenuo svoju novu zelenu uniformu Carskog oficira. Pim je nosio smedesrebrnu livreju Vorkosigana, sa Grofovim simbolom na teleskopskoj aluminijumskoj motki oslonjenoj o udubljenje u bisagama, uprtoj u levu uzengiju. *Obućen da uđe*, pomisli Majls bez radosti. Doktor Dea je nosio obično crno radno odelo i izgledao kao da mu je neudobno. Ako su i predstavljali nekakvu poruku, Majls je bio proklet ako je znao kako je ona glasila.

Zaustavili su konje usred prepodneva ispred brvnare sa dve prostorije smeštene na rubu ogromnog luga Šećernog javora, posađenog ko zna koliko vekova pre, ali sada ostavljenog da neravnomerno maršira dolinom zahvaljujući samosejanju. Planinski vazduh bio je svež, čist i britak. Nekoliko pilića tumaralo je i ključalo po korovu. Drvena cev zagušena algama dovodila je iz šume vodu u preplavljeni valov iz kog je ova dalje oticala u šljapkavim zelenim potočićima.

Hara skliznu s konja, poravna suknju i pope se na verandu. “*Karal?*” pozva. Majls je čekao na konju na prvi kontakt. Nikada ne odbacuj psihološku prednost.

“*Hara? Ti si to?*” začu se muški glas iznutra. On s treskom otvori vrata i izjuri napolje. “Gde si bila, devojko? *Pretraživali smo šumu za tobom!* Mislili smo da si negde slomila vrat u nekom grmlju...” On učuta ispred tri nema čoveka na konjima.

“Ti nisi hteo da zapišeš moju optužbu, Karal”, reče Hara u jednom dahu. Rukama je gužvala suknju. “Zato sam otišla do oblasnog magistrata u Vorkosigan Sirio da im kažem sama.”

“O, devojko”, prodahla Karal sa žaljenjem, “to je bilo veoma glupo...” Dok je vrteo pognutom glavom, s nelagodnošću je zurio u jahače. Bio je to proćelavi muškarac od nekih šezdeset godina, oronuo i istrošen, sa levom rukom koja se završavala patrljkom. Još jedan veteran.

“Govornik Serž Karal?”^{/BalkanTV/} započe Majls strogo. “Ja sam Glas Grofa Vorkosigana. Zadužen sam da istražim zločin izgovoren od strane Hare Curik pred Grofovim sudom, konkretno ubistvo njene bebe, kćeri Raine. Od vas se, kao od Govornika Šumskog Dola, zahteva i traži da mi pomazete u svemu što je neophodno za Grofov pravdu.”

U tom trenutku Majls je ostao bez propisanih formalnosti, da se dalje snalazi sam. Nije trebalo mnogo. Čekao je. Debeli Blesan frknu. Srebrno-smeđa tkanina simbola tiho je lepetala, podignuta zalutalim lahorom.

“Oblasni magistrat nije bio tamo”, ubaci Hara, “ali Grof jeste.”

Karal je posiveo u licu, izbuljen. Uz tešku muku je uspeo da se povрати, da zauzme neku vrstu stava mirno i da izvede ukočeni polunaklon. “Ko - ko ste vi, ser?”^{/BalkanTV/}

“Lord Majls Vorkosigan.”

Karalove usne nemo su se micale. Majls nije umeo da čita sa usana, ali bio je prilično siguran da se radilo o užasnoj varijanti rečenice O, sranje. “Ovo su moj livrejisani pratilac, Narednik Pim, i moj medicinar, Poručnik Dea iz Carske Službe.”

“Vi ste sin mog gospodara Grofa?”^{/BalkanTV/} zakreketa Karal.

“Jedan jedini.” Majlsu je najednom bilo muka od poziranja. Ovo je svakako bilo dovoljno za prvi utisak. On se zanjihla i skoči sa Blesana, doskočivši lako na jastučice stopala. Karalov pogled pratio ga je niže i niže. Jah, nizak sam. Ali čekaj samo da me vidiš kako igram. “Možemo li da napojimo konje iz ovog vašeg valova?”^{/BalkanTV/} Majls prebaci Blesanove uzde preko mišice i kroči ka njemu.

“Uh, to je za ljude, moj gospodaru”, reče Karal. “Samo trenutak, da donesem kofu.” On pridiže svoje vrećaste pantalone i otkasa oko brvnare. Trenutak neugodne tišine, a onda Karalov tihi glas dolebde do njih. “Gde si stavio kofu za koze, Zed?”

Drugi glas, lak i mlad. “Iza drva, Tata.” Glasovi predoše u prigušeni mrmor. Karal dotrča natrag sa ulubljenom aluminijumskom kofom, koju smesti kraj valova. On izbi drveni zapašać sa strane i bistri mlaz izvi se u luku, pljusnu i poče da puni. Debeli Blesan zastriga ušima, frknu, protrlja svoju veliku glavu uz Majlsa, zamazavši mu tuniku crvenim i belim konjskim dlakama i umalo ga ne obori. Karal pogleda odozdo i osmehnu se konju, ali mu osmeh nestade kada pređe na vlasnika konja. Dok je Debeli Blesan gutao svoje piće, Majls je načas video vlasnika drugog glasa, dečaka od oko dvanaest godina koji je otrčao u šumu iza brvnare.

Karal pohita da pomogne Majlsu, Hari i Pimu da privežu konje. Majls ostavi Pima da skine sedla i da ih nahrani, pa pođe za Karalom u kuću. Iíara kao da je bila zalepljena za Majlsa, a doktor Dea je raspakovao svoj medicinski komplet i išao je za njima. Majlsove čizme glasno i neravnomerno su odjekivale po drvenim daskama.

“Moja žena će se vratiti do podneva”, reče Karal muvajući se nesigurno po sobi, dok su se Majls i Dea smestili na klupu, a Hara sklupčala sa rukama oko kolena na podu kraj kamenog ognjišta. “Ja ću... Pripremiću malo čaja, gospodaru.” On žurno izađe na vrata da napuni čajnik iz valova pre nego što je Majls mogao da kaže Ne, hvala. Ne, neka opusti nerve uobičajenim pokretima. Onda će možda Majls moći da počne da ispituje koliko je sve ovo rezultat društvene nervoze, a koliko (možda) griže savesti. Kada je Karal pristavio čajnik na ugljevlje, već se bio primetno bolje kontrolisao, tako da Majls započe.

“Voleo bih ovu istragu smešta da počnem, Govorniče. Nema potrebe da traje dugo.”

“Nema potrebe... uopšte za njom, gospodaru. Beba je umrla prirodnom smrću — na njoj nije bilo nikakvih tragova. Bila je slaba, imala je mačja usta, ko zna šta još sve nije valjalo kod nje? Umrla je u snu, ili nesrećnim slučajem.”

“Čudo jedno”, reče Majls suvo, “koliko se često takvi nesrećni slučajevi dešavaju u ovoj oblasti. Moj otac, sam Grof... primetio je to.”

“Nije bilo potrebe da vas dovlače ovamo.” Karal pogleda Plaru ozlojeđeno. Ona je sedela nema, nedirnuta njegovim uveravanjima.

“Nije to bio nikakav problem”, reče Majls blago.

“Zaista, gospodaru”, Karal snizi glas, “Mislim da je dete možda bilo preterano utopljeno. Nije ni čudo što je, u jadu, njen um to odbacio. Lem Curik, to vam je dobar dečko, dobro se brine za porodicu. Ona u stvari i ne želi ovo da radi, razum joj je samo privremeno pomućen problemima.”

Harine oči, koje su ga gledale ispod slamnate kose, bile su otrovno hladne.

“Počinjem da uviđam.” Majlsov glas bio je blag, ohrabrujući.

Karal se malo razvedri. “Sve još može da izađe na dobro. Samo ako bude strpljiva. Ako prebrodi tugu. Razgovara s jadnim Lemom. Siguran sam da on nije ubio tu bebicu. Ona ne treba da u žurbi učini nešto zbog čega će zažaliti.”

“Počinjem da uviđam”, Majls dopusti svom glasu da postane leden, “zbog čega je Hara Curik ustanovila da je neophodno da hoda četiri dana kako bi bila pravično saslušana. »Vi mislite.« »Vi verujete.« »Ko zna šta?« Očigledno ne vi. Čujem spekulaciju-optužbu-nagoveštaj-tvrđnju. Ja sam došao zbog činjenica, Govorniče Karal. Grofova pravda ne počiva na nagađanju. Ne mora. Ovo nije Vreme Izolacije. Čak ni u najzabačenijim krajevima.

Moja istraga o činjenicama će sada početi. Ni sa kakvom presudom neću žuriti sve dok činjenice ne budu kompletirane. Potvrda krivice ili nedužnosti Lema Curika doći će iz njegovih usta, pod brzom pentom, koju će mu doktor Dea dati pred dva svedoka — pred vama i pomoćnikom kog odaberete. Jednostavno^{moj}, čisto i brzo.” Pa ću možda moći da krenem iz ove mračne rupe pre nego što se smrkne. “Zahtevam od vas, Govorniče, da sada odete i dovedete Lema Curika na ispitivanje. Narednik Pim će vam pomoći.”

Karal utroši još jedan trenutak na sipanje ključale vode u veliki smeđi kazan pre nego što je progovorio. “Ja sam se naputovao, gospodaru. Dvadeset godina sam u Službi. Ali većina ljudi ovde nije išla dalje od Šumskog Dola. Hemikalije za ispitivanje njima se mogu učiniti kao magija. Mogu reći da je priznanje dobijeno na taj način lažno.”

“Vi i vaš pomoćnik onda možete da kažete suprotno. Ovo nisu baš oni stari dobri dani, kada su se priznanja iznuđivala torturom, Karal. Osim toga, ako je nedužan kao što pretpostavljate — opravdaće se, zar ne?^{ne?}”

Nerado^{moj}, Karal ode u susednu sobu. Vрати se navlačeći nabačenu izbledelu uniformu Carske Službe sa činom kaplara na okovratniku i kopčama koje se više nisu sastajale baš na sredini. Sačuvanu, očigledno^{moj}, za ovakve zvanične funkcije. Baš kao što je po barajarskom običaju čovek pozdravljao uniformu, a ne onoga ko je nosi, tako je i gnev izazvan nepopularnom dužnošću padao na službu, a ne na pojedinca koji ju je obavljao. Majlsu se dopadala ta nijansa.

Karal zastade na vratima. Hara je još sedela umotana u tišinu kraj ognjišta, blago zaljuljana.

“Gospodaru”, reče Karal. “Već sam šesnaest godina Govornik Šumskog Dola. Za sve to vreme niko nije otišao oblasnom magistratu kako bi Govorio^{moj}, ni zbog prava na vodu, ukradenih životinja, pa čak ni

onomad kada je Neva optužila Borsa zbog piratstva nad drvećem, zbog javorovog soka. Sve to vreme nismo imali krvnu osvetu.”

“Nemam ni nameru da izazivam krvnu osvetu, Karal. Hoću samo činjenice.”

“U tome je i stvar, gospodaru. Više nisam toliko zaljubljen u činjenice kao što sam ranije bio. Ponekad ujedaju.” U Karalovim očima videla se hitnja.

Zaista, taj čovek samo što nije dubio na glavi i žonglirao mačkama — jednom rukom - ne bi li Majlsa zamajao. Koliko će njegove opstrukcije postati ^{glavna} očit?

“Šumskom Dolu ne sme se dopustiti da ima sopstveno malo Vreme Izolacije”, reče Majls upozoravajuće. “Grofova pravda je sada namenjena svima. Čak i ako su mali. I slabi. I nešto sa njima nije u redu. Pa ne mogu ni da govore za sebe — *Govorniče*.”

Karal se trže, pobelevih usana — očigledno shvativši smisao. On krenu stazom i Pim oprezno krenu za njim, jednom rukom oslobodivši ošamućivač u futroli.

Pili su čaj dok su čekali i Majls je šetkao po brvnari, razgledajući, ali ne dirajući ništa. Ognjište je bilo jedini izvor toplote za kuvanje i vodu za pranje. Bio je tu izlupani metalni lavabo za umivanje, koji se punio ručno, ^{ručno} iz pokrivena kofe, ali se praznio kroz cev odvoda ispod verande, gde se voda pridruživala potočićima što su oticali iz valova. Druga soba bila je spavaća, sa duplim krevetom i komodama za odlaganje stvari. U potkrovlju su se nalazile još tri slamarice, očigledno je onaj dečak kog je video iza kuće imao braću. Mesto je bilo pretrpano, ^{ručno} ali čišćeno, ^{ručno} stvari odlagane i kačene.

Na stočiću je stajao službeni audio prijemnik, kao ijedan drugi, stariji vojni model, otvoren, očigledno u postupku malih popravki i opremanja novim energetskekim nabojem. Istraživanje je otkrilo fioku punu

starih delova, od kojih ništa, na žalost, nije bilo složenije od prostih audio kompleta. Govornik Karal mora da je ujedno i specijalista Šumskog Dola za komunikacione veze, baš zgodno. Mora da hvataju programe stanice u Hasadaru, možda i moćne državne kanale iz prestonice.

Naravno, nije bilo nikakvog drugog elektriciteta. Satelitski prijemnici bili su skupi proizvodi precizne tehnologije. Naći će se oni s vremenom čak i ovde; neke zajednice, gotovo podjednako male, ali sa snažnim ekonomskim kooperativama, već su ih imale. Šumski Do je očigledno još bio na nivou opstanka, tako da mora da čeka na zadovoljavanje prekih potreba sve dok u oblasti ne bude dovoljno viška da joj se može podariti, ukoliko taj višak prethodno ne ščepa neki konkurent. Samo da grad Vorkosigan Vašoj nije bio zbrisan cetagandanskim atomskim bombama, čitava oblast bila bi ekonomski godinama naprednija...

Majls izađe na verandu i nasloni se na ogradu. Karalov sin se vratio. Dole, na kraju raščišćenog dvorišta, Debeli Blesan stajao je privezan, izbočenih kukova, opuštenih ušiju, i rzao od zadovoljstva dok ga je iscereni dečak žustro češao ispod ulara. Dečak podiže pogled i vide da ga Majls posmatra, pa preplašeno otrča kako bi ponovo nestao u žbunju na strmini. "Ha", promrmlja Majls.

Doktor Dea mu se pridruži. "Već ih dugo nema. Da li da otvaram brzu pentu?"

"Ne, nego vaš komplet za autopsiju, rekao bih. Mislim da je to ono što ćemo sledeće raditi."

Dea ga oštro pogleda. "Mislio sam da ste poslali Pinta da izvede hapšenje."

"Ne možete uhapsiti nekoga ko nije tamo. Da li se kladite, doktore? Kladim se u marku sa vama da će se vratiti bez Curika. Ne, čekajte — možda sam pogrešio. Nadam se da sam pogrešio. Evo, trojica se vraćaju..."

Karal, Pim i još neko hodali su stazom. Treći je bio mladi grmalj, krupnih šaka, niskog čela, snažnog vrata, nabusit. “Hara”, pozva Majls, “je li ovo tvoj muž?” Zaboga, izgledao je baš onako kako ga je Majls zamišljao. I četiri brata poput njega — samo krupniji, nesumnjivo.

Hara se pojavi kraj Majlsovog ramena i ispusti dah. “Ne, gospodaru. To je Aleks, Govornikov pomoćnik.”

“O.” Majlsove usne trgoše se u nemoj frustraciji. Pa, morao sam da dopustim postojanje šanse da sve ispadne i jednostavno.

Karal stade ispod njega i počeo naširoko da objašnjava zašto se vratio praznih šaka. Majls ga preseče podizanjem obrva. “Pim?”

“Zaždio, gospodaru”, reče Pim lakonski. “Gotovo je sasvim sigurno da je bio upozoren.”

“Slažem se.” On se namršti odozgo na Karala, koji je smotreno stajao nem. Prvo činjenice. Odluke, kao to sa koliko smrtonosne sile da progoni begunca, posle toga. “Hara. Koliko ima odavde do vašeg mesta za sahranjivanje?”

“Dole je, kraj rečice, gospodaru, u dnu doline. Oko dva kilometra.”

“Uzmite svoj komplet, doktore, idemo u šetnju. Karal, nađi lopatu.”

“Gospodaru, siguran sam da nema potrebe uznemiravati mesto mrtvih”, počeo Karal.

“Sasvim je potrebno. U Proceduralnim uputstvima I koji sam dobio iz kancelarije oblasnog magistrata postoji mesto za izveštaj o autopsiji. Tamo ću i uložiti svoj dovršeni izveštaj o ovom slučaju kada se vratimo u Vorkosigan Sirio. Imam dopuštenje najbližeg rođaka — zar ne, Hara?”

Ona tupo klimnu glavom.

“Imam dva neophodna svedoka, vas i vašeg”, gorila, “pomoćnika, imamo doktora i dnevnu svetlost - ukoliko ne budete stajali tamo i

suprotstavljali mi se sve do sutona. Sve što nam treba jeste lopata. Osim ako se dobrovoljno ne javljate da kopate rukama, Karal.” Majlsov glas je bio ravan, škripav i sve opasniji.

Karalova proćelava glava klimala je unezvereno. “Otac — otac je legalni najbliži rođak, dok je živ^{nov}, a nemate njegovu...”

“Karal”, reče Majls.

“Gospodaru?”^{/Balkan-TV/}

“Postarajte se da grob koji budete iskopali ne bude vaš. Već ste jednom nogom u njemu.”

Karalova šaka raširi se u očajanju. “Ja... uzeću lopatu, gospodaru.”

Sredina popođneva bila je topla, vazduh zlatan i letnje sanjiv. Lopata je jela zemlju sa neprestanim šljek-šljek, u rukama Karalovog pomoćnika. Nizbrdo^{nov}, bistra rečica žuborila je preko čistog zaobljenog kamenja. Hara je čučala u iščekivanju, nema i smrknuta.

Kada je veliki Aleks izdigao lopatom mali sanduk — tako mali! — Narednik Pim je otišao da patrolira perimetrom oivičenim drvećem. Majls ga nije krivio. Nadao se da je zemlja na toj dubini bila hladna ovih poslednjih osam dana. Aleks otvori kutiju i doktor Dea mu mahnu da se udalji, pa preuze stvar. I pomoćnik ode da pronade nešto u šta će gledati na suprotnom kraju groblja.

Dea je pažljivo pregledao zamotuljak u tkanini, podigao ga i spustio na svoju ceradu raširenu na tlu, na jarkom suncu. Instrumenti za njegovu istragu bili su poredani na plastici u preciznom redosledu. On odmota svetle, šarene krpe prema njihovim posebnim prevojima i Hara se prikrade da ih uzme, ispravi i ponovo savije, spremne za upotrebu, a onda se iskrade natrag.

Majls je prstom uhvatio maramicu u džepu, spreman da je stavi preko usta i nosa, pa ode da posmatra preko Deinog ramena. Gadno^{nov}, ali ne previše gadno. Video je i omirisao i gore. Dea, sa filter maskom, izgovori

delove postupka u kasetofon, koji mu je lebdeo u vazduhu kraj ramena, pa izvrši pregled najpre očima i dodirima u rukavicama, a onda skenerom.

“Evo, gospodaru”, reče Dea i pozva Majlsa pokretom ruke da priđe. “Gotovo sasvim siguran uzrok smrti, mada ću za koji tren izvesti toksinske testove. Slomljen joj je vrat. Vidite ovde, na skaneru, gde joj je kičmena moždina prekinuta, a kosti potom vraćene u red.”

“Karal, Aleks.” Majls ih pozva rukom da dođu i posvedoče; oni dođoše sa oklevanjem.

“Da li je do toga moglo da dođe slučajno?” reče Majls.

“To jedva da je moguće. Ali, ponovno nameštanje kostiju moralo je da bude namerno.”

“Da li bi to trajalo dugo?”

“Samo par sekundi. Smrt je bila trenutna.”

“Koliko je fizičke snage potrebno za to? Kao kod nekog krupnog čoveka, ili...”

“O, vrlo malo. Bilo koja odrasla osoba mogla bi to lako da učini.”

“Bilo koja odrasla osoba sa dovoljno motivacije.” Majlsov stomak se prevrnu na mentalnu sliku koju su prizvale Deine reči. Maljava glavica lako je mogla da stane pod ljudsku šaku. Okret, prigušeno pucanje hrskavice — ako je Majls nešto znao napamet, onda je to bio taktilni osećaj lomljenja kostiju, o da.

“Motivacija”, reče Dea, “nije u mom delokrugu.” On zastade. “Mogao bih da primetim da je pažljivi spoljni pregled mogao ovo da otkrije. Moj jeste. Jedan iskusni laik...” oko mu se zaustavi hladno na Karalu, “koji pazi šta radi, nije smeo ovo da propusti.”

I Majls je zurio u Karala, u iščekivanju.

“Preterano utopljena”, prošišta Hara. Glas joj je bio hrapav od prezira.

“Gospodaru”, reče Karal oprezno, “istina je da sam posumnjao u mogućnost...”

Đavola posumnjao. Znao si.

“Ali smatrao sam — i dalje smatram”, u oku mu blesnu oprezni inat, “da bi iz gužve samo proizišlo još bola. U tom trenutku nije bilo ničega čime samo mogao da pomognem bebi. Moje obaveze odnose se na žive.”

“Moje takođe, Govorniče Karal. Kao, na primer, moja obaveza prema sledećem malom Carskom podaniku koji je u smrtnoj opasnosti od onih koji bi trebalo da ga štite, zbog teškog greha što je”, Majls se gorko osmehnu, “fizički drugačiji. Po mišljenju Grofa Vorkosigana, ovo nije samo jedan slučaj. Ovo je probni slučaj, tačka oslonca za hiljadu slučajeva. Gužva...” on prošišta to piskutavo; Hara se ljuljala u ritmu njegovog glasa, “tek ćete da vidite šta je gužva.”

Karal se poguri, kao da se preklopio.

Usledio je gadan sat prikupljanja mahom negativnih podataka; nikakve druge kosti nisu bile slomljene, bebina pluća bila su čista, utroba i krvotok bez toksina izuzev onih od prirodnog raspadanja. Na mozgu nije bilo skrivenih tumora. Defekt zbog kog je umrla nije se produžavao do spina bifide, izvestio je Dea. Prilično jednostavna plastična operacija zaista bi popravila mačja usta, da je samo nekako mogla da obije pristup do nje. Majls se pitao kakvu je utehu ta informacija mogla da pruži Hari; hladnu, u najboljem slučaju.

Dea je ponovo sastavio svoju slagalicu, a Hara ponovo uvila telašce u komplikovane prevoje pune značenja. Dea očisti instrumente, odloži ih u kutije i podrobno opru šake, ruke i lice u rečici, što je, po Majlsovom mišljenju, trajalo dosta duže nego što je to zahtevala higijena, dok je gorila ponovo zakopavao kutiju.

Hara načini malo udubljenje u zemlji na vrhu groba, prikupi nešto grančica i skinute kore, pa preko toga stavi odsečeni uvojak svoje mlitave kose.

Majls, uhvaćen u neprilici, opipa džepove. “Nemam kod sebe ništa što bi gorelo”, reče on sa izvinjenjem.

Hara podiže pogled, iznenađena što je uopšte ponudio tako nešto. Njena gomilica otpadaka planu začas i ugasi se, kao i život njene bebe Raine.

Ali to jeste važno, pomisli Majls.

Pokoj tebi, mala gospo, posle našeg grubog upada. Ponudiću ti bolju žrtvu, dajem ti reč jednog Vorkovigana. A dim te paljevine uzdići će se i videti s kraja na kraj ovih planina.

Majls direktno zaduži Karala i Aleksa da dovedu Lema Curika i odjaha sa Harom Curik iza sebe, na Debelom Blesanu, do njene kuće. Pim im je pravio društvo.

Usput su prošli pored nekoliko raštrkanih brvnara. Kraj jedne, prljava deca koja su se igrala u dvorištu trčala su uz konje sa kikutom, pokazujući Majlsu znak šestougla, podbadajući jedno drugo na smelije gestove, sve dok ih majka nije ugledala, istrčala i poterala ih unutra, bacivši preplašeno pogled preko ramena. Na neki uvrnuti način to je Majlsa gotovo opustilo, dobrodošlica kakvu je očekivao, ne poput Karalovog i Alekovog napetog, samosvesnog, opreznog neprimećivanja. Rainin život ne bi bio lak.

Harina brvnara bila je na početku dugog useka, neposredno pre nego što se sužavao u jarugu. Izgledala je veoma tiho i izolovano, u prošaranoj senci.

“Jesi li sigurna da ne bi radije otišla kod majke?” upita Majls podozrivo.

Hara odmahnu glavom. Ona skliznu sa Blesana, a Majls i Pim sjahaše i krenuše za njom unutra.

Brvnara je bila standardnog izgleda, jedna jedina soba sa kaminom od neobrađenog kamena i prednja veranda sa širokim krovom. Voda je očigledno poticala iz potočića u jaruzi. Pim podiže ruku i uđe prvi iza Hare, sa rukom na ošamućivaču. Ako je Lem Curik pobjegao, nije li najpre pobjegao kući? Pim je sve vreme do ovde skenerom proveravao grmlje savršeno nedužnog izgleda.

Brvnara je bila napuštena. Ali ne odavno; nije u njoj bila ona sveprisutna, prašnjava tišina kakva bi se očekivala posle osam dana oplakivanja bez ikakvih drugih aktivnosti. Ostaci nekoliko žurnih obroka stajali su na ploči sudopere. Krevet je bio zgužvan i nesređen, kao da se u njemu spavalo. Okolo je bilo razbacano nešto muške odeće. Automatski, Hara krenu po sobi, da ispravlja stvari, ponovo uspostavlja svoje prisustvo, svoje postojanje, svoju valjanost. Ako već nije mogla da kontroliše događaje u svom životu, mogla je bar da kontroliše jednu malu prostoriju.

Jedini netaknuti predmet bila je mala kolevka koja je stajala kraj kreveta, sa uredno presavijenim malim prekrivačima. Hara je pobjegla ka Vorkosigan Sirlou samo nekoliko sati posle sahrane.

Majls je tumarao po sobi i proveravao pogled sa prozora. "Hoćeš li mi pokazati gde si otišla da nabereš bobice, Hara?"

Ona ga povede jarugom; Majls je merio vreme hoda. Pim je sa nezadovoljstvom podelio pažnju između grmlja i Majlsa, spreman da ga dočeka pri svakom padu koji je mogao da rezultira lomljenjem kostiju. Pošto je uzmakao od tri prekinuta zaštitnička hvatanja, Majls je bio spreman da mu kaže da ode i popne se na drvo. Opet, tu je na delu bio i određeni razumljivi sopstveni interes, jer ako bi Majls slomio nogu, Pim bi morao da ga iznese odatle.

Raslinje bobica bilo je gotovo kilometar uz jarugu. Majls ubra nekoliko crvenih bobica punih semena i pojede ih odsutno^{rev}, gledajući okolo^{rev}, dok su Hara i Pim čekali sa dužnim poštovanjem. Popodnevno sunce padalo je koso kroz zeleno i smeđe lišće, ali dno jaruge već je bilo sivo i sveže zbog preranog sumraka. Puzavice su se držale za kamenje i visile kao da pozivaju čoveka da rizikuje da slomi vrat kako bi ih dohvatio. Majls je odoleo njihovoj korovitoj kušnji, jer nije nimalo voleo njihove plodove. “Da te je neko pozvao iz brvnare, ovde ga ne bi čula, zar ne?” primeti Majls.

“Ne, gospodaru.”

“Koliko si otprilike provela u branju?”^{/Balkan-IT/}

“Oko”, Hara slegnu ramenima, “jedne korpe.”

Žena nije imala hrono. “Recimo^{rev}, jedan sat. I dvadeset minuta u penjanju i spuštanju. Izašla si tog jutra na otprilike dva sata. Brvnara ti nije bila zaključana?”^{/Balkan-IT/}

“Samo zasunom, gospodaru.”

“Hm.”

Metod, motiv i mogućnost, naglašavala su Proceduralna uputstva. Prokletstvo. Metod je ustanovljen, a njim je mogao je da se koristi gotovo svako. To oko mogućnosti, izgleda da je bilo podjednako loše. Baš svako je mogao da dođe do te brvnare, počini nedelo i ode, a da ga niko niti čuje, niti vidi. Bilo je prekasno za detektor aure, koji bi tragao za sjajnim duhovima pokreta ulaska i izlaska iz te sobe, čak da ga je Majls i poneo.

Činjenice, ha. Sve se svodilo na motiv^{rev}, na sumorno delovanje ljudskih umova. Svako nagađanje dolazi u obzir.

Majls se, prema Proceduralnim uputstvima oblasnog magistrata, trudio da zadrži otvoreni um u odnosu na optuženog, ali bilo je sve teže i teže odupirati se Harinim tvrdnjama. Ispostavilo se da je u svemu do sada imala pravo.

Ostavili su Haru da se ponovo nastani u svom malom domu, prolazeći kroz pokrete i rutinske delatnosti života, kao da su tako mogli da ga ponovo stvore, kao da je to čin neke naklonjene magije.

“Sigurna si da će ti biti dobro?” upita Majls uzevši uzde Debelog Blesana i vinuvši se u sedlo. “Nikako ne mogu da se otarasim pomisli da ti je muž negde u okolini i da može ovde da se pojavi. Kažeš da ništa nije uzeto, tako da je malo verovatno da je on bio ovde i otišao pre nego što smo mi stigli. Da li želiš da neko ostane sa tobom?”

“Ne, gospodaru.” Ona obgrli metlu na verandi. “Volela bih... volela bih da neko vreme budem sama.”

“Pa... u redu. Ja ću ti, ah, poslati poruku ako se dogodi išta važno.”

“Hvala, gospodaru.” Ton joj nije bio molećiv; zaista je želela da je ostave samu. Majls to shvati.

Tamo gde se puteljak ka kući Govornika Karala proširio, Pim i Majls jahali su uzengiju uz uzengiju. Pim je bio još bolno na oprezu zbog bauka u žbunju.

“Gospodaru, smem li da predložim kao sledeći logičan korak okupljanje svih sposobnih muškaraca u zajednici radi lova na tog Curika? Izvan svake sumnje utvrdili ste da je to čedomorstvo bilo ubistvo.”

Zanimljiva konstrukcija fraze, pomisli Majls suvo. Čak ni Pim to ne smatra izlišnim. O, moj jadni Barajarče. “To se čini razumno na prvi pogled, Naredniče Pim, ali da li vam je palo na pamet da je možda polovina sposobnih ljudi u ovoj zajednici verovatno u rodu sa Lemom Curikom?”

“To bi moglo da ima psihološki učinak. Stvoriti dovoljno raskola, pa će ga možda neko prijaviti samo da bi se to završilo.”

“Hm, moguće. Pod pretpostavkom da već nije napustio ovu oblast. Mogao je da bude na pola puta ka obali pre nego što smo završili sa autopsijom.”

“Samo ako je imao pristup transportu.” Pim pogleda prazno nebo.

Šta znamo^{/n/}, možda neki od njegovih rođaka ima neku klimavu laku letelicu u nekoj šupi. Ali... on nikada nije napuštao Šumski Do. Nisam siguran da bi znao gde da beži. Pa, ako je napustio oblast, onda je to problem za Carsku Građansku Bezbednost, a ja sam oslobođen.” Srećna misao. “Ali — jedna od stvari koje me brinu, i to mnogo^{/n/}, jesu nekonzistentnosti u slici koju dobijam o našem glavnom osumnjičenom. Da li si ih zapazio?^{/Balkan-IT/}”

“Ne mogu da kažem da jesam, gospodaru.”

“Hm. Uzgred, gde te je Karal odveo da uhapsiš tog momka?^{/Balkan-IT/}”

“U divlju oblast, sa gustim žbunjem i vododerinama. Tamo je pola tuceta ljudi tragalo za Harom. Samo što su odustali od potrage i krenuli natrag kada smo se sa njima sastali. Po čemu sam zaključio da ih naš dolazak nije iznenadio.”

“Da li je Curik zaista bio tamo^{/n/}, pa je pobjegao^{/n/}, ili vas je Karal samo vodio ukrug?^{/Balkan-IT/}”

“Mislim da je zaista bio tamo^{/n/}, gospodaru. Ljudi su tvrdili da nije, ali kao što ističete, oni su mu rod, a osim toga, nisu dobro^{/n/}, ah, lagali. Bili su napeti. Karal će možda nerado sarađivati sa vama, ali ne mislim da bi se baš usudio da ne izvrši vaše direktno naređenje. Najzad, on je čovek dvadesetogodišnjak.”

Kao i sam Pim, pomisli Majls. Lična garda Grofa Vorkosigana zakonski je bila ograničena na ceremonijalnih dvadeset ljudi, ali imajući u vidu njegov politički položaj, njihova funkcija obuhvatala je i vrlo praktičnu bezbednost. Pim je bio njihov tipičan predstavnik, veteran Carske Službe sa ordenjem, koji se povukao u ovu privatnu elitnu jedinicu. Nije Pim bio kriv što je pri dolasku stupio na mesto mrtvog čoveka, zamenivši pokojnog Narednika Botarija. Zar je još nekome u vasioni, osim njemu, nedostajao smrtonosni i nezgodni Botari?^{/Balkan-IT/} upitao se Majls tužno.

“Voleo bih da ispitam Karala pod brzom pentom”, reče Majls mrzovoljno. “Ispoljava sve znake čoveka koji zna gde je zakopan leš.”

“Zašto onda to ne učinite?” ^{Balkan-IV/} upita Pim logično.

“Možda i dođem na to. Postoji, međutim, određena neizbežna degradacija pri ispitivanju pod brzom pentom. Ako je čovek lojalan, možda u našem dugoročnom interesu i nije da ga javno osramotimo.”

“Ne bi to bilo javno.”

“Ne, ali on bi se sećao da je bio pretvoren u balavog idiota. Treba mi... još informacija.”

Pim se osvrnu. “Mislio sam da ste do sada prikupili već sve informacije.”

“Imam činjenice. Fizičke činjenice. Veliku gomilu — besmislenih, beskorisnih činjenica.” Majls se namršti. “Ako budem morao da pod brzu pentu stavim svakog stanovnika Šumskog Dola kako bih došao do suštine ovoga, učiniću to. Ali to nije elegantno rešenje.”

“Ni problem nije elegantan, gospodaru”, reče Pim, suvo.

Vratili su se i zatekli ženu Govornika Karala koja se vratila i preuzela ponovo u potpunosti stvari kod kuće u svoje ruke. Trčala je u frenetičnim krugovima, seckala, lupala, mesila, ložila i letela na sprat da bi promenila posteljinu na tri slamarice, terala svoja tri sina da donose, trče i odnose. Doktor Dea, zbunjen, pratio ju je u pokušaju da je uspori, objašnjavajući da su poneli sopstveni šator i hranu, hvala, i da je njeno gostoprimstvo nepotrebno. To je izazvalo krajnje uvređeni odgovor Mame Karal.

“Sin moga gospodara dolazi mi u kuću, a ja da ga pustim na livadu kao konja! Osramotila bih se!” Pa se vratila poslu.

“Izgleda prilično uzbuđeno”, reče Dea, pogledavajući preko ramena.

Majls ga uze za lakat i izgura na verandu. “Samo joj se sklonite sa puta, doktore. Osuđeni smo na to da nas Ugoste. To je obostrana obaveza. Bilo bi učtivo da se pravimo kao da nismo tu sve dok ne bude spremna za nas.”

Dea snizi glas. “Možda bi bolje bilo,” s obzirom na okolnosti, da jedemo samo svoju spakovanu hranu.”

Seckanje noža i miris bilja i luka zavodljivo su lebdeli kroz otvoren prozor. “O, mislim da je u redu sve što se ovde inače jede, zar ne?” reče Majls. “Ako vas nešto zaista brine, možete da uzmete parče i proverite, pretpostavljam, ali — diskretno, eh? Ne želimo nikoga da uvredimo.”

Oni sedošu u drvene stolice domaće izrade i dečak od deset godina, Karalov najmlađi, smesta im posluži čaj. On je očigledno već dobio privatno uputstva kako da se ponaša od jednog ili drugog roditelja, jer njegova reakcija na Majlsove deformitete bila je istovetno treptava u prikrivenom neprimećivanju kao kod odraslih, samo što nije bila podjednako dobro izvedena.

“Hoćete li spavati u mom krevetu, gospodaru?” upita on. “Mama kaže da mi moramo da spavamo na verandi.”

“Pa, kako god Mama kaže, tako će i biti”, reče Majls. “Ah... da li voliš da spavaš na verandi?”

“Jok. Prošli put me je Zed ritnuo pa sam se skotrljao u mrak.”

“O. Pa, možda, ako već moramo da vas izbacimo, možda biste voleli da spavate u našem šatoru, da se trampimo?”

Dečakove oči se raširiše. “Stvarno?”

“Naravno. Zašto ne?”

“Čekajte samo da kažem Zedu!” On otplesa niz stepenice i zaždi oko kuće. “Zed, hej, Zed...!”

“Pretpostavljam”, reče Dea, “da možemo kasnije da ga okadimo...”

Majisove usne se trznuše. “Oni svakako nisu ništa prljaviji nego što ste bili vi u njihovim godinama. Ilija. Kada mi je bilo dopušteno.” Kasno popodne bilo je toplo. Majls skinu zelenu tuniku i okači je o naslon stolice, pa raskopča okrugli okovratnik krem košulje.

Deine obrve se podigoše. “Znači li to da zatvaramo radnju, gospodaru, što se ove istrage tiče? Da je za danas dosta?”

“Ne baš.” Majls srknu čaj zamišljeno, zagledan preko dvorišta. Drveće i krošnje spuštali su se do dna ove pobočne doline. Vrh prevoja, a onda dugi bokovi planinske kičme iza, uzdizali su se visoki i oštri sve do vrhova još izmrljanih prljavim snegom koji je kopnio.

“Tamo negde je još na slobodi ubica”, istaknu Dea susretljivo.

“Zvučite kao Pim.” Pini je, primeti Majls, završio s njihovim konjima i nosio je skaner u novu šetnju. “Čekam.”

“Na šta?”

“Nisam siguran. Na neku informaciju koja će svemu ovome dati smisao. Gledajte, postoje samo dve mogućnosti. Curik je ili nedužan, ili kriv. Ako je kriv, neće se predati. Svakako će umešati svoje rođake koji će ga kriti i pomagati mu. Mogu preko komunikacione veze da pozovem pojačanje od Carske Građanske Bezbednosti u Iíasađaru, ako poželim. U svako doba. Dvadeset ljudi, plus oprema, ovde za nekoliko sati, vazdušnim kolima. Da napravim cirkus. Brutalan, ružan, raskolnički, uzbudljiv — moglo bi to da bude baš popularno. Lov na čoveka, i krv na kraju.

Naravno, postoji takođe mogućnost da je Curik nedužan, ali uplašen. U kom slučaju...”

“Da?”

“U kom slučaju, tamo i dalje ostaje ubica.” Majls otpi još čaja. “Samo primećujem, ako hoćete da uhvatite nešto, nije uvijek najbolje da trčite za tim.”

Dea pročisti grlo i takođe otpi čaj.

“U međuvremenu, moram da obavim još jednu dužnost. Ovde sam da bih bio viđen. Ako vaš naučnički duh žudi za nečim što bi radio kako bi ubio vreme, pokušajte da vodite računa o broju Vorposmatrača koji se večeras pojave.”

Majlsova predviđena parada započela je gotovo odmah. Bile su to mahom žene, isprva, sa poklonima kao za pogreb. U odsustvu komunikacionog sistema, Majls nije bio siguran kakvom su telepatijom uspevale da komuniciraju jedne s drugima, ali donele su prekrivene posude sa hranom, cveće, dodatnu posteljinu i ponude za pomoć. Sve su bile predstavljane Majlsu uz nervozni kniks, ali retko su ostajale da proćaskaju; očigledno je njihova radoznalost želela samo pogled. Mama Karal je bila učtiva, ali je jasno stavila do znanja da joj je situacija u rukama i ostavila njihove kulinarske ponude daleko iza svojih.

Neke žene vukle su i decu. Većinu su ih poslale da se igraju u šumi pozadi, ali mala družina dečaka došunjala se u šapatu natrag oko brvnare kako bi virila preko ruba verande u Majlsa. Majls je poslušno ostao na verandi sa Deom, izjavivši da je tako pogled bolji, ne rekavši za koga. Nekoliko trenutaka Majls se pravio da ne primećuje svoju publiku, zadržavši Pima znakom ruke od toga da ih najuri. *Da, pogledajte dobro, zaštitite pogled, pomislio je Majls. Ono što vidite, to ćete i dobiti, do kraja svojih života, a u svakom slučaju do kraja mog. Naviknite se...* Tada uhvati šapat Zeda Karala koji je samog sebe postavio za vodiča svojim kohortama. “Onaj veliki je taj što je došao da ubije Lema Curika!”

“Zed”, reče Majls.

Nastade nagla, zaleđena tišina ispod ruba verande. Čak su i životinjski šumovi prestali.

“Dodji ovamo”, reče Majls.

Uz prigušenu podlogu užasnutog šapata i nervoznog kikota, srednji Karalov sin oprezno se pope na verandu.

“Vas trojica...” Majlsov podignuti prst uhvati ih usred bega, “sačekajte tu.” Pim se namrgodi kako bi to podvukao i Zedovi drugovi ostaše paralisani, očiju raširenih, glava poredanih u visini verande kao da su netaknute na neko drevno utvrđenje radi upozorenja sličnim nevaljalcima.

“Šta si maločas rekao drugovima, Zed?”^{/BalkanDownload/} upita Majls tiho. “Ponovi to.”

Zed obližnu usne. “Samo sam rek'o da ste došli da ubijete Lema Curika, gospodaru.” Zed se sada sasvim jasno pitao zbog čega je Majlsova ubilačka namera obuhvatala isto tako i nevaljale i nevaspitane dečake.

“To nije istna, Zed. To je opasna laž.”

Zed je gledao zbunjeno. “Ali Tata — je rekao to.”

“Ono što je istina jeste da sam došao da pronađem osobu koja je ubila bebu Lema Curika. To možda i jeste Lem. Ali, možda i nije. Da li razumeš tu razliku?”^{/BalkanDownload/}

“Ali, Hara je rekla da je Lem to uradio, a ona bi trebalo da zna, on joj je muž i sve to.”

“Bebi je neko slomio vrat. Hara misli da je Lem, ali nije videla kako se to desilo. Ono što ti i tvoji drugari ovde morate da shvatite jeste da ja neću napraviti grešku. ~~Ne~~ mogu da osudim pogrešnu osobu. Moje droge istine to mi neće dopustiti. Lem Curik samo mora da dođe ovamo i da mi kaže istinu kako bi sebe opravdao,^{ne} ako to nije uradio.

Ali recimo da jeste. Šta bi trebalo da radim sa čovekom koji ubije bebu, Zed?”^{/BalkanDownload/}

Zed se premesti s noge na nogu. “Pa, ona je bila samo običan mulić...” Tada zatvori usta i pocrvene, ne gledajući u Majlsa.

Bilo je, možda, preterano tražiti od jednog dvanaestogodišnjaka da se zainteresuje za bilo kakvu bebu, a kamoli bebu mutića... ~~ne~~, prokletstvo. Nije to bilo preterano. Ali kako zabiti udicu u tu

nakostrešenu dečanzivnu površinu? A ako Majls nije bio u stanju da uveri jednog otresitog dvanaestogodišnjaka, kakvom će čarolijom čitavu Oblast pretvoriti u odrasle? Nalet očajanja najednom ga natera da poželi da besni. Ovi ljudi bili su tako proketo nemoćući. On čvrsto stavi raspoloženje pod kontrolu.

“Tvoj Tata je čovek-dvadesetogodišnjak, Zed. Da li si ponosan što je služio Cara?”

“Jesam, gospodaru.” Zedove oči tražile su gde da pobegnu, uhvaćene pred ovim strašnim odraslim ljudima.

Majls nastavi. “Pa, ti običaji — ubijanje mutića — posramljuju Cara, kada pred galaksijom zastupa Barajar. Bio sam tamo. Znam. Svi nas zovu divljacima, zbog zločina nekolicine. To posramljuje i mog oca, Grofa, pred njemu ravnima, a Šumski Do u Oblasti. Vojnik stiče čast ubijanjem neprijatelja, a ne bebe. Ova stvar dotiče se moje časti jednog Vorkosigana, Zed. Osim toga”, Majlsove usne povukoše se u neveseo kez i on se napeto nagnu napred u stolici — Zed je ustuknuo koliko se usuđivao — “svi ćete, koliko vas ima, biti zapanjeni onim što jedan običan mutić može da uradi. To sam se zakleo na dedinom grobu.”

Zed je izgledao pre pokuđen nego prosvetljen i njegova pogurenost prešla je gotovo u čučanj. Majls se nasloni u stolici i otpusti ga umornim pokretom ruke. “Idi i igray se, dečache.”

Zedu nije trebalo podsticanja. On i njegovi drugari zaždiše oko kuće kao da su izbaćeni sa opruga.

Majls je lupkao prstima po rukonaslonu stolice, namršten u tišini koju se ni Pim ni Dea nisu usuđivali da prekinu.

“Ovi brđani su neznalice, gospodaru”, ponudi Pim trenutak kasnije.

“Ovi brđani su moji, Pim. Njihovo neznanje je... sramota za moju kuću.” Majls se zamisli. Kako je uopšte i došlo do ove gužve? Nije je on

stvorio. Istorijski, tek što je i sam stigao ovde. “Njihovo istrajavanje u neznanju, u svakom slučaju...” ispravi se pošteno. To je i dalje bio teret velik poput planine, “zar je poruka tako složena? Tako teška? »Ne morate više da ubijate svoju decu.« Ne teramo ih da nauče Navigacionu matematiku 5-Svemira.” To je bio najteži predmet na Majlsovom poslednjem semestru na Akademiji.

“Nije to lako za njih”, slegnu Dea ramenima. “Lako je centralnim vlastima da smišljaju propise, ali ovi ljudi svaki minut moraju da žive sa njihovim posledicama. Imaju tako malo toga, a novi propisi primoravaju ih da svoj višak daju marginalnim ljudima koji ne mogu to da im vrate. U staro doba, stari načini bili su mudri. Čak i sada, čovek mora da se pita koliko preranih reformi smemo da dopustimo, u pokušaju da oponašamo galaktike.”

A kakva je vaša definicija marginalne osobe, Dea? “Ali viškovi rastu”, reče Majls naglas. “Mesta poput ovog više ne trpe glad svake zime. Nisu izolovana u svojim katastrofama, pomoć može da stigne iz jedne oblasti u drugu pod Carskim pečatom... svi postajemo sve povezaniji, onoliko brzo koliko možemo. Osim toga”, Majls zastade i dodade prilično slabo, “možda ih potcenjujete.”

Deine obrve podigoše se ironično. Pim je koračao duž verande i njegov skaner još jednom je prelazio preko obližnjeg grmlja. Dok se okretao u stolici da dohvati svoju šolju sa čajem koji se hladio, Majls uhvati mali pokret, blesak očiju, iza isturenog prednjeg prozora širom otvorenog letnjem vazduhu — Mama Karal, koja stoji zaleđena i sluša. Koliko dugo? Otkad je pozvao njenog sina Zeda, nagađao je Majls, zaokupio joj je pažnju. Ona podiže bradu kada su im se oči susrele, šmrknu, i istrese krpu koju je držala tako da pukne. Klimnuše jedno drugom glavom. Ona se vrati svom poslu pre nego što ju je primetio Dea, koji je posmatrao Pima.

Karal i Aleks se vratiše, razumljivo, za vreme večere.

“Poslao sam šestoricu ljudi u potragu”, Karal izvesti Majlsa oprezno na verandi, koja je sada već gotovo postala Majlsov zvanični glavni štab. Jasno, Karal je pokrivaio teren od sredine popodneva. Lice mu je bilo znojavo, i na njemu se videla kako fizička, tako i prikrivena emocionalna napetost. “Ali mislim da je Lem pobegao u čestar. Moglo bi danima da traje dok ga ne isteramo dimom. Tamo postoji na stotinu mesta gde može da se sakrije.”

Karal bi to trebalo da zna. “Ne mislite da je otišao kod nekog rođaka?” upita Majls. “Svakako, ako namerava da nam dugo izmiče, mora da rizikuje da se ponovo opskrbi namirnicama ili informacijama. Hoće li ga oni predati ako se pojavi?”

“Teško je to reći.” Karal okrenu ruke tako da mu se vide dlanovi. “To je za njih... težak problem, gospodaru.”

Koliko će, uopšte, Lem Curik da visi tamo u čestaru? Čitav njegov život — njegov gotovo razoren život — bio je ovde, u Šumskom Dolu. Majls razmotri taj kontrast. Pre nekoliko nedelja, Curik je bio mladić u čiju je korist sve radilo; imao je dom, ženu, porodicu na putu, sreću; po standardima Šumskog Dola, udobnost i sigurnost. Njegova brvnara, Majls nije propustio da primeti, iako jednostavna, održavana je s ljubavlju i energijom, pa je tako bila spasena moguće prljavštine siromaštva. Svakako, zimi je bilo teže. Sada je Curik bio begunac koga love, a sve je to uništio u treptaju oka. Da li će, pošto ga više ništa ne zadržava, nastaviti da beži i da se krije? Da li će, pošto nema kuda da beži, ostati u blizini ruševina svog života?

Majls je imao na raspolaganju policijske snage, udaljene nekoliko sati, u Hasadaru, i to mu je bilo u mislima. Nije li sada vreme da ih pozove, pre nego što od ovoga napravi još gore zamešateljstvo? Ali... ako je ovo trebalo da razreši demonstracijom sile, zašto mu Grof nije dozvolio prvog dana da dođe vazdušnim kolima? Majls je žalio zbog tog dvoipodnevnog jahanja. Ono je iscrpio njegov momenat kretanja napred,

usporilo ga do koraka Šumskog Dola, spetljalo ga vremenom za podozrenje. Da li je Grof to predvideo? Šta je on to znao, što Majls nije? Šta je mogao da zna? Prokletstvo, ovaj ispit nije trebalo otežavati veštačkim preprekama, sam po sebi bio je dovoljno gadan. Hoće od mene da budem pametan, pomisli Majls mrzovoljno. Još gore, hoće da svi ovde vide koliko sam pametan. Molio se da ne ispadne umesto toga spektakularno glup.

“Vrlo dobro, Govorniče Karal. Učinili ste koliko ste mogli za danas. Prekinite dok je noć. Opozovite i svoje ljude. Teško da će išta pronaći po mraku.”

Pim podiže skaner, očito spreman da ponudi njegovu upotrebu, ali Majls mu mahnu da ga spusti. Pimove obrve se podigoše upitno. Majls blago odmahnu glavom.

Karalu nije trebalo dodatno podsticanje. On posla Aleksa da raspusti za tu noć grupu tragača sa bakljama. I dalje je bio na oprezu zbog Majlsa. Možda ga je Majls zbunjivao isto toliko koliko i on Majlsa? Majls se usrdno nadao da je tako.

Majls nije bio siguran u kom trenutku se dugo lctnje veće pretvorilo u svetkovinu. Posle večere ljudi počеше da pristižu, Karalovi prijatelji, stariji žitelji Šumskog Dola. Neki su očigledno dolazili redovno i zajedno slušali emitovanje državnih vesti na Karalovom audio kompletu. Isuviše imena, a Majls se nije usuđivao da ijedno zaboravi. Stiže grupa muzičara-amatera sa planinskim instrumentima domaće izrade, prilično bez daha, očigledno orkestar sačinjen za sve veće svadbe i bdenja u Šumskom Dolu; ovo je Majlsu sa svakim minutom sve više ličilo na pogreb.

Muzičari su stajali na sredini dvorišta i svirali. Majlsov glavni štab-veranda sada je postao aristokratska loža. Bilo je teško uživeti se u muziku dok ga je publika tako intenzivno posmatrala. Neke pesme bile su

ozbiljne, a neke — prilično oprezno^{rev}, isprva - smešne. Majlsova spontanost često bi se ukočila usred smeha zbog jedva čujnog uzdaha olakšanja onih oko njega^{rev}; njegovo kočenje za uzvrat bi zamrzio njih, blokiralo ih međusobno poput dvoje ljudi koji pokušavaju da se mimoidu u hodniku.

Ali jedna pesma bila je tako prokleta divna — tužbalica za izgubljenom ljubavi — da je Majlsa pogodila u srce. *Elena...* U tom trenutku, stari bol pretvorio se u melanholiu, slatku i daleku^{rev}; u neku vrstu lečenja, ili bar spoznaje da je do lečenja došlo^{rev}, neopaženo. Umalo tu nije naterao pevače da prestanu, dok su još savršeni, ali plašio se da će pomisliti da je nezadovoljan. Adi, ostao je nem i okrenut u sebe neko vreme posle toga, i jedva da je čuo njihovu sledeću ponudu u sve gušćem sumraku.

Bar je postojalo opravdanje za sva ta brda hrane koja su stizala čitavog popodneva. Majls se plašio da Mama Karal i njene prijateljice očekuju da on sam slisti tu kulinarsku planinu.

U jednom trenutku Majls se naslonio na ogradu i bacio pogled na dvorište da bi ugledao Debelog Blesana na povezu, kako stiče nove prijatelje. Čitavo jato šiparica okupilo se oko njega, mazilo ga, češljalo mu kičice nad kopitima, uplitalo mu cveće i trake u grivu i rep, hranilo ga mrvicama ili prosto oslanjalo obraze uz njegov topli svilenkasti bok. Blesanove oči bile su poluzatvorene u samozadovoljstvu.

Bože, pomisli Majls ljubomorno^{rev}, da imam samo upola seksepila kao taj prokleti konj, imao bih više devojaka od svog rođaka Ivana. Majls razmotri, vrlo kratko^{rev}, razloge za i protiv udvaranja nekoj slobodnoj ženi. Nestašni gospodari iz davnina i sve to... ne. Nije morao da bude glup baš na sve načine, a to je definitivno bio jedan od njih. Služba na koju se već zakleo jednoj maloj gospi iz Šumskog Dola svakako je bila sve što je mogao da podnese bez loma^{rev}; mogao je sada da oseti napetost toga svuda oko sebe, poput opasnog pritiska u kostima.

On se okrenu i vide da mu Govornik Karal predstavlja neku ženu, koja je bila daleko od šiparice; imala je možda pedeset godina, vitka i niska, istrošena radom. Bila je pažljivo odevena u staru najbolju haljinu, sede kose začešljane pozadi i privezane na potiljku. Grizla je usne i obraze brzim, napetim pokretima, polususpregnuta u svojoj samosvesti.

“Ovo j’ Mama Curik, gospodaru. Lemova majka.” Govornik Karal pognu glavu i odstupi, ostavivši Majlsa bez pomoći ili milosti — *Vraćaj se natrag, kukavice!*

“Gospoja”, reče Majls. Grlo mu je bilo suvo. Karal ga je namestio, proklet bio, javna scena — ne, drugi gosti takođe su se povlačili tako da ne mogu da ih čuju, većina njih.

“Gospodaru”, reče Mama Curik. Ona izvede nervozni kniks.

“Uh... sedite.” Beskrupuloznim trzajem brade Majls izbacila doktora Deu iz stolice i pokaza brđanki da sedne u nju. Okrenu svoju stolicu tako da bude sučelice sa njenom. Pim je stajao iza njih, nem kao kip, napet kao struna. Zar je zamišljao da se starica sprema da istrgne igleni pištolj iz suknje? Ne — Pimov posao je bio da zamišlja takve stvari za Majlsa, tako da Majls može da oslobodi čitav svoj um za neposredni problem. Pim je gotovo isto tako bio predmet izučavanja kao i sam Majls. Mudro, držao se po strani i nesumnjivo će nastaviti to da čini sve dok prljavi posao ne bude završen.

“Gospodaru”, reče Mama Curik ponovo, i ponovo ućuta. Majls je mogao samo da čeka. Molio se da se ne sprema da se rastoči i zajeca mu na kolenu, ili nešto slično. Ovo je bilo grozno. *Ostani snažna, ženo,* podsticao ju je nemo.

“Lem, on...”, ona proguta knedlu. “Sigurna sam da on nije ubio bebu. Nikada nije bilo ničeg takvog u našoj porodici, kunem se. On kaže da nije i ja mu verujem.”

“Dobro”, reče Majls prijazno. “Neka dođe i isto to kaže meni pod brzom pentom, pa ću mu poverovati i ja.”

“Hodi ovamo, Mama”, podstaknu je vitki mladić koji ju je pratio i sada stajao i čekao kraj stepenica, kao da je spreman da zaždi u mrak na najmanji pokret. “Ne vredi, zar ne vidiš?” Mrštio se na Majlsa.

Ona se prekomo namršti na momka — još jedan od njenih pet sinova? — i okrenu se žurnije ka Majlsu, u potrazi za rečima. “Moj Lem. Ima samo dvadeset godina, gospodaru.”

“I ja imam samo dvadeset godina, Mama Curik”, oseti Majls potrebu da istakne. Nastade novi kratki muk.

“Čujte, reći ću vam ponovo”, izlete Majlsu nestrpljivo. “I ponovo i ponovo, sve dok poruka sasvim ne prodre do onoga ko treba da je primi. Ja ne mogu da osudim nedužnu osobu. Neće mi dopustiti moje droge istine. Lem može da se opravda. Samo treba da dođe. Recite mu, hoćete li? Molim vas?”

Ona se ukoči, na oprezu. “Ja... nisam ga videla, gospodaru.”

“Ali biste mogli.”

Ona zabaci glavu. “Tako? Možda i ne bih.” Oči joj predoše na Pima, a onda dalje sa njega, kao da su je pekle od njegovog prizora. Srebrni amblemi Vorkosigana uvezeni u Pimov okovratnik svetlucali su u sumraku kao životinjske oči, pomerajući se samo s njegovim disanjem. Karal je sada donosio upaljene lampe na verandu, ali se i dalje držao podalje.

“Gospoja”, reče Majls stegnuto. “Moj otac Grof naredio mi je da istražim ubistvo vaše unuke. Ako vam sin toliko znači, kako to da vam njegovo dete znači tako malo? Da li vam je ona bila... prvo unuče?”

Lice joj je bilo suvonjavo. “Ne, gospodaru. Lemova starija sestra ima dvoje. Oni su u redu”, dodade ona naglasivši.

Majls uzdahnu. “Ako zaista verujete da vam je sin nedužan što se ovog zločina tiče, morate mi pomoći da to dokažem. Ili - zar sumnjate?”

Ona se pomeri nelagodno. Imala je sumnju u očima - nije znala, prokletstvo. Brza penta bila bi na njoj beskorisna, svakako. Kao Majlsova čudesna droga, na koju se mnogo računa, brza penta izgleda da je do sada bila čudesno beskorisna u ovom slučaju.

“Hodi ovamo, Mama”, podstaknu je ponovo mladić. “Ne vredi, mutić-Gospodar je došao ovamo po plen. Moraju nekoga da imaju. To je sve predstava.”

Proketo otvoreno, pomisli Majls kiselo. Taj dečko jako dobro zapaža.

Mama Curik dopusti da je odvede gnevni i posramljeni sin koji ju je vukao za mišicu. Ona ipak zastade na stepenicama i gorko lanu preko ramena. “Za vas je sve to tako lako, zar ne?”

Boli me glava, pomisli Majls.

Očekivalo ga je nešto još gore pre nego što se veče završilo.

Glas nove žene bio je škripav, dubok i ljutit. “Nemoj ti meni da pričaš, Serž Karal. Imam pravo da dobro poglednem mutić-gospodara.”

Bila je visoka, žilava i čvrsta. Kao i njena kćer, pomisli Majls. Nije ni pokušala da se osveži. Slabi zadah letnjeg znoja lebdeo je oko njene radne haljine. A koliko je samo pešačila? Seda kosa visila joj je u repu niz leđa, sa nekoliko pramenova koji su umakli iz trake. Ako je ogorčenost Mame Curik bila zabadajući bol iza očiju, onda je gnev ove žene bio potiskujući čvor u stomaku.

Ona se otrese Karalovog pokušaja da je zadrži i ode do Majlsa na svetlosti lampe.

“Uh... ovo je Mama Matulić, gospodaru”, predstavi je Karal. “Harina majka.”

Majls ustade i uspe da izvede kratki formalni naklon. “Kako ste, gospodo?” Bio je veoma svestan toga da je za glavu niži od nje. Nekada je bila Harine visine, proceni Majls, ali njene ostarele kosti počele su da je povlače naniže.

Ona je samo zurila. Po crnkastim mrljama oko usana videlo se da žvaće gumeni list. Vilica joj je sada žvakala neko malo parče, mlela ga suviše snažno. Otvoreno ga je proučavala, bez izgovora ili bar naznake izvinjenja, upijala njegovu glavu, vrat, leđa, njegove kratke i krive noge. Majls je imao neprijatnu iluziju da ona isto tako vidi i sve zalečene napukline njegovih krhkih kostiju. Majlsova brada trže se dvaput naviše u drhtavom, nevoljno-nervoznom tiku zbog kog je svakako izgledao u grču, pre nego što je to uspeo s naporom da stavi pod kontrolu.

“U redu”, reče Karal grubo, “videla si. A sad hodi ovamo,” tako ti Boga, Mara.” Njegova ruka otvori se u izvinjenju upućenom Majlsu. “Mara je zbog svega ovoga prilično uzbuđena, gospodaru. Oprostite joj.”

“Vaše jedino unučće”, reče joj Majls, trudeći se da bude ljubazan, mada je njena čudnovata patnja odbijala ljubaznost sa ozleđenim i okrvavljenim prezirom. “Shvatam vašu uzrujanost, gospoja. Ali biće pravde za malu Rainu. Na to sam se zakleo.”

“Kako može da bude pravde *sada*?” razgnevi se ona, snažnog i dubokog glasa. “Prekasno je — isuviše prekasno — za pravdu, ti mali mutić-gospodaru. Šta će meni tvoja prokleta pravda *sada*?”

“Dosta, Mara!” insisirao je Karal. On namršti obrve i stisnu usne, pa je odvede na silu i čvrsto je otprati sa verande.

Poslednji preostali posetioci razmaknuše se da je propuste u samilosti punoj poštovanja, izuzev dva mršava tinejdžera na samom rubu, koji ustuknuše od nje kao da izbegavaju otrov. Majls je bio primoran da revidira svoju mentalnu sliku Braće Curik. Ako su ona dvojica bili uzorak, onda na kraju krajeva i nije postojala ekipa pretećih grmalja. Umesto toga, bila je to ekipa malih, mršavih, pretećih brdskih seronja. I

nije neko poboljšanje — izgledali su kao da mogu da se kreću brzo poput lasica u napadu ako moraju. Majlsove usne iskriviše se u frustraciji.

Večernja zabava konačno se završila, Bogu hvala, blizu ponoći. Karalovi poslednji prijatelji vršnjaci otišli su u šumu uz svetio fenjera. Popravljen i ponovo napunjen audio aparat odneo je njegov vlasnik uz mnogo zahvaljivanja Karalu. Na svu sreću, bila je to zrela i trezna gomila, čak i mračna, pa nije bilo pijanih tuča niti bilo čega sličnog. Pim je smestio Karalove sinove u šator, poslednji put propatrolirao oko brvnare i pridružio se Majlsu i Dei u potkrovlju. Punjenje slamarica bilo je začinjeno svežim domaćim biljem, na koje se Majls usrdno nadao da nije alergičan. Mama Karal je želela da sopstvenu spavaću sobu ustupi na isključivu Majlsovu gospodarsku upotrebu, prognavši i sebe i muža na verandu, ali na svu sreću, Pim je bio u stanju da je uveri kako se Majlsov smeštaj u potkrovlju, između Dee i njega, smatra poželjnijim sa gledišta bezbednosti.

Dea i Pim ubrzo su zahrkali, ali Majls nije mogao da zaspi. Prevrtao se po slamarici dok je u glavi ponovo preživljavao događaje tog dana, onakve kakvi su bili. Da li je bio previše spor, previše oprezan, previše konzervativan? ^{Balkan-TW} Ovo i nije bila baš dobra taktika napada, iznenađenje sa nadmoćnom silom. Utisak koji je stekao o terenu večeras, sa Karalove verande, bio je u najboljem slučaju dvosmislen.

S druge strane, nije vredelo ni jurišati preko močvare, kao što je to tako dobro demonstrirao njegov rođak i kolega kadet, Ivan Vorpatril, jednom na letnjim manevrima. Bio je potreban teški hoverkab, sa dizalicom, da izvuče šestoricu krupnih, jakih, zdravih mladića iz Ivanove patrole pod punom ratnom opremom iz lepljivog crnog blata koje im je dopiralo do grudi. Ivan je, međutim, istovremeno dobio svoju osvetu kada je kadet “snajper” kog su napadali pao sa svog drveta i slomio ruku u histeričnom smehu dok su oni polako i predivno tonuli u kaljugu. U kaljugu koju je neki mali momak, sa laserskom puškom umotanom u

tkaninu, mogao da prepliva kao žaba. Sudije ratnih igara procenile su da je rezultat nerešen. Majls protrlja nadlakticu i isceri se na to sećanje, pa konačno utonu u san.

Majls se probudi naglo i bez postepenog prelaza usred noći, sa osećajem da nešto nije u redu. Slabi narandžasti sjaj svetlucaje u plavoj tami potkrovlja. Tiho, da ne bi uznemirio svoje usnule saputnike, on se pridžiže na slamarici i proviri preko ruba u glavnu prostoriju. Sjaj je dopirao kroz prednji prozor.

Majls se zanjihla na lestvice i siđe da pogleda napolje. “Pim”, pozva on tiho.

Pim se smesta probudi, frknuvši. “Gospodaru?” reče on, uzburan.

“Siđi ovamo. Tiho. Ponesi ošamućivač.”

Pim se našao kraj njega za nekoliko sekundi. On je spavao u pantalonama sa futrolom ošamućivača i čizmama pod jastukom. “Šta kog đavola...?” promrmlja Pim i takođe pogleda napolje.

Sjaj je poticao od vatre. Nakatranisana baklja, bačena na vrh Majlsovog šatora postavljenog u dvorištu, tiho je gorela. Pim jurnu ka vratima, a onda uspostavi kontrolu nad pokretima kada shvati isto što i Majls. Njihov šator pripadao je Službi, i njegova sintetička tkanina stvorena za borbu nije mogla ni da se topi, ni da gori.

Majls se upita da li je osoba koja je bacila baklju znala to. Da li je to bilo nekakvo mračno upozorenje, ili pojedinačni neuspeli napad? Da je šator bio od obične tkanine i da je Majls bio u njemu, nameravani rezultat možda i ne bi bio trivijalan. Još gore sa Karalovim sinovima unutra — rasprsnuti plameni cvet - Majls zadrhta.

Pim oslobodi ošamućivač u futrolu i stade kraj vrata. “Koliko dugo?”

“Nisam siguran. Moglo je tako da gori i deset minuta pre nego što me je probudilo.”

Pim odmahnu glavom, udahnu malo,ⁿⁱ podiže ošamućivač i skoči u vatrom prošarani mrak.

“Nevolje, gospodaru?”ⁿⁱ dođe uzbuđeni glas Govornika Karala sa vrata spavaće sobe.

“Možda. Čekajte...” Majls ga zaustavi kada je jurnuo na vrata. “Pim je u patroli sa skenerom i ošamućivačem. Mislim da je bolje da sačekamo dok ne javi da je sve čisto. Vaši sinovi će možda biti bezbedniji u šatoru.”

Karal priđe prozoru, zadrža dah, pa opsova.

Pim se vrati za nekoliko minuta. “Sada nema nikoga na kilometar odavde”, izvesti on kratko. Pomože Karalu da uzme kofu i da ugasi baklju. Dečaci, koji su vatru prespavali, probudiše se kada se ugasila.

“Mislim da je bila loša zamisao pozajmiti im moj šator”, reče Majls sa verande stegnuto. “Zaista mi je žao,ⁿⁱ Govorniče Karal. Nisam mislio...”

“Ovo nije smelo. Karal je vrskao od gneva i zakasnelog straha, “ovo nije smelo da se dogodi, gospodaru. Izvinjavam se... u ime Šumskog Dola.” On se bespomoćno okrenu i zagleda u mrak. Noćno nebo,ⁿⁱ istačkan zvezdama, divno,ⁿⁱ sada je bilo preteče.

Dečaci, kojima su činjenice prodrle kroz sanjivost, smatrali su to sjajnim i želeli su da se vrata u šator i da sačekaju sledećeg atentatora. Mama Karal, kreštava i stroga, otera ih unutra i spremi im postelje u glavnoj prostoriji. Prošao je jedan sat dok nisu prestali da se žale zbog nepravde i ponovo zaspali.

Majls, uzbuđen gotovo do bulažnjenja, nije uopšte spavao. Ležao je ukočeno na slamarici, slušao Deu, koji je teško disao u snu, i Pima, koji se iz ućivosti pravio da spava i jedva da je uopšte disao.

Majls samo što nije predložio Pintu da dignu ruke i provedu ostatak noći na verandi, kada tišinu spolja razbi prodorni njisak, veoma glasan, sa prizvukom bola.

“Konji!” Majls skoči u grču na noge dok mu je srce tuklo i stiže pre Pima do lestvica. Pim ga preduhitri tako što je skočio pravo sa strane potkrovlja u elastični čučanj i stigao pre njega do vrata. Tamo, Pimovi uvežbani refleksi telohranitelja naterase ga da pokuša da ugura Majlsa natrag. Majls ga umalo ne ujede. “Kreči, proklet bio! Imam oružje!”

Pim, raspet između dobrih namera, izlete na vrat brvnare sa Majlsom za petama. Na polovini dvorišta oni se razidoše na jednu i drugu stranu kada se masivno frktavo obličje pomoli iz mraka i umalo ih ne pregazi; alatasta kobila, ponovo slobodna. Novi njisak razlomi se kroz noć sa mesta gde su konji bili privezani.

“Blesane?” pozva Majls, uspaničen. Blesanov glas je pravio svu tu buku, a Majls takav nije čuo još od noći kada je izgorela šupa u Vorkosigan Sirlou, sa konjem uhvaćenim unutra. “Blesane!”

Novi stenjući njisak, i udarac kao kada neko maljem raseopa lubenicu. Pim se zatetura natrag, udišući sa teškoćom, rezonantno, duboko i isprekidano, pa se saplete i pade na tle gde ostade da leži sklupčan. Očigledno nije bio ubijen na mestu, zato što mu je uspevalo da između dubokih udisaja živopisno psuje. Majls se sruči na tle kraj njega, proveriti mu lobanju — ne, Bogu hvala, Blesanovo kopito udarilo je u Pimove grudi sa tim alarmantnim zvukom. Telohranitelj je samo ostao bez daha, i možda mu je bilo polomljeno koje rebro. Majls mnogo razumnije otrča okolo ~~ispred~~ konjskih vezova. “Blesane!”

Debeli Blesan je trzao glavu sputanu konopcem, u pokušaju da se uspravi na zadnje noge. On ponovo zanjišta, dok su mu belo obrubljene oči svetlele u mraku. Majls otrča do njegove glave. “Blesane, dečko! Šta je bilo?” Leva ruka namače užu na Blesanov ular, dok je desna umirujuće gladila Blesana po ramenu. Debeli Blesan se trže, ali prestade da pokušava da se propne, i ostade da stoji drhteći. Konj zatrese glavom. Majlsovo lice i grudi najednom isprska nešto vrelo, tamno i lepljivo.

“Dea!” dreknu Majls. “Dea!”

Niko nije prespavao ovu halabuku. Šestoro ljudi istumbalo se sa verande u dvorište i nijedno od njih nije se setilo da ponese svetiljku... ne, hladna svetlost brilijantno buknu među prstima doktora Dee, a Mama Karal već se upinjala da upali fenjer. “Dea, dajte to prokleta svetio ovamo!” zatraži Majls i učuta kako bi naterao glas da se vrati za oktavu niže svom uobičajenom, pažljivo kultivisanom registru.

Dea dogalopira do njega, pruži Majlsu svetiljku, a onda zinu, dok mu se boja povlačila sa lica. “Gospodaru! Jeste li pogođeni?”^{BalkanDownload} U blesku svetla tamna tečnost koja je natapala Majlsovu košulju najednom skerletno zasvetluca.

“Ne ja”, reče Majls, spustivši i sam pogled na svoje grudi, užasnut. Želudac mu se prevrnu na blesak sećanja, hladan od vizije jedne druge smrti natopljene krvlju, smrti pokojnog Narednika Botarija koga je zamenio Pim. Koga Pim nikada neće moći da zameni.

Dea se munjevito okrenu. “Pim?”^{BalkanDownload}

“Dobro je”, reče Majls. Dugi, šištavi udisaj začu se sa trave nekoliko metara dalje, da bi izdisaj bio začinjen opscenostima. “Ali, ritnuo ga je konj. Uzmite svoj medkomplet!” Majls sljušti Deine prste sa hladnog svetla i Dea jurnu natrag u brvnaru.

Majls podiže svetio ka Blesanu i opsova zgadenim šapatom. Ogromna posekotina, duga trećinu metra, nepoznate dubine, ružila je Blesanov sjajni vrat. Krv mu je natapala dlaku i tekla mu niz prednju nogu. Majlsovi prsti sa strahom dodirnuše ranu; on raširi šake s obe strane, u pokušaju da je zatvori, ali konjska koža bila je elastična i razdvajala se i obilno krvvarila dok je Debeli Blesan tresao glavom od bola. Majls zgrabi konja za njušku — “Miran, dečko!” Neko se nameračio na Blesanovo grlo. I umalo. Što nije uspeo. Blesan - pitom, mažen, prijazan, poverljivi Blesan — ne bi se odmakao od dodira sve dok nož ne zaseče duboko.

Kara! je pomagao Pimu da ustane dok se doktor Dea vraćao. Majls je čekao dok je Dea pregledao Pima, a onda pozva: ^{my}“Dea, ovamo!”

Zed, koji je izgledao podjednako užasnut kao i Majls, pomože držeći Blesanu glavu, dok je Dea ispitivao posekotinu. “Polagao sam testove”, žalio se Dea ^{otto}voće dok je radio. “Bio sam bolji od ostalih dvdeset šest kandidata za čast zvanja ličnog premijerovog lekara. Uvečbavao sam postupak za sedamdeset različitih mogućih medicinskih hitnih slučajeva, od koronarne tromboze do pokušaja atentata. Niko mi — ^{niko} — nije rekao da će u moje dužnosti spadati i zašivanje prokletog konjskog vrata usred noći, usred neke vukojebine...” ali je i dalje radio dok se žalio, ^{my}tako da ga Majls nije ućutkivao, već je i dalje nežno mazio Blesanovu njušku i hipnotički mu masirao skrivenu šaru mišića, kako bi ga utišao i primirio. Konačno se Blesan opusti dovoljno da osloni balavu bradu na Majlsovo rame.

“Sleduju li konjima anestetici?” ^{Balkan-™/}upita Dea jadikujući, dok je držao svoj medicinski ošamućivač kao da nije sasvim siguran šta sa njim da radi.

“Ovom sleduju”, reče Majls čvrsto. “Tretirajte ga kao osobu, Dea. Ovo je poslednja životinja koju je moj deda Grof lično dresirao. On mu je nadenuo ime. Gledao sam kada se rađao. Zajedno smo ga dresirali. Deda me je terao da ga uzimam i držim svaki dan nedelju dana pošto se oždrebio, ^{my}sve dok nije previše porastao. Konji su stvorenja navike, govorio je deda, i prvi utisak primaju k srcu. Zauvek, pošto je Blesan pomislio da sam veći od njega.”

Dea uzdahnu i uposli se oko anestetičkog ošamućivača, rastvora za čišćenje, antibiotika, mišićnih relaksanata i biotičkog lepka. Dodirom hirurga obrijao je rubove posekotine i postavio mrežicu za ojačanje. Zed je uzbuđeno držao svetiljku.

“Posekotina je čista”, reče Dea, “ali proći će dosta opružanja - pretpostavljam da se ne može naročito dobro imobilisati u ovom položaju?” ^{Balkan-™/}

Ne, teško. Ovo bi trebalo da bude dovoljno. Da je ljudsko biće, sada bih mu rekao da se odmara.”

“Odmoriće se on”, obeća Majls čvrsto. “Hoće li sada biti u redu?”

“Pretpostavljam. Dođavola, kako bih mogao to da znam?” Dea je izgledao veoma ozlojeđeno, ali mu se ruka iskrala da ponovo proveri ono što je popravio.

“General Pjotr”, uveri ga Majls, “bio bi veoma zadovoljan vašim radom.” Majls je mogao sada da ga čuje u svojoj glavi, kako frkće: *Proklete tehnokrate. Ništa drugo do konjski lekari sa nešto skupljim igračkama.* Deda bi voleo dokaz da je bio u pravu. “Vi, ah... nikada niste upoznali mog dedu, zar ne?”

“Bilo je to pre mog vremena, gospodaru“, reče Dea. “Naravno, izučavao sam njegov život i pohode.”

“Naravno.”

Sada je Pim držao ručnu svetiljku i Šepao je sa Karalom u sporoj spirali oko konjskih poveza, ispitujući tle. Karalov najstariji sin ponovo je uhvatio alatastu kobilu, vratio je natrag i vezao je. Njen povez bio je otkinut, ne presečen; da li je konjsku žrtvu tajanstveni napadač izabrao slučajno, ili proračunato? Koliko proračunato? Da li je Blesan bio napadnut kao puki simbol njegovog gospodara, ili je ta osoba znala sa koliko strasti Majls voli tu životinju? Je li to bio vandalizam, politički stav ili čin precizno upravljene suptilne surovosti?

Šta sam vam ja ikada uradio?! zavrta Majlova misao nemo na tamu koja ga je okruživala.

“Pobegli su, o kome god da se radi”, izvesti ga Pim. “Izvan dometa skanera pre nego što sam ponovo došao do daha. Moje izvínjenje, gospodaru. Izgleda da ništa nisu ispustili na tle.”

Morao je postojati nož, ako ništa drugo. Nož, drške oblivene konjskom krvlju sa savršenim otiscima prstiju u ovom trenutku bi mnogo zgodna stvar. Majls uzdahnu.

Mama Karal dođe do njih i pogleda Dein medkomplet dok ga je ovaj čistio i ponovo pakovao. “Sve to”, promrmlja ona sebi u bradu, “zbog jednog konja...”

Majls se uzdrža, jedva, da ne skoči uspaljeno da brani vrednost ovog posebnog konja. Koliko je ljudi u Šumskom Dolu Mama Karal u svom veku videla kako pate i umiru zbog nedostatka makar takve medicinske tehnologije kakvu je Dea sada nosio pod pazuhom?

Čuvajući svog konja, Majls je posmatrao sa verande kako se zora prikrađa nad pejzažom. Presvukao je košulju i oprao se. Pim je bio unutra, na zavijanju rebara. Majls je sedeo leđima uz zid, sa ošamućivačem u krilu, dok su noćne izmaglice lagano sivele. Dolina je bila siva i nejasna, prekrivena maglom, sa brdima poput tamnijih pramenova magle pozadi. Pravo iznad, sivilo se tanjilo u blede plavetnilo. Dan će biti vedar i vruć čim magla bude nestala pred toplotom.

Sada je svakako bilo vreme da se pozovu trupe iz Hasadara. Ovo je prosto postajalo sve uvrnutije. Njegov telohranitelj bio je napola onesposobljen — tačnije, Majlsov konj je bio taj koji gaje učinio takvim, a ne tajanstveni napadač. Ali samo zato što napadi nisu bili fatalni, ne znači da nisu imali takvu namenu. Možda bi treći napad bio izveden stručnije. Upražnjavanje znači usavršavanje.

Majls se osećao rastrojeno od nervne iscrpljenosti. Kako je dopustio da običan konj postane takva poluga za njegova osećanja? Loše je to bilo, gotovo neuravnoteženo — a opet, Blesan je svakako bio jedna od najnedužnijih duša koje je Majls ikada upoznao. Majls se onda seti onog drugog nedužnog bića u ovom slučaju i strese se od vlage. *Bilo je to surovo, gospode, surova stvar...* Pim je imao pravo — žbunje je koliko ovog časa možda vrvelo od Curik-ubica.

Prokletstvo, ^{rev}žbunje i ^{rev}jeste ^{rev}vrvelo — ^{rev}tamo, pokret, nejasno njihanje grane koju je zakačilo — ^{rev}šta? Majlsu srce poskoči u grudima. On podesi ošamućivač na punu snagu, tiho skliznu sa verande i poče da se prikrada, čučnuvši nisko, ^{rev}koristeći prednosti zaklona gde god duga trava dvorišta nije bila ugažena zbog aktivnosti prethodnog dana i večeri. Majls se zaledi kao mačka-grabljivica kada mu se učini da se iz izmaglice pomalja neko obličje.

Vitki mladić, ne preterano visok, u vrećastim pantalonama koje izgleda da su ovde bile standardne, stade umorno kraj konjskog poveza, zureći preko dvorišta u Karalovu brvnaru. Stajao je tako puna dva minuta nepokretno. Majls ga je držao na nišanu ošamućivača. Ako se usudi da načini jedan korak ka Blesanu...

Mladić se ushoda tamo-amo nesigurno, ^{rev}pa čučnu na pete, i dalje zagledan preko dvorišta. On izvuče nešto iz džepa svoje komotne jakne — Majlsov prst se zgrči na obaraču — ali ovaj to samo prinese ustima i zagrije. Jabuka. Vlažni vazduh jasno prenese zvuk zalogaja i slabi miris jabukovog soka. Pojeo je otprilike polovinu, a onda ^{rev}pretao, kao da ima problema sa gutanjem. Majls proverí nož za pojasom, uveri se da stoji labavo u kaniji. Blesanove nozdrve se raširiše i on zanjíšta pun nade, privukavši mladiću pažnju. Ovaj ustade i ode do konja.

Krv je Majlsu bubnjala u ušima, glasnije od svakog drugog zvuka. Držao je ošamućivač vlažnim stiskom, sa pobeleslim zglovcima. Mladić dade Blesanu jabuku. Konj je sažvaka, velikom vilicom koja mu se mreškala pod kožom, a onda isturi bok, podiže jedno zadnje kopito i duboko uzdahnu. Da nije video kako mladić prvi jede voće, Majls bi ga možda gađao na licu mesta. Nije moglo biti otrovano... Mladić krenu da pomazi Blesanov vrat, a onda mu se ruka povuče zapanjeno kada je naišla na Dein zavoj. Blesan nelagodno zatrese glavom. Majls ustade polako i ostade da stoji i čeka. Mladić umesto toga počea Blesanove uši, pogleda

poslednji put brvnaru, duboko udahnu, kroči napred, ugleda Majlsa i ukopa se u mestu.

“Lem Curik?” upita Majls.

Pauza, ukočeno klimanje glavom. “Lord Vorkosigan?” reče mladić. Majls mu uvrati klimnuvši glavom.

Curik proguta knedlu. “Gospodaru Vora”, reče on drhtavo, “držite li datu reč?”

Kakav bizarni uvod. Majlsove obrve se podigoše. Dodavola, prati to. “Da. Ulaziš?”

“Da i ne, gospodaru.”

“Koje od ta dva?”

“Nagodba, gospodaru. Moram se nagoditi i dobiti vašu reč za to.”

“Ako si ubio Rainu...”

“Nisam, gospodaru. Kunem se. Nisam.”

“Onda nemaš zbog čega da me se bojiš.”

Usne Lema Curika se istanjiše. Kog je đavola ovaj brđanin mogao da vidi ironičnog u tome? Kako se samo usuđuje da pronalazi ironiju u Majlsovoj zbunjenosti? Ironiju, ali ne i zabavu.

“O, gospodaru”, prodahla Curik, “želeo bih da je tako. Ali ja to moram dokazati Hari. Hara mi mora verovati — morate je naterati da mi veruje, gospodaru!”

“Najpre moraš naterati mene da ti poverujem. Na svu sreću, to nije teško. Dođi gore u brvnaru i izjavi isto to pod brzom pentom, pa ću te proglasiti nedužnim.

Curik je odmahivao glavom.

“Zašto ne?” reče Majls strpljivo. To što se Curik uopšte pojavio bila je snažna okolnost i indicija da je nedužan. Osim ako nije na neki način umišljao da može da pobedi drogu. Majls će imati strpljenja najmanje, oh,

tri ili četiri sekunde. A onda, tako mu Boga, ošamutiće ga, uvući unutra, vezati ga dok se ne osvesti i privesti ovo kraju do doručka.

“Droga — kažu da od nje ništa ne možeš da sakriješ.”

“Bila bi prilično beskorisna da možeš.”

Curik je za trenutak stajao u tišini.

“Pokušavaš li da sakriješ neki manji zločin koji nosiš na savesti? Je li to nagodba koju želiš da postigneš? Pomilovanje? To je... možda moguće. To jest, ukoliko se ne radi o drugom ubistvu.”

“Ne, gospodaru. Nikada nisam nikoga ubio!”

“Onda možda možemo da se nagodimo. Zato što ako si nedužan, treba to da znam što je pre moguće. Jer će to značiti da je moj posao ovde okončan.”

“U tome... u tome i jeste problem, gospodaru.” Curik se premesti s noge na nogu, a onda kao da donese neku unutrašnju odluku i isprsi se. “Poći ću i rizikovati sa tom vašom drogom. I odgovoriću na sve što me budete pitali o meni. Ali morate mi obećati — zakleti se! — da me nećete pitati ni o čemu... ni o čemu drugome. Ni o kome drugome.”

“Znaš ko ti je ubio kćer?”

“Ne sa sigurnošću.” Curik prkosno zabaci glavu. “Nisam to video. Ali nagađam.”

“Ja takođe.”

“Možda je tako, gospodaru. Ali neka to ne potekne iz mojih usta. To je sve što tražim.”

Majls stavi ošamućivač u futrolu i protrlja bradu. Veoma mali osmeh izvi mu jedan kraj usana. “Priznajem da bi bilo više — elegantno — rešiti ovaj slučaj razumom i dedukcijom nego golom silom. Čak i tako malom siiom kao što je brza penta.”

Curik pognu glavu. “Ne znam šta je to elegantno^{my}, gospodaru. Ali ne želim da to bude iz mojih usta.”

Odluka se podiže kao mehur u Majlsu, ispravivši mu kičmu. Trebalo je samo da prođe kroz dokaze, korak za korakom u lancu. Baš kao u matematici 5-Svemira. “Dajem svoju reč kao Vorkosigan. Ograničiću svoja pitanja samo na činjenice kojima si bio očevdac. Neću tražiti tvoje pretpostavke o osobama ili događajima kojima nisi prisustvovao. Eto, je li to dovoljno?^{my}”

Curik se ugrize za usnu. “Jeste, gospodaru. Ako budete održali reč.”

“Probaj me”, predloži mu Majls. Usne mu se nabraše u lisičjem osmehu, apsorbujući impliciranu uvredu bez komentara.

Curik krenu preko dvorišta sa Majlsom kao da ide na stratište. Njihov ulazak izazva prizor zapanjenosti kod Karala i njegove porodice, okupljene oko drvenog stola gde je Dea pomagao Pimu. Pim i Dea gledali su prilično belo^{my}, dok je Majls vršio predstavljanje^{my}: “Dea, izvadite vašu brzu pentu. Evo Lema Curika, koji je došao da popriča sa nama.”

Majls povede Lema do stolice. Brđanin sede stisnutih pesnica. Pim, čija se crvena modrica koja je prelazila u ljubičasto videla na rubovima bele trake što mu je obavijala prsa, uze ošamućivač i odstupi.

Doktor Dea promrmlja Majlsu tiho dok je ustajao da uzme hiposprej. “Kako vam je *aspelo*?”

Majlsova ruka očeša se o džep. On izvuče kocku šećera i podiže je, pa ce isceri kroz C svog palca i kažiprsta. Dea frknu, ali napući usne u oklevajućem poštovanju.

Lem se trže kada mu hiposprej zašišta na mišici, kao da je očekivao da ga zaboli.

“Broj unazad od deset”, objasni mu Dea. Kada je stigao do tri, Lem se opustio^{my}; kod nule se zakikotao.

“Karal, Mama Karal, Pim, okupite se ovde”, reče Majls. “Vi ste mi svedoci. Dečaci, ostanite pozadi i budite tihi. Bez upadica, molim.”

Majls prođe kroz preliminarnih pola tuceta pitanja sačinjenih tako da uspostave ritam i ubiju vreme dok brza penta ne stekne potpuni efekt. Lem Curik se budalasto kezio^{/Balkan-IV/}, ljuljao u stolici i odgovarao na to vedro i s puno predusretljivosti. Ispitivanje pod brzom pentom bilo je deo Majlsovog vojnog obaveštajnog kursa u .Akademiji Službe. Ma koliko čudno bilo^{/Balkan-IV/}, izgleda da je droga delovala baš onako kako su je i reklamirali.

“Da li si se vratio u svoju brvnaru onog jutra, pošto si proveo noć kod svojih roditelja?”^{/Balkan-IV/}

“Jesam, gospodaru.” Lem se osmehnu.

“Otprilike kada?”^{/Balkan-IV/}

“Sredinom jutra.”

Niko ovde nije imao hrono i to je bio verovatno najprecizniji odgovor koji će Majls moći da dobije. “Šta si uradio kada si stigao tamo?”^{/Balkan-IV/}

“Pozvao Haru. Ali, nije je bilo. Uplašilo me je što je nema. Mislio sam da me nije možda napustila.” Lem štuca. “Hoću moju Haru.”

“Kasnije. Da li je beba spavala?”^{/Balkan-IV/}

“Jeste. Probudila se dok sam dozivao Haru. Ponovo zaplakala. Od toga te prođu žmarci pravo po kičmi.”

“Šta si tada uradio?”^{/Balkan-IV/}

Lemove oči se raširiše. “Nisam imao mleka. Želela je Haru. Nisam mogao ništa da učinim za nju.”

“Da li si je^{/Balkan-IV/} uzeo?”

“Ne, gospodaru. Ostavio sam je da leži. Nisam mogao ništa da učinim za nju. Hara jedva da mi je dopuštala da je i dodirnem, toliko je bila nervozna zbog nje. Govorila mi je da ću je ispustiti, ili tako nešto.”

“Nisi je prođrmao^{/Balkan-TV/}, kako bi prestala da vrišti?”

“Ne, gospodaru. Ostavio sam je da leži. Krenuo sam da potražim Haru niz puteljak.”

“Gde si onda otišao^{/Balkan-TV/}?”

Lem trepnu. “Kod sestre. Obećao sam joj da ću joj navući drva za novu brvnaru. Bela - moja druga sestra - udaje se, vidite, i...”

Počinjao je da se gubi, što je bilo i normalno za ovu drogu. “Prestani”, reče Majls. Lem poslušno ućuta, malo zanjihan u stolici. Majls pažljivo razmisli o sledećem pitanju. Ovde se približavao finoj niti. “Da li si sreo ikoga na puteljku^{/Balkan-TV/}? Odgovori sa da ili ne.”

“Da.”

Dea se uzbudio. “Koga^{/Balkan-TV/}? Pitajte ga koga!”

Majls podiže ruku. “Sada možete da mu date antagonist, doktore Dea.”

“Zar ga nećete pitati^{/Balkan-TV/}? To bi moglo biti od vitalne važnosti!”

“Ne mogu. Dao sam reč. Dajte mu sada antagonist, doktore!”

Na sreću, zbrka oko dvojice ispitivača zaustavi Lemov mumlajući dragovoljni pokušaj da odgovori na Deino pitanje. Dea, zbunjen, pritisnu hiposprej o Lemovu mišicu. Lemove oči, poluzatvorene, naglo se otvoriše posle samo par sekundi. On sede uspravno^{/Balkan-TV/}, pa protrlja mišicu i lice.

“Koga si sreo na stazi^{/Balkan-TV/}? upita ga Dea direktno.

Lemove usne se stisnuše^{/Balkan-TV/}; on potraži izbavljenje kod Majlsa.

Dea ga takođe pogleda. “Zašto nećete da ga pitate^{/Balkan-TV/}?”

“Zato što ne moram”, reče Majls. “Tačno znam koga je Lem sreo na stazi i zašto je nastavio dalje umesto da se vrati. Bio je to Rainin ubica. Kao što ću ubrzo dokazati. I - posvedočite ovome, Karal, Mama Karal - ta informacija nije došla iz Lemovih usta. Potvrdite!”

Karal polako klimnu glavom. “Ja... shvatam, gospodaru. Bilo je to... jako lepo od vas.”

Majls ga pogleda direktno, sa stegnutim osmehom na usnama. “A kada misterija uopšte više ne bude misterija?”

Karal pocrvene, za trenutak bez odgovora. Onda reče: “Možete sasvim lepo nastaviti ovako, gospodaru. Pretpostavljam da vas sada ništa ne može zaustaviti.”

“Ne može.”

Majls je poslao izaslanike da prikupe svedoke, Mamu Karal u jednom pravcu, Zeda u drugom, Govornika Karala i njegovog najstarijeg sina u trećem. Naredio je Lemu da sačeka uz njega, Pima i Deu. Pošto je morala da pređe najmanje rastojanje, Mama Karal se prva vratila, sa Mamom Curik i još dvojicom njenih sinova priđe.

Lemova majka se obruši na sina, zagrlila ga, a onda pogleda prestrašeno Majlsa preko ramena. Mlađa braća držala su se pozadi, ali Pim je već stao između njih i vrata.

“U redu je, Marna”, potapša je Lem po leđima. “Ili... u svakom slučaju, sa mnom je sve u redu. Čist sam. Lord Vorkosigan mi veruje.”

Ona se namršti na Majlsa, i dalje držeći Lema za ruku. “Nisi valjda dopustio mutić-gospodaru da ti da tu otrovnu drogu?”

“Nije to otrov”, preknu Majls. “U stvari, droga mu je možda spasla život. To je čini prokletu sličnom leku, rekao bih. Međutim”, on se okrenu prema Lemova dva mlađa brata i strogo prekrsti ruke, “hteo bih da znam koji je od vas, mladih morona, bacio sinoć baklju na moj šator.”

Onaj mlađi pobebe; stariji, uspaljeno i uvređeno, primeti bratovljev izraz i preseče mu poricanje usred sloga. “Nisi valjda!” prožišta on užasnut.

“Niko”, reče onaj beli. “Niko nije.”

Majls podiže obrve. Usledi kratka, napeta tišina.

“Pa, onda *niko* ne može da se izvini Govorniku i Mami Karal”, reče Majls, “pošto su sinoć pod šatorom spavali njihovi sinovi. Moji ljudi i ja bili smo u potkrovlju.”

Dečakova usta otvoriše se u stravi. Najmlađi Karal zurio je u brata Curika, svog vršnjaka, a onda važno šapnu: “Ti, Dono! Idiote jedan, zar nisi znao da taj šator ne mož’ da se upali? To je šator Carske Službe!”

Majls se uhvati za ruke iza leđa i uperi hladan pogled u Curike. “Da budem određeniji, bio je to pokušaj atentata na naslednika vašeg Grofa, što vuče sa sobom istovetnu optužbu kao za veleizdaju i pokušaj ubistva samog Grofa. Ili možda Dono nije mislio na to?”

Dono je bio krajnje zbunjen. Ovde nije bilo potrebe za brzom pentom, mališa nije bio kadar za iole jaču laž. Sada je i Mama Curik držala Donoa za ruku, ne puštajući Lema; izgledala je uspaničeno kao kokoška sa previše pilića, koja pokušava da ih zaštititi od oluje.

“Nisam hteo da vas ubijem, gospodaru!” uzviknu Dono.

“Nego šta si onda hteo?”

“Vi ste došli da ubijete Lema. Hteo sam da vas... oteram. Da vas uplašim i oteram. Nisam mislio da iko stvarno može da bude povređen — mislim, bio je to samo šator!”

“Nikada nisi video ništa kako gori, pretpostavljam. A vi, Mama Curik?”

Lemova majka klimnu glavom, stisnutih usana, sasvim jasno rastrzana između želje da zaštititi svog sina od Majlsa i želje da do krvi izmlati Donoa zbog njegove potencijalno smrtonosne gluposti.

“Pa, samo zahvaljujući slučaju nisi ubio ili stravično povredio tri svoja druga. Misli na to, molim te. U međuvremenu, imajući u vidu tvoju mladost i, ah, očigledne mentalne nedostatke, neću te optužiti za veleizdaju. Za uzvrat, Govornik Karal i tvoji roditelji biće ubuduće odgovorni za tvoje ponašanje i odrediće ti odgovarajuću kaznu.”

Mama Curik se istopi od olakšanja i zahvalnosti. Dono je izgledao kao da bi radije bio streljan. Brat ga podbode i šapnu: ^{mn}“Mentalni nedostaci!” Mama Curik klepi podrugljivca sa strane po glavi i time ga efikasno učutka.

“Šta je s vašim konjem, gospodaru?” upita Pim.

“Ja... ne sumnjam u njih što se konja tiče”, odgovori Majls polako. “Pokušaj da se zapali šator bio je čista glupost. Ono drugo bilo je... jedna sasvim druga vrsta proračuna.”

Zed, kom su dopustili da uzme Pimovog konja, vrati se tada sa Harom iza sebe. Hara uđe u brvnaru Govornika Karala, ugleda Lema, stade i upilji se u njega ogorčeno. Lem je stajao raširenih ruku, ranjenih očiju, pred njom.

“Znači, gospodaru”, reče Hara. “Uhvatili ste ga.” Vilica joj je bila stegnuta u trijumfu u kom nije bilo radosti.

“Ne baš”, reče Majls. “Došao je ovamo i predao se. Rekao je svoje pod brzom pentom i dokazao da je nedužan. Lem nije ubio Rainu.”

Hara se okretala s jedne na drugu stranu. “Ali videla sam da je bio tamo! Ostavio je jaknu i poneo svoju testeru i libelu. Znala sam da se vratio dok mene nije bilo! Mora da nešto nije u redu s vašom drogom!”

Majls odmahnu glavom. “Droga je delovala sasvim fino. I tvoje zaključivanje bilo je tačno jer Lem jeste posetio brvnaru dok tebe nije bilo. Ali, kada je otišao, Raina je još bila živa i energično je plakala. Nije to bio Lem.”

Ona se zanese. “Ko, onda?”

“Mislim da znaš. Mislim da si se veoma trudila da porekneš u sebi tu spoznaju, otud i tvoja isključiva usredsređenost na Lema. Dok god si bila sigurna da je to Lem, nisi morala da misliš na druge mogućnosti.”

“Ali koga bi još bilo briga?” povika Hara. “Ko bi se još trudio oko toga?”

“Ko, zaista?”^{/BalkanTV/} uzdahnu Majls. On pride prednjem prozoru i baci pogled na dvorište. Magla je nestajala na punoj svetlosti jutra. Konji su se nelagodno pomerali. “Doktore Dea, da li biste pripremili drugu dozu brze pente, molim?”^{/BalkanTV/} Majls se okrenu, vrati se ispred kamina u kom se još nalazio ugalj za veće. Blaga toplota prijala je njegovim leđima.

Dea je zurio okolo,^{/BalkanTV/} sa hiposprejem u ruci, i bilo je sasvim jasno da se pita kome da ga da. “Gospodaru?”^{/BalkanTV/} upita on, nabravši veđe, zahtevajući objašnjenje.

“Zar vam nije očigledno,^{/BalkanTV/} doktore?” upita Majls lako.

“He, gospodaru.” Ton mu je bio malo uvređen.

“Ni tebi, Pim?”^{/BalkanTV/}

“Ne... baš, gospodaru.” Pimov pogled i nišan ošamućivača nesigurno skrenuše ka Hari.

“Pretpostavljam da je to zbog toga što nijedan od vas dvojice nije upoznao mog dedu”, zaključio Majls. “On je umro negde godinu dana pre nego što ste vi stupili u službu kod mog oca, Pim. Rođen je na samom završetku Vremena Izolacije i proživio je svaku od silovitih promena koje je ovaj vek doneo Barajaru. Zvali su ga poslednjim od Starih Vora, ali u stvari, bio je prvi od novih. Menjao se s vremenom, od konjičke taktike do taktike letećih eskadrila, od mačeva do atomskog oružja, i menjao se uspešno. Naša sadašnja sloboda od Cetagandanske okupacije jeste mera za to sa kolikom je žestinom mogao da se prilagodi, a onda sve da odbaci i prilagodi se ponovo. Pred kraj života zvali su ga konzervativnim samo zato što je toliko njih sa Barajara projezdilo kraj njega u smeru kojim je on vodio,^{/BalkanTV/} probijao,^{/BalkanTV/} gurao i pokazivao čitavog života.

Menjao se, prilagođavao i povijao na vetru vremena. A onda, u starosti — jer moj otac je bio njegov najmlađi i jedini preživeli sin, koji se i sam nije ženio sve do srednjih godina — u starosti je bio zgromljen zbog mene. I morao je ponovo da se menja. A nije mogao.

Molio je svoju majku da abortira, pošto su manjeviše znali kakvo će biti oštećenje fetusa. On i moji roditelji bili su otuđeni pet godina posle mog rođenja. Nisu se viđali niti govorili ili komunicirali. Svi su mislili da nas je moj otac preselio u Carsku Rezidenciju kada je postao regent zato što želi presto, ali bilo je to zapravo zato što mu je moj deda Grof uskratio korišćenje Kuće Vorkosigan. Nisu li porodične zađevce ludo zabavne? Porodična osobina su nam čirevi koji krvare, prenosimo ih jedni drugima.” Majls odšeta natrag do prozora i pogleda napolje. Ah da. Evo, stiže.

“Pomirenje je bilo postepeno, kada je postalo sasvim jasno da neće biti drugog sina”, nastavi Majls. “Nije bilo dramatičnog raspleta. Pomoglo je kada su mi medicinari omogućili da hodam. Od suštinske važnosti je bilo što sam na testovima prošao kao bistar. A najvažnije od svega, nikada mu nisam dozvolio da me vidi kako se predajem.”

Niko se nije usuđivao da prekine ovaj gospodarev monolog, ali bilo je jasno po nekoliko izraza na licima da im izmiče značenje. Pošto je polovina značenja bila u tome da se ubije vreme, Majlsa nije mnogo uznemirila njihova nesposobnost da ga prate. Napolju na drvenoj verandi začuše se koraci. Pim se tiho pomeri tako da pokriva vrata vatrom pod nezaprečenim uglom.

“Doktore Dea”, reče Majls, gledajući kroz prozor, “da li biste bili toliko ljubazni da date brzu pentu prvoj osobi koja uđe na vrata, još dok uiazi?”

“Ne čekate dobrovoljca, gospodaru?”

“Ovaj put ne.”

Vrata se otvoriše ka unutra i Dea istupi, podigavši ruku. I-iiposprej zašišta. Mama Matulić se munjevito okrenu da se suoči sa Deom, dok joj je suknja radne haljine, koja se zavrtela oko njenih listova punih vena, šištała za uzvrat — “Kako se usuđujete!” Ona povuče ruku kao da želi da ga udari, ali uspori usred zamaha i ne uspe da ga pogodi kada se

Dea sagnuo i izmaknuo joj se sa puta. To je izbacio iz ravnoteže i ona posrnu. Govornik Karal, koji je prilazio otpozadi, uhvati je za mišicu i pridržava je. “Kako se usuđujete!” zavapi ona ponovo, pa se okrenu i vide ne samo Deu, već i sve ostale svedoke kako čekaju: Mamu Curik, Mamu Karal, Lema, Haru, Pima. Ramena joj splasnuše, a onda na delo stupi droga i ona ostade prosto da stoji dok su joj se na licu borili glupavi osmeh i strepnja.

Majlsu je od tog osmeha bilo muka, ali bio je to osmeh koji mu je trebao. – “Povedite je da sedne, Dea, Govorniče Karal.”

Oni je povedoše ka stolici koju je nedavno ispraznio Lem Curik. Očajnički se suprotstavljala drogi i bleskovi otpora topili su se u mlitavu pitomost. Postepeno pitomost prevlada i ona sede ogrnuta u stolicu, kezeći se bespomoćno. Majls krišom pogleda Haru. Stajala je bela i nema, potpuno zatvorena.

Nekoliko godina posle izmirenja, Majlsa nikada nisu ostavljali sa dedom bez ličnog telohranitelja. Narednik Botari je nosio Grofovu livreju, ali bio je odan samo Majlsu, jedini čovek dovoljno opasan — neki su govorili, dovoljno lud — da se suprotstavi i samom velikom generalu. Nije bilo potrebe, zaključio je Majls, ispričati ovim opčinjenim ljudima kakav je to sprečeni incident naterao njegove roditelje da pomisle da je Narednik Botari neophodna predostrožnost. Neka neokaljana reputacija Generala Pjotra služi sada — Majlsu. Kao što je on to želeo. Majlsove oči zasjaše.

Lem pognu glavu. “Da sam znao — da sam pretpostavljao — ne bih ih ostavio zajedno same, gospodaru. Mislio sam — Harina majka će se pobrinuti za nju. Ja to nisam mogao — nisam znao *kako*...”

Hara ga nije gledala. Hara nije gledala ni u šta.

“Zaključimo ovo”, uzdahnu Majls. Ponovo je zahtevao od gomile u prostoriji da formalno posvedoči i upozorio na upadice, koje su obično

nepotrebno zbunjivale osobu pod dejstvom droge. Ovlažio je usne i okrenu se Mami Matulić.

Ponovo je počeo standardnim neutralnim pitanjima, imenom, danom rođenja, imenima roditelja, biografskim podacima koji su mogli da se provere. Mamu Matulić je bilo teže uljuljkati nego Lema koji je bio voljan da sarađuje, i njeni odgovori bili su razučeni i isprekidani. Majls je teško kontrolisao svoje nestrpljenje. LTprkos varljivoj lakoći, ispitivanje pod brzom pentom zahtevalo je veštinu, veštinu i strpljenje. Otišao je suviše daleko da bi sada rizikovao da se saplete. Postepeno je dovodio pitanja do onih prvih kritičnih.

“Da li ste bili prisutni kada je rođena Raina?”^{/Balkan-TV/}

Glas joj je bio tih i lelujav,^{/TV/} sanjiv. “Rođenje je bilo u noći. Lem je otišao po babicu Džin, a babičin sin trebalo je da dođe po mene, ali je ponovo zaspao. Stigla sam tamo tek ujutro,^{/TV/} a onda je već bilo prekasno. Svi su videli.”

“Videli šta?”^{/Balkan-TV/}

“Mačja usta, prljavu mutaciju. Čudovišta u nama. Iseđi ih i izbaciti. Ružni čovečuljak.” Ovo poslednje, shvati Majls, odnosilo se na njega. Njena pažnja i dalje je bila uperena na njega, hipnotički. “Mutidi prave nove mutiče, množe se brže, preplavljuju... videla sam kako gledaš devojke. Hoćeš da praviš mutid-bebe čistim ženama, sve da nas zatruješ...”

Bilo je vreme da je vrati glavnoj stvari. “Da li ste ikada posle toga bili sami sa bebom?”^{/Balkan-TV/}

“Ne, Džin, ona se muvala okolo. Džin me poznaje, znala je šta želim. Nije to bila njena prokleta stvar. A Hara je uvijek bila tu. Hara ne sme da zna. Hara ne sme... zbog čega je ispala tako meka?”^{/Balkan-TV/} Mora da je otrov u njoj. Mora da je potekao od njenog Tate. Legala sam samo sa njenim Tatom i svi su bili pogrešni osim nje.”

balkandownload

Majls trepnu. “Ko je sve to bio pogrešan?”^{/BalkanTV/} Na drugoj strani prostorije, on vide kako Govornik Karal stiska usne. Starešina uhvati Majlsov pogled i zagleda se u sopstvena stopala, izdvojiši se od onoga što se odvijalo. Lem, usana razdvojenih u apsorbovanju, i ostali dečaci, slušali su zabrinuto. Hara se nije ni pomerila.

“Sve moje bebe”, reče Mama Matulić.

Na to Hara oštro podiže pogled i oči joj se raširiše.

“Zar Hara nije bila vaše jedino dete?”^{/BalkanTV/} upita Majls. Bio je to pokušaj da mu glas i dalje ostane hladan, smiren;^{ntv} želeo je da viče. Želeo je da ga nema tu...

“Ne, naravno da nije. Ona je bila moje jedino čisto dete, kako sam mislila. Mislila sam, ali otrov mora da je bio skriven u njoj. Pala sam na kolena i zahvalila Bogu kada je rođena čista, konačno jedno čisto,^{ntv} posle toliko njih, posle toliko bola... Mislila sam da sam konačno bila dovoljno kažnjena. Bila je tako lepa beba, mislila sam da je najzad gotovo. Ali mora da je ipak bila mutić, skriven, podmukao,^{ntv} prepreden...”

“Koliko ste”, zagrcnu se Majls, “imali beba?”^{/BalkanTV/}

“Četiri, pored Hare, moje poslednje.”

“I ubili ste sve četiri?”^{/BalkanTV/} Govornik Karal, vide Majls, sporo klimnu glavom sopstvenim stopalima.

“Ne!” reče Mama Matulić. Tjvredenost se načas probi kroz omamljenost brze pente. “Dve su bile mrtvorodene, prva, i ona iskrivljena. Onu sa previše prstiju na rukama i nogama, i onu sa naduvenom glavom, njih sam isekla. Isekla i bacila. Moja majka je nadgledala da to učinim kako treba. Hara, olakšala sam Hari. Učinila sam to za nju.”

“Znači, vi ste u stvari ubili ne jednu, već tri bebe?”^{/BalkanTV/} reče Majls ledeno. Mlađi svedoci u prostoriji, Karalovi dečaci i braća Curik, izgledali su užasnuto. Stariji, vršnjaci Mame Matulić, koji mora da su proživeli te

događaje sa njom, izgledali su obamrlo dok su delili njenu sramotu. Da, svi oni mora da su znali.

“Ubila?” reče Mama Matulić. “Ne! Isekla sam ih. Morala sam. Morala sam da učinim ono ispravno.” Njena brada podiže se ponosito, a onda spusti. “Ubila sam svoje bebe da bih zadovoljila, zadovoljila... ne znam koga. A sada me ti zoveš ubicom? Proklet bio! Od kakve mi je koristi tvoja pravda *sad*? Trebala mi je tada — gde si bio *tada*?” Najednom, zaprepašćujuće, ona brižnu u plač, koji gotovo istog trena pređe u gnev. “Ako moje moraju da umru, onda moraju i njene! Zašto je ona ispala tako meka? Razmazila sam je... Trudila sam se koliko sam mogla, činila koliko sam mogla, nije pravično...”

Brza penta nije bila kadra da istrpi ovo... ne, delovala je, zaključili Majls, ali njena osećanja bila su previše nadmoćna. Pojačanje doze moglo bi joj ustaliti emotivne uzlete, sa izvesnim rizikom respiratornog udara, ali ne bi priznanje učinilo potpunijim. Majlsov stomak je drhtao, u reakciji za koju je verovao da je ostala skrivena. Ovo se moralo dovršiti sada.

“Zašto si slomila Raini vrat umesto da je prekolješ?”

“Hara ne srne da zna”, reče Mama Matulić. “Jadna beba. Izgledaće kao da je prosto umrla.

Majls pogleda Lema, Govornika Karala. “Izgleda da ih ima još koji su delili vaše mišljenje da Hara ne treba da zna.”

“Nisam želeo da to izađe iz mojih usta”, ponovi Lem nepopustljivo.

“Želeo sam da je poštedim dvostrukog jada, gospodaru”, reče Karah “Toliko je već propatila...”

Na to Majlsove oči sretoše Harine. “Mislim da je svi potcenjujete. Vaša preterana nežnost vređa kako njenu inteligenciju, tako i volju. Ta vam je, bogami, tvrda sorta.”

Hara udahnu, kontrolišući drhtanje. Ona kratko klimnu Majlsu glavom, kao da kaže: *Hvala ti, mali čoveče*. On joj uzvрати blago nakrivivši glavu. *Da, razuman*.

“Nisam siguran gde leži pravda u ovom slučaju”, reče Majls, “ali ovo vam se kunem, dani kolektivnog prikrivanja su okončani. Nema više tajnih noćnih zločina”, on se ponovo okrenu Mami Matulić, “ *jeste li to vi noćas pokušali da mi za koljete konja?*”

“Pokušala sam”, reče Mama Matulić, sada mirnija u naletu opuštenosti pod dejstvom brze pente, “ali stalno mi se uspinjao na zadnje noge.”

“Zašto mog *konja* ?” Majls nije mogao da prikrije ozlojeđenost u glasu, iako je priručnik za obuku propisivao ispitivačima pod brzom pentom smiren, ravan ton.

“Nisam mogla tebe”, reče Mama Matulić jednostavno.

Majls protrlja čelo. “Retroaktivno čedomorstvo preko posrednika?” promrmlja on.

“Ti”, reče Mama Matulić, i njeno gnušanje prodre čak i kroz mučnu veselost brze pente, “*ti* si najgori. Sve kroz šta sam prošla, sve što sam učinila, sav taj jad, i ti dođeš na kraju. Mutić koji je postao gospodar svih nas, i sva pravila su se izmenila, izdana na kraju zbog slabosti žene s drugog sveta. Zbog tebe sve to izgleda *bezrazložno*. Mrzim te. Mutiću jedan prljavi...” Glas joj se izgubi u drogiranom mumljanju.

Majls duboko udahnu i pogleda po prostoriji. Nepomičnost je bila potpuna, i niko se nije usuđivao da je poremeti.

“Verujem”, reče on, “da ovo zaključuje moju istragu o činjenicama ovog slučaja.”

Misterija Rainine smrti bila je razrešena.

Na žalost, preostao je problem pravde.

Majls se prošetao.

Groblje, iako jedva nešto više od grube čistine u šumskom kraju, bilo je mesto mira i lepote na jutarnjem svetlu. Rečica je beskrajno žuborila, prekrivena nestalnim zelenim senkama i zaslepljujućim brilijantnim odsjajima. Slabi povetarac koji je razneo poslednje ostatke noćne magle šaputao je u drveću, a sitna, kratkoveka stvorenja koja je svako na Barajaru, izuzev biologa, zvao bube, pevala su i cvrčala ti nedirnutom grmlju.

“Pa, Raina”, uzdahnu Majls, “šta sad da radim?” Pim se držao rubova čistine, dajući Majlsu prostora. “U redu je”, uveravao je Majls sićušni grob. “Pim me je već jednom zatekao kako razgovaram sa mrtvima. Možda misli da sam lud, ali isuviše je dobro obučen da bi to rekao.”

Pim u stvari nije izgledao srećno, niti sasvim dobro. Majls se osećao prilično krivim što ga je izvukao ovamo, jer je čovek trebalo po svim pravilima da leži u krevetu, ali Majlsu je očajnički bilo potrebno da ovo vreme provede sam. Pim nije samo trpeo od naknadnih efekata toga što ga je ritnuo Blesan. Čutao je otkad je Majis iznudio priznanje od Mame Matulić. Majis nije bio iznenađen. Pim se pripremio da bude krvnik njihovom zamišljenom brdskom siledžiji; zamena žrtve ludom babom sasvim jasno ga je izbacila iz koloseka. Poslušaće, međutim, svako naređenje koje mu Majis da, u to Majis nije sumnjao.

Majis je razmišljao o osobenostima barajarskog zakona dok je lutao po čistini, posmatrao rečicu i svetlost, prevrtao povremeno vrhom čizme poneki kamen. Osnovni princip bio je jasan; duh je imao prednost nad slovom zakona, istina nad tehničkim pojedinostima. Presedan je bio podređen proceni čoveka na licu mesta. Ali avaj, čovek na licu mesta bio je on. Za njega nije bilo skloništa u automatizovanim propisima, nije bilo skrivanja iza *zakon kaže* kao da je zakon neki živi vrhovni gospodar sa pravim Glasom. Jedini glas ovde bio je njegov.

A kome će poslužiti smrt poluizludede starice? Hari? Odnosu između majke i kćeri ovim je bio zadat smrtni udarac, Majis im je to video u očima, a opet, I-Iara nije imala želudac za materoubistvo. Majlsu se tako više dopadalo, jer bi mu sada izuzetno smetalo da mu stoji kraj uвета i dere se zahtevajući krvavu osvetu. Očita pravda činila se kao proketo jadna nagrada za Harinu hrabrost pri prijavljivanju zločina. Raina? Ah. To je bilo teže.

“Voleo bih da ti pokopam tu matoru nakazu kraj nogu, mala gospo”, promrmlja joj Majis. “Da li je to tvoja želja? Da li ti to služi? Šta bi ti služilo?” Je li ovo bilo to veliko izgaranje koje joj je obećao?

Kakva bi presuda odjeknula čitavim planinskim vencom Đendarii? Da li bi zaista trebalo da žrtvuje ove ljude nekom krupnijem političkom stavu, bez obzira na njihove želje? Ili bi trebalo da zaboravi na sve to i da njegova presuda služi samo onima koji su bili direktno umešani? On podiže kamen i zavrjači ga iz sve snage u rečicu. Kamen nestade nevidljiv na kamenitom dnu.

On se okrenu i ugleda Govornika Karala kako čeka na rubu groblja. Karal pognu glavu u zank pozdrava i priđe mu oprezno.

“Dakle, gospodaru”, reče Karal.

“Baš tako”, reče Majis.

“Jeste li došli do ikakvog zaključka?”

“Ne baš.” Majis okruži pogledom. “Sve manje od smrti Mame Matulić izgleda kao... neprimerena pravda, a opet... ne mogu da vidim kome bi njena smrt poslužila.”

“Ni ja. Zato sam se onako i postavio.”

“Ne..” reče Majis polako, “ne, pogrešili ste u tome. Ako ništa drugo, Lem Curik umalo da nije poginuo zbog toga. U jednom trenutku spremao sam se da ga progonim do smrti. Gotovo da je uništilo njegov

odnos sa Harom. Istina je bolja. Malo bolja. Bar nije fatalna greška. Svakako da mogu da... učinim nešto sa tim.”

“Isprva nisam znao šta da očekujem od vas”, priznao je Karal.

Majis odmahnu glavom. “Nameravao sam da unesem promene. Razliku. Sada... ne znam.”

Proćelavo čelo Govornika Karala se nabra. “Ali mi se menjamo.”

“Nedovoljno. Nedovoljno brzo.”

“Još ste mladi, zato i ne vidite koliko⁸¹⁹, koliko brzo. Pogledajte samo razliku između Hare i njene majke. Bože — pogledajte razliku između Mame Matulić i njene majke. Ta je bila prava aspida.” Govornik Karal se strese. “Sećam je se, jašta. A opet, u svoje vreme, nije ona bila tako neobična. Tako daleko od nužnosti da se menja. Mislim da to ne biste mogli da zaustavite ako biste pokušali. Onog trenutka kada konačno dobijemo energetski receptor i uključimo se u komunikacionu mrežu, prošlost će biti gotova, okončana. Cim deca budu videla budućnost — svoju budućnost - poludeće za tim. Već su im potpuno strani starci poput Mame Matuliđ. I starci to znaju, nemojte misliti da ne znaju. Zašto mislite da još nismo u stanju da dobijemo makar malu jedinicu ovde⁸²⁰? Nije u pitanju samo trošak. Starci se bore protiv toga. Zovu to korupcijom sa drugih svetova, ali ono čega se zapravo plaše jeste budućnost!”

“Još ima mnogo toga da se uradi.”

“O, da. Mi smo očajnici, nema tu šta. Ali imamo nadu. Mislim da ne shvatate koliko ste učinili, samo time što ste došli ovamo.”

“Nisam ja učinio ništa”, reče Majls gorko. “Uglavnom sam sedeo. A sada, kunem se, završiću tako što ću učiniti više nego ništa. A onda otići kući. Dođavola!”

Govornik Karal napući usne, zagleda se u svoje noge, pa u visoka brda. “Činite nešto za nas u svakom trenutku. Mutić-gospodar. Zar mislite da ste nevidljivi⁸²¹?”

Majls se osmehnu kao vuk. “O, Karal, ja sam čovek-orkestar, nego šta. Parada.”

“Kao što kažete, baš tako. Običnim ljudima trebaju neobični primeri. Tako da mogu sebi da kažu, pa, ako on može da uradi to, onda ja svakako mogu da učinim ovo. Nema izgovora.”

“Nema šanse, da, znam tu igru. Igram je čitavog života.”

“Mislim”, reče Karal, “da ste potrebni Barajar. Samo nastavite da budete ono što jeste.”

“Barajar će me proždrati, ako bude mogao.”

“Da”, reče Karal, zagledan u horizont, “i hoće.” Pogled mu pade na grobove krdj njegovih nogu. “Ali sve nas proguta na kraju, zar ne? Nadživete starce.”

“Ili na početku.” Majls pokaza dole. “Nemojte meni govoriti koga ću nadživeti. Recite Raini.”

Karalova ramena se poguriše. “Istina. Istina je. Presudite, gospodaru. Ja ću vas podržati.”

Majls ih sve okupi u Karalovom dvorištu za svoje Kazivanje; veranda mu je sada postala podijum. Unutrašnjost brvnare bila bi nemoguće vrela i skućena za gomilu, zagušljiva od popodnevnog sunca koje je tuklo po krovu, iako ih je napolju svetlost terala da čkilje. Svi su bili tu, svi koje su mogli da okupe - Govornik Karal, Mama Karal, njihovi dečaci, svi od Curika, većina baba koje su prisustvovala sinoćnoj pogrebnoj svečanosti, muškarci, žene i deca. Hara je sedela sa strane. Lem je sve vreme pokušavao da je drži za ruku, iako je po načinu na koji se trzala bilo jasno da ne želi da bude dodirivana. Mama Matulić je sedela izložena kraj Majlsa, nema i mrzovoljna, između Pima i Pomoćnika Aleksa koji je izgledao kao da mu je neprijatno.

Majls tržnu bradom naviše i osloni glavu o visoki okovratnik svoje zelene uniforme, onoliko izglaćan i formalan koliko je Pimova ekspertiza

mogla takvim da ga učini. Uniforma Carske Službe koju je Majls zaslužio. Da li su ovi ljudi znali da ju je zaslužio^{BNV}, ili su svi oni zamišljali to kao puki dar njegovog oca, nepotizam na delu? Neka đavo nosi ono što misle. On je znao. Stao je pred svoje ljude i uhvatio se za ogradu verande.

“Zaključio sam istragu povodom optužbi koje je pred Grofov Sud iznela líara Curik, za ubistvo njene kćeri, Raine. Po dokazima, svedočenju i njenom sopstvenom priznanju, ustanovio sam da je za ovo ubistvo kriva Mara Matulić, pošto je zavrtala detetu vrat sve dok nije pukao^{BNV}, a onda pokušala taj zločin da sakrije. Čak i kada je to prikrivanje dovelo njenog zeta Lema Curika u smrtnu opasnost od lažne optužbe. Imajući u vidu bespomoćnost žrtve, surovost metoda i kukavičku sebičnost zbog pokušaja prikrivanja, ne mogu za ovaj zločin pronaći nikakve olakšavajuće okolnosti.

Pored toga, Mara Matulić je po sopstvenom priznanju izvršila dva prethodna čedomorstva, pre nekih dvadeset godina, nad sopstvenom decom. Ove činjenice objaviće Govornik Karal u svakom kutku Šumskog Dola, sve dok svaki podanik ne bude obavešten.”

Mogao je da oseti kako mu pogled Mame Matulić svrdla po leđima. *Da, samo napred, mrzi me, starice. Pokopaću te, i ti to znaš.* On proguta knedlu i nastavi, i formalnost jezika bila je neka vrsta štita pred njim.

“Za ovaj teški zločin jedina prava kazna je smrt. I nju i dosuđujem Mari Matulić. Ali u svetlu njenih godina i bliske rodbinske veze sa sledećom najpogođenijom stranom u ovom slučaju, Harom Curik, odabrao sam da izvršenje te presude odložim. Na neodređeno vreme.” Krajičkom oka, Majls vide kako Pim ispušta, vrlo pažljivo i prikriveno^{BNV}, dah olakšanja. Hara je češljala prstima svoje slamnate šiške i slušala s napetošću.

balkandownload

“Ali ona će pred zakonom biti kao mrtva. Sva njena imovina, čak i odeća na njenim leđima, sada pripada njenoj kćeri Hari, tako da raspolaže

njom po svojoj volji. Mara Matulić ne može da poseduje ništa, ne može da zaključuje ugovore, tuži zbog povreda, niti da izražava svoju poslednju volju za slučaj smrti u bilo kakvom testamentu. Ona neće napustiti Šumski Do bez Harinog odobrenja. Hara će nad njom dobiti vlast kakvu ima roditelj nad detetom, ili kao u slučaju senilnosti. U Harinom odsustvu, Govornik Karal će biti zamenik. Na Maru Matulić će se paziti tako da ne nanese zlo više nijednom detetu.

Dalje. Ona će umreti bez prinošenja žrtve. Nikoⁿⁱ, ni Hara niti bilo ko drugi, neće praviti spaljivanje za nju kada konačno bude smeštena pod zemlju. Kao što je ubila svoju budućnost, budućnost će vratiti samo smrt njenom duhu. Umreće poput onih bez dece, neupamćena.”

Tihi uzdah prođe među starijim pripadnicima gomile pred Majlsom. Prvi put, Mara Matulić povi svoj kruti vrat.

Neki će, znao je Majls, ovo smatrati samo duhovno simboličnim. Drugi će to videti kao bukvalno smrtonosnoⁿⁱ, u skladu sa snagom svojih verovanja. Bukvalci poput onih koji su na mutaciju gledali kao na greh koji se mora nasilno okajati. Ali čak i manje sujevernima, Majls im je to video na licima, značenje je bilo jasno. Tako.

Majls se okrenu Mami Matulić i snizi glas. “Svaki dah koji od ovog trena pa nadalje udahnete zavisi od moje milosti. Svaki zalogaj hrane koju jedete, od Harine samilosti. Živećete od milosti i samilosti — kakvu vi niste pružili. Mrtva žena.”

“Koja milost. Mutić-gospodar.” Režanje joj je bilo tihoⁿⁱ, umornoⁿⁱ, poraženo.

“Shvatili ste”, procedi on kroz zube. On joj se nakloni, beskrajno ironičnoⁿⁱ, i okrenu joj leđa. “Ja sam Glas Grofa Vorkosigana. Ovim je moje Kazivanje zaključeno.”

Majls se kasnije sastao sa Harom i Lemom u brvnari Govornika Karala.

“Imam predlog za vas.” Majls je stavio svoje nervozno hodanje pod kontrolu i stao pred njih. “Slobodno možete da ga odbijete, ili da neko vreme razmislite o njemu. Znam da ste sada vrlo umorni.” Kao i svi mi Zar je zaista bio u Šumskom Dolu samo dan i po? Izgledalo je kao čitav vek. Glava ga je bolela od umora. Harine oči su takođe bile zakrvavljene. “Kao prvo, umete li da čitate i pišete?”

“Pomalo”, prizna Hara. “Govornik Karal nas je malo učio, i Mama Lanije.”

“Pa, dovoljno dobro. Nećete početi potpuno slepi. Gledajte. Pre nekoliko godina Hasadar je osnovao učiteljsku školu. Još nije mnogo velika, ali počela je. Postoje neke stipendije. Mogu da vam pomognem da dobijete jednu, ako pristanete da živite u Hasadaru tokom tri godine intenzivnog učenja.”

“Ja!” reče Hara. “Ne bih ja mogla da idem u školu! Jedva da znam... bilo šta od svega toga.”

“Znanje je ono što treba da posedujete pri odlasku, ne pri dolasku. Gledajte, oni znaju sa čime imaju posla u ovoj oblasti. Imaju dosta pomoćnih kursova. Istina, moraćeš više da se trudiš kako bi sustigla gradlije i ravničare. Ali znam da si hrabra i znam da imaš volje. Ostalo se sastoji samo u tome da se podižeš i zalećeš u zid iznova i iznova sve dok se ne sruši. Raskrvariš čelo, pa šta? Možeš ti to, kunem se da možeš.”

Lem, koji je sedeo kraj nje, izgledao je zabrinuto. On je ponovo uze za ruku. “Tri godine?” reče on bojažljivo. “Da ode?”

“Školska stipendija nije tako velika”, reče Majls. “Ali Lem, koliko shvatam, ti si vešt drvodelj. U Hasadaru se sada gradi sve u šesnaest. Hasadar će biti sledeći Vorkosigan Vašnoj, mislim. Siguran sam da bi mogao da pronađeš posao. Zajedno, mogli biste da živite.”

Lem je najpre izgledao kao da mu je laknulo, a zatim krajnje zabrinut. “Ali oni svi koriste mašinske alate — kompjutere — robote...”

“Svakako. Ali se nisu ni rodili sa znanjem kako da koriste te stvari. Ako oni mogu to da nauče, možeš i ti. Osim toga, bogataši dobro plaćaju za ručni rad, za unikate, ako je kvalitet valjan. Vidim da bi imao uspešan početak, što je obično najteži trenutak. Posle toga, trebalo bi da možeš da se snađeš.”

“Da odemo iz Šumskog Dola...” reče Hara užasnuto.

“Samo da biste se vratili. To je druga polovina nagodbe. Mogu ovamo da pošaljem jedan komunikator, mali, sa prenosivim nabojem koji traje godinu dana. Neko bi trebalo da se spušta svake godine u Vorkosigan Sirio kako bi ga zamenio, što i nije neki problem. Čitavo postavljanje ne bi trebalo da bude skuplje od, oh, jedne nove lake letelice.” Kao što je ona sjajna crvena koju je Majls bezecovao u prodajnom salonu u Vorbar Sultani, vrlo prikladna za diplomski poklon, što je i napomenuo svojim roditeljima. Kreditni nalog je u ovom trenutku ležao u gornjoj fioci njegove komode u kući na jezeru Vorkosigan Sirloa. “Nije to masivni projekt poput instaliranja energetskog receptora za čitav Šumski Do ili nešto takvo. Holoviđ bi hvatao obrazovne satelitske programe iz prestonice; postavljen u neku centralnu brvnaru, dodajte i par tuceta lap-linkova za decu i imate instant školu. Zahtevaće se da je sva deca pohađaju, što će sprovesti Govornik Karal, mada jednom kada budu otkrili holovid verovatno ćete morati da ih batinama terate kući. Ja, ah”, Majls pročisti grlo, “mislio sam da to možete da nazovete Osnovnom Školom Raine Curik.”

“O”, reče Hara i zaplaka prvi put tog iscrpljujućeg dana. Lem je potapša nespretno. Ona mu konačno uzvratila stiskom ruke.

“Mogu da pošaljem nekog ravničara ovamo da podučava”, reče Majls. “Naći ću nekog za kratkoročni ugovor, dok vi ne budete spremni za povratak. Ali on ili ona neće razumeti Šumski Do poput vas. Neće razumeti *zašto*. Vi - vi već znate. Znao ono što u ravničarskoj školi ne mogu da podučavaju.”

Hara protrlja oči i podiže pogled — ne mnogo visoko — ka njemu. “Vi ste išli na Carsku Akademiju.”

“Jesam.” Njegova brada se uzdiže s trzajem.

“Onda ja”, reče ona drhtavo, “mogu da se snađem sa... Hasadarskom učiteljskom školom.” To ime bilo joj je nezgrapno u ustima. Isprva. “U svakom slučaju, pokušaću, gospodaru.”

“Kladiću se na tebe”, saglasi se Majls. “Na oboje. Samo, ah”, osmeh mu projuri preko usta i nestade, “stoj pravo i govori istinu, eh?”

Hara žmirnu s razumevanjem. U znak odgovora, poluosmeh joj osvetli umorno lice, jednako kratko. “Hoću. Mali čoveče.”

Sledećeg jutra, Debeli Blesan se vozio kući kroz vazduh, u letelici za konje, zajedno sa Pimom. Doktor Dea je krenuo sa svoja dva pacijenta i svojim nemezisom, alatastom kobilom. Poslali su telohranitelja kao zamenu sa vozačem koji je upravljao letelicom iz Vorkosigan Sirloa, i ovaj je ostao sa Majlsom kako bi mu pomogao da odjaše dole sa preostala dva konja. Pa, pomislio je Majis, ionako je razmišljao o logorovanju u planini sa rođakom Ivanom kao delu odsustva. Covek u livreji bio je lakonski veteran Esterhazi, koga je Majis poznao gotovo čitavog života kao odlično društvo za čoveka koji ne želi o tome da razgovara i za razliku od Ivana, mogao si gotovo da zaboraviš da je tu. Majis se pitao da li je Esterhazijev zadatak bio puka slučajnost, ili Grofova milost. Esterhazi je znao sa konjima.

Zanoćili su kraj reke ruža. Majis je hodao dolinom na večernjem svetlu, nasumice tražeći bokor; zaista, cvetna barijera kao da je izbijala nekoliko kilometara uzvodno, stapajući se sa malo manje neprohodnim grmljem. Majis ubra ružu, proverio kako bi bio siguran da Esterhazi nije nigde na vidiku, pa je radoznalo zagrizao. Očito, on nije bio konj. Ubrani buket verovatno ne bi preživeo put natrag kao poslastica za Blesana. Blesana je mogao da zadovolji i zob.

Majis je gledao kako večernje senke teku uz kičmu venca Dendarii, visokog i masivnog u daljini. Kako su male te planine izgledale iz svemira! Mali nabori na koži globusa koje je mogao da prekrije rukom, dok je sva njihova neizmerna masa bila nevidljiva. Šta je bilo iluzorno, udaljenost ili blizina? Udaljenost, zaključio Majis. Udaljenost je bila jedna prokleta laž. Da li je njegov otac to znao? Majis je to pretpostavljao.

Razmotrio je poriv da baci sav svoj novac, ne samo u vrednosti lake letelice, u te planine; da prekine sve i ode da uči decu da čitaju i pišu, da otvori besplatnu kliniku, energetska mrežu, ili sve to odjednom. Ali Šumski Doje bio samo jedna od više stotina takvih zajednica ukopanih u ovim planinama, jedna od više hiljada na celom Barajaru. Porezi ubirani baš iz ove oblasti pomagali su da se održava veoma elitna vojna škola koju je upravo završio — sa koliko njihovih resursa? Koliko bi sada morao da vrati samo da bi se odužio? I sam je bio planetarni resurs, njegova obuka učinila ga je takvim, i njegove stope išle su njihovom stazom.

Ono što Bog želi da radiš, tvrdila je Majlsova pobožna majka, može se zaključiti po talentima koje ti je podario. Akademske počasti Majis je nagomilao najobičnijim surovim radom. Ali ratne igre, nadmudrivanje protivnika, ostajanje za korak ispred - što je bilo, istina, neophodno, nije mu bila dopuštena greška - ratne igre bile su svetogrдна radost. Rat nekada ovde nije bio igra, i to ne tako davno. Moglo bi tako da bude opet. Ono u čemu si najbolji, to se od tebe traži. Izgleda da se Bog, po toj stvari bar, ako ni po čemu drugom, svrstao uz cara.

Majis je dao svoju oficirsku zakletvu caru pre manje od dve nedelje, nađuven od ponosa zbog svog dostignuća. U potaji je zamišljao sebe kako ispunjava tu zakletvu kroz rasplamsalu bitku, neprijateljsku torturu, šta god, čak i dok je sa Ivanom kasnije delio cinične šale o arhaičnim paradnim mačevima i ljudima koji su insistirali na tome da ih nose.

Ali u tami suptilnijih iskušenja, onih koja bole bez heroizma umesto utehe, predviđao je on, car više neće biti simbol Barajara u njegovom srcu.

Mir tebi, mala gospo, pomisli on Raini. Zadobila si sakatog modernog viteza, da nosi tvoj znak na svom rukavu. Ali oboje smo rođeni u ovom sakatom, jadnom svetu, koji nas odbacuje bez milosti i izbacuje bez konsultacije. Ja bar neću za tebe juriti samo na vetrenjače. Poslaću kopače da iskopaju korenje i dići ga u nebo...

Sada je znao kome služi. I zašto ne može da odustane. I zašto mora da uspe.

CONNIE WILLIS U RIALTU

Ozbiljnost uma bila je pretpostavka za razumevanje
njutnovske fizike. Nisam ubeden da ona ne predstavlja prepreku za
razumevanje kvantne teorije.

— Izvod iz vodećeg referata dr Gedankena na godišnjem kongresu
međunarodnog društva kvantnih fizičara za 1988 — tu, u Holivudu,
Kalifornija

Stigla sam u Holivud oko pola dva i započela sa pokušajima da se
prijavim u Rialto.

“Žao mi je, nemamo više soba”, reče žena iza recepcijskog pulta.
“Neki naučnici su sve popunili.”

“Ja sam jedna od njih”, rekoh. “Dr. Rut Berindžer. Rezervisala sam
dvokrevetnu.”

“Tu je i gomila republikanaca, i grupa turista iz Finske. Kad sam
se ovde zaposlila, rekli su mi da kod njih odsedaju sve same filmadžije, ali
do sada sam jedino videla onog momka koji je igrao prijatelja onog
drugog momka u onom filmu. Vi niste iz sveta filma, zar ne?”

“Ne”, rekoh. “Ja sam iz sveta nauke. Dr. Rut Berindžer.”

“Ja se zovem Tifani”, reče ona. “Ja u stvari uopšte nisam pravi
hotelski službenik. Ja samo radim ovde da platim časove
transcendentalnog držanja. Ja sam u stvari model/glumica.”

“Ja sam kvantni fizičar”, rekoh, pokušavajući da stvari dovedem na
svoje mesto. “Zovem se Rut Berindžer.”

Prčkala je jedan minut po kompjuteru. “Nema vaše rezervacije.”

“Možda je na ime Dr. Mendoza. Sa njom delim sobu.”

Još malo je prčkala po kompjuteru. “Nema ni njene rezervacije. Jeste li sigurni da nije hotel Diznilend? Mnogi ljudi ih pobrkaju.”

“Rialto je”, rekoh, prebirajući po tašni da nađem notes. “Imam i broj potvrde. W37420.”

Ukucala ga je. “Jeste li vi Dr. Gedanken?” upita ona.

“Izvinite”, reče stariji čovek.

“Odmah ću”, reče mu Tifani. “Koliko planirate da ostanete kod nas, Dr. Gedanken?” upita me ona.

“Izvinite”, reče čovek sa očajem u glasu. Seda kosa mu je bila žbunasta, a izraz lica zbunjen, kao da mu se upravo dogodilo nešto grozno, ili je pokušao da se prijavi u Rialto.

Nije nosio čarape. Pitala sam se dali je on Dr. Gedanken. Dr. Gedanken je bio osnovni razlog zbog koga sam odlučila da dođem na kongres. Prošle godine sam propustila njegovo predavanje o dvojnosti talas-čestica, ali sam pročitala njegov članak o tome u *Žurnalu MOKF*, i učinilo mi se da ima smisla, što je više od onoga što možete reći za veći deo kvantne teorije. Ove godine on je trebalo da drži vodeći referat i ja sam čvrsto odlučila da ga čujem.

Nije to bio Dr. Gedanken. “Zovem se Dr. Vedbi”, reče stariji čovek. “Dali ste mi pogrešnu sobu.”

“Sve naše sobe su po svemu gotovo identične”, reče Tifani, “osim po broju kreveta i opremi.”

“U mojoj sobi ima jedna soba!” reče on. “Dr. Slit. Sa Univerziteta Teksas u Ostinu. Presvlačila se.” Dok je govorio kosa kao da mu je postajala sve neobuzdanija. “Pomislila je da sam serijski ubica.”

“A vi se zovete Dr. Vedbi?” upita Tifani, zabavljajući se opet sa kompjuterom. “Nema vaše rezervacije.”

Dr. Vedbi počeo da plače. Tifani izvadi papirni ubrus, obrisa ekran, i okrenu se nazad ka meni. “Mogu li vam pomoći?” reče ona.

Četvrtak. 7:30-9:00 popodne. Svečano otvaranje. Dr. Halvard Onofrio, Univezitet Merilend u Koledž Parku, govoriće na temu “Sumnje u Hajzenbergov princip neodređenosti”. Plesna dvorana.

U pet sam konačno dobila svoju sobu, tek kada je Tifani otišla sa dužnosti. Do tada sam sa Dr. Vedbijem sedela u holu služajući Ebija Fildsa kako se žali na Holivud.

“Šta fali Rasinu?” reče on. “Zašto uvijek moramo da odlazimo na tako egzotična mesta, kao što je Holivud? Ni Sent Luis prošle godine nije bio bolji. Ljudi iz Instituta Anri Poenkare stalno su odlazili da gledaju luk i Bačov stadion.”

“Kad smo kod Sent Luisa”, reče Dr. Takumi, “jesi li već videla Dejvida?”

“Ne”, rekoh.

“O, stvarno?” reče ona. “Na prošlogodišnjem kongresu ste bili praktično nerazdvojni. Noćne vožnje rečnim brodovima po mesečini i sve ostalo.”

“Šta je večeras na programu”, upitala sam Ebija.

“Dejvid je sad bio ovde”, reče Dr. Takumi. “Rekao mi je da ti kažem da će izaći da posmatra zvezde na pločniku.”

“To je upravo ono o čemu vam govorim”, reče Ebi. “Noćne vožnje po mesečini i filmske zvezde. Kakve to ima veze sa kvantnom teorijom? Rasin bi bio pravo mesto za grupu fizičara. Ne kao ovaj... ovaj... shvatate li da smo preko puta Graumenovog kineskog pozorišta? A sve one bande vrzmaju se oko Holivudskog bulevara. Ako te uhvate da nosiš crveno ili plavo, oni...”

Zastao je. Jeli ono Dr. Gedanken?^{/Balkan-IV/} upita on, buljeći prema recepciji.

Okrenula sam se i pogledala. Nizak, okruglast čovek sa brkovima pokušavao je da se prijavi. “Ne”, rekoh. “Ono je Dr. Onofrio.”

“A, da”, reče Ebi, konsultujući svoj raspored programa. “On govori večeras na svečanom otvaranju. O Hajzenbergovom principu neodređenosti. Hoćeš li doći?^{/Balkan-IV/}”

“Nisam sigurna”, rekoh, što je trebalo da bude šala, ali on se nije nasmejao.

“Moram da se sretnem sa Dr. Gedankenom. On je upravo dobio sredstva za jedan novi projekt.”

Pitala sam se kakav je to novi projekt Dr. Gedankena... dopadalo bi mi se da sa njim radim.

“Nadam se da će doći na moju radionicu o čudesnom svetu kvantne fizike”, reče Ebi i dalje gledajući ka recepciji.

Začudo,^{nov} činilo se da je Dr. Onofrio dobio ključ i da kreće ka liftovima. “Mislim da njegov projekt ima veze sa razumevanjem kvantne fizike.”

Pa, to me je oborilo. Ja uopšte ne razumem kvantnu teoriju. Ponekad zlobno posumnjam da je i niko drugi ne razume, uključujući i Ebija Fildsa, već da oni samo nisu spremni da to priznaju.

Mislim, elektron je čestica, osim što se ponaša kao talas. U stvari, elektron se ponaša kao dva talasa i stupa u interferenciju sa samim sobom (ili jedan sa drugim), a, u stvari, ne možete da valjano izmerite ništa od toga zbog Hajzenbergovog principa neodređenosti, što još nije ono najgore. Kada postavite Džozefsonov spoj da saznate kojim se pravilima elektroni pokoravaju, oni se provuku pored barijere na drugu stranu, i čini se da mnogo ne mare ni za granicu brzine svetlosti, a Šredingerova

mačka nije ni živa ni mrtva dok ne otvorite kutiju, a sve to ima isto toliko smisla kao kad mi se Tifani obrati sa Dr. Gedanken.

Što me je podsetilo da sam obećala da ću pozvati Darlen i dati joj broj sobe. Nisam imala broj sobe, ali da sam još malo sačekala, ona bi otišla.

Letela je za Denver da govori na C.U. i negde sutradan ujutru će stići u Holivud. Prekinula sam Ebija usred objašnjenja kako je Klivlend lep zimi i otišla da je nazovem.

“Još nemam sobu”, rekla sam kad se javila. “Da li da ti ostavim poruku na telefonskoj sekretarici, ili da mi daš broj u Denveru?”

“Ne brini za to”, reče Darlen. “Jesi li već videla Dejvida?”

Da bi ilustrovaao problem koncepta talasne funkcije, Dr. Sredinger zamišlja jednu mačku stavljenu u kutiju sa komadićem urana, bocom otrovnog gasa i Gajgerovim brojačem. Ako se jezgro urana raspadne dok je mačka u kutiji, ono će osloboditi radijaciju koja će pokrenuti Gajgerov brojač i razbiti bocu otrovnog gasa. Prema kvantnoj teoriji, nemoguće je predvideti da li će se jezgro urana raspasti dok je mačka u kutiji, već je samo moguće sračunati verovatno vreme poluraspada urana: prema tome, mačka nije ni živa ni mrtva dok ne otvorimo kutiju.

Iz “Čudesnog sveta kvantne fizike”,
seminarskog rada saopštenog na godišnjem
Kongresu MDKF, od strane Dr. E. Fildsa, Univerzitet
Nebraska u Vahuu

Potpuno sam zaboravila da upozorim Darlen na Tifani, model-kosacrta-glumicu.

“Šta to znači da pokušavaš da izbegavaš Dejvida?”^{BalkanTV/} pitala me je bar tri puta. “Što praviš takve gluposti?”^{BalkanTV/}

Zato što sam u Sent Luisu završila na brodu na mesečini i nisam uspela da se vratim do kraja kongresa.

“Zato što nameravam da posećujem programe”, rekla sam negde treći put, “a ne muzej voštanih figura. Ja sam sredovečna žena.”

“A Dejvid je sredovečan muškarac koji je, mogla bih da dodam, apsolutno šarmantan.”

“Šarm ostavi kvarkovima”, rekla sam i spustila slušalicu, osećajući se samouvereno,^{RM} dok se nisam setila da joj nisam rekla za Tifani. Vratila sam se do recepcije, razmišljajući da možda uspeh Dr. Onofrija ne nagoveštava promenu. Tifani upita; “Mogu li vam pomoći?”^{BalkanTV/} i ostavi me da tamo stojim. Posle nekog vremena sam odustala i vratila se do crvenih i zlatnih sofa.

“Dejvid je opet bio ovde”, reče Dr. Takumi. “Rekao mi je da ti kažem da ide u muzej voštanih figura.”

“U Rasinu nema muzeja voštanih figura”, reče Ebi.

“Šta je na programu večeras?”^{BalkanTV/} rekoh, uzimajući program od Ebija. “Koktel je u pola sedam i svečano otvaranje u plesnoj dvorani, a onda neki seminari.” Čitala sam opis seminara. Nije bio nijedan o Džozefsonovom spoju. Elektroni nekako mogu da prođu kao kroz tunel kroz izolovanu barijeru čak i ako ne poseduju potrebnu energiju. Možda bih nekako uspela da dođem do sobe bez rezervacije.

“Da smo u Rasinu”, reče Ebi, gledajući na svoj sat, “već bi se prijavili i bili na večeri.”

Dr. Onofrio izađe iz lifta, i dalje noseći kofere. Prišao je i utonuo u sofu pored Ebija.

“Da li su i vama dali sobu sa polunagim ženama?” upita Dr. Vedbi. “Ne znam”, reče Dr. Onofrio. “Nisam mogao da je nađem.” Tužno je gledao ključ. “Dali su mi 1282, ali brojevi soba idu samo do sedamdeset pet.”

“Mislim da ću da prisustvujem seminaru o haosu”, rekoh.

Najozbiljniji problem sa kojim se danas suočava kvantna teorija nije inherentna ograničenost mogućnosti merenja ili EPR paradoks. Problem je u nedostatku paradigme. Kvantna teorija nema radnog modela, nema metafore koja bi je definisala na odgovarajući način.

Izvod iz vodećeg referata Dr. Gedankena

Popela sam se u sobu u šest, posle kratke čarke sa nosačem-kosacrta-glumcem, koji nije mogao da se seti gde je ostavio moj kofer, i raspakovala. Moja odeća, koja je sve vreme od MIT-a trpela konstantan pritisak, u trenutku kada sam otvorila kofer doživela je potpuni kolaps u obliku talasne funkcije i ispala napolje nalik na Šredingerovu skoro-mrtvu mačku.

Dok sam pozvala održavanje za peglu, okupala se, digla ruke od pegle i naparila haljinu u tuš-kabini, propustila sam “Koktel sa grickalicama” i pola sata zakasnila na uvodne napomene Dr-a Onofrija.

Otvorila sam vrata plesne dvorane najtiše što sam mogla i skliznula unutra. Nadala sam se da će kasniti sa početkom, ali čovek koga nisam poznavala je već predstavljao govornika. “... i inspiracija za sve nas koji se time bavimo.”

Poletela sam ka najbližoj stolici i sela.

“Ćao”, reče Dejvid. “Svuda sam te tražio. Gde si bila?”

“U muzeju voštanih figura nisam”, prošaptala sam.

“Trebalo je”, šapnuo je i on meni. “Super je. Imaju Džona Vejna, Elvisa i Tifani, model-kosa-crta-glumicu sa mozgom graška-kosa-crtamebe.”

“Ššš”, rekoh.

“... ličnost koju svi jedva čekamo da čujemo, Dr. Rajngit Dajnari.”

“Šta se desilo sa Dr. Onofriom?” upitah.

“Šššš”, reče Dejvid.

Dr. Dajnari je jako ličila na Dr. Onofrija. Bila je niska, okrugla, brkata, i nosila je kaftan duginih boja. “Večeras ću vas povesti u čudesan novi svet”, reče ona, “svet u kome se sve što ste mislili da znate, sve što se podrazumeva, sva opšteprihvaćena mudrost mora odbaciti. Svet u kome su sva pravila promenjena i gde se ponekad čini da uopšte ne postoje.” Čak je i zvučala kao Dr. Onofrio. On je pre dve godine u Sinsinatiju održao ovaj isti govor. Pitala sam se nije li se, u potrazi za sobom 1282, nekako čudesno preobrazio u ženu.

“Pre nego što nastavim”, reče Dr. Dajnari, “koliko vas je već kanalisalo?”

*Njutnovska fizika ima mašinu kao svoj model.
Metafora mašine, sa međusobno povezanim delovima,
ležnjevima i točkicama, uzrocima i posledicama, omogućila
je da se razmišlja o njutnovskoj fizici.*

Izvod iz vodećeg referata Dr. Gedankena

“Znao si da smo na pogešnom mestu”, prosiktala sam na Dejvida kad smo izašli u hol.

Kada smo ustali da odemo, Dr. Dajnari je ispružila dežmekastu ruku u rukavu duginih boja i povikala glasom nalik na Čarlton Hestonov: “O, nevernici! Ostajte ovde, tu je stvarnost!”

“U stvari, kanalisanje bi mnogo toga objasnilo”, reče Dejvid, kežeći se. “Ako uvodne napomene nisu u plesnoj sali, gde su onda?”

“Ubi’ me”, reče on. “Oćeš da odemo da vidimo zgradu Kepitol Rekordsa? Sagrađena je u obliku naslaganih ploča.”

“Hoću da idem na uvodne napomene.”

“Far na krovu trepće Holivud Morzeovom azbukom.”

Otišla sam do recepcije.

“Mogu li da vam pomoci?” reče službenica iza pulta. “Zovem se Natali i ja sam...”

“Gde je večeras kongres MDKF-a?” rekla sam.

“U plesnoj dvorani su.”

“Kladim se da nisi večerala”, reče Dejvid. “Kupiću ti sladoled u kornetu. Ovde je ono sjajno mesto na kome Rajan O'Níl kupio Tejtum sladoled u kornetu u *Mesecu od hartije*.”

“Kanalaši su u plesnoj dvorani”, rekla sam Natali. “Ja tražim MDKF.” Guslala je po kompjuteru. “Žao mi je. Za njih nemam rezervaciju.”

“Šta misliš o Graumenovom kineskom?” reče Dejvid. “Želiš li stvarnost? Želiš li Čarltona Hestona? Želiš li da vidiš kvantnu teoriju na delu?” Ščepao me je za ruku. “Pođi sa mnom”, reče on ozbiljno.

U Sent Luisu sam doživela kolaps talasne funkcije sličan onome koji se desio mojoj odeći kada sam otvorila kofer. Tada sam završila na rednom brodu na pola puta do Nju Orleansa. To se ponavljalo, i sledeće čega sam bila svesna bilo je kako hodam dvorištem Graumenovog kineskog, jedem sladolet u kornetu i pokušavam da stavim stopalo u otiske stopala Mirne Loj.

Mora da je bila patuljak, ili su joj kao maloj vezivali stopala. Očigledno^{BN}, isti slučaj je bio i sa Debi Reynolds, Doroti Lamur i Valas Biri. Skoro sam uspela da uđem samo u otiske stopala Paje Patka.

“Ovo vidim kao mapu mikrokosmosa”, reče Dejvid, prelazeći rukom preko neznatno nepravilnog pločnika od cementnih kvadrata sa utisnutim tragovima i potpisima. “Pogledaj sve te tragove stopala. Mi znamo da je nešto bilo ovde, i ti otisci su manjeviše isti, samo što povremeno naiđe nešto ovako”, kleknuo je i pokazao otisak stisnute pesnice Džona Vejna”, ili ovako”, pošao je do biletarnice i pokazao otisak noge Beti Grejbl, “i mi možemo da prepoznamo potpise, ali kakvo je ovo pominjanje ‘Sida’ koje se stalno ponavlja? I šta to znači?”^{/Balkan-TM/}

Pokazao je na kvadrat Reda Skeltona. Pisalo je: ^{BN} “Thank God We Dood It”.

“Stalno misliš da si pronašao obrazac”, reče Dejvid, prelazeći na drugu stranu, “ali Van Džonsonov kvadrat je nekako u sendviču ovde u uglu između Ester Vilijams i Kantenflea, a ko je, kog vruga, Mej Ropson?”^{/Balkan-TM/} Uspeo je da me dovede iza zaslona sa dobitnicima Akademijine nagrade. Bio je to zaslon nalik na harmoniku od kovanog gvožđa. Nalazila sam se u žlebu između 1944. i 1945.

“A kao da to nije dosta, odjednom shvatiš da stojiš u dvorištu. Da uopšte nisi u pozorištu.”

“I ti misliš da se to dešava u kvantnoj teoriji?”^{/Balkan-TM/} nemoćno sam rekla. Naslanjala sam se leđima na Binga Krozbija koji je dobio nagradu za najboljeg glumca u *Idući svojim putem*, “Misliš da još nismo u pozorištu?”^{/Balkan-TM/}

“Mislim da o kvantnoj teoriji znamo otprilike onoliko koliko i o Mej Ropson na osnovu njenih otisaka stopala”, reče on, stavljajući ruku na obraz Ingrid Bergman (najbolja glumica, *Plinsko svetlo*) i blokirajući mi izlaz. “Mislim da ne znamo ništa ni o kvantnoj teoriji, ni o tunelskom efektu, ni o komplementarnosti.” Nagnuo se ka meni. “Ni o strasti.”

Najbolji film 1945. bio je *Propali izlet*. “Dr. Gedanken je razume”, rekla sam i odvojila se od dobitnika Akademijine nagrade i Dejvida. “Znaš li da sastavlja novi istraživački tim za veliki projekat razumevanja kvantne teorije?”

“Da”, reče Dejvid. “Hoćeš li na film?”

“U devet je seminar o haosu”, rekoh, preskačući braću Marks. “Moram da se vratim.”

“Ako te zanima kaos, trebalo bi da ostaneš ovde”, reče on, zastajući da pogleda otiske šaka Irene Dan. “Mogli bi na film, pa na večeru. Ima tu blizu Holivuda i Vajna jedno mesto na kome služe pire od krompira od koga je Ričard Drajfus pravio Đavolju kulu u *Bliskim susretima*.”

“Želim da se sretnem sa Dr. Gedankenom”, rekoh, srećno se dočepavši pločnika. Okrenula sam se ka Dejvidu. On se vratio na drugu stranu dvorišta i gledao potpis Roja Rodžersa.

“Zezaš li se? Ni on je ne razume ništa bolje od nas.”

“Pa, on bar pokušava.”

“I ja isto tako. Postavlja se pitanje, kako jedan neutron može da stupi u interferenciju sa samim sobom, i zašto su ovde samo dva Trigerova otiska kopita?”

“Osam je i pedeset pet”, rekoh. “Ja idem na seminar o haosu.”

“Ako ga nađeš”, reče on, spuštajući se na jedno koleno da pogleda potpis.

“Naći ću ga”, rekoh strogo. Ustao je i nakezio mi se, sa rukama u džepovima.

“Film je super”, reče on.

Ponovo se isto događalo. Okrenula sam se i praktično pretrčala ulicu.

“Daje se Bendži IX”, viknuo je za mnom. “Slučajno zamenjuje telo sa sijamskom mačkom.”

Četvrtak, 9:00-10:00 popodne. “Nauka o haosu.” I. Durčeinander, Univerzitet u Lajpcigu. Seminar o strukturi haosa. Razmatraće se principi haosa, uključujući Leptirov efekat, fraktale i nesolitonsko talasanje. Plesna dvorana.

Nisam mogla da nađem seminar o haosu. Dvorana Klare Bou, gde je trebalo da se održi, bila je prazna. Susret vegetarijanaca održavao se u susedstvu, u Dvorani Debelog Arbaklea, a sve ostale kongresne dvorane su bile zaključane. Kanalaši su još bili u plesnoj dvorani. “Dođi!” naredila je kada sam otvorila vrata. “Razumevanje čeka!” Otišla sam gore u krevet.

Nisam dobro spavala. Erkonđišn se pokvario u toku noći, zbog čega sledećeg jutra nisam morala da parim odelo. Obukla sam se i sišla. Program je počinjao u devet sa radionicom Ebija Fildsa Prekrasni svet u Dvorani Meri Pikford, hladnim doručkom u plesnoj dvorani i slajd projekcijom o 'Eksperimentima o odloženom izboru' u Sesil B. DeMilu A na međuspratu.

Hladan doručak je izvanredno zvučalo, iako bi se uvijek ispostavilo da je u pitanju kafa iz posude i đevreci. Od prošlog podneva nisam jela ništa osim sladoleda u kornetu, ali ako je Dejvid tu negde, biće sigurno blizu hrane, a ja sam želela da ga izbegnem. Prošle večeri bilo je Graumenovo kinesko. Večeras bih verovatno završila na farmi Nota Berija. Nisam htela da to dozvolim, iako je šarmantan.

U Sesil B. DeMilu A bio je mrkli mrak. Čak je i slajd na ekranu bio crn. “Kao što vidite”, reče Dr. Lvov, “laserski impuls se već kreće pre nego što eksperimentator postavi detektor talasa ili čestica.” Kliknuo je na sledeći slajd, koji je bio tamno siv. “Koristili smo Mah-Zcenderov interferometar sa dva ogledala i detektorom čestica. U prvoj seriju dopustili smo eksperimentatoru da odluči koji će aparat koristiti, po

metodi koju poželi. Za drugu seriju, koristili smo najprimitivniji randomizator...”

Kliknuo je ponovo na beli slajd sa crnim tufnicama koji mi je dao dovoljno svetla da ugledam slobodnu stolicu deset redova dalje. Požurila sam da stignem pre nego što promeni slajd i sela.

“... par kockica. Elijevi eksperimenti su nam pokazali da se, kada se koristi detektor čestica, svetlost detektuje kao čestica, a kada se koristi detektor talasa, svetlost pokazuje talasan karakter, bez obzira kad dođe do izbora aparata.”

“Ćao”, reče Dejvid. “Propustila si pet crnih slajdova, dva siva i jedan beo sa crnim tufnicama.”

“Ššš”, rekoh.

“Nadali smo se da ćemo, pomoću ove dve serije, da ustanovimo da li svest o odluci utiče na ishod.” Dr. Lvov kliknuo je na sledeći crni slajd. “Kao što vidite, grafik ne pokazuje nekakvu suštinsku razliku između pokušaja u kojima eksperimentator bira aparat za detekciju i onih kod kojih je aparat slučajno izabran.”

“Hoćeš li na doručak?” prošapta Dejvid.

“Već sam jela”, šapatom sam odvratila i čekala da me oda krčanje želudca. Jeste.

“Ima super mesto dole blizu Holivuda i Vajna na kome ima kolačića koje je Ketrin Hepbern pravila Spenseru Trejsiju u *Ženi godine*

“Ššš”, rekoh.

“A posle doručka možemo da odemo do holivudskog Frederika da vidimo muzej bruseva.”

“Hoćeš li, molim te, da učutiš? Ne čujem.”

“I ne vidiš”, reče on, ali se manjeviše povukao tokom preostala devedeset dva crna, siva i crno-tufnasta slajda.

Dr. Lvov je uključio svetla i, smeškajući se, treptao na publiku. “Kao što reče jedan moj asistent: ‘Đavolak zna šta ćeš da uradiš, pre nego što to i sam znaš.’”

Ovo je, očigledno, trebalo da bude šala, ali ja nisam smatrala da je mnogo smešna. Otvorila sam program i pokušala da nađem nešto na šta Dejvid ni mrtav ne bi išao.

“Idete li vas dvoje na doručak?” upita Dr. Tibodo.

“Da”, reče Dejvid.

“Ne”, rekoh ja.

“Dr. Otar i ja smo želeli da jedemo negde u *vraiment* Holivudu.”

“Dejvid zna baš takvo mesto”, rekoh ja. “Pričao mi je o tom sjajnom mestu na kome imaju grejpfrut koji je Džejms Kegni nabio u lice Me Klark u *Javnom neprijatelju*.”

Dr. Otar je požurio, noseći kameru i četiri vodiča. “A možda ćete nam posle pokazati Graumenovo kinesko pozorište”, zamolio je Dejvida.

“Naravno da hoće”, rekoh ja. “Žao mi je što ne mogu sa vama, ali sam obećala Dr. Verikovskom da ću biti na njegovom predavanju o buleanskoj logici. A posle Graumenovog kineskog, Dejvid vas može odvesti u muzej bruseva u holivudskom Frederiku.

“I Braun Derbi?” upita Tibodo. “Čuo sam da je oblikovan kao *chapeau*.”

Odvukli su ga. Gledala sam sve dok nisu bezbedno nestali iz predvorja, a onda zbisala gore na predavanje Dr. Vedbija o teoriji informacija. Dr. Vedbi nije bio tamo.

“Otišao je da nađe projektor”, reče Dr. Takumi. Imala je pola đevreka na papirnom tanjiru u jednoj ruci i stiropornu šojiju u drugoj.

“Da li si to dobila na doručku?”

“Da. Bio je poslednji. A ostali su bez kafe baš kad sam stigla. Nisi bila na Ebi Fildsovoj stvari, zar ne?” Spustila je stiropornu šolju i zagrizla đevrek.

“Ne”, rekoh, pitajući se da li da pokušam da je iznenadim, ili da joj prosto otmem đevrek.

“Ništa nisi propustila. Naklapao je sve vreme o tome kako je trebalo da sastanak održimo u Rasinu.” Ubacila je poslednji komad đevreka u usta. “Jesi li već videla Dejvida?”

Petak, 9:00-10:00 popodne. “Eksperiment Eureka: prezentacija sa slajdovima.” J. Lvov, Eureka Koledž. Opis, rezultati i zaključci o LvovIjevim eksperimentima odložena svest/slučajan izbor. Sesil B. DeMil A.

Dr. Vedbi je konačno ušao noseći projektor sa kablom koji se vukao iza njega. Utakao ga je. Svetlo se nije upalilo.

“Ovde”, reče Dr. Takumi, pružajući mi njen tanjir i šolju. “Imam jedan ovakav na Kalteku. Treba mu podesiti granične uslove fraktalne oblasti.” Tresnula ga je sa strane.

Od đevreka ni mrvica nije ostala. Bilo je negde oko milimetar kafe na dnu šolje. Taman sam htela da se obrušim i svedem je na novu dubinu, kada ga je ponovo tresnula. “Naučila sam to prošle večeri na seminaru o haosu”, reče ona, grabeci šolju iz moje ruke i prazneći je. “Treballo je da prisustvuješ. Plesna dvorana je bila krcata.”

“Verujem da sam spreman da počnem”, reče Dr. Vedbi. Dr. Takumi i ja sedosmo. “Informacija je prenošenje značenja”, reče Dr. Vedbi. Napisao je 'značenje' ili, možda, 'informacija' na ekranu zelenim medžik markerom. Rukopis mu je bio potpuno nečitljiv.

“Stanja entropije variraju od niske entropije, kao što je blago šuštanje statičog šuma vašeg radio prijemnika u automobilu, do visoke

entropije, stanja potpunog nereda, slučajnosti i zbrke, u kome je prestalo svako slanje i primanje informacija.”

O moj bože, pomislila sam. Zaboravila sam da kažem hotelu o Darlen. Kada se Dr. Vedbi sledeći put nagnuo da ispiše hijerogliffe na ekranu, iskrala sam se napolje i sišla na recepciju, nadajući se da Tifani još nije na dužnosti. Bila je.

“Mogu li vam pomoći?” upita ona.

“Ja sam u sobi 663”, rekoh. “Delim sobu sa Dr. Darlen Mendoza. Ona će doći u toku jutra, i trebaće joj ključ.”

“Zašto?” reče Tifani.

“Da uđe u sobu. Možda ću biti na nekom od predavanja kada dođe.”

“Zašto ona nema ključ?”

“Zato što još nije stigla.”

“Učinilo mi se da ste rekli da sa vama deli sobu.”

“Ona će deliti sobu sa mnom. Soba 663. Njeno ime je Darlen Mendoza.”

“A vaše ime?” upita ona, sa rukama koje lebde iznad kompjutera.

“Rut Berindžer.”

“Nemam vašu rezervaciju.”

Načinili smo impresivan napredak u ovih pedeset godina od Plankove konstante, ali taj napredak se većinom ogledao u tehnologiji, a ne u teoriji. Moći ćemo da napredujemo u teoriji tek kada budemo imali model koji ćemo moći sebi da predložimo.

Izvod iz vodećeg referata Dr. Gedankena

Visoko-entropisala sam sa Tifani neko vreme o temi mog ne imanja rezervacije i erkondišna, a zatim se iznenada vratila na problem Darleninog ključa, u nadi da ću je zateći nespremnu. Imalo je uspeha otprilike kao Elijevi eksperimenti odloženog izbora.

Usred mojih pokušaja da objasnim da Darlen nije stručnjak za opravku erkondišna, pojavio se Ebi Filds.

Jeste li videli Dr. Gedanken^{/BalkanTV/}?

Odmahnula sam glavom.

“Bio sam siguran da će doći na radionicu Čudesni svet, ali nije, a u hotelu kažu da ne mogu da nađu njegovu rezervaciju”, reče on, pogledom pretražujući predvorje. “Slučajno sam saznao temu njegovog novog projekta, a bih bio savršen za to. On će tražiti paradigmu kvantne teorije. Je li to on?”^{/BalkanTV/} reče on, pokazujući na starijeg čoveka koji je ulazio u lift.

“Mislim da je to Dr. Vedbi”, reko, ali je on već sprintao preko predvorja ka liftu.

Skoro je uspeo. Uft se zatvorio baš kad je stigao tamo. Nekoliko puta je pritisnu[®] dugme lifta da ponovo otvori vrata, a kada to nije pomoglo pokušao je damu podesi granične uslove fraktalne oblasti. Okrenula sam se ka recepciji.

“Mogu “vam pomoći?”^{/BalkanTV/} reče Tifani.

“Možete”, reko, “Moja cimerka, Darlen Mendoza, doći će negde u toku pre podneva. Ona je producent. Ovde je da izabere glavnu žensku ulogu u novom filmu sa Robertom Redfordom i Harisonom Fordom. Kada stigne, dajte joj njen ključ. I popravite erkondišn.”

“Da, gospoja”, reče ona.

Džozefsonov spoj je projektovan tako da elektroni moraju dobiti dodatnu energiju da savladaju energetska barijera. Otkriveno je, međutim, da neki elektroni prosto

prolaze kroz tunel, kao što je Hajnc Pagel rekao, "pravo kroz zid."

Iz "Čudesnog sveta kvantne fizike", E. Filds,
UNY.

Ebi je prestao da lupa po dugmetu lifta i pokušavao da na silu raširi vrata. Izašla sam kroz bočna vrata na Holivud bulevar. Dejvidov restoran je bio blizu Holivuda i Vajna. Krenula sam drugim putem, prema Graumenovom kineskom, i upala u prvi restoran koji sam videla.

"Ja sam Stefani", reče kelnerica. "Koliko vas ima u društvu?"

Ni žive duše nije bilo oko mene. "Jeste li vi glumica-kosa-crtamódel?"

"Da", reče ona. "Ovde radim sa pola radnog vremena da platim lekcije holističkog friziranja."

"Sama sam", reko, podižući u vis kažiprst da budem kristalno jasna. "Želim sto daleko od prozora."

Dovela me je do stola ispred prozora, pružila jelovnik veličine makrokosmosa, i stavila jedan preko puta mene. "Specijaliteti za današnji doručak su papaja punjena bleđocrvenim malinama i salata od belog radikija sa hladnim balsamskim sosom. Primiću narudžbinu kad vam društvo stigne."

Postavila sam jedan jelovnik da me štiti od prozora, otvorila drugi i pročitala šta se nudi za doručak. Činilo se da sve u imenima ima silantro ili limun-travu. Pitala sam se da li bi 'radikio' možda mogao da bude kalifornijski izraz za 'đevrek\

"Ćao", reče Dejvid, uzimajući uspravljen jelovnik, i sede. "Pašteta od morskog ježa izgleda dobro."

U stvari, bilo mi je drago što ga vidim. "Otkud ti ovde?" upitala sam. "Tunelom", reče on. "Šta je tačno ekstra-devičansko maslinovo

ulje?” Oteo mi je jelovnik, spustio ga na sto i ustao. “Tu u blizini ima jedno super mjesto na kome imaju đevreke koje je Klerk Gebl učio Klodet I-Colber kako se umaču u *Dogodilo se jedne noći.*”

To super mjesto bilo je, verovatno, negde u Long Biču, ali ja sam bila suviše slaba od gladi da mu se oduprem. Ustala sam. Stefani je požurila da dođe.

“Hoćete li još nešto?” upita ona.

“Mi odlazimo”, reče Dejvid.

“Onda, dobro”, reče ona cepajući račun iz blokčeta i treskajući ga na sto. “Nadam se da ste uživali u doručku.”

Naći takvu paradigmu je teško, ake ne i nemoguće. Zbog Plankove konstante, svetom koji vidimo pretežno vlada njutnovska mehanika. Čestice su čestice, talasi su talasi, a objekti iznenada ne nestaju kroz zidove i pojavljuju se na drugoj strani. Kvantni efekti vladaju samo na subatomske nivou.

Izvod iz vodećeg referata Dr. Gedankena

Restoran se nalazio odmah pored Graumenovog kineskog, što me je uznemiravalo, ali u njemu je bilo i jaja i slanine i tosta i oranž duša i kafe. I đevreka.

“Mislila sam da si doručkovao sa Dr. Tibodoom i Dr. Otarom”, rekoh, umačući jedan u kafu. “Šta se s njima desilo?”

“Otišli su u Forest Lon. Dr. Otar je želeo da vidi crkvu u kojoj se oženio Ronald Regan.”

“On se oženio u Forest Lonu?”

Uzeo je griz moga đevreka. “U Maloj Crkvi Odmetničkoj. Da li si znala da je se u Forest Lonu nalazi najveća slika na svetu u alju sa religijskom temom?”

“Pa što nisi pošao sa njima?”

“I da propustim film?” Posegao je preko stola i ščepao mi obe ruke. “U dva sata ima matine. Hajde sa mnom.”

Mogla sam da osetim nailazak kolapsa. “Moram da se vratim”, rekoh, pokušavajući da izvučem ruke. “U dva sata je diskusija o EPR paradoksu.”

“Ima još jedna predstava u pet. I jedna uveče.”

“U osam Dr. Gedanken drži vodeći referat.”

“Znaš li u čemu je problem?” reče on, i dalje me držeći za ruku. “Problem je u tome što to i nije baš Graumenovo kinesko pozorište, već Manovo, tako da Sida nigde nema da mu se postavi pitanje. Na primer, zašto neki parovi, kao Džozan Vudvord i Pol Njumen, dele isti kvadrat, a drugi parovi ne? Kao Džindžer Rodžers i Fred Aster?”

“Znaš li u čemu je problem?” rekoh ja, oslobađajući ruke. “Problem je u tome što ti ništa ne shvataš ozbiljno. Ovo je kongres, a tebe je baš briga šta je na programu, ne želiš da čuješ govor Dr. Gedanken, a ni ne pokušavaš da shvatiš kvantnu teoriju!” Preturala sam po tašni da nađem novac da platim račun.

“Mislio sam da o tome govorimo”, reče Dejvid, delujući iznenađeno. “Problem je, gde smestiti one lavlje statue koje čuvaju vrata? I šta sa svim onim praznim prostorom?”

Petak, 2:00-3:00 popodne, Diskusija o EPR paradoksu, I. Takumi, koordinator, R. Ajverson, L. S. Ping. Razgovor o poslednjim istraživanjima korelacija singletnih stanja, uključujući nelogičke uticaje, kalkutki predlog, i strast. Dvorana Kistonskih pandura.

Čim sam se vratila u Rialto, požurila sam u sobu da vidim da li je Darlen već stigla. Nije bila, a kada sam pokušala da nazovem recepciju, telefon nije hteo da radi. Vratila sam se dole do prijemne recepcije. Tamo nije bilo nikoga. Sačekala sam petnaest minuta, a onda otišla na diskusiju o EPR paradoksu.

“Ajnštajn-Podolski-Rozenov paradoks ne može se pomiriti sa kvantnom teorijom”, govorila je Dr. Takumi. “Baš me briga šta eksperimenti naigled indiciraju. Dva elektrona na suprotnim krajevima svemira ne mogu simultano delovati jedan na drugog, ne uništavajući čitavu teoriju prostorno-vremenskog kontinuuma.”

Bila je u pravu. Čak ako je i moguće naći model kvantne teorije, šta je sa EPR paradoksom? Ako bi eksperimentator izmerio jedan od para elektrona koji su se prvobitno sudarili, to bi trenutno promenilo kroskorelaciju sa drugim, čak i ako su elektroni udaljeni svetlosnim godinama jedan od drugog. To je kao da su večno povezani tim jednim sudarom, deleći zauvek isti kvadrat, čak i ako su na suprotnim krajevima svemira.

Ako bi elektroni simultano komunicirali, složio bih se sa vama”, reče Dr. Ajverson, “ali oni to ne čine. oni prosto imaju uticaj jedan na drugog. Dr. Šajmoni definisao je ovaj uticaj u svom članku o strasti, a moj eksperiment jasno...”

Pomislila sam na Dejvida koji se naginje nada mnoom između najboljih filmova 1944. i 1945, govoreći, “Mislim da znamo o kvantnoj teoriji otprilike onoliko koliko i o Mej Ropson na osnovu njenih otisaka stopala.”

“Ne možete to objasniti samo uvođenjem novih pojmova”, reče Dr. Takumi.

“Uopšte se ne slažem”, reče Dr. Ping. “Strast na daljinu nije samo izmišljen pojam. To je demonstriran fenomen.”

Naravno da jeste, pomislila sam, razišljajući o Dejvidu koji uzima makrokosmički jelovnik ispred prozora i sa rečima, “pašteta od morskog ježa izgleda dobro”. Nije bitno kuda elektron ode nakon sudara. Čak i kad ode u suprotnom pravcu od Holivuda i Vajna, čak i ako jelovnik stoji u prozoru da ga sakrije, drugi elektron će ipak doći da ga spase od radikija i kupi mu đevrek.

“Demonstriran fenomen!” reče Dr. Takumi. “Ha!” Lupila je koordinatorskim čekićem da naglasi.

“Hoćete li da kažete da strast ne postoji?” reče Dr. Ping, jako se zacrvenevši u licu.

“Hoću da kažem da jedan mizeran eksperiment teško može da se nazove demonstriranim fenomenom.”

“Jedan mizeran eksperiment! Potrošio sam pet godina na ovom projektu!” reče Dr. Ajverson, mašući pesnicom na nju. “Pokazaću ja vama strast na daljinu!”

“Pokušajte i ja ću vam podesiti granične uslove fraktalne oblasti!” reče Dr. Takumi, tresnuvši ga čekićem po glavi.

Ipak, nije nemoguće naći paradigmu. Njutnovska fizika nije mašina. Ona prosto deli neka svojstva sa mašinom. Mi moramo da pronađemo u vidljivom svetu jedan model koji sa kvantnom fizikom deli često bizarna svojstva. Takav model, ma kako to neverovatno zvučalo, sasvim sigurno negde postoji, i na nama je da ga pronađemo.

Izvod iz vodećeg referata Dr. Gedankena

Vratila sam se u sobu pre nego što je policija stigla. Darlen još nije bila došla, a telefon i erkondišn i dalje nisu radili. Otpesačila sam do

Graumenovog kineskog da nađem Dejvida, ali on nije bio tamo. Dr. Vedbi i Dr. Slit su bili iza zaslona nalik na harmoniku sa dobitnicima Akademijine nagrade.

“Niste videli Dejvida?”^{/Balkan-TM/} upitah.

Dr. Vedbi je pomerio ruku sa obraza Norme Šerer.

“Otišao je”, reče Dr. Slit, izvlačeći se iz Najboljeg filma 1929-30.

“Rekao je da ide u Forest Lon”, reče Dr. Vedbi, pokušavajući da zagladi žbunastu sedu kosu.

“Jeste li videli Dr. Mendozu?”^{/Balkan-TM/} Trebalo je da jutros stigne.”

Njih dvoje je nije videlo^{NY}, a ni Dr-i Otari i Tibodo^{NY}, koji su me zaustavili u predvorju i pokazali mi razglednicu groba Emi SEMPL Makferson. Tifani nije bila na dužnosti. Natali nije mogla da nađe moju rezervaciju. Vratila sam se u sobu da sačekam, misleći da bi Darlen mogla da nazove.

Erkondišn još nije bio popravljen. Hladila sam se brošurama o Holivudu, a onda je otvorila i čitala. Na zadnjoj strani korica nalazila se mapa dvorišta Graumenovog kineskog pozorišta. Ni Debora Ker i Jul Briner nisu imali zajednički kvadrat, a Ketrin Hepbern i Spenser Trejsi nisu čak ni bili na mapi. Pravila mu je kolačiće u *Ženi godine*, a nisu im čak ni dali kvadrat. Pitala sam se da li je Tifani, model-kosa-crtaglumica, bila na dužnosti kada je dodeljivan cement. Mogla sam da je zamislim kako tupo gleda Spensera Trejsija i kaže:^{NY} “Nemam vašu rezervaciju.”

Šta to tačno znači model-kosa-crtaglumica?^{/Balkan-TM/} Da li to znači da je bila model & glumica, ili model i glumica?^{/Balkan-TM/} Savim sigurno nije hotelski službenik. Možda su elektroni Tifani mikrokosmosa, što bi objasnilo njihovu dvojnost talas-kosa-crt-a-čestica. Možda oni uopšte nisu elektroni. Možda oni samo rade sa pola radnog vremena kao elektroni da plate časove singletnih stanja.

Darlen ni do sedam nije nazvala. Prestala sam da se hladim i pokušala da otvorim prozor. Nije hteo da se makne. Problem je što niko ništa ne zna o kvantnoj teoriji. Sve što imamo za početak je samo nekoliko elektrona koji se sudaraju, koje niko ne može da vidi i koji se ne mogu valjano izmeriti zbog Hajzenbergovog principa neodređenosti. A u obzir se mora uzeti i kaos, i entropija, i sav taj prazan prostor. Mi čak ne znamo ni ko je bila Mej Ropson.

U pola osam zavonio je telefon. Bila je to Darlen.

“Šta se desilo?”, rekoh. “Gde si ti?”

“U Beverli Vilšairu.”

“Na Beverli Hilsu?”

“Da. Duga je to priča. Kada sam stigla u Rialto, hotelski službenik, mislim da se zove Tifani, rekla mi je da niste tu. Rekla mi je da su skroz puni nekih naučnika i da mora da višak šalje u druge hotele. Rekla je da si u Beverli Vilšairu u sobi 1207. Kako je Dejvid?”

“Nemoguć je”, rekoh. “Ceo kongres provodi gledajući otiske stopala Dine Darbin u Graumenovom kineskom pozorištu i pokušavajući da me nagovori da idemo u bioskop.”

“I idete li?”

“Ne mogu. Dr. Gedanken drži vodeći referat za pola sata.”

“Stvarno?” reče Darlen, iznenađeno. “Samo trenutak.” Tišina, a zatim se vratila i rekla: “Mislim da bi trebalo da ideš u bioskop. Dejvid je jedan od dvojice poslednjih šarmantnih muškaraca u svemiru.”

“Ali on ne svata ozbiljno kvantnu teoriju. Dr. Gedanken formira istraživački tim da kreira paradigmu, a Dejvid stalno govori o faru na vrhu zgrade Kepitol rekordsa.”

“Znaš, možda on tamo nešto nalazi. Mislim, ozbiljnost je u redu kod njutnovske fizike, ali možda kvantna teorija traži drugačiji pristup. Sid kaže...”

“Sid?”

“Momak koji me večeras vodi u bioskop. Duga je to priča. Tifani mi je dala pogrešan broj sobe i ja sam uletela kod ovog momka koji je bio u donjem vešu. On je kvantni fizičar. Trebalo je da odsedne u Rialtu, ali Tifani nije mogla da nađe njegovu rezervaciju.”

Glavna posledica dvojnosti talas/čestica je da elektron nema preciznu lokaciju. On postoji u superpoziciji mogućih lokacija. Samo kada eksperimentator posmatra elektron on 'padne' na neku lokaciju.

Čudesni svet kvantne fizike, E. Filds, UMY

Forest Lon se zatvorio u pet. Videla sam to u brošuri o Holivudu pošto je Darlen spustila slušalicu. Ko zna gde je mogao da ode: Braun Derbi, ili asfaltne jame iz La Bree, ili neko od onih super mesta blizu I-Iolivuda i Vajna koja imaju klice lucerke koje je Džon Hart jeo pre nego što su mu grudi eksplodirale u Tudincu.

Bar sam znala gde je Dr. Gedanken. Presvukla sam se i ušla u lift, razmišljajući o dvojnosti talas/čestica i fraktalima i stanjima visoke entropije i eksperimentima odloženog izbora. Problem je, gde naći paradigmu koja će omogućiti vizuelizaciju kvantne teorije, kada morate da uključite i Džozefsonov spoj, i strast, i sav taj prazan prostor? To nije moguće. Da biste radili, morate da imate više od nekoliko otisaka stopala i otiska noge Beti Grejbl.

Vrata lifta su se otvorila i Ebi Filds se okomi na mene. “Svuda sam vas tražio”, reče on. “Niste videli Dr. Gedanken, zar ne?”

“Zar nije u plesnoj dvorani?”

“Ne”, reče on. “Već kasni petnaest minuta, a niko ga nije video. Morate ovo da potpišete”, reče on pokazujući mi tablu sa zakačaljkom. “Šta je to?”

“To je peticija.” Otrgao ju je od mene. “Mi, dolepotpisani, zahtevamo da se godišnji sastanci Međunarodnog društva kvantnih fizičara ubuduće održavaju na odgovarajućim mestima.’ Kao što je Rasin”, dodao je, ponovo mi pokazujući tablu. “Kao što nije Holivud.”

Holivud.

“Da li ste svesni da je prosečnom delegatu MDKF-a trebalo dva sata i trideset šest minuta da se prijavi? Neke delegate su čak poslali u hotel u Glendejlu.”

“I Beverli Hilsu”, odsutno sam rekla. Holivud. Muzej bruseva i braća Marks i bande koje će vas ubiti ako nosite crveno ili plavo i Tifani/Stefani i najveća slika na svetu u ulju sa religijskom temom.

“Beverli Hiis”, promrmlja Ebi, vadeći automatsku olovku i beležeći primedbu za sebe. “Deliću peticiju tokom govora Dr. Gedankena. Pa, hajde, potpiši”, reče on, pružajući mi olovku. “Osim ako nećeš da se sledeće godine sastanak održi ovde u Rialtu.” Vratila sam mu tablu. “Mislim da će se od sada godišnji sastanci ovde održavati ,” rekoh i potrčah ka Graumenovom kineskom.

Kada budemo imali paradigmu koja obuhvata i logične i besmislene aspekte kvantne teorije, moći ćemo da pogledamo iza elektrona koji se sudaraju i matematike da bismo sagledali mikrokosmos u svojoj svojoj zapanjujućoj lepoti.

Izvod iz vodećeg referata Dr. Gedankena

“Htela bih kartu za Bendžija IX”, rekla sam devojci na biletarnici. Na pločici joj je pisalo: “Dobrodošli u Holivud. Moje ime je Kimberli.”

“Koje pozorište?” reče ona.

“Graumenovo kinesko”, rekoh, razmišljajući. Ovo nije vreme za stanje visoke entropije.

“Koje pozorište?”

Pogledala sam na pano. Bendži IX se davao u sva tri pozorišta, ogromnom glavnom i dva manja sa obe strane. “Ispituju reakciju gledališta”, reče Kimberli. “Svako pozorište ima drugačiji kraj.”

“Koje je glavno pozorište?”

“Ne znam. Ja ovde radim samo pola radnog vremena da platim časove organskog disanja.”

“Imate li kockicu?”, upitah, a onda shvatih da pogrešno postupam. Ovo je kvantna teorija, a ne njutnovska. Nije bitno koje pozorište izaberem i na koje sedište sednem. Ovo je eksperiment odloženog izbora i Dejvid je već u letu.

“Ono sa srednim završetkom”, rekoh.

“Centralno pozorište”, reče ona.

Prošla sam pored kamenih lavova u predvorje. Ronda Fleming sedela je sa nekim kineskim voštanim figurama u staklenom ormaru pored vrata toaleta. Ogroman obojen ekran nalazio se iza tezge sa grickalicama. Kupila sam kutiju Rejsineta, kesicu kokica i kutiju jujuba, i ušla u pozorište.

Bilo je veće nego što sam zamišljala. Redovi i redovi praznih crvenih stolica vijugali su između ogromnih stubova do crvenih zastora iza kojih mora da se nalazio ekran. Zidovi su bili prekriveni zamršenim crtežima. Stajala sam tamo, držeći jujube, Rejsinete i kokice, buljeći gore u luster. Bio je to savršen zlatni sunčev bljesak okružen srebrnim zmajevima. Nikada nisam zamišljala da tako izgleda.

Svetla su se ugasila i crveni zastori raskrinuli, otkrivajući unutrašnju zavesu nalik na veo prebačen preko ekrana. Pošla sam niz mračan prolaz i sela na jedno sedište. “Ćao”, rekoh, pružajući Rejsinete Dejvidu.

“Gde si bila?”^{/BalkanTV/} reče on. “Film samo što nije počeo.”

“Znam”, rekoh. Nagnula sam se iznad njega i dodala Darlen njene kokice, a Dr. Gedankenu njegove jujube. “Radila sam na paradigmi kvantne teorije.”

“I?”^{/BalkanTV/} reče Dr. Gedanken otvarajući jujube.

“Oboje grešite”, rekoh. “Nije to Graumenovo kinesko. Nisu ni filmovi, Dr. Gedanken.”

“Sid”, reče Dr. Gedanken. “Ako ćemo biti u istom istraživačkom timu, ne bi trebalo da persiramo.”

“Ako nije Graumenovo kinesko,”^{REV} a ni filmovi, šta je onda?”^{/BalkanTV/} upita Darlen, jedući kokice.

“Holivud.”

“Holivud”, zamišljeno reče Dr. Gedanken.

“Holivud”, rekoh ja. “Zvezde na pločniku i zgrade koje liče na kamare ploča i šešira, i radikio,^{REV} i istaživanje publike, i muzeji bruseva. I filmovi. I Graumenovo kinesko.”

“I Rialto”, reče Dejvid.

“Naročito Rialto.”

“I MDKF”, reče Dr. Gedanken.

Pomislila sam na crne i sive slajdove Dr. Lvova i nestali seminar o haosu i Dr. Vedbija kako na overhedu piše 'značenje' ili, možda, 'informacija'. “I MDKF”, rekoh.

“Da li je Dr. Takumi stvarno udarila čekićem po glavi Dr. Ajversona?”^{/BalkanTV/} upita Darlen.

“Ššš”, reče Dejvid. “Mislim da film počinje.” Uzeo me je za ruku. Darlen se zavalila sa svojim kolicama, a Dr. Gedanken je stavio nogu na sedište ispred sebe. Unutrašnja zavesa se raširila i ekran se osvetlio.

Download

Balkan

HARLAN ELLISON

SAŠ BEZ KRAJA

Crveno svetlo blesnu i obasja znak U PROGRAMU^{TV}; drmboljava muzika na sintisajzeru komponovana za one bez sluha krenu na 90,7 megaherca^{TV}; Bert Hendelsmen, tonac, napravi krug palcem i kažiprstom^{TV}; i po pet stotina četrdeset prvi put za jedanaest godina koliko je emitovan na KPFK-FM u Los Anđelesu, započe 25. sač. Casovnik u kabini pokazivao je 10:02 uveče.

“Dobro veče, ovde vaš domaćin u 25. sača, Majk Hodel, a večeras je moj gost Harlan Ellison. Vama koji ste pročitali četrdeset knjiga g. Elisona, njegovih gotovo hiljadu kratkih priča, članaka, televizijskih kritika, eseja ili komentara, vama koji ste na komercijalnoj televiziji videli snimljena njegova TV scenarija... nije potrebno da ga bliže predstavljamo. A vi koji ne znate ko je Harlan...”

Elison ubaci^{TV}: “Stavite sami sebe u kućni pritvor zbog neizlečive nepismenosti.”

Hodel se isceri. “To je, slušaoci, bio glas Harlana Elisona. I znam da će me ubiti što ovo govorim, pošto ne voli da ljudi znaju koliko je fin i ljubazan, ali Harlan je stigao u poslednji čas, po hitnom telefonskom pozivu upućenom oko dvadeset minuta pre nego što smo planirali da krenemo u program, zamenivši našeg prethodno najavljenog gosta, dr Džerija Parnela...”

Elison ponovo ubaci^{TV}: “Koji je otišao u planine Siera Maestra na Kubi, kako bi pomogao pljačkašima vozova da nasilno svrgnu Fidela Kastru, kako bi planinario ili radio nešto isto tako glupo.”

“Ma ne, hajde”, reče Hodel, suzbijajući osmeh, “to nije istina, i sam znaš da nije.”

“Naravno da znam. To ne znači da neću da mu napakostim, iako mi je prijatelj. U stvari, napakostiću mu baš zato što mi je prijatelj. Jer, svako ko uopšte može da zove Elisona prijateljem očito je totalno iskvaren, degenerisani tip.”

“Narode, dr Parnel je zapravo u Pasadeni, i govori na 'LungFishCon'-u, u Pasadena-Hiltonu. Verovatno baš u ovom trenutku on nastupa zajedno sa Barijem Longjirom, Džonom Normanom, Normanom Spinradom i Džoanom Ras...”

Elison ponovo ubaci: “Na temu 'Nabije i mašta mača sa širokim sečivom u savremenom SF-u.’”

U kontrolnoj kabini, Bert Hendelsmen, tonac, raspade se od smeha, isprskavši čitavu konzolu mlazevima koka-kole iz nozdrva.

“A konvencija”, nastavi Hodel istrajno, “jeste razlog što je stanica večeras apsolutno zamrla. Čak i moj eminentni ko-domaćin, Mel Gilden...”

Elison: “Zvezda eminentnog SF filma *Meki trebaju žene*.”

“...Mel Gilden je tamo večeras u ulozi ceremonijal-majstora. I tako sam ovde sam sa našim gostom i našim toncem, Bertom Hendelsmenom.”

“I, šta ćemo da radimo u ovoj bezveznoj emisiji?” reče Elison.

“Pa, možemo da popričamo o tome šta se desilo sa tvojim scenarijem po Asimovljevom romanu *Ja, robot*.”

“Molim te. Poštedi me. Život mi je i bez toga dovoljno bedan.”

“Pa, uvijek možemo da otvorimo telefonske linije i da saslušamo pozive Grupnog Uma naših vernih slušalaca.”

“Molim te”, reče Elison, “zar zaista moram da imam posla sa ljudima koji čitaju naučnu fantastiku? Prošle srede gledao sam reprizu

Nakaza Toda Brauninga, i to je otprilike sve što mogu da istrpim od SF fanova u toku jedne nedelje.”

“Ne obaziri se na njega, Grupni Ume. On je u stvari sladak, blagi, ljupki čovek koji obožava svoje čitaoce.”

“Svu trojicu; naročito onog gušavog.”

“Važi. Broj telefona je 985-KPFK, ili za besplatne pozive iz sreza Orindž, 985-5735. Ako ste izvan oblasti 213, ne zovite na naš račun, mrštimo se na grebatore, a Pacifika je bez love.”

Elison najednom pljesnu rukama. “Hej, imam ideju od koje boli glava.”

“Ali, da li od nje ujedno i uši otpadaju?”

“Boli glava, uši otpadaju, ideja je divna, čak i krasna. Da mi je po banka za svakog klovna koji mi je ikada prišao na koktelu, konvenciji ili davanju autograma i rekao: ‘Ala imam za vas jednu ideju za priču’, imao bih jako puno banki. Zašto ne bismo pozvali tvoj odani kadar frikova, devijanata i perverznjanka da se jave i ponude ideje za priče koje ću ja onda pokušati da sklepam u krajnju uzvišenost?”

Hodelove oči zaiskriše. “Šta misliš o tome, Grupni Ume? Prvi put, baš ovde, u 25. sata. Harlan Elison će kolaborirati sa vama na osnovu originalne ideje. Svi vi koji ste gajili tajno uverenje da umete da pišete, evo vam šanse da vidite koliko vam je um inventivan.”

“I naravno”, reče Elison, “ako budem prodao te priče, priznaću doprinos onoga ko se bude javio.”

“A šta je sa parama od te prodaje?” upita Hodel.

“Šta sa njima?” odgovori Elison.

“Hoćeš li ga podeliti sa njim?”

“Voljan sam da pokušam nešto blesavo”, reče Elison. “Ali to ne znači da sam lud.” On razmisli na tren. “Moja filozofija ista je kao i filozofija Robina Huđa: kradi od svakoga i zadrži sve za sebe.”

U kontrolnoj kabini Bert Hendelsmen, tonac, dade znak da se pale signali ulaznih poziva. “Dobro, evo našeg prvog poziva”, reče Hodel i pritisnu dugme na tabli za uključivanje poziva u program. On prebaci prekidač na podnožju mikrofona, omogućivši da se glas onoga ko zove čuje u kabini. “U programu ste”, reče on.

“Zdravo, ovde Džoen Gutrejmen. Imam jednu ideju za Harlana Elisona.”

“Odakle zovete?” upita Hodel.

“Šta?”

“Pitao sam odakle zovete?”

“Imam ideju za Harlana Elisona.”

“Da, znam. Ali gde ste vi?”

“Tu sam. U Holivudu. A gde ste vi?”

Elison zakoluta očima. “Kakva je vaša ideja, g’đice Gutrejmen?”

Jedan dugi trenutak vladala je tišina. Hodel pogleda Elisona, a Elison pogleda I-Iodela. Obojica slegnuše ramenima. Onda se ženski glas ponovo začu iz zvučnika. “Javila mi se ideja o... ljudi stalno pišu o ukletim kućama. .. šta bi bilo sa ukletim kondominijumom?”

Elison zakoluta očima. “Sveže, smelo, originalno. Volter Ker u Njujork Tajmsu.”

“Šta?” reče žena.

“Ništa”, reče Elison. Pokušao je da zakoluta očima, ali one su počele da ga peku od silne aktivnosti. “Nastavite.”

“Pa, u stvari”, reče ona, “pomišljala sam na to da sama pišem... ali nije mi pala na pamet nikakva ideja za zaplet. Zato sam digla ruke od toga. Ali zato *jesam* dobila ideju za sjajan naslov.”

“Uzbudite me”, reče Elison, uhvativši se za glavu.

“Mondo Kondo”, reče ona.

Hodel se osmehnu. “Pa, Harlane, eto ti. Tvoja prva ideja za priču u kolaboraciji. Šta možeš da učiniš sa tim?”

“Smesta mi je pala na pamet jaka kolonjska voda”, reče Elison.

“Šta?” reče žena iz zvučnika glasno.

“Ništa, ništa!” viknu Elison. “Da razmislim na sekund. Razgovarajte sami sa sobom; pridružidu vam se za minut.”

Hodel poče da zvižduće. Bio je to okrugli čovečuljak ljubaznog lica. Godinama je nosio naočari istesane od dna flaše trolitarke u kojoj se nekada nalazio šampanjac Modt, ali posle slučajnog otkrića da ga smatraju seksualnim objektom, opremili su ga kontaktnim sočivima. Čak i tada, sa otkrivenim i ogođenim, medenim smeđim očima, niko ga nije zvao Majki.

“Dobro, da vidimo ovako”, reče Elison, prekinuvši Hodelovo zviždukanje *Končerta u C-danu za fagot, gudače i kontinuo* Johana Fridriha Falša, “šta mislite o nedavno dograđenom kondominijumu koji je prvobitno bio stambena zgrada podignuta krajem dvadesetih? Domar ili čuvar bio je opaki baja koji nikada ništa nije radio za stanare. Svi su ga mrzeli. Jedan od onih izmučenih đavolaka o kojima je Lavkraft stalno pisao. A jedino zadovoljstvo nalazio je u davljenju mačaka. Možda je u zgradi živelo puno bakica na socijalnom, vidite, a sve su one imale mačke, kao što ih obično imaju sve bakice na socijalnom. I svake nedelje nestao bi nekoj od njih po koji jadni macan. Njih je u stvari grabio taj strašni domar, razbijao im glave o zidove, davio ih, gušio, bacao ih u peć...”

Hodel nabra lice. “Fujjj.”

“O, šta znam”, reče Elison veselo, “to je zdravija zanimacija od utaje poreza.”

“U svakom slučaju, pre dvadeset godina domar je tajanstveno nestao. Vidite, nisu mu našli ni traĝa. Ali sada taj skupi kondominijum pohode zvuci iz zidova, à la Lavkraft. Grozni zvuci. Stravični zvuci. Zvuci domare voĝ duha koĝa iznova i iznova na u froncle kidaju demonske mačke koje je sahranjivao u zidovima i podrumu zĝrade.”

Nastade tišina na oba kraja radio veze.

“Kako vam se to čini?” upita Elison.

“Vi ste jedna veoma poremećena osoba”, reče Džoen Gutrejmen tiho. Zvuk spuštanja slušalice.

“I onda probaj da zadovoljiš ljude”, reče Elison.

Hodel je zurio u njeĝa sa znatnim ĝađenjem. “Vidim, mačke ne voliš.”

“Ne volim čak ni one mačke koje ne vidiš, reče Elison. On pripali lulu i duboko uvuče dim. Hodel zakoluta očima i uključi novi poziv. “U programu ste”, reče on.

“Ćao, Harlane”, reče neki muškarac. “Ovde Majk Tejlor. Moja ideja odnosi se na staricu sa naoštrenom kašikom i hipnotičkim moćima, koja krade oči od muškaraca i žena kako bi kroz njih mogla da ĝleda.”

Elison se na tren ućuta. Hodel je željno čekao. Elison naĝovesti da će zakolutati očima i uhvatiti se za ĝlavu.

“To sam već napisao”, reče Elison. “U neku ruku. Priča se zvala ‘Vid’, i možete je naći u mojoj knjizi ČUDNO VINO. Ona ĝovori o ljudima sa mutiranim očima koji moĝu da vide posebne vizije, konture tuđe budućnosti, koješta još. Nazvao sam ih ‘večne oči’, a priča ĝovori o piratskom operatoru koji krade Večne oči od tih ljudi.”

“O”, reče Majk Tejlor. “Okej, onda zaboravi na to. Ali, ako ste već mislili da mi ukradete ideju, trebalo je za to da mi platite.”

. “Napisao sam to 1976. Sada je 1982, a vi ste se tek sad javili sa tim. Kako sam mogao to da ukradem kada sam pisao o tome pre nego što ste se vi toga setili?”

Tejlor zahmmmmka na tren, a onda reče: “Svi znaju koliko ste pametni.”

“Tako je”, saglasi se Elison. “Vudu. Dovidence, g. Tejlor.”

Hodel ga prekinu i pritisnu novo dugme.

“U programu ste sa 25. satom i Harlanom Elisonom.”

“Ćao, Majk; ovde Baz Dikson. Evo moje ideje; da vidimo šta Elison može da uradi s njom.”

“Moje srculence prosto skakuće od radosti”, reče Elison u mikrofona.

Dikson se nakašlja i počeo veoma brzo da govori. “Krvosvet je mala, daleka, jalova planeta obmotana gustom, korozivnom, otrovnom atmosferom. Ime je dobila po tamnocrvenoj ‘krvi’ koja brboće neposredno ispod spoljne kore planete...”

“Za razliku od unutrašnje kore, pretpostavljam?” reče Elison.

“Šta?”

“Ništa. Nema veze. Nastavite.”

“O, okej. Pa, ta ‘krv’ se ispumpava i prečišćava u Besmrtin, tamnu, crnu tečnost sa gotovo čudesnim svojstvima lečenja i produženja života. Besmrtin je veoma, veoma skup i mnogo tražen; iz tog razloga lokacija Krvosveta čuva se kao najstroža tajna.”

“Čak i od njegovih stanovnika”, reče Hodel.

Elison mahnu domaćinu emisije kao da kaže c-c-c. Hodel raširi ruke kao da želi da odgovori: “Elisone, izgleda da je tvoja zajedljiva duhovitost zarazna.”

Baz Dikson reče: “Šta?”

“Ništa, ništa... nastavite”, reče Elison, isplazivši se Hodelu. U kontrolnoj kabini, Bert Hendelsmen, tonac, valjao se po podu.

“Krvosvet je, međutim, svesno biće”, nastavi Dikson. “To je živa planeta sa logikom potpuno drugačijom od naše. Ne sa različitim vrednostima, već sa potpuno drugačijim sistemom razmišljanja i racionalizacije. Krvosvet deli i neke koncepte sa ljudima, što komunikaciju čini teoretski mogućom. Na primer, i za ljude i za Krvosvet, ljubav je najviše moguće osećanje. Ali, za Krvosvet, ljubav se sastoji u ubijanju.”

“Je li to sve?” reče Elison.

“Jah. Šta možete da napravite od toga?”

“Prvo što mi pada na pamet jeste da pozovem policiju”, reče Elison odvratno izmenjenim glasom. “Ali... mmm... da vidim... uh... okej, kako vam izgleda ovo? Kao prvo, da izbacimo to sranje o 'ljubavi kroz ubijanje'. Recimo da je multiplanetarni konzorcijum poreklom sa Zemlje postavio koloniju na Krvosvet kako bi ova prikupljala tu gđadost od koje se pravi Besmrtin. I recimo da su oni proveli godine u teraformiranju planete kako bi ljudi lamo mogli da žive. Čak su doneli i neke uzorke tla sa Zemlje kako bi posadili drveće koje će proizvoditi dovoljno kiseonika da bi se izmenila atmosfera. I recimo da je ta svesna planeta, Krvosvet, uspela da uđe u nesvesni razum koji poseduju sve planete, pa je razvila neku vrstu rasprave sa Zemljom. I ta dva sveta se zaljube jedan u drugi... Zemlja postane svesna ljubavi Krvosveta i oni zajedno počnu da preziru te destruktivne insekte koji se zovu ljudska bića i koji su zagađali Zemlju, a sada uništavaju Krvosvet, kao što su već učinili sa svim drugim planetarna u vasioni, i kao u dobrom trileru Džemsa M. Kejna, Krvosvet i Zemlja, neka vrsta planetarnih Romea i Julije, odluče da ubiju ljudsku rasu tako što će izmeniti strukturu Besmrtina; umesto da ljudima podari večni život, ovaj će ih učiniti jalovim i tako programirati smrt čitave vrste... A tragična fora je u tome što se taj Krvosvet nalazi, recimo, čak u

Nebuli Trifida, dok je stara dobra Zemlja ovde, u Mlečnom Putu, ili gde god se već to nalazimo, i oni ubiju ljudsku rasu, ali nikada ne mogu da se sastanu. To su ljubavnici koje razdvaja čitava vasiona. Šta mislite o tome?”

Čak i Hodel klimnu glavom sa divljenjem. „Ди, dobro je”, reče Dikson.

“Sjajno”, odgovori Elison. “Hvala majci koja vas je rodila.” I Hodel ga isključi.

“Izgledaš kao da ti nije dobro”, reče Hodel.

“Uvek reagujem alergijski na ludilo. Ono me tera na nekontrolisano trzanje. Potrebne su mi velike infuzije romana Dikensa i Horhea Amada da bih se izvukao.”

“Da li bi pristao na jednu 'Fresku'?”

“Radije bih dozvolio da mi urade hysteroktomiju.”

Hodel uključi novi poziv u program. “U programu ste sa Hodelom i Elisonom. Pažljivo samo, počeo je da šizi.”

“Ćao, Majk. Ovde Džojk Muskat.”

“Ćao, Džojk”, reče Elison. “Otkad se nismo videli. Imaš neku ideju?”

“Svakako. Slušala sam te kada si pričao ono o mačkama. I pošto si očigledno aelurofil...”

“Marsovci ti ometaju radio prijem, Muskatova”, reče Elison. “Ja sam aelurofil. Jebote, pa ja ih mrzim.”

“U književnim krugovima, Harlane, to zovemo ironijom”, reče ona blago, odgovorivši na prizvuk hysterije u njegovom glasu. “Shvatila sam tvoju averziju. Zato i želim da stvoriš priču o mački koja nepresušno plače. To je prugasta maca. Zove se Talasa.”

Elison se zapilji u zid. Trenutak kasnije, poče da stenje. Onda poče da govori jezicima predaka.

“Upozorio sam vas”, reče Hodel. “Prešao je preko ivice.”

“Ne, ne... dobro sam... sasvim dobro”, zakreketa Elison. “Da razmislim na tren. Nepresušne suze. Što će reći, suze koje ne mogu da presuše. Pružasta maca. Slatka, mala, ljupka pružasta maca. Zove se Molasa...”

“Ne molasa... Talasa. Grčka personifikacija mora”, reče ona.

“Talasa. Tako je. Izvinjavam se. Izgleda da me um napušta. Ne znam kako da ti zahvalim za tu ideju, Džoj. Tupa si k'o... cigla.” On zatvori oči, protrlja slepoočnice i razmisli.

“Tišina koju čujete znači da Elison razmišlja”, reče Hodel slušaocima. “Dok čekamo, da vam pričam malo o svojoj novoj ženi, Nensi.”

Iza sklopljenih očiju, Elison promrmlja: “Siguran sam da žive samo da bi to čuli.”

“Moja nova žena, Nensi”, započe Hodel, sa krajnje mamisuznim izrazom na okruglom malom licu, “žena je izvrsnih kvaliteta...”

“Od kojih je najizvrsniji taj da je uspostavila potpunu kontrolu nad sopstvenim ludilom, ako se izuzme to što se udala za tebe. Umukni, Hodel, imam ideju za glupi koncept Muskatove.”

“Siguran sam da im je zastao dah u iščekivanju.”

“Nepresušne suze koje mačka lije u stvari su legendarna Voda Nepenta, voda zaborava iz grčke mitologije. Mačka je večiti čuvar moćne vode, oslobođena u drevno doba kako bi smrtnike oslobodila bolnih sećanja. Životinja je stara nekoliko hiljada godina. Mačku je uhvatilo neki beskrupulozni tip, poput Strombolija, lutkara koji je bacio Pinokija u okove. On hoće da prodaje nepresušne suze po sumanutoj ceni. I, uh, ne znam kako bih to razvio dalje, ali na kraju mačka verovatno pronalazi

način da natera tog gada Stromboliya da popije malo suza i zaboravi šta je mačka zaista... a onda beži kako bi nastavila sa svojim zadatkom na Zemlji.”

“Dopada mi se”, reče Džojls Muskat. “Vidiš, na kraju krajeva i nisi toliko bezosećajni kurac.”

Sat se nastavljao u istom stilu.

Džon Ratner je predložio dve ideje: o parazitskom biznismenu koji saznaje da je postao lik u najnovijoj produkciji svog najvećeg klijenta; i koncept, krajnje nebulozan, o 'divnim ljudima' u jednom Los Anđelesu u kom je ljudima izraslo krzno i više nema industrije mode. Elisonove razrade bile su manje nego uspešne. Završio je tako što je počeo da se izvinjava. Ratner mu je oprostio.

Alan Čudnov zvao je sa nečim drugačijim. Sa naslovom. Samo sa naslovom. “Prašina prekriva Minosovu kulu.” Elison ga je uvredio pomenuvši mu brkove, potvrdio svoju želju da mu kresne babu i rekao mu da će odložiti negde naslov priče sve dok ne bude spreman da napiše trilogiju u stilu Semjuela R. Dilejnija. A to vreme će nastupiti, uveravao je Elison Čudnova, ubrzo pošto bude napisao roman sa zmajevima, malim ljudima sa dlakavim stopalima i jednorozima koji odgovaraju svakome ko nije devica. “Kurve, drolje jedne od jednoroga”, rekao je Elison.

Džo R. Mekenzi ponudio je najnejasniju ideju od svega što se čulo te večeri. “Dva prijatelja se rastanu, promene, a opet ostanu isti, i ponovo se sretnu u periodu između 1970. i 1980.” Elison je imao muke sa tim, pa se konačno vratio na varijaciju priče 'Dan uništenja', predloživši rešenje po kom su to zapravo dve polovine iste osobe, traumatično raskinute u detinjstvu, odrasle u istom kraju ne shvatajući da su zapravo samo tamna i svetla strana iste osobe. “I na kraju”, rekao je Elison, dovršavajući razradu te ideje, “tamna strana postaje ubica, a svetla postaje sveštenik; i u završnoj sceni, dobar momak, Otac Flocki, nalazi se pred zatvorom gde je loš momak, Besni Pas Berkovic, ušančen sa čuvarima kao taocima, i

Otac Flocki mu dovikuje kroz meġafon: “Hajde, ti nevaljali Ješo, puštaj te čuvare pre nego što nateram Devicu Mariju da ti odgrize nos!”

Tri sledeća telefonska poziva optužila su Elisona za antisemitizam. Elison je odgovorio sledeće: “Neki od mojih najboljih prijatelja baš su Jevreji. Recimo, moja majka. Moj otac. Ja.”

Džef Rubenštajn javio se u program i podsetio Elisona da je on upravnik knjižare 'Kruna' u Dolini San Fernanda, gde Elison kupuje knjige. “Kakva je tvoja ideja?” upitao je Elison.

Bolje da nije. “Šta misliš o pripitomljavanju arapskih kamila kako bi se one koristile za trke i kladenje u Americi; i o igračima Nacionalne Fudbalske Lige koji svi do jednog žele da ih jašu kao džokeji?”

“Džef”, reče Elison, “ti si dobro i pristojno ljudsko biće, i ja ti se zahvaljujem za svu ljubaznost koju pokazuješ kada uđem u 'Krunu', ali to je najidiotskija ideja kojom su me ikada ġađali.”

“Drugim rečoma, predaješ se, priznaješ poraz, zar ne?” reče Hodel. Elison mu zamalo promaši ġlavu konzervom 'Freske'.

“Ne priznajem poraz”, reče Elison. “Samo mi treba malo više vremena da pustim ovo da se ocedi. Nije to lako.”

“Okej, da primimo sledeći poziv.”

“Ja se zovem Den Tarner, Šta misliš o priči u kojoj neko otkriva način da svaki pojedinac dobije upravo ono što je i zaslužio?”

Elison se osmehnu. “Ne ono što hoće... već što je zaslužio?”

“Jah.”

“To je lako. Tip koji je izumeo tu skaiaameriju celog života bio je zaljubljen u tu divnu, pametnu, inteligentnu ženu, ali ona ġa nije nimalo zarezivala. Nasuprot tome, tu je jedna žena običnog izgleda - ne ružna, već prosto, prosečna — zaljubljena u njega, koja ne može do njega da

dode. I, dok on petlja oko skalamerije i daje ljudima ono što su zaslužili, neko je okreće na njeđa...”

“I on dobija običnu ženu, zar ne?” reče Hodel.

“Ne. Dobija onu načisto kvarnu ženturaču. On nije zaslužio čak ni dobru, pristojnu, prosečnu ženu.”

“Nisi me oborio s nogu”, reče Hodel.

“Prvobitna zamisao ni mene nije baš poslala na mesec, Hodel. Đuskam ovde onoliko brzo koliko mogu.”

Hodel uključi novi poziv. Elison je počeo da se klati. Osećao se kaô da je naglavacke usisan u kolektivnu glavu naučnofantastičnog fandoma, i komšilik mu se nije dopadao. “U programu ste.”

“Ćao, ja sam Čarls Garsija, a moja tema za priču je još jedna priča o malim plavim jevrejskim tuđincima sa točkovima kojima treba minijan za umiruću rodnu planetu; i ubacite, ako je ikako moguće, nešto i o Papi.”

“Znači, hoćete da napišem nastavak priče 'Trađam za Kadakom?’”

“Aha.”

“G. Garsija, to nije ideja. O tome sam već pisao.”

“O.” Zvućao je povređeno. “Okej.” Prekinuo je vezu. Elison je izgledao utućeno. “Mislim da sam povredio njegova osećanja.”

“Za razliku od hiljada onih koje si večeras uvredio i koji sada verovatno seku vene ili ti poštom šalju bombe”, reče Hodel suvo.

“Jah, pa... Garsiju nisam htio da iznerviram.”

Hodel uključi novog slušaoca. Gradonaćelnika Alana Brenera.

“Vas poznajem”, reče Elison.

“Naravski da me poznajete. A ne da imam lepotu od ideje za vas.”

“Umiri se, srce moje”, reče Elison, srozavši se niz sopstvenu kićmu.

“To je odlomak iz SEVEROISTOČNOG DRVETA I REKE”, reče gradonačelnik. “Kratki prirodnjački istorijat o čuvenom Oktopodu Drvopenjcu iz Česepika...”

“Zašto ja?” zastenja Elison. “Kojeg sam to boža uvredio?”

“Uvredio si ih sve”, reče Hodel.

Gradonačelnik nastavi, ne obazirući se na bolne zvuke koji su dopirali iz njegovog radija. “To povučeno i retko viđeno stvorenje živi u mnoštvu mirnih rukavaca sistema Česepik. Svakođ jutra rano, oktopod napušta vodu i puzi uz deblo drveta na obali. Oprezno se namesti na granu iznad vode, gde čeka da ispod prođe žrtva.”

Zavlada tišina. Mrtav vazduh ostade teško da visi u noći.

Konačno, Elison reče: “I to je sve, zar ne? To je ideja, gradonačelnice, zar ne?”

“Aha.”

Još tišine. A onda, veoma tihim, veoma umornim glasom, Elison reče: “Ti jevrejski tuđinci plave kože, sa točkovima, silaze na Zemlju i kidnapuju Papu kako bi mogli da se trkaju na arapskim kamilama, a sve u cilju toga da utvrde ko više zavređuje da živi u vasioni, Jevreji ili ne-Jevreji, a Papa bira sve te igračice iz NFL u tim koji će jahati za njeđa, pošto su svi ili Poljaci ili Crnci i među njima nema niti jednog jedinog Jevreja, pa se onda utrkuju po trkačkoj stazi kraj vode, utrkuju se da bi osvojili vasionu, i dok prolaze ispod drveta u sistemu Česepik, oktopod pada sa drveta i pojede ih sve do jednog, jebem mu mater, fudbaliere, jevrejske tudince, Papu, kamile, Brajana Sajpa, Terija Bredšoa, Voltera Pejtona i vas takođe, gr a dona čalu iče!”

U kontrolnoj kabini, Bert Hendelsmen, tonac, pokušavao je istovremeno da se smeje i da čačka nos.

“Sada je 10:55 i ovo je KPFK-FM u Los Anđelesu”, reče Hodel. “Ovo je 25. sat, nedeljna emisija posvećena spekulativnoj prozi, naučnoj

fantastici, fantaziji i običnim čudesima... a ja sam vaš domaćin, Majk Hodel.”

“Ovo je emisija o naučnoj fantastici?!” zakrešta Elison. “Ovo nije Klub 700 najvećih? A ja došao da se učlanim!”

Hodel uključi slušaoca. “U programu ste.”

Bio je to Vilijam Staut, umetnik odgovoran za bestseler knjige o DINOSAURUSIMA. “Hoću da smisli priču u kojoj se Vilijam Staut susreće sa pravim dinosaurusom”, reče on. Sačeka.

Elison reče: “Okej, evo priče u kojoj se Vilijam Staut susreće sa pravim dinosaurusima, i oni prolaze kroz puno, puno lepih avantura, a ako želite da saznate kako se priča završava, idite u biblioteku i zamoliti gđicu Bekvit da vam dozvoli da pogledate u knjigu. Zbogom, Staute, seronjo.”

Hodel reče: “Hvala Bogu da imamo zakašnjenje od osam sekundi na živim telefonskim vezama.”

“Nemaš zakašnjenje od osam sekundi”, reče Elison.

“Znam, znam”, reče Hodel i spusti glavu među šake.

“A sad, pređimo u Pasadenu, na 'LungFishCon', da vidimo kakav je nedeljni kalendar događaja i da čujemo blistavu Teri Hodel, bivšu ženu ovog krelca ovde”, reče Elison. Hodel je jecao.

Bert Hendelsmen, tonac, prebaci prekidač i kabina bi izbačena iz programa dok je Teri Hodel na međugradskoj govorila o kalendaru događaja.

Hodel podiže pogled, sa suzama u očima. “Savezna komisija za komunikacije će ponovo da me dokači. To si mi smestio prošli put, a smeštaš mi i sada.”

“Znao si da je posao opasan kada si ga se prihvatio”, reče Elison. Onda mu izraz transcendentalnog užasa pređe preko lica. “Omojbože, omojbože, omojbože... gde je Džejn? Šta se desilo sa mojom ženskom,

Džejn? Gde sam je ono ostavio? Omojbože, ova emisija mi je isisala mozak. Gde sam je ono parkirao, da li sam je zaključao, da li joj neko sada mažnjava radkapne?”

“Otišla je prošle nedelje kući, u Severni Etlboro, u posetu roditeljima”, reče Hodel. “Smiri se. Ništa joj ne fali.”

Elison se приметно opusti, ispusti uzdah olakšanja. “Čoveče, na tren me je uhvatila prava frka.”

Bert Hendelsmen, tonac, najednom ģrunu kroz zvučnike u prostoriju. “Teri samo što nije svršila. Spremite se za znak.”

Crveno svetio se upali i Hodel reče: “Pa, evo nas opet. Kako ti ide, Harlane?”

“Znaš, ono što radim, radim ozbiljno. Provodim sate i dane, mesece i ģodine pišući te priče sa zaista ozbiljnom namerom... a onda me spoje sa mojim čitaocima... i to je zastrašujuće, veoma zastrašujuće. Ti ljudi su totalno opičeni!”

“Da, ali ti si taj koji pravi priče od svih tih ludih ideja.”

“Ja sam samo Dobra Sila Svoĝa Doba”, odgovori Elison.

“Pa, sad ćemo malo da ti olakšamo stvari”, reče Hodel. “Grupni Ume, primi ćemo još samo, recimo, pet ideja; a onda ćemo Harlan i ja malo da proćaskamo o druĝim stvarima.”

“Blagosloven da si, Massa lio'del, ser; baš volim da dirindžim na ovu ovde tvoju plantažu.”

Hodel uključi slušaoca. “Ovde Ted Stouns, zovem sa idejom za Eda Kofija.”

“Stari dobri Ed Kofi, ko ģod taĝ bio”, promrmlja Elison. “Sad su počeli i da prodaju deonice na račun moĝ nervnoĝ sloma.”

“Ovo je jedna naučnofantastična priča”, reče Ted Stouns.

“Baš lepo za pramenu”, reče Elison kroz stisnute zube, tako da je to za slušaoce bilo nerazumljivo.

“Jedan čovek prosečnog izgleda nudi vlasniku video arkade besplatnu kompjutersku igru za testiranje tržišta. U istom trenutku, naizgled isti čovek isto to nudi arkadama širom zemlje.”

Elison zaškripa zubima. Začu se zvuk lavine od milion ciklusa u jedinici.

“Reč je o tuđincima, okej?” reče Elison.

“Mene pitate?” reče Ted Stouns.

“Jah. Vas pitam. Invazija tuđinaca, je li tako?”

“Naravski. Kad vi kažete.”

“Klonovi. To su klonovi. Da li i to štima?”

“Aha.”

“Invazija kloniranih tuđinaca, može li?”

“Zašto mene pitate?”

“Hoću svakome da ugodim, g. Stouns. Invazija kloniranih tuđinaca sa Dalekog Kentaurona čiji je tajni cilj da nasilno zbaci sa vlasti sve video arkade. Kako ti to izgleda, Stounse, tupadžijo jedan? Zadovoljavajuće?”

Hodel se uznemirio. Elison više nije bio smešan. Postao je aktivno opak. Samoposprdni ton nestajao je u oštricama njegovih primedbi. Hodel naškraba ceduljicu i turi je pred zastakljene Elisonove oči. Da li ti je dobro?

“Da li mi je dobro, da li mi je dobro?” arlauknu Elison. “Ne, nije mi dobro. Popizdeću ovde! Imaš li pojma šta nekome ko petnaest sati dnevno provodi u pisanju znači da mora da se bakće sa ovakvim govsnarijama?”

“I ja pišem, Harlane”, reče Hodel blago.

Njegova zabrinutost bila je očigledna. Elison, koji se spiralno uzdizao ka histeriji, brzo se primiri. “Izvini. Da, naravno, ti razumeš.

Pročitao sam EVO LAVA i ti si veoma *dobar* pisac, Majk. On je veoma *dobar* pisac, narode.” On zastade. “Ali, *svejedno* ću da popizdim!”

On zadimi lulom kao Etna.

Preostalo je još četvoro. Prvi je bio muškarac po imenu Džon Klark, koji je Elisona podsetio da je držao spuštene šiljke za bušenje guma na ulazu u Kaliforniju, kod Nortridža, kada je pisac nekoliko godina ranije tamo *govorio*, pa je zakasnio i tako bio primoran da se uveze kroz izlaz da bi stigao do svoje publike. On je ponudio ideju o Grupnom Umu na kablovskoj televiziji koja krađe duše onih koji se pojave u njegovim emisijama. Elison je do tada već sasvim otkao, i nije mogao da smisli ništa o toj ideji. Izbrbljao je nešto o *geštalt*-video vampirizmu i utonuo u depresivni fank.

Onda je pozvala žena po imenu Dajana Adkins i obojica su je saslušali kada je rekla: “Ovo se zaista dogodilo. Poznavala sam jednog malog dečaka, koji je bio jako bistar, pa su ga pitali zbog čega to ne pokazuje u školi i na drugim mestima, a on je rekao: ‘Ako budem držao svedu pod krevetom, niko neće videti plamen’, tako je rekao, ‘jer ako to ne učinim, neko će ga ugasiti.’”

Hodel reče: “Baš tužno.” Elison ne reče ništa.

“Hvala što ste zvali”, reče Hodel. On prebaci na novog slušaoca. Još samo dvoje. Zabrinuo se za gosta. Poznavao je Elisona godinama, i najostrija paralela za ono što se ovome izgleda upravo događalo bilaje priča koju je Elison napisao o čoveku ko^{ga} isisavaju vampiri emocija. Zeleo je da prekine sa tim pre nego što se ne dogodi nešto spektakularnije od onoga sa čime bi mogao da se ponese.

“U programu ste, pretposlednji ste, zato neka bude što bolje.”

Njegovo ime bilo je Džejms Haralson, zvao je iz Kovine, i rekao je: “Jedan TV propovednik, Markus Ozgud, budi se jednog lepog jutra u svom ogromnom krevetu da bi otkrio kako se tokom noći dogodilo nešto

neobjašnjivo. Nje^{gov} svest je skliznula. Nekako^{ne}, dok je spavao do svoje ljupke i voljene Katarine, središte nje^{gov}og bića, nje^{gov}o gledište, nje^{gov}o 'ja', premestilo se sa uobičajenog mesta u nje^{gov}oj glavi i lebdelo mu je negde blizu levo^g pazuha.”

Elison promrmlja: “Milostiva Majko, zar je ovo kraj sveta?”

Adi, Haralson je nastavio: “Bilo je to zabrinjavajuće; i dezorijentisalo ga je. Adi on se nekako drži sve do popodneva, kada mu je, za vreme propovedi uživo, prenošene putem satelita preko okeana, svest ponovo počela da klizi. Dok se u studiju obraća publici iz sreza Orindž, on shvata da mu središte bića kreće ka pupku.”

“Ja ludim”, prozbori Elison. “Poluđeo sam; poslali su me u pakao i nikada odatle neću biti izba^{ven}.”

Hodel žurno upade. “To je neispravan koncept. Svest se ne nalazi na nekom određenom mestu. Nalazi se tamo g^{de} smatrate da jeste. U osamnaestom veku mislili su da je ona u srcu, Grci su smatrali da je u džigerici, zbog čega velika ptica kljuje Prometeju baš džigericu. Zbog Frojda, mi smatramo da se svest nalazi u mozgu.”

Haralson se usprotivi: “Pa, ako on smatra da je nje^{gov}o drugo 'ja' krenulo na neko drugo mesto, recimo ispod pazuha ka pupku i dalje... onda bi i moglo. Pustite Elisona da kaže kuda se to uputilo.”

Elison duboko udahnu, uspravi se, položi lulu na sto u studiju, na^gnu se blizu mikrofona i reče: “Uputilo se u Provo, država Juta, g^{de} će se sresti sa ženom koja radi u gradskoj čistoći, kao daktilografkinja; zavešće je, osvojiti, venčati se sa njom i napraviti joj tri deteta, od kojih će jedno biti moron poput vas.”

Onda klonu natrag u stolicu. Zatvori oči.

“Uh...” reče Hodel. “Uh... on se samo, uh, šalio se, g. Haralsone. Bila je ovo duga noć. Samo obična šala.”

“Meni bođami nije zvučalo kao šala”, reče Haralson. “Nisam zvao da bi me vređali.”

“Nema veze kad je džabe”, promrmlja Elison.

Haralson spusti slušalicu.

Hodel je sad bio krajnje zabrinut. Elison je potpuno skrenuo. Ovo više nije bila naročito dobra emisija. Počela je da biva beskorisna i ģadna. On reši da sam preuzme poslednjeg slušaoca.

On uključi poslednji poziv, dajući znak Bertu Hendelsmenu, toncu, da ne primi više nijedan, pa reče: “Dobro, vi ste večeras poslednja ideja. Šta imate za nas?”

“Zovem se Genadij Sverlov, i moja ideja je da Šerlok Holms nikada nije krenuo da uhvati Džeka Trboseka zato što je Trbosek zapravo dr Votson, a Holms je to znao.”

Hodel uzdahnu sa olakšanjem. Sinhronicitet postoji! Njegov roman, EVO LAVA, bio je pastiš Šerloku Holmsu. Nije mogao da zamisli bolje pitanje.

“Drago mi je da ste to pitali”, reče Hodel. “U stvari, to nije mogao da bude Votson. Razlog je, ako izvinete na izrazu, elementaran. Gledajte: zar biste želeli da Šerlok Holms trađa za vama? Naravno da ne. Votson nije mogao da bude Trbosek... znao je da bi ģa Holms smesta provalio. Osim toga... to je lođa umetnost. Previše zgodan izgovor.”

Elison ustade i udalji se od mikrofona, a Plodel nastavi. “Postoje i drugi razlozi, hronološki, za to da on nije mogao to da bude; ali ovo je suština. Bilo bi to suviše opasno. Šta ģod da je Votson bio, nije bio budala.”

Bert Hendelsmen, tonac, dođe do prozora između studija i kontrolne kabine, pa podiđe cedulju na kojoj je flomasterom bilo napisano: NA VEZI 4 JE NEKI TIP PO IMENU TIM LUIS, KOJI KAĐE DA JE IMAO ISTU OVU IDEJU ZA PRIČU. HOĆETE ĢA?

Hodel mu dade odrečni znak i pređe prstom preko grla kako bi naglasio da ne želi više nijedan poziv. A onda, pre nego što je slušalac na otvorenoj liniji stigao da ga uvuče u dalje Holmsijansko detaljisanje, prekinu vezu. “Okej, to je bila poslednja ideja za priču.”

On pogleda Elisona. Pisac je stajao licem prema zidu. Na satu, 11:26 pretvaralo se u 27.

“Harlane? ^{/Balkan-TV/}

Pisac se polako okrenu. Oči su mu bile hladne i daleke.

“Imamo još oko trideset tri minuta. Hoćeš da procaskamo o tome šta ti pišeš ovih dana? ^{/Balkan-TV/}”

Elison umorno klimnu glavom i ponovo se sruči u sedište.

Tada se začu glas iz studijskog zvučnika. “Molim vas, smem li da se uključim u vaš razgovor? ^{/Balkan-TV/}” Bio je to glas nekog muškarca.

Hodel pogleda kontrole ulaznih poziva. Sva svetla bila su pogašena. On podiže oči ka B.H.-u, toncu, i pređe prstom preko grla oštro, žurno. “Molim te, neću više nijedan poziv!” reče on. Ali Hendelsmen je izgledao izbezumljeno. On divlje zamaha i sopstvenom zbunjenošću pokaza da on nije odgovoran za ovaj poziv.

Hodel potraži malo crveno svetlo na podnožju mikrofona koje bi pokazulo da je slušalica uključena. Nije svetlelo.

Elison kao da nije shvatao da se sve to dešava.

A ono što se dešavalo, potpuno bezumno, bilo je da se neko čuo preko telefonskih linija... a da nije koristio telefonske linije. Hodel reši da prihvati to — pažljivo.

“Imate li ideju za Harlana Elisona? ^{/Balkan-TV/} Prilično je kasno i upravo smo hteli da krenemo na malo ćaskanja.”

Glas reče: “Postoji jedan donekle zanimljiv koncept. Postulat, ako hoćete, tuđinsko živo biće; inteligentno, senzitivno biće koje je, iz razloga

u koje sada ne treba da ulazim, progđano i nasukano. Ostavljeno^{mo}, ako hoćete, na jednom mračnom mestu. Samo^{mo}, ostavljeno da pluta među zvezdama. I tamo čeka, bez svetlosti, bez težine, bez emotivne podrške, bez društva razumnih bića sa osećanjima. Stvar bez ikakve svrhe. Čeka, većito čeka, pluta besciljno među zvezdama.”

Bert je jurio po kontrolnoj sobi pokušavajući da otkrije aktivnu vezu. Stalno se vraćao do prozora, pritiskao nos uz staklo i divlje mahao rukama. To se nije dešavalo^{mo}, prosto nije moglo^{mo}, nije smelo da se dešava!

“Odakle zovete?”^{BalkanTW/} upita Hodel.

“Iz blizine”, reče glas.

Hodel nije znao šta da učini osim da nastavi da razgovara.

“Pa, to je zanimljiva ideja”, reče on. “Možda nije baš najsvežija, ali...”

Elison se naginjao ka mikrofONU. Oči su mu bile zatvorene, a lice izgledalo napeto. “Ali, kako mi možemo da znamo da je to biće baš takvo kakvim se predstavlja?”^{BalkanTW/} reče on. Glas mu je sada bio smiren, i u njemu nije bilo ni najmanjeg trađa tenzije i histerije.

“Kako to mislite, ako smem da pitam?”^{BalkanTW/} reče glas.

“Pa, evo kako mislim”, reče Elison. “Šta ako je to stvorenje, to biće, ta inteligencija, progđala njegova sopstvena vrsta iz razloga koje ljudska bića ne bi mogla ni da shvate; ali zbog neke zle osobine koja ga je zauvek žigosala kao živo biće nepodesno da postoji sa...”

“Sa odgovornim stvorenjima?”^{BalkanTW/}

“Ako tako hoćete. Šta onda?”^{BalkanTW/}

“Onda bi usamljeno stvorenje možda čekalo sve dok ne bude u stanju da uspostavi kontakt, da se pouzda u ljubaznost drugih pristojnih, odgovornih bića.”

“Ah”, reče Elison, koncentrišući se. “Shvatam. Sačekalo bi neku lakovernu, mladu vrstu koja bi bila tako zapanjena da ne bi postavila

prava pitanja. Koja bi unela tog Trojansko^g konja, kako bi mu pomogla...”

“Zagrejala ga.”

“Hranila i štitila.”

“Da, da, upravo o tome govorim. Novi dom, bez tame, gde će ga društvo drugih razumnih bića vratiti zajednici inteligentnih stvorenja.”

“Neka, hvala”, reče Elison.

“Kako to mislite?” reče glas.

“Mislim”, reče Elison, sada zagledan u zid iza mikrofona, “da znamo za tebe. Znamo za tebe već du^go. Ne misliš valjda da su te odbacili usput samo da bi pronašao novi dom za sebe? Ostavili su zapise. Znamo šta si, i gde si. Kada stignemo u taj džep svemira gde sada ležiš, učinićemo jednu od dve stvari: ignorisaćemo te... ili ćemo te uništiti.”

“Vi ne možete da me uništite.”

“Misliš, to hipotetičko stvorenje o kojem razgovaramo.”

“Da. Hipotetičko. Ono je neuništivo.”

“Ali može biti ostavljeno da večno pliva u slepilu.”

Zvučnik zamre.

Elison se zavalio natrag u sedište.

Hodel je zurio u njega. Usta su mu bila otvorena. U kontrolnoj kabini, Bert Hendelsmen, tonac, sedeo je i zurio u konzolu.

Nešto kasnije, Elison ustade, ispusti vazduh i umorno krenu ka vratima studija. Hodel ostade da sedi na svom mestu. Dok je Elison otvarao zvučno izolovana vrata, Hodel reče: “Isuse, jesam li ja to poludeo, ili si upravo spasao čitav svet?”

Elison se osvrnu preko ramena i uspe da se slabašno osmehne. “Ja sam ti samo najobičnija Dobra Sila Naše Doba”, reče on. “A ako se

makar još jednom budem ponudio da razgovaram sa fanovima, hoću da mi probiješ srce kocem.”

On izađe, vrata se zatvoriše sa uzdahom i Majk Hodel shvati da je preostalo još tri minuta do ponoći.

“Uh, ovde KPFK-FM, 90,7 megaherca na vašem brojčaniku; a ovo je bio 25. sat. Ja sam Majk Hodel; naš tonac večeras bio je Bert Hendelsmen; a za Teri Hodel, mene, i našeg gosta, Harlana Elisona, ovo je bio sat bez kraja.”

On zastade na tren i dodade: “I svim našim slušaocima, gde god i šta god bili, želim da kažem da nemam pojma šta se to kođ đavola večeras ovde dogodilo.”

VLADIMIR LAŽOVIĆ

LOVAC ZMAJEVA, PRIJATELJ VILENJAKA

Razlika se pojavljivala u interpretaciji eksperimenta. U Taniingovoj slici, jedna vrsta talasne funkcije slična staroj kvadratnoj funkciji, davala je te različite ishode paradoksalne petlje. Ali ta nova talasna funkcija ne opisuje verovatnoće – govori o različitim univerzumima. Kad se uspostavi petlja, univerzum se rascepi u dva nova univeizuma. Ako je u pitanju jednostavna petlja tipa ubij-svog-dedu, onda će rezultirati jedan univerzum gde je deda preživio a unuk iščezao, i drugi univerzum u kome se unuk opet pojavio, po obavljenom uspešnom putovanju kroz vreme ubio svog dedu, a onda odživeo sve svoje godine, zauvek izmenjene tim činom. Ni u jednom ni u drugom univerzumu nikom se ne čini da tu ima išeg paradoksalnog.

Gregory Benford — Vremenski Pejzaž

Jednom car pode u lov a njemu kaže: "Ostani tu kod dvora i evo ti devet ključeva, čuvaj ih kod sebe; možeš", veli, "da otvoriš tri-četiri odaje, tamo ćeš videti da imade i srebra i zlata, oružja i mnogijeh drugijeh dragocenosti, naposljetku možeš otvoriti sve osam odaja, ama devetu da

se nijesi usudio nipošto otvoriti, jer", veli, "ako to učiniš, zlo ćeš proći"

Narodna priča Baš čelik

PROLOG:

Plamen buktinje trepere je, ogledajući se kroz bezbroj nemirnih likova na tri srebrna pehara. Vino je iskrilo u njima.

Kroz prozor bez kapaka uvlačila se noćna studen — a kameni zidovi behu hladni gotovo kao zidovi grobnice. U svakom uglu gorela je po jedna baklja, tako da su se senke učetvorostručavale, i stvarale čudne prizore po zidovima.

Napolju u tami, po drugi put se oglasila ptica: zazvučalo je to kao pakostan veštičiji kikut.

Krupan čovek sedeo je nalakćen za stolom. Drugi — bradat, obučen u crno - sedeo je nešto dalje na niskom tronošcu. Treći, visok i mršav, s rukama na leđima, sporim korakom premeravao je sobu. Zastao je kod suprotnog zida, i vrhovima prstiju prešao niz sečiva dva ukrštena mača, postavljena na zid kao ukras.

"Nikad te ne upitah, gospodine i rođake, zašto si u stvari otišao u Svetu zemlju", ogłosi se čovek za stolom, posežući za peharom. Težak i nabijen, okrugle glave, velikih brkova i kose crne, ošišane u krug kao ispod lonca, uprkos debljini imao je u držanju nešto što je govorilo: »Ovde sam ja gospodar«. Pričao je sporo, brundavim glasom: "Nisi mi ranije izgledao toliko pobožan i spreman da ideš sve do Jerusalima. S druge strane, rekoh, ako mi se rođak ne vrati, moraću da se brinem i o njegovom imanju, šta je - tu je. No, vratio si se, Božu hvala" - osmeh prelete licem onog koji je stajao — "ali s neverovatnom pričom. Da li si doneo još nešto, opipljivo?"

Čovek koji je stajao saže se da uzme vino. “Zlato”, reče, prihvatajući pehar. “Znaš i sam, zlato. Ali nisam ga doneo koliko sam očekivao.” Otpivši, dodade: “Dobro vino.”

“Pa, zar tako malo zlata?”

“Ne baš tako malo”, odgovori gost, otirući usne rukavom. “Ali drugi doneše više. Tamo zlato ipak ne leži po zemlji.” Imao je usko, preplanulo lice i upale obraze, jagodice ispod očiju izbačene, prореđenu sivu kosu, skoro sedu, a koža na njegovim rukama i licu beše suva kao pergament. Izgledao je upravo kao da ga je šibalo bezbroj peščanih oluja, kao da mu je pustinja ispila sokove iz tela. Ali ono što je ostalo, bila je snaga: to je odavao hod, način na koji je napunio pehar. “Ali najvrednije što sam doneo jeste priča, a to bi ti trebalo da uvidiš.”

“I nije ti bilo mrsko da se pridružiš zapadnjačkoj vojsci?”

“Ha, ha! A zašto bi, ako pominju zlato?! Kad se ono pre tri godine naš gospodin sastao sa carem Fridrihom, vođom krstaša, tamo u Biogradu, iskoristih priliku i priključih im se, a oni ne imahu ništa protiv. Obukoh belu halju, priših na grudi krst crvene boje, i odoh u Svetu Zemlju. O, bilo je mnogo takvih!”

“Svakako!” osmehnu se onaj za stolom, pokazujući zube. “Nismo stigli da popričamo ni o bitkama, ni o lepim ženama tamo, a?”

“Moćao bih tri noći da ti pričam o gradovima koje ne možeš ni da zamisliš, zlatu i lepoticama, o pokoljima, o »Polju smrti« — kad izgiboše vitezovi-templari, hrabri i suludi... Ali imam bolju priču za tebe, rekoh ti. Poslušaj me, rođake. Ovo je nešto što se ukazuje jednom u životu!”

“Hmmm...”

“Još sumnjaš?”

“Ja priznajem moć mača — i moć zlata. Za tebe misljah da te moći poznaješ još bolje od mene. Sad... ti dolaziš i hoćeš da poverujem u nešto...

Ma, briĝa me što je to jeres! Ali da odem i jurim šoteke, vampire, jezerske zmajeve...”

“Misliš, pustinjско sunce popilo mi mozak?! Pitaj onda ovog zloduha što ti sedi uz koleno, znam da i on zna ponešto!”

Onaj treći, uvijen u crnu odeĝdu, samo se nasmeja U raščupanu bradu. Pri tom mu oči sinuše: slika zlobe koja čeka.

“Pa stvar je u tome što sam njeĝa već pitao. I on kaže da poznaje tu priču. Jeste, to je najtajnija tajna - ali niti on, niti ma ko koĝa poznaje, zna ključa. A ti...”

“A ja sad dolazim i donosim vam ključ. Način i reči koje treba izgovoriti, da biste zarobili demona!!”

“Da. Jedino mi nije jasno zašto ne pokušaš sam, kad sve to imaš?”

“Zato jer ne moĝu sam. Većina ljudi koje znam pobeĝla bi vrišteći, kad bi videla njeĝa. Zato se moram osloniti na dragoĝ rođaka - i ovu spodobu, tvoĝ travara, jer pomoć mi treba! I ne traži skrivenu zamku u mojim rečima, brate, dobit je tako velika, da će biti dovoljno za obojicu. I previše. Pa, budimo onda velikodušni!”

“Ha, dobro rečeno! Kako si rekao da se zovu ti, u čijem si zarobljeništvu bio?”

“Asasini. Zboĝ otrova ašiš — ili hašiš — koji uzimaju, i koji im otvara put u drugi svet. Cuj, mračnijih i ubilačkijih stvorova ne videh u svom životu, a ja znam šta ĝovorim. Ne razumem još čemu da zahvalim za priliku kad im utekoh!”

“Šta su oni?”

“Ni sekta, ni viteški red, a opet pomalo od toĝa. O, mnogo krvi pustiše oni ĝospodi krstašima. Vodi ih Starac sa planine... Ne, najvažnije je to što upražnjavaju čarolije. A ja sam bio sužanj — ali sužanj što sluša, i brzo shvata.”

“Pa ipak, kako si došao do tajne?”

“Ne reko^hh ti da, kad sam pobe^gao, uspe^hh da odvučem i jedno^g od njih, ali ne zbog^o otkupa. Hod kroz pakao beše naše probijanje preko planine i kroz pustinju. Ali uspeo sam da nas izvučem. A onda, u osami mo^g logora, izmislio sam nove muke, samo za to^g skota: bio je tvrd, ali čak i on je na kraju pro^govorio.” Bla^g osmeh prede krstaševim licem. “Naterao sam ^{ga} da ^govori o najvećoj, najstrašnijoj čaroliji, koju ni oni nikad ne izvode — jer se boje! A kad je to grcajući ispričao, naterah ^{ga} da izvede probu: preda mnom je ponovio vraćanje, za trenutak prizvao tu sliku s onog^o sveta — i ja sam ^{ga} video! Razumeš li, video!! Samo za trenutak, ali delovalo je! Dotukoh onda mo^g asasina, i pođoh kući. Tamo više nisam imao šta da tražim.”

“Onaj ko može da zauzda demona...” počeo oprezno čovek za stolom.

“... može da pokori svet. Tako je, rođače. Znam da se na tebe mo^{gu} osloniti!”

“Čime to plaćamo? Nečim ipak moramo!”

“Pa, možda našim besmrtnim dušama?! Ha, ha, ha, ha!!”

I

Kada su ono doneli, dečak je baš radio svoj uobičajeni prepodnevni posao: čistio konjušnicu, i u velikim drvenim vedrima iznosio đubre. Zato ništa nije mo^gao da vidi, sem da su se mnogi sjatili na unutrašnje dvorište, kad je ^gospodar sa pratnjom ujahao u ^grad. O, otrčao bi i on - ali odmah se setio teških šamara konjušarevih, i još više se po^gnuo nad metlom.

Ipak, beše začuđen uzvicima koje je čuo: “Nečista sila! Udri đavolji nakot! Kudljak, ljudi!” i shvati još da su vojnici razjurili ^gomilu, i to nešto odvukli negde.

Vrlo čudno.

U nečiste sile nije verovao ništa više no ostali: one su postojale i mučile bi svaku smrtnu dušu, kad ^god bi Onaj Što Je Ljubav skrenuo

malo svoj pogled sa ljudi. (Doduše, sile tame ili su često preterivale, ili bi taj Što Je Ljubav^{mnv}, zadubljen u neki drugi posao^{mnv}, zadugo zaboravljao na svoju decu. Jer živelo se kratko — ali to je mogao biti dobar život, ako patnja ne pređe izvesnu granicu.) Tek, bilo mu je drago što iznad konjušnice, gde je spavao pod krovom sa još nekim slugama, vise venci beloḡ luka protiv vampira. Verovao je u veštice, uroke, znao je da se pred krvave događaje rađaju čudna deca sa životinjskim glavama, đavola se bojao kao i svi ostali — ali nije preterano razmišljao o tome.

Kad grmi, plašljivo bi še sklupčao negde, a postio nije samo za svece već celoḡ života — takav je bio jelovnik štalskoḡ momka. Verovao je pomalo u suđaje i šumske duhove, o kojima su žene ponekad pričale uveče — priče koje su nasledile od svojih starih, iz ne tako davnoḡ doba, kad je boḡova bilo više, i kad su neki od njih živeli i u velikim, usamljenim hrastovima.

Za razliku od starijih dečaka, nije voleo da gleda smrt, nije kinjio životinje. Zato je u njihovim očima bio još smešniji, ali to ga nije pogadalo^{mnv}, i svoje ponašanje nije izmenio.

Ne tako svesno da bi to izrazio rečima, i ne iz straha za svoju dušu — prosto^{mnv}, patnju nije podnosio^{mnv}, nije hteo da je zadaje.

Jedna od stvari koju je zapamtio zauvek, bila je scena od pre par godina^{mnv}: deca su mučila psa-lutalicu, prethodno ga vezavši kratkom uzicom za drvo. I dok je životinje, okrvavljene glave, cvileći umirala pod kamenicama koje su pljuštale — njeḡove raširene oči uhvatile su staklast, pun patnje pseći pogled koji se gasio.

Pobeḡao je. Od tada su ga još malo više ružili i pljuvali. Aonaj pogled je zapamtio zauvek. Te iste noći, duḡo je plakao — za roditeljima koje nikad nije upoznao.

Te oči behu tako ljudske.

Odjednom, sad se setio ovoḡ prizora, baš dok je prelazio dvorište, i dok je s naporom teglio teško vedro natovareno baleḡom, setio se i

nehotice zastao, otresajući glavom. Jedan od oružnika upravo je projahivao iza njega — i kad dečak naglo stade, konj iza njega se trže, i zanjistavši, odskoči prednjim nogama u stranu, da izbežne iznenadnu prepreku, a dečak uplašen, ispusti vedro i đubre se prosu po kamenim pločama.

Jahač se okrete u sedlu, bič fijuknu i spusti se preko ramena i šaka, koje je dečak refleksno isturio pred lice. Ipak, vreli bol obori ga na kolena.

“Glupa, nespretna nakazo!” doviknu vojnik i otkasa.

Najmlađa sluškinja, stojeći na vratima kuhinje, sve je videla: načinivši brzu grimasu, uzdahnu i pritrča dečaku, koji se pridigao na laktove. Spretnim pokretom poduhvati ga oko pasa, i pomože mu da ustane. Duž desne podlaktice imao je dugačku crvenu prugu — koža beše prsla svom dužinom.

“Ne boli puno?” upita ga tiho.

“Ne”, reče on promuklo, dodirnuvši ožiljak. “Sad moram da kupim ovo.”

2

Zašto stalno misli o tome, ni sam nije umeo da kaže. Valjda zbog svih priča poluglasno izgovorenih, kojih se naslušao u dvorištu, kod kovača gde su dovodili gospodareve konje, ili uveče, u izbi gde su jeli štalski momci i gde je on, najmlađi, sedeo u kutu mračne, zažušljive prostorije, podalje od ostalih koji vole da udare, zalivao vodom komade hleba koje je jeo i slušao bučan, glup, pripit, psovkama krcat razgovor slugu koji su sedeli za stolom, pijući loše, razvodnjeno vino. Dovoljno priča da raspale iskru radoznalosti: sve što je čuo bilo je krajnje neobično, često u suprotnosti sa onim što je čuo od drugih ranije — i bilo je više no dovoljno toga, da poželo da vidi predmet tih priča.

Jako je to želeo, a ni sam nije tačno znao zašto.

Kad god je neki razbojnik trebalo da bude pogubljen, ili uhvaćenom lopovu da se odseče ruka, njegovi vršnjaci trkom bi se skupljali na ugaženoj poljani pred gradskom kapijom. Nije jurio da vidi te prizore - za uzvrat, bivali su još grublji prema njemu. Zvali su ga Balegar, zbog posla koji je obavljao, nikad pravim imenom, Zato što je bio ćutljiviji i usamljeniji, oni stariji često bi ga tukli. Jednom — to je bila šala kojoj su se najviše smejali — gurnuli su ga u gomilu đubreta, a čak i gospodarev sin, koji je slučajno naišao, smejao se glasno njegovom izgledu.

Od toga nije postao društveniji.

Ali priče koje su oružari, kuvarice, hajkači, pralje, vojnici ispredali, imali su nešto posebno: zastao bi kad bi čuo da razgovaraju o tome, pritajio bi se gotovo ne dišući, da bi čuo što više — da ga ne vide i ne oteraju psovkom ili duškom, maloč prljavog dečaka koji nema niđe nikoga.

Jedino što je isto u svim tim pričama, mogao je da zaključi, bilo je da je gospodar, vraćajući se sa pratnjom iz lova, u šumi pronašao nešto, i da je to nešto ranjeno, živo biće - dovukao kući. Stvor je ličilo pomalo na čoveka utoliko što je imao telo, glavu, ruke i noge, i tu je svaka sličnost prestajala a mašta dobijala krila; priče onih koji su bili sa gospodarem i onih koji su stvora videli prvi put u dvorištu kule mnogo su se razlikovale: da li je stvor menjao oblik?

Kako stvor izgleda, motalo mu se po glavi, dok je ispravljao leđa koja su bolela, oslonivši se o metlu.

Juče, čučeci iza jednoč stuba, slušao je zapovednika gospodarevih oružnika, bradatoč čelnika Zavišu kako, natežući vino iz krčaga, priča nekolicini vojnika i štitonoša da su stvora u šumskom gustišu prvi otkrili psi, i da su se prosto pomamili: stvor je ličio na čoveka, ležao je bez svesti ili mrtav, u lokvi neke lepljive crveno-žute tečnosti — krvi? — a jedna

no^{gov}ga i jedna ruka behu mu slomljene: iz podlaktice je izvirivala kost. Malo dalje pronašli su veliku čistinu u šumi — z^{gov}garište g^{gov}de je o^{gov}ganj sa^{gov}goreo mno^{gov}ga stabla, crnu, u^{gov}garenu zemlju, kao da je g^{gov}rom udario pretp^{gov}rošle noći kad je bila velika oluja. Prebacili su biće preko konja, koji se g^{gov}rdno prepao i nikako nisu uspevali da g^{gov}a umire; no, g^{gov}ospodar je naredio da g^{gov}a dovuku u zamak.

U kuhinji, dok je žvakako komad žilavo^{gov}g mesa koji mu je dala neka sluškinja dobra srca, slušao je iz prikrajka razg^{gov}ovor kuvarica i pralja, koje se pričale o svemu i g^{gov}lasno se kikitale: i o vojnicima sa kojima su provele prošlu noć, i o tome šta bi mo^{gov}gle da rade večeras, i o čudnom stvoru što su g^{gov}a videle u dvorištu, kad su se juče strčale na kapiju, čuvši uzvike i iznenađeno dozivanje. Neke su tvrdile da onaj ima dve, a neke četiri ruke, zelenu kožu, ružnu životinjsku g^{gov}lavu — psoglav^{gov}, cičala je jedna — i da je imao o^{gov}groman ud, veći nego i u čelnika Zaviše, što izazva novo pocikivanje i smeh nalik kokodakanju.

Slučajno naltetvši na nekoliko strelaca — stražara, oznojenih i zlovoljnih u teškim pancirima po toplom danu, čuo je da će to biće g^{gov}ospodar verovarno pokloniti knezu Vojinu za početak turnira, i da će onda ili raščetvoriti, ili spaliti đavolji nakot, ili i jedno i drugo.

Znači, to je bilo živo. Još uvijek.

Suviše novo^{gov} i nepojmljivo^{gov} za dečaka.

Da, u svim razg^{gov}ovorima bilo bi ponovljeno - u podrum, u koji su stvorenje strpali, niko ne sme da zaviri bez g^{gov}ospodareve dozvole.

3

Te noći, dečak usni san kakav je, u dlaku isti, sanjao s vremena na vreme već g^{gov}odinama. Doduše, ne baš često - a to je bio jedan od lepših snova.

Stara nakrivljena koliba, zidova obraslih mahovinom, stoji na ivici crne šume. Prozori su zatvoreni g^{gov}rubim kopcima, vrata zabravljena.

Visoka trava i leskovo žbunje skoro da je zaklanjaju od pogleda sa čistine. Veče je: u šumi, pod teškim krošnjama, već je mrkla noć.

Samo slab vetar šapuće u slamnatom krovu.

Kašljucajući i vukući noge, stazom iz šume nailazi starac. U belom haljetku, oko pojasa stegnutom likom, ogrnut crnim ogrtačem koji se skoro vuče po tlu, bos. Čak i u sumraku vidi se da na licu nema ni jednog mesta koje nije pokriveno spletom bora: duža, seda kosa pada mu na ramena, a neobična brada — bogata, bela kao sneg, spušta se do kolena. Nekad visok, a sad već poguren, hoda stazom zagledan u zemlju: nema potrebe da podiže pogled, jer ovaj put može da pređe zatvorenih očiju.

Ne podižući glavu, zastaje pred kolibom i koščatim prstom dodirne vratnice. Vrata se otvaraju Škripeći, da bi čoveka mogli da podiđu žmarci.

Ali ni jednog čoveka nema naokolo.

Starac stupa unutra, u jedinu, mračnu prostoriju. Samo, koliba unutra izgleda mnogo, mnogo veća, zidovi su od nečeg što podseća na kamen ali je još trajnije, nema onih prozora koji se vide spolja. Samo žeravica koja tinja na velikom, ozidanom ognjištu kraj zida naspram vrata, i oko nje kruž slabe, crvenkaste svetlosti.

On zatvara vrata i sporim korakom preko crnog, rapavog poda, prilazi ognjištu i raspiruje vatru. Plamen ožive, uzdiže se — sada po zidovima poigrava divovska starčeva senka. Ničeg nema u kolibi — osim tri vrlo velika, prastara drvena kovčega, okovana gvožđem i zatvorena teškim poklopcima.

Htede da pročisti grlo — ali to ispada duž starački kašalj. Došavši do daha, Ljutito popravlja bradu. Okreće se plamenu i kaže samo:

“Onda?”

Ćutanje. Zatim, niotkuda dolazi šapat. Dok ĝlas izĝovara reći, plamen se povija kao od vetra, pada, diže se ponovo. Glas je dubok i dalek — da li to šapuće sama zemlja?

“O, Usude, večeras ćemo deliti nesreću.”

Starac zamišljeno češka bradu.

“Opet?”

“Usude”, šapat je neznatno dublji. “Večeras ćemo deliti nesreću.”

Starac uzdiše: “Dobro.”

Vukući noĝe, prilazi najbližem od ona tri velika kovčega. Ovlaš dodiruje prstima poklopac, i ovaj se podiže. Sanduk je blizu ognjišta: pod svetlošću, vidi se da je sanduk do vrha pun bakarnih novčića, potamnelih, iskrivljenih, najsitnijih mogućih novčića, sirotinjskih, skoro bez vrednosti. Takvom novčiću obradovao bi se samo uboĝi siromah.

Starac se naĝinje, do lakata zavlači ruke u novac, ĝadljivo, pazeći da mu brada ne upadne unutra. Obema rukama, snažnim zamasima, kao dvema lopatama izbacuje novac iz sanduka, i bakrenjaci se rasipaju po čitavoj sobi, veselo se kotrljajući po podu. “Kakav novac, pa i zveći loše kad padne! “ ĝundā ovaj i šakama izbacuje dalje. Soba je puna zvuka metalne kiše — i odjednom, tišina: starac je izbacio skoro sve, osim poslednjih novčića na dnu, uspravlja se, mršti i pita:

“Jeli dovoljno?”

“Dovoljno je.” odĝovara šapat.

“Onda, vama koji ste danas rođeni”, Usud mrzovoljno izĝovara obredne reći — kako meni večeras, tako vama doveka! Ne imali u životu ništa vrednije od ovoĝa!” i napravi rukama neodređeni pokret, ka podu pokrivenim bakrenjacima.

Da, on bi radije posipao zlatni ili srebrni novac, iz onih drugih sanduka — ali *sile* žele da dosuđuju samo bedu i nesreću — takva su vremena.

Ritual je precizan, i starac mora da pita:

“Jeli svaka duša obeležena jednim novčićem?”

“Jesta”, odgovara šapat. “Svaka.”

Starac podiže ruke, i već je udahnio da izgovori reči kojima će se novac sam od sebe vratiti u sanduk, kad mu pogled privuče svetlucanje s poda, baš kraj njegovih nogu.

Saginje se s nevericom, uzdišući, i podiže jedan novčić. Ne može da veruje, okreće se vatri da bi bolje video: nema sumnje, ovo je zlatnik. To je nemoguće, šapuće, to je nemoguće — ali zlatnik tvrdo glavo šija na njegovom dlanu. Sanduci sa zlatnim, srebrnim i bakarnim novcem nikad nisu otvarani istovremeno, a kad on kaže »Nikad« — onda je to zbilja vrlo dugo. Ovaj zlatnik nije mogao preći iz svoj sanduka među bezvredne bakrenjake. Onda kako? Jedan novčić sudbine promenio se sam?

Čak ni on još nikad ne beše čuo za ovo.

Smešeći se šeretski, starac pogleda plamen, pa onda opet zlatnik. Šapat se više nije čuo. Držeći ga na dlanu leve, stari Usud pređe desnim dlanom iznad zlatnog novčića, a pojavi se, kao u ogledalu, lik jednog dečaka.

Čak ne čovek, nego dečak!

Lika nestade, i on je opet u šaci držao sjajni novčić. Onda se nasmejao glasno — zvučalo je kao da vreći stari jarac: “Pa momče, izgleda da ćemo još čuti o tebi!”

Još uvijek se smejući, okrete se i ubaci zlatnik u sanduk.

Svaki san se ovako završavao.

I svaki put, usnuli dečak bi se na ovom mestu osmehivao: jer, lik na novčiću bio je njegov.

Sada, pošto je završio svoj posao, ručao u kuhinji i sklonio se pijanom konjušaru sa očiju, ovde, u smrdljivoj travi iza štale razmišljao je o tim pričama koje sluša nekoliko dana. Sve je vrlo neobično: prvi put čuje da je neko uhvatio pravo^{gov}, živo^{gov} đavola — doduše sakato^{gov} i bolesno^{gov}, ali ipak. O, hteo bi da ga vidi makar jednim okom, makar na trenutak — ali izgleda da to nikako neće moći: ujutru, pa do iza podne, konjušar i njegovi momci nisu mu dozvoljavali da di^{gov}gne glavu od posla, popodne je kula vrvela poslu^{gov}gom i vojnicima — a zar je mo^{gov}gao očekivati da bude u pratnji kad go^{gov}spodar potera ovo čudovište, da zabavi svetinu za početak turnira?!

Ne, ne može ga videti.

Ali danas... Danas je drukčije: go^{gov}spodar je sa svojim go^{gov}stom, i sa velikom pratnjom izjahao u poteru, jer su se pojavile bande što kradu stoku i pale i^{gov}tinu; lako se može desiti da zanoće ne^{gov}gde napolju, ako go^{gov}ne razboj^{gov}nike. Kula je skoro prazna — dremljiva straža, našto slu^{gov}gu koji idu za svojim poslom, drugi su dole u selu - a što je najvažnije, pijani konjušar spava.

Pospano letnje popodne: d^{gov}vor^{gov}ište pusto, na prozorima kule tako^{gov}đe nema niko^{gov}. Tišinu remete samo go^{gov}lubovi koji gu^{gov}ču pod strahom, i poneki konj udari no^{gov}gom, o j^{gov}asle. Ovako će ostati do večeri, a nje^{gov}ga se niko neće setiti.

Odlučio se začas — i odmah uplašio: ali, ako ono^{gov}g dole drže već danima, onda je okovan, ili vezan, ili bez svesti — i nije opasan.

Sići će u podrume i po^{gov}gledaće zarobljeno čudovište. Kad je to odlučio, ustade i potrča ka kuhinji — nesvestan da mu je čak i kosa na glavi nakostrešena od uzbuđenja.

Ipak će ga videti. Imao je plan.

Ušunjao se u kuhinju, pa obazrevši se nekoliko puta, dok su žene razgovarale na drugom kraju, čerupajući živinu za večeru — dohvatio je omanji vrč i munjevito nasuo u nje^{ga} vina. Izašao je još tiše nego što je ušao unutra.

S naporom je odgurnuo velika drvena vrata što iz dvorišta vode u podzemne prostorije. Zapahnu ^{ga} hladan, memljiv vazduh. Iz jedne izbe dotapka ^{grbava} prilika, pod crnim iskrpljenim o^{gr}tačem: stari ključar. Na sitnom, koščatom licu, izbrazdanom poput osušene jabuke, dva vodnjikava oka — jedno je stalno suzilo — za^gledaše se u dečaka. Čuperak bele kose virio je ispod kapuljače.

Sipljiv, ^{šušketav} ^{glas}: “Šta hoćeš, mang^upe?”

“Ovo ti je poslala Ma^{ga}.” Dečak mu pruži vrč. “I rekla da će ti dati još, ako joj pomogneš u kuhinji.”

Ključar z^grabi vrč i ispi ^{ga} u jednom ^{gut}ljaju, pa obrisa usta rukavom:

“Kažeš, mene, he, ^{he?! Heee!}” ovo zadnje meketao je već izlazeći, žureći da potraži najružniju od svih kuvarica. Dečak je ^gledao za njim, pa se onda okrete mračnom stepeništu što je vodilo naniže.

Valjda su računali da niko neće smeti da priviri ovde dole, od straha.

Put je bio slobodan.

5

Vrata škripnuše zatvarajući se polako: svetlost letnjeg ^{popod}neva utrnu na njima — odavde, počinjao je drukčiji, sumračni svet.

Izbe^gavao je ovo mesto. Vrlo retko, baš kad bi morao nešto da odnese starom ključaru, dolazio je ovamo. Nije silazio sa nešto starijim dečacima, da love slepe miševе, niti je učestvovao u njihovim obesnim igrama, kao što je zadirkivanje bo^{gal}jastog ^{ču}vara. Svaki put, zastao bi na pra^{gu} naježen od studeni koja je izbijala iz zidova, koja se pela

mračnim stepeništem. Zastao je i sad, lica nabranog u grimasu zbog nepomičnog, prohladnog vazduha što je mirisao na memlu i raspadanje.

Ali, sad je želeo da siđe.

Za trenutak je razmišljao, da li da uzme baklju iz starčeve ćelije, ali odmah je odustao: ovaj bi ga odmah primetio, a osim toga, u podrumu nije bio baš potpuni mrak. Kroz male prozore prema dvorištu, uz samo tlo, prozore sa debelim rešetkama, prodirali su tu i tamo kosi stubovi dnevne svetlosti. Za dečaka je to bilo dovoljno: oprezno je počeo da se spušta stepeništem, korak po korak.

Hodnik se zavojito spuštao u dubinu: gazišta behu trouglasta, lepezasto proširena ka jednom kraju. Između retkih osvetljenih mesta senke su bile vrlo guste — gotovo tama — i on je silazio oprezno, pa ipak, u jednom trenutku okliznuo se, prihvativši se obema rukama za zid, da ne bi pao. Kamen je bio vlažan, i on se brže bolje uspravi, otirući ruke o košulju. Upravo kad je zakoračio s poslednjeg stepenika, jedan slepi miš bez ikakvog šuma prhnu mu u lice, očesavši ga krilom. Dečak, prestravljen, umalo nije viknuo.

Zastao je, dušući duboko. E, ovo je bilo strašno. Stupivši na dno, brzo se snašao: pred sobom je nazirao niz mračnih ulaza — kao otvori pećina, grobno tihi. U prvi, najbliži ulaz nije hteo ni da zaviruje, bojava se te prostorije: gospodareva sala za mučenje, sada prazna — ali činilo se da se duhovi onih nesretnika, što su tu umoreni, motaju po ovom mraku. On se strese. Ranije, u dva navrata, kroz one male prozore spolja skoro zaklonjene travom, čuo je neljudske krikove odavde. Ugrizavši se za usnu, odmahnu odlučno glavom: ne uznemiravanje se, seni. Dalje.

Sad je išao polako, dodirujući zid jednom rukom, jer se videlo još slabije. Srce mu je ubrzalo, sad gaje osećao negde pod grlom, a usta mu behu suva. Požele da se okrene i vrti se što brže gore u dvorište, gde su suncu i gugutke, već se upola okrenuo - ali onda stade. Čekaj, pomisli,

onaj što ga svi kinje jer je najslabiji, nije najveća kukavica. Uzdahnu, i pipajući krenu dalje.

Na sledećam ulazu behu masivna vrata — poluotvorena, zaključa pipajući. Ova prostorija, prazna, služila je kao tamnica. Zatim gospodar^{gov} vinski podrum, onda ostaju još jedna vrata. O bože, znači ipak, pa zar baš ta soba!...

Ovde se hodnik račvao: desno^{desno}, bila je oveća prostorija, i u njoj bunar s pitkom vodom. Tako bi zamak uvijek imao vodu u slučaju duže opsade. A ako produži pravo napred, stiže do vrata kojima se hodnik završava. Zabranjena soba.

Stajao je pred vratima okovanim gvožđem^{gvožđem}, tek sad svestan koliko je smeo njegov poduhvat. Ponovo je pozeleo da se okrene i pobjegne — ali znao je da to neće učiniti: već je stigao predaleko. On će pokazati svima da nije kukavica, naprotiv.

Zvali su je »zabranjena soba«... Pa, niko nije znao sasvim tačno^{tačno}, ali služinčad je prenosila priču da se u tu sobu ne sme ulaziti. Samo gospodar^{gospodar}, i možda majordom, priča se, ulazili su tamo ponekad. Zašto? Zato što unutra čuvaju nešto dragoceno^{dragoceno}, tvrdili su jedni. Zato što je otac gospodar^{gospodarev} u toj sobi do smrti mučio svoju ženu, nesretnu majku gospodar^{gospodarevu}, jer je posumnjao da ga je prevarila s nekim, a zatim ju je i pokopao^{pokopao}, uzidao u zid te prostorije, tvrdili su drugi. Treći su pominjali sablast koju, doduše, niko nije video. Dečak je samo znao da je Rade, štitonoša, išiban na dvorištu jer je zatečen kako se muva oko ovih vrata, a da nikakvog posla tu nije imao.

Pa, utoliko gore. Znači, oni su mogli da smeste samo u zabranjenu sobu.

Odjednom mu pred oči izađe slika - tako naglo^{naglo}, tako jasno^{jasno}, da on iznenađeno zatrepta, zavrtevši glavom: nikad nije video ništa slično^{slično}, pa ipak je znao — sad je znao — da tamo^{tamo}, iza vrata, ima nešto na smrt slabo,

okovano da ne može da se pomeri, i da šapuće: “Dođi, dođi..” Zbunjen, ponovo odmahnu glavom, kao da hoće da otrese ovu sliku. No slika se promenila, sad kao da je prišao bliže, i video je ljudsku priliku kako kleči nasred sobe, ruku raširenih — lancima okovanih za naspramne zidove. Lanci s poda pridržavali su ga oko vrata, sprečavajući ga da makar malo promeni položaj.

A onda slike nestade. Stajao je zapanjen u tami, pred zatvorenim vratima. “Bože”, prošapta. “Šta je to bilo?! Šta sam to video?”

6

Obučenom samo u košulju i čakšire, učini mu se da je sada suviše sveže i vlažno. Ukrstivši ruke na grudima, obgrlio je sopstvena ramena da se malo ugrije, koraknuvši da izbliza pogleda rezu na vratima. I baš u tom trenutku jedna velika, ledena kaplja pade mu odozgo za vrat i on, preneražen, skoro poskoči u mestu. Grozno!

A onda ponovo šapat, ali ne šapat koji bi se čuo iz tame, tu iz blizine, već negde u sebi, u umu čuo je molbu... Kao da nije ni bilo reči, samo uzdah, ali značenje je bilo jedno: “Dođi, dođi...”

Ako je unutra stvarno đavo... Ali, već je bio rešio... Ne, ovo je suviše strašno, na mora baš ovako da dokaže svoju hrabrost! Hajde, okreni se i vrati, brzo...!

I opet, od čega mu se kosa nakostrešila, a niz sitnih ledenih uboda krenuo niz leđa:

“Dođi, molim te, dođi...”

Ruke počese da mu se tresu, odjednom oseti da se znoji pod pazuhom.

Ako je đavo — onda je cvileo sa toliko preklinjanja, da tako nikad niko nije čuo. Blesak sećanja: staklaste, umiruće pseće oči, pune molbe... Bože! Hoće, samo će proviriti da vidi zašto taj toliko zove, i odmah će pobeći.

U polutami, napeto je ispitivao vrata. Bila su od tesanih dasaka, okovana gvoždem. Dve dobro navučene reze, trebaće da se pomuči da ih pomeri. U sredini, ispod velike, okrugle alke — klučonica.

Kapi znoja počese da mu izbijaju po čelu. Osvrte se levo pa desno, kao da će u tami pronaći nešto što će mu pomoći da otvori vrata. Kako?!

Tiho, isprekidano: “Moo... lim te...”

O, Bože! Pobeći!

U mračnom kutu, levo... Kao da odjednom neka tuđa volja upravlja njegovim pokretima, teturavo je zakoračio, pa s obe ruke počeo da pipa kameni zid, dok mu je srce tuklo poput kovačevog čekića.

Tu, tu... Šta radim tu?! Tu... Kuka i na nju okačen., ključ!!

Čuvar je, znači, ovde držao ključ. Nikome pri sebi, sigurno, ne bi palo na pamet da otvara ova vrata.

Napregavši snagu, drhtavom rukom izvukao je jednu, pa drugu rezu. Zatim je gurnuo ključ i bravu - začudo, okrenuo se sasvim lako. Nalegavši svom težinom, gurnuo je vrata malo unutra.

Pomerila su se uz škripanje što ledi krv, i koje bi, činilo mu se, probudilo mrtvoć. Ruke mu zadrhtaše tako da ključ, zveknuvši, pade na pod.

Onda, dok mu neki nevidljivi prsti stegoše grlo, provirio je oprezno u zabranjenu sobu.

Kroz jednu pukotinu unutra je padalo nešto svetlosti: dovoljno da shvati da na sredini sobice, na podu kleči ljudska prilika. Nije video jasno, bila je to više senka nego određeni lik - ali četiri lanca, u to nije bilo sumnje, učvršćena za četiri alke na podu, pridržavala su metalni obruč oko njegovog vrata, ne dozvoljavajući mu da se uspravi. Ruke stvorenja behu raširene kao na krstu — još dva lanca sprečavala su ga da spusti ruke, što je moralo biti vrlo bolno. Dečak snažno zadrhta.

“Molim te, mo...lim”, ču se šapat — daj mi... malo vode... samo malo... vode.”

Stajao je na poluotvorenim vratima, tresući se kao prut.

“Umreću... daj mi malo vode... veruj mi... pokloniću ti... još jedan. život!”

Sužanj je, sasvim sigurno, buncao izmučen bolom i žeđi. Ali toliko jada i čemera na jednom mestu, toliko patnje pogodi ga poput udarca — i dok su mu suze zamađljivale pogled, što je mogao brže vratiti se u prostoriju sa bunarom. Ploča je bila teška — zapeo je, i uspeo da je odmakne. Tu je ležalo i staro vedro sa konopcem — napuni ga, i pljuskajući vodu po bosim nogama, vrati se zatvoreniku.

Na vratima stade, duboko uzdahnuvši. Čovek - za njega, to je bio čovek — čutao je i gledao ga.

Sporim korakom primakao se. Šta je očekivao da vidi? Zelenu kožu, robove, četiri ruke? Ništa od toga - pred njim je klečao mršavi starac, raščupane bele kose, napaćeno lice sa dubokim borama — i očima koje su čudno gorele u polutami, koje su bile sjajnije nego što bi trebalo...

Dečak nesigurno podiže vedro. Lanci se zategoše, zvečeći. Telo pred njim nape se, ne bi li se približilo još malo.

Stisnuvši zube, i pazeći kako nađinje, prineo je vedro sužnjevim ustima. Polako... Starac otpi gutljaj — i dug, dubok uzdah, uzdah uslišenih molitvi, uzdah najvećeg olakšanja ote mu se iz grudi. Lanci se još malo zategoše, škripeći.

“Daj mi još.”

Ovo puta pio je puno duže, prekidajući da bi udahnuo vazduh. Najzad zatrese glavom.

“A sad, dečace, prospi mi ostatak vode na lice!”

Kao da mu glas više nije bio tako nesiguran.

Dečak odstupi za korak, i proli ostatak vode po njemu. Ništa se nije dogodilo - čovek je samo zavrteo glavom stresajući kapljice, sklopljenih očiju. A onda - uz neljudsko režanje, on nape mišiće, najpre jedan pa drugi lanac zacvileše, i prasak gvožđa koje se kida razleže se ćelijom. Ruke, sad slobodne, podiže visoko iznad glave, a iz grla mu se ote krik:

“Aaaaaoh!!”

Skamenjen, dečak je glado. Dok onaj koji do malopre beše samo starac, poseže rukama za obručem na svom vratu, istovremeno pokušavajući da se uspravi. Začu se pucketanje, onda lom — i uz zveket, ostaci obruča i lanci padoše na kameni pod.

A malopredašnji sužanj stajao je nasred sobe — visok, uspravan, s podignutim rukama - u trijumfu, slobodan!

“Ha, ha, ha, ha!” odjeknu smeh što izaziva stravu.

“Ne boj se!” začu preneraženi dečak. “Tebi neću ništa. I učiniću ono što sam obećao. Ali oni koji me prevariše...”

To više nije bio starac: njegova kosa postala je tamna, telo napeto, snažno, a lice — imalo je osnovne ljudske crte, ali u njemu je bilo još nešto tuđe, što uliva strah u kosti, nešto demonsko. Zgrabi u naručje dečaka, kome je skoro stalo srce, i potrča s njim kroz hodnik, gore ka izlazu. Na vrhu zavojitog stepeništa gotovo naleteše na starog ključara koji zakrklja nešto, videći ih — kad begunac samo ispruži ruku, dečaku se učini da je ključara samo dotakao vrhovima prstiju — i ovaj odlete, odbačen na suprotni zid, niz koji je polako skliznuo, ostavljajući za sobom široki krvavi trag.

A neznanac, s dečakom u naručju, stajao je već u dvorištu.

7

Došao je k sebi na hladnoj zemlji, u šumi. Prepoznao je čistinu: zatim je skrenuo pogled - i sreo se sa pogledom smirenih sjajnih demonski očiju. Zamalo je opet izgubio svest.

“Neću ti ništa”, promuklo reče bivši sužanj. “Ja tebi dužujem zahvalnost.”

Čucao je kraj nje^{gov}a, mišićav^{gov}, neobičke zelenkaste kože, obuhvativši kolena svojim dugim^{gov} rukama. Dečak je zapazio da mu se svaki prst završava povijenom, oštrom kandžom.

Naterao je sebe da pogleda neznanca u oči, ponovo.

“Nećeš me ubiti?” šapnuo je s najvećim naporom.

“Dečače, kad si me napojio^{gov}, vratio si mi sna^{gov}gu. Obećah ti još jedan život^{gov}: već je učinjeno. Ja održavam obećanja: želiš li još nešto za sebe? Kazuj, zadužio si me. Hoćeš bogatstvo^{gov}, moć^{gov}? Hoćeš zemlju, dvorce, dugovečnost? Govori, danas ti ispunjavam sve želje!”

Nešto mu je reklo da ne treba da se plaši — i začudo^{gov}, poverovao je. Ono što je još ostalo - bila je velika, velika zapanjenost. Pomerio se i seo^{gov}, ne skidajući pogled s neobičnog^{gov} sagovornika.

“Ko si ti?” upita. U grudima, imao je čudan osećaj^{gov}: kao da se baš sad nešto menja u njegovom^{gov} životu. Kao da su novčići sudbine ponovo bačeni.

“Ja sam Čuvar. Ovde su me zvali... Baš-Čelik.”

Mnoga pitanja navreše odjednom.

“Kako? Otku ti u kuli? Moj gospodar...” a onda je, u pravcu gde se nalazio zamak, spazio stub dima kako se ocrtava naspram vedrog^{gov} neba: “Šta je ono?!”

“To dogorevaju ostaci zamka”, mirno reče Baš-Čelik.

“To si ti...” vilice počеше da mu se koče.

“Da, ja. A tvoj gospodar i njegov rođak baš u tom trenutku izjahali su iz šume, s vojnicima. Ako je neko i preživeo^{gov}, to je bilo slučajno. Njih dvojica sigurno nisu.”

Drhtao je, kao od mraza: zamka više nema. Ničeg više nema. Praktično, slobodan je. Ali... Ali...

“Požuri, dečake. Voleo bih da učinim još nešto za tebe, pre nego odem.”

Bilo je čudno, ali mir se vraćao u njega kad je protrljao oči, i pitao:

“Kako su te zarobili? Ko si ti?”

“Ja sam Čuvar Kapije. Branim prolaz između dva sveta, dva univerzuma. Vrlo davno sazdaše me Moćni, čije se znanje graničilo sa čarolijama. Sazdaše me da budem nepobediv.”

“Između univer... Šta?”

“Kapija između svetova. Razumi to kako možeš.”

“Kako te zarobiše, ako si nepobediv?”

Širok osmeh razvuče se preko demonskog lica.

“Kad su u svoje vreme moćni — oni sebe nazivahu Večnima — kad su napustili svoj pravi svet, moj svet, došlo je do lomova i haosa. Neki čarobnjaci — otpadnici, neka mračna bića, ostavljeni iza njih, uspeali su da se probiju u druge svetove, druge dimenzije. A neki od njih znali su vrlo moćne čarolije — na primer, kako sputati Čuvara Kapije, kako ga učiniti bespomoćnim. I još gore, naterati ga da služi... Tajna je prodrila u tvoj svet. Tvoj gospodar ju je negde iskopao — i iskoristio.”

“I zarobio te?”

“Čarolija je moćna. Protiv nje ne mogu ništa. Ali on nije umeo da je primeni do kraja — inače, bio bih mu rob. Zato sam uspeo da izgledam još mnogo jadniji i još slabiji, beznadežno ranjen kod zarobljavanja. Dugo me je držao dole — i zaključio da sam nekoristan. A ja — uspeo sam da se u umu povežem sa nekim ko je bio u blizini, ko je mogao da me razume...”

“Sa mnom? Ti si me vodio?”

“Da. I kad si mi dao vodu, vratio si mi snagu, skinuo čini. Ukinuo si blokadu. Sad smo ovde - i govori, ja čekam.”

“Taj svet o kome govoriš, koji ne razumem... Ta kapija, gde je ona?”

“»Kapija« je mesto gde deluju prastare sile: na tom mestu se može preći iz jedog sveta u drugi. Ima više kapija, jedna je baš nedaleko oдавде, skrivena u šumi. Mesto se ne razlikuje od drugih — možda je malo zlokobno. Tu su me zarobili.”

Dečak je zamišljen ćutao neko vreme, zagledan negde ispred, čela nabranog od usredsređenosti — izraz tako čudan na gotovo dečijem licu. Baš-Čelik je strpljivo čekao.

“Dao si mi još jedan život?” upita tiho, najzad.

“Da, kao što sam rekao. Neka te strela pogodi pravo u srce — izvuci je, i rana će se zalečiti. Živećeš opet. Kaži mi, želiš li još nešto, jer treba da krenem.”

“Želeo bih... da me ljudi zbilja vole”, prelomi najzad preko jezika. “Da me bar neko istinski voli.”

Baš-Čelik se grohotom nasmeja.

“Dečaće, traži nešto lakše! Ja sam borac: mogu ti podariti život, dati snagu, zalediti rane. Moгу osvojiti za tebe šta želiš i dati ti to; mogu te postaviti za vladara. Traži moć i bogatstvo!”

“Roditelje mi ne možeš vratiti. Svi koje znam misle da sam ružan, i da sam bednik. Učini da imam nešto u sebi, da me ljudi vole.”

“To je tvoja želja?”

“Samo to.”

Sad je Baš-Čelik bio potpuno ozbiljan.

“Dečaće, to ne mogu. Samo u svetu u koji se vraćam postoje čarobnjaci - neko od njih možda bi mogao da učini to za tebe. Ja znam samo lakše čarolije.”

“Tvoj svet? Pa, povedi me tamo!”

“Ne!”

“Molim te, povedi me!!”

“Nemoguće. Ja i jesam Čuvar, da nijedan smrtni stvor ne bi prolazio kroz barijeru naših svetova, niti da neko sa moje strane dolazi ovamo. Ako neko pokuša — moram da ga uništim. Nema prolaza, nema milosti.”

Dečak obori glavu.

“Taj tvoj svet... Kakav je on?”

“Svet donekle sličan tvom — ali s drukčijim mogućnostima i drukčijim pravilima. Ono što se tamo događa, tebi bi ličilo na niz čarolija. A taj svet ima svoja čvrsta pravila i zakone. Ako se zbio neki događaj, zbio se i u mom i u tvom svetu, ali — ishod događaja u mom svetu je drukčiji. Možeš li razumeti da su događaji, u tvom svetu neverovatni, u nekom drugom sasvim mogući? Zamisli... Kao kad bacaš novčić. Pašće jedna ili druga strana. Vidiš koja je pala, sve je jasno i gotovo. Ali dok je padala — mogla je to biti bilo koja strana. Nešto je prevagnulo, odredilo na koju će stranu novčić da padne. Ali to nešto je prevagnulo znači jedino da bi pod nekim malo drukčijim uslovima pala ona druga strana novčića. Sad, ona će i da padne — ali u jednom drugom, malo izmenjenom svetu. U isto vreme kad i ona prva strana tamo.”

“Ništa ne razumem”, reče dečak, širom otvorenih očiju. — Ali onda...”

“Ali šta?”

“Ako je najvažnije da tamo stvari mogu poći drugim tokom, možda bi moj život tamo izgledao sasvim drukčije? Ljudi me ne bi izbegavali?”

Baš-Čelik se uspravi i proteže mišiće.

“Možda. Možda bi ti tamo stigao do neslučenih visina. Možda bi sreo dvojnika, ko zna, a? Ali moraš prvo da prođeš Kapiju. Pokazaću ti mesto, jer želiš to. Reći ću ti reči, koje moraš da izgovoriš ili imaš na umu, da bi sebe doveo u sklad sa Silama. Ako baš to želiš — proći ćeš, i naići ćeš na čuvara.”

“A ako uspem da prođem i ne sretnem čuvara?”

Baš-Čelik se promuklo nasmeja.

“Vrlo teško, dečake. Kažem — dvaput razmisli pre nego što odlučiš. Ali pošto to hoćeš — evo ti moć poklona za rastanak.”

I reče mu reči: čarobne reči, ključ za prolaz kroz kapiju.

8

Njeđova prijateljica, mala sluškinja iz zamka, iznenadila ġaje dok je zamišljen hodao šumom. Bila je ġrozno uplašena i obesila mu se oko vrata, drhteći i sva u suzama. Njih dvoje, po svemu sudeći, bili su jedini preživeli.

Predlađala je da beže daleko, daleko od ovog užasnog mesta, da nađu dobrog ġospodara, da se prime službe, da jednoġ dana, ko zna, postanu slobodanġaci. Samo da odu, i da budu zajedno...

Zaġrcavala se dok je to pričala, uplakanih očiju.

Presekao je to. Tvrdo je rekao da ġa ništa od toġa ne zanima, da sada ima priliku, i da je odlučio — pođi će da potraži sreću.

“Zajedno, predlađala je ona.”

“Ne”, bio je izričit. Sam. Opasno je i niko mu ne treba. Jer treba proći u neki drugi svet, izgovoriti neke čarobne reči”, i naveo ih je ġlasno, da proverī: ne, nije ih zaboravio.

A onda, da ne ġleda više njene suze i njen strah, okrenuo se i odjurio u šumu. On je odlučio.

Šumski proplanak, ni po čemu poseban: na nekim mestima gola zemlja, kao spaljena. Drveće najbliže čistini delimično nažorelo. Sve ostalo bilo je obično.

Velika stena na sredini proplanka podsećala je na plast sena, jako nakrivljen na jednu stranu. Uzdahnuvši, priđe i stade u senku podno nagnutog vrha. U sebi je osećao odjeke straha, i neko čudno stezanje u grudima. Ali beše odlučio: tamo iza, mogao bi da dobije sve ono što nema na ovom svetu.

Zažmuri i poče šapatom da izgovara reči bajalice. Iznenada: čudna vrtočlavičica, vrećina iza sklopljenih kapaka, kolena koja se saviše pod naletom trenutne slabosti — on uplašeno otvori oči, i ne vide više ni stenu, ni šumu oko sebe. U jednom zaustavljenom trenutku panike video je samo belu maglu, i nije bio siguran ni da stoji na čvrstom tlu. Onda magla poče da se razilazi, i on shvati da se kraj promenio: da stoji na obali jezera, da blizu njegovih stopala počinje tamna, skoro crna voda, da je veće, da je iza njega neka druga šuma, neviđeno velikih stabala. Sve to u jednom pogledu. A na kamenu, nedaleko na obali, dok su se pramenovi magle razvlačili i bleđeli između njih — sedeo je Čuvar.

Čutke ga je gledao. Skoro go, samo s prečagom oko pasa, bez ikakvog oružja, merio je svoj posetioca.

Kao da koščati prsti stegaoše dečakovo srce, dok mu se snažan drhtaj dizao uz grudi, gore ka vilicama.

“Dobro veče, prijatelju”, reče tiho Baš-Čelik. “Vidim, rešio si.”

“Pomoz’ bog”, šapnu dečak.

Pognuta prilika se nasmeja.

“Dušo ne čuh taj pozdrav... Rekao sam ti u šta se upuštaš. Moraš da se boriš — u stvari, moram da te ubijem.”

“Imam dva života... rekao si...” Dečak je jedva čuo svoj glas.

“Moram da te ubijem”, jasno prozbori Baš-Čelik ustajući. “Ljudsko biće ne sme proći ovuda”, nastavi, sporo koračajući prema dečaku. Ovaj je stajao bez misli, bez ikakvog osećanja, nemoćan da izdahne vazduh, očiju prikovanih za Čuvara koji se približavao. A onda demonska prilika stade pred njim, pruži ruku i lagano pređe šakom preko dečakovo^{gov} skamenjeno^{gov} lica.

“Ovim ti oduzimam život”, reče Baš-Čelik. “Onaj život koji sam ti ja dao. Izvršio sam dužnost. Sad imaš još sopstveni život, možeš se vratiti nazad, ili čak produžiti dalje. Ali nikad ne zaboravi: sad si opet samo običan, mali smrtni dečak. A ako produžiš dalje — on se nameši čudnim osmehom — možda i uspeš. Možda i nadeš to što tražiš. Samo, kad se budeš vraćao, ponovo moraš proći ovuda. Ponovo bi trebalo da se boriš sa mnom... I onda ću te ubiti”, dodade na kraju.

Dečak počeo da se trese celim telom. Div pruži obe ruke i blago ga prihvati za ramena.

“Rekao sam, ne boj se. Više ti neću ništa. Sada.”

Iz dečakovo^{gov} grla probi se iskidani jecaj.

“Sa... da... Sad sam...”

“Sad si slobodan. Radi šta hoćeš. Možeš da produžiš dalje u ovaj svet. Možeš ovde provesti noć, razgovarati sa mnom. Možeš me pitati, i reći ću ti sve što želiš. Razgovaraćemo kao prijatelji. Jer, dužnost sam izvršio — a niko mi nikad nije rekao da putniku oduzmem dva života odjednom!”

“Mo^{gu} ... ja...” grcao je dečak razmazujući suze rukom po licu.

“Možeš šta želiš. Skoro je noć. Prenoci ovde sa mnom, kraj vatre. Ako već hoćeš u vilinsku zemlju, prijatelju”, opet se čudno osmehnuo, “trebalo bi da znaš pravila. A ja — mo^{gao} bih ti reći puno toga.”

Ništa ne misleći, dečak se pokrenuo i klecavim korakom pošao napred, s čuvarevom rukom na ramenu. I tek tada, na plimi osećanja, u

umu mu se uobličila misao, radosna, zapanjujuća, pobedonosna: *Prošao sam!*

I kad su nešto kasnije seli u zaklon jedne pećine, dok je vesela vatra palacala između njih, mogao je da oseti kako iz njega nestaju, i ističu, i poslednje senke straha. Strah je ustupao mesto jednom novom osećanju: da više nije isto.

Sad je najzad bio u svetu u kome neće biti samo prezreni, unakaženi štalski momak, poslednji i najjadniji od slugu. Sad se obreo u svetu u kome bi mogao da se sam izbori zajedno novo, drukčije, sasvim različito mesto.

U svetu koji je nudio obilje prilika i puteva, od čega mu se zavrtelo u glavi.

I kad mu Čuvar dodade komad tvrde pogače i vrč vode koje je odnekud iz senke izvukao, primio ih je sa poverenjem. “Ti ne jedeš?” samo je zapitao.

Čuvar se osmehnuo.

“Ne jedem to, i ne jedem često. Uzmi slobodno. Ti kao da se brzo privikavaš. Nisi mnogo iznenađen što si... ovde?”

Za trenutak se zamislio, držeći zalogaj u ustima.

“Pa... Ne baš. Kao da sam uvijek verovao da postoji ovakvo mesto. Mesto gde bih i ja mogao potražiti bolju sudbinu, gde bih bio... sretan. Možda. Zato sam krenuo. A ovo mesto... da li dođe još poneko, nekad, odande odakle ja dolazim?”

Sjajne Baš-Čelikove oči počivale su na njegovom licu.

“Postoji još mnogo ovakvih mesta — svetova — i u većinu možeš stići polazeći iz svoj sveta, ako znaš kako. Neki svetovi su slični — možda bi u jednom sreo dvojnika, koji je postao kralj.” On se bezglasno nasmeja. “Neki svetovi su potpuno različiti. Da bi prošao iz sveta u svet, moraš pronaći kapiju. Uz svaku kapiju postoji čuvar.”

Dečak ^{gov} ga je ^{gov} gledao, zaboravivši na jelo.

“Toliki svetovi... Kako, ^{gov} ipak? Šta su ^{gov} oni? Božje ^{gov} delo, ili ^{gov} delo nečastivog?”

Čuvar se kratko, ^{gov} promuklo nasmeja.

“Pomalo raj, i pomalo pakao, ^{gov} svaki od njih. Pitaš me najtežu stvar, dečace. Čuj, svaki događaj ima bar dva ishoda: a svi su oni jednako vredni. Kad događaj dobije jedan od mogućih ishoda, kad se jedno od tih lica prikaže, kad tvoja strela pogodi jelena na primer — u nekom susednom svetu, pošto je drugi ishod bar jednako verovatan — tvoja streLa promašiće jelena ko^{gov}ga loviš. Ako u tom susednom svetu uopšte postojiš. I svi ti događaji - ti, jelen, strela i sve ostalo, ^{gov} prepliću se međusobno dajući više mogućih ishoda. Kao stubovi raznobojnog ^{gov} dima na horizontu, mešaju se, prolaze jedan kroz drugi, pa nastavljaju dalje. Neki stubovi dima prepliću se više puta. A svi oni zajedno iscrtavaju sliku nad horizontom, i svi oni postoje — sada...”

“Ništa ne razumem”, reče dečak, ^{gov} gledajući ^{gov} ga bez nade.

“Pa i ne moraš, mladiću! Pitaj me nešto o ovome ovde!”

Dečak je razmišljao.

“Je li ovo zaista vilinski svet?”

“Za tebe, da”, odgovori Čuvar, još uvijek se smeškajući.

“I tu žive vile, zmajevi, zveri koje ^{gov} govore, veštice, tu su zlatni ^{gov} gradovi...”

“Otprilike, ali za tebe to jeste vilinski svet. Jedan od mogućih.”

Zaboravljajući za trenutak kako je došao ovamo, ^{gov} dečak se primače divu, zagledan s poverenjem u njegovo lice: “Ti znaš zašto sam došao?”

“Na^{gov}đam.”

“Došao sam u vilinski svet... da ne budem više ja, da budem bolji, lepši, jači, da se desi”, ^{gov} glas mu se prelomi, “da me ljudi vole...” Spustio je

glavu, i ostao zagledan u plamen nekoliko trenutaka. “Da li znaš, postoji li iko kome mogu otići, ko bi me pretvorio u neko^{gov} bolje^{gov}, lepše^{gov}, pametnije^{Balkan-TM/}? Ili...” začutao je, kao da se nije usuđivao da izgovori glasno: “U sjajnog^{gov} viteza, pod oklopom i na bojnom konju, koji će naći lepu devojk^{Balkan-TM/}u, oteti je?” Šapatom završi: “Koji će je osvojiti, a ona će ga voleti.”

Baš Čelik gledao ga je sa osmehom koji više nije bio veseo.

“Znam neko^{gov}.”

Uzdahnuo je, a kad je progovorio^{gov}, glas mu beše čudno izmenjen.

“Daleko odavde, na vrhu strme stene zvane Litica Uzaludnih Nada, stoji njegov dvorac. To je velika četvorougona građevina, od teških, grubo tesianih kamenih blokova. Zovu je Poslednji Prag. Od minulih godina, od kiša i snegova, potamneo je kamen od koga je načinjena: posmatrani iz daljine izgledaju kao jedno, taj vrh i kula na njemu. Njihova silueta nadvisuje okolne vrhove, i jasno se ističe spram sivog uvijek oblačnog neba.

Prozora na kuli ima malo. Ogromna dvokrilna vrata, potamnela koliko i kamen oko njih, imaju spolja samo jednu alku za kucanje. Iznad ulaza trebalo bi da piše: ostavite nadu, vi koji ulazite.

Ali, ne piše ništa.

On živi u toj kuli.

Ne zna se da li živi sam, ne zna se koliko je star, ne zna se zašto živi baš tamo. I ne zna se — ne pamti se — da li je bar neko odande izašao osmehnut.

Nazivaju ga raznim imenima, a ona su se menjala, jer užasno je dugo vreme koje on boravi na Poslednjem Pragu. Zovu ga, Čarobnjak, Govornik, Čuvar Uspomena. On ne voli takva imena, Zovu ga i Bezdušnik, Onaj koji pruža iskušenja. Ne voli ni ta imena, jer ne znače ništa, ne odgovaraju istini o njemu.

Neki kažu da je sam sebe voleo da naziva: Onaj Koji Upravlja Senkama, ili kratko Senkar. Drugi to žestoko poriču.

Ponekad ga zovu Onaj Koji Razgovara sa Sovama. Ne protivi se. On bi ti mogao pomoći.”

Začutao je, zamišljen, a onda nastavio svojim običnim glasom:

“Ako ti pomogne, verujem da ćeš se vratiti ovamo. Želećeš nazad u svoj svet, ali sada kao vitez ili šta već budeš. Razmisli o tome dobro, pre nego što okreneš kući.”

Zanesen pričom, dečak se trže iz sanjarenja, ne shvatajući jedan trenutak poentu:

“Zašto?” šapnu.

“Ja sam Čuvar Kapije. Ne propuštam nikog. Čekaću ovde — i onda ću te ubiti.”

10

Dugo su pričali, pre nego što su oči počele da mu se sklapaju.

Te noći pljuštala je kiša, ali on je spavao čvrstim snom u zaklonu pećine. Rano ujutru, kad se probudio, vide da je sam: Baš-Čelik ne beše u blizini. Nije ga to mnogo iznenadilo. San ga je okrepio, i više se uopšte nije plašio. U srcu je oseđao nešto novo, dotad nepoznato: veliko, vedro iščekivanje.

Nešto će se, bez sumnje desiti. Samo, sad su pravila drukčija.

A sve što može da se desi, valjda je bolje od onog pre.

Pronašao je komad pogače od sinoć, i umio se na jezeru. Onda se osmehnuo suncu koje je izronilo iza jednog brda, osmehnuo se čistom, plavom nebu — i laka srca krenuo na put.

Stresao bi se povremeno od svežine, dok je bosim nogama gazio kroz mokru travu. Sa gustih krošnji cedila se voda, vazduh je bio zasićen vlagom i mirisima bilja: borovih iglica, truleži, raznog bezimenog

šumsko^{gov} cveća. Pronalazio je nekako stazu o kojoj mu je Čuvar^{gov} govorio^{gov}, zaobilazeći mesta koja je šikara zatvarala, sa^{gov}ginjući se ispod grana dok su mu slapovi kapljica padali za vrat^{gov}; prelazio male proplanke zaklonjene bledom izmaglicom, koja svetluca kad bi je dotakao kosi zrak Sunca, probivši se odnekud kroz otvor među krošnjama.

A onda ju je spazio^{gov}, prvi put.

Baš-Čelik^{gov} ga je pripremio za ovaj susret. Zato se nije skamenio od straha, ali zadrhtao jesta, oslonivši se na mokru, rapavu koru najbližeg stabla.

Bila je zbilja lepa^{gov}: vazdušasta prilika, svetlucave zlatne kose skoro do peta — ujedno, ta duga kosa beše sva odeća koju je imala na sebi. Hodala je meko^{gov}, mekše od srne učinilo mu se, birala najlepše cveće, i zaticala ga sebi u kosu praveći venčić. Grane se razmicahu pred njom sam kad bi pružila ruku, dve ptice pratile su je prelećući s grane na granu i cvrkutale. Videla ga je — morala ga je videti — osmehnula se i nečujno otklizila dalje^{gov}: samo tu i tamo videla se polegla trava, od njenih malih, belih stopala.

“Slobodno ih možeš zvati vilama”, rekao je Baš-Čelik. “One ti neće naneti zlo. Ali obratiće ti se samo ako one žele, ne kad ih ti zoveš. Vesele su i ponekad hoće da se igraju. Da, one i vilenjaci su pravi starosedeozi, prirodni gospodari ovog sveta, Što ne znači da su najmoćniji — ali pre odlaska Večnih, ovaj svet pripadao je najpre njima.”

“A ko^{gov}ga sad još ima, osim vilenjaka?” pitao je.

“Videćeš”, osmehnuo se čuvar. “Pričađu ti o onim opasnijim. Ja pričam samo jednom — pokušaj da zapamtiš!”

Stajao je neko vreme, gledajući u pravcu u kome je nestala: šteta, neće se vratiti i neće razgovarati s njim. Ali biće još ovakvih susreta — izgledala je tako lepo^{gov}, da je žarko poželeo jedno ovakvo stvorenje za prijatelja.

Imati prijatelja?

Možda, ipak...

Kada je izbio na jednu čistinu veću od ostalih, koju je sunce već osušilo, odgurnuvši leskove grane — stade otvorenih usta: jer, s druge strane, iz istog žbuna, na njega skoro naleteše veliki riđi zec — i patuljak bele brade, koji je jahao zeca držeći ga jednom rukom za vrat, a drugom stežući tanko koplje.

“Hej, čoveče!” prasnu patuljak, iskrivivši Ljutito lice. — Čekaš li ti to mene?! Evo ti, koplje je otrovano!”

Dečak odskoči unazad, van domašaja Ljutitog starca. “Čekaj!” viknu, obzirujući se za drvetom na koje bi mogao da se uspuže. “Čekaj, slučajno sam naišao, oprosti mi!”

“Slučajno, a?!” kreštao je patuljak, da se orilo čistinom. Šiljata brada gotovo da mu je doticala zemlju. Beše obučen u zelenu košulju i zelene čakšire, sa šiljatom kapicom iste boje na glavi, a na nogama je imao meke kožne čizme. “Slučajno se kao šunjaš, pa baš tamo gde ću ja proći, a? Ako nešto mrzim, to je da me uhode. Pa još čovek, hmmm!”

“Slušaj”, reče mirno zec, mrdnuvši ušima. “On još nije čovek, on je dečak. I nije opasan.”

“Mrzim ljude, i mrzim male dečake! Mrzim sve one koji me prepadne na putu!”

“Znam”, reče zec. I dalje je bio savršeno miran. “Ali, ako je već došeo ovamo, on je jedan zanimljiv dečak, i nemoj više da ga plašiš, a?”

Dečak, koji je tek sad uspeo da zatvori usta od zaprepašćenja što jedan zec govori, priseti se iznenada nečega što je čuo davno, od nekog slepog starca — pripovedača, jedne zimske večeri: “Hej, ti si... Čoso na zecu?!”

“Čoso na zecu!!! Pa čuješ li ga, sad ću ga, sad ću ga... Uh! Ti, gade mali...”

Zec je upravo grickao klas neke trave. “Čekaj. On ne može znati da mrziš to ime, i da te tako zovu vilenjaci kad ti se ručaju. On zna kako te zovu u njegovom svetu. Na tvom mestu ne bih više vikao, već bih se upoznao s njim. Hej, dečake, mora da imaš prokleta jak razlog kad si potekao ovamo, a? Viđao sam neke ljude koji su dolazili, ali nikad dečaka. Kuda ideš?”

Došavši sebi, dečak se postavi tako da može brzo da se zakloni iza jednog stabla:

“Došao sam da... tražim nešto. I oprostite mi, molim Vas, oprostite ako sam vas uznemirio na Vašem putu. Slučajno sam naišao iza žbuna i banuo pred Vas.”

“Slučajno?” frknu patuljak. “E, da su te slučajno sreli Biberče ili Međedović... A gde to ideš?”

“Tražim nekog ko ga zovu Onaj Koji Razgovara Sa Sovama. Hoću da ga zamolima za nešto.”

“A šta to, ako smem da pitam?” patuljak nabra svoj veliki nos.

Dečak ga je gledao nekoliko trenutaka.

“Da mi da snagu i... da učini da me ljudi vole”, najzad reče tiho.

“Da ga ljudi vole, ha, ha, ha! Pa, čuješ li ga Vladislave?” graktao je patuljak. “Ovaj svet propada, ide u sunovrat, a on bi da ga ljudi vole! Oh, ti ljudi!”

“Ovaj svet ide u sunovrat?” zgranu se dečak.

“Ne obraćaj pažnju na to”, reče zec. “Pa, u svakom slučaju, to se neće još dugo desiti, mada je to opšta tema ovde, znaš. Želimo ti sretan put — i nemoj suditi baš puno loše o nama, moj gospodar nije toliko opak koliko se trudi da pokaže. Nađi tog čarobnjaka, čuo sam za njega, i neka ti pomogne kad si već stigao dovdle!”

“Božova mu, dosta priča, Vladislave! Potrči sad!” prasnu patuljak i ubode zeca. “A ti mali, hajde u zdravlju. Da ga ljudi vole! O čudne li želje,

oh, oh! A što svet propada, briga nje^{ga}! Hajde, potrči, ti spora, matora zečino^{rv}, neću da se klackam ceo dan ovako! A kad pronađem tog zma^{ja}, ja ću ga^{ga}, ja ću ga^{ga}... Uh!” i nje^{gov} glas se najzad izgubi u šumi.

Dugo je stajao, zagledan u onom pravcu u kome su otišli. A onda se dečak umorno spustio u travu. “Bože”, prošapta sedajući, “da li su i ostali ovakvi.”

II.

Negde oko podne — sunce je bilo visoko, i bilo je sparno — izašavši iz šume, osmotri je veliku travnatu udolinu, bla^{go} nagnutu i rečicu što je veselo proticala nešto niže. U daljini videli su se sivi, nazubljeni planinski masivi.

Osvrnuo se, misleći da će naći jagode — a onda je spazio kućicu^{rv} u senci visokih stabala, iza ograde od kolja stajala je kućica... na kokošjoj nozi!!

Kroz nekoliko trenutaka trga^o se, uspevši da opusti svoje lice, jer je bio zinuo od čuda: pa zar su sve stare priče toliko tačne?! Pa zar se ovde ispunjava sve?! A onda spusti pogled na ogradu — i sad je spazio bele, iskežene lobanje, nabijene na kočeve. O, ogra^{da} je bila bogato ukrašena njima!

Pobeći što pre, minu mu kroz glavu.

Zatim se setio Baš-Čelikovih reči: jest, izgleda strašno, ali ne moraš bežati. Starica koja tu živi nudiće ti različite poslove. Odbij sve, zahvali se i pođi dalje. Neće ti ništa našao, jedini ne stupaj u službu kod nje.

“Zašto?” pitao ga je.

“Hoćeš li da služiš vešticu?” odgovorio je pitanjem Čuvar.

Ipak senovito dvorište i ljudske lobanje na ogradi, tišina, perjanica dima što se izvija kroz otvor u slamnatom krovu — sve beše zloslutno. Ne,

ništa on neće pitati tu babu, nikakva objašnjenja neće tražiti. Zna kuda treba da ide. Zato, u mrtvoj tišini treba zaobići ovo mesto...

“Njiiii! Kuda, dečace? Zašto žuriš?”

Munjevito se okrenuvši, spazi iza sebe visoku, vitku crnu kobilu. Malo dalje paslo je još nekoliko konja. Najbliža životinja posmatrala ga je, mašući raskošnim repom.

“Ko... Ko to zove?” zamuca on. Kobila frknu, udarivši prednjom nogom po zemlji.

“Pa, ja, vidiš li?! Nikad nisi video konje da govore?! Hmmm... Dobro, možda i nisi, ne ljutim se.”

Ovo je bilo suviše: on oseti na glavu slabost u kolenima — i sede na zemlju.

“A... ja... A ko tebe čuva?” bupnu najzad.

“Ja je čuvam mladiću, ja, he, he, he. To su moji draži konjići. Pa ne boj se, duugo nismo imali goste!”

Okrenuo se za tren oko sebe, još uvijek sedeći na tlu, oslonjen na ruke: iz gustiša je izlazila pogrbljena starica, neuredne bele kose i kukastog nosa (ružna baš ko veštica, pad mu na um), obučena u neku crnu odeždu što je možda, jednom, bila haljina. Lica zbrčkanog poput osušene jabuke, upalih obraza, bezubih usta — ali oči je imala tamne, žive, blistave oči koje nikako ne pripadaju tom licu i toj starosti. Bezubo je šušketala:

“Ah, ah... Sigurno si i gladan i žedan, umoran, da, da... A meni treba sluga, treba još kako... Hajde da se nađemo — stupi ti kod mene u službu, jedno godinu dana da čuvaš moje kobile, he, he...”

“Neee!” dreknu dečak.

“Ah! Mora da ti je ona baraba, Baš-Čelik, pričao svašta o meni!”

No, utom se umeša kobila:

“Slušaj, mali, beži odavde što pre, jer neko^{gov} pokvareno^{gov} kao ova baba, nećeš vala sresti na sto vrsta odavde! A, bar ja je znam, njiii!”

“Ćut’ ti glupi stvore, da ti ne bih kožu odrala!” pisnu baba izmahujući rukom.

“Najpotuljenija baba u ovom delu zemlje, a to što svet propada — pa i treba da propadne ako si ti najbolji genetski inženjer!!” praskala je kobila.

Dečak ih je zabezeknuto gledao^{gov}, okrećući lice čas jednoj, čas drugoj^{gov}, ali sad su obe vikale istovremeno^{gov}:

“Napraviću tutkalo od tebe!” vikala je matora veštica. “Nezahvalna životinjo!”

“Kad bi ti samo smela da me takneš malim prstom, ali ja ti trebam!” vrištala je kobila. “A taj tvoj ugled, oh, ništa od njega neće ostati, ja ću se za to pobrinuti! Biti muškarac, pa da te posle smrti jedna babuskera oživi u konjskom telu, i to još u ženskom telu, kobili, pa to je... Uh, njiii!”

Još uvijek sedeći, dečak počeo da se povlači nazad, nastojeći da se odmakne, pa da onda ustane i udari u trki. Baba ga, međutim, spazi^{gov}:

“Čekaj, dečace, čekaj, pa ne možeš tek tako otići! Odmori se, okrepi se, pa ćemo se možda dogovoriti: na primer, da mi pričuvaš kobile, hajde, pogodićemo se...”

“Ne, momak, briši odavde!” Kobila je bila vrlo ljuta, u ugovovima usana pojavila joj se pena. “Slušaj, predložiće ti pogodbu — da joj, kao, pričuvaš konje, to nije teško^{gov}, mirni su, za platu izaberi konja koga hoćeš — a ako ne uspeš, e, ako ih izgubiš onda će baba da ti uzme glavu! Ali to se kao nikad nije desilo^{gov}, mirni su konji, neće da beže! A to što se nikad nije desilo — šta misliš, čije su ono glave po babinoj tarabi?! Od naivnih konjušara, nego šta!!”

“Prokleta, smrdljiva nezahvalna životinjo! To mi je hvala što sam ti podarila još jedan život, ti, ti...”

“E, veliko ti hvala na telu u kome si mi podarila život, znaš! Njiii, eno ^{gov}ga opet onaj pastuv što me juri, ide ovamo! A ti babo, ^{gov}kad si tako pametna, objasni njemu da me se okane, ako možeš, a ja moram da idem! Joj!!” Kobilu se prope, pa odjuri ka drugom kraju poljane. Pastuv koji dokasa do njih prodorno zanjista, pa odjuri za njom.

“Je'l i on ^{BalkanTV}govori?” upita dečak, ^{gov}gutajući knedlu.

“Ama ne, on je običan konj. Ali njemu ne moš' dokazati, za nje^{gov}ga su sve kobile iste!” Baba uzdahnu: ^{gov}“Nego, znaš šta, hajde svrati kod mene. Ručaćeš, odmorićeš se, i ne boj se — neću ti ništa. Vidim, onaj Čuvar me je naružio ne može biti ^{gov}gore. A u svoje vreme, ja sam malo поближе poznavala tog ^{gov}čuvara... Hajde, odmori se, razgovaraćemo — da pro^{gov}govorim još sa nekim osim sa besnom kobilom - i neću ti ništa, nikakvu ^{gov}po^{gov}godbu ti neću nuditi, veruj mi.”

“Ovaj... ja bih...” počeo dečak.

“Ma, ostavi to. Čuvar ti je rekao da meni možeš verovati - ako ne sklapamo posao. Ja ne jedem ljude!”

“Pa... rekao je.”

“Eto vidiš. Budi moj ^{gov}gost, onda! — i uzevši ^{gov}ga pod ruku, povede ^{gov}ga ka kućici, toroćući prijateljski. Dečak je hodao, ^{gov}ne baš ubeđeno.”

Ali, ubrzo se uverio. Kuvala je dobro - i obilno.

“I, kuda ideš?” ^{BalkanTV}upita ^{gov}ga posle ručka, smešeći se bezubo. Upravo joj je rekao da je presit, i da u životu nikad nije ovako jeo.

Razmišljao je nekoliko trenutaka. Polako je učio pravila ovog sveta.

“Tražim neko^{gov}, ko^{gov}ga zovu Onaj Koji Razgovara Sa Sovama.”

“Čarobnjaka?!” ^{BalkanTV}Gle, molim te, a zašto?

“Ovaj... možda je bolje da to ne kažem. Jedan kome sam to ispričao,^{rev} nasmejao mi se u lice.”

“A s kim si to razgovarao?”^{/Balkan-TM/}

“Ne znam mu ime. Najviše je ličio na Čosu na zecu.”^{/Balkan-TM/} “?”

“Ah, znam! Znači, pakosni patuljak je još živ! Sigurno je bio u lovu, zar ne? E, i taj će mi doći glave, pa ja stvarno nisam kriva što moja bića ponekad omanu. Kakav materijal imam, tako i radim! Kad se samo setim kako smo njega pravili - o, velika su to bila vremena, najveća, ali napravi jedan neuspeh, razbijaće ti se o glavu čitavog života...”

“A šta ti baba, u stvari, radiš?”^{/Balkan-TM/} osmeli se on najzad.

“E, moj dečače... Šta ti znaš o ovom ovde?”^{/Balkan-TM/} Doduše, dugo ne videh čoveka... Ja bih trebala da budem *genetski inženjer*. Samo, davno su prošla vremena kad sam bila *inženjer*.”

“Genet... Šta?!”^{/Balkan-TM/}

“Ma pusti! Ja pravim nova bića, kad mi neko naruči nešto novo. Sad, ne pravim baš ni iz čega, treba mi dobar materijal. E, nekad je bilo dobro materijala, a sad — moram da se snalazim za mlada tela, ako dobijem i jedno godišnje. Eno vidiš, ona prokleta kobila: ceo um nekož pametno bića ja mogu da presadim, celu matricu ličnosti...”

“Šta je to?”^{/Balkan-TM/} Ne razumem!”

“Ovaj... vidi. Jednom bio jedan izvrsni matematičar. Učen čovek. Sad, da umre tek tako, šteta bi bila neprocenjiva. I zato, nađeš telo, preneseš u njega matricu tuđe ličnosti - ne moraš čak sve, samo onaj deo što računa — i eto ti divan organski računar, pa još sam ide i sam se hrani! Da sam imala ljudsko telo, bilo bi bolje, ali saleteli me: Požuri, požuri! I koristeći njegov mozak, ja stvorim živi računar što će raditi bar približno dobro. - I usadim matricu u telo - one nesretne kobile. Pa drugo nisam imala! Naručilac se složio sa tim — ali kobila nije. Kad ovako radiš, preneseš i delove sećanja, i delove ličnosti. I sad ona hoće da me ubije, što

se seća da je nekad bila muško - a sad, u ovom telu, pa još ženskom! Pa niko nije savršen!”

Ne, nije razumeo sve, ali jedna potpuno nova slika poče da se ukazuje pred njegovim očima.

“Ti kažeš... da smrt...”

“Da, smrt nije kraj. Nije, momak — samo ako imaš u šta da preneseš matricu ličnosti. E, nekad, to su bila vremena. Bilo nas je mnogo inženjera, bili su pravi materijali, tehnika. Mogla sam da kloniram, da usađujem nove organe... Nisam morala da radim sa životinjama, osim ako nisam htela. A onda su Večni otišli...”

“Ne razumem. A ko su Večni?”

“Naši gospodari. Najstarija rasa, nekad su vladali ovde. Gospodari zmajeva. A onda su jedno dana otišli, niko ne zna gde. Valjda su shvatili da ovo propada, pa otišli...” ona setno uzdahnu.

Ćutali su nekoliko trenutaka, oboje zamišljeni.

“Zar su stvarno bili... večni?” upita on tiho.

“Gotovo da jesu. Mi smo svi dugovečni ovde, ali to je ništa, prema njihovom veku. Oh tako sam se trudila da ma zapaze... Znaš, ovo je svet visokih mogućnosti, i to ti je životni stil ovde: kad letiš, leti najviše što možeš, pa ma kako da se to plaća. Kad su mogućnosti velike — moraš živeti na isti takav način Ali kad su otišli, mi svi što ostadosmo...” ona šmrcnu, i dečak zapanjen, vide jednu suzu što se skotrlja niz njen obraz. “Sve je pošlo nekako naopako. Tada — oh, pre koliko zima? Mnogo. Tada sam bila visoka, vitka i lepa. I volela sam onog dripca, ti ga zoveš Baš-Čelik. On se otada nije promenio — tako su ga valjda sazdali Večni, kad ga postaviše za Čuvara. Ja... mogla sam da se podmlađim, ne kažem — pa u taj posao se bar razumem — ali eto, zapustila sam se. Pravila sam žive računare, nek sopstveni izgled ide dođavola... I eto, vidiš kako izgledam.

Pa za ko^{gov}ga da se udešavam? Za onu ru^{gov}gobu, Čuvara?! Bah!!” sad je već neskriveno šmrcala.

“A zašto praviš po^{gov}godbe sa putnicima, pa ih prevariš i ubiješ ih, kad ne saču^{gov}vaju tvoje kon^{gov}je?” ne izdrža on.

“Pa da dođem do novog^{gov} genetskog^{gov} materijal! Da dođem do novih tela, budalo mala, sa čime inače da radim?!”

Sad se on uozbiljio.

“Nisam baš razumeo... Ali već sam čuo^{gov}: i Čosa kaže: Ovaj svet propada^{gov}, i kobil^{gov}a. Šta to znači?”

“A, to! Pa, ovaj svet stvarno propada, kolapsira. Skuplja se. Za razliku od tvoje, ovde se vasiona sunovrađuje. Zvezde idu, ne idu već jure ka početnoj tački — a još pre toga, kraj... Pa, eksplozija. Valjda su Večni to videli, i otišli u neki drugi univerzum.”

“Ništa ne razumem.”

“Niko to ne očekuje.”

“Sunovrađuje se... Kako? Hoće li sunce pasti na zemlju, razbiti je, zapaliti je?”

“Ne baš tako, ali ako hoćeš... Samo, to se neće desiti u tvom veku: tvoj život je mnogo kraći. Stvar je u tome što mi koji živimo ovde sve to vidimo, znamo — i što ćemo sam kraj, kolaps, i dočekati.”

Vešticu je napustio sasvim ošamućen.

12

Putujući to popodne, sasvim slučajno podi^{gov}gao je glavu, u visoko gore, u plavetnilu, video... pticu, pomislio je. Onda bi to bila najveća ptica koju je video u životu. Letela je vrlo visoko, ali morala je biti ogromna, kad je čak odavde ulivala poštovanje. Napre^{gov}gao je oči: ne, nisu to bila obična ptičija krila, više su ličila na krila slepo^{gov}g miša. Pa i glava je bila čudna, a najčudniji je bio du^{gov}g zmijoliki rep koji se vukao u uvijao za

njom. Onda ptica na^{glo} poveća visinu, zraci sunca padoše na nju pod drugim ug^{lom} — i ona blesnu poput staro^g zlata, kao da je čela prekrivena sjajnim metalom. Tiho je iščezla u izma^glici a on je otišao vrteći gl^{avom}, i du^{go} se osvrćući.

Ta ptica tako je ličila na zmaja.

Ne skidajući po^gled sa planinskih vrhova koji treba da mu poslu^{že} kao orijentir, predveče je sti^gao do mračno^g klanca visokih, strmih zidova, na čijem dnu je tekao bučni potok. Sunce je već dotaklo visove na zapadu, senke su se produ^{žile}, klanac pred njim bio je pun senki, i bio je nešto strašno u hladovitom, uskom prolazu i dubokoj provaliji pored koje je vodila staza. Na^gnuo se oprežno i po^gledao dole, odakle se čuo raspričani potok. Jedva ga je video, kao svetlu traku: na dnu klanca već je bilo veče.

Odlučio je da prenoći na ulazu, i da tek sutradan produ^{ži} dalje. Klanac ga je plašio. Konačno, bio je u vilinskom svetu, i ko zna šta će još pronaći. Ovde će sačekati jutro.

Dopalo mu se jedno mesto sa visokom travom, zaklonjeno kamenom humkom, nakupio je suvih grana i lišće, i seo na ovaj je^{žaj}. Veštica — pitao se sme li tako da je zove — dala mu je i nešto hrane za put: razvezao je mali zave^žljaj koji je imao, i počeo da jede.

Onda začu kašljucanje iza sebe, i sledi se.

“Dobro veče, dečace”, začu starački gl^{as}. “Mo^{gu} li da sednem i odmorim se, ovde?”

Polako se osvrnuo. Nizak starčić, u pohabanoj odeći, oslanjao se o veliki, čvornovatu batinu. No, ovaj je imao urednu kosu, i kratku belu bradu, i slab osmeh na zboranom licu. Zbilja nije iz^gledao opasno, i bio je sam, koliko se videlo.

“Dobro veče, deda”, od^govori oprežno. “Sedi, kako da ne. I ti putuješ izdaleka?”

“Putujem, jakako”, reče starac, umorno se spuštajući preko puta njega. “Noć ide, valja se odmoriti.”

Dečak ga je gledao nepoverljivo. Istina, beše na oko običan starac — ali, nije mogao da smetne s uma na kom se mestu nalazi. Ovde konji i zečevi govore, veštice zovu na ručak, on sam krenuo je čarobnjaku — i ko zna kakvog još sveta ima ovde. Ali s druge strane, valjda i tu živi poneki dobroćudan, običan starac.

A ovaj je baš tako izgledao.

“Evo, deda, založi se. Imam nešto hleba i sira, podelićemo.”

“E, hvala, sinko, baš ti hvala. Dobar si ti”, reče čiča raspoloženo, posluživši se. “A ideš li izdaleka? Hmmm.” On osmotri dečaka. “Ideš, ideš, to vidim i sam. Pa, kako si prošao pored Čuvara?”

“To, izgleda, svi ovde odmah primete”, mrko odvrati dečak.

“Pa, vidi se, ha, ha, ali nemoj da to to zbuni. Dobar si, veoma dobar, kad si prošao kroz Kapiju, he, he. To nije lako, veruj ti meni.”

“Znam”, odvrati njegov sagovornik, žvaćući.

“A imaš li neki jak razlog, kad si poteġao čak ovamo?” Čiča je upravo prelomio komad hleba, i zagledao se dečaku u oči. “Nisi ti došao ovamo bez velike muke, he, he, he.”

“I to se vidi?”

“Vidi, jakako.”

“Pa, ništa se, izgleda, ne može sakriti”, progunda dečak. “Imam ġolemu muku, deda, i tražim čoveka po imenu Onaj Koji Razġovara Sa Sovama. Uputili su me ovim putem, ka njegovom dvorcu. Znaš li, ima li još mnogo do tamo?”

“Njega tražiš? Hmmm...” starac je sporo žvakao. “Ne, nema još tako mnogo, uskoro bi ga mogao pronaći. I baš njega, hmmm... Znaš, poznavao sam ga, davno.” On se ispitivački zagleda u dečaka. “Nije on loš, bez obzira šta se priča o njemu, i valjda će ti pomoći... A šta će ti?”

Dečak napravi grimasu, i ostavi i hleb i sir.

“Nemoj, deda, i ti. Ko^{gov}ga god sretnem, pita me zašto idem kod njega, pa ako kažem, ili mi se smeju u lice, ili me izruže što tražim nešto za sebe, kad ovamo ovaj svet propada. Dolazim ... izdaleka, i teško mi je da mislim na vaš način, da se ponašam na vaš način. A niko to ne vidi!”

Čiča je zamišljeno zurio u vrhove svojih opanaka.

“Imaš ti pravo, momče. Ovde su svi opsednuti tom mišlju da svet propada — a nije to najstrašnije, ne, nije... Bar ja to znam. Ti si zbunjen. Znaš li ti uopšte nešto o ovom svetu, a?”

Dečak je bio iznenađen.

“Znam ponešto: da će da propadne, za mnogo više od jednog ljudskog veka, ali to će dočekati oni što sad žive ovde... Da stanovnici vaši neobične moći imaju, bar za mene: vama je to, izgleda, obično. Da je ovo svet velikih moći i još većih želja — tako mi ona baba reče — i da su svi padovi još dublji, nego što mi možemo i da zamislimo. A kako će to svet da propadne? Hoće li onda i onaj drugi, moj svet, da propadne?”

“Pa, neće, on će nastaviti da postoji. Znam da je vrlo teško da razumeš, ali pokušaj ovako: ova dva, tvoj i moj univerzum, nipošto nisu jedini: ima ih još. O, bezbroj svetova je u reci Vremena. Ali da te ne zbunjujem Vremenom: ovaj univerzum može da se sunovrati sam u sebe, a da drugi ostanu. Možda će, jednom u budućnosti, materija svih svetova kolapsirati u početnu tačku... Ukupna Vasiona se širi, i sažima - ali unazad, kroz vreme, i proces je zatvoren, i večan. Zmija griza svoj rep. A u toj igri, šta su naši pojedini univerzumi? Tvoj svet - on je zbir mogućih ishoda u jednoj ravni fizičke realnosti. A ovaj moj - on je zbir drugih iskoda od istih događaja, ali — to su sad ishodi u nekoj drugoj ravni fizičke realnosti. Ali - zato ono što je nemoguće u tvom svetu, ovde izgleda sasvim svakodnevno, obično. A pravo pitanje je - koliko ima tih ravni fizičke realnosti?”

Starac začuta.

Dečak ga je gledao zabezeknut.

“Šta si ti?” promuca. “Mudrac? Vrač? Prorok?”

Starac pogledom potraži njegovo lice u tami. Noć već beše pala. Zatim ispruži ruku — i tačno između njih, na goloj zemlji, buknu vatra koja se odmah uzdiže i ojača. Osvetljeno plamenom, njegovo lice izmenilo se - sad je imalo nešto od čega dečak, dotle skamenjen, uzdrhta. Odjednom oseti da mu je vrlo hlasno uz leđa.

“Ja sam”, progovori starac izmenjenim glasom - ja sam Trudveg Hjelmdar, što izvorno znači: Onaj Koji Razgovara Sa Sovama. Ja sam tumač senki, stočetrdesetsedmi Majstor Besmrtnog Reda vatre — i jedan od poslednjih učenika Večnih!

Rekavši to, on ustade. Sada, osvetljen plamenom, uspravan — izgledao je mnogo viši i jači. Ispred njega, dečak se trže i pade na kolena, spustivši glavu do same zemlje.

“Gospodaru!” reče tiho.

“Ustani dečace!” progovori starac čvrstim glasom.

Drhteći, dečak ustade. Pokretom ruke, starac ga pozva da stane pored njega. I doke je plamen postajao sve viši, sad skoro iznad njihovih glava, starac položi ruke na dečakova ramena. Ovaj se usudi da podigne glavu — i ostade, pogleda prikovanog za blistave starčeve oči, u kojima se ogledao plamen.

“Znam šta tražiš”, reče Onaj Ko Razgovara Sa Sovama. “Očekivao sam dolazak jednoг dečaka, ma kako to bilo neobično. I to je paradoks, i verovatno će se naša dva univerzuma posle ovoгa zauvek razići. Ali neka bude!” I on podiže glas. Dečak oseti vrelinu u glavi i u celom telu, dok je starac grmeo: “Ja, Trudveg Hjelmdar, proizvodim te u viteza Besmrtnog Reda Vatre, poslednjeg viteza poslednjeg Velikog Reda! Neka deo moći Večnih pređe na tebe!” Dok je izgovarao ovo, gomila iskrica razlete se

pucketajući iz razbuktagloḡ ognja. “I ja, stočetrdesetseḡmi Majstor, po prirodnom pravu dajem ti ime Sigurd Harvanien - što izvorno znači Lovac Zmajeva, Prijatelj Vilenjaka! I neka bude tako, od sad pa dok svetlost Stiklastadira ne potone u ništavilu!” Dečak ḡa je ḡledao zanesen, činilo mu se da u ḡlavi čuje jeku bojnih truba, nije osećao tlo na kome je stajao: “Pogledaj Sigurde Harvaniane! Niko ti se više neće smežati zbog tvog nakaznog izgleda, naprotiv, biće počastvovan ako ḡa ti primiš u društvo! O, plašiće te se, ili će te voleti kao prijatelja, ali s porugom je ḡotovo!” On zastade i počuta nekoliko trenutaka: “A tvoja poslednja želja, da te ljudi zbilja vole...” Onda progovori tišim ḡlasom: “Za to ne mogu da učinim ništa. Da te neko iskreno voli, retko je kao blesak zvezde padalice na nebu - i za to se moraš izboriti sam! Ali, sad bar imaš čime! I sad - sam izaberi šta ćeš činiti.”

Dečak spusti pogled: njegova iscepana odeća ležala je na tlu, oko njega. Stajao je naḡ. Pogleda snažne, mišićave noḡe, koje više nisu bile krive. Pogleda prava ramena i isturene ḡrudi, nekad žalosno mršave. Savivši ruku u laktu, s nevericom je posmatrao napete mišiće. A onda, opčinjen, ponovo pogleda Majstora.

“A šta sad da radim?” upita.

“Bojnoḡ konja i vitešku opremu naći ćeš na ivici one šume, odakle si danas izišao.” Učini mu se da iz mraka čuje njištanje konja. Starac se osmehnu: “Ne boj se, običan konj, nikakav brbljivi ždrebac - proizvod ḡenetskih maḡova... Izaberi: možeš se kao silni vitez vratiti u svoj svet - ređe ovamo, jer nam se svetovi odvajaju zauvek. Doduše, moraš kraj čuvara...”

“Gospodaru”, reče mladić. “A zašto ti ne odeš sa ovoḡ sveta što umire?”

“Ne mogu”, osmehnu se starac. “Čak i ja imam oḡraničenja. Moje mesto je ovde.”

“Rekao si... da izaberem.”

“Da. Druga mogućnost je da navučеш oklop, uzjašеш konja i ostaneš ovde. Jer, još duго imamo da čekamo do kolapsa, i još mnogo posla bilo bi za tebe: upoznao bi vilenjake, sreo zmajeve, okušao svoju moć u borbi protiv Jarevida Prokleteg, protiv njegovih hordi vodenjaka i vampira, što dolazeći kraj hoće da učine još gorim... Mi smo dugovečni, tvoj život je kraći, ali mogao bi steći besmrtnu slavu. Zamisli: daleko odavde, u jednom tajnovitom dvorcu, čuva se čudotvorni mač. Zabijen je u kamen, na kome piše: KO OVAJ MAČ OPAŠE, BIĆE JAK KAO HILJADU LJUDI. Još jedna od stvari koja nam je ostala od Večnih. Ne znamo zašto su nam ovo ostavili, ali ni ja, ni bilo ko drugi, nismo uspjeli da ga se domognemo — do sada. Jarevid Prokleti ga takođe priželjkuje. Možda ti... Prava stvar za mladog viteza, a? Zamisli tu budućnost!”

“Gospodaru”, progovori mladić. “Odlučio sam.”

13

Ovladao je esencijalnim slikama koje se mogu dočarati samo u umu, slikama paradoksalnih krivih koje se eliptičnom logikom spuštaju u ravan fizičke realnosti

Gregori Benford, Vremenski pejzaž

U smiraj dana, u besnom galopu, izbio je na obalu jezera. Naгло je zaustavio konja, koji se prope: poslednji sunčevi zraci padoše na njegov oklop, i ovaj zaplame za jedan trenutak, tu kraj tamnih voda, naspram šume u kojoj su se senke već sklopile.

Čuvar je mirno sedeo na velikoj steni, koju je s jedne strane potkopalo jezero. Izgledao je isto kao i prošli put.

“Dobro veće, prijatelju”, reče tiho Baš-Čelik. “Vidim, porastao si.”

Oznojeni konj je poigravao, frkćući, dok mu je iz nozdrva izbijala para. Njegov jahač prebaci koplje u desnu ruku, a levom poteže uzde.

“Dobro veče i tebi, Čuvaru Kapije. Nisam više ružni sluga, vidiš i sam. Dobio sam sve ovo,^{rev} i Bož zna čime sam to platio,^{rev} jer ja ne znam. Ali plaćeno je - i ja se vraćam da potražim svoju sreću. A ti mi stojiš na putu. Boriću se s tobom!”

“Borićeš se sa mnom?”^{/Balkan-TV/} ponovi kao odjek Baš-Čelik.

“Čarobnjak me pretvorio u viteza, što je bila jedna od dve moje najveće želje. I ne znam da li sam dorastao da se borim s tvojom paklenom silom - ali sad idem da ispunim drugu želju. Nije važno da li ću poginuti ovde na obali — važno je da ću jurišati. Brani se! — i mladić, spustivši koplje, obode konja koji zanjista tako prodorno,^{rev} da močvarne ptice, uplašene, prhnuše iz trske i kričeći odleteše u jezersku izmaglicu.”

Baš-Čelik samo podiže ruku.

“Prođi slobodno,^{rev} prijatelju. Plaćeno je.”

Mladić zaustavi konja.

“Plaćeno?!”^{/Balkan-TV/} prozbori tiho,^{rev} ne verujući da je dobro čuo.

“Ja sam Čuvar. Moji gospodari me postaviše da ubijem svakog ko pokuša da prođe između svetova, jer puno jada beše zbog toga. I od tada me još nikad, niko nije pobedio. Do nedavno,^{rev} kad su pronašli zaboravljene čini. — Baš-Čelik govorio je sporo i tiho,^{rev} kao da se obraća detetu. “Uzeh ti jedan život, prvi put. Uzeo bih ti i drugi sada... ali, naišao je neko,^{rev} i životom svojim platilo,^{rev} i za tebe.”

U jednom trenutku učinilo mu se da je sve stalo — učinilo mu se da je stalo i njegovo srce. S naporom je pokrenuo usne, da bi prošaptao:^{rev}

“Za mene? Ko... Kako?”^{/Balkan-TV/}

“Tvoja drugarica, mala sluškinja, kojoj ni ime ne znam. Rekao bih da te je ona stvarno volela. Ako si to tražio — nisi ovamo morao ni dolaziti.”

Čuvar, šuma, obala, sve to krenu u krug pred njegovim očima, i on pobode koplje u zemlju da se osloni, da ne bi pao iz sedla.

“Kako?” prošaputa.

“Kada si otišao, ostala je sama u šumi. Nazad nije mogla. Istina, bila je slobodna — ali ti si joj bio drag: zato je krenula ovamo, da ponovo bude sa tobom. Čini za prolazak je znala - valjda si joj ti rekao. A kad se pojavila, nisam je ni prstom taknuo: prosto, videla me — i presvisla od straha... Umrla je, a da ništa nije znala - umrla je zbog tebe.”

“Zbog mene”, ponovi mladić šuplje.

“Prijatelju, ne stoj tu i ne ponavlja moje reči. Ona je bila putnik — i ja bih morao da je ubijem. Ali ona te je volela. Svesno je stavila život na kocku, umrla je zbog tebe — ali i za tebe. Smrt njena bila bi sasvim nekorisna, kad ne bi bila cena: otkupila te, poštuju to. Prolazi dakle, plaćeno je.”

“Ja... oh, ja...”

“Da te sad ubijem, opet bih uzeo dva života zbog jednog čoveka, a to ne mogu: sazdaše me tako. Čuj, ovo jeste svet prividno neograničenih mogućnosti, ali sa zahtevom, raste i cena. Cena se ponekad proteže ne samo na ovaj, nego i na ostale svetove: ponekad, može platiti još neko za tebe. Prolazi, ne zaustavlja se — i pamti je.”

“Ona me je volela... tako...” borio se dok je izgovarao svaku reč.

“Onakvog kakav si. A ti si hteo da se menjaš i tražiš ljubav po drugim svetovima”, reče Čuvar.

“Ja to nisam video”, šaputao je, dok su mu se suze slivale niz lice.

“Onda, šta ćeš učiniti? Svetovi se ubrzo razdvajaju.”

Mladić je gledao nekud prema jezeru u sutonu, ali nije ga video: u duhu, video je prizore svog sveta - dvorove, vitezove, slugu, jad, bedu, zlato, bičeve, rane — pa onda lice male sluškinje. Sad ga je video sasvim jasno, i znao je da neće moći da ga se oslobodi. Sigurno ne na svom svetu, u kome je tako žarko želeo da potraži sreću.

“Vraćam se”, reče muklo, okrete konja i otkasa nazad, “ka svetu vilenjaka, veštica, zmajeva, tamo gde ga čekaju Trudveĝ Hjelmдар, čarobni mač, bitke... Gde ga čeka sudbina.”

Baš-Čelik je gledao za njim, osmehnut.

Download

Balkan

JUDITH MOFFETT

NE BEZ ČASTI

Zabava nije bila neka osobito bučna; podriđivanje telefona moglo se jasno čuti. Bil Neš se javio, i odmah ga dodao najstarijoj prisutnoj osobi, koja je spustila tanjir i viljušku, dovršila smejanje šali Seta Gibsona, bacila pogled na ekran, i rekla “Haj Gordone” u mikrofon.

“Potrebna si mi ovde dole ovog trenutka, Petsi.”

Lice stare žene se malčice tržnu; niko osim gazde nije je zvao “Petsi” još od srednje škole, ali njega nikako ne uspeva da oduči od toga. “Zar to ne bi moglo da pričeka još možda sat vremena? Mi ovde imamo žurku.”

“Ne bi moglo”, reče on kratko. “Žao mi je.”

Nije zvučao kao da mu je žao. Ekran je bio premalen da bi pokazao izraze lica osobito dobro, ali Pet je imala utisak da je Gordon uznemiren, i u njoj se, tek sad, probudi iskrica interesovanja. “O čemu se radi?”

“Siđi i kazaću ti. Sad.” Prekinuo je vezu, a Pet je ostavila telefon. Osećala se ojađenom. U principu, nije bila sklona žurkama, ali na ovoj je bila počasni gost i osećala se lepo, a torta je bila super.

Tu žurku su zakazali da proslave dve stvari, šezdeset osmi rođendan Petriše Livingston i završetak biokupole sa rekom i šumom, radi čije izgradnje je ona i došla na Mars. Da li je Gordon pronašao neki kvar u funkcionisanju kupole, ili neku knjigovodstvenu grešku? NASA je odvratno zagrižena oko knjigovodstva; možda je u tome stvar. Ali zašto bi se neko nervirao oko toga? Pet uskoro treba da krene kući; ljudi njenih godina ne uspevaju dobro na Marsu, a ona na projektu “Biosfera VII” radi već deset meseci, što je blizu krajnjih bezbednih rokova. Dane nije

brojala — rad na ovom “biomu” džungle apsorbovao ju je prijatnije nego ijedan raniji posao, ne izuzimajući ni one dve godine koje je provela hermetički zatvorena u Biosferi IV u pustinji Arizone; s druge strane, na Zemlji su je čekale samo penzionerske dosade — pa ipak, perspektiva da uskoro neće morati da skoči svaki put kad Gordon Anderson kaže “žaba!” izgledala je privlačno u ovom trenutku, kad je okačila slušalicu na kuku, smazala poslednja tri zaloga rođendanske torte, i rekla ostalim slavljenicima: “Sačuvajte još jednu krišku ovoća za mene, ako budete u stanju.”

Začuše se “stenjanja”. Njena asistentkinja, Džeki Bilington, uputi Petriši osmeh — mladi učesnici ovog projekta bili su jednako puni poštovanja i dobre volje prema Pet, koliko i kiseli prema gazdi — i reče: “Ja da sam na tvom mestu, pojela bih još jedno parče pa bih tek onda pošla. Džoni je bacio oko na tu tortu. Pusti matoru krabu da se kuva u svojoj pari neki minut, neće umreti od toga.”

“Tako je”, ubaci Set. “Ako mu je baš toliko stalo da te vidi, i ne može malo da sačeka, poznato mu je gde može da te nađe.”

U njihovoj Sferi nije bilo baš tako lako nabaviti torte. Pet posluša Džekin savet. Ali kad telefon, par minuta kasnije, opet zabrbota, ona baci tanjir na sto, sa izrazom rezignacije na faci. “Štakor. Recite mu da sam pošla.”

Osam minuta hoda bilo joj je dovoljno da prođe kroz celu džunglu, sa drvećem, lijanama, cvećem, papagajima, kolibrijima, insektima, i kroz žbunasto parče savane pored njihovog “okeančića”, i kroz rešetku ograđenih Ieja i njiva, sve do Kancelarije. Biosfera VII bejaše strukturno skoro identična sa onom u kojoj je Pet živela na Zemlji, ali malo veća i mnogo bolje sagrađena (jer je to morala biti). U pustinji Arizone, ekohabitat je lep; u beskonačnoj pustoši Marsa, divan je toliko da ostaneš bez daha a suze ti pođu na oči. Marsovska dnevna svetlost, propuštana u odmerenim količinama kroz automatski podešavane žaluzine na krovu,

svetlucala je na površini vode, koju je ritmično uznemiravala mašina za talase. Sve je to bilo tako novo, i tako uzbudljivo i inspirativno, da se Petrišino loše raspoloženje rastopilo pre nego što je prešla prvih tridesetak metara; ušla je u Kancelariju osmehujući se i otresajući mrvice sa džempera, štaviše noseći i parče torte za Gordona: ponuda božanstvu, spaljena, prineta u papirnoj salveti.

Zatekla je gazdu zgužurenog nad monitorskim ekranom. Odmahnuo je rukom, pokazujući da mu do torte nije stalo. "Boža mu božovo, Petsi, kad kažem 'sad' to znači sad."

Petine obrve se uzviše. Gordon je kao ličnost bio nepopularan kod svoj osoblja, ali je kao administrator bio sposoban, staložen. Nikada do ovog trenutka nije ga videla uznemirenog; postade joj jasno da u ovoj situaciji treba imati taktičnosti. Pa, najzad, on je čovek petnaest godina mlađi od nje, i mnogo manje slavan. Ovdašnji posao bio bi težak i za nekog daleko opuštenijeg i samopouzdanijeg nego što je Gordon Anderson: biti kapetan, a imati jednu Petrišu Livingston za mlađeg oficira... "Dobro, evo, sad sam tu", reče ona umirujućim tonom. "Šta je bilo?"

"Ovo je bilo, za ime božje." Naglo je uperio prst u ekran. "Pogledaj i samo mi reci kako ti se čini."

Pet se zapilji u ekran. Stojeći čak na sredini prostorije, nije mnogo videla, pa zato zaobiđe oko njegovog radnog stola da bolje pogleda. Gordon se odmače da bi za nju bilo više mesta. Najzad je sela, i to tako da je nosom praktično dodirivala ekran.

Slika "snežna" i nestabilna, međuigra crnog, belog i sivog. Videla se grupa nekih oblika uspravljenih naspram "blank" pozadine. Iako je razaznatljivost slike bila slaba, sticao se utisak da ti oblici ne liče mnogo na ljudska bića. Više su ličili na nešto drugo: na životinje, možda, na cirkusku tačku u kojoj nastupaju terijeri obučeni u tamne pantalonice i suknjice i u bele džempere. Psi terijeri, ili, medvedi; bilo je nemoguće steći

neku određeniju predstavu o njihovoj veličini, mogla se videti samo njihova čudnovatost i trapavost. Ti oblici su na sebi imali i šesire, znatno manje od glava, ali sa nadodatim crnim “ušima”, koji su podsetili Pet na nešto. Ali sa svake strane lica, ako su im to uopšte bila lica, imali su neke zmijaste produžetke koji su se gicali. Ti pipci nisu podsetili Pet ni na šta na Zemlji.

“Prenos uživo”, dođe Gordonov odgovor, izgovoren potmulo. “Naime, bio je uživo pre jedan sat, a ja sam ga tad snimio.”

“Prenos ^{/balkan-TM/}uživo? Upućen odakle? ^{/balkan-TM/}”

“Iz kosmosa, koliko ja mogu odrediti. Bio je i ton.”

I zaista, jedan tanki zvuk cedio se iz zvučnika. Gordon počeo tipkati, i neka cvileća, jaučuća pesma se prosu iz tih grudvastih stvorenja na ekranu; ^{/m/}dlačice kose na Petinom potiljku počeo se uspravljati.

“Hriste svemoćni!”

“Da, da”, reče Gordon.

“I to se emituje *nama*?”

“Ko ^{/balkan-TM/}zna? Frekvencija je ona ista na kojoj ^{/m/}razgovaramo sa Hjustonom.”

“Ko bi do vraga ^{/balkan-TM/}mošli ovi biti? Rusi, Kinezi? ^{/balkan-TM/}Japosi? ^{/balkan-TM/}Švedani? ^{/balkan-TM/}”

“Petsi, ovi stvorovi imaju ^{/m/}pipke!” povika njen rukovodilac, sad apsolutno na kraju strpljenja. “Mošli bi biti pred našim vratima ovde, a mi ćemo biti sedeće patke ako oni reše da nešto učine sa nama, jer je proketo ^{/m/}sigurno da mi ne možemo ništa učiniti njima!”

Zapanjenost uspravi Petrišu iz čučeećeg položaja. “Saberite se, drugar! Šta ti pada na pamet, da su to neki Marsovci koji pevaju \Jenki idite kući’!”

Gordon počeo škripati zubima: ^{/m/}grozan zvuk. Pogleda je besno, ^{/m/}kao da mrzi — i u ovako izuzetnoj situaciji — ovu neposlušnu “drugarku”.

“Pipci, Petsi. Upotrebi oči.” Nje^{gov}e oči kolutale su u licu belom poput kuvanih makarona. “A mo^gla bi i uši. Već sat vremena preslušavam ovu traku, slušam tu vampirsku ciku. Možeš li to pošteno nazvati ljudskim zvukom?”

Pet se podboči pesnicama o kukove i po^gleda ^gazdu u oči. “Da nisu ljudi, zašto bi pevali 'Himnu Mausketara’?”

Gordonu oči praktično ispadoše iz ^glave. “Nećeš reći da prepoznaješ ovu đavolju ^galamu...”

“Upravo to hoću reći.” Pri tako lošem kvalitetu zvuka - ne boljem od slike, punom pucketanjaj krčanja — morao si biti čovek kao Petriša, da bi prepoznao tu melodiju. Čovek koji, iz svojih razlo^ga, može pobediti na svakom kvizu o “Klubu Mikija Maus^a”, i to bez napora, neko ko može reći imena i prezimena i starost svih Mausketara, pa i onih najopskurnijih, najmanje reklamiranih: Bili Pasuljevetić, 11 ^godina, pa Džej-Džej Solari, 12 ^godina, onda Bronson Skot, osam ^godina... a takvih znalaca verovatno nema više od pet-šest živih na čitavom svetu. Niko ne može Gordonu zameriti što nije prepoznao himnu “miševa musketara”.

U Petinom umu nije bilo ni trunke sumnje. Bar ne o himni — a ipak, dok ju je slušala, jedna sumnja se počela uvlačiti. Ne skidajući po^gled sa ekrana, poč^e pipati po stolu iza sebe, na^đe odbijeni komad torte, odmota ^ga, i poč^e odlamati i trpati u usta krupne komade. Čokoladna “fadž” torta sa čokoladnim prelivom, stvar dobro znana, veoma umirujuća. Za razliku od onog na monitoru. “Neka zajebancija”, reče ona kroz mrve, ali već ne sasvim si^gurna. “Rusi u medveđim kostimima. Praktična šala.”

“Znaš da je to nonsens”, reče Gordon kratko. “Bila bi to najskuplja zezalica u istoriji.” On poč^e du^gim koracima krstariti po Kancelariji; za to vreme Pet je olizala prste, tako da su ostali sasvim čisti. Gordon tek tad upita: “Šta je do vraga, ako ne zameraš što pitam, 'Himna Mausketara’?”

“Muzička tema 'Kluba Mikija Mause', otpevana u stilu himne. Bilo je to u jednoj TV seriji koju sam gledala kad sam bila mala devojčica. Znaš, u neolitu.” Trebalo je da suknjice i pantalonice Mausketara budu u jednom određenom svetloplavom tonu. Pet je to znala zato što se u ono doba pretplatila na “Maġazin kluba Mikija Mause”, u kome je bilo mnogo slika u koloru; ali, naravno, na TV su uvijek izgledali sivi. Serija “Klub Mikija Mause” snimana je od 1955. do 1958, pre uvođenja televizije u boji.

Da si Rus ili Kinez mogao si zamoliti nekoga da zaviri u stare primerke “Maġazina KMM” i onda skrojiti plave uniforme. Međutim, ako živiš negde kod Aldebarana ili nekog sličnog mesta, i ako se oslanjaš samo na one informacije koje same stižu do tebe, prirodno je da ćeš pomisliti... osim ako... “Da li je to slika u boji?”

“Jeste. Prenos je u boji. Ali na ovim slikama je sve sivo.”

Mrcvarili su himnu grozomorno, ali je Pet u glavi čula i one prave tonove koji bi trebalo da budu otpevani. Onda se traka završi; Gordon opsova, premota, i pusti je iz početka. Opet ta grupa: savršena mimikrija rasporeda u kome je himna nekada pevana. Pevali su *a capella*, za razliku od Mausketara koji su uvijek imali instrumentalnu pratnju; ipak, bilo je jasno da se svojski trude da ubede svakog eventualnog slušaoca da zapeva sa njima (“*come along, sing our song*”) i da se pridruži njihovoj porodici. Onda počese da speluju ime Mikija Mause: M — I — K — ...

Pet zamišljeno reče: “Kako bi moglo biti da nisu ljudska bića? S druge strane, koja bi to ljudska bića mogla biti?”

Gordon načini pridavljeni zvuk. “Zvuče kao orkestar kazua. Izgledaju kao trupa izmršavelih dresiranih medveda sa brkovima koji se pretvaraju u pipke. A šta jesu, to, jebi ga, ne znam.”

Pritisnu jedno dugme koje je pipanjem našao na konzoli iza sebe. “Obezbeđenje, silazi odmah ovamo dole.”

To naređenje je zvučalo, više nego značilo. “Obezbeđenje” se na Marsu sastojalo samo u tome, da biosfera ne procuri; čak ni paranoičnoj NASA-i, odbrambeno naoružanje nije izgledalo potrebno. U kasnijim fazama, moglo bi še pojaviti i oružje, ali nikad ništa što ispaljuje projekte, da se ne bi kojim slučajem probušila kupola. U ovom trenutku Gordon bi mogao naoružati dvoje ili troje svojih inženjera hidro tehnike, one koji trenutno nisu na dužnosti, mehaničkim čekićima, i to bi možda bilo od neke koristi ako bi Mausketari lično došli da napadnu kupolu; ali sasvim uzaludno, ako bi napali iz svemira. Zapravo, u slučaju napada iz svemira osoblje ne bi moglo učiniti baš ništa da zaštiti bilo sebe, bilo svoju biosferu — Gordonu je to bilo jasno.

Petriši pade na um da “prvi kontakt” započet himnom onih koji nose puške može lako da se završi nuklearnom bojevom glavom: ekstremnost takvog završetka ne bi bila čudnija od ludila ovog početka.

Grupa erzac-Mausketara je nastavljala kuknjavu. Jedna individua u prednjem redu počeo solo-partiju, uveravajući slušaoce da će prijateljstvo biti jače od vremena i pobediti udaljenost; zatim, avetinjski ozbiljno, čitav hor još jednom počeo spelovati Mikijevo ime.

Pet najednom reče: “Da li ti je palo na pamet da klinačka TV pesmuljica o porodici i prijateljstvu čini prilično čudnu objavu rata? Aj’ svi da se stišamo, na minut, da ja čujem jesu li možda promenili neku reč.”

Gordon se namršti. Bio je dovoljno pametan da se ne umeša. Pristigli članovi ekipe za rešavanje kriznih situacija takođe su ćutali, osim jednog koji se požali: “Ja ne znam te reči.” Petriša mu ispriča ceo tekst himne. Onda, u tišini, počeo pomno da slušaju snimak pušten iz početka.

“A-ha”, reče ona. “Vrati malo. Pusti ovo mesto ponovo.” I zaista, jedna reč kao da je bila nešto drukčija. Dvoje najmanjih Mausketara (po imenu Kabi i Karen) uvijek su u himni pevali, uglas, na svoj divni način,

pretposlednji stih, onaj u kome se saopštava da je celoj družini došao čas “za rastanak”. Ovi uljezi su izmenili taj deo pesme. “Možeš da usporiš?” Gordon uspori. Sad su svi čuli promenu.

Pustili su taj deo desetak puta. “Nema sumnje, kažu ‘za sastanak’. Zvuči više kao pozdrav, a ne kao upućivanje izazova za bitku, šta kažeš?”

“Otkud mi znamo šta jednom vanzemaljcu znači ‘sastanak’?” odseče Gordon. Petriša i ekipa za ‘obezbeđenje’ već su se smirili, privikli su se na ideju da se tamo negde, napolju, stvarno nalaze vanzemaljci koji pokušavaju da stupe u kontakt s njima; jedino se Gordon nije privikao ni smirio, ili bar ne mnogo.

“Otkud znamo šta njima znači da se pojavljuju kao Mausketari?” odseče Pet jednakom oštrinom. “Nešto im sigurno znači, Gordone. Daleko bilo da ti ja govorim kako da radiš svoj posao, ali, zar ne bi bila dobra ideja da zovneš Hjuston? Rekla bih, i Ujedinjene nacije, ali to bi značilo specijalne sednice, debate, a mi nemamo...”

“Božžže, sa UN bi trajalo dani! A šta ja da radim za to vreme? Ne, zvađemo NASU, sviđalo se to nama ili ne.”

Nikom se nije sviđalo. Gordon je izgledao siv kao i oni na ekranu. Upravo u tom trenutku pojavi se signal da je počela nova emisija.

“Evo nas opet”, reče jedan iz krizne ekipe, nervozno ali ne bez izvesnog zadovoljstva. Pošto se Gordon nije ni pomakao, taj čovek zaustavi video-snimak. Na ekranu se istog trena pojavi druga slika, bolja ili bar malo manje loša, a na njoj u krupnom planu samo jedno kostimirano stvorenje, slično medvedu ali očigledno i nesumnjivo vanzemaljsko. Na glavi te kreature bila je kapa sa mikimausovskim ušima; na telu, mausketarska košulja, ali čitav prizor je bio, najblaže rečeno, uznemiravajući. Više nije moglo biti nikakve dileme: nastupio je prvi kontakt, bez obzira da li su ljudi za njega bili spremni ili ne, da li je bio nadrealan ili ne. Počeo je.

Pipci su se počeli namotavati; začule su se reči. “Haj, Mausketari. Nismo znali da ste vi, narode, poleteli sa površine vaše planete. To vam je baš super.” Činilo se da cijukavi, ravni glas ovog stvora formira reči sa mnogo muke; ali, posle jedva artikulisane dreke ispoljene u himni, ovaj korektni engleski iz pedesetih godina bio je itekakvo iznenađenje. Stvor pođe bliže kameri, povećavajući se na ekranu. Videše slova na košulji, velika, crna, postrojena: DŽIMI. Ispod toga, red nekih crnih vijugavih crtica.

“Oooo, Bože”, zaječa Gordon. Niko drugi ne reče ništa.

“Nas ima četrnaestoro. Stižemo u vaše susedstvo kroz tri dana ove planete. Moglo bi da bude opasno da se sretnemo licem u lice, jedni bi se od drugih mogli razboleti, ali veoma smo željni da popričamo sa vama. Ne možemo primati vaše signale, sad dok smo u tranzitu, ali čim sletimo, moći ćemo da pričamo. Imamo pitanja o-noliko.”

Zvuci kao da su nastajali radom pipaka; u svakom slučaju, pipci su mirovali u trenucima tišine. Govor je bio završen, i vanzemaljac se povukao unazad, tako da su opet mogli videti grupu iza njega. “Žvrljko Kabi” i “Žvrljka Karen” počese da pevaju za rastanak — ovog puta se stvarno čula reč rastanak. “Žvrljko Džimi”, opet bez naglaska u rečima, obeća da će se svi uskoro opet sastati. Najzad ekran ostade prazan.

Posle dogovora sa Hjustonom, Gordon je sazvao sastanak celokupnog personala ekološke kupole. To se moralo uraditi, ali je sastanak počeo loše, zato što su Mausketari toliko preplašili Gordona da je maltene buncao. Po obrazovanju, Gordon je bio inženjer hidro tehnike, a za administratora je postavljen delimično zbog svojih sposobnosti, a delimično zato što nije imao ko drugi da radi taj posao. Ni u kom slučaju nije bio militarni um, niti osobito imaginativan, ali je zato ispoljavao izuzetnu intuiciju u svom pravom poslu, koji se sastojao u tome da vlada tokovima vode. Verovatno se mogao snaći u nekom konvencionalnijem

prvom kontaktu sa ^{gov}gostima iz svemira, ali diznijevska verzija ^{gov}gaje bacila na pleća.

Skoro potpuna paralisanost njihovog ^{gov}šefa otežala je drugima da prihvate ono što se desilo; ^{gov}bilo je mnogo straha i konfuzije. Da su bili na Zemlji, ^{gov}množi od njih bi smatrali da je ovakav događaj dobrodošao; ali ovde su bili odveć malobrojni i odveć izloženi.

“Na sreću, sa nama je žena koja je stručnjak za 'Klub Mikija Maus', i ja sam je zamolio da razmisli šta bi ^{gov}mošlo značiti ovo pojavljivanje ET-a u takvim kostimima”, zaključio Gordon, i nasmeši se kao avet.

Sastanak je bio u trpezariji, jedinoj prostoriji sa dovoljno mesta da svi sednu. Mogli su se svi čuti i posredstvom ekrana, ili telefona, ali bilo im je potrebno da se okupe, da budu zajedno. Pet ustade, sa osećanjem da je na zboru ^{gov}građana neke malene varošice. Obrati se svojim ^{gov}sugrađanima.

“Reći ću vam ono što znam, ali vi ćete mi morati pomoći da razmrsimo šta ovo znači, jer meni nije nimalo jasno. Klub Mikija Maus bio je blistava ideja Volta Diznija, kad je Dizni bio na svom kreativnom vrhuncu - ili, bolje da kažemo u fazi odmah posle vrhunca, realnije bi bilo. Dizni je uvijek planirao svoje najbolje ^{gov}dužometražne filmove po istim linijama fabule. Uzmeš klinca kome su roditelji odsutni ili neadekvatni, ili ih uošte nema: ^{gov}emocionalno siroče. Obezbediš bar jednu ^{gov}figuru koja će biti zamena za roditelja, nekoga ko je u svakom pogledu bolji od pravih roditelja tog ^{gov}klinca. Onda, po pravilu, uvaljuješ razne prepreke i nesporazume između njih. Neko vreme svi prolaze kroz muke, ali na kraju siročetu i ^{gov}figuri roditelja bude dozvoljeno da imaju jedno drugo. U nekim filmovima uvodi se životinja, konj, recimo, ili pas, jačnje, ma šta, kao zamena ili dopuna ^{gov}figuri Dobrog ^{gov}Roditelja; ali dinamika emotivne izgladnelosti na početku, a emotivnog ^{gov}zadovoljenja na kraju, sa patnjama i borbom u sredini, ostaje ista. Veliki deo Diznijeve ^{gov}genijalnosti sastojao se u razumevanju ovog ^{gov}fundamentalnog mita o detetu koje će dobiti

roditelja, ili roditelje, iz svojih snova, takve koji će ga razumeti, prihvatati i voleti zbog njega samog, dakle prihvaćće dete baš onakvo kakvo ono zaista jeste.”

Bil Neš reče: “Zar nisu i klasični Dizniji crtaći koncipirani po tim istim linijama? Pepeljuća je bila emotivno izgladnelo dete, Snećana takođe. Obe su imale zle maćehe. Reklo bi se da je to ta ista stara prića.”

Petrića razmisli o ovome. “Pa, da i ne. Snećana i Pepeljuća nisu više bile stvarno deca. Mitska sila koja je spaćavala njih dve nije bio Dobri Roditelj, nego Zgodni Princ. U svakom slućaju, ‘Klub Mikija Mause’ je bio razblaćena TV verzija onog prvoć mita. Grupa savrćeno srećne i normalne dećurlice prvo je rećrutovana, zatim je dobila jednu figuru koja je, otprilike, Voda Izvićaća, da ih vodi i da ih ući. Taj voditelj bio je Dćimi Dod.”

“Dćimi!” uzviknu Gordon, napola ustajući iz fotelje.

“Dćimi”, reće Pet i klimnu glavom. “Bez njega bi taj řou bio nića. On je bio... duhovna kićma... moćda bi prosto trebalo da kaćem kićma, ili temelj, ili realnoć te serije. Mit, otelotvoren. Jer, vidite, veliki deo njihovih rutinskih postupaka bio je prilićno bljakast. Deca su morala sve vreme da se osmećaju, řto je řire moćguće, i da kliću, i da skaću unaokoto kao buve... a majke te dece bile su zavidljivice, u straćnom rivalstvu jedna s drugom, bać ono řto se prića za ‘pozorićne mame’. Posle prve ćodine zamenili su neke od Mausketara, i to one koji nisu dobijali dovoljno pisama od publike. Ja sam se neko vreme dopisivala sa jednim Mausketarom, a on mi je ćovorio da traćim od svih svojih prijatelja da piću pisma filmskoj kompaniji, sa izjavama “Volim Mausketara toć-i-toć”, jer je obim pristigle oboćavateljske poće odrećivao ko će biti řutnut a ko ne. Dakle, po mnoćo ćemu uobićajen komercijalni řou-biznić; ali Dćimi Dod je bio stvaran.”

Gordon reće: “Da mi prećemo na konkretne stvari. Koji zakljućak po tvom mićljenju treba da izvućemo iz ćinjenice da su se, hm, posetioci,

pojavi se sa govornikom koji je etiketiran kao 'Džimi' i sa horom koji ga podržava, a koji je imitacija grupe holivudske derišadi?"/Balkan-TV/

“Gordone, kamo sreće da ja to znam”, reče Pet. “Interesantno mi je maksimalno, ali da protumačim, ne znam ništa bolje nego ti. Moraćemo da razmišljamo zajednički i da vidimo na šta ćemo doći.” Ona sede.

Set Gibson, njihov specijalista za pustinjske biljke, koji je došao iz Las Krucesa, prekide tišinu koja je sva pucketala od napetosti. “Ako uzmemo da je imitacija najiskreniji oblik laskanja...”

Uskoči Džeki Bilington: “To bi značilo da je iz nekoć — iz kog? — razloga taj 'Klub Mikija Mause' bio vanzemalcima najomiljeniji program.”

“Pamtim ja 'Klub Mikija Mause'”, reče Kler Hodž, morski biolog. “Ali ne pamtim nikakvog Džimija Doda, ni ma kog drugog odraslog. Samo obilje rok-en-rol muzike, i gomilu klinaca koja jurca okolo.”

“To je bio onaj obnovljeni šou, u sedamdesetim godinama”, objasni Pet. “Dizni je tada bio mrtav, i čini se da niko u studiju, ili bar niko uticajan, nije ni približno shvatao temu siroče-i-roditelj koju sam maločas opisala. Zapeli su da obnove TV seriju bez očinske figure, samo sa kincima u neprestanom pokretu i sa galamom u pozadini. Nisu sa time izgurili ni do kraja prve sezone.”

“Otkud ti znaš sve to, Pet?” upita Kler, a Džeki, istovremeno: “Zar nisu mogli da vrate tog Džimija?”/Balkan-TV/

Petriša se odluči da odgovori jednoj, a drugoj ne. “Do tada je i on bio mrtav. Od neke tropske bolesti koju je pokupio na Havajima tokom snimanja jedne nove serije.”

Džeki se vrati svojoj prvoj poenti. “Dakle, zašto bi od svih mogućih TV emisija baš 'Klub Mikija Mause' bio tuđinima najdraži, ako se o tome radi?”/Balkan-TV/

“Znate, upravo sam shvatio”, upade Bil Neš, “ovim se potvrđuje ono što su nam oduvek govorili, da inteligentna bića na drugim planetarna, ako imaju televizore, već pola veka gledaju reprize serije 'Volim Lusi'. Ovi drugari očito imaju televizore.”

“Okej, super, imaju televizore. Ali zašto Mausketari? Zašto se ne pojavite obučeni kao Lusi i Riki i Etel i Fred?” Popularnost serije “Lusi” još jednom se naglo povećala uoči polaska ove posade na Mars; svima je pominjanje ta četiri imena bilo jasno.

“Ili kao Usamljeni Rendžer, i Tonto; ili... šta je još od serija bilo popularno pedesetih?”

Svi pogledaše Petrišu, jedinu prisutnu osobu koja je stvarno doživela pedesete godine dvadesetog veka. “Pa, Bože, ne sećam se. To je bilo baš davno. Heh — Supermen. I Haudi Dudi. Mislite na dečje programe?”

“Na sve. Sve što se prikazivalo.”

Pet je imala osećaj da se pomalo zajapurila. “Rekla bih da je osim 'Usamljenog Rendžera' bilo i drugih vesterna, u izobilju — 'Barutni dim', 'Vajat Erp', i, ov-vaj, nešto o koloni vaĝon-kola. Prilično su zaboravljivi bili, svi redom, ili sam ih bar ja zaboravljala.”

“Al' nisi 'Klub Mikija Mause’.” Džeki se držala za tu svoju ideju uporno kao pit-buldog; ponekad je umela biti takva. “To bi moglo biti važno. Dajte da razmislimo o tome.”

Te noći, u krevetu, Pet je razmišljala, zaista, o tome. Kao i svi ostali, uviđala je da su se medvedi sa pipcima mogli pojaviti sa opremom šerifa Dilon a i Čester i Doka i Kiti i potere koja je krenula da nekoĝ obesi, i da bi to značilo jednu vrstu stvari, dok nastup u opremi Mausketara lako može značiti sasvim drugu vrstu stvari. Izloženi celom rasponu TV ponude, ET-i su odabrali Diznijeve hiperaktivne klince i

njihovog četovođu. Zbog čega? Kakvo značenje može hernija između Mausketara i Džimija preneti bićima koja nisu ljudi?

Petriša je znala, prilično jasno, šta je ta hernija svojevremeno značila njoj. Kad su je Džimi i Mausketari svako veče pozivali da se pridruži njihovoj porodici, ona ništa drugo na svetu nije tako jako želela — toliko je silno i očajno želela da im se priključi, da ih je prisvojila, uzela ih je u sebe. U najdubljoj tajnosti sašila je plavu plisiranu suknju, kupila par plavih čarapa, uzela neke stare cipele od veštačke kože i pretvorila ih u cipele za step-ples, tako što im je dodala crne trake i metalna ojačanja na petama i prstima. Svoju pomno čuvanu uštedevinu potrošila je i na mausketirski džemper sa rol-kragom, najveći broj koji su prodavali ali njoj ipak pretesan. Ta poslednja stvar još je postojala negde na Zemlji, i postajala žućkasta svake godine, ali je još uvijek proglašavala PETS slova nekoliko santimetara visokim, unutrašnjoj strani poklopca kartonske kutije. Krupna devojka, štaviše trapazoida, ali trudila se da nauči, kao samouk, da stepuje. Ako je ijedno ljudsko biće shvatilo kako se oblačenjem i glumljenjem da si neko može omađijati i posedovati taj neko, shvatilo je biće zvano Petsi Livingston.

Ali sve to je spadalo u njene privatne stvari, nikom drugom poznate. Da je iko u školi otkrio, Pet bi bila postidićena kao dečak jednako star, trinaest godina, kad bi bio uhvaćen da se našminkao maminom šminkom i obukao mamin donji veš.

Da bi vanzemaljci reagovali na ljudski mehanizam čežnje i oćajanja isto kao ljudi, morali bi biti slični ljudima, u mnogo većem stupnju nego što se to može zamisliti kod stvorova koji su nastali sasvim drugim evolucionom putanjom.

Reagovanje koje je prividno isto, moglo bi pre znaćiti opasnost nego bezbednost. Šerif Dilon je bar nosio nesigurni pištolj sa šest metaka.

Poslednjih nekoliko desetina godina Pet je vrlo malo razmišljala o svojoj opsjednutosti Mausketarima i o pratećim osećanjima. Noćas se prevrtala u krevetu, ritala pokrivač — a onda se na vratima začulo lako kucanje. Iskotrljala se iz postelje, navukla ogrtač, i žmirkavo pogledala u hodničko svetlo. “Ćao Gordone. Ne spavaš ništa bolje nego ja, je li?”

“Moгу da uđem?”

Petriša zakorači ustranu, a on se prođe pored nje, prepunjavajući svojim prisustvom malenu prostoriju koja je, u privremenom smeštaju, bila njena. Ona uključi svetlo i osmotri Gordonovu izgužvanu pidžamu, ogrtač, i manjeviše izbezumljeni izraz očiju. Za tren ju je pogledao u oči, ali njegov pogled odmah pobeže nekud. Ne, ovo nije vreme za taktičnost. “Pobogu, čoveče, izgledaš užasno!”

“Verovatno je tako.” Protrljao je lice nesigurnom šakom; Pet začu grebucanje strnjike. “Petsi, pitam se da li bi mi učinila veliku uslugu. Da li bi me pustila u tvoj krevet.”

Petriša zinu; stvar je bila toliko neočekivana da joj je bilo potrebno nekoliko sekundi da se fokusira na to što je rekao. Pomisao da se nađe u krevetu sa šefom nije joj bila baš odbojna, ali ni privlačna. S druge strane, ženama njenih godina momci se nabacuju tako rećko da nijednu ponudu ne bi bilo pametno odbiti bez pomnog razmišljanja. Dok su se njene misli još tražile po tim linijama, Gordon ukrade vetar iz njenih jedara, saopštavajući pokunjeno: “Nema to nikakve veze s tobom lično, nego samo moram da se držim za nekoga, inače ću iskočiti iz kože; a nijednu drugu ne smem da pitam. Ne bih pitao ni tebe, veruj mi, da nisam u oćajanju.” Pogledao je Pet, obuzet bespomoćnim gnevom. “A ne smem uzeti sedativ, jer moram da ustanem rano i da imam oštru pažnju. Petsi, bogamu...”

“Da, važi, naravno da možeš, a sad ćuti. Ajde upadaj. Razumem.” I stvarno je razumela, manjeviše, ili joj se bar činilo da razume. Smešno: u isti mah puna olakšanja, ali i nezadovoljstva, zbog toga što ništa neće biti.

Gordon je povukao pokrivače čak do uznožja kreveta, pa se skrkao unutra, stenjući kao kobila koja se porađa. Pet je jednim lakim pokretom ruke ugasila svetlost, a onda je ležala pored nje. Niko nije skinuo kućne ogrtače, ali ga je Pet ipak zažrlila, najbolje što je mogla kroz toliku debelu tkaninu. On je odavao miris znoja i straha, oštar i ustajao u isti mah. Kasnije je okrenula leđa Gordonovim prsima, i dopustila da se njegova teška ručerda spusti oko njenog struka, štaviše da je privuče uz njega. Ugurao je lice u njenu grubu sedu kosu. Sav je ceptao. “O Bože”, uzdahnio je, “ovoliko uplašen nisam bio nikad u celom svom jebenom životu.”

Letilica se spustila na tri noge, razduvavajući crvenkastu prašinu od sebe: modul za spuštanje, ne stelarni brod, koji su prethodne večeri ET-i uveli u parkirnu orbitu oko planete, a sada tamo ostavili. Osoblje je namestilo kamere i monitore u mehuru zvanom “Logorište 1”, koji je napušten posle kompletiranja Biosfere. Prvo su Mausketari utvrdili svojim instrumentima, očigledno boljim od svega što su ljudska bića imala na raspolaganju za tu svrhu, da u mehuru nema patogenih materija. Žvrljko Džimi je izjavio da oni ne mogu znati neće li njihovi mikroorganizmi biti opasni za ljude; međutim, obećao je da će pri odlasku sterilisati ceo mehur, i da će ostaviti vazduh dobar za ljudsko disanje.

Kad su ET-i ušli, i kad je aero-komora hermetički zatvorena, okupljeni službenici Bio-kupole videše kako četrnaest vanzemaljaca skida glomazne skafandre i raspoređuje se u formaciju sada dobro poznatu. Svi su bili u kostimima bele i sive boje, sa imenima ispisanim na engleskom jeziku na košuljama i sa “žvrljanjem” ispod toga. Slika je sad bila na velikom trpezarijskom ekranu, i ljudi su po prvi put mogli steći tačnu predstavu o veličini ET-a. Petriša vide vanzemaljsku Karen, Šaron, Kabija, Lonija... Potražila je Bobija, svog najdražeg Mausketara, onog sa kojim se jedno vreme dopisivala, a koji je kasnije otišao dalje, otplesao svoju karijeru do kraja u “Šou Lorensa Velka”, a posle toga u Japanu

osnovao lanac restorana brze hrane pod nazivom “Divni, divni suki”. I, stvarno^{rev}, eno Bobija, na uobičajenom mestu, u sredini zadnjeg reda^{rev}; kad su ga snimali za Mausketare, bio je već visok, stariji čak i od Petinih tadašnjih sramotno matorih trinaest. Ovaj Žvrljko Bobi bio je, međutim, oko sto trideset pet santimetara visok, mereno prema žbicama na zidu iza njega. Žvrljka Karen bila je majušna.

Najčudnija od svega bila je činjenica da ovi posetioci, izbliza viđeni, nisu nimalo ličili na medvede. Bila je gotovo smešna njihova sličnost sa miševima: izgledali su kao gigantski, ponešto izduženi miševi pokriveni platnastim sivim “krznom”. Sa ove distance, njihovi pipci, koji su se namotavali i odmotavali, imali su čak i neku sličnost sa mišjim “brkovima”, a jedno ispupčenje na glavi ličilo je na njušku. Na sreću, proporcije im nisu bile pacovske^{rev}; nije bilo ni oštih noseva i zuba, ni sjajnih dugmastih očica, a kamoli dugih repova - ali ukupni efekat bio je svakako glodarski. Na ovo će možda Zemlja doći kroz koji milion godina (pomisli Pet nepovezano) ako je pacovi i bubašvabe naslede, kad mi bacimo Bombu.

Gordon je čekao^{rev}, staklastih očiju, a oni su se rasporedili u redove. Noćas je na kraju ipak zaspao^{rev}, a i ona^{rev}; zaspali su držeći se jedno za drugo kao mala deca izgubljena u šumi.

Žvrljko Džimi progovori, glasom mnogo jasnijim nego pre. “Haj, opet, Mausketari. Hvala vam što ste sredili da se sastanemo. Mi bismo da pričamo sa onim od vas koji najviše zna o 'Klubu Mikija Mause' ako nemate ništa protiv.”

Ničim ne pokazujući koliko je neobično što iko od prisutnih zna išta o 'Klubu Mikija Mause', Gordon reče: “Svakako”, i Pet se nađe pred objektivom kamere.

Vanzemaljac pogleda novo lice i počeo uvijati pipke. “Prozivka Mausketara, počinjemo”, reče, i ostade čekajući.

Petriša je shvatila. Skupivši snagu, odbrojala je do tri, i povikala: “Petsi!”

Isto^{gov} časa bilo joj je silno neprijatno, ali Žvrljko Džimi bio je vrlo zadovoljan. “Haj Petsi” reče on. (U jednom avetinjskom trenutku Pet pomisli, pridajući mu i nesvesno ličnu zamenicu — *On je stvarno kao Džimi, kako to može biti?*) “Divno je sresti te”, nastavi tuđin. “Moji prijatelji i ja smo daleko putovali da bismo saznali neke stvari koje su za nas jako važne. Siguran sam da vi možete pomoći.”

Njegov cijukavi glas bez rečenične melodije, i grčeviti pokreti pipaka koji kao da su stvarali te zvuke, u spoju sa perfektnim konverzacijskim znanjem engleskog koje je Džimi ispoljavao, ispuniše Petrišu tako mučnim osećanjem nelađodnosti da se morala osloniti na konzolu. “Ja ću vam reći sve što mogu. Nadam se da ćete i vi odgovoriti na neka naša pitanja.”

“Pokušaćemo, nego šta. Nego, prvo bismo hteli da popričamo sa samim Džimijem. Kako bi se to najbolje moglo urediti?”

Gordon bi verovatno hteo da ona sad povlađuje, ali Pet nije imala “stomak” da laže ovo^{gov} hodočasnika u ovakvoj misiji. “Bojim se da je to nemo^{gov}guće. Džimi Dod je mrtav.”

“Mrtav?” Pipci ovog Džimija kao da su odjednom ostali bez štirka: svi su klonuli i ostali da vise mlitavo.

“Da, umro je odavno, a i njegova udovica je sigurno već umrla. Mo^{gov}guće je da su nekolicina od prvobitnih Mausketara još u životu, ali svi bi morali biti otprilike mojih godina - a to je, kod mo^{gov} naroda, velika starost. Želite li da pokušamo da vam nađemo te podatke?”

Džimi se okrenuo redovima svojih sledbenika, čiji su klonuli pipci i asimetrične poze tela pokazivali pometnju i zabunu. Počeše nešto da škljocaju i škripe između sebe. Onda se Džimi opet okrete kameri. “Rado bismo upoznali neke od onih klinaca koji su poznavali Džimija. Dabome.

Ali sad sigurno postoji neki novi vođa dece. Sigurno možemo da govorimo sa njim? Moĝlo bi poslužiti jednako dobro.” Ipak je prešao jednim svojim prednjim udovom, kao da ųali, preko natpisa na svojim prsima.

Petriša stisnu zube. “Molim te, pokušaj da shvatiš. Više ne postoji ‘Klub Mikija Mause’. Taj šou se na televiziji nije prikazivao već pedeset ĝodina. Nema više Mausketara.” Gordon joj je signalisao da zaćuti; a ona je njemu mahnula da prestane. “Ako ikako možemo da vam pomognemo da stupite u vezu sa ljudima koji su poznavali Dųimija Doda, rado ćemo to učiniti. Ali — zašto ste ųeleli da prićate s njim? Hoćete li nam to reći?”

Vanzemaljca sa naporom reće: “Dųimi ima — imao je — veliki talenat da uliva inspiraciju mladima. Ta njegova mudrost hitno je potrebna našem narodu, nadali smo se da ćemo učiti na njegovom primeru. ųeleli smo da nam bude učitelj.”

Sada Gordon prestade da joj daje znake, i jednostavno je odĝura iz vidnog polja kamere. “Poslaćemo radio-poruku na Zemlju, sa zahtevom da se tamo učini koliko je moĝuće u smislu pronalaųenja ųivih Mausketara ukoliko ih ima. Ako ste saĝlasni. Moųemo se opet sresti kroz nekoliko dana, do kada bi trebalo da imamo više informacija.”

“Okej”, reće ųvrljko Dųimi. Petriši se učini da je njegov nemelodićni ĝlas uspeo nekako da zazvući ojaćeno.

Uĝovoren je aranųman za sledeći susret, i Mausketari uskoro poćeše navlaćiti skafandre. Osoblje Biosfere VII se vrpoljilo, nervozno išćekujući da se sastanak okonća da bi post mortem moĝao poćeti. Glas iz zvućnika vrati njihovu paųnju ekranu. Jedan od ejliena, po svemu sudeći ųvrljko Dųimi (sad se to nije moĝlo sigurno znati, jer je skafander pokrивao prsa sa napisanim imenom), progovori: “A sad, Mausketari, evo nećeĝ što ųelimo da uvijek pamtite.” Poće da peva: zardala šarka. Ostali tućini mu se još jednom pridruųiše u pevanju one iste himne koju su ljudi već toliko puta ćuli.

Na svoje iznenađenje, Pet posluša instrukciju da “peva sa njima”. Zapevala je sa puno volje; činilo se da je to, ipak, i danas njena pesma, koliko i njihova.

“Dobro”, reče Gordon, “površno ^{nov}gledano, ^{nov}izgleda da je Džeki pogodila sto posto.” Svi zaposleni okupili su se još jednom u trpezariji (posle pauze posvećene rutinskim poslovima održavanja kupole). Glumili su intenzivno zajedničko razmišljanje, a zapravo su samo razmenjivali utiske, koji su im bili praktično jednaki. Njihove reakcije Pet tokom razgovora sa ET-ima nije primećivala, jer je bila suviše zauzeta; sada, međutim, uvide, ne bez iznenađenja i izvesne zbunjenosti, da su se Mausketari ^{nov}svideli gotovo celom personalu Biosfere.

I to poprilično svideli. Stigao je odgovor od NAŠE: biti oprezan! ne reći im ništa! neka ne znaju da ste nebranjeni! mi dolazimo!! Svojevremeno, ^{nov}kad je Kupola dovršena i kad su vojni inženjeri otputovali kući, Petriša i njeni kolege su sa olakšanjem videli NAŠI leđa. Ova sadašnja pretnja bila je prilično prazna, jer brod će moći da dođe tek kroz nekoliko nedelja, pa ipak, primili su je neraspoloženo. Pet je bila sigurna da su ^{nov}pre susreta sa Mausketarima, neki od njenih kolega ^{nov}priželjkivali da im NASA priskoči u odbranu, pa makar i simbolično; sada, međutim, kao da su svi u Biosferi VTI instinktivno imali više poverenja u vanzemaljce nego u svoje sopstvene poslodavce.

Neki od zaposlenih sada su bili skeptični u ^{nov}pogledu svojih osećanja, razumeli su da umirujuće asocijacije na *Snežanu* ili *Pepeljugu*, *Bambija* ili *Damboa*, mogu potkopati njihovu sposobnost trezvenog procenjivanja i naročito ^{nov}reagovanja u smislu “bežati-ili-boriti-se”; svejedno, Mausketari su im ostajali simpatični.

Ne zbog ^{nov}toga što bi bili “slatki”, u onom smislu kako su Diznijevi likovi zečića i lanadi “šećerni”; ne, Mausketari su bili dibiđus ružni, pa ipak, navodili su na osećaj poverenja.

Zapanjujuća stvar bila je, da su svi ljudi u Biosferi imali takav stav. Petriša se nije mogla setiti nijedne druge teme, osim opstanka same Biosfere, o kojoj bi svi oni imali ista uverenja i osećanja.

“Nađeno je nekoliko prvobitnih Mausketara”, izvestio ih je Gordon. “Aneta Funičelo — nje se čak i ja sećam — i još dvoje-troje, Petsi bi prepoznala njihova imena. Prirediće se video-razgovori tih ljudi sa posetiocima, ali, Hriste, sve su to osobe šezdesetih godina, niko od njih neće mnogo ličiti na ondašnje klince u seriji.”

“Stićem utisak”, reče Pet, “da posetioci nisu zainteresovani za klince kao takve, nego samo za njih kao svedoke koji bi govorili o fenomenu Džimija Doda. Gordone, postoji još nešto što bi ti mogao uraditi. Imala sam svojevremeno jednu knjigu, jeftinu mekano ukoričenu, koju je napisao neki tip koji se izdaleka zacopao u Anetu kad mu je bilo možda dvanaest godina, a kasnije postao strašno ciničan u vezi sa celom stvari i odlučio da izloži javnosti sve ono neprijatno što se dešavalo iza kulisa u ekipi 'Kluba Mikija Mause' u danima kad se serija još snimala. Zato je intervjuisao mnoge bivše Mausketare i Diznijeve zaposlenike — to je radio sedamdesetih godina, čini mi se, u vreme kad su i Dizni i Džimi Dod već bili mrtvi — pa ipak, čak ni on nije mogao naći nikoga ko bi rekao i jednu reč protiv Džimija Doda, čak ni među onima koji su grdili Diznija ili druge ili pričali kako je studio forsirao Anetu iako je Darlina bila znatno talentovanija. Možda bi naši posetioci voleli da im se to pročita. Ne sećam se naslova niti imena pisca, ali trebalo bi da Kongresna biblioteka ima tu stvar u katalogu, možda pod naznakom 'Dizni' ili 'Miki Maus' ili tako nekako. Da li bi vređelo pokušati?”

“Odmah ću to pokrenuti.” Posle jutrošnjeg razgovora sa bićima iz svemira, Gordonov strah se raspršio. Neposredno pre početka ovog sastanka, rekao je Petriši da je čvrsto uveren da su posetioci časni i da nemaju nameru da učine nikakvo zlo ni osoblju Biosfere ni stanovništvu

Zemlje. Zapravo se činilo da se ni Gordon ni ostali ne trude da razmisle da li su vanzemaljci uopšte sposobni da učine neko zlo.

Takav stav se NAŠI neće dopasti. Pet uvide da se Biosfera VII na neki tajanstveni način emotivno svrstala uz goste iz kosmosa, a protiv NAŠE. Kako je došlo do toga? Petriša o tome nije imala nikakvu predstavu; pa ipak, osećala je da poverenje ovdašnjeg osoblja prema Mausketarima nastaje isto onako neizbežno i prirodno kao njeno poverenje prema Džimiju Dođu kad je imala trinaest godina.

“Kad nam je sledeći susret sa gostima?” zapita neko, zvučeći uzbuđeno i željno.

“Preksutra. U mehur ćemo uneti video-telefon, radi razgovora sa eks-Mausketarima, a ovde ćemo imati danonoćno dežurstvo da bismo uvijek mogli primiti instrukcije sa Zemlje. Predlažem da u međuvremenu uradimo još ponešto. Prvo, da radimo posao zbog koга smo ovde; u tom pogledu, već primetno kasnimo. I, drugo — “ on mahnu rukom ka velikom ekranu na jednom kraju trpezarije — “da pogledamo po nekoliko epizoda serije 'Klub Mikija Mause' kad nam se ukaže prilika. Upravo snimamo čitavu gomilu toga.”

“A da li ćemo imati neki novi razgovor sa posetiocima pre sledećeg susreta?”

“Ne, osim ako nas oni pozovu. Mogli bismo emitovati pozive u širokom rasponu frekvencija, u nadi da će oni to čuti, ali zapravo ne znamo gde su oni sada. Najverovatnije negde na površini Marsa. Postoji li neki naročit razlog...?”

“Pa, ne baš, ništa specijalno”, reče ona koja je to pitala, Andrija Pibodi, akvakulturist, “ali, ako su čuli naš razgovor sa Hjustonom... mislim...”

“Hm.” Gordon je izgledao nezadovoljan. Niko od njih nije na to pomislio. Nismo nikakvi stratezi, pomisli Pet. Možda smo se opredelili da

imamo poverenja u vanzemaljce zato što smo tako slabo opremljeni za nepoverenje, za vojnički ili policijski način razmišljanja. U tome ni Gordon nije izuzetak. On sada sle^{gov}gnu ramenima: “Pa, zaista, ne bi trebalo da ih mnogo čudi ako mi javimo svojim starešinama o njihovom prisustvu i njihovom zahtevu.” Zvučao je odbrambeno. Pravi pravci^{gov}jati Gordon. Kad ^{gov}god ne zna na koju stranu treba da “skoči”, zvuči odbranaški.

“Nisam mislila na nas, na ono što smo mi rekli”, reče Andria. “Ne^{gov}go na ono što je NASA rekla.”

“Čuj, Gordone”, reče Džeki, “šta ^{gov}god da emitujemo, Hjuston će to čuti.” Po izrazima okolnih lica Pet vide da ovi ljudi tek sad, slušajući Andria, shvataju nešto što je ona još pre nekog^{gov} vremena shvatila: da bi njihova želja da zaštite vanzemaljce mog^{gov}la izgledati kao izdaja onom narodu na Zemlji — a jedan deo tog^{gov} naroda daje pare za njihove plate.

Ničeg^{gov} nerazumno^{gov} nije bilo u NASINOJ tački ^{gov}gledišta. Zapad je upravo potrošio ogromne sume novca na uspostavljanje ove ekološke kupole. Ako bi se Mausketari otarasili osoblja, imali bi udoban dom daleko od svog^{gov} pravog^{gov} doma, besplatan, prepušten da ^{gov}ga samo uzmu; ujedno bi imali bazu iz koje bi mogli pretiti Zemlji.

S druge^{gov} strane, zašto Mausketari ne bi mogli biti iskreni? ^{/Balkan-TM/}

Biocenoza “džungle” bila je u suštini završena; Pet je bila u mogućnosti da počne ^{gov}gledanje starih epizoda “Kluba Mikija Mause” čim su kasete sa njima bile spremne. Smeštajući se u sedište, bila je oštro svesna da jedva čeka ovo ponovno upoznavanje sa tim ikonama svoje daleke rane mladosti. Poče muzička špica praćena crtanim filmom — marševska verzija mausketarske himne, divno nacrtana, šarmantno otpevana - a Petina usta se istog^{gov} trenu razvukoše u ogroman osmeh, štaviše i oči joj se napuniše: trideset^{gov} godina nije čula tu pesmicu, još od TV retrospektive u davnim osamdesetim. U prvih petnaest minuta prve epizode pojavila se jedna marioneta zvana Šuti, “Garavko”, navučena na šaku nekog^{gov} Engleza koji je njome divlje mlatarao. Ni najveća ljubav nije

možla pomoći da ovo izvođenje, koje je Pet sa trinaest godina smatrala glupim i tupim, sada bude išta drugo do očajno dosadno i zamorno. Doduše, smatrala je da bi lutka možla uspeti kod vrlo male dece. Epizoda je nekoliko puta prekidana zbog reklama (koje su na trakama NASA-e sačuvane): buter od kikirikija “Petar Pan”, igračke “Matel”, kape od rakunovog krzna “Dejvi Krokot”, zubna pasta “Ipana” sa Dabrom Bakijem. Ove reklame su bile zabavnije nego lutka Šuti, ali Pet je željno čekala Mausketare.

Najzad se zavese razmakoše i grupa dece popuni ekran svojim kovitlanjem. Petino srce se prevrte: ona skliznu dublje u sedišta, prekrštajući ruke na rudima, ispružajući noge pravo napred. Kako je divno bilo, stvarno divno, u onim vremenima, kakav je to rajski poklon bio za nesrećno dete, napraviti i obući taj kostim, raditi na savladavanju tih plesnih koraka - sa toliko bolnog truda! - i najzad biti u stanju da izvedeš baš isto ono (jednostavne okrete na mekim cipelama) što Mausketari izvide sada, dok se bliže svojoj prozivci.

I evo, o radosti! sama prozivka, kratka vesela parada najsrećnije dece na svetu i njihovo dvoje odraslih staratelja: Čabi! Karen! Tomi! Šeron! Majk! Dorin! Mark! Darlin! Loni! Nensi! Bobi! Aneta! Roj! — Džimi!

Petriša je odsedela taj deo u izmaglici nostalgичnog blaženstva. Bio je to “ponedeljak — dan zabave i muzike”. Džimi je pokazivao Mausketarima kako da sviraju na malim bariton-ukelele gitarama koje su po svemu ličile na njegovu veliku. Pet se vrlo dobro sećala ove epizode, jer je tu melodiju kasnije često pevušila sebi, u koledžu, kad je pokušavala da nauči da svira na gitari.

Usledila je epizoda “Spin i Marti”, o nekim dečacima u letnjem logoru, ili ranču, “za dečake”; klasična diznjevaska priča o bogatom ali usamljenom i slabo socijalizovanom dečaku, o njegovoj zameni za roditelja (savetniku njegove barake), i o proširenoj “porodici” njegovih

logorskih druga^{rov}ra: o^{rov}gledalo za Mausketare i Džimija, stvar izuzetno popularna u doba kad se pojavila. Zatim, jedan (ne mnogo zabavan) “maus-crtać”. Najzad, neposredno pre mausketarske himne, pred kamerom se pojavi lično Džimi da održi jednu od svojih mini-propovedi koje su nazivane “dodizmi^{rov}”; Pet ih je svojevremeno volela, pridržavala ih se, beležila ih svako veče, a to je jako smetalo njenim roditeljima koji su osećali da je Džimi lek za neku porodičnu krivicu nečinjenja.

Još neki zaposleni u Biosferi došli su da g^{rov}ledaju, ali Pet ih g^{rov}otovo i nije bila svesna, sedela je zaneto pred ovom slikom osobe iz koje toplina i iskrenost zrače kao iz kaljeve peći^{rov}; osobe koja bi trebalo da bude smešna - sredovečni čova sa ušima Mikija Maus! - ali nije bila smešna. Pet je znala. Dvaput se lično susretala sa njim. Uživo je bio jednako pun topline, i isto ovako jednostavan.

Tek kad je izašla iz svoje izma^{rov}glice, na kraju himne, počela je da primećuje reakcije svojih kolega, koji su ovaj šou sada g^{rov}ledali po prvi put.

“Bože, ne mo^{rov}gu verovati!” začu se iz jedno^{rov}g sedišta iza nje. “Ne mo^{rov}gu verovati da su preleteli možda pedeset svetlosnih g^{rov}odina zarad ovoga, prosto ne mo^{rov}gu.”

“Ovo je svakako najodvratnije zašećerena g^{rov}omila g^{rov}luposti koju sam ikad u životu čuo”, izjavi neko drugi ravno.

“Kapljičice vodice”, citirao je prvi g^{rov}ovornik, Ron Abado iz mašinskog^{rov} odeljenja. “Zrnašca peska. Delca dobrote. Male reći ljubavi.” On načini zvuk kao da povraća.

Petriša se, između zapanjenosti i o^{rov}gorčenja, obrte sa svojim sedištem i zapilji se u njih. “Stvarno vam je bilo toliko odvratno? Zar su ljubav i dobrot^{rov}a toliko za g^{rov}aćenje?”

Ron je uzvraćao zurenjem. Nastala je nezg^{rov}odna tišina, tokom koje se on vidno prisetio Petino^{rov}g statusa i obuzdao. “Pa, dobro^{rov}, ti si ovo

gledala kad si bila mala, to je jedno. Ali, vidi, stvarno moraš priznati da je malo previše da se proguta *sada*\"

“Šta ti tačno znači 'malo mnogo'.”

Ron se nelađodno meškoljio, ali je ostao pri svome. “No, *hajde*, Pet! Sa klincima se više ne može ni *razgovarati* o takvim stvarima.”

“U pravu je on”, uključio se Džoni Čua. “Beznadežno je, *preterano* beznadežno.”

“Dovrađa, ne verujem da se u poslednjih četrdeset godina rodio ijedan klinac koji se ne bi isповraćao kad bi neki tip sa *imenom* napisanim na košulji pokušao da mu kaže da treba da uradi po jedno dobro delo svakog dana”, reče Hari Karlson, tip zadužen za useve.

“To se odnosi na vas, bebe, pretpostavljam”, reče Pet. Ona je bila starija od svih ostalih u Biosferi, izuzimajući Gordona, za dvadeset ili više godina. “A *gospodin* Rodžers, Džimi? *Kladim se da ću* pamtiš ko je to; da li je i on bio 'beznadežan'?”

“Dabome da pamtim mister Rodžersa”, reče Džoni blađo. “On te je navodio da se osećaš dobro zbog sebe samođa. Ovaj tip misli da klinici treba da budu nekakvi sveci ili tako nešto.”

“Uvek imajte na umu, Mausketari, da su najvažnije stvari: mala dela dobrote, male reči ljubavi”, citirao je Ron odvažno, kolutajući očima prema nebu. Onda, videći izraz na njenom licu: “*Ja*o, pa *hajde*, Pet, nemoj se duriti. Znamo da su stvari tad bile drukčije. Ali moraš priznati da je jedno ako si kao mala devojčica smatrala da je ovo bio super-šou, a sasvim drugo ako gomila odraslih vanzemaljaca od toga pravi kult, potrpa se u svemirski brod, doputuje u drugi solarni sistem, samo radi konsultacije sa Džimijem, kao da je on neki kosmički guru.”

Morala je priznati da to, zapravo, jeste tako. Sa trinaest godina bila je spremna da bosa prepešači Ameriku da bi pričala sa Džimijem Dodom; međutim, da li bi kao odrasla, veoma zaposlena, obuzeta svojom

karijerom, doputovala na Mars zbog^{nov} njega^{/Balkan-TM/}? Da li bi se konsultovala s njim o ma kom filozofskom ili praktičnom problemu, ikad^{/Balkan-TM/}?

Prokleta slabo verovatno.

Da li to znači da su njihovi posetioци svemirska deca, ili religiozni zanesenjaci^{/Balkan-TM/}? Sta stoji iza njihovog^{nov} hodočašća^{/Balkan-TM/}? Sta je to u “Klubu Mikija Mause” i u pokojnom vođi kluba što ih je stvarno^{/Balkan-TM/} dovelo do Sunca?

Problemi sa njihovom sopstvenom decom, nađovestio je Žvrljko Džimi. Prokleta daleka vožnja samo da bi se dobili saveti.

Gledanje tih kaseta bacilo je zaposlenike Biosfere u konfuziju. Oni koji su dotad instinktivno imali povrenja u vanzemaljce, sada su bili suočeni sa izborom da ih sagledaju ili kao lažove, ili kao imbecile; činilo se da više nije u celosti moguće^{nov} verovati im na reč.

Svejedno^{nov}, video-telefoni su postavljeni u mehur, radom daljinski kontrolisanih robota^{nov}; zakazani razgovori između vanzemaljaca i nekadašnjih Mausketara su održani.

Potom je Biosfera došla na red. NASIN brod se još nalazio dve nedelje daleko od Marsa^{nov}; moralo se nekako postupati u situaciji koliko zbunjujućoj, toliko i neizbežnoj. Naređenja iz I-Ijustona jasno su govorila šta ne učiniti^{nov}; a šta konkretno činiti, prepušteno je rasuđivanju ljudi koji su bili na licu mesta.

Toga dana, kad se ekran složio u sliku Žvrljka Džimija i njegovih suputnika, oni nisu bili u Mausketarskim kostimima.

Gordon je istupio napred, nervozno pročišćavajući grlo^{nov}. “Da li su intervjui bili zadovoljavajući^{/Balkan-TM/}? Da li ste saznali ono što ste želeli^{/Balkan-TM/}?”

“Jesmo^{nov}, na neki način”, odgovori jedan od njih^{nov}; verovatno Džimi — dosad nije bilo jasnog dokaza da iko od ostalih zna da govori engleski, osim u jedva razumljivom pevanju himne. “Pričali smo sa Anetom, Dorin, i Tomijem. Rekli su nam da je Džimi bio divan čovek, pun dobrote i

ljubavi, pobožan. Naravno da smo i očekivali da to čujemo; ali čuli smo i ponešto neočekivano.”

Gordon žmirnu. “Na primer?”

“Da pravi Mausketari, dečaci i devojčice koji su poznavali Džimija kad su bili mladi — da na mnoge od njih nije naročito uticalo to što su ga upoznali i što su bili blizu njega. Kasnije su neki od tih klinaca prolazili prilično loše. Droge. Piće. Rampusno ponašanje. Pokušaji samoubistva.” Njegovi pipci se smotaše u čvrsti čvor, zatim se otvoriše naglo. “Nedobrota”, zaškripa on, kao da je time sve rekao.

Gordon, ne znajući šta sad da radi, očajno pogleda Petrišu, koja ustade i stupi pred objektiv. “Ja bih da pitam nešto, ako može. Zašto danas niste u mausketarskim uniformama?”

Opet se pipci, tvrdo smotani, praskavo i žestoko raširiše. “Zato što smo gledali televiziju”, reče vanzemaljac, “tako da nam je već bilo jasno, i pre razgovora sa Anetom, Tomijem i Dorin, da je naš dolazak ovamo bio greška.”

Gordon i Pet se pogledaše. Nekoliko trenutaka potom, Gordon reče: “Zbog televizije?”

“Dabome. Dok smo putovali, nismo mogli hvatati sliku, ali ovih poslednjih nekoliko dana nismo imali takoreći nikakva druga posla osim da gledamo TV. Televizija je nama prozor u drugi svet. I Džimija smo našli gledajući kroz taj prozor.” Njegovo telo se počelo grčiti na način koji ranije nisu videli — a koji je značio šta? “Sad na TV ne postoji niko kao Džimi.”

“Kad kažeš 'kao Džimi'”, upita Pet obazrivo, “šta tačno pod tim podrazumevaš? Šta ste želeli da nađete?”

Vanzemaljac se opet počeo onako uvijati, a onda je postide izjavom: “Petsi, ti bi prva trebalo da znaš šta to znači.” Zastao je da bi oni imali vremena da osete istinitost ovoga, a potom dodao: “Čuli smo trojicu ili

četvoricu propovednika koji su rekli ponešto od onoga što je Džimi govorio, ali niko od njih nije imao Džimijevu...” on izgovori neki cvrkutavi i kreštavi zvuk, kao kad se kokoška najednom uplaši. “Vi, narode, nemate tu reč”, nastavi Žvrljko Džimi. “Mislim da je trebalo da se zapitamo da li je baš verovatno da jedan narod koji nema ni reč za nešto, ispoljava u velikoj meri to nešto - ali vi ste imali Džimija lično, i to nas je zavaralo.”

“Šta nešto? Daj nam bar približan opis, jel’ može?”

“Pa...” Zastao je, pipcima čeprkajući po svom krznu. “Kad te ljudi slušaju kako govoriš, tvoja ((krešššt-čavrlj)) im otkriva da li si iskren. Jedno ti mogu reći: ovi vaši propovednici nisu toga imali nimalo.” Odjednom se ET počeo njihat, a pipci na njegovom licu počeo da se prepliću mlitavo, kao da je pijan ili zbunjen - veliki beli miš u klopci, u eksperimentu dezorijentacije. “Džimi je imao ogromnu količinu ((krešššt-čavrlj))”, procivle on nekako.

Petin um je lažano klizao. Najzad joj se učini da je najjednostavnije prosto reći: “Znam ja to.”

“Svi ti političari i njihovi govori - kako oni očekuju da će iko glasati za njih? Kako je moguće da narod ne vidi toliku neistinitost?”

Pet je ćutala, zadubljena u misli. Gordon kruto reče: “Mi nemamo tu sposobnost. Ne možemo sigurno da ocenimo tu stvar.”

“Baš kao što niste sigurni ni da li sam ja govorio istinu.”

“Nismo.” Iako je zapravo čela Biosfera VII nedavno reagovala baš osećanjem da je Džimi iskren.

“Niste sigurni ni da li je Džimi govorio iskreno.”

“Nismo”, reče Gordon. Pet dopusti da to tako prođe. Ona je znala šta je Džimi, ali samo kad je bila dete sa očajničkom potrebom. Niko od njenih kolega ovde, koji su svi odrasli, nije sagledao u Džimiju to, tu

osobinu, koji su skoro svi osetíH u ovom njegovom imanjaku vanzemaljcu.

Sada vanzemaljac Džimi reče: “Pre kratkog vremena Tomi nam je rekao: ‘Džimi je bio najdivniji čovek kođa sam ikada upoznao. Siguran sam da više nikad neću sresti nikog takvog. Takvi se više ne rađaju. Kad bi ga ti samo jednom sreó, mogao bi pomisliti da je nemoguće da ma ko bude toliko fini i dobar, ali Džimi je to zaista bio.’ Na nas su te reći ostavile jak utisak; to, da ljudi koji su sretali Džimija nisu uspevali da vide da je on vredna osoba, čovek mudar, dobar.”

Pet je zaustila da se usprotivi, ali Gordon, sada oznojen, reče: “Sve je to tako, sve što kažeš je istina. Mi, uglavnom, ne prepoznajemo svoje svece. Ponekad se grdno namučimo da bismo razlikovali da li je neki čovek monstrum ili spasitelj. Ako je Džimi Dod bio na neki način specijalna osoba, mi nismo bili opremljeni da to vidimo, zato što naprosto nismo tako građeni! Šta očekuješ od nas? Šta mi tu možemo, ako nemamo sposobnost da čitamo duše, ako je to ono što vi narode uspevate.”

“Za nas je najstrašnije od svega”, škripali su pipci Žvrljka Džimija, “to što smo shvatili da čak ni deca koja jesu čitala Džimijevu dušu nisu kasnije, u životu, priošla ništa bolje od onih klinaca koji to nisu mogli.” Stresao se na trenutak, a Pet vide da se iza njega i Žvrljko Tomi jednako stresa. “Naša omladina, naša deca... svaki pojedinac mora da preživi jedan strašan period, pre nego što se staloži i postane kao mi. U poslednje vreme, iz razloga koje ne razumemo, ta zla etapa traje sve duže i postaje sve gora. Zapali smo, takoreći, u očajanje... Bande naše dece tumaraju unaokolo, ruše, pale, tuku se... na kraju to nadrastu, ali u međuvremenu počine toliko štete.”

“Zvuče kao besomučnici”, reče Pet tonom zainteresovanosti, “mladi Vikinzi toliko skloni nasilju da su morali biti upućivani u bitke, da ne bi

stradalo celo društvo. Zar ne postoji neka mogućnost da se njihova agresivnost usmeri na nešto gde ne mogu da prave štetu?

Pipci Žvrljka Džimija počese se uplitati oko samih sebe; njihao se i povijao tamo-amo. “Ta agresivnost uvijek napravi štetu! Mnogo hiljada njih su van kontrole — nema bezbedne droge koja bi im se mogla dati, a daleko ih je previše da bi svi bili zaključani u zatvore. Ne, jedino što ikada uspeva — jedino što je ikada uspevalo — jeste vezati njihovu pažnju, pre nego što stupe u nasilno doba, za ono što bi Džimi nazvao *delcima dobrote*. Na život u slozi sa drugim ljudima, na izgradnju a ne rušenje, na pomaganje da stvari ipak idu dobro...”

Petriša zaključí da vidi svetlost. “A vi ste se nadali da bi narod koji je dao Džimija Doda mogao da vam kaže kako da postignete veći uspeh u tome.”

Vanzemaljevo klaćenje se postepeno usporavalo dok nije postao nepomičan kao stena.

“Mislili smo da bi nam Džimi lično mogao pokazati kako da usmerimo njihovu pažnju na dela dobrote. Čak, da bi on mogao biti voljan da pode sa nama i da boravi neko vreme kod nas. Ali, evo, stigismo, a on je mrtav i zaboravljen, štaviše nalazimo da deca koju je najbolje poznavao nisu ništa bolje osposobljena za život nego ona koja za njega nikad nisu ni čula. A na televiziji, samo propovednici, kriminalci, i gramzivi igrači raznih igara. Džabe put.”

“Ej, vidi”, reče Pet, sa izvesnom oštrinom, “nisi baš ni razuman, ni fer. Pomenuo si Tomija — Staje bilo s njim? A Karen, Džej-Džej, ili Čeril, i mnogi drugi? Nisu postali samouništavajući tinejdžeri! Moгу ti redi zasigurno da su Džimijeve pouke usmerile moju pažnju, jer on je izmenio moj život, štaviše moja rana adolescencija bila je prepuna Džimija Doda, a klinaca poput mene sigurno je bilo još mnogo. Možda lek nije bio perfektan, ali, koji jeste?”

Nijedna reč ne izađe, iako su se pipci Žvrljka Džimija previjali i uvijali, kao ljudske usne kad se pomiču bezglasno.

“Kolege mi govore da deca danas nisu ista kao kad sam ja bila dete. To može biti istina”, reče Pet. “Da je TV drukčija, sigurno je. Ipak, mislim da ste vi, narode, imali od početka pravu ideju, mada to niste znali. Mislim da treba da idete kući i proizvedete vaš sopstveni TV šou — sličan našem, da jedan deo bude zabava a drugi deo pouka, ali da to bude prilagođeno vašoj omladini. Deca moje generacije prepoznavala su, u velikom broju, šta je Džimi Dod, iako njihovi roditelji možda nisu. Sva vaša deca će znati. Samo je potrebno da nađete za ulogu Džimija najistinitiju moguću osobu, i da toj osobi poverite da prenosi poruku. Možda nećete pridobiti sve, ali trebalo bi da pridobijete mnoge, ako stvarno imaju moć da ocene da vi to zaista iskreno radite za njihovo dobro, a ne samo da oni ne bi bili napast. Tako je, uistinu, Džimi uspevao. Ni on vam, da je lično prisutan ovde, ne bi mogao dati bolji savet.”

Dok se ova njene mini-lekcija bližila kraju, podređeni članovi ET ekipe napustili su formaciju. Preplitali su pipke jedni s drugima, možda se raspravljajući ili nešto uzvikujući. Pet nije znala, a ni mnogo marila, šta od ta dva oni rade. “Vidi”, reče. “Mi ovde imamo jednu tradiciju. Među nama se pojavi svetac. Kao što ti je Gordon rekao, njeđa ili ignorišu ili pogrešno ocene da je monstrum pa ga ubiju. Ali neko drugi — često je to stranac — shvati pravu situaciju i preuzima posao mrtvog sveca. Na taj način, poruka ne biva izgubljena, jer je onaj koji ju je shvatio prenese na drugo mesto, gde može biti ljudima potrebnija i gde su ljudi možda voljniji da je slušaju.”

Pipci Žvrljka Džimija umotaše se glatko u vrlo čvrste grudve. Sva njegova pažnja bila je fokusirana na Petrišu.

“Samo ugred da kažem, suknje i pantalone treba da budu plave. Čarape isto.”

Vanzemaljac reče: “Ali, trebalo bi da ti dođeš i budeš Džimi — dođi i pokaži nam kako se to radi.”

Ovaj predlog zateče Petrišu nespremnu. Ona zausti da se buni, ali opet zatvori usta. Činilo se da se zadubila u misli. Nekoliko sekundi kasnije, reče: “Kako bih ja to mogla?”

“Imali smo spremljeno mesto za Džimija na brodu, za slučaj da pristane da pođe s nama — tu bi sad mogla ti doći. Nećeš se razboleti; obavili smo neke testove. Hoćeš li, Petsi? Da stupiš na Džimijevo mesto, i preneseš njegovu poruku strancima?”

Tri noći kasnije Pet je ležala budna u mausketarskom vozilu, u sobici nimalo većoj od one koju je imala u Biosferi VII. Prethodnog dana brod je izišao iz parking-orbite i sad je već daleko odmakao na putu iz Sunčevog sistema. Ležala je na krevetu koji je bio grubo prekopiran odnekud, najverovatnije iz televizijske serije tipa “sitkom” — situaciona komedija — koja se zvala “Volim Lusi”. Čaršavi su bili meki i debeli kao flanel, a ćebe debelo i sivo. Krevet bejaše prekratak; Pet je u njemu ležala dijagonalno. Posmatrala je blede, blago svetleće zidove i tavanicu, silno zadovoljna. Vanzemaljci sive boje i skromnog izgleda prvo su je nahranili, zatim su se na razne načine vrzmali da je usluže, a onda su je, na njen zahtev, ostavili samu.

Imali su veštačku gravitaciju; Pet je imala osećaj da je nešto teža nego što je na Marsu normalno, ali ipak mnogo lakša nego što bi na Zemlji bila.

Do pre nekog vremena, verovala je da više nikada neće videti Zemlju, i pri svakoj takvoj pomisli se izenađivala činjenicom da je takva sudbina uopšte ne uznemirava. Objašnjenje nije bilo teško naći. Petin jedini brak okončao se razvodom pre toliko mnogo godina da su uspomene na život sa bivšim mužem sada zvonile šuplje poput naprsle čaše. Nije imala dece, a njeni vrlo malobrojni još živi prijatelji bili su

tanko razvučeni preko tri kontinenta. Ovde, na rubu penzionisanja iz života koji je prošao uglavnom samo u radu i ničemu drugom, šta bi, za ime božje, i mogla da čini sa sobom, na Zemlji? Kakve bi koristi bilo od hje? Malkice konsultantskog posla s vremena na vreme, a onda osam rupa golfa, pa na ručak? Ta perspektiva nadnosila se nad nju tako sumorno, da Pet u osnovi nije ni želela da gleda na tu stranu.

Zašto ne poći tamo gde nijedno ljudsko biće nikada ranije nije išlo? Zašto ne poneti Jevanđelje Džimija Doda mladim vanzemaljskim "besomučnicima", sa makar i minimalnom šansom da je to ono što im treba?

Gordon je smatrao da je luda, i učinio najviše što je mogao da je ubedi da odustane, ali, pošto je Petin ugovor istekao još pre nekoliko nedelja, zakonski nije mogao učiniti ništa. (NASA bi već našla neki način, legalan ili ne, da je NASAIN brod uspeo da stigne na vreme, ali, nije; a brod vanzemaljaca bio je toliko brži od ljudskih da nikakva potera ne bi imala smisla.) "Suviše si ti stara da tek tako odjezdiš!" povikao je Gordon na kraju. "Smešan postupak, apsurdan! Nećeš se živa vratiti!" Iako su ET-i obećali da će je uskoro vratiti njenom domu, Pet je računala da je Gordon verovatno u pravu po tom pitanju. Ali, šta mari? Sa njene tačke gledišta, bila je odveć matora da ne ode. Neka Gordon oseti, kroz jedno desetak godina, kako je to kad se primakne trenutak da tebe odvedu na "plاندovanje" do kraja života.

Osim toga, pomisao da bude korisna, čak i da bude junakinja, u ovim godinama, bila je neodoljiva. Steći trajnu zemaljsku slavu, sopstvenom akcijom, postati prvi ljudski posetilac na drugoj-zvezdi, to je bila sledeća misao, manje važna ali ipak veoma prijatna. Pet je oduvek uživala u slavi.

Zatim, ideja da će napokon postati prava pravcijata Mausketarka Peta: divota. Pamtila je čak i sve plesne korake.

Prepuna zadovoljstva, Pet je zujkala u polutamu svoje sobice pesmu o načinu sviranja gitare, i prisećala se kako je bilo kad je poslednji put videla Džimija Doda živog. Bilo je to dve godine pre njegove smrti. Imao je reklamnu turneju, i doputovao je u njen rodni gradić, a ona je pošla iz koledža i vozila se ceo jedan dan autobusom “Grejhaund” da bi ručala s njim. Nahrupio je na vrata hotela, bez kaputa u to hladno jutro, sav zarumeneo; njegova crvena kosa kao da je pucketala; u jednoj ruci nosio je maus-gitaru i miki-mausovske uši - jer je na ovaj sastanak došao pravo iz Dečje bolnice - a drugu ruku je pružio ka Petriši. Istog trenu Petina sofistikaacija starije srednjoškolkke pretvorila se u pepeo pred jednom fundamentalnijom istinom. Gledala je tu figuru kako leti ka njoj — iz širokog sveta, preko hotelskog hola — i jesam, znala sam ga, reče sebi, videla sam ga, videla sam Džimija tog dana jasno, nijedan ET ne bi mogao jasnije. I dobila sam ono radi čega sam došla. Znači, možda su i oni.

STIVEN KING

EKSKURZIJA

“Poslednji poziv za Ekskurziju-701”, odjekivao je prijatan ženski glas Plavom čekaonicom njujorškog Port Autoriti Terminala. PAT se nije mnogo izmenio za proteklih trista godina ili tako nešto — i dalje je bio neprijatan i pomalo zastrašujući. Automatski ženski glas bio je verovatno ono najprijatnije u njemu. “Ovde Servis Ekskurzije do Vajthed Sitija, na Marsu”, nastavi glas. “Svi putnici sa kartama sada treba da se nalaze u spavaonici Plave čekaonice. Proverite jesu li vam potvrde u redu. Hvala.”

Spavaonica na spratu nije bila ni najmanje neprijatna. Imala je poput ostrige siv tepih od zida do zida. Zidovi su bili beli kao ljuska jajeta, sa pokaćenim reprodukcijama grafika. Neprekidna, umirujuća progresija boja sastajala se i vrtložila na plafonu. TJ velikoj prostoriji bilo je stotinu ležajeva, uredno raspoređenih u nizove od po deset. Pet službenika Ekskurzije kružilo je, govorilo tihim, veselim glasovima i nudilo čaše sa mlekom. Na jednoj strani prostorije bio je ulaz sa naoružanim stražarima i još jednim službenikom Ekskurzije koji je proveravao potvrdu kasno pridošlog putnika, biznismena umornog izgleda sa njujorškim *World-Tajmsom* presavijenim pod miškom. Direktno na suprotnoj strani, pod se spuštao u širini od oko pet i dužini od možda deset stopa; prolazio je kroz otvor bez vrata i ličio pomalo na dečji tobogan.

Članovi porodice Outs ležali su jedno uz drugo na četiri ležaja Ekskurzije blizu suprotnog kraja prostorije. Mark Outs i njegova žena, Merilis, sa dvoje dece između sebe.

“Tata, ispričaj mi sada o Ekskurziji”, zamoli Riki. “Obećao si.”

“Da, tata, obećao si”, dodade Patriša, i kreštavo se zasmija bez ikakvog razloga.

Biznismen ^{gov}građen kao bik baci pogled ka njima a onda se vrati presavijenim novinama koje je razgledao dok je ležao na leđima, sa besprekorno u^{gov}glačanim cipelama uredno složenim zajedno. Odasvud je dopirao tihi žamor razgovora i šuškanje putnika koji su se smeštali na ležajeve Ekskurzije.

Mark pogleda Merilis Outs i namignu. Ona mu uzvрати namigivanjem, ali bila je gotovo isto toliko nervozna koliko je to Peti zvučala. *Zašto ne?* pomisli Mark. Prva Ekskurzija za svo troje. On i Merilis razmatrali su prednosti i mane selidbe čitave porodice proteklih šest meseci — otkad su ^{gov}ga iz Teksako Vode obavestili da ^{gov}ga premeštaju u Vajthed Siti. Konačno su rešili da svi zajedno krenu na dve godine koliko će Mark biti stacioniran na Marsu. Sada, dok je posmatrao Merilisino blede lice, pitao se nije li zažalila zbog te odluke.

Ona baci pogled na sat i vide da još ima pola sata do Ekskurzije. Bilo je to dovoljno vremena da im ispriča... a pretpostavljao je da će to decu odvratiti od nervoze. Ko zna, možda će to čak malo primiriti i Merilis.

“U redu”, reče on. Riki i Pet su ^{gov}ga ozbiljno posmatrali, njegov dvanaestogodišnji sin i devetogodišnja ćerka. On sebi ponovo reče da će Roki biti duboko u močvari puberteta a ^{gov}nje^{gov}govjoj ćerki najverovatnije će zapupiti ^{gov}grudi u vreme kada se vrate na Zemlju, i ponovo shvati da mu je to teško da poveruje. Deca će pohađati malu Kombinovanu školu Vajtheda sa stotinjak tamošnje inžinjerske i naftaške dečurlije; ^{gov}nje^{gov}gov sin će verovatno poći na ^{gov}geološki put do Fobosa za ne tako mnogo meseci. Bilo je to teško za poverovati... ali istinito.

Ko zna? pomisli on kiselo. Možda će učiniti nešto dobro i sa mojim ekskurzijskim skokovima.

“Koliko do sada znamo”, počeo on, “Ekskurziju je izumeo pre oko trista dvadeset godina, negde godine 1987, tip po imenu Viktor Karun. Uradio je to kao deo privatnog istraživačkog projekta koji je finansiran i sa nešto državnih para... pa je konačno, naravno, to preuzela vlada. Na kraju se sve svelo na pitanje — ili vlada, ili naftne kompanije. Tačan datum ne znamo zato što je Karun bio pomalo ekscentričan...”

“Misliš da je bio lud, tata?” upita Riki.

“Ekscentričan znači malčice lud, mili”, reče Merilis i osmehnu se Marku iznad dece. Sad izgleda malo manje nervozno, pomisli on.

“O“

“U svakom slučaju, eksperimentisao je tim procesom poprilično dugo pre nego što je obavestio vladu o tome šta ima”, nastavi Mark, “a i tada im je rekao samo zato što je počelo da mu nedostaje novca, a oni nisu hteli da mu ga refundiraju.“

“Vaš novac radošno refundiramo”, reče Pet, i ponovo se kreštavo zasmeha.

“Tako je, dušo”, reče Mark i blago joj raskuštra kosu. Na suprotnom kraju prostorije on vide kako vrata bešumno klize i otvaraju se, i napolje iziđoše još dva službenika, odevena u jarko crvene džempere Servosa Ekskurzije, i guraju sto na točkićima. Na njemu se nalazila brizgalice od nerđajućeg čelika pričvršćena za gumeno crevo; ispod zastora stola, obzirno skrivene, Mark je znao da se nalaze dve boce gasa; u mreži zakačenoj sa strane bilo je stotinu maski za jednokratnu upotrebu. Mark nastavi da govori, ne želeći da njegovi vide predstavnike boža zaborava pre nego što budu morali. A ukoliko bude imao dovoljno vremena da ispriča čitavu priču, dočekaće razdelitelje gasa raširenih ruku.

Kad se uzme u obzir alternativa.

“Naravno, znate da je Ekskurzija teleportacija, ni manje ni više”, reče on. “Ponekad na studijama hernije i fizike nazivaju je Karunovim Postupkom, ali to je u stvari teleportacija, i sam Karun je bio taj — ako verujete pričama - koji ju je nazvao 'Ekskurzijom'. On je čitao naučnu fantastiku, i ima jedna priča čoveka po imenu Alfred Bester, naslov je *Moje odredište su zvezde*, i taj momak Bester izmislio je reč 'ekskurzisanje' za teleportaciju u njoj. Samo što ste u njegovoj knjizi mogli da obavite Ekskurziju prosto misleći o njoj, a mi to baš i ne možemo.”

Službenici su stavljali masku na čeličnu brizgalicu i pružali je postarijoj ženi na suprotnom kraju prostorije. Ona je uze, udahnu jednom, i ostade nema i mlitava na ležaju. Suknja joj se malo zadigla, otkrivajući mlohavu butinu izukrštanu proširenim venama. Službenik joj je obzirno popravi dok je drugi skidao upotrebljenu masku i stavljao novu. Bio je to postupak koji je Marka naterao da pomisli na plastične čaše u motelskim sobama. Molio je Boža da se Peti malo primiri; video je decu koju su morali da drže, i ponekad su vrištala dok im je gumen maska prekrivala lice. To kod dece nije bila nenormalna reakcija, pretpostavljao je, ali bilo je gadno za posmatranje i on nije želeo da vidi kako se to dešava i sa Peti. U Rika je bio sigurniji.

“Valjda se može reći da je Ekskurzija stigla u poslednjem mogućem trenutku”, nastavi on. Govorio je Rikiju, ali je posegnuo preko i uzeo ćerku za ruku. Njeni prsti zatvoriše se preko njegovih smesta, panično čvrsto. Dlan joj je bio hladan, i malo se znojio. “Svetu je ponestajalo nafte, i većina onoga što je preostalo pripadala je pustinjским narodima bliskog istoka, koji su bili skloni da to koriste kao političko oružje. Oni su formirali naftni kartel koji su zvali OPEK...”

“Šta je to kartel, tata?” upita Peti.

“Pa, monopol”, reče Mark.

“Nešto kao klub, dušo”, reče Merilis. “A u tom klubu si mogla da budeš samo ako si imala puno nafte.”

“O.”

“Nemam vremena da vam predstavim čitav taj džumbus”, reče Mark. “Učićete nešto od toga u školi, ali *bio* je džumbus - ostanimo na tome. Ako ste posedovali kola, mogli ste da ih vozite samo dva dana nedeljno, a benzin je koštao petnaest starodolara po galonu...”

“Au”, reče Riki, “sada košta samo negde četiri centa po galonu, zar ne, tata?”

Mark se osmehnu. “Zbog toga idemo tamo gde idemo, Rik. Na Marsu ima dovoljno nafte da potraje gotovo osam hiljada godina, a na Veneri dovoljno da potraje još sledećih dvadeset hiljada... ali nafta više nije toliko ni važna. Sada je ono što nam je najpotrebnije od svega...”

“Voda!” uzviknu Peti, i biznismen podiže pogled sa novina i nasmeši joj se za trenutak.

“Tako je”, reče Mark. “Zato što smo između 1960 i 2030. godine zatrovali najveći deo svoje. Prvo podizanje vode sa marsovskih ledenih kapa nazvano je...”

“Operacija Slamka.” Bio je to Riki.

“Da. 2045. ili tu negde. Ali davno pre toga, Ekskurzija se koristila za pronalaženje izvora čiste vode ovde, na zemlji. A sada je voda naš glavni izvozni proizvod sa Marsa... nafta je strogo uzgredna stvar. Ali tada je bila važna.”

Deca klimnuše glavama.

“Stvar je u tome da su te stvari oduvek bile tu, ali nama je bilo moguće da dođemo do njih samo putem Ekskurzije. Kada je Karun izumeo svoj postupak, svet je tonuo u novi srednji vek. Zimu pre toga, preko deset hiljada ljudi umrlo je od smrzavanja samo u Sjedinjenim Državama zato što nije bilo dovoljno energije da se zagreju.”

“O, fuj”, reče Peti mrtva hladna.

Mark pogleda desno i vide kako službenici razgovaraju sa čovekom stidljivo izgleda i ubeđuju ga. Ovaj konačno uze masku i naizgled pade mrtav na ležaj par sekundi kasnije. Prvi mu je put, pomisli Mark. Uvek možeš da pogodiš.

“Za Karuna, počelo je olovkom... nekim ključevima... ručnim satom... potom sa nešto miševa. Miševi su mu ukazali na postojanje problema.”

Viktor Karun se vratio u svoju laboratoriju posrćući, u grozničavom uzbuđenju. Mislio je da sada zna kako se osećao Morze, Aleksandar Grejem Bel, Edison... ali ovo je bilo veće od svih njih, i on je dvaput gotovo slupao kamion dok se vraćao iz radnje sa kućnim ljubimcima u Njupalcu, gde je poslednjih dvadeset dolara potrošio na devet belih miševa. Sve što mu je na svetu ostalo bilo je devedeset tri centa u prednjem desnom džepu i osamnaest dolara na štednoj knjižici... ali to mu nije ni padalo na pamet. A i da jeste, svakako ga ne bi brinulo.

Laboratorija se nalazila u renoviranoj štali na završetku milju dužackog zemljano put koji se granao od Druma br. 26. Dok je skretao na taj put umalo nije slupao svoj bret kamionet po drugi put. Rezervoar je bio gotovo prazan, i benzina više neće biti sledećih deset dana-do dve nedelje, ali ni to ga nije brinulo. Um mu se nalazio u delirioznom vrtlogu.

Ono što se desilo nije bilo sasvim neočekivano, ne. Jedan od razloga zbog kojih ga je vlada finansirala čak i sa beznačajnih dvadeset hiljada godišnje bio je to što se na polju transmisije čestica oduvek nalazila nerealizovana mogućnost.

Ali da se to desi ovako... iznenada... bez upozorenja... sa manje elektriciteta nego što je bilo potrebno za rad TV-a u boji... Bože! Hriste!

On zaustavi breta uz škripu kočnica u prednjem dvorištu, zgrabi kutiju sa prljavog sedišta za ručke (na kutiji su bili psi, mačke, hrčci,

zlatne ribice i natpis DOLAZIM IZ STEKPOLOVOG DOMA KUĆNIH LJUBIMACA) i otrča ka velikim dvokrilnim vratima. Iz kutije je dopiralo trčkanje i lupkanje njegovih zamorčića.

On pokušava da otvori jedno krilo velikih vrata duž žleba, pa kad nije htelo da popusti, seti se da ih je zaključao. Karun izusti glavano "Sranje!" i zapetlja tražeći ključeve. Vlada je zapovedala da laboratorija u svako doba bude zaključana — bio je to jedan od uslova koji su propisivali kad već daju pare — ali Karun je stalno zaboravljao.

On izvadi ključeve i za trenutak se prosto zapilji u njih, skamenjen, prevlačeći jačanicom palca preko zareza brežovog ključa za paljenje. On ponovo pomisli: Bože! Hriste! Onda prođe kroz ključeve na privesku sve dok ne nađe ključ koji je otključavao vrata štale.

Kao što je prvi telefon bio upotrebljen nenamerno - kada je Bel povikao u njega: "Votsone, dolazi ovamo!" pošto je prosuo nešto kiseline po svojim papirima i sebi samom — tako je i do prvog čina teleportacije došlo slučajno. Viktor Karun je telepotirao prva dva prsta svoje leve šake s jedne na drugu stranu štale, pedeset jardi široke.

Karun je postavio dva portala na suprotnim stranama štale. Na njegovom kraju bio je jednostavan jonski pištolj koji se mogao nabaviti u svakom stovarištu elektronske robe za manje od pet stotina dolara. S druge strane, odmah iza drugog portala — oba su bila četvorouglaona, veličine džepne knjige — bila je komora za jonizujuće čestice. Između njih nalazilo se nešto što je ličilo na neprozirnu zavesu za tuširanje, osim što se zavesa za tuširanje ne prave od olova. Zamisao je bila da ispali jone kroz Portal Jedan pa da obiđe okolo i posmatra ih kako struje kroz komoru tik iza Portala Dva, sa olovnom štitom između koji će dokazati da se oni zaista transmituju. Samo što je, za poslednje dve godine, postupak funkcionisao samo dvaput, a Karun nije imao pojma zašto.

Dok je postavljao jonski pištolj na mesto, prsti su mu skliznuli kroz portal — to obično nije predstavljalo nikakav problem, ali ovog jutra kukom se takođe očešao o poluzni prekidač na kontrolnoj ploči levo od portala. Nije bio svestan onoga što se desilo - mašinerija je samo jedva čujno zazujala — sve dok nije osetio peckanje u prstima.

“Tada sam spustio pogled na portal i video da mi je kažiprst nestao po dijagonalnom zaseku kroz srednji zglobo, a prst do nje nešto iznad toga. Takođe, nestao mi je i deo sa noktom na trećem prstu.”

Karun je instinktivno trgao ruku natrag, uzviknuvši. Toliko je očekivao da vidi krv, pisao je kasnije, da je stvarno i halucinirao krv trenutak ili dva. Laktom je udario jonski pištolj i srušio ga sa stola.

Stajao je tamo sa prstima u ustima, ne bi li se uverio da su još tu, čeli. Palo mu je na pamet da je suviše revnosno radio. A onda mu je palo na pamet nešto drugo: pomisao da su poslednje modifikacije možda... učinile nešto.

Nije ponovo gurnuo prste unutra; u stvari, Karun je samo još jednom u životu pošao na Ekskurziju.

Isprva, nije činio ništa. Krenuo je u duđu, besciljnu šetnju oko štale, prolazeći rukama kroz kosu, pitajući se da li da zove Karsona u Nju Džerziju ili možda Bafingtona u Šarloti. Karson, taj stisnuti dupeljubac, ne bi prihvatio poziv na svoj račun, ali Bafington verovatno bi. Tada mu sinu ideja i on otrča do Portala Dva, pomislivši da ukoliko su njegovi prsti zaista prešli s jedne na drugu stranu štale, tamo možda ima neko traga o tome.

Naravno, nije ga bilo. Portal Dva stajao je na tri poredane gajbe Pomona pomorandži, i ličio na giljotinu-igračku kojoj nedostaje samo sečivo. Na jednoj strani rama od nerđajućeg čelika bila je utičnica iz koje se pružao kabl natrag do transmisionog terminala, koji jedva da je bio išta više od transformatora čestica priključenog na kompjutersku liniju napajanja.

Što ga je podsetilo...

Karun baci pogled na sat i vide da je jedanaest i petnaest. Njegov dogovor sa vladom obuhvatao je malo para plus kompjutersko vreme, koje je bilo beskrajno vredno. Njegovo kompjutersko priključenje trajalo je do tri danas popodne, a potom doviđenja do ponedeljka. Morao je da se pokrene, morao je da učini nešto...

“Ponovo sam bacio pogled na gomilu gajbi”, piše Karun u svom članku za *Popularnu mehaniku*, “a onda sam pogledao jagodice svojih prstiju. I naravno, dokaz je bio tamo. Ne bih, pomislio sam tada, ubedio nikoga do samog sebe; ali na samom početku, naravno, moraš samo sebe ubediti.”

“Šta je to bilo, tata?” upita Riki.

“Da!” dodade Peti. “Šta?”

Mark se malo isceri. Sad su se napalili, čak i Merilis. Gotovo da su zaboravili gde su. Krajičkom oka video je kako službenici Ekskurzije tiho i sporo guraju svoja kolica među Ekskurzistima, i uspavljaju ih. U civilnom sektoru taj postupak nikada nije bio tako brz kao u vojnom, ustanovio je on; civili bi se unervozili i pozeleli da o tome razgovaraju. Brizgalica i gumena maska trebalo je da podseđaju na bolničke operacione sale gde je hirurg sa svojim noževima vrebao negde iza anesteziologa, koji je imao širok izbor raznih gasova u kanisterima od nerđajućeg čelika. Ponekad je dolazilo do panike, histerije; a uvijek ih je bilo nekoliko koje bi jednostavno izdali živci. Dok je govorio deci, Mark je posmatrao dvojicu takvih: dva muškarca koji prosto ustaše sa svojih ležajeva, odoše do ulaza bez ikakvih fanfara, otkačiše dokumenta prikačena za revere, predaše ih i izadoše ne osvrćući se. Službenici Ekskurzije imali su stroga uputstva da se ne raspravlja sa onima koji odlaze; uvijek ih je bilo na listi čekanja, ponekad čak i po četrdeset ili pedeset njih, koji i pored svega nisu gubili nadu. Dok su oni koji prosto

nisu mogli to da podnesu odlazili, oni sa liste čekanja puštani su unutra sa sopstvenim dokumentima prikačenim za košulje.

“Karun je u kažiprstu pronašao dva ivera”, reče on deci. “Izvadio ih je i odložio. Jedan je izgubljen, ali drugi se može videti u Smitsonijanskom Aneksu u Vašingtonu. Nalazi se u hermetički zatvorenoj posudi sipunjenoj gasom, blizu mesečevog kamenja koje su prvi svemirski putnici doneli sa sobom sa meseca...”

“S našeg meseca, tata, ili s jednog od Marsovih?” upita Riki.

“S našeg”, reče Mark, pomalo se osmehujući. “Samo jedna jedina raketa s ljudskom posadom spustila se na Mars, Riki, i to je bila francuska ekspedicija negde 2030. U svakom slučaju, zbog toga se jedan običan stari iver sa gajbe pomorandži nalazi u Smitsonijanskom Institutu. Zato što je to bio prvi predmet koji je zaista teleportiran — ekskurzovan — kroz prostor.”

“Šta se onda dogodilo?” upita Peti.

“Pa, prema priči, Karun je otrčao...”

Karun otrča natrag do Portala Jedan i ostade tamo za trenutak dok mu je srce lupalo, bez daha. *Moraš se smiriti*, reče sam sebi. *Moraš razmisliti o ovome. Ne možeš polovično maksimizirati svoje vreme.*

Namerno prenebrežavajući ono što je imao na umu, a to je bilo vrištanje da požuri i učini nešto, on iskopa makazice za nokte iz džepa i vrhom iščeprka iverje iz kažiprsta. Spusti ih na beli transformator kome je pokušavao da proširi mogućnosti (očigledno je uspeo u tome više nego u najluđim snovima). Jedan se otkotrlja sa ovojnice i izgubi se; drugi je završio u Smitsonijanskom Institutu, zaključan u staklenu posudu ograđenu debelim baršunastim konopcima, neprekidno i budno nadgledan kompjuterski pokretanom TV kamerom.

Završivši vađenje iverja, Karun oseti da se malo smirio. Olovka. To je bilo dobro koliko i bilo šta drugo. On uze jednu sa mesta kraj notesa na polici iznad nje^{gov}a i ubaci je nežno u Portal Jedan. Ona ^{gov}glatko nestade, inč po inč, kao neka optička iluzija ili veoma dobar čarobnjački trik. Na olovci je sa strane pisalo EBERHARD FABER NO.2, crnim slovima odštampanim na žuto obojenom drvetu. Kada je ^{gov}gurnuo olovku unutra, nestalo je sve osim EBERH. Karun obiđe do druge strane Portala Jedan. Pogleda unutra.

Video je olovku odsečenu, kao da ju je ^{gov}glatko presekao nož. Karun opipa prstima mesto ^{gov}gde bi trebalo da bude ostatak olovke i naravno, tamo nije bilo ničeg^{gov}a. On otrča preko do Portala Dva, i tamo se nalazio nedostajući deo olovke, položen na ^{gov}gornju ^{gov}gajbu. Dok mu je srce tako snažno lupalo da je izgledalo kao da mu trese čitav ^{gov}grudni koš, Karun z^{gov}grabi zašiljeni vrh olovke i izvuče ostatak skroz napolje.

Podiže je; ^{gov}pogleda. Odjednom je uze i ispisa FUNKCIONIŠE! na parčetu štalske daske. Ispisa to tako snažno da olovo puče kod poslednjeg slova. Karun kreštavo stade da se smeje u praznoj štali; ^{gov}da se smeje tako snažno da je prepao usnule laste koje uzleteše među visokim ^{gov}gredama.

“Funkcioniše!” povika on i otrča nazad do Portala Jedan. Mahao je rukama, sa slomljenom olovkom u pesnici. Čuješ li me, Karšone, kurče jedan? Funkcioniše, i JA SAM TO URAADIO!”

“Mark, vodi računa šta pričaš pred decom”, reče Merilis prekorno.

Mark sleže ramenima. “To je valjda rekao.”

“Pa, zar ne možeš da uneseš pokoju selektivnu izmenu?” ^{gov}

“Tata?” ^{gov}upita Pet. “Je li i ta olovka u muzeju?” ^{gov}

“Da li medved sere u šumi?” ^{gov}reče Mark, pa poklopi usta rukom. Oba deteta neobuzdano se zakikotaše - ali iz Petinog ^{gov}glasa nestala je ona

kreštava nota, i Marku je bilo drago što to čuje — i trenutak pošto se trudila da izgleda ozbiljno, Merilis takode počeo da se kikoće.

Sledeći su prošli ključevi; Karun ih je prosto bacio kroz portal. Ponovo je počeo da misli suvislo, i činilo mu se da najpre mora da ustanovi proizvodi li postupak stvari na drugom kraju tačno onakve kakve su bile, ili ih je putovanje na ikakav način izmenilo.

Video je kako ključevi prolaze i nestaju; istog trenutka čuo ih je kako zveče na gajbi s druge strane štale. Otrčao je preko — sada ne više tako brzo — i usput zastao da gurne olovnu zavesu za tuširanje natrag u njen žleb. Sada mu više nije trebala ni ona, ni jonski pištolj. Što je bilo dobro, pošto je jonski pištolj bio smrskan tako da se nije dao popraviti.

On zgrabi ključeve, ode do brave koju ga je vlada naterala da stavi na vrata, i isproba ključ. Savršeno je funkcionisao. On pokuša ključem od kuće. I on je funkcionisao. Isto tako i ključevi koji su otvarali komode s njegovim fasciklama i onaj koji je startovao bret kamionet.

Karun stavi ključeve u džep i skinu ručni sat. Bio je to Seiko kvare LC sa ugrađenim kalkulatorima ispod digitalnog lica - dvadeset četiri sićušna dugmeta koja mu omogućuju da radi sve od sabiranja i oduzimanja do kvadratnog korena. Delikatna mašinerija — i jednako važno, hronometar. Karun ga stavi pred Portal Jedan i gurnu ga olovkom unutra.

On otrča preko i zgrabi ga. Kada ga je gurnuo sat je pokazivao 11:31:07. Sada je pokazivao 11:31:49. Vrlo dobro. Baš kako treba, samo što bi trebalo da tamo ima asistenta koji bi jednom za svaгда potvrdio činjenicu da nije bilo vremenske razlike. Pa, nema veze. Ubrzo će ga vlada opskrbiti gomilom asistenata.

On oproma kalkulator. Dva i dva i dalje je bilo četiri, osam podeljeno sa četiri i dalje je bilo dva; kvadratni koren od jedanaest i dalje je bio 3,3166247... i tako dalje.

Tada je zaključio da je vreme za miševе.

“Šta se desilo s miševima, tata?” upita Riki.

Mark je načas oklevao. Ovde će morati da bude malo oprezan, ako ne želi da zaplaši decu (ženu ne treba ni pominjati) u histeriju samo nekoliko minuta od njihove prve Ekskurzije. Glavno je bilo ostaviti ih u spoznaji da je sada sve u redu, da je problem prevaziđen.

“Kao što rekoh, bio je tu jedan mali problem...”

Da. Strava, ludilo i smrt. Dovoljno za jedan mali problem, deco?

Karun spusti kutiju na kojoj je pisalo DOLAZIM IZ STEKPOLOVOG DOMA KUĆNIH LJUBIMACA na policu i baci pogled na sat. Proklet bio, okrenuo ga je naopako. On ga okrenu i vide da je petnaest do dva. Ostalo mu je još samo sat i petnaest minuta kompjuterskog vremena. *Ala vreme leti kad se zabavljaš*, pomisli on, i divlje se zasmеja.

On otvori kutiju, posegnu unutra i izvuče piskutavog belog miša za rep. Spusti ga pred Portal Jedan i reče: “Hajde, mišu.” Miš smesta strča niz gajbu za pomorandže na kojoj je portal stajao i odjuri po podu.

Psujući, Karun ga pojuri i uspe da ga i poklopi jednom rukom pre nego što ovaj šmugnu kroz pukotinu između dve daske i nestde.

“SRANJE!” vrisnu Karun, i otrča natrag do kutije s miševima. Stigao je taman na vreme da dva nesuđena beğunca vrati unutra. On uze drugog miša, držeći ga sada oko tela (po zvanju je bio fizičar, i ponašanje belih miševa bilo mu je strano), pa zalupi natrag poklopac kutije.

Na ovog je primenio staro dobro ģuranje. Držao se za Karunov dlan, ali zalud; otišao je naģlavačke kroz Portal Jedan. Karun ga smesta ču kako ispada napolje na ģajbe preko puta.

Ovaj put je odsprintao tamo^{nov}, prisativši se kako mu je brzo pobeġao prvi miš. Nije morao da brine. Beli miš je samo čuġao na ġajbi, mutnih oġiju, dok su mu se bokovi slabašno nadimali. Karun uspori i pride mu oprežno^{nov}; on nije bio ġovek naviknut na zamlaġivanje sa miševima, ali niste morali biti ġetrdesetoġodišnji veteran da zakljuġite kako ovde nešto strašno ne valja.

(“Miš se nije oseġao baš dobro kada je prošao”, rekao je Mark Outs svojoj deci sa širokim osmehom koji je samo njeġovoj ženi bio primetno lažan.)

Karun dodirnu miša. Bilo je to kao da dodiruje nešto inertno — upakovanu slamu ili piljevinu, možda — s izuzetkom nadimajuġih bokova. Miš se nije osvrnuo da pogleda Karuna^{nov}; buljio je pravo napred. Unutra je ubacio malu životinju koja se otimala i bila veoma enerġična i živahna^{nov}; ovde se nalazilo nešto što je izġledalo kao voštana figura miša.

Tada Karun pucnu prstima pred malim ružiġastim mišjim oġima. Miš žmirnu... i prevali se mrtav na bok.

“I tako je Karun rešio da proba sa novim mišem”, reġe Mark.

“Šta se desilo sa prvim mišem?”^{BalkanDownload} upita Riki.

Mark ponovo izvede taj široki osmeh. “Ukazana mu je sva moġuća poġast“, reġe on.

Karun je našao papirnu kesu i stavio miša u nju. Te večeri će ġa odneti Moskoniju, veterinaru. Moskoni će moġi da ġa secira i kaŹe mu ako je utroba ispremetana. Vlada neće odobriti to što uvlaġi privatno lice u projekt koji će klasifikovati kao trostruko stroġo poverljivo ġim za to saznaju. Mrka kapa, što bi se reklo. Karun je rešio da Veliki Beli Otac u Vašingtonu sazna za ovo što je kasnije moġuće. Koliko mu je malo pomoġi pruŹao^{nov}, Veliki Beli Otac moġao je da ġeka. Mrka kapa.

Tada se seti da Moskoni živi bo^{gov}u iza leđa, na dru^{gov}oj strani Njupalca, i da u beretu nema dovoljno benzina da ga odveze ni do pola grada... a kamoli natrag.

Ali bilo je 2:03 — imao je još manje od sat kompjutersko^{gov} vremena. Brinuće kasnije za proketo seciranje.

Karun napravi priručni tobogan koji je vodio do Portala Jedan (to je stvarno bio prvi Ekskurzijski Tobogan, reče Mark deci, i Peti ustanovi da je pomisao na Ekskurzijski Tobogan za miševe izvanredno smešna) i ubaci u njega sveže^{gov} belo^{gov} miša. Kraj je blokirao velikom knjigom, i posle nekoliko trenutaka besciljno^{gov} trčkanja i njuškanja, miš prođe kroz portal i nestade.

Karun otrča nazad kroz štalu.

Miš je stigao mrtav.

Nije bilo krvi, telesno^{gov} nadimanja da ukaže na radikalnu promenu pritiska koji je izbušio nešto unutra. Karun je pretpostavljao da bi glad za kiseonikom mogla...

On nestrpljivo odmahnu glavom. Mišu je trebalo samo nekoliko nanosekundi da prođe; njego^{gov}v sat je potvrđivao da je tokom postupka vreme ostajalo konstantno, ili proketo blizu toga.

Drugi beli miš pridruži se prvom u papirnoj kesi. Karun izvadi treće^{gov} (četvrtog ako računate onog miša srećnika što je umakao kroz pukotinu), pitajući se prvi put, šta će se prvo okončati - njego^{gov}vo kompjutersko vreme ili njego^{gov}va zaliha miševa.

Ovo^{gov}ga je čvrsto držao oko tela i gurnuo mu na silu kukove kroz portal. S druge strane prostorije vide kako se pojavljuju kukovi... samo kukovi. Male no^{gov}ge bez tela frenetično su kopale po hrapavom drvetu gajbe.

Karun izvuče miša natrag. Ovde nije bilo katatonije; za^{gov}grizao mu je opnu između palca i kažiprsta dovoljno snažno da mu pođe krv. Karun

žurno ispusti miša natrag u kutiju DOLAZIM IZ STEKPOLOVOG DOMA KUĆNIH LJUBIMACA i iskoristi bočicu hidrožen peroksida iz laboratorijskog kompleta za prvu pomoć da dezinfikuje ujed.

On stavi flaster preko toga a onda potraži unaokolo sve dok ne pronade par teških rukavica za rad. Moġao je da oseti kako vreme ističe, ističe, ističe. Sada je bilo 2:11.

On uze novog miša i gurnu ga unatraške — sasvim. Požuri preko do Portala Dva. Ovaj miš živeo je gotovo dva minuta; čak je malo i hodao, ako se to tako može nazvati. Teturao se po gajbi za Pontona pomorandže, pao na bok, izborio se jedva da ponovo ustane, a onda samo čučnuo tamo. Karun mu blizu glave pucnu prstima, i on krenu možda još četiri koraka dalje pre nego što ponovo pade na bok. Nađimanje bokova usporavalo mu se... usporavalo... prestalo. Bio je mrtav.

Karun oseti jezu.

Vrati se, uze novog miša i gurnu ga glavom napred, dopola. Vide ga kako se pojavljuje s druge strane, samo glavu, onda vrat i grudni koš. Oprezno, Karun popusti stisak oko mišjeg tela, spreman da ga zgrabi ako živne. Nije živnuo. Miš je prosto stajao tamo, pola na jednoj strani štale, pola na drugoj.

Karun otrča do Portala Dva.

Miš je bio živ, ali ružičaste oči bile su mu staklaste i mutne. Brkovi mu se nisu mrdali. Obilazeći da dođe do zadnje strane portala, Karun vide zapanjujući prizor; kao što je video presečenu olovku, tako je sada video i miša. Video je kako mu se sićušni kičmeni pršljenovi naglo završavaju belim krugovima; vide kako mu krv teče kroz krvne sudove; vide kako mu se tkivo blago kreće plimom života oko majušne ġuše. Ako ništa drugo, pomislio je (i kasnije napisao u svom članku za *Popularnu mehaniku*), biće to divna sprava za dijagnostiku.

Tada primeti da je plimno kretanje tkiva prestalo. Miš je crkao.

Karun izvuč^{mi}e miša napolje za njušku, što mu se nimalo nije dopadalo, i ispusti ga u papirnu kesu uz njegove kompanjone. Dosta je bilo sa belacima, odlučio je. Miševi crkavaju. Crknu ako ih staviš skroz, a crknu i ako ih staviš dopola, s glavom napred. Ako ih staviš dopola s dupedom napred, ostaju živahni. Koji je đavo tamo unutra? Senzorni input, pomisli on gotovo nasumce. Dok prolaze vide nešto — čuju nešto — dodiruju nešto. Bože, možda čak i namirišu nešto — što ih bukvalno ubije. Šta?

Nije imao pojma — ali nameravao je da ustanovi.

Karun je imao još gotovo četrdeset minuta pre nego što mu KOM-LINK izvuč^{mi}e bazu podataka ispod nogu. On odšrafi termometar sa zida kraj kuhinjskih vrata, otkasa natrag do štale sa njim i gurnu ga kroz portale. Termometar je ušao na 83 stepena Farenhajta; izašao je sa 83 stepena Farenhajta. On preturi ostavu gde je držao nekoliko igračaka kojim su mu se zabavljali unuci; među njima pronađe i paket balona. On naduva jedan od njih, veza ga i ćušnu kroz portal. Izašao je netaknut i neoštećen — početak puta ka odgovoru na njegovo pitanje o nagloj promeni pritiska izazvanoj onim o čemu je već mislio kao o postupku Ekskurzije.

Sa još pet minuta pre sudnjeg sata, on otrča u kuću, zgrabi akvarijum sa zlatnim ribicama (unutra, Persi i Patrik šibali su repovima i plivali unaokolo uzbuđeni) i vrati se sa njim. On gurnu akvarijum sa zlatnim ribicama kroz Portal Jedan.

Požuri preko do Portala Dva, gde je njegov akvarijum stajao na gajbama. Patrik je plutao trbuhom naviše; Persi je sporo plivao blizu dna akvarijuma, kao da je ošamućen. Trenutak kasnije i on ispluta trbuhom naviše. Karun je posezao za akvarijumom kad Persi slabašno mrdnu repom i nastavi nasumce da pliva. Lagano, činilo se da odbacuje efekte

svega, i kada se Karun vratio sa Moskonijeve veterinarske klinike, Persi je izgledao čio kao i uvijek.

Patrik je bio mrtav.

Karun nahrani Persija duplim sledovanjem riblje hrane a Patrika sahrani kao heroja u vrtu.

Pošto ga je kompjuter isključio za taj dan, Karun je rešio da stopira do Moskonija. I tako je stajao na rubu Druma br. 26 u petnaest do četiri tog popodneva, odeven u farmerke i jarku kariranu sportsku jaknu, isturenog palca, sa papirnom kesom u drugoj ruci.

Konačno, neki klinac koji je vozio ševet ne mnogo veći od konzerve sardina stade, i Karun uđe. “Šta ti je to u kesi, prijane?”

“Gomila mrtvih miševa”, reče Karun. Konačno, stadoše druga kola. Kada ga je farmer za volanom zapitao za kesu, Karun mu reče da tu ima par sendviča.

Moskoni je secirao jednog miša na licu mesta, i saglasio se da ostale secira kasnije i Karunu telefonom saopšti rezultate. Prvi rezultat nije bio naročito ohrabrujući; koliko je Moskoni mogao da kaže, miš kojeg je otvorio bio je savršeno zdrav izuzev činjenice da je bio mrtav.

Depresivno.

“Viktor Karun je bio ekscentrik, ali nije bio budala”, reče Mark. Službenici Ekskurzije sada su se primicali, i pretpostavljao je da mora da požuri... da ne bi ovo dovršavao u sobi za buđenje u Vajthed Sitiju. “Dok je stopirao natrag do kuće te noći — a najveći deo puta morao je prede peške, kako priča veli — shvatio je da je rešio možda trećinu energetske krize jednim jedinim potezom. Sva roba koja je morala da se transportuje vozom, kamionom, brodom i avionom pre tog dana mogla je da se ekskurzuje. Mogli ste da napišete pismo svom prijatelju u Londonu, Rimu, Senegalu, i on bi to dobio odmah sutradan — bez potrebe da se

sagori ijedna unca nafte. Mi to primamo zdravo za gotovo, ali za Karuna je to bila velika stvar, verujte. I za sve druge, isto tako.”

“Ali, šta se desilo sa miševima, tata?” upita Rik.

“To se Karun neprestano pitao”, reče Mark, “zato što je takođe shvatio da ukoliko bi ljudi mogli da koriste Ekskurziju, to bi rešilo gotovo potpuno energetska krizu. I bili bismo u stanju da osvojimo svemir. U svom članku za Popularnu mehaniku rekao je da čak i zvezde konačno mogu biti naše. A metafora koju je upotrebio bila je prelazak preko uske rečice bez kvašenja cipela. Samo uzmeš veliki kamen i baciš ga u rečicu, vratiš se i uzmeš treći kamen, vratiš se do drugog kamena, baciš treći u rečicu i nastaviš tako sve dok sebi ne naćiniš stazu od kamenja skroz preko rečice... ili, u ovom slučaju, sunćevog sistema, možda čak i galaksije.”

“To baš ne shvatam sasvim”, reče Peti.

“Zato što umesto mozga imaš ćureća govanca”, reče Riki lukavo.

„Nemam! Tata, Riki je rekao...”

“Deco, dosta”, reče Merilis blago.

“Karun je poprilićno predvideo ono što se dogodilo”, reče Mark. “Rakete bez pilota programirane da slete, najpre na mesec, potom na Mars, pa na Veneru i spoljne Jupiterove mesece... rakete programirane u stvari da urade samo jednu stvar pošto slete...”

“Da postavie astronautske stanice za Ekskurziju”, reče Riki.

Mark klimnu glavom. “A sada širom ćitavog sunćevog sistema postoje naućne ispostave, i jednoć dana, možda, dućo pošto nas više ne bude bilo, za nas će se možda naći i nova planeta. Postoje brodovi Ekskurzije upućeni ka ćetiri različita zvezdana sistema sa sopstvenim planetarnim sistemima... ali proći će mnogo, mnogo vremena pre nego što tamo stićnu.”

“Hoću da znam šta se desilo sa miševima”, reče Peti nestrpljivo.

“Pa, konačno se uključila i vlada”, reče Mark. “Karun ih je držao podalje koliko god je mogao, ali oni su konačno nanjušili šta se zbiva pa su naskočili sa obe noge. Karun je nominalno bio rukovodilac projekta Ekskurzija sve dok deset godina kasnije nije umro, ali nikada više u stvari nije bio glavni.”

“Pi' bre, jadan čovek!” reče Rik.

“Ali postao je heroj”, reče Patriša. “Nalazi se u svim knjigama iz istorije, baš kao predsednik Linkoln i predsednik Hart.”

Siguran sam da ga to mnogo teši... gde god da je, pomisli Mark, pa nastavi, pažljivo ublažujući nezgodne delove.

Vlada, pritisknuta uza zid energetsom krizom u eskalaciji, zaista, je naskočila sa obe noge. Želeli su Ekskurziju komercijalno što je pre moguće — na primer, juče. Suočeni sa ekonomskim haosom i sve verovatnijom slikom anarhije i masovnog umiranja od gladi tokom 1990-tih, samo su zbog usrdnog moljavanja pristali da odlože objavljivanje Ekskurzije pre nego što se dovrši iscrpna spektrografska analiza ekskurzovanih predmeta. Kada su analize dovršene — i kad nisu pokazale nikakve izmene u sastavu ekskurzovanih predmeta — postojanje Ekskurzije objavljeno je uz međunarodnu halabuku. Pokazavši jednom i inteligenciju (neophodnost je, na kraju krajeva, majka invencije), vlada sjedinjenih država postavila je Janga i Rubikama na čelo projekta.

Tada je počelo stvaranje mita o Viktoru Karunu, postarijem, prilično čudnovatom čoveku koji se tuširao možda dvaput nedeljno a odeću menjao samo kad bi se setio. Jang, Rubika i agencije koje su ih pratile pretvorile su Karuna u kombinaciju Tomasa Edisona, Haje Vitnija, Pekos Bila i Fleša Gordona. Crnohumorna strana svega toga (a Mark Outs to nije preneo svojoj porodici) bilo je to što je još tada Viktor Karun bio mrtav ili lud; umetnost imitira život, kažu, a Karunu mora da

je bio poznat roman Roberta Hajnlajna o dublerima koji menjaju određene ličnosti pred očima javnosti.

Viktor Karun je predstavljao problem; dosadan problem koji nije htio da se ukloni. Bio je brbljiv i brljiv, ostatak iz Ekoloških Šezdesetih — vremena kada je unaokolo još bilo dovoljno energije da brljanje bude dopušteno kao luksuz. Ovo su, s druge strane, bile Gadne Osamdesete, sa ugljenim oblacima koji zađaju vazduh i dugim delovima kalifornijske obale za koje se očekivalo da će biti nenastanjive možda šezdeset godina zahvaljujući nukleranom “izletu”.

Viktor Karun je ostao problem sve negde do 1991 — a tada je postao gumeni pečat, osmehnut, tih, nalik na nekog dedu; figura koja se viđala kako maše sa podijuma u vestima. 1993, tri godine pre njegove zvanične smrti, vozio se paradnim kolima na Paradi Turnira Ruža.

Zbunjujuće. I malo zlokobno.

Objava Ekskurzije — teleportacije koja funkcioniše — 19. oktobra 1988, doneo je širom sveta kao udar maljem uzbuđenje i ekonomsko previranje. Na svetskim berzama novca, izudarani stari američki dolar vinuo se u visine kao raketa. Ljudi koji su kupili zlato za osam stotina i šest dolara po unci najednom su shvatili da će za funtu zlata dobiti nešto manje od hiljadu i dvesta dolara. U godinama između objave Ekskurzije i prvih delujućih Stanica Ekskurzije u Njujorku i L.A. berza se popela za nešto više od hiljadu poena. Cena nafte pala je samo za sedamdeset centi po barelu, ali 1994, sa Stanicama Ekskurzije uzduž i popreko Sjedinjenih Država na najvažnijim tačkama sedamdeset velikih gradova, OPEK je prestao da postoji, a cena nafte počela je da posrće. 1998, sa Stanicama u većini gradova slobodnog sveta, i robom koja se rutinski ekskurzovala između Tokija i Pariza, Pariza i Londona, Londona i Njujorka, Njujorka i Berlina, nafta je pojeftinila na četrnaest dolara po barelu. 2006, kada su ljudi konačno redovno počeli da koriste Ekskurziju, berza se uzdigla za pet hiljada poena iznad nivoa iz 1987, nafta se prodavala za Šest dolara

po barelu, a naftne kompanije počele su da menjaju imena. Teksako je postao Teksako Nafta/Voda, a Mobil je postao Mobil Hidro-2-Oks.

2045, potraga za vodom postala je glavna stvar i nafta je postala ono isto što je bila i 1906: igračka.

“Šta je sa miševima, tata?” upita Peti nestrpljivo. “Šta se desilo sa miševima?”

Mark zaključi da bi sada bilo u redu, pa skrenu pažnju deci na službenike Ekskurzije koji su delili gas na samo tri prolaza od njih. Rik samo klimnu glavom, ali Peti je izgledala nelađodno dok je žena moderno izbrijane i obojene glave udisala iz gūmene maske i padala u nesvest.

“Ne može se ekskurzovati u budnom stanju, tata, zar ne?” reče Riki.

Mark klimnu glavom i ohrabrujuće se osmehnu PatriSi. “Karun je to shvatio još pre nego Sto se vlada umeSala”, reče on.

“Kako se vlada umešala, Mark?” upita Merilis.

Mark se osmehnu. “Kompjutersko vreme”, reče on. “Baza podataka. To je bilo jedino što Karun nije mogao da izmoli, pozajmi ili zdipi. Kompjuter je obavljao svaku pojedinu transmisiju — na milijarde informacija. Znae, i dalje kompjuter obezbeđuje da ne stignete preko sa glavom negde usred stomaka!”

Merilis se strese.

“Ne plaši se”, reče on. “Nikada nije došlo do takvog zaseravanja, Mer. Nikada.

“Uvek postoji prvi put”, promrmlja ona.

Mark pogleda Rikija. “Kako je znao?” upita on svog sina. “Kako je Karun znao da mora da se spava, Rik?”

“Kada je stavio miševе otpozadi”, reče Rik polako, “bili su u redu. Bar dok ih nije stavio *skroz*. Bili su — pa, smuljani - samo kad ih je stavljao glavom napred. Je li tako?”

“Tako je”, reče Mark. Službenici Ekskurzije sada su prilazili, gurajući svoja tiha kolica zaborava. Ipak neće imati vremena da ovo završi; možda je i bolje tako. “Naravno, nije bilo potrebno mnogo eksperimenata da bi se razjasnilo šta se dešava. Ekskurzija je uništila biznis sa kamionima, deco, ali je bar skinula pritisak sa eksperimentatora...”

Da. Brljanje je ponovo postalo luksuz, i testovi su se obavljali više od dvadeset godina, mada su Karuna njegovi prvi tekstovi sa omamljenim miševima uverili da nesvesne životinje ne podležu onome što se zanamek posle toga nazivalo Organskim Efektom ili, jednostavnije, Efektom Ekskurzije.

On i Moskonі omamili su nekoliko miševa, poslali ih kroz Portal Jedan, pokupili ih sa druge strane, i uzbuđeno čekali da im se zamorčidi probude... ili umru. Probudili su se, i posle kratkog oporavka, nastavili svoje mišje živote - hrana, jebanje, igranje i sranje - bez ikakvih loših efekata. Ti miševi postali su prva od nekoliko generacija koje su izučavane sa velikim zanimanjem. Nisu pokazivali nikakve dugoročne loše efekte; nisu umirali ranije, nisu rađali mlade sa dve glave ili zelenim krznom, a ni ti mladi nisu pokazali nikakve dugoročne efekte.

“Kada su počeli sa ljudima, tata?” upita Rik, mada je to svakako čitao u školi. “Ispričaj nam taj deo!”

“Hoću da znam šta se desilo sa miševima!” reče Peti ponovo.

Mada su službenici Ekskurzije sada stigli do početka njihovog prolaza (oni su se nalazili pri kraju), Mark Outs zastade za trenutak da razmisli.

Nje^{gov}a ćerka, koja je manje znala, svejedno je poslušala svoje srce i postavila pravo pitanje. Zbog to^{ga} je odabrao da od^{gov}ori na sinovljevo pitanje.

Prvi ljudski Ekskurzisti nisu bili ni astronauti ni test piloti; bili su to osuđenici dobrovoljci koji čak nisu ni odabirani u skladu sa nekim posebnim interesom za psihološku stabilnost. U stvari, naučnici koji su sada bili gl^{av}ni (Karun nije bio među njima; on je postao ono što se obično zove počasnim rukovodiocem) smatrali su da je bolje da budu što otk^ačeni; ako je mentalni prevoljak mo^gao da prođe i izađe napolje zdrav i čitav — ili bar, u nimalo g^orem stanju od onog pre polaska — onda je postupak verovatno bezbedan i za svetske rukovodioce, političare i manekene.

Pet-šest tih dobrovoljaca doveli su u Provins, u Vermontu (u mesto koje je posle to^{ga} postalo čuveno koliko je to bio Kiti Hok, Severna Karolina, nekada), dali im g^{as} i probacili ih kroz portale udaljene tačno dve milje, jednog po jednog.

Mark je svojoj deci ispričao to zato što su se, naravno, svih šest dobrovoljaca koji su se vratili, osećali fino i čilo, hvala na pitanju. Nije im rekao za navodnog sedmog dobrovoljca. Ta fig^ura, koja je mo^gla biti stvarna, mit, ili (najverovatnije) kombinacija te dve stvari, imala je čak i ime: Rudi Fo^đa. Navodno, Fo^đa je bio ubica osuđen na smrtnu kaznu u državi Florida za ubistva četvoro staraca na partiji bridža u Sarasoti. Apokrifi vele da su kombinovane snage CIA i FBI pristupile Fo^đi sa jedinstvenom, jednokratnom, uzmi-il-ostavi ponudom koja se apsolutno neće ponoviti. Kreni na Ekskurziju potpuno budan. Izađi s druge strane u redu, pa ćemo da ti tutnemo u ruku pomilovanje, sa sve potpisom g^uvernera Turg^uda. Ideš napolje, da slobodno slediš Jedini Istiniti Krst ili da skenjaš još nekoliko matoraca što i^graju bridž u svojim žutim pantalonama i belim cipelama. Izađeš li mrtav ili lud, mrka kapa. Kao što se to kaže. Šta veliš?

Fođa, koji je shvatao da je Florida jedna od država koje stvarno ozbiljno pristupaju smrtnoj kazni i kome je advokat rekao da je on najverovatnije sledeći koji će zajahati Staru Iskričavu, rekao je okej.

Dovoljno naučnika da popuni prostor za porotu (sa izostavljenih četiri ili pet za rezervu) prisustvovalo je Velikom Danu u leto 2007, ali ako je priča o Fođi bila istinita — a Mark Outs je mislio da verovatno jeste — sumnjao je da je iko od naučnika progovorio. Pre se radilo o nekom od stražara koji su leteli sa Fođom od Rejlforda do Monpeljea, a potom ga pratili od Monpeljea do Provinsa u blindiranom kamionu.

“Ako prođem kroz ovu stvar živ”, priča se da je Fođa rekao, “želim pile za večeru pre nego što zdimim odavde.” Kročio je kroz Portal Jedan i smesta se pojavio na Portalu Dva.

Prošao je živ, ali Rudi Fođa nije bio u stanju da pojede svoje pile za večeru. Za vreme koliko mu je trebalo da ekskurzuje preko razdaljine od dve milje (0,000000000067 sekundi po kompjuteru), Fođi je kosa postala snežno bela. Lice mu se nije fizički izmenilo — nije bilo izborano, deformisano ili propalo — ali odavalo je utisak ogromne, gotovo neverovatne starosti. Fođa je sitnim koracima izašao iz portala, izbuljenih nevidnih očiju, trzajući usnama, ruku raširenih pred sobom. Smesta je počeo da balavi. Okupljeni naučnici ustuknuli su od njega i ne, Mark je stvarno sumnjao da je iko od njih progovorio o tome; na kraju krajeva, znali su za pacove, zaraorce i hrčke; u stvari, za sve životinje sa više mozga od običnog crva. Mora da su se malčice osećali kao oni nemački naučnici koji su pokušavali da oplode Jevrejke spermom nemačkog ovčara.

“Šta se desilo?” povikao je jedan naučnik (priča se da je povikao). Bilo je to jedino pitanje na koje je Fođa imao priliku da odgovori.

“Tamo je večnost”, rekao je i srušio se mrtav od onoga što je dijagnoza proglasila masivnim srčanim napadom.

Okupljenim naučnicima ostali su sa njegovim lešom (za koji su se uredno pobrinuli CIA i FBI) i tom čudnom i strašnom izjavom na umoru: *Tamo je večnost.*

“Tata, hoću da znam šta se desilo sa miševima”, ponovi Peti. Jedini razlog za priliku da ona to upita bilo je to što je za službenike Ekskurzije muškarac u skupom odelu i cipelama “Večni sjaj” postao problematičan. On u stvari nije želeo da uzme gas, i to je prikrivao sa puno blefiranja i dečje nabusitosti. Službenici su obavljali svoj posao onoliko dobro koliko su mogli — smeškajući se, nagovarajući ga, ubeđujući - ali to ih je usporilo.

Mark uzdahnu. On je naćeo temu - samo kao naćin da decu odvrti od preć-Ekskurzivnih svećanosti, istina, ali jeste je naćeo — i sad je pretpostavljao da mora da je zakljući koliko ġod istinitije moće a da ih ne uzbuni ili ne uznemiri.

Neće im reći, na primer, za knjiću C.K.Samersa *Politika Ekskurzije*, u kojoj se nalazio jedan odeljak sa naslovom “Ekskurzija pod rućom”, saćet prećled verovatnih ġlasina o Ekskurziji. Tamo je bila i prića o Rudiju Foći, ubici iz bridć kluba koji nije poćeo svoje pile za većeru. Bili su tu i slućajevi joć tridesetak (ili viće... ili manće... ili ko zna) dobrovoljaca, ųrtvenih jaraca ili lućaka koji su ekskurzovali potpuno budni tokom proteklih tri stotine ġodina. Većina ih je na druću stranu stigla mrtva. Ostali su bili beznadećno ludi. U nekim slućajevima, sam ćin izlaska kao da je kod njih izazvao smrtonosni ųok.

Samersov odeljak o ġlasinama i apokrifima o Ekskurziji sadŗi i druge uznemirujuće informacije: Ekskurzija je izgleda nekoliko puta bila upotrebljena i kao orućje za ubistvo. U najćuvenijem (i jedinom dokumentovanom) slućaju, koji se desio pre samo trideset ġodina, istraćivać Ekskurzije po imenu Lester Majklson vezao je svoju ųenu pomoću San-ućadi od pleksiplasta koji su pripadali njihovoj ćerki i

gurnuo je, dok je vrištala, kroz portal za Ekskurziju u Silver Sitiju, u Nevadi. Ali pre toga, Majklson je pritisnuo dugme za ništenje na svojoj ploči za Ekskurziju, obrisavši svaki od stotine hiljada mogućih portala kroz koje je gospođa Majklson mogla da izađe — bilo gde, od susednog Rina do eksperimentalne Stanice Ekskurzije na Iju, jednom od Jupiterovih meseca. I tako je gospođa Majklson zanavek ekskurzovala tamo negde u ozonu. Majklsonov advokat, pošto su Majklsona proglasili zdravim i podobnim za suđenje za ono što je učinio (unutar uskih granica zakona, možda je bio zdrav, ali u svakom praktičnom smislu, Lester Majklson bio je lud kao šeširdžija), ponudio je odbranu iz romana: njegovom klijentu ne može se suditi za ubistvo zato što niko nepobitno ne može da dokaže da je gospođa Majklson mrtva.

Ovo je prizvalo strašnu avet žene, bestesne ali opet nekako prisutne, koja vrišti u limbu... večno. Majklsona su osudili i pogubili.

Pored toga, sugerisao je Samers, Ekskurziju su koristili raznorazni sitni diktatori da se otarase političkih disidenata i političkih suparnika; neki su mislili da mafija poseduje sopstvene nelegalne Stanice Ekskurzije, povezane sa centralnim kompjuterom Ekskurzije preko veza u CIA. Nađovešteno je da je mafija koristila mogućnost ništenja kod Ekskurzije da se otarasi tela koja su, za razliku od nesrećne gospođe Majklson, već bila mrtva. Viđena u tom svetlu, Ekskurzija je postala ultimativna mašina Džimija Hofe, daleko bolja od lokalne šljunčane jame ili kamenoloma.

Sve ovo vodilo je do Samersovog zaključka i teorije o Ekskurziji; a to je, naravno, vodilo natrag do Petinog upornog pitanja o miševima.

“Pa”, reče Mark polako, dok mu je žena očima davala znak da bude pažljiv, “čak ni sada niko ne zna sa sigurnošću, Peti. Ali svi eksperimenti sa životinjama — uključujući tu i miševe — kao da su navodili na zaključak da dok je Ekskurzija fizički gotovo trenutna, mentalno za nju treba mnogo, mnogo vremena.”

“Ne shvatam”, reče Peti nezadovoljno. “Znala sam da neću.”

Ali Riki je zamišljeno gledao svoj oca. “Nastavljale su da misle”, reče on. “Životinje koje su testirali. A i mi bismo, kad nas ne bi opili.”

“Da”, reče Mark. “Tako sada verujemo.”

Nešto se budilo u Rikijevim očima. Strah? Uzbudjenje? “To nije samo teleportacija, zar ne, tata? To je neka vrsta vremenskog zakrivljenja.”

Tamo je večnost, pomisli Mark.

“Na neki način”, reče on. “Ali, to je fraza iz stripova... dobro zvuči ali u stvari ništa ne znači, Rik. Izgleda da se obrće oko ideje o svesti, i činjenice da je svest nedeljiva — ona ostaje čitava i stalna. Takođe zadržava neki uvrnuti osećaj za vreme. Ali mi ne znamo kako čista svest računa vernerne, čak ni da li taj koncept ima ikakvo značenje za čisti um. Ne umemo čak ni da predložimo šta je u stvari čisti um.”

Mark ućuta, uznemiren sinovljevim očima, koje su najednom bile tako oštre i ljubopitljive. Razume ali ne razume, pomisli Mark. Um ti može biti najbolji prijatelj; može te zabavljati čak i kada nema šta da se čita, šta da se radi. Ali može se okrenuti protiv tebe ako predugo ostane bez priliva informacija. Može se okrenuti protiv tebe, što znači da se okreće protiv sebe, razdire sebe, možda proždire sebe u nezamislivom činu samokanibalizma. Koliko je dugo tamo unutra, računato u godinama? 0,000000000067 sekundi za ekskurzovanje tela, ali koliko za nedeljivu svest? Stotinu godina? Hiljadu? Milion? Milijardu? Koliko dugo si sam sa svojim mislima u beskrajnom polju beline? A onda, po proteku milijarde večnosti, šokantan povratak svetla, oblika i tela. Ko ne bi poludeo?

“Riki...” zausti on, ali službenici Ekskurzije stigoše sa svojim kolicima.

“Jeste li spremni?” upita jedan.

Mark klimnu glavom.

“Tata, plašim se”, reče Peti tankim ^{gov}glasom. “Hoće li boleti?”

“Ne, dušo, ^{gov}naravno da neće da boli”, reče Mark, i ^{gov}glas mu je bio dovoljno smiren, ali srce mu je lupalo malo prebrzo - uvijek je lupalo, mada će mu ovo biti negde dvadeset peta Ekskurzija. “Ja ću prvi, pa ćeš videti kako je to lako.”

Službenik Ekskurzije ^{gov}ga upitno pogleda. Mark klimnu ^{gov}glavom i osmehnu se. Maska se spusti. Mark je uze u ruke i duboko udahnu mrak.

Prvo čega je postao svestan bilo je surovo crno marsovsko nebo viđeno kroz vrh kupole oko Vajthed Sitija. Ovde je bila noć, i zvezde su se prostirale plameno brilijantne, kakve se nikada ne mogu videti sa zemlje.

Drugo čega je postao svestan bio je nekakav nemir u sobi za oporavak — mrmljanje, povici, potom kreštavi vrisak. O, Bože blagi, to je Merilis! pomisli on i uspe nekako da ustane sa ležaja, boreći se protiv talasa vrtočlavice.

Začu se novi vrisak, i on vide službenike Ekskurzije kako trče ka njihovim ležajima dok im crveni džemperi lepršaju oko kolena. Merilis se teturala ka njemu, pokazujući. Ona ponovo vrisnu a onda se sruši na pod, poslavši slabašno stečnutom rukom prazan ležaj Ekskurzije da se kotrlja niz prolaz.

Ali Mark je već sledio pravac koji mu je pokazao njen upereni prst. Video je. U Rikijevim očima nije bio strah; bilo je to uzbuđenje. Trebalo je da zna, zato što je poznavao Rikija — Rikija koji je pao sa najviše grane drveta u njihovom zadnjem dvorištu u Šenektadiju kad je imao samo sedam godina, koji je slomio ruku (i imao sreće što je slomio samo to);

Rikija koji se usuđivao da ide brže i dalje na svom slajdbordu nego bilo koje drugo dete u komšiiuku; Rikija koji je bio prvi kada se na nešto trebalo odvažiti. Riki i strah nisu se baš naročito poznavali.

Do sada.

Kraj Rikija, njegova sestra milosrdno je spavala. Stvar koja je bila njegov sin poskakivala je i grčila se na ležaju Ekskurzije, dvanaestogodišnji dečak sa nanosom kose bele kao snež i očima neverovatno prastarim, požutelih beonjača. Tu se nalazilo stvorenje starije od samog vremena, maskirano u dečaka; a opet, poskakivalo je i grčilo se nekako užasno, opsceno radosno, i na njegovo luđačko kikotanje službenici Ekskurzije ustuknuše prestravljeni. Neki pobegoše, mada su bili obučeni i za takvu nezamislivu eventualnost.

Staro-mlade noge trzale su se i drhtale. Šake skupljene u kandže mahale su, grčile se i poigravale kroz vazduh; najednom se spustiše i stvar koja je bila njegov sin poče sebi da dere lice.

“Duže nego što misliš, tata!” kikotalo se to. “Duže nego što misliš! Zadržao sam dah dok su mi davali gas! Hteo sam da vidim! Video sam! Video sam! Duže nego što misliš!”

Kikoćuci se i krešteći, stvar na ležaju Ekskurzije najednom iskopa sama sebi oči. Pokulja krv. Soba za oporavak sada je bila poput velikog kaveza za ptice ispunjenog vrištavim glasovima.

“Duže nego što misliš, tata! Video sam! Video sam! Duža Ekskurzija! Duže nego što misliš...”

Reklo je i druge stvari pre nego što su službenici Ekskurzije konačno bili u stanju da to odvezu, gurajući brzo ležaj, dok je ono vrištalo i kopalo oči koje su videle nepreglednu večnost; reklo je i druge stvari, a onda počelo da vrišti, ali Mark Outs to nije čuo jer je tada već vrištao i sam.

GORAN SKROBONJA

LJUBAVNICI

Islednik uđe u svoj kabinet i zatvori vrata.

Čovek kojeg je trebalo da sasluša već je sedeo za stolom u sredini prostorije, i islednik klimnu glavom dvojici stražara, koji bez reči izadoše napolje. Onda pruži ruku, uključi ventilator i obrisa maramicom znoj sa lica.

Muškarac preko puta sedeo je spuštene glave, sa rukama u krilu, poput toliko njih pre njega. Islednik otvori kutiju cigareta i pripali jednu uz reski zvuk šibice.

“Želite li, možda, cigaretu?” upita islednik ljubazno. Čovek podiže pogled i islednik mu tek tada ugleda lice.

Poznavao je to lice; nije, doduše, bilo ovako mršavo, izduženo, sa crnim kolotovima oko upalih očiju, ali mogao je da ga prepozna. Uostalom, nalazilo se na zadnjoj strani zaštitnog omota knjige koja se upravo nalazila u islednikovoj aktovki.

Muškarac odmahnu glavom pred njegovim zamišljenim pogledom.

“Da počnemo, onda”, reče islednik, i učini mu se da je opazio sićušnu iskru u tim progonjenim zenicama.

“U redu”, progovori zatvorenik uz groteskni pokušaj osmeha. “Da počnemo...”

*

Sreo ju je sasvim slučajno, jedne nesnosno vrele avgustovske večeri, kada je Adrijan iznenada odlučio da ustanovi kako izgledaju barovi za usamljene.

Bili su to mali, udobni lokali nanizani kraj obale reke, ispunjeni prijatnom, tihom muzikom i prigušenim, romantičnim osvetljenjem — potpuna suprotnost brodovima-restoranima sa druge strane, odakle je u sparnim letnjim noćima dopiralo treštanje vulgarnih kantri pesama. Kasnije, kada je sam sebi pokušao da objasni Sta ga je nagnalo da to učini, shvatio je da je isuviše lako izneti pregršt razloga koji bi predstavljali samo dobronamernu, ali tanušnu racionalizaciju; jednostavno, pomislio je kako bi bilo dobro da provede tamo veče, uz neko fino, hladno piće, i možda upozna neku zanimljivu osobu željnu društva. Na prevaru nije ni pomišljao. Kada je bolje razmislio, pre te večeri nije pomišljao ni na šta od suštinske važnosti za njegov brak.

Sara je već sedam dana bila na moru, sa njihove tri kćerkice od kojih je najmlađa, Izabela, imala samo šest meseci, a najstarija, Megan, četiri godine. Treća, Helen, nedavno je proslavila drugi rođendan. Tih sedam dana Adrijan nije osećao kao teret; mir i tišina bili su mu dobrodošli, ali kreativni blok nije pokazivao ni trunku dobre volje da se ukloni iz njegove glave. Upravo zbog toga i nije otišao sa njima; ugovor sa izdavačem obavezivao ga je da do kraja godine preda rukopis novog romana, koji je i dalje postojao samo u nesređenim beleškama, skicama i pojedinim poludovršenim poglavljima. Čitavo jula, Adrijan je potiskivao paniku u sebi, i kada je Sara konačno uspela da dobije godišnji odmor, ustanovio je da ukoliko provede gotovo mesec dana sa njom i decom na moru, od romana neće biti ništa. Pokušao je to da joj objasni — najzad, i novi stan, i Sarin brzi sportski automobil kupljeni su od avansa za tu prokletu knjigu — ali ona je ispoljila svoju urođenu tvrdoglavost i pokušala da ga ubedi kako će baš na moru možda probiti blok i naći taj toliko potreban tračak inspiracije. U žučnoj diskusiji koja je usledila, nekako je uspeo da je ubedi da svakodnevni odlasci u nabavku i na plažu po paklenoj vrućini, pranje peleni i sve ostalo što ide uz brigu o tri mala deteta, može jedino definitivno da pokopa i poslednju nadu da će roman uspeti da dovrši. Čak je predložio i alternativu - da odmor provedu u

hotelu, gde bi bar bili rasterećeni svakodnevnih obaveza, ali tada je stupio na scenu Sarin tvrdičluk: zar da pored onolike kuće na moru bacaju pare na hotel? Konačno, rastali su se prilično hladno, i to opraštanje na aerodromu, iskreni poljupci za decu i hladan, kratak, formalni poljubac u obraz žene sa kojom je živio već pet godina, sve to činilo mu se kao početak podizanja ograde, naravno, ne još potpuno i bez otvora i prolaza, ali ipak ograde. Opsednutost predstojećim zadatkom, međutim, nije mu dozvolila da duže razmišlja o tome, i on je ubrzo čitavom malom incidentu prestao da pridaje veliki značaj, kao uostalom i svim onim drugim malim neprijatnostima koje su deo svakog braka, ali ne i razlog za njegov neuspeh.

Kada je pronašao vremena da ponovo razmisli o tome, sve je već bilo gotovo.

Tri nedelje kasnije, dok je pokušavao da objasni strpljivom isledniku kako se sve odigralo, pomislio je da je to veće jednostavno bilo hir sudbine. Ali, gotovo odmah je odbacio tu pomisao; *ušta* u vezi sa Njima nije bilo slučajno.

“Te večeri sam pokušao da sredim beleške”, reče on, suočen sa slabo prikrivenom nevericom u učtivo neutralnom islednikovom pogledu. “U jednom trenutku, sve mi se zgađilo i jednostavno sam morao da pobeegnem odatle, iz te zaagušljive radne sobe, iz tog nemog, praznog stana. Mislim da sam počeo da shvatam da nikada neću dovršiti tu knjigu. Nisam imao pojma gde idem; zgrabio sam ključeve i novčanik, uskočio u patike i krenuo. Vozio sam, čini mi se, oko četrdeset pet minuta, pre nego što sam shvatio da sam užasno žedan. Onda sam spazio tablu sa reklamom za jedan od tih barova za usamljene — mislim baš za 'Nežan dodir' — skrenuo ka reci i parkirao na prvom slobodnom mestu. I znate šta?” Tu je podigao pogled ka islednikovom licu, i osmehnuo se. “Mislim da je već tada bilo kasno. Mislim da bih je svejedno sreo i da sam istog

trenutka napustio parking i odvezao se kilometrima daleko odatle. Shvatate? Mislim da bi se sve okončalo na potpuno isti način.”

*

“Adrijan? Adrijan Knap?”

On se trže, i umalo da prolije piće po šanku. Okrenu se i ugleda mladu ženu. Bila je visoka, tek nešto niža od njege, i to je shvatio u magnovenju, zbog toga što su im oči bile gotovo u istom nivou. Jedan trenutak je ćutao i iznenađen upijao u sebe njeno lice, način na koji je podigla kosu, dugi, vitki vrat i uska, ženstvena ramena; onda dođe do glasa.

“Da? Izvolite?”

“Molim vas, nemojte mi zameriti.” Adrijanu se učini da su joj se krupne, smeđe oči osvetlile unutrašnjim plamenom kada je potvrdno odgovorio. “Obično ne oslovljavam nepoznate muškarce na ovakvim mestima, ali rekla bih da vas, na neki način, zapravo već poznajem.”

“Zaista?” reče on zbunjeno.

“Vi ste pisac *Sumraka vremena*?”

“Da...”

“I zbirke *Noćna putovanja*?”

“Da.”

Ona se osmehnu, i Adrijan oseti blesak njenih savršenih belih zuba kao oštricu u utrobi. Opčinjeno je posmatrao njene pune, rumene usne dok su se pomerale i uobličavale reči.

“Bila sam očarana kada sam se prvi put susrela sa vašom prozom. Poželela sam tada da mogu lično da vas upoznam. Nisam ni slutila da će mi se želja ovako iznenadno i ispuniti. Ako smem da primetim, izgledate bolje u prirodi nego na fotografijama na knjigama.”

“Zar?” reče on. Krajnje nepripremljen za ovakav susret, počeo je da oseća nelaгодnost zbog toga što najednom kao da ne može da izgovori rečenicu koja se sastoji od više od jedne reči.

“Oh, izvinite još jednom”, reče ona uzbuđeno, i pruži mu ruku. “Zovem se Kler.”

“Kler? Kao u *Do kraja sveta?*”

Ponovo osmeh, blistav i očaravajući.

“Ne. Kler kao u 'Vašingtonskom snu’.”

Bespomoćno je konstatovao da mu se usne razvlače u osmeh. “Vašingtonski san” je bila jedna od priča iz *Noćnih putovanja*, priča koju su i kritičari i publika uglavnom prenebređavali, priča koja je njemu intimno bila najdraža — i najvažnija — od svega što je ikada napisao.

“Ako je tako, Kler”, reče Adrijan, “šta pijete?”

“Isto što i vi”, reče ona, i posegnu u tašnu. “Ali molim vas da mi, pre nego što piće stigne, učinite nešto.”

“Svakako. Recite?”

“Za početak, potpišite mi knjiгу.”

„Posle nekoliko minuta razgovora prešli smo na 'ti', sasvim prirodno, bez ikakvog prethodnog dogovora, knjiга koju je nosila u tašni bila je džepno izdanje *Noćnih putovanja*, očigledno čitano više nego jednom. Bio sam zabezeknut kada sam video na mnogim mestima oznake i znakove usklika, podvučene pasuse... Do tada uopšte nisam imao nikakvu predstavu o tome kako ljudi zaista primaju i reaguju na ono što napišem. Kler je u mojim pričama očigledno otkrila stvari za koje ni sam nisam pretpostavljao da ih tamo ima. Malo je reći da me je to fasciniralo. Bilo je prosto neverovatno.”

“To je, dakle, knjiга koju ste ranije pominjali?” upita islednik; Glas mu je bio ravan, hrapav od dima cigarete. “Knjiга koja vam je 'nestala pod prstima?’”

“Pretvorila se u prah...” reče Adrijan, i spusti pogled na svoje bele, potpuno mirne ruke, okovane lisicama. “Ali, to je bilo mnogo kasnije.”

“Kada?”

“Kasnije... Posle svega. Kada sam shvatio.”

*

Veče je prošlo neosetno, u prijatnom i dugom razgovoru. Kler gaje neprestano iznova iznenađivala inteligentnim komentarima njegovih tekstova, kao da je nepogrešivo znala za sve skrivene motivacije i značenja; kao i svaki drugi samosvesni stvaralac, Adrijan je bio potpuno bespomoćan pred tolikim poznavanjem i razumevanjem njegove proze.

“Svako ko stvara bilo šta sa namerom da to ponudi ostatku sveta na procenu”, rekao je on uz treću čašu votka-martinija, “poseduje izvesnu crtu egzibicionizma kojoj na taj način udovoljava. Kada sam predavao sve te rukopise izdavaču radi objavljivanja, nisam mogao ni da slutim da neko iz njih može toliko da sazna o meni. Moram priznati da je to malo... *zastrašujuće*. I verujem da nikada više neću pristupati pisanju na isti način.”

“Već sam rekla da vas... da te na neki način poznajem”, reče Kler sa osmehom. “Možda baš zbog toga osećam toliku privrženost onome što pišeš. Iz tvojih priča savršeno je jasno da pišeš prevashodno za sebe, za tog jednog, konačnog čitaoca u sebi, i da bi to činio i dalje čak i da nisi postao poznat, objavljivao i cenjen.”

“Mmm... Na takvu konstataciju nemam šta da kažem. Reci mi, Kler, kako to da tako mlada devojka toliko zna o literaturi i o ljudima?”

“O, pa nisam ja baš tako mlada. Vrlo sam blizu tridesete.”

Izraz iznenađenja na njegovom licu mora da je bio izuzetno komičan, jer se Kler nasmejala, glasno i vedro, privukavši nekoliko pogleda ka separeu u kojem su sedeli.

“Izgled ume da prevari”, reče ona i blađo mu prekri šaku svojim dućim, nećovanim prstima. Bio je to dodir sa dejstvom sličnim strujnom udaru. Adrijan ponovo shvati da uzalud traća za onim što bi rekao.

Kler laćano prede vrškom kaćiprsta preko njećove burme, i tu se zaćas zaustavi.

“Ovaj...” reće Adrijan.

“Da?”

Usta su mu bila suva dok je zurio u te krupne, sanjalaćke oći koje su joj osvetljavale ćitavo lice. On nesvesno obliznu usne, najednom sveden na srednjoškolca koji pun strepnje od odbijanja i poćsmeha pokućava da predloći devojćici koja mu se dopada da izaću zajedno. Sve ćodine protekle u mećuvremenu, nestale su, zajedno sa Sarom i decom, u neoćekivanom vrtloću nećde unutra, vrtloću od ćije bi ćestine, da ne sedi, verovatno posrnuo.

“Šta mislić”, reće on konaćno, “kako bi bilo da promenimo lokal?”

Njen osmeh bio je sasvim nedvosmislen.

*

Kasnije, kada je pokućavao da se priseti detaljno sveća što se te većeri odićralo u njećovim kolima, neprestano je pred oćima imao sliku nećasnu i uskovitlanu, kao da mu neki deo njeća ne dopuća da ponovo otvori filićransku kutijicu za nakit u koju je smestio taj brilijant svoć sećanja, iz straha da ne oslepi — ili moćda, da jednostavnom ćinjenicom zavirivanja ne obezvredi draćocenost te uspomene. Ali, ono što je uvijek moćao da prizove, vezano za taj njihov prvi telesni kontakt, bio je intenzitet osećanja, strast koja je pomraćila sve ostalo.

Ljubili su se ćestoko u tićini i mraku opusteloć parkiralića, u to je bio siguran. Takoćde je bio siguran da je spremno reaćovala na njećove dodire, jer je joć dućgo posle toća u automobilu moćao da oseti miris

njenog soka. Sećao se svoje erekcije, zaprepašćujuće moćne, njenih usana na sebi, svojih prstiju u njoj; konačno, znao je i da je spremno i gladno progutala njegovo seme i oblizala ga sa zadovoljnim osmehom na licu. Dok je udisao duboko i osluškivao svoje uzburkano srce, gledala ga je iz tame sa sedišta suvozača. Osećao je njenu toplu ruku na sebi tamo dole, gde je ponovo počinjao da raste.

“Hoćemo kod mene?” Glas joj je bio malo promukao. “Sama sam.”

Umesto odgovora, on je privuče sebi i uroni jezikom u njena usta, osetivši prvi put ukus sopstvene sperme. Za tren mu se, optužujuće, javi Sarino lice u mislima, ali odmah zatim iščeznu.

“Vozi”, šapnu mu Kler, i Adrijan je poslušao.

Stanovala je nedaleko, u jednom od starih kvartova grada. Tokom vožnje, dok mu je davala uputstva gde da skrene, Kler ga je neprekidno milovala, i Adrijan je imao muke da se usredsredi na upravljanje vozilom. Kada je konačno parkirao pred mračnom kućom sa pročeljem od kamena obraslim bršljanom i starinskom ogradom od kovanog gvožđa, Adrijan je trepereće od želje da ponovo eksplodira, vođen njenim neumornim prstima.

“Sačekaj još malo”, reče mu ona tiho i povede ga mračnom stazom kroz mali vrt, prema masivnim drvenim vratima. Adrijan više nije razmišljao ni o čemu. Nije se potrudio čak ni da se upristoji i zakopča pantalone. Kler zastade pred njim, posegnu i ponovo ga nežno obuhvati šakom, pa ga povede za sobom. Koraćao je kao u snu, i činilo mu se da su mu se čula iznenada toliko izoštrila da noć miriše opojnije, da blaži povetarac šumi glasnije u krošnjama. Sve te senzacije upijao je kao sunder, i činilo se da se stapaju i slivaju u vrelu i pulsirajuću tačku u koju se naizgled čitavo njegovo biće saželo, okruženo njenim toplim dlanom i prstima.

Odjednom je znao da ne može da čeka na otključavanje vrata, penjanje uz stepenice, pripreme... On je naglo uze za ruku i okrenu je licem prema sebi, leđima prema zidu. Mesec joj je blistao u očima punim

požude, i Adrijan je brzim, brutalno kratkim pokretom oslobodi g^{ov}aćica. Kler uzdahnu na zvuk cepanja tkanine; p^{ov}diže no^{ov}gu i obavi mu je oko struka otvarajući mu put, i već sledeće^{ov}g trena Adrijan oseti da je u njoj, velik i tvrd kao nikada, ni sa kim pre.

Izgubio je svaku predstavu o vremenu. Vodili su ljubav tu, pred vratima, i mada mu se sve do maločas činilo da će se izliti u nju istog sekunda kada ga primi u sebe, nekim čudom je uspevao da odlaže taj trenutak dok su se njena bedra izvijala pred njeg^{ov}ovim naletima, dok je g^{ov}ubila kontrolu, ječala, zarivala mu nokte u leđa i šibala glavom levo-desno, ustiju otvorenih u bezg^{ov}lasnom krik^{ov}u org^{ov}azma koji se nastavljao i nastavljao. Najzad, kada su napor i drhtavica u njeg^{ov}ovim no^{ov}gama već postali neizdrživi, on oseti kako mu se org^{ov}azam valja telom kao udaljena tutnjava zemljotresa, sve bliža, neumitna. A onda je svršio, u nizu grčevitih trzaja, i klonuo, obliven znojem.

“Monstrume”, šaputala je dok mu je mrsila kosu i ljubila mu oči, obraze, usne. “Ubićeš me kurcem. Koliko puta treba da svršim, je li?” Iscerio joj se u tami, i sačekao da otključa vrata. Onda ju je uzeo u naručje i uneo unutra.

*

“Vodili smo ljubav cele noći”, reče Adrijan. “Ne sećam se tačno koliko puta. Činilo se da je njena seksualna g^{ov}lad neutaživa — do svakog^{ov} njenog^{ov} sledećeg^{ov} vrhunca. Tek sam te noći shvatio šta je org^{ov}azam zaista. Ali, ono zbog^{ov} čeg^{ov}a sam nepovratno postao ovisnik o Kler bio je način na koji mi se predavala, dopuštala mi i činila stvari na koje devojke i žene — uključujući i Saru, naročito Saru - nisu ni pomišljale. Bukvalno nije postojao delić njenog^{ov} tela koji te noći nisam iskusio, i ono što sam do tada smatrao izopačenim, perverznim i rezervisanim samo za porno filmove, činili smo jedno drugom radosno, opčinjeni čistotom i prirodnošću svega toga.”

“Jeste li već tada razmišljali o tome ima li ta... veza... u koju ste se upustili ikakvu budućnost?”

Adrijan odmahnu glavom.

“Ne. Koliko se sećam, nisam. Nisam tada bio u stanju da razmišljam ni o čemu, osim o Kler i njenom telu.”

“Možete lije detaljnije opisati, kako bismo raspisali poternicu?”

“Nažalost, ne. Nije li to najčudnije od svega? Trebalo bi očekivati od jednog pisca da zapaža i pamti detalje, da ih opisuje i prenosi drugima sa lakoćom... Ali, kako prolaze dani od našeg poslednjeg susreta, sve mi je teže da prizovem njeno lice u sećanje. Njeno telo... Nisam čak ni siguran da bi neko drugi bio toliko fasciniran njime, ali jednostavno sam osećao da je — za mene — savršeno.”

“Niste bili zadovoljni seksom u svom braku?”

Adrijan pogleda islednika namršteno. “Nemojte mi postavljati takva pitanja. Kroz tu rutinu sam već prošao sa sudskim psihijatrom. Ništa vezano za moj brak nije bilo važno. Pre nego što sam sreo Kler, kao da nisam ni postojao.”

“U redu”, reče islednik pomirljivo. “Vratite se onda hronološkom sledu događaja.”

Adrijan klimnu glavom i otpi malo vode iz čaše. Zbog lisica na ručnim zglobovima, bio je to prilično komplikovan poduhvat.

“Dakle... Posle te prve noći, osećao sam se... ne znam... kao da sam na krovu sveta, kao da lebdim visoko iznad, nedodirljiv, svemoćan. Muškarac ste, shvatićete. Svaki mišić, svaka košćica, sve me je bolelo. Ostao sam kod nje i proveo tamo čitav sledeći dan, i čitavu sledeću noć. Pretpostavljam da sam bio u stanju u kojem se nalazi narkoman dok mu najčistiji mogući heroin protiče venama. Ali, ne želim da steknete pogrešan utisak. Nije u pitanju bio samo seks. Seks je bio onaj prvi korak, ono što je otvorilo neka davno skrivena vrata u meni i dopustilo da se

napolje prospe sve ono dotad nedostupno^{nov}, kako drugima, tako i meni samom. Kler mi je otključala dušu. Naravno^{nov}, tek sam na kraju uvideo da je to učinila samo da bi mi je uzela.

I kao što mi je njen lik sve nejasniji u sećanju, tako je i sa našim razgovorima i stvarima koje smo radili tih prvih dana - u kratkim pauzama, kada nismo vodili ljubav. Svraćao sam do kuće samo nakratko^{nov}, da bih obukao nešto čisto^{nov}, uzeo novac i preslušao poruke na telefonskoj sekretarici. Sara me je u međuvremenu tražila nekoliko puta. Zvučala je depresivno i rezignirano. Zvučala je kao da je iz druge galaksije. Nisam imao ni želje, ni volje da joj se javim. Proveo bih kod kude desetak minuta, obavio to što sam imao^{nov}, a onda jurio natrag u Klerinu postelju. Rekla mi je, čini mi se, gdje radi, i da je uzela neke slobodne dane kako bi mogla neprestano da bude sa mnom. Nisam tražio da mi priča o sebi, i njena prošlost nije me ni najmanje zanimala. Bila je *lić* i *sada*, i to je jedino bilo važno. Što se mene tiče, Kler je mogla da bude i višestruki ubica — nije me bilo briga. Naravno^{nov}, čitava ironija baš i jeste u tome što je, razmišljajući na taj način, deo mene naslućivao istinu. Međutim, znam i to da da me ni najmanje ne bi bilo briga sve da sam je i video okrvavljenih ruku.”

“I? Je li zaista bila?”

“Šta to?” žmirnu Adrijan zbunjeno.

“Ubica.”

Gledao je islednika u oči, tražeći tamo sarkazam i podrugljivost.

“Zar mislite da sam joj bio prvi?” odgovori on konačno pitanjem. “I zar mislite da ću joj biti poslednji?”

Islednik ustade, priđe prozoru sa rešetkama i pripali novu cigaretu. “Nastavite”, reče posle kratkog ćutanja.

Adrijan ponovo otpi vode, i namesti se udobnije na stolici.

“Posle nekoliko prvih dana sa Kler, osetio sam ponovo^{nov}, posle čitave večnosti, da mi se vraćaju stare, i da mi naviru nove ideje, poput podzemne bujice koja puni presahli bunar. Bio sam oduševljen, tim pre Stoje Kler delila to oduševljenje sa mnom... Prvo što sam učinio bilo je da spalim sve ranije beleške i odeljke nove knjige. Onda sam krenuo od samog^{ov} početka. Pisao sam kao da me jašu demoni. Osam sati svakog dana, plus tri ili četiri sata prerađivanja onoga što sam prethodno uradio. Nikada u životu nisam pisao u takvom zanosu — Kler se preselila kod mene, i dok sam radio^{nov}, jedva da sam i osećao njeno prisustvo^{nov}; opet, znao sam da je tu, i ta činjenica davala mi je neopisivu sigurnost^{nov}, izuzetnu snagu^{nov}. Naslov romana bio je LJUBAVNICI. Prirodno... Jeste li ikada razmislili malo o toj reči^{/Balkan-TM/}? Ljubavnici! Zar vam se ne čini da klizi sa jezika nekako lenjo i zavodljivo^{/Balkan-TM/}? Ne priziva li vam sliku nekog^{ov} zadimljenog džez-kluba i zanosnih ženskih nogu koje u visokim potpeticama lađano silaze niz stepenice^{/Balkan-TM/}? Ne... Pretpostavljam da me ne shvatate. Ne krivim vas. Vama reči nisu deo profesije, bar ne kao meni.”

Islednik uze jednu od nekoliko službenih, plastičnih policijskih kesu, izvuče povezani svežanj hartije i pokaza ga Adrijanu.

“Govorite o ovome?”^{/Balkan-TM/}

“Da. O svom novom romanu.” On počuta, pa nastavi. “Bio je gotov za manje od deset dana. Ne znam koliko sam olovaka potrošio — obično radim na procesoru reči, ali u ovom slučaju to mi se činilo svetogrđem. Uglavnom, na te stranice izlio sam sve što se nalazilo iza tih vrata koja je Kler otvorila, i uobličio to u roman koristeći sve što sam naučio o pisanju. Ta knjiga predstavlja mene, moj manifest... Ispravka, ta knjiga jeste ja.”

“Recite mi, kako je... Kler... reagovala na prerani povratak vaše supruge i dece?”^{/Balkan-TM/}

“Zar smo već stigli do toga^{/Balkan-TM/}? Da... da, još to^{nov}, i čela će priča biti ispričana. Evo kako se to odigralo...” priprema, ali bio je siguran da će to biti nešto što on voli, baš kao i svaki put do tada.

Kada je čuo glas u slušalici, skamenio se.

“Alo? Adrijane?”

Posle sekund ili dva panike, on uspe da se pribere. “Da? Saro?”

“Zovem te sa aerodroma. Vratile smo se ranije. Nisi odgovarao na pozive i poruke, pa sam se zabrinula. Gde si bio?”

“O... tu i tamo...” Adrijan ugleda Kler na vratima. Stala je tamo i zagledala se u njega bleđa, ozbiljna, prelepa.

“Slušaj, dođi po nas. Imam strašno puno stvari, a deca su nemoćna. Ne mogu da se izborim sa Meg i Helen.”

“Va... važi”, reče on nekako. “Evo, krećem.”

Resko klik! u njegovom uvetu.

Strah u Klerinim očima.

Ledena obamrlost čitavog njegovog bića.

Muk... A onda Klerine reči pune strepnje:

“Tvoja žena, je li da?”

On tupo klimnu glavom. Kler mu priđe, sede mu u krilo i pomilova ga po čelu.

“Ovo je kraj, zar ne?”

“Ne!” reče Adrijan. “Sve, samo to ne.”

“Moralo je da se desi, pre ili kasnije.” Tuga u njenom glasu zabadala mu je usijana šila u srce. “Moraš poći. To je tvoja porodica. Oni polažu pravo na tebe.”

“Znaš da sam tvoj, zauvek... Do kraja sveta!” Prodahtao je to, lica zagnjurenog u njenu kosu.

“Znam, dragi... I ja sam tebi rekla to isto, ne znam ni sama koliko puta. Činjenica da moram da odem ništa ti neće promeniti.”

“Ne brini za mene. Dovoljno mi je da znam da postojiš, da te nisam izmislila, da si stvaran... Jednog dana, kada zaista budeš slobodan, doći ćeš po mene.”

*

“Kako sve to sada zvuči banalno, dok se govori u islednikovu beležnicu i magnetofon”, promrmlja Adrijan. Islednik ugasi opušak u pepeljari i sede.

“To je bilo na sam dan izvršenja”, konstatova on.

“Da”, reče Adrijan.

“Pokušajte da opišete ono što se potom desilo što detaljnije možete.”

*

Kler je na brzinu pokupila ono malo svoji stvari, potrpala ih u tašnu i proverila poslednji put nije li za sobom ostavila neki trag na koji bi Adrijanova žena mogla da naiđe. U međuvremenu, Adrijan je tumarao po stanu kao robot, u potrazi za ključevima automobila. Kada ih je konačno pronašao, sve je bilo spremno i mogli su da krenu.

Vozio je ćutke, smrknut. Ubrzo stiže do njene kuće, i Kler ga s oklevanjem poljubi. Adrijan je izgledao kao da se budi iz dugog, teškog sna. On prihvati njen poljubac, pa je odmaknu od sebe i reče, gledajući je netremice u oči:

“Do kraja sveta?”

“Do kraja sveta.”

“Bez obzira na sve?”

“Bez obzira na sve.”

On joj nežno uze ruku, poljubi je i šapnu: “Čekaj me!”

Kler nemo klimnu glavom i izađe iz vozila. Ostade tu, na pločniku, držeći tašnu, zagledana u njega. Oči su joj bile tople i vlažne. Stežući zube

u nemoćnom besu, Adrijan ubaci motor u brzinu, i odveze se odatle uz škripu guma.

Tada ju je video poslednji put.

Dok je vozio do aerodroma, razmišljao je o tome kako će reagovati na susret sa ženom čije je prisustvo sada bilo poslednje što bi poželeo. Više nije mogao da predvidi sopstveno ponašanje. Dok je zaustavljao automobil kraj ivičnjaka, činilo mu se da izranja iz toplih, ažurnih dubina na nemilosrdno, jarko pustinjsko sunce. Onda vide Saru i decu okružene koferima, i prisili sebe da izađe.

“Tata! Tata!” povikaše Megan i Helen kada ga ugledaše, i potrčase ka njemu. On čučnu i prihvati ih obe u zagrljaj, a onda podiže pogled da bi se susreo sa Sarinim očima. Ona je i dalje stajala u hladovini, sa malom Izabelom u naručju, i posmatrala ga nesigurno, pomalo uplašeno. Adrijan uze svoje dve kćeri za ručice i krenu ka njoj.

“Zdravo”, reče Adrijan ravno, kao da se obraća zidu. “Znaš šta ima novo?”

“Šta?” reče Sara, na ivici suza.

“Završio sam knjigu.”

“O. Divno.”

On počeo da ubacuje kofere u prtljažnik. Znala je. Neko nepogrešivo, unutrašnje žensko čulo reklo joj je o čemu je reč. Nije ga bilo briga.

*

“Zar niste pomislili na razvod?” upita islednik. “Ako ste već shvatili da morate da živite sa drugom ženom, zašto taj problem niste rešili na taj, mnogo manje... drastičan način?”

“Naravno da sam pomišljao na razvod”, reče Adrijan. “Ali, to ne bi bilo dovoljno. Moj odnos sa Kler bio je toliko čist, toliko savršen — bolje reći nemam — da nije smeo da bude uprljan ničim drugim. Znao sam da,

ukoliko budem morao da posvećujem pažnju i ljubav, makar samo devojkicama, za Kler neće ostati dovoljno, Kler je zasluživala sve, i bilo je više nego lako pretpostaviti da će me jednog dana, ne bude li to od mene i dobila, jednostavno napustiti.

Zbog toga, nadam se da uvidate, jednostavno nisam imao izbora.”

“Moramo da razgovaramo”, reče Sara kada su poslali decu na spavanje.

“Ne”, reče on. “Ne moramo.”

“U redu.” Lice joj je bilo mirno, ozbiljno. Onda je uzdahnula, ustala i otišla u kupatilo.

Adrijan sačeka u svojoj radnoj sobi da Sara završi sa tuširanjem. Milovao je prstima debeli svežanj pisaćeg papira - svoju novu knjigu ispisanu sitnim, grozničavim rukopisom - i mislio na Kler.

Vrata kupatila se otvoriše, i Sarini koraci zadobovaše hodnikom, ka spavaćoj sobi. I sam taj hod, glasno lupkanje papuča, činilo mu se odvratnim i vulgarnim u poređenju sa načinom na koji su Klerina bosa stopala bešumno klizila po podu. Adrijan vrati rukopis na sto. U poluotvorenom prozorskom oknu, on ugleda obrise sopstvenog lica. Bio je bleđ poput aveti. Nije mogao da vidi svoje oči, stopile su se sa tamom, ali ono ispod njih moglo je lako da pripada nekom od duhova koji su pohodili njegove ranije knjige.

Kada je čuo tiho zatvaranje vrata spavaće sobe, Adrijan ode u kuhinju, otvori fioku i izvuče iz nje čekić za meso. Nekoliko trenutaka oprobavao mu je težinu, kako mu leži u ruci. Onda uredno zatvori fioku, iziđe i krenu polako niz hodnik.

Sara je plakala u mraku. Mogao je jasno da čuje njeno povremeno šmrcaње, ali činilo mu se da je taj plač nekako smiren, rezigniran, više fiziološka reakcija na konačno poimanje promene nečeg krucijalnog u njenom životu, nego emotivni ventil za izliv burnih osećanja.

“Adrijane?” začu on njen glas iz tame. Pretpostavljao je da ga ona sada vidi samo kao siluetu u pravougaoniku svetla. Bez reći, on priđe krevetu.

“Adrijane, ja...” započe ona, a onda ućuta. Nešto svetla padalo joj je na lice, i iznenadno širenje njenih očiju reče mu da je shvatila.

“Kler!” šapnu on, i čekić polete u širokom luku prema Sarinom čelu. Nije stigla da vrisne, i on konstatova taj mali detalj sa izvesnim zadovoljstvom; jedino što je uspeo da umakne iz njenog grla stisnutog od straha bio je tanak, jedva čujan zvuk koji bi možda prerastao u prodoran krik da se sledećeg trenu Sarina lobanja nije rasprsla od siline udarca. Zvuk kojim je to bilo praćeno bio je mučan, donekle sličan zvuku razbijanja jajeta. Adrijan shvati da mu čitavo telo drhti, ispunjeno navalom nepoznatih, plamenih fluida.

“Kler!” šapnu on ponovo, ponovo, ponovo, dok se Sarino telo trzalo pod surovim, divljim udarcima. Konačno, osetivši naglo snažan bol u desnom ramenu i nadlaktici, Adrijan spusti ruku niz bok i čekić mu skliznu iz prstiju lepljivih od Sarine krvi. On se uspravi i levom rukom obrisa lice, mokro od znoja, sukrvice i nečeg žitkog, što su mogli biti samo delići Sarinog mozga. U polumraku, njeno telo ležalo je groteskno iskrivljeno između natopljenih jastuka i zgružvane posteljine. Ono što joj je preostalo od glave bilo je u dubokoj senci, i Adrijan jedva odvrati pogled.

Sporo, kao da gazi kroz mulj, on izađe iz sobe. Oseti vrtočlavicu i poče da posrče hodnikom, oslanjajući se rukama o zidove, ostavljajući ružne, krvave otiske dlanova za sobom.

“Ljubavi”, mrmljao je, “još malo... Još malo i biću samo tvoj.”

On stade pred vratima dečje sobe i pokuša da se malo pribere. Miki i Mini Maus gledali su ga zlobno i optužujuće sa postera. Tada ponovo vide pred sobom tople, saosećajne Klerine oči, oseti dašak njenog parfema u vazduhu. Adrijan podiže okrvavljenu šaku i zagleda se u nju. Bila je

mirna, bez drhtavice. Usne mu nemo izgovoriše njeno ime, i on otvori vrata iza kojih su spavale njegove ćerke.

Tek posle svega, kada sam požurio kod nje da joj saopštim da sam konačno slobodan, shvatio šta je ona u stvari.

Njena kuća... Kada sam parkirao automobil i izašao napolje, stajao sam ni sam ne znam koliko u neverici pred onim što je pre samo nekoliko sati bila divna ograda i brižljivo uređena kapija; od svega je ostalo samo nekoliko bezobličnih kamenova i dva ili tri fragmenta od zardalog kovanog gvožđa u bujnom korovu. Kamene ploče staze najvećim delom su nedostajale, a ostatak je bio urastao u travu. Vrt je izgledao kao da u njega ljudska noža nije kročila godinama, prepušten divljem rastu, zujanju insekata i šuškanju guštera. Prešao sam nekako tih desetak metara do mesta gde sam je uzeo prvi put, i zurio neko vreme izbezumljeno u bezoblične rupe tamo gde su nekada stajala vrata i prozori. Kada sam konačno prešao preko praša i ušao u građevinu u kojoj smo bezbroj puta vodili ljubav, provodili sate i sate u razgovoru i maštanjima, radili sve one slatke i glupe stvari koje rade ljubavnici beznadežno i potpuno obuzeti jedno drugim, zatekao sam praznu ljušturu, gole zidove bez krova, pod prepušten propadanju, šikari, otpacima i pacovima. Svuda su bile naškrabane gadosti kojima huligani obično obeležavaju svoj teren, i to je nekako u čitavom šoku spoznaje izgledalo kao najveće svetogrđe. U jednom trenu, kada sam podigao pogled prema mestu odakle su nekada stepenice vodile na sprat, ka njenoj spavaćoj sobi, i gde sada nije bilo ničega osim blede, iscrpljene mesečine, učinilo mi se da se stvarnost preklapa sa mojom željom da sve bude kao nekada; učinilo mi se da je ona tamo, na poslednjem stepeniku, i da me posmatra odozgo mirno, bez ikakvih osećanja. Mislim da bih lakše podneo da sam na njenom licu tada video bilo šta — makar prezir, trijumf, zlobu... Sve samo ne tu bezosećajnu prazninu. Onda se vizija rastopila i ja sam ponovo ostao sam, u ruševinama napuštene kuće. I tada sam video ono što me je uverilo

da Kler nisam ni sanjao, ni izmislio. Na tlu je ležala knjiga, izobličena od izloženosti jakom letnjem suncu i nažlim promenama temperature, ali opet lako prepoznatljiva. Bio je to primerak *Noćnik putovanja* koji sam joj potpisao pri našem prvom susretu. Ushićen, pomislio sam da je to neki njen znak da se ipak mogu nadati da čuje bar jednom ponovo videti. Sažnuo sam se da knjigu podignem, i pri prvom dodiru ona se pretvorila u prah. Tada sam najzad morao u potpunosti da prihvatim istinu, i konačnost njenog odlaska.”

Adrijan počuta nekoliko trenutaka, a onda pogleda islednika u oči.

“Možda sam vam već pomenuo da mi se nekoliko puta, obično u trenucima te izbezumljujuće telesne ekstaze, učinilo da joj se crte lica menjaju, razlivaju i stapaju, da joj se fizionomija mreška kao opna pod kojom leži skrivena čitava galerija likova. Tada sam to pripisivao seksualnom uživanju koje je bilo toliko novo i neobično da mi je u potpunosti pomerilo granice percepcije. Sada znam...”

“Šta je to što sada znate?” upita islednik. Glas mu je bio hladan i suv.

“Znam”, reče Adrijan zamišljeno, “da su sve naše predstave o Njima bile nakaradne, proizvod tričavih racionalizacija nastalih zbog toga što je istina isuviše jednostavna, i isuviše strašna. Njima nisu potrebni ni izduženi ocnjaci, ni mrtvački kovčezi. I ne plaše se ni raspeća, ni belog luka. Ne znam koliko ih ima, ali ne verujem da je Kler jedina. Možda bih, da sam imao vremena, saznao nešto više - otkad su među nama, kako zaista funkcionišu, kako se zaista možemo odbraniti od Njih. Znam samo da su stvarni kao vi ili ja, bar dok se ne nahrane. Ponekad se hrane krvlju, da, ali ne onako kako to prikazuju filmovi ili petparačka literatura; njihova hrana je nešto za život još važnije od krvi. Krv možete nadoknaditi transfuzijom. Možete li zamisliti nekakvu transfuziju duše koja bi meni nadoknadila ono što sam izgubio?”

“Dakle, ipak se kajete?” reče islednik.

“Kajem?”^{/Balkan-TV/} Adrijan ġa je nekoliko trenutaka posmatrao začuđeno,^{my} a onda shvati na šta islednik misli, i poče da se smeje. Bio je to zvuk lišen svake ljudskosti, smeh mehanički i unjkav,^{my} koji islednika natera da stisne usne u tanku, ġnevnu crtu i da stegne pesnicu u kojoj se olovka prelomi poput čačkalice. Isto tako naġlo kao što je počeo,^{my} Adrijan prestade da se smeje.

“Potpuno ste me pogrešno shvatili”, reče on isledniku. “Ne kopnim ja ovako zbog^{my} patnje za ženom i troje dece — svoje troje dece — koje sam pobio kao najġori bezumnik. Ono zbog^{my} čeg^{my} je život za mene okončan jeste njena izdaja. Kler me je iskoristila i odbacila. Uzela je ono što joj je trebalo,^{my} ostavila za sobom samo praznu ljušturu. Ja jednostavno ne moġu da zamislim svoje postojanje bez nje. I ako se to ima u vidu, nije me slaġala kada je rekla da će biti sa mnom 'do kraja sveta.' Za mene je sa svetom svršeno. Sa njenim odlaskom, moj svet je prestao da postoji. Shvatate?”^{/Balkan-TV/}

“Shvatam samo da vas se ġnušam”, reče islednik.

“Blago vama”, reče Adrijan. “Zavidim vam na sposobnosti da osećate bilo šta prema druġim ljudima. Ja sam tu sposobnost nepovratno izgubio.”

Islednik bez reči pozvoni straġarima da dođu po Adrijana i vrate ġa u ćeliju.

“Postoji jedna stvar koju bih vas zamolio”, reče Adrijan. “Ne zbog mene, meni više ništa ne moġe pomoći. Zbog^{my} onog^{my} što sam nekada bio. Ukoliko odbijete, shvatiću.”

“O čemu je reć?”^{/Balkan-TV/}

“O tom rukopisu koji držite pred sobom kao dokazni materijal. Kada se završi sav cirkus oko suđenja i izvršenja kazne, moġete li ġa poslati mom izdavaču?”^{/Balkan-TV/} Najzad, već je platio za to.”

Islednik ga je posmatrao prodorno, a onda mu gurnu preko stola svežanj papira.

“Pogledajte, gospodine Knap.”

Adrijan pogladi dlanom list na vrhu. Na sredini stranice, velikim slovima sa razmakom bio je napisan naslov: LJUBAVNICI. I niže, nešto sitnijim slovima: roman.

“Pogledajte”, ponovi islednik.

Adrijan ga pogleda podozrivo, pa okrenu stranicu. Zurio je nekoliko trenutaka ukočeno u ono što je na njoj bilo napisano, pa okrenu sledeću; sekund kasnije sledeću; odmah potom nasumice stranicu negde pri sredini debelog rukopisa. Onda zatvori oči i klonu natrag u naslon stolice.

“Kao što vidite”, reče islednik, ne bez zadovoljstva u glasu, “sumnjam da će *biće koji* izdavač objaviti rukopis od više od osam stotina strana, sa jednom jedinom reči ispisanom i ponavljanim od početka do kraja.”

Stražari uđoše u prostoriju, i Adrijan ustade tromo i sporo kao starac. Osvrnu se načas na vratima, kao da želi još nešto da doda, pa izađe napolje bez reči. Islednik ostade da zuri za njim još du^{go} pošto su se vrata zatvorila, a onda složi papire. Pre nego što ih je vratio u fasciklu označenu kao DOKAZ B (u kesi označenoj kao DOKAZ A nalazilo se oružje kojim je izvršeno ubistvo Sare Knap), on pogleda još jednom stranice ^gusto ispisane ^grozničavim rukopisom.

KLERKLERKLERKLERKLERKLERKLERKLERKLERKL
ER

Onda isključi magnetofon, zatvori beležnicu i baci ostatke polomljene olovke u korpu. Posao je bio završen.

*

Nešto kasnije, u kafeteriji za policajce i sudske službenike, islednik je bezvoljno čeprkao po tanjiru i razmišljao o Adrijanu Knapu. Čovek je bio potpuno lud, to je bilo jasno kao dan. Ipak, nešto u njegovoj ubeđenosti u to da je zločin počinio zbog općinjenosti nekakvim “vampirom duše” bilo je veoma uznemirujuće. Uvek se osećao nelažno u susretu sa psihopatama. Međutim, još jedna stvar o kojoj islednik radije nije želeo da misli, davala je Knapovoj priči novu dimenziju.

Postojala je neka druga žena.

Šanker iz bara “Nežni dodir” setio se Knapa i večeri kada je on pred njim, na šanku, potpisao knjižicu nekoj devojci. Nije znao ko je on, rekao je, ali čuo je sadržinu njihovog razgovora pre nego što su prešli u separe, i zapamtio taj događaj, jer je to bilo prvi put da se našao u blizini nekog iole slavnog.

A onda i onaj otisak cipele.

Posle prvog saslušanja, kada mu je Adrijan rekao za adresu svoje tobožnje ljubavnice, islednik je otišao tamo sa ekipom, i u ruševini stare kuće nije našao ništa vredno pomena, osim jasnog otiska ženske cipele sa visokom potpeticom, sačuvanog u tlu zahvaljujući avgustovskoj suši. Nije mislio da se radi o čemu važnom, ali ipak je naložio sudskom fotografu da načini snimak.

Na razvijenoj fotografiji nije bilo ničega. Samo suva, ispucala zemlja i nekoliko vlati sparušene, žute trave.

To je bio više nego dovoljan razlog da ponovo ode tamo, ovaj put sam, posle radnog vremena, i uveri se da zaista nema nikakvog otiska. Ali, to nikako nije objašnjavalo činjenicu da se fotograf nedvosmisleno sećao šta je tada snimio.

No, sve to nije bilo važno. Možda je Adrijan Knap zaista imao ljubavnicu, ko zna, možda joj je ime zaista bilo Kler, ali ona najverovatnije nije ni na koji način učestvovala u njegovom planu da se

reši porodice. Šta više, sigurno je pobeđla kao da je svi đavoli gōne čim je čula šta je Knap učinio. Bio je kriv za svirepo četvorostruko ubistvo^{ov}, i za javnog^{ov} tužioca slučaj je bio više nego jasan. A što se tiče prelepih vampirki sa sposobnošću da budu sve ono što je čovek ikada, u životu mogao da poželi... pa, priča o njima najbolje je da ostane tamo gde joj je i mesto — u pomračenom umu pisca-ubice.

“Izvinite”, reče neko kraj njegovog^{ov} ramena i islednik se okrenu. Ugleda sitnog^{ov}, plavokosog^{ov} mladića nežnih, gotovo devojačkih crta lica.

“Da, molim?”^{BalkanDownload} reče on.

“Vi radite u Istražnom, zar ne?”^{BalkanDownload} Mladićev glas je bio mek i prijatan. “Video sam vas tamo nekoliko puta. Znae, ja tek što sam završio studije, i ovde sam na praksi. Siguran sam da bih mogao mnogo da naučim od vas mnogo o svom budućem pozivu.”

Islednik se i protiv volje osmehnu. “Ovo je prvi put da čujem kako neko želi da se bavi ovim nezahvalnim poslom.”

“O, ali ja vas uveravam”, reče mladić s poletom, “istražni postupak me veoma zanima. Vi nesumnjivo imate ogromno iskustvo koje bi moglo da mi pomogne. Nećete mi zameriti ako vam se pridružim?”^{BalkanDownload}

Islednik zausti nešto da kaže, kada oseti laki, topli dodir mladićeve ruke na svojoj. Nešto mu najednom buknu u stomaku i on spusti pogled na tu nežnu, belu šaku.

“Samo napred”, reče on konačno, nesigurnim glasom. “Ali, prosto mislim da tu nema mnogo zanimljivog za pričanje.”

Mladić se graciozno smesti na barsku stolicu kraj njega i zablesnu ga očaravajućim osmehom. “A ja sam siguran da bismo o tome mogli da pričamo satima.”

Isledniku je bilo sve teže da odvoji oči od tog lepog lica. U jednom trenu, učini mu se da mladićeve crte trepere na rubu nestalnosti, a onda vide da je to jednostavno bio odsjaj sunca na hromu nekog od automobila

koji su prolazili napolju, kraj prozora, zalutao u osenčenu unutrašnjost kafeterije.

Uostalom, zašto ne, pomisli on. Sa zaključenim slučajem Adrijana Knapa imaću sasvim dovoljno slobodnog vremena. Čak i previše, pošto su Eva i deca na odmoru.

“Šta pijete?” upita islednik, i mladić se ponovo osmehnu.

“Isto što i vi.”

Njegov dodir nije ga napuštao. Nije povukao ruku, kao što bi to verovatno učinio u nekoj drugoj prilici. Naprotiv, prislan i nenametljiv, taj neobični dodir koji — tek sada je shvatio — kao da je čitavog života iščekivao, sa svakim trenom postajao je sve prijatniji. Adrijan Knap najednom je bio samo besmisleno, bezlično ime, još jedan broj zaboravljen u gomili sličnih, slučaj na koji je stavljena tačka.

Nešto mu je govorilo da će mu ovaj slučajni susret iz korena izmeniti život.

I, najčudnije od svega: nije ga bilo briga.

DAN SIMMONS

MEŦASTAZA

Isto^{ov} dana kada ^{ov}ga je pozvala sestra i rekla mu da im je majka kolabirala i da je primljena u denversku bolnicu sa dijag^{ov}nozom raka, Luis Stig^{ov} odmah je uskočio u svoj kamero^{ov}, zaputio se punom brzinom ka Denveru, naleteo na nešto crnog^{ov} leda kod Bolderske petlje, sedam puta prevrnuo kola i završio u komi sa frakturom lobanje i ozbiljnom kontuzijom. Bio je bez svesti devet dana. Kada se probudio rečeno mu je da mu je jedna sićušna koštana cepka probila levi čeon^{ov}i re^{ov}žanj moz^{ov}ga. Ostao je u bolnici još osamnaest dana — čak ne u istoj bolnici kao i njegova majka — a kada je izašao imao je glavobolju goru od ičeg^{ov}a što je ikada zamišljao^{ov}, zama^{ov}gljen vid, obaveštenje od lekara da postoji ozbiljna šansa da je pretrpeo neko oštećenje moz^{ov}ga, i novosti od sestre da je rak njihove majke smrtonosan, i da se nalazi u svojoj završnoj fazi.

Naj^{ov}gore još nije ni počelo.

Morala su da prođu još tri dana pre neg^{ov}o što je Luis bio u stanju da poseti majku. Glavobolje su mu ostale, a vid mu je zadržao izvesnu zama^{ov}gljenost — kao kod loše nameštenog^{ov} televizijskog^{ov} kanala — ali napadi zaslepljujućeg^{ov} bola i nekontrolisanog^{ov} povraćanja su prošli. Njegova sestra Li odvezla ^{ov}gaje, a njegova verenica Debi pravila mu je društvo tokom te vožnje od dvadeset milja od Boldera do Glavne Denverske Bolnice.

“Najveći deo vremena prespava, ali u^{ov}glavnom zbog^{ov} lekova”, rekla je Li. “Drže je na teškim sedativima. Verovatno te neće prepoznati čak ni ako se probudi.”

“Shvatam”, reče Luis.

“Lekari kažu da mora da je osećala grudvicu... shvatala šta taj bol znači... bar godinu dana. Samo da je... Još tada bi morala da izgubi dojk, verovatno obe, ali možda bi bili u stanju da...” Li duboko udahnu. “Bila sam uz nju celo jutro. Prosto ne mogu... ponovo da se penjem danas gore, Luise. Nadam se da razumeš.”

“Da”, reče Luis.

“Želiš li da ja uđem sa tobom?” upita Debi.

“Ne”, reče Luis.

Luis je sedeo i držao majčinu ruku gotovo čitav sat. Usnula žena na krevetu izgledala mu je strano. Čak i kroz blađu zamađljenost svoj vid, znao je da ona izgleda dvadeset godina starija od osobe koju je poznao; koža joj je bila siva i žućkasta, ruke sa izraženim venama i pune masnica od infuzije, na mišicama joj je nedostajao svaki tonus mišića, a telo joj je pod bolničkom spavačicom izgledalo skupljeno i konkavno. Bila je okružena lošim zadahom. Luis ostade još trideset minuta posle kraja vremena za posetu i pođe tek kada su njegove glavobolje zapretille da se vrata sa punom silinom. Njegova majka ostade da spava. Luis joj stisnu grubu ruku, poljubi je u čelo i ustade da krene.

Umalo nije već izašao iz sobe kad okrznu pogledom ogledalo i ugleda kretanje. Njegova majka i dalje je spavala, ali neko je sedeo na stolici sa koje je Luis upravo ustao. On se brzo okrenu.

Stolica je bila prazna.

Luisu je glavobolja buktala je kao nalet usijane žice iza levog oka. On se ponovo okrenu ka ogledalu, pomerajući glavu lagano, da ne pogorša bol i vrtoglavicu. Prizor u ogledalu bio je jasniji nego što je njegov vid bio danima.

Nešto je sedelo na stolici sa koje je upravo ustao.

Luis žmirnu i priđe bliže zidnom ogledalu, malo stisnuvši oči da jasnije vidi sliku. Figura na stolici bila je nekako maglovita, blađa

difuzna naspram podloge koja je više bila u žiži, ali nije joj se mogla poreći realnost i opipljivost. Luis najpre pomisli da je to neko dete — obličje je bilo malo i krhko, veličine izgladnelog desetođodišnjaka — ali on se onda naгну bliže ogledalu, zažmiri kroz izmaglicu glavobolje, i sve pomisli o deci nestaše.

Mala figura koja se nađinjala nad njegovu majku imala je krupnu, obrijanu glavu nasađenu na tanki vrat i još tanje telo. Koža joj je bila bela — ne bela kao meso već bela kao papir, kao riblji trbuh — a ruke su se sastojale od kože i žila obavijenih čvrsto oko duge kosti. Šake su bile blede i ogromne, prsti dugi najmanje šest inča, i dok je Luis posmatrao oni se otvoriše i zalebdeše iznad posteljine njegove majke. Dok je Luis žmorio, shvatio je da glava figure nije obrijana već jednostavno ćosava — mogao je da vidi vene kroz prozirno meso — a lobanja je bila uznemirujuće široka, brahicefalna, i toliko neproporcionalna u odnosu na telo da ga sam njen prizor natera da pomisli na fotografije embriona i fetusa. Kao da odgovara na njegove misli, glava te stvari poče sporo da osciluje, kao da dugi, tanki vrat više ne može da izdrži njenu težinu. Luis pomisli na zmiju koja se približava plenu.

Luis je mogao samo da zuri u sliku bledego mesa, oštre kosti i senki boje modrica. Načas je pomislio na zatvorenike u koncentracionom logoru kako sitnim koracima prilaze žici, na leševe stare nedelju dana koji plutaju ka površini kao neke stvari na naduvavanje napravljene od trule bele gume. Ovo je bilo još gore.

Nije imalo uši. Oivičena nepravilna rupa sa zacrvenelim mesnatim izraslinama otvarala se direktno u izobličenu lobanju. Oči su bile modre rupe, utonule plavo-crne duplje u koje je neko kao šalu usadio dva požutela klikera. Očnih kapaka nije bilo. Oči su očigledno bile slepe, zamađljene žutim kataraktom toliko debelim da je Luis mogao da vidi slojeve ispružane sluzi. A opet su svrhovito sevale tamo-amo, sevale kao kod izbuljenog predatora, dok se velika glava približavala usnulom

obličju njegove majke. Na neki svoj način, shvati Luis, ta stvar mogla je da vidi.

Luis se brzo okrenu, otvori usta da vikne, načini dva koraka ka krevetu i najednom praznoj stolici, stade stegnutih pesnica dok su mu se usta i dalje napinjala nemim krikom, i okrenu se natrag ka ogledalu.

Stvar nije imala usta kao takva, nije imala usne, ali ispod dugog, tankog nosa kosti obraza i vilice kao da su tekle napred pod belim mesom da bi formirale levak, dužu suženu gubicu od mišića i hrskavice, na čijem kraju je bio savršeno okrugao otvor koji je blago pulsirao dok su se bledu-ružičasti mišići oko unutrašnjeg ruba širili i skupljali prateći dah i puls stvorenja. Luis se zatetura i zgrabi naslon prazne stolice, zatvarajući oči, slab od talasa bola i iznenadne mučnine. Bio je siguran da ništa ne može biti opscenije od onoga što je upravo video.

Luis otvori oči i shvati da nije imao pravo.

Stvar polako, gotovo s ljubavlju, svuče tanko ćebe i gornji čaršav koji je prekrivao Luisovu majku. Sada spusti svoju izobličenu glavu nad grudni koš njegove majke dok se otvor te opscene rilice ne nađe samo par inča od izbledeleog štampanog plavog cveća njene bolničke spavačice. Nešto se pojavi u mesom oivičenom otvoru, nešto sivo-zeleno, u segmentima, i vlažno. Male, mesnate antene ispitivale su vazduh. Velika, bela glava saže se niže, hrskavica i mišići se skupiše, i napolje polako bi izbačen puž pet inča dug, migoljeđi se blago dok je visio iznad Luisove majke.

Luis zabaci glavu u vrisku koji se konačno mogao čuti, pokuša da se okrene, pokuša da raskine samrtnički stisak na naslonu prazne stolice, pokuša da odvрати pogled od ogledala. I ne uspe.

Ispod puževljavih polipa antena nalazilo se lice svo u ustima, otvor za hranjenje nekog morskog parazita iz velikih dubina. Pulsirao je dok je vlažan puž meko padao na grudi njegove majke, uvijao se, migoljio i hitro uzmicao od svetla. U njegovu majku. Stvar ne ostavi ni oznake, ni trađa,

čak ni rupu u bolničkoj spavaćici. Luis je mogao da vidi jedva primetno nabiranje mesa dok je puž nestajao ispod bleđeg mesa grudi njegove majke.

Bela glava stvari-deteta povuče se natrag, žute oči zabuljiše se pravo u Luisa kroz ogledalo, a onda se lice ponovo spusti ka mesu njegove majke. Pojavi se drugi puž, ispade, uroni. Treći.

Luis ponovo vrisnu, oslobodi se paralize, okrenu se, potrča ka krevetu i naizgled praznoj stolici, zamahnu kroz vazduh, šutnu stolicu u suprotni ugao i otrgnu sa majke čaršav, cebe i spavaćicu.

Dve bolničarke i pomoćnik utrčase kada čuše Luisove krikove. Upadoše u sobu da bi ga zatekli pognutog nad golim majčinim obličjem, kako noktima kopa po njenim upalim grudima punim ožiljaka odakle su hirurzi nedavno uklonili obe dojke. Posle trenutka šokirane nepokretnosti, jedna bolničarka i pomoćnik 'zgrabiše Luisa dok druga bolničarka napuni špric sredstvom za umirenje. Ali pre nego što je mogla da ga upotrebi, Luis pogleda u ogledalo, pokaza prostor blizu suprotne strane kreveta, vrisnu poslednji put, i obeznani se.

“To je savršeno prirodno”, reče Li sutradan posle njihovog drugog odlaska do klinike u Bolderu. “Savršeno razumljiva reakcija.”

“Da”, reče Luis. Stajao je u pižami i posmatrao kako ona presavija i povlači gornji čaršav njegovog kreveta.

“Dr. Kirbi kaže da ozlede tog dela mozga mogu da izazovu čudne emocionalne reakcije”, reče Debi sa svog mesta kraj prozora. “Nešto kao, kakoonobeše... Reaganov sekretar za štampu ubijen pre toliko godina, samo privremeno, naravno.”

“Da”, reče Luis dok se spuštao da legne i polađao glavu na visoku gomilu jastuka. Naspram njega na zidu nalazilo se ogledalo. Neprestano je zurio u njega.

“Mama je jutros neko vreme bila budna”, reče Li. “*Zaista* budna. Rekla sam joj da si joj dolazio u posetu. Ona se... ne seća tvoje posete, naravno. Želi da te vidi.”

“Možda sutra”, reče Luis. Ogledalo je pokazivalo obrnute slike njih troje. Samo njih troje. Sunce je padalo u žutoj traci preko Debine riđe kose i Liine mišice. Jastučnice iza Luisove glave bile su veoma bele.

“Sutra”, saglasi se Li. “Ili možda prekosutra. Sada treba da uzmeš malo od ovoĝa što ti je Dr. Kirbi prepisao i malo odspavaš. Moĝemo zajedno da odemo mami u posetu kada ti bude bolje.”

“Sutra”, reče Luis, i zatvori oči.

Ostao je u krevetu šest dana i ustajao samo da ode do klozeta ili da promeni kanale na svom portabl TV-u. Glavobolje su bile stālne, ali podnošljive. U ogledalu nije video ništa neobično. Sedmog dana ustao je oko deset ujutro, lagano se istuširao, odenuo svoje kamel pantalone, belu košulju i plavi blejzer, pripravan da saopšti Li da je spreman da poseti bolnicu, kad njegova sestra uđe u sobu crvenih očiju.

“Upravo su zvali”, reče ona. “Majka je umrla pre dvadesetak minuta.”

Pogrebni zavod bio je udaljen oko dva bloka od mesta ĝde je živila njegova majka, ĝde je Luis odrastao posle njihovog doseljenja iz De Moana, kada je imao deset ĝodina, istočno od oblasti Kapitol Hila ĝde su stare kude od cigala postajale oronule zĝrade za izdavanje i ĝde je noć pripadala uličnim bandama Plispanosa.

U skladu sa željama njegove majke, te večeri obaviće se “posete” prilikom kojih će prijatelji iz Denvera moći da joj iskažu svoje poštovanje pre neĝo što se kovčeg vrati avionom u De Moan sutradan, na pogrebnu misu u crkve Svete Marije i konačno pokop na malom ĝradskom ĝroblju ĝde je sahranjen i Luisov otac. Luis je smatrao da je otvoren kovčeg arhaični čin varvarstva. Stajao je što je dalje moĝao, pozdravljao ljude na

vratima i tako imao pogled samo na nos, sklopljene ruke i ispeglane obraze svoje majke.

Tokom dvočasovne ceremonije pojavilo se oko šezdeset ljudi, većina u ranim sedamdesetim godinama — majčini vršnjaci — ljudi iz bloka koje nije video petnaest godina ili novi prijatelji koje je sreća za tombolom ili u Centru za ostarele građane. Pojavilo se nekoliko Luisovih prijatelja iz Boldera, uključivši i dva člana izletničke ekipe Planinskog kluba Kolorado i dvoje kolega iz laboratorije za fiziku sa univerziteta. Debi je sve vreme stajala kraj njega, posmatrala njegovo blede, oznojeno lice i povremeno mu stezala ruku kada bi videla da ga obuzima glavobolja.

Vreme poseta gotovo da se okončalo, kad on najednom više nije mogao da izdrži. “Imaš li kompakt?” upita on Debi.

“Šta?”

“Kompakt”, reče on. “Znaš, onaj mali pribor za šminkanje, sa ogledalcetom.”

Debi odmahnu glavom. “Luise, zar si me ikada video sa nečim takvim?” Ona stade da pretura po tašni. “Čekaj malo, imam malo ručno ogledalo koje koristim kada proveravam kako...”

“Daj ga ovamo”, reče Luis. On podiže mali pravougaonik obložen plastikom sa zadnje strane i okrenu se prema ulazu kako bi bolje video iza sebe.

Ostalo je još desetak ožalošćenih, koji su razgovarali tiho u mutnom osvetljenju i nepomičnosti mirisnoj od cveća. Neko se nasmeja u hodniku iza vrata a onda se utiša. Li je stajala kraj kovčega dok je njena crna haljina gutala svetlo, i razgovarala tiho sa starom gospođom Narmot od preko puta.

U sobi se nalazilo dvadeset ili trideset malih figura koje su se micale kao blede senke među redovima stolica na rasklapanje i ožalošćenih u tamnim odelima. Kretale su se polako, pažljivo, kao da

održavaju ravnotežu svojim prevelikim glavama u delikatnom plesu. Svako to obličje veličine deteta čekalo je na svoj red da priđe kovčegu, a potom kretalo napred, dok su mu blede telo i celava glava odašiljali sopstvenu blagu poiusenku zelenkasto-sivoj odsjaja. Svako stvorenje zastalo bi nakratko kraj kovčega a onda lagano spustilo glavu, gotovo puno poštovanja.

Sopćući, dok su mu se ruke toliko tresle da se odraz u ogledalu mutio i vibrirao, Luis se seti redova slavljenika na svojoj prvoj pričesti... i životinja na pojilištu.

“Luise, šta je bilo?” upita Debi.

On strese njenu ruku sa sebe, okrenu se i potrča prema kovčegu, gurajući se pored ožalošćenih sa hladnim strujanjem u stomaku, pitajući se prolazi li on to kroz bela stvorenja.

“Šta?” upita Li, lica poput maske zabrinutosti dok ga je hvatala za mišicu.

Luis je se oslobodi i pogleda u kovčeg. Bila je podignuta samo gornja polovina kovčega. Tamo je ležala njegova majka u svojoj najboljoj plavoj haljini, sa šminkom koja kao da joj je vratila nešto punoće u opustošeno lice i starim brojanicama provučenim kroz sklopljene prste. Tapacirana postava ispod nje bila je od bež svile i činila se veoma mekom. Luis podiže ogledalo. Njegova jedina reakcija tada bila je to Stoje lagano podigao levu ruku i veoma čvrsto stegao rub kovčega, kao ogradu broda na nemirnom moru, gde mu prethodi neposredna opasnost da bude zbačen sa palube.

U kovčegu je bilo nekoliko stotina stvari nalik na puževe, koje su puazle svuda unaokolo, napunivši ga do vrha. Sada su bili više beli nego zeleni ili sivi i mnogo, mnogo veći, i nekima je telo bilo debelo poput Luisove podalktice.-Mnogi su bili duži od jedne stope. Pipci-antene skupljali su se i širili u sićušne žute oči a zmijuljičasta usta sada su bila primetno zašiljena.

Dok je Luis posmatrao^{rv}, jedna bleđa, dečja figura s njegove desne strane priđe kovčegu, položi duge bele prste ni šest inča daleko od Luisove ruke, i po^{rv}gnu se kao da bi da pije.

Luis je posmatrao kako stvorenje ^{rv}guta četiri du^{rv}ga, bleđa pu^{rv}ža, i kako mu čitavo lice skuplja i širi gotovo erotično pri apsorbovanju meke mase obroka. Žute oči nisu žmirkale. Dru^{rv}gi pri^{rv}doše kovčegu i pridru^{rv}žiše se za pričest. Luis spusti u^{rv}gao o^{rv}gledala da posmatra kako dva pu^{rv}ža bez napora teku napolje iz njegove majke i klize kroz plavi materijal u uzavrelu masu svoje bratije. Luis pomeri o^{rv}gledalo^{rv}, po^{rv}gleda iza sebe i vide kako tamo stoji pet-šest bledih obli^{rv}čja i strpljivo čeka da se on skloni. Njihova tela bila su bleđa i bespolne mrlje. Prsti su im bili veoma du^{rv}gi i veoma oštri. Oči su im bile ^{rv}gladne.

Luis nije vrisnuo. Nije pobe^{rv}gao. Veoma pažljivo sklopio je o^{rv}gledalo^{rv}, popustio samrtnički stisak na rubu kovčega i la^{rv}gano^{rv}, opre^{rv}žno^{rv}, otišao odatle. Dalje od kovčega. Dalje od uzvika i pitanja koje je iz daljine čuo od Li i Debi. Dalje od po^{rv}grebno^{rv}g zavoda.

Bilo je satima i miljama daleko^{rv}, u nepoznatom kraju punom mračnih skladišta i fabrika, kada se zaustavio u neonskom kru^{rv}gu ulične lampe, podi^{rv}gao o^{rv}gledalo visoko, okrenuo ^{rv}ga za 360 stepeni da bi se uverio da niko^{rv}ga i ni^{rv}čega nema na vidiku, a onda se skupio u podno^{rv}žju ulične lampe ob^{rv}grlivši kolena, ljuljao se i pevušio.

“Mislim da su to vampiri raka”, reče Luis psihijatru. Između drvenih Salona na doktorovim prozorima, Luis uhvati po^{rv}gledom odsjaj kamenih ploča Fletirona. “Oni pola^{rv}žu te pu^{rv}ževe tumora koji se izle^{rv}žu i menjaju u ljudima. Ono što mi zovemo tumorom u stvari su jaja. Onda ih vampiri raka uzimaju natra^{rv}g u sebe.”

Psihijatar klimnu ^{rv}glavom, napuni lulu i upali novu šibicu. “Želite li da mi ispričate još... tih... detalja... o tim svojim prikazama?^{rv} On pu^{rv}đnu i lula zadimi.

Luis stade da odmahuje glavom, a onda najednom prestade kada ga prože glavobolja. “Sve sam shvatio o tome tokom nekoliko posljednjih nedelja”, reče on. “Mislim, vratite se natrag sto godina i dajte mi ime ijedne poznate osobe koja je umrla od raka. Hajde.”

Doktor povuče iz lule. Sto mu se nalazio ispred prozora sa Salonima a lice mu je bilo u senci, osvetljeno samo povremeno kad bi se okrenuo i ponovo pripalio lulu. “Trenutno ne mogu da se setim”, reče doktor, “ali mora da ih je bilo mnogo.”

“Upravo tako”, reče Luis uzbuđenijim tonom nego Sto je nameravao. “Mislim, danas očekujemo da ljudi umiru od raka. Svaki Šesti. Ili možda svaki četvrti. Mislim, ja ne znam nikoga ko je počinuo u Vijetnamu, ali svako zna po nekoga — obično nekog člana porodice — ko je umro od raka. Pomislite samo na sve te filmske zvezde i političare. Mislim, to je svuda. To je poSast dvadesetog veka.

Doktor klimnu glavom i e dozvoli da mu se u glas uvuče pokroviteljski ton. “Shvatam vas”, reče on. “Ali, samo zato Sto ranije nisu postojale moderne dijagnostičke metode, ne znači da ljudi nisu umirali od raka u prethodnim vekovima. Osim toga, istraživanje je pokazalo da su moderna tehnologija, sredstva za zaagađenje, aditivi za prehranu i tako dalje, povećali rizik od susreta sa uzročnicima raka koji...”

“Da”, nasmeja se Luis, “uzročnici raka. U to sam i ja verovao. Ali, Isuse, jeste li ikada pročitali spisak uzročnika raka AMA-e ili Američkog društva za borbu protiv raka? Hoću da kažem da je tu sve što jedemo, udišemo, nosimo, dodirujemo i činimo da bi se zabavili. Hoću da kažem da je tu sve. To je isto kao reći da prosto ne znaju. Verujte, čitao sam sva ta sranja, ne znaju čak ni zbog čega tumor počinje da raste.”

Doktor skupi prste. “Ali vi verujete da znate, gospodine Stig?”

Luis uze jedno od svojih ogledala iz džepa koSulje i brzo okrenu glavu u polukruđu. Soba se činila praznom. “Vampiri raka”, reče on. “Ne znam koliko duđo su već tu. Možda im je nešto Sto smo učinili u ovom veku dozvolilo da prođu kroz neku... neku kapiju ili tako nešto. Ne znam.”

“Iz druge dimenzije?” upita doktor konverzacijskim tonom. Njegov duvan za lulu mirisao je neodređeno na borovu šumu u letnjem danu.

“Možda”, sleže Luis ramenima. “Ne znam. Ali ovde su, i usrdno se hrane... i množe...”

“Zbog čega mislite da je jedino vama dopušteno da ih vidite?” upita doktor vedro.

Luis oseti da počinje da se ljuti. “Prokletstvo, ne znam da li sam ja jedini koji može da ih vidi. Znam samo da se nešto desilo posle mog udesa...”

“Zar ne bi bilo... podjednako verovatno”, suđerisao je doktor, “da je povreda vaše lobanje prouzrokovala neke veoma realistične halucinacije? Priznajete da vam je na neki način to uticalo i na vid.” On odmaknu lulu, namršti se na nju, i potraži šibice.

Luis je stezao rukonaslone fotelje i osećao kako se bes u njemu diže i povlači na talasima glavobolje. “Vratio sam se na kliniku”, reče on. “Ne mogu da pronađu nikakav znak permanentnog oštećenja. Moj vid je pomalo čudan — ali samo zato što sada mogu da vidim više. Mislim, više boja i stvari. Gotovo da mogu da vidim i radio talase.”

“Pretpostavimo da imate moć da vidite te... vampire raka”, reče doktor. Duvan je svetlucao dok je uvlačio treći dim. Soba je mirisala na borove iglice zađređane suncem. “Znači li to takode da posedujete i moć da ih kontrolišete?”

Luis pređe rukom preko čela, u pokušaju da trljanjem otkloni bol. “Ne znam.”

“Izvinite, gospodine Stig, nisam čuo...”

“Ne znam!” viknu Luis. “Nisam ni pokušao da *dodirnem* nekog od njih. Mislim, ne znam da li... bojim se da bi mogao... Gledajte, do sada su me ta stvorenja... vampiri raka — *ignor*isali su me, ali...”

“Ako možete da ih vidite”, reče doktor, “ne proizilazi li iz toga i da oni mogu da vide vas?”

Luis ustade i ode do prozora, pa odgurnu Salone tako da sobu ispuni svetlost kasnog popodneva. “Mislim da oni vide ono što žele da vide”, reče Luis, zagledan u podnožja brda izvan grada, igrajući se svojim ogledalcetom. “Možda mi njima izgledamo samo kao mrlje. Sasvim lako nas nađu kad im dođe vreme da polože jaja.”

Doktor žmirnu na iznenadnom jarkom svetlu, ali odmaknu lulu i osmehnu se. “Govorite o jajima”, reče on, “ali ono što ste opisali više liči na hranjenje. Da li ta protivrečnost i činjenica da se... vizija... dogodila prvi put dok vam je majka bila na umoru, za vas ima ikakvo dublje značenje? Svi mi tražimo načine da kontrolišemo stvari nad kojima nemamo vlast stvari koje nam je suviše teško da prihvatimo. Naročito kad je *reč* o majci.”

“Gledajte”, uzdahnu Luis, “ne treba mi to frejdovsko sranje. Sačlasio sam se da danas dođem zato što me Deb već nedeljama proganja, ali...” Luis učuta, podiže ogledalo i zagleda se.

Doktor podiže pogled dok je strugao unutrašnjost lule. Usta su mu bila blago, otvorena tako da mu se vide beli zubi, zdrave desni i vršak jezika malo savijenog u koncentraciji. Ispod tog jezika pomoli se najpre mesnata antena, a zatim i zeleno-sivo telo tumornog puža, koji nije bio duži od nekoliko centimetara. On se pomeri naviše prateći psihijatrovu vilicu, uklizavajući i isklizavajući mu iz mišića i kože obraza bez napora, kao što se crv kreće po truleži. Dublje u senkama doktorovih usta, promeškolji se nešto krupnije.

“Ne škodi ako se popriča o tome”, reče doktor. “Na kraju krajeva, zbog toga sam tu.”

Luis klimnu glavom, stavi ogledalo u džep i ode pravo do vrata ne osvrćući se.

Luis je otkrio da je lako jeftino kupovati ogledala. Mogla su se naći, sa i bez okvira, u stovarištima polovnog nameštaja, starinarnicama, kod dilera antikviteta sa popustom, u radnjama sa građevinskom stolarijom, staklarskim radnjama, pa čak i na gomilama đubreta koje na rubu pločnika čekaju kamion sa đubretarima. Luisu je trebalo manje od nedelju dana da ispuni svoj mali stan ogledalima.

Spavaća soba mu je bila najbolje zaštićena. Osim dvadeset tri ogledala raznih veličina na zidovima, plafon je bio potpuno prekriven ogledalima. Sam ih je gore postavio, čvrsto ih zalepivši, sa novim osećajem sigurnosti posle postavljanja svakog novog kvadrata punog odraza na mesto.

Luis je ležao na svom krevetu jedne majske subote popodne, zurio u sopstveni odraz i razmišljao o razgovoru koji je upravo imao sa svojom sestrom Li, kada ga pozva Debi. Želela je da dođe. Umesto toga, on predloži da se nađu u tržnici u ulici Perl.

U autobusu je bilo troje putnika i dvoje njih. Jedno je bilo na zadnjem sedištu kada se Luis popeo, a drugo je ušlo kroz zatvorena vrata kada je autobus stao na crveno. Prvi put kada je video da jedan vampir raka prolazi kroz čvrsti predmet, Luis je osetio malo olakšanje, kao da nešto toliko nematerijalno ne može da predstavlja ozbiljnu pretnju. Sada više nije mislio tako. Oni nisu lebdeli kroz zidove klizeći delikatno, bez napora, kao duhovi; Luis je posmatrao kako se ćelava glava i oštra ramena tog stvora bore da prodru kroz zatvorena vrata autobusa i koprcaju se kao kod nekočja ko prolazi kroz debeo list celofana. Ili kao kod nekog opakog, novorođenog grabljivca koji žvakanjem sebi probija put napolje iz sopstvene posteljice.

Luis povuče naniže još jedno oĝledalce žicama vezano za obod njegovoĝ panama šešira i osmotri kako se drugi vampir raka pridružuje prvom, pa obojica prilaze starici koja je sa ceĝerima sedela dva reda iza njega. Sedela je ukočeno, uspravno, sa rukama u krilu, i zurila pravo napred, netremice, dok je jedan vampir raka podizao svoj obrubljeni levak od usta prema njenom vratu, pokretom intimnim i nežnim poput prvoĝ poljupca ljubavnika. Luis prvi put primeti da je rub rila stvora oivičen krugom plave hrskavice naizĝled oštne poput žileta. On načas spazi kako nešto sivozeleno uranja u prevoje starićinoĝ vrata. Drugi vampir raka spusti joj svoju masivnu ĝlavu do stomaka, umorno dete koje se sprema da se odmori u majćinom krilu.

Luis ustade, povuče uzicu i siđe pet blokova pre svoje stanice.

Samo nekoliko mesta u Americi, pomisli Luis, više se razmeće zdravljem od tri spoljna bloka tržnice ulice Peri u Bolderu. Vetriđ koji je mirisao na borovinu duvao je sa brežuljaka manje od četvrt milje zapadno, dok su kupci razĝledali, turisti šetali a stanovnici obeđovali. Osobe koje su se moĝle videti bile su u proseku mlađe od trideset pet ĝodina, pocrnele i vitke, dovoljno bogate da se ođevaju u najneformalniju prethodno ispranu, prethodno izbeljenu, prethodno izĝužvanu odeću. Mladići odeveni samo u šorceve i znoj dĝoĝirali su tržnicom i povremeno bacali poĝled na sat ili na sopstveno telo. Mlade žene na vidiku bile su ĝotovo jednoobrazno mršave i bez prslučića, smejale su se i pokazivale predivno sređene zube, sedele na travnatim brežuljcima ili klupama, noĝu muški raširenih u pozama iz *Voga*. Tinejdžeri zdravoĝ izĝleda sa pramenovima kose obojenim nezdravim bojama lizali su svoje “đav” slatkiše od dva dolara i “haĝendaš” kornete od tri. Prolećno sunce na ploćnicima od opeke i žerdinjerama sa cvećem obećavalo je beskrajno leto.

“Gledaj”ž, reče Luis dok su on i Debi sedeli blizu Fredijevoĝ štanda sa viršlama i posmatrali ĝomilu u prolazu, “moj poĝled na stvari sada je prosto previše ružan da bi se prihvatio. Možda *svako* moĝe da vidi to

sranje ako poželi, ali prosto odbija.” On spusti dva oĝledala i okrenu se. Pokušao je sa naočarima za sunce sa oĝledalima, ali nije delovalo; samo mu je potpuni odraz u oĝledalu omogućavao da vidi. Za šesir je prikačio šest oĝledalaca, a još ih je imao u džepu.

“O, Luise”, reče Debi, “prosto ne razumem...”

“Ozbiljno to mislim”, prasnu Luis. “Mi smo poput ljudi koji su živeli u selima Dahaua ili Aušvica. Vidimo žičane oĝrade, posmatramo svakodnevno kako prolaze pune kompozicije vaĝona, osećamo dim iz krematorijuma... i pravimo se da se to ne dešava. Dopuštamo da ta stvorenja uzmu bilo koĝa, doĝod to nismo mi sami. Eno! Vidiš onog stamenog muškarca kod knjiĝare?”

“Da?” Debi je bila na ivici suza.

“Čekaj”, reče Luis. On izvadi veće džepno oĝledalce i okrenu ĝa pod uglo^m. Muškarac je bio u krem pantalonama i komotnoj havajskoj košulji koja mu nije skrivala salo. Pijuckao je piće iz crvene čaše od stiropora i stajao čitajući presavijeni primerak *Bolder deĝli komersa*. Četiri prikaze veličine deteta okupile su se oko njeĝa. Jedna sklopi duĝe prste muškarcu oko vrata i privuče se naviše, preko nejĝove mišice i stomaka.

“Čekaj”, ponovi Luis i odmače se od Debi primičući se postrance kako bi mu cela ĝrupa ostala u oĝledalu. Tri vampira raka ne diĝoše pogled kada im Luis priđe na dohvat ruke; četvrti izbacila svoja duĝa konusna usta ka muškračevom licu.

“Čekaj!” vrisnu Luis i udari, ĝlave okrenute, i vide kako mu pesnica prolazi kroz bleđa leđa oklembešenoĝ stvora. On oseti jedva prisutan, želatinski otpor i kosti pesnice i ruke utrneše mu od jeze. Luis se izbulji u oĝledalo.

Glave sva četiri vampira raka naĝlo se okrenuše i slepe žute oči zaustaviše se na Luisu. On zajeca i ponovo udari, osetivši kako mu

pesnica prolazi kroz stvorenje bez efekta i slobodno odskake od debeljkovih prsa. Dve bele prikaze polako se okrenuše prema Luisu.

“Hej, proklet bio!” viknu debeljko i udari Luisa po ruci.

Ogledalo odlete iz Luisove leve ruke i razbi se na pločniku. “O, Isuse”, šapnu Luis uzmičući, “O, Isuse.” On se okrenu i potrča, sklapajući pritom ogledalo na šesiru, ne primećujući ništa osim poskakujućeg, vibrirajućeg okvira. On zgrabi Debi za ručni zglobov i povuče je na noge. “Bežimo!”

Pobegaoše.

Luis se probudi negde posle dva ujutro, dezorijentisan i opijen. On zapipa tražeći Debi i seti se da se vratio u svoj stan, pošto su prethodno vodili ljubav. Ležao je u mraku i pitao se šta ga je to probudilo.

Pregorela mu je noćna svetiljka.

Luis oseti da ga preplavljuje hladan strah, opsova i prevrnu se da uključi stonu lampu kraj kreveta. On žmirnu u iznenadno sjaju i vide svoje zamagljene odraze kako mu uzvraćaju žmirkanjem sa plafona, zidova i vrata.

I druge stvari su se kretale po sobi.

Bledo lice sa žutim očima probi se kroz vrata i ogledalo. Uslediše prsti, pronadoše oslonac u dovratku i povukoše telo nalik na nekoga ko pri penjanju savlađuje izbočinu. S desne strane Luisovog kreveta diže se još jedno lice, nasilno i neočekivano kao neko ko u sred noći izade iz plakara, stvor pruži ruku i posegnu za ćebetom zgomilanim kraj uznožja.

“A”, zadahta Luis i skotrlja se sa kreveta. Izuzev plakara, bila su tu još samo jedna vrata, zatvorena i zaključana. On pogleda ogledalo na plafonu na vreme da vidi kako prvo belo obličje izlazi iz drveta i stakla i stoji između njega i vrata. Dok je zurio gore u sopstveni odraz, u sebe odevenog u pižamu dok leži na leđima na krem tepihu, posmatrao je razrogačeno kako se nešto belo mreška i uzdiže kroz tepih ni tri stope od

mesta gđe je ležao: široko zakrivljenje mrtvog zemljano^{gov} mesa praćeno drugom belom ovalnom površinom, leđa i glava stvorenja koje je dolebdelo kroz pod kao plivač uspravljen na kolenima u vodi dubokoj tri stope. Očne duplje bile su dovoljno blizu da ih Luis dodirne; morao bi samo da pruži ruku. Miris stare strvine dopre do njega iz oštrog kruža ustiju stvorenja.

Luis se otkotrlja unazad, postrance, uskobelja se na no^{gov}ge, teškom stolicom koja je stajala kraj kreveta razbi prozorsko staklo i baci stolicu iza sebe. Lestvice od užeta vezane za osnovu kreveta ostavio je paranoični Luisov bivši cimer koji je odbijao da stanuje na trećem spratu bez izlaza za slučaj požara.

Luis diže pogled, vide kako se bele šake približavaju, izbac i uže sa čvorovima kroz prozor i krenu za njim, povredivši zglobove i kolena na zidu od opeke dok se trapavo spuštao.

On ponovo naviše, ali u hladnoj prolećnoj tami nije bilo ogledala, tako da nije imao pojma prati li ga bilo šta.

Otišli su Debinim kolima, vozeći na zapad kroz kanjon, u planine. Luis je nosio stare farmerke, zelenu duksericu i farbom umrljane patike koje je ostavio kod Debi u januaru, kada joj je poma^{gov}gao da okreči stan. Ona je imala samo jedno ogledalo koje je moglo da se nosi — staklo od osamnaest sa dvadeset četiri inča uglavljeno u starinski ram iznad kamina, i Luis ga je str^{gov}gao sa zida i poneo, proverivši svaki inč u kolima pre nego što joj je dopustio da uđe unutra.

“Kuda ćemo?” upita ona kada su skrenuli južno od Nederlenda na ' ^{Balkan-71/}

Piku, ka autoputu Pik. Velika Raselina svetlucala je na slaboj mesečini s njihove desne strane. Njihovi farovi otkrivali su crne zidine borova i delove prekrivene snegom dok je uski put krivudao naviše, ukru^{gov}g.

“Kod Li u brvnaru”, reče Luis. “Zapadno^{nov}, na starom putu Rolinsovo^{gov} prevoja.”

“Znam tu brvnaru”, reče Debi. “Hoće li Li biti tamo?”^{/BalkanDownload/}

“Još je u De Moanu”, reče on. Žmirkao je brzo. “Zvala je danas popodne, neposredno pre tebe. Otkrila je... izrazlinu. Išla je tamo kod lekara, ali vratiće se avionom zbog^{gov} biopsije.”

“Luise, ja...” započe Debi.

“Skreni ovde”, reče Luis.

Poslednje dve milje vozili su se u tišini.

Brvnara je imala mali generator za napajanje svetla i frižidera, ali Luis je više voleo da ne gubi vreme na to da ga puni i pokreće u tami, pozadi. Zatražio je od Debi da ostane u kolima dok on ne iznese ogledalo napolje, upali dve velike sveće koje je Li držala na kaminu i prođe kroz tri male sobe u brvnari, sa odrazom treperavo^{gov} plamena sveća i nje^{gov}ovo^{gov} bledo^{gov} lica i izbuljenih očiju u ogledalu. Kada je mahnuo Debi da uđe, vatra u kaminu već je gorela a trosed na rasklapanje u glavnoj sobi bio je razmešten.

“Do jutra ima još samo par sati”, reče Luis. “Kada se probudimo^{nov}, otići ću u Nederlend i doneti nešto namirnica.”

Debi mu dodirnu ruku. “Luise, možeš li mi reći šta se dešava?”^{/BalkanDownload/}

“Čekaj, čekaj”, reče on zureći u mračne kutke. “Ima još jedna stvar. Skini se.”

“Luise...”

“~~Skini se!~~ Luis je sa nje već svlačio bluzu i pantalone. Kada su oboje ostali na^{gov}gi, Luis postavi ogledalo na stolicu i oni počese da se polako okreću ispred nje^{gov}a. Konačno zadovoljan, o kleknu i podiže po^{gov}gled ka Debi. Ona je stajala veoma mirno^{nov}, dok joj se svetlost vatre uzdizala i

spuštala po belim dojčkama i mekom V riđih stidnih dlačica. Peđe na njenim ramenima i grudima kao da su svetlucale.

“O, Bože”, reče Luis i zari lice u šake. “Bože, Deb, mora da misliš da sam potpuno poludeo.”

Ona čučnu kraj njeđa i pređe mu prstom duž leđa. “Ne znam šta se dešava, Luise”, šapnu ona, “ali znam da te volim.”

“Reći ću ti...” započe Luis, osetivši da strašan pritisak u grudima preti da mu se pretvori u jecaje.

“Ujutro”, šapnu Debi i blađo ga poljubi.

Vodili su ljubav sporo, ozbiljno, dok su vreme i njihova čula bili usporeni i čudno pojačani kasnim satom, nepoznatim mestom i sve slabijim osećanjem opasnosti. Baš kada su oboje osetili potrebu da ubrzaju, Luis šapnu: “Čekaj malo”, i leže na bok, pređe joj rukom, a potom i usnama ispod prevoja dojki, preko, lickajući joj bradavice tako da ponovo očvrсну, pa stade da joj ljubi zaobljeni stomak i rukom joj širi butine, klizeći niže licem i telom.

Luis zatvori oči i zamisli mače koje lapće mleko. Oseti slanu slast mora dok je Debi omekšavala i sve više mu se otvarala. Njeđovi dlanovi joj pomaziše glatkoću unutrašnjosti butina, dok je njeno disanje ubrzavalo, isprekidano tihim, ostrim dahtanjem zadovoljstva.

Iza njih začu se iznenadno šištanje. Svetlost buknu i zaleluja se.

Luis se okrenu, skliznuvši sa uznođja kreveta na koleno, svestan lupanja sopstvenog srca i dodatne ranjivosti koju su mu nametnuli uzbuđenje i golotinja. On pogleda i frknu, smejući se.

“Šta?” šapnu Debi, nepomična.

“Samo sveća koju sam stavio na pod”, uzvрати joj on Šapatom. “Davi se u sopstvenom istopljenom vosku. Ugasiću je.”

On se naže i učini to, zastavši dok se vraćao uznođju kako bi bacio jedan voajerski pogled na ogledalo postavljeno na stolicu.

Svetlost vatre poiđravala je između dvoje ljubavnika uokvirenih tamo^{ny}, dok se Luisovo zajapureno lice, baS kao i Debine bele butine, sijalo od znoja i vlađe njihovog vođenja ljubavi. Viđena iz ovog ugla, poiđravajuća svetlost otkrivala je ovale vlažnih usmina sa mekom jasnoćom isuviše čisto senzualnom da bi bila pornođravska. Luis oseti da ga preplavljuje plima ljubavi i seksualnog uzbudjenja.

Krajem oka on u ođledalu uhvati kretanje samo sekund pre nego što je hteo da ponovo spusti glavu. Svetlucanje ljiđavog sivozelenog između bledoruđičastih usmina. Ne duže od par santimetara. NezaplaSena priđušenim osvetljenjem, istovetna dva polipa antene izroniše polako^{ny}, uvijajući se i okrećući blađo^{ny}, kao da žele da okuse vazduh.

“Nisam znao da se zanimate za onkolođiju”, reče Dr. Fil Kolins. On se isceri Luisu preko pretrpanog radnog stola. “Mislio sam da retko izlazite iz laboratorije za fiziku gore, na Univerzitetu.”

Luis je zurio u starog školskog drugā. Bio je suviše umoran za šegāčenje. Nije spavao 52 sata i oči kao da su mu bile obrubljene peskom i slomljenim staklom. “Potrebno mi je da vidim deo hemoterapije sa radijacijskim tretmanom”, reče on.

Kolins je kuckao manikiranim noktima po ivici stola. “Luise, mi ne možemo da uprilićujemo obilazak naših prostorija sa vodičem svaki put kada se neko zainteresuje za taj postupak.”

Luis primora svoj glas da ostane ravnomeran. “Čuj, File, pre nekoliko nedelja majka mi je umrla od raka. Moja sestra upravo je prošla kroz biopsiju koja je pokazala zloćudnost. Moja verenica je pre par sati primljena u Bolder Komjuniti sa rakom vratnog pršljena, a prilično su sigurni da joj je zahvatilo i matericu. Hoćeš li mi dozvoliti da posmatram postupak, ili ne?”

Muškarac je imao četrdeset sedam godina, ali izđledao je kao da mu je trideset više. Oči su mu bile upale i pomodrele. Na fluorescentnom

svetlu koža mu je imala žućkastu boju. Kosa mu je opala i Luis je mogao da mu razabere ugruške krvi pod kožom.

Stajali su iza olovno^{og} štita i posmatrali kroz debela okna. "Lečenje je veoma važan deo to^{ga}", reče Kolins. "Ono i dopunjuje tretman zračenjem."

"A zračenje ubija rak?" upita Luis.

"Ponekad", reče Kolins. "Nažalost, ubija takođe i zdrave ćelije, jednako kao i pomahnitale."

Luis klimnu glavom i podiže o^gledalce. Kada je uređaj bio aktiviran, on se o^glasi tihim, nevoljnim zvukom. Sobu ispuni blistavi nalet ljubičasto^g svetla, usredsređeno^g na vrh mašine sa rendgenskim zracima. Luis shvati da je sjaj sličan sjaju uređaja za tamanjenje insekata koje je noću viđao po dvorištima, svetlo koje izluđujuće klizi izvan vidljivih frekvencija. Ali, ovo je bilo hiljadama puta sjajnije.

Puževi tumora izadoće napolje. Iskliznuše iz lobanje g^ospodina Tejlora, ludački šibajući antenama, privučeni blistavim svetlom. Skakali su po deset inča do sočiva uređaja, klizali se po g^latkom metalu, neki padali na pod pa se penjali natrag^o na sto, kroz telo muškarca, da bi ponovo izronili iz lobanje nekoliko sekundi kasnije, i ponovo skočili.

Oni koji su stig^{li} do izvora rendgenskih zraka, pali su mrtvi na pod. Ostali se povukoše u tamu mesa kada je svetlost rendgena zamrla.

"...nadam se da će ti ovo pomoći da stekneš predstavu o tome kakva je terapija", g^ovorio je Kolins. "Ovo je frustrirajuće polje rada, zato Sto nismo baš sig^urni zbog^o čeg^a sve deluje tako kako deluje, ali stalno pravimo nove korake."

Luis 'mirnu. Gospodin Tejlor je nestao. Ljubičasti sjaj rendgena je nestao. "Da", reče on. "Mislim da to jako mnogo pomaže."

Dve noći kasnije, Luis je sedeo kraj svoje usnule sestre u polumraku njene bolničke sobe. Drugi krevet bio je prazan. Luis se

ušunjaio usred noći i jedini zvuk bilo je SiStanje sistema za ventilaciju i povremeno Škripa cipela sa gumenim đonom u hodniku. Luis posegnu rukom u rukavici i dodirnu Liin ručni zglob odmah ispod zelene bolničke narukvice za identifikaciju. “Mislio sam da će biti lako, malena”, šapnu on. “Sećaš se filmova koje smo gledali kao mali? Džejms Arnes u Stvoru? Otkriješ šta ga ubija, i središ stvar.” Luis oseti da ga ponovo obuzima mučnina i pognu glavu, dišući u ostrim gutljajima. Minut kasnije, on se ponovo uspravi, načini pokret kako bi obrisao hladan znoj sa čela, ali se namršti kad mu debela rukavica dodirnu kožu. On ponovo uze Li za ručni zglob. “U životu nije tako lako, malena. Radio sam noću u Mekovoj laboratoriji za visoku energiju na Univerzitetu. Bilo je lako ozračiti stvari onom rendgenskom laserskom igračkom koju je Mek zbudžio ne bi li brukošima pokazao efekte jonizujuće radijacije.”

Li se promeškolji, blago zastenja u snu. Neđe se ogłasi tiha zvonjava tri puta, pa utihnu. Luis ču kako dve bolničarke tiho ćaskaju dok hodaju ka prostoriji za osoblje, na pauzu u dva ujutro. Luis ostavi svoju ruku u rukavici tik do njeođ ručnođ zgloba, ne dodirujući je sasvim.

“Isuse, Li”, šapnu on. “Mođu da vidim čitav prokleti spektar ispod 100 angstrema. Isto tako mođu i oni. Ustanovio sam da predmeti koje sam ozračio privlače vampire raka baš kao i puževe tumora. Dolazio sam ovamo i prošle noći — na odeljenja — da proverim. Zaista dolaze, malena, ali to ih ne ubija. Okupe se oko ozračenih predmeta kao moljci oko plamena, ali ne ubija ih. Čak su i za puževe tumora potrebne jače doze ako hoćeš sve da ih središ. Mislim, počeo sam sa miliremskim dozama — poput terapije zračenjem koju ovde primenjuju — i ustanovio da ih to prosto ne dohvati sve. Da bih bio siguran, morao sam da zađem u oblast između 300 i 400 rendgena. Mislim, sad pričamo o Černobilu, malena.”

Luis prestade da govori i brzo ode u kupatilo, pođnuvši glavu do šolje kako bi povraćao što je tiše mođuće. Potom se umio što je bolje

moġao sa debelim rukavicama i vratio se do Liinoġ kreveta. Ona se malo mrštila u snu, opijena. Luis se seti vremena kada se prikradao njenom spavaćoj sobi kao dete da je probudi i preplaši veštačkim zmijama, vodenim pištoljem ili paucima. „Jebeš ġa”, reče on i skinu rukavice.

Ruke su mu svetlele kao plavo-bela sunca sa po pet prstiju. Dok je Luis ġledao u oġledalca okačena o obod šešira, svetlost ispuni sobu kao hladna vatra. „Neće boleti, malena”, šapnu on dok joj je otkopčavao dva prva dugmeta ġornjeg delu pižame. Grudi su joj bile male, jedva veće nego onomad kada ju je krišom ġledao kako izlazi ispod tuša, kada je imala petnaest ġodina. On se osmehnu kada se seti kakve je batine dobio zbog toġa, a onda spusti desnu šaku na njenu levu dojku.

Jedan sekund ništa se ne desi. Tada se pomoliše puževi tumora dižući antene poput mesnatih periskopa iz Liinoġ teia, dok im je sivo-zelena boja bleдела od sjaja Luisove blistave šake.

Oni kliznuše u njeġa kroz dlan, ručni zġlob, nadlanicu. Luis zadahta kada oseti da mu puze kroz meso, osećaj slab ali mućan, kao da mu je neko udenuo žicu u vene pod lokalnom anestezijom.

Luis izbroja šest... osam tih stvorenja koja su skliznula iz Liine dojke u plavo-belu buktinju njeġove šake i mišice. Držao je dlan još ćitav minut pošto je ušao i poslednji puž, odupirući se iskušenju da vrisne ili trġne ruku nazad kada je video da mu se mišići podlaktice ġrće dok jedno stvorenje pliva naviše kroz meso.

Radi dodatne predostrožnosti, Luis pomeri dlan preko Liinih ġrudi, vrata i stomaka, osetivši kako se ona meškolji u snu, u bezuspešnoj borbi protiv sedativa. Bio je tu još jedan puž — jedva duži od pola inća — koji joj se uzdiġao iz zateġnute kože tik ispod sternuma, ali on buknu i uvenu pre nego što je došao u kontakt s njeġovim plavo-belim mesom, savivši se kao sasušeni list ostavljen preblizu vrelini vatre.

Luis ustade i skinu sa sebe debele slojeve odeće, posmatrajući to u širokom oġledalu nasuprot Liinoġ kreveta. Ćitavo telo mu je svetlelo, i

sjaj je gasnuo od belog, preko plavo-belog do ljubičastog, a potom se gubio u frekvencijama koje čak ni on nije mogao da vidi. On ponovo pomisli na svetla za insekte koja se viđaju u dvorištima i slepo osećaja frustracije koji prenosi oko dok se napreže na pragu opažanja. Ogledala koja su mu visila sa oboda šesira hvatala su svetlost i raspršivala je.

Luis složi uredno odeću, odloži je na stolicu blizu Li, poljubi je lako u obraz i krenu od sobe do sobe, dok je sjaj njegovog tela skakao pred njim, punio hodnike plavo-belim senkama i kovitlacima nemogućih boja.

U prostoriji za bolničarke nije bilo nikoga. Popločani pod bio je hladan pod Luisovim bosim nogama dok je on išao od sobe do sobe i spuštao ruke. Neki pacijenti nastavili su da spavaju. Neki su ga posmatrali razrogačenim očima, ali nijedan se nije ni pomerio ni oglasio. Luis se tome čudio, ali kada je pogledao bez ogledala, prvi put je shvatio da može da vidi sjaj svoj teško ozračenoj mesa i kostiju sopstvenim očima. Njegovo telo bilo je putujuća zvezda u ljudskom obliku. Luis je lako mogao da čuje radio talase kao zujanje i pucketanje, kao veliki šumski požar udaljen nekoliko milja.

Puževi tumora isticali su iz svojih žrtava u Luisa. Nije svako na tom spratu imao rak, ali u većini soba morao je samo da uđe i da vidi frenetičnu reakciju sivo-zelenih ili zemljano-belih crva koji su se upinjali da stignu do njega. Luis ih je primao sve. Osećao je kako mu telo guta stvorenja, osećao je ludački kovitlac u sebi. Samo je još jednom morao da stane i povraća. Utroba mu se dizala i prevrtala, ali u njemu je sada bilo toliko kretanja da je Luis to ignorisao.

U Debinoj sobi, Luis povuče prekrivač s njenog usnuloj obličja, zadize joj kratku spavaćicu i položi obraz na blago ispupčenje njenog stomaka. Puževi tumora potekoše u njegovo lice i vrat; on ih voljno ispi.

Luis ustade, ostavi svoju usnulu ljubavnicu i ode do dužog, otvorenog odeljenja gde je većina pacijenata sa rakom ležala i iščekivala smrt.

Vampiri raka su ġa sledili. Tekli su kroz zidove i podove kako bi ġa pratili. On ih povede do ġlavnoġ odeljenja, bukteđi plavo-beli ĉarobni frulaš koji vodi hor mrtve dece.

Kada se zaustavio u središtu odeljenja, bilo ih je već poprilično, ali on im ne dozvoli da mu priđu pre nego što je otišao do kreveta i primio u sebe i poslednje puževe tumora, ġledajući svojim nestvarnim vidom kako se jaja u tim žrtvama prerano izležu kako bi predala svoje uskoprcano blago. Luis proverio da li su puževi tumora u njemu pre nego što se pomerio do središta prostorije, podiġao ruke i dopustio da mu vampiri raka priđu bliže.

Luis se osećao teškim, dvostruko težim nego inače, bremenit smrću. On baci pogled na svoje buktee udove i stomak i vide kako je i sama njegova površina oživela od kretanja crva koji se hrane njegovim svetlom.

Luis raširi ruke još više, zabaci ġlavu pozadi, zatvori oči i pusti da se vampiri raka nahrane. Stvorenja su bila proždrljiva, privučena rendġenskim svetionikom Luisovoġ mesa i nemim prizivanjem njihovih larvastih potomaka. Laktala su se i odġurivala u svojoj žudnji za hranom. Luis iskrivi lice kada oseti tuce oštarih probadanja, kada oseti da su ġa sa poda ġotovo odiġle košmarne energije koje su najednom postale opipljive. On pogleda jednom, vide strašno zakrivljenje ġlave mrtvoġ deteta kada stvorenje zari lice sve do slepoočnica u Luisov ġrudni koš, a onda zatvori oči da sačeka da završe.

Luis se zatetura, šćepa metalno uznožje kreveta kako ne bi pao. Vampiri raka u prostoriji završili su sa hranjenjem, ali Luis je osećao da mu telo i dalje otežavaju puževi. Posmatrao je.

Stvor-dete najbliži njemu izġledao je naduveno, tela nabrekloġ kao kod beloġ pauka koji puca od jaja. Kroz providno meso, Luis je moġao da vidi kako se puževi tumora frenetično premeđu poput električnih jeġulja.

I pored mučnine i bola, Luis se osmehnu. Kakav god bio reproduktivno-prehrambeni ciklus tih stvorenja, Luis je sada bio siguran da ga je prekinuo ozračenim obrokom koji je ponudio puževima tumora.

Vampir raka pred njim zatetura se, naže se daleko napred, još sličniji pauku dok su se njegovi nemoćne dući prsti pružali da spreče pad.

Plavo-bela napuklina pojavi se stvorenju duž boka i stomaka. Dva nađuvana, pomahnitala puža pojaviše se u naletu ljubičaste energije. Vampir raka povi leđa i podiže usta za hranjenje u vrisku koji Luis ču kao škripu nećijih noktiju duž deset stopa duge školske table.

Puževi se otrgoše od rascepljenog vampirovog stomaka, ispadoše na pod i zakoprcaše se u lokvi ultraljubičaste krvi, pušeci se i sušeci poput pravih puževa koje je Luis jednom video poprskane solju. Vampir raka se zgrči, zgrabi svoj razjapljeni, raspukli trbuh, pa se praćaknu nekoliko puta i uginu, sklapajući polako koščate udove i duge prste poput nogu zgaženog pauka.

Ćulo se vrištanje, ljudsko i ono drugo, ali Luis nije obraćao pažnju dok je posmatrao smrtničko grčenje dvadesetak avetinjskih obličja u prostoriji. Vid mu se sada permanentno izmenio i kreveti i ljudi koji su ih zauzimali bili su samo senke u velikom prostoru koji je buktao ultraIjubičastim i infracrvenim, ali uz dominaciju plavo-bele korone njegovog tela. On još jednom povraća i presamiti se da izbljuje krv i dva umiruća, svetlucava puža, ali to je za njega bila samo mala neprijatnost dogođ mu je snaga trajala, a u tom trenu osećao se kao da će potrajati većito.

Luis spusti pogled, kroz pod, kroz pet spratova i vide bolnicu kao nivoe od prozirne plastike prošarane mrežama energije iz električnih vodova, svetiljki, mašina i organizama. Mnogih organizama. Zdravi su svetlucali blago narandžasto, ali on je mogao da vidi bleožute infekcije, sivkastu trulež i pulsirajuće crne lokve neumitne smrti.

Listajući, Luis prekorači trupla vampira raka koja su se sušila, i lokve kiseline koje su pre samo nekoliko sekundi bile pomahnitali puževi. Mada je već mogao da vidi napolje, on otvori široka vrata i stupi na terasu. Noćni vazduh je bio svež.

Privučeni neobičnim svetlom, čekali su. Stotine žutih očiju okrenuše se naviše i izbuljiše iz plavo-crnih jama usečenih u mrtva lica. Usta zapulsiraše. Dok je Luis posmatrao, pristiže još više stotina stvorenja.

Luis i sam podiže oči i ugleda više zvezda nego što je iko ikada video, dok je noćno nebo vibriralo od neprojenih izvora rendgenskog zračenja i beskonačnih pipaka bezimenih boja. On spusti pogled tamo gde su se i dalje okupljali, sada već u hiljadama, dok su im bleđa lica svetlucala kao sveće na povetarcu. Luis se pomoli za jedno jedino čudo. Pomoli se da bude u stanju sve da ih nahrani. "Večeras, Smrti", šapnu on, suviše tiho da to i sam čuje, "umireš ti."

Luis priđe ogradi, podiže ruke i skoči, da se pridruži dole onima koji su ga čekali.

JOE R. LANSDALE

NA SAMOM KRAJU PUSTINJE KADILAK SA CRKOŢINAMA

(Za Dejvida Šoua, priča o negativcima i negativcima)

I

Nakon mesec dana potere, Vejn je jedne noći sustigao Kalhuna u maloj prčvarnici po imenu Kod Rozalite. Nije da je Kalhun konačno postao nepaŹljiv, već samo nije bio zabrinut. Do sada je ubio četiri lovca na učene, i Vejn je znao da mu peti ne predstavlja problem.

Poslednji lovac je bila čuvena RuŹićasta Gospa MeŹvajer - jedna opaka baba - tri stotine funti kotrljajućeg, ruŹnog mesa sa Remingtonkom repetirkom i nezgodnom naravi. Priča se da ju je Kalhun zaskočio otpozadi, presekao grkljan i, šale radi, pojeb'o dok nije iskrvarila. Ovo je Vejnu govorilo da je Kalhun ne samo opasan gad, već i da ima loš ukus.

Vejn je iskoračio iz svoje imitacije Ševija iz '57, zadiŹao svoj šešir na potiljak, otvorio prtljaŹnik, i izvadio sačmaricu sa pretesterisanim kundakom i šaku punu fišeka. Već je imao revolver trideset osmicu u futroli na boku i bovi noŹ u obe čizme, ali kada se ulazi u rupu kao što je Kod Rozalite, najbolje je dobro se osigurati.

Vejn je stavio punu šaku fišeka u džep od košulje, zakopčao ga, pogledao gore na crveno-plavi neon koji je svetleo KOD ROZALITE: HLADNOG PIVA I MRTVIH PLESAČICA, pronašao svoj centar, kao što bi rekli u Źenu, i ušao unutra.

Držao je sačmaricu uz nožu, i, pošto je bilo mračno a ljudi zauzeti pričom, pićem ili plesom, niko nije isprva primetio ni njega, ni njegovu artiljeriju.

Odmah je opazio Kalhunovu zdepastu priliku pod crnim šeširom. Bio je unutar kaveza za ples sa mrtvom golišavom Meksikankom od oko dvanaest godina. Držao ju je čvrsto oko struka jednom rukom, dok joj je masirao gumeno dupe sa drugom, kao da se radi o jastuku koji pokušava da oblikuje. Ruke mrtve devojke bez šaka mlatarale su sa obe strane Kalhunovog tela, a njene male sise pritiskale su njegove snažne grudi. Lice pod brnjicom joj je konstantno kuckalo o njegovo rame, a pljuvačka joj se cedila iz usta u tankim spermičastim vrpčama, završavala na njegovoj košulji, bleдела i ostavljala vlažne fleke.

Koliko je Vejn znao, devojka je mogla biti Kalhunova sestra ili ćerka. To vam je bila takva vrsta mesta. Vrsta koja je nikla odmah nakon što je ta stvar pobeгла laboratoriji na Severu i ispunila vazduh bakterijama koje su vratile mrtve u život, povratile im osnovne motorne funkcije i načinile ih gladnim ljudskog mesa; tako da je čovek, ako bi mu žena, sestra ili majka pobenavila, a on pri tom želeo da zaradi koji dolar, mogao da pomisli: "Prava je šteta za matoru Beti Sju, al' da ga jebeš ona je sada crknuta ko hu-hu sovino govno i neće joj trebati više ništa od mene, a sa ovim bakcilima svuda oko nas, još ima da mi se izvuče iz zemljice i samo mi napravi problem. A zemlja iza kuće je teža za kopat', nego što će matematički račun da proradi, pa ću ja lepo tako mrtvu 'ladnu da je ubacim u kamionče odmah do motorne testere i namotaja bodljikave žice, prevest' je preko granice i prodat' Momcima za meso, a ovi neka je preprodaju dalje bircuzima za ples.

Nije lepo prodati svog rođenog, al' jebi ga, nema ti druge. Ja ću se samo držati podalje od tih bircuza, sve dok nisam siguran u to da je toliko trula, da će morati da je bace. Tako mi se neće desiti da uđem negde na

piće i vidim je tamo gore kako trese mrtvim sikama, i na kraju mi još bude žao i procimzdrim pred nekim drugarom ili jeftinom kurvicom.”

Ovaj način razmišljanja je obezbeđivao plesačice. U nekim drugim delovima zemlje, plesači su mogli biti muškarci ili deca, ali ovde su uglavnom bile žene. Muškarce su koristili za lov i vežbe u gađanju.

Momci za meso su uzimali tela, odsecali im ruke da ne bi mogle da hvataju, uvlačili im navrtnje kroz vilice kojima su pritezali žičane brnjice, tako da ne mogu da ujedaju, i prodavali ih lokalima negde u vreme kada su bacili bili na veliko u opticaju.

Vlasnici bircuza bi ih stavljali u žičane kaveze na udarnim mestima u svojim rupama, odvrnuli muziku, a muškarci su plaćali pet dolara da uđu tamo unutra, po'vataju ih malo, i prave se kao da plešu sa njima, dok su ove u stvari htele samo da ih hvataju i grizu, što bez ruku i sa brnjicama nisu mogle.

Ako se tipu dovoljno dopala njegova partnerka, mogao je da plati i više, pa bi je dobio vezanu za krevetac tamo pozadi, i onda je mogao da se popne na nju i obavi posao. Nisi morao da slušaš kako zvoca, da joj kupuješ poklone, daješ obećanja ili dovodiš do orgazma. Samo jebeš i voziš.

Dok god je firma uprašivala mrtve protiv buba i parfemisala ih, i nije ih držala toliko dugo da im meso otpadne tipu pravo na doku, mušterije su bile srećne ko muve na govima.

Vejn razgleda da vidi ko bi mogao da mu pravi probleme i ustanovi da su svi bili potencijalne mušterije. Razbijač od šest zarez dve stope i dve stotine pedeset funti pri tom kao prioriteta briga.

Ali nije preostalo ništa drugo nego da započne sa poslom, a sa problemima se suoči kada iskrсну. Otišao je pravo u kavez u kome je Kalhun plesao, probio se između ostalih plesača i krenuo na njega.

Kalhun je bio leđima okrenut Vejnu, i dok ^{gov}god je muzika bila ^{glasna}glasna, Vejn se nije mnogo trudio oko šunjanja. Ali, Kalhun ^{ga}ga je osetio i hitro se okrenuo sa svojom malom trideset osmicom u šaci.

Vejn raspali po Kalhunovoj ruci sa cevkom svoje puške. Mali pištolj izlete iz Kalhunove šake, otkliza po podu i zveknu o metalni kavez.

Kalhun još nije bio nadig^{ran}ran. Stavio je mrtvu devojk^uu ispred sebe, izvukao veliki nož za klanje svinja iz svoje čizme i preteči ^{ga}ga držao pod devojčinim pazuhom, što sa tolikim nožem nije bila šala.

Vejn opali u devojčinu čašicu na kolenu, izbi^{je}je pod njom, i ona kliznu dole. Njeno pazuo je zadržalo Kalhunov nož. Ostali muškarci su napustiše svoje partnere i krenuše da preskaču preko žice rojeđi se poput vrabaca.

Pre ne^{go}što je Kalhun mo^gao da otrese devojk^uu sa sebe, Vejn mu je prišao i udario ^{ga}ga cevkom sačmarice. Kalhun se srušio^{iv}, a devojk^uu je počela da puzi okolo na kolenima, kao da traži izg^{ub}ljena kontaktna sočiva.

Razbijač se prišunjao iza Vejna, ščepao ^{ga}ga ispod ramena i pokušao da primeni puni nelsonov zahvat na njemu.

Vejn se ritnu nazad u razbijačevu cevanicu, za^{gr}abulja no^gom duž nje^{gov}og^o lista i na^gazi mu na stopalo. Razbijač popusti. Vejn se okrenu, tresnu ^{ga}ga u jaja i udari sačmaricom u lice.

Razbijač pade, i nije nešto izg^{led}ao kao da ima nameru da ustane.

Vejn nije mo^gao a da ne primeti da mu se dopada muzika koja je išla. Kada se okrenuo^{iv}, imao je sa kim da pleše.

Kalhun.

Kalhun se za^{le}teo, zabio ^{gl}avu Vejnu u stomak i odbacio ^{ga}ga preko razbijača. Tresnuli su na pod, a sačmarica je ispala iz Vejnovih ruku, za^{gr}ebala duž poda i udarila puzajuću devojk^uu u ^{gl}avu. Ova to nije ni

primetila, samo je nastavila da ģmiŹe u kruŹovima i da vuĉe rasturenu noŹu za sobom kao da je koŹa koju pokuŹava da zbaĉi.

Ostale Źene, bez partnera, lutale su po kavezu. Muzika se promenila. Vejn se nije dopala ova stvar. Prespora. OdŹrizao je Kalhunovu uŹnu resicu.

Kalhun vrisnu i oni se pohrvaŹe na podu. Kalhun je obuhvatio rukom Vejna oko vrata i pokuŹao da ģa udavi.

Vejn je iskaŹljao parĉe uveta, podiŹao noŹu i izvadio noŹ iz ĉizme. Preneo ģa je napred, okrenuo, i udario Kalhuna drŹskom u slepooĉnicu.

Kalhun pusti Vejna, zaljula se na kolenima, i potom se rasprostire po njemu koliko je duŹ.

Vejn se iskobeljao ispod njeġa, ustao i Źutnuo ģa nekoliko puta u glavu. Kada je zavrŹio, vratio je bovi na svoje mesto, uzeo Kalhunovu trideset osmicu i dvocevku. JebeŹ noŹ za svinje.

Mrtva devojka je pokuŹala da ģa Źĉepa i on je otvorenim dlanom odŹurnu od sebe. Uhvatio je Kalhuna za okovratnik i poĉeo da ģa vuĉe prema izlazu.

Lica su ģledala, pritisnuta uz Źicu. Bila je to popriliĉna predstava. Dobronamerni kauboj otvori Vejnu kapiju i ģomila se razide da ih propusti. Jedan ĉovek je hteo da bude od pomoĉi, pa ih je sustiġao i rekao, "Evo njeġovoġ ŹeŹira, ģos'n", spustio ģa na Kalhunovo lice, ģde je ovaj i ostao.

Profesionalni pijanac je stajao napolju izmeĊu dva automobila i piŹao. Kada je Vejn proŹao vukuĉi Kalhuna, on reĉe, "Tvoj drugar mi ne izgleda neŹto mnogo dobro."

"Izgledaĉe joŹ i ģore kada ģa odvedem u Zakon GraĊ," reĉe Vejn.

Vejn je zastao pored '57-ice, ispraznio Kalhunov piŹtolj i zavitlao ģa Źto je dalje moġao, a onda utroŹio nekoliko minuta na Źutanje Kalhuna u rebra i dupe. Kalhun je promrmljao neŹto, prdnuo, ali nije doŹao sebi.

Kada je Vejna zbolela no^ga, poseo je Kalhuna na suvozač^evo sedište i vezao ^ga lisicama za vrata.

Prišao je Kalhunovoj Impali repliki iz '62, sa plastičnim bikovskim ro^govima postavljenim na karoseriju — tako ^ga je prvenstveno i lociraoⁿⁱ, po njegovim dobro poznatim kolima — razbio staklo sa prozora na vozač^evoj strani i pucnjem iz dvocevke otkinuo ro^gove sa kola. Izvadio je pištolj i izbušio sve ^gume, popišao se na vozač^eva vrata i ulubio ih udarcem no^ge.

Do tada je već bio suviše umoran da se posere na stražnje sedište, pa je samo nekoliko puta duboko udahnuoⁿⁱ, vratio se do '57-ice i uskočio iza volana.

Nagⁿⁱnuo se preko Kalhuna, otvorio kasetu, izvukao jednu od svojih tankih, crnih cigareta i stavio je u usta. Uⁿⁱgⁿⁱurao je upaljač, i, dok je čekao da se zaⁿⁱgreje, uzeo sačmaricu iz svoⁿⁱgⁿⁱa krila i ponovo je napunio.

Nekoliko ljudi je pomolilo svoje ⁿⁱglave na vratima lokala, a Vejn proturio dvocevku kroz prozor i opalio iznad njihovih ⁿⁱglava. Nestali su nazad tako bⁿⁱrzⁿⁱo, da su 'ladno moⁿⁱgli da budu optička varka.

Vejn je primeo upaljač svojoj cigari, podiⁿⁱgⁿⁱao željeni plakat koji je imao na sedištu, i zapalio ⁿⁱgⁿⁱa. Pomislio je da ⁿⁱgⁿⁱa radi šale stavi Kalhunu u kriloⁿⁱ, ali nije. Izbacio je zapaljeni plakat kroz prozor.

Odvezao se ispred bircuza i iskoristio preostalo punjenje da izbije neonski natpis KOD ROZALITE. Staklo je zazveckalo po krovu bircuza i pošljunčanom putu.

Sad samo kada bi još imao psa da šutne u dupe.

Odvezao se odatle u pravcu Pustinje Kadilak, i konačno Zakon Grada na drugⁿⁱoj strani.

2

Kadilaci su se prostirali miljama, praveći jedine senke u pustinji. Bili su zakopani nosom prema dole, skoro do vetrobrana, i Vejn je moⁿⁱgao

da vidi skelete nekolicine vozača u njima, posađene za volan, ili kako leže na komandnoj tabli tik uz staklo. Krov i poklopci hauba su odavno bili poskidani, a svi prozori su bili podignuti, osim onih koje su porazbijali putnici namernici, ili crkotine u potrazi za hranom.

Pomisao da se nalazi u jednim od tih kola sa podignutim prozorima na ovoj vrućini, činila je Vejna nervoznijim nego što je već bio. Bilo je tako toplo, da je bio ubeđen kako se i kosturi znoje.

Završio je sa pišanjem po Ševijevoj gumi i video kako se pišača gotovo istovremeno suši. Otresao ga je i gledao kapi kako padaju i iščezavaju u užarenom pesku. Dok je zatvarao šlic, pomislio je na Kalhuna, i kako je, kada je ranije zastao da bi dopustio kućinom sinu da se ispiša, primetio da je ovome kroz glavić doke provučen mali metalni prsten, sa koža je visio amblem Teksasa. Moğao je da razume teksaški amblem, pošto je i sam bio odatle, ali za svo blažo sveta nije moğao da razume zašto bi čovek uradio tako nešto svojim genitalijama. Bilo koji idiot koji je u stanju da provuče prsten kroz svoğa majmuna, zaslužio je da umre, pa bio on nevin ili ne.

Vejn je skinuo svoj kaubojski šešir, počesao se po zatiljku i prešao rukom preko vrha svoje glave. Znoj na njegovim prstima je bio gust poput motornoğ ulja, a proređeni deo njegove kose je bio paperjast; vrućina mu je đavolski pekla lobanju, čak i kroz smeđi filc njegovoğ šešira.

Pre nego što je vratio šešir na glavu, znoj na prstima mu se već osušio. Prelomio je skraćenu dvocevku, stavio čaure u svoj džep, otvorio Ševijeva stražnja vrata i ubacio pušku na pod.

Seo je napred za volan, a sedišta na leđima i pod njegovim dupetom bilo je vrelo poput roStilja. Sunce je sijalo kroz neznatno zatamnjene prozore kao da je uglašćana hromirana radkapna; teralo ga je da Škilji.

Bacio je pogled na Kalhuna i stao ga proučavati. Svinja je spavala sa glavom zabačenom unazad i crnim uvelim SeSirom nemarno

posadenim na glavu — što je delovalo gotovo samouvereno. Znoj je tekao niz Kalhunovo crveno lice, zalivao mu očne kapke i vrat, i slivao se u potocima na bele presvlake, brzo se sušeći. Držao je levu ruku među nogama i gnječio jaja, dok mu je desna počivala na naslonjaču za ruku, što je bilo jedino mesto na kome je mogla da se nalazi, pošto je bio vezan lisicama za vrata.

Vejn pomisli da bi trebao da prospe mozak ovom gadu, a Božu jednostavno objasni da je umro. Govnar je svakako zaslužio metak, ali Vejn nije želeo da izgubi hiljadu dolara od nagrade. Bio mu je potreban svaki peni ako želi da otvori taj otpad za automobile. Otpad je bio san koji mu se neprestano nalazio pred očima, kao mrkva pred magarcem, i nije hteo da se to više odlaže. Ako ne bude više nikada morao da prođe kroz pustinju, to će mu sasvim odgovarati.

Ćale bi mu dozvolio da kupi mesto sa parama koje je već imao, a ostalo bi mogao isplati kasnije. Ali to nije bilo ono što je on hteo. Posao lovca na učene se konačno usmrdeo i on je hteo da radi nešto drugo. Više mu nije predstavljalo jebenu zabavu. Susretao se samo sa šljmom ovog sveta. A kada si pribio kućine sinove uza zid i stavio im lisice, morao si da paziš na svoje dupe sve dok ih nisi predao. Morao si da spavaš sa jednim okom otvorenim i rukom na pištolju. Nije to bio način da se živi.

A želeo je i priliku da se oduži Ćaletu. Ćale mu je bio kao otac. Kada je bio klinac i kada mu se mama tucala sa Meksikancima preko granice, da bi mogla da isplati stanarinu, Ćale bi mu dozvoljavao da se igra na otpadu, da se penje po zardalim automobilima i da ga posmatra dok popravljaju one očuvanije, podešavaju te bebe da predu tako Fino, kao što predu žene koje su dobile kitom po guzi.

Kada je bio stariji, Ćale bi ga odveo u Galvston radi kurvi i na plažu, na jednu partiju nagradnog gađanja onih ružnih, sjebanih stvorova, koji su plivali po Zalivu. Ponekad bi ga odveo u Oklahomu na Mrtvu redaljku. Dobro je došlo matorom da malo raspali osovinom od

točka po tim crknutim govⁿⁱma, rasturi im zaražene mozg^{ov}e kako bi mogli da počivaju zauvek. Jer ako bi vas jedna od tih crkotina ug^{ri}zla, mogli ste da stavite glavu me^d' svoje no^ge i poljubite svoju rumenu g^uzicu za zbog^{om}.

Vejn izbacⁱ iz misli i Čaleta i automobilski otpad, i uključi stereo. Tiho se čula jedna od njeg^{ov}ih omiljenih kantri-vestern melodija. Pevao je Bili Konti^gas, a Vejn je mumlao uz melodiju, dok je vozio u dobrodoš^{loj}, iako ug^lavnom ne^delotvornoj, senci koju su pravili Kadilaci.

Ostavi me moja draga,
 Sa kravom pobeže ona,
 Nije mi važna više moja mala,
 jer sada je radioaktivna, vala,
 Jes', ostavi me moja draga,
 Zbog krave sa šes' sisa, vala.

Baš kada je Konti^gas stig^ao do najzanimljivijeg dela, g^de je trebao da napravi onu egzibiciju sa g^lasom, po kojoj je bio poznat, Kalhun je otvorio oči i pro^govorio.

“Nije li dovoljno što moram da crkavam na ovoj jebenoj vrućini i podnosim tvoje jebeno mumljanje, ne^go sada moram da slušam još i to sranje? Zar nemaš neku stvar od Henka Vilijamsa, ili nešto od one crnačke muzike koju su nekada pravili? Znaš ono, g^de crnje pev^uše, a jedan od njih ciči kao da su mu odseklⁱ jaja?”

“Nemaš ti pojma šta je dobra muzika, Kalhun.”

Kalhun je pomerio svoju slobodnu ruku do vrpce na šeširu i tamo pronašao jednu od preostalih cig^areta i šibicu. Kresnuo je šibicu o koleno^u, zapalio duvan i otkašljao nekoliko rundi. Vejn nije mog^ao da shvati kako Kalhun može da puši na ovoj vrućini.

“Pa, možda nemam pojma šta je dobra muzika, ali svakako znam šta je loša. A ova je, božami, loša...”

“Nisi stig'o da se obrazuješ, Kalhun. Bio si zauzet silovanjem dece.”

“Valjda čovek treba da ima neki hobi”, reče Kalhun, duvajući dim prema Vejnu. “Moj hobi su mlade pice. Osim toga, nije bila u pelenama. Tako mladu nisam mogao da nađem. Imala je trinaest godina. A znaš kako kažu. Ako su dovoljno odrasle da imaju meću, dovoljno su odrasle da imaju i decu.”

“Koliko treba da su odrasle da bi ih ti ubio?”

“Bila je preglasna.”

“Menjaj ploču, Kalhun.”

“Samo ubijam sebi vreme. Bolje pripazi, lovče na nagrade, kada se najmanje nadaš, razneću ti glavu.”

“Jednom ćeš otvoriti usta kad ne treba, Kalhun, i tada ćeš završiti ovu vožnju u prtljažniku prekriven mravima. Ne vrediš mi toliko da te ne bih rasturio.”

“Posrećilo ti se tamo u onoj rupi, dečko. Ali uvijek postoji sutradan, a nije svaki dan kao onaj Kod Rozalite.”

Vejn se nasmejao.

“Problem je u tome, Kalhun, što je tebi sve manje tih 'sutradan'.”

3

Dok su se vozili među Kadilacima, a nebo bledele poput pokvarene sijalice, Vejn je posmatrao automobile i pokušavao da zamisli kako su izgledali Ratovi Sevija i Kadilaka, i zašto su bili vođeni u ovoj bednoj pustinji. Čuo je da je to bila paklena bitka i skoro izjednačena, ali je na kraju Ševi pobedio, i to su sada bila jedina kola koja su se pravila u Detroitu. Što se njega ticalo, bila je to jedina stvar u Detroitu koja je nešto i vredela. Automobili.

Na taj način je razmišljao o svim gradovima. Pre bi dozvolio da mu se zaraženi pas posere na facu, nego što bi se provezao kroz neki, kamo li da ostane da živi u nekom od njih.

Zakon Grad je bio jedini izuzetak. Tamo će otići. Ne da živi, već da preda Kalhuna vlastima i pokupi svoju nagradu. Ljudi u Zakon Gradu su uvijek rado dočekivali privođenje kriminalaca. Javna pogubljenja su bila popularna i raznolika, a donosila su sigurnu zaradu.

Poslednji put kada je bio u Zakon Gradu, kupio je kartu za prvi red na jednom od pogubljenja, i gledao kako rastržu hroničnog kradljivca po samoposlugama, crvenokosog pacolikog tipa, razapetog lancima između dva traktora. Samo pogubljenje je bilo prilično kratko, ali je bilo mnogo zagrevanja sa klovnovima, balonima i striptizetom sa velikim sisama, koja je mogla da zanjiše svoje sise u oba pravca na bum-bum muziku.

Vejn na kraju nije bio oduševljen sa predstavom. Nije bilo organizovano kako treba, piće i hrana su bili preskupi, a prvi redovi su bili preblizu traktorima. Mogao je da vidi kako su iznutrice crvenokosog svetlije od njegove kose, a nešto iznutrica je poprskalo njegovu novu košulju, i, hladna voda ili ne, fleke nisu izašle. Predložio je jednoj od uprava da stave veliki plastični štiti tako da prednji redovi ne budu poprskani, ali je sumnjao da su bilo šta napravili po tom pitanju.

Vozili su se dok se nije potpuno smračilo. Vejn je zaustavio i dao Kalhunu komadić suženog mesa i malo vode iz svoje čuture. Potom ga je vezao lisicama za prednji branik Ševija.

“Vidiš li kakvu zmiju, monstruoenu Gilu, škorpiju, tome slično”, reče Vejn, “samo viči. Možda stignem na vreme.”

“Pre ću dozvoliti da mi se uvuku u čmar, nego što ću tebe da pozovem”, reče Kalhun.

Ostavivši Kalhuna sa glavom položenom na branik, Vejn se uvukao na stražnje sedište Ševija i zaspao sa jednim naćuljenim uvetom i jednim otvorenim okom.

Pre zore, Vejn je ubacio Kalhuna u pedeset sedmicu, i oni nastaviše sa putovanjem. Nakon nekoliko minuta vožnje kroz ranojutarnje sivilo, počeo je vetar. Jedan od onih uvrnutih pustinskih vetrova koji se pojave niotkuda. Nosio je kamenčiće kroz vazduh brzinom metka i pogađao pedeset sedmicu uz zvuk grebanja besnih mačaka.

Gume za pesak su se probijale, a Vejn je uključio vetrobranski ventilator, brisače za pesak i velika svetla, i nastavio da napreduje dalje.

Kada je došlo vreme da sunce zađe, nisu mogli da ga vide. Previše peska. Duvao je jače nego ikada, i ventilator i brisači nisu mogli da izdrže. Na gomilavao se. Vejn više nije mogao ni Kadilake da razazna.

Upravo kada je hteo da zaustavi, senka kitovskog oblika preprečila im je put, i on nađazi na kočnicu, stavljajući gume za pesak na probu. Ali to nije bilo dovoljno.

Pedeset sedmica se zanela i očesala senku na Kalhunovoj strani. Čuo je kako je Kalhun jauknuo, a onda je i sam naleteo na vrata, glava mu je udarila u metal, i mrak napolju nije bio ništa u poređenju sa onim u koji je on uronio.

4

Vejn je isplivao iz mraka isto tako brzo kao što je potonuo u njega. Krv mu se slivala u oči iz bezazlene rane na čelu. Obrisao ju je rukavom.

Prvo što je ugledao bilo je lice na prozoru sa njegove strane; žućkasto, mesečarsko lice sa izbuljenim očima i izrazom kao u idiota koji proučava sanskrit na pesku. Čovek je na glavi imao čudnu crnu kapu sa velikim okruglim ušima, a u njenom središtu, poput srebrnog tumora, nalazila se glava velikog zavrtnja. Pesak je šibao po tom licu, uvlačio se u njegove pore, udarao po netrepćućim očima, a kapa je mlatarala ušima. Čovek nije obraćao pažnju. Iako još uvijek ošamućen, Vejn je znao zašto. Čovek je bio jedan od crkotina.

Vejn pogleda u Kalhunovom pravcu.

Kalhunova vrata su bila ulubljena i savijeni metal je precvikao lisice vezane za naslonjač na dvoje. Udarac je odbacio Kalhuna na sredinu sedišta. Držao je ruku pred sobom, zbunjeno buljeći u polovinu lisica koja se klatila, kao da se radi o srebrnoj narukvici i niski od bisera.

Preko karoserije se naġinjao još jedan od crkotina i rukama raščićavao pesak. I ovaj je nosio kapu sa okruglim ušima. On prisloni ulubljeno lice na čisto mesto na staklu i zaġleda se unutra u Kalhuna. Vrpca poput bale zelene pljuvačke mu kapnu iz usta pravo na staklo.

Ostali su raščistili preostali pesak. Uskoro su svi prozori kola pokazivali bleđa, truleća lica crkotina. Buljili su u Vejna i Kalhuna kao da su dve retke ribice u akvarijumu.

Vejn je povukao udarač trideset osmice.

“A ja?”, reče Kalhun. “Šta ja da koristim?”

“Svoj šarm”, reče Vejn, i u tom trenutku, kao na signal, crkotine su se povukle sa stakla, ostavljajući jednoġ čoveka sa bejzbol palicom na haubi. On raspali po staklu, a ono se rascveta u hiljadu malih zvezda. Palica se spusti još jednom i nebo se otvori, a zvezdice i peščana oluja zasušje Vejna i Kalhuna.

Crkotine se pojaviše u kompletnoj postavi. Onaj s palicom krenu kroz rupu na vetrobranu, ne obazirući se na vrhove stakla koji su mu cepali odrpano odelo i kidale meso kao da je kartonski otpadak.

Vejn prosvira ġlavu ovom s palicom, i čovek, ġotov, pade unutra, priġnječivši Vejnovu ruku svojim telom.

Pre nego što je Vejn moġao da oslobodi pištolj, ženska ruka je poseġla kroz procep i uhvatila Vejna za kraġnu. Ostale crkotine su navalile na staklo i izbile ġa svojim stopalima i pesnicama. Ruke su bile svuda po Vejnu; bile su suve i hladne kao koŹne presvlake za sedišta. Izvukli su ġa preko volana i komandne table napolje. Pesak mu je struġao

kožu poput rendaljkice za sir. Čuo je kako Kalhun urla: "Jedite me, majku vam, jedite me dabogda vam preselo."

Gurnuli su Vejna na haubu pedeset sedmica. Lica se nadviše nad njim. Žuti zubi i bezube desni su mu bile veoma blizu. U nozdrve mu se uvukao smrad drumske smrti. Pomislio je: i sada počinje nezaustavljivo žderanje. Jedino ga je tešilo što je bilo toliko crkotina, da neće ostati ništa od njega da se vrati iz mrtvih. Verovatno će mu mozak pojesti za desert.

Ali ne. Oni ga podiгоše i odnesoše dalje. Sledeće što je video bila je jasnija slika kitovske senke u koju je udarila pedeset sedmica. Bio je to žuti školski autobus.

Vrata autobusa se otvoriše uz šištanje. Crkotine ubaciše. Vejna unutra na stomak i gurnuše njegov šešir za njim. Odstupili su i vrata su se zatvorila, za malo promašivši Vejnovu stopalo.

Vejn pogleda gore i ugleda čoveka na vozačevom sedištu kako mu se smeška. Ovaj nije bio mrtav. Samo debeo i ružan. Bio je verovatno pet stopa visok i ćelav, osim pramenova kose oko njegove sjajne ćele boje posranog poklopca WC šolje. Imao je tako duг i mračan nos zloćudnog izgleda, da je izgledao kao da će mu svakog momenta otpasti, kao prezrela banana. Imao je na sebi ono za šta je Vejn u prvi mah pomislio da je kupaći kaput, ali se kasnije ispostavilo da je kaluđerska odeжда. Bila je stara, u dronjcima i izjedena moljcima, i Vejn je mogao da vidi bledu kožu kroz rupe. Od debeljka se širio smrad koji je bio mešovina ustajalog znoja, usirenih muda i zapuštenog dupeta.

"Drago mi je", reče debeljko.

"Očaran", reče Vejn.

Iz stražnjeg dela autobusa dopirao je čudan, neraspoznatljiv zvuk. Vejn je promolio glavu između sedišta da baci pogled.

U središtu prolaza, negde na pola puta do kraja autobusa, nalazila se opatica. Ili neka vrsta opatice. Bila mu je okrenuta leđima i nosila je na

sebi crno-belu odeždu časne sestre. Deo koji joj je prekrivao glavu je bio tradicionalan, ali odatle pa nadalje bilo je popriličnih odstupanja od klasične nošnje. Odeća je bila odsečena na polovini njenih bedara, i nosila je crne mrežaste čarape i debele, visoke potpetice. Bila je vitka, sa dobrim nogama i visokim malim dupetom kome, čak ni pod ovakvim okolnostima, Vejn nije mogao a da ne oda poštovanje. Mahala je rukom iznad glave kao da šije vazduh.

Na sedištima sa obe strane prolaza sedele su crkotine. Svi su nosili kape sa okruglim užima, i oni su bili odgovorni za taj zrvuk.

Pokušavali su da pevaju.

Nije znao da crkotine mogu da proizvedu neke druge zvuke osim mumljanja i groktanja, ali ovde su sada pevali. Bilo je to tačnije pevanje bez tona, neke reči su bile iskrivljene, a neki od crkotina su samo bešumno otvarali i zatvarali usta, međutim, nije bilo zbora, prepoznao je stvar. Bila je to “Isus me voli.”

Vejn ponovo pogleda debeljka i pusti da mu ruka padne do bovija u njegovoj desnoj čizmi. Debeljko izvuče mali automatik trideset dva iz svoje odežde i uperi ga u Vejna.

“Kalibar je mali”, reče debeljko, “ali ja sam stvarno dobar strelac, a on pravi lepe, male rupe.”

Vejn odustade od posezanja u svoju čizmu.

“O ne, u redu je”, reče debeljko. “Izvadi nož, stavi ga na pod ispred sebe i gurni ga do mene. I dok to radiš, mislim da vidim dršku još jedno u tvojoj drugoj čizmi.”

Vejn pogleda iza sebe. Zbog načina na koji je bio ubačen u autobus, nogavice njegovih pantalona su se izvukle iz čizama, pa su se sada videle drške oba njegova bovija. Isto tako su mogle da imaju svetleće reklame na sebi.

Izgledalo je kao da će to biti posran dan.

Gurnuo je bovjie debeljku, koji ih je spretno za^{gov}grabio i spustio sa druge strane svo^{gov}g sedišta.

Vrata autobusa su se otvorila i Kalhun je bio ubačen preko Vejna. Za njim je sledio njeg^{gov}ov šešir.

Vejn je zbacio Kalhuna sa sebe, popravio šešir i stavio ga na glavu. Kalhun je našao svoj šešir i uradio to isto. Još uvijek su bili na svojim kolenima.

“Da li bi g^{gov}ospoda bila tako ljubazna da se premeste u središte autobusa?”

Vejn je vodio. Kalhun je, tek tada opazivši opaticu, prozborio: “Čoveče, g^{gov}ledaj to dupe.”

Debeljko je povikao za njima. “Tamo će biti dovoljno.”

Vejn se uvukao na sedišta na koje mu je debeljko mahnuo automatikom, a Kalhun ga je sledio. Sada su ušle i crkotine, popunile prednja mesta, ostavivši praznim samo nekoliko sedišta u sredini.

Kalhun reče: “Što zavijaju ona g^{gov}ovna tamo pozadi?”

“Pevaju”, reče Vejn. “Nije valjda da nikada nisi bio u crkvi?”

“Ma šta kažeš.” Kalhun se okrenu prema opatici i crkotinama, i povika: “Hej, narode, znate'l neku od Henka Vilijamsa?”

Opatica se nije okrenula, a crkotine nisu prekinule svoju bezvučnu pesmu.

“Izg^{gov}leda da ne znaju”, reče Kalhun. “Kao da je sva dobra muzika ovog sveta zaboravljena.”

Buka u stražnjem delu autobusa je prestala i opatica priđe da osmotri Vejna i Kalhuna. I spreda je dobro izg^{gov}ledala. Odeća joj je bila izrezana od g^{gov}rla do prepona, izukrššana trakama, i prilično je otkrivala sise i uske, tanke, crne g^{gov}aćice, koje nisu uspevale da zadrže šumu štrčćih stidnih dlačica, g^{gov}ustu i divlju kao kuđzu. Kada je Vejn uspeo da odvoji

pogled od nje i pogleda joj u lice, video je da je tamnoputa, sa očima boje kale i usnama kao stvorenim da ih se žvaće.

Kalhun nije stiĝao do lica. Njeĝa lica nisu zanimala. Šmrknuo je jednu i rekao njenim preponama: "Lep pogled."

Iznenada se pojavi njena leva ruka i ona ĝa ošamari. Šcepao joj je ruku i rekao: "Lepa ruka, takoĊe."

Opatica je sa desnom rukom izvela maĊioničarski trik; zavukla ju je iza leĊa, zadiĝla odeĝdu i vratila je sa derinĝerom. Prislonila ĝa je uz Kalhunovu glavu.

Vejn se naĝnuo napred, moleći se da ova neće pucati. Sa te razdaljine metak je moĝao da proĊe kroz Kalhunovu glavu, i poĝodi i njeĝa.

"Ne moĝu promašiti", reče opatica.

Kalhun se nasmešio. "Ne, ne moĝeš", reče i pusti joj ruku.

Ona sede preko puta njih, nasmeši se i visoko prekrsti svoje noĝe. Vejn oseti kako mu se zmija u Levisicama promeškoljila i poĊela da puzi uz unutrašnju stranu butine.

"Srce", reče Kalhun, "skoro da se isplati zbog tebe dobiti metak."

Opatica nije prestajala da se smeši. Autobus je bio stavljen u poĝon. Ventilatori i brisači su poĊeli da rade, vetrobran je postao plav, a bela taĊka, u mnoštvu drugih belih taĊaka na njemu, se pomerila.

Radar. Vejn je viĊao tako nešto na pustinjским vozilima. Ako preĝivi ovo i povrati svoja kola, moĝda će montirati nešto slično. A moĝda i neće, već mu je bila muka od pustinje.

Šta ĝod, praviti planove za budućnost je u tom trenutku izgledalo malko deplasirano.

Onda mu je nešto drugo palo na pamet. Radar. To je znaĊilo da su ova Ċubrad znala da oni dolaze i da su namerno izleteli pred njih.

Nađnuo se preko sedišta da pogleda mesto gde je pedeset sedmica udarila u autobus. Nije video ni belu mačku. Najverovatnije je blindiran. Većina školskih autobusa ovih dana je bila, pa tako i ovaj. Verovatno je imao i staklo otporno na metke i peščane gume otporne na oštećenja. Školski autobusi su postali takvi zbog rasnih nemira i zato što su ljudi slali mutiranu mladunčad u školu kao da su normalni. A i zbog Kodžera — matorih prdeža, koji su smatrali da klinci treba da služe odraslima za seksualne potrebe, ili da se istresaju na njima, kada su hteli malo da se opuste.

“Kako bi bilo da otključaš ovu narukvicu?” reče Kalhun. “Ionako kurcu više ne služi.”

Vejn pogleda u opaticu. “Ne pucaj. Uzeću ključ od lisica iz pantalona.”

Vejn ih je izvukao, otključao lisice, a Kalhun je pustio da padnu na pod. Vejn je primetio da je opatica radoznala, pa reče: „Da sam lovac na učenjene. Pomozi mi da otpremim ovog čoveka u Zakon Grad i mogu da se pobrinem da zaradiš nešto malo za svoj trud.”

Žena odmahnu glavom.

“Tako treba”, reče Kalhun. “Volim opatice koje gledaju svoja poslale s’ prava opatica?”

Ona klimnu.

“Uvek tako mnogo pričaš?”

Klimnu još jednom.

Vejn reče: “Nikada nisam video opaticu kao što si ti. Ne tako obučenu i sa pištoljem.”

“Mi smo mali i poseban red”, reče ona.

“Ti si neka vrsta učiteljice veronauke ovim crkotinama ovde?”

“Tako nešto.”

“Ali pošto su već mrtvi, nije li to malko besmisleno? Oni sada nemaju dušu, zar ne?”

“Nemaju, ali njihov trud doprinosi slavi Božijoj.”

“Njihov trud?” Vejn pogleda crkotine kako sede ukočeno na svojim mestima. Primetio je kako jednom upravo treba da otpadne istrulelo uvo.

On šmrknu. “Možda doprinose slavi Božijoj, ali mnogo ne obogaćuju vazduh.”

Opatica posegnu u džep svoje odežde i izvadi dva okrugla predmeta. Jedan je dobacila Vejnu, drugi Kalhunu. “Pastile od mentola. Pomaže da izdržite smrad.”

Vejn je otpakovao pastilu i posisao je. Jeste pomoglo da nadjača smrad, ali mentol nije bio nešto naročito. Osećao se kao da je bolestan.

“Kojem redu pripadate?” upita Vejn.

“Isus je voleo Mariju”, reče opatica.

“Svoju mamu?” reče Vejn.

“Mariju Magdalenu. Mi smatramo da ju je tucao. Bili su ljubavnici. Postoji dokaz u Svetom pismu. Ona je bila bludnica i mi smo formirali svoj izgled i ideale prema njoj. Napustila je takav život da bi postala Isusova lična bludnica.”

“Žao mi je Sto moram ovo da ti reknem, sestro”, reče Kalhun, “ali taj dobričina Isus je mrtav ko klada. Ako čekaš na njeđa da ti ga uvali, ta tvoja slatka maca će se osušiti i pretvoriti u prah.”

“Hvala na obaveštenju”, reče opatica. “Mi ne jebemo njeđa lično. Mi jebemo njeđov duh. Pustimo da njeđov duh uđe u muškarce, tako da mogu da nas uzmu na način na koji je Isus uzeo Mariju.”

“Sereš?”

“Ne serem.”

“Znaš, čini mi se da se stara dobra momčina upravo uvukla u mene. Zašto ne bi povukla one zavesice, srce, smestila se tamo pozadi, pa da ti stara Kalhunčina zavuče jedno^{gov} veliko^{gov} Isusa.”

Kalhun krenu prema opatici.

Ona uperi deringer u nje^{gov}ga i reče: “Ostani^{gov} gde si. Da je tako^{gov}, da je Isus u tebi, dopustila bih ti da me imaš istog^{gov} trena. Ali u tebi je Đavo^{gov}, a ne Isus.”

“Sranje, sestro^{gov}, ostavi matorog^{gov} Đavolka na miru. On ti je jedan vese^{gov}ljko. Nego da se ti i ja pohrvamo malo... Dobro, neka ti bude. Ali ako se predomisliš, ja mogu da prihvatim veru za tren oka. Nemo^{gov}guće volim da jebem. Jeb'o sam sve što sam stig'o^{gov}, osim papige, a jeb'o bi i tu malu kuju, da sam mog'o da nađem rupu.”

“Nisam još video dresirane crkotine”, reče Vejn, pokušavajući da skrene razgovor u pravcu koji bi mogao da pomogne, koji bi mu dao do znanja šta se dešava i u kakvoj se to nevolji našao.

“Kao što sam rekla, mi smo veoma poseban red. Brat Lazar”, mahnuia je rukom prema vozaču autobusa, a on je bez okretanja podigao svoju ruku da bi potvrdio, “je osnivač. Ne verujem da će zameriti ako ispričam ovu priču, objasnim sve o nama, šta to radimo i zašto. Važno je da širimo reč među nevernicima.”

“Nemoj me zvat' jebenim nevernikom” reče Kalhun. “Ovaj ti je nevernik, vozi se okolo u jebenom autobusu punom smrdljivih crkotina sa smešnim kapama na glavi. Do vra^{gov}ga, ne znaju ni pesmu da otpevaju.”

Opatica ga je ignorisala. “Brat Lazar je jednom bio poznat pod drug^{gov}im imenom, ali to ime više nije važno. On je bio naučnik-istraživač i bio je jedan od onih koji su radili u laboratoriji iz koje su bacili dospeli napolje i učinili da mrtvi zapravo ne mogu umreti, sve dok imaju neoštećen mozak u glavi.”

Brat Lazar je nosio u rukama posudu sa eksperimentom, sa klicama, i jedan od asistenata se iz šale napravio kao da će da ga saplete, a on je, ne znajući da je to šala, izbegao asistentovu nožu i ispustio posudu. U istom momentu je ventilacioni sistem raširio klice po naučnom centru. Neko je otvorio vrata i klice su bile na slobodi.

Brata Lazara je izjedala krivica. Ne samo zato što je ispustio posudu, već prvenstveno zato što je učestvovao u njenom stvaranju. Napustio je svoj posao u laboratoriji i počeo da luta po zemlji. Došao je ovamo samo sa neophodnom hranom, vodom i knjigama. Među tim knjigama bila je Biblija, i Izgubljena knjiga Biblije: Apokrifi i mnoga izbačena poglavlja Novo^{gov} zaveta. Dok ih je proučavao, nadošao je da su ova izbačena poglavlja zapravo deo Biblije. Bio je u stanju da protumači njihovo dublje značenje, pa mu se u snu ukazao anđeo i rekao mu za jednu drugu knjigu, a Brat Lazar je uzeo olovku i zapisao sve što mu je anđeo rekao, pravo od Boga, i u toj knjizi su sve misterije bile objašnjene.

“Kao što je jebanje Isusa”, reče Kalhun.

“Kao što je jebanje Isusa, i prevazilaženje straha od reči koje predstavljaju seks. Bez straha od viđenja Isusa i kao Boga, i kao čoveka. Sa saznanjem da seks, ako je namenjen Isusu i širenju vidika, može biti uzbudljivo i religiozno iskustvo, a ne samo parenje dve divlje životinje.

Brat Lazar je lutao pustinjom i planinama, razmišljajući o stvarima koje mu je Gospod otkrio, i gle čuda, otkrio mu je još nešto. Brat Lazar je pronašao veliki zabavni park.”

“Nisam znao da je Isus išao na vožnje i tako to”, reče Kalhun.

“Bio je odavno napušten. Jednom je bio deo mesta po imenu Diznilend. Brat Lazar je čuo za nje^{ga}. Bilo je nekoliko Diznilenda po čitavoj zemlji, a ovaj se nalazio usred Ševi-Kadilak Ratova, i bio je uništen, a pesak ga je skoro celog prekrrio.”

Opatica je podigla ruke. “I u tim ruševinama video je novi početak.”

“O’ladi, bejb,” reče Kalhun, “pre neĝo ŝto te streĝi srĉka.”

“Okupio je muŝkarce i ŝene srodniĝ duŝa, i nauĉio ih evanĝelju. Stari zavet. Novi zavet. Izĝubljenoj knjizi. I svojoj sopstvenoj Knjizi Lazara, jer je poĉeo da se naziva Lazarom. Simboliĉno ime koje oznaĉava novi poĉetak, dizanje iz mrtvih, oŝivljavanje i viĉenje stvari onakvima kakve stvarno jesu.”

Dok je priĉala, opatica je mahala rukama brzo^{ny}, izraŝajno. Znoj joj je izbio na ĉelu i ĝornjoj usni.

“I tako se vratio svojoj veŝtini nauĉnika, ali usmerivŝi je ka viŝem cilju — Boŝijem cilju. I kao Brat Lazar, shvatio je svrhu mrtvaca. Moŝe ih se nauĉiti da rade i ĝrade veliki spomenik slavi Boĝa. A ovaj spomenik, ova institucija kaluĉera i opatica zvaĉe se Isusova zemlja.

Kod reĉi “Isusova”, opatica je izvela posebnu vokalnu eĝzibiciju, a crkotine su, podstaknute, rekle u ĝlas^{ny}: “Tehbiii hvalaaa.”

“Kako ste, doĉavola, dresirali te crkotine?”^{BalkanW/} reĉe Kalhun. “Kao^{BalkanW/} pse?”

“Naukom u sluŝbi Gospoda Isusa Hrista, eto kako. Brat Lazar je izumeo specijalnu napravu koju moŝe kroz lobanju crkotina direktno da im ubaci u mozak, tako da naprava kontroliŝe odreĉene ŝelje. Ćini ih pasivnim i posluŝnim — bar na jednostavne zapovedi. Sa reĝulatorom, kako Brat Lazar naziva napravu, moĝli smo da uradimo mnogo pozitivnih stvari sa mrtvima.”

“Gde nalazite ove crkotine?”^{BalkanW/} upita Vejn.

“Kupujemo ih od Momaka za meso. Spaŝavamo ih od ĝreŝnih namena.”

“Trebalo bi da im se puca u ĝlavu i da ih se smesti pod jebenu zemlju”, reĉe Vejn.

“Ako bi naŝa upotreba reĝulatora sluŝila samo da bismo sebe usavrŝili, i ja bih se sloŝila. Ali ne sluŝi. Mi to radimo za Gospoda.”

“Da li kaluđer^{/BalkanTV/}i tucaju sestre?” upita Kalhun.

“Kada su posednuti duhom Isusa. Da.”

“A kladim se da su non-stop posednuti. Nije vam loša ta smicalica. Crkotine da obavljaju poslove oko zabavnog parka...”

“To sada više nije zabavni park.”

“...a slobodnih pića koliko voliš. Zvuči fino. Sviđa mi se. Matori gov^govnar tamo napred je pametniji nego što izg^gleda.”

“Nema ničeg^g sebičnog^g u našim motivima ili motivima Brata Lazara. U stvari, prvenstveno za kaznu što je zarazio svet klicama, Brat Lazar je ubrizg^gao virus sebi u nos. Sada polako truli.”

“Baš sam pomislio kako ima prilično impresivnu nosinu”, reče Vejn.

“Povlačim reč”, reče Kalhun. “On jeste tako gl^gup kao što izg^gleda.”

“Zašto crkotine nose te gl^{/BalkanTV/}upave kape?” upita Vejn.

“Brat Lazar je našao čitavo spremište puno takvih kapa na položaju u starom zabavnom parku. To su mišije uši. Predstavljaju nekakvu životinju iz crtača koja je nekada bila popularna i deo Diznilenda. Miki Maus, tako su g^ga zvali. Ovako znamo koje su crkotine naše, a koji nisu pod kontrolom naših re^ggulatora. S vremena na vreme, crkotine-lutalice zalutaju u našu oblast. Žrtve ubistava. Deca napuštena u pustinji. Ljudi koji su prelazili pustinju i umrli od žege ili bolesti. Neke naše sestre i brada su bili napadnuti. Kape su mera predostrožnosti.”

“A u čemu je stvar sa nama?” upita Vejn.

Opatica se dražesno nasmeši. “Vi, deco moja, treba da date svoj doprinos slavi Božijoj.”

“Deco?” reče Kalhun. “Alig^{/BalkanTV/}atora nazivaš g^gušterom, a, kućko jedna?”

Opatica se naslonila nazad i spustila derinđer u krilo. Podigla je nože još više, tako da su joj se gacice uvukle u procep vagine; izgledao je kao íepo mesto za provod, taj procep.

Vejn se okrenuo od prelepog pogleda, naslonio glavu pozadi, zatvorio oči i spustio šešir na njih. Za sada nije moglo ništa da se uradi, i, budući da će opatica da pazi na Kalhuna za njega, odspavaće jednu, odmorit' se za kasnije, kada će već smisliti šta će dalje. Ako će uopšte.

Utonuo je u san pitajući se šta je opatica mislila kada je rekla, "Vi, deco moja, treba da date svoj doprinos slavi Božijoj."

Imao je osećaj da mu se neće dopasti kada bude otkrio.

5

Budio se s vremena na vreme i video kako je sunčeva svetlost, koja je svetlucala kroz oluju, svemu davala zelenkaste tonove. Kalhun, videvši da je budan, reče: "Nije li to lepa boja? Imao sam jednom košulju takve boje i jako sam je voleo, ali sam se posvađ'o sa tom Meksičkom kurvom sa drvenom nogom oko nekog novca i ona ju je pocepala. Dobro sam namlatio tu malu pasuljarku."

"Hvala ti što si mi to poverio", reče Vejn i ponovo zaspa.

Svaki put kada se probudio bilo sve je svetlije, i konačno se probudio na zalazak sunca i prestanak oluje. Ali nije ostao budan. Naterao je sebe da zatvori oči i sačuva još snage za kasnije. Da bi lakše usnio, slušao je brujanje motora i mislio o otpadu, o Čaletu i svoj zabavi koja ih čeka, samo ispijajući pivo i tucajući žene sa granice, a možda i neke od onih mutiranih krava koje su imali tamo za prodaju.

Ma ne. Ništa od krava, ili onih genetski izmenjenih stvorova. Čovek mora negde da povuče crtu, a on ju je povukao kod jebenih stvorova, čak i ako su bili odgojeni tako da imaju ljudske osobine. Moraš se držati nekakvog standarda.

Narafski, ti standardi su imali tendenciju opadanja. Sećao se kada je rekao da će jebati samo lepe. Njegova poslednja kurva je izgledala veoma zastrašujuće. Ako ne bude pazio na sebe, završiće kao Kalhun, pokušavajući da nađe rupu na papigi.

Probudio ga je Kalhunov lakat u njegovim rebrima, i opatica je stajala pored njihovih sedišta sa deringerom. Vejn je znao da nije spavala, ali su joj oči bile bistre i odmorne. Klimnula je prema prozoru i rekla: "Isusova zemlja."

Ponovo je to odgovorila na onaj specijalan način, a crkotine su odgovorile sa: "Njemu hvalaaaa."

Već se dobrobrano smračilo, sveža noć sa velikim mesecom boje tučenog mesinga. Autobus je plovio preko belog peska poput mistične škune sa punim vetrom u svojim jedrima. Uspeo se uz nemoguću uspon prema nečemu Sto je izgledalo kao aurora borealis, potom utonuo u atomsku duhu koja su ispunjavale autobus čarobnim svetlima.

Kada su se Vejnove oči navikle na svetla, a autobus skrenuo desno na nesigurnoj krivini, spustio je pogled na dolinu. Ni pogled iz vazduha nije mogao biti bolji od onoga sa njegovog prozora.

Tamo dole prostirao se univerzum od uglačanog metala i izuvijanog neona. U središtu doline nalazila se ogromna statua razapetog Isusa, koja je morala biti dvadeset pet spratova visoka. Veći deo tela je bio napravljen od blistavih metala i višebojnih neona, i veći deo svetla je dolazio odatle. Kruna od bodljikave žice je bila nekoliko puta obmotana oko ploče od hroma, koja je predstavljala čelo, i nekoliko vlasu neonske kose boje rđe. Spasiteljeve oči su bile ogromna, zelena stroboskopska svetla, koja su se micala levo i desno sa revnošću pokretnog ventilatora. Na spasiteljevom licu se nalazio osmeh od uveta do uveta, a zubi su bili komadi sjajnog metala sa širokim razmacima, crnim poput pećinskih otvora.

Kip je bio opremljen i sa masivnim dskom od uđlačanih, isprepletanih kablova i cevi neona; doka je bio deblji i delovao je čvršće od čeličnih Sipki sa obe njegove strane koje su predstavljale bolešljive nođe; đlavić mu je bio napravljen od ođromnog reflektora, koji je svetleo iritirajućom bojom.

Autobus je kružio i kružio dolinom, spuštajući se poput kukca koji sporo silazi niz slivnik, i put se konačno ispravio i odveo ih pravo u Isusovu Zemlju.

Prošli su između Isusovih nođu, ispod pulsirajuće đlave njegovog kurca, prema nećemu što je izđledalo kao mali zamak od uđlačanih zlatnih cigala sa podignutim pokretnim mostom ukrašenim drađuljima.

Zamak je bio samo jedan od nekolicine visokih đrađevina koje su izđledale kao da su napravljene od retkih metala i drađog kamenja: zlata, srebra, smaragđa, rubina i safira. Ali što su bili bliđe zđradama, one su izđledale manje impresivno, a više onako kakve su u stvari bile: napravljene od maltera, kartona, fosforescentne farbe, obojenih reflektora, i Sipki neona.

Na levoj strani, Vejn je ugledao duđački, otvoreni hangar pun vozila, većinom školskih autobusa. A tu su bile i neosvetljene straćare napravljene od lima i nakatranisanog papira; verovatno domovi za mrtve. Iza koliba i ambara sa autobusima uzdizali su se kosturski oblici koji su se protezali visoko i turobno na nebu i svetlu šarenog drađog kamenja; oblici koji su izđledali kao koščati ostaci nasukanih kitova.

Nadesno, Vejn je opazio zđradu sa otvorenom prednjicom koja je služila kao pozornica. Ispred pozornice bile su stolice popunjene kaluđerima i opaticama. Na pozornici, šest kaluđera su — jedan za setom bubnjeva, jedan sa saksofonom, ostali sa đitarama — drмали đlasne, valjajuće ritmove koji su potresali autobus. Opatica sa otvorenom prednjom stranom odeđde i raspuštenom kosom, pevala je u mikrofonskom đlasom napaćenog anđela. Glas je kreštao preko zvućnika i ulazio u

autobus kroz prozore, za^{gov}glušujući zvuk motora. Opatica je zavijala “Isuse” tako du^{gov}go i g^{gov}lasno da je zvučalo kao zapoma^{gov}ganje iz pakla. Tada je poskočila i dočekala se napravivši špar^{gov}gu, a udarac o zemlju ju je vratio nazad na no^{gov}ge, kao da joj je dupe puno opru^{gov}ga.

“Kladim se da ta kučka može da pokupi novčić sa tom stvarčicom“, reče Kalhun.

Brat Lazar pritisnu du^{gov}gme, pseudo-vredni pokretni most se spusti preko uzanog^{gov} kanala, i on ih uveze unutra.

Ovde je osvetljenje bilo slabo. Zidovi su bili sumorni i sivi. Brat Lazar je zaustavio autobus i sišao, a jedan dru^{gov}gi kaluder se popeo. Bio je visok i mršav^{gov}, i imao je krive konjske zube koji su mu ulubljivali donju usnu. Imao je i skraćenu sačmaricu repetirku.

“Ovo je Brat Fred”, reče opatica. “On će biti vaš turistički vodič.”

Brat Fred je prisilio Vejna i Kalhuna da siđu sa autobusa, daleko od crkotina sa mišijim ušima i opaticom u uskim crnim g^{gov}aćicama, podbo ih da pođu mračnim hodnikom, uz navoj stepenica i niz nešto duži mračni hodnik sa otvorenim vratima na obe strane i sobama punim mraka i svetla, pokvareno^{gov}g mesa, creva na kukama, lobanja, kostiju razbacanih okolo poput odbačenih orahovih ljuski i polomljenih g^{gov}rančica; sobe pune crkotina (stvarno crknutih), precizno posla^{gov}ganih poput drva za potpalu, i prostorije pune kamenih polica, popunjenih peharima sa kao o^{gov}ganj crvenim, kao sline zelenim, kao nebo plavim, kao pišaća žutim tečnostima, kao i sa staklenim cevima kroz koje su tekle dru^{gov}ge tečnosti kao da ih neko juri, pušile se kao da su nervozne i praznile se u velike posude kao da obavljaju nu^{gov}ždu; prostorije u kojima su bile platforme, stolovi, kutije, hoklice i stolice prekrivene instrumentima, crkotinama, komadima crkotina ili g^{gov}uzama kaluđera i opatica, koji su sedeli i držali g^{gov}rafikone, epruvete ili de^{gov}love tela, i mrštili se na njih pokušavajući da se skocentrišu, usana stisnutih kao da će sledećeg trenutka da eksplodiraju sa nekakvom g^{gov}enijalnom izjavom; i konačno su stigli do male prostorije sa visokim

prozorom bez stakla, koji je gledao na svetlu, blješteću zbrku, koja se zvala Isusova Zemlja.

Soba je bila jednostavna. Sto, dve stolice, dva kreveta — po jedan na obe strane prostorije. Zidovi su bili od kamena i neukrašeni. Nadesno je bilo malo kupatilo bez vrata.

Vejn je prišao prozoru i posmatrao Isusovu zemlju kako pulsira i lupa, kao očajničko srce. Slušao je muziku na rnomenat, nagnuo se napred i proturio glavu napolje.

Bili su visoko gore i dole nije bilo ničega osim slobodnog pada. Da skočiš, završio bi sa petama svojih čizama pod krajnicima.

Vejn zviznu diveći se visini. Brat Fred je mislio da je to kompliment Isusovoj Zemlji. On reče: “Čudo, zar ne?”

“Čudo?”, reče Kalhun. “Ovaj glupavi lajtšou? Nije to nikakvo čudo. Kurcu to ne služi. Uzmite onu opaticu iz autobusa, neka se saagne i posere savršeno okruglo govno kroz obruč udaljen dvadeset koraka i to će biti čudo, Gospo'n Sjebani Zubi. Ali ovo sranje od Isusove Zemlje je najgluplja jebena ideja još od džempera za pse.

I pogledaj ovo ovde. Mogli ste da iskoristite nekakve drangulije ovde. Sliku nekakve stare dobre, gole fukse kako ga radi s mađarcem, par svinja kako se jebu. Bilo šta. A dobro bi došla i vrata na kenjari. Mrzim da tiskam napolje jedno veliko i znam da neko može da me vidi. To nije pristojno. Čovek bi morao da obavlja svoje jebeno stenjanje nasamo. Ovo mesto me podseća na jedan motel u Vaku gde sam odseo jedno večer, i nater'o upravnika da mi vrati pare. Bube u tom klonjarniku su bile tako velike da su mogle da koriste tuš.”

Brat Fred je saslušao sve to bez da je trepnuo, kao da je videti Kalhuna kako priča isto tako zapanjujuće kao videti žabu kako peva. On reče: “Spavajte čvrsto, ne dajte da vas bube iz kreveta grizu. Sutra počinjete da radite.”

“Ne želim ja nikakvo jebeno zaposlenje”, reče Kalhun.

“Laku noć, deco”, reče Brat Fred i zatvori vrata; čuli su kako je brava škljocnula, glasno i konačno, kao pad stolice pod nogama na vešalima.

6

U zoru, Vejn je ustao i otišao da piša, potom prišao prozoru da baci pogled. Pozornica na kojoj su kaluđeri svirali i na kojoj je opatica skočila bila je prazna. Kosturski oblici koje je video prošle noći su bile odavno napuštene šine i ramovi. Imao je iznenadnu viziju Isusa i njegovih apostola kako se voze na toboganu smrti, njihove duge kose i odeća kako lepršaju na vetru.

Ogromni, razapeti Isus nije delovao toliko impresivno bez osvetljenja i tajanstvenosti noći, poput kurve na jakom dnevnom svetlu, bez šminke i sa nakrivljenom perikom.

“Imaš li neku ideju kako ćemo odavde?”

Vejn pogleda Kalhuna. Ovaj je sedeo na krevetu i oblačio čizme.

Vejn odmahnu glavom.

“Pomoć bi mi dobro došla. Znaš, mislim da treba da sarađujemo. Kada se sve ovo završi možemo da pokušamo da ubijemo jedan drugog.”

Nesvesno, Kalhun je dotakao uvo gde mu je Vejn odgrizao resu.

“Ne bih ti verovao ni na razdaljini sa koje mogu da te šutnem.”

“Shvatam to. Ali dajem ti svoju reč. A moja reč je nešto na šta možeš da računaš. Neću je zloupotrebiti.”

Vejn je proučavao Kalhuna i pomislio: Pa, nema šta da se izgubi. Ima samo da pazi na svoje dupe i to je sve.

“U redu”, reče Vejn. “Daj mi svoju reč da ćeš mi pomoći da se izbavimo iz ove gužve, i kada budemo na sigurnom i slobodni, i kažeš da tvoja reč više ne važi, onda ćemo se razračunati.”

“Važi se”, reče Kalhun i pruži ruku.

Vejn je pogleda.

“Ovo potvrđuje”, reče Kalhun.

Vejn prihvati Kalhunovu ruku i oni se rukovaše.

7

Sledećeg trenutka vrata su se otvorila i nasmešeni kaluđer, sa kosom boje i kvaliteta buđavih malja, uđe zajedno sa Bratom Freedom, koji je još uvijek imao svoju pušku. Sa njima su bili dvoje crkotina. Muškarac i žena. Imali su na sebi dronjke i kape sa mišijim ušima. Nijedno od njih nije izgledalo kao da je dugo mrtvo, niti je mirisalo naročito loše. U stvari, kaluđeri su smrdeli više od njih.

Koristeći cev puške, Brat Fred ih je naterao niz hodnik, do prostorije sa metalnim stolovima i medicinskim instrumentima.

Brat Lazar je bio na najudaljenijem kraju jednog od stolova. Smešio se. Njegov nos je ovog jutra izgledao naročito zloćudno. Bela bubuljica veličine vrha palca se smestila na njegovoj levoj nozdrvi i delovala kao biserni luk uronjen u govno.

Pokraj njege je stajala opatica. Bila je niska sa dobrim, mada malo mršavim nogama i nosila istu odeću kao opatica u autobusu. Na njoj je delovala nekako devojački, verovatno zato što je bila mršava i sa malim grudima. Imala je lepo lice i oči koje su se sastojale samo od zenica. Pramenovi plave kose su izvirivali ispod dela koji joj je prekrivao glavu. Izgledala je blede i slabo, kao da je izmučena do iznemoglosti. Imala je beleg na desnom obrazu koji je izgledao kao prizor ptice u letu, u daljini.

“Dobro jutro”, reče Brat Lazar. “Nadam se da su gospoda dobro spavala.”

“Šta je to s poslom?” reče Vejn.

“Poslom?” reče Brat Lazar.

“Tako sam im to objasnio”, reče Brat Fred. “Instiktivan opis.”

“Objasniću vam”, reče Brat Lazar. “NikakvoTM posla ovde za vas, gospodo. To vam ja TMgarantujem. Mi obavljamo sav posao. Ležite na ove stolove i uzećemo uzorke vaše krvi.”

“Zašto?” reče Vejn.

“LT naučne svrhe”, reče Brat Lazar. “Nameravam da nađem lek protiv ovog virusa koji vraća mrtve u život, a da bih uspeo, potrebna su mi živa ljudska bića da ih proučavam. Zvučim kao ludi naučnik, zar ne? Ali, uverevam vas, nemate šta da izgubite osim par kapi krvi. Dobro, možda malo više od par kapi, ali ništa strašno.”

“Koristi svoju prokletu krv”, reče Kalhun.

“Koristimo je. Ali uvijek tražimo sveže primerke. Malo tu, malo tamo. A ako to ne uradite, ubićemo vas.”

Kalhun se okrenu i udari Brata Freda u nos. Bio je to dobar udarac, i Brat Fred udari dupetom o pod, ali nije ispustio pušku i odmah je uperio u Kalhuna. “Hajde samo”, reče, njeTMgov nos u potoku krvi. “Pokušaj to još jednom.”

Vejn se spremio da mu pomogne, ali je oklevao. Sa mesta na kojem je stajao mogao je da šutne Brata Freda u glavu, ali to možda nije bilo dovoljno da ovaj ne puca u Kalhuna, i tu bi otiš'o bonus od nagrade za njega. A i pored toga, dao je reč gađu da će pomoći jedan drugom da prežive pre nego što se izvuku iz ovoTMga.

Drugi kaluđer je spojio ruke i zabio ih u Kalhunovo lice, oborivši ga dole. Brat Fred se podiTMgao, i, dok je Kalhun pokušavao da ustane, udario ga kundakom sačmarice u potiljak, i to tako jako, da se Kalhunhovo čelo zabilo u pod. Kalhun se preturio na leđa i ostao da leži, dok su mu oči podrhtavale poput leptirovih krila.

“Brate Frede, moraš naučiti da podmetneš obraz”, reče Brat Lazar. “A sada, postavi tu vreću govana na sto.”

Brat Fred je pogledao Vejna da vidi ima li ovaj nekakve sumnjive namere. Vejn je stavio ruke u džepove i nasmejao se.

Brat Fred pozva dvoje crkotina i naredi im da stave Kalhuna na sto. Brat Lazar ga je privezao kaiševima.

Opatica je donela poslužavnik sa iglama, špricovima, vatom i bocama, i stavila ga na sto pored Kalhunove glave. Brat Lazar je podvrnuo Kalhunov rukav, spremio špic, zabio ga u Kalhunovu ruku i napunio ga krvlju. Žabo je iglu kroz gumeni poklopac jedne od boca i ubrizgao krv u nju.

Pogledao je Vejna i rekao: "Nadam se da ćeš ti praviti manje problema."

"Da li ću dobiti sok od narandže i keks posle svega?", reče Vejn.

"Dobićeš šansu da odeš na svojim nogama i bez čvoruže na glavi", reče Brat Lazar.

"Pa, biće da je to dovoljno."

Vejn je ležao na sto pored Kalhuna, a Brat Lazar ga je vezao kaiševima. Opatica je donela poslužavnik, i Brat Lazar mu je uradio isto što je uradio Kalhunu. Opatica je stajala nad Vejnom i gledala ga u lice. Vejn je pokušao da protumači izraz njenog lica, ali nije imao blagu predstavu šta bi on mogao da znači.

Kada je Brat Lazar završio, uhvatio je Vejna za vilicu i prodrmao je. "Božo moj, baš mi vas dvojica delujete zdravo. Ali nikada ne možeš biti siguran. Moraćemo da izvršimo neke testove krvi. U međuvremenu, Sestra Vort će izvršiti nekoliko dopunskih testova na vama, a", klimnuo je u pravcu onesvešćenog Kalhuna, "ja ću se pobrinuti za vašeg prijatelja ovde."

"Nije mi to prijatelj", reče Vejn.

Skinuli su Vejna sa stola, i Sestra Vort, Brat Fred i njegova sačmarica ga sprovedoše niz hodnik u drugu prostoriju.

Soba je bila ispunjena policama, koje su bile ispunjene instrumentima i bocama. Osvetljenje je bilo loše, najveći deo je dopirao kroz zadašćen prozor, iako je postojala anemična žuta žarulja iznad njihovih glava. Zrnca prašine su plivali u vazduhu.

U središtu prostorije, na svom stalku, stajao je veliki, nazubljeni točak. Imao je dva kajiša postavljena na vrhu, i još dva na dnu. Ispod kajiševa na dnu nalazili su se panjevi. Točak je pozadi bio priključen na uspravnu metalnu šipku, po kojoj je bilo postavljeno mnoštvo prekidača i dugmadi.

Brat Fred je naterao Vejna da se svuče i popne na točak, sa leđima prema spoju, i sa stopalima na panjevima. Sestra Vort je čvrsto vezala njegove članke na nogama, onda su ga naterali da podigne ruke, pa mu je vezala zglobove za gornji deo točka.

“Nadam se da će ovo mnogo da te boli”, reče Brat Fred.

“Obriši krv sa lica”, reče Vejn. “Ovako izgledaš luckasto.”

Brat Fred je napravio jedan vrlo nereligiozan pokret srednjim prstom i napustio prostoriju.

8

Sestra Vort je pritisnula prekidač i točak je počeo da se okreće, u početku sporo, slaba svetlost je dolazila kroz prozore, provirivala kroz prečke, prašina mu je igrala pred očima, a točak i njegovi zupci su bacali izobličene senke na zid.

Dok se okretao, Vejn je zatvorio oči. Tako ga nije hvatala vrtočlavica, naročito ne na donjim okretima.

Na okretu na gore, otvorio je oči i uhvatio prizor Sestre Vort kako stoji pred točkom i bulji u njega. Rekao je: “Zašto?” i zatvorio oči kada je točak potonuo.

“Zato što Brat Lazar tako kaže”, došao je odgovor nakon toliko duغو vremena, da je Vejn skoro zaboravio pitanje. Zapravo, nije očekivao

odgovor. Iznenadio se da je tako nešto izašlo na njegova usta, i osećao se pomalo postiden što je pitao.

Otvorio je oči na sledećem okretu nađore, ali se ona se muvala iza točka, van njegovog vidokruđa. Čuo je “klik” kao kada je pritisnut prekidač, munja je prošla kroz njega, i on je kriknuo protiv svoje volje. Rašljica elektriciteta je liznula iz njegovih usta kao kada reptil jezikom isprobava ukus vazduha.

Točak se okretao sve brže, strujni udari su dolazili sve češće, a on je sve manje vikao, dok na kraju nije potpuno ućutao. Skroz se bio oduzeo. Bio je odbačen u svemir samo sa kaubojskim šeširom i čizmama na sebi, udaljavajući se od Zemlje velikom brzinom. Svuda oko njega lebdele su olupine kola. Pogledao je malo bolje i video da su jedna od njih njegova pedeset sedmica, i da je Čale za volanom. Pored matorog je sedela Meksikanska kurva. Na stražnjem sedištu su bile još dve. Svi su delovali pripito.

Jedna od kurvi sa stražnjeg sedišta je povukla svoju haljinu nađore i pritisnula svoje golo dupe uz prozor, podigla ga tako visoko da joj može videti piću. Izgledala je kao ~~tako~~ kome je potrebno brijanje.

Osmehnuo se i posegnuo za njom, ali se pedeset sedmica udaljavala, u širokom luku, okrećući svoj rep prema njemu. Mođao je da vidi lice na stražnjem prozoru. Čaletovo lice. Uvukao se tamo pozadi i mahao mu, polako i tužno. Kurva ga je povukla iz njegovog vidokruđa.

Slupana kola su se takođe povukla, kao da su usisana vakuumom povlačenja pedeset sedmica. Vejn je plivao rukama, odbacivao se nođama, pokušavajući da sledi pedeset sedmicu i olupine. Ali se koprcao u mestu, kao leptir priboden za ploču. Auti su nestali sa vidika i ostavili ga tamo sa ispruženim rukama i nođama, okrećući se među bezbroj hladnih, neđostoljubivih zvezda.

“...kako se izvode testovi... beleži sve o tebi... unosi u tablicu... EKG, moždani talasi, jetra... sve... boli zato što Brat Lazar to tako želi... misli

da ne znam ove stvari... da sam spora... Ja sam spora, a ne glupa... pametna, u stvari... bila sam naučnik... pre nesreće... Brat Lazar nije svetac... on je lud... napravio je točak zbog Svete Inkvizicije... zna mnogo toga o Inkviziciji... smatra da nam je ponovo potrebna... zbog takvih kao što si ti... grešnih, kaže... Ali on samo voli da povređuje... ja to znam.”

Vejn je otvorio oči. Točak se zaustavio. Sestra Vort je govorila svojim monotonim glasom, objašnjavajući točak. Sećao se kako ju je pitao “Zašto” pre tri hiljade godina.

Sestra Vort je ponovo buljila u njega. Otišla je iza i on je očekivao da će točak ponovo početi da se okreće, ali kada se vratila, imala je dugo, usko ogledalo pod rukom. Stavila ga je uza zid preko puta njega. Popela se na točak sa njim, njena mala stopala na drvenim platformama pored njegovih. Povukla je dno svoje odežde i svukla crne gaćice. Prislonila je svoje lice uz njegovo, kao da traži nešto.

“On namerava da ti oduzme telo ... komad po komad ... krv, ćelije, mozak, tvoj kurac... sve... On želi da živi večno.”

Uzela je gaćice i bacila ih iza sebe. Vejn je posmatrao kako su poletele i prhnule na pod poput umirućeg slepog miša.

Uhvatila ga je za doku i navukla ga. Dlanovi su joj bili hladni i osećaj baš nije bio najbolji, ali je počeo da mu se diže. Stavila ga je između nogu i protrljala ga svojim butinama. Bile su hladne poput njenih ruku, i suve.

“Znam ga sada... znam šta radi... virus mrtvih bacila... pokušavao je da napravi nešto što će ga učiniti večnim... ali oživelo je mrtve... nije održalo žive u životu, poštedelo ih starosti...”

Njegov doka je sada pulsirao, uprkos hladnoći njenog tela.

“On secira crkotine da nauči... eksperimentiše na njima... ali tajna večnog života je u živima... zato želi tebe... ti si stranac... one koji žive ovde može da testira... ali mora da ih održava u životu da bi izvršavali

njeđove naredbe... ne dozvoljavajući im da saznaju njeđove prave namere ... potrebne su mu tvoje iznutrice i onođ drugođ ... on želi da postane Bođ ... leti visoko iznad svih nas u malom avionu i gleda dole ... Kladim se da voli da misli da je stvoritelj...”

“Avion?”

“Ultra-lagani.”

Ugurala je njeđov kurac u sebe, i bilo je hladno i suvo tamo unutra, kao u jetri ostavljena preko noći da se osuši. Pa ipak, ustanovio je da je spreman. U ovom stadijumu, mođao bi da napravi rupu u repi.

Poljubila ga je u uvo i duđ vrata; hladnim, malim poljupcima, suvim poput tosta.

“...misli da ne znam... Ali ja znam da ne voli Isusa... On voli sebe i moć... Tužan je zbog svođ nosa...”

“Kladim se da jeste.”

“Uradio je to u trenutku religiozne gđroznice... pre nego što je izgubio veru... Sada želi da bude ono što je bio... Naučnik. Želi da napravi sebi novi nos... zna kako... videla sam ga kako je jednom uzgajao prst u posudi... uzgajao ga od kože sa zglavka jednođ od brade... Može on svakakve stvari.”

Sada je počela da pomera svoja bedra. Mođao je da vidi preko njenođ ramena ođledalo na zidu. Mođao je da vidi kako se valja njeno belo dupe, crna odeđda zadignuta iznad, preteći da će se svaki čas spustiti kao zavesa. Počio je da ubada, polako, snažno.

Pogledala je preko svođ ramena u ođledalo, gđledajući sebe kako ga jebe. Izraz njenođ lica je bio više proučavajući, nego pun zanosu.

“Želim da se osećam živom”, reče. “Osetim dobar, čvrst kurac... Bilo je tako davno.”

“Dajem sve od sebe”, reče Vejn. “Ovo baš i nije nešto naročito romantično mesto.”

“Guraj tako da mo^{gov}gu da g^{gov}a osetim.”

“Lepo”, reče Vejn. Dao je sve što je imao. Počeo je da g^{gov}ubi erekciju. Osećao se kao da konkuriše za radno mesto i ne ostavlja baš najbolji utisak. Osećao je da će ona biti nezadovoljna njime.

Sišla je sa njega i spustila se dole.

“Ne krivim tebe”, reče on.

Otišla je iza točka i pritisnula neke stvari visoko udesno. Ponovo se popela na njega, zakačila svoje članke iza njegovih. Točak je počeo da se okreće. Potresali su g^{gov}a kratki elektrošokovi. Nisu bili toliko snažni kao malopre. Bili su okrepljujući. Kada ju je poljubio bilo je to kao da je jezikom dotakao bateriju. Osećao je kao da mu elektricitet teče venama i ističe kroz g^{gov}lavu njegovo^{gov}g kurca; imao je utisak kao da će je napuniti munjom umesto spermom.

Točak je počeo da škripi dok nije stao; mora da je postojalo neko vremensko ograničenje na njemu. Bili su na^{gov}glavačke i Vejn je mo^{gov}gao da vidi njihov odraz u ogledalu; iz^{gov}gledali su kao dva g^{gov}uštera koji se jebu na prozorskom oknu.

Nije mo^{gov}gao da kaže da li je svršila ili nije, tako da je nastavio i obavio to do kraja. Bez elektriciteta je g^{gov}ubio želju. Nije to bilo prvoklasno parče dupeta, ali do vra^{gov}ga, kao što bi Čale uvijek rekao: “Naj^{gov}gora pica koju sam ikada imao bila je dobra.”

“Oni će se vratiti”, reče ona. “Uskoro... Ne želim da nas zateknu ovako... Imamo još testova da uradimo.”

“Zašto si uradila ovo?”

“Želim da izađem iz reda... Želim napolje iz ove pustinje... Želim da živim... I želim da mi ti pomogneš.”

“Ja sam za, ali krv mi ide u g^{gov}lavu i polako me 'vata nesvest. Možda bi trebala da siđeš sa mene.”

Nakon jedno^{gov}g eona, ona reče: “Imam plan.”

Odlepila se od nje^{gov}a, otišla iza točka i lupila prekidač koji je okrenuo Vejna uspravno. Pritisnula je drugi prekidač i on poč^{eo}e polako da se okreće, i dok se okretao^{gov}, a munja poi^gravala u njemu, ona mu izloži svoj plan.

9

“Mislim da stari dobri Brat Fred 'oče da me pojebe”, reče Kalhun. “Uporno pokušava da mi u^gura svoj prst u šupak.”

Bili su ponovo u svojoj sobi. Brat Fred ih je vratio nazad, nateravši ih da ponesu svoja odela, i sada su bili ponovo sami i oblačili su se.

“Bežimo odavde”, reče Vejn. “Opatica, Sestra Vort, ona će nam pomoći.”

“Šta je njena računica u svemu tome?”^{/BalkanTV/}

“Mrzi ovo mesto i želi moj kurac. Ug^lavnom, mrzi ovo mesto.”

“Kakav je plan?”^{/BalkanTV/}

Vejn mu je prvo rekao šta je Brat Lazar planirao. Sutradan će ih dovesti u prostoriju sa čeličnim stolovima, postaviti na njih, i ako se testovi pokažu ispravnima, prog^lasiti ih super-zdravima, pa će Brat Lazar da im o^guli kožu sa tela, polako^{gov}, zato što^{gov}, po Sestri Vort, on voli to da radi polako^{gov}, pa će im iscediti krv i skuvati u svojim epruvetama poput kafe, iseći im mozak i staviti u kanistere, i složiti njihove vene i org^{an}e u zamrzivače.

Sve to biće obavljeno u ime Bo^ga i Isusa (njehmuu hvalaaa) pod izgovorom da traži lek protiv virusa crkotina. Ali sve će to biti zauzvrat za Brata Lazara, koji hoće da ima nov nos, nadleće svojim ultralakim Isusovu Zemlju i živi doveka.

Plan Sestre Vort je bio sledeći:^{gov}

Ona će biti u sobi za vivisekciju. Sakriće pištolje. Njen će biti prvi potez, odvr^{ać}anje pažnje, ostalo je na njima dvojici.

“Ovaj put”, reče Vejn, “jedan od nas dvojice se mora dokopati te sačmarice.”

“Da nisi im’o prst u dupetu danas popodne, sada bismo ih imali.”

“Ovaj put je iznenađenje na našoj strani. Pravo iznenađenje. Neće očekivati Sestru Vort. Možemo da se popnemo na krov i uzletimo u tom ultra-laganom. Kada nestane goriva, možemo hodati i vratiti se do pedeset sedmice, možda još uvijek funkcioniše.”

“A onda ćemo se razračunati. Ko god pobedi, zadržava kola i malu prevrtljivicu. A što se sutrašnjeg dana tiče, imam mali adut.”

Kalhun je obukao svoje čizme. Ođvrnuo je petu na jednoj od njih. Otpala je i mali nož mu je ispao u ruku. “Oštar je”, reče Kalhun. “Rasporio sam Kineza od stomaka do grkljana sa njim. Išlo je lako ko štapom u sveže govno.”

“Bilo bi bolje da si im’o to spremno danas.”

“Želeo sam prvo da ispitam situaciju. A i pravo da ti kažem, mislio sam ću, ako budem čvoknuo Brata Freda u usta, da ga eliminišem iz daljeg takmičenja.”

“Udario si ga u nos.”

“Jašta, vrag ga odneo, ali ciljao sam u usta.”

10

Zora, a soba sa metalnim stolovima je izgledala isto. Niko nije doneo vazu sa cvećem da učini prostoriju prijatnijom.

Nos Brata Lazara se, pak, promenio; sada su se dve biserne kuglice ugnezdile na njemu.

Sestra Vort, koja je izgledala samo malo živahnije nego juče, stajala je pored. Držala je poslužavnik sa instrumentima. Ovaj put je poslužavnik bio pun skalpela. Njihova sečiva su hvatala svetlo i veselo im namiđivala.

Brat Fred je stajao iza Kalhuna, a Brat Buđave Malje iza Vejna. Mora da su danas bili prilično samouvereni. Nisu im trebale crkotine.

Vejn je pogledao Sestru Vort i pomislio da možda sve nije kako treba. Možda ga je lažala tim svojim usporenim tonom. Jedino htela malo kurca i želela da se za to ne sazna. Da bi to uradila, mogla je obećati bilo Sta. Moglo je da joj bude svejedno šta će im Brat Lazar uraditi.

Ako je i delovalo kao da je prevara, Vejn će pokušati. Čak i ako će morati da skoči pravo pred cevku puške Brata Freda. Bolje otići tako, nego da ti ogule kožu sa tela. Uopšte mu se nije dopadala slika Brata Lazara i njegovog ružnog nosa kako se načinju nad njim.

“Baš mi je drago što vas ponovo vidim”, reče Brat Lazar. “Nadam se da se neće ponoviti jučerašnje neugodnosti. A sada, na stolove.”

Vejn pogleda Sestru Vort. Njeno liceje bilo bezizražajno. Jedino što je izgledalo živo na njoj bila je savijena ptica njenog beleđa na obrazu.

U redu, pomisli Vejn, otići ću samo do stola, a onda ću uraditi nešto. Čak i ako bude pogrešno.

Koraknuo je napred, a sestra Vort je sasula sadržaj poslužavnika u lice Brata Lazara. Skalpel se zabio u njegov nos i ostao tamo da se klati. Poslužavnik i ostatak njegovog sadržaja su pali na pod.

Pre nego što je Brat Lazar mogao da jaukne, Kalhun se saгнуo i okrenuo. Našao se pod puškom Brata Freda i upotrebio svoju podlakticu da pomeri cev prema gore. Puška je opalila i zaprašila plafon. Malter se rasuo po njima.

Kalhun je bio sakrio nožić u ruci, i sada ga je izvukao i zario u prepone Brata Freda. Sečivo je prošlo kroz odeždu i žarilo se do balčaka.

Isto momenta kada se Kalhun pokrenuo, Vejn je iz okreta zabio podlakticu u grlo Brata Buđave Malje, potom se okrenuo, uhvatio ga za glavu, trгнуo je nadole i opalio ga kolenom nekoliko puta. Zakucao ga je za pod sjurivši lakat u njegov zatiljak.

Kalhun je sada imao sačmaricu, a Brat Fred je bio na podu pokušavajući da izvuče nož iz svojih muda. Kalhun je razneo glavu Brat Freda, a onda to isto učinio i Bratu Buđave Malje.

Brat Lazar, sa skalpelom koji je još uvijek visio iz njegovog nosa, je pokušao da pobežne, ali je naĝazio na poslužavnik i to ĝa je poslalo u vazduh. Sleteo je na svoj stomak. Kalhun se u dva duĝa koraka našao do njegā i udario ĝa u vrat. Brat Lazar je ispustio zvuk kao da ĝrgulja i pokušao da ustane.

Vejn mu je pomogāo. Šćepao je Brata Lazara za okovratnik njegove odežde, podiĝao ĝa ĝore i udario njime o sto. Skalpel se još uvijek klatio na kaluđerovom nosu. Vejn ĝa je zĝrabio i zavrnuo, odnoseći tako parče nosa. Brat Lazar je urliknuo.

Kalhun je ĝurnuo sačmaricu u usta Brata Lazara i to ĝa je nateralo da prestane s urlanjem. Kalhun je repetirao pušku. On reče: "Evo ti ĝa na", i povuče obarač. Mozak Brata Lazara je izleteo na potiljak vozeći se na parčetu lobanje. Mozak i lobanja su udarili u sto i otklizali po podu poput tanjira sa kajĝanom ĝurnutim duĝ restoranskoĝ pulta.

Sestra Vort se nije ni pomerila. Vejn je pretpostavljao da je svu svoju koncentraciju utrošila da bi udarila Brata Lazara poslužavnikom.

"Rekla si da ćeš imati pištolje", reče joj Vejn.

Okrenula mu je leđa i zađiĝla svoju odeždu. Na pojasu iznad njenih ĝaćica bila su dva revolvera trideset osmice. Vejn ih je izvukao i držao svaki u jednoj ruci: "Vejn Dvopištoljaš", reče ponosno.

"Šta je s onim ultralakim?" reče Kalhun. "Napravili smo ĝalamu dostojnu zatvorske pobune. Moramo da se mrdamo."

Sestra Vort se okrenula prema vratima u dnu prostorije, ali pre nego što je mogla išta da kaŝe ili povede, Vejn i Kalhun su poskočili, zĝrabili je i ĝurnuli prema njima.

Sa druge strane vrata su bile stepenice i oni su ih prelazili po dve istovremeno. Izašli su kroz tavanska vrata na krov i tamo se nalazio ultralažani, vezan kaiševima sa kopčama za metalne alke. Sastojao se od plavo-belog platna i metalnih šipki, a sa svake strane je bila privezana repetirka, vreća sa hranom i čutura sa vodom.

Otkočili su kajiseve koji su ga vezivali za krov, ušli u avion sa dva sedišta i upotreбили kajiseve da vežu Sestru Vort između sebe. Nije bilo nešto udobno, ali moglo je da se šiba.

Sedeli su tako. Nakon nekoliko trenutaka Kalhun reče: "I?"

"Sranje", reče Vejn. "Ne znam da upravljam ovom spravom."

Pogledali su u Sestru Vort. Ona je buljila u komande.

"Reci nešto, do đavola", reče Vejn.

"Ono je prekidač", reče ona. "Ona poluga ... napred je gore, nazad spušta nos nadole... na jednu stranu je levo..."

"Shvatio sam."

"Pa stušti onda ovu šklopociju preko ivice", reče Kalhun.

"Sad je sve ili ništa", reče Vejn.

Vejn kresnu motor i dade gas. Mašina se zakotrljala napred, krivudajući.

"Preteški smo", reče Vejn.

"Izbaci pičku napolje", reče Kalhun.

"Ili svi ili niko", reče Vejn.

Ultra-lažani nije prestajao da maše repom levo-desno, ali se uzdigao kada su prešli preko ivice.

Lebdeli su stotinjak jardi, napravili gadan luk sa kojim Vejn nije mogao da se izbori, i pali pravo na statu Isusa, udarivši je u glavu, usred krune od bodljikave žice. Reflektori su se razbili, metal je zaškripao, žica se zapetljala u najlonska krila letilice i zadržala je. Glava Isusa se nagnula

prema napred, otkačila i izletela na električnim kablovima poput pajaca iz kutije. Kablovi su se zategli stotinjak metara od zemlje i zaljuljali glavu i letilicu kao jo-jo. Onda se kruna od bodljikave žice razmotala i spustila letilicu ostatak puta. Ona je udarila u zemlju uz lomljivu, cepanje i oblak prašine.

Glava Isusa se klatila nad skršenom letilicom kao ptica koja se sprema da ključne crva.

II

Vejn je ispuzao iz olupine i isprobao svoje noge. Funkcionisale su.

Kalhun je bio na nogama psujući, odvezujući puške i zalihe.

Sestra Vort je ležala u središtu krša, najlonski i aluminijski podupirači obmotani oko nje poput leptirovih krila.

Vejn je počeo da raščićava otpatke sa nje. Video je da joj je noga slomljena. Kost je izbijala iz njenog bedra poput zašiljenog štapa. Nije bilo krvi.

“Evo crkvenog sabora”, reče Kalhun.

Proneo se glas o Bratu Lazaru i ostalima. Horde kaluđera, opatica i crkotina su nadolazile preko pokretnog mosta. Neki kaluđeri i opatice su imali oružje. Sve crkotine su imale palice. Sveta svetinja je vikala.

Vejn je klimnuo u pravcu voznog parka. “Uzmimo autobus.”

Vejn je podigao Sestru Vort, smestio je u svoje naručje i potrčao. Kalhun, noseći samo puške i zalihe, ih je prestigao. Uskočio je na otvorena vrata autobusa i nestao sa vidika. Vejn je znao da on sada čupa žice i pokušava da im da kontakt. Vejn se nadao da je ovaj dobar u tome, i brz.

Kada je Vejn stigao do autobusa, položio je Sestru Vort do sebe, izvukao trideset osmicu i stao ispred nje. Ako je već morao da ode, želeo je

da ode kao Divlji Bil Hikok. Zadimljeni pištolj u obe ruke i žena koju će da štiti.

Zapravo, više bi voleo da autobus proradi.

I jeste.

Kalhun je ubacio u brzinu, isterao ga unazad i ispravio ispred Vejna i Sestre Vort. Kaluđeri i opatice su počeli da pucaju i njihovi meci su se odbijali od strane oklopljenog autobusa.

Kalhun je iznutra povikao: “Penjite se, do đavola.”

Vejn je stavio pištolje za pojas, pokupio Sestru Vort i uspuzao unutra. Kalhun je naglo startao autobus i Vejn i sestra Vort su poleteli preko sedišta.

“Mislio sam da ćeš da odeš”, reče Vejn.

“I hteo sam. Ali sam dao reč.”

Vejn je položio Sestru Vort na sedišta i pogledao joj nogu. Nakon prodrmanja koje im je Kalhun priredio; prelom je još više zjapio.

Kalhun je zatvorio vrata autobusa i bacio pogled na spoljnji retrovizor. Kaluđeri, opatice i crkotine su se skupili u nekoliko autobusa i sada su ih sledili. Jedan od njih se kretao veoma brzo, kao da mu je motor friziran.

“Verovatno imamo glavnu babu za vratom”, reče Kalhun.

Uspeli su se preko peščane dine i onda se našli na uskom putu koji je krivudao prema gore. Iza njih, jedan od autobusa je zaostao, možda zbog nekog mehaničkog kvara. Drugi je napredovao.

Put se proširio i Kalhun je povikao: “Mislim da je seronja ovo čekao.”

Dok je Kalhun govorio, njihov progonitelj je nabio brzinu, skrenuo nalevo i izbio pored njih, pokušao da se prebaci do njih i zgura ih sa puta, dole u sve dublju dolinu. Ali se Kalhun borio sa krivinama i nije uzmicao.

Vrata drugog autobusa su se otvorila i opatica, upravo ona iz autobusa koji ih je doneo u Isusovu Zemlju, stajala je tamo raširenih nogu, izloživši šumicu svojih prepona u crnim gaćicama. Jednom rukom je obgrlila šipku sedišta i obema šakama držala uvijek popularni crkveni alat, sačmaricu repetirku.

Kada su uhvatili krivinu, opatica je opalila jedno punjenje u prozor do Kalhuna. Čulo se prskanje i tanke, izvijane linije su se raširile u svim pravcima, ali je staklo izdržalo.

Repetirala je sledeću rundu i ponovo opalila.

Otporan na metke ili ne, ovaj put je prednji sloj stakla otpao. Još jedno precizno plasirano punjenje i otići će i ostatak stakla, a Kalhun će moći da se oprost sa svojom glavom.

Vejn je kleknuo na sedišta i spustio prozor. Opatička ga je videla, pomerila se i pucala. Pucanj je otišao nisko, pogodio je dno prozora, napravio staklenu paučinu i razneo ram u sitne komadiće.

Vejn je proturio trideset osmicu kroz prozor i opalio dok je opatica punila novu rundu. Njegov metak ju je pogodio u glavu i njeno levo oko se nadulo i ovlažilo, a ona se obrnula jednom oko šipke i izgubila sačmaricu. Ispala je kroz vrata. Visila je tako neko vreme na laktu, a onda joj se ruka ispravila i ona ispade napolje. Autobus je prešao preko nje i ostavio je sočnu i crvenu iza sebe, poput zgaženo komada želea.

“Šteta dobre pičke”, reče Kalhun. Navalio je na drugi autobus i ovaj se povukao. Ali Kalhun je navalio još jače i naterao ovog da udari u zid uz riku dostojnu jednog pantera.

Autobus se vratio unazad, odgurao Kalhuna do ivice litice i zatrubio dvaput za Isusa.

Kalhun je ubacio u nižu, otpustio gas, dozvolio da drugi autobus prođe za pola dužine. Onda je zavrnuo volan tako da je zakačio njegovu stražnjicu i odbacio ga preko puta. Zabio se u njegovu stranu nosom

svođa autobusa i onaj drugi počeo da se okreće. Očeo je prednjicu Kalhunovog autobusa i zgužvao branik pod njega. Kalhun je zakločio, a drugi autobus je nastavio da se okreće. Sleteo je s puta u dolinu uz hor zapomagaja.

Trideset minuta kasnije došli su vrh kanjona i bili u pustinji. Autobus je počeo da dimi sprema i proizvodi zvuke psa koji se guši na pilećoj koski. Kalhun je zaustavio.

12

“Usrani branik se iskrivio tamo ispod i ošteti gume”, reče Kalhun. “Mislim da će, ako uspemo da skinemo taj branik, ostati dovoljno gume da se vozimo na njoj.”

Vejn i Kalhun su se dohvatili branika i povukli, ali nije hteo da ide. Ne u potpunosti. Jedan deo je bio izgužvan i taj deo je konačno popustio i odvojio se.

“To bi trebalo da bude dovoljno da ne žulja gumu”, reče Kalhun. Sestra Vort je dozivala iz autobusa. Vejn je otišao da je pogleda. “Izvedi me iz autobusa”, rekla je na svoj spori način. “... želim da osetim slobodan vazduh i sunce.”

“Tamo napolju kao da uopšte nema vazduha”, reče Vejn. “A na suncu je onako kako je uvijek. Vruće.”

“Molim te.”

Podigao ju je, izneo napolje, pronašao pešćano brdašće i položio je tako da može da osloni glavu.

“Ja ... trebaju mi baterije”, reče ona.

“Šta kažeš?” reče Vejn.

Ležala je gledajući pravo u sunce. “Najveće delo Brata Lazara... Crkotina koja može da misli... seća se svoje prošlosti... Bila naučnik

takođe... Njena ruka se podigla u pomacima, konačno uhvatila deo odežde koji joj je pokrивao glavu i svukla je.

Iz središta njene zamršene plave kose sjajila se srebrna ručka.

“On... nije bio dobar čovek... Ja sam dobra žena... Želim da se osećam živom... kao pre... baterije se prazne... donela druge.”

Njena ruka se zaplela oko poklopca džepa na njenoj odeždi. Vejn ga je otvorio za nju i izvadio sadržaj, četiri baterije.

“Koristi dve... prosto.”

Kalhun je sada stajao nad njima. “To objašnjava neke stvari”, reče on.

“Ne gledaj me tako...” reče Sestra Vort, i Vejn je primetio da joj nikada nije rekao svoje ime, a da ona nikada nije ni pitala. “Odvрни... stavi baterije unutra... Bez njih ću početi da jedem... Ne mogu mnogo da čekam.”

“U redu”, reče Vejn. Otišao je iza nje, uspravio je uz peščani brežuljak i odvrnuo metalni poklopac sa njene lobanje. Razmišljao je kako ga je jebala na točku i kako je očajnički želela da oseti nešto, i kako je bila hladna poput kamena i neuzbuđena. Sećao se kako je gledala u ogledalo nadajući se da će videti nešto čega tamo nije bilo.

Bacio je baterije u pesak, izvukao jedan od revolvera, stavio ga uz njen potiljak i povukao obarač. Njeno telo se neznatno trgnulo i palo na stranu, njeno lice okrenuto prema njemu.

Metak je izašao na mestu gde se nalazila ptica na njenom obrazu, potpuno je odnevši, ostavljajući rupu bez kapi krvi.

“Najbolje”, reče Kalhun. “Ima dovoljno žive pice na ovom svetu bez da vucaraš ovu mrtvu stvar sa slomljenom nogom za sobom.”

“Začepi”, reče Vejn.

“Kada se muškarac razneži zbog žena ili dece, može da računa da je s njim svršeno.”

Vejn je ustao.

“Pa, dečko”, reče Kalhun. “Cenim da je došlo vreme.”

“Tako izgleda”, reče Vajn.

“Ne^{gov} da mi to obavimo sa stilom, šta ka^{Balkan-IT/}žeš? Daj mi jedan od tvojih pištolja, pa ćemo okrenuti leđa jedan drugom, a ja ću brojati do deset, i kada izbrojim, okrenućemo se i pucati.”

Vajn je dao Kalhunu jedan od pištolja. Kalhun je proverio burence i rekao: ^{gov}“Imam četiri komada.”

Vajn je izvadio dva iz svog ^{gov}pištolja i bacio ih na zemlju. “Sad smo kvit”, reče on.

Stali su leđa uz leđa i držali pištolje uz no^{gov}gu.

“Pretpostavljam da ćeš me predati ako me ubiješ”, reče Kalhun. “To znači da ćeš mi prosvirati glavu ako bude trebalo. Ne želim da se vratim kao jedan od crkotina. Obećavaš ^{Balkan-IT/}li?”

“Jašta.”

“Uradiću isto za tebe. Dajem reč. Znaš, ovo je već nešto.”

“Oćemo da pričamo ili da pucamo?” ^{Balkan-IT/}

“Znaš, dečko, ^{gov}pod nekim drugim okolnostima, mogao si da mi se svidiš. Mogli smo da budemo prijatelji.”

“Sumnjam.”

Kalhun je počeo da broji i oni su počeli da koračaju. Kada je stigao do deset, okrenuli su se.

Kalhunov pištolj je ^{gov}grmnuo prvi, i Vajn je osetio kako ^{gov}ga je metak pogodio nisko u desnu stranu ^{gov}grudi, neznatno ^{gov}ga zanevši. Podigao je svoj revolver, dao sebi vremena, i opalio istovremeno sa Kalhunovim drugim hicem.

Kalhunov drugi metak je prozviždao pored Vajnove ^{gov}glave. Vajnov metak je ^{gov}pogodio Kalhuna u stomak.

Kalhun je pao na kolena i imao problema sa uzimanjem vazduha. Pokušao je da podigne svoj revolver, ali nije mogao; kao da se pretvorio u nakovanj.

Vejn je pucao još jednom u njeđa. Ovaj put ga je pogodio u sred grudi i oborio tako da su mu nođe ostale povijene pod njim.

Vejn je prišao Kalhunu, spustio se na koleno i uzeo mu revolver.

“Sranje”, reče Kalhun. “Nikada ne bih pomislio. Pogoden?”

“Ogreban.”

“Sranje.”

Vejn je prislonio revolver na Kalhunovo čelo, Kalhun je zatvorio oči, a Vejn je povukao obarač.

13

Rana nije bila oğrebotina. Vejn je znao da bi trebao da ostavi Sestru Vort gde je, utovari Kalhuna u autobus i otpremi ga da bi dobio nagradu. Ali ga nagrada više nije zanimala.

Poslužio se otpatkom od branika da im iskopa plitki grob, jedan do drugog. Kada je završio, zabio je komad metala između njih i mušicom svođa revolvera urezao: OVDE LEŽI SESTRA VORT I KALHUN KOJI JE DRŽAO SVOJU REČ.

Zapravo se nije moglo lepo pročitati i znao je da će prvi pravi vetar da ga obori, ali mu je bilo bolje zbog nečegā, iako nije znao zbog čegā.

Njegova rana se otvorila i sunce je sada bilo veoma jako, a budući da je izgubio svoj šešir, mogao je da oseti kako mu se mozak kuva u lobanji, kao meso u kipućem loncu.

Popeo se u autobus, upalio ga, vozio dan i noć, i bilo je blizu jutra kada je stigao do Kadilaka, skrenuo među njih i vozio se dok nije došao do pedeset sedmice.

Kada je zaustavio i pokušao da izađe iz autobusa, ustanovio je da jedva može da se kreće. Revolveri za njegovim pojasom su se lepili za njegovu košulju i stomak zbog krvi iz njegove rane.

Ustao je poduprevši se o volan, uzeo jednu sačmaricu i poslužio se njom kao štakom. Uzeo je hranu i vodu, i izašao da prekontroliše pedeset sedmicu.

Kurcu nije valjala. Ne samo da je izgubila vetrobran, već je prednjica bila duboko ulubljena, a jedna od velikih guma za pesak je bila iskrivljena pod takvim uglom da je znao da je osovina slomljena.

Naslonio se na Ševija i pokušao da misli. Autobus je bio u redu i još uvijek je bilo nešto goriva u njemu, a mogao je da izvuče crevo iz prtljažnika pedeset sedmice i pretoči gas iz njenog rezervoara u autobus. To će mu dati još nekoliko milja.

Milje.

Nije bio u stanju da hoda dvadeset stopa, a ne još da se skoncentriše na vožnju.

Ispustio je sačmaricu, hranu i vodu. Popeo se na haubu Ševija i uspeo nekako da dospe na krov. Ležao je tamo na leđa i posmatrao nebo.

Bila je vedra noć i zvezde su bile jasne, bez mutnog svetla oko njih. Bilo mu je hladno. Kroz nekoliko sati, zvezde će izbledeti, sunce će se pojaviti i hladnoću će zameniti vrućina.

Okrenuo je glavu i pogledao prema jednom od Kadilaka i licu kostura prislonjenom uz vetrobran, kako zauvek gleda dole u pesak.

Nije to bio način da se skonča, gledajući dole.

Prekrstio je noge, ispružio ruke i proučavao nebo. Sada više nije bilo tako hladno, a i bol skoro da je prestao. Bio je potpuno oduzet.

Izvadio je jedan od revolvera, napeo ga, prislonio uz svoj potiljak i nastavio da gleda zvezde. Onda je zatvorio oči i ustanovio da još uvijek može da ih vidi. Još jednom je lebdeo u praznini među zvezdama, samo sa

kaubojskim šeširom i čizmama na sebi, a pored nje^{ga} su plutale olupine kola i pedeset sedmica, neoštećena.

Ovaj put su se kola kretala prema njemu, a ne od nje^{ga}, pedeset sedmica ih je predvodila, i kako se približavala i postajala sve veća, video je Čaleta za volanom, pored nje^{ga} je bila Meksička p^uta, a pozadi još dve. Svi su se smešili, a Čale je zatrubio i mahnuo.

Pedeset sedmica je došla do nje^{ga} i stražnja vrata su se otvorila. Među kurvama je sedela Sestra Vort. Još pre nekoliko trenutaka nije bila tu, ali sada jeste. I nikada ranije nije primetio koliko je veliko stražnje sedište pedeset sedmice.

Sestra Vort mu se nasmešila i ptica na njenom obrazu se malko podigla. Kosa joj je bila začesljana, du^{ga} i ravna, i ona je delovala rumeno i srećno. Na podu, do njenih no^{gu}, nalazio se karton hladno^g piva. Lon Star, nema g^{re}ške.

Čale se na^gin^{ja}o preko prednjeg^g sedišta pružajući svoju ruku, i Sestra Vort i kurve su g^a pozivale da u^{de}.

Vejn je isprobao ruke i no^{ge}, i ovaj put otkrio da može da se pokrene. Doplivao je do otvorenih vrata, dotakao Čaletovu ruku, i Čale je rekao: “Baš lepo što te ponovo vidim, sinko” i u trenutku kada je Vejn povukao obarač, Čale g^a je uvukao unutra.

RADMILO ANĐELKOVIĆ

FRANKO ISPORUKA

Taborske priče Greja Svaruka

Jedina slaba tačka moje teorije da je nerad pravi pokretač ^{nov}progresa ljudske rase jeste dosada. Tu začkoljicu sam, u raspravama sa prijateljima o ^{nov}genezi čovečanstva, uvijek vešto zaobilazio, sipajući ^{nov}argumente o neospornosti potrebe umne životinje da se sa Sto manje napora domogne svega onoga što joj je potrebno za život. Na tom prvobitnom planu sam i najjači.

Zašto je čovek sišao sa majmunske evolutivne ^{nov}grane? Spoznao je da je kretanje lakše od veranja i protezanja za poslednjim plodom na drvetu. Susedno, još neobrano drvo, nudi svoje plodove uz manje napora. Kako smo postali ^{nov}stočari? Pametnima lov nije bio u krvi. Jednostavnije je naviknuti nejake mladunče divljači na sebe i zadržati ih u svojoj blizini dok ne zakrče creva. Slično je bilo i sa ratarstvom. Ko bi zaludno sakupljao semenke i korenje po šumama i proplancima, derao svoju odeću po trnju i oštrom kamenju? ^{nov}Prevrneš malo zemlju i zakopaš semenke.

A kad smo već kod odeće, i ona postoji da bi se izbeglo mukotrpno seljakanje ka toplijim krajevima. Da nas je ka civilizaciji povel vrednoća, kako to neki uporno pokušavaju da dokažu, još bismo sve te^{nov}glili na sopstvenim leđima, a točkovi i kola bi ostali za neku drugu, civilizacijski potencijalnu vrstu.

Ako mislite da mi je teže da u svoju teoriju uklopim tekovine kasnijih civilizacija, varate se. Telefon, televizija i videokont uštedeli su nam odlaske do poznanika i raspitivanja o novostima u svetu; ^{nov}prevozna

sredstva, od zaprežnih kola do interplanetarnih letilica, oslobodila su nas pešačenja i plivanja. He, he... i letenja.

Danas su putovanja Galaksijom zamorna i pored svih skraćivanja klizanjem duž prostornih iskrivljenja. Siguran sam da neki mudrijaš upravo sada naporno radi na trenutnim prenosnicima i pitanje je vremena kada ćemo prostim lupanjem po QWERTY tastaturi moći da zamenimo dosadno veče u kući raspojasanom pijankom u nekom primamljivom ćumezu sazvežđa Strelca.

Teorija mi nije ništa slabija ni na sociopolitičkom planu. Društveni sistemi, pih! Svi su nastali u borbi za vlast koja daje pravo na neograničeni nerad. Sećate li se priče o biznismenu i lenjom pecarošu? Savetovao ga je da peca više i sve proda, da bi kupio bolji pribor, kojim bi upecao više i bolje prodao, da bi kupio mreže kojima bi... Sve se završilo vizijom sopstvene firme u kojoj zablenući pecaroš više ne bi morao da radi. 'Pa šta onda,' upitao je iznemoćao od slušanja. 'Onda? Moćao bi da radiš šta želiš!' pomalo se zbunio biznismen. 'Recimo, da odeš na pecanje...' 'Ali, ja već pecam...' promumla pecaroš i usredsredi pažnju na svoj plovak, koji je titrao u zaštonetnim krugovima na površini vode.

Zadrti radoholici će na ovom mestu ispaliti svoj poslednji argument: odakle onda toliko zadovoljstvo i ispunjenje u rezultatima svog napornog rada? Eh, u ovoj sintagmi pogrešan je akcent - bitni su rezultati, a ne naporan rad. Stara poslovice u mojoj, korišćenoj verziji, glasi: 'Uradi danas da ne bi morao sutra.' Mala, ali drastična razlika, zar ne?

Nikom ne kažem da lenjivistička teorija nije potpuno moja i da negde u dubinama Galaksije još živi njen idejni tvorac Paraskevas Fotias. No, on mi to ni u kom slučaju neće zameriti. Na pijanci gde smo postali istomišljenici i pobratimi utvrdio je da smo poreklom iz istog kraja i poverio mi, da tamo svi tako misle i na taj način žive, iako najčešće to ne žele da priznaju.

“Gde je to?”^{/BalkanTV/} pitao sam ġa.

“Na Balkanu.”, zaġonetno je odgovorio.

“Gde je to?”^{/BalkanTV/} bio sam tupo raznovrsari.

“Na Zemlji.”, zapećatio je svako dalje zapitkivanje.

Zemlja je samo jedna legenda, mada, kao i kod svih legendi, mora da je nekada i neġde postojala takva planeta. Pa, i taj Balkan u orbiti ųutog Sunca. Jer, u izmišljenim prićama najćeće ima više istine neġo u onima koje vaųe za istinite. To je moja druga teorija, za koju ću neki drugi put izneti sve provere i dokaze. Ne bio Grej Svaruk Heninġ, Veliki Cigānin Galaksije, pronalazać sveġa odbaćenog, a vrednog, vlasnik srebrnozelenog Skakaća, previše klizavog za Kompanijsku Policiju, uzorni ćlan ġrupe 'Pet i dvanaest', ljubimac ųena i Miane.

Da nije dosade neprestano bih proveravao svoju teoriju na lićnom svetu Istreri, uųivajući u planiranju nemoġućeg i neostvarljivog, razradi sistema za odošenje i brušenje dijamantske planine sa Maġnum Gema, tajnoj ekstrakciji sokova duġovećnosti iz mošnica vatrenih miševa ųto ųive u podzemlju velećasnog Monjifora Ajkona ili odošenju prediktivnih snova iz neizmerne zbirke Foresta Dųerka. Ovako^{rev}, bezvremeno vreme poćelo je neugodno da traje i debelo lice Embrouza Tibouna na ekranu videokonta doćekao sam kao dobrodošli sinhronicitet.

Strukturalne veze sinhroniciteta, kao dobroġ ili lošeg iznenaćenja u trenucima daj-Boųe-da-se-nešto-doġodi, kod mene su u fazi hipoteze i tek predstoji vreme za transformaciju u teoriju. No^{rev}, ostavimo to po strani, jer i to je neka druga prića.

“Grej Svaruk Heninġ?”^{/BalkanTV/} Bezdlake obrve i usta obrazovale su ġotovo savršen krug oko otvora nozdrva na spljoštenom nosu. Nekoliko podvaljaka pod bradom upotpunjavalo je utisak neprekidnog koncentrićnog talasanja.

“Da?”^{/BalkanTV/}

Odazvao sam se, pokušavajući da na licu očuvam izraz dotadašnje mrzovolje. U meni je sve igralo od izazovnih nagoveštaja.

Okolišao je sa razlozima za svoj poziv, raspitivao se o mom zdravlju, proveravao koliko sam zauzet, žalio što se tako retko viđamo. Ta ja sam izazov i blagodet za bilo koji od njegovih restorana u Galaksiji, na planetarnom tlu ili u Slobodnim Orbitama. Par minuta kasnije osećao sam se kao očerupani karšan u nekom od njegovih umaka za prethodno nagrizanje.

“Ernbrouz,” prekinuo sam ga, “ne moraš me smlaviti zbog običnog poziva na večeru...”

Večera je bila samo povod i u to sam bio izvesno siguran mnogo pre nego što smo, udobno zavaljeni u pseudomorfne fotelje intimnog separea njegovog restorana T-Central na Mejnu, u Mejnu, zapalili brižljivo zavijene herc-havana cigare.

Nisam mogao da se oslobodim utiska da pseudomorf muklo stenje pod njegovom telesinom, dok je lagano nestajala u oblacima duvanskog dima. Podsećao je na stidljivu hadžijsku bumamu pod sedam velova kad je konačno odlučio da progovori:

“Grej, moram se đornoči asahazi-umaka...”

“Asahazi-umak?...” nije mi ništa značilo.

“Legendarni...”

“Znao sam.” Nisam znao, ali sam hitro počeo da gradim poziciju. “Legendarno je nemoguće, a samo nemoguće može da bude zadatak za Svaruka Iéninga...”

“Tačno. Moguće je poduhvat za specijalce, a nemoguće za genijalne...” ulaživao se istresajući bar hiljadu godina staru frazu.

“De, de, Embrouze, ne hvatam se ja na taj mamac. Ja sam samo običan profesionalac,” blago sam protestovao, mada pomalo primljen na ponuđeni kalem, “doduše, veoma skup profesionalac...”

Nešto me je zaustavilo u pogledu Embrouza Tibouna. Iskre u očima su mu postale previše sjajne, kao Mirošu Volaru na Serti, pošto je pre mene opazio obrise izgubljene pehejske platforme, pod debelim slojem ljuštura sićušnih tritofera i tako odneo dve trećine obećane nagrade. Lovac je osetio lovinu, pecaroš krupnu ribu na drugom kraju struka, kockar je sa vrha špila izvukao dobitnu kartu. Sve je govorilo da sam ja ta lovina što je zatresla njegovu mrežu. Pomenuo sam visoku cenu svojih usluga i na taj način nagovestio da ću se dati nagovoriti.

Sta mou, duğa usamljenost pojačava neotpornost na ljude.

“Ti samo reci koliko...” bio je velikodušan.

“Ti reci kako...” pokušao sam da se zakačim za neku od nepostojećih činjenica.

“Ne postavljam pitanje, tri hiljade, pet hiljada kinti...” već je licitirao.

“Ali, nisi mi odgovorio na pitanje!” dreknuo sam. “Kako da pronađem taj tvoj prokleti sos?”

“Pojma nemam.” Debelo lice izroni iz duvanskog dima. “Ti moraš da znaš kako...”

“A, ti — koliko?...” primakoh svoje lice njegovom.

“Čekaj, da nismo malo obrnuli stvari?”

“Jesam, ali ja ne znam koliko mogu da te ogulim, ako nemam nikakve informacije šta je i gde treba da se nalazi to što ti zoveš asahazi-umakom.”

“Koliko se sećam, složili smo se da je tražanje za nemogućim tvoj posao?”

“Dobro,” udahnuo sam duboko, “Onda, za tebe samo dvadeset i pet hiljada.”

“Pa,” počeo je pojedinačno, a odmah zatim nastavio rafalom, “pa, pa, pa... jesi li ti normalan? Pa, pa... Vladimir Rom mi je uzeo samo dve stotke!”

Znao sam da se nešto može iscediti i iz iscedene paste za zube. Samo ako je pritisak pravi.

Vladimir Rom mu je uzeo samo dve stotke.

Dobro sam znao Vladimira. Suviše. Pravi, nepatvoreni Cigānin, od najbolje sorte. Zna da iz ničēga stvori vrednost. Ajan-kristali postali su osnova transferne optike, tek pošto ih je on počeo prodavati kao dragocene oblutke sa Ajanine, mazivo iz pišmo-stabala sa Bedela nije bilo poznato dok ga on nije iscedio. Nikada neću zaboraviti slučaj konvertoskih pauka sa Lide. Umesto da na toj oġavnoj planeti definitivno nastrada, posle havarije u kojoj su na njegovom brodu otkazali svi kompjuterizovani uređaji, uspeo je da na brzaka otkrije seġmentiranu konverzionu polupropustljivost pojedinačnih parova noġu ovih polupauka-polustonoġa, sa šezdeset i četiri para noġu, i da na oštećenim mestima uġradi nekoliko tuceta. Čitavu menaġeriju, koju je na povratku poneo sa sobom, unovčio je tako da je moġao da otkupi eksploataciono pravo na Lidi za sledećih dvadeset ġodina. Koliko je dobio prodajući to pravo ni meni nije bilo poznato.

“Šta ti je Vladimir prodao za dve stotke?” moje pitanje je od duvanskog dima načinilo inje i separe se izbistrio.

Embrouz je počeo da se meškolji i pseudomorf pod njim zaškripa kao pred odlazak u reciklaġu. Ili su to bili njegovi zubi. Koncentrični krugovi na licu su se konačno pocepali i sada je podsećao na sparušenu rotkvu.

“Teġlicu asahazi-umaka.” Promucao je

“Znači, imaš ga?”

“Mali, malecki uzorak.”

“I nisi kupio još?”

“Hteo sam...”

“I?”

“Nije doneo...”

To je bilo krajnje sumnjivo: Vladimir je započeo nešto a nije dovršio. Ličilo mi je to na Parijevu priču o balkanskom marketing proizvodu koji ima prođu na tržištu, ali može da se proizvede samo u jednom primerku.

“Kako nije doneo?”

“Jednostavno, nije doneo...” Embrouz je počeo da se ljuti. “Uzeo i — vratio novac. Mrmljao, izvinjavao se, molio da to niko ne sazna. Stvar je prosta, pokušao je i nije uspeo...”

“Da možda nije tražio da posebno meni ne kažeš?” učinilo mi se da sam napipao trag.

“Jeste...” skrušeno je priznao.

“A ti odmah na moju vezu videokonta...”

“Nisam imao izbora.”

Nešto je tu počelo da liči na zamku koja je trebalo da me onemogućí u takmičenju za ovogodišnji naslov Velikog Cigánina, koji se dodeljuje na taborovanju na Kidisu. Da mene uvali u nerešiv zadatak, a on da se pojavi sa pričom koja bi mu donela titulu.

“Koliko je vredeo taj ugovor?”

Oklevao je kao da još tvrdi pazar, kao da nema šanse da shvatim da je sva ujdurma sračunata da mi umanji ugled.

“Koliko!!!” Dreknuo sam.

“Trinaest hiljada.”

Čitava njegova pojava pretvorila se u reč — Eto! _ i ja sam zadivljeno zviznuo. Sa toliko kinti se niko ne zavatlava. Ta suma,

otprilike, predstavlja vrednost novog srebrnastozelenog Skakača ručne izrade, ili, čak, dvadesetogodišnje pravo prolaza kroz Tranzitne stanice na svim prostornim iskrivljenjima u Galaksiji.

“I, nije doneo?”

“Ne. Rekao je da je to bilo sve. Puki slučaj, anahronizam, relik izgubljene civilizacije, artefakt nedostupnih...”

Događaj je počeo da pokazuje i svoju zanimljiviju stranu. Vladimir nije uspeo i svi to lako mogu da saznaju. Ja bih mudro čutao, dok Embrouz Tiboun ne šatre sve svoje konkurente širom Galaksije. Asahazi-umakom koji je specijalno za njega nabavio Grej Svaruk Hening. Tamo gde to pre njega nije uspeo Vladimir Rom. Ipak, ostalo je još nekoliko pitanja.

“Šta je, zapravo, asahazi-umak?”

Embrouz pljesnu rukama i u separeu se pojavi njegov lični sekretar. Kao da su svi znali kako će se ovde stvari dalje odvijati.

“Donesi!” naredio je.

Asahazi-umak je vredeo ugovora koji sam tom prilikom sklopio. Činijica beše veličine monopakovanja u instant-hotelima. Uz to svežanj izdanaka parasagusa.

“Umočiti izdanak i lagano grickati.” Napomenuo je uz blaženi osmeh.

Sedam se još da sam bio vrlo raspoložen da sa njim sarađujem, da sam hvalio njegov veličanstveni osećaj za selekciju vrhunske hrane, da sam procenjivao zajedničke uspehe u plasmanu širom Galaksije, da sam pozeleo i proveo više sati u društvu nekoliko njegovih specijalnih službenica i da sam, potom, nesmanjenom energijom, uskočio u svoj Skakača i odjezdio u pravcu Gajne. Sa nešto dodatnih podataka i sa preteranim entuzijazmom. Uz ugovor za vreću od deset kilograma asahazi semena. Vrađ bi ga znao kako smo zaključili da je u pitanju neko

seme. Ali, sve će biti u redu ukoliko jeste. I, ukoliko se iz takvog semena može iscediti ulje za taj božanski umak.

*

Gajna je planeta koja može da vrati čoveka zdravoj pameti. Malo prekasno u mom slučaju, jer je ugovor bio u mom unutrašnjem džepu, a biti budala na Kidisu, makar zajedno sa Vladimirom Romom, nije nimalo privlačno.

Nalazila se u pratnji usamljene zvezde u bezzvezdanom prostoru oivičenom sazveždima Nedođina, Vukojebine i Tandarije. Sve u svemu, prilična pustara koju su i najzlosređniji naseljenici rado izbegavali. Neko bu mogao reći da je i moja Istrera sasvim izvan uobičajenih galaktičkih staza, ali, ona je moj izbor, mesto kad prepunim akumulatore ljudskom prisutnošću. Gajna je nešto drugo.

Pogled iz stacionarne orbite mogao bi da prevari. Sasvim pristojan odnos plavetnila i smeđezelenog, sa ljupkim belim uvojcima oblačnih masa, nagoveštava prijatne osmehe i ugodan boravak. Noćna stana je nešto iskrenija. Odsustvo bledoluminiscentnih polja, čak i tamo gde se dodiruju zatamnjene boje kopna i mora, upozorava na divljinu i pustoš bez civilizacije.

Drugi krug Skakača ponovo dovodi dnevna područja u polje vizira. Već su znatno uvećana; zakošene ivice kružnice stapaju se sa gustom atmosferom na obzorju i preplavljuju vidno polje. Može da se uoči geometrija saobraćajnica, ali, to su gotovo zarasli ožiljci, kraste gradova su otpale i nevični bi Iako poverovali u devičanstvo Gajne. Kao da je ovde vreme, poput snažno zamahnutoḡ klatna, nezaustavljivo hrlilo unazad nakon sudara sa krajem civilizacije. No, sve duḡe senke, što ḡraḡe ka nadolazećem pojasu mraka, ne ocrtavaju traḡove razaranja. Planeta je ljudima otkazala postepeno, bez silovitih promena, onako uzḡred, kao klizava strma ravan rastućeḡ naḡiba.

Poslednji mrak pre sletanja na osvetljenoj strani vratio mi je misli na detalje priče iz Romovog izveštaja, koji se do sada bili zapreteni u halucinantnom iskustvu konzumiranja asahazi-umaka. Prva činjenica: asahazi-umak je Vladimira Roma doveo do Gajne. Proverio sam u memoriji Megaračunara promet kroz Tranzitnu Stanicu na nedodinskom izkrivljenju. Moj baksuzni konkurent prošao je kroz nju i registrovao svoju TriK karticu. Tamo i nazad. Ukupno stoosamdeset i šest standardnih časova. Samo jednom. To je značilo da je asahazi-umak dobio negde drugde, a da gaje trag odveo na Gajnu. Nije moglo da bude obrnuto, da je taj put bio samo zamka za potonje tražace. Datirao je nakon prvog susreta sa Embrouzom. Uostalom, i Embrouz je vodio neku vrstu svoje istrage, pa nije imao motiva da me vara. Ili je možda imao? Druga činjenica: Vladimir se predao odmah nakon Gajne. Kao da je u rukama imao jedan jedini trag, pravi ili lažan svejedno, i odmah nakon neuspeha priznao poraz.

Iz njegovog ranijeg kretanja nije bilo moguće naslutiti odakle mu prva bočica. Kretanje Cigana nikada u sebi ne sadrži nagoveštaje, sve je zamka u zamci ili zametanje tragova. Provera njegovih susreta po mračnim ulicama ili špelunkama i krčmama ne bi dala nikakve rezultate. Ja ne bih načinio takav propust, a on nije bio ništa gori. Samo, možda malo manje srećan. To je bila karta na koju sam zaigrao.

O susretima na Gajni ništa nije rekao Embrouzu. Čak ni da je bio na Gajni. Naprosto je tresnuo na sto uzetu akontaciju i izgubio se. Kao da je u svom tražanju naleteo na samog đavola. Treća činjenica: đavo ne postoji. U protivnom, Grej Svaruk Hening bi već sa njim imao posla. Doduše, tražanje za đavolom ima svoju neugodnu stranu: prepoznaš ga tek kad se nađeš u njegovom naručju. A onda te đavo odnese.

Stalno mi se nametao utisak da je glavni sastojak asahazi-umaka sadržan u semenu neke niske trave, da toj travi odgovaraju umerenija područja. Takva gde razgranata stabla čvrsto upetljena strukovima

paviti ne ometaju njen slobodan razvoj, možda tereni sa visokopropusnom podlogom, bez intenzivnih sezonskih kiša.

Bilo bi iluzorno tražati za tačnim mestom gde se nedavno spuštao Vladimir Rom.

Traganje za nepoznatim sadrži u sebi više nivoa složenosti. Recimo, asahazi možda ima sličnosti sa riĝa-začinskom travom. Oni koji su samo imali prilike da osete njen ukus na dobro pripremljenom roštilju, nemaju praktično nikakvu šansu da je pronađu u prirodi. Neće znati ni gde ni šta da traže.

U nešto boljem položaju su oni, koji su lično koristili riĝu ili su je izmrvljenu i sasušenu kupovali u trgovini. Miris osećaju intenzivnije i, ako su bili radoznali, u stanju su da nakon pažljivoĝ zagledanja zaključe da se podjednako koriste listovi, cvet i seme.

Kraj gde približno treba tražiti poznat je onima koji tu istu travu kupe u sasušenim svežnjevima na nekoj od pijaca suptropskoĝ pojasa Eline. Tamo turisti, ponekad, zapaze i one koji su ĝa brali, kako sa naramcima mirisnih svežnjeva prolaze kraj njih . Time se dostiže nivo na kome su poznati oblik i veličina biljke, sezona branja i kraj u kome ova raste. No to, zapravo, ne znači da će riĝa biti pronađena. Možda slučajno poneki struk, posle nasumičnoĝ traĝanja po obraslim stenovitim padinama.

A ja sam imao zadatak da postignem uspeh što ĝa ostvaruju oni koji pouzdano znaju da riĝa raste na dobro zasenčenim padinama, na mestima gde u kišnom periodu ima dosta vode, gde ponekad teče bujični potok i gde slabo propusni sloj obezbeđuje bokorenje mirisne biljke u sušnoj sezoni. Takvi se za par sati obezbede za čitavu ĝodinu. Ili, više ĝodina.

Elej, Ruku, prikoči, tvoj asahazi čak ne mora da bude biljka! Bilo bi ludo ako su te nasumične pretpostavke dovele na pravo mesto. I ciganska logika da posle kiše dolazi sunce. Da posle nikakvih informacija od

Embrouza, stvari mogu samo poći na bolje i da jedino treba da sačekaš svoj komad sreće.

Ako me je intuicija ispravno dovela do Gajne, zašto Vladimir Rom nije uspeo i obezbedio vrednu pobedu? Umesto toga je pobećao. Od čega beži jedan od najvećih Cigana? Šta pokreće moj osećaj da sam na pravom mestu? Mnogi traže đavola, ali malo je onih koji su spremni i da se suoče sa njim. Kao što ljubomorni muž uhodi u neveri svoju rođenu ženu i na samom cilju odustaje od pogleda kroz razmaknutu zavesu. Konačno odmeravanje otpisuje gubitnike; dobitnici stiču pravo na novo suočavanje. I ništa više.

Sunce je na obzorju zaboravilo crvenu boju, bakarni amalgam na Skakaču. izneo sam pneumatski šator i razvio ga na samoj ivici platoa. Dole, u dubini, čula se tiha prepirka sastavljenih reka. Kao da su predlagale novu činjenicu: đavo postoji i vreme je da se Svaruk suoči sa njim. Zaspao sam u vreći uz misao da i njegovo rođato gospodstvo može da prička do sutra.

*

Probudila sam se sa neugodnim osećajem da san o litici nad sastavom dveju reka nosi u sebi neobičnu poruku s one strane svesnog. Zatvorenih očiju pokušavala sam da očuvam celinu slike koja se neumitno rastakala, povlaćći se u deponijske memorije, gde je i nastala kao konglomerat nekada doživljenog ili tek mogućeg. Još koji trenutak i utihnucé reke, a litica će obrasti gradskim četvrtima. Upravo kako Leuk izgleda već dva milenijuma. Jesam li sanjala vreme pre Grada ili ono što tek dolazi?

Mrzovoljno i pro hladno jutro izbacilo me je iz sobe čim sam napustila postelju. Prosto sam pobećla do kupatila i tamo, još mamurna od sna, potražila među šminkom pribor za brijanje. Odjednom, videla sam u ogledalu svoje zaprepašćeno lice, vrhovima prstiju opipavala sam obraze, zatim čvršće, čitavim dlanom, odozdo nađore, kao da ću osetiti

bradu izraslu posle jučerašnjeg brijanja. Sa osećajem da ludim, zatvorih oči.

Oblačenje i brz doručak samo su pojačali neugodnost i želju da što pre napustim svoj mali stan. Kao da su me tuđe ruke doticale dok sam navlačila tara pantalone i termički pulover. Bradavice na grudima su mi se naježile; još su se ocrtavale kad sam prošla kraj ogledala u predsoblju. Izletela sam na ulicu, kao da me tamo očekuje spas od nepostojećeg progonitelja.

Leuk je opet u magli. Polegla je na rekama, pa po ravnici ka severu, sve do sivož zida obzorja. Na južnoj strani, poput Leučkih hridi, izranjaju dva zelena obrisa okolnih brda. I ništa više. Moj svet je čardak svijen ni na nebu ni na zemlji. Sećanja govore o autostradama i drugim gradovima, o gustim listopadnim šumama što jesen oboje svim bojama prirode i obrađenim poljima zrakasto raspoređenim oko seoskih jezgara, ali o tome ništa ne znam. Zakon zabranjuje silazak u maglu i ja se držim ulice.

Vagin bulevar je na središnjem hrbtu hridine i osnovna je arterija Leuka. Lako izbijam na njega i krećem u suprotnom pravcu od ušća reka ka uzvisini iznad Sakralnog trga gde se nalazi Zboron. Tamo sam zaposlena na inplantaciji memorijskih blokova u tela putujućih androida. Oni obavljaju međuplanetarne trgovačke transakcije za Gajnu, ali, ne znam kuda odlaze i da li nešto donose. Kao svaka Gajnina, vaspitavana sam da se pokoravam i da ne pitam.

Pokretna staza me nosi a da ne susretnem nikoga na svom putu. One ispred mene i one iza mene uvijek su suviše daleko, na drugoj strani bulevara prilike promiču prebrzo u suprotnom pravcu; samo naslućujem da bi neka od njih mogla da bude muškarac. Nekoliko puta pokušala sam da pređem i sustignem nekoga. Uzalud, uklopne trake bi se pobrinule da ostanem sama; mehanizam čitavog sistema nije trpeo grupna opterećenja. Samo u Zboronu radimo zajedno, ali tamo su isključivo žene.

Ne znam zašto mi se muškarci vrte po glavi kad nikada nijednog nisam videla. Sećanja govore o njima, ali Zakon i Informativni kompjuterski sistem agencije Zboron napominju da Gajnine moraju da se uzdržavaju. Još decenijama.

Mada nađam da se i drugima slično dešava, nerado se o tome govori. Jedino mi je Sona, jednom prilikom, u pauzi za sendvič i topli napitak, ispričala o noćnim morama u kojima se dodirivala sa muškarcima. Na moje zgražanje, odvrtila je da je kod drugih isto, da kasnije danima pokušavaju da ih ponovo zamisle u kasnim večernjim satima, sve dok se sećanje ne istrga na nespojive detalje.

Ja nisam sanjala muškarce, sanjala sam da sam muškarac.

Nagli grč me izbaci iz ravnoteže, pohrlih ka unutrašnjim, sporijim delovima staze, da izbegnem kotrljanje. Zaustavila sam se sa dlanovima na izlogu trgovine odećom; kroz staklo me je posmatralo izbuljeno muško lice. Za trenutak pomislih da bi moglo biti moje. Međutim, ostalo je nepomično kada sam pomakla glavu ustranu. Olakšanje zbog prepoznavanja manekenske lutke pretvori se u histeričan smeh, koji dokrajči tegobu započetu grčenjem želuca. Oteturala sam do ulaza u zgradu i otvorila vrata. Nađonska potreba da se izbljujem povukla me je ka sivilu, koje se nađlo zgušnjavalo u neprozirnu tamu.

*

Neću da otvorim oči. Neka se san, ovog puta, raspadne u haotične piksele boja. Želim da Leuk i Vađin bulevar, Skralni trg i palata Zborona budu potpuno stvarni kad krenem na posao. Tako da ne naletim na mesto koje ne moža da postoji. U mom gradu ne može da postoji prodavnica muške odeće. Međutim, upravo ta slika nikako ne želi da se raspadne. Vidim izlog i manekensku lutku, ceri mi se iznutra. Apsurdno, postoje samo Gajnine. Za sada.

Rukom dotičem lice i slika se pretapa. Izlog postaje ogledalo i vidim svoj zabezeknuti izraz u njemu. To je već bolje. Naravno, nema

nikakvih znakova brade pod mojim prstima. Povlačim pokrivač preko glave i tiho se smejuljim. Savršeno mogu da zamislim svoje šake kao muške. Prostraniji i mesnatiji dlan, maljava nadlanica sa mišićnim brežuljcima između kojih teku venske, čvornovate reke. Ha, Korana, to bi bile prave ruke za doticanje, zar ne? ^{/Balkan-TM/} Za maženje sa trajnijim uspomenama od onih koje su ti ostavili susreti sa Sonom ili Tijanom...

Ruke mi više nisu na licu. Osećaj dodira čudesno je različit, najpre meko treperavo lebdenje nad epitelom. Pokušavam da ga dohvatim izmaglicom svojih feromona. Zatim, pravo električno pražnjenje na erogēnima. Mogu da raspoznam svaku papilu čvrstoḡ otiska, što sabira moje grudi u jedno. Na slabinama dodir postaje dubok i moja dijafragma zastaje. Prestajem da dišem u iščekivanju.

Odjednom, zvuk vrata što se otvaraju.

Nekoje ušao u moju sobu.

Opet san? ^{/Balkan-TM/} Ne, nije. Koraci, pa potom glasovi. Ostajem pritajena, zaleđena u pokretu, sa rukama na malom stomaku. Dotle sam stigla.

Glasovi postaju suvisle rečenice.

“Doktore, mislite li da ono neće ostaviti posledice?” ^{/Balkan-TM/}

“Sigurno je da neće. Onesvestila se čim je ušla u ^{my} germinativne prostore...”

“Germinativni?...” ^{/Balkan-TM/}

Pauza. Čujem tišinu. Narasta pitanje kome bih želela da se pridružim. Izrečeno je nešto nerazumljivo, nešto nepoznato ^{my} Tijani, to je bila ona. Bilo je nepoznato i meni. Šta to taj tuđi glas zna, a da nije u memoriji običnih Gajnina? ^{/Balkan-TM/}

“Magla... Tako se stručno naziva magla...”

“Zašto odmah niste tako rekli? Šta znači ta reč?” ^{/Balkan-TM/}

Tijana postavlja moja pitanja i pretvaram se u uho. Nešto značajno se krije u semantici istih značenja. Dva imena za zid koji nas izdvaja iz

Gajne. Ograničava stvarnost u kojoj postojimo i od sećanja čini utvarnu iluziju.

“Bolje se pobrinite za svoju drugaricu.” Glas je obojen otporom, neusmerenom Ijutinom, bekstvom. “Vaša radna mesta ne mogu dugo da čekaju...”

Koraci, otvaranje i zatvaranje vrata, Tijana i ja ostajemo same. Spuštam pokrivač do brade i vidim je okrenutu ka vratima iza kojih je nestala žena koji je nazvala doktorom.

“Tijana...!” pozivam je.

Osvrće se. “Ne spavaš?”

“Ne znam... Sve što mi se događa liči na san. I ovo sada... Ti i ova soba ste možda samo deo jednog...”

Sela je na moju postelju i blago me dodirnula. Na jedini način koji, zapravo, poznajem.

“Liči li ovo na san?”

“Sve zavisi...” Potiskujem želju da joj sve ispričam. Ponešto, možda. “Ovo mi je drugo uzastopno buđenje, ali, o tome možemo i kasnije. O čemu je... doktorka... govorila?”

“Čula si?”

“Onoliko koliko ste izgovorile u sobi. Šta je to germinativni prostor?”

“Rekla je... magla.”

“Ali, ne sećam se da sam ulazila u maglu...”

“Tako je izvestila ekipa koja te je pokupila.”

Ispričala sam joj da sam kao svako jutro krenula ka Zboronu, da mi je pozlilo i da sam morala da povratim. Da sam pokušala da se sklonim u ulaz jedne od zgrada i da je tamo bilo samo sivilo i mrak.

“Magle su na obodima Leuka, a tamo nisam bila.” zaključila sam.

“Hoćeš da kažeš kako u toj zgradi...”

“... nije bilo ničega!” završila sam njenu rečenicu. “Imala sam osećaj da je čitav naš svet samo kutija lutkine kuće.”

Tijana me začuđeno pogleda. “Sad i ti govoriš nepoznate reči. Šta ti je to: lutkina kuća?”

“Ne znam, ali znam da savršeno odgovara. Zato sam i pomislila da opet sanjam. Ima nečeg stranog...”

“Rekla si da si se dva puta budila. Je li i u tom drugom snu bilo slično?”

“Jeste...”

“Šta, naprimer?”

“Ovo...”

Stavila sam joj šaku iza vrata i prste provukla kroz kosu. Trenutak kasnije bila je u mom zagrljaju. Ljubila sam je, čvrsto osećajući muškarca među nama. U sebi, u njoj. Kao da se ponovo počela sastavljati slika opstele litice budućeg ili prošlog Leuka. Možda i bi, da se Tijana nije otrgla.

Zajapurena u licu, posmatrala me je kao stranca.

“Nisam znala da i ti sanjaš takve stvari...”

“Ne sanjam. Bilo je drugačije od svih vaših dosadašnjih priča. U svom snu, ja sam bila muškarac. I na neki čudan način, kao da sam to i u ovom trenutku...”

*

Kroz hodnik što vodi ka odeljenju montaže išle smo udaljene jedna od druge, više nego ikada ranije. Ta dva metra su delila svetove. Čitala je, kao da tišina može da preplavi i izbriše sve ono što se dogodilo od trenutka kada je doktorka zatvorila vrata ambulantne sobe u Zboronu, a ja spustila pokrivač sa lica. Apsurdno, kao i pokušaj da se pauzom potru

razlike između leučke magle i germinativnog prostora. Podržavala sam ćutanje damo da bih u sećanju mogla da u miru potražim tuneobičnu reč.

Sve ono što znam o magli nije imalo asocijativnih veza sa germinativnim. Sabijena vodena para, kondenzovana vlaga, sitne kapi vode, rosa, kiša. Ništa. Svi drugi oblici su plamičci što utrnu, zgasnu u poređenju sa tom novom reči. A opet, ona to nije. Postoji u nekom drugom prostoru saznanja, gde se ne radi samo o vodi, već o još nečemu, dalekotvornijem, življem. Šta kažu nauke o živom?...

Tijana, mogu li da te zamolim nešto?

“Ne.” Ne želi ni da nam se pogledi sretnu. Kao da i senka muškog može da razdvoji dve žene.

“Mislim da znam...”

Još jedan prolaz se otvara pred nama, a nas dve smo i dalje u prekinutom zašrljaju. Perspektiva je opasno divergentna i kada se pomešamo sa ostalim devojkama u odeljenju, ostaću sama.

“Zatvaram joj prolaz. “Čuješ li me? Znam šta je germinativni prostor!”

“Pa šta?” Prkosno me odbija. “Da li to nešto menja?”

“Da, kada te uverim...”

“Idi i uveri se sama. Mene to više ne zanima.”

“Molim te...” preklinjem i osećam da ona ponovo prepoznaje Koranu. “Moram da se oslobodim tog halucinativnog pritiska, a ako ne budeš sa mnom, ostade samo još jedan san.”

Malo okleva dok je vodim ka nižim spratovima Zborona. Moram da objašnjavam, da lažem, pomalo. Ne grize me savest; malo laži u procesu dokazivanja hipoteze, namenjeno je uklanjanju barijere dogmatskog nepoverenja. Odbacujem i ovu tuđu misao pošto sam je upotrebila. Ni samoobmana nije štetna.

Niz metalne lestve spuštamo se u autonomni mašinski prostor. Moramo dopreti iza i ispod nje^{ga}, da bismo naišli na ono za čim tra^{ga}mo. Svetla se i dalje pale pred nama, poneka od Gajnina u sklopu svojih dužnosti zalazi ovamo. Hodnici se račvaju i jedan od njih vodi nas daleko izvan temelja Zborona. Ne znam kako to procenjujem, ali sigurna sam, prok^{le}to sigurna. Ako će stvari da se do^gode onako kako sam očekivala, uskoro će početi upozorenja.

Odjednom, niz vrata i na svim oznake za visoku radujaciju ener^getsko^g pojasa. Zabrana za Gajnine. Dozvoljeno androidskoj poslu^{zi}.

“Na kraju smo.” šapuće Tijana. “I, šta si dokazala?”*

“Idemo dalje.” prihvatam šaputanje, kao da nas ovde neko može čuti.

“Zar ne znaš da čitaš?”

“Znam. Ali, kako znamo da i same nismo androidi? Androidi koji to ne treba da znaju.”

Tijana počinje histerično da se smeje..

“Mi ne možemo biti androidi.”

“Zašto ne?”

“Za ime Leuka, Korana, ta mi smo žene...”

“I?...“

“Bile bismo — ginekoidi!”

Sad znam da kod nje nije u pitanju histerija. Nova mogućnost je zabavlja.

“U pravu si.” Slažem se s njom. “Zato, hajdemo!”

“A, Zakon?”

“Zakon dozvoljava androidima...”

“Ali, ne i ginekoidima.” Ponovo se smeje.

Rasrđeno otvaram najbliža vrata.

Svetlost iz hodnika ulazi pre nas i osvetljava nekoliko koraka, zatim sivi zid blago komešanja. Znala sam da ćemo na kraju naići na maglu. Bilo gde, svuda oko nas, ovojnica novo^{gov} ili bivše^{gov} životnog prostora.

“Šta je to?” pita Tijana.

“Germinativni prostor..

“Ma^{gov}la?...”

“Ne. Upravo onako kako je rekla doktorka i kako ja sada kažem. Germinativni prostor...”

Izgleda da će ovo^{gov} puta moja drugarica zaista dobiti histerični napad. Međutim, neshvatanje budi ljutnju koja uspostavlja privremenu ravnotežu.

“I, koja je razlika?”

“Ako je tačno bar približno, onda je ova ma^{gov}la gotovo živa. Pogledaj tamo gde dve se ravni zidova spajaju u čvrstu ivičnu liniju. Viđećeš da se pomera, da raste.”

Ne razmišljam o poticajima koji moju slutnju vode na pravo mesto; sama se prvi put uveravam u kretanje ma^{gov}le. Linija puze napolje, ka prostorima koji nisu deo sadašnje Gajne. Moje Gajne. Rastemo.

“Kako si znala?” Tijana je čvrsto pripijena uz mene.

“Biologija. Seti se rasta biljaka. Tako se nazivaju aktivne ćelije rasta...”

Odjednom, njeni prsti se utiskuju u moju mišicu i primećujem razlog. Komešanje ma^{gov}le postaje usmereno, spora rotacija se u svom centru pretvara u vrtlog. Nesvesno znam, tu će se uskoro otvoriti prolaz.

Tijana se odvaja od mene. “Bežimo!”

Zadržavam je u poslednjem trenutku i povlačim ka sledećim vratima. Opire se, na sreću bezglasno. Uspevam da je u^{gov}guram u identičan

prostor kao kod prethodnih vrata i da ih pritvorim za sobom. Tijana šišti kroz zube i mrak.

“Trebalo je da pobe^gnemo g^ore...”

“Ne znamo da li neko treba da dođe ili da ode.”

“Znaš ti...”

Znala sam. Neko je dolazio, odnekud spolja, i ja sam to morala da vidim.

“Ako nas proguta ma^gla? Kao tebe jutros!” Tijana se polako pretvarala u opasnost i g^otovo sam je uad^aрила pesnicom. Bar sam to po^zelela. Umesto to^ga, uhvatila sam je za vrat i potisnula nani^že. Kroz slabo odškrinuta vrata mo^gla je da vidi procep besa na mom licu.

“Ćutaćeš, ili će te ma^gla zaista progutati...”

Glasovi u hodniku prekinuli su nastavak mojih pretnji. Mo^gla sam da da vidim više osoba, ali ne i da ih raspoznam ili prebrojim. Slika i g^lasovi postali su jasni tek ka^d su zamakli daleko niz hodnik. Neprimerena dioptri^ja na razvodu dva sveta.

Tri prilike su bile Gajnine u svetloplavim radnim kombinezonima. Tehničarke koje sam ranije vi^dala, izdaleka i u prolazu. Pratile su, na pristojnom odstojanju, visoku zdepastu fi^guru, za g^lavu vi^šu od bilo koje od njih. Postavljale su pitanja:

“... i koliko dana će to trajati?”

“Da li je prizemljenje bilo u re^du?”

“Je li roba neoštećena?”

U tom trenutku, visoka osoba je zastala i okrenula se ka svojim pratiljama:

“Dužan sam da podnesem izveštaj Izvršnom Birou. Prestanite da dosađujete ko muve zunzare!”

Dva metra visine, jedan širine u leđima. Duža čupava kosa vezana u perčin, pod nevidljivim ustima gusta obelela brada. Njeđove sitne crne oči kao da me gledaju, zvezde iz njih prodiru kroz pukotinu, osvetljavaju me dok grabim ivice vrata da ih širom raskrilim. Zatim, nestaje iz vidokruđa dok besomučno urlam:

“Prokleti Ciganine, skupo ćeš mi platiti ovu izdaju!”

Tijanine ruke su bukađije i padam na zemlju, pokušavam da se podignem, bauljam, tražim uporište koje će me odbaciti u duđi trk niz hodnik. Prebrze reakcije za telo što me sapinje. Odustajem osećajući svoju drugaricu na leđima.

“Molim te, prekini!” Čujem njen vreli dah u uhu. “Zar želiš da nas primete?”

Želim, a ne znam zašto.

Ćutim oslonjena leđima na zid, a dođe mi da vrištim.

“Koro, zašto si tog androida nazvala Ciganinom?”

Pojma nemam, a na litici u meni razapete su ciganske čerđe. U plamenovima logorske vatre, žice na gitari prebiraju legende. Negde iz mraka ržu dobri konji. Tabor.

“Ja nazvala androida... Ciganinom? Samo deo sna, Tijana. Deo nekog varljivog sna...”

Zaklinjem se u sebi da đu izbliza razgledati tog androida. Lično mu dezaktivirati mozak, ako treba.

*

Tek trećeđ dana dopremili su ġa u naše odeljenje. Pre toġa, Sona i Tijana provele su sa mnom dve noći. Pomalo'su se navikle na moja sve ġrublja milovanja. Šaputala sam im reći od kojih se jeđila njihova ġlatka kođa, prićala nedođivljene priće zbog kojih su sakrivale svoja lica u moja pazuha. Ubedila sam ih da sa mnom podele moja išćekivanja.

Ipak, bila sam pomalo nesrećna kada su na kolicima u našu laboratoriju ućurali to ogromno bećivotno telo. Kružila sam naokolo traćajuci za nekim znakom ćivota koji bi ućušio moje razočarenje.

“Samo android...” Glas mi je bio hrapav do pucanja.

“Korana se nadala mućkarcu.” veselo zakljući Sona i pršte u smeh. “Meni ovih dana nimalo nisu potrebni...”

“Prekini.” Poćledala sam je sa prekorom. “bolje poćledajmo to ćudo. Ne sedam se da je bio kod nas na implantaciji.”

Tijana zavrtje ćlavom. Sona isto. Da lije moćuće da u Zboronu postoje paralelne laboratorije? Tako malo smo znale o svom svetu. Gomile moćućih sećanja, a tako malo doćivljenih. Zapravo, najmanje smo znale o svom ćivotu. Pitanja nekako volšebno izostaju u susretima Gajnina. Posebno ona o sopstvenoj mladosti, o detinjstvu, o roditeljima, braći i sestrama. U svest Gajnina slika porodice nekako se ne uklapa. Hajde, Korana, moćeš li reći kako ti je izćledao otac?

Sa smećkom sam prućila ruku i dohvatila ploćicu sa imenom ćorostasnoć androida.

“Vladimir Rom. Misija asahazi. Kvadrant Mejna.” Proćitala sam ćlasno, prebiruci istovremeno po travama što đćikljaju u senovitim vododerinama litice. Znaćajno sam poćledala svoje drugarice, a zatim nastavila da krućim poćledom po prostoriji. Svet naivnih ne postoji i neko sigurno prati moje reakcije. Trebalo je i ja sam nastavila: “Veliki ćovek za veliku misiju. Hajde da mu poćledamo opremu!”

Dohvatila sam kontaktnu ićglu i potraćila impuls/ni ćav na njećovom potiljku. Poslednje razočarenje ućući prihvatanje ićgle, koja je poćela da se kreće po njoj poznatoj stazi. Telo imitacije se otvori pred nama kao zreli nar. Nisam moćla da objasnim domino zadovoljstva i nezadovoljstva u sebi. Bio je to android, u redu. Nije mućkarac, pa šta? Ipak, nešto u imenu, u pojavi, u poćledu što krije zvezde, u rećima poćrde što sam ih bacila kroz podzemlje Zborona za njim...

“Sona, biotkivo odvojiti za reciklažu.” Naredila sam i lice Vladimira Roma, zajedno sa koncentrisanom mišićnom masom ramenog pojasa, grudnog i trbušnog sklopa, ručnih i butnih modnih cepsova, sa pseudoutrobom nešto proširene verzije, nestadoše iz mog vidokruža. “Pažljivo poskidaj pumpu sa krvnom peristaltikom, molim te.”

Tijana je pristupila svom deli posla. Nije bilo potrebno da nadzirem odvajanje tetiva sa veznih blokova na skeletu, dekompresiju mikroporoznog alveolarnog semipermeabilnog meha i pražnjenje protektorskog sistema za održavanje i podmazivanje.

Moje područje je mozak. Ili bar ono što obavlja tu funkciju. Implantacija i replantacija. Otkočila sam ga od motornog odeljka na vratnom delu kičme i ponela do računarskog sistema za skladištenje unetih podataka. Do nove prilike.

Ne znam zašto sam uključila spor prenos podataka. Možda samo zato da bih videla zašto bi neko iz Izvršnog Biroa odlučio da načini androidnog putnika tako velikih dimenzija. Mozak Vladimira Roma bio je beznačajno prazan. Moj posao je obavio neko pre mene. Zbog mene ili zbog njega?

Na svu sreću, ruka mi se nalazila na regulatoru brzine prenosa i nadam se da niko iz pokrajnih prostorija nije primetio prelaz na najveću brzinu. Oseđaj da sam pod nadzorom postao je paranoičan; noćas ću dobro da razmislim da li je vreme da se prijavim za lečenje.

*

Sama sam. Zamolila sam Tiajnu i Sonu da se noćas zabave bez mene. TuSiralu sam se neuobičajeno kratko, a zatim izbegla da se pogledam na ga u ogledalu. Čak sam i do spavaće sobe otišla umotana u frotirski ogrtač. Ostavila ga da leži na podu i u jednoj od svojih najtoplijih spavaćica zavukla se u postelju. Znala sam da će to biti noć otvorenih očiju.

“Korana žao mi je...” bio je to očekivani poticaj sa one strane sna.

“Korana žao mi je...” pažljivo sam dohvatio njene misaone tokove.

“Dolaziš li iz mojih ^{genetskih} sećanja?” prihvatila sam.

“Zar zaista ne znaš?” upitao sam.

“Ne znam. Druge Gajnine mi o tome nisu ništa govorile.”

“Čudno je, ali ni ja ne znam kako sam dospao u tvoje memorijske depoe.”

“Sigurno si neko od mojih predaka...”

“Sigurno nisam. Moje ime je Grej Svaruk Hening i neki starci tvrde da sam poreklom sa legendarne Zemlje.”

“Ne znam šta je to ^{legendarna} Zemlja...”

“Ne zna devet destina ljudi u Galaksiji, ali zbog toga nije manje stvarna u našim uspomenama.”

“Kakve to veze ima sa nama?”

“Dovoljno je što postoji veza između nas.”

“Pa, stvarno, ponekad mi je neprijatno sa tobom.”

“Ponekad i nije.”

“Hoćeš li primetiti ako pocrvenim?”

“Izvini...”

“Nisi tako mislio u mojim očima; tvojim rukama sam doticala Tjanu i Sonu.”

“Šta ćeš. Više bih voleo da sam lično prisustvovao.”

“Gde si ti, Greje, zapravo?”

“Nadam se da ćem mi ti pomoći da otkrijem.”

“Ne razumem.”

“U ovom trenutku ne znam gde se nalazi moje telo...”

“Kako?”

“Ustvari, postoje najmanje dve mogućnosti”

“Zar me ne dotičeš iz neko^{gov} paralelno^{gov} sveta?”^{/Balkan-TM/}

“Misliš da paralelni svetovi postoje?”^{/Balkan-TM/}

“Nema tvrdog^{gov} razlo^{gov}a protiv.”

“Potpuno se slažem s tobom. Ali, to je samo jedna mogućnost. U tom slučaju, naprosto^{gov}, sanjamo.”

“Bio bi to jako du^{gov}g san.”

“Tako je. Zadnji put sam imao telo na jednoj litici iznad sastava dve reke na Gajni...”

“Ali, to je moj san!”

“To se uklapa u varijantu paralelnih svetova. Gajna tam^{gov}o, Gajna ovamo. Međutim, jedno buđenje ne bi moglo da opravda sve ovo što se dogodilo.”

“Čudan si, Greje. Kao da složeno pretpostavljaš jednostavnom. Zar nije ispravno kretati se linijom najveće verovatnoće? Zašto bi slutnja bila tačnija od očigledno^{gov}g?”^{/Balkan-TM/}

“Zato što je istina samo aproksimacija realno^{gov}g. Najkraće rastojanje između dve tačke nije prava. Ponekad zaobilazi čitave svetove. Suviše jednostavno bi bilo sve proglašiti halucinacijom. Ono što se sada događa, trajađe u tebi čitavu večnost i nemoguće je to proglašiti slučajnim trenutkom koji se mirno može prepustiti zaboravu. Ne, draga moja, Grej Svaruk se nije uzalud dovukao na Gajnu. Pogotovo^{gov}, ako sam na tvom svetu napipao Vladimira Roma. Makar kao lutku, koju si sa svojim drugaricama, kao na času anatomije, izrezala na sastavne delove. Moguće je, čak, da negde u vašim radionicama postoji i sličan oblik moje malenkosti. Možda i naša tela, Vladimirovo i moje. Ne bi bilo zgodno da ih zaboravimo ovde, zar ne? Ne zaboravi da smo videli da je moguće napraviti otvor u germinativnom prostoru.”

“Taj Vladimir, to je androidni oblik neko^{gov}g tvo^{gov}g neprijatelja?”^{/Balkan-TM/}

“Ne bi se tako moglo reći.”

“Naterao si me da izgovorim ružne reči, tamo dole.”

“Kažu da u mojoj postojbini, na Zemlji, u krajevima po imenu Balkan, postoji narod čiji se ljudi pri susretu najpre nağrde na pasja kola pa potom bratski izljube...”

“Ne razumem sve tvoje reči. Ali, shvatam da ste prijatelji.”

“Ni to nije sasvim tačno. Recimo da bi mi život bio pomalo sakat bez njega.”

“Greje, mislim da sam te razumela.”

“Moraćeš jednom prilikom da mi objasniš, kako bih i ja razumeo.”

“Šališ se?”

“Ne. Potrudicu se da te vidim i bez ogledala.”

“Obećavaš?”

“Obećavam.”

Misaona struja se za trenutak razdvojila. Grej Svaruk je džentlmen koji običava da na klasičan način utvrdi šta lepe devojke misle o njemu.

“Greje?”

“Da.”

“Želiš li da otkrijem gde se nalaze vaša tela?”

“Ne. To ćeš prepustiti meni.”

“Kako?”

“Dozvolićeš mi da od sledećeg jutra ja budem ti. Sasvim. Doğaćće se stvari za koje sam stručniji od tebe.”

“To me neće povrediti?”

“Ne brini. Meni je ovih dana bilo prilično uğodno u zavetrini tvoje ličnosti.”

“Biću ljubomorna na Tiju i Sonu.”

“Možeš, malo.”

Četiri devojke su me prepale i sputale dok sam se presvlačio u garderobi našeg odeljenja. Trudio sam se da mi otpor bude devojački, iznenađenje i zbunjenost primereni onome što bi pokazala Korana, da je to kojim slučajem mogla. Više sam oprobavao njihove mogućnosti i procenjivao čime će mi se Gajnine suprotstaviti, ako dođe do potrebe. Njihova su tela, ispod meke i glatke kože, bila mišićava i čvrsta kao i moje. Nisam ni očekivao razlike. Međutim, na neke nagoveštene zahvate nisu reagovala i borička obuka Greja Svaruka će u ključnom momentu lako odneti prevađu.

“Ali, zašto, zašto?”^{/Balkan-IT/} bunio sam se napućivši uvređeno Koranine usne. Verovao sam da to tako treba da izgleda.

Gajnine su dućljive u službi prvi tuđi glas čuo sam tek pošto su me ubacile u prostoriju gde Korana, go svoj prilici, ranije nikada nije bila.

“Pustite je i ostavite nas.” Ženski glas mi je odnekud bio poznat. “Korana Ke Gajnin, žao mi je što je patrola morala da te dovede.”

Stvarno su me pustile i izišle.

Sa druge strane belog pisaćeg stola sedela je žena jedva nešto starija od mene i zaista izgledala kao da joj je žao. Poželeo sam da joj kažem kako je i meni žao, da bih rado da se počesem po sopstvenom temenu i da su mi ženske grudi na pogrešnoj strani, preblizu za moj ukus. No, biće i za to vremena. Pre nego što sam bilo šta izustio setio sam se ko je vlasnik sažaljivog glasa. Bila je to doktorka od pre tri dana.

“Jesam li bolesna?”^{/Balkan-IT/} tiho sam upitao.

“Jesi li?”^{/Balkan-IT/}

Ovaj način razgovora nije mi bio stran.

“Imala sam čudne snove, poslednjih dana...”

“I čudne susrete...”

Uspeo sam da pocrvenim. Za divno čudo. Korana bi mogla da mi pomogne u ovakvim situacijama. Oborio sam pogled.

“Neću nikad više.”

“Korana Ke, ja sam tvoj lekar i mene teško možeš da prevariš.”

“Nisam znala da imam lekara...”

“Sad znaš.”

“Poslednju noć sam provela sama.”

“Zašto?”

Ovo je trebalo oćutati.

“Da li to ima veze sa tvojim jućerašnjim radnim danom?”

“Zašto bi imalo?”

“Juće si na poslu imala posebnu vrstu androida.”

“Po ćemu posebnu?”

“Nemoj mi reći da nisi zapazila da su njegovi memorijski blokovi potpuno prazni.”

“Zaista. Zapitala sam se zašto je tako. Ali, valjda Izvršni Biro zna šta radi. Jesam li nešto pogrešila?”

Tresnula je rukom po stolu. Tek sada je primetila da ja ispitujem nju, a ne ona mene. Nivo krvi joj je preplavio koren kose. Par puta je duboko udahнула pre nego što će prasnuti upirući prst u mene:

“Ovde si upravo zato što nisi pogrešila i prestani da mi postavljaš pitanja. To je moj zadatak!”

“Izvinite, nisam znala šta vam je zadatak...”

“Moje je da lećim zdravstvene i druge poremećaje kod Gajnina, a ti si jedna od njih...”

“Pa, pitala sam vas jesam li bolesna...”

“Moraću to da utvrdim.”

“Treba li da se skinem?”

“Ne. Pridi i sedi ovamo.” Pokazala mi je stolicu kraj sebe.

Poslušno sam obišao oko stola i seo na ponuđenu stolicu. Sastavljenih kolena pokušao sam srnerno da popravim ivice suknje. Nažalost, na sebi sam imao radni kombinezon i nisam mogao da odigram uspešnu verziju Haklberi Fina. Prihvatio sam pogled ozbiljne doktorke, razmišljajući kako bi Mark Tven razrešio identitet dečaka prerišeno^g u devojčicu u svetu g^{de} svi nose pantalone. Njeni dlanovi, malo previše suvi za moj ukus, čvrsto su počivali na mojim nadlanicama.

Korana Ke je zadrhtala u jednom kutku svoj^g bića. Iz svoj^g memo-prostora za^gundao je Stenton Vanaks što g^a ometam u najnovijim proračunima. Baka me je optužila za najnoviju svađu sa đedorn. Zla vila je pohodila Kosa Svaruka u snu i on potreži svoj teški dvosekli mač kraj uz^glavlja...

Pokušala je da prodre u moju svest. A tamo je poprilično tesno otkako mi je Marton u^glavio Vanaksa, a Zini mi otvorili promenadu za sve pretke.

Prsti mi se prepletoše sa njenim.

“Žao mi je, g^{ospo}đo, popunjeni smo...”

Njene beonjače dobiše bledoplave prelive po ivicama, najavljujući poplavu straha. Još je sedela nepokretno^g, sa šakama na mojim, dodirivali smo se kolenima, most među našim očima vibrirao je razornim talasnim dužinama, samo je njena svest bežala kao da se sukobila sa samim paklom.

“...Jeste li to želeli da utvrdite?” Čvrsto sam je držao. “Hajde, sad kad imamo dijagnozu, predložite terapiju!”

“Ti, ti, ti... potisnuo si Koranu...”

“Lepo sam je zamolio i ona je bila ljubazna...”

“Kako, ljubazna?”

“Ne bih pogrešio ako kažem da smo veoma, veoma bliski. U tome ste, koliko vidim, i vi uzeli učešće.”

“Pozvaću devojke...!” Uvijala se u mojim rukama.

“U nekim drugim uslovima bih vam bio zahvalan. Ovako, moram da posumnjam u to. Da ste hteli da bilo šta saznaju, ne biste ih ni poslali napolje. Hajde, bolje pokušajte da me ubedite, kako mi, zapravo, i nismo neprijatelji.”

I dalje me je gledala sa nerazumevanjem, ali je polako prestajala da drhti.

“Vidite, meni je potpuno jasno da ste mogli da me ubijete, ali vi to niste učinili. Pretpostavljam čak, da nešto što meni lično pripada, kao direktno nasledstvo od mame i tate, negde brižljivo čuvate i po svoj prilici koristite. Ono što vam nije bilo značajno, dobila je Korana Ke kao podstanara. Sirota devojka, do sinoć o tome nije imala pojma...”

“Nije ni trebalo da sazna.”

“Žao mi je ako sam poremetio neke-planove. Imam i ja svoje. Moraćemo pokušati da se nađodimo...”

*

”Nismo se nađodili.“

Nije mi dala šansu da bilo šta predložim. Ni da saznam. A, tako sam bio fini.

Počela je da se dere kao da želim da joj nađrdim nevinost i već sam dva sata u bekstvu. Po krletci koju nazivaju Zboron, koja se nalazi u krletci Leuka, na litici izdvojenog dela Gajnine, kojim su pokušavali da potope čitavu planetu. Bar tako mi se sada čini.

Opusteli svet Gajne na koji sam sleteo pre ko zna koliko dana u potrazi za asahazi-umakom, bio je tek poslednja ljuska na glavici luka kroz koju ću morati da se probijem, da bih se dokopao svog sveta. No, najpre je trebalo da se oslobodim tela Korane Ke, u čemu sam bio

istomišljenik sa gomilom žena što su me proganjale, mada mi se nikako nije dopadao način koji su odabrale.

Nikada nisam voleo upotrebu oružja, posebno ako se koristi protiv mene. Ono rešava stvari nepovratno, greške i zablude mogu da dovedu do kajanja posle... Zato sam se i odlučio za bekstvo umesto nasilja. Na nasilje bi mogle da odgovore nasiljem, pa da zauvek ostanem bez svog dragocenog tela. Prenaseljen sam za takav rizik. Šta bi mi rekla Miana? Pa, i Korana ima neka prava i ne sviđa mi se pomisao na njenu ljubav sa nekim muškarcem dok ja čučim negde u rezervi i slušam njene uzdahe.

Do predaha sam došao u germinativnom prostoru i prijatno se iznenadio da na mene ne deluje onako kako je delovao na Koranu. Pomalo mi se mutilo u glavi, ali to se sigurno nije odnosilo na mene. Mogao sam da se ljuljuškam u sivilu tog limba do sudnjeg dana. Ali, kako količina mojih greha daleko nadmaša broj dobročinstava, morao sam da preduzmem nešto.

Ono što se do sada sabralo u mojoj memoriji delimično je oblikovalo slagalicu. Veliki broj žena i odsustvo muškaraca ukazivali su na partenogenezu kao oblik razmnožavanja ovog nastajućeg sveta. Visoka tehnička kultura, androidi koje ovde konstruišu i montiraju da bi putovali svemirom i energija da se podrži oblikovanje i materijalizacija prostora budućeg sveta, isključivali su samorodnu civilizaciju. Tehnologija germinacije nepoznata je u Galaksiji i samo moje poznavanje biologije omogućilo mi je da shvatim o čemu se ovde radi. Gajnine su pronašle način da njihov svet ispupi iz semena. To seme mora da je postojalo pre početka ovog ciklusa, kao Stojke i 'ono pravo', kako bi se izrazio moj stari profesor etnobiologije Milijan, postojalo pre partenogeneze. Auh!

Sa mišlju da moram da pronađem mesto u palati Zborona gde je aktivirana klica ovog sveta i ženu ili žene koje kontrolišu proces, potonuh

u lavirint svoje memorije, tamo gde aktivnost neuronskih spletova zaustavlja vreme.

“Zašto misliš da sve ovo što se dešava kontrolišu žene?” zapita Stenton Vanaks, koji se nije javio još od vremena velikog Gamu obračuna u paklu Ida.

“Ja nikada nisam videla nijednog muškarca.” javi se i Korana.

Samo mi je još falio Kos Svaruk da sve proglasi plemenskim sukobom i počne da vitla mačem.

“Čekajte, nisam ovde da držim savetovanje.” pobunio sam se. “Želim sam da donesem odluku šta dalje da radim...”

“Kako ćeš znati da nije pogrešna, ako si jedini sudija?” bio je uporan Stenton.

“Treba li da ti skrenem pažnju da je u pitanju moje telo?”

“I moje, ako ga izgubiš. Nisi se baš proslavio čuvanjem svoga.” Korana mi je izgledala umiljatije pred ogledalom.

“Moгу li ja nešto da kažem?...” javi se još jedan brundav glas.

“Ne, ti ne!” zavapih.

“Pa svi smo mi u pitanju...” zaori se hor glasova. “Koliko nam je poznato, još nemaš dece...”

Nerado sam morao da priznam da su u pravu. I pozelel da se vratim u spoljnu memoriju. Ipak, morao sam najpre da odbrusim Stentonu:

“Ti, Sten, nemaš prava da se buniš. Ti si samo duplikat i tvoj se original najverovatnije slobodno smuca u nekom od paralelnih svemira.”

“On neka brine o sebi, a ja ću o sebi. Zašto me uopšte imaš...”

“Ne znam kako da te izvadim.”

“Ne prekidaj me! Zašto me imaš, ako ne koristiš ono što ja znam?”

“A, šta to znaš?”

“Ono što sam već rekao. Treba da potražiš čoveka.”

“Koliko se sećam, izreka je ^{gov}glasila: 'Cherchez la femme!'”

“Da, na svetovima ^{gov}gde dominiraju muškarci. Na Gajni su to žene.”

“Ja nisam...”

“Dosta, Korana”, obrecnuh se, “znamo da ti nisi videla muškarca i zbog ^{gov} toga sam ti obećao da ću prvi biti ja.”

“Greje, sve indicije ^{gov} govore da tu negde postoji neki muškarac.”

“Hoćeš li biti ljubazan da mi objasniš, koje su to indicije koje sam ja propustio da uočim? ^{Balkan-TV/} Koliko ja znam, u partenogenetskom društvu muškarci su suvišni.”

“To je prva indicija...”

“Kako?...”

“Verovatno si primetio, ^{gov} da prosti ovo dete, da Gajnine imaju vrlo izražen afinitet prema muškarcima?” ^{Balkan-TV/}

“Pa, žene su...”

“Da je u pitanju čisto žensko društvo, taj osećaj bi bio ^{gov} genetski eliminisan.”

“Pazi, stvarno! A, jel' to moguće?” ^{Balkan-TV/}

“Kako da ne. Ako želiš, mogu i podrobnije da ti objasnim mehanizme...”

“Drugi put. Ima li još nešto?” ^{Balkan-TV/}

“Šta misliš, zbog ^{gov} čega si ti ovde?” ^{Balkan-TV/}

“Zbog ^{gov} asahazi-umaka. Platiće mi Tiboun...”

“Platiće ti, ako ^{gov} ga doneseš. Pitam te, zašto si baš ovde?” ^{Balkan-TV/}

“To mi je namera da saznam.”

“E, upravo zato što si muškarac.”

“Trenutno ne bih mogao da se pohvalim.”

“Ako misliš da meni nešto nedostaje...” ponovo se umešala Korana.

“Svakako da ti nedostaje!”

“Ja... ja...!”

“Dobro, oprosti, Korana, ali moraš mi dati vremena da rešim ovu zavrslamu.” Morao sam da je umirim. Mozak mi je često bio 'naliven', ali nikada devojčkim suzama.

“Možemo li da se vratimo činjenicama?” bio je uporan Stenton.

“Nismo se ni udaljavali. Ti pokušavaš da me ubediš da zbog toga što sam ja muškarac u Leuku mora da postoji bar još jedan takav.”

“Upravo tako. Parteno^{genetska} varijanta razmnožavanja je nesavršenija forma razmnožavanja, u ovom slučaju verovatno izazvana višom silo i uvijek je privremeno^g karaktera.”

Odejednom mi je sinulo. Osećao sam se kao raskvašen hleb pri pomisli da sam odabran za rodonačelnika jedne civilizacije. Biti Adam čitavog naroda, a ne znati kako to izgleda kada ti vade rebro. Usput i izvesnost da Vladimir Rom nije bio dobar uzorak.

“Hej, Sten, ali ako tu negde postoji muškarac, zašto onda on to nije obavio?”

“Razmisli...”

“Opa, ma nemoj mi reći!”

“I neću.”

“Šta to neće da kaže?” opet je to bila Korana.

“Ne tiče te se.”

“Tiče me se!”

“Pa, dobro. Vaš tatica jednostavno ne može...”

“Šta ne može?”

Možda bih uspeo da joj objasnim, da ne osetih čvrsti stisak prstiju na svom nežnom doručju koji me povuče iz germinativnog prostora. Maḡla se razide i pred sobom ugledah muški lik.

Visok preko metar i devedeset, plava kosa proḡrušana samo na slepoočnicama, oči zasvođene jakim čeonim kostima, lice ukrašeno sitnim borama i dobro obrađenim krupnim ožiljcima starih povreda, bio je samo odraz u oḡledalu. I moj ḡlas kome sam se ḡotovo obradovao:

“Korana Ke Gajnin, biće najbolje da pođeš samnom.”

*

Misao osnivača neke sekte iz Ukbara, da su oḡledala i snošaj ḡnusne stvari jer umnoḡavaju broj ljudi, uporno je razbijala svaki moj pokušaj da usredsredim misli dok sam, zatvoren sa samim sobom, neumitno traćio vreme. Nekome je bilo neophodna moja izolacija i neaktivnost za sprovođenje sopstvenih ciljeva. Grej Svaruk Heninḡ protiv Greja Svaruka Heninḡa bilo je najcelishodnije rešenje i taj neko ḡa je primenio.

Samo u košmarnom snu moḡuće je doživeti sebe kao konačnu prepreku do životvorne slobode. Nešto slično, tek u psihopatologiji samoubica. Prekoputa mene, u izolovanoj prostoriji, sedeo sam ja sam i sve što ḡod sam moḡao da zamislim sigurno je i njemu bilo na umu. I prednost koje sam tek sad u punoj meri svesan. Imao je moje telo; kao Korana Ke imao sam ništavne šanse protiv njeḡa. Dovukao me je kao krpu dovde i na pitanje ‘Šta sad’ imao je samo jedan odgovor:

“Čekati...”

Korana je tvrdila da je u pitanju android, mada sam ja smeo da se zakunem da je u pitanju pravi čovek. Možda jedan od prvih produkata procesa koji su započeli otmicom Vladimirovoḡ i moḡ tela. Ili, pak, ja sam sa diferenciranom memorijom neke ličnosti iz obnovljene prošlosti Gajne. Ko zna šta sve oni moḡu?

Pošto je čekanje prazan hod u motorici života, mogao sam bar to da utvrdim.

“Zar ti je jedini zadatak da čuvaš mene?”

“Čini li ti se tako?”

Pitanjem na pitanje. Specijalnost Greja Svaruka. To je bilo već nešto.

“Čovek mora da ima neki zadatak, neki cilj, zar ne?”

“Posle...”

“Ovo 'sada' može da potraje.”

“Može...”

Bilo mi je lakše, jer ovo nisam bio ja. Čovek sa mojim likom je ipak nešto drugo. Jednom utvrđena razlika otvara bezbrojne mogućnosti. Nismo bili na sitom polu magneta i sve što predstoji, zavisice od odgovora na pitanje Č android ili čovek nove Gajne?

“Znaš moje ime. Imaš li ga i ti?”

“Oprostite, mala damo. Ja sam Grej Svaruk Heninġ.”

Davolsku mater Grej Svaruk Heninġ. A, ljubazan si, možda bi me tucao? Ti si prokleta androidna kopija, kao što je to bio i Vladimir Rom, koġa sam na svom radnom stolu rastavio na sastavne delove. I nećeš bolje da prodeš.

“Ni nalik, bratac...”

“Molim?...”

“Ti nisi Grej Svaruk...”

Smejao se na moj način. Bore u uglovima usana utopiše se u male jamice i otkriše zube sa čvrstim očnjacima. Njima sam dokazivao vegetarijancima da je čovek mesožder i da biljna hrana samo otupljuje isakonsku agresivnost. Ipak je u njemu bilo dosta Greja Svaruak. Previše ili nedovoljno?

“Ja nisam... ha, ha, ha! Šta bi na to rekla moja majka Zora, pa i moj odlutali otac Jeran Hening...!”

“Pokušaj da zahvatiš malo dublje!”

“Šta dublje?...”

“Dublje među pretke... Među dedove i pradedove... Sećaš li se Ileje Svaruka, Danibora, Gorazda ili Sveta? Maše li po tvojoj duši dvosekli mač Kosa Svaruka? Koga je vodio po močvarnim pustošima ka jugu Balkana Vibor, sin velikog staroste Svaruka? Vidiš li još pramenove Koriolisovih praskozorja?...”

Prosto sam mogao da opipam njegova tražanja po nesigurnim sećanjima. Uzaludna, jer bi moja potpuna replika morala da poseduje više od običnog čoveka. Samo sam ja imao otvoren put, preko genotipa i ostalih slojeva nesnesnog, do samog pakla Ida i samo sam ja, posredstvom memoreksa, sadržavao u sebi još jednu potpunu ličnost - Stentona Vanaksa.

“Posavetuj se sa Vanaksom...” bio sam neumoljiv.

Ćutanje se produžilo još za treptaj očnih kapaka, što je relativan pojam, jer u jutarnjim buđenjima može da potraje i par sati.

“Ti lažeš...!”

To bih i ja rekao.

“Zašto bih lažao?”

I to bih rekao.

Na neki čudan način vodio sam dijalog sa samim sobom i za veliko čudo, prednost je imala ličnost koju bi obični posmatrač odmah odbacio kao mogućeg Svaruka. Šta se tu može, oči su lažljive.

“Želiš da me se oslobodiš. Svi ti, Gorazdi i Kosi, jednostavno ne postoje. I nikad nisu postojali. Ono što pokušavaš je hronika, a ne sećanje.”

Ustao je i prešao preko sobe do mene. Iz očiju su mu iskrile zelene varnice. Uspeo sam da ga izazovem, ali ništa nije značilo izazvati Greja Svaruka. Trebalo je pokolebati tu moju uspešnu kopiju. No, reči se oblikuju same, između pitanja i odgovora, i vode dijalog koji teško može da omeđi samo jedna ličnost.

“Za mene je to samo sećanje. Jer, ja sam Grej Svaruk Hening, a ti si neuspela androidna ko...”

“Reagovao je kao poremećeni android, izvan utisnute ličnosti i memorisanih funkcionalnih zadataka. Snažan udarac se spustio na moje lice i svetlost zgasnu u mojim očima. U udaljenoj žizi mračnog kanala titrao je kaleidoskop spoljnog sveta.

*

Otvorila sam oči i zagledala se u Greja Svaruka. Izgledao je upravo onako kako sam ga zamišljala.

„Priznaj da ti nisi...” Bio je preblizu i bez tragova nežnosti na licu koje sam priželjkivala.

„Ja sam Korana Ke Gajnin...”

„To je već bolje.” Malo se odmakao.

„A ti bi želeo da budeš Grej Svaruk Plening.” Njegovo lice se ponovo smračivalo dok sam opipavala jačodičnu kost. Koža preko nje oticala je pod mojim prstima, bila je neprijatno meka i bolna.

„Udarilo si me. To Grej nikada ne bi uradio...”

„Rekla si strašne stvari, žao mi je.”

„Nisu strašne, ako znaš da ih prihvatiš.”

„Ja nisam android...!”

„Pronađi impulsni šav na potiljku i shvatićeš da jesi.” Mašio se rukom za zadnji deo vrata. „Onda ćeš moći da razgovaraš i sa Grejom Svarukom...”

Mnogo puta imao sam priliku da kažem da je monolog najmudriji dijalog za usamljenog. Želja mi je potpuno ispunjena dok sam se osvetljenim hodnikom kretao ka centralnom delu Zborona u društvu androida Greja. Ne znam kako ga je Korana obradila, tek, kad sam se osvestio, jedva sam skinuo njegove ruke sa sebe. Bio je pun izvinjenja i neke čudne krutosti, možda zbog mojih unutrašnjih očekivanja kako bi se ponašao jedan android. Više mi se dopadao kao samosvesni Grej i pored toga što me je bezdušno zviznuo kada sam se najmanje nadao.

Prošlo je već nekoliko minuta otkako smo prodrli u deo Zborona koji je bio zatvoren i za Gajnine. Tu i tamo promakao bi poneki android čudne konstrukcije, kao da su u pitanju bili evolutivni primerci. Nisu pokazivali čuđenje zbog našeg prisustva, što je značilo da i poneka Gajnina ima pristup u ovaj deo zgrade. Naravno, one pozvane i po određenom zadatku.

Hodnik se naglo proširio u veliku prostoriju sa zadnjim zidovima od čvrste, monolitne stene. Kao da je neko hteo da naglasi prelaz u novu realnost, ili bolje staru, ako je čitava zona Zborona i Leuka stvarnost koja tek dotiče liticu na kojoj sam ostavio svoj Skakača. Negde iza stena morala je da se nalazi embrionalna ljuštura i u njoj odgovori na sva pitanja koja bih mogao da postavim.

Možda i ne bismo primetili vrata, da ispred njih nisu stajala dva čudovišta koja bih teško mogao da nazovem androidima. Stručnjaci Gajne su se postepeno usavršavali.

Plumani oblik se teško mogao prepoznati u tim metalnim konstrukcijama. Bilo je tu i nogu i ruku i glava, ali bi samo vršan klasifikator mogao da ih smesti na pravo mesto. Nešto između kiborga i robota, vrljavih crvenih infrasenzora, koji su prestali da kolutaju naokoli i zaustavili se na nama.

“E, pa, Greje Svaruče, izgleda da smo dobili prave protivnike, da vidimo kako ćeš se pokazati na mom mestu.”

“Ja se ne bih žurio. Da ih najpre razgledamo?”

“Moġao bi da budeš malo i oriġinalan.”

“Ti svakako imaš priliku. Još se nisi tukao kao devojčica.” Iscerio se tako da sam nehotice pocrveneo.

“Niko nije savršen.” prošištao sam kroz zube.

Prolaz između dva kiborġa se suzio. Moġao sam da zapazim da ništa na njima nije ličilo na oruġje. Uostalom, tvorci nove Gajne s tim nisu ni morali da računaju. Za bića sa kojima su moġli da se susretnu i ovako su bili zastrašujući.

“Zabranjen ulaz u Centar Sveta.” zakrča mikrofona levog metalnog strašila, kao da milenijumima nije bio u upotrebi, što bi moġlo da bude i tačno.

“Hoćeš li ti ili ja?” Moja kopija se blaġo naže i dotače mi rame.

“Svejedno. Moġda su androidi ovde češći ġosti.”

Android klimnu ġlavom.

“Gajnine tvrde da mi je zadatak izmenjen.” počeo je da ġovori ġlasno. “Korana Ke traži da Izvršni Biro potvrdi nova uputstva.”

“Tačno.” Brzo sam potvrdio. “Miliset Ju Gajnin tvrdi da on treba da čuva mene, a moja su uputstva da A. Grej Svaruk mora hitno da napusti Leuk i krene na zadatak, koji sam mu implantirala u okviru svojih redovnih duġnosti...”

Negde smo poġrešili, jer kiborzi naġlo poseġnuše svojim hvataljkama. Prosto sam zavelo Greju kako se spontano povukao. Mene je moje devojačko telo slušalo slabije. Pošto sam se otrġao, iz duġe oġrebotine na ramenu linu krv. Na našu sreću, na širem prostoru bili su sporiji. Udaljili smo se na pristojno rastojanje i kiborzi zastadoše. Kao da

je važnije da sačuvaju, zasad nevidljiva ulazna vrata svetišta. 'Centar Sveta', koko su pretenciozno nazvali ovo mesto! Odjednom mi je puklo pred očima. Ovi kiborzi su daleko stariji od ovog sveta. Pripremajući ovo mesto, načinili su ih ljudi iz nedodirljive prošlosti, da budu čuvari duž vektora večnosti.

“Greška, Greje.” okrenuli se svom partneru koji je mirno čekao. “Pomenuo sam izvršni Biro, a on postoji samo u budućnosti Gajne...”

“Valjda u sadašnjosti?”

“Stvar gledišta. Ova dvojica su desecima hiljada godina u prošlosti.”

“Pomenuo si i Miliset Ju Gajnin...”

“Činila mi se nekako starijom. Osetio sam i nađoveštaje da zna neke stvari koje nisu dostupne devojkama.”

“Devojčice, čini mi se da mlatiš praznu slamu.”

“Ne zovi me tako!”

“Neću valjda da te zovem svojim imenom. Najpre si me ubedio da si, zapravo, ti — ja i da si pametniji jer se sećaš fosila kao što su Vibor i Kos Svaruk. Doduše, tu je presudnu ulogu odigrala curica Korana.” Imao sam utisak da će moja replika da proključa. “Bre, bratac, ti si prava menažerija, a doveo si me dovde kao polovični moron! Da li sad treba goloruki da upadnemo među ove buldožere koji su se ukopali kao džukci u seljačkom dvorištu? Hajde, uzeo si sebi pravo da vodiš, pa - vodi!”

Morao sam u sebi da odam priznanje Gajninama kako su me dobro 'skinule', dok su sastavljale moju kopiju. Ipak, požalih što ja to njemu nisam rekao. Za svaki slučaj, odlučio sam da ovaj deo ne ispričam na Velikom Taboru ove jeseni na Kidisu.

“Priznajem da sam očekivao samo Gajnine i ponekog androida, a oni nam nisu pravi protivnici. Ovakve mašine...”

“Opet počinješ...!”

“Šta hoćeš? Da izvadim iz džepa malu atomsku bombu i raspalim po njima?” prasnuh. “Deus ex machina, jel’?”

Slegao je ramenima ijedan dug trenutak ćutao.

“Hoćeš li da se zaletim među njih i” govorio je polako, “dok me rastrgnu na komade, da pronađeš ulaz i način kako se otvara?”

“Koješta, ne mogu da gledam kad me ubijaju. S druge strane, partner je partner, po makar i android.”

Zavlada tajac. Imao sam utisak kao da smo ukopani sa različitih strana Mažino linije. Jedino što će se Gajnine polako organizovati iza naših leđa i što nekorisno gubimo vreme upravo po volji onih koji sve vreme pokušavaju da me zadrže, ali ne i ubiju.

“Greje”, javi se odnekud Stenton Vanaks, “čini mi se da Korana i ja imamo neko rešenje...”

“Čini vam se ili ga imate?”

“Zapravo, mogli bismo da ga imamo. Palo mi je napamet kad si pomenuo nuklearnu bombu...”

“Ti si još luđi od mene.”

“Najpre me saslušaj, molim te.”

“Hajde, i onako nemam šta da radim.”

“Funkcionalni sklopovi androida napajaju se iz ćelije sa nuklearnim gorivom...”

“Grej Svaruk ne dolazi u obzir, već sam to i njemu rekao.”

“Nismo mislili na nje. Dolazeći ste nailazili na neke od njih,. Dfektini su i neće biti štete. Nabavite jedno i Korana i moja stvar je da ga otvorimo i prevezemo na pravi način. Ne može potrajati dugo...”

Munuh Greja Svaruka u rebra i on se trže.

“Šta se dogodilo?”

“Hajdemo!” povukoh ga sa sobom.

“Kuda?”

“Da ti pokažem šta sve može moja menažerija. Videćeš da pravi Grej Svaruk ima rešenje za sve.”

Bila je to veličanstvena ideja.

I nikom nisam rekao čitavu istinu.

*

Siroto biće je naprosto uSetalo u Sape kiborĝa i eksplodiralo. Mi smo za to vreme ostali zaklonjeni na bezbednom odstojanju. Bio je to čist posao. Udarни talas je naprosto oduvao tavanicu tog dela građevine i otkrio monolitnu stenu na kojoj je nazida Zboron. Deo udara se utrošio na izbijanje ulaza sa obe strane. Otvor u dubinu pećine crno je zjapio pred nama pošto smo izronili iz oblaka prašine. Vanaks je odredio vreme u kome su brzi neutroni utrošili svu svoju snaĝu apsorbujući se u zidovima. Drugog zračenja nije bilo.

“Svaka čast, Greje Svaruče!” prvi put me je nazvao mojim imenom.

“Nema na čemu.” skromno sam odgovorio i ušao u mrak.

Posle samo dvadesetak metara hodnik je pod pravim ugлом imao krak u levo. Graditelji su očito računali sa udarom koji bi mogao da razvali ulaz i zvršili zalamanje. Nije bilo potrebe da nastavljamo pravo gde se slepo završavala amortizaciona komora. Slabo difuzno svetlo potvrđivalo je da sam u pravu. Dopiralo je iz drugog zalamanja hodnika.

“Mogli bismo da naletimo na neke druge nakaze.” upozori me android Grej.

“Pokaži mi neki drugi ulaz.” predložih.

“Kako ti se sviđa ovaj pred nama desno?”

Mislio sam da ću ĝa zbuniti, a umalo da to njemu pođe za rukom. Stupili smo u znatno ĉiri osvetljeni hodnik sa nizom vrata sa obe strane. Iza njih se krilo očekivano i neočekivano iz daleke prošlosti neke alternativne Gajne.

Moĝao sam da pogodim: mašinska sala, prostorija sa aĝregatima, depoi sa peščanim filtrima, filtroventilacioni uređaji, povratni sistem za recirkulaciju i kondicioniranje vazduha... Moja slika i prilika pokazivala je ka vratima za koja nisam moĝao da pretpostavim šta kriju. I njeĝova memorija je brzo prelistala slike prepoznavanja, a zajednička znatiželja ĝa je dovela do istoĝ izbora.

Uzdahnuo sam. Nemam ništa protiv da povremeno doživim deĝa vu, ali, imati jedan kraj sebe, i to u sopstvénoj koži, vremenom može da postane zamorno. Sa neobičnom strepnjom pomislio sam razmišlja li o trenutku kad se dokopam svoĝ tela ijedan od nas dvojice postane izlišan. Neugodno, zar ne?

“Sviđa mi se. Moĝli bismo da poĝledamo.” saĝlasih se.

Sa svojih metar i devedeset mirno je bacio poĝled kroz okno na ĝornjem delu vrata. Ja sam morao da se propnem na prste. U spoljnom polju vida ostale su maĝacinske police, a neĝde kraj mene, ka mom partneru, prohujao je satirući urlik jedne lepuškaste Gajnine:

“Greje, stoko, znao sam da ćeš se kadtad pojaviti!”

Zaletela se pritom ka vratima.

Grej pođe da ih otvori.

Ja ĝa povukoh ustranu.

“Zašto, pa to je Vladimir?”

Lica su nam bila neprijatno blizu. Misliću danima o tome da li je bio ružan Korani ili meni. Pluralizam ličnosti prihvatljiv je samo onima koji ĝa nisu svesni. Meni šizofrenija nimalo ne prija. Na svo sreću ĝa je Korana ubedila da sam ja prethodni slučaj.

“Ćuti, znam.”

Sa razumevanjem je klimao ĝlavom dok smo se saSaptavali. Na kraju se sasvim podnošljivo smešio. To sam i očekivao.

Odlučno je prišao vratima i otvorio ih. Razgoropadena ženska mu ulete pravo u naručje. Prijateljski ju je obgrlio oko ramena.

“Hej, Greje, ja...”

“Bez brige, malena. Reci gde je zmaj i ja ću ga ukokati.” Nije joj dao da dođe do reči.

“Pusti me, šta ti je!”

“Jednostavno ne mogu da odolim tvojim čarima...” zagrlio ju je još čvršće i utisnuo vreli poljubac na zabezeknute usne.

Bila je to scena koju neću nikada da zaboravim.

Bolji poznavaoči mogli su da predvide nastavak. Moj partner se zgrči od silovitog udarca, koji je izgubio svoju kinetičku energiju na mestu gde mu se spajaju noge. Široko razjapljenih čeljusti hvatao je dah, a rukama posezao ka bolnom mestu.

“Zašto mi nisi upozorio?” jeknuo je.

“Nisam imao signalnu lampicu.” odgovorila je besno.

“Ne pitam tebe...” konačno je uspeo da sastavi oči i pogleda pravo u mene.

“Šta možeš, cure su ovde divljačne.” utvrdio sam činjenicu.

“A, ko si pa ti?” konačno su me svi gledali.

Postoje trenuci kad čovek oseti da je u središtu pažnje i da mora da uradi nešto veoma značajno, kao glumac na pozornici pred ključni monolog, ili akrobata na trapezu pred sudbonosni trostruki salto. Moja publika je usmerila svoju pažnju i nisam imao izbora.

Sakupivši svu svoju devojačku snagu u jedan udarac, zviznuh žensku u sam vrh brade. Druga njena pitanja ostala su za neku drugu priliku, a Grej je bio dovoljno uviđavan da je ponovo prihvati u naručje. Upravo u tom trenutku mi je Korana prekorno saopštila da se domaćica

Vladimira Roma zove Beli Ar Gajnin i da je pre tri nedelje uklonjena kao nervno obolela.

“Možeš li da mi objasniš zašto ti je ovo trebalo?” Grejovo lice je bilo mešavina bola i ljutnje.

“Ne znam. Ali, sada smo svi kvit. Nego, baci je na rame, pa da krenemo dalje.”

Ja nje^{gov}ga u toj situaciji ne bih poslušao, on mene jeste. Ipak, morao je da postavi pitanje koje ^{gov}ga je mučilo:

“Ipak mi nije sve jasno...”

“Ne može ni da bude. Od trenutka kad su te kopirali pa na dalje mi sakupljamo različita iskustva i informacije. Ne znaš da ja znam da je Vladimir Rom ovde.

“Znači da i ti ne nosiš u sebi jedan deo mene?”

“Ispravan zaključak, ali da ostavimo te pravne formalnosti iz oblasti imovine ličnosti za drugi put...”

“Nećeš mi to uzeti...”

“Slobodno zadrži Vladimirov poljubac...”

Šala nije uspela.

Nismo se više kretali. Tišina nas je plavila slivajući se iz dubine hodnika.

“Dobro. Zašto bih ti nešto uzimao?”

“Treba li da ti objašnjavam?”

“Treba.” Odjednom sam bio ljut. “I ostavi se tehnike 'pitanjem na pitanje'. Samnom se ne može tako.”

“Dobro, reći ću ti. Ti u sebi nosiš neko ubedenje da si pravedan, da si spreman da uzimaš, ali i da daješ. Sve to je zapisano i u meni. Ali, ja ne znam da li je to realnost ili samo tvoja predstava koju imaš o sebi, samo opravdanje kojim ušuškavaš svoju savest...”

“Imaš li osnova da proceniš da je tako?”

“Pomalo...”

“Plajde, ispljuni...!”

“Eto, iznenada si postao svesan da se nalaziš u tuđem telu, u ženskom telu koje ima vlasnika. Ubedio si devojkicu da ti prepusti svoje mesto...”

“Ja sam je zamolio...”

“Dobro, zamolio si je. Cilj je da se dokopaš svog tela. Racionalno, slažem se. Ali, pomažeš li ti njoj ili je koristiš? Našao sam ti se na putu i nije ti trebalo mnogo da me smestiš uz sebe. Logično, racionalno. I ova Beli, ili Vladimir, svejedno, pokupili smo je, jer tamo gde se nalazi tvoje telo, nalazi se i njegovo, a vreme ne treba gubiti. Racionalno. Čak ti je odgovaralo da i ne sazna da je na pravom putu. Trebaće ti pri podeli plena, za tvoj novi uspeh na taborovanju na Kidisu, taj višak informacija. I ja bih tako da sam ti. Ali... ja... ja više nisam ti! Zar ne vidiš da smo već blizanci, uskor tek samo braća... Čoveče, šta će ostati kad se sve ovo završi, ako poželiš da poneseš sve što je bilo tvoje?”

“Nisam razmišljao o tome da ti nešto uzmem...”

“Razmišljaćeš.”

“Želiš li da sad razmislim?”

“Bilo bi dobro.”

“Zašto bih želeo da uzmem nešto što već imam?”

“Pokušaj obrnuto: zašto bi za sobom ostavio život koji više nećeš živeti?”

“Mislim da postavljaš suviše teška pitanja. Znam samo da Grej Svaruk nikada nikošta nije izdao.”

“A, sebe?”

“Ne verujem da ću na kraju u tebi videti sebe.”

“Onda bi možda bilo vredno pokušati.” ozbiljno se saglasi Grej. “Čekaj da produžim san ovoj tvojoj muškoj drugarici, pa da nastavimo sa potragom.”

Znao sam koju tačku na Belinom vratu mora da potraži.

Hodnik je postao svetliji pošto smo nastavili njime.

*

Oni koji pokušavaju da zamisle kako treba da izgledaju podzemni centri, koje grade ugrožene civilizacije da bi se zaštitile od nadolazeće katastrofe, najčešće izgrade sliku lavirinta u kome se beznadežno izgube. No, stvari su mnogo jednostavnije. Troškovi takvih gradnji isključuju maštanje i sve se postavlja krajnje funkcionalno. Najpre su tu dobro obezbeđeni ulazi, sa zalomljenim hodnicima i slepim amortizacionim pravcima za smanjenje udarnih razaranja. Potom mašinski prostori sa uređajima za snabdevanje čistim vazduhom, kasnije rezervoari za vodu i predimenzionirani hladnjaci za čuvanje hrane. Naravno, ako umesto toga nisu predviđene hibernacione komore.

To smo već prošli.

Još bolje su opremljeni prostori za boravak, radne prostorije i neophodne laboratorije, ukoliko se planira proizvodnja hrane i reciklaža. U srcu sistema obavezno se nalazi centar za održavanje svih vitalnih funkcija. Svi izolovani sistemi postavljeni su tako. Mene su i veliki svemirski brodovi podsećali na pokretna skloništa. Oni to ustvari i jesu.

U tom centru, ka kome smo grabili iz sve snage, čekao me je moje telo i gospodin čarobnjak iz Oza, kome ću morati da Strgnem masku.

Ukoliko iza maske postoji nešto. Ukoliko sve zajedno nije jedna velika greška.

Jer hodnici su postali sasvim osvetljeni i tu i tamo kraj nas su promicalji ljudski likovi. Ili androidni, svejedno. Na ovoj strani Gajne su to radili sasvim dobro.

Grej Svaruk se samo jednom nađao ka meni.

“Pravi se kao da ih ne vidiš. Ovde je radoznalost sigurno suvišna.”

Pravio sam se. Pravili su se.

Ipak, radost je u meni silno zabubnjala Koraninim srcem, kada smo se našli pred velikim dvokrilnim ulazom. Iza velikih ulaza nalaze se i velike prostorije. Zakoračio sam napred i ušao prvi.

Bazar na Mejnu mogao je udobno da se smesti u ogromnoj sali kojoj nisam mogao da sagledam kraj. Središnji prostor bio je ispunjen postrojenjima u kojima sam mogao da prepoznam moćnu hidrauliku, pumpe i razvodne cevi, dozatore i mešače, sudove za pretakanje i odvajanje pene. Iza svega toga, besprekoran red ukopanih kada koje su sigurno sadržavale ono za krenuo u potragu na Gajni. Bočni prostori su bili odvojeni prozirnim pregradama i predstavljali savršeno opremljene laboratorije. Najviše me je začudilo što svuda rade ljudi. Žene i — muškarci.

Instinktivno sam osećao da nisu androidne tvorevine. Proces obnavljanja populacije Gajne bio je usklađen sa germinativnim razvojem prostora u kome će nastaviti da žive. Bez obzira na pauzu duđu desetak hiljada godina.

Sa desne strane, iz jedne od laboratorija, pojavio se odbor za doček. Gotovo sam prepoznao visokog imršavog starijeg čoveka na čelu grupe. Usko i dugo lice sa nategnutom kožom na jakim viličnim i čeonim kostima, jak povijen nos koji pogled duboko usađenih očiju čini još prodornijim. U mojim mislima morao je na sebi imati togu, ali, ne može svako predviđanje da bude savršeno. Imao je jednodelni kombinezon kao i svi ostali. Njegova pojava je govorila umesto spoljnih naznaka.

Video sam u njegovom pogledu da je uspeo, ponos pobednika i samouvereni osmeh takmičara koji kida ciljnu vrpцу. Sve zahvaljujući meni. I Vladimiru Romu.

U trenutku kad je zaustio dobrodošlicu i poziv da se upoznam sa njegovim trijumfom, osetio sam upozorenje nadolazećeg adrenalina. I prste Greja Svaruka na svom vratu.

Tama i mirni snovi pročišćavaju misli.

*

Buđenje uspostavlja dodir sa sećanjem i prvi pogled ka niskoj tavanici pneumatskog šatora, osvetljenoj spoljnim odbljescima sa orošene trave, natera me da se osmehnem. Košmarni san iz prostora nesvesnog dao je svoje predloge za ono što me čeka u predstojećem danu. Sa svom maštovitošću koju mogu da generišu nasumične memorijske kombinacije na neuronskim čvorištima.

Još ima vremena. Sanje mogao da potraje i dalje ujutro.

Okrenuo sam se na drugu stranu, ne bih li iskamčio još malo iz tog neiscrpnoг vrela.

*

Izgledao sam sam sebi smešan sa dve onesvešćene devojke u naručju. Fiaran Melten me je gledao začuđeno, očekujući objašnjenje.

„Trebalo je da ih dovedem, zar ne?“ sleгнуo sam ramenima, a bolničari ih pažljivo preuzeše i odnesoše ka odeljenju za transfer.

“Da, ali trebalo je da saznaju, Bilo bi pošteno...”

“Ko da sazna?”

“Obojica.”

“Grej Svaruk neće ništa sakriti od Vladimira Roma, a ja sam Grej Svaruk.”

“Ali...”

“Nema problema. Recite sve što treba da znam.”

“Moram im objasniti zašto su dovedeni... na taj način.

“Hajde, slobodno. Mada su slutnje Cigana najčešće gola istina. Grej Svaruk zna da se narod Gajne nije mogao vratiti bez prisustva muškaraca, naslutio je da vi, kao jedini ko ga je program uz Miliset Jušan uspeo da vrati, niste raspolagali reproduktivnim ćelijama za obradu. Pričajte mi ono Stoje prethodilo.”

“O danima kada smo proračunali da će doći do sudara dve sekunde u para-prostoru i da će uništiti dva sveta Gajne? O naporima da i one sa druge strane upozorimo šta nas čeka? Da, možda si u pravu.”

“Grej Svaruk je u proseku u pravu.”

“Hoće li on to shvatiti?”

“Kao čovek, vaše reči bih shvatio kao potcenjivanje.”

“Pa, nije to bio složen proces. Bar za nas. Računarski sistem je dokazao da će tokom sudara doći do raspada svih organizovanih organskih struktura i bilo je potrebno da se samo tome prilagodimo. Prilagoditi se, a ne nadvladati vazda je bio naš odnos sa prirodom. Izgradili smo ovo mesto pod Leučkim brdom i simbolično ga nazvali 'Centar Sveta'. Razlog je bio prost. Nekoliko stotina metara ispod brda nalazio se jedan od najvećih iskorišćenih depoa podzemnih voda na Gajni. Skoro pedeset kubnih kilometara slobodnog i praznog prostora. Postavili smo germinativni konvertor i generatore kohezije životne tečnosti i uskladili aktivacione matrice...”

“Neću tražiti objašnjenja, ali energija...”

“Eh, energija. Zašto je to toliki problem svih nerazvijenih civilizacija. Ta sve je energija u ovom našem ludom svemiru. Materija je samo njena najneorganizovanija forma. Moгу navesti nekoliko stotina načina... No, neka svako ima svoju budućnost.”

“Mogao bih da se složim sa tim.”

*

“Ja se ne-slažem!” zavapio sam iz tame.

„Ostalo što smo preduzeli, odnelo nam je samo vreme. Zamisli, skoro pola milijarde snimljenih individualnih matrica u Programu i isto toliko tela razloženih do nivoa neutralne plazme. Četrdeset milijardi litara rođaka, prijatelja, sunarodnika, pretočeno je u podzemno jezero života da sačeka bezbedan trenutak. To je bio jedini način da se izdrže razorni talasi izazvani sudarom vremena. Ja sam dokaz, mi smo dokaz da je izdržao.

„Problem je nastao, moram da priznam, kada je Program kao pokretača odabrao mene. Miliset i ja smo pokušali sa njenim ćelijama, ali sa delimičnim uspehom. Upoznao si Gajnine, zar ne?“

„Jesam i imam plan da to godinama proveravam...“

Fiaren Melten nije stigao da me upita kako. Iz laboratorijske ambulante pojaviše se dve veoma slične devojke. Dopadljive i nasmejane. Nisu obraćale pažnju na prisutne koji su se nekako čudno uklanjali ustranu.

„Greje Svaruče, jesi li to ti?“ uzviknu Korana prilazeći mi. „Ili je to...“

“Mislim da ne može da bude niko drugi.” Osvrnuo sam se ka Meltenu. On klimnu glavom. “Dođi da te zagrlim, da te osetim... sa prave strane.”

Lubila me je strasno, kao da želi da ponovo postanemo jedno. Samo su njeni mali sumnjičavi prsti posramljeno tražili po mom potiljku.

Odvojili je od sebe i zaronili u njene oči.

“Korana, imam jedan poklon za tebe...”

“Šta to?” Detinjasto se upiljila u moju stisnutu šaku.

Pokazali joj mali komad metala na otvorenom dlanu.

“Kontakt impulsnoš šava!!Ž”

“Imam utisak da si to izgubila.” Nasmejah se. Grej Svaruk dobro zna dokle srne da se skine pred jednom ženom.”

*

Sunce ovoga puta nije bilo milostivo. Prodrlo je kroz moje kapke i razvejalo pramenove sna. Ostali smo sami, Gajna, moj Skakač i ja, uz slabu mogućnost da predstojeće tražanje za asahazijem ponovi gotovo doživljenu priču. Sa osmehom sam navukao svoje kožne čakšire i prsluk. Opipao sam lice i osetio sva upozorenja dvodnevne brade. Neka stoji, bilo bi baš nezgodno da se sve pretvori u košmar. Na izlazu iz šatora spotakao sam se o nešto što prethodne večeri tu nisam ostavio. Kožom opšiven metalni kanister. Pun.

Sa zlom slutnjom odvrnuh čep i omirisah sadržaj.

Iz pravca Skakača začu se dobro poznati glas:

“Svaruče, marvo, znao sam da ćeš se pojaviti!” Urlao je Vladimir Rom. “Ali, odakle ja ovde?”

Prilazio mi je gegajući, bunovan.

“Jesi li ti doneo — ovo?” pokazah ka kanisteru.

“Šta, ovo?”

“Asahazi!”

Čitava njegova pojava je odricala.

Vrućina besa poče da pali plamenove u meni. I jedan glas. Negde iznutra. Moj glas.

“Izvini, Greje, ali programirani je da ovaj deo poruke bude aktiviran prvi put kad pobesniš...”

“Sve je bilo istina!” zaurlah.

“Da sve je bilo istina.” potvrdi moj glas.

“I ti si mi oteo Koranu!”

“Trebalo bi da te tamo negde, među zvezdama, čeka žena po imenu Miana...”

“Pa, šta?”

“Rekao sam ti da neću dozvoliti da mi sve uzmeš.”

“Hej, pa ovo nije memorijski zapis! Ti razgovaraš samnom! Ko ti je dozvolio da se useliš u mene?”

“No, no, Greje Svaruče, pa ti sebe zaista potcenjuješ. Zar nikada nisi predviđao tuđe odgovore? Sa sopstvenim je još lakše. Moj zapis je tako i montiran, pošto su te vratili u tvoje telo. Pazi, sad ćeš početi da se smiruješ i kad pritisak adrenalina padne na normalu saopštiću ti i ostalo...”

Tišina, tišina, tišina!

“Stentone!” potražio sam u mislima.

Ništa.

“Stentone, tako ti svemira, javi se!” Moj krik protutnja svim nivoima svesti kovitlajući mentalne čipove memoreksa.

“Jesi li to ti, Greje?” začu se bojažljivi glas.

“Jesam, što se ne javljaš?”

“Misliš da je meni bilo lako? Trebalo je izdržati oluju koja je sve pomela tokom transfera. Ti si bio mrtav kao magnetni disk, a mene su cimali, opipavali i štipali sakupljajući sve ono Sto nije pripadalo Korani...”

“Nije vreme da sežališ.” obrecnuh se. “Jesmo li sami?”

“Kako, sami?”

“Korana?”

“Korana nije poSla sa nama.”

“Ko je još tu, sa tobom? Ko je to - mi?”

“Pa, ti i ja. I, staro druStvo. Sva tvoja bulumenta roda Svaruka...”

“Grej Svaruk?...”

“Pa, rekao sam ti...”

“Mislim na onog drugog,”

“Koji drugi?”

Stenton nije mogao da laže. Nije lagao ni Grej Svaruk. Bio sam slobodan i svoj. Tako je bolje. Svako na svoju stranu.

“Zar ne, tako je bolje.” Ponovo se oglasi moj bivši dvojnik. “Izvini što sam odlučio za obojicu, mada je u principu isto. Jedino, ja sam čistija verzija Greja Svaruka, pa nisam smeo da te prepustim iskušenjima i navikama koje si stekao u esnafu Cigana. Mnogo podvaljujete jedni drugima, brate. Zvađu te tako jer više nikada nećemo biti isto. Nećemo se ni videti. Bilo bi nezgodno, jer ja sam ipak Grej Svaruk. Impulsni šav androida bio je potreban da lakše pridem Korani i tebi.”

“Meni je bilo svejedno.”

“Sada ti je svejedno. Ipak, želeo sam da to čujem od tebe. Vidiš, i dalje znam tvoje reakcije. Moću još da ti kažem da sam uspeo da se nađem sa Fiaranom Meltenom. Pošto je onim što ste isporučili ti i Vladimir Rom obezbeđeno obnavljanje njegove rase, Gajnine im više nisu potrebne. Predložio sam da ih sa još nekolicinom pravih Gajnara odvedem u neku od milisekundi Gajne koje su takođe nastradale. On je pristao...”

“U koju milisekundu?”

“...i zaboravio u koju, pa nije potrebno ni ti da znaš. Sećaš li se riđa začina i načina kako da se pronađe? Ti znaš da se nalazimo na Gajni, da je u pitanju neka milisekunda u špilu karata vremena, ali nikada nećeš saznati u kojoj vododerini paralelnih svetova smo našli utočište. Mnogo kasnije, kad civilizacija Gajnina nađe način da se pridruži rasama svemira, možda. Nama dvojici tada više ništa neće biti značajno.

“Sada će se u tebi aktivirati deo mog sećanja na razgovor sa Fiaranom. To je moj poklon. Ovaj zapis će se obrisati sam...”

“U meni ništa ne može da se obriše...” viknuh.

“... Kanister koji si dobio sadrži životni katalizator i predstavlja nadoknadu za uloženi trud uz Fiaranove pozdrave. Na Gajni je to elektrolit koji usmerava pojedinačne ćelije prema matrici ličnosti i stvara organizam. Tako sam i ja nastao. Po tvojoj matrici. Za tebe, Embrouza Tibouna i ostale ġurmane Galaksije, biće asahazi-umak, začín koji ujedinjuje nektar i ambroziju, dok se ne potroši. Ti odluči kako ćeš podeliti sa Vladimirom. Mada, koliko te poznajem... Uostalom, svejedno. Zboġom, brate, nema više...”

Imao sam osećaj da negde u meni ġrebe istrošena ġramofonska igla. Na praznoj ploči. Snažan trzaj mi osvetli prostor u kome sam se nalazio. Vladimir je držao slobodan rukohvat kanistera i povlačio ġa ka sebi.

“Asahazi-umak!”

“Da, asahazi-umak.” pomalo umorno sam potvrdio.

“Za Embròuza Tibouna?”

“Za njega.”

“Koliko?”

“Petnaest hiljada kinti!”

“Toliko! Meni je obećao samo trinaest...”

“Bolj'ma i već'ma, bolji i veći dopadoše...”

“Pusti sad Kanjoša! Koliko je moje?”

“Zašto?”

“Zar ja nisam učestvovao?”

“Jesi li?”

“Zar nisam? Ne sedam se dobro.”

“Sećaš se, itekako! Moġu da te podsetim: imao sam priliku da ljubim jednu zgodnu...”

“Dobro, pusti sad to. Jel može pet hiljada?”

“Kasnije ćemo o tome. Bolje je da iskoristimo vreme i uzletimo. Tiboun je sigurno nestrpljiv.”

Pristao je. Morao je da pristane, jer nikako nije mogao da se seti gde je njegov sopstveni brod. Brundao je nešto za sebe dok smo se penjali u sve više slojeve atmosfere Gajne.

Pogled mi je neprestano lutao obzorjem, kao da se sve milisekunde mogu obхватiti samo sa par očiju Greja Svaruka. Tu negde, bio je još jedan, možda malo podsmešljiv, a možda samo zaljubljen, kao što bih i sam mogao biti. Ne možeš imati sve, Greje, ma koliko se trudio. Od sada jedan deo tebe postaje neko drugi. Baš šteta, voleo bih...

“Može li bar tri hiljade?” Vladimir i dalje nije odustajao, nastojeći da bar malo izvadi štetu.

“Sedam i po hiljada ili ništa!” izvalih kao iz topa.

Osećao sam njegov zapanjen pogled kako mi svrdla teme. Čuo sam kako me pita da li sam šašav, a zatim, nešto kao zahvaljivanje, mada je u to teško poverovati kada je Vladimir Rom u pitanju. Ja sam piljio u sve manju kuglu Gajne i pitao se koliko je to moja odluka, a koliko nešto što je zapisano u meni. Na kraju krajeva, sve što je u meni zapisano je samo moje i to je bila moja volja. Namignuo sam ka svetloj tački.

Kao da je i ona namignula meni.

JAMES TIPTREE JR

HJUSTON, HJUSTON, ČUJETE LI?

Lorimer zuri po velikoj prenatrpanoj prostoriji, pokušavajući da sluša glasove, pokušavajući takođe da ignoriše ono sitno trzanje u utrobi koje znači da bi se uskoro mogao prisetiti nečeg rđavog. Nema pomoći; evo, preživljava to ponovo — onaj davni trenutak. Kad je uleteo kao šlep (ili su ga gurnuli?) u WC njemu nepoznat, u Nižoj srednjoj školi u Evanstonu. Sa otvorenim šlicem i sa kitom u ruci; još uvijek može da vidi sivilo rajsferšlusa njegovih farmerki oko bleđog, pogledima izloženog kurca. Svi se oko njega ućutali. Oblici pogrešni, tako pogrešni da ti se smuči. Lica se okreću. Prvo prodorno kikitiranje. *Devojke*. Ušao je u ženski WC.

Lice mu se trza, ali ne bez ironičnog osmeha: evo, sada, toliko godina kasnije, izbegava da pogleda ova ženska lica. Kabina se svija iznad njegove glave, opkoljava ga njihovim tuđinskim stvarima: tu su držalje za nizanje perli, razboj bliznakinja, Endijev rad sa Stavljenom kožom, prokleta kudzu-puzavica koja se svuda umigoljila, i kokoške. Udobno, nema šta... Stvarno se našao u klopci. Bepovratno u klopci, doveka će živeti u svemu onome što mu ne prija. Nestrukturisanost. Lične sitnice, intimnosti bez značaja. Zahtevi kojima on, nekako, ne može nikad udovoljiti. Džini: *Nikad ne razgovaraš sa mnom...* Džini, voljena, pomišlja on nehotice. Bol ne počinje.

Bad Geirovo glasno smejučenje upada mu u misli. To se Bad šali sa nekima od njih, tamo iza jedne od kabinskih izbočina, ne vidiš ga. Ali vidiš Dejva. Majora Normana Dejvisa, koji je čak na drugom kraju prostorije; njegov bradati profil pognut je ka jednoj maloj tamnoj ženi na

koju Lorimer ne uspeva da fokusira pogled baš dobro. Ali Dejvova glava izgleda čudnovato majušna i oštra, zapravo čela kabina izgleda nestvarno. Ispod “plafona”, odjednom provala kokodakanja - to je kikirez-kokoška u svojoj korpi.

U ovom trenutku Lorimer stiče čvrsto uverenje da je drogirani.

Začudo, ta misao ga ne ljuti. Naslanja se, tačnije rečeno nađinje se unazad, sedeći podvijenih nogu u nultoj gravitaciji; premešta svoje zurenje na lice žene sa kojom razgovara. Koni. Konstancija Morelos. Visoka žena, lica kao Mesec, u prostranoj zelenoj pidžami. A on zapravo nikad nije voleo da priča sa ženama. Eto ironije.

“Pretpostavljam“, kaže on glasno, “da je moguće da mi u nekom smislu nismo ovde.”

Ovo ne zvuči mnogo jasno, ali ona zainteresovano klima glavom. Osmatra moje reakcije, kaže Lorimer sebi. Žene su prirodni trovači. Šta, zar je i ovo kazao glasno? Njen izraz lica se ne menja. Njegovo vidno polje stiče prijatnu lokalnu izoštrenost. Konina koža na njeđa ostavlja utisak da je baš fina, zdrava. Maslinasta potamnelost, i posle dve godine u kosmosu. Bila je seljanka, priseća se on. Pore su joj krupne, ali nema onih naslađa koje čovek očekuje kod žena njenih godina.

“Ti se verovatno nikad nisi šminkala“, kaže on. Ovo kao da ju je zbunilo. “Bojenje lica, puder. Nijedna od vas.”

“A, to!” Njeno osmehivanje otkriva da joj je prednji zub okrnut. “Pa mislim da je Endi to radio.”

“Endi?”

“Za pozorište. Istorijske drame. Endiju to dobro ide.”

“Dabome, dabome. Istorijske drame.”

Lorimeru kao da se mozak širi i prima sve više svetlosti. On sad aktivno razume, bezbrojni fragmenti slažu se u jedan obrazac. Pa, to su smrtonosni obrasci, percipira on; ali ga drođa na neki način štiti. Kao

amfetaminsko “povišeno stanje” ali bez onog pritiska. Možda je ovima to društveni običaj? Ne, i oni motre.

“Svemirske zečice, još uvijek to ne kapiram”, smeje se Bad Geir zarazno. On ima taj prijateljski, vedri glas koji se ljudima sviđa; Lorimeru, evo, i posle dve godine.

“Vi ženskice imate decu kod kude, i kako onda vaši ljudi gledaju na ovo, što letite čak ovamo sa starim Endijem, je li?” Bad isplovljava u vidno polje; rukom je obgrlio jednu bliznakinju oko ramena. Onu koja se zove Džudi Pariz, zaključuje Lorimer; teško je razlikovati njih dve. Ona pasivno pluta, pod nekim ugлом u odnosu na Badovo veliko telo; sasvim obična cura, velikih isturenih sisa, u fluidnoj žutoj pidžami, sa crnom zrakasto raširenom kosom. Endijeva crvena kosa doplovila je do njih. On drži veliku zelenu svemirsku loptu. Izgleda kao da mu je oko šesnaest godina.

“Stari Endi.” Bad odmahuje glavom, njegov osmeh ševa ispod debelih tamnih brkova, “kad sam bio tvojih godina, ljudi nisu dozvoljavali da njihove žene letucaju unaokolo sa mnom.”

Konine usne se malčice izvijaju. U Lorimerovoj glavi komadići klize ka obrascu. Znam, misli on. Zna li vi da ja znam? Glava mu je ogromna, kristalna, baš fino. Lakše misliš. Žene... Nijedna kompaktna generalizacija ne pojavljuje se u njegovom umu, nego samo nekoliko faca koje govore u istoj matrici, svestrano beskorisnoj. Ljudska bića, naravno. Biološka potreba. Samo, tako... tako... difuzno? Besciljno? Njegova sestra Ejmi, *soprano-con-tremalo*: “Naravno da bi žene mogle doprinositi isto koliko i muškarci, kad biste nas tretirali kao ravnopravne. Videćeš!” Onda se oženio onom idiotkinjom po drugi put. Theh, video je, video je sve.

“Kudzu puzavice”, kaže on glasno. Koni se osmehuje. Svi se oni osmehuju.

“Šta kažeš ti, Dejv”, priča Bad srećno. “Jesi ikad očekivao da ćemo gledati cu-pi u bestežinskom stanju? ha? Um-metno-st. Jeeei-ha!” Na onom kraju kabine Dejvova glava okreće se ka njemu, bez osmeha.

“A pazi matorog Endija, on je to sve im’o samo za sebe. Zaostaneš u razvoju, dečko.” Drugarski tupne Endija pesnicom u rame, a Endi odleti sve do kabinskog zida na kome se zaustavi. Nemoćuće da se Bad napio, razmišlja Lorimer; kako bi se mogao napiti od ove voćne “jabukovace”? Međutim, Bad obično ne zvuči ovako, kao “pozoriSni Teksašanin”. Znači, droga.

“Ej, nemoj se ljutiš”, kaže Bad iskreno dečaku. “Ozbiljno ti kažem. Mora imaš raz-mumevanja za brata koji je u nepravov... ravnoprav... nom položaju. Ove cu-pi su dobre kao ljudska bića. Znaš šta?” kaže on devojci. “Ti bi izgledala kolosalno, samo kad bi se picnula malo. Ej, mogu da ti pokažem, stari Badi je ekspert za to. Nadam se da se ne ljutiš što to kažem. UsVari, i sad mi izgledaš kolosalno.”

On je grli jednom rukom oko pleća, ispruža drugu ruku pa grli na isti način i Endija. Svi zajedno plutaju prema tavanici, u njegovom zahvatu; Džudi se osmehuje široko, uzbuđeno, i izgleda maltene lepa.

“Aj maznemo još malo ovo, dobro”, kaže Bad i potiskuje sebe i Džudi prema polici sa posluženjima, koja je za ovu priliku dekorisana zelenim grančicama i sitnim, stvarnim belim radama.

“Srećna Nova! E-e-ej, srećna Nova godina, svi-maaa!”

Lica se okreću, sa još osmeha. Iskreni osmesi, razmišlja Lorimer; možda ovi stvarno vole njihove Nove godine. Obuzima ga osećanje da ima na raspolaganju beskonačno duго vreme da ispita svaki događaj, i sve implikacije koje evoluiraju u kristalnim facetama. Ja sam eho-komora. Baš prija, biti opservator. Ali opserviraju i drugi. Počeli su nešto ovde. Da li su toga svesni? Tako smo ranjivi, nas. trojica i ovo petoro, u ovom krhkom brodu. Ne, nisu svesni. Neka strava nepovezana sa akcijom vreba iza njegovog uma.

“Tako mi Boĝa, uspeli smo”, smeje se Bad. “Vi svemirske mačkice, mora vam o-dam priz... znanje. Pohvaljujem; tako mi boĝa pohvaljujem. Ne bismo bili ovde. Gde ĝod to bilo. Znaš šta, moĝ'o bi ja ipak da odlučim da ostanem u služ-bi. A? Cokice? Jel' ima mesta za matoroĝ Bada u vašem svemirskom p-rogramu?”

“Prestani s time, Bad”, kaže Dejv tiho, čak od suprotnoĝ zida. “Nemojmo izĝovarati ime Tvorca na takav način.” Njeĝova puna kestenjasta brada daje mu tešku ozbiljnost patrijarha. Dejv ima četrdeset šest, deset ĝodina je stariji neĝo Bad i Lorimer. Veteran je šest uspešnih misija.

“Uuu, izvinjavam se, majore Dejv, družę stari.” Bad nastavlja smejući se tiho i primičući se devojci intimno. “Naš komadan. Nt. Super momcov. Ej, dok!” dovikuje on. “Šta ti ladiš? Je li dobro muvaš?”

“Nazdravlje”, čuje Lorimer odĝovor sopstvenog ĝlasa. Kompleksni slojevi njeĝovih osećanja prema Badu izranjaju kao Kraken prema mesečini njeĝovog uma. Ono uronjeno i nečujno što je uvijek imao prema svima njima, svim Badovima i Dejvovima, velikim, nesalomivim, sposobnim, disciplinovanim, sporoumnim mezomorfima uz koje je priklonio svoj život. To su mezo-ektoi, ispravlja se on; astronauti nisu ĝlupi a jaki. On je pridobio njihove naklonosti, u tom pravcu pažljivo se potrudio. Toliko naklonosti da su ĝa ukrcali u Sunčanu pticu, kao naučnika - člana prve cirkum-solarne misije. E, onaj mali doktor Lorimer, to je naš momak, član našeg tima. Taj ne sere, nije kao oni ĝovrnari naučnici. Dobro postiĝe, mali je al' ĝrađen kako treba, a ume i da provaljuje šeme. Godinama dolaziti na kuĝlanje, rukomet, tenis, na skit, na skijanje koje mu je slomilo skočni zĝlob, na raĝbi koji mu je slomio ključnu kost. Motrite na doktora, on to vrlo lukavo izbeĝava. I, treskaju ĝa u leđa, ti krupni ljudi, prihvataju ĝa. Njihov simbolični naučnik... Ali, nevolja je u tome što on više nije nikakav naučnik. Živi od onog svog post-doktoratskoĝ rada na plazmi, od jednoĝ srednoĝ pogotka. U

matematiku se nije ozbiljno upuštao već ^{gov}godinama, a sad više nije u formi. Previše ^{gov}ga je drugih stvari interesovalo, ^{gov}previše vremena je utrošio objašnjavajući elementarnosti. Ja sam “pola kurca”, zaključuje on. Trideset santimetara da sam viši, i pedeset kila teži, bio bih tačno kao oni. Jedan od njih. Alfa. Oni verovatno slute njegovu beta-^{gov}gorčinu ispod. Jesu li se šale malo pohabale, tokom cele jedne ^{gov}godine udaljavanja od Zemlje? Godina Bada i Dejva koji ^{gov}igraju “džin”. Prokleti bicikl-u-mestu, zategnu ^{gov}ga da bude pretvrd za mene. Ali ne namerno. Bili smo ekipa.

Sevne ka njemu uspomena na široko otvorene farmerke, kako se bolno završilo — iscerene face koje su ^{gov}ga čekale kad se istetirao napolje. Uurlanje od smeha, a njemu kaplje niz ^{gov}noću. Glumljenje da je i on u fazonu, kao, i njemu je smešno. Pokazađu ja vama, ^{gov}govnoglavci jedni. *Nisam žensko.*

Badov ^{gov}glas odzvanja, u parodiji uljastog NASA-inog ^{gov}glasa: “Srednu Novu godinu, srednu Novu želimo svima vama tamo dole... Ej! što im ne emitujemo nešto? Pozdravi svima vama Zemlja-mlja. Nima. Ustvari Selenitima. Srećna nova Bog-te-vid’o koja.” On komično šmrkđe. “Božić-Bata zove Hjuston. Ovako nešto ni videli niste. Ej, Hjustone, ^{gov}gde ^{gov}god da ste”, pevucka on. “Hjustone, ^{gov}primate li?”

U ćutanju koje nastaje Lorimer vidi kako se Dejvovo lice stvrdnjava u majora Normana Dejvisa, koji komanduje.

I, bez upozorenja, iznenada je ^{gov}tamo, više od ^{gov}godinu dana u prošlosti, u tesnom, uzdrmanom komandnom modulu *Sunčane ptice* koja izlazi iza Sunca. Ovo mi droga radi, zaključuje on dok se ova uspomena sklapa oko njega; tako je realno. Stop. Pokušava se držati za realnost, za onaj osećaj nevolje koji se ^{gov}na gomilava ispod.

— Ali ne uspeva, ^{gov}tamo je, lebdi nad trostrukim sedištem-ležajem, kao i obično ^{gov}izbegavajući svoje službeno mesto u sredini; vidi, pored njih, njihove odraze na crnini ^{gov}beskorisnog ^{gov}levo^{gov}g prozora. Spoljašnji sloj je pretrpeo topljenje. Lorimer sad jedva razaznaje blistavu mrlju koja mora

biti Klas u Devici, a koja plovi kroz sliku Dejvove glave, na takav način da zavoj izgleda kao dečja kruna.

“Houston, Houston, Sunčana ptica”, ponavlja Dejv. “Sunčana ptica zove Houston. Hjustone, čujete li? Houston, do you read? Come in, Houston.”

Počinje proticanje minuta. Oni daju sedam minuta za odlazak signala, i sedam za odgovor. Sto dvadeset pet miliona kilometara, dovoljno margine.

“Ne radi nam glavno pojačalo, to je”, kaže Bad vedro. On to kaže skoro svakog dana.

“Nikako.” Dejvov glas bio je, takođe po običaju, strpljiv. “Provere pokazuju ispravnost. Nešto je ovo sranje sa Sunca još uvijek prejako, jel’ tako, doktore?”

“Rezidualna radijacija od protuberance je približno u istoj liniji kao mi”, kaže Lorimer. “Možda im je teško da nas izdvoje.” Po hiljaditi put registruje svoje vrlo slabo, smešno zadovoljstvo što njeđa konsultuju. “Jebi ga, izvan Merkura smo”, kaže Bad i vrti glavom. “Kako saznati ko je pobedio u Seriji?”

I to on često kaže. Ritual, ovde, u večitoj noći. Lorimer posmatra kako iskričavi Klas plovi pored refleksije Badovog kovrdžavog “žbuna” na licu. Lorimerovi zulufi su retki i žgoljavi, kao blond Fu Manču. U zadnjem uglu prozora je trakasti sjaj koji mora biti ostatak njihove leve table sa fotoćelijama koja je spržena i odneta u solarnoj eksploziji pre mesec dana; tad su im i spoljašnji slojevi prozora zatopljeni. Tad je Dejv udario glavom o sekstant-logički panel i zadobio posekotinu. Lorimer se tumbao među opremom za gravito-talasni eksperiment; ni sad ne veruje očitavanjima. Na sreću, struja čestica promašila je jedan deo prednjeg prozora; zato još imaju nekih dvadeset ugaonih stepeni slobodnog vidnog

prostora pravo ispred sebe. Tamo se vidi brilijantna paučina Plejada, sa jedne strane zamućena.

Dvanaest minuta... trinaest. Zvučnik uzdiše i škljoca prazno. Četrnaest. Ništa.

“Sunčana ptica Hjustonu, Sunčana ptica Pljustonu. javite se, Hjustone. Sunčana ptica se isključuje.” Dejav ostavlja mikrofona u ležište. “Treba im dati još dvadeset četiri.”

Čekaju ritualno. Sutra će Pakard odgovoriti. Možda.

“Viđeti staru dobri Zemlju opet, to će prijati”, primećuje Bad.

“Nema daljeg trošenja goriva na promene položaja”, podseća ga Dejav. “Imam poverenja u doktorove cifre.”

Nisu to moje cifre, to su elementarni fakti nebeske mehanike, razmišlja Lorimer; u oktobru, Zemlja može biti na samo jednom mestu. Ovo ne kaže, nikad. Ne čoveku koji je sposoban da dođe do rešenja za dva tela, intuicijom, ako ga obavestiš o početnim položajima ta dva. Bad je dobar pilot i dobar inženjer; Dejav, najbolji koji postoji. A zbog toga se ne ponaša nadmeno. “Gospod će nam pomoći, doktore, ako mu budemo dozvolili da pomogne.”

“Pristajanje će biti užasno ako je radar zajeban”, kaže Bad dokono. Svi razmišljaju o tome po stoti put. Biće užasno. Dejav će to izvesti. Zato toliko čuva rezervu goriva.

Minuti kuckaju, odlaze.

“To je to”, kaže Dejav, kad — jedan glas ispunjava kabinu, šokantno.

“Džudi? Visok, jasan glas. Devojački.

“Džudi, baš se radujem što sam te dobila. Šta ćeš na ovoj frekvenciji?”

Bad šumno ispušta dah; protiče jedan skamenjeni tren, onda Dejv grabi mikrofona.

“Sunčana ptica, čitamo vas. Ovo je misija 'Sunčana ptica'. Zovemo Hjuston. Hm, Sunčana ptica zove zemaljsku kontrolu u Hjustonu. Identifikujte se, ko ste? Možete li preneti naš signal relejno dalje? Završio.”

“Neko zeza”, kaže Bad. “Neki neverovatni radioamater.”

“Jesi li u nevolji, Džudi?” pita devojački glas. “Ne čujem te, zvučiš grozno. Čekaj malo.”

“Ovo je misija Sjedinjenih Američkih Država 'Sunčana ptica jedan’”, ponavlja Dejv. “Misija 'Sunčana ptica’ zove Svemirski centar Hjuston. Vi nam di-eksujete kanal. Identifikujte se, ponavljam identifikujte se i kažite možete li proslediti signal do Hjustona. Završio.”

“Ladno, Džudi, pokušaj ponovo”, kaže devojka.

Lorimer naglo ustaje i dohvata “lurp”, eksperiment za dalekodometno zgusnuto usmeravanje čestica, i uključuje motor koji obrće osovinu toga. Osovina cvili, trza se; sreća što je eksperiment bio uvučen tokom sunčane oluje, pa se nije zatopio i ostao zavaren. Lorimer podešava pulseve na maksimum i počinje grubo, ručno pretraživanje prostora ispred njih.

“Vi upadate u službenu komunikaciju između ove svemirske misije Sjedinjenih Država i kontrole u Hjustonu”, govori Dejv energično. “Ako ne možete preneti naš signal u Hjuston, isključite se iz etera, ovo što sad radite je krivični prekršaj po federalnom zakonu. Recite ponovo, možete li relejno preneti naš signal do Svemirskog centra u Hjustonu? Završio.”

“Još uvijek zvučiš grozno loše”, kaže devojka. “Šta ti je to 'Hjuston’?”

“I ko to uopšte govori? Znaš da nemamo mnogo vremena.” Njen glas je sladak, ali malo nazalan.

“Isuse, to je blizu”, kaže Bad. “To je blizu.”

“Sačekaj.” Dejav se okreće, izvija, da vidi Lorimerov improvizovani radarski ekran.

“Evo.” Lorimer pokazuje jedan majušni stabilni vrhunac na samom rubu prostora za očitavanje, među trans-koronalnim razbacanim signalima. I Bad krivi vrat.

“Protivnik!”

“Neko drugi je tamo.”

“Alo, ^{/Balkan-TV/}alo? Imamo te sad”, kaže devojka. “Zašto ste odleteli toliko daleko? ^{/Balkan-TV/}Jeste li ladni, ili vas je uhvatila protuberanca? ^{/Balkan-TV/}”

“Sačekaj”, kaže Dejav. “Doktore, status? ^{/Balkan-TV/}”

“Preko trista hiljada kilometara, približna procena. Moćuće je da se udaljavaju od nas, idu oko Sunca. Mogli bi biti kosmonauti, sovjetska misija.”

“Zapeli da stignu pre nas. Pa promašili.”

“Sa devojkom?” protivi se Bad.

“Radili su oni to. Snimaš ovo, ^{/Balkan-TV/}Bad?”

“*JRodžer*”, kaže Bad; to njima znači “da”. Široko se osmehuje'. “Ono maločas nije zvučalo kao ruska cica. Ko je, pakla mu, ^{/Balkan-TV/}Džudi?”

Dejav razmišlja jedan sekund, uključuje mikrofona. “Ovo je major Norman Dejvis, komandant svemirskog broda Sjedinjenih Američkih Država *Sunčana ptica jedan*. Imamo vas na radarskom ekranu. Zahtevamo da se identifikujete. Ponavljam, ko ste? ^{/Balkan-TV/}Završio.”

“Džudi, prestani da se šališ”, protestuje glas. “Izgubićemo te za minut, zar ne shvataš da se brinemo zbog tebe? ^{/Balkan-TV/}”

“*Sunčana ptica* neidentifikovanoj letilici. Ovo nije Džudi. Ponavljam, ovo nije Džudi. Ko si ti? ^{/Balkan-TV/}Završio.”

“Šta...” kaže devojka, a neko joj upada u reč: “Čekaj malo, En.” Zvučnik zacvili. Onda druga žena kaže: “Ovo je Lorna Bethune u *Iskonditi*. Šta se dešava ovde?”

“Ovo je major Dejvis. Komandujem misijom Sjedinjenih Američkih Država *Sunčana ptica*, na putanji prema Zemlji. Mi ne znamo nikakav svemirski brod *Iskondita*. Hoćete li se identifikovati? Završio.”

“Pa ja sam se upravo izjasnila ko sam.” Zvuči starije, ali isti izgovor pomalo kroz nos. “Ne postoji svemirski brod *Sunčana ptica*, a vi niste na putanji ka Zemlji. Ako je ovo neka endi-šala, nije duhovita uopšte.”

“Ovo nije šala, gospodo!” eksplodira Dejvid. “Ovo je američka cirkumsolarna misija, a mi smo američki astronauti. Ne cenimo vaše ometanje. Isključujem.”

Žena počinje nešto da govori, ali njen glas je potopljen cilikanjem statika. Na tren uspevaju da se probiju dva glasa. Lorimeru se čini da je uhvatio reči “program ‘Sunčana ptica’” i još tri reči. Bad radi na čistaču smetnji; interferencija slabi, postaje samo zujanje.

“Ovaj, majore Dejvis?” - Glas je sada slabiji. “Rekoste li da ste na putanji ka Zemlji?”

Dejv se mršti ka zvučniku, zatim kaže: “Afirmativno.”

“Pa, dobro, ne razumemo vašu orbitu. Sigurno imate vrlo neobične letne karakteristike, naša očitavanja pokazuju da se sadašnjim kursom nećete priključiti ničemu. Kroz minut-dva gubimo signal. Ovaj, da li biste nam rekli gde vidite Zemlju sada? Nisu bitne koordinate, samo nam konstelaciju kažite.”

Dejv okleva, onda diže mikrofona ka Lorimeru. “Doktore.”

“Zemljina prividna pozicija je u sazvežđu Ribe”, kaže Lorimer tom glasom. “Približno tri stepena od P. Gama.”

“Nije”, kaže ta žena. “Zar ne vidite da je u Devici? Zar vi uopšte ne možete gledati van?”

Lorimerov pogled ide ka blistavoj mrlji na levom prozoru. “Pretrpeli smo izvesna oštećenja...”

“Polako”, Ubacuje Dejv oštro.

“... na jednom prozoru, tokom poremećaja u koji smo u perihelionu uleteli. Naravno, znamo relativni pravac Zemlje danas, devetnaestog oktobra.”

“Oktobra? Sada je mart, petnaesti mart. Mora biti da ste...” Glas se gubi u kreštanju.

“E-M front”, kaže Bad, i traži malo bolju frekvenciju. Sva trojica se načinju ka zvučniku, iz različitih uglova, Lorimer naglavačke. Svemirska buka jauče i razliva se poput okeanskih talasa na plaži, zato što je nepoznati brod suviše blizu horizontu sunčane korone. “... iza vas”, čuju. Novo zavijanje. “Pokuš... frek... broda. Ako možete, sig...” i više ništa ne uspeva da se probije.

Lorimer se odguruje odatle. Zuri u sjajnu tačku u prozoru. To mora biti Klas. Međutim, da li je ta zvezda izdužena, kao da uz sebe ima još jedan točkasti izvor svetlosti? Nemoćuće. Jedno Uzbudjenje pokušava da se razbuk4 tfcttjÊmu, Ženski glasovi odzvanjaju mu u glavi.

“Puštaj snimak”, kaže Dejv. “Hjuston će zaista voleti da čuje ovo.”

Slušaju iz početka, devojkicu koja zove Džudi, ženu koja tvrdi da je Lorna Betbune. Bad diže prst. “Tu je bio i muški glas.” Lorimer pomno sluša da bi uhvatio one reči za koje mu se maločas učinilo da ih je čuo. Snimak stiže do kraja.

“Ōek’ samo dok Pakard dobije ovo.” Dejv se trlja po mišicama ruku. “Pamtiš šta su namestili Houviju? Tvrdeći da ga spašavaju.”

“Ove kao da žele da se mi uključimo u njihovu šemu”, kaže Bad i široko se osmehuje. “Sigurno misle da smo se odlepili sasvim. Nego, ej, pojaviće se valjda i ta druga kapsula, ovde je već gužva.”

“Ako se pojavi”, kaže Dejv. “Bad, ostavi na glas-alertu. Baterije to mogu.”

Lorimer gleda trunku koja je Klas, ili Klas-plus-nešto, i pita se da li će ikad razumeti. Takvo olako prihvatanje nekog trika, neke zafrkancije, ovde, u ovoj neverovatnoj usamljenosti. Ako su i ti nepoznati ljudi načinjeni po istom kalupu, eto objašnjenja. Možda. Glasno kaže: “*Escondita* je čudno ime za sovjetsku misiju. Verujem da znači 'sakrivena' na španskom.”

“A-ha”, kaže Bad. “Ej, ljudi, znam taj njihov izgovor, to je australijski. Imali smo mi u Hikanu neke cu-pi iz Australije. Iz 'Oj-strelja', he-he-ee! Šta mislite, možda Vumara šalje neke mešovite ekipe?”

Dejv odmahuje glavom. “Oni nemaju apsolutno nikakve sposobnosti za to.”

“Mi smo nedavno prošli kroz prilično čudne fenomene, Dejv”, kaže Lorimer zamišljeno. “Kad bismo mogli vizuelno da proverimo; sve više mi se čini da bi to bilo dobro.”

“Jesi pogrešio, doktore?”

“Nisam. Zemlja je tamo gde sam rekao, ako je sad oktobar. Bila bi u Virgo da je mart.”

“Onda je to tako”, kaže Dejv, osmehuje se široko, i odguruje se od sedišta. “Jesi prespavao pet meseci, Rip Van Vinkle? Vreme da malo radimo, a onda da se putuje.”

“Ja bi' najradije da saznam kako izgleda ta ženska”, kaže Bad, spuštajući poklopac preko prijemno-otpremne radio-stanice. “Da vam pomognem da navučete taj skafander, gospođice. Pssst, gospođice, uvucite ovo, viri vam...A? Očeš da slušaš, doktore?”

“Dabome.” Lorimer vadi mape. Preostala dvojica idu tunelom u zadnji deo broda, u njihovu malenu dnevnu sobu, bez ikakvih daljih komentara o prisustvu nepoznatog broda, ili nepoznatih brodova, u kosmosu oko njih. Lorimera je sve ovo potreslo, naročito one proklete tri reči.

Mukotrpní period fizičkog vežbanja dolazi i odlazi. Vreme je za ručak: oni zagrevaju konzerve samo malo, štede baterije. Ponovo piletina “a la king”; Bad svoju porciju zaliva kečapom i prekida njihovu uobičajenu ćutnju jednom smešnom anegdotom o australskoj devojci. Pri tome ulaže znatan trud da cenzuriše svoje reči, da ne bi prekršio nepisane zakone pristojnosti u govoru koji važe na Sunčanoj ptici. Posle ručka Dejv ide napred, u komandni modul. Bad i Lorimer nastavljaju svoj sadašnji radni zadatak: proveravaju skafandre za budući izlazak iz svemirskog broda, sa ciljem da se proceni šteta. To će se preduzeti čim radijacija napolju oslabi.

Tek što su oslobodili prostor za rad, Dejv ih zove. Lorimer prolazeći kroz t.unel čuje vrlo bučni glas jedne devojke: “... ladno putovanje. Šta je Lorna rekla? Glorija završila!”

On uključuje motor lurpa i počinje osmatranje. Ovog puta nema rezultata. “Ovi su ili u pravoj liniji iza nas, ili u kvadrantu prema Suncu”, glasi njegov raport na kraju. “Ne uspevam da ih izolujem.”

Uskoro se u zvučniku ustaljuje jedna druga tanka nit zvuka.

“To bi mogla biti njihova zemaljska kontrola”, kaže Dejv. “Koji je horizont, doktore?”

“Pet časova; severoistočni Sibir, Japan, Australija.”

“Rek’o sam vam da je zajebana antena”, kaže Bad obazrivo dodajući malo-po-malo snage antenskom motoru. “Poll-lakoi P-lako! Noseći ram se izobličio, eto šta je bilo.”

“Samo pazi da ^{gov}ga ne odlomiš”, kaže Dejv^{gov}, iako dobro zna da ^{gov}ga Bad neće odlomiti.

Cičanje posustaje, zatim se vraća. “Ej, ovo nam stvarno može služiti”, kaže Bad. “Možemo da kalibrišemo pomoću njih tamo.”

Nenadano^{gov}, jedan tvrdi sopran kaže^{gov}: “... trebalo da su izvan vaše orbite. Probaj oko Beta Aries.”

“Još jedna mala. Odredili smo im položaj”, kaže Bad srećno. “Sad smo ukebali njihov položaj. Onaj majmun napolju se zavrnuo za sto četrdeset devet stepeni. Jeee-he!”

Vraća se prva devojka. “Vidimo ih, Marg^{gov}o! Ali, tako su sitni, kako je moguće da unutra žive? Možda su to neki malecki vanzemaljci. Završila.”

“E to je Džudi.” Bad se tiho smeje. “Dejv^{gov}, ovo su uvrnute stvari, svi pričaju na engleskom. Mora biti da se Ujedinjene nacije nešto zezaju.”

Dejv masira laktove, razgiba pesnice; razmišlja. Čekaju. Lorimer razmatra^{gov} sto četrdeset devet stepeni od Gama Ribe.

Trinaest minuta kasnije ^{gov}glas sa Zemlje kaže: “Džudi, pozovi ostale, molim te. Pustićemo snimak te konverzacije, mislimo da treba svi da čujete. Dva minuta. Uz^{gov}gred rečeno, Zebra javlja Koni da je beba dobro. Imamo i novu kravu.”

“Šifre”, kaže Dejv.

Počinje snimak. Njih trojica slušaju još jednom kako Dejv^{gov}, kroz treštanje sunčane buke, poziva Hjuston. Transmisija na^{gov}glo postaje čistija, onda se prekida rečima one žene koja ^{gov}govori da je drugi brod, Glorija, iza njih, bliže Suncu.

“Zavirili smo u istoriju”, nastavlja ^{gov}glas sa Zemlje. “Postojao je jedan major Norman Dejvis na prvom letu u seriji 'Sunčana ptica'. Reč major značila je vojnu titulu. Jeste čuli ono kad je rekao 'doktor^{gov}'? Imali su i jedno^{gov} doktora nauka u svom brodu, zvao se doktor Oren Lorimer.

Treći član bio je kapetan — to je isto bila titula — Bernard Geir. Samo njih trojica, sve muškarci dakako. Mislimo da su imali jedan od ranih modela reaktivnog motora, a goriva ne baš mnogo. Poenta je ovo: ta prva Sunčana ptica izgubljena je u kosmosu. Otišli su iza Sunca ali se nikad nisu vratili. To su bila ona vremena kad su počele velike protuberance. Džen smatra da su se našli blizu jedne. Čuli ste šta su rekli o oštećenjima.”

Dejv othukne. Lorimer se bori protiv uzbuđenja koje u utrobi iskriči kao elektricitet sa žičanih četkica.

“Ili jesu to što kažu, ili su duhovi, ili vanzemaljci koji glume da su ljudska bića. Džen kaže da su možda poremećaji izazvani tim super-protuberancama bili dovoljni da izazovu lokalne kolapse u vremenskoj dimenziji. Eto ti. Šta ste vi videli, mislim šta najvažnije?”

Vremenska dimenzija... nikad, se nisu vratili... Lorimerov um se sužava na realnost dve nepomične bradate glave ispred njege, odbija da čuje one reči koje su mu se nedavno pričinile: pre dve hiljadite godine. Jezik, misli on. Moralo bi biti promena u jeziku. Oseća se bolje.

Duboki bariton kaže: “Margo?” U Sunčanoj ptici oči postaju napeto pažljive.

“... kao ona velika pre pedeset godina.” I ovaj muškarac ima taj akcenat. “Bila je naša velika sreća što smo se zatekli baš tu kad je tresnulo. Najinteresantnija stvar, potvrdili smo gravitacionu turbulenciju. Periodičnu, ali bez talasa. Bilo je silovito, prilično nas je potisnulo. Prostor je pod strahovitim opterećenjem u tim stvarima. Mislimo da teorija Francuske da naš sistem prolazi kroz jato mikro crnih jama izgleda u redu. Uz uslov da neka od njih ne zvekne baš u nas.”

“Francuska?” Mrmlja Bad. Dejv mu dobacuje spekulativni pogled.

“Teško je zamisliti da nešto može udarom biti izbačeno iz vremena. Ali, ovi su tu, šta god da su, nekih osamsto kilometara od nas, i jure ka

Alđebaranu. Kao što Loma kaže, ako misle da stiĝnu na Zemlju, u nevolji su, osim ako imaju obilje rezervnih G. Treba li da pokušavamo da razgovaramo s njima? To je sve. A, da, super za kravu.”

“Crne jame.” Bad tiho zviŝdi. “Eto neĉeĝ za tebe, doktore. Jesmo bili u crnoj jami?”

“Nismo bili 'u', inaĉe ne bi bili ovde.” Ako smo ovde, dodaje Lorimer u sebi. Jato mini crnih jama... Šta se dešava kad fragmenti sasvim kolapsirane materije priđu jedni drugima, ili se sudare, možda u fotosferi neke zvezde? Disrupcija vremena? Prestani s time. Glasno kaže: “Moĝuće je da oni pokušavaju nešto da nam kaŝu, Dejv.”

Dejv ništa ne kaže. Minuti teku.

Najzad se vraća zemaljski ĝlas, i kaže da će pokušati da kontaktira sa strancima na njihovoj prvobitnoj frekvenciji. Bad baca jedan pogled ka Dejvu, i namešta selektor.

“Pozivamo Sunĉanu pticu jedan?” kaže devojka polako, kroz nos. “Ovo je Luna Centrala, zove majora Normana Dejvisa komandanta Sunĉane ptice jedan. Čuli smo vaš razgovor sa našim brodom Eskondita. Veoma nas zbunjuje ko ste i kako ste dospeli tamo. Ako ste stvarno Sunĉana ptica jedan, mi mislimo da ste svakako baĉeni napred kroz vreme, kad ste prolazili pored protuberance.” Ona izgovara reĉ “vreme” kao londonska koknijevka, “vroime”.

“Naš brod Ğlorĉja je blizu vas, vidi vas na radaru. Mislimo da imate ozbiljan problem u pogledu kursa, jer vi ste rekli Lorni da idete na Zemlju i da mislite da je sad oktobar, a Zemlja u sazveŝđu Ribe. Nije oktobar, danas je petnaesti mart. Ponavljam, zemaljski datum” — to ona izgovara “dotum” — je petnaesti mart, a vreme je dvadeset ĉasova i nula minuta. Trebalo bi da ste u moĝućnosti da vidite Zemlju vrlo blizu Klasa, u Devici. Rekli ste da vam je prozor oštećen. Zar ne moŝete izaći i pogledati? Smatramo da treba da izvršite veliku korekciju kursa. Imate

Li dovoljno goriva? Imate li kompjuter? Imate li dovoljno vazduha, vode i hrane? Možemo li vam pomoći? Slušamo na ovoj talasnoj dužini. Luna zove Sunčanicu pticu jedan, javi se.”

Na Sunčanoj ptici niko se ne miče. Lorimer se bori protiv unutrašnjih erupcija. Nisu se vratili. Bačeni napred kroz vreme. Odavno je uvežbavao sebe da suzbija jednu cistu uspomenu, koja sada, međutim, počinje da se nadima, u tišini sve dužoj. “Pa zar nećeš odgovoriti?”

“Nemoj da si glup”, kaže Dejv.

“Dejv. Sto četrdeset devet stepeni, to je razlika između Game Piscium i Klasa. Ova transmisija je došla iz one tačke gde oni kažu da je Zemlja.”

“Pogrešio si.”

“Nisam pogrešio. Mora biti mart.”

Dejv žmirka kao da mu smeta neka muva.

Petnaest minuta kasnije glas sa Meseca ponavlja istu priču, i završava: “Molimo javite se.”

“Nije snimak.” Bad odmotava žvakaću gumu, a plastični omotač pridodaje urednom svežnju iza kablova žiroskopa. Lorimer, sav naježen, posmatra dvosmisleno blistanje zvezde Spike, Klasa. Špika plus Zemlja? Zahvata ga neverica, drma ga kompleksnim bolom žaljenja sačinjenim od lica, glasova, cvrčanja slanine u tiganju, škriputanja invalidskih kolica njegovog oca, šuštanja krede na suncem obasjanoj školskoj tabli; od Džini golih nogu, na kauču sa cvetnim šarama; od Dženi i Peni koje jurcaju opasno blizu kosilice za travu. Devojke bi sad bile više, Dženi je već jednako visoka kao njena majka. Njegov tata živi sa Ejmi, u Denveru, čvrsto rešen da istraje sve dok se njegov sin ne vrati kući. Kad se vratim kući. Ovo mora biti ludilo, Dejv je u pravu; trik, neki blesavi trik. Jezik.

Još petnaest minuta; ravni, iskreni ženski glas opet se javlja i sve ponavlja, naglašavajući neke stvari još jače. Na Dejvovom licu je neka udaljena namrštenost, kao kad čovek sluša sasvim loš sportski program. Lorimer priželjkuje da Dejv sada isključi radio i predloži da odigraju partiju džina. Štaviše, pokušava da utiče snagom volje na njeđa da to učini. Glas izjavljuje da će sada promeniti frekvenciju.

Bad nalazi tu novu frekvenciju, nastavljaajući smireno da žvaće žvaku. Ovođ puta đlas se spotiče o jednu ili dve grupe reči. Zvuči umorno.

Još jedno čekanje; ovođ puta, sat vremena. U Lorimerovom umu drži se samo blistava tačka Klasa, koja kao da pokušava da iskopa putanju do njeđa. Bad promumla deo pesme “Žuta traka”, i opet ćuti.

“Dejv”, kaže Lorimer konačno, “naša antena je uperena tačno u Klas. U Spiku. Baš me briđa što ti misliš da sam napravio grešku. Ako je Zemlja tamo, moramo uskoro promeniti kurs. Gledaj, vidi se da bi ono mogao biti dupli izvor svetlosti. Moramo ovo proveriti.”

Dejv ništa ne kaže. Ni Bad ništa ne kaže, ali njegove oči lutaju ka levom prozoru, pa opet ka instrument-tabli, pa ka prozoru. U ugľu table je polaroid-snimak njegove žene, Peti: visoka, sklona kikotanju, crvenokosa, u hodu jako vrti dupe. Lorimer je ponekad fantazirao o njoj. Glas kao devođica, hm. A onako visoka... Dešava se da muškarci niskog rasta jure za visokim ženama; Lorimeru se čini da je to nedostojanstveno. Džini je za dva i po santimetra manja od njeđa. Njihove devođke će biti više. A Džini je insistirala da započne novu trudnoću pre njegovođ polaska, iako će on posle biti izvan komunikacije. Možda, možda dečko, sin — prestani s tim. Razmišljaj o ma čemu. Bad... Da li Bad voli Peti? Ko zna? On voli Džini. Sa daljine od sedamdeset miliona milja...

“Džudi?” kaže Luna Centrala, ili već ko-zna-ko. “Oni ne odđovaraju. PloćeS ti da probaš? Ali, sluSaj, razmišljali smo. Ako su ti ljudi stvarno iz prošlosti, za njih ovo mora biti veoma traumatično. Možda ovođa trenutka počinju da uviđaju da nikada više neće videti svoj

svet. Majda kaže da su ti muškarci imali decu i žene sa kojima su trajno živeli, i da će im stravično nedostajati. Ovo je za nas uzbudljivo, ali njima može izgledati grozno. Možda su toliko šokirani da ne mogu odgovoriti. Možda su se uplašili, možda misle da smo vanzemaljci ili čak halucinacije. Vidiš?”

Pet sekundi kasnije, devojka blizu njih kaže: “Da, Margo” — ruska reč *da* prenetu u engleski jezik, a ne *yes* — “mi smo se bavili time takođe. Ladno. Ovaj, *Sunčana ptico*? Majore Dejvis od *Sunčane ptice*, jesi li tu? Ovo je Džudi Pariz, u brodu *Glorija*, mi smo samo oko milion kilometara od vas, vidimo vas na ekranu.” Zvuči mladalački i uzbudeno. “Luna Centrala se trudila da se probije do vas, mi mislimo da ste u teškoćama i želimo da pomognemo. Molim ne plašite se, mi smo ljudi baš kao i vi. Mislimo da ste debelo izvan kursa, ako želite na Zemlju. Jeste li u nevolji? Možemo li pomoći? Ako vaš otpremnik ne radi, možete li davati signale ma koje vrste? Zna li staru Morzeovu azbuku? Uskoro ćete nestati sa našeg ekrana, iskreno smo zabrinuti zbog vas. Molimo vas, odgovorite na ma koji način, ako ikako možete, *Sunčana ptico*, javite se!”

Dejv sedi pasivno. Bad baca poglede ka njemu, pa prema levom prozoru, onda tupo, praznog lica, zuri u zvučnik. Lorimer je iscrpeo iznenađenost, sad samo želi da odgovori tim glasovima. Mogao bi da emituje neki grubi signal heterodinamikom “radarskog” zraka. Ali šta dalje, ako su ova dvojica protiv njega?

Devojčin glas pokušava ponovo, pun odlučnosti. Na kraju ipak kaže: “Margo, ovi ni da beknu. Možda su mrtvi? Mislim da su bića iz kosmosa.”

Zar nismo? misli Lorimer. Stanica Luna javlja se ponovo, glasom drugačijim, starijim.

“Džudi, ovde Majda, došla sam na drugu pomisao. Ovi ljudi imaju vrlo krut princip hijerarhije. Pamtiš iz istorije, za sve su određivali ko će

kome da naređuje. Primetila si da major Dejvis ponavlja o komandovanju. To nazivamo strukturom dominacije i submisije, jedan od njih je zapovedao, a ostali su radili šta god im se kaže, nije nam baš jasno zbog čega. Možda su se plašili. Poenta je ovo: ako je dominantni pojedinac u panici ili u šoku, možda oni drugi ne mogu da odgovore, ako ih taj Dejvis ne pusti.”

Isuse Hriste, misli Lorimer. Isuse H. Hriste u koloru. Tako njegov otac izražava neizrazivo. Dejv i Bad sede ne mičući se nimalo.

“Baš uvrnuto”, kaže Džudin glas. “Ali, zar ne znaju da su na pogrešnoj putanji? Mislim, da li bi dominantni muškarac mogao naterati one ostale da izlete iz Sunčevog sistema? Zaista?”

Dogodilo se, misli Lorimer; dogodilo se. Moram ovo prekinuti. Moram stupiti u akciju sada, pre nego što ovi izgube vezu sa nama. Pred njim se uzdižu očajne vizije: on protiv Bada i Dejva. Pokušati prvo lepim.

U trenutku kad je zaustio da govori, Bad se pomiče malčice, i Lorimer, neopisivo zahvalan, čuje Badove reči: “Dejv-o, šta ako malo pogledamo vizuelno? Ako motorčić jedamput malo podriigne, nećemo nešto mnogo izgubiti.”

Dejvova glava se okreće za jedan stepen ili dva.

“Ili da ja izađem i pogledam, kao Sto je ova cica rekla?” Bađov glas je blag.

Posle jednog dužog minuta Dejv kaže neutralno: “U redu... pramena attitude.” Njegova ruka se pokreće kao da je teška; počinje metodično da utipkava vrednosti za vektore koji će ih okrenuti tako da se Špika nađe ispred njihovog upotrebljivog prozora.

Dobro, zašto nisam ja mogao ovo da uradim, pita Lorimer sebe po hiljaditi put, učestvujući u dobro znanoj sekvenci proveravanja. Nemoj odgovoriti... i po hiljaditi put ga mutno pokreće ispravnost ove dvojice. Oni su autentični, oni su alfe. Njihova veza. Ono straho-divljenje koje je

prvo osetio prema apсурdnim klipanima iz njegovoг školskoг košarkaškog tima.

“Sve spremno, Dejv, pod pretpostavkom da ništa nije izгorelo.”

Dejv oslobađa kočnicu mehanizma za paljenje, prebacuje računar u real-vreme. Korito broda se stresa. Sve u kabini počinje da plovi na jednu stranu, a blistava tačka Klasa plovi na suprotnu. Pojavljuje se na prednjem prozoru, a retro-motori se uključuju. Zvezda vrlo sporo prilazi sredini prozora, a Lorimer već sad jasno vidi da Klas ima pratioca. Dvostruka tačka ustaljuje se na tom mestu; posao je obavljen divno. Lorimer dodaje Bađu teleskop.

“Ono Ievo.”

Bad гleda. “Eno je, stvarno. Ej, Dejv, гledaj ovo!”

Stavlja teleskop Dejvu u ruke. Dejv га, лагано, podiže, i гleda. Lorimer чуje Dejvovo disanje. Najednom Dejv izvlači mikrofون.

“Hjuston!” dernja se on promuklo. “Sunčana ptica zove Hjuston, Sunčana ptica zove LIjuston! Hjustone, javi se!”

Zvučnik pušta, u njihovu tišinu, svoje cviljenje: “Uključili su motore - čekaj, pozivaju!” Ništa više.

U kabini Sunčane ptice niko ne govori. Lorimer bulji u dve zvezde koje su ispred njih; dok se minuti zgušnjavaju, nemoгуće realnosti oko njega menjaju položaje. Badovo reflektovano lice гleda dole, osmeha nema. Dejvidova brada mrda se nečujno: molitva, uviđa Lorimer. Dejv je jedini duboko religiozan čovek u ovoj posadi. Nedeljom pre ručka održi kratku molitvu sa puno digniteta. U Lorimeru se uzdiže šokirano saosećanje prema Dejvu; čoveku koji je tako duboko vezan za svoju porodicu, svoja četiri sina, koji uvijek razmišlja o njihovim treninzima, i vodi ih u lov, ribolov, logorovanje. A Doris, njegova žena, tako neverovatno aktivna i slatka, ide na ta njihova putovanja, kuva, pomaže komšijskim porodicama u raznim poslovima. Vozila je Peni i Dženi u

školu kad je Džini, onaj put, bila bolesna. Dobri ljudi, kičma društva... Ne može ovo biti istina, misli on; glas opservatorije Pakard probiće se kroz koji trenutak, antenu nameštaju evo sad. Već šest minuta. I sve ovo će otići... *Pre dvehiljadite godine* — prekini s time, promenio bi se i engleski jezik. Misli na Doris... koja sva zrači nekim sjajem, hrani petoricu; žene sa sinovima su drugačije. Ali Džini, njegova draga žena, njegova supruga, i njegove kćeri — da li su sada babe? Ili sve mrtve i pretvorene u prah? *Prestani, prestani*. Dejv nastavlja molitvu. Ko zna šta se odvija u tim glavama? Onaj Dejvov uzvik... Dvanaest minuta, mora sve biti dobro. Sekundna kazaljka se zaiglavila. Ne, pomiče se. Trinaest. Sve ovo je ludilo, san. Više od trinaest... četrnaest. Zvučnik odsutno šušti i kvrkca. Ima već petnaest. San... Ili su te žene začutale namerno, puštaju nas da se uverimo? Šesnaest...

Dvadeset minuta, i Dejvova ruka podiže se da nešto učini, ali staje. Sekunde odskakuju, svemir pucketa. Bliži se trideset minuta.

“Pozivamo majora Dejvisa u *Sunčanojptici*?” To je ona starija žena, blagi glas. “Govori Luna Centrala. Mi smo sada ustanova za svemirske usluge i komunikacije. Žao nam je što vam moramo kazati da više nema nikakvog svemirskog centra u Hjustonu. I sam grad Hjuston je napušten kad je šatl-baza premeštena u Vajt Sends, pre više od dva veka.”

Prohladna svetlost u boji prašine obuhvata Lorimerov mozak, izoluje ga. Ostade tako, dugo.

Žena sve objašnjava iz početka, nudi pomoć, pita da li su povređeni. Fini, dostojanstven govor. Dejv i sad sedi nepomično, zuri u Zemlju. Bad mu stavlja mikrofon u ruku.

“Kaži im, Dejv-o.”

Dejv gleda u mikrofon, udiše duboko, pritiska dugme za emitovanje.

"Sunčana ptica Luna kontroli"*, kaže on sasvim normalno. (Treba "Centrali", misli Lorimer.) "Pročitali smo. Hm, negativan odgovor po pitanju održavanja života, nemamo problema. Čuli smo predloge o promeni kursa, pristupamo rekomputaciji. Cenimo vašu ponudu pomoći u izračunavanju. Predlažemo da emitujete pozicione podatke, da ih proverimo temeljito. Hm, štedećemo na emitovanju dok ne vidimo kako su naši akumulatori izdržali. Sunčana ptica se isključuje."

Tako je počelo.

Lorimerova svest plovi natrag do ovog sadašnjeg, u Gloriji, što se dešava gotovo godinu, ili trista godina, kasnije; ovde on gleda njih a one njega. Još uvijek oseća lakoću i zadovoljstvo; ona strava iz dubine nije se nimalo primakla. Ali, kakva tišina... čini se da već dugo nije čuo nijedan glas. Dugo? Beše li dugo? Možda ta droga utiče i na njegovo osećanje za vreme, možda je prošlo samo minut-dva.

"Prisećao sam se", kaže on ženi zvanoj Koni, željan da ona progovori.

Ona klima glavom. "Vi baš imate čega da se sećate. Uh, izvini - nije bilo lepo reći tako nešto." Njene oči iskazuju saučešće.

"Nema veze." Sve je kao san, sada: i njegov izgubljeni svet i ovaj drugi svet koga tek sad sagledava jasno. "Mi vama sigurno izgledamo kao vrlo čudne zveri."

"Pokušavamo da razumemo", kaže ona. "To je istorija, naučiš šta se dogodilo ali ne stekneš osećaj kakvi su ljudi bili, kako je bilo njima. Nadamo se da ćete nam vi reći."

Droga, misli Lorimer, eto šta vi pokušavate. Reći im... kako može on da im kaže? Da li bi dinosaur mogao da ispriča kako je bilo? Kroz njegov um protiče montaža slika, dominiraju nasumični prizori severnog parkinga Operativnog centra i Džininog žuto kuhinjskog telefona sa bolešljivim puzavicama... Žene i puzavice...

Pažnju mu skreće nagli smeh. Dolazi iz prostorije koju oni nazivaju vežbaonicom, to sigurno Bad i društvo igraju lopte. Stvarno super ideja, razmišlja on: koristiti mišićnu snagu, imati vežbanje blago ali stalno. Zato su svi u tako dobroj formi. Ta njihova gimnastička prostorija je ulepšana varijanta točka za veverice: trčiš unutra, zid se okreće ispod tebe, ili okrećeš pedale i postižeš to isto; na taj način se navija jedan mehanizam sa zupčanicima, koji, između ostalog, izaziva rotaciju bubnja u kome spavaju. Prava Vulagong-šema.... Bad i Dejv obično vežbaju, zavrte “gimnastičku prostoriju” silovito, razmlataraju se unutra kao dva velika bleđa čovekolika majmuna. Lorimeru se više dopada smireni ritam žena. Ciklus koji su ovde uspostavili odgovara mu baš fino. Obično vežba sa Koni, koja ne priča mnogo, i sa jednom od dve Džudi, a ta bogami kvoca onoliko.

Ali, u ovom trenutku niko ne priča. On, sa nekom udaljenom nelađodnošću, gleda po velikom cilindru kabine, vidi Dejva i Plavu pored prednjeg prozora. Iza njih je Džudi Dakar, koja, gle čuda, ćuti. Sigurno gledaju Zemlju, koja je već nekoliko nedelja disk, divan, sve veći. Dejvu se pomiče brada, on se opet moli Boгу. Sve češće to radi, ne nametljivo, ali sa tako očiglednom iskrenošću da Lorimer, ateista, može samo da oseti saosećanje.

Obe Džudi su, naravno, pitale Dejva šta to Šapuće. Kad je Dejv shvatio da one ne znaju šta je to “molitva” i da nikad nisu videle hrišćansku Bibliju, kakvo je teško ćutanje tad nastalo.

“Znači, izgubili ste veru sasvim”, rekao je konačno.

“Imamo mi veru”, bunila se Džudi Pariz.

“Moгу li zapitati — u šta?”

“Pa, u sebe, naravno”, saopštila mu je.

“Mlada damo, da si moja ćerka sad bi dobila dvadeset pet štapom po zadnjici”, kaže Dejv, nimalo se ne šaleći. Ova tema potom nije nijednom više pokrenuta.

Ali tako brzo se oporavio posle onog^{gov} prvo^{gov} strašno^{gov} šoka, razmišlja Lorimer. Lično prihvaćeni Bo^{gov}, model oca; ljudima je to potrebno. Iz to^{gov}ga Dejv crpe sna^{gov}gu, a mi se oslanjamo na nje^{gov}ga. Možda je neophodno da vo^{gov}de veruju. Dejv je bio veličanstven^{gov}; vedar, neuznemiriv^{gov}, strpljiv u razrađivanju alternativa^{gov}; odluke u vezi sa neizbežnim nepodudarnostima pozicija donosio je na način kako to Lorimer ne bi mo^{gov}gao. Jest bilo g^{gov}adno...

Memorija g^{gov}a opet nosi^{gov}; evo nje^{gov}ga još jednom u Sunčanoj p^{gov}tici, oči g^{gov}a peckaju od umora, on sluša čavrljanje žena i Dejvove kratke odg^{gov}ovore. Bo^{gov}že, kako su one pričale, pričale. Ali, njihov kompjuterski rad pokazao se ispravnim. Lorimer ima dodatne probleme i zbog^{gov} jedne Dejvove uvrnutosti, naime zbog^{gov} nje^{gov}gove nevoljnosti da saopšti njihovu tačnu potisnu moć i zali^{gov}hu g^{gov}oriva. Stalno prikriva izvesnu količinu i jedno^{gov}, i drugo^{gov}, a Lorimera prisiljava da posle pravi druge kalkulacije, sa uračunavanjem te marg^{gov}ine.

Međutim, ona ne poma^{gov}že: uskoro postaje jasno da su u velikim teškoćama. Sunčana p^{gov}tica može izvesti manevar “čekanja sledećeg^{gov} kru^{gov}ga”, naime usporiti toliko da se susretne sa Zemljom prilikom sledećeg^{gov} zemljino^{gov} obilaska oko Sunca; ali to bi značilo g^{gov}odinu dana duži boravak u kosmosu, a njihove zali^{gov}he za održavanje života ne bi ni približno toliko trajale. Sumorno pitanje da li bi potrajale dovoljno kad bi u brodu ostao samo jedan živ čovek pokušava da se ug^{gov}ura u Lorimerov um, ali on g^{gov}a potiskuje napolje^{gov}; neka Dejv misli o tome.

Jedna finalna mo^{gov}gućnost: kroz tri meseca Venera će se naći blizu njihove trajektorije, i oni mo^{gov}gu biti u stanju da dobiju dodatnu brzinu “efektom praćke”, proletanjem pored nje. Počinju da rade na tome.

Za to vreme, Zemlja je iz časa u čas^{gov} dalje od njih, a udaljava se i Glor^{gov}ija, koja je bliže Suncu. Ponekad uspevaju da izdvoje Glor^{gov}iju iz solarnih ometanja, ponekad ne. Sad poznaju posadu tog^{gov} broda: Muškarac je Endi Kej, starija žena je Dama Plavi Park; njih dvoje, reklo bi se, rade

posao navigatora. Postoje još tri članice, i to Koni Morelos i dve bliznakinje, Džudi Pariz i Džudi Dakar. I glavni glasovi na Mesecu su žene, Margó i Azela. Muškarci čuju njihova obraćanja *Esconditi* koja sada leti sve većom brzinom ka suprotnoj strani Sunca. Dejv insistira da oni prate i snimaju sve komunikacije. Pokazuje se da glavninu čine snimci njihovih ranijih razgovora sa Mesecom i *Glorijom*, pomešani sa raznim sasvim ličnim porukama. Pominjanja krava, kokoši i drugih domaćih životinja postaju toliko brojna, da se Dejv, teška srca, odriče svoje pretpostavke da su to šifre. Bad broji muške glasove i nalazi da ih ima ukupno pet.

“Pa šta”, kaže on. “Kad smo polazili, na drumovima je više od pola vozača bila ženskadija. Znači, sad je svemir postao bezbedan, cu-pi su preuzele posao. Pa, neka im se malo oznoje dupenca.” Tiho se smeje. “Kad mi sa ovom pticom sletimo, neće više zvezde studirati starog Bada, a-a. Jedna fina plaža, zilion Šnici i piva, i sve druge fine stvari. Ej, bićemo živa istorija, mož’ naplaćujemo ulaznice.”

Dejvovo lice poprima onaj izraz koji znači da su počele priče o nepodobnoj temi. Na Lorimerovo veliko nestrpljenje, Dejv suzbija svaku spekulaciju o onome što bi ih moglo čekati na toj Zemlji budućnosti. Ograničava njihove transmisije strogo na trenutni problem; kad je Lorimer pokušao da ga navede da bar pomene zaĝonetku nepromenjenoĝ engleskoĝ jezika, odgovor je bila samo jedna reč, čvrsto izgovorena: “Kasnije”. Lorimer u sebi besni zbog toga; neshvatljivo, našao se tri veka u budućnosti a ne može ništa da sazna.

Ipak naparbiče ponešto iz konverzacije tih žena. Posle njihove misije, bilo je još devet misija u seriji “Sunčana ptica”; još jedna se završila traĝično. *Glorija* i njena lađa-sestra su na davno planiranoj misiji proletanja pored dveju unutrašnjih planeta.

“Mi uvijek letimo u parovima”, kaže Džudi. “Ali te planete ništa ne valjaju. Ipak, vredelo je videti.”

“Tako mu svega, Dejv, pitaj ih koliko je planeta> dosad bilo posećeno”, moli ga Lorimer.

“Kasnije.”

Ali posle pete pauze za jelo, Luna sama daje podatke.

“Zemlja sprema istoriju za vas, *Sunčana ptica*”, kaže glas Margō.

“Znamo da ne želite da traćite energiju na postavljanje pitanja, zato smo došli na ideju da vam pošaljemo nekoliko glavnih činjenica odmah.” Smeje se. “Ispalo je mnogo teže nego što smo očekivali, ovde se niko ne bavi istorijom.”

Lorimer, sam za sebe, klima glavom; pitao se šta bi on mogao kazati čoveku iz 1690. godine koji bi hteo da zna šta je na kraju bilo sa Oliverom Kromvelom – je'l Kromvel beše tada? - a nikad nije čuo za elektricitet, atome, niti SAD.

“Evo da vidimo. Verovatno je najvažnija stvar to da sad nema tako mnogo ljudi kao u vaše doba, nas ukupno ima nešto preko dva miliona. Bila je svetska epidemija, ne duго posle vašeg vremena. Nije ubijala ali je smanjivala populaciju. Mislim, u većem delu sveta prestale su, sasvim, da se rađaju bebe. Da, sterilitet. Najmanje je stradala zemlja koja se zvala Australija.” Bad diže jedan prst.

“A ni u severnoj Kanadi nije bilo suviše strašno. Preživeli su se sakupili svi u južnom delu Američkih Država, tamo gde je bilo najlakše gajiti hranu i gde su bile najbolje fabrike i komunikacije. U ostalom delu sveta ne živi niko, mada mi ponekad odputujemo tamo. A, da, imamo pet glavnih aktivnosti — reč za to je bila 'industrije'. Hranu, to znači poljoprivreda i ribarstvo. Komunikacije, transport i svemir — to smo mi. I fabrike koje su potrebne. Rekla bih da živimo mnogo jednostavnije nego vi. Sagledavamo vaše stvari sve iznova, vrlo smo vam zahvalni za to. A, da, zanimaće vas da znate da koristimo cepeline baš kao vi, imamo ih šest velikih. Naša peta stvar — deca. Bebe. Pomaže li ovo? Ja čitam iz jedne dečje knjige koju imamo ovde.”

Tokom ovog recitovanja, muškarci su kao okamenjeni; Lorimer drži vrećicu kašaste hrane koja se polako hladi. Bad ponovo počinje da žvaće, i odmah se zagrcne.

“Dva miliona ljudi, a svemirska sposobnost?” Kašlje. “Neverovatno.”

Dejv zamišljeno zuri u zvučnik. “Mnogo što-šta tu postoji što nam one ne kazuju.”

“Mora ih pitam”, kaže Bad. “Okej?”

Dejv klimne glavom. “Ali oprezno.”

“Hvala ti na istoriji, Luno”, kaže Bad. “To zaista cenimo. Ali nije nam jasno kako održavate svemirski program sa samo par miliona ljudi. Možete li nam reći malo više o tome?”

U pauzi, Lorimer pokušava da ovlada zaprepasavajućim ciframa. Sa osam milijardi na dva miliona... Evropa, Azija, Afrika, Južna Amerika, i sama Amerika — sve zbrisano. Prestale su, sasvim, da se rađaju bebe. Svetska sterilnost, zbog čega? Crna kuga, masovne gladi u Aziji, to su bila desetkovanja. Ovo je za nekoliko redova veličine opakije. Ne, zapravo je isto: izvan moći shvatanja. Prazan svet, zasut đubretom.

“Sunčana ptica” kaže Margo. “JDa, trebalo je da se setim da će vas interesovati svemir. Pa, evo, imamo samo četiri prava svemirska broda i jednu zgradu. Znači ta dva broda kod vas, a postoje još i Indira i Pek, oni su sad na putovanju do Marsa. Možda je kupola na Marsu izgrađena posle vašeg vremena. Ali, imali ste satelitske stanice, zar ne? I imali ste staru kupolu na Luni, dabome — sećam se, bila je tu u vreme epidemije. Pokušali su da izdvoje naseobine da bi, ovaj, rađali decu, ali se epidemija uvukla i tamo. A borili su se stravično uporno. Mi vama dugujemo zaista mnogo, mislim, muškarcima. Sve je zapisano u istoriji: kako ste razradili minimalni program opstanka i obuku za svakog i odbranili nas od bandi luđaka. Veličanstvena dostignuća su to bila. Oh,

ovde postoji marker sa jednim od vaših imena, Lorimer. Mi volimo da sve bude stalno u pokretu i da raste, i volimo putovanja. Čovek je lualica, to je jedan od našin motoa.”

“Da li vi čujete isto što ja čujem?”^{/Balkan-TM/} pita Bad, žmirkajući komično.

Dejv i dalje gleda u zvučnik, netremice. “Niđe ni reči o njihovoj vladi”, kaže on polako. “Ni reči o ekonomskoj situaciji. Mi razgovaramo sa čoporom majmunica.”

“Da ih pitam?”^{/Balkan-TM/}

“Čekaj malo... rođjer, pitaj kako se zove njihov šef države, i kako direktor njihovog svemirskog programa. I... ne, to je sve.”

“Predsednik?”^{/Balkan-TM/} kaže Margo^{NTV}, kao eho Badovog pitanja. “Misliš, kao ono^{NTV}, kraljevi i kraljice? Čekaj, evo ti Majda. Ona je razgovarala sa Zemljom o vama.”^{/Balkan-TM/}

Ta starija žena, koju samo ponekad čuju, kaže: „Sunčana pticol Da, shvatamo da ste imali jednu veoma kompleksnu aktivnost, te vaše vlade. Mi sa ovako malim stanovništvom nemamo taj tip formalnih struktura uopšte. Ljudi iz raznih aktivnosti sastaju se periodično^{NTV}, a naše komunikacije su dobre, svako je informisan. Ljudi u svakoj aktivnosti odlučuju o onome što rade, dok to rade. Mi, vidite, imamo sistem rotacije. Najčešće na po pet godina. Evo^{NTV}, ova Margo^{NTV}, recimo^{NTV}, bila je na cepelinima, a ja sam bila u nekoliko fabrika i farmi, i naravno u, ovaj, edukaciji, svi se mi bavimo time. Rekla bih da je i to jedna velika razlika u odnosu na vas. I naravno mi svi radimo. I stvari su, u osnovi, daleko stabilnije, koliko shvatam. Mi se menjamo sporo. Da li ti je to odgovor?^{/Balkan-TM/} Naravno uvijek možete pitati Registraturu, oni imaju arhive o svima nama. Ali ne možemo da vas, ovaj, odvedemo pred našeg vođu, ako si to mislio.” Smeje se, od srca, veselo. “To je jedna od naših starih šala. Moram reći”, naastavlja ona uozbiljeno^{NTV}, “da se veoma radujemo što vas razumemo tako

dobro. Ulažemo velike napore da sprečimo postepeno menjanje jezika, bilo bi tragično izgubiti vezu sa prošlošću.”

Dejv preuzima mikrofon. “Hvala, Luno. Dali ste nam materijal za razmišljanje. *Sunčana ptica* se isključuje.”

“Koliko u tome ima realnog, doktore?” */Balkan-TV/* Bad trlja svoju kovrdžavu glavu. “Emituju nam jednu od tvojih priča naučne fantastike.”

“Prava istina će doći kasnije”, kaže Dejv. “Naš posao je da stignemo tamo.”

“S te strane stojimo prilično crno.”

Na završetku tog radnog perioda, stoje još gore. Nijedna trajektorija pored Venere ne bi ništa vredela. Lorimer obavlja sva izračunavanja još jednom iz početka: rezultat isti.

“Ovde, čini se, ne postoji nikakvo rešenje, Dejv”, kaže on najzad. “Parametri su naprosto previše tvrdi. Mislim da smo nastradali.”

Dejv zamišljeno masira zglavke na pesnici. Onda klima glavom. “*Rodžer*. Ispalićemo optimalnu sekvencu naciljanu ka Zemlji.”

“Reci im da mahnu ako nas vide kako prolazimo”, kaže Bad.

Svi ćute, kontemplirajući o sporoj smrti koja ih čeka kroz osamnasest meseci, u kosmosu. Lorimer se pita može li da postavi ono drugo pitanje, ono gadno. Prilično je siguran kako će Dejv odgovoriti. A šta će on sam odlučiti, koliko će petlje imati? */Balkan-TV/*

“Alo, *Sunčana ptico*?” */Balkan-TV/* upada glas *Glorije*. “Čujte, računali smo nešto. Mislimo da ako upotrebite sve svoje gorivo možete da se vratite ka Suncu, toliko da bismo mi mogli da skrenemo vama ususret i pokupimo vas. Na taj način biste koristili i solarnu gravitaciju. Imamo obilatu sposobnost manevrisanja, ali daleko manju akceleraciju nego vi. Vi imate i skafandre, i neke pogonske rakete na njima, zar ne? */Balkan-TV/* Mislim, mogli biste preleteti nekoliko kilometara?” */Balkan-TV/*

Trojica muškaraca se z^{gov}ledaju; Lorimer zaključuje da nije bio jedini koji je razmišljao o tome.

“Dobra misao, *Glorija*”, kaže Dejv. “Da čujemo šta kaže Luna.”

“Zašto?” pita Džudi. “To je naš biznis, ne bismo mi dovodili naš brod u opasnost. Samo će nam izmaći sledeće osmatranje Venere, baš nas bri^{gov}ga. Imamo vode i hrane u izobilju, a ako vazduh počne malo da miriše, izdržaćemo.”

“Hej, cice su u pravu”, kaže Bad. Čekaju.

Stiže ^{gov}glas Lune. “I mi smo to posmatrali, Džudi. Nismo sigurni da razumete taj rizik. Ovaj, *Sunčana p^{gov}tico*, izvinite. Džudi, ako uspete da ih pokupite moraćete provesti ^{gov}gotovo celu jednu ^{gov}godinu u brodu sa te tri muške osobe iz jedne *vrlo različite kulture*. Majda kaže da bi trebalo da pamтите istoriju i da je stvar rizična bez obzira šta Koni kaže. *Sunčana p^{gov}tico*, stvarno mi je žao što sam tako ^{gov}gruba. Završila.”

Bad se široko iscerio; preostala dvojica, isto tako. “Pećinski ljudi”, kaže on. “I onda svim cicama narastu stomačići.”

“Margo, to su ljudska bića”, protestuje Džudin ^{gov}glas. “Ne kaže to samo Koni, svi smo sa^{gov}glasni. Endi i Dama Plavi Park kažu da bi bilo vrlo interesantno. Naime, ako uspe. Ne možemo ih pustiti samo tako, a da bar ne pokušamo.”

“To je i naše osećanje, naravno”, odgovara Mesec. “Ali postoji drugi problem. Oni bi mogli biti prenosioci zaraznih bolesti. *Sunčana p^{gov}tico*, znam da ste bili izolovani četrnaest meseci, ali Marti kaže da su ljudi vašeg vremena bili imuni i na org^{gov}anizme kojih sada nema. Možda bi, osim toga, neki naši mogli biti opasni za vas. Mo^{gov}glo bi se desiti da se svi razbolite i umrete, a ujedno da propadne i brod.”

“Razmislili smo mi o tome, Margo”, kaže Džudi nestrpljivo. “Vidi, ako ćemo imati kontakt sa njima, neko će morati da oproba, zar ne? Pa eto, mi smo idealni. Dok mi stignemo kući, znaće se. A za brod: kako

bismo se mogli razboleti toliko brzo da ne stignemo da uvedemo *Gloriju* u stabilnu orbitu gde je vi možete posle preuzeti?

Čekaju. “A ta njihova epidemija?” kaže Bad i počinje upadljivo da zaглаđuje kosu. “Ne znam da li želim karijeru u borbi za građanska prava pедера.”

“Nego ćeš radije da ostaneš ovde u praznom?” kaže Dejav.

“Virus mahnitosti”, kaže jedan drugačiji glas sa Meseca. “*Sunčana ptica*, ja sam Murti, ja sam ovde nadležna za zdravlje. Mislim da se treba najviše bojati meningitis-grip kompleksa, te stvari mutiraju tako lako. Ima li vaš doktor Lorimer ikakve sugestije?”

“*Jlodžer*, daću vam da razgovarate s njim”, kaže Dejav. “Ali, što se tiče vaše prve napomene, gospođo, želim vas informisati da je u vreme našeg poletanja učestalost silovanja od strane američkih astronauta bila nula koma nula slučajeva godišnje. Garantujem za ponašanje moje posade, pod uslovom da vi možete kontrolisati vašu. Evo doktora Lorimera.”

Ali, Lorimer im naravno ne može reći ništa korisno. Diskutuju o vakcinama koje su muškarci svojevremeno dobili: poliomielitis, a to je srećom bilo sa mrtvim virusima, i razne dečje bolesti, koje po svemu sudeći postoje i sad. Epidemiju ne pominje.

“Luno, mi ćemo to pokušati”, proglašava Džudi. “Inače ne bismo mogli živeti sa svojom savešću. E, sad, da izračunamo kurs, jer oni se udaljuju.”

Od tog trenutka na *Sunčanoj ptici* nema odmora. Izračunavaju, postavljaju nove parametre, kalkulišu iznova, imajući u vidu envelopu svih mogućih intersekcioni trajektorija. Doznaju da pogonski motor *Glorije* ima zaista veoma mali potisak, ali da je u mogućnost da radi veoma dugo. *Sunčana ptica* će morati svojom snagom da prevali

glavninu puta do tačke randevua, ako uopšte može da poništi njihovu sadašnju “prema-van” brzinu.

Napetost popušta samo jednom, tokom ovog dužog radnog perioda, i to onda kad Mesec zove Glorija i upozorava Koni da treba dobro paziti da sve žene na brodu nose odeću koja sakriva telo, u svakom trenutku dana i noći, ako se muškarci ukrcaju.

“Ali ne one pod-skafandre, Koni, to je suviše pripijeno.” To kaže ona starija, Majda. Bad se hihoće.

“Najbolje će biti, vaše lake pidžame. A kad muškarci svlače skafandre, neka im pomaže samo vaš Endi. Vi ostali budite u drugim prostorijama. Isto važi za sve telesne funkcije, i za spavanje. Ovo je veoma važno, Koni; moraćete dobro paziti, celim putem do kuće. Postoje mnogi komplikovani tabui. Staviću spisak sa instrukcijama na telefaks, jel’ vam radi?”

“Da, njime smo primili od Francuske onaj rad o crnim jamama.”

“Dobro. Reci Džudi da bude spremna za to. E sad slušaj, Koni, slušaj vrlo pažljivo. Reci Endiju da pročita celu listu. Ponavljam, on mora ceo taj spisak pročitati. Jesi li to čula?”

“Hm, ladno”, odgovara Koni. “Razumem, Majda. Pročitaće je on.”

“Mislim da smo upravo izgubili igru, drugari”, žali se Bad. “Matora Majda zabranila, dibidus.”

Sad se čak i Dejv smeje. Ali, kasnije, kad se u zvučniku začuje modulirano pištanje koje u sebi sadrži ceo taj telefaks-tekst, Dejv se opet mršti. “Sad je promaklo sve ono dobro.”

Ubacuju i poslednje faktore u svoje zupčanike, tako revidirani program se vrti, Luna potvrđuje njihov rezultat. “Imamo dobitak, Dejv”, saopštava Lorimer. “Tesno je, ali postoje bar dve upotrebljive opcije. Pod uslovom da su glavni raketni motori funkcionalni sto posto.”

“Idemo napolje da proverimo.”

Taj deo posla je naporan; pronalaze jednu izobličenu zaštitnu ploču, onu koja je zaklanjala izduvni deo levog raketnog motora. Zatim četiri sata znojavog rvanja da bi ploču koliko-toliko ispravili. To je Lorimeru tek treća prilika da vidi otvoreni svemir, ali umor ubrzo postaje toliki da je njemu svejedno.

“Ovo je najbolje što možemo”, dahde Dejv na kraju. “Moraćemo kompenzovati u psiho-modusu.”

“Možeš ti to, Dejv-o”, kaže Bad. “Ej, mora napunim ove voki-tokije u skafandrima, podsetite me.”

U psiho-modusu... Lorimer izranja do svoje stvarnosti, oko njega je, kao čaura, velika prenatrpana kabina *Glorije*, ispred njega živo Konino lice. Mora biti da su protekli sati, koliko dugo je sanjario? ^{/Balkan-TM/}

“Oko dva minuta”, smeška se Koni.

“Razmišljao sam o onome kad smo se prvi put videli.”

“O, da. Ni mi to nećemo zaboraviti, nikad.”

Neće ni on... Pušta da se u njegovoj glavi nastavi odmotavanje. Oni beskonačni sati posle prvog dugog rada raketnih motora; tad se *Sunčana ptica* počela vrteti s leva na desno, oko svoje ose, tako jako da su sva trojica morali gutati pilule protiv mučnine u stomaku. Džudni glas bez daha očitavao je podatke o njihovom primicanju: “Q, vrlo dobro, četrsto hiljada... O, super, *Sunčana ptico*, praktično ste već uspeli, dospećete ispod sto kilometara, sigurno...” Dejv je uspeo; Dejv, krupni dasa.

Lorimerov “radar” je beskoristan pri ovom rotiranju; tek kad se stabilizuju dovoljno za poslednje paljenje motora, na ekranu se pojavljuje, ali samo na po koji trenutak, to veliko čudno ispupčenje u liniji signala. To je *Glorija* koja konvergira, ili se bar oni nadaju da konvergira, ka teorijski najpovoljnijoj mogućoj tački maltene-preseka dvaju putanja.

“Sad, sve.”

Poslednje izgaranje u motorima; njihanje, koje se pretvara u silovito tumbanje, tako da zvezdano polje juri preko njihovo^{gov} prozora, u stranu. Pilule više ne pomažu, a kvarovi počinju u mehanizmima koji doturaju gorivo u motorčiće za podešavanje položaja broda. Prvo se sva trojica ispuvavaju, a onda ručnom pumpom doture poslednje gorivo i uspore tumbanje.

“To je to, Glorija. Dodite i uzmite nas. Pali svetla, Bad. Daj ovamo te skafandre.”

Boreći se protiv mučnine, prolaze kroz još jedan duži rutinski posao provere, u kabini sada usvinjenoj. Najednom Džudin glas peva: “Vidimo vas, Sunčana ptice! Vidimo vašu svetlost! Zar vi ne vidite nas?”

“Nemamo vremena”, kaže Dejv. Ali Bad, napola obučen, pokazuje prstom ka prozoru. “Momci, gledajte ono.”

“Oče, hvala ti”, kaže Dejv tiho. “U redu, doktore, mrđaj. Rance.”

Napor da iz broda, koji nastavlja da se prevrće, izguraju i sebe, i propulzione jedinice, i dve mreže za tovar, toliki je da istiskuje sve drugo iz uma. Tek kad su napolju, i plutaju, i kad ih Dejvov ručni raketni motor stabilizuje, Lorimer ima vremena da pogleda.

Od Sunca ne mogu da vide ništa levo od sebe. Nekoliko metara ispod njih Sunčana ptica se tumba prazna; sad izgleda nerazumno malena. Ispred njih, beskonačno daleko, je jedna tačka, suviše zamućena i žuta da bi bila zvezda. Ona puze Glorija, na prilaznoj tangenti.

“Možete li krenuti, Sunčana ptice?” kaže Džudi u njihovim kacigama. “Mi ne bismo više da kočimo, zbog izduvnih gasova. Procenjujemo da će biti pedeset kilometara kroz jedan sat, pravolinijski.”

“Rodžer. Daj mi tvoj motor, doktore.”

“Zbogom, Sunčana ptice”, kaže Bad. “Ima fore, Dejv-o.”

Lorimer nalazi neki detinjasti mir: dvojica krupnih ljudi teže ga kroz provaliju. U Dejva ima totalno poverenje, čak i ne pomišlja da bi mogli promašiti, otploviti mimo *Glorije* i ostati izgubljeni u svemiru. Da li Dejv sada njega prezire, pita se Lorimer; ovo na gomilano ćutanje, da li je to jednim delom prezir prema onima koji su sposobni da manipulišu samo simbolima, koji ne vladaju materijom?... Koncentriše se na vladanje svojim želucem.

Putovanje je dugo i mračno. *Sunčana ptica* se smanjuje do treptave tačke svetlosti, polako ubrzavajući spiralnom putanjom koja će je na kraju sručiti u Sunce, zajedno sa njihovim dragocenim, trista godina starim naučnim podacima. Takođe i sa paketićem fotografija i pisama koji je Lorimer dvaput stavljao u džep na stomaku skafandra i dvaput izbacivao. S vremena na vreme primećuje *Gloriju*, koja od mrljice izrasta u nerazumljivi zamršaj osvetljenih polumeseca.

“Vuuu-iiii, gledaj ono”, kaže Bad. “Nije čudo da ne mogu da ubrzavaju, ono tamo je leteći parking za prikolice. Raspalo bi se.”

“To je svemirski brod. Jesi dobro steg'o mreže, doktore?”

Džudin glas iznenada ispunjava njihove kacige. “Vidim vaša svetla! Vidite li vi mene? Da li će vam ostati dovoljno goriva za bar približno kočenje?”

“Potvrдно, na oba pitanja, *Glorija*”, kaže Dejv.

U tom momentu Lorimera njihovo kretanje još jednom obrće napred, i on vidi — on će zauvek videti: tuđinski brod u zvezdanom polju, a na tamnoj strani broda, majušne svetlosti: to su žene u zvezdama, čekaju ih. Tri žene — ne, četiri; jedno skafandersko svetlo je znatno odmaklo u prostor, kreće se. Ako je vezana, znači da je kabl dug bar hiljadu metara.

“Zdravo, ja sam Džudi Dakar!” Taj glas je blizu. “O, majko, al' ste veliki! Je li vam dobro? Kako stojite sa vazduhom?”

“Nema problema.”

Istina je da im je vazduh ustajao, pun vodene pare; previše adrenalina. Dejav opet uključuje mlazni motor i Džudi odjednom raste, ide pravo na njih, srebrni pauk na koncu koji se vuče pozadi. Njen skafander izgleda pripijeno i fleksibilno; blista kao ogledalo, a ranac je vrlo mali. Čuda futurska, misli Lorimer; poglavlje jedan.

“Uspeli ste, uspeli ste! Evo, veži sè. Koči!”

“Treba da budu neke istorijske reči”, mrmlja Bad. “Ako nam ova da priliku.”

“Zdravo, Džudi”, kaže Dejav smireno. “Hvala što si došla.”

“Kontakt!” Ovo je povikala tako da im u ušima trešti. “Vuci nas, Endi! Koči, koči — izduvni su onamo!”

I nešto ih povlači, tvrdom silom, uvodi u veliku lučnu putanju ka brodu. Dejav troši poslednju količinu goriva. Kabel počinje da se savija u petlju.

“Ne trzaj”, uzvikuje Džudi. “O, pardon.” Ona se drži za njih kao majmunčić gibbon, Lorimer vidi njene oči, njena uzbuđena usta. Neverovatno. “Pazi, opustio si kabl.”

“Nauči me kako treba, medena”, kaže Endijev bariton. Lorimer se izvija i vidi Endija, daleko, čak na kraju teškog kabla kojim su vezani; nastavlja glatko da ih vuče. Bad nudi pomoć, odbijaju ga. “Samo se opustite, molim”, kaže glas poput starije gospođe. Vidi se da je Endi ovo već radio. Prilaze brodu vrteći se polako, kao svemirske ribe. Lorimer konstatuje da više ne može videti iskricu svetlosti koja je bila Sunčana ptica. Kad se, zbog sledećeg njihanja, okreće opet napred, Glorija se pretvorila u neuredni grozd kruškastih izbočina i paoka oko jednog velikog središnjeg cilindra. On vidi na površini broda posvuda prikačene razne kapsule i komade opreme. Nije kao u naučnoj fantastici.

Endi savija kabl u plutajući namotaj. Druža figura u skafandru doplovljava do njeĝa. Oboje su priliĉno maloĝ rasta, primećuje Lorimer u trenucima pribliŝavanja.

“Hvataj kabl”, kaŝe im Endi. Nastupa uŝurbani trenutak preorijentisanja na druŝu inerciju.

“Dobrodošli na Glorija, majore Dejvis, kapetane Geir, doktore Lorimer. Ja sam Dama Plavi Park. Mislim da ćete ŝeleti da uđete unutra ŝto pre. Ako ste raspoloŝeni za penjanje, krenite odmah, a mi ćemo sve ovo uvući kasnije.”

“Cenimo to, madam.”

Polaze, vukući se sistemom ruka-preko-ruke, duŝ drugog kabla, ućvršćenog za istu uporišnu taĉku gde je poćiniao i glavni. Ovaj ima grubu neravnu površinu, dobru za hvatanje. Dŝudi đoplovljava i zuri u njih, ŝiroko osmehnuta; vuće namotani kabl za sobom. Neko ih ĉeka kod aero-komore, neko viŝeĝ rasta.

“Zdravo, ja sam Koni. Mislim da moŝu prolaziti po dvoje u svakom ciklusu. Hoćeš li ti ući sa mnom, majore Dejvis?”

Ovo je kao izlaŝenje iz aviona u sluĉaju opasnosti, pomiŝlja Lorimer dok Dejv ulazi za njom u aero-komoru. Ko ti naređuje gde da ideš i ŝta da radiš? Natprirodno ućtve devojćice.

“Kosmiĉke stjuardesice”, kaŝe Bad i ćuška ĝa. “Kako ti se to ĉini?” Iz njeĝovog lica klija znoj. Lorimer mu kaŝe da pođe drugi, zato ŝto je njeĝov, Lorimerov, LSP-ranac sa opremom za odrŝavanje ŝivota - manje opterećen.

Ulaze Bad i Endi. Ŝena koju zovu Dama Plavi Park, ili Plava, ĉeka pokraj Lorimera, a Dŝudi se pentra po koritu broda, prićvrŝćuje njihove kargo-mreŝe. Ne primećuje se da ima maĝnetske donove; moŝda se ferometali viŝe ne koriste u svemiru. Onda Dŝudi poćinje da namotava

glavni kabl na bubanj, pomoću običnog ručnog čekrka. Dama Plava posmatra taj deo posla kritički.

“Ja sam nekad proizvodila takve”, kaže ona Lorimeru. Njene crte lica, koliko ih on uspeva da vidi, izgledaju zgusnute; a njene tamne oči svetlucaju. Njemu se čini da je ona delimično crnkinja.

“Treba da odem onamo i očistim zadnju antenu”, kaže Džudi doplovljavajući do njih. “Kasnije”, kaže Dama Plava. Obe se smeškaju Lorimeru. Onda se hermetična vrata otvaraju, i on i Dama Plava ulaze. Hvataljke na vratima se stežu, zatim počinje vrisak vazduha, naglo jača; Lorimerov skafander se urušava sam u sebe.

“Mogu li pomoći?” Podigla je vizir sa svoje kacige, glas joj je bogat, pun života. Lorimer žustro dohvata kopče svojim nezgrapnim rukavicama, onda joj dopušta da podigne njegovu kacigu. Prvi udisaj ga iznenađuje, potreban je jedan trenutak da bi taj gas identifikovao kao svež vazduh. Onda se otvaraju unutrašnja hermetička vrata, puštajući zelenkastu svetlost ka njima. Dama Plava odmehuje rukom: „prodi ti prvi. On, plivajući, ulazi u kratki tunel. Iza ugla, koji se našao pred njim, dopiru glasovi. Lorimer nalazi rukohvat i zaustavlja se, a srce mu gruva.

Kad zađe za taj ugao, svet koji je njemu poznat biće mrtav. Iščeza, namotan i bačen, oduvan zauvek sa *Sunčanom pticom*. On će se nepovratno naći u budućnosti. Čovek iz prošlosti, vremeplovac. U budućnosti...

Potegne, zaplovi napred, oko ugla.

Budućnost je ogromni blistavi valjak, čija je cela unutrašnja površina okićena neprepoznatljivim objektima, nekakvim zelenim dronjcima. Pred njim plovi čudnovata zaustavljena slika: Bad i Dejv, bez kaciga, prividno ogromni u glomaznim belim skafandrima sa rancima. Nekoliko metara dalje lebde dve gologlave figure u blistavim uskim skafandrima i jedna devojka tamne kose u ružičastoj labavoj pidžami.

Sve tri naprosto zure u dvojicu muškaraca, blenu otvorenih usta i široko otvorenih očiju, sa identičnim izrazima prijatne zapanjenosti. Lice koje mora biti Endijevo smeška se otvorenih usta, kao malo dete u zoološkom vrtu. Iznenadjuće mlad dečko, primećuje Lorimer, bez obzira što ima tako dubok glas, blond, sa samo paperjem na obrazima, kompaktno mišićav. Lorimer nalazi da jedva može gledati u ružičastu ženu, nije u stanju da odredi da Li je stvarno izuzetno lepa, ili obična. Od dve žene u skafandrima, ona viša ima blistavo, obično lice.

Odozgo se prosipaju neki neobični zvuci u kojima on posle nekog vremena prepoznaje kokodakanje. Dama Plava se progurala pored njega.

“Dobro, Endi. Koni, prestani da zuriš i pomogni im da skinu svemirsku odeću. Džudi, Luna je jednako željna da o svemu ovome čuje kao što smo i mi bili.”

Zaustavljena slika oživljava sa trzajem. Lorimer se posle seća uglavnom očiju, blistavih radoznalih očiju koje ga vuku za čizme, nasmešenih naglavačke očiju iznad njegovog ranca — i uvijek taj smeh, spremnost za smeh. Ostavljaju Endija samog da im pomogne u svlačenju. Endi žmirka gledajući izvesne priključke kojih se Lorimer i sad stidi; on je, u skafandru sad poluotvorenom, tako pokretan i ležeran. Lorimer se mukotrpno izvlači iz poslednjih kaiševa, misleći: dečak! Dečak i četiri žene, orbituju oko Sunca, voze svoje velike skalamerije do Marsa. Da li bi trebalo da se oseti poniženim? Oseća samo zahvalnost, dok prima jedan kratki ogrtač i krušku čaja koju mu neko — Koni? — pruža.

Ulazi Džudi, u skafandru. Muškarci idu za Endijem, kroz još jedan prolaz, pri čemu Bad i Dejv pridržavaju te kratke ogrtače. Endi se zaustavlja pored jednih hermetičnih vrata.

“Ova staklena bašta je za vas. To je vaš WC. Trojica ste, i to je više nego što treba, ali imaćete punu snagu sunca.”

Unutra je blistava džungla, svuda mase lišća, koje šušti i tare se jedno 0 drugo, isprskano kapima vode. Nešto proleti vrteći krilcima pored njih — skakavac.

“Počneš da okrećeš ovu ručicu.” Endi pokazuje prstom ka jednom sedištu na velikoj poprečnoj cevi. “Klip potisne šljunak i otpadnu materiju u kompost-proces, na kraju to bude jezgreno zemljište. Ova biljka grahorica uzima mnogo azota, i veliki je oksidator. Upumpavamo 002 a isumpavamo kiseonik. Pravi Vulaḡongḡ.”

Bad odmah isprobava kako to ide, a Endi kritički posmatra.

“Šta je Vulaḡongḡ?” pita Lorimer ošamućeno.

“Pa, ona je bila jedan od naših velikih pronalazača. Neke od njenih stvari su baš uvrnute. Kad imamo nešto što je ogromno i trapavo, ali radi, mi kaḡemo da je to Vulaḡongḡ.” Široko se osmehuje. “Kokoške jedu seme i skakavce, vidite, a skakavci i iḡuane jedu lišće. Kad jedna staklena bašta zalazi u senku, mi ih povučemo, radi ŷetve. Sa ovoliko lišća, ja mislim da bismo moḡli drŷati i kozu, zar ne? Vi ništa ŷivo niste imali na onom brodu, je li to istina?”

“Nismo”, kaḡe Lorimer. “Ni jednu jedinu iḡuanu.”

“A'l su nam obećali ŷetlandskoḡ ponija za Boŷić”, kaḡe Bad, zvekećući šljunkom. Endi se, zbunjeno-zabrinut, pridruŷuje smehu.

Lorimeru je u glavi zamaḡljeno; nije to samo zbog umora, nego je godina provedena u Sunčanoj ptići dovela do atrofije njegove sposobnosti da prihvata nove stvari. Ošamućeno seda i on na Vulaḡongḡ, a onda polaze nazad, zapravo — napred, u veliku kontrolnu salu Glorije, gde Dejv upućuje jedan uredan, kratak govor Mesecu, i dobija ljubazan odgovor.

“Sad moramo da dovršimo promenu kursa”, kaḡe Dama Plavi Park. Lorimerova impresija bila je tačna, to je jedna mala meleskinja, polucrnkinja prilično svetle koŷe, u poznim srednjim godinama. I Koni je

jednim delom nešto egzotično, primećuje on: ostali članovi posade su evropski tipovi.

“Nađi du vam nešto za jelo.” Koni se osmehuje toplo. “Onda ćete verovatno želeti da se odmarate. Sačuvali smo sve kubije za vas.” Ona izgovara “sočuvali”; svima je izgovor jednak.

Na izlasku iz kontrolne sale, Lorimer vidi izraz povlačenja u Dejvovim očima, i zna da ovaj sada sigurno oseća realnost statusa putnika u tuđinskom brodu; nije više komandant, ne odlučuje o kursu, komunikacije prolaze mimo njega.

To je Lorimerovo poslednje koherentno zapažanje, to i ukus čudne ali dobre hrane. Onda su ga vodili ka zadnjem delu broda, kroz prostoriju za koju on sada zna da je gimnastička dvorana, sve do osovine bubnja za spavanje. Unutra, šest ulaza, kao u šest kućica za pse. Svaki ulaz se zatvara kao blenda. Lorimer se uvlači kroz otvor koji je njemu dodeljen, i suočava se sa prostranim madracom. U zid su ugrađene police i jedan radni sto.

“Za tvoje izlučevine, ovo.” Konina ruka se uvlači kroz otvor i pokazuje ka izvesnim kesama. “Ako imaš problem, proturiš glavu napolje i zoveš. Voda je ovde.”

Lorimer jednostavno plovi ka madracu, toliko smožden umorom da nije u stanju ni da odgovori. Njegovo plovljenje se okončava neobičnim, teškim sleganjem na madrac, i njegovim završnim zaprepašćenjem: bubanj počinje polako, nečujno, da se obrće. On zahvalno tone u mekotu, postajući iz minuta u minut “teži”. Možda jedna desetina G, možda i više od toga, pomišlja on; rotacija se ubrzava. Zatim pada u san koji će ga odmoriti više nego ijedan drugi u protekloj teškoj, dužoj godini.

Tek sutra shvata da su Koni i još dvoje bili na prečagama gimnastičke dvorane, i da su okretali, sat za satom, bez zastoja, bez napora, čavrljajući.

Kako ove pričaju, pomišlja on, ploveći opet u sadašnjost. Kroz njegovu memoriju teče penušavi iritant, glasovi Džini, Dženi i Peni, na kuhinjskom telefonu, pre toga glas njegove majke, i njegove sestre Ejmi. Nikad kra-ja. O čemu to one uvijek pričaju, pričaju, pričaju?

“Što, pa o svemu”, kaže stvarni Konin glas, pokraj njeđa, sada. “Prirodno je deliti.”

“Prirodno...” Kao mravi, misli on. Oni malo mašu tim svojim antenicama, glava uz glavu, pri svakom susretu. Gde si bio — šta si radio? Maš-maš. Kako se osećaš? Oh, ovako, oh, onako, bla-bla, maši, maši. Totalna koordinacija pčelinjaka. Žene: nemaju samopoštovanja. Sve izlapanaju, nemaju osećanje za onu strategiju reći, za mračnu opasnost imenovanja. Ništa ne zadrže u sebi.

“Mravi, pčelinjak.” Koni se smeje, pokazuje jedan truo zub. “Vi nas stvarno vidite kao insekte, a? Zato što su ovo ženke?”

“Je li sam pričao na glas? Pardon.” Žmirkanjem tera snove od sebe.

“O, molim te ne izvinjavaj se. Tako je tužno slušati o tvojoj sestri i tvojoj deci i tvojoj, hm, ženi. To su sigurno bili divni ljudi. Mi smatramo da ste vi vrlo hrabri.”

Ali on je o Džini i devojkicama razmišljao samo jedan tren - šta li je lupetao? Šta mu to radi ova drođa?

“Šta vi to nama radite?” pita on energično, sada proboden pravom uzbunom, maltene ljut.

“Ma nema tu ničeg lošeg, stvarno.” Njena šaka, topla i nekako stidljiva, dodiruje njegovu. “Svi mi je koristimo kad treba nešto istražiti. Najčešće prija. To je jedinjenje laevonoramina, disinhibitor, ne otupi čoveka kao alkohol. Do kuće nam je, vidiš, ostalo još tako malo. Na nama je odgovornost da shvatimo, a vi ste tako zaključani u sebe.” Njene oči se tope ka njemu. “Nije ti muka, a? Imamo i protivsredstvo.”

“Ne...” Njeđova uzbunjenost se već istočila nekud. Čini mu se da je njeno objašnjenje razumno. “Nismo zaključani u sebe”, kaže, ili pokušava kazati. “Pričamo...” Bori se da nađe pravu reč kojom bi opisao odmerenost, uzdržanost odraslog. Možda: objektivnost? “Govorimo kad imamo šta da kažemo.” Razmišlja, nepovezano, o jednom koordinatoru misije, koji se zvao Forest, a koji je bio slavan po svojim nepristojnim šalama. “Inače bi se sve raspalo”, kaže joj on. “Izieteli biste odmah iz sistema.” Nije baš to hteo da kaže; ali ostavlja da to tako prođe.

Glasovi Dejva i Bada odjednom se prolamaju bučno iz dva suprotna kraja kabine, i bude u njeđovom umu predosećanje zla. Ne znaju oni nas, razmišlja. Trebalo bi da se pripaze, da prekinu ovo. Ali, suviše je vedre smirenosti u njemu, on sada želi da razmišlja o svom novom shvatanju, o obrascu svih njih, koji mu najzad postaje očigledan.

“Imam osećanje lucidnosti”, uspeva da izgovori. “Želim da razmišljam:”

Čini se da je Koni zadovoljna. “Mi to nazivamo efektom ataraksije. Lepo je kad tako pođe.”

Ataraksija, filozofski mir. Da. Ali postoje čudovišta u dubini, misli on ili kaže. Noćna strana Orena Lorimera, ono “ja” koje je vrelo-mračno, kompleksno, koje bi htelo da se otkine s lanca. Ovi su tako ranjivi. Ne znaju da ih možemo sve savladati. Naviru slike: Džudi vezana raširenih nogu i ruku na prečagama gimnastičke sale, bez te svoje rože pidžame, otvorena prema njemu. U kratkim sevanjima, sekvenca, kako njih trojica osvajaju brod, vezuju žene, one bespomoćno vrište, oni ih siluju i upotrebljavaju. Timski rad - osvojiti satelitsku stanicu, uzeti šatl za silazak na Zemlju. Taoci. Nateraj ih da rade šta god hoćeš, oni nemaju baš nikakvu odbranu... Da li je Bad izgovorio baš to? Ali, Bad ne zna, priseća se Lorimer. Devj zna da ove ženske nešto kriju, ali misli da je to ili socijalizam ili greh. A kad obojica saznaju...

Kako je on saznao? Prosto tako Stoje slušao, tokom svih ovih meseci. On mnogo više nego njih dvojica sluša šta ženske pričaju; Dejv to naziva “fraternizovanjem”, bratimljenjem sa protivničkom stranom... Sva trojica su slušali u početku, dakako. Slušali i gledali i reagovali bespomoćno na ženska tela, na te nežne izbočine tako blizu ispod tanke, izazovne odeće, na ta magnetična usta, oči, na njihove mirise, njihove električne dodire. Gledali su ženske kako jedna drugu dodiruju, kako dodiruju Endija, smeju se, i tiho odlaze u zajedničke spavaće sobice. Šta se radi tamo? Mogu li i ja? Moja potreba, moja potreba —

Njihova sila, i silno nezadovoljstvo... Bad je gundao i stenjao značajno, uprkos Dejvovih upozorenja. Začikavao je Endija, sve dok Dejv nije zabranio postavljanje ma kakvih pitanja. I sam Dejv je bio vidno napet, a Bibliju je čitao mnogo. Lorimer je našao da se njegovo sopstveno telo usmerava za ženskama kao izgladneli pas, i nadao se, do Hrista se nadao, da su spavaće sobice zaista, kao što se i činilo, bez aparata za prisluškivanje.

Saznali su samo to, da su Majdine instrukcije po svemu sudeći bile drakonski stroge. Održana je besprekorno antiseptična atmosfera, diskrecija je bila neprobojna. Endi je učtivo ignorisao svaki pokušaj ispitivanja. Nijedna reč, nijedan postupak ne otkriše im šta se zapravo dešava i da li se išta dešava; Lorimera je to neodoljivo podsećalo na onu sedmicu koju je proveo u Dženinom skautskom kampu. Svu trojicu astronauta brzo je “izvukla” njihova obuka; pomirili su se sa utiskom da će dovršiti svoju misiju u nečemu što je super-Sunčana ptica, uz nenormalnu pratnju grupe skauta i skautkinja.

U svakom drugom pogledu njihov prijem bio je maksimalno učtiv. Dobili su punu slobodu kretanja po brodu, i jednu dnevnu sobu samo za sebe, u ispražnjenom i očišćenom slagalištu šljunka. Poseđivali su i kontrolnu salu kako god su hteli. Dama Plavi Park i Endi su im dali priručnike i planove broda, pokazali im svako električno kolo, svaku

napravu u *Glariju*, temeljito i svestrano. Luna je emitovala potok naučnih tekstova i informacije o svim postojećim satelitima, svemirskim vozilima, i o svim naseobinama pod kupolama na Luni samoj i na Marsu.

Dejv i Bad su se za^gnjurili u org^giju inženjersko^g učenja. Po^gonsku silu je *Glarij* davao^{ov}, kao što su i pretpostavili, fisioni reaktor koji je koristio raznovrsne lunarne minerale. Raketni motor *Glarije* bio je jonski, usavršen ali ne mnogo bolji od eksperimentalnih jonskih motora iz njihovog^g vremena. Čuda budućnosti sastojala su se, činilo se do tog trenutka, uglavnom od inženjerskih modifikacija.

“Primitivno je”, kaže mu Bad. “Ovi su žrtvovali sve, samo da bi imali jednostavnost i da bi održavanje bilo lako. Veruješ li ti ovo: gorivo mogu da pumpaju i ručno. A rezervni mehanizmi, bato! Oni, ako im otkaze bilo koji, imaju *rezervu rezerve*. Dupla refundancija.”

Ali Lorimerovo tehničko interesovanje ubrzo posustaje. Ono što on zaista želi jeste da neko vreme bude sam. Čini nekoliko potištenih pokušaja da sagleda nova otkrića, reklo bi se vrlo skromna, koja su postignuta u njegovom polju nauke^{ov}; međutim, teško mu je da se koncentriše. Šta me briga, ko^g vraga^{ov}, kaže on sebi, ja sam još pre tri stotine godina prestao biti fizičar. Takvo je olakšanje naći se van ćelije *Sunčane ptice*, prepustio se usamljenom plovljenju kroz jazbine ovog broda, gledanju kroz njihov odlični teleskop od 400 milimetara, studiranju čudnog načina života ove posade.

Otkriva da Dama Plavi Park voli šah, i njih dvoje svake dve nedelje igraju turnir. Intrigira ga njena ličnost^{ov}; Dama Plavi Park ima izvesti u rezervisanost, i neku auru autoriteta. Ali, kad je Bad pokušao da joj se obrati kao “kapetanci”, brzo ga je zaustavila.

“Niko ovde ne komanduje, ne u vašem smislu reći. Ja sam samo najstarija po^godinama.” Bad se vraća na “gospodo”.

U šahu daje solidnu pozicionu igru, češće luta nego što bi muškarac činio, ali ume da namesti i poneku elegantnu zamku. Lorimera zapanjuje saznanje da je pronađeno samo jedno novo šahovsko otvaranje, jedan interesantan gambit na kraljičinoj strani koji se zove "Dağmar-gambit". Jedno novo otvaranje za tri veka? Pominje to ostaloj dvojici, jednom prilikom kad su se vratili sa posla: pomagali su Endiju i Džudi Pariz u sređivanju rezervnog konvertora.

"Nisu ni u čemu postigli nešto mnogo", kaže Dejv. "Endi, ako se ne ljutiš što ću ti to reći, glavnina onog novo što vi imate datira iz vremena epidemije. Ovaj program - reklo bi se da stagnira. Osamdeset godina već traju vaše pripreme za projekat Titan."

"Stići ćemo tamo." Endi se široko osmehuje.

"Ma, dobro, Dejv", kaže Bad. "Nego, vas dvojica! Džudi i ja vas izazivamo. Bridž. Pobjednici dobijaju piletinu za ručak, gubitnici iguanu. Vuu-iii, već osećam ukus te piletine!"

Hrana je tako dobra. Lorimer uviđa da se počinje vrzmati oko kuhinje, pomagati svakome ko kuva. Sluša njihove razgovore, i pomalo gricka razno semenje, žvaće ovaj ili onaj ukusan koren. Čak mu se sviđa i iguana. Počeo se gojiti, zapravo sva trojica su se ugojili. Dejv naređuje duplo vežbanje.

"Dejv-o, ti hoćeš da se mi ~~ispentramo~~ sve do kude?" stenje Bad. Međutim Lorimeru prija sve to gaženje pedala i hvatanje za prečage. Za to vreme ženske ćaskaju i slušaju muziku sa traka. Dobro znanu: on prepoznaje jedan neobičan dijaapazon, od Hendla, Bramsa i Sibelijusa, preko Štrausa, do raznih balada i zamršenih džez-rok pesmica. Ništa sa tekstom, samo instrumentalni. Zato bi, nesumnjivo, mogao dobiti isprintane informacije o svakoj melodiji, ako bi zatražio.

Iz obećane kratke istorije saznaje nešto više o epidemiji. Izgleda da je to bio vazduhom prenošeni kvazi-virus koji je pobeđao iz franko-

arapskih vojnih laboratorija, možda ojačan dejstvom zagađujućih supstanci.

“Kao da je oštećivao samo reproduktivne ćelije”, kaže on Dejvu i Badu. “Neposredni mortalitet bio je mali, ali sterilnost gotovo univerzalna. Verovatno se događala molekularna supstitucija u genetskom kodu u gametima. Glavni udar pao je, izgleda, na muškarce. Pominje se da je kasnije smanjeno rađanje muških beba, što sugeriše da su oštećenja zahvatala Y-hromozome, na mestima gde bi to bilo letalno za mušku decu.”

“Da li je to i sad opasno, doktore?” pita Dejv. “Šta će se desiti sa nama kad se vratimo kući?”

“Ne znaju pouzdano. Sad je stopa priraštaja normalna, oko dva posto, i povećava se. Ali, možda je ova sadašnja populacija rezistentna. Vakcina nije pronađena.”

“Postoji samo jedan način da se sazna”, kaže Bad tmurno. “Evo ja se javljam za dobrovoljca.”

Dejv mu dobacuje samo jedan kratak pogled. Čudno, kako ovaj Dejv još uvijek komanduje, misli Lorimer. Nije to, za Boga, podvrgavanje njezgovoj vlasti. Mi smo ekipa.

Istorija govori i o masovnim neredima i sukobima koji su nastali širom planete, kad je čovečanstvo uvidelo da je sterilno. Gradovi su razarani bombama, paljeni, vladala je panika, stanovništvo je masakrirano, bila su nebrojena silovanja i kidnapovanja žena, nadirale su armije biološki očajnih muškaraca, nastajali su krvavi kultovi. “Period mahnitosti.” Ali sve to je tako kratko poglavlje u istoriji, davno. Postoje spiskovi svetlih imena. “Moramo zauvek biti zahvalni hrabrim ljudima koji su odbranili denverske medicinske laboratorije...” Onda istorija govori o drugoj drami: kako su prikupljali helijum za dirizable.

Tri veka pretvore sve u prah, misli on. Koliko ja znam o ^{gov}groznom Tridesetogodišnjem ratu koji je za mene bio trista ^{gov}godina u prošlosti? ^{/Balkan-TM/} Evropa je pustošena borbama tokom dve generacije. Čak ni imena.

Opis sadašnje političke i ekonomske strukture je još kraći. Čini se da ovim narodom, kao što je Majda i rekla, praktično niko ne vlada.

“To je jedan oblik labavog socijalno-kreditnog sistema, a upravlja se na principu konsenzusa”, kaže on Dejvu. “Nešto kao permanentno stanje 'granice u širenju'. Oni ^{gov}grade polako. Naravno, nije im potrebna ni kopnena vojska, ni ratno vazduhoplovstvo. Nisam siguran da li uopšte koriste ^{gov}gotov novac, i da li priznaju privatno vlasništvo nad zemljištem. Primetio sam da najednom mestu pominju, u povoljnom svetlu, rani kineski komunalizam”, dodaje, i vidi da se Dejvova usta tvrdo stiskaju. “Ali nisu vezani za zajednicu. Putuju. Kad sam pitao Plavu o njihovom policijskom i zakonodavnom sistemu, rekla mi je da sačekam, pa da razgovaram sa pravim istoričarima. Ta njihova Registratura izgleda da je samo to, ^{gov}nije politički ^{gov}organ.”

“Uleteli smo mi ovde u jednu situaciju, Lorimere”, kaže mu Dejv trezvenim tonom. “Gledaj da se ne mešaš. Oni nam ne kazuju pravu istinu.”

“Primećuješ da nikad ne pominju svoje ^{gov}muževe?” ^{/Balkan-TM/} Bad se smeje. “Pitao sam dve, ono, ^{gov}čime se bavi tvoj muž, i kunem se da su morale da porazmisle. A sve imaju decu. Verujte kad vam kažem, dole je opšte izmenjivanje partnera, bez obzira što se stari Endi ponaša kao da još nije otkrio čemu služi ona stvar.”

“Neću nikakvo zadiranje u njihov lični i porodični život dok smo na ovom putovanju, Geir. Ni najmanje. To je naređenje.”

“Možda i nemaju porodice. Jeste ikad čuli da iko od njih pominje ^{/Balkan-TM/} brak? Bar o tome misli svaka cu-pi, svakako. Paz'te što vam kažem, desile su se neke promene.”

“Morale su se dogoditi neke promene u običajima”, kaže Lorimer. “Jasno je da će biti više žena koje rade van kuće, to je jedno. Ali, porodične veze postoje kod njih; na primer, Plava ima jednu sestru u fabrici aluminijuma i drugu u zdravstvu. Endijeva majka je na Marsu, a sestra u Registraturi. Koni ima brata, ili nekoliko braće, u ribarskoj floti blizu Biloksija, a njena sestra, koja sad proizvodi kvasac, doći će da je zameni ovde, na sledećem putovanju.”

“To je samo vrh ledenog breĝa.”

“Ne verujem da je ostatak ledenog breĝa naročito opak, Dejv.”

Međutim, negde na tom putu i Lorimera počinje da uznemirava “blaĝa papica” koju im serviraju. Toliko toĝa nedostaje. Uda je i ženidbe, ljubavni slućajevi, ljubomorni ispadi, pitanja društvenog statusa, vlasništva, finansijski problemi, bolovanja, pa čak i pogrebi — sve one običnosti svakidašnjeg života koje su privlaćile pažnju Džini i njenih prijateljica, kao da su intervencijom nekog urednika isećene iz razgovora ovih u Ćlorć. Cenzura... Zar je moguće da je Dejv u pravu, i da se neki veliki, važan aspekt namerno skriva od njih?

“Još uvijek sam iznenađen što se vaš jezik nije više izmenio”, kaže on Koni jednog dana, tokom njihovih napora u ĝimnastićkoj sali.

“A, vrlo mnogo pazimo na to.” Ona se penje pored njega, ali pod određenim ugłom u odnosu na njega, i to radeći samo nogama, ne pridržavajući se uopšte rukama. “Bio bi strašan ĝubitak ako ne bismo mogli razumeti knjige. Svu decu učimo sa istih, oriĝinalnih traka, znaš. Ponekad nastanu i nove, pomodne reći, znaš, i mi ih koristimo neko vreme, ali naši komunikatori moraju da uće stare tekstove napamet, zahvaljujući tome ostajemo zajedno.”

Džudi Pariz hukne na pediciklu. “Vi, deco moja, nikad znati nećete tiraniju koju trpesmo mi”, deklamuje ona šaljivo.

“Ove Džudi mnogo prićaju”, kaže Koni.

“Istina je, mnogo pričamo.” Obe se smeju.

“Znači, i sad čitate naše takozvane velike knjige, našu beletristiku i poeziju?” pita Lorimer. “Koga čitate, H. Dž. Velsa? Šekspira? Dikensa, ovaj, Balzaka* Kiplinga, Brajana?” Pokušava da se seti još nekog; Brajan je pisao bestselere koji su se dopadali Džini. A kad je, inače, on poslednji put čitao Šekspira ili te druge?

“A, istorijske knjige”, kaže Džudi. “Pa, interesantne su, valjda. Sumorne. Nisu mnogo realistične. Mada su vama bile realistične, sigurna sam”, dodaje velikodušno.

Onda se upuštaju u diskusiju da li koke nosilje postaju suviše mršave, a Lorimeru ostaje da se pita kako su one osobine, koje je on smatrao večnim istinama o ljudskoj prirodi, izbledele iz realnosti sveta. Ljubav, sukob, heroizam, tragedija - sve “nerealistično”? Pa, dobro, letačke posade nikad nisu veliki čitači; ipak, žene čitaju više... Nešto se jeste promenilo, on to oseća. Nešto tako bazično, da je i sama ljudska priroda promenjena. Možda neki fizički razvoj? Mutacija? Šta se stvarno nalazi ispod tih plovećih pidžama?

Jedan deo slike dobija od dve Džudi.

Vežbaju, njih dve i on; sluša njihovo čavrljanje o legendarnoj figuri zvanoj Dagmar.

“Onaj Dagmar koji je izmislio šahovsko otvaranje?”* pita on.

“Ona. Ona radi sve, a kad radi dobro, veličanstvena je.”

“Da li je ponekad bila i loša?”

Jedna od Džudi se smeje. “Dagmar-problem, možeš reći. Ona ima tendenciju da sve organizuje. To je dobro kad uspeva, ali ponekad se izmakne iz ruku; Dagmar misli da je kraljica ili već šta. Onda moraju da izvuku mreže za leptirove.”

Sve u prezentu — a njemu je Dama Plavi Park rekla da je Dagmar - gambit star preko sto godina.

Dugovečnost, misli on; boga mu, to kriju. Recimo da su postigli dvostruki ili trostruki životni vek, to bi svakako promenilo ljudsku psihologiju, uticalo bi na njihove poglede na sve. Možda kasnije sazrevanje? Radili smo na podmlađivanju endokrinih ćelija, kad sam ja polazio. Eto, na primer, koliko godina imaju ove cure?

Priprema pitanje, kad Džudi Dakar kaže: “Ja sam bila u uzgajalištu, kad je ona trapnula. Ali, dobra je, posle sam je volela.”

Lorimer misli da je to “uzgajalište” neki žargon, onda uviđa da su to komunalne jaslice. “Je li to ona ista Dağmar?” pita on. “Mora biti vrlo stara.”

“O, ne, njena sestra.”

“Sestra posle sto godina?”

“Mislim, ćerka. Njena, njena unuka.” Počinje brzo da obrće pedale. “To su Džudice”, kaže njena bliznakinja iza nje.

Opet sestre. O kome god ovde čuješ - ima neobično mnogo sestara, misli Lorimer. Džudi Pariz kaže bliznakinji: “Mislim da pamtim Dağmar iz vrtića. Počela da pravi uniforme za sve nas. U bojama, i sa brojevima.”

“Kako moć da pamtiš kad tad nisi bila ni rođena”, odgovara Džudi Dakar.

U bubnju vlada tišina.

Lorimer se okreće na prečagama, da ih pogleda. Dva vesela porumenela lica uzvraćaju opreznim zurenjem, zatim identičnim pokretima glave zabacuju kosu sa očiju. Identične... ali, zar nije ova na sobnom biciklu, ova Dakar, za nijansu zrelija, starija u licu?

“Pa vi ste kao bliznakinje.”

“E-da, Džudice mnogo pričaju”, kažu njih dve uglas — i osmehuju se kao krivci.

“Niste vi sestre”, kaže im on. “Vi ste ono što mi nazivamo klohovima.”

Još jedno ćutanje.

“Pa, jest”, kaže Džudi Dakar. “A mi to zovemo sestrama. O, majko! Nije trebalo da ti kažemo, Majda smatra da će vas to strašno uznemiriti. Stvar je bila ilegalna u vaše doba, a?”

“Da. Mi smo smatrali da je kloniranje nemoralno i neetično, da je to eksperimentisanje sa ljudskim životom. Ali, mene lično ne uznemirava.”

“O, to je divno, to je super”, kažu uglas. “Mi tebe sagledavamo kao različitog”, izbrblja se Džudi Pariz, “ti si više Iju — više kao mi. Molim te, ne moraš reći njima dvojici, a? O, molim te nemoj.”

“Nesrećnim sticajem okolnosti smo se našle nas dve ovde zajedno”, kaže Džudi Dakar. “Majda nas je upozorila. Ne možeš bar malo da sačekaš?” Dva identična para tamnih očiju ga preklinju.

“Vrlo dobro”, kaže on polako. “Zasad neću redi mojim prijateljima. Ali, ako treba da čuvam vašu tajnu, vi odgovorite na neka moja pitanja. Na primer, koliki broj vaših ljudi nastaje tim veštačkim procesom?”

Počinje da shvata da se zaista počeo uznemiravati. Dejav je u pravu, do vraća, ovi kriju. Vrli novi svet nastanjen pod-ljudskim robovima, a komanduju gospodareći mozgovima? Zombiji bez korteksa, radnici bez želuca i bespolni, a onamo ljudski mozgovima žicama priključeni na mašine. Kroz njegov um kuljaju monstruozi eksperimenti. Opet je ispao naivan. Ove žene normalnog izgleda možda su samo fasada za jedan jeziv svet.

“Koliko?”

“Pa ima nas samo oko jedanaest hiljada”, kaže Džudi Dakar. Dve Džudi se pogledaju oči u oči, i jasno je da jedna drugoj nešto potvrđuju. Nisu uvežbane u varanju, misli Lorimer; da li je to dobro? Pažnju mu

odvraća uzvik Džudi Pariz, koja kaže: “Ali nije nam jasno zašto ste vi smatrali da je to lože?”

Lorimer pokušava da im objasni, da prenese da je manipulisanje ljudskim identitetom užasna stvar, da je to stvaranje abnormalnog života. Pretnja individualnosti, šansa da neki diktator prigrabi stravičnu moć.

“Diktator?” kaže jedna od njih kao odjek, gledajući ga “belo”. On gleda njihove face, i samo može da kaže: “Raditi stvari ljudima, bez njihovog pristanka. Ja mislim da je to žalosno.”

“Ali mi upravo tako mislimo o vama”, otme se mlađoj Džudi. “Kako znate ko ste? I koje iko? Svaki čovek sam za sebe, nema sestara sa kojima bi delio! Ne znaš šta možeš raditi, niti šta bi bilo interesantno pokušati. Svi vi jadni samci, vi... pa, svaki samo luta i luta dok ne umre, i sve mu je uzalud!”

Glas joj drhti. Lorimer, zapanjen, vidi da su obema ovlažene oči.

“Daj da mmm-mi ovo pokrenemo”, kaže druga Džudi.

Ponovo hvataju ritam, a Lorimer malo po malo saznaje kako stvari stoje. Ne embrioni u bocama, kažu mu one uvređeno. Ljudske majke, kao i kod svake normalne trudnoće, mlade majke, najbolje. Jezgro jedne telesne ćelije unese se u ovulm kome je prethodno izvađeno jezgro, zatim se reimplantuje u matericu. One su, obe, u svojim poznim tinejdž-godinama rodile po dve bebe koje su im “sestre”, i dojile su ih neko vreme, a onda se odselile dalje. Za odgajališta uvijek ima majki koliko god treba.

Njevojvoj ideji o dugovečnosti se smeju; u tom pravcu nije postignuto ništa osim nekih pravila zdravog života. “Trebalo bi da dočekamo devedesetu u dobroj formi”, uveravaju ga one. “Džudi Orazo je izgurala sto osam, ona je naš rekord. Ali na kraju je bila prilično blaaaa.”

Svi sojevi klonova su stari, datiraju iz doba epidemije. Bili su deo onog prvog napora da se ljudski rod spase, kad je rađanje beba prestalo; sačuvani su do danas.

“To je tako perfektno”, kažu mu. “Svako od nas ima knjižicu, više kao biblioteku. Sve te sačuvane poruke. Knjižica Džudi Šapiro, to smo mi. Dakar i Pariz su prezimena za nas dve pojedinačno, sad smo počele gradove.” Smeju se, pokušavaju da ne pričaju uglas, o tome kako svaka Džudi ima svoje individualne memoare, svoje avanture, svoje probleme, unutar genotipa koji im je zajednički.

“Ako nešto uradiš naopako, i to je korisno ostalima. Naravno, trudiš se da ne načiniš grešku — ili bar da načiniš neku novu.”

“Neke od starijih grešaka nisu mnogo realistične”, dodaje njeno drugo ja. “Stvari su bile toliko drugačije, pretpostavljam. Pravile smo zbirke najomiljenijih odlomaka. I praktičnih saveta, na primer, sve Džudice treba da se paze raka kože.”

“Ali moramo pročitati celinu, iz početka, svakih deset godina”, kaže ona Džudi koju zovu Dakar. “Inspirativno je. Kako čovek postaje stariji, shvata i neke od onih poruka koje nije ranije shvatao.”

Lorimer, zbunjen, pomišlja kako bi to bilo, slušati glasove Lorimera i Lorimera, tri stotine godina njih. Lorimera matematičara i Lorimera vodoinstalatera i umetnika i propalica pa i Lorimera kriminalaca, možda. Kontinualno istraživanje i kompletiranje sebe jednog. Uz desetak živih dvojnika; matori Lorimeri, bebe Lorimeri. Pa žene i deca svih ostalih Lorimera... da li bi mu prijalo, ili bi mu bilo odvratno? Ne zna.

“Jeste li vas dve već unosile svoje beleške?”

“A, mi smo suviše mlade. Samo smo notirale ponešto za slučaj nesreće.”

“Da li ćemo mi biti u vašim beleškama?”

“Pa šta bi drugo!” Smeju se veselo, zatim se uozbilje. “Zaista nećeš reći?” pita Džudi Pariz. “Moraćemo Plavoj da kažemo šta smo uradile. Uuuf. Ali, stvarno nećeš reći svojim drugarima?”

I nije rekao da su mu one rekle, razmišlja on sad, izranjajući u svoje živo ja. Pokraj njeđa Koni pije jabukovaču iz boce u obliku kruške. I njemu je piće u ruci, opaža on. Ali, nije cinkario njih dve.

“Džudice s.ve isklepeću”, kaže Koni. Odmahuje glavom, smeška se. Lorimeru postaje jasno da je on taj koji je sad sve izblebetao.

“Nema veze”, kaže joj. “Ja bih ionako uskoro pogodio. Bilo je u izobilju elemenata za zaključivanje... Pronalasci Vulaḡongḡove, Majdine briḡe, pa ono, svaka Tanja puna znanja, svaka Madi puno radi. Čuo sam priče o šest raznih hidroelektrana koje je izḡradila, poboljšala, ili njima upravlja jedna ista Lala Sing. Pa čitav vaš način života. Više sam zainteresovan za takve stvari nego što bi jedan fizičar od ugleda trebalo da bude”, kaže on ironično. Svi ste vi klonovi, a? Svi do jednog. Čime se bave Konice?”

“Dakle, zaista znaš.” Gleda ga kao majka čije dete je napravilo problem ali pritom i pokazalo veliku bistrinu. “A-uh! Dobro, onda. Koni leti u poljoprivredu kao luda, mi odḡajamo biljke. Naša imena su uḡlavniom biljke. Inače ja sam Koni Veronika. I, naravno, jaslice, to je naša slabost. Manija pomaḡanja najslabijima. Koncentrišemo se na svako manje ili slabije stvorenje.”

Njen topli pogled fokusira se na Lorimera, koji nehotice uzmiče.

“Ali mi to držimo pod kontrolom.” Smeje se tiho ali od srca. “I nismo baš sve takve. Pojedine Koni bile su inženjerke, a dve naše mlade sestre vole metalurḡiju. Fascinantno je šta sve jedan ḡenotip može, kad se potrudiš. Original, Konstancija Morelos, bila je hemičar, teška četeres’ pet kila; u životu nije nijednu farmu ni videla.” Koni spušta pogled ka svojim mišićavim rukama. “Ubijena je u Epohi mahnitosti, borila se s oružjem u ruci. Tako je teško shvatiti... Pa imala sam i sestru Timoti koja je pravila dinamit i iskopala dva kanala, a nije čak bila ni endi.”

“Ni endi”, kaže on.

“A-joj.”

“Po^{gov}odio sam i to. 'Andro^{gov}geno-tretirana' u detinjstvu.”

Ona, oklevaju^{gov}ći, klima ^{gov}glavom. “Jeste. Bila nam je potrebna sna^{gov}ga mišića za neke poslove. Malobrojne. Kejice su i inače jake. Ohhh!” Najednom se proteže, uvija rukama kao da su joj bile ukočene. “Pa, baš mi je drago što znaš. Bilo je tako naporno. Nismo mo^{gov}gle čak ni da pevarao.”

“Zašto ne?”

“Majda je bila sigurna da bismo po^{gov}grešile, jer bi se sve reči morale menjati. Mi mnogo pevamo.” Ona odpevuši deo neke melodije.

“Koje vrste pesama?”

“Pa, sve vrste. O avanturama, o poslu, o materinstvu, o lutanju po svetu, o setnim raspoloženjima, o nevoljama, Šaljive — sve.”

“A ljubavne?” usud^{gov}uje se on da pita. “Imate li još uvijek, hm, ljubav?”

“Naravno, kako bi ljudi mo^{gov}gli ne voleti?” Ipak, ona ^{gov}ga ^{gov}gleda sumnjičavo. “Ljubavne priče iz vaSe^{gov} vremena koje sam čula su tako, ne znam, tako uvrnute. Tmurne i sve nešto, kao, strašne. Ne liče mnogo na ljubav... Pa, da, imamo i slavne ljubavne pesme. Pa i neke od njih su donekle tužne. Recimo o Tamili i Alkmeni O, koje su bile sudbinski vezane. I Konice su malo sklone tome.” Ona se smeška stidljivo. “Mi volimo da smo sa Ingrid Anders. To je više jednostrano. Nadam se da će na mom sledećem putovanju biti ijedna Ingrid. Ona je tako uzbudljiva, kao dijamantić mali.”

Implikacije eksplodiraju svuda oko nje^{gov}ga, pitanja se roje kao iskre. Ali, on hoće da komopletira onaj mračniji obrazac koji se nalazi u pozadini.

“Jedanaest hiljada ^{gov}genotipa, a dva miliona osoba: to znači da je u proseku oko dvesta vas živo u ovom trenutku, od svake klonske linije.” Ona klima ^{gov}glavom. “Pretpostavljam da to varira? Neke su zastupljenije?”

“Da, neki tipovi nisu tako uspešni. Ali nijedan tip nismo sasvim izgubili, još od ranih dana. Cilj je bio da se sačuvaju svi geni koje je ikako bilo moguće sačuvati. Imamo ljude iz svih glavnih rasa i mnogo malih rasnih podgrupa. Na primer, ja, ja sam 'karib-blend', karipska mešavina. Naravno, nikada nećemo znati šta je sve izgubljeno. Ali, jedanaest hiljada, to je veliki broj, zaista. Svaka od nas se trudi da upozna svaki tip, a to je hobi koji traje celog života.”

Ledena hladnoća prožima njegovu ataraksiju. Jedanaest hiljada, i tačka. To je prava populacija Zemlje sada. On pomišlja na dvesta žena maslinaste kože, sa biljnim imenima: svaka od njih će se uzбудiti u prisustvu neke blistave male Ingrid. Dvesta brbljivica koje su Džudi, dvesta Majda, dvesta Margó, i tako redom. Zadrhti. Naslednice; sretne nosilje mrtvačkog odra ljudske rase.

“I tu je evoluciji kraj”, kaže on sumorno.

“Nije, zašto? Samo je usporena. Rekla bih da mi sve radimo mnogo sporije nego vi. Volimo da doživimo svaku stvar u potpunosti. Imamo vremena.” Koni se opet proteže, smeškajući se. “Ima toliko vremena.”

“Ali nemate nove genotipove. Tu je kraj.”

“A, ne, ima i toga sad. U prošlom veku su našli način da navedu haploidne nukleuse na kombinovanje. Navedemo ogoljenu jajnu ćeliju da funkcioniše kao polen”, kaže ona gordo. “Ovaj, kao sperma, hoću reći. Osetljiv posao, nekiput ne ispadne dobro. Ali sad uspevamo da održimo oba X u vitalnom stanju, pa smo stvorili već preko sto novih tipova. Naravno, njima bude teško, nemaju sestara. Davateljice nastoje da pomognu.”

Preko stotinu, misli on. Pa... možda. Ali šta joj znači ono za oba X? Sigurno nešto u vezi sa epidemijom. Odavno je zaključio da je epidemija pogadala uglavnom muškarce. Njegov um srećno počinje da radi na rešavanju ove nove zaġonetke, ignorišući zvuk koji dopire odnekud i koji bi hteo da probode njegovu novostečenu mirnoću.

“Oštećenje je bilo na jednom ģenu, ili na nekoliko ģena, na X-hromozomu”, naĝađa on ģlasno. “Ne na ipsilonu. A smrtonosna osobina je morala biti recesivna, a? Onda jedno vreme ne bi bilo porođaja uopšte, sve dok se pojedini muškarci ne bi oporavili ili dok ne bi bili izolovani dovoljno duĝo da proizvedu neoštećene ģamete sa X-hromozomom. Međutim žena nosi celu svoju doĝivotnu zalihu jajnih ćelija već u sebi, i u tom pogledu ne može se regenerisati nimalo. Znači, kad se takva žena spari sa oporavljenim muškarcem, rađaju se samo ženske bebe, zato što žena nosi dva iksa pa će majčini defektni iksovi biti kompenzirani normalnim iksom dobijenim od oca. Muška beba je XY, dobija samo jedan X, onaj defektni, majčin. Letalni defekt se manifestuje, muška beba umire... planeta puna devojaka i staraca koji umiru. Provukao se i poneko vitalan, ali je takvih ubrzo nestalo.”

“Ti zaista, zaista shvataš”, kaže ona sa divljenjem.

Taj zvuk postaje urgentan; Lorimer odbija da čuje, ovde postoji nešto značajno.

“Znači nama će na Zemlji biti sasvim fino. Nema problema. Teorijski, možemo se opet ženiti i imati porodice, ili bar ćerke.”

“Da”, kaže ona. “Teorijski.”

Zvuk najednom probija njegovu odbranu, postaje dernjava Bada Geira koji peva. Zvuči kao da se, naprosto, jako napio. Galami iz glavne baštenske prostorije, one u kojoj oni ģaje povrće, ne iz one u kojoj vrše nuĝdu. Lorimer oseća da je strah opet živ, štaviše da je izronio nešto bliže površini. Trebalo bi da Dejv motri na ovoĝa. Ali, kao da je i Dejv nekud nestao; Lorimer se seća da ģa je video kako polazi ka kontrolnoj sali, zajedno sa Plavom.

“CURA SE PLAŠI DA NE OZEBE”, ģrmi Bad.

Ovde se nešto mora učiniti, zaključuje Lorimer bolno. Pomiće se; za to je potreban napor.

“Ne brini se”, kaže Koni. “Endi je s njima.”

“Ne znate vi, ne znate šta ste pokrenule.” Odguruje se ka ulazu u taj vrt.

“A KAUBOJ BI HTEO DA JE... JE-JE...” Opšti smeh iz tog pravca. Lorimer plovi kroz tunelčić, i već je u zasenjujućem zelenilu. Vidi, iza radijalne ograde od pasulja, Bada kako plovi za Džudi Pariz, savijen u karikaturalno-čučeći položaj. Endi se drži za kaveze sa iguanama i smeje se.

Bad je uhvatio Džudi za jedan nožni zglavak i zaustavio oboje, kretnjiom od koje se njena žuta pidžama talasa. Ona lebdi na glavačke i kikoće se ka njemu, ne pokušavajući da se oslobodi.

“Ne dopada mi se ovo”, šapuće Lorimer.

“Ja te molim da se ne mešaš.” Koni ga drži za mišicu ruke, usidruje njih oboje za policu sa alatom. Lorimerova uzbunjenost kao da je splasnula; posmatrač, pustiće da se vedra smirenost vrati. Oni unutra nisu primetili njih dvoje.

“Cura se zaglavila u čičku”, peva Bad kudikamo suzdržanije, “a kauboj joj vidi celu pi... pipipiiii...” Onda se upadljivo zakašlja, smejući se. “Ej, Endi, čujem da te zovu.”

“Šta?” kaže Džudi. “Ja nisam čula ništa.”

“Momče, zovu te. Da izađeš.”

“Ko?” pita Endi, osluškujući.

“A-ma, ovi, boža ti.” Ostavlja Džudi i jednim pokretom noge potiskuje se do Endija. “Slušaj, ti si super klinac. Zar ti nije jasno da ja i Džudi imamo nešto privatno da prođiskutujemo?” Blago obrće Endija i gura ga ka stabljikama pasulja. “Ovo je novogodišnje veće, tupavko.”

Endi pasivno pluta kroz ogradu od stabljika, diže ruku i pozdravlja Koni i Lorimera. Bad se vratio do Džudi.

“Srećna Nova godina, maco”, kaže joj.

“Srećna Nova godina. Jeste vi radili nešto specijalno na novogodišnje večer^{nov}?” pita ona radoznalo.

“O-hooo, šta smo mi tad radili.” Smeje se i hvata je za ramena. “Na novogodišnje večer^{nov}, još kako smo to radili. Zašto ti ja ne bi’ pokaz'o neke naše primitivne zemaljske običaje, hm?”

Ona, jako raširenih očiju, klima glavom.

“E dakle, prvo jedno drugome poželimo sve najbolje, ovako.” Privlači je sebi i ljubi je lako u obraz. “Hiii-riste, koja glupa čka-pi”, kaže sasvim drukčijim glasom. “Čoveku je jasno da je predužio bio na plovidbi, kad i crno i žuto počne da izgleda dobro. - Sisići, da vidimo. Ah.” Njegove šake počinju da se igraju sa njenom bluzom. Bad nije svestan šta radi, uviđa Lorimer. Ne zna da je drogirani i da sve svoje misli glasno izgovara. Pa mora biti da sam i ja tako. O, Bože... Lorimer se sakriva iza svog kristalnog sočiva, posmatrač u protektivnoj iluminaciji večnosti.

“Onda se malo mašnjavamo.” Vratio se onaj njegov prijateljski glas. Bad je privukao devojk^{nov}ku bliže, sad joj miluje leđa. “Dupe — debelo.” Prislanja svoja usta na njena; ona se ne opire. Lorimer posmatra kako se Badove ruke celom dužinom stežu, kako šake počinju da klize po njenoj zadnjici i da zalaze pod odeću. U bezbednosti sočiva, budi se i njegov seks. Džudine ruke odmahuju besciljno.

Bad zastaje da predahne, i hvata se za šlic pantalona.

“Ne bleni više”, kaže grubo. “Još jedna jebana reč, i otkrićeš za šta su ta velika usta. O, čoveče, koju gredu ja imam. Kao čelik... Kučko, danas ti je srećan dan.” Razgolitio je njene sise, a one su velike. On ih miluje. “Dve jebane godine u kanti koja je nigde”, mrmlja on, “stvarno, da me posereš. Nema čekanja, sisi-si... siđi...”

Opet je ljubi, hitro, onda se osmehuje dole ka njoj. “Dobro?” pita onim nežnim glasom, i tone ustima na bradavice njenih sisa, a šakom

traĝa po njenim preponama. Ona se trza i kaŝe neŝto priĝuŝeno. Lorimerove arterije ĝruvuju oduŝevljenjem i strahom.

“Mi-mislim da ovo treba da prestane.” Prisilio je sebe da izĝovori toliko, makar bilo i laŝno; a nada se da ne priĉa niŝta uz to. Kroz pulsirajuĉu napetost ĉuje kako mu Koni odĝovara ŝapatom, to zvuĉi kao: “Nemaj briĝe, Dŝudi je veoma atletski spremna.” Njeĝa ubada uŝas, ove ne znaju. Ali, on tu ne moŝe pomoĉi.

“Piĉko”, hukĉe Bad, “mora da imaŝ piĉku tu neĝde unutra, ŝta, jel' je zaleĉena? Piĉko ĝlupa...” Dŝudino lice se pojavljuje na trenutak u plutajuĉoj kosi, i jedan daleki deo Lorimerovoĝ uma notira da njen izraz lica naĝoveŝtava zabavljenost i neudobnost.

Sav je prikovan za prizor kako Bad struĉno kontroliŝe njeno telo u vazduhu, dok joj svlaĉi labav donji deo pidŝame. O, Boŝe — njen tamni ŝbuniĉ dlaka na Venerinom breĝu, butine debele a bele, sasvim normalna ŝena, nije mutant. Ohhhh, Boŝe... ali odjednom senka uplovljava, zaklanja: Endi lebdi iznad to dvoje, a u rukama drŝi neŝto.

“Jesi ladno, Dŝud?” pita deĉko.

Pojavljuje se Badovo lice, crveno, i ĝleda besno. “Beŝi ti!”

“O, ja neĉu smetati.”

“Isuse Hriste.” Bad izmahuje ĝore i ĝrabi Endija za ruke, a noĝama joŝ uvijek pridrŝava Dŝudi uz sebe. “Ovo su muŝka posla, deĉko, je li moram da ti nacrtam? Menja zahvat. “Aj’ beŝi!”

Jednim hitrim pokretom privukao je Endija i opalio mu jak ŝamar, nadlanicom. Endi odlede u puzavice.

Bad se ĝromko nasmeje, onda se opet savija ka Dŝudi. Lorimer vidi erekciju koja Badu viri kroz ŝlic. Ŝeli da uzvikne neko upozorenje, da im kaŝe u kakvoj su opasnosti, ali jedino moŝe da jezdi na vrelom zadovoljstvu koje tutnji kroz njeĝa i topi njeĝovu kristalnu ŝkoljku. Nastavi, nastavi - ŝarko ĝleda kako Bad opet ustima dira njenu dojku,

zatim iznenada prevrće celo njeno telo, drži jednom pesnicom oba njena šačna zglavka stegnuta iza njenih leđa a nogama pridržava njene noge tako da njena gola zadnjica postaje ogromna izbočina podignuta, pred njim, ogroman mesec. “Guuu-za”, stenje Bad. “Evo ti ga na, pizdo, ahhh...” Navlači je na sebe.

Džudi jaukne, počne da se otima uzaludno. Lorimerova školjka proključa i raspadne se. U opštoj gužvi, duhovi iz nekož spoljašnjeg prostora pokušavaju da še probiju unutra. Ali i nešto stvarno se kreće, stvarni duh — Lorimer na svoje nezadovoljstvo vidi da je to opet Endi, koji plovi ka sjedinjenim telima, držeći u ruci nešto što tiho zuji. O, ne — kamera. Koje su ovo glupače.

“Skloni se!” pokušava da dovikne dečaku.

Ali Bad okreće glavu na tu stranu, video je. “Upišanko mali.” Njegova duža ruka ispruža se munjevito i grabi Endijevu košulju, ali nogama ne pušta Džudine noge.

“Sad mi te je dosta.” Pesnicom tresne Endija po licu, kamera odleće tumbajući se kroz prostor. Ali ovog puta Bad ga ne ispušta, nego nastavlja da ga bije; svi troje su jedan zamršaj u vazduhu.

“Prestani!” Lorimer čuje da je to ovog puta zaista viknuo. Pojurio je kroz stabljike pasulja prema njima. “Bad, prestani! Udaraš ženu.”

Ljutito lice se okreće, žmirka prema njemu.

“Beži ti, doktore, prдавče mali. Nađi jednu pičku za sebe.”

“Endi je žena, Bad. Udaraš devojku. Ona nije muško.”

“A?” Bad je bacio pogled ka Endijevom okrvavljenom licu. Protrese Endijeva prsa od košulje. “Kamo sise?”

“Nema sise ali je žensko. Pravo ime Kej. Ovi su sve žene. Pusti je, Bad.”

Bad zuri u muškaraču, no^{gov}ama i sad pridržava Džudi, a penisom bode vazduh. Endi podiže šake ispred sebe, na neki neodređeno borilački način.

“Lezbejka?” iz^{gov}ovara Bad polako. “Prokleta mala lezbejčica? E to mora vidim.”

Laka finta, i već je zavukao šaku Endi u prepone.

“Nema muda!” đernja se Bad. “Nema muda dibidus uopšte!” Kriveći se od smeha, ispušta Endi, popušta stisak no^{gu} tako da Džudi uspeva da isklizne, i izvodi salto u vazduhu. “Ne-he-he.” Prekida samo^g sebe, hvata Džudi za kosu, nastavlja da se smeje. “Leza! Ej, lezice!” Hvata se za svoj još uvijek tvrdo di^{gn}uti, maše njime ka Endi. “Pukni od muke, lezice.” Onda privlači Džudinu gl^{av}u. Džudi je od početka sve g^{le}dala ne opirući se.

“Dobro se na^gledaj, devojčice. Vidiš šta stari Badi ima za tebe? To-oooo ti i hoćeš, kaži. Kad si poslednji put videla pravo muško, ej, pseća faco?”

Manijački smeh mehuravo ključa u Lorimerovoj utrobi, farsa je jača od straha. “Nikad u divotu nije videla muškarca, a nije ni ma koja druga. Imbecilu, ne shvataš? Ne postoje nikakvi dru^{gi} muškarci, svi su mrtvi već trista g^o godina.”

Bad polako prestaje da se smeje, okreće se i zuri u Lorimera.

“Šta si to rek'o doktore?”

“Nestali su svi muškarci. Pomrli su u epidemiji. Na celoj Zemlji nije ostao niko živ osim žena.”

“Misliš dole, dole ima dva miliona žena a nijedan čovek?” Badova donje vilica se malo opušta. “Samo male leze-meze kao Endi... E polako. Odakle im deca?”

“Prave ih veštački. I to sve devojčice.”

“Božžž-že.” Bad šakom obuhvata penis, koji mu je popustio, i počinje da ga trlja, do nove krutosti. “Dva miliona vrućih pičkica tamo dole, čekaju starog Badija. Bože. Poslednji čovek na Zemlji... Ti se ne računaš, doktore. A stari Dejv, taj je pun govana.”

Počinje da “pumpa” rukom, ne ispuštajući Džudinu kosu. Od tih pokreta oboje plove polako unazad. Lorimer vidi da je Endi — Kej — opet uključila kameru. Na dečaćkom licu je velika zvezdasta mrlja krvi; verovatno rasečena usna. Lorimer ima osećaj da je obuhvaćen grudvom zgusnutog vazduha, sva sposobnost za delovanje je potrošena. Nije lucidan.

“Dva miliona pičaka”, ponavlja Badi. “Niko kod kuće, nigde ništa, samo pičetina. Moću da radim šta god hoću kad god hoću. Nema više sranja.” Drka brže. “Stajace u kilometarskim redovima preklinjući za kurac. Čupaće se za kosu koja će pre. Sve zbog mene, a ja, Kralj Badi... Za doručak, jagode i pizda. Buter i sise, čoveče. A da mi puše, sve po dve male, ima da im štrckam ceo dan po malo. Ej! takmičenja! Odsad samo najbolje mačkice za cara. Ti ne dolaziš u obzir, kravo.” Trza Džudinu glavu. “Samo maloletnice, sa tesnim rupicama. Rupicama. A matore da ih zagrevaju za mene, a ja da gledam.” Mršti se malo, nastavljajući da masturbira. Lorimer u nekom kliničkom ćošetu svog uma nagađa da ova droga odgađa ejakulaciju. Govori sebi da bi trebalo da oseća olakšanje što je Bad ovako obuzet samim sobom; umesto toga, oseća nejasni užas.

“Šta car? Biću njihov bog”, mumla Bad. “Praviće statue mene, sa kurcem milju visokim, po celoj Zemlji... Sveta jaja Njegovog Veličanstva. Obožavaće ih... Badi Geir, poslednji kurac na Zemlji. Q čoveče, kad bi stari Džordž to mogao videti. Kad momci čuju usraće se od muke, zaista, vuuu-iii!”

Mršti se nešto izrazitije. “Nije moguće da ih nema uopšte.” Njegov pogled luta, pronalazi Lorimera. “E, doktore, ima ipak neki muškarac negde, a? Preostala su bar dvojica, trojica?”

“Ne.” Lorimer, sa naporom, odmahuje glavom. “Svi su mrtvi, svi.”

“E jebi ga.” Bad se izvija u vazduhu, gleda ih čkiljavo. “Mora da bude bar neki. Kaži to. Kaži da je tako, pičko.”

“Ne, istina je”, kaže ona.

“Nema muškaraca”, kaže Endi/Kej kao eho.

“Lažete.” Bad se silno mršti, drka još brže, izvija kukovima napred-nazad. “Mora ih biti, bar poneki čovek negde... Sakrili se, pobešli u brda, jasno. Lov, život u divljini... Podivljali matori tipovi, znao sam.”

“Zašto bi moralo biti muškaraca?” pita ga Džudi, koju njegovi pokreti klimaju napred-nazad.

“Zašto? Rupo glupa.” Ne gleda Džudi, ulaže sve žešći napor. “Zato, tupče, što inače ništa ne vredi, eto zašto... Ima muških, ima poneki dobar stari dasa. Badi je dobar stari dasa...”

“Dal' će sad da emituje spermu?” šapuće Koni.

“Vrlo verovatno”, kaže, ili namerava da kaže, Lorimer. Ovaj prizor je od samo kliničkog interesa, kaže samome sebi; nema se čega plašiti. Džudi drži nešto u jednoj šaci: plastičnu kesicu. Druću šaku je stavila na svoju kosu, na mesto koje Bad trza. Sigurno je boli.

“Uuh, aah”, dahće Bad kao od velike nevolje, “izjebi, izjebi...” Najednom privlači Džudinu glavu ka svojim preponama, a Lorimer vidi njen izraz apsolutne zbunjenosti.

“Imaš usta, kurvo, pa onda radi!... Uzmi ga jebo te, uzmi ga! Ah, ah...” Nešto kao mala ostriga štrca mlitavo iz njege. Džudina ruka sa kesicom se pruža da to uhvati. Tumbanje po vazduhu se nastavlja.

“Geir!”

Iznenaden ovim gromoglasnim povikom, Lorimer se okreće i vidi Dejva — majora Normana Dejvisa — koji, onako krupan, lebdi u

tunelčiću. Ispruženim rukama sprečava Dami Plavi Park i drugoj Džudi prolaz.

“Geir! Kazao sam da neće biti razuzdanog ponašanja na ovom brodu, a to i mislim. Sklanjaj se od te žene!”

Bad reaguje samo nekim neodređenim kretanjem nogu, inače kao da nije čuo Dejva. Džudi pliva između njih, i hvata u vrećicu poslednje kapi.

“Ti, šta ko^g vra^{ga} radiš?”

U tišini Lorimer čuje svoj glas: “Uzima uzorak sperme, rekao bih.”

“Lorimer? Jesi Li sišao sa svoj^g izopačenog^g uma? Odvedi Geira u njegove prostorije.”

Bad polako, rotacijom, dolazi u uspravan položaj. “A, gle, velečasni Li-Roj”, kaže on ravno.

“Pijan si, Geir. Idi u svoje prostorije.”

“Imam vesti za tebe, Dejv-o”, kaže mu Bad istim onim ravnim glasom. “Kladim se da ne znaš da smo mi poslednji muškarci na svetu. Dole su dva miliona pičaka.”

“Jasno je to meni”, kaže Dejv gnevno. “Pijan si i ponašáš se sramotno. Lorimer, sklanjaj tog čoveka odavde.”

Međutim, Lorimer ne oseća u sebi pomicanje nijednog nerva akcije. Dejvov ljutiti glas je oda^gnao onaj užas, stvorio neko čudno zaustavljeno stanje nade koje se kao kapsula omotalo oko svih njih.

“Ne moram ja to više da trpim...” Bad klima glavom i sada počinje nečujno da izgovara: ne, ne. Otiskuje se polako prema Lorimeru. “Ništa se više ne računa. Sve propalo. Čemu sve, prijatelji?” Njegovo čelo se naboralo. “Stari Dejv, to je čovek. Njemu ću dati poneku. To su tupače... Jadni stari doktor, ti si neki ljig^a, al ipak si bolji nego ništa, možeš i ti da dobiješ izvestan broj njih... Imaćemo mi kuće, znaš, velika imanja. E, pa

da, možemo trke starih automobila, sigurno ih ima milion dobrih tamo dole. Možemo u lov. I tamo nađemo divlje muškarce.”

Endi, to jest Kej, plovi ka njemu, brišući krv.

“A, ne, nećeš!” reži Bad i baca se ka njoj. I tek što je ispružio ruku, Džudina šaka se čvrsto pripija za njegov triceps.

Bad ispušta krik koji dopleruje u daljinu, počinje da se bacaka i rukama i nogama — sledećeg trenutka pluta mlitavo, lica odjednom spokojnog. Diše, vidi Lorimer, i otpušta dah koji je zadržavao. Posmatra kako žene pažljivo ispravljaju to veliko telo. Džudi izvlači svoj donji deo pidžame iz puzavica. Počinju da vuku Bada kroz ogradu. Džudi ima i kameru, i kesicu sa uzorkom.

“Ovo stavljam u zamrzivač, ladno?” kaže ona Koni, u prolazu. Lorimer mora da otkloni pogled.

Koni klima glavom. “Kej, kako tvoja faca?”

“Osetila sam!” Endi Kej kaže uzbuđeno, kroz natečene usne. “Osetila sam fizički bes, htela sam da ga tresnem. Vuuu-iii!”

“Stavite tog čoveka u moju sobu”, naređuje Dejv dok prolaze pored njege. Isplivao je u sunčani svetlost, iznad leja sa zelenom salatam. Plava i Dakar su pored zida, odatle gledaju. Lorimer se doseća šta je hteo da pita.

“Dejv, da li zaista znaš? Da su svi oni žene?”

Dejv ga posmatra zamišljeno, ploveći onako uspravan, sa suncem na kestenjastoj bradi i kosi. Autentične muške crte. Lorimer pomišlja na svog oca, koji je bio mala bleđa figura kao i Lorimer sam. Oseća se bolje.

“Oduvek sam znao da pokušavaju da nas prevare, Lorimer. Sad kad je ova žena priznala činjenice, razumem puni obim tragedije.”

To je onaj njegov duboki, blagi nedeljni glas. Žene ga gledaju zainteresovano.

“Ovo su deca koja su se izgubila. Zaboravile su Njeđa koji ih je stvorio. Već generacijama žive u tami.”

“Ne bi se reklo da im nešto fali”, čuje Lorimer svoje reči. Koje su zazvučale prilično glupo.

“Žene nisu sposobne da ma čime upravljaju. Trebalo bi da ti je to poznato, Lorimer. Vidi šta su ovde napravile, to je zaista žalosno. Tapkaju u mestu, ništa više. Jadne te duše.” Dejv uzdiše sumorno. “Jasno mi je da nisu one krive. Niko nije bio s njima da ih vodi, već tri stotine godina. To je kao kokoška kojoj su odsekli glavu.”

Lorimer u tome prepoznaje svoju misao: protopiazmična grudva od dva miliona ćelija, bez strukture, grudva ćelija koje su zauzete brbljanjem i beznačajnostima.

“Glava žene je muškarac”, citira Dejv, izgovarajući reči oštrom tačnošću. “Korinćani, 1-11-3. Nemaju one nikakvu disciplinu.” Diže krst sa raspetim Kristom, koji mu je dotad visio oko vrata; drži ga podignutog, i plovi ka zidu od puzavica. “To je ružanje. To je odvratno.” Dodiruje letvice, onda se okreće, sa svake strane okružen “ramom” od zelenila.

“Mi smo poslati ovde, Lorimere. Ovo je plan božji. Ja sam poslat ovde. Ne ti, ti nisi ništa bolji od njih. Moje srednje ime je Pol. Pavle”, dodaje konverzacionim tonom. Sunce blista na raspeću, na njegovom podignutom licu: prizor snage i apostolske čistote. Uprkos nekim intelektualnim suzdržavanjima, Lorimer oseća u sebi reakciju jednog zaboravljenog nerva.

“O, Oče, pošalji mi snagu”, moli se Dejv tiho, sklopljenih očiju. “Od vakuma poštdeo si nas, da donesemo svetlost Tvoju ovom napaćenom svetu. Povešću zalutale kćeri Tvoje iz mraka u svetlost. Biću strogi ali milostiv otac svima njima, u ime Tvoje. Pomozi mi da naučim ovu decu svetom zakonu Tvojemu i da ih uputim da se boje pravednog gneva

Tvoje^{gov}. 'Neka žene uče ćuteći, u punoj pokornosti': Timotije 2-". One će imati sinove, koji će vladati njima i slaviti ime Tvoje."

Ovaj bi to i mogao^{gov}, misli Lorimer. Ovakav čovek bi zaista mogao^{gov} ponovo pokrenuti život. Možda postoji neka misterija, neki plan. Bio sam odveć spreman da kapituliram. Nemaš ti petlju... Postaje svestan da se žene nešto sašaptavaju.

"Ova traka je na izmaku." To je šapnula Džudi Dakar. "Zar nije dovoljno? On se samo ponavlja."

"Ma čekaj", mrmlja Dama Plavi Park.

"A ona muško dete rodi, da vlada narodima pomoću batine gvozden^{gov}. Otkrovenje 12-5", kaže Dejv glasnije. Otvorio je oči, zuri napeto u raspeće. "Jer Bog je toliko voleo svet, da je poslao svog jedinog začeto^{gov} sina.

Dama Plava klimne glavom^{gov}; Džudi se otiskuje ka Dejvu. Lorimer razume, i u njegovom grlu se počinje dizati protest. Ne smeju to da urade Dejvu, zabo^{gov}ga s njim se ne srne kao sa životinjom, to je čovek —

"Dejv! Pazi, ne puštaj je blizu!" viče on.

"Mogu li pogledati, majore? Divna stvar, šta je to?" Džudi plove polako^{gov}, ali sve je bliže Dejvu^{gov}; jednu ruku pruža prema raspeću.

"Ima injekciju, pazi!"

Dejv se već okrenuo ka njoj. "Ne pokušavaj svetogr^{gov}đe, ženo!"

Gura krst ka njoj kao oružje, pokretom toliko pretećim da se ona u vazduhu izvija^{gov}; primećuje se svetlucava igla u njenoj šaci.

"Zmijo!" On je ritne u rame, zato sam poleti brzo na^{gov}gore. "Svetogr^{gov}rdnice. Dobro", kaže oštro^{gov}, ali ipak svojim običnim glasom, "od ovog trenutka ovde će vladati bar neki red. Uza zid stanite, tamo^{gov}, svi."

Lorimer, zaprepašćen, vidi da Dejv u drugoj ruci zaista ima oružje, mali sivi pištolj. Morao je to poneti još iz Hjustona. I nada i drhtanje se sparušuju, Lorimer, šokiran, ostaje u očajnoj realnosti.

“Majore Dejvis”, kaže Plava. Plovi pravo ka njemu, sve one to čine, idu pravo na pištolj. O, Bože, znaju li uopšte šta je to?

“Stojte!” viče im Lorimer. “Učinite to Sto je rekao, za ime božje. To je balističko oružje, može vas poubijati. Ispaljuje metalna zrna.” On sam počinje da se kreće prema Dejvu postrance, duž puzavica.

“Odbij”, kaže Dejv i odmahuje pištoljem. “Preuzimam komandu nad ovim brodom, u ime Sjedinjenih Američkih Država, pod Bogom.”

“Dejv, skloni pištolj, nećeš valjda da pucaš na ljude.”

Dejv ga primećuje, okreće pištolj ka njemu. “Upozoravam te, Lorimer. I ti uza zid, s njima. Geir je muško, kad je trezan.” Baca pogled ka ženama, koje još uvijek zbunjeno plove ka njemu, i shvata. “Dobro, prva lekcija. Gledajte ovo.”

Pomno nišani prema kavezima sa iguanama, onda puca. Prasak i jedan zvonki udar. Jedan od guštera krvavo eksplodira, razležu se krici. Siloviti mehanički zvižduk za uzbunu počinje da se prolama, nadjačava sve ostalo.

“Isticanje!” Dva tela jure ka suprotnom kraju prostorije, svi su u pokretu. U konfuziji, Lorimer vidi da se Dejv smireno povlači prema onom tjjnelčiću koji je tačno iza njega; pištolj mu je u ruci, spreman. On mahnito grabi duž police sa alatom, da preseče Dejvu put. Jedna sprej-konzerva sa bojom ostane mu u ruci, i on se, gubeći oslonac, praćaka u vazduhu. Zvižduk za uzbunu zamire.

“Ostaćete svi ovde dok ne odlučim da vas pozovem”, saopštava Dejv. Stigao je do hermetičnih vrata, počinje da obrće masivni zatvarač. Zatvoriće se u komandnu salu, shvata Lorimer.

“Nemoj, Dejv! Čuj me, pobićeš nas sve.” Lorimera tresu unutrašnji alarmi, jasno mu je zašto je priređen sav taj nerazumni rukomet, na smrt se plaši. “Dejv, slušaj me!”

“Začepi.” Pištolj se okreće ka njemu. Vrata su u pokretu. Lorimer stavlja jedno stopalo na solidan oslonac.

“Pazi bomba!” Svom snagom baca tešku konzervu Dejvu u glavu, i otiskuje se za njom.

“Pazite!” Plovi bespomoćno, kao na usporenom filmu, čuje da je pištolj ponovo opalio, čuje viku. Izgleda da ga je Dejv promašio, teško je gađati kad ti je cilj iznad glave... i već, presamićen, grabi pune šake Dejvove kose. Dobija gađan udarac u stomak, onda vidi da Dejv pokušava i da ga ritne, noža proleđe pored njegove glave, ali već je zavukao ruku Dejvu pod bradu, krupni čovek se bacaka kao bik, tako da Lorimer udara tamo-amo.

“Pištolj mu uzmite, pištolj!” Ljudi se guraju oko njega, dobijaju udarce. Dejvovo grlo se izmiče iz njegovog zahvata ali tog trena jedna ruka zmijasto klizi pored njega, pljesne Dejva po ramenu, svi naleću na vrata zapetljani jedni u druge. Odjednom Dejvovo telo više ne ratuje.

Lorimer se odguruje, oslobađa, vidi Dejvovo lice koje se lagano prevrće na gore i, zgrčeno, gleda u njega.

“Judo...”

Oči se sklapaju. Gotovo je.

Lorimer se osvrće. Dama Plava drži pištolj i zaviruje u cev.

“Ostavi to”, jekne on, sav zadihani. Ona nastavlja razgledanje.

“Hj, hvala!” Endi — Kej - upućuje Lorimeru jedan nakrivljeni osmeh, trljajući vilicu. Sad se sve one osmehuju, obraćaju mu se toplim rečima, opipavaju svoja tela i pocepanu odeću. Džudi Dakar ima početak masnice na oku, Koni drži razbucanu iguanu za rep.

Pored nje^{gov}a plovi Dejv^{ov}, g^{las}no hrče, okrenut svojim slepim licem ka suncu. Juda... Lorimer oseća lomljenje poslednjeg štita u sebi, poplavu pustoši koja nadire. Na palubi moj kapetan leži.

Endi-koja-nije-muško prilazi, i pokretima kao da je sve najnormalnije zakopčava Dejvovu jaknu i počinje da odvlači Dejva napolje. Džudi Dakar ih zaustavlja samo da bi omotala oko Dejvove Šake lanac raspeća. Neko se smeje, bez zlobe, a to dvoje prolaze.

Lorimer je, na tren, opet u onom WC-u u Evanstonu. Ali, nema više nijedne od onih curica koje su se smejale. Sve su nestale, zauvek nestale, zajedno sa onim velikim momcima koji su čekali napolju da g^{ra} zezaju. U pravu je Bad, misli on. *Vⁱše se ništa ne računa.* Jad i g^{nev} tuku po njemu. Sad mu je jasno č^ega se plašio^{ov}: ne njihove, nego svoje ranjivosti.

“Bili su to dobri ljudi”, kaže on g^{or}ko. “Nisu oni zli. Ne znate vi šta znači zao. Vi ste im ovo uradile, vi ste ih slomile. Navele ste ih na luđačke postupke. Je li bilo interesantno? Saznale ste dovoljno?” Nje^{gov}ov g^{las} pokušava da ne drhti. “Svako ima a^gresivne fantazije. Ova dvojica nikad nisu postupili po tim fantazijama. Ni jedan jedini put. Dok ih vi niste otrovale.”

Zure u nje^{ga}, u tišini. “Ali, niko ih nema”, kaže Koni naj posle. “Mislim, te fantazije.”

“Bili su to dobri ljudi”, ponavlja Lorimer, tonom elegije. Zna da g^{ov}ori o svima njima skupa: o Dejvovom Ocu, o Badovoj muškosti, o sebi, o kromanjoncu, možda i o dinosaurusu. “Ja sam muškarac. Tako mi Bo^{ga}, da, ljutim se. Imam i pravo. Mi smo vam dali sve ovo^{ov}, mi smo sve napravili. Izg^{ra}đili smo vašu drag^u civilizaciju i vaše znanje i udobnost i medicinu i snove. Sve to. Mi smo vas štitili, muda su nam otpadala od truda da bismo izdržavali vas i vašu decu. Bilo je teško. Bila je to bitka, krvava bitka, na svakoj stopi tog^{ov} puta. Tvrdi smo. Pa i morali smo biti, zar ne razumete? Zar ne možete, za ime Hrista, to razumeti?”

Još jedno ćutanje.

“Pokušavamo”, kaže Dama Plavi Park i uzdahne. “Pokušavamo, doktore Lorimer. Naravno da uživamo u korišćenju vaših pronalazaka, i zaista cenimo ulogu koju ste odigrali u evoluciji. Ali, moprate videti da postoji jedan problem. Koliko ja shvatam, vi ste štitili narod uglavnom od drugih muškaraca, zar ne? Upravo smo imali jednu izuzetnu demonstraciju toga. Vratili ste istoriju u život, za nas.” Njene naborane smeđe oči upućuju mu smešak: sitna matrona, boje čaja, drži u rukama neki zastareli proizvod.

“Ali borbe su davno završene. Prestale su kad ste i vi prestali, rekla bih. Zaista ne bismo mogle da vas pustimo da slobodno lutate Zemljom; s druge strane, jednostavno nemamo ustanovu u kojoj bismo čuvali ljude sa vašim emocionalnim problemima.”

“Osim toga, ne verujemo da biste bilo mnogo srećni”, dodaje Džudi Dakar iskreno.

“Mogli bismo ih klonirati”, kaže Koni. “Znam da ima osoba koje bi se dobrovoljno javile da budu majke. Možda bi mladi muškarci mogli ispasti dobro, mogle bismo to probati.”

“To smo sve izdiskutovale, i gotovo”, kaže Džudi Pariz pijući iz rezervoara za vodu. Ispere usta, ispljune vodu na zemljište, digne zabrinuti pogled ka Lorimeru. “Treba sad da se pobrinemo oko one rupe na koritu broda, a pričati možemo i sutra. I preksutra, i naksutra.” Osmehuje mu se, i bez stidljivosti češka prepone. “Sigurna sam da će mnogi ljudi želeti da se sretnu sa vama.”

“Stavite nas na neko ostrvo”, kaže Lorimer umorno. “Na tri razna ostrva.” Taj pogled; poznat mu je taj pogled preokupiranog saučešća. Tačno tako su gledale njegova majka i njegova sestra onog dana kad je zaraženo mače ušlo u njihovo dvorište. Dale su mu udobnost, hranu, a onda su ga nežno odnele veterinaru da bude usmrćeno u gasnoj komori.

Zahvata ġa oštra, kompleksna čežnja za svim onim ženama koje je poznao. To su bile žene kojima muškarci nisu bili naprosto beznačajni. Džini... Bože dragi. Pa njeđova sestra Ejmi. Jadna Ejmi, bila je dobra prema njemu kad su bili klinci. Njeđova usta se izvijaju.

“Vaš problem je ovaj”, kaže on. “Ako nam date jednaka prava, da li bismo mi mogli davati ikakav koristan doprinos?”

“Precizno to”, kaže Dama Plavi Park. Sve mu se osmehuju, svima je ovo olakšanje, ne shvataju da njemu nije.

“Mislim da ću sad uzeti to protivsređstvo”, kaže on.

Koni plovi ka njemu, velika žena toplođ srca ali apsolutna tuđinka. “Smatrala sam da ćeš ti to najradije iz kruške.” Osmehuje se ljubazno.

“Hvala.” Uzima nabrekli, ružičastu malu posudu. “Samo ovo mi recite”, kaže Dami Plavoj, koja razgleda izduđene ođrebotine od prolaska metaka. “Kako nazivate sebe? Ženski svet? Slobodija? Amazonija?”

“Zašto, pa mi sebe nazivamo ljudskim bićima.” Njene oči rasejano žmirkaju ka njemu, vraćaju se trađovima metaka. “Ljudskim rodom, čovečanstvom.” Ona sleđe ramenima. “Ljudskom rasom.”

Piće silazi niz grlo, ima prohladan ukus, ukus koji nekako podseća na mir i slobodu, misli on. Ili na smrt.

KIM STANLEY ROBINSON

ŽUSTAR, ŽESTOK ŽIG

I. NOĆNA PLAŽA

Došao je svesti dok se davio. Voda je bila crna i on je brzo izranjao iz nje, nejasno svestan da je to opasno, ali nije mogao da prestane; on se prevrnu i zapliva naniže, ruku uzmlataranih i zavitlanih poput pipaka, ali bilo je to beskorisno. Vazduh je izlazio iz nje^{ga} u struji belih mehurića koji su postajali pljosnati i drhtavi dok su hitali naviše, u ^{grozdovima} oko nje^{ga} tako da su ^{ga} nosili ka površini. On baci pogled naviše, najednom svestan pojma površine; i tamo je ona bila, kao ustalasani pokrov od staklaste svile na kojoj su se opiljci sirovo^g srebra divlje klatili tamo-amo. Jato prepadnutih ptica koje su sve uzletele isto^g trena — ne — bila je to, pomisli dok je svet počinjao da urla, razlomljena slika polumeseca. Na tu pomisao čitava kosmolo^gija procveta u njemu...

I razbi se kao slika meseca kada je izronio u vazduh i udahnuo. Zamlatarao je po vodi uz povike i žestoko odbacivanje no^{ga}ma kako bi ostao na površini; on oseti kako ^{ga} diže talas i obrnu se kako bi mu bio okrenut licem. Hladan udarac u lice i on se ponovo prevrnu, zapračaka u kolutu i izroni da diše, lajući kao foka kako bi z^grabio što više vazduha.

Sledeći put kada se za^gnjurio udario je o peščani sprud, a onda se već kotrljao po strmom rubu obale, zaliven peskovitom vodom, dok je iznova trpeo udarce malih srebrnih riba. On se uspuza kroz nadiruću penu, ustiju punih slanih zrnaca, dok su mu ruke tonule sve do z^glavaka u vlažni pesak. Male ribe skakale su u fosforescentnoj peni, treskale mu o ruke i no^{ge}. Plaža je bila prepuna srebrnih riba koje su poskakivale, nalik na najezdu insekata. Na rukama i kolenima, nije mogao da izbe^gne da ih nekoliko ne ustisne u pesak.

Kod linije plime on se sruši. Pogledom obuhvati sjajni crni žal, ukrašen filigranskom morskom penom koja se povlačila sa talasom. Grubi pesak belesao je odbijajući mesečevu svetlost, a ribe su se izvijale u luku ka obličju polumeseca, koje jevisilo iznad horizonta na kraju vođene staze koja je ličila na oġledalo. Tako ġusta, komplikovana, nestalna tekstura crnog i belog...

Dohvati ġa veliki talas i otkotrlja ġa dole, međuribe koje su ġa ġušile. On zaġreba po pesku bez ikakvog učinka, a onda tresnu o neko drugo telo, toplo i ġolo poput njeġa. Talas se u povlačenju stuštio do trostrukog nabora linije oseke, ostavivši ih za sobom: njeġa i ženu, ženu kratko ošišane kose. Izġledala je nesvesno dok je pokušavao da je povuče naviše, ali sledeći talas ih obori i zakotrlja ih poput naplavljenog drveta. On se oslobodi nje, kleknu, uze je za ruke i povuče je po vlažnom pesku, premeštajući koleno po koleno, dok su male srebrne ribe poskakivale svuda oko njih. Kada ju je odvuкао za nekoliko dužina tela na suvi pesak, on pade kraj nje. Nije moġao više ni da se pomeri.

Odozdo sa plaže začuše se kreštavi ptičji zvuci. Deca dotrčaše do njih uz viku, sa kofama koje su im se ljuļjale na krajevima ruku kao velike deformisane šake. Kada su protrčala, nije moġao da pomeri ġlavu da bi ih ispratio pogledom. Vratila su mu se u vidokrug, sa višim ljudima čije su ġlave paralele mesec. Deca su jurcala ġore-dole po žalu na čipkastim rubovima talasa. Izbacivala su pune kofe uskoprcanih srebrnih riba na ġomilu iza njeġove ġlave. Buknula je vatra i na nju je nabacano naplavljeno drvo, sve dok prozirne zlatne trake nisu pohitale naviše u nođ.

Onda ih dohvati drugi talas i otkotrlja ih natrag ka moru; plima je rasla i oni bi propali da ih užad bačenih mreža nisu zaustavila, i da nisu bili odvučeni natrag i ostavljeni bliže vatri, koja je šiškala i pucketala. Deca su se smeјala.

Kasnije, boreći se protiv nesvestice, on podiže veliki kamen na kraju svoj vrata. Vatra je zgasnula, mesec se spustio na plažu. On pogleda ženu kraj sebe. Ležala je na stomaku, sa kolenom okrenutim u stranu. Suvi pesak bio joj je zalepljen za kožu i mesečina koja se odbijala sa nje bila je zrnasta; svetlucala je sa njenim disanjem. Snažne butine sastajale su se u zaobljenoj mišićavoj zadnjici, po kojoj se svetlost pružala do ulegnuća njenih krsta. Pleća su joj bila široka, kičma u dubokom mišićnom ulegnuću, ramena izdignuta, bicepsi nabrekli. Kratko ošišana kosa, tamna pod sjajem meseca, kovrdžala joj se uz samu glavu; a profil koji joj se mogao videti preko ramena bio je nekako klasičan, pravog nosa: plivačica, pomisli on kada mu glava pade natrag, velikih prsa i glatkih tvrdih mišića ronioca za sunderima, ili morske boginje, neće iz mitova o svetu ko nije mogao da se seti.

Tada joj se ruka opruži i šaka dodirnu njegov bok i ostade tamo; njen dodir ga začu: žustar, žestok žig. On zadrži dah i ustanovi da sedi okrenut licem prema njoj, sa njenim dlanom ujedno hladnim i toplim uz svoj bok. Posmatrao ju je kako hvata mesec kožom, a onda ga baca sa sebe.

2. MORSKA OLUPINA

Kada se ujutro probudio, žena je nestala. Sunce je gorelo odmah iznad vode. On je ležao na peščanom grebenu koja se krunila, kod najvišeg traga napada prethodne plime na plažu. Dok mu je glava počivala na jednom uhu, video je glatki, penom išarani žal srebrnasto bele boje, i more; na drugom, video je neravni prostor svetle plaže, istačkan naplavljenim drvetom. Iza plaže nalazila se šuma, koja se strmo uzdizala do veoma visoke kamene litice; njena gornja ivica predstavljala je brilijantnu granicu sa duboko plavim nebom iznad.

On podiže glavu i primeti da je peščani greben pod njim sićušna maketa granitne litice koja je stajala iznad šume - prolazna replika koja je već padala u more. Ali opet, i ogromna stenovita litica takođe je padala

u more, Suma joj je bila plaža, plaža joj je bila žal. Ona je ponavljala razlađanje malog pešćanog grebena na vremenskoj skali toliko ogromnijoj da mu se od same pomisli na to zavrte u glavi. Plima se povlači i zvezde umiru.

Na vlažnom žalu trupa ptica trčala je napred-nazad. Ličile su na kovačiće-guzavce, samo im je perje imalo tamnu metalnocrvenu boju. Kljuvale su mrtvu srebrnu ribu koja se kotrljala u olupini, a onda ludački jurcale uz žal gonjene talasima, dok su im štrkljaste noge pumpale preko zamućenih odraza njih samih. Izvele su jedan od tih frenetičnih konjičkih juriša tik ispod debelog belog ribarskog užeta; iznenađen tim prizorom, on se pridiže na laktove i pogleda iza sebe.

Na velikoj naplavljenoj kladi sedeo je ribar. U stvari, bilo ih je nekoliko, raštrkanih duž plaže na manjeviše podjednakom rastojanju. Onaj najbliži njemu bio je odeven sasvim u smeđe, smeđa starica u vrećastom kaputu i sa mekim šeširom, koja mu je kratko mahnula i nije se ni mrdnula sa svoje klade.

On ustade i priđe joj. Pored nje, na pesku je stajala kofa, puna malih srebrnih riba od prošle noći. Ona pokaza na kofu, ponudivši mu malo ribe, i on vide da joj je šaka debela masa sjajne tamno smeđe boje, prsti duže cevi svetlije šuplje smeđe boje, sa lopticama na krajevima. Kao cevi morske trave. A kaput joj je bio od smeđeg lišća morskih biljaka, a lice smežurana smeđa loptica, sa prorezom usta; a oči su joj bile polipi, vlažni i glatki.

Oživljena gomila morske trave. Znao je da je to pogrešno, ali ona je sedela tamo, sunce je peklo i bilo mu je teško da misli. Mnogo toga u njevoj glavi polomilo se i nestalo. Nije osećao ništa posebno. On sede na pesak kraj njene pecaljke, pokušavajući da razmisli. Sa krsta joj je na naplavljenu kladu padao debeli pipak i pričvršivao je za nju.

Ustanovio je da je zbunjen. “Jesi li bila ovde prošle noći?” zakreketa on.

Starica se zakikota. "Divljak. Zvezde su pale i ribe su ponovo pokušale da postanu ptice. Proleće." Imala je vlažan, šištav i čudan nađlasak. Ali bio je to njeđov jezik, ili jezik koji je znao. Nije mođao da zaključi zna li još koji ili ne.

Ona ponovo pokaza na kofu, ponovivši ponudu. Primitivši iznenada ubode đladi, on uze nekoliko ribica iz kofe i prođuta ih.

Kada je završio, on reče: "Gde je žena koja je izbaćena iz vode zajedno sa mnom?"

Ona pokaza palcem ka šumi iza njih. "Prodata kraljevima kićme."

"Prodata?"

"Uzeli su je, ali su nam dali malo udica."

On podiđe pogled ka kamenoj litici iznad drveća i ona klimnu đlavom.

"Tamo đore, da, Ali odneće je u zaliv Kataptron."

"Zašto ne mene?"

"Tebe nisu hteli."

Jedna devojćica dotrća plažom do njih, nađazivši na rub pešćanog đrebena i odronivši je u prolazu. I ona je nosila vrećasti kaput od lišća i meki šešir. Primitio je da svaki od ribara koji sede ima po dete koje trći okolo po svojoj teritoriji. Kofe su stajale na pesku kao baćeni šeširi za proslave. Duđo je sedeo i posmatrao dete kako prilazi. Bilo je teško razmišljati. Oći su đa bolele od sunćeve svetlosti.

"Ko sam ja?" reče on.

"Ne mođeš oćekivati da ti ja to kađem", reče ribarka.

"Ne." On odmahnu đlavom. "Ali ja... ne znam ko sam."

"Mi kađemo: riba zna da je riba kada je izvućemo na vazduh."

On ustade, nasmeja se čudnovato, sačeka da mu se krv vrati u glavu. “Znači, možda sam riba. Ali... ne znam šta mi se dogodilo. Ne znam šta se dogodilo.”

“Šta god da se dogodilo, tu si.” Ona slegnu ramenima i poče da namotava uže. “Važna je sadašnjost, kažemo mi.”

On razmisli o tome.

“Gde je taj zaliv koji si pomenula?” reče on konačno.

Ona pokaza niz plažu, dalje od sunca. “Ali plaža se završava, a litica pada pravo u more. Najbolje je popeti se uz nju odavde.”

On pogleda liticu. Biće to težak uspon. On uze još malo ribica iz kofe. Ribe-drugari, mrtve od samospoznaje. Žena od morske trave zahvati tamnu masu materije u zavetrini klade, pa mu ponudi suknju od pletene morske trave. On je priveza oko struka, zahvali joj i krenu preko plaže.

“Bolje požuri”, doviknu ona za njim. “Zaliv Kataptron je daleko na zapadu, a kraljevi kičme su brzi.”

3. Kičma

Šuma je bila gusta i vlažna, sa lišćem razbacanim na svim spratovima, od trulih trupaca usađenih u tepih paprati do suncem prekidane visoke tavanice lišća. Potoci su žuborili niz nagib, ali kiša očigledno nije padala neko vreme, jer je u manjim koritima voda jedva curkala; jedno mu je poslužilo kao šljunkovita staza, isprekidana mrežom ogolelog korenja. U svežem polumraku peo se uzbrdo, prelazio sa proplanka na proplanak kao iz jedne zelene sobe u drugu, a svaka je bila izvajana u skladu sa drugom teorijom o prostoru i boji. Lišće posvuda bilo je dokaz beskrajnog vidokruža njegovog oka, i sve je bilo nepomično izuzev vode koja se spuštala ka moru — i povremeno bleska na rubu vidokruža, ptice, možda, koje nikada nije mogao u potpunosti da vidi.

Šuma se završavala u podnožju litice, koja se uzdizala iznad njeđa kao bok ogromnog kontinenta. Stenje više od drveća bilo je raštrkano duž podnožja litice. Paprat i mahovina prekrivali su krš trulođ granita između stena. Sama litica bila je izrovana dubokim jaruđama, koje su bile gotovo podjednako strme kao i podupirači koji su ih razdvajali. On se uzvera između stena u potrazi za pogodnim putem naviše, neprestano u finoj izmaglici; daleko iznad izdvajali su se vodopadi i s leva, uz beli kamen, nalazila se široka i bleđa duđa.

Baš kada je zaključio da će morati da se uspe uz jednu od jaruđa, naišao je na stazu koja se uspinjala sa strane uz jednu od njih i počinjala naglo u nagibnoj rasutosti paprati. Staza je bila dovoljno široka da dvoje hodaju rame uz rame i bila je usečena u granitni bočni zid jaruđe, gde je često krivudala. Tamo gde je bočni zid postao sasvim vertikaln, staza je zavijala preko podupirača ulevo i uspinjala se u cik-cak uz taj kameni prst, u tvrdoglavom prkosu izloženosti od koje je zastajao dah. Bilo je nemoguće zamisliti kako je staza izgrađena, a takođe je bilo tačno i to da bi prekid u potpornim zidovima presekao stazu podjednako čisto kao i milje praznog vazduha; ali prekida nije bilo, a neobrasli šljunak i uglačani kamen po kom je hodao ukazivali su na čestu upotrebu. Peo se kao po stepeništu u snu, beskrajno hodao naviše u blađim krivinama, sve dok šuma i plaža ispod nisu postali samo zelene i žute pruđe koje su se pružale u oba smera koliko god je mogao da vidi, između osunčanog plavetnila okeana i osunčane beline granita.

Onda se litica povukla i staza je vodila pravo napred uz nagib sve manje i manje strm, sve dok napred nije video razorenu granitnu ivicu koja se pružala naspram neba u levo dokle god mu je pogled dopirao.

Kamen je stajao go pod nebom. On požuri napred i odjednom se nađe na vrhu grebena koji mu se pružao s leve i desne strane, i ispred sebe ponovo ugleda okean — okean daleko ispod, rasprostrt pred njim baš kao što je bio i pozadi. Iznenaden, on automatski ode do mesta gde je mogao

da vidi sve ispod sebe: strmu liticu, traku šume, traku peska, plavu tapiseriju talasa koji se lome o obalu sa belim šarama, intenzivni kobalt mora. On kroči natrag i malo se zatetura, pokušavajući da gleda na sve strane odjednom.

Stajao je na vrhu visokog poluostrva koje je krivudalo kroz prazan okean koliko god je mogao da vidi. Bio je to uzani greben od belog granita koji se pružao grubo pravcem istok-zapad, presecao plavu ploču mora i dvaput narušavao kružnu liniju horizonta. Greben se uzdizao u vrhove iznova i iznova, možda viši u prašnjavoj popodnevnoj svetlosti ka zapadu; pružao se ustalasano napred i nazad, u velikim oblicima slova S koji su sačinjavali zamrznuti sinusni talasi. Horizont je bio na ogromnoj udaljenosti, toliko daleko da mu se činio pogrešan, pogrešan poput žene od morske trave. U stvari, čitav kraj bio je fantastično čudan; ali stajao je tamo, osećao kako vetar snažno prečešljava lišajem prekriveni greben i posmatrao ga kako njiše nisko grmlje i pramenove šaše.

Pade mu na pamet da se poluostrvo pruža oko čitavog sveta. Veliki okeanski svet, a ovaj visoki prsten kamena njegovo je jedino kopno: bio je siguran u to. Bilo je to kao nešto čega se setio.

4. LEPOŢA OBEĆAVA SREĆU

On se probudi i krenu ka zapadu, pomislivši da se u tamošnjem skretanju poluostrva možda krije zaliv Kataptron. Sunce je tonulo odmah desno od kamena, sve sporije, spljoštavajući se kao da okleva da dodirne horizont, razbijajući se u trake sjajnog narandžastog svetla koje su se pružale sve do mesta gde ih je usisavalo more. Sumrak je bio duži, slezasti i ljubičasti poludan, dok je on brzo hodao po razorenom granitu vrha, punom kristala i svetlucavog kvarca. Dok je hodao po grubim ivicama kamenja i osećao kako mu se ligamenti u člancima slobodno krive, pogledom je tražio nekakvo sklonište za noć. Staza kojom se popeo na kičmu nestala je, nesumnjivo zbog toga što je sam vrh služio kao široka, visoka staza; ali na jednom mestu duboka transverzalna pukotina

bila je na jednom mestu ispunjena kamenjem, što je potvrdilo njegovu pretpostavku da staza još postoji i da će se ponovo pojaviti kada bude potrebno.

Zato se nije iznenadio kada je naišao na nisku kružnu kamenu kolibu, odmah do malog izvora vode. U ovoj oblasti kamen se odvajao od podloge u nepravilnim pločama i veliki broj njih bio je prikupljen i naslađan u prstenovima koji su se sukcesivno smanjivali kako su se sve više uzdizali sa tla, sve dok poslednji veliki završni kamen nije prekidao tu stvar na vrhu. Veličina i raspored kamenova bili su tako precizni da bi bilo teško zavući nešto deblje od nokta između njih. Kratak dimnjak sačinjen od manjeg kamena izbijao je iz jedne strane krova.

Otvorivši drvena vrata u zidu sa suprotne strane dimnjaka, on uđe i pronađe drvenu policu koja je kružila unutrašnjom stranom zida. Odmah do kamina nalazili su se naslađani trupci i drva za potpalu; ako se to izuzme, koliba je bila prazna. On nije imao čime da upali vatru, a ionako je bilo prilično toplo, tako da se vratio napolje i otpio sa izvora, a onda seo uz zapadni zid da pojede poslednju ribarkinu ribicu, u poslednjem satu sumraka. Dok je svetlost isticala s neba ono je poprimalo duboku i bogatu plavu boju, tamnu ali ne baš crnu: i na tom čudnovato opipljivom nebeskom svodu pojaviše se zvezde, hiljade i hiljade, od jarkih diskova koje su mogle biti i obližnje planete, do onih tako bledih da je mogao da ih vidi samo ako malo skrene pogled. Nebo je naposljetku bilo prepuno zvezda, tako gusto da su one savršeno ocrtavale kupolu neba; i plašile ga. “Tamo odakle ja dolazim nema toliko zvezda”, reče on drhtavo kolibi, a onda oseti koliko je zapravo sam i kolika je praznina u njegovoj glavi, crne membrane koje nije mogao da probije. On se povuče u kolibu. Pošto je duго ležao na tvrdoj drvenoj polici, on zaspa.

Negde pred zoru probudi ga gomila ljudi koji su galamili na vratima. Nisu mu dopustili da ustane i pretražili su ga ispod suknje. Imali

su široke tvrde ruke. Ogrtači načinjeni od malo^{gov} ušiveno^{gov} lišća škljocali su u mraku, i mirisali na pomorandže.

“Jeste li vi kraljevi kičme?”^{/BalkanDownload/} upita on, opijen snom.

Oni se nasmejaše, vazdušastim zvukom. Jedan reče:^{gov} “Da jesmo,^{gov} sada bi već bio zadavljen sopstvenim crevima.”

“Ili bačen niz liticu.”

Prvi glas reče:^{gov} “Ili oboje. Pozdrav kraljeva kičme.”

Svi su imali grbu na levom ramenu, nepravilnu tamnu masu koja je ličila na žbun. Izveli su ga iz kolibe i pod nebom boje mora on vide da su grbe zaista žbunovi — minijaturno drveće sa voćnim plodovima, činilo se, raslo im je sa levo^{gov}g ramena. Voće je bilo mirisno i podsećalo ga je i dalje na pomorandže, iako je miris bio izmenjen slanim dodatkom, i zbog toga više gorak. Okruglo voće, u svakom slučaju, isprane boje koja je na boljem svetlu mogla biti bledozelena.

Pripadnici ove grupe okupiše se u kru^{gov}gu okrenuti ka unutrašnjosti, skinuše ogrtače od lišća i posedaše. On je sedeo u kru^{gov}gu između dvojice od njih i gledao drvo na ramenu onog s desna. Ono je definitivno raslo pravo iz kože stvorenja — kvrg^{gov}gavo malo korenje uranjalo je u meso baš poput bradavice i ostavljalo zaraslu napuklinu između kore i kože.

S trzajem, on odvrati pogled. Bila je gotovo zora, i drvoljudi počеше da zapevaju tiho i monofonski, na jeziku koji nije prepoznao. Nebo je postajalo sve svetlije, poprimajući svoju dnevnoplavu boju, pomalo z^{gov}gusnutiju zbog odsustva sunca, i najednom se diže vetar, kao da su se negde naglo otvorila vrata — svež, hladan lahor koji je zaduvao preko kičme u istom trenutku kada je sunce probilo daleku sivu liniju horizonta, zelena tačka koja se rastezala u liniju vrele žute boje, a onda u traku bele vatre, bacala površinu mora u senku i otkrivala rasejanost nisko^{gov}g prozračno^{gov}g oblaka. Pre nego što se sunce odvojilo od mora, svaki pripadnik kru^{gov}ga ubrao je voće sa ramena osobe sa svoje desne strane i kada je sunce bilo jasno,^{gov} a horizont počeo ubrzano da tone dalje od nje^{gov}ga,

oni to pojedošē. Njihovi zaloḡaji stvarali su jedva čujnu kristalnu zvonjavu i miris ḡorkih pomorandži bio je jak. On oseti kako mu se ḡrče mišići u stomaku i pljuvačka mu pocure niz ḡrlo. Učesnik rituala najbliži suncu baci pogled na njeḡa i reče: “Ovaj bezdrvi ima da bude ḡladan.”

On umalo da ne klimnu ḡlavom, ali ostade nepomičan.

“Kako se zoveš?” upita učesnik rituala. Bio je to onaj koji je prvi progovorio u kolibi.

“Ne znam.”

“Ne?” Stvorenje razmisli o tome. “Onda će ti dobro odgovarati Bezdrvi. Na našem jeziku imena, to je Tel.”

On sebe u mislima nazva Tel. Ali njeḡovo pravo ime... crni Šprostor iza njeḡovoḡ nosa, na nebu pod njeḡovom lobanjom... “Ovde će to biti dovoljno”, reče on i mahnu rukom. “Dovoljno je tačno.”

Čovek se nasmeja. “E, vala jeste. Ja sam Džulo.” On pogleda po krugu. “Gart, dođi ovamo.”

Ustade jedan mladić. On je sedeo nasuprot Džulu, ḡledao iz kruga, i Tel sada primeti da njemu drvo raste iz desnog ramena umesto iz levog.

“Ovo je Gart, što znači Desnožbuni. Gart, daj Telu jednu jabuku.” Gart je oklevao i Džulo prede preko kruga posmatrača i udari ḡa u mišicu. “Uradi to!”

Gart priđe Telu i stade pred njeḡa, pa spusti pogled, Tel mu reče; “Koji treba da izaberem?”

Zahvalnim pogledom naviše, mladić mu pokaza najkrupniji plod, na nižoj ḡrani, Tel uze zelenu sferu među prste i naḡlo povuče, primetivši kako se Gart nevoljno trḡao. Onda onjuši peteljku i zaḡrize kroz koru. Gorak ukus pomorandže, sedeo je u maloj tamnoj prostoriji, posmatrao fitilj lampe upaljen šibicom koju su držali duḡi prsti, plamen je uhvatio i nastavio da ḡori jedno, u biblioteci sa policama za knjige na zidovima i oḡromnim starim koḡnim ḡlobusom u jednom uglu... On odmahnu

glavom, leđima okrenut vetrovitij zori kičme, sa Džulovim smehom u uhu i iza toga, kristalnim odzvanjanjem. U vazduhu koji je strujao naviše lebdela je ptica u potrazi za plenom u zavetrini litice. “Hvala”, reče Tel Gartu.

Drvoljudi se okupiše oko njega da mu dodiruju gola ramena i postavljaju pitanja. Nije im mogao odgovoriti ničim drugim do pitanjima. Ko su kraljevi kičme? pitao je i lica su im se smrkla. “Zašto pitaš?” reče Džulo. “Zašto ne znaš?”

Tel objasni. “Ribolovci su me izvukli iz mora. Pre toga — ne znam. Ne mogu...” On odmahnu glavom. “Sa mnom su izvukli i jednu ženu, plivačicu, i prodali je kraljevima kičme.” On bespomoćno mahnu rukama, pomisao na nju bila je bolna. Sećanje na nju već je bledele, znao je. Ali taj dodir na mesečini... “Želim da je pronađem.”

“Imaju i nekoliko naših”, reče Džulo. “Krenuli smo za njima.” On posegnu u vreću i baci Telu ogrtač od lišća i par mokasina sa debelim donovima. “Možeš poći s nama. Oni su u zalivu Kataptron, spremaju se za prinošenje žrtve.”

Mladićev plod najednom mu je bio težak u želucu, i on zadrhta kao da je svaka ćelija u njemu okusila nešto gorko.

5. ŽMIJA I DRYO

Drvoljudi su hodali dugo i naporno, prateći liniju na širokom vrhu koji je svodio na minimum uspone i spuštanja, gotovo u trku po kamenom drumu koji se po Telovoj proceni nalazio nekih tri hiljade stopa iznad mora. Nekoliko dana kasnije, južna strana vijugavog poluostrva prerasla je u prilično blagu padinu, ispresecanu jaružama i prekrivenu visokim stablima sekvoje; sa ove strane plaža je mestimično bila široka, istačkana zdencima i zelena od zanjihane trave na dinamama. Severna strana je, međutim, ostala gotovo vertikalna litica i obrušavala se pravo u talase

koji su udarali o kamen i, umesto da se razbiju, slali nove talase natrag ka severu, mreškajući plavu površinu vode ispresecanim lukovima.

Jednom se njihov drum na grebenu suzio i velik! zdepasti tornjevi od ružičastog granita isprečili su im se na putu. Tada se ponovo pojavila staza, na sunčanoj južnoj padini, i oni su krenuli njom duž ocrtane poprečne grede ispod stena, prošavši pored malih zdenaca koji kao da su bili usečeni u kamen. Posle pola dana toga, prošli su oštre vrhove i vratili se na greben, zagledani napred duž njenih leđa dok je krivudala kroz plavi okean. “Koliko je dugačko ovo poluostrva?” upita Tel, ali oni su se samo zapiljili u njega.

Svako jutro u osvit, Džulo bi naredio mladom Gartu da obzbedi ramenu jabuku kako bi je Tel pojeo, i u odsustvu bilo kakve druge hrane,

Tel je to prihvatno i gladno jeo. Nije više imao halucinacija, ali je svaki put iskusio iznenadni sjaj ružičastog u vidu i osetio gorki ukus sve do kostiju. Ignorisao je to i hodao dalje. Primetio je da oblačnim danima njegovi saputnici hodaju sporije i da, kad se u takvim danima zaustave kraj zdenaca da bi se odmorili, skidaju čizme i guraju noge u pukotine u kamenu, umorno i opušteno.

Posle nekoliko dana, poluostrvo je u širokom luku skrenulo ka severu i sunce se prvi put spustilo sa njegove južne strane. Zaustavili su se kraj kolibe koja se nalazila na izuzetno visokoj grbi na grebenu i Tel se osvrnuo ka poluostrvu koje je rasecalo okean sve do dalekog horizonta. Bio je to nesumnjivo veliki svet; a dani i noći bili su mnogo duži nego što je on bio naviknut, u to je bio siguran. Umarao se u podne, a često se budio na neko vreme usred dugih noći. “To nema smisla”, rekao je on Gartu, zamahujući zbunjen ka planinskoj humci koja se u cik-cak pružala preko mora. “Nema takvog geološkog procesa koji bi mogao da stvori ovako nešto.”

Ovo je bilo rečeno gotovo u šali, imajući u vidu druge važnije misterije njegove egzistencije. Ali Gart je zurio u njega grozničavim

očima. On je ležao iscrpljen, sa nogama duboko u pukotini; kada bi to uveče video, Tel bi uvijek rešio da više ne jede, i svakog jutra budio se previše gladan da bi odbio. Sada, kao da je želeo da se Gartu oduži kroz razgovor, on dodade: “Zemlja plovi kao drvo, debeli komadi plutaju na sporim strujama istopljenog kamena ispod, a poluostrvo poput ovog, visoko poput ovog... Pretpostavljam da bi ovo mogao da bude greben usred okeana, ali u tom slučaju bio bi vulkanski, a ovo je potpuno granitno. Ne razumem.”

Gart reče: “Ovde je, znači mora da bude moguće.”

Tel se nasmeja. “Osnova filosofije vašeg sveta. Nisi mi rekao da si filozof.”

Gart se gorko osmehnu. “Živi poput mene, pa ćeš i ti postati takav. Možda se to već dešava, a? Možda pre nego što si doplivao do obale nisi sebi postavljao takva pitanja.”

“Ne”, reče Tel, razmislivši o tome. “Mislim da sam oduvek bio radoznao.” A na Gartov smeh: “Tako osećam, vidiš. Možda i nije sve nestalo.” Izgleda da je bilo moguće da pitanja dolaze iz razorenog dela njegovog uma, od neke ličnosti iz prošlosti koje nije mogao da se priseti, ali koja je svejedno uobličavala njegovo razmišljanje. “Možda sam izučavao kamen.” Mada mu je to izgledalo kao čudan poduhvat.

U suton, vetar je zamirao, baš kao što ga je osvit ubrzavao; sada je popustio. Možda sam ja umro poput vetra, pomisli on; možda posle smrti prežive jedino pitanja, ili navika zapitkivanja.

Njih dvojica posmatrali su sunce kako tone, odmah levo od izbočine kičme na horizontu. “Ovo je kao reka okrenuta naopako”, reče Tel. “Kada bi duboka reka tekla kroz pustinjsko tle, i kada bi pejisaž okrenuo naopako, vodu i zemlju, dobio bi nešto što izgleda ovako.”

“Reka od zemlje”, reče Gart. “Sveštenici ljudi-ptica zovu je tako.”

“Postoje li pritoke? Jezera pretvorena u ostrva?”

“Nikada nisam video ništa od toga.”

Vazduh se smračio i slani vazduh postao je hladan. Gart je duboko disao, spremao se da zaspi, kada je rekao glasom koji nije bio njegov, glasom prijatnim, ali istovremeno i jezivim: “Kroz ogledala konačno vidimo stvari onakve kakve zaista jesu.”

U danima koji su usledili, ta slika pejzaža izvrnutog naopako proganjala je Tela iako na kraju nije objašnjavala ništa. Kamenita kičma nastavila je da proseca vodu i bila je sve viša, južna strana postala je podjednako strma kao i severna. Na nekim mestima hodali su po stazi od ravnog granita ne šireg od jedne osobe, a sa obe strane litice su se obrušavale nekih pet hiljada stopa u tapiserije od pene koje su se pomerale napred-nazad iznad dubokih voda, kao da nešto ispod plavetnila lako diše: čovek je gubio ravnotežu od samog pogleda na to, i mada je staza bila dovoljno široka da se po njoj komotno hoda, sama njena izloženost izazivala je kod Tela vrtočlavicu, Gart je išao po tome zgrčenoj lica, a Džulo mu se nasmejao i čušnuo ga tako jako da je morao da se sruši na kolena kako bi izbegao da padne preko ivice; onda ga je Džulo naterao da hoda unatraske, što je ostalima bilo jako zabavno.

Konačno severna strana postade manje strma, opružena na mestu gde je poluostrvo bilo šire nego ikada. Na ovom delu vrela bela litica gledala je ka jugu, a sveža šumovita padina ka severu. Po severnoj padini bili su rastrkani šumarci ogromnog zimzelenog drveća i najviša stabla bila su viosk tri ili četiri stotine stopa. Jedan od tih divova stajao je na izbočini odmah ispod vrha, i rastao je iznad grebena, gde su ga vetrovi poravnali tako da su grane rasle horizontalno u svim pravcima, neke su ležale preko grebena, a druge se lepezasto širile u praznini iznad plaže i mora daleko ispod.

Drvoljudi pozdraviše ovog diva zaravhjenog vrha kao pretka, i uzverase se po horizontalnim granama do moćnog debla, preko njega, a onda na drugu stranu. Završili su na tri ili četiri kvrgave, gromom

spaljene grane, široke deset stopa i tako tvrde da se ne bi pomerile ni od skakanja gore-dole, iako se čitavo drvo blažo njihalo na nestalnom zapadnom vetru. Velika plitka, kružna udubljenja bila su usečena u gornje strane tih grana i izloženo drvo bilo je toliko ugaćano da je blistalo.

Proveli su noć u tim sobama bez krova, pod nebom preplavljenom zvezdama. Na svetlosti zvezda Tel pogleda drvo kraj svoje glave i vide teksturu vekova izloženog rasta. Poluostrvo je bilo tu hiljadama godina, milionima godina — i biljni svet i erozija granita ukazivali su na to. Ali, kako je nastalo? “Kada međusobno govorite o kičmi”, rekao je drvo-ljudima, “da li ikada govorite o tome odakle je došla? Imate li priču koja to objašnjava?”

Džulo je gledao u teksturu poda pod sobom, nepomičan i zanesen kao da Tela nije ni čuo; ali posle nekog vremena, on reče, tihim glasom: “Pričamo priču o tome. Putujući u nemoj veličanstvenosti svojim predodređenim putevima, drvo božova i zmija bili su ljubavnici u bezvremeno doba. Ali, upali su u vreme i zmija je videla viziju ljubavnika pokretnog poput nje, pa je jurila po nebu sve dok nije videla viziju sopstvenog repa. Ujela je rep u gnev i on je počeo da krvari, a sva ta krv istekla je u jednoj velikoj kapi, koju je oblikovao krug u koji se sklupčalo njeno telo. Ona je uginula od tog gubitka, a drvo joj se popelo na leđa i žarilo joj korenje duboko u telo, pokušavajući da mu vrati krv u telo, pokušavajući da ga vrati u život, i svi njegovi žirovi opali su i izrasli kako bi mu pomogli u tome. I evo nas tu, slučajnih izdanaka njegovog napora, u pokušaju da mu pomognemo koliko možemo, i jednog dana zmija će ponovo živeti, a mi ćemo svi odjedriti među zvezde, putujući u nemoj veličanstvenosti.”

“A”, reče Tel. A onda: “Shvatam.”

Ali nije shvatio, pa se pripremio za spavanje i podigao pogled ka zgusnutim zvezdama, razočaran. Gart je legao kraj njega i monogo

kasnije, dok su ostali spavali, Gart je šapnuo: “Ti ne znaš odakle si došao. Nemaš pojma kako si došao, niti šta si. Brini o tome, a kada budeš saznao sve te stvari, onda brini o velikoj kičmi.”

6. ŽALIV KATAPTRON

Sledeće zore, na zanjihanim granama bilo je strašno hladno i oni su sedeli leđima uz zid najveće prostorije i drhtali, dok je Džulo posmatrao nebo kako bi odredio tačni trenutak osvita, skrivenog iza grebena. Kada se okrenuo da ubere vođe sa čoveka koji je sedeo do njega, ubrao je tri ploda, a ostali su učinili isto. Tel se ograničio na svoj uobičajeni jedan plod od Garta, i zapitao ga zbog čega su ostali jeli više.

“Večeras ćemo stići do zaliva Kataptron.”

Tako je i bilo. Nalazila se na južnoj strani, u luku poluostrva. Tu je granitni bok poluostrva bio naružen razbijenim zidovima malog kratera - prstenom nazubljenog crnog kamenja u obliku potkovice koji se pružao u more i otvarao na najudaljenijoj tački, tako da se unutar kratera nalazila mala laguna. Bilo je jasno da je to stari vulkanski otvor, i pošto je to bio prvi znak vulkanizma koji je Tel video, on mu je prišao sa interesovanjem. Ali, ubrzo su ga od toga odvratila smrknuta lica drvoljudi, koji su oko njega marširali kao da odlaze u bitku. Vazduh je bio naelektrisan od zloslutnosti i drvoljudi napustiše stazu koja se spuštala južnom padinom u dužoj poprečnoj liniji do zatona kratera, pa počese da se probijaju kroz gustu šumu iznad staze.

Sišli su u gusti slani vazduh ispunjen zvukom talasa, klizeći od drveta do drveta poput duhova, prelazeći veoma sporo na visoki i trošni rub kratera koji se nadnosio nad unutrašnjom lagunom. Zakrivljeni unutrašnji zid kratera bio je crvenkasta litica, obrasla zelenilom. Tamo gde se krater spajao sa kičmom, potočić se spuštao unutrašnjim zidom, preko peska u lagunu; na obalama potoka nalazio se stalni tabor, usađen u gaj drveća oko kog je nisko rastinje bilo rasčišćeno. U senkama tog

drveća kretali su se ljudi, a dim se uzdizao u spirali kroz zrake sunca koji su se kao koplja probijali kroz granje.

U dubinama gaja vladao je metež i gomila je izašla na otvorenu plažu, grupa u kožnim suknjama, sa kratkim mačevima za pojasom i uskim zlatnim kacigama. Oni poteraše kratki stroj zarobljenika, golih i okovanih, i Tel začu kako Gart tiho cvili. On se osvrnu i vide da su oči drvoljudi prikovani za plažu u užasu i nevoljnoj opčinjenosti. “Šta je to?” reče on.

Gart pokaza tamo gde se gaj sastajao sa plažom. Dva visoka debela koja su stajala jedno uz drugo bila su oguljena; iza njih stajala je platforma otprilike upola visoka. “To je ‘X’ za razvlačenje”, šapnu Gart, bez želje da pojasni. On je sedeo leđima okrenut prizoru, sa glavom u rukama.

Tel i ostali drvoljudi posmatrali su kako vuku jednog zarobljenika uz stepenice do platforme. Dve grupe na zemlji dadoše se u namotavanje užadi vezanih za vrhove oba debela, sve dok se debela nisu ukrstila negde u nivou platforme. Tel intuitivno shvati svrhu velikog, povijenog slova ‘X’ koje su dva drveta sačinjavala, i želudac mu se zgrči u tvrdi čvor napetosti i posredne strave; ali, i dalje je gledao kako prvog zarobljenika vezuju za dva drveta, a onda otkačiše debelu užad sa zarezanih panjeva i dva visoka debela vratiše se u uspravni položaj, zanjihavši se ravnomerno, bez i najmanjeg poremećaja kada je zarobljenik bio raščerečen. Krv je prsnula iz glave i tela koji su sada bili razdvojeni. Tel vide da su po plaži oko dva drveta tu i tamo razbacani patrljci, svi tamno smeđi, a sada poprskani crvenim: olupine života.

Na toj udaljenosti ljudi su bili veličine lutaka, i od zvuka talasa nisu se mogli čuti. Dželiti su svakog zarobljenika vezivali za dva drveta na različite načine, tako da je drugi rastrgnut kod udova, a treći po sredini, ostavivši za sobom dužu petlju creva obešenu između dva stabla.

Tel shvati da sledio. Koža mu je bila prekrivena kiselim znojem. Bilo mu je hladno. On stade pred Garta i uze mu lice među ruke. “Kraljevi kičme?”

Gart klimnu glavom, očajan.

“Ko su oni?”

Bez odgovora. Osetivši jalovost pitanja, Tel ustade i ode do Džula, koji se zlobno nasmeja kada vide Telovo lice.

“Šta ćete učiniti?” upita Tel.

“Pogledađemo. Večeras će piti, svi će se ponapijati i malo će ih biti na straži. Ionako se nikođa ne plaše. Umemo da budemo tihi, i neki od nas krenuće da potraže naše ljude. Ako budemo mogli da ih pronađemo, moći ćemo da vidimo i kako su zatočeni. Možda će biti moguće osloboditi ih u ovakvoj noći. Imali smo sreće što smo to videli”, reče on, toliko ironično da je gotovo zarežao. “Znamo da neće biti na oprezu.”

Tel klimnu glavom, i protiv svoje volje impresioniran Džulovom hrabrošću. “Hoću da pođem sa vama”, reče on. “Mogu da potražim plivačicu.”

“Ona će biti pod većom stražom”, upozori ga Džulo. “Ali, samo izvoli i pokušaj. Zbog toga i jesi tu, zar ne?”

7. DVA SLOVA 'X'

I tako, u dužom sumraku boje indiga, oni obidoše oko zatona u krateru kao duhovi, koračajući tako tiho da je najglasniji zvuk koji je od njih dopirao bio zvuk otkucaja njihovih srca, koja su im se popela u grlo. Senke sa otkucajima srca, neme poput straha od smrti, klizile su od debla do debla i pretraživale šumu pred sobom uspaničenim pogledom progonjenih zveri... stražari kraljeva kičme nosili su samostrele, rekao je Džulo. Sišli su niz zid kratera daleko od sela, a onda se probili natrag kroz šumarak borova, stupajući preko tepiha smeđih iglica.

Spreda je dopirao zvuk ģlasova, i potoka na plaži. Lišće žbunja na ramenima drvoljudi šuštalalo je kada su se kretali isuviše brzo. Smrkavalo se, boja je nestajala iz sveġa osim iz čioda vatre koja je poiġravala napred, među iġlicama.

Započe bubnjanje, kao parodija teškoġ lupanja njihovih srca. Pribili su se uz zid kratera i zaokružili sve do ruba vatrom osvetljene čistine. Na čistini su bile kolibe, kavezi i platforme, sve to načinjeno od pravih ġrana na kojima je još bilo kore. U nekim kavezima bile su zġurene figure.

Tel se ukoči. Odsjaj baklje u očima, čupava ġlava divlje zveri uhvaćene i strpane u kavez, blistave beonjače prkosne i iscrpljene: bila je to ona. Tel je zurio i zurio u crno obličje tela, teško u mraku, odeveno samo u prljavštinu — umršene kose osvetljene iz pozadine vatrom — i u oči u kojima su se oġledale baklje. Nije imao pojma zbog čega je toliko siguran. Ali znao je da je to plivačica.

Drvoljudi su se okupili oko njeġa. Kada su stražari sa bakljama stigli na čistinu, zarobljenici su posedali, i među njima Tel začu slabo šuštanje lišća. On se podrobnije zaġleda i vide da se u kavezu kraj plivačicinog nalaze klonule figure. Jedna od njih zamoli za vodu i stražar joj priđe. Na oštrom i treperavom svetlu baklje, Tel uġleda opuštenu licu, oči zatvorene zbog svetlosti, čudnovata poġrbljena ramena — ah. Debla, stabljike, panjeve: ġrmlje na njihovim ramenima bilo je sasećeno. Jednog od zarobljenih drvoljudi, koji je ležao prućen na zemlji, povukoše naviše; on je još imao svoje malo drvo, bez plodova, klonuloġ lišća. “Vatra će da se ugasi”, reče jedan stražar pijano, pa izvuče kratki široki mač i počeo da seće. Usledi nekoliko udaraca, *tunk*, *tunk*, plač žrtve čiji su drugovi ravnodušno ġledali u stranu, držanje žrtve uspravno od strane drugih stražara i konačno minijaturno drvo počeo da se savija, sve dok ne puče s tupim praskom. Žrtva se sruši na tle, a stražari ostaviše kavez i baciše

malo drvo na žar velike vatre: ona buknu belim plamenom i nastavi dobro da gori nekoliko minuta kao da je drvo bilo smolasto.

Telovi saputnici posmatrali su taj prizor nepokretno; samo je šuštanje lišća odavalo njihovu uznemirenost. Stražari odoše, a oni kliznuše natrag u crnu šumu, praćeni Telom. Pošto nisu pokazali nikakvu nameru da se zaustave, on krenu napred neoprezno i bučno, pa povuče Džula za ruku; kada ga se Džulo otrese i nastavi dalje, Tel posegnu i zgrabi deblo drveta na Džulovom ramenu, pa ga trže, okrenu i bi primoran da smesta počne da se brani od kiše žestokih udaraca, koja prestade tek kada se ostali drvoljudi baciše između njih dvojice, protestujući uzbuđenim mrmljanjem, šapućući ššš, ššš, ššš.

“Šta radite to?” uzviknu Tel tiho.

“Odlazimo”, reče Džulo kroz stisnute zube.

“Zar ih nećete osloboditi?”

“Oni su mrtvi.” Džulo se okrenu, očigledno previše zgađen i jarostan da bi dalje o tome raspravljao. Žestokim zamahom ruke on povede ostale odatle.

“A šta je sa plivačicom?”

Nisu se zaustavili. Najednom, crna šuma kao da je bila puna dalekih glasova, pijanih tela koja uskaču u nisko rastinje, žutih treperavih baklji koje poskakuju između drveća. Tel uzmaknu uz stablo i pripi se uz obraslu koru. Naterao je sebe da diše duboko. Kavez je bio sačinjen od svezanog granja, ali onako nasred čistine...

“Ja ću ti pomoći”, reče Gart iz tame, prepavši Tela. “Ja sam to, Gart.”

Uhvatiše jedan drugog za podlaktice u mraku. “Izgubićeš ostale ako ostaneš”, reče Tel.

“Znam”, reče Gart glasom tihim i ogorčenim. “Video si kako postupa sa mnom. Želim da ih se oslobodim, zauvek. Od sad pa nadalje, sam ću voditi svoj život.”

“To nije lako”, reče Tel.

Bez odgovora, Gart se okrenu natrag prema mestu sa kog su došli, i oni se privukoše čistini. Kada su stigli tamo, polegli su iza oborenog debela i zagledali se u kaveze obasjane vatrom. Gartovi sunarodnici sedeli su tamo ravnodušno.

“Njihovo drveće neće ponovo izrasti?”

“Da li bi tebi izrasla ruka?”

“Dakle, umreće?”

“Da.”

Gart kliznu u stranu, i Tel nešto kasnije ugleda narandžastu svetlost nalik na svica koji poskakuje između drveća: Gart, koji je držao granu sa svetlucavim žarom na vrhu. Tel mu se pridruži, i oni se prikradoše zadnjoj strani kaveza sa drvoljudima, pa Gart stavi vrh grane uz vez pri dnu jedne od motki. Dok su duvali u žar, drvoljudi unutra to su posmatrali, bez ikakvog zvuka ili znaka interesovanja.

Gart je preklinjao one unutra da izađu, ali ne dobi nikakav odgovor. Tel je zurio u narandžasti žar koji se sve više raspaljivao dok su duvali u njeđa, posramljen zbog Garta, zabrinut zbog onoga što je sam mogao da uradi. Kada se vez kaveza zapalio u minijaturnoj eksploziji belog plamena, Gart pogleda svoje drugove kroz dim i reče sa žestinom: “Znate šta su vam učinili kraljevi kičme! Znate šta će vam sledeće učiniti! Izađite i osvetite se, dočekajte kraj onako kako to dolikuje drveću. Dok vi to radite, mi ćemo moći da spasemo prijatelja koji je još u životu, a vi ćete ili skončati brzo, ili umaći i biti slobodni na velikoj kičmi kada nastupi vaše vreme.” On snažno trgnu motku i ona se razlabavi. “Hajde, izlazite napolje među njih i setite se onog dela vas koji su bacili u svoje vatre.”

Jedan od njih krenu napred i ispuza ispod podiđnute motke, a ostali se zġledaše, poġledavajući u sirove patrljke koji su im štrčali iz ramena^{my}, i oni kliznuše napolje iz kaveza. Za jedan tren svi nestaše u mraku.

“Bilo bi bolje da imamo nešto druġo za onaj druġi kavez”, reče Gart Telu. “Źar se ġasi.”

“Ima ġa još dosta u vatri.”

“To su Źivoti moġ roda.”

“Oni moġu osloboditi ostale.”

Gart klimnu ġlavom. “Gorimo vrelo. Ali, jedan od onih mačeva koje nose dobro bi nam došao.” Pa ponovo nestade.

Tel sačeka, onoliko blizu plivačicinoġ kaveza koliko je moġao da pride a da ne izroni na svetio. Iz kolibe kraj lomače i centralnoġ kaveza dopirali su zvuci smeha, a zatim svađe koja postaje sve ġora. Oko njeġa u šumi, čuli su se čudni zvuci, a onda nastupanje naġle tišine, i on zamisli drvoljude bez drveća kako ubilačku lutaju po mraku, zaskaču pijane straŹare dok se ovi teturaju da pišaju kraj stabala, obaraju ih i otimaju im mačeve kako bi ih zarivali među rebra druġi. Kraljevi kičme nisu se plašili nikoġa i sada će za to platiti, zaskočeni u sopstvenom selu, usred svoje bahanalije smrti. Zġađen slikama brutalnih ubistava, krajnje napet, Tel i bez svoje volje skoči na noġe kada se začu tresak i krici iz pravca plaže, a straŹari iz kolibe n čistini izjuriše i stustiše se niz stazu. “Platforma!” vikao je neko u daljini dok je Tel trčao do lomače i ġrabio ġranu. Iskre su letele u širokom luku sa plamtećeġ kraja dok je on trčao ka kavezu i zabijao zapaljeni kraj u vezove pri dnu motke. Ovaj kavez bio je bolje sačinjen, pa je potrajalo duže. Grančica krenu iza njeġa i plivačica ġa promuklo upozori^{my}; on zamahnu ġranom dok se okretao i dohvati straŹara u jurišu preko lica. StraŹarev podiġnuti široki mač odlete u kavez i poseče jednoġ zarobljenika koji ġlasno jeknu^{my}; sam straŹar moġao je samo da stenje dok ġa je Tel jarosno udarao po vratu i ġlavi. Kada se

Tel ponovo okrenuo kavezu, zarobljenici su presekli vezove mačem i tiskali se napolje, psujući u pola glasa jedni druge. Tel uze plivačicu za ruku i izvuže je napolje; bila je krupnija od ostalih i jedva da je mogla da prođe kroz otvor. Izgledala je omamljeno, ali kada joj je Tel rukama pridiĝao lice i pogledao je u oči, ona ga prepozna. Gart se ponovo pojavi i Tel umalo nije poveo plivačicu sa čistine, kada jedan od zarobljenika žurno reče: “Predivni spasioći, hvala vam beskrajno, molim vas, za mnom, znam gde počinje staza koja vodi uz kičmu!” Tako oni krenuše za njim, ali Telu se učini da idu pravo ka središtu tabora.

Krici su prosecali noć, a baklje su bacane visoko u drveće, i neka od njih su se zapalila, da bi i sama postala velike baklje, tako da je za ono Što su radili bilo isuviše svetla. “Sačekajte samo tren, molim vas”, reče zarobljenik koji je tvrdio da zna put, pa utrča u najveću kuću u taboru.

Neki od amputiranih drvoljudi izgleda da su pronašli 'X' za razvlačenje i zapalili ga. Zid kratera koji je zatvarao laĝunu pojavi se iz tame, blaĝo osvetljen zapaljenim selom. Iskre su lebdele među zvezdama i činilo se da se kosmos ĝasi, vatru po vatru. Zarobljenik istrča iz kuće sa vrećom u rukama. “Sada za mnom”, viknu on ushićeno, “i bežite ako vam je život mio!”

Oni potrčase za njim. Tel uze plivačicu za ruku, rešen da je ne izgubi u strci. Ali zarobljenik je sada ispunio reč i poveo ih kroz senke isprekidane vatrom do široke kaldrmisane staze, ne obazirući se na povike i jauke oko njih. Staza je vodila naviše do oboda kratera, a onda duž njeĝa, sve do mesta gde se zid kratera odvajao od velike padine masiva kičme. Staza skrenu na padinu. Pogledavši luk laĝune, oni videše selo prošarano zapaljenim drvećem i manjim mrljama vatre, i 'X' za razvlačenje koje je gorelo visoko, na plaži staklastoj poput leđa foke, i bile su tu dve slike sveĝa; jedna je gorela belim plamenom nad plažom, a druga, izokrenuta, buktela je jasnom žutom bojom u mirnoj vodi zatona.

8. OGLEDALO

Plašeći se potere kraljeva kičme, bežali su stazom ka zapadu mnogo dana, retko zastajkujući da poharaju tajna spremišta koje je otkrivao zarobljenik koji ih je vodio. U tajnim spremištima se nalazila odeća i obuća, kao i zakopani vrčevi sušenog mesa i voća, komadi tako tvrdi i suvi da nisu mogli ništa da prepoznaju sve dok ne bi poželi da žvaću; hrana je bila dobra, ali pošto ih je bilo sedmoro, ipak su bili gladni. “Ubrzo ćemo stići u moje selo”, reče zarobljenik jedne večeri pošto je razdelio oskudnu večeru i opremio Tela i plivačicu pantalonama, tunikom i čizmama koje su im odgovarale. Zarobljenik se zvao Tinu i imao je divan, široki odmeh; izgledao je zapanjen i oduševljen zbog toga što je umakao kraljevima kičme i često je zahvaljivao Telu i Gartu zbog toga što su ih spasli. “Kada stignemo tamo, ješćemo kao gospodari okeanskih dubina.”

Sunce je zašlo sat pre toga i linija oblaka iznad severnog horizonta bila ružičasta kao azaleje, na nebu boje lapisa. Njih sedmoro sedelo je oko male vatre: Tel, plivačica, Gart, Tinu i tri žene. Sve tri žene imale su lica koja kao da su bila izlivena u istom kalupu, a taj je kalup bio čudan; tamo gde je trebalo da im se nalazi desno oko, koža je bila ispupčena u drugo, manje lice, živahno i animirano, sa crtama koje nisu ličile na veće lice oko njega - izuzev činjenice da je njegovo desno oko bilo ponovo zamenjeno licem, veoma malim licem — koje je imalo još majušnije lice tamo gde je trebalo da mu se nalazi desno oko, i tako dalje i tako dalje, sve do kratkog zakrivljenja na granici vidljivosti, i nesumnjivo još dalje.

Zbog te čudnovatosti, lica tri žene bila su impresivna, pa čak i zastrašujuća, a pošto su tri lica pune veličine retko progovarala, Tel je uvijek osećao da se, kada govori sa njima, zapravo obraća jednom od manjih lica — možda sa onim najmanjim, koje se nije moglo videti — koje bi svakog trena moglo da odgovori majušnim, visokim pištanjem.

Ali sada tri žene ustaše ispred Tinua i jedna reče: ^{my} “Hoćemo da znamo šta si uzeo u zalivu Kataptron.”

“Uzeo sam ovu vreću”, reče Tinu, “i ona je moja.”

“Ona pripada svima nama”, reče žena u sredini, ^{my} glasom teškim i sporim. Njene saputnice priđoše Tinuu sa strane. “Pokaži nam šta je to.”

U sutonu je bilo teško razaznati da li to izrazi ili svetlost vatre trepere preko Tinuovo^{my} du^{my}go^{my} i pokretno^{my} lica. Tel i plivačica nagnuše se zajedno napred kako bi bolje pogledali ovaj mali sukob, a Tinu ih zablesnu svojim prijateljskim osmehom. “Pretpostavljam da je to pravedno”, reče on i uze torbu koja mu je visila o ramenu. Dok je razvezivao uzicu kojom je bila stegnuta, on reče: ^{my} “Evo”, pa izvuže nešto iz torbe, nekakav mali sjajni tanjir.

“Zlato”, reče licežena u sredini.

Tinu klimnu ^{my} glavom. “Da, u neku ruku. Ali, to je u stvari i više od toga. To je o^{my}gledalo, vidite?” ^{BalkanDownload}

On ^{my} ga podiže — okruglo ^{my} glatko o^{my}gledalo bez rama, stakla zlatno^{my}g umesto srebrno^{my}g. Podignuto naspram tamno^{my}g istočno^{my}g neba, zablistalo je kao lampa i otkrilo bo^{my}gatu plavu liniju na ru^{my}žičastoj podlozi.

“To nije obično o^{my}gledalo”, reče Tinu. “Moj narod će nas velikodušno na^{my}graditi kada dođemo sa njim, uveravam vas.”

On ^{my} ga vrati natra^{my}g u vreću i Telu se za trenutak učini da sa njim u vreću trpa i samu svetlost, sve dok snažnim trzajem nije zate^{my}gao uzicu. Vetar je duvao iznad njih, ispod je ležala mirna površina mora, a na istoku se uzdizao mesec čije je rošavo lice bilo okruglo i blistavo; ^{my} gledajući u nje^{my}ga, a zatim u brze žute barjake vatre, Tel najednom oseti da hoda bo^{my}gatim svetom. Noćna plaža i deca velikih ruku, trčanje po moru putem od odblesaka...

Sledeće zore krenuli su dalje. Tel je isprva bio srame^{my}žljiv u prisustvu plivačice, čak malo i uplašen; ona nije mo^{my}gla da zna koliko mu

je njen lik bio važan pre spašavanja, i nije znao šta da joj kaže. Ali sada je hodao za njom ili kraj nje, u zavisnosti od širine staze, i dok su hodali postavljao joj je pitanja. Koje ona? Čega se seća pre noći kada su bili izbačeni na plažu? Šta ih je dovelo do toga da se nađu pod vodom? Kako se zove?

Samo je odmahivala glavom. Sećala se noći na plaži; dalje od toga nije ništa mogla da kaže. Usredsredila je pogled na svoja duga stopala koja kao da su s mukom opštila sa kamenjem, i retko ga je gledala. Nije mu smetalo. Tešilo ga je to što hoda sa njom i zna da neko sa njim deli misteriju dolaska na poluostrvo. Bila je njegov drug u izgnanstvu, kretala se kao plesačica uhvaćena u težoj gravitaciji od one na koju je navikla i osećao je zadovoljstvo samim tim što ju je gledao dok joj je sunce peklo smeđu kosu izbeleiu na krajevima i prljilo joj bleđu kožu tako da je postajala crvenkastosmeđa. Neke njene osobine često su Tela podsećale na tu prvu noć: položaj njenih širokih ramena, profil njenog dužog nosa. Sa razgovorom ili bez njega, sa njom mu je bilo lakše.

I tako su išli ka zapadu, a poluostrvo je ponovo postalo strmo i usko, granit tvrd poput gvožđa i toliko siv da je prelazio gotovo u crno, istačkan ružičastim kvarcnim čvorićima. Strmine sa obe strane postale su tako ekstremne da nisu mogli da vide ništa osim kratke zakrivljene kamene padine, a onda okean, nekoliko hiljada stopa ispod njih. Tinu im je rekao da su ovde zidovi morske litice konkavni, tako da su koračali po kamenoj cevi koja je ležala na uskom vertikalnom listu od stenja, sa ljuskama poput glavice luka; na nekim mestima, rekao je on, zidovi litice otvarali su se ni u šta, pa su hodali po lukovima iznad otvorenih rupa, zvanim Zmijske Kapije. “Da se nalazite na stazi plime, mogli biste da se popnete u njih i da sednete ispod džinovske kamene duge, sa vetrom koji zavija kroz rupu.”

Umesto toga, pošli su stazom usečenom do visine struka u čvrsti tamni kamen, kako bi donekle bili zaštićeni od pada. Svakoog dana Tinu je

govorio da su sve bliže njegovom selu, i kao da želi da potvrdi to, staza im se menjala pod nogama, neprimetno prerastajući iz jedva dodirnutoḡ kamena u labave ploče, a zatim u kaldrmu postavljenu u prstenovima koncentričnih, preklapajućih lukova, i konačno, jednoḡ ranog jutra ubrzo pošto su krenuli, u ḡlatki mozaik načinjen od malih uḡlačanih seḡmenata ruḡičastog kvarca. Duḡi uvoji tamne hornblende bili su uḡraḡeni u taj ruḡičasti drum, tako da prave slova iskošene azbuke, a Tinu je otpevao reči koje su ona sačinjavala ushićenim tenorom, “Pesmu mističnog dolaska u Oju”, kako je objasnio, fluidnim slogovima nalik na zvuk najvišeḡ žubora potocića na plaḡi.

Tada predoše preko uzvisine grebena i tamo, okrenut zapadnom moru, udenut u strmi vis na vrhu litice, bio je ḡrozđ okrećenih zdepastih zḡrada, poredanih u ḡuste redove tako da uski sokaci budu zaštićeni od vetra. Terasa za terasom bila je usećena u uvojitu padinu, sve dok nisu dosezale do strmine koja je visila nad morem; odatle se belo stepenište spuštalo u cik-cak niz jarak ka majušnoj luci u podnoḡju, sa tri bele zḡrade i dokom, blistavim poput priveska koji visi sa Oje.

9. ČAROBNIJACI OJE

Pri ulasku u selo pozdravila ih je ḡomila ljudi i žena koji kao da su se slučajno tu okupili, kao da bi se tu našli čak i da se Tinu i njegovi pratioci nisu pojavili; ali kada su videli Tinua osmehnuli su se, većinom, i čestitali mu zbog povratka. “Malobrojni su oni koji umaknu kraljevima kićme”, reče jedna žena, a drugi ih sa smehora okruḡiše kako bi dodirnuli Tinua i njegove saputnike, dok je Tinu pevao pesmu sa mozaika staze, dovršivši je veselim skokom u vazduh.

“Mislio sam da se nikada neću vratiti ovamo”, uzviknu on, “a nikada i ne bih da nije bilo ovog ovde Tela, koji se ušunjao u selo kraljeva kićme one noći kada je trebalo da nas rastrḡnu na ukrštenim stablima. On nas je oslobodio, on nam je spasao život!” Ushićeno, on zaḡrlji Tela, pa

dodade: "On nam je svima omogućio da se vratimo u Oju..." a onda izvadi ogledalo iz torbe o ramenu.

Zavlada tišina i gomila kao da je istovremeno ustuknula i nagrnula. Tel pomisli da može da čuje zvuk mora, mrmor duboko ispod. Žena odevena u šafronsku haljinu reče: "Pa, Tinu, tvoj povratak je jedno, ali ovo..."

Opšti smeh, a onda ih povedoše u uske ulice sela. One su se ili pružale kroz varoš u jednostavnim lukovima, ili su se pele u nju strmim mermernim stepenicama, a svaki stepenik bio je ulegnut u sredini od vekovne izlizanosti. Svaki sokak i uličica bili su oivičeni okrećenim zdepastim zgradama, često islikanim gracioznim kosim slovima. U vreme kada su stigli do majušnog trga na suprotnoj strani sela, sunce je bilo nisko na horizontu i probilo se kroz oblake da bi najednom svaki zapadni zid bio zlatan poput Tinuovog, a mnogi prozori okrenuti ka zapadu zaslepljujuće beli.

Oko trga se nalazio prsten restorana, i svaki je imao grozd stolova napolju, a dok je suton curkao u sve unaokolo, u krošnje malog izuvijanog drveća ili na prozore stavljeni su fenjeri i ljudi su jeli i pili do duboko u noć. Tel, plivačica i tri licežene jeli su halapljivo i napili su se od žestokih pića koja su postavljena pred njih, a seljani su plesali, dok su im se duge pantalone i haljine vrtele poput boja kaleidoskopa, jardi tkanine uskovitlani ispod snažnih i žilavih golih torzoa, i muškarci i žene plesali su kao bogovi, tako da su posmatrači bili šokirani kada se razbila boca i kada im se u vidokrug, sa strane, našla boja krvi; tuča, brzo prekinuta, prevaziđena veseljem čarobnjaka Oje. Ogledalo je bilo vraćeno.

U danima koji su usledili, slavlje se nastavilo. Konačno postade jasno da je takvo stalno stanje stvari u Oji, da čarobnjaci tako žive. Sipali su morsku vodu u kamene bačve, a kasnije točili piće iz slavina na dnu bačvi. Morski lavovi donosili su im svakodnevno ribu u zamenu za to piće; ta stvorenja su plivala pravo do doka u dnu litice i promuklo lajala dok su

odlađala duge, trooke ribe na dok. Kasnije su čarobnjaci deo riblje^g mesa pretvarali u tvrde tamnocrvene bifteke, čiji ukus nije nimalo ličio na pahu^ljičastu ribu. Njihova deca održavala su vrtove i čuvala koze — i ukratk^o, živeli su životom zadovoljstva, igrali složene ig^re, odavali se teško razumljivom proučavanju i izvodili rituale i ceremonije. Tinu je svoje saputnike vodio sa sobom g^de g^od da je išao i predstavljao ih kao svoje spasioce, a oni su bili iscrpljeni od toliko^g slavlja.

Jedno^g dana, da bi to izbegli, Tel i plivačica sišli su stazom niz stepenište koje se strmo^glav^o spuštalo natrag^g do mora. Usp^ut su prošli kraj zaraslih temelja i zidova bez krova ispunjenih korovom^g; ostaci ranijih Oja, zbačenih zemljotresima u more. Na doku ispod njih nekoliko čarobnjaka stajalo je i razg^ovaralo sa morskim lavovima, uzimalo njihov krvavi ulov i sipalo im iz posuda piće niz g^rla. Čak ni njihove najg^ore kletve nisu mo^gle da oteraju jato g^alebova i oni su ih na^dletali i ludački kličali sve dok morski lavovi nisu počeli uz lavež da skaču visoko u vazduh, izvijajući svoja sluzava tela nalik na puževe dok su hvatali ptice i mleli ih malim, moćnim ustima. Konačno g^alebovi odleteše, a lavovi otplivaše ostavivši na talasima ostatke pernatih leševa.

Posle njihovo^g odlaska, Tel i plivačica svukoše odeću i uroniše. Pod vodom, Tel se smesta uplašⁱ, ali prizor plivačice koja je zamasima uranjala sve dublje bio mu je nekako poznat i čudnovato ohrabrujući. Ostao je pod površinom koliko g^od je mo^gao da zadrži dah, a onda joj je pridružio u plutanju na talasima koji su se uzdizali kako bi se razbili o liticu. Dok su njih dvoje jahali na talasima ostajali su potpuno u vodi, plutajući poput morskih lavova, pa bi ih talas brzo povukao napred da bi oni onda zaronili kako bi izbegli da udare o liticu ili dok. Za to vreme, dok su bili bacani kroz vodu u dvema putanjama prostora i vremena koje su se ukrštale, Tel je g^ledao u plivačicino du^go g^olo telo i osećao kako nje^govo teče zajedno s vodom, sve dok mu nije postalo previše teško da zadržava vazduh, ne zbog to^ga što je ostao bez daha, već zato što mu je bilo potrebno da kliče od radosti.

Kada su' se uspeli natrag na izlizano kamenje doka, tamo se nalazio Tinu, osim što je sada on bio žena koja se smejala kontraaltom na izraz na njihovim licima dok se svlačila i skakala uvodu; lice joj je sasvim jasno bilo Tinuovo, tu nije moglo biti greške uprkos tome što je bilo uže, ženstvenije — ali opet, bilo je jasno da to nije ni sestra ni bliznankinja, ne, ništa do sam Tinu, koji je izmenio oblik u vitku žensku figuru. Tel i plivačica se zгледаше, zbunjeni transformacijom; a na polovini duгог uspona uz stepenice Tinu ih stiže, ponovo muškarac, pa koketno zagrli najpre plivačicu, a zatim i Tela (vitkim vlažnim rukama koje im je brzo obavio oko ramena), da bi se onda grohotom nasmejao njihovim licima.

Tog sutona poveo je njih i licežene dole do ruševina prethodnog sela. Tu su izlomljene zgrade ispustile svoje bačvaste krovove na pod, a izlizane rascepljene daske starog nameštaja još su štrčale između ulegnutih opeka. Drugi čarobnjaci postavili su fenjere u krugu oko nečega što je izgledalo kao napušteni trg, još manji od onog iznad, i u duгом sutonu punom lavande okupilo se još čarobnjaka, prvi put tmurnih, sa dosta pića. Na nebu iznad njih, ptica je lebdeła na vetru i hvatala poslednje zrake sunca, beli kliktavac koг je zalazak sunca obojio u ružičasto, krila uzmaćanih u brzoj, složenoj šari koja mu je dopuštala da ostane u vazduhu.

Tinu uze ukradeno oгledalo iz torbe i postavi ga na niski drveni stalak, na istočnom rubu kruga koji su načinili čarobnjaci. Nasuprot zvezdanom istoku nalazio se krug čistог ružičastог sjaja. Kada je Tinu seo, krug čarobnjaka bio je kompletan i oni zapevaše, lica okrenutih naviše ka ptici na vetru koja je jahala na poslednjim zracima sunca. Svetlost je iscurela iz neba i vetar je duvao kroz oгroman prostor sutona i mora, i Tel, iznenadivši i sebe, osetivši stari poriv, reče: “Kao što umete da menjate svoj oblik i primoravate svet da vam služi, možda možete i da mi kažete kako je ovaj svet postao takav kakav je.”

Svi se zagledaše u njeĝa. “Mi imamo samo jednu priču”, reče Tinu konačno, ljubaznim ĝlasom, “baš kao i svako drugi.”

Priču preuze neki drugi ĝlas, ĝlas starice; bilo je nemoguće videti ko to ĝovori u kruĝu lica. “Vasiona je prsnula iz mehura veličine oka, pre nekih petnaest milijardi ĝodina, i od tada se neprestano i dalje rasipa. Dostići će svoj krajnji spoljni domet u vreme našeg života i srušiće se natrag u oko ĝustine koje je oko Boŝje, a onda će početi iznova, baš kao i prethodni put, i onaj put pre toĝa, večno. Tako se svaki vaš dah već doĝodio nebrojeno puta, a svi smo mi samo kipovi u vremenu za Boŝje oko.”

“Što se ovog sveta tiûe”, reče ĝlas nekoĝ starca, hladan, ĝrub ĝlas, “ovog puta-planine preko praznog mora, ekvatorijalnog poluostrva koje kruŝi oko velikog ĝlobusa: evo kako je do njeĝa došlo.

Boĝovi lete svemirom u staklenim mehurovima i njihove moći prevazilaze naše koliko i naše prevazilaze moći kamenja na kom stojimo, koje zna samo da istrajava. A jednom davno, boĝovi su putovali kroz ovaj zaboravljeni zaton noćnog mora, i da bi im prošlo vreme raspravljali su o filozofiji.” Tu ĝovornikov ĝlas postade oštar, a sečivo svake reći sve britkije, sve dok one nisu postale oštre poput ukusa Gartovog ramenog ploda, prostreljujući Tela istovetnim ĝorkim šokom. “Raspravljali su o esteticima, o krajnje metafizičkim filozofskim problemima. Jedan od njih reče da je lepota kvalitet vasiona nezavisan od bilo čegã druĝog, da je udenuta u tkanje postojanja kao sila teŝe, u šari koju niko ne može da istrĝne napolje. Drugi mu se suprotstavi: lepota je bol smrtnosti, reče taj boĝ, svojstvo svesti, i ništa nije lepo osim ako se ne posmatra kroz ljubav izgubljenog vremena, tako da ĝde ĝod lepota postoji, ljubav je takođe prisutna, i to prva.”

Tu proĝovori novi ĝlas, na samom rubu ĝorčine. “I tako se saĝlasiše da to stave na probu, pa pošto su bili boĝovi, i samim tim poput nas, sa manje neznanja ali ništa manje svirepi, odlučiše da transformišu i

nasele jednu od planeta kraj kojih su jezdili, pa potopiše sva njena kopna osim ove kičme pod beskrajnim morem, a onda učiniše da ono što je preostalo bude onoliko lepo koliko su mogli da zamisle; ali ujedno iz svega isisaše ljubav, da vide hoće li lepote i dalje biti. I evo nas tu.”

Tišina. Za trenutak, Tel oseti da pada.

Poslužavnik je kružio okolo, i Tel učini kao i ostali, pa uze sa njega tanku belu oblandu, osetivši moćni poriv. Pojede to i koža mu zapećka kao da se kristalizuje. Kada je podigao pogled, i dalje je mogao da vidi kliktavca kako lebdi iznad njih, crnu zvezdu među zvezdama svetlucavim i belim. Površina ogledala sada je bila tamna i sjajnojubičasta, nimalo nalik na zapadno nebo koje je potamnelo poput istočnog; dok mu je pogled tonuo u dubinu bogate i sjajne boje, kruž se uznemiri i jedno od dece čarobnjaka upade među njih. “Kraljevi kičme”, prodahta devojčica, “na Tera Kapiji.”

Svi čarobnjaci poustajaše.

“Tako”, reče Tinu, “znači da moramo malo da požurimo.”

Nekoliko njih brzo zgrabiše Tela za ruke i noge; dok se otimao mogao je isto tako i da se bacaka okačen o gvozdenu kuku. Koža mu se lomila. Plivačicu i tri leležene držali su pozadi. Tela podigoše i prenešega do ogledala.

Tinu se pojavi kraj njega, dodirnu mu slepoočnicu. Osmeh mu je bio željan. “Zahvaljujem za izbavljenje”, reče on žovijalno, a onda formalnijim glasom: “Kroz ogledala konačno vidimo stvari onako kako treba.”

Oni mu gurnuše levu stopu kroz površinu, koja je bila glatka poput čaše vode pune do samog ruba, istovremeno potpuno ljubičasta i potpuno zlatna; a stopa uđe do članka. Sada je imao levu stopu sačinjenu od vatre, kako se činilo, i uvijao se u neumoljivom stisku, uz povike. Tinu saosećajno klimnu glavom, pa je nakrivi. “Bol je ono što najviše dokazuje da živimo. Ništa ne služi bolje da nam privuče pažnju na naša tela i na

metronome mesa koji u njima otkucavaju, tempirajući bombe koje će jednog dana eksplodirati i okončati vasionu. Pamti!”

On istupi i nagnu se nad Telovo lice, pa ga pogleda ljubopitljivo. “Stvarno, postoji tako mnogo vrsta bola.” Oni mu gurnuše nogu do kuka. “Da li pulsira, vibrira, probada, seče, bode, pali? Da li stiska, grize, grči, čupa, peče, prži, kida? Pecka li, bocka, ježi, udara, svrbi, ledi, buši? Je li površinski ili istinski? Možeš li se setiti još nečega? Možeš li mi reći koliko je osam puta šest? Možeš li sasvim da udahneš i da zadržiš dah?”

I sa tim pitanjem Tela gurnuše još dublje. Kratko buktanje genitalija, mučno izvijanje stomaka, čitava njegova koža postala je organ bola, svaki njegov atom obrtao se u uzaludnom naporu da odleti — i Tinu, sa osmehom, nagnut nad njegovo lice, i dalje pun pitanja, sa rečima sve sporijim, sve glasnijim, sve razvučenijim: “jeli tup, bridi li, da li je napet, nežan? Da li dere, čepa, iscrpljuje, gadi? Je li zagušujući, zastrašujući, kažnjava li? Žestok, strašan? Zaslepljujući? Užasavajući? Mučan? Neizdrživ?”

Tada primakoše i njegovo lice sjajnoj površini i slika u odrazu bila je slika potpuno nepoznatog biča, naduvenog, debelog vrata, iskolačenih očiju — “Nikada nisam tako izgledao”, pokuša Tel da kaže, siguran da umire. U poređenju s ovim, ‘X za rastezanje’ bilo bi blagoslov, pomisli on, i uz jedan poslednji pogled na nasmejano Tinuovo lice, prođe kroz staklo i nestade.

10. KROZ OGLEDALO

Plave zvezde pred njim, crvene za njim. Sjaj uljane lampe u biblioteci. Znamo više nego što nam saopštavaju naša čula, ali kako? Kako? Stari smeđi globus, police sa knjigama, iza toga staklasta sfera, slika zida. Mlečno crnilo galaktičkog jezgra, prevrtanje sve niže, niže, niže, niže. Spuštanje u slučaju opasnosti. Opasnost. Čulno uspeće do svesti.

Ispužen na tlu, sa ukusom okeana u grlu. Jednom se sa roditeljima sapleo i razbio nos, živa slika sunčanog bola i sladoleda od čokolade, dole kraj kanala punih đubreta, staklasti sjaj kao ukus krvi koji obliva svaku suncem ispranu manifestaciju sveta. Ispunjen iznenadnim jadom za izgubljenom prošlošću, Tel drhtavo sede i obrisa nos, pa ispljunu crveno. Krvava pljuvačka na neravnim kamenim pločama, punim mrtvog korova. Čitavo selo Oj a bilo je u ruševinama, zidovi visoki samo blok ili dva. Tamni vetarje zavijao kroznjega, a korov je šuštao, prošli suvekovi ibilo je jasno da više nikada neće videti plivačicu iz noći na plaži, bila je to neopoziva prošlost. Sva njegova prošlost nestala je zauvek, čak da je i mogao da je se seti; pošto je osećao gubitak zbog ono malo stvari kojih je mogao da se seti, možda je i najbolje to što je toliko zaboravio. Ali, znao je da je imao život, detinjstvo, pubertet, osetio je njegov intenzitet i znao je da se ovaj nikada neće vratiti, bez obzira na to šta on bude uradio, čak da se savršeno i sećao svakog njegovog trenutka, kao što je osećao da se seća, ali da se sve to nalazi tik iza neke nepropustljive opne u njegovom umu, da mu pritiska misli dok bol toga ispunjava sve.

A opet, nije zaista ni bilo važno seća li se ili ne. Ako živiš život i grabiš ga snagom stisnute pesnice bebe, on će ti opet izmaći divan poput planinskog neba u suton i nikada se više neće vratiti; ni tren u tamnoj biblioteci, ni podne kraj ribnjaka, ta plaža obasjana mesečinom i topli dodir peska, ništa od toga, ništa od toga, ništa od toga. Kako je voleo prošlost u tom trenu, kako je želeo da mu se vrati! Večno vraćanje, kako su rekli čarobnjaci; ah, gotovo da bi vredelo biti mehanizam na navijanje, bronzano stvorenje sudbine, ako bi se tako sve moglo imati iznova, iznova i iznova. Dok god je pri svakom vraćanju to izgledalo novo, ko ga je bilo briža? On je u svakom slučaju bio stvorenje sudbine, prisiljen silama potpuno van njegove kontrole. Pomeranje kažiprsta levo umesto desno bilo je spram sudbine ogroman napor, a bilo šta više od toga bilo bi suviše tražiti, bila bi to samo voda koja za tren prska uzbrdo; na posletku bi se savio uz zakrivljenje prostora i vremena, koje konačno vodi do mora.

Sudbina je put sa najmanje delanja. Ako nikada ne znaš da je ona samo vraćanje, to samo znači da osećaš gubitak, iznova, iznova i iznova. Ali, on je voleo život, znao je da jeste, i ono dobro i ono loše, i želeo je da ga zadrži dovek, u potpunosti, da ga posmatra sa neke večne plaže i možda kroči natrag u njega, trenutak tu, trenutak tamo, zagledan kroz prozor u uličnu svetiljku, голу granu, sneg koji pada, da sluša melodiju na klaviru uz žar vatre, u tim trenucima bivstva kada se činilo da je čitava prošlost u njemu, živa, obliveni trenutak i samo trenutak sa osećanjem — sa svakim osećanjem, istovremeno.

Vetar je uzdisao u korovu. U njemu, metronom mesa kuckao je tik, tak. Život je isticao malo po malo, zagorčavajući svaku radost rimom jada; a on je hodao unazad u budućnost, mašući i uzvikujući: “Zbogom! Zbogom! Zbogom!”

Bilo je mračno. Mogle su se videti samo čiode od zvezda, najviše. tuce njih iako je nebo bilo tamno kao ženica oka. Drhteći od straha, on ustade i zatetura se uz jedno od mermernih stepeništa, sada punih otpadaka od kamenih blokova koji su beličasto svetlucali pod nogama, očito nekim unutrašnjim sjajem, tako slabim da je bio na granici vidljivosti. Video je skelet sveta.

Na kičmi ga je pogled na oba mora dezorijentisao, bukvalno time što je shvatio da će sunce izići na zapadu, a da će on morati da hoda ka istoku ka novom tlu kako bi pobeđao kraljevima kičme. Opet, ohrabrilo ga je to što vidi oba okeana, što je opkoračio visoki rub poluostrva, što jaše na leđima sadašnjosti dok ova vijuga poput zmije u budućnost. Stajao je tamo jedan trenutak i uživao u pogledu i gorkom ujedu vetra.

Kada je ponovo spustio pogled ka tamnim i svetlucavim ruševinama Oje, ugledao je figuru koja se pela terasu za terasom, provlačila između zidova i s vremena na vreme kao da je trenutno skakala s jednoг mesta na drugo. Figura podiže pogled i oči joj' zablistale kao dve zvezde na tamnom licu. Tel zadrhta i sačeka, znajući da figura dolazi da

mu se pridruži; a ona to i učini, što je potrajalo najveći deo noći, iako se brzo kretala.

Konačno, figura mu se približi: muškarac, mada tako vitak i fluidnih pokreta da je izgledao androgini, ili feminiziran. Koža mu je bila crnja od neba, tako da su se njegov osmeh i oči činili bestelesnim iznad odeće koja je svetlucala poput kamenja. Oje, ocrtavajući njegovo vitko telo. “Kraljevi kičme su nam na tragu”, reče on vedrim, prijateljskim glasom. “Izbegavanje uspeva samo izvesno vreme. Ako želiš da pobegneš, moraš da se krećeš brzo. Ja mogu da ti pokažem put.”

“Vodi”, reče Tel. Znao je da može da veruje toj prilici, iako je istovremeno drugi deo njegovog uma bio svestan toga da je ona samo manifestacija Tinua. Intonacija glasa bila je ista, ali nije bilo važno. Ovome se moglo verovati. “Kako ti je ime?” upita Tel, da bi bio siguran.

“Ja sam Nausa”, reče prilika i pruži ruku u gestu poverenja kako bi lako dodirnuo Telovu mišicu, dodirom ugađenim i erotičnim. “Ovuda.”

On povede Tela do strme provalije grebena, ni nalik na bilo šta što je Tel ikada ranije video. Ovde se kičma poluostrva obrušavala i udaljavala glatkim, ravnim nagibom, kao da je neko ogromno sečivo izbrijalo planinski masiv, odseklo ga pod ostrim uglom naniže, ka plaži. Ostale su litice na severnoj i južnoj strani, dok se sama zaseklina spuštala pod uglom od gotovo četrdeset pet stepeni. Ogoljeni kamen zasekline bio je gladak kao staklo i crn, što je donekle ukazivalo na to da će na dnevnom svetlu biti tamno siv. Spuštanje tom klizavom padinom na nogama bilo bi izuzetno teško, ali Nausa je posegnuo duboko u procep u granitu i izvukao dve lake saonice, obe beličaste boje. Dna saonica bila su glatkija od padine staklastog kamena, i nisu imale nikakve žlebove niti upravljački mehanizam. “Naagneš se na onu stranu na koju želiš da ideš”, reče Nausa. “Padina nije baš ravna s leva na desno, tako da moraš malo da upravljaš da ne bi preleteo preko litica. Samo me prati, i pazi na džombe.”

I pre nego što je Tel mogao da klimne glavom, on skoči na svoje saonice i krenu.

Tel baci saonice na tle, pa sede na njih i poče brzo da kiizi niz padinu. Nausa je bio uočljiva tačka ispod njeđa i usecao je svoje slalom-krivine po nekom nevidljivom kursu. Zasečena padina bila je široka samo nekoliko stotina stopa, mada se širila dok su se spuštali niže. Džombe i krivine nevidljive za oko bacale su Tela levo i desno dok je dobijao na brzini, ubrzavao nečim što je izgledalo kao stopa ubrzanja; shvatio je da mu je jedina nada da preživi da prati svaki Nausin potez, iako je to značilo da mora da se kreće brzo koliko i Nausa i da mu je sve vreme za petama. Nausa je leteo niz padinu, usecao široke krivine i uzvikivao od radosti — Tel je mogao da čuje povike kako lebde natrag ka njemu, dok je Nausa novim nemogućim zaokretom izbegavao litice. To je bilo uzbudljivo gledati i Tel i sam povika, nagnjući se nisko levo ili desno kako bi pratio Nausin smeli trag, i uprkos činjenici da je to ličilo na sankanje otvorenom ledenom padinom sa liticama s obe strane, Tel poče da uživa — da uživa u razmatranju Nausinog umeća i sopstvene reprodukcije toga, u oštroj buci saonica i vetru koji mu je šibao po licu, u suzama koje su mu tekle preko ušiju i iznad rubova litica u prostor, da bi pale kao zvezdana rosa u prvobitnu so.

Bila je to duga vožnja, ali nije trajala mnogo. Na dnu oni izleteše na travu doline i preturiše se preko glave. Nausa uze saonice i strpa ih iza okrugle gromade nasadene na greben. Ovde dole, poluostrvo je bilo drugačije: kamen star, vremešan i posiveo, kičma samo pedeset do stotinu stopa iznad bučnog mora, a plaže sa obe strane široke, sa peskom belim da belji ne može biti, čak i u noći bez zvezda. “Južna strana je lakša za hodanje”, reče Nausa i krenu niz severnu stranu.

Tel viknu hvala i spusti se ka južnoj strani, pa krenu ka zapadu, prema osvit. Sunce će uskoro granuti, nebo na zapadu počelo je da plavi. Beli pesak mu je bio čvrsto utaban pod nogama; hodanje po njemu

izazivalo je škripav zvuk, škrip, škrip, a zgraženi pesak dizao se pred Telovim nogama u kratkim fosfornim bleskovima. Dine iza plimnog pojasa bile su uredno izreckane i prekrivene gustom kratkom travom, od vetra poleglom, tako da pokazuje zapadno, ka zori. Tu dole, kupola neba bila je svetlija i mutnija, a plavetnilo zore bilo je poput svetlucavo^{gov}g pastela. A onda, dok je hodao, u vidokru^{gov}gu iznad njega počese da se pojavljuju zvezde i on stupi do kolena duboko u plažu, kao da je pesak od želea; tonuo je u njega, nebo je bilo ružičasto kao trešnjev cvet, a on je bio do godišnjih kostiju u pesku, i davio se u njemu.

II. U TALASU

Sunce mu je bilo vrelo na obrazu. Bilo je previše svetlosti. On se okrenu na pesku, zakloni oči šakom i malčice podiže očni kapak: mozak mu je bolno pulsirao, a zlatna šara na belo^{gov}j podlozi zamučena trepavicama nije mu značila ništa, da bi se onda srasla s trzajem koji mu uspravi telo. Na širokoj jutarnjoj plaži ležala je plivačica. Iza nje ležali su Gart i tri licežene, sa lišćem u kosi i dugim ogrebotinama na mišicama i nogama. On onda vide obličje ogledala, u torbi stisnutoj pod plivačicinom ispruženom rukom. Sedeo je i umalo da se skotrlja na njenu stranu, dok mu je svaki mišić krčkao kao da je izdeljan u drvetu. On joj prodrma mišicu, plašeći se da dodirne torbu u kojoj se nalazilo ogledalo.

Ona se probudi i on je upita šta se dogodilo. Ona se zapilji u njega.

“Ne sećam se”, objasni on. “Mislim, Tinu i ostali gurnuli su me kroz to”, pokazavši na torbu sa ogledalom, “Posle toga...”

Govorila je sporo. “Kraljevi kičme su napali i sve se zapalilo. Čarobnjaci su te ostavili na trgu, ogledalo takođe. Podigli smo te i odneli, a uzeli smo i ogledalo. Onda si se ti probudio i rekao nam da te sledimo, što smo i učinili. Popeli smo se liticom kraj Oje kako bismo umakli čarobnjacima i kraljevima kičme, a sledeće noći popeli smo se na kičmu i krenuli ka zapadu. Najviše vremena proveo si pričajući, ali nismo mogli

da vidimo kome to pričaš. Gart je nosio oĝledalo. Kićma se spustila u šumu i ti si sve vreme trćao, a mi smo te jurili. Onda se činilo da nikada nećeš moći da nas vidiš, pa je Gart rekao da bi trebalo da te ĝurnemo natrag kroz oĝledalo. Učinili smo to i ti si ispao napolje, onesvešćen...”

“Mogli ste prosto da me ĝurnete kroz oĝledalo?”

“Ne, isprva nije delovalo, kada smo pokušali bilo je tvrdo kao staklo, ali Gart reće da to mora da bude u suton, na kićmi, sa jastreboom klišavcem koji lovi na zapadnom nebu. Čekali smo tri dana dok nismo videli jednoĝa, a onda je delovalo. Ali, pošto si prošao, opet si zaspao. Tako smo čekali, pa smo zaspali i mi. Gladna sam.”

Ostali su počeli da se meškolje na zvuk njihovih ĝlasova. Oni se probudiše i vazduh plaže ispuni brbljanje ĝlasova ĝlasnije od šištanja razbijenih talasa. Dok su pričali međusobno, otišli su do mora bezvoljno, podstaknuti ĝlađu. Poluostrvo se pretvorilo u nešto po čemu je Tel putovao dok je bio iza oĝledala: u nisku pošumljenu humku koja je kao zmija vijugala kroz more, sa peščanim mesečevim zatonicama koji su se smenjivali sa krećnjačkim rtovima. Oni odoše do sledećeg zatona. Plaža je bila strma, šljunkovita, i rikala je i ĝundala sa svakim brzim napadom i povlačenjem talasa, a među milionima oblutaka koji su menjali mesta i koji su, kada su bili vlažni, izĝledali kao poludraĝo kamenje, pronašli su krabe, jeĝulje, nanose morske trave koju su licežene proĝlasile jestivom, ijednu ribu iznenađenoĝ izĝleda koju je talas izbacio da bi je Gart uĝrabio. Dok su lovili, išli su ka zapadu, satima i satima sve dok se sunce nije spustilo nisko. Čvorovi staroĝ i istrošenoĝ peščanoĝ kamena stajali su tu i tamo kao kićmeni pršljenovi u kržljivoj šumi i oni su se popeli do jedne od tih košćatih, izbočenih ĝromada prikupljajući usput suvo drvo, i u suton su zapalili vatru pomoću Gartovog kresiva. Svako parće hrane iz mora bilo je ukusnije od prethodnoĝ, a poslednje je bilo bolje od proizvoda nekog majstora kuhinje. Oblaci su dolazili sa juĝa kao da je iznad njih neko šutnuo i razmotao urolani tepih, a sunce koje je tonulo obojilo je

tanki sloj pod površinom delikatno žutom bojom. Njihova vatra plamtela je u dođom sumraku, a zapenjeni talasi bacakali su se na vetru, tako da im je bilo kao da se nalaze na palubi broda.

Svakođ dana tražili su hranu i išli ka zapadu, da bi noći provodili na izbočinama. “Hoćemo li ubrzo doći do vašeg naroda?” upita Tel licežene.

“Možda.”

Požurili su dalje, hodajući po plažama i vlažnom okruglom kamenju koje je kuckalo jedno o drugo po čitav dan. Uveče, oko vatre, izvlačili su ođledalo iz torbe i oprezno ga zagledali. Svako od njih video je u njemu različite stvari, i nisu mogli da se usađlase oko njegove boje. Boja lososa, zlata, bakra, lapisa; takva divergencija opažanja bila je zastrašujuća i oni su se rođušili jedni na druge, sklanjali ga i nelagodno spavali.

Jedne zore, Tel se probudio. Prethodne noći, ođledalo je bilo ostavljeno na kamenu sa licem okrenutim naviše i on pređe rukom ukruđ po njemu, zagledan u oči, kosu, crveno kamenje, godine. Plivačica se pomerila na peščanom kamenu i opružila se uz njega, približivši glavu kraj njegove dok su zurili u ođledalo, kao da gledaju u bunar. “Šta je to?” reče Tel.

“To pokazuje istinu”, reče plivačica, a onda se osmehnu. “Ili možda samo ulepšava stvari.”

Oni se pomeriše tako da im se ođledaju lica.

“Hej!” uzviknu Tel. “To sam ja.”

Bilo je to lice koje je poznavao iz milion pogleda: uska vilica, okruglo čelo, dugi nos, široka usta. Gledao bi dugo, ali odraz plivačice ukrade mu pogled; bilo je to njeno lice, ali suptilno ismenjeno, sa naglašenim ostrim, snažnim crtama koje su dobile šaru, ljudsko lice pre svega, ali toliko čisto ljudsko da je, pomislio je, pripadalo božanstvu.

Istovremeno odvojiše poglede i pogledaše se; iscerivši se kao deca koja su prošla nekažnjeno sa nečim zabranjenim, oni pustiše oġledalo i otkotrljaše se zajedno. Krv jurnu kroz Tela dok su se ljubili i vodili ljubav, potonuo je u nju kao u talas, jahao je talas koji se beskrajno uzdizao i vukao ga kao kada je plutao. Tada se sve pretvorilo u dodir, njena koža, kamen pod njegovim kolenima i laktovima; ali jednom je podigao pogled i video oġledalo iza nje, pa je ispunjen radošću mahnuo rukom preko njega: zlatna svetlost blesnula je u hladni i slani vazduh praskozorja.

I2. LICEŽENE

Posle toġa, Tel je sam nosio torbu sa oġledalom. Pred njima, tamo ġde se horizont prelivao preko crne oznake koralnog ġrebena, kratka linija vatri svetlucala je na nebu kasnog sumraka. Tri licežene stadoše i zagledaše se. "To su naši svetionici", reče jedna, pa malo kasnije dodade: "Vele da nas ġone."

I tako oni počeše da hodaju po vasceli duġi dan, i zorom i sumrakom, a svake noći tri licežene razġovarale su meġusobno, visokim ġlasovima; a opet, ostalim troma putnicima rekle su samo: "ġone nas."

Umorni, nastavili su dalje, podstaknuti tom objavom, da bi jednoġ dana, krajem jutra, stigli do duboke jame za vatru oivičene kamenjem. Vodeća licežena dodirnula je jedan kamen. "Stigle smo kući", reklo ne njeno okolice. Ona i njene dve saputnice povele su ih dalje, preko utonulih dolina prošaranih proiećnim zdencima i bokorima jarkoġ divljeġ cveća.

Te doline, nanizane kao zeleno kamenje na oġrlici, rasle su sve više i više, sve dok nisu došli do jedne koja je bila široka i ravna, obrubljena oġradom od rascepljenih trupaca i malobrojnim niskim izuvijanim borovima. Na suprotnoj strani zabrana bilo je okupljeno krdo malih tamnih konja, koje je teklo duġ oġrade kao živi oġrganizam. Izmeġu stabala iza oġrade stajale su šestouġaone zġrade drvenih zidova i krovova od kože.

Tri licežene potrčase ka jednoj od brvnara i upadoše unutra, pa izadoše sa malom grupom drugih licežena koje su ih držale i vikale. Kada su se smirile, Tela, plivačicu i Garta dočekaše dobrodošlicom tečne formalnosti, uzvratnim osmesima dobrodošlice koji su se gubili u beskraju desnih očiju licežena. Telu se činilo da su svi stanovnici doline žene, ali među njima je primetio decu i uočio da su sklone tome da se drže grupa od po troje; Gart je potvrdio da su to reproduktivne jedinice.

Njihova trojka povede ih do trojke koja je izgledala najstarija, do starešina sela koje ih pozdraviše i zahvališe im za to što su izbacili njihove unuke. “Ne smete biti ovde kada stignu kraljevi kičme”, reče jedna. “Ali, mi ćemo vam dati konje kako biste pohnitali ka zapadu, u znak zahvalnosti za pomoć našim kćerima. A ovde možete provesti dve noći u odmoru.”

Spavali su u brvnari-ostavi na gomilama tkanih prekrivača, koji su bili toliko luksuzni da jedva da su mogli da se opuste. Sledećeg dana povelu su ih do korala na pasištu u velikoj dolini i pokazali im tri mala konja. Dlaka im je bila kestenjastocrvena, kao određene vrste jelovog drveta koje je Tel viđao na visokoj kičmi, a njihova griva, duga i gruba, bila je na dodir potpuno ista kao i dlakava, vlaknasta kora drveća: i zaista, izbliza nije mogao da ustanovi u čemu se razlikuju. Nasmejao se. Onda je malo krdo u zabranu jurnulo i potrčalo ukrug unutar ograde, u masi, dok im je griva i duga crvenkastosmeđa dlaka vijorila kao da su pod vodom, i on se ponovo nasmejao. “Konj je riba načinjena od drveta”, reče on zaprepašćenoj plivačici i skoči na svoju životinju, pa počeo da jaše glave stisnute uz krutu crvenu grivu, dok je morski vetar duvao po njemu kao i za vreme one divlje vožnje s ruže strane ogleđala. Trzanje glave životinje na ovu ili onu stranu uticalo je na pravac kojim se ona kretala, a povlačenje grive ju je usporavalo, baš kao što ju je šutiranje i podbadanje teralo da juri brže. Gospodarica korala reče kada je skočio sa konja: “Jašite ih sve dok ne stignete do spruda — dalje od toga ne mogu da vas nose. Oslobodite ih, pa će nam se vratiti. Oni znaju da se kriju od kraljeva kičme.”

“Hvala za pomoć”, reče Tel.

Jedno od najmanjih vidljivih okolica se isceri. “Sa onim što nosite”, reče ono svojim glasićem, “želimo da ste što je moguće dalje kada stignu kraljevi kičme.”

“Ah.”

13. BEZ RAZLIKE

Sledećeg jutra, Tel, Gart i plivačica probudili su se u zoru i licežene su ih povele do konja i mahale im dok su jahali sve dalje od njih. Konji su bili radosni što trče i galopirali su po dinamama klataći glave s jedne strane na drugu kao da su slepi, gutajući vazduh i škljocajući zubima na svoje jahače ako bi se ovi mešali u njihov trk. I tako su se držali i jahali. Gusti beli gromovni oblaci narastali su južno iznad vode, a boje svega u svetlosti dugog jutra bile su bogatije nego što su ih oni pamtili, voda tamno i staklasto plava izvan plićaka boje žada, pena na talasima bela poput oblaka, trava na dinamama meke kaki-boje, crvena boja kore u dlaci njihovih konja kao neodoljivi magnet za oko. Konji su jurili plažom sve do podneva, a onda stali da brste retku travu na dinamama. Sredinom popodneva, krenuše dalje. Putovali su toliko brže nego pešice, da to gotovo nisu mogli ni da shvate: već su bili daleko od doline licežena, a konji su neumorno jurili u dugim jarkim satima kasnog popodneva, sve dok u suton nisu usporili i zaustavili se da bi u od vetra zaštićenoj udolini između dve dine brstili lagodno po slezastom sumraku.

Jahali su tako danima. Svako dana poluostrvo je bilo sve niže, uže, beživotnije. Guste prostirke trave na dinamama proredile su se u povremene mrlje, a pramenovi trave bili su retki koliko i kosa kod proćelavog muškarca. Svaki pramen njihao se na vetru na sve moguće strane, tako da se oko njega nalazio savršeni krug izravnatog tvrdog peska, najdublji na spoljnom rubu; dine su postale geometrijski crteži sinusnih talasa prekriveni krugovima. Dok je jedno sutona hodao po tom duboko išaranom pesku, Tel je spustio pogled na pramen trave i

savršeni krug oko njege, i pomislio: To je tvoj život: stabljika žive materije koju vetar nosi u svim pravcima, tako da ostavlja samo kratkotrajnu šaru u pesku.

Posle mnogo dana jahanja, u daljini pred sobom ugledaše malu uzvisinu na poluostrvu. Dani su prolazili, i nekoliko dana uzastopno činilo im se da će sledećeg popodneva stići do uzvisine, ali bila je ona veća nego što su mislili, i neprestano im je izmicala.

Konačno se ona nadnese nad njih, visoka nekoliko stotina stopa, nalik na svetionik od peščanog kamena. Oni je obidoše na Širokoj južnoj plaži, i na drugoj strani otkriše nešto gotovo neverovatno: plaža se pružala u plavo more, sve tanja i niža, da bi konačno potonula pod vodu. "To je kraj!" uzviknu Tel.

"Ne, ne", reče Gart, "to je vodena kapija. Čuo sam priče o njoj. Pogledajte tamo, vidite onu mrlju? To je drugi rt, gde ponovo počinje poluostrvo. Između se nalazi plimni sprud. Ovo je najniža tačka kičme, ništa više od toga. Za vreme oseke pojaviće se peščana staza zgodna kao bilo koji drugi drum, i ostaće pola dana iznad talasa."

Ispostavilo se da je to istina. Kako je popodne odmicalo, tako se plaža istezala sve više u vodu, koja je snažno strujila sa severa ka jugu i razbijala se bela o pravu liniju koja je razdvajala more. Taj potez bele pene jarosno je ključao pružajući se kao linija ka horizontu i dalekoj mrlji drugog rta. A onda, kako se učinilo, za samo nekoliko trenutaka, zapenjena voda se razdelila i obrušila u dva niza talasa koji su se skotrljali sleva i zdesna, ostavivši između njih stazu od mokrog sivo peska i vlažnog smeđeg kamena. Talasi su se tumbali preko kamenitih plicaka s obe strane, ali na sprudu ih nije bilo. A trag kičme pružao se čak i tuda; četvrtasti blokovi kamena izdubljenog vodom bili su postavljeni kao staza preko spruda, pa je zbog toga uzdignuti put bio za stopu ili dve viši od samog spruda. "Konji to ne mogu preći", reče Gart. "Na kamenu bi iskidali kopita."

“Ali, prelazak svakako traje duže nego što traje oseka?” reče plivačica.

Gart klimnu glavom. “Ipak moramo poslati konje natrag, kao što smo i rekli da ćemo učiniti.” I on počeo da šutira konje, da se dere na njih i gđa ih kamenjem, sve dok nisu odgalopirali i stali nervozno da kruže; onda su se zgleđali i jurnuli kući, poletevši plažom kao jato crvenih riba koje jezdi kroz more.

Nešto se pomeri sa strane uzvisine i oni poskočiše i okrenuše se da pogledaju. Bio je to čovek iste boje kao i peščani kamen, kože istovetno zrnastosmeđe.

Dok je prilazio, oni vidoše da je nađ i da su mu oči, kosa i sve ostalo smeđi kao kamen. U očima mu je boja izgledala tamnija, kao kamen kada je vlažan.

On stade pred njima i reče: “Ja sam vodič Birsaj. Kao što ste već primetiii, prelazak preko spruda traje duže od jedne oseke. Evo kako ćemo; blizu polovine nalazi se uzvišenje, pa ćemo jurnuti ka njemu za vreme oseke po stazi koju sam ja napravio. Moćće je, međutim, da skvasite noge. Tamo, na uzvišenju, ostavio sam nekoliko velikih rupičastih kamenova. Za ta sidra vezaćemo užad koju sam ja napravio, i dok se voda bude dizala, dizaćemo se i mi sa njom, plutaćemo držeći se za plovke koje sam napravio od bešika morske trave i drveta. Struja će nas gurati napolje, obično je to ka jugu, ali bićemo vezani užadima za kamena sidra, i kada počne oseka, spustićemo se sa njom do tla, pa onda dovršiti prelazak preko spruda do drugog rta.”

“Zašto si napravio te stvari?” upita Tel. “Zašto to radiš?”

Čovek boje peščanog kamena slegnu ramenima. “Poluostrvo se proteže oko sveta, i nema drugog kopna osim njega. A ovo je jedino mesto na krugu gde je more sažvakalo poluostrvo gotovo do svog nivoa. A prirodno je da poluostrvo mora biti prohodno. Tu prolaze trgovci i hodočasnici koji kruže - vernici toliko brojnih verskih opredeljenja da ne

mođu svih ni da se setim. To je prosto prirodni poredak stvari. Samo kopno traži vodiča koji će taj red održavati, a ja sam četrdeset deveta reinkarnacija tog vodiča, Birsaja.”

On ih povede do visokog ulaza u pećinu u zidu uzvisine, niz kamene stepenice do suvog peščanog poda. Kraj jednoг zida ležali su kruгови umotanih konopaca, načinjenih od nekakve životinjske dlake ili vlakana biljnog izgleda — na ovom svetu bilo je nemoguće sa sigurnošću odrediti šta je šta, pade na pamet Telu dok ih je razgledao. Konopac mu je bio debeo u ruci, i svakako bi izdržao udar svake morske struje. I plovci koje je Birsaj pomenuo nalazili su se tu, napravljeni od velikih kugli koje su se mogle videti u podnožju cevi morskoг rastinja, privezanih za drveni ram koji ih je držao ispod ruku i oko grudi i leđa. “Provešćete gotovo pola dana plutajući u plimi”, reče Birsaj. “Voda je topla, iako vam na kraju neće izgledati tako. Kupka je dobra za kožu. Potom udaljenost od uzvišenja do zapadnog rta nije tako velika kao udaljenost odavde do uzvišenja.”

Troje putnika se zгледаше. Gart reče: “Kada bi trebalo da krenemo?”

“Protraćili smo previše od ove oseke. A one su sada svakim danom sve duže, i biće tako još dvadeset dana. Sledeća će početi u mraku, pred zoru.”

“Onda, sledeća”, reče Tel i ostalih dvoje se saglasiše klimnuvši glavama.

Proveli su noć u pećini, oko male, tople vatre od naplavljenog drveta, dok su iskrivljena obličja drveta gorela u svetlim plamenovima sa nijansama plave, zelene i boje lososa. Ono malo dima uzdizalo se kroz otvor u svodu pećine. Vodič ih je nahranio kuvanim školjkama, sa prilogom od divljeg luka i đumbiraste morske trave.

Birsaj je imao mesto za sve, i kretao se brzo i spretno oko vatre, hvatajući njenu svetlost baš kao i zidovi pećine, tako da ga je povremeno

bilo teško videti. Izneo je posudu sa crnom ilovačom da Gart u nju zabije no^ge posle završenog redovnog obroka, i sa crvenilom u obrazima i izrazom zahvalnosti Gart ćutke ukopa no^ge u zemlju.

“Da li vodiš sve putnike koji se ovde pojave?” upita Tel.

“Da.”

“Bez razlike?”

“Kako to misliš?”

“Oni koji nas prate ubice su, i žele da nam oduzmu život.”

“Ma nemoj!” Vlažni obluci očiju pogledaše ġa sa interesovanjem. “Pa, želim vam da budete što brži. Ne pravim razlike takve vrste, ne. Dobro, zlo, ispravno, pogrešno — sve su to lične stvari, koje se menjaju od osobe do osobe. Te ubice možda sebe smatraju pravednicima, a vas može biti okorelim kriminalcima, lopovima koji su im možda ukrali nešto što slave, ko zna?” On tada baci pogled na Telovu torbu sa ogledalom kao da zna. “Kako ja o tome mogu da sudim? Po vašim pričama? Po izgledu vaših lica?” On odbaci tu zamisao pokretom ruke. “Moj zadatak je da vodim putnike preko ulegnuća u svetskom drumu. Njihovi ciljevi, njihov identitet — ništa me se od toga ne tiče. Jedne zime poveo sam samu smrt preko spruda, možete da joj vidite stope u kamenu ġde ju je talas isprskao, pa se naljutila...” I dok mu je svetlost vatre poigravala po licu, on im je pričao o putnicima koji su tuda prošli, o muškarcima i ženama, o stvorenjima čije opisivanje je ponekad trajalo koliko i izgaranje čitave ġrane. Jedno od njih imalo je no^ge i struk čoveka, ali su mu se ġrudi uzdizale u oblo i pernato telo džinovskog orla. To stvorenje obratilo mu se mračnim kreketom i posle nekog vremena naġađanja, Birsaj je došao do istine; hodalo je preko spruda zato što su mu mišići krila bili podsećeni, tako da nije moglo više da leti. Vodič se nasmejao Telu. “Kako suditi o tome, a? Kako suditi o tome?”

14. PREKO SPRUDA

Usred noći Birsaj je čučnuo kraj njihovih toplih peščanih ležaja i probudio ih. “Sprud će se uskoro sasvim pojaviti.” Ustali su i pojeli još školjki, pa su po Birsajevom uputstvu pili iz vrča sa svežom vodom sve dok im stomaci nisu postali teški i hladni.

Poplava zvezda još je obasjavala plažu dok su hodali po mokrom pesku. Birsaj je detaljno posmatrao svaki talas, i dok se jedan valjao po pesku, on pokaza. “Poslednji visoki talas”, reče on. “Od sad pa nadalje počinju da opadaju.”

Onda počeo da se otkriva sve više i više plaže dok se svaki talas povlačio i preskakao preko nepostojeće ograde gde se voda pregrupisavala i ponovo okretala. Pojavi se tačka, mokri, mrki pesak istačkan crnilom. Onda se talasi obrušili levo i desno kao i prethodnog popodneva, i pojavi se linija zapenjene bele vode. Pojavi se sprud, najpre kao produžetak peska sa mesta na kom su stajali, uzmičući od njih brzinom hoda: a onda, u plavetnilu zore, voda jednostavno pobeže od njih sleva i zdesna, i oni krenuše po pešžanom sprudu koji se protezao sve do horizonta.

Zanemelo zbog izvanrednog prizora, troje putnika koračalo je brzo za Birsajem, sa konopcima smotanim i okačenim o ramena, i plovcima koji su im visili o povezu preko ranaca i torbi. Sunce se uzdizalo i bacalo duge, tanane senke pred njih. Mora su se valjala s leve i desne strane uz ravan mokri pesak, severno i južno razdvojeno samo njihovom uskom prugom mokrog peska.

Hodali su kroz barice krckave od školjki ili šljiskave od živih anemona. Bio je to vedar dan, vazduh je bio čist kao staklo, a more i nebo tamnija i svetlija nijansa iste potpuno plave boje. Pesak i Birsaj imali su boju koja se sastojala od mrkog tena i crnog peska, dobro izmešanih. Pregršt peska koju je istanjila voda otkrivala je čista zrnca, manja bela i smeđa zrnca i sićušne plutajuće crne mrlje.

Onda pesak pože da se proređuje na stenovitoj podlozi iste boje, koja se probijala kao mali model kičme, ovde izlizana u čvorove i grumenje visine članka, rascepljena morem duž linije uslojavanja, i pružala preko spruda od jednoḡ mora do drugoḡ. Najzad stupiše na ḡoli kamen, na oštra smeđa rebra koja su izbijala iz belih talasa što su ḡundali ka njima da bi se potpuno izgubili u stotinama paralelnih brazdi. Konačno plitki prekidi sloja pretvoriše sprud u niz reckavih oštrica noža postavljenih na njihovom putu. Hodanje po tim oštricama najpre bi razorilo sandale, a potom i stope, ali Birsaj i njeḡovi preci ispunili su ḡrubu usku stazu kroz prekide sloja labavim kamenim blokovima — činilo se da je staza stara, jer su blokovi bili izlizani tamo ḡde su uḡlavljeni, a poneḡde ih je voda odnela.

Žurili su tim niskim putem, sve dok, kada su se okrenuli, više nisu mogli da vide nikakav znak Birsajeve uzvisine, ili niskoḡ poluostrva iza nje; pred sobom nisu videli nikakav znak uzvišenja na polovini puta, niti drugi rt. Sprud se pružao sve do horizonta u oba smera, a horizont je bio ḡotovo u nivou očiju, pa se činilo da prolaze dnom zaravnjene činije okeana koji će pre ili kasnije jurnuti na njih. Bio je to čudan prizor.

U kasno popodne stigli su do Birsajevoḡ uzvišenja, koje su videli najpre kao ispupčenje na sprudu i proširenje bele vode sa obe strane. “Postigli smo dobro vreme”, reče Birsaj, “ali uvijek se stiḡne ḡotovo u poslednji čas. U suton ćemo već plutati.”

Kada su se našli na uzvišenju, ono im više nije izgledalo mnogo drugačije od ostatka spruda: malo šire, jedva nešto više, rošavo i izbrazdano kao i ostale stene po kojima su prelazili. U prostranim rupama nalazili su se kameni blokovi sa uklesanim rupama, i prateći Birsajevo uputstva, oni vezaše krajeve konopaca kroz te rupe. Birsaj je vrlo pažljivo birao kamena sidra, pošto je ispitao odakle duva vetar, kao i tela svojih štićenika; ravnomerno ih je rasporedio duž spruda: Tel, Birsaj, Gart,

plivačica. Svojih nekoliko stvari stavili su u druge rupe i preko njih navalili kamenje.

Seli su na vlažan kamen da čekaju. Počela je plima.

Bilo je nemoguće ne uplašiti se tog prizora. Svaki razlomljeni talas jurio je na njih, isprva podjednake debljine i visine, da bi se zapenio posle obrušavanja preko grebena; tanjio se dok je jarosno nadirao, sve dok voda puna mehurića ne poteče naviše po brazdama u kamenju, da bi se potom povukla natrag. Ali svako konačno grgotanje bilo je bliže od prethodnog.

“Voda sa juga obično prva stigne”, reče Birsaj, “zato što odatle duvaju preovlađujući vetrovi. Ali danas -” on se namršti, njuškajući — “vetar duva s istoka. A severna strana se brže približava.” On se okrenu, pa se ponovo okrenu na najvišoj tački uzvišenja, njuškajući. “Večeras može da bude vetrovito.”

A onda, u naletu samo nekoliko talasa, njih četvoro sedelo je na majušnom kamenom ostrvu u moru zapenjene bele vode, dok su talasi dva mora tekli zajedno i sudarali se u vazduhu, ocrtani linijama raspršenih mlazova kapljica. Onda se veliki talas sa severa uspe uz kamen i zali im stopala i leđa. Brže nego što je Tel verovao da je moguće, svaki talas valjao se preko kamena i njihovih listova. Stajali su oko Birsaja na vrhu, a onda su se tu uključili i talasi sa juga i duž čitavog spruda ka istoku i zapadu mogli su da vide duže mlazeve bele vode kako štrcaju u vazduh, a ispod njih kaos talasa i ispiranja, more belo od pene, sa milionima mehurića koji su šišтали i nestajali, da bi bacali finu kišu uvis i stvarali strahovito glasan urlik, urlik sačinjen od grgotanja i šištanja koje bi se, zasebno, jedva i čulo.

Kada im je voda došla do pojasa, snažno ih je nosila ovamo i onamo, a Birsaj im je glasno rekao da se drže — ovo je bio jedini rizični deo — i da bi ubrzo trebalo da se otisnu i odvoje od uzvišenja, uzdajući se u plovke i sidra. Kada su im talasi došli do grudi, bili su primorani da poslušaju njegov savet i otplivali su za njim ka jugu, plutajući lako na svojim

minijaturnim splavovima i raštrkavši se dok su bili odgurivani dalje od sidrišta.

Kako je plima rasla, tako se voda smirivala, sve dok jedini znaci spruda nisu bili duge vijugave linije pene koja se udaljavala ka jugu, i povremeno kratak kašasti sudar na vrhu najviših talasa, dok su prelazili preko spruda. Talasi, i struja koja ih je terala, išli su sa severozapada. I tako su plutali ka južnoistočnoj strani uzvišenja, vezani za njega kao zmajevi koji lete na vetru plimne struje. Dok su mirovali, bili su oko trideset stopa jedno od drugog, i oko dve stotine stopa od potopljenog uzvišenja, tako da su Tel i plivačica sa spoljnih strana lako mogli da doplivaju do njih dvoje u sredini da sa njima razgovaraju. Gartovo rameno drvo izgledalo je zaista čudno dok je štrčalo iz vode, kao poslednji ostatak potopljenog kopna. Gartovo lice bilo je namršteno i podozrivo kraj njega; on nije umeo da pliva i morao je da se uzda u svoj plovak, što mu je očigledno padalo jako teško.

Bio je to čudan suton. Sada je horizont bio bliži i viši nego ikad, kupola neba viša; sve je to bilo plavo baš kao i u zoru. Sunce se spustilo kroz vazduh žuto kao krasuljak i potonulo bez zvuka fanfara, postavši zeleno na kraju dok su mu poslednji zraci sjali kroz vodu. Tokom dužeg sumraka, linija paperjastih belih oblaka pojavila se na severozapadu, toliko visoka da je prepravila visinu neba. Ti oblaci konačno poprimiše nijanse bakra i gvožđa, zalivši svojom bojom sve ostalo, tako da je more dobilo bakarni sjaj, a vazduh bio taman i metalan. Birsaj je nervozno posmatrao ovaj razvoj događaja, i kada se vetar promenio i naglo narastao, doplivao je do Tela i rekao: "Večeras može biti hladno. Severnjak snažno duva."

Tel proguta so i klimnu glavom. Voda je već bila toplija od vazduha, tako da mu je glava bila hladna, i mogao je da je zagreje tako što bi njom uronio u rasol. Birsaj reče da je južna struja još toplija; Tel je bio zadovoljan severnom, koja kao da je bila jedva ispod temperature tela.

Ali severozapadni vetar je bio hladan, i talasi koji su se valjali kraj njih počese malo da isparavaju. U poslednjoj svetlosti sumraka oni videše kako im se približava linija visokih oblaka, zaklanjajući zvezde koje su upravo pozele da se pojavljuju, zamućene solju. Putnici su se uzdizali i spuštali na tamnim talasima koji su se beličasto penili. Uzdizali se i spuštali, uzdizali i spuštali.

Vetar je ojačao i talasi počese da se razbijaju o sprud i da se pojavljuju iz mraka nekoliko stotina stopa od njih, u severnim plićacima. Tamo su se niski i tamni naleti površine mora uzdizali zadnjim delom i obrušavali u beloju rici dok se voda razbijala i padala haotično, linijom koja se protezala dokle god su mogli da vide. Razbijeni talasi valjali su se preko spruda uz nisku, neprekidnu grmljavinu, ali dok se voda iznova produbljivala, svaki talas se ponovo obrazovao iz sopstvene kaše, a bela voda povlačila se uz bok talasa sve dok od nje nije ostao samo beli vrh; onda je to ponovo bio samo obrušeni talas na kom su se uzdizali i spuštali, uzdizali i spuštali, od vrha do dna i iznova natrag.

Ali, vetar je ojačao, a talasi su postali veći. Talas se razlama onda kada je voda pod njim duboka koliko je on sam visok, od dna do vrha; sada su talasi bili visoki koliko i voda pod njihovim nogama, a oni su se nalazili na krajevima svojih konopaca i nisu se mogli više udaljiti u južno more. Vetar je ponovo narastao, i sada je svaki put dok su se uzdizali na talasu, na vrhu bila raspršena voda, tako da su morali da zarone pod nju i zadrže dah dok ih plovci ne izvuku kroz talas natrag na vazduh.

Padala je kiša, primetio je Tel kada je jednom izronio, hladna kiša koja je zamutila površinu okeana i podizala još pare. Sada je vetar zavijao, a talasi su postali veliki zakotrljani zidovi izlomljene bele kaše, razuzdani i moćni. Tel je mogao samo da zadržava dah dok je bio bacan gore-dole pod tim razbijenim talasima; držao je plovak uz sebe i svaki put smrknuto čekao da ga povuče natrag u urlajuću crnu noć. Potom je dahtao ogromnim udisajima i gledao desno, tamo gde su se nalazili ostali,

ali mogao je malo toga da vidi kroz mlazeve kapljica. Onda bi ga novi talas podigao, a on bi zaronio pod zapenjenu vodu, izdržao tumbanje i ponovo izronio. Trud da otpliva u stranu do Birsaja bio je uzaludan, a nije mogao ni da zamisli da stigne do Garta i plivačice; a opet, ona je bila samo devedeset stopa od njega.

Mogao je samo da se usredsredi na to da zaroni pod svaki talas sa punim plućima i da ostane uspravan uz plovak. Noć se pretopila u beskrajni sled uzdizanja, zaranjanja pod vodu, zadržavanja vazduha dok pucaju pluća, iskakanja natrag u vrisak vetra, odmaranja uz vezove piovka. Onda ponovo. I ponovo. Išlo je to tako sve dok u jednom trenutku nije bio toliko umoran da mu se učinilo da ne može više, pa je pomislio na to da preseče konopce i otplovi ka jugu na talasu. Ali, onda se u njemu javio drugačiji vetar, nekakva tvrdoglavost koja mu je oblivala svaku ćeliju u mišićima i plućima, i on se potrudio da svako njegovo prisilno uranjanje bude što je moguće više glatko i efikasno, u smrknutim pokušajima da se odmara i da ležerno prati razbijenu vodu koja ga bacaka okolo, labav poput krpe na užetu za sušenje veša, na snažnom vetru. Uhvatio je ritam.

Ništa nije označavalo protok vremena, i činilo se da diše redosledom zaranjanja već godina. Voda je počela da postaje sveža, a zatim hladna. Glava i ruke bile su mu smrznute od britkog vetra. A onda, dok je plutao i čekao sledeće uzdizanje, s njegove leve strane račvasto blesnu munja. Na blesku svetla osuđenom na smrt on vide tačke na vodi, glave i plovke — a onda ponovo zaroni. Munja ponovo sevnu dok je bio pod vodom, on vide blesak, otvori oči i vide polje mehurića, belo na zelenoj podlozi — a onda crno. Munja blesnu još tri ili četiri puta, ali uvijek dok je bio pod vodom. Pitao se hoće li umreti od strujnog udara.

A onda ga jedan talas baci na kamen. Vazduh mu pobeže iz pluća i on umalo da se ne onesvesti pre nego što je ponovo izronio. Gore je još bila mračna noć, oluja je divljala, kiša lila jače nego ikada: mogao je da

prođuta osvežavajuću svežu vodu prosto tako što bi otvorena usta okrenuo ka Severozapadu. Ponovo uronjen, spustio je noge i nežnije udario o kameno dno. Ali to je bilo sve teže kako je oseka napredovala, a razbijeni talasi mahnitije šibali preko spruda; često su ga bacali na dno i on je iznova udarao o njeđa, sve dok nije bio sav izubijan i dok mu se nije učinilo da će posle svih noćnih muka poginuti tako što će se nasukati.

Konačno je stajao u talasima koji su mu dopirali do jprudi, a zatim do pojasa; ali, bilo je previše teško i previše hladno stajati. Čučnuo je u vodu i pustio da ga drže plovak i uže, osmatrajući u crnilu nalet sledećeg zida zapenjene vode.

Konačno su sami razbijeni talasi postali dovoljno niski da može da pluta preko njih, sa glavom iznad vode; a u ulegnućima zapenjena voda prelazila mu je samo preko kolena. On počeo da se privlači uz konopac ka uzvišenju, gde je bilo još pliće; mogao je da sedne i okrene leđa talasima i vetru. Opuštanje stomačnih mišića teralo ga je na povraćanje. Kada je prikupio nešto snage, dovukao se do uzvišenja i pronašao drugo sidra, pa je zašljapkao niz Gartov konopac; dalje u pomrčini mogao je da vidi kako Gart poskakuje.

Ali, bio je to samo njegov plovak. "Ne", reče Tel. Umesto da se vrati na uzvišenje, on se samo okrenu poprečno držeći se konopca i neočekivano nalete na Birsaja; ali Birsaj je visio o svom plovku, zabačene glave, sa ustima i očima otvorenim pred talasima. Udavio se. Dok mu se želudac grčio, Tel se okrenuo na drugu stranu i stupio na oštar kamen. Plivačici nije bilo ni traga. Natrag, napred, gore, natrag; ništa. Morao je da hoda natrag do uzvišenja kako bi pronašao njeno sidro. Konopac je visio labavo u vodi, vijugajući u more, i on ga povuče osećajući se kao Ribar Smrt, sa mučninom i strahom u srcu. Do njega dođe kraj konopca, iskrzan. U prvom plavetnilu praskozorja on se zapilji u krajeve vlakana; činilo se kao da je pregrizla konopac i tako se oslobodila. Plivačica. On kleknu na kamen i sruši se zbog grča u stomaku. Plivačica. Oslobodila se, ali je

zadržala plovak, pametna žena. Možda je doplivala i izvukla Garta iz njegovog plovka, da. Oboje ih odvukla do spruda, gde talasi nisu predstavljali pretnju njenim plivačkim moćima. Da. Vratice se ona. Ili doplivati do rta na zapadu.

Kada je zora obasjala morski pejisaž, nastupila je oseka i sprud se vratio, mada su ga često prelazili olujni talasi. Danas je sve bilo zeleno, more je imalo boju svetlog žada, a oblaci bili tamnosivi sa malčice zelene, sprud smeđ, ali zelenkast od algi.

Tel razveza plovak sa grudi i baci ga u stranu. Ljutito šutnu Birsajevo sidro i ostavi ga da poskakuje u talasima. Namaknu torbe na rame, sa ogledalom poput teškog tanjira u mokroj vreći, Krenu dalje sprudom, šljap, šljap.

Bilo je teško hodati. Često je silazio sa Birsajeve staze i upadao u poprečne pukotine do kolena, udarajući cevanice tako snažno da je čitav svet pucao od bola, kao i onomad kada su ga progurili kroz ogledalo. Vetar je zavijao preko spruda, hladan u njegovom uhu. Neprekidno je padala kiša, a oblaci su jurili iznad njega kao konji licežena. Nekoliko puta čuo je kako ga plivačica i Gart dozivaju iz talasa s leve strane, ali ih nikada nije ugledao. Struja u južnom moru tekla je brzo prema rtu na zapadu - koji se sada pojavio kao tamno brdo u oblacima. Dobar znak, pomoći će mu da ide dalje. Pio je morsku vodu, toliko je bio žedan; pio je krv iz sopstvenih cevanica kako bi se prehranio, prikupljajući je u dlanu i puneći njome usta posle svakog pada. Njen ukus podsećao ga je na Gartovo voće. On nastavi slepo dalje, a onda sprud postade peščani. Pojeo je i malo toga. Ogledalo mu je bilo teško na leđima, želeo je da ga baci u stranu, ali nije to učinio.

Ležao je na plažu rta, u mokri pesak. Peščane krabe skakale su oko njega i pokušavale da ga pojedu, ali je on umesto toga pojeo njih. Na južnoj strani rta, tamo će se nasukati. Potok na plaži, sveža voda koja je prosecala ploče. Ležao je i pio. Kada se probudio, imao je više snage i

moġao je da se ukopa u pesak i zaspi kako treba. Sledećeg dana pronašao je mekušce slične sraġuljima kojih je bila puna plaža, pa im je porazbijao ljuštore kamenjem i pojeo mišiće omekšavši ih prethodno udarcima. To, i potok na plaži, ulili su mu snaġu, i on krenu širokom južnom plažom rta, pod strmim zelenim pramcem poluostrva koje je ponovo izronilo. Plaža je bila puna lokvi vode plave poput neba i naplavljenog drveta koje je nekad pripadalo ogromnim stablima, kao i fragmentima školjki ponekad dovoljno velikim da u njih sedne. Svakojaki otpaci, na finom žutomrkom pesku, labavi pod nogama, tako da se često spoticao, a ponekad i padao.

Svakojaki otpaci: a opet, kada je došao do jednog naplavljenog komada drveta, smesta ga je prepoznao. Bili su to ostaci grma, bez lišća i kore — tanko stablo koje se razdvajalo u još tanje grane, čiji su prelomljeni završeci bili glatki i zaobljeni kao da se godinama valjalo u talasima. Obično naplavljeno parče drveta boje peska, sa raširenim granama nalik na šaku koja poseže za nečim. Seo je na pesak i zajecao.

I5. POĖAPANJE

Lutao je plažama na južnoj strani rta, i za vreme svake oseke izlazio natrag na sprud, u potrazi za traġovima plivačice. Uveće je na plaži od ovalnog pljosnatog kamenja lovio krabe, lomio nove mekušce i sa svakim zalogaajem osećao da izdaje Garta i plivačicu. Tada je mrzeo svoju glad, način na koji ga je gonila, način na koji je bio njen rob. Dani su bili tako duġi. Za vreme jednog od njih sedeo je na vrhu rta, na ivici pramca koja se uzdizala nekih stotinu stopa iznad mora, do travnatog visa, a svaki deo tog dana prošao je kao godina tuġe.

Sutradan se popeo na travnati vis. Kada je stigao do vrha, moġao je da vidi daleko iznad spruda, tamni otkos u moru punom zapenjenih talasa. Bio je to oblaćan dan, sunce je bilo beli razmrijani mehur, a nebo kao unutrašnjost ljuštore mekušca, lućno nadneseno nad more olova. Sprud kao da je nestajao daleko na horizontu, bez ikakvog znaka poluostrva na drugoj strani, kao da je poluostrvo tonulo sa njegovim

prolaskom, tonulo i zauvek nestajalo, tako da čak i da obiđe oko celog sveta, samo će jedno^{gov} dana naići na konačni rt, sa praznim morem pred sobom i kopnom koje tone dok na njemu stoji.

I6. Lice

Prazan i ispran poput parčeta naplavljenog drveta, seo je i pustio da mu se talasi razbijaju o glavu. Pio je slanu plimu sve dok više nije mogao da pije, povraćao, puzao do potoka na plaži kako bi iz njega pio. Jednog popodneva palo mu je na pamet da su se struje promenile, da je ona mogla da izađe na obalu na severnim plažama, ili da su je struje odnele daleko niz poluostrvo ka zapadu, pored njega. Ti mali beli zubi koji su pregrizli konopac — svakako da će neko tako čist preživeti! Svakako je volja za opstankom imala nekakve veze sa opstajanjem!

Sledećeg jutra krenuo je kičMom ka zapadu, istražujući svaku plažu u zalivu, zaklonjenu od pogleda sa staze na vrhu. Dani su prolazili u tome i više se nije sećao mnogo toga iz noći oluje, bilo je to isuviše kao sećanje na san, neodređeno, nepovezano, osvetljeno u blescima, intenzivno uznemirujuće. Snove zaboravljamo, pomislio je, zato što su suviše živopisni da bismo se sa njima suočili.

Povremeno mu je bilo teško da se seti šta mu se dešavalo na poluostrvu pre oluje; jednom nije mogao da se priseti ni za čim to trađa, bilo je to prosto nešto što je radio, peo se po kamenju i silazio sa njega korak po korak, pažljivo zagledajući marginu mora i obale, u potrazi za šarama na pesku. Oblaci su mu se valjali iznad glave, sa zapada ka istoku u sopstvenim tanušnim valovima, talas za talasom frontova, mase toplog vazduha koje su se zavlačile ispod hladnog, a onda uzdizale kao meliure kroz tu vetrovitu prazninu, oblaci koji pupe u postojanje dok se u toplom vazduhu kondenzuje njegovo vodeno mleko.

Nedelju dana zalasci sunca imali su najčistiju ružičastu boju. Zašto su u savršeno čistom vazduhu neki zalasci sunca bili ružičasti, drugi bronzani, treći purpurni: razmišljao je o tome u mnogim sutonima, dok je

ložio vatre od naplavljenog drveta upaljene čistim staklenim sočivom koje je pronašao dok je prečešljavao plažu. U dugim danima hodao je ka zapadu i zapadu, tumarajući od jedne obale do druge. Bio je to nekakav zadatak, ispunjavanje sati, poriv, sudbina. Dok je šutirao kamenje špicom čizme, čuo je napeve koji su dolazili iz njegovih usta, roktaje bez reči, bolno zavijanje, izlomljene fraze: "I to. I to. I to. I to. !..."

Jednog dana naišao je na travom prekrivene zidove starog brdskog utvrđenja. Oko starih travnatih humki nalazio se grozd kućica od naplavljenog drveta, sa krovovima od busenja. Ljudi koje je pronašao u tim zgradama bili su mali, mršavi i smeđi.

Na njihov nagovor ušao je u najveću kućicu, seo i jeo sa njima, uz dim vatre od treseta. Istočni zid imao je dva mala prozora i pruže sunčeve svetlosti sijale su zrnasto kroz dim. Blizina i toplota izazvali su u njemu veliki umor i jedan dugi sat mislio je da bi mogao da legne tamo i da nikada više ne ustane. Stanovnici kućica kao da su zaboravili na njega, i obavljali su svoje poslove kao da on nije tu.

A onda, na prozoru: lice.

Ono nestade; on skoči i izjuri kroz vrata, pa natrča pravo na nju. Oni padoše zajedno, kao onomad na plaži. Plivačica.

"Ah", reče on. "Ah, Bože..."

Ona se nasmeja. Lica suvonjavog, tela mršavog... "To si ti!" uzviknu ona i zgrabi ga za ramena.

On je zagrlj, stisnu to snažno, čvrsto telo uz sebe, a onda je odgurnu da je pogleda. I dalje je to bila ona. To ga natera da se odjednom zasmije i zajeca, u istom vreloom grču lica; bila je to ona, tu nije bilo nikakve sumnje, u njegovom naručju, stvarna kao njegova živa ruka.

"Mislio sam da si mrtva", šapnu on.

"I ja sam to mislila za tebe." Njen glas. "Mislila sam da si se udavio."

On klimnu glavom, bez reći. “Gart jeste. Gart i vodič.”

Ona napući usne. “Bila je to gadna oluja.”

Tel pogleda oko sebe. Stanovnici su izašli da vide kakva je to galama. Plivačica ih vide i nasmeja se. “Da li još imaš ogledalo?”

“Da”, reče Tel. Shvatio je da se trese.

“Krenimo onda. Kraljevi kičme nas možda još prate, a mi ne želimo da svalimo nevolju na ove ljude.”

“Ne.” Tel uđe u kućicu i uze svoju torbu. Kada je ponovo izašao, plivačica ga uze za ruku i izvede ga iz brdskog utvrđenja, ka zapadu, uz neravnu stenovitu strminu, do vrha kičme. Tada se dan već približio kraju, tamno poluostrvo rasecalo je svetli zdenac mora, a nebo je bilo tamno i svetlucavo, poluprozirno, tako da je za tren otkrilo svet iza neba; i dalje zapanjen njenim prisustvom, gotovo lebdeći od radosti, Tel potrča. On je povuče u njen nespretni hod plivačice, pa potrčaše stazom kičme.

I7. LJUSPANJE

Kao da su se ponovo rodili. Hodali su dužim danima i nakratko dremali samo oko podneva, da bi u dužim sutonima lovili hranu na plažama, plivali, a onda spavali na pesku. U ponoć je Tel ustajao i hodao okolo zagledan u zvezde, sve dok mu ne bi postalo hladno, a onda bi se vratio plivačici i njenom debetu.

Jedne noći, kada se vratio plivačici i ležao uz njena leđa, prebacivši ruku preko nje, dok mu se njena zadnjica meškoljila uz stomak, primetio je vetar koji se prelivao preko njih. Spavali su na samom rubu litice plaže, iz čiste zabave i pogleda na sutone i osvite, ušuškani u šupljinu u ivici litice, a vetar je šibao odozgo ka moru; ali, dok je hodao po središnjoj visoravni poluostrva, noć je bila savršeno mirna, to je posebno uočio. Ustao je i vratio se na brežuljke, gde je ponovo bilo mirno; a na rubu litice, vetrovito. On probudi plivačicu i oni predoše malo dublje u kopno

za drugu polovinu noći. “Budan sam zbog težine vazduha”, rekao joj je. “On pada preko ivice.”

Otkrio je šta joj se dogodilo u periodu posle oluje na sprudu, ali samo u delovima kojima je odgovarala na njegova pitanja. Pregrizla je konopac i oslobodila se, kao što je i pretpostavio. Duго je plivala, nije mogla da kaže koliko duго, ali po načinu na koji je (ili nije) govorila o tome, pomislio je da je to moglo biti zaista vrlo duго; danima, svakako. Nasukala se na južnoj strani i, pretpostavivši da su svi preživeli i stigli do rta, vratila se tamo i potražila ih, ali nije našla ništa. Tamo je čekala duго, dok joj se snaga vraćala, i pretpostavljala je da će videti kako Birsaj vodi i druge putnike preko, ali, niko se nije pojavio i ona je konačno ponovo krenula ka zapadu. Grupe koje su putovale sa istoka ka zapadu prolazile su kraj nje i ona se od njih krila, plašeći se da bi to mogli biti kraljevi kičme ili čarobnjaci. A onda jednoг dana, došla je do kućica oko brdskog utvrđenja, i pogledala kroz prozor.

“Možda smo istovremeno lutali na suprotnim stranama tog rta”, reče Tel. “Pa čak i duз poluostrva.” Bilo je bolno misliti na to da su mogli mnogo ranije da se sretnu jednostavnom promenom smera.

“Sreća da smo se uopšte ponovo sreli”, reče ona. “Veliki je ovo svet.”

“Ali uzan.” Pomisao na to da je nikada više ne sretne naterala ga je da zadrhti. “Sve dok smo oboje i dalje išli ka zapadu...”

“Imali smo sreće. Neprestano imamo sreće.”

Jedne noći, pošto su neko vreme ležali i razgovarali, zakotrljali su se zajedno i počeli da se ljube, zatim prešli na snošaj, i on je isprva bio uplašen zato što je ta veza bila tako vitalna, njemu tako važna. Ali, bila je to cena takve veze. Sama radost poseduje u sebi element straha, pomislio je, straha od gubitka; tako je izgledalo živeti u vremenu. Sreća da je uopšte imao zbog čega da strahuje.

Dok su se i dalje kretali ka zapadu, poluostrvo se ponovo uzdizalo, kao kičma od čistog granita koja izbija iz mora i peska i penje se nalik na sečivo neke ogromne izubijane sablje. Hodali su bez žurbe, prosto da bi hodali, da bi stvorili dobru udaljenost između sebe i onoga što je ležalo iza njih, i svaki dan trošili su na to da paze kuda gāze, dok su se peli razorenim kamenim stepeništem, upoznavši dobro lokalni granit, stalno promenljivu mešavinu feldspata ružičastih, narandžastih ili žutih, velikih i jasnih zrnaca kvarca, mrljica crnih hornblende. Ta tri tipa kamena, pomešana i stopljena, formirala su tvrdo, napuklo peraje granita koje se uzdizalo iz mora: Telu je bilo teško da ne bude opčinjen takvom jednom stvari, da je ne zamišlja istopljenom i tečnom poput voska za sveće pod ogromnim pritiskom unutar zemlje.

Došli su do dugog, pravog poteza kičme, gde je feldspat bio beo, a hornblenda samo istačkala mešavinu, načinivši je najbeljim mogućim granitom. Ovde je južna strana kičme postala savršeno vertikalna provalija koja se obrušavala do mora, dok je severni bok nudio blađu kamenitu padinu do široke bele plaže. Staza se držala dosta daleko od južne litice, ali u podne ili suton ponekad su prilazili rubu da pogledaju dole, i jedne večeri u blažom zalasku sunca pogledali su preko ruba i ustanovili da je čitava litica jedna džinovska izbočina, i da je kičma nakrivljena ka jugu. Gledali su pravo dole u more i nisu mogli da vide ništa od gornje dve trećine litice pod sobom.

Brzo su ustuknuli, a onda legli i otpuzali napred, da bi proturili glave preko ruba i još jednom pogledali. Dve ili tri hiljade fita visoka litica izgledala je kao zakrivljeni unutrašnji zid plitke pećine; oni su ležali na ogromnoj izbočini. Tel je osećao kako želudac pokušava da mu se probije kroz kožu i zalepi se za kamen, kao mišić mekušca; provalija je bila takva da su se on i plivačica nasmejali, u instinktivnom pokušaju da oteraju strah od nje. Tel otpuzi natrag i zgrabi labavi kamen onoliko težak koliko se Tel usuđivao da rizikuje na tom mestu, pa ga gurnu preko ruba. Gledali su ga kako pada sve dok nije postao trunka koja je nestala,

ali pljusak je bio veći, kratki sev beline na ravnoj ploči plavog, daleko od dna litice. Oni uzviknuše na taj prizor i ponoviše to, a onda ostaše da leže tamo sve dok svetlost gotovo nije nestala, hipnotisani lascivnim lažnim osećanjem opasnosti, uzvišenosti. Sredinom sumraka jato morskih ptica uzlete sa vode u spiralnim krugovima, velikih belih ptica sličnih kormoranima koje su se očigledno gnezdile u pukotinama ili svodovima u ljuspanju litica pod njima, van njihovog vidokruža — jer ptice su se uzdizale i uzdizale, kriveći se zajedno na uzlaznim vazдушnim strujama, uz lepet i menjanje pravca, sve veće, sad ovde, sad tamo, kao mjuhurići koji se podižu u vodi.

18. VASIONA NAVTILUSA

Oko nedelju dana kasnije, kičma se izvijala ka jugu i ponovo spuštala, šireći se u veliko lepezasto kameni polje, granitna brda i uzvišenja isprekidana dugim pukotinama koje su postale oskudni zdenci, četvrtasti baseni ili doline usečene u kamen od plaže do plaže. Hodali su gore-dole po tom terenu, ponekad stazom koja je nastavila da kao zmija vijuga putanjom najmanjeg otpora, ili su lunjali po kamenju, u dolinu, uz rubove, preko kamenja, dole u novu travnatu udolinu. Bila je to dobra zemlja, istačkana drvećem koje se grčevito držalo strmih gomila stena i tla od koj su bili sačinjeni zidovi dolina: borovi, ne viši od dvoje putnika, ali debelih stabala, sa golim mrtvim granama koje su štrčale iz njih na sve strane. Strme litice nadnosile su se nad bele plaže zatona, a vrhovi mnogih litica bili su obrasli skupinama ovih borova, koji su rasli pogureni, horizontalno na vetru.

Mnogo dana prolazili su takvim zemljištem i jedno popodneva, dok su tražali za hranom na južnoj plaži, naišli su na plitki zaton, na savršeni luk kruga. Litice iza zatona bile su prosečene peskovitim jarugama, a između litice i plaže nalazio se polumesec dina prekriven maslinama i srebrnom travom.

Raštrkane po dinamima u neravnomernim nizovima bile su morske školjke velike kao kuće. Podsećale su na školjke nautilusa u kojima su manji segmenti bili malo izvučeni u stranu, ali visina im je bila tri ili četiri puta veća od Telove. Njihovi debeli zakrivljeni zidovi bili su obojeni složenim spiralnim šarama smeđih i tamno pupurnih trapezoida koji su se okretali prateći oblik školjki i sve više smanjivali kako su se izvijali u krug ka nevidljivoj središnjoj tački, nalik na okolica kod licežena.

Tel i plivačica hodali su među tim primercima sa strahopoštovanjem, zapažajući kako blistaju na svetlosti kasnog popodneva, jer svaki od njih izgledao je ugačano kao glatko staklo; a bili su tu čak i, kako su videli, prozori od nekog prozirnog materijala umesto pojedinih smeđih i purpurnih trapezoida, visoko na zakrivljenim stranama.

Samo što su se sagнули da pogledaju dno jedne školjke kada se napolje provuče niska žena smeđe kože i pogleda ih sumnjičavo. “Ko ste vi?” upita ona, dodirujući debeli rub svoje školjke, kao da će svakog trena da zaždi natrag pod nju. “Šta to radite?”

“Ja sam plivačica”, reče plivačica blago. “Ovo je Tel. Mi smo putnici koji dolaze istočno od spruda. Ne tražimo ništa od vas i otići ćemo ako niste srećni zbog našeg prisustva.”

“Ne, ne”, reče žena. “To nije nužno.” Dok je govorila, i drugi se pojaviše iz svojih kućica od školjki, ljudi mali poput žene, grube kože smeđe i purpurne nijasne. Bili su nervozni, i dok su se muvali oko njih dvoje, refleksno su uzimali kad god bi plivačica zažestikulirala. Ali na kraju su ih primili sasvim ljubazno i pozvali ih da obeduju sa njima, pripremili obrok od ribe i malo morske trave, zaliven penušavim pićem od kojeg su se njih dvoje smesta napili. Ljudi iz školjki ponudili su im zasebnu školjku u kojoj bi prenoćili, i oni se složišu, pa se na rukama i kolenima provukoše ispod ruba jednog zaista velikog primerka prošaranog smeđim mrljama.

Unutrašnjost je dosta podsećala na druge kućice na plažama, ili je tako bar plivačica rekla. U svaku odaju bile su postavljene sećene daske kao pod, sa daščanim stepeništima koja su vodila kroz rupe prosećene iz jedne komore u drugu. U svakoj komori nameštaj od naplavljenog drveta bio je prekriven postavljenom tkaninom načinjenom od finih vlati morske trave, na kojoj su bojama od školjki bile naštampane jednostavne šare. Na zakrivljenim zidovima nalazile su se dranguije iz mora, a u gornjoj komori mali krevet smešten pod prozor, preko puta kamina od opeka usećenog u centralni zid. Svaka komora imala je prozor u spoljnom zidu, trapezoide ispunjene prozirnim fibroznim materijalom u nižim komorama gde su prozori bili veliki, sa mozaicima od obojenog naplavljenog stakla gore, gde su prozori bili mali.

Plivačica je sve to zapažala sa oduševljenim osmehom devojčice. “Baš kao kod mog strica i strine”, ponavljala je. “Baš sam volela da im odlazim u posetu.”

I tako su proveli noć na suvom i toplom, zajedno u uskom krevetu, a ljudi iz Školjki ujutro su već radili na plaži, u jarugama ili dolinama gore, iznad litica. Njihov prvi komšija rekao im je: “Ako budete sakupljali 'puka' školjke za nas, možete ostati u toj kući koliko god hoćete. Odavno nije korišćena.”

Sakupljanje 'puka' školjki, kako su ustanovili, bilo je jednostavan posao, toliko jednostavan da su ga ljudi iz školjki smatrali teobnim; svi su oni, izuzev dece, imali zanimljivije ili važnije stvari da rade. Bez obzira na to, voleli su nakit koji su pravili od tih školjki. Na strmom žalu zatona snažni talasi zasipali su grubi žuti pesak napred-nazad i pritom nagomilavali sve moguće školjke, komade koralala i kamenje koje im se našlo na putu, pretvarajući ih u još grublji pesak. Njihov prvi komšija pokazao je dvoma da putnicima se među fragmentima školjki izbačenih na obalu nalaze mnogi primerci malih, debelih školjki konusnog oblika, od kojih su sve bile izlizane toliko da su preostale samo debele kapice u

osnovi konusa, okružle i obično sa rupom u sredini, u samom centru školjkinog pršljena, gde je ona na početku bila tanka. I tako su u određenom trenutku dezintegracije ti pljosnati komadi sa rupom bili savršene perle za ogrlicu, spremne da se nanižu i nose; a mali procenat njih imao je bogatu, duboko plavu boju neba usred sutona. Te plave komade ljudi iz školjki naročito su cenili, a najvažniji pripadnici društva nosili su mnogo ogrlica i narukvica, lančića od plavih dugmića oko članaka, i svako od njih posedovao je najmanje jednu takvu veliku ogrlicu.

Najlakši metod njihovoḡ pronalaženja bio je jednostavan, kako su im rekli. Staneš na žal okrenut ka obali, i dok talasi prelaze preko gruboḡ peska, možeš da vidiš na hiljade fragmenata pastelne boje školjki. Na svakih tuce ili dvadesetak talasa, ugledaš blesak plavoḡ, blesak koji nekako ukazuje da nije reč o nazubljenom majušnom fragmentu, već o kompletnoj kapici; a onda, u brzom skoku i sa malo sreće, možeš da to ugrabiš, u pregršti mokoḡ peska koji ti curi između prstiju.

I tako su Tel i plivačica proveli dan u lovu na 'puka' školjke, a u suton su oboje imali po malu vreću o pojasu punu plavih kružića. Ljudi iz školjki bili su izuzetno zadovoljni i priredili su im ḡozbu od sipe, ajkule, salate od morske trave, i kukuruza. A dan je prošao sasvim prijatno i plivačica je i dalje bila oduševljena njihovom kućom od uvojite školjke; i tako su odlučili da još neko vreme ostanu.

Ubrzo su otkrili da među ljudima iz školjki nije sve baš tako mirno. U stvari, ovi su stalno bili u beskrajnim međusobnim sukobima, i savezi i društveni ratovi među njima bili su brzi, stalni i promenljivi. Izgleda da je deo konflikta poticao od podele na smeđekošce i purpurnokošce, ali u nekom prvobitnom smislu koji je bio davno zaboravljen u stalnim permutacijama; sada su purpurnokošci rado o sebi govorili kao o smeđima, i obrnuto, a svi su nosili odeću i nakit od školjki u šiframa boja, kako bi pokazali kome su odani svakoḡ boḡovetnoḡ dana.

Važne promene savezništava i neprijateljstava bile su označene fizičkim pomeranjem njihovih kuća od školjki. Stanovnici, najviše jedno ili dvoje po školjci, angažovali bi prijatelje i odvukli školjku po pesku u novi komšiluk, praćeni žučnim psovanjem starih komšija, ostavljajući prugu u pesku kao trag tog dramatičnog događaja. Plaža zatona bila je izukršтана takvim tragovima, koje su vetar i plima sasvim brzo brisali; ali, uvijek je bilo novih tragova da zamene stare. Psara, graciozni čovečuljak purpurne kože, najtamnije u selu, objasnio im je da je ovo suštinski deo njihove prirode, i sa širokim osmehom ponudio objašnjenje: "Ima nas premalo da bismo se normalno razmnožavali ukoliko se potpunio ne pomešamo. Ne smemo da dopustimo postojanje nikakvih plemena, pa čak ni porodica.

Osim toga..." on se isceri, "potičemo od kraba i skloni smo tome da budemo usamljenici i svadljivci. Mi kažemo: 'Jedna svađa dnevno, i živećeš doveka.'"

Za Tela i plivačicu bilo je to malčice previše, i jednog dana su odlučili da iskoriste pokretljivost staništa, pa su nagovorili Psaru i još nekoliko drugih da im pomognu da odvuku školjku do ruba sela, odmah do široke istočne strane zatona, kraj potoka, iza dine, gde su mogli da budu sasvim sami. Stare komšije su ih vređale pri odlasku, ali u prijateljskom tonu, i navratile su kasnije kako bi im pomogle da vrate nameštaj tamo gde je ranije stajao i da se trampe za njihov ulov plavih 'puka' školjki od prethodnog dana.

19. ISTO TRAJANJE

I tako su se prilagodili ritmu zatona, svojim sopstvenim ritmom. Imali su kuću, izolovanu od bitaka i izdvojenu pod istočnom liticom. Čitav potez plaže imali su samo za sebe, naročito ujutro; a rt je bio ispran plimom i predstavljao je izuzetno bogato nalazište plavih školjki.

Svaki čudnovato dugi dan postao je sam po sebi večnost. Vazduh je jutrom bio svež, čist i slan, more mirno, dok je sunce peklo iznad njege.

Stajali do listova u talasima, okrenuti prema plaži i granitnoj litici iza nje, posmatrali kako se pesak divlje komeša u vodi, kako se majušni fragmenti ružičasto^{gov}, smeđe^{gov}, žuto^{gov}, purpurno^{gov} i crveno^{gov} premeću među čistim, belim i mrkim zrnima peska, u tumbanju i naletu mokrih blistavih boja preko kojih je tekla bistra zapenjena voda, i povremeno bi među ostalima blesnulo plavetnilo tamno^{gov} neba i oni bi se sa^{gov}gnuli, izvukli pregršti peska, pustili ih da im cure između prstiju sve dok se ne pojave plavi fragmenti spremni da budu ubrani i stavljeni u vreću. Ako bi se ispostavilo da su pogrešili, zastenjali bi i krenuli iznova. I učinilo bi im se da će jutro trajati večno.

Oko podneva, seli bi i pojeli nešto na plaži, odspavali na pesku ili razgovarali, i učinilo bi im se da će podne trajati večno^{gov}, topli, lenji, večiti dremež^{gov}; a onda bi popodne hodali plažom u potrazi za hranom ili retkim plavim đugmetom koje su prevideli, zabodenim u pesak, ili bi ušli u talase i ponovo krenuli u lov^{gov}, pa bi im se učinilo da popodne neće imati kraj, sa suncem belim i nepokretnim na širokom zapadnom nebu. Samo im se za vreme zalaska sunca činilo da vreme prolazi^{gov}; sporo^{gov}, neprimetno^{gov}, sunce se spuštalo i pritom usporavalo^{gov}, kako je izgledalo^{gov}, sve dok nije stajalo na horizontu iseckano u narandžaste kriške atmosferskim slojevima, i imali su vremena da se popnu uz strminu i da posmatraju kako slezasto more poprima boju indiga, vazduh postaje vidljiv^{gov}, a smanjeno sunce postaje žuti iver, zatim zelena, smaragdna tačka, zeleni blesak kojim je zalazak sunca bio okončan. Onda bi se našli u beskrajnom sutonu, čije je tamne, zrnaste boje punilo crnilo nastupanja večne noći. A to je bio samo jedan dan u beskrajnom nizu nepromenljivih dana, sve dok Tel svakih nekoliko nedelja nije imao osećaj da žive večno^{gov}; a iza toga, u nezamislivo ispunjenosti čitavih godina, nalazila se crta čisto^{gov} trajanja.

20. IZGNANICI

Te beskrajne dane uglavnom su provodili sami, ali povremeno bi navratio neko od ljudi iz školjki, naročito deca, oduševljena što ih vide

kako rade nešto tako detinjasto kao što je vađenje 'pukas\ Njihov najčešći odrasli pratilac bio je Psara, koji im se povremeno prisđruživao u talasima, smejao se tom sportu, ali ujedno bio i izuzetno ġibak, brza oka i skoka; za jedno jutro moġao je da prikupio više plavih školjki neġo Tel za nekoliko dana. Dok se hitro saġinjao i šljapkao po žalu, pričao im je seoske tračeve koji su stalno bili jezivi i melodramatični, beskrajna senzacija sitnih zađevica i ġnusnih seksualnih afera.

Takođe ih je pozivao na retke festivalske večeri, kada su svi izlazili do vatre od naplavljenog drveta kraj najveće rečice i pili bistro alkoholno piće sve dok se ne raspekmeze od pijane međusobne ljubavi, zaboravivši na zađevice u blistavom žutom svetlu festivalske stvarnosti. Iġrali su u kolu oko vatre, držali se za ruke i pravili naġle korake levo i desno, ġrlili svoje partnere i ġovorili im da su predivni smeđokošci ili purpurnokošci.

Za vreme jednog od tih slavlja, kasno, kada se vatra pretvorila u ġomilu pulsirajućeg žara, a ljudi iz školjki ostali komatozni od pića i dobrosusetskih osećanja, Psara je pogledao dvoje pretraživača plaže sa brzim, ironičnim osmehom, prišao im i položio obazrivu ruku na plivačicino široko rame, a onda i na Telovo. "Da li želite da čujete jednu priču?"

Njih dvoje laġodno klimnuše ġlavama.

"Parosē", reče Psara ġlasno, i najstarija osoba uspravi se naġlo među ostalima i zapilji se sanjivo unaokolo. "Ispričaj nam priču o izġnanicima, Parose!" a nekolicina dece reče: "Da, molimo te, molimo te!"

Stari Paros klimnu ġlavom i ustade oprezno. "Ovo je priča sa početka sveta, kada je neuporedivi okean blistao u mraku, savršen, beo i prazan. Po njegovom belom telu plovio je splav, ne naš brod luđaka, već brod uređenog i dobroġ društva, u kom smeđi i purpurni nisu radili ništa drugo do živeli u miru jedni sa drugima." Neki seljani se na to nasmejaše.

"Ali, jednog dana jedan smeđi čovek i jedna purpurna žena sretoše se kod katarke i razġovaraše, pa kasnije to ponoviše. iznova i iznova, a

kada su se smeđi i purpurni kupali, oni su ronili ispod splava i neko vreme plivaše zajedno; i zaljubiše se jedno u drugo.

E sad, oboje su bili u braku, a njihovi partneri bili su istaknuti u društvima smeđih i purpurnih. I tako, kada su konačno otkrili njih dvoje, svi smeđi i urpurni razbesneše se, pa se pojaviše zahtevi da se dvoje ljubavnika podavi.

Ali, splav je plovio kraj jednog ostrva u belom moru, kraj najmanje moguće mrljice zemlje - stena, drvo, školjka i potok. I smeđi i purpurni rešiše da ostave dvoje ljubavnika, pa ih baciše preko ivice palube i oni otplovaše do ostrva. A dok su plivali, neuporedivi okean uli im se u glave i oduže im svako seđanje na splav, tako da ne očajavaju.

I oni isplivaše na ostrvo, a splav otplovi dalje i nikad se ne vrati. Žena izrodi mnogo dece, i deca su se svađala međusobno toliko da se umalo nisu poubijala. Zato neuporedivi okean izduži ostrvo, tako da na njemu bude mesta za decu i unuke dvoje ljubavnika, da ne žive u smrtonosnoj zavadi. Ali, oni su se tukli i razmnožavali tako brzo, da je neuporedivi okean morao da izduži ostrvo sasvim oko sebe, da bi im dao prostora da se beskrajno međusobno progone; i belo more postade plavo od prolivene krvi i suza.”

Tišina. Paros seđe. Siva koprena lepršala je na potamnelom žaru vatre. Tel oseti da pada i bi primoran da zgrabi plivačicu za mišicu kako bi zadržao ravnotežu, iako su sedeli.

Kasnije, dok su se vraćali kući, sapleo se jednom ili dvaput, iako nije tako mnogo pio. A nekoliko puta je zaustio nešto da kaže i zastao; a primetio je i da je plivačica učinila isto. I te noći u svom uskom krevetu čvrsto su se zagrlili kao dvoje preplašene dece, izgubljene u šumi usred noći.

21. MI SMO OBLACI

Prolazili su dani. U leto plićaci su postali tako vreli da su morali da plivaju daleko od obale kako bi se iole osvežili u moru, a za Školjkama su tražali goli, smeđi poput smeđih ljudi iz školjki. U zimu je voda bila tako hladna da su ih od nje boleli članci dok ih je zalivala, a svakog dana koža im je postajala purpurna kao kod purpurnih ljudi iz školjki, dok su im zubi cvokotali toliko da je toplina vatre u njihovoj sobi bila predivna. Olujne dane provodili su u krevetu, u posmatranju vatre, razgovoru i vođenju ljubavi, dok su vetar i kiša šibali o njihov obliveni prozor. Takvi dani za Tela su bili divni, ali još bolji su bili duži letnji dani, do kolena u talasima pod suncem, dok su mu intenzivni zraci pulsirali na vratu diskretnim pulsevima svetla i toplote. Podigao bi pogled sa peska koji se premetao u zapenjenoj vodi i video kako plivačica izvodi neki graciozni pokret, izvivši golo smeđe telo u potrazi za plavim fragmentom, ili uspravivši se oblivena vodom posle zaranjanja; ili su joj se mišice mreškaie poput povlačenja vode u sudaru sa nailazećim talasom; ili bi joj video noge, zadnjicu i leđa dok se udaljavala plažom; ili nakrivljenu glavu dok je hodala ka njemu, zagledana u zapenjenu vodu; a srce bi mu naraslo poput neke unutrašnje erekcije i on bi potrčao kroz razbijene talase i oborio je u skoku, ljubeći joj vrat i lice sve dok mu se ne bi nasmejala, pa bi vodili ljubav tamo - dok preko njih prelaze voda i pesak. A ponekad bi ona potrčala i oborila njega, pa bi učinili isto. I potom bi se igrali ribica u talasima, ležeći na žalu i kotrljajući se gore-dole sa razbijenim talasima, uvlačeći more u usta i izbacujući ga kao fontane, ne razmišljajući ni o čemu. Svaki deo dana trajao je večno, kada su dani bili takvi.

Ali, sunce se kretalo i vreme je svejedno prolazilo. Dok je sedeo na žalu i posmatrao kako se njegova ljubavnica kotrlja napred-nazad kao predивно zaobljeno naplavljeno drvo, Tel nije mogao a da ne pomisli na to, s vremena na vreme; na to kako vreme prolazi. Posmatrao je kako se oblaci tumbaju iznad njega i puštao da mu pregršti peska teku kroz prste, čista zrnca fevarca, mrljice crnog liskuna, komadići koralaa, fragmenti

školjki kao parčići tvrde keramike, i primetio je da se znatan deo peska sastoji od školjki, da su se živa stvorenja čitavo^{gov} života mučila da stvore keramička utočišta, kuće, najstalnije delove sebe; a to je potom bilo stucano u krhotine velike taman toliko da se vide, milioni i milioni života bili su samleveni i rasprostrti pod njim, plaža sačinjena od propasti generacija. I neće proći du^{gov} dok i plivačica i on ne postanu tako^{gov}đe ništa više do pesak na pla^{gov}ži; a nikada ništa neće zaista razumeti. Oblaci su jurili iznad granitnih gromada rta. I granit i oblaci imali su površine duboke teksture, ali u svojoj izmenjivosti bili su tako različiti da je to bilo teško shvatiti. Razmišljajući o tome, iznenadio se kada je plivačica naletela na njega sa talasom i rekla: “Mi smo oblaci.” A još se više iznenadio kada je čuo sebe kako od^{gov}ovara: “Ali, i planine su oblaci.”

22. FESTIVAL

Jedne večeri rano^{gov} proleća, posle du^{gov}go^{gov} dana na vreloj žučkastomrkoj pla^{gov}ži, Tel i plivačica krenuli su kući, između velikih stabala naplavljenih na obalu tokom zime. U plavom sutonu, stabla su izgledala kao tela palih divova posle neke tîtanske bitke, a iznad njih, na nebu, lepršala je crna zvezda, ptica visoko u vazduhu. Plivačica ščepa Tela za mišicu. “Gledaj”, reče ona i pokaza niz plažu. “Imamo posetioce.” Svetlost baklji treperela je oko njihove kuće-školjke, tuce žutih tačaka koje su protkale tamu.

Bila je to grupa ljudi iz Školjki, koji su pili alkohol iz uvojitih Školjki i smejali se dok su igrali u kolu oko njihove kuće.

“Zar je već Nova godina?”* upita plivačica.

“Nešto dru^{gov}o”, reče Tel.

Oni udoše u kru^{gov} svetlosti i ljudi iz Školjki ih pozdraviše i objasniše da je Parosov rođendan, pa su, kao i ranije jednom ili dvaput, odlučili da ga proslave u Telovoj i plivačicinoj kući, zato što nisu mogli da se slože da li domaćini treba da budu smeđi ili purpurni. I tako su se Tel i

plivačica pridružili proslavi, jeli su i igrali oko vatre, i pili alkohol sve dok sve nije postalo jarko od boja vatre i noći, a lica ljudi iz školjki poput grubih maski njihove dnevne pojave. Tel se sapleo dok je zamahivao nogama u kolu, i pred njim se pojavilo lice toliko smeđe da je bilo gotovo crno, grubo od smeha i neke nerazumljive psovke koju je uzviknulo. Onda neko toliko purpuran da je bio gotovo crn izlete sa strane, pokušavši da ga saplete; Tel podiže pogled i vide da ljudi nisu sasvim pri sebi, tako da kada je Psara izašao iz njihove kuće držeći ogledalo iznad glave, Tel smesta vide da to nije Psara, već Tinu. Tinuova crna koža sada je imala purpurnu primesu, a lice mu je bilo iskrivljeno po Psarinim crtama, ali sa Tinuovim kezom, i Tinuovim grohotnim smehom.

Dok su izmenjeni ljudi iz školjki hvatali Tela i plivačicu za mišice i vukli ih ka Tinuu, jedan deo Tela bio je rastrojen, i pitao se da li je Psara sve vreme bio Tinu, i čekao sve ove godine iz nekog nezamislivog razloga da bi se pokazao — ili je nedavno stigao u selo i, iz podjednako neshvatljivih razloga, poprimio Psarin izgled. U svakom slučaju, glas je bio isti, i dok je Tinu postavljao ogledalo u drveni ram koji mu je bio poznat iz Oje, nasmejao se i rekao: “Sve je ovo samo deja vu, zar ne misliš tako? I eto nas opet. Da proturimo prvo ženu, da bi Tel video kako to izgleda.”

Tel ponovo počeo da se otima od ruku koje su ga držale, ali bilo ih je suviše; sve su to bili njegovi susedi, lica blistavožutih i očiju krupnih i gladnih dok su gledali kako druga grupa podiže plivačicu koja se otimala i gura joj noge u jarku tečnu površinu ogledala. Tinu se nasmeja i počeo svoju litaniju pitanja, lica samo nekoliko inča od njenog, derući se u odvratnoj parodiji saosećanja, prskajući pljuvačkom. “Štipa? Stiska? Grize? Grči? Lomi? Kida? Priji? Peče?” Tel je bio ponosan na nju, na način na koji je mogla lice da drži u čvrstoj masci stoičkog gađenja, zureći Tinuu u oči; ali želudac mu se okrenuo kada je video kako joj se meso nogu i torzoa trza u dodiru sa ogledalom. Telo joj je ostalo vidljivo sa druge strane, mesa bleđog i nepokretnog, ali i dalje među njima. Ali,

setivši se sopstveno^{gov} putovanja sa druge strane, Tel se uplaši da će ponovo biti razdvojeni, razdvojeni zauvek, i kada je njena glava izbila napolje i ona se u nesvesti svalila na tle iza ogledala, Tel se grčevito otrgao od ruku koje su ga držale i bacio se na glavačke kako bi zaronio kroz ogledalo za njom. Poslednje što je video bilo je Tinuovo lice, jarko od svetlosti baklji i zapanjenosti, veliko koliko i samo ogledalo.

23. POTERA

Bilo je rano jutro^{gov}, sunce mu je bilo jarko u očima. Plivačica je ležala kraj njega, usnula ili u nesvesti, a svet je mirisao svež poput senki ispod drveća. Svaki pokret ga je bolelo — podizanje glave, sedanje — bol mu je probadao svaki zglobov kada bi ga pomerio. Svejedno^{gov}, bio je srećan što je još sa njom.

A opet, bolelo je, svaki pokret gaje bolelo. Bio je to aspekt bola koji je smesta primetio: kroz njega je bilo teško videti bilo šta drugo. Za to je bila potrebna disciplina koju je tek morao da uči.

Uz stenjanje, on se otkotrlja do nje i prodrma je kako bi je probudio. Probudila se sa brektajem i uhvatila se levom rukom za bok. Oni sedoš^{gov}, pogledaše okolo po hladnom i vetrovitom obronku — bila je to, u stvari, kičma, blizu vrha, na istaknutom mestu iznad mora. Nije bilo nikakvog traga zatonu ljudi iz školjki. “Sunce”, reče plivačica. “Kreće se ka istoku. Zaći će na istoku.”

Tel je ignorisao zbunjenost oko toga kako je mogla da se orijentiše nečim drugim, a ne suncem na nebu, i samo je klimnuo glavom. “To je svet ogledala”, reče on. “Sve je naopako.”

Biće im potrebna odeća, pošto su u ovaj svet gurnuti gotovo goli. Čak bi im i nešto poput ogrtača od lišća koje su nosili drvoljudi pomoglo da se zaklone od vetra.

Tada plivačica pokaza. “Gledaj, to je on. Ta stvar koja je obuzela našeg Psaru.” Daleko na istoku, na vrhu kičme, neka figura udaljavala se

od njih. Imala je zavežljaj na leđima. “Nosi oĝledalo”, reče plivačica. Rukom je zaklonila oči i žmirkala je. “To je Tinu, zar ne?”

“Da.” Tel je zamišljeno ĝledao za majušnom fiĝurom. “Ako bismo moĝli da mu uzmemo oĝledalo i da se ponovo proĝuramo kroz njega...”

To bi možda okončalo bol. Možda bi ih vratilo na njihovu vrelu žučkastomrku plažu. Možda bi... Oni se pogledaše u oči, ustaše nekako i krenuše ka istoku za fiĝurom.

Bio je to težak put, čak i na stazi. Svakoĝ dana u suton silazili su na plažu, a sunce je tonulo u istočno more. S vremenom su ispleli oĝrtače od palmi i lepezaste morske trave i svake noći traĝali su za hranom, a plivačica je pronašla mekušca koji bi, pojeden, njoj priĝušio bol u ruci, a Telu u zĝlobovima. Ali kićma je postajala sve viša i viša kako su išli dalje ka istoku u oĝledalu i staza je ostajala desno od vrha kićme, a silazak do plaža bio je sve teži. Tinu je održavao rastojanje između sebe i njih, tako da je možda i on svake noći silazio do vode; ali konačno, u jednom zalasku sunca, to je postalo nemoĝuće, a u sledećem moĝuće, ali previše naporno da bi na to i pomišljali. Osim toĝa, u zalasku sunca plivačica je primetila Tinua koji je sedeo odmah do staze visoko iznad njih; zato su spavali zaklonjeni od vetra u uleĝnućima i bilo im je hladno, ali pronalazili su ptićja ĝnezda i moĝli su da ih pljačkaju i tako se prehrane. U rupama i udubljenjima u ĝranitu zadržavala se kišnica pa su moĝli da utole žeđ, a plivačica je sasušila zbirku mekušaca kako bi smanjili boi. Ali, brzo su im ponestali.

Pošto je kićma nastavljala da se uzdiže, Tinua bi videli nekoliko puta dnevno, ĝotovo na dan hoda od njih, mrljicu na ružičartosmedem ĝranitu koščatoĝ ruba kićme. Poluostrvo je ovde izĝledalo kao strmoĝlavo kameno sećivo kojim je Tel putovao sa đrvoljuđima, oštrica noža od ĝranita jedva dodirnutog vremenom koja je okeanski svet presećala na dve polovine, visoka toliko hiljada stopa da su talasi bili samo ĝotovo nevidljive krivudave šare u moru. Sve više i više taj veliki

greben se povijao u nebo, u nepravilnim potezima, sa nesrećno velikim brojem nađlih obrušavanja koja su morali da savladaju, a onda ponovo da se penju. U prolazu su ponekad videli rasturena ptičja gnezda raštrkana niz litice sa leve i desne strane, sa dragocenim mesom jaja prosutim i sasušenim na kamenju i šiblju: Tinu ih je šutirao i rasturao pri prolasku, tako da je sigurno znao da ga prate.

Kada su nestali plivačicini mekušci, hodali su trpeći bol; njena ruka nije se zacelila, a Telovi zglobovi škripali su kao da su puni šljunka, a svaki dan marša dodavao je nove ogrebotine, modrice, istegnuća. U svetu ogledala njihova tela kao da su izgubila sve sposobnosti. Mučila ih je i glad, ali ne i žeđ; u nekim od zdenaca kraj kojih su prolazili plivao je Tinuov izmet, ali bilo je više malih granitnih udubljenja nego što je on mogao da pronađe i opogani, pa su pili kao da mogu da opstanu samo na vodi. Jeli su miševе, ptice, jaja, a jednom i čitav izvanredni bokor borovnica; potom, kasnije, jarkozelenu mahovinu. Dok su se peli, u pukotinama u kamenu više se nije nalazilo ništa osim te mahovine, mrljastog lišaja i povremene kleke koja je ovde bila samo žbunje izmučeno vetrom, uglavljeno između gromada, u napuklinama. Spavali su pod tim borastim grmovima i pokušavali da jedu šišarke, ali nije im uspevalo.

Jedne noći, u sumraku boje indiga, Tel je pogledao u svetle plivačicine oči ispunjene bolom. Bilo je teško setiti se sveta sa druge strane ogledala, njihovog života na vreloj, žuđkastomrkoj plaži - zamrljana slika, trenutak poput puckanja prstima, san. Rekao je: "Uopšte ga ne sustižemo i svakog dana smo sve sporiji. Moji zglobovi..." On ućuta, sa željom da zaplače. "Gladan sam", reče umesto toga.

Dala mu je pregršt mahovine. Primetio je da su joj prsti už i duži, sa kožnatim'opnama između, i da ima prašnjavo žućkasto krzno na nadlanicama. Ona reče: "Šta god da se desi, moraš to da prihvatiš."

Jeo je i razmišljao šta to znači. Njegove ruke bile su zgrčene, a palci duži i manje izdvojeni od prstiju nego ranije. Treperenje, pulsiranje,

tištanje, probadanje, prosecanje, cepanje, grebanje, kidanje, da. Sve to. “Možda”, reče on opipavajući uvećanu vilicu, “možda ako uložimo izuzetan napor. Ako hodamo po čitavu noć — ako hodamo sve dok ga ne uhvatimo, znaš. On spava noću kao i mi, ili nikada ne bismo bili u stanju da održimo korak sa njim. Ako se rešimo toga, ako budemo hodali po celu noć...”

“Sutra”, reče ona sanjivo. Nos joj je bio manji i vrh mu se trzao. “Jedna poslednja noć odmora, i počinjemo sutra.”

I tako su sledećeg sutona stali i dali se u napornu potragu za hranom koju su odlađali u vrećice za pojasom, pomalo od svega što nije bilo sam granit, i nastavili su da hodaju dok je svetlost nestajala na istočnom nebu, sve dok samo oblaci visoko iznad istočnog mora nisu hvatali mutni crveni sjaj u dubokom indigu; a onda, uz svetlost miliona zvezda, oni nastaviše da se teturaju dalje.

Čak i na tolikoj visini, staza je nastavila da vijuga vrhom kičme, zanoseći se ka severu ili jugu u zavisnosti od oblika kamena i litica na obe strane. Staza je bila u jednom stanju i nije bila korišćena, kako se činilo, godinama. Ponekad, pošto je to bila jedina ravna površina u vertikalnom pejzažu, smrvljena u pesak tokom vekova, samo je tu mogla da se uhvati zelena mahovina, pa se mahovinasta staza pružala kroz beli kamen, visoki i uočljivi crni pločnik u zvezdanoj noći. Na drugim mestima staza je bila samo puteljak sa manje prepreka, tako da ju je bilo gotovo nemoguće videti. Stalno su je gubili i ponovo izlazili na nju, i svaki put kada bi je ponovo otkrili, Tel bi osetio malo zadovoljstvo, zajedništvo kroz vreme sa onima koji su napravili tu stazu, ko god bili; zajedno su izabrali isti put kao najbolji. A sada je bilo najvažnije da se drže tog puta, ako ne žele da naiđu na neku neprolaznu provaliju ili uzvisinu; i tako su se na nekim mestima kretali četvoronoške, pipajući u potrazi za peskom i neopipljivim ranijim tragovima stopa. Povremeno su mogli da pomere glavu u stranu i zagledaju se dole u staklasto more, ravno i sjajno, nekoliko hiljada stopa

niže; onda su puzili, srećni što mogu da grle kamen, odavno bez želje za razgovorom, samo uz dahtanje, brektanje, s vremena na vreme i cvilež i psovke bez daha, ili prosto stenjanje.

Bila je to duga noć. Kada je svanulo i svetlost se ponovo ulila u svet, u satu kada je sve bilo sačinjeno od prozirnih sivih ploča, Tel je pogledao plivačicu i primetio da se čitavo njeno obličje menja; da joj je torzo duži, stopala duža, rebra vidljiva, ali ne sasvim ljudska, prolazila je kroz spore transformacije natrag do nečeg što je sasvim jasno poticalo iz vode — što je uvijek i bila, ali sada je to bilo naglašenije i bilo je očito da je njena rasa poticala od nekoj fluidnoj vodenog sisara. Moraće stalno da puzi ako se ta transformacija bude nastavila. A ako je zglobovi bole kao i njega... ispoljavao je disciplinu, zurio je kroz crnu izmaglicu bola, video je da su mu noge nabijenije, a ruke duže i teže; hodanje na sve četiri činilo mu se sada ugodnim, a veranje uz beskrajno granitno stepenište kičme u neku ruku sada je postalo srećan izazov. Preci sa drveća, pomislio je, i u glavi mu se javila slika brzog, divnog stvorenja, uz reč *baḥun*.

Kada se sunce podiglo iza njih, pažljivo je pretražio greben ispred njih. Ovo je bilo vreme dana kada je Tinuu bilo teško da ih vidi zbog zapadnog osvita; dok oni gledaju uz greben i traže ga pod svetlom obližnje zvezde kao pod reflektorom. I končano, Telovo strpljenje bi nagrađeno. Glava se pojavi iza kamena, neposredno iznad njih, na samo nekoliko minuta hoda, i Tinu izađe, osvrnu se slepo ka suncu i krenu ka istoku stazom grebena.

Čitav taj dan su ga lovili, krili se kada se osvrtao, i tako malo zaostajali. U svakom slučaju, zbog bolova koje su trpeli nisu mogli da održavaju korak sa njim. Ali, posle sutona su ga ugledali kako se sprema da zanoći na zaravnjenom mestu na stazi.

Na nebu se još video trag sutona kada su tiho dopuzili preko granitnih gromada do njegovog logorišta. Spavao je na pesku staze, umotan u ćebe, ili su tako pomislili; ali, dok su mu se prikradali, njegove

oči se otvoriše, u beonjačama mu blesnu svetlost zvezda tako da je izgledalo kao da su se pojavila dva mala svetlucava dračulja, i on kroz smeh reče: ⁿⁱ“Ala ste vi uporna stvorenjca, što puze okolo kroz noć! Izađite na otvoreno, ⁿⁱmališani moji!”

Stajao je iznad njih. “Bre, bre.” Njegov uveseljeni, divni glas muzikalno je menjao visinu, kao duboki i brzi žubor. “Majmun i vodeni pacov, ⁿⁱkako mi se čini! Pratili ste me čak ovamo, ⁿⁱmada nemam pojma zbog čega!” On se nadnese nad Tela i umesto da zvuči ljutito, činilo se da se zabavlja. “Kakvo je to stvorenje koje skače kroz ogledalo, ⁿⁱa? Kakav je to stvor?”

Ali Tel i plivačica odavno nisu bili u stanju da shvate jezik, nisu bili u stanju čak ni da čuju Tinuov divni glas. Izgleda da je shvatio da je tako, jer se vratio do zaravni i ćebeta kada su ustali i počeli da mu prilaze, sa dve strane.

“Hoćemo ogledalo”, zakreketa Tel, dok mu se primicao, ⁿⁱpostrance, u nadi da će mu se približite pre nego što Tinu bude mogao da primeti. “Daj nam ga i bićemo kvit.”

Tinu se nasmeja i posegnu u ćebad, pa izvuče torbu sa ogledalom, Ispruži je, a onda zavitla njom da je baci preko litice u južno more — ali nije računao na novu Telovu životinjsku brzinu pa torba tresnu u Telovu nadlakticu kada je Tel jurnuo napred, i brže nego što je Tel mogao da reaguje ili planira njegova utrnula ruka zgrabi Tinu za grlo dok su kandže njegove druge ruke kidale Tinuovo lice i odbijale u stranu njegove uzmlatarale ruke, a onda sa izuzetnom silinom on uze čarobnjakovu glavu obema rukama i čitavo telo čoveka baci na tle. Plivačica se baci i zagrije u savijeni i izloženi vrat, pa se nespretno osovi na noge i oni ostaše da gledaju kako Tinu krvari. Smrtnost, kako je to čudno: da Tinu, koji im je toliko toga dao, ⁿⁱsada više ne postoji! Da za sobom nije ostavio ništa više osim ovoga! Bilo je to teško shvatiti.

Tel uze torbu sa oġledalom i proverio njenu sadržinu; oġledalo nije bilo slomljeno, i površina mu je bila iste boje kao i nebo pre sat ili dva. U međuvremenu, plivačica je uzela nož iz Tinuove torbe, a onda pronašla kresivo. Skelet mrtvoġ drveta kleke stajao izuvijan u zavetrini ġromada koje su zaklanjale zaravan i oni ġa oboriše na tle, udarajući ġa kamenjem koje su jedva uspjeli da podignu. Tel upali vatru dok je plivačica ġulila kožu sa Tinuovih butina i ġuzova, i sekla velike šnicle koje su ispekli na štapovima kleke. Kada su se najeli, spavali su do zore, zagreġani žarom vatre i svojim prvim pravim obrokom posle više nedelja.

24. ŽELENI BLESAK

Probudili su se u kasno jutro i krenuli dalje, nastavivši ka istoku bez doġovora; Telu se činilo da je to neophodno, da ne mogu da ponovo da prođu kroz ġlatku barijeru oġledala na mestu Tinuovoġ ubistva. Da, u stvari, postoji posebni trenutak kada će to biti moguće, vreme i mesto o kojima nije ništa znao. Moraće da paze. I bez razġovora, znao je da je i plivačica došla do istog zaključka.

I tako su išli dalje. Kičma se i dalje uspinjala, ġranitni zid koji je rasecao more i skretao vijugaġo levo i desno, oštrice na vrhu razorene tokom eona u razlomljenu zupčastu oštricu noža ġrebenca, uzdižući se neravnomerno dok su oni po njoj mileli kao mravi. Često su bukvalno puzali, pošto je hod bio suviše bolan i strmoġlav. Mahovina je tu rede rasla, i često su bili ġladni. Često su se prisećali izvrsnog obroka od Tinua i ġorko su žalili što nisu ostali da pojedu i ostatak, ili što makar nisu sa sobom poneli njegovo srce i džigericu, i balili su na pomisao o tome. “Ali, od džigerice pomahnitaš”, rekao je Tel, “neko mi je to ispričao. Od džigerice i života.”

Gladovanje ih je učinilo lakim i ustanovili su da mogu ġotovo da lebde uz manje strmine, samo dodir tu i tamo po ġrubom zrnastom stenju, da ne bi bili oduvani - da njihove ljuštore ne bi bile oduvane — pošto je sve iz njih vetar već odneo. Jednom je Tel pokušao da kaže plivačici šta

misli o tome, ali nije mogao da pronađe reči kojima bi to izrazio. Slušao je tanušno, sporo curkanje svojih misli i iznenadio se kada je shvatio koliko su one postale jednostavne: *Penjem se. Uvek ću se penjati Okean je duboko ispod. Ono je kamen. Nadam se da ćemo naći mahovinu.* To su bile njegove misli. I sav taj veliki, uskovitlani vrtlog osećanja i značaja, značenja: sa druge strane ogledala, ponovo u podnožju poluostrva, među zaboravljenim prijateljima, avanture, nadanja, ljubavi, snovi. Svi snovi bili su zaboravljeni u trenutku hodanja, bekstva koje je toliko bilo važno... bilo je čudno ne želeti više ono za čim je ranije žudio, gledati plivačicu i videti neku slomljenu drevnu životinju, shvatiti da je njihova ljubav bila samo način da se učvrsti vreme, svaki zagrljaj trenutni dodir večnog, zato što milovanje čuva. A opet, puzao je dalje, ponekad kao babun, sa dugim dlakavim kandžama na krajevima krznom obraslih podlaktica, kraj nečega što je ličilo na vidru, a samo su oči ostale njene, lice koje je pamtio mahom je nestalo, ali te blage crne oči prizivale su ga u potpunosti, nezamućene bolom koji je obožaljšio njen hod, čiste i mirne, zagledane okolo, i dalje kadre za to malo, ironično i veselo čkiljenje, kao kada je spustila svoju podlakticu uz njegovu i rekla: "Sad vidiš zbog čega nikada nismo imali decu."

Došli su iz različitih svetova. Govorili su drugačijim jezicima. Ono što su delili bilo je makar delom samo iluzija. A opet, opet, opet... Težilo ga je to što Šepa stazom kraj nje, pred njom, iza nje, što se gurkaju ramenima ili dele nađenu mahovinu. Lepota je samo začetak strave, ali samo da bi imali društvo, da bi s nekim podelili novost: eno bloka ružičastog kvarca. Mora su se izgleda uzburkala. Vetar je jak. I tako je strava oterana. Kroz crnu izmaglicu, lepota se još videla.

Greben je postao duboko nazubljen, vrhovi su bili kao zupci grube testere, i dalje napredovanje bilo je gotovo nemoguće. Zašto ići dalje, pomislio je Tel jednoj jutro, ali onda je plivačica krenula dalje, verući se uz hrapavu liticu, na sve četiri, i on je pošao za njom. Zašto je bilo jedno

od pitanja koja su nestala. Vid mu je bio pomračen bolom. Napravili su g^ozbu od ptičjeg g^onezda. Oluja ih je ostavila promrzle i mokre. Pri njenom kraju, munja je razorila vrh iznad njih i ostavila im prasak u užima, g^olicanje u nervima i snažan miris ozona u vetru. Taj šok kao da je ulio plivačici novu snagu i ona g^a je sa voljom vodila čitav sledeći dan, preko jednog vrha za drugim, pa dole u duboke klance. Tela su nastavila da im deevoluiraju, i samo im je to omogućavalo da nastave: ona je sada mogla da g^omiže uz kamen, a on da se spretno vere!

A onda, jedno g^o kasnog popodneva, sporo su se uspeli preko g^ogranitne g^orbe, i sa druge strane poluostrvo se obrušavalo u more, došavši do svoj kraja.

Bilo je oštro i čisto odsečeno, toliko g^olatko da mora da je bilo veštačkog porekla. A sa obe strane nalazili su se uglačani zidovi visoki do pojasa, zakrivljeni tako da su se pod uglom spajali na poslednjoj tački g^orebena. Oni odoše do tačke spajanja dva zida i na g^onuše se da pogledaju preko. Bilo je očito da je u nekom prošlom dobu neka civilizacija došla ovamo i g^olatko isekla g^ogranitni rt, stvorivši dva uglačana, zakrivljena zida koji su se spajali u pravoj ivici spuštenoj do mora u jednom potezu, u čistoj brazdi kao pramac nekog velikog broda. Bio je to ponor od, kako je Tel procenio, deset hiljada stopa.

Hodali su po toj poslednjoj platformi, sa ju g^a ka severu i natrag, zagledajući veštinu sa kojom su napravljene dve strane litice. Uglačani g^ogranit bio je pun mrljica i imao je boju beskrajno g^ouste mešavine feldspata, kvarca i hornblende, tako da je odmah ispod njih izgledao pegav kao pastrmka, dok je dublje dole izgledao ružičastosmeđ, kao neka vrsta mermera. Kamenje koje je Tel ispuštao preko zidova odskakalo je naniže i nestajalo, tako da uopšte nije mogao da vidi kada je narušilo tamnoplavu boju mora.

Bližio se zalazak sunca. Plivačica je tamarala okolo, skupljala kamenje i postavljala g^a na trouglasti blok g^ode su se zidovi spajali, kod

najisturenije tačke. Tel ju je upitao šta to radi i ona se osmehnula i pokazala na torbu sa ogledalom. “Ovo mora da je to mesto, zar ne?”

Tel zadrhta, pogleda okolo. Mogli su da vide mnogo, mnogo milja daleko, a horizont je bio čista, oštra linija između mora i neba; ali vazduh je nekako bio gust, sunčeva svetlost u njemu tamna. Uzeo je ogledalo iz torbe i stavio ga na poslednju uzvisinu zida, pa ga pričvrstio kamenjem koje je plivačica sakupila. Istočno nebo bilo je puno žute boje sunca na zalasku, a površina ogledala sijala se kao sočivo, kao da prikuplja svu predivnu svetlost sunca na svetu i baca je ka zapadu, u jednom jedinom, koherentnom zraku. “АИ, šta ćemo da uradimo?” upitao je Tel.

Plivačica se ispruži i stade na zadnje noge, pokazujući jednom prednjom nogom na ogledalo. “U poslednjem trenutku zalaska sunca skoćićemo kroz to”, reče ona srećno. Ali, ona je bila stvorenje mora i to je, možda, bio povratak moru; a on je bio stvorenje sa drveća, u zemlji bez drveća, i plašio se. A opet, opet...

Sedeli su na zidu i posmatrali zalazak sunca, svetlost koja je isticala iz neba, vetar koji je nabirao veliki prostor sumraka i mora. Neverovatna peć sunca izbacivala je svetlost kao fontana dok je tonula u okean, koji je blistao kao klesani uglačani kamen. Gore je dolepršala ptica i ostala da lebdi na vetru, da ga seče i klizi u stranu, i kada je vide, Tel se umiri. Šta god da se desi, da, ali i više od toga, u svemu je bilo nečeg veličanstvenog, u tome da se bace u prostore u kojima su disali, ako ništa drugo, ono u poslednji skok ili let. Sunce se stopilo u žutu liniju na moru, a nebo se još više smrklo; površina ogledala još je bila neka vrsta sočiva koje je sakupljalo sunčevu svetlost i sijalo bogatom žutom bojom, sve zelenijom i zelenijom kako su se sunčevi zraci savijali oko globusa, prelamajući se kroz prizmu gravitacije. Daleko na horizontu, blistava žuta linija skupljala se sa obe strane, sve zelenija, dok se na kraju nije pretvorila samo u jednu jedinu tačku najintenzivnije moguće smaragdne svetlosti: zeleni blesak, sunčevo zbogom, a površina ogledala bila je

obasjana zelenim svetlom i čitav kru^g bio je zdenac svetlucavo^g zelenila;^g plivačicina šapa uhvati Tela za mišicu i povuče ^ga na no^ge. Iznad njih kličtavec se nakrivi i poč^e da ponire, u krivoj putanji, pa projezdi kraj njih i sunovrati se brže, sve dok ne buknu u belo,^g kao meteor koji ostavlja trag^g nad morem;^g i plivačica se s uzvikom otisnu napred i skoči kroz o^gledalo,^g sa Telom za petama.

Download

Balkan

BELEŠKE O PISCIMA

JOHN VARLEY

Američki pisac, rođen u Ostinu u državi Teksas 1947. godine. Pojavio se na SF sceni početkom sedamdesetih i više od deceniju bio jedan od najzapaženijih SF pisaca, posebno zahvaljujući odličnim pričama, od kojih smo dosta njih i mi imali prilike da čitamo: "Postojanost vida", "Pritisni ENTER", "U dvorani marsijanskih kraljeva", "U peharu", "Retrogradno leto"... Roman *Direktna veza sa Ofjeksom* prvi je njegov objavljen roman, po mnogima i najbolji, i pripada istom svemiru kome i većina priča sa početka njegove karijere. Negde sredinom osamdesetih gotovo je prestao da objavljuje SF romane, a vratio se prošle, 1992. godine, romanom *Steel Beach* koji je dobio solidne kritike.

NANCY KRESS

Predstavljena u prošlom *Monolitu* prilikom objavljivanja priče "Cena pomorandži", Nancy Kress je u međuvremenu, 1992. godine, objavila roman *Beggars in Spain*. Roman je podeljen na četiri dela, od kojih prvi, "Leisha", predstavlja gotovo neizmenjenu verziju naslovne novele objavljene u ovom *Monolitu*, dok ostala tri: "Sanctuary", "Dreamers" i "Beggars" elaboriraju istu sižejnu liniju odnosa natčoveka prema svom tvorcu (vidi: *Slan*, *Monolit* 7), svaki na svoj način i u drugom vremenu. Roman, je nominovan za nagradu NEBULA za ovu godinu, baš kao i kratka priča "The Mountain to Mohamed".

JOE HALDEMAN

Zahvaljujući svojoj popularnosti među čitaocima, Joe Haldeman je jedan od najprevođenijih pisaca srednje generacije američkih pisaca kod

nas: romani *Većiti rat*, *Most uma*, mnoštvo priča... Iako je ozbiljna akademska kritika imala puno zamerki Haldemanovom pristupu pisanju, on svojim poslednjim ostvarenjima kao da se trudi da pobije te tvrdnje. Posle sjajne novele "Hemingvejevska obmana", koju imate prilike da čitate u ovom *Monolitu*, on objavljuje roman *Worlds Enough And Time*, 1992, završetak davno započete trilogije (*Worlds*, 1981. i *Worlds Apart*, 1983.) Po oceni svih kritičara ovaj roman u kome Haldeman završava životni put i gotovo na mitski status uzdiže glavnu junakinju Marianne O'Harra daleko je bolji nego što je to cela trilogija. Haldeman se izgleda konačno oslobodio hajnlajnovskih steĝa i počeo da stvara zrela i ozbiljna dela.

LOIS McMASTER BUJOLD

Američka spisateljica rođena u Kolumbusu u državi Ohajo 1949. godine. Od 1986. godine, kada joj je objavljen prvi roman *Shards of Honor*, pa do danas, objavila je više romana koji su se, gotovo svi, na jedan ili drugi način, bavili jednom istom ličnošću, Milesom Nasmithom Vorkosiĝanom; izuzetak su romani *Falling Free*, 1988. i fantasy roman *Spirit Ring*, 1992. Iako, kako to sama kaže, najviše voli da piše "avanturističke romane o ličnostima", koji se ne odlikuju nekom preteranom književnom vrednošću, -postigla je veliku popularnost u Americi i za svoje romane dobila je više nagrada HUGO i LOCUS. Najpoznatiji od njih su: *Warrior's Apprentice*, 1986, *Brother in Arms*, 1989, *The Vor Game*, 1990. i *Barrayar*, 1991. Objavila je i zbirku priča *Borders of infinity*, 1989, koja se bavi istim likovima, kao i većina romana. Ovo je prvo predstavljanje ove spisateljice našoj publici.

CONNIE WILLIS

Pravo ime ove američke spisateljice je Constance E. Willis. Rođena je u Denveru u državi Kolorado 1945. godine. Iako objavljuje i romane,

čini se da joj najviše odgovara forma kratke priče, za koje je dobila i veći broj nagrada HUGO, NEBULA i LOCUS. Neke od njih smo i mi imali prilike da čitamo: "Pismo od Klijerijevih", "Sidon u ogledalu", "Poslednji Vinebaĝo"... Do sada je objavila četiri romana: *Water Witch* sa Cyntiom Felice, 1982, o životu umetnika na planeti bez vode, *Lincoln's Dreams*, 1987, o ženi koja sanja snove iz vremena američkoĝ građanskoĝ rata, *Light Raid*, 1989, o podeljenoj Americi i devojci koja pokušava da spere ljaĝu sa svojih roditelja, nepravедno optuĝenih da su učestvovala u nekoj izdaji, i poslednji, *Doomsday Book*, 1992. (ovoĝodišnji dobitnik nagrade NEBULA), sloĝenu knjiĝu koja u sebe uključuje detaljan prikaz kuĝe koja je vladala u Evropi u srednjem veku, vremeplovce, i još mnogo toĝa zanimljivoĝ... U poslednje dve-tri ĝodine objavila je i mnoštvo izvrsnih priča i novela: "Even the Queen" (ovoĝodišnji dobitnik nagrade NEBULA). "Miracle", "In the Late Cretaceous", "Jack", "Death on the Nile"...

JUDIŦH MOFFETŦ

Američka spisateljica rođena u Luisvilu u državi Kentaki 1942. ĝodine. Doktorirala je na američkoj civilizaciji 1971. ĝodine i bavi se i profesorskim pozivom. Dobila je jako mnogo nagrada za svoj spisateljski rad (i poeziju i prozu), uĝlavnom van oblasti naučne fantastike. Prvi SF roman joj je *Pennaterra*, 1987, u kome razmatra problem planete naseljene kolonistima Kvekerima koji poštuju domorodački život, a na koji stiĝe drugi talas kolonista... Do sada najviše pažnje SF publike skrenula je na sebe izvrsnom novelom "Tiny Tango", 1990, kasnije uvrštenom u roman *The Ragged World*, 1991, u kojoj s puno veštine razmatra problem post-AIDS društva.

KIM STANLEY ROBINSON

Američki pisac rođen u Vokingenu, 1952. godine. Diplomirao je književnost 1974. godine, a doktorirao 1982. sa disertacijom o opusu Filipa K. Dika. Našim čitaocima je relativno malo poznat, jer kod nas, na žalost, osim novele "Bekstvo iz Katmandua" (*Monolit 6*) i izvrsne rane priče "Crni vazduh" (*Polarisova SF antologija*), više ništa nije objavljeno iz opusa jednoг od najtalentovanijih predstavnika mlađeg talasa američkih SF pisaca. Od romana, najpoznatija su mu ostvarenja koja pripadaju takozvanoj trilogiji o Orange Countryju, oblasti u Kaliforniji u kojoj je odrastao, a čije hipotetične budućnosti slika u romanima *Wild Shore*, 1984, *The Gold Coast*, 1988. i *Pacific Edge*, 1990. Objavio je još i romane *Icelenge*, 1984. i *Memory of Whiteness*, 1985, a prošle godine i prvi roman planirane trilogije o teraformiranju Marsa *Red Mars*. Kraća ostvarenja sakupljena su mu u nekoliko zbirki priča, od kojih je verovatno najbolja poslednja, *Remaking History*, 1991.

JOE R. LANSDALE

Američki pisac. Jedan od začetnika tzv. Novog horora i jedan od osnivača (zajedno sa Dinom Kuncom i Robertom Mekkemonom) agilnog Udruženja horor pisaca Amerike, HWA, koje je 1988. ustanovilo prilično kvalitetnu i objektivnu godišnju nagradu Brem Sloker. Piše ogoljenu i oštru prozu, koju odlikuje još i eksperimentisanje sa stilom (npr. novela za antologiju o Betmenu napisana u formi scenarija za strip), a njegove priče i novele često imaju karakter parodije. Naročito aktivan po pitanju dizanja ugleda horora kao žanra, poslednjih godina učestvovao u velikom broju originalnih antologija. Napisao je i velik broj odličnih romana, uglavnom objavljivanih kod specijalizovanih, malih izdavača. Pomenuta novela o Betmenu je postigla takvu popularnost da je prošle godine usledio i roman s istim junakom, *Betmen: Zarobljen od mašina*, koji ima mračan pristup, sličan onom u stripovima Frenka Milera. Aktivan i kao urednik antologija, i na ovom polju pokazao je izuzetnu domišljatost i

želju za eksperimentisanjem. Naročito su mu bile uspješne antologije horor-vesterna *Iseckana sedla* iz 1989. i horor-krimića *Crni u duši* iz 1992. U maju ove godine izlazi mu novi roman pod imenom *Bestseleri zagarantovani*. Novela koju imate priliku da čitate preuzeta je iz antologije zajedničkog sveta o Romeroovim zombijima, i za nju je dobio Stokera 1990. Ovo je njegovo prvo objavljivanje kod nas.

Download

Balkan

К Њ И Ж А Р А АНТИКВАРНИЦА

Највећи избор СФ књига
у оквиру књижаре ВБ

Београд, Цара Лазара 15, тел (011) 180 004